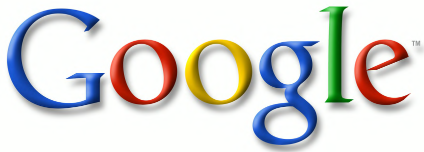
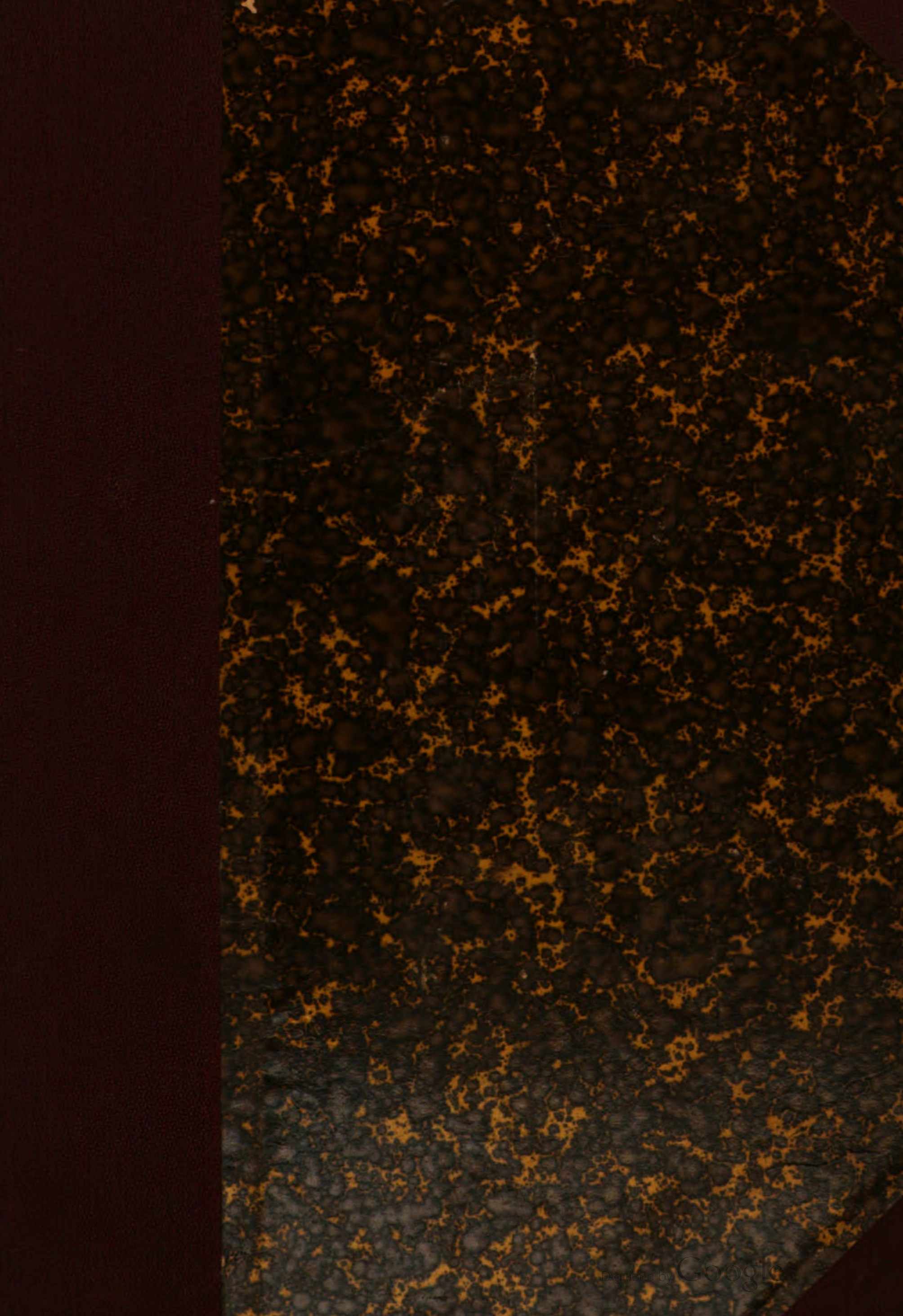

DÖNTVÉNYTÁR.

XX.

DÖNTVÉNYTÁR.

MAGYAR KIR. CURIA

SEMMITŐSZÉKI

ÉS

LEGFŐBB ITÉLŐSZÉKI OSZTÁLYÁNAK

ELVI JELENTŐSÉGŰ

HATÁROZATAI.

GYŰJTÖTTÉK:

Dr. DÁRDAI SÁNDOR,
a „Jogt. Közlöny" szerkesztője.

Dr. GALLU JÓZSEF,
k. táblai biró és semmitőszéki abiró.

ZLINSZKY IMRE,
királyi táblai biró.

XX. FOLYAM.

BUDAPEST, 1878.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

Rec. June 15, 1903.

I. RÉSZ.

A MAGYAR KIRÁLYI SEMMITŐSZÉK ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATAI.

A) Köztörvényi ügyekben.

1.

A ptrs. 581. §-a alapján felebbezésnek csak a ptrs. 580. §-a alapján folyamatba tett hirdetményi örökösödési eljárásnál lehet helye.

(1878. márcz. 8-án 3609. sz. a. kelt határozat.)

Néhai B. Károly hagyatékára nézve az örökösödési eljárás a ptrs. 560. §-a alapján hivatalból folyamatba tétetett, s a tárgyalás befejeztével az aradi kir. tvszék 1877. decz. 12-én 18566. sz. alatt átadási végzést hozott, mely ellen özvegy B. Károlyné és B. Imre 1878. január 15-én 765. sz. a. semmis. panaszt és felebbezést adtak be, a semmitőszék a semmis. panaszt elvetette; a felebbezést pedig visszautasitotta, mert a semmis. panaszban hivatolt itteni határozat értelmében a hagyatéki biróság által előbb a végrendeletnél fogva megállapitott örökösödési sorozat és ahoz képest az örökségi javak tulajdoni jogának határozatlan időre terjedő oly korlátozása, minő csak hitbizomány kieszközlése mellett létesithető, mondatott ki a fennálló törvényekkel és jogrenddel meg nem egyezőnek; minthogy azonban a jelen semmis. panaszszal megtámadt hagyatéki birósági határozat oly intézkedést nem tartalmaz, az utóörökösödés pedig, a milyen a neheztelt végzésben is megállapitva lett, a fennálló törvényekkel az 1877. XX. tvczikk 30. §. *c)* pontjából is nyilván kitetszőleg nem ellenkezik, alaptalan azon panasz, miszerint a neheztelt elsőbirósági végzés ugy a hivatolt itteni korábbi határozat, mint a fennálló törvények és jogrend figyelmen kivül hagyásával hozatott; valamint a panaszban a ptrsnak a peres eljárásra vonatkozó s azért a jelen ügynél nem alkalmazható 253. és 256. §-aira is helytelenül történik hivatkozás.

Ezeknélfogva tehát az alaptalan semmis. panasz elvetendő, a felebbezés pedig hivatalból visszautasitandó volt;

mert a ptrs. 581. §-a értelmében felebbezésnek csak az 580. §-a szerinti hirdetményi eljárásnál van helye, jelen esetben pedig a ptrs. 560. §-a szerint hivatalból inditott eljárás, s az örökségnek a ptrs. 590. §-a szerinti átadása forogván fenn, az ebből származtatott sére-

lem orvoslása nem felebbezés, hanem a ptrs. 583. §-a szerinti kereset utjára tartozik.

2.

A követelésnek elmarasztalás nélkül egyszerüen csak birói megállapitása esetében a biztositásnak veszély igazolása nélkül kért elrendelése akkor sem tagadható meg, ha az nem a ptrs. 520. §-a alapján, tehát nem számadási perben, hanem más per eredményeként történt meg.

(1878. febr. 27. 303. sz. a. kelt határozat.)

A bpesti kir. e. f. kir. tszék özv. M. Péterné szül. M. Julianna, ugy is mint kiskoru gyermekei Iphigenia, Aurél és Anasztázia t. és t. gyámja és J. György ügyvéd által képviselt számadást tevő felperesnek M. Mihály ügyvéd által képviselt P. U. Péter furloki lakos földbirtokos alperes ellen 1876. évi aug. 31. 41671. szám alatt folyamatba tett és rendes eljárás, szerint befejezett számadás helybenhagyása iránti perében 1877. október 9-én következő itéletet hozott :

a Bpest belváros papnövelde utczai 7. és képiró utczai 9. sz. néhai M. Péter által kezelt házaknak bérjövedelme 1873. november 1-től 1874. október végeig eső időre 13035 frt 41½ kr, a kiadás ugyanazon időre 5073 frt 56 kr és igy alperesnek a mondott időbeli kezelésből származó követelése számadó felperes ellenében 7961 frt 85½ krban állapittatik meg, felperes abbeli kérelmének, hogy alp. 538 frt 17½ kr és alperes abbeli kérelmének, hogy felperes 8898 frt 71½ krban marasztaltassék, hely nem adatott.

Egyszersmind köteleztetik számadó felperes, 45 frt perköltséget 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett alperesnek megfizetni, ugy az itélet után kiszabandó kincstári illetéket viselni.

Ennek alapján P. Péter a megállapitott összeg iránt biztositás elrendelését kérte, minek folytán a bpesti kir. törvszék 1877. decz. 18-án 40454. sz. a. következő végzést hozott:

miután a jelenleg biztosittatni kért 7961 frt 85½ krnyi követelés alperesnek számadó felperes ellenében a f. évi 31774. számu itélettel csak megállapittatott, de annak fizetésében számadó nem marasztaltatott, biztositásnak pedig a ptrs. 338. §-ának 2. szakasza értelmében csak feltétlenül marasztaló és felebbvitellel megtámadott itélet esetében van helye, a kért biztositási végrehajtásnak a hivatkozott szakasz értelmében hely nem adatik.

Kérvényező ezen végzés ellen semm. panaszszal élt.

A semmitőszék a neheztelt végzést a ptrs. 297. §. 18. pontja alapján megsemmisitette s a törvényszéket a kért biztositás elrendelésére utasitotta ;

mert hiányzik annak feltevésére minden jogos alap, hogy a törvény olyan számadási követelést, mely a felhivónak egyoldalu előterjesztése folytán (ptrs. 520.) állapittatott meg, nagyobb kedvezésben kivánna részesittetni hasonló természetű olyan követelésnél, melynek megállapitása a rendes eljárás szerint lefolytatott per eredményeképen történt:

minthogy pedig a ptrs. 520. §. második bekezdése szerint az előbb emlitett követelés biztositásának feltétlen helye van: ez a fennforgó, az eljáró kir. tszéknek m. é. 31774. sz. a. kelt itéletével megállapitott követelés tekintetében sem tagadható meg.

3.

Tekintve, hogy a közjegyzői törvény 173. §-a szerint a közjegyzői óvadék zálogul szolgál mindazon kötelezettségekért, melyek kártérités czimén a közjegyző hivatalos közleményeiből vagy mulasztásaiból erednek, és más követelés miatt az óvadék csak a most érintett igényeket illető elsőbbségi jog sérelme nélkül foglalható le: ebből folyólag az ily kártéritési igény a kir. közjegyző óvadékának kiadása iránt az idézett törvény 43—46. §§-aiban előirt eljárás meginditása után annak foglalása tekintetében felfüggesztő hatálylyal bir. (Teljes ülési megállapodás.)

(1878. ápril 25. 6314. szám a. kelt határozat.)

P. János volt aradi közjegyző közjegyzői biztositékának kiutalványozása iránti ügyében, az aradi kir. törvszék 1877. évi decz. 27. 15479. sz. a. hozott végzése ellen, melylyel közjegyzői óvadékának kiadatása, M. Pálné részéről ellene birói kiküldötti minőségben felvett 300 vételár be nem számolása miatt emelt panasz elintézéséig, felfüggesztetett, a kisbirtokosok földhitelintézete f. évi jan. 11-én semm. panaszt adott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék azt elvetette;

mert a közjegyzői törvény 173. §. szerint a közjegyzői biztositék zálogul szolgál mindazon kötelezettségekért, melyek kártérités czimén a közj. hivatalos csekményeiből vagy mulasztásaiból erednek, és más követelés miatt a biztositék csak a most érintett igényeket illető elsőbbségi jog sérelme nélkül foglalható le; jóllehet tehát az aradi kir. törvszék P. János volt aradi kir. közjegyző biztositékának kiadása iránt az idézett törvény 43—46. §§-aiban előirt eljárást meginditotta, nem szolgáltatott semmiségre okot, midőn M. Pálné mult évi 16602. sz. panaszának elintézéseig, mely szerint P. János mint volt birói biztos a B. János hagyatékából befolyt 300 frt vételárral be nem számolt, a biztositék kiutalványozását függőben tartatni rendelte.

4.

Tekintve, hogy oly esetben, midőn a végrehajtató végrehajtási kérvényében kijelentette, miszerint az eljárásnál magát képviseltetni akarja, az ingókra vezetett végrehajtásnál az árverés a ptrs. 402. §. szerint mindig a végrehajtatónak vagy megbizottjának megkeresésére tüzetik ki, az ingatlanok elárverezése pedig a ptrs. 427. §. szerint csak akkor rendeltetik el, ha a végrehajtató az árverés iránti kérvényét beadta;

tekintve továbbá, hogy az árverést elrendelő végzés akár ingók, akár ingatlanok képezzék annak tárgyát, a ptrs. 402. és 482. §§. szerint a végrehajtatónak kézbesittetik, és hogy e szerint végrehajtató a különben is saját kezdeményezésére kitüzött árverésnek határidejéről értesitést nyervén, módjában áll arra megjelenni, vagy ha az árveréstől elállani akar, ebbeli szándékát bejelenteni,

tekintve végül, hogy ha mindamellett sem meg nem jelen, sem elállási szándékát be nem jelentette, alaposan vélelmezhető, hogy az árverésnek hivatalból leendő folytatásába beleegyezett:

azon körülmény magában, hogy a végrehajtató vagy megbizottja az árverésen meg nem jelentek, a megtartott eljárás megsemmisitésére okul nem szolgál. (Teljes ülési megállapodás.)

(1878. márcz. 3. 7233. sz. a. kelt határozat.)

P. Máriának J. András elleni 320 frt és jár. iránti végrehajtási ügyében a b.-gyarmati kir. törvszék mint telekkvi hatóságnak 1877. év decz. 1. 12015. sz. a. hozott végzése folytán 1877. decz. 28. megtartott 2-ik árverés ellen P. Mária részéről 1877. decz. 31. 6956. sz. a. és J. András végrehajtást szenvedett részéről 1877. decz. 31. 6957. sz. a. semmiségi panaszok adattak be;

mert a hirdetés és árverés között rövid határidő volt kitüzve s 2 községben nem volt kihirdetve s mert a végrehajtás végrehajtató közbejövetelével levén foganatositandó, miután ugyanaz az árverésre meg nem jelent, sem képviselőt nem küldött ez által ennek közbejötte nélkül az árverés megtartható nem volt.

A semmitőszék mindkét semm. panaszt elvetette;

a 6956. sz. a. panaszt azért kellett elvetni:

mert a második árverés határideje nem a kifüggesztéstől, hanem az első árverés napjától lévén számitandó, azon körülmény, hogy a hirdetés 1877. évi decz. 5. függesztetett ki s az árverés decz. 28-án tartatott meg, a megsemmisitésre okul annál kevésbé szolgálhat, mert az árverési végzés a végrehajtató ügyvédének 1877. évi decz. 7. kézbesittetett, azt pedig, hogy a hirdetés a község házánál is kifüggesztessék, a törvény nem rendeli.

A 6957. sz. panasz pedig azért volt elvetendő;

mert az árverés helyéül végzésileg a felső-ludányi község háza jelöltetvén meg, az ugyanott lett megtartva, tehát e részben tévedés fenn nem foroghatott.

Mert a hirdetés a községi elöljáróságnak 1877. évi decz. 14.

kézbesittetett s hogy az helyben megtörtént, az árverési jegyzőkönyv bizonyitja.

Mert végre azon körülmény, hogy az árverés a végrehajtatónak közbenjötte nélkül tartatott meg, figyelembe azért nem jöhet, minthogy az árverési végzés a végrehajtatónak kézbesitve lévén, annak módjában állott az árverésen megjelenni.

5.

Tekintve, hogy a peres feleknek ügyvéd általi képviseltetése esetében a biróság a per felszerelésére és befejezésére vonatkozó intézkedéseinél a prdtartás szerint közvetlen csak az illető ügyvédekkel érintkezik, következőleg a tanuhallgatás, birói szemle és más perbeli cselekmények eszközlésére szükséges előlegek lefizetése iránti felszólitás is közvetlenül csak ezekhez intézhető;

tekintve továbbá, hogy az ügyvéd perbeli állásánál fogva, egyrészről a peres eljárással rendszerint egybekötött kiadások teljesitésére jogesitottnak; — másrészt pedig a birósággal szemben kötelezettnek veendő eleve az iránt gondoskodni, hogy a birói eljárás akadálytalan eszközlésére rendesen szükséges előlegezések késedelem nélkül beszolgáltathassanak, ettől tehát kivétel egyedül a rendkivüli költségekre nézve, — s illetve azon esetre lenne megállapitható, ha a beszolgáltatandó költség előre nem látott körülményeknél fogva a per tárgyához mérve aránytalan nagy összegre rugna;

tekintve végül, miszerint az ügyvédi prdtás 40. 46. 49. 54. 58. stb. §§-ai is, midőn az ügyvédeket aránylagos előlegek követelhetésére feljogositják, azoknak az általuk elvállalt ügy akadálytalan keresztülvitelére szükséges költségek előlegezése iránti felelősségét nyilvánvalóan feltételezik:

mindezeknél fogva a per során előforduló és a perbeli feleket törvény szerint terhelő mindennemű költségeknek, milyenek a tanuhallgatás, birói szemle stb. járó dijak beszolgáltatására az ügyvédek végrehajtás terhe mellett első sorban rendszerint kötelezhetők. (Teljes ülési megállapodás.)

(1878 ápril 26-án 6979. sz. a. kelt határozat.)

Özv. Sz. Miklósné szül. D. Katalinnak B. István ellen atyaság elismerése s gyermektartási költség iránti rendes perében a komáromi kir. tszék 1877. decz. 31-én 10920. sz. a. következő végzést hozott:

A tanukihallgatás berekesztetvén, azon esetre, ha a felek a törv. rendt. 210. §-a értelmében abbeli jogukkal, hogy a tanuvallomások iránti észrevételeiket egy-egy periratban előterjeszszék, élni kivánnának, ezen perirat benyujtására határidőül 1878. febr. 4-dikének reggeli 9 órája tüzetik ki ezen kir. tszék pertárába, mely időre a felek ezennel meghivatnak, egyszersmind pedig felperesi képviselő utasittatik, hogy a tanuk javára 9 frtban megállapitott összeget 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett ide fizesse be.

Felperes ezen végzés ellen f. é. 720. sz. a semm. panaszszal élt.

A kir. semmitőszék azt elvetette;

mert a tanuk járandóságát a ptr. 208. §-a szerint mindig a bizonyitó fél előlegezni tartozván, fele irányában pedig az azt képviselő ügyvéd első sorban felelősséggel tartozván, tekintve, hogy felperes nem az ügyvédi kamara által kirendelt szegénységi ügyvéd, hanem habár szegénységi bizonyitvány mellett, mindazonáltal önmaga által választott és meghatalmazott ügyvéd általi képviselet mellett inditotta meg a pert, a kir. tszék törvényszerüen határozott, midőn a megállapitott tanudíjjak kifizetésére a meghatalmazással igazolt felperesi képviselőt utasitotta; a semmiségi panasz tehát mint alaptalan elvetendő volt.

6.

Tekintve, hogy az 1868. évi LIV. törv. czikkben foglalt polgári törvrdtartás életbe léptetése tárgyában 1869. évi márczius 30. kibocsájtott magy. kir. igazságügyminiszteri rendelet XIX. czikkének 1. pontja a földtehermentesitési ügyekre vonatkozó korábbi rendeleteket fenntartotta, másrészről ugyanazon czikk 4. pontja akkép rendelkezik, hogy ott, a hol azon rendeletekben az osztrák polgári perrdtásra történik hivatkozás, e helyett az 1868. évi LIV. törv. czikk határozatai alkalmazandók, rendelkezik pedig a nélkül, hogy határozottan kimondaná, miszerint a jogorveslatok tekintetében is a ptrdtásban megállapitott fölebbviteli rendszernek van helye;

tekintve, hogy akkor ha a földtehermentesitési ügyekben a ptrdts. szerinti felebbviteli rendszer alkalmaztatnék, ezon esetben a ptrdt. 294. §-át is, mely §-ban a felebbezhető végzések tüzetesen elősoroltatnak — szintén alkalmazni kellene, mi az Erdélyre nézve 1856. évi januar 1-én kibocsájtott rendelet 5. §. 3. illetőleg 39. §. b) pontjában emlitett azon egyetlen eset kivételével, a midőn a fennforgó peres kérdés itélet által döntendő el, a feleket a földtehermentesitési rendelet 58. §-ban alapuló fokozatos felebbviteli jogoktól megfosztaná, minthogy a földtehermentesitési rendelet 5. §. 3., illetőleg 39. §. b) pontjában foglalt eset kivételével a többi vitás kérdések végzés által eldöntendők s ily végzések a ptrdts. 294. §-a alá nem vonhatók;

tekintve, hogy ebből folyólag a ptrdtsban foglalt felebbviteli rendszer alkalmazása mellett a földtehermentesitési kiutalási ügyekben hozott végzések ellen csak semmiségi panasznak lenne helye, s igy ezen ügyekben a felebbviteli birói hatalmat kizárólag a kir. semmitőszék gyakorolná, holott ezen kir. semmitőszék birói hatalma a ptrdts. 297. §. 2., 3., 4., 5., 6., 7., 17., 18. pontjaiban tüzetesen kijelelt eseteken kivül tisztán csak az alaki törvénysértésekre lévén szoritva, az alsóbirósági határozatok érdemének felülvizsgálatára ki nem terjed, és ekként a ptrdtás szoros alkalmazása által a felek a földtehermentesitési kiutalási ügyekben hozott végzések által okozott anyagi sérelmeiket nem orvosolhatnák:

tekintve végre hogy a földtehermentesitési rendelet szerint itélettel eldöntendő igényper semmiben sem különbözik más tulajdoni igényperektől, — mig ellenben azon peres eljárások, a melyeket azon rendelet szerint végzéssel kell eldönteni, egészben az emlitett szabályok külön intézkedésein alapulnak, és oly különleges természettel birnak, hogy a ptrdtás által szabályozott eljárási módokhoz csak épen a jegyzőkönyvi tárgyalás módjára nézve hasonlitanak, hogy tehát a földtehermentesitési rendelet 39. §-a szerint itélettel vagy végzéssel eldöntendő vitás kérdések természetének különbözősége eléggé indokolja azt, miként a jogorvoslatok is különbözők legyenek a szerint a mint a vitás kérdést itélettel vagy végzésel kell eldönteni;

mindezeknél fogva azon czélból, hogy a földtehermentesitési rendelet szerint végzéssel eldöntendő peres ügyekben is az 1856. évi január 1-én kelt nyiltparancs és 1857. évi ápril 8-án kelt miniszteri rendelet által, hivatkozással az akkor érvényben volt erdélyi perrendtartásra, fennállott három foku felebbvitel fenntartathassék, az átmeneti intézkedések 19-dik czikk 1. és 4. pontjának miként eddig is gyakorlatban volt, nem lehet más értelmet tulajdonitani, mint azt, hogy azon esetben, ha a kintalási eljárásban felmerült vitás kérdést a földtehermentésitési rendelet 89. §. szerint itélettel kell eldönteni, ezen itélet ellen a másod- és harmadbirósághoz felebbezésnek de azon felül a kir. semmitőszékhez intézhető külön semmiségi panasznak is van ugyan helye, mindazon esetekben azonban, a melyekben a vitás kérdés iránt végzést kell hozni, e végzés ellen csak fokozatos felebbvitellel lehet élni, hogy tehát ezen esetekben a semmitőszékhez intézhető semmiségi panasz ki van zárva.

Ezekből következik az is, hogy a földtehermentesitési ügyekben beadott és a kir. semmitőszékhez intézett semmiségi panaszokat azon okból, hogy ily semmiségi panasznak helye nincs, az elsőbiróság vissza nem utasithatja, hanem a kir. semmitőszékhez felterjeszteni köteles, ennek hatáskörébe tartozván annak vizsgálata és eldöntése, ha valjon az ügy természete szerint a semmiségi panasz hozzá helyesen intéztetett-e vagy nem. (Teljes ülési megállapodás.)

Az illető eset 1878. évi május 9-én 5052. sz. a. nyert elintézést, iratkiegészités elrendelésével.

7.

Az ügyvédi kamara által az ügyvédekre kivetett (kamarai) évi illetmény iránt inditott keresetekre, tekintve, hogy azok külön törvény intézkedése folytán vagy az 1877. évi XXII. tvczikk 11. §-a végpontjában az eme törvényszerinti közönséges eljárás és illetékesség alól kivéve nincsenek: ezen törvény szabályai alkalmazandók. (Teljes ülési megállapodás.)

(1878. máj. 27. 9043. sz. alatt.)

Dr. K. János mint a debreczeni ügyvédi kamara ügyészének és felperesnek K. Albert ügyvéd és alperes ellen 14 frt kamarai tagsági illetmény és jár. iránt folyamatba tett sommás perében a debreczeni kir. jbiróság f. é. márcz. 20-án 3360. sz. a. következő végzést hozott:

miután az 1877. évi XXII. tczikk f. é. márcz. 1-jétől kezdve életbe léptettetett, a jelzett tczikk 14. §-a pedig határozottan rendeli, hogy a 20 frtot meg nem haladó pénzköveteléseket tárgyazó keresetek kizárólag a községi biráskodás alá tartoznak: ezen kereset, mint az 1868. évi LIV. tczikkben körülirt sommás utra a felhivott ujabb törvény szerint többé nem tartozó, hivatalból vissza, illetve elutasittatik.

Felperes ezen végzés ellen f. é. április 5-én 4045. sz. a. semmiségi panaszszal élt, azt vitatván, hogy az ily dij a dolog természeténél fogva a kamara székhelyén levén fizetendő, s az inkább administrativ természetü követelés, melynek a községi biróság elé

utasitása esetében oly behajtási költségek merülnének fel, hogy azok a dij összegét felülmulnák, mi okból a dij behajtása és közvetve a kamara fennállta koczkáztatnék.

A m. k. curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette; mert az ügyvédi kamara által kivetett évi illetmény iránti jelen kereset az 1877. évi XXII. tczikk 11. §. utolsó bekezdésében és 12. §-ban megjelölt kivételek közé nem tartozván: a kir. jbiróság az által, hogy azt mint az idézett törvény 14. §-a értelmében a községi biráskodás alá tartozót hivatalból visszautasitotta, semmiséget képező alaki törvénysértést el nem követett.

8.

Tekintve, hogy az 1874. évi XXXIV. törv. czikk 58. §-a a biróilag még meg nem állapitott ügyvédi dijak és költségek iránti keresetekre nézve külön ügybiróságot jelöl ki, — s ezen külön törvénybe foglalt intézkedés a kisebb polgári ügyekben való biráskodást szabályozó 1877. évi XXII. törv. czikk mint általános törvény által hatályon kivül helyezve nincs, —

ellenben a már megállapitott ügyvédi dijak és költségek iránti keresetek mintán az ügyvédi rndtás idézett 58. §-a által külön ügybirósághoz utasitva nincsenek, az általános illetékességi szabályok alá s ekként az 1877. évi XXII. törv. czikk intézkedése alá esnek:

a meg nem állapitott ügyvédi dijak és költségek iránti keresetek tehát azon esetben is, ha azok tárgya az utóbb emlitett törvény 11. §-ában meghatározott összeget túl nem haladja, az ügyvédi rndtartás 58. §-ában megjelölt rendes biróságok illetékessége alá tartoznak, — ellenben a már megállapitott ügyvédi dijak és költségek iránti követelések, ha azok összege a járulékokon kivül 50 ftot meg nem halad, az 1877. évi XXII. törv. czikkben kijelölt biróságok előtt és az előirt eljárás szerint érvényesitendők. (Teljes ülési megállapodás.)

(1878. évi május hó 28-án 9676. sz. a. hozott határozat.)

Dr. Sch. Zsigmond felperesnek, Sch. Adolf alperes ellen 31 frt 7 kr ügyvédi dij és járulékai iránt inditott sommás perében a budapesti IV. ker. kir. járásbiróságnak 1878. évi márcz. 19-én 8793. sz. a. hozott a keresetet hivatalból visszautasitó végzése ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette;

mert habár a perben meg nem állapitott ügyvédi dijak iránt az 1874. évi 34. t. cz. 58. §-a által szabályozott külön ügybiróság tekintetében, az 1877. évi 22. t. cz. megváltoztató intézkedést nem tartalmazván, az előbb érintett törvény hivatolt szakasza továbbra is hatályában fenállónak tekintendő, — minthogy azonban a kereset által főleg már megállapitott ügyvédi dijak, s csak igen jelentéktelen

részben még biróilag meg nem állapitott dij és költség összefoglalva, ekkép két külön ügybiróság elé tartozó követelés iránt kéretik marasztalás, az elsőbiróság az által, hogy a keresetet hivatalból visszaadta, megsemmitésre okot nem szolgáltatott.

9.

Tekintve, hogy a számadási perben hozott itélet rendelkező részében foglalt megállapitás alapját képező bevételi s kiadási tételek, mely s mily részben történt elfogadásának vagy mellőzésének egyenkénti elősorolása azon megállapitás közelebbi indokolását képezi, és ekként az itélet indokaiban helyt foghat, a rendelkező rész azon okból, miszerint abban csak a végmegállapitás eredményét képező összeg tétetett ki, a felek kötelezettségeinek megállapitása tekintetében határozatlannak, s ekként a ptrdt. 249. és 256. §. követelményei ellen szerkesztettnek vagy felülvizsgálatlannak nem vehető:

azon körülmény, hogy a biróság számadási perekben hozott itélete rendelkező részében a biróilag megállapitott vagy törlött bevételi és kiadási tételeket ki nem tünteti, hanem azokat csak itélete indokolásában sorolja fel, hivatalból figyelembe vehető semmiséget nem képez. — (Teljes ülési megállapodás.)

(1878. évi junius hó 13-án 10055. sz. a. hozott határozat.)

J. J. Józsefnek, W. Fülöp elleni számadási perében, a m. kir. itélő tábla — tekintve, hogy az elsőbiróság itéletének rendelkező részében a feltétlenül megállapitott bevételek és kiadások tételenkint ki nem tüntettek, hanem azokat csak indokolásból lehet kivenni, e szerint pedig az első biróság számitása szerinti 44-ik tétel alatti 24 frt egy részről a felhivó fél ellenében és számadó javára feltétlenül megállapittatott, — ugy azon tétel, és összegre azonban a későbbi indokolás szerint kimondatik, hogy az a számadó javára meg nem állapittatik, tekintve továbbá, hogy az 1866. május 18-án megkezdett tárgyalási jegyzőkönyv 11-ik és 53-ik lapjain felperes oly ténykörülményekre nézve kivánja az eskü általi bizonyitást alkalmazni, melyekről mindkét félnek tudomása van, s melyekre nézve egyéb bizonyiték fel nem hozatik, s ekként kétségtelen, hogy ezen eskü főesküнek tekintendő, az eljárt kir. törvényszék azonban az átmeneti intézkedések tárgyában 1869. évi márczius 30-án kiadott m. kir. igazságügyminiszteri rendelet IV. czikke által megszabott eljárást mellőzte, —

hivatalból észlelt semmiségi eset folytán az iratokat a m. kir semmitőszékhez felterjesztette.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a jelen esetben a ptrs 304. §-át alkalmazhatónak nem találta:

Mert az elsőbirósági itélet rendelkező részében ugy a számadás bevételi mint kiadási feltétlenül megállapitott tételei határozott

összegekben állapittattak meg, azon körülmény pedig, hogy a főösszegeket eredményezett tételek egyenkint fel nem soroltattak, a megsemmisitésre indokul nem szolgálhat;

mert az itélet indokaiban foglalt ellenmondás annak határozatlanságát tünteti ugyan fel, ez azonban, ha a rendelkező részben fordulna is elő a ptrs. 297. §. 10. pontja alá vonható semmiségi esetet képezne, mely a 304. §. szerint hivatalból figyelembe veendők közé nincs sorozva;

mert végül a felterjesztő jelentésben érintett eskü a számadás 7-ik tételére vonatkoznék, erre nézve azonban az első birósági itélet nem felebbeztetvén, jogerőre emelkedett, következve az az átmeneti intézkedések IV. czikkében foglalt rendelkezés figyelmen kivül hagyása miatti hivatalbóli megsemmisités szüksége elenyészett.

10.

Tekintve, hogy az adótartozás és bélyegilletékek kivetése s ezek helyessége felett a polgári biróság nem határozhat;

tekintve, hogy ebből folyólag az 1876. évi XV. törv. czikk 58. §-a második bekezdésének rendelkezéséhez képest a megállapitott adókötelezettségre s illetéktartozásra elrendelt végrehajtás beszüntetése vagy korlátozása iránt sem lehet a ptrdt. 374. §-a értelmében peres eljárásnak helye, s hogy az e czimen történt fizetések számba vétele esetleg a további eljárásnak beállitása azon hatóságnál szorgalmazandó, melynek hatáskörébe a közadók és illetékek kezelése tartozik:

ezeknél fogva végrehajtás megszüntetése, vagy korlátozása iránti keresetnek oly esetben sincs helye, midőn a végrehajtás adótartozás behajtása végett ingatlan vagyonra vezettetik. (Teljes ülési megállapodás.)

(1878. junius hó 13-án 8941. sz. a. hozott határozat.)

A magy. kir. kincstári jogügyek igazgatóságának M. Olga, mint kk. gyermekei t. és t. gyámja adóhátralék iránti végrehajtási ügyében a módosi kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság a végrehajtás megszüntetési kereset tárgyalhatása végett kért igazolás folytán — 1877. deczember 27-én 8334. sz. a. következő végzést hozott:

A kért igazolásnak hely nem adatik és ennélfogva a 6437/77. sz. a hozott határozat érvényben marad.

Felperes ügyvéd Zs. József által az összes perköltségekre felszámitott 190 frttól 10 frt állapittatik meg; — mert először az igazolási kereset M. Olga örökösei ellen intéztetett, holott az anyaperbeli felperesek nem M. Olga örökösei, hanem M. Olga mint kk. M. Péter, János és Milos gyámja által indittatott; továbbá mert az igazolást kérő nem mutatta ki, hogy elháríthatlan akadály miatt nem jelenkezhetett az 1877. október 22-én kitüzött tárgyalására; fő-

leg tekintet alá jön azon körülmény, hogy a M. Olga által 1828/77. sz. a. inditott keresetre az első tárgyalás julius 22-én lett kitüzve és azóta 3 izben halasztatott el; azon körülmény pedig, hogy a kir. jogügyek igazgatósági személyzet az iratokat az illető referens kezéhez nem terjesztette elő, elháríthatlan akadályt szintén nem képez, mivel a sürgetést az illető referensnek kellett volna eszközölni.

Miért is az elmulasztott megjelenés igazoltnak nem volt kimondandó és ennélfogva a ptrs. 310. §-a értelmében az előbbi határozat érvényben tartandó.

Végül az ügyvéd Zs. József által felszámitott perbeli költségek a mai tárgyalási költségeket kivéve megállapithatók nem voltak, mert az anyaperben azok felszámitva nem lévén, a 6137/77. sz. végzés irányadó; az igazolási kérdésben pedig e felett határozni nem lehetett.

Ezen végzés ellen végrehajtató fél részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a neheztelt végzést, az előző peres eljárással együtt, a ptrs. 297. §. 2. pontja alapján hivatalból megsemmisitette és a végrehajtás beszüntetése iránti 1828/77. sz. a. keresetet özv. H. Olgának visszaadatni rendelte;

mert valamint az adótartozás kivetésének helyessége fölött a polgári biróság nem határozhat: úgy az 1876. XV. t. cz. 58. §. második bekezdésének rendelkezéséhez képest megállapitott adókötelezettség megszüntetése iránt sem lehet a ptrs. 374. §. értelmébeni peres eljárásnak helye.

11.

Tekintve, hogy adókövetelés iránti végrehajtás elrendelése azon esetben is, ha az ingatlan vagyonra vonatkozik, az 1876. évi XV. törv. czikk 58. §-a szerint, ugy a ptrdt. 346. §-a értelmében is nem a polgári biróság, hanem egyedül a törvényhatóság közigazgatási bizottsága van hivatva:

ennélfogva a törvényhatóság közigazgatási bizottsága által hozott határozat alapján a végrehajtási zálogjog bekeblezése és a becslés foganatositása közvetlen a telekkönyvi hatóságnál kérhető. (Teljes ülési megállapodás.)

(1878 junius 14-én 9164. sz. a. hozott határozat.)

Szolnok-Dobokamegye tiszti ügyészének az adó kincstár képviseletében B. Markus ellen 116 frt 20 kr és járulékai iránti végrehajtási ügyében a deési kir. törvényszék mint telkkvi hatóság 1878. évi márczius 9-én 773. sz. a. következő végzést hozott:

jelen kérelem visszautasittatik s a visszautasitó végzés a középfalvi 62. sz. telkkvben feljegyeztetik; mert a közadók kezeléséről

szóló 1876. évi XV-ik törv. czikk 58. §-a utótétele szerint a törvényhatóság közigazgatási bizottsága jogköre csak oda terjedhetvén, hogy az illető adóhátralékos tartozása felhajtása tekintetéből határozatilag kimondja a végrehajtásnak az ingatlanokra leendő rávezetését, — azonban annak elrendelése és foganatositása a biróság hatásköréhez tartozván, — a továbbiakban a tkrdtás szabályai lévén irányadók, a kérelem visszautasitandó volt.

Végrehajtató fél által kellő időben beadott semmiségi panaszban a többek közt felhozatik; az 1868. évi XXI. törv. czikk 29. 56. és 84. §§-ai szerint adóhátralékokért ingatlanokra a végrehajtást a kir. pénzügyigazgatóságok voltak illetékesek elrendelni, s ha elrendeltetett, a pénzügyi ügyész ezen határozat alapján az illetékes telkkvi hatósághoz beadott kérésében a telkkvi hatóságot csak a dologi cselekvény foganatositásának elrendelése iránt kérte meg foganatositása iránti kérésében, —

az 1868. évi XXI. törv. czikk 29. 56. és 84. §§-aiban irt s a pénzügyigazgatóságot megillető hatáskör jelenben az 1876. évi XV. törv. czikk 58. §-a szerint a törvényhatósági közigazgatási bizottságokra lettek átruházva, a pénzügyi ügyész teendője pedig az 1877. évi XVIII. törv. czikk 1. §-a szerint a köztörvényhatósági tiszti ügyészt illeti meg.

Hasonló eseteknek tisztázása végett, óhajtandó volna, ha az államkincstár ily ügyekben egyöntetű határozatok hozatala végett egy általános elvi jelentőségü döntvényt vagy miniszteri pótrendeletet hozna.

A m. kir. Curia mint semmitőszék következő határozatot hozott:

az eljáró biróságnak megtámadott végzése a ptrdt. 297. §. 18. pontja alapján megsemmisíttetik, s a kir. törvényszék mint telkkvi hatóság ujabb végzés hozatalára utasíttatik:

mert adókövetelés iránti végrehajtás elrendelésére azon esetben is, ha ingatlan vagyonra vonatkozik, az 1876. évi XV. törv. czikk 58. §-a szerint s a ptrdt. 346. §-a értelmében is nem a polgári biróság, hanem egyedül a törvényhatósági közigazgatási bizottság lévén hivatva: az ezen bizottság által elrendelt végrehajtás foganatositása helytelen okból tagadtatott meg.

12.

Tekintve, hogy a hatalmaskodási kereset első sorban az elkövetett erőszak jogtalanságának, tehát az állitólag fennforgó vétségnek kimondására irányulván, a birságban marasztalás az erőszak által elkövetett vétség büntetését, az ily keresettel egybeköthető kártéritési követelések pedig a vétkesség kimondásának folyományát képezik; következőleg a hatalmaskodási kereset az 1877. évi XXII. tvczikk 11. §. első pontjában emlitett pénzkövetelések fogalma alá nem vonható;

tekintve továbbá, hogy ugyanazon §. 7. pontja a polgári vétségek iránt inditható keresetek közül, egyedül a becsületsértési pereket utasitja, és pedig az összegre való tekintet nélkül, a kisebb polgári ügyek iránti eljárásra; ezen eljárási szabályok kivételes természetéből, de azok 12. §-ának intézkedéséből is önként folyik, hogy az előző 11. §. szorosan értelmezendő: kisebb hatalmaskodási keresetek tehát az esetben is, ha az igényelt birság 50 frtot meg nem halad, a kisebb polgári peres ügyekben követendő eljárás alá nem tartoznak. (Teljes ülési megállapodás.)

(1878. jun. 27-én 10929. sz. a. kelt határozat.)

M. Mita felperes, Cs. Joszim alperes ellen 42 frt kisebb hatalmaskodási birság és járulékai iránt a zentai kir. jbiróság előtt keresetet inditott, keresete azonban f. é. május 1-én 2704. sz. a. kelt végzéssel illetéktelenség miatt visszautasittatott, mivel ezen perügy az 1877. évi XXII. tvczikk 1. pontja szerint a kisebb polgári peres ügyek elintézésére hivatott községi biróság hatáskörébe tartozik. Ezen végzés ellen felperes semmis. panaszszal élvén;

a m. kir. Curia mint semmitőszék a semmis. panasznak helyt adott; a visszautasitó végzést a ptrs. 297. §. 5. pontja alapján megsemmisitvén, a jbiróság illetékességét megállapitotta;

mert nemcsak hogy felperes keresetével helytelenül utasittatott az idézett tvczikk alapján a községi birósághoz az alapon, mivel felperes a magasabb birósághoz való jogosultságát nem igazolta; miután annak elbirálása, valjon felperes jogositva van-e magasabb birságot kérni, az ügy érdeméhez tartozik, e kérdés tehát egyedül az itéletben találja megoldását; de az előbb idézett tvczikk hatalmaskodási keresetekre egyáltalában nem alkalmazható; miután a keresetben megitéltetni kért birság az emlitett törvény 11. §. 1. pontjában emlitett pénzkövetelések fogalma alá nem sorozható, a többi pontokban pedig a kisebb hatalmaskodási keresetek, a kisebb polg. peres ügyekhez tartozóknak ki nem mondattak; s ugyanazon törvény 12. §. szerint a 11. §-ban elő nem sorolt ügyekben, az ezen törvény szerinti eljárásnak még azon esetben sincs helye, ha a felek magukat annak alávetették volna.

13.

A sorrendi tárgyalásra kitüzött határnap elmulasztása miatt nincs helye az igazolásnak.

(1878. évi april hó 17-én 3853. sz. a. hozott határozat.)

J. Albertnek L. Károly és neje elleni 500 frt és járulékai iránti végrehajtási ügyében a kir. kincstár képviselője a vételárfelosztási tárgyalás elmulasztása miatt igazolással élt; a n.-enyedi kir. jbiróság mint tkönyvi hatóság 1877. évi decz. 11-én 3920. sz. a. az igazolási kérvényt hivatalból visszautasitotta;

mert a vételárfelosztási tárgyalásróli kimaradás a trdtás 306. §-a értelme szerint nem igazolható; tekintve, hogy igazolásnak csak a perfolyamán és itélethozatal után és ekkor is csak két esetben van helye; a végrehajtás folyamán igazolásnak helye nincsen; s

mert a trkdtás 443. §-a szerint a hitelezők, kikhez a 445. §-a szerint a kir. kincstár is sorozandó, a hátralékadó-követelésre nézve, kimaradása a sorrend megállapitását és vételárnak ahoz képesti felosztását nem akadályozván, igazolásnak helye nem lehet.

Ezen végzés ellen a n.-enyedi kir. adófelügyelőség részéről semmis. panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmis. panaszt elvetette;

mert itélethozatal után a ptrs 306. §-a szerint igazolásnak egyedül a felebbezvény és esküre jelentkezés iránti kérvény beadási határidejének elmulasztása miatt lévén helye, a kir. jbiróság a ptrs. 313. §-a helyes alkalmazásával utasitotta vissza a sorrendi tárgyalásra kitüzött határnap elmulasztása miatt beadott, s e szerint helyt nem fogható igazolási kérvényt.

14.

A ptrs 377. §-a értelmében ingatlanokra vonatkozólag:

Ingatlanokra vezetett végrehajtásnál, a ptrs 377. §-a értelmében csak az oly foglalás nem ad zálogjogot, melynél a végrehajtási zálogjog bekeblezése iránti kérvény, illetve a per biróságának ezen bekeblezés iránti megkeresése a csődnyitás napján vagy később érkezik a telekkönyvi hatósághoz.

(1878. évi május hó 22-én 10131. sz. a. hozott határozat.)

Az első hazai takarékpénztárnak, M. János és neje elleni végrehajtási ügyében, az időközben csőd alá esett alperesek perügyelője a bpesti kir. tvszéknek 1877. évi nov. 3-án 44453. sz. a. hozott végzésével elrendelt és foganatositott végrehajtási becslés ellen semmiségi panaszt adott be,

mert M. János ellen a csőd nov. 2-án, neje ellen pedig 4-én a

csőd elrendeltetett, és igy a csődtörvény 32. és a ptrs 377. §. szerint többé önállóan és külön a végrehajtás foganatositható nem volt.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmis. panaszt elvetette;

mert a hazai első takarékpénztár részére alperesek ellen a kérdés alatti ingatlanra a végrehajtás a bpesti IV. kerületi kir. járásbiróság által még mult év október 20-án 34119. sz. a. rendeltetvén, s a végrehajtási zálogjognak bekebelezése végett a bpesti kir. tvszék telekkönyvi osztálya mint dologi biróság megkerestetni rendeltetvén, ezen megkeresés folytán a végrehajtási kérvény a mellékelt ügyiratok tanusága szerint a kir. tvszéki telekkönyvi igtatókönyvbe 15226. sz. a. október 31-én jegyeztetett be, s a végrehajtási zálogjog azon év november 10-ről ugyanazon szám alatt kelt végzéssel be is kebeleztetett:

miután azonban a telekkönyvi bejegyezvények hatályosságát a telekkönyvi rendtartás 61. és 164. §§. határozott rendelkezéséhez képest a szabályszerüleg felszerelt ez iránti kérvényeknek a telekkönyvi hatóság iktató hivatalába való beérkezése szabályozza, e szerint pedig a hazai takarékpénztár végrehajtási zálogjog bekebelezése iránti kérvénynek ugy első- mint másodrendü alperesek ellen a csődnek kimondását 4 illetve két nappal megelőző rangsorozata nyilvánvaló;

miután továbbá a marasztalt fél ellen elrendelt csőd esetében a ptrs 377. §. értelmében csak oly foglalás nem ad zálogjogot, mely a csődnyitás napján vagy későbben foganatosittatott, vagyis ingatlanokra vonatkozólag, ha a végrehajtási zálogjog bekebelezése végetti kérvény a csőd kimondásának napján vagy ezután érkezik a telekkönyvi hatóság iktató hivatalába;

miután végre a bekebelezett végrehajtási zálogjognak a becslés csak törvényszerü folyománya s ennek később megtörténte az érintett előző birói cselekménynek hatályát érvényen kivül nem helyezheti

a hazai első takarékpénztár ennélfogva abban, hogy kielégittetését végrehajtási zálogjogának erejéig a bár időközben csőd alá jutott marasztalt felek ellenében csődön kivül érvényesitse — fenebbi tényállás mellett törvényszerüleg nem gátoltathatik, s a perügyelőnek a becslési eljárás ellen intézett panaszát az előadott indokokból el kellett vetni.

15.

A már biróilag megállapitott ügyvédi dij iránti kereset, ha annak tárgya 20 forintot meg nem halad az 1877. évi XXII. tczikk életbelépte folytán a községi biróság illetékessége alá tartozik.

(1878. évi ápril 3-án 5679. sz. a. hozott határozat.)

U. Gábor felperesnek, I. János alperes ellen 11 frt 80 kr megállapitott ügyvédi dij iránt inditott perében, a szent-gotthárdi kir. jbiróság 1878. évi márczius 1-én 2660. sz. a. következő végzést hozott:

Jelen kereset visszautasittatik, mert a mai napon hatályba lépett 1877. évi XXII. tvczikk 14. §. értelmében azon keresetek, melyek tárgya vagy értéke 20 frtot meg nem halad, kizárólag a községi biráskodás alá tartoznak.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmis. panasz adatott be; mert ügyvédi dijak behajtásáról külön törvény rendelkezvén, és ez az ujabb törvény által be nem szüntetvén, a kereset vissza nem utasitható.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmis. panaszt elvetette;

mert felperes a keresetben beismeri, hogy az általa követelt 11 frt 80 kr ügyvédi munkadij a biróság által már megállapittatott, minélfogva az egyszerü adóssági követeléssé vált, az 1877. 22. törvényczikk 14. §. szerint pedig, ha a kereset tárgya vagy értéke 20 frtot meg nem halad, kizárólag a községi biráskodás alá tartoznak, az eljáró biróság tehát nem követett el semmiséget az által, hogy ezen 11 frt 80 kr iránti keresetet visszautasitotta.

16.

A jogtalan italmérés miatt felmerült panaszok elintézése első sorban közigazgatási utra tartozik.

(1878. évi május hó 1-én 5795. sz. a. hozott határozat.)

G. Móricz a váczi püspöki uradalom szőllőfürt regale bérlőjének mint felperesnek, H. Pál és neje alperesek ellen tilos bormérés által okozott 100 frt kár s járulékai iránt sommás uton tárgyalt ügyében, a váczi kir. jbiróság 1877. évi szept. 4-én 13065. sz. a. következő itéletet hozott:

Ha felperes leteszi a póteskűt arra, hogy alperesek csakugyan korcsmaszerü tilos bormérést gyakoroltak és a főeskűt leteszi arra, hogy ezen általuk gyakorolt tilos bormérés által alperesek a keresetlevélben foglalt kár-mennyiséget felperesnek valóban okozták; az esetre alperesek kötelesek egyetemlegesen a keresetbe vett 100 frt

kár-összeget és 14 frt perköltséget 8 napi végrehajtás terhe alatt megfizetni. Tartozik tehát felperes a részére itélt fő- és póteskü határnapjáért folyamodni, és ezt a kitüzendő időben letenni, mert ellen esetben alperesek a keresetbe vett 100 frt megfizetése alól felmentetnek, s felperes 10 frt perköltségnek 8 nap végrehajtás terhe alatti megfizetésében marasztaltatik.

Indokok: Mivel a hit alatt kihallgatott tanu L. Pinkesz eskü alatt vallotta, hogy jóllehet ő alperesek házában bent nem volt, de mint házuk szomszédságában lakó többször látott férfiakat, nőket és gyermekeket, kik alperesek házából üvegekben, korsókban bort hordtak ki, különösen látta, hogy a legközelebb julius elején volt vásár alkalmával kocsik és taligák alperesek háza előtt megállottak, és azokról az emberek alperesek házába bementek. K. Ferencz borbiztos pedig hit alatt bizonyitotta, hogy többször látott alperesek előtt kocsikat és taligákat megállani, a kocsikon és taligákon levők részére (alperesek) azután alperesek házából bort hoztak ki; kik azt megitták, valamint azt is látta ezen tanu, hogy alperesek udvarában bort ittak és tőlök asszonyok és gyermekek bort vittek itcze és meszely számra; harmadik tanu F. János, eskü alatt határozottan vallotta, hogy ő is látta, miszerint alperesek háza előtt vásár alkalmával több taligások megállottak, mely tanuvallomások a tilos korcsmaszerü bormérés tényálladékának megállapithatására nézve fél bizonyitékot képezvén, felperesnek a póteskü volt megitélendő. A kárösszeg megállapitására nézve: Miután ennek igazolására alperes tagadása ellenére, más bizonyiték fel nem hozatott, felperesnek a fő, illetve a becsü eskü a ptrs 237. §-a értelmében volt megitélendő melynek letétele esetén alperesek a kereseti kár-összegben és mint pervesztes felek a ptrs 251. §-a szerint perköltségben is marasztalandók voltak.

Ezen itélet ellen alperesek részéről felebbezés adatott be.

A m. kir. itélőtábla az iratokat azon okból, mert ezen per anélkül lett folyamatba téve, hogy az előirt közigazgatási eljárás, előzőleg megejtetett s ennek eredménye, a kereset alapjául kitüntetett volna, hivatalból észlelt semmis. eset folytán a m. kir. semmitőszékhez áttette.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a fenebbi számu és keltü elsőbirósági itéletet, az előző eljárással együtt, a ptrs 297. §. 2. pontja alapján a 304. §. alkalmazása mellett hivatalból megsemmisitette és felperest keresetével a közigazgatási utra utasitotta,

mert az italmérési jog gyakorlata körül illetőleg a tilos bor-

mérés iránt felmerült panaszok megvizsgálása az 1876. évi 59560. szám alatt kibocsájtott belügyminiszteri rendelet értelmében, a közigazgatási utra tartozik.

Mert ezen eljárásnak megejtése, és ezen eljárás eredményének igazolása nélkül a kereset meginditható nem volt.

17.

A letétbe helyezett vételárnak a vételár felosztási terv elkészitése után a kifizetésig folyó kamatai, annak járulékát képezvén, azok is az egyes hitelező részére, a vételárfelosztási tervben megállapitott részesedési összeg arányához képest kintalandók.

(1878. évi april 3-án 2537. sz. a. hozott határozat.)

A kolozsvári evang. reform. főtanodának, özv. P. Mihályné és P. Mihály hagyatéka ellen 7500 frt és járul. iránti végrehajtási ügyében a kolozsvári kir. tvszéknek mint telekkönyvi hatóságnak 1877. évi nov. 21-én 5520. sz. a. hozott végzése ellen a vételár kiutalása körüli szabálytalanságok miatt végrehajtató fél részéről semmis. panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a megtámadott végzést azon részében, melylyel a panaszlót illető vételár-összeg jelöltetik meg, s melyben a vételár után járó már esedékes kamatok birói letétbe helyezése rendeltetett, a 297. §. 18. pontja alapján megsemmisitette, s e tekintetben a kir. tvszék mint telekkönyvi hatóságot ujabb végzés hozatalára utasitotta;

mert a birói letétbe vagy másként elhelyezett vételárnak a vételár felosztási terv elkészitése után a kifizetésig befolyó kamatai annak járulékát képezvén, azok is az egyes hitelező részére a vételár felosztási tervben megállapitott összeg arányához képest kiutalandók, következőleg az ezzel ellenkező alapra fektetett kiutalás helytelen.

18.

Az árverési kérvény nemcsak a végrehajtást szenvedő ellen, hanem azon harmadik személyek ellen is intézendő, kikre annak beadása előtt a végrehajtás alá vent ingatlanok tulajdona a tjkönyv szerint részben vagy egészben átruháztatott.

(1878. évi márczius hó 22-én 1584. sz. a. hozott határozat.)

A marosvásárhelyi temetkezési nagy egyletnek Cs. Ferencz és társai elleni 200 frt és járul. iránti végrehajtási ügyében, a marosvásárhelyi kir. tvszéknek 1877. évi decz. 5-én 15985. sz. a. hozott végzése ellen, melylyel az árverési kérvény visszautasittatott, mivel nincs az ingatlan jelenlegi tulajdonosai ellen intézve, végrehajtató fél részéről semmis. panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmis. panaszt elvetette; mert a telekkönyvi rdtás 118. *b)* §. 6. pontja értelmében, az árverési kérelem az árverés alá vonni kivánt ingatlan tulajdonosa ellen lévén intézendő, miután a felterjesztett telekkönyvi kivonat szerint, a tulajdonjog önként értetődőleg az előző terhek épségben tartásával, időközben F. István és nejére iratott át, az árverési kérvény ezek ellen intézendő, következőleg a semmis. panasz alaptalan.

19.

Az árverési határidő ingó vagyonra vezetett végrehajtásnál is nem az árverési végzés kézbesitése, hanem az árverési hirdetmény kifüggesztése napjától számitandó.

(1878. évi május hó 1-én 6039. sz. a. hozott határozat.)

V. Manó felperesnek, Sz. Kálmán alperes elleni 6 frt iránti végrehajtási ügyében a szegedi kir. jbiróság kiküldöttének 1878. évi január 20-án 608. sz. a. hozott árverést kitüző végzése ellen, alperes részéről semmis. panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmis. panaszt elvetette; mert a kézbesitést teljesitő személy erre való jogosultságának állitólagos hiányából, a fenforgó esetben panaszlóra jogsérelem nem származott, általában pedig ezen panaszának orvoslása nem ez utra tartozik; és mert a ptrs 403. §-ában kiszabott határidő nem a végzés kézbesitése, hanem az árverési hirdetmény kifüggesztésétől számitandó, s hogy e részben mulasztás forogna fenn nem panaszoltatik.

20.

A perbe idézett kiskorúak nevében a per folyamában azok gyámja által kötött birói egyezség jogérvényességéhez gyámhatósági jóváhagyás nem szükséges.

(1878. évi márcz. 22-én 4497. sz. a. hozott határozat.)

H. Péró felperesnek özv. M. Civiánné alperes ellen 6 darab gerenda kiadása iránt folytatott végrehajtási ügyében a dárdai kir. jbiróságnak 1877. évi szept. 5-én 5463. sz. a. hozott végrehajtási végzése, és annak alapján foganatositott eljárás ellen alperes részéről semmis. panasz adatott be:

mert a kötött egyezség nincs gyámhatóságilag jóváhagyva. Az örökség misége, mennyisége kinyomozva nem lett. Felperes nem igazolta, hogy őt a gerendák kiadására felszólitotta volna. A végrehajtás nem örökség erejéig rendeltetett el.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmis. panaszt elvetette. Mert a per birája előtt kötött egyesség a ptrs 124. §-a szerint

jogérvényes itélet erejével bir, s annak alapján a végrehajtás a 345. §. *f)* pontjához képest helyesen rendeltetett el, s miután az egyességet panaszló mint kk. gyermekei t. és t. szerinti gyámja, s ennélfogva azoknak a ptrs 84. §-a szerint törvényes képviselője kötötte meg, ugyan ő azt azon indokból, mert az gyámhatósági jóváhagyás alá nem terjesztetett, meg nem támadhatja, azon körülmény pedig, hogy felperes által a gerendák kiadására fel nem szólittatott a végrehajtási végzés és eljárás megsemmisitésére okul ép ugy nem szolgálhat, mint azon helyén kivül felhozott panasz, hogy a perben az örökség misége és mennyisége kinyomozva nem lett.

21.

A rendes biróság által bünfenyitő uton hozott határozatlan előforduló vagyoni marasztalás végrehajtása, az esetben is, ha annak tárgya 50 frtot meg nem halad, nem tartozik a kisebb polgári peres ügyek iránti eljárásra s az ezen eljárás szerint illetékes biróság elé.

(1878. évi jun. hó 26-án 8024. sz. a. hozott határozat.)

Cs. György bünfenyitő biróság által hozott itélet alapján Zs. Vassilie ellen 26 frt 50 kr megitélt kár és járulékai iránt végrehajtás elrendelését kérte, a gyulafehérvári jbiróság azonban 1878. évi márcz. 14. 2123. sz. a. ezen kérelmet következő végzéssel intézte el:

Miután ezen kérés az 1877. évi XXII. tvczikk értelmében és a bel- és igazságügyminiszteri 1878. évi február hó 4-én kelt rendelet 28. §-a rendeletének hasonlatosságából ezen kir. birósághoz mint kisebb polgári peres ügyekben illetékes birósághoz lett volna beadandó, visszautasittatik.

Ezen végzés ellen végrehajtató fél részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a megtámadott végzést a ptrs 297. §. 5. pontja alapján megsemmisitette s a kir. jbiróságot ujabb végzés hozatalára utasitotta;

mert jelenleg a rendes biróság által hozott itélet végrehajtása kéretvén, melynek elrendelésére a ptrs 346. §-a szerint csak rendes biróság lehet hivatva:

az eljáró biróság megtámadott végzése által a végrehajtási kérvényt az 1877. évi XXII. tvczikk helytelen alkalmazásával utasitotta vissza.

22.

A csődnyitást megelőzőleg esedékessé vált félévi házbér iránti kereset is a csődrendtartás 2. §-a értelmében a csődbiróság illetékessége alá tartozik. (Csődr. 2., 3. §., ptrs. 362. §.)

(1878. évi máj. hó 22-én 10521. sz. a. hozott határozat.)

W. János felperes H. János csődtömege ellen 300 frt félévi házbér és járul. iránt a csődbiróság mellőzésével, a bpesti IV. ker. kir. jbiróság előtt keresetet tett folyamatba, melynek tárgyalásánál alperes azon kifogást tette, hogy fennforgó ügy a csődrendtartás 2. §-a értelmében a csődbiróság elé tartozik. Az eljáró biróság ezen kifogást elvetette, s 1878. évi márcz. 7-én 8146. sz. a. következő itéletet hozott:

Alperes köteles felperesnek 300 frt bérhátralékot, annak 1877. évi auguszt. 1-től járó 6% kamatját és 9 frt házbérkrajczárt 8 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni vagy pedig tartozik türni, hogy ezen összegek erejéig felperes magát vagyonbukott W. Jánosnak tulajdonához tartozott s jelenben is a bérlemény területén található ingóságokból végrehajtás utján kielégithesse. Köteles továbbá alperes felperesnek 17 frt 50 kr perköltséget 8 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok: A kereseti követelés valódisága és fennállása alperesi részről beismertetvén, az megitélendő volt, s miután a kereseti kérelem vagylagosan lett előterjesztve, a határozat is ahoz képest volt meghozandó.

Ezen itélet ellen alperesi csődtömeg perügyelője részéről semmiségi panasz adatott be; azon okból, hogy jelen kereset helytelenül lett a csődbiróság mellőzésével a rendes biróság előtt folyamatba téve.

A m. kir. Curia mint semmitőszék az illetőség kérdésében hozott s neheztelt végzést a ptrs 297. §. 4. pontjának alkalmazásával következményeivel, s ekként az itélettel együtt megsemmisitette;

mert a csődöt megelőző félévi lakbér iránti kereset elbirálása a csődtörvény 83. §. 7. pontja értelmében kifejezetten a csődbirósághoz tartozik.

A kir. jbiróság ennélfogva alaki törvénysértést követett el, midőn ezen ügybeni illetőségét a perügyelő kifogása ellenében is megállapitotta.

23.

A váltóeljárás azon rendelkezése, hogy az igényhirdetmény biztositási foglalás esetében csak a kielégitési végrehajtás elrendelése után bocsátandó ki, nem vonhatja maga után az oly igénykereset visszautasitását, mely közvetlen a foglalás után az igényhirdetmény kibocsátása előtt adatott be.

(1878. évi april 11-én 7104. sz. a. hozott határozat.)

H. Elena felperesnek, a n.-szebeni Albina takarék- és hitelintézet és társa alperesek ellen tulajdoni igény iránti sommás perében, a medgyesi kir. járásbiróság 1878. évi február 9-én 10033. sz. a következő végzést hozott:

Ezen kereset visszaadatik, mivel a váltóeljárást szabályozó igazságügyministeri rendelet 61. és 65. §§-ainak értelmében biztositási végrehajtás esetében igénykeresetnek nincs helye.

Ezen végzés ellen felperes semmiségi panaszt adott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a megtámadott végzést a ptrs 297. §. 1. pontja alapján megsemmisitette, s a kir. járásbiróságot ujabb végzés hozatalára utasitotta;

mert az igénykeresetek beadási határidejének kitüzése, s annak hirdetményi közzététele által ezen határidő korlátozása, s bizonyos időpont megállapitása czéloztatván, melyen tul a végrehajtás igénykeresetekkel meg ne akadályoztathassék, a váltó-eljárás 61. és 65. §§-ai intézkedéséből, mely szerint a biztositásilag lefoglalt ingókra nézve az igényhirdetmény csak a kielégitési végrehajtás elrendelése után bocsátandó ki, alaposan nem következtethető, hogy a foglalás által jogaiban sértett harmadik személy, azok érvényesitése iránt, azon hirdetmény kibocsátása előtt is igénykeresettel ne élhessen; a megtámadott végzés e szerint helytelen alapra van fektetve.

24.

Egyedül az illető egyház szabályain alapuló szertartási vagy vallásos cselekmények teljesitésére kötelezés polgári kereset tárgyát nem képezheti.

(1878. évi május hó 23-án 9574. sz. a. hozott határozat.)

W. Sarolta felperesnek, W. Ede alperes ellen a chalica izraelita szertartás teljesitése iránt inditott rendes perében, a zala-egerszegi kir. törvényszék 1874. évi dec. 29-én 2182. sz. a. következő itéletet hozott:

felperes keresetétől elmozdittatik, a perköltségek kölcsönösen megszüntetnek, alperesi ügyvéd Sz. Antal munkadija s költségei saját fele irányában 70 frt 60 krban állapittatnak meg.

Indokok: A felperes részről nem kifogásolt szakértői bizo-

nyitás szerint a felperesi kereset tárgyát képező Chaliza szertartás a héber hitvallás elvei szerint oly vallási cselekmény, melyhez hogy érvényes legyen az illető felek önkénytes szabad akaratbóli cselekvényének kell járulni; minthogy pedig alperes határozottan kijelentette, hogy ehez nem járul, kényszeritő eszközök alkalmazásával pedig érvényesen és hatályosan nem végrehajtható, de a szakértői nyilatkozat szerint a birói itéletnek sem lehet azon foganatja, hogy ezen szertartás végrehajtottnak tekintessék, következve a felperesi kereseti kérelem végre nem hajtható, birói intézkedést nem vonhat maga után; mindezeknél fogva felperest keresetétől elmozditani kellett. A felperes ellen, habár vesztes is, a költséget megitélni azért nem lehetett, mert a *B.* alatti okmány alapján alperes ellen a kereset jogosult. Az alperesi ügyvéd munkadi'a saját fele irányában a ptrs 252. §-a értelmében alapittatott meg.

Ezen itélet ellen alperes részről közbevetett felebbezés fo'ytán a kir. itélő tábla az iratokat, miután nézete szerint a ptrs 297. §. 2. pontja alá eső semmiségi eset forog fenn, mert vallásos cselekvények teljesitése iránti ügyek a polgári biróság hatásköréhez nem tartozván, felperesnek jelen keresete felett a birói eljárás megindítható sem volt, a 304. §. alapján a kir. semmitőszékhez áttette.

A m. kir. Curia mint semmitőszék az 1874. évi 2182. számu itéletet, a megelőző perbeli eljárással együtt a ptrs 297. §. 2. pontja alapján, a 304. §. alkalmazása mellett megsemmisitette, és a kir. törvényszéket a keresetlevélnek felperes kezéhez leendő visszaadására utasitotta;

mert vallásos cselekvények teljesitése iránti ügyek a polgári biróság hatásköréhez nem tartoznak, felperesnek a chalica szertartás teljesitese végétt inditott jelen keresete folytán tehát a birói eljárás meg sem volt inditható.

25.

300 frtnál nagyobb összegről szóló kötelezvény kiadása iránti kereset, miután a kereset tárgyát közvetve mégis a kötelezvényben foglalt érték képezi, sommás utra nem tartozik.

(1878. évi május hó 8-án 8412. sz. a. hozott határozat.)

J. H. Kálmán felperesnek, Sch. Móricz alperes ellen 640 frtról szoló kötelezvény visszaadása iránt inditott sommás perében, alperes kifogást tett a birói illetékesség ellen, mivel a kötelezvény 300 frtnál nagyobb értékről szól. Felperes azt vitatta, hogy miután egy kiegyenlitett követelésre vonatkozó kötvény kiadása forog kérdés-

ben, alperes kifogása alaptalan, a füleki kir. járásbiróság 1878. évi márczius 29-én 2019. sz. a. következő végzést hozott:

alperes részéről emelt kifogásnak hely adatván, a birói illetőség leszállittatik, felperes keresetétől elmozdittatik, s köteleztetik 8 frt 50 kr költséget alperesnek 8 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni. Indokok: Tekintve, hogy ily természetü perek eldöntése, minthogy a ptrs 93. §-ában felsorolt esetek egyikét sem képezi, nem a sommás biróság hatásköre alá esik, a birói illetőség ellen tett kifogásnak helyt adni, és ennek folytán felperest keresetétől elmozditani, és mint pervesztes felet alperesnek ezen ténye által okozott költségek viselésére a ptrs 251. §. nyomán kötelezni kellett.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette;

mert a kötelezvény rendszerint kitételezett összeg iránt kötött kölcsön-szerződés bizonyitékául szolgálván, jóllehet felperes alperest a keresetben körülirt 640 frtról szóló kötelezvénynek csak visszaadására kérte köteleztetni, a keresetnek tárgyát közvetve mégis a kötelezvényben foglalt érték képezi, és miután az összeg a sommás eljárás körét meghaladja, ellenkező kikötés hiányában a biróság az alperes kifogása folytán szabályszerüleg mondta ki magát illetéktelennek.

26.

A kisebb polgári ügyekre nézve az 1877. évi XXII. tczikk által előirt eljárástól, a felek közös megegyezésével sem lehet eltérésnek helye, az ily eljárás alá tartozó perügyben tehát, ha az a rendes biróságok előtt s ekként a ptrs szerint tétetik folyamatba, az egész eljárás hivatalból megsemmisitendő.

(1878. évi julius 4-én 11997. sz. a. hozott határozat.)

Sz. András felperesnek, Cs. János és társai alperesek ellen sommás visszahelyezés iránt folyamatba tett, s a szegszárdi kir. járásbiróság által 1878. évi april 3-án 2909. sz. a. kelt itélettel befejezett perében a kir. itélő tábla tekintve, hogy a birtoktest, melynek birtokába magát felperes visszahelyeztetni kéri, csak 1362 $^{5}/_{10}$ □ ölnyi kiterjedésü, s ekként jelen per az 1877. XXII. tvczikk 11. §. 9. pontja értelmében, a hivatkozott törvény szerinti eljárás köréhez tartozik, — minthogy ez okból — nem is tekintve azt, hogy III. rendü alperes képviseletében nem törvényes gyámja, hanem a közgyám idéztetett, az 1868: 54. tvczikk 297. §. 3. pontja

és a 304. §. értelmében is hivatalból észlelendő semmiségi eset forog fenn, az iratokat a kir. semmitőszékhez áttette.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a fenebbi keletü és számu elsőbirósági itéletet a megelőző egész perbeli eljárással együtt a ptrs 297. §. 3. pontja alapján megsemmisitette, és felperest keresetével az 1877. évi XXII. tvczikk szerinti eljárásra elutasitotta;

mert azon birtoktest, melynek birtokába felperes magát visszahelyeztetni kéri csak 1362 $^{5}/_{10}$ □ ölnyi területü lévén, a kereset az 1877. évi XXII. tvczikk 11. §-a 9. pontja szerint a hivatkozott törvény szerinti eljárás köréhez tartozik, melytől eltérésnek még a felek beleegyezése esetében sincsen helye, ezenkivül pedig III. r. alperes képviseletében nem törvényes gyámja, hanem a közgyám lett helytelenül perbe idézve.

27.

Az itteni és a lajthántuli biróságok között az örökösödési eljárásnál felmerülő illetékességi összeütközések elintézésére a m. k. igazságügyministerium van hivatva.

(1878. évi julius hó 17-én 14874. sz. a kelt határozat.)

Néhai H. Henrik bécsi lakos a somorjai jbiróság területén elhalálozván, az elhaltnál százezeren felüli értékü értékpapirok és bankutalványok találtatván, a somorjai jbiróság előtt a hagyatéki eljárás hivatalból folyamatba tétetett. A bécsi lipótvárosi egyes biróság egy megkeresés alkalmából ezen ügy folyamatba létéről tudomást szerezvén, az értékpapirok átküldését, s ezen hagyatéki ügynek illetékes elintézés végett hozzá leendő átküldését kérte, a somorjai kir. járásbiróság azonban ennek helyt nem adva, tárgyalást tartott, melynél az örökösök az áttételt kérték és 1878. évi april 27-én 3194. sz. a. a következő végzést hozott;

az örökösökként fellépett felek között ismételve megkisértett egyesség nem sikerülvén, Sch. szül. M. Betti az örökhagyó testvérje mint törvényes örökös a bécsi izraelita hitközség mint végrendeleti örökös ellenében a törvk. rendt. 587. §-a értelmében per utjára utasittatik.

Köteles tehát Sch. szül. M. Betti jelen végzés kézbesitésétől számitandó 30 napi záros határidő alatt a törvk. rendt. 589. §-a szerint ez iránti keresetét az örökösödési per birájához az 590. §. következményei terhe alatt benyujtani.

Egyuttal addig is, mig az örökség átadása eszközölhető, tekintve, hogy az örökségi vagyon hagyatéki leltár szerint elévülés-

nek alávetett szelvények, és oly letéti iratokból áll, melyek valódisága még kipuhatolva nincsen, ugy a szelvények beváltása, mint a letéti okiratoknak a letétményeknél leendő bemutatása a letétek felvétele, esetleg érvényesitése, és a hagyatéki vagyon további gyümölcsöztetése czéljából a törvk. rendt. 588. §-a értelmében a végrendeleti örökösnek a többi érdekelt felek által nem ellenzett kérelmére hagyatéki gondnoknak Dr. H. Mark pozsonyi ügyvéd ur neveztetik, és a pozsonyi kir. adó- mint letéthivatal utasittatik, hogy néhai M. Henrik hagyatékaként 1877. évi 39 napló-tétel alatt, bevezetett a letétben levő értékpapirokat Dr. H. Márk pozsonyi ügyvéd mint felállitott hagyatéki gondnok kezéhez nyugta ellenében ezen végzés jogerőre emelkedésének igazolása mellett szolgáltassa ki.

Ezen, — ugy a 9047/77. sz. a. kelt végzés ellen — St. Antal és társai — ugy a bécsi 1-ső kerületi izraelita hitközség részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a neheztelt végzéseket az egész eljárással együtt a ptrs 297. §. 1. és 22. pontjai alapján megsemmisitette, s a kir. járásbiróságot szabályszerü eljárásra utasitotta;

mert eltekintve attól, hogy az eljáró kir. járásbiróság egyezség nem sikerülte esetén különben sem illetékes a perre utasitó végzés meghozatalára; eltekintve továbbá attól, hogy St. Antal és érdektársai mint nem öröklösödési jogczimen jelentkező igénylők a ptrs 587. §. alapján perre utasithatók nem is voltak, a neheztelt végzéseket az eljárással együtt azért kellett megsemmisiteni, mert a kérdés alatti hagyaték tárgyalása iránt az eljáró kir. járásbiróság és a bécsi lipótvárosi cs. kir. járásbiróság között illetőségi összeütközés forog fenn, ily esetben pedig az 1869. évi IV. tvczikk. 25. §-a szerint az igazságügyi minister lévén intézkedés tételre hivatva, a kir. járásbiróság az illetőségi összeütközés elintézése előtt szabályellenesen bocsájtkozott ezen hagyatéki ügy tárgyalásába.

28.

Az ügyvédi rendt. 48. §-ának alkalmazhatása a per folyamatban létét feltételezi; nem lehet tehát ezen §. alapján a perügy teljes befejezése után az elhalt fél ügyvédét elhalt fele nevében leendő eljárásra kötelezni.

(1878. évi május hó 2-án 4075. sz. a. hozott határozat.)

T. Péter felperesnek, id. S. György és társai alperesek elleni rendes perében, a mvásárhelyi kir. törvényszék 1878. évi január 14-én 372. sz. a. következő végzést hozott:

Kérelmesnek azon jelentése, hogy képviseltjei elhaltak, tudomásul vétetik, minthogy azonban ki nem mutatta azt, hogy az ügyvédi rendtartás 41-ik §-ában emlitett felmondási jogát az örökösök ellenében érvényesitette s azt sem igazolta, hogy az örökösök e tekintetben másként rendelkeztek vagy nekie a felhatalmazást felmondották s végre azt sem igazolta, hogy megbizóinak a kérdésben forgó ügyre vonatkozó iratokat kiadta, annálfogva az ezen ügyben a folyó évi január hó 24-én elrendelt tárgyalásrai megjelenés alól az ügyvédi rendts. 43. §-a alapján fel sem is mentethetik.

Ezen végzés ellen alperesek részéről semmiségi panasz adatott be:

A m. kir. Curia mint semmitőszék a megtámadott végzést a ptrs 297. §. 1. pontja alapján megsemmisitette, s a kir. törvényszéket ujabb végzés hozatalára utasitotta;

mert a per, a melyben kelt itélet kiigazitása végett az eljáró törvényszék által alperesek kihallgatása rendeltetett el, miként a becsatolt esküttételi jegyzőkönyvből kitünik, teljesen befejezve lévén: panaszló ügyvéd az elhalt alperesek örököseinek az itéletben állitólag fennforgó tollhiba kiigazitása iránt kitüzött tárgyalásnál leendő képviseletére az ügyvédi rendtartás 43. §-a értelmében sem kötelezhető, miután azon szakasz alkalmazhatása a per folyamatban létét tételezi fel.

Ehez képest a megtámadott végzés helytelen alapra van fektetve.

29.

A közokirat végrehajthatóságának kellékeihez nem tartozik, hogy a felek magukat kifejezetten a közjegyzői törvény 111. és 112. §§-ai szigorának alávessék, az ily alávetés tehát felesleges, oly esetben pedig, midőn azon okirat alapján a törvény szerint nincs végrehajtásnak helye, hatálytalan. A házassági szerződésben a hozomány biztositása, kiadása, s az egyik félnek önkényes elválása esetére tartás adása iránt felvett kikötmények alapján, melyek az e részben fennálló rendes eljárási szabályokba ütköznek, ha közjegyzői okmányban is foglalvák, közvetlen a végrehajtás el nem rendelhető.

(1878. évi april hó 3-án 6658. sz. a. hozott határozat.)

S. Paulina, Dr. S. Jenő elleni 8000 frt hozomány biztositása, havonkénti 100 frt tartás és a többi iránt közjegyzői okmányban foglalt házassági szerződés alapján végrehajtás elrendelését kérte, a budapesti kir. törvényszék 1878. évi márczius 5-én 9240. sz. a. következő végzést hozott:

Minthogy a hozomány a létrejött házassági viszonynak a házas felek közös és a házasságból származott, vagy a származható gyerkekre is kiható czéljai valósitására és a házassági viszony megszün-

teig a férj háboritatlan használatára szolgáló vagyont képez, melynek természetével meg nem egyezhető az, hogy a házassági viszony felbontása előtt a férj meghallgatása nélkül birói végrehajtás rendeltessék el, a férj ellen a hozománynak a nő részére visszaadása illetve visszafizetése, következőképen a férjtől tehát a házassági kötelék céljai elöli elvonása végett; minthogy továbbá a válóper folyama alatt netán nyujtandó női tartás jogosultsága kérdése megbirálása és eldöntése csak a felmerült bebizonyitandó, megfelelő ténykörülmények alapján biróilag történhetik; mivel tehát a házasfelek előzetesen, vagyis a házassági szerződés kötésekor, a midőn tudniillik a házassági kötelék megszilárditása s nem annak megszüntetése czéloztatik, nem tekintethetnek jogosultaknak, kötéseiknek közjegyzői okirat alakjában oly jogerőt megszerezni, melynélfogva ily irányu kötéseik érvényesitésére végrehajtás elrendeltethetnék; minthogy továbbá ezektől el is tekintve, jelen kérvényben a 8000 frtnyi hozomány biztositása, tehát a közjegyzői okiratra különben más esetekben megadható végrehajtástól különböző, esetleg a követelés veszélyeztetése igazolásától is függő eljárás kérelmeztetik, a hozományi ingók értéke megtéritése végetti végrehajtás elrendelését pedig az is akadályozná, mert mig a felsorolt akadályok nem létében is a végrehajtás első sorban csakis az ingók végrehajtási utoni természetbeni átvétele, illetve átadása végett rendeltethetnék el; mivel végre az ingatlanra kért biztositás, miután a ptrs 340. §-a a biztositást ingatlanokra nem engedélyezi, ezen okból is megengedhetetlen; de különben is a kötelezettség teljesitésének időpontja magával a kérvény alapját képező közokirattal nem igazoltatik, s igy az 1874. évi XXXV. t. cz. 111. §-ának meg sem is felel: mindezeknél fogva a kért végrehajtás, illetve biztositás megtagadtatik.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette;

mert azon következtetés, melyet panaszttevő abból levon, hogy ellenfele magát az 1874. 35. t. cz. 111. és 112. §§. szigorának kifejezetten alávetette, törvényes alappal nem bir, miután az olyan alávetés a közjegyzői okirat végrehajthatóságának kellékeihez nem tartozik, s azért oly esetben, midőn azon okirat alapján a végrehajtás elrendelésének törvényszerint helye van, mint fölösleges, ellenkező esetben pedig mint teljesen hatálytalan kikötés jelentkezik.

Jelen esetben a közjegyzői okiratban foglalt jogügylet oly ter-

mészetü, hogy végrehajtási kényszerrel való teljesitésének elrendelését birói eljárásnak okvetlenül kell megelőznie.

Mérvadó e tekintetben, a semmiségi panaszban is idézett 1863. évi 15940. sz. a. udvari rendelet, mely szerint a másik házastárs beleegyezése nélkül kért elválás esetében a vagyonjogi kérdések vagy a biróság előtt egyezségileg rendezendők, vagy rendes perutján érvényesitendők, s melytől olyképeni eltérésnek, hogy a biróság a házasulási egyezvényben foglalt megállapodásokat, az egyik fél egyszerü kérelmére, s a még fenálló házassági kötelékre való tekintet nélkül végrehajtani tartozik, teljességgel nem lehet helye.

Ezenfelül törvényeink nem kereskedőkre nézve a női hozomány biztositásának csak egy módját, t. i. a telekkönyvi betáblázást ismerik; ez azonban a telekkönyvi rendelet, s nem a p. perrendtartás szabályi szerint eszközlendő. Mennyiben légyen pedig veszély esetében a biztositás vagy zárlat ingó vagyonosságra is elrendelhető: a ptrs 324. és 338. §§. határozzák meg, melyek ellenében peren kivül létrejött eltérő magán megállapodás figyelembe nem jöhet.

Végül a női tartás kiszolgáltatásra kötelezettség egyátalában nem létezik mindaddig, mig a házastársaknak az ideiglenes külön lakás biróságilag meg nem engedtetik (rendelet 20. §.); hogy pedig ez jelen esetben megtörtént volna: nem igazoltatott.

30.

Az árvaszéki utalványok érvényesitése, ha a közgyám az utalványozott összeg kifizetését megtagadja, az illető árvaszéknél, illetőleg közigazgatási uton keresendő.

(1878. évi julius hó 12-én 12466. sz. a. hozott határozat.)

Özv. B. Demjánné mint kk. B. Demján t. és t. gyámja mint felperes, a kovaszini közgyám által képviselt községi árvatár mint alperes ellen 112 frt 44 kr és járulékai iránt keresetet inditott, mivel ezen összeg az árvaszéki utalványozás daczára a községi közgyám, illetve árvatár részéről minden sürgetések mellett nem fizettetik. A világosi kir. járásbiróság 1878. évi márczius 12-én 1665. sz. a. következő itéletet hozott:

Alperes ugy azonban mint községi közgyám köteles 8 nap különbeni végrehajtás terhe alatt a kezelése alatti kovaszinczi árvatárból 112 frt 44 kr tőkét, annak a per meginditása, illetve 1878. évi február 16-tóli 6% kamatját és 25 frt 80 kr perköltséget felperes részére lefizetni:

Indokok: Miután a beperesitett Sch. Miklós volt közgyám

helyett önként jelentkezett B. Miklós a keresetet és a megidézést magáévá tette, s közgyámi minőségében a tárgyalásba befolyt, felperes keresetének jogalapja, s az összeg mennyisége pedig, az *A.* alattival igazolva van, de alperes részről e tekintetben kifogás sem tétetvén, őt mint a kovaszinczi árvatár, kezelőjét az árvatár erejéig kereseti tőke, per megindítástóli kamat és mint vesztő felet a perköltségekben marasztalni kellett. Alperes azon kifogása, miként ő illetve elődje közgyámi minőségében helytelenül lett idézve, figyelmet nem érdemel, mert jelen esetben nem mint közgyám vagy valamely kiskoru vagy gondnokolt képviselője, hanem mint kereseti összeget tényleg tartozásban lévő pénztár kezelője lett beperelve s ezen követelés érvényesitése végett mást mint a pénztár kezelőjét megidézni nem lehet.

Ezen itélet ellen alperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a megtámadott itéletet az egész előző perbeli eljárással együtt a ptrs 297. §. 2. pontja alapján, és a 304. §. alkalmazásával megsemmisitette és a keresetet felperesnek visszaadatni rendelte.

Mert a kereset alapját tevő árvaszéki utalványnak érvényesitése, ha és a mennyiben a községi közgyám az utalványozott összeg kifizetését megtagadná, nem birói uton, hanem az 1877. évi XX. t. cz. 191. §-a értelmében az utalványozó árvaszéknél szorgalmazandó.

31.

A perbenálló felek a ptrs 297. §. 2. p. esetében is, csak a ptrs 298. §. a) pontjában kiszabott 8 illetve 8 nap alatt élhetnek semmiségi panaszszal.

(1878. évi julius 9-én 13964. sz. a. hozott határozat.)

H. Károly felperes Budapest főváros alperes ellen jogtalanul felvett 8312 frt 67 kr dijilleték és járulékai megtéritése iránt keresetet inditván a budapesti kir. törvényszék alperest a kereseti öszszegben elmarasztalta; a kir. itélő tábla pedig 1878. évi február hó 5-én 58851. sz. a. következő itéletet hozott:

Az elsőbiróság itélete azon részbeni változtatással, hogy alperes a felperesnek megitélt 8312 frt 68 kr utáni 6% kamatot 1874. évi julius 7-től kezdve tartozik megfizetni, egyebekben helybenhagyta.

Indokok: Minthogy a *G.* alatti belügyministeri rendeletből kitünik mint ezt az *N.* alatti rendelet is mondja, hogy Buda város 1870—1872. években a 4·/. alatti rendelet alapján a déli vasuton szállitott kőnemüek s épitési anyagok után az akkor érvényben állott árszabályzat 2—7. pontja alatti mérték szerint, illetőleg köbölen-

ként megállapitott dijilleték helyett a mázsánkénti vámdijt szedni jogositva nem volt, ezen a 4·/. alatti ministeri rendelet értelmét meghatározó rendeletnél fogva felperes jelen visszkövetelési keresetét jogosultnak kellett elismerni, — felperes azt, mi tőle jogtalanul beszedetett követelheti, — követelheti pedig felperes a beszedett többlet egész összegét, Buda város jóhiszemüsége esetében is, mert habár ugyan ily esetben a visszatéritési kötelezettség csak arra terjed, mi a városnak a beszedett többletből a per meginditása idejében mint gazdagodás még megmaradt, de akkor midőn az elleniratban mondatik, hogy Buda város a követvámot a vaspályához vezető utak jó karban tartására forditotta, s igy a többlettel saját pénzét takaritotta meg, a többlet általi gazdagodást elvesztettnek nem tekinthetni.

Továbbá követelheti felperes a kamatot és pedig nem csak a per meginditásától kezdve mint ezt a város jóhiszemüsége esetében tehetné, hanem a jelen esetben 1874. évi julius 7-től kezdve azért, mert az *A.* és *B.* alatti tariffákból kitünik, hogy Buda város saját tariffája ellenére, s igy roszhiszemüleg szedte be a mázsánkénti 2 kr vámot felperestől.

Az *A.* és *B.* alatti tariffák a vámmázsánkénti megvámolás alól kivették azon czikkeket, melyek a partjogi árszabályban foglaltatnak, ha a vizen hozatnak, a partjogi árszabályban foglaltatnak a kőanyagok és ezek közt a mészkő is, de ezek a 2—7. tételek alatt mérsékeltebb vámilletékekkel rovattak meg, s pedig oly megjegyzéssel, hogy a mérsékeltebb illeték fizetendő azoktól akár szárazon kocsikkal vagy vasuton, akár vizen hozatnak, és ennél fogva, minthogy a behozott czikkeknek különböző czimek alatti többszörös megvámolása iránti jogosultság a per adataiból nem derül ki, sőt ez a *G.* alatti ministeri rendelet értelmezésével ellentétben állana, elfogadni kell, hogy a kőanyagokból csak a 2—7. tételek alatti illetéket kellett a tariffák szerint fizetni. A *C.* és *D.* alatti kimutatások, mint alperes saját meghatalmazattja által épen a meghatalmazásnál fogva eszközlött vámbeszedésekre nézve felperes részére kiadattak, alperes ellen bizonyerővel birnak.

Mindezeknél fogva tehát az elsőbiróság itéletét a kamatra vonatkozó változtatással egyebekben helybenhagyni kellett.

Ezen itélet ellen alperes részéről semmiségi panasz adatott be, az vittatatván, hogy fennforgó kereset tárgya a közigazgatási utra tartozik.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmis. panaszt elvetette: mert a perben álló felek a ptrs 297. §. 2. pontja alapján is

csak a ptrs 297. §. *a)* tétele alatt kiszabott 3, illetőleg 8 nap alatt élhetnek semmiségi panaszszal, panaszkodó pedig az elsőbiróság itéletét annak idejében semmiségi panaszszal meg nem támadta; igy tehát az alaki tekintetben jogerőre emelkedvén, az az ellen emelt semmiségi panaszt mint elkésettet figyelemre méltatni nem lehet.

Ugyanez áll a másodbiróság itélet ellen emelt panaszra nézve is, minthogy panaszkodó azt is a ptrs 287. §. 2. pontja alapján azért támadja meg, mintha az ügy a polgári biróságok hatósága alá nem tartoznék, a minek ellenkezője pedig alperes irányában a fönebbiek szerint már jogerőre emelkedett, minthogy továbbá a miatt, mivel a másodbiróság a ptrs 304. §-át nem alkalmazta, semmiségi panasznak helye nincs.

32.

A bányabirtokosok és tisztjeik közt ez utóbbiak fizetése iránt felmerülő peres kérdések nincsenek a bánya- mint ügybirósághoz utasitva.

(1878. évi junius hó 25-én 8918. sz. a. hozott határozat.)

B. Elek bányatiszt, K. Kazimir bányatulajdonos ellen, 67 frt 20 kr tiszti illetmény és járulékai iránt a kőrösbányai járásbiróság előtt sommás pert inditott, alperes kifogásolta a birói illetékességet, azt állitván, hogy fennforgó kereset az 1871. évi XXXI. tcz. 21. §-a szerint a k. törvszék mint bányabiróság elé tartozik, a kir. járásbiróság 1878. évi aprilis 9-én 1078. sz. a. következő végzést hozott:

Alperes illetékességi kifogásának a 67 frt 20 kr bér valamint a 12 apostol bányatársulattól kiérdemelt szolgálati bizonyitványra nézve az országbirói értekezlet 10. §-a értelmében hely adatik, azonban a 25 frt teljes ellátási dijra vonatkozó kifogása elvettetik, és e tekintetben alperes védelmének előterjesztésére utasittatik, felperes pedig a fentebbi s ezen biróság illetékessége alól kivont követeléseivel az illetékes bányabiróság elébe utasittatik.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panasznak helyt adott, a megtámadott végzést a ptrs 297. §. 5. pontja alapján megsemmisitette, és a biróságot illetékesnek mondotta ki, azt további szabályszerü eljárásra utasitotta.

Mert bányaügyekben a birói illetékességre nézve mérvadó 1871. évi XXX. tcz. 21. §-a a bányabirtokosok és tisztjeik között, utóbbiaknak bér iránt fennforgó peres ügyeket nem sorolja azok közé, melyek a bányabirósági hatósággal felruházott törvényszékhez utasittattak, és az idézett törvény 22. §-a értelmében, a megelőző

§-ban elősorolt ügyeken kivül, a ptrs 25. §-ában foglalt ügyek kivételével, minden más polgári peres ügyek a rendes polgári biróságok hatásköréhez tartozván, jelen 300 frt értéket meg nem haladó ügy a ptrs 93. §-a *a)* pontja értelmében a sommás eljárás alá tartozik; a biróság ezek szerint tehát helytelenül alkalmazta az illetőségi törvényt, midőn magát az ügyre nézve illetéktelennek mondotta ki.

33.

Az esetben is, ha az elsőbirósági itélet által felperes keresetével feltétlenül elutasittatott, a kereseti követelés iránt alperes ellen a kereset inditásakor kieszközlött biztositási foglalás feloldása mielőtt ezen tétel végrehajthatóvá nem vált, el nem rendelhető.

(1878. évi julius hó 3-án 8469. sz. a. hozott határozat.)

F. Péternek mint B. Sámuel engedményesének, U. Jónás és társai ellen 80 frt és járulékai iránti biztositási ügyében miután felperes keresetével az elsőbiróság által feltétlenül elutasittatott, alperes az ellene foganatositott biztositás feloldását kérte, a tasnádi kir. járásbiróság ezen kérelem iránt 1878. évi ápril 11-én 844. sz. alatt következő végzést hozott:

Miután a kiadatni kért összeg a 3396/76. sz. a. végzéssel elrendelt biztositási végrehajtás alkalmával lefoglalt és a birói zár alól feloldott ingóságok helyett fogadtatott el, birói letétbe, és mennyiben a 9741/877. számu II. birósági végzéssel feloldott 6270/876. sz. a. 1-ső birósági itélet után keletkezett 9506/877. sz. alatt 1-ső birósági feltételes itélet még jogerőre nem emelkedett, — illetőleg jelen ügy végérvényesen eldöntve nincsen, ennélfogva a jelen kereseti követelés biztositásául szolgáló összeg idő előtti kiadatása iránt kérelemnek hely nem adathatott.

Ezen végzés ellen U. Jónás részéről semmiségi panasz adatott be.

A magyar kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette;

mert panaszló végrehajtható itéletet még nem nyervén: a biztositás feloldásának általa kért elrendelése, mely közvetve ezen itélet végrehajtását foglalná magában, az eljáró első folyamodásu biróság által helyesen tagadtatott meg.

34.

A kisebb polgári peres ügyekre nézve előirt eljárás és illetékességtől a peres felek közös egyetértésével sem lehet eltérésnek helye.

(1878. évi julius hó 25-én 10440. sz. a. hozott határozat.)

S. József mint felperes, Nagyborosnyó községe mint alperes ellen 31 frt 50 kr. és járulékai iránt, a kisebb polgári peres ügyekre nézve előirt eljárás és illetékesség mellőzésével a brassói kir. járásbiróság előtt sommás pert tett folyamatba, alperes kifogást tett a jbiróság eljárása ellen helyi illetéktelenség miatt. A nevezett járásbiróság 1878. évi ápril 26-án 5534. szám alatt következő végzést hozott:

Az illetékesség elleni kifogásnak hely adatik: mert a polg. törvk. rendtartásnak 30. §-a szerint személyes keresetekben a birói illetőséget a mennyiben a kötelezettség teljesitésére bizonyos hely kikötve nincsen, rendszerint az alperesnek rendes lakhelye vagy állandó szállása szabályozza.

Minthogy Nagyborosnyó községe nem tartozik azon községek közé, melyek ezen kir. járásbiróság területéhez tartoznak, és más ok sem forog fenn, mely ezen járásbiróságot jelen esetben illetékessé tenné, felperes jelen keresetével — az illetékességi kifogásnak hely adatván — elutasittatik és köteles alperesnek 8 nap különbeni végrehajtás terhe alatt 10 frt perköltségeket megfizetni. Az alperesi ügyvéd által igénybe vett költségeket megtériteni felperes nem vala kötelezhető, mert az alperesi község birája megjelenvén, nem vala szükséges még más meghatalmazottat vagy képviselőt magával hozni.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék, az egész eljárást a ptrs. 297. §. 3. pontja alapján, a 304. §. alkalmazásával megsemmisitette, s felperest keresetével a kisebb polgári peres ügyek iránti eljárásra s ezen eljárás szerint illetékes biróság elé utasitotta;

mert a kereset tárgyát 31 frt 50 kr pénzbeli követelés és jár. behajtása képezvén, fennforgó perügy tekintettel a f. évi márczius 1-én életbelépett 1877. évi XXII. tczikk 11. §-a 1. pontjára a kisebb polgári peres ügyek iránti eljárásra, s az ezen eljárás szerint illetékes biróság elé tartozik; s az emlitett tczikk 12. §-a értelmében ezen eljárás és illetékességtől a felek közös beleegyezésével sem lehet eltérésnek helye.

35.

Szölö munkabére iránti követelés nem tartozik birói utra, hanem közigazgatási utra, az 1876. évi XIII. tczikk 115—118. §§-aiban kijelölt hatóságok elé.

(1878. évi augusztus hó 4-én 12271. sz. a. hozott határozat.)

Zs. Nicolae és társai felpereseknek, B. Adolf alperes ellen 76 frt és járulékai iránti sommás perében a dévai kir. járásbiság 1877. évi deczember 11-én 5393. sz. a. következő végzést hozott:

A birói illetékesség ellen emelt kifogás elvettetik, és a felek az ügynek érdemleges tárgyalására utasittatnak.

Mert 76 frtnyi munkabér követeltetik a járásbiróság területén teljesitett szöllő mivelésért, egyfelől a dolog természetéből — okszerűen foly az — s a szolgálmányok dijja is ott fizetendő, de másfelől perrendszerü bizonyiték van felajánlva arra, hogy a kötelezettség teljesitésére bizonyos hely lett kikötve, és alperes magát arra szerződésileg kötelezte, tehát a jelen esetben a biróság illetékességét a ptrs 30. és 35. §§. világosan megszabják.

Ezen végzés ellen alperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A magyar kir. Curia mint semmitőszék az egész eljárást a ptrs. 297. §. 2. pontja alapján a 304. §. alkalmazásával megsemmisitette, s a keresetlevelet visszautasitotta;

mert a kereset mezei munkabére iránt, hova a szöllői munka is sorozandó, lévén az 1876. évi XIII. tczikk életbe lépte után inditva, helytelenül lett birói uton folyamatba téve, minthogy az ilynemü követelések az idézett törvény 115—118. §§-ai szerint közigazgatási utra, az emlitett §§-okban idézett hatóságok elé tartoznak.

36.

A község ellen a körjegyzői fizetés kiszolgáltatása első-sorban közigazgatási uton lévén keresendő, a közigazgatási ut kimeritése előtt közvetlen a biróság előtt ily fizetés iránt beadott keresetlevél hivatalból visszautasitandó.

(1878. évi julius hó 10-én 9154. sz. a. hozott határozat.)

L. Sándor, Csokmány községe ellen 300 frt jegyzői fizetés hátralék és járulékai iránt keresetet inditott, a tárgyaláskor oly értelmü egyezség jött létre, hogy alperes kötelezi magát a kereseti összeget fizetni, ha a községi nyilvántartási könyvekből ki nem derül, hogy ezen összeg kifizettetett, felperes körjegyző köteles azonban ezen összegnek az egyes lakosokra való felosztását kidolgozni.

Ezen egyezség alapján végrehajtást kért, a n.-somkuti kir. járásbiróság 1878. évi márczius 13-án 5414. és 5415. szám alatt hozott végzésével azonban a végrehajtás elrendelését megtagadta, mivel felperes nem igazolta, hogy egyezségi kötelezettségét teljesitette volna, s végrehajtató ez ellen semmiségi panaszt adott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék az egész perbeli eljárást a ptrs 297. §. 2. pontja alapján a 304. §. alkalmazásával, megsemmisitette, s a kir. járásbiróságot utasitotta, hogy a keresetlevelet felperesnek adja vissza;

mert a községi elöljárók fizetései az 1871. évi XVIII. tczikk 63—86. és 102—133. §§-ai értelmében első sorban közigazgatási uton és pedig, a községi költségvetésbe felvétel mellett, s az 1871. évi XVIII. törvczik 125. §-ában illetve az 1876. évi V. törvczikk 32—33. §§-aiban előirt eljárás szerint hajtandók be, mennyiben pedig ezen behajtás az erre hivatolt alsóbb hatóság által megtagadtatik, annak eszközlése iránti intézkedésre a közigazgatási felsőbb hatóságok vannak hivatva; e szerint a végrehajtási kérvény mellett felmutatott egyezség alapját képező perügy, mely a közjegyző hátralékos fizetésének behajtására irányul, a közigazgatási ut kimeritése előtt helytelenül lett birói uton folyamatba téve, s ez okból nemcsak hogy a helytelenül meginditott eljárás folyamában létrejött egyezség birói végrehajtás alapjául nem szolgálhat, s ekként a végrehajtás elrendelése megtagadandó, hanem egyszersmind, tekintettel arra, hogy a ptrs. 297. §. 2. pontjának esete forog fenn: az egész előző eljárás is a ptrs 304. §. alkalmazásával megsemmisitendő volt.

37.

Sommás eljárásnál is, ha az itélet (igénypereknél az annak helyét pótló végzés) kihirdetés helyett kézbesittetik, a felebbezés beadási határideje tekintetében a 125. §-a nem alkalmazható, hanem a ptrs 127. §-a szerint a 277. §-a mérvadó, ezen határidő tehát a kézbesités utáni naptól számitandó 15 nap.

(1878. évi julius hó 12-én 14110. sz. a. hozott határozat)

B. Ignácz felperesnek, P. Péter s társai alperesek elleni 200 frt iránti perében a topolyai kir. járásbiróság 1878. évi január 28-án 384. sz. a. következő végzést hozott:

Tekintve, hogy a periratoknál fekvő vétiv tanuságaként jelen perben hozott 46313. számu II-od birósági itélet G. Mór hites ügyvéd mint felperesi képviselőnek 1877. év deczember hó 1-én lett kézbesitve, jogorvosló fél felebbezése pedig, ezen kir. járásbiróság igtatójába csakis 1877. évi december 10-én érkezett be — ennélfogra az

5437/877. szám alatt beigtatott, és a II-od birósági itélet ellen irányzott felebbezés, mint a sommás eljárás szerint tárgyalt perekben szabályul szolgáló 125. §-a szerint nyilván elkésett, a ptrs 282. §. első bekezdéséhez képest hivatalból visszautasittatik.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz nyujtatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panasznak helyt adott; a neheztelt végzést a ptrs 297. §. 1. pontja alapján megsemmisitette, s a felperesi felebbezést kellő időben beadottnak kijelentve, annak folytán az ügyiratokat a budapesti kir. itélőtáblához áttétetni rendelte;

mert sommás perekben is, ha az itélet nem kihirdetés, hanem kézbesités utján közöltetik, mint az a jelen esetben történt, a felebbezés határidejére nézve a ptrs 277. §-a szolgálhat irányadóul: a felperessel 1877. évi deczember 1-én irásban közlött itélet ellen deczember 10-én s e szerint 15 napon belül beadott felebbezés tehát kellő időben benyujtottnak tekintendő.

38.

A szolgálati szerződés idő előtti felbontása miatt a még le nem szolgált cselédbér iránt támasztott követelés kártéritési követelésnek tekintendő, s mint ilyen nem közigazgatási, hanem birói utra tartozik (1876. évi XIII. tczikk 115. és 119. §§.)

(1878. szeptember 11-én 13,693. sz. a. kelt határozat.)

T. Józsefné G. Éva n.-kőrösi lakos Dr. T. József n.-kőrösi lakos ellen 222 frt s jár. iránt a n.-kőrösi kir. jbiróság előtt f. é. jan. 13-án 878. sz. a. sommás pert inditott.

Felperes előadta, hogy őt Dr. T. József n.-kőrösi lakos 1876. nov. 1-jétől f. é. nov. 1-jéig két évre 45 frt évi bérért gazdasszonynak fogadta fel, első évi béréből 7 frttal mindeddig adós, a második évben pedig f. é. febr. 15-én minden törvényes ok nélkül szolgálatából őt elbocsájtotta, és ezen évi béréből szintén semmit sem fizetett, sem a hátralevő időre járó bért és kárpótlást az 1876. XIII. t. cz. értelmében meg nem adta; ez okból kérte alperest 52 frt részint már szolgálat által megérdemelt s fizetetlen, részint a f. é. nov. 1-jéig még hátralékos időre eső bérilletmény, ennek a kereset meginditásától járó 6% kamatai, továbbá az elbocsájtás napja f. é. febr. 15-től f. é. nov. 1-jéig havonként 20 frtjával összesen 176 frt tartásdij és felszámitandó perköltségeknek végrehajtás terhe alatti megfizetésében elmarasztalni.

Tárgyalás alkalmával alperes a birói illetőséget kifogásolta,

mert jelen kereset a gazda s cseléd között felmerült viták elintézésére, és pedig az 1876. XIII. t. cz. 56. §-ára levén alapitva, a hátralevő bér s tartási összeg megvételére s igy nem a szolgálati viszonyból felmerült kártéritési kérdések eldöntésére van irányozva, minélfogva a hivatkozott t. cz. 119. §-a figyelembe vehető nem levén, a 115. §. *b)* pontja értelme szerint jelen kereset eldöntésére első sorban illetékes hatóság a helybeli városi rendőrkapitány, kéri felperest illetékesség hiányában elutasitani.

Felperes alperesnek a birói illetékesség ellen tett kifogásait alaptalannak állitja s elvettetni kéri, mert a ptrs 93. §. *k*) pontja szerint a szolgálati jogviszonyból eredő polgári peres kérdések elintézése a jbiróság jogköréhez tartozik. A hivatkozott 1876. évi XIII. t. cz. 119. §-a ezen kérdésre épen a járásbiróság illetékességét mondja ki s jelen esetben szolgálati jogviszonyból eredő kártéritési kérdés is forog fenn, mert alperes ellen a tartásra nézve 20 frt havi kártéritési, illetőleg élelmezési költség követeltetik.

Alperes megjegyzi még, hogy az 1876. évi XIII. t. cz. 1876. május 1-én lépett életbe s ez által az 1868. 54. t. cz. 93. §. *k)* pontja, a szolgálati viszonyból felmerült kérdésekre nézve, hatályon kivül helyeztetvén, felperesnek erre állapitott keresete elvetendő, elvetendő azért is, mert jelen kereset nem a 119. §-ra, hanem az 56. §-ra van alapitva; mikre nézve pedig a városi rendőrkapitány illetékes első sorban.

A n.-kőrösi kir. jbiróság f. é. márcz. 29-én 1889. sz. a. következő végzést hozott:

alperes illetékességi kifogásának hely nem adatik s utasittatik az érdemleges védelem előadására.

Alperes ez ellen 1878. é. május 24-én 2903. sz. a. következő semm. panaszszal élt:

Felperes a tárgyalás alkalmával kifogást tett a birói illetékesség ellen, de a biróság a törvény világos rendelete ellenére az illetékességet megállapitotta, az 1876. XIII. t. cz. 115. §-a ugyanis világosan rendeli, hogy minden a jelen törvényben tárgyalt kérdések iránti, a gazda s cseléd között támadható viták elintézésére rendezett tanácsu városokban a rendőr-kapitány vagy a tanács valamelyik tagja az első foku hatóság, a 119. §. tesz kivételt egyedül a kártéritési keresetekre, a mennyiben kimondja, hogy a cseléd és gazda között a szolgálati szerződési viszonyból támadott kártéritési kérdések azon biróság elébe tartoznak, a mely a kártéritési összegek mérvei szerint illetékes.

A hivatkozott törvény ezen rendeleteit szem előtt tartva, ha figyelembe vétetik felperesnek alperes ellen inditott keresete, kétséget nem szenvedhet, hogy felperesnek ezen keresete nem kártéritési, hanem bér s tartásdij megitélése iránt indittatott.

Felperes keresetét ugyan kártéritési keresetnek állitja, de ez csak azon tudatlanság következménye, melyszerint felperes nem ismeri a kár s az ebből folyó kereseteknek fogalmát, mert kárnak az tartatik, hogy ha a már meglevő vagyon valakinek sértő cselekménye vagy mulasztása által csorbul, minthogy pedig felperes keresetéből a kárkövetelés, melynek megitélésére a jbiróság illetékes lett volna, ki nem tünik, és a biróság magát mégis illetékesnek mondotta ki, ez által az 1876. XIII. t. cz. 115. §-át megsértette és a ptrs 297. §. 1. és 4. pontjaiban foglalt semmiségi esetet követett el; kéri a neheztelt itélet megsemmisitését s az eljáró birónak a perköltségek megfizetésébeni elmarasztalását. A kir. semmitőszék a semm. panasznak helyt adván, a neheztelt itéletet az eljárással együtt a ptrs 297. §. 1. és 4. pontja alapján megsemmisitette s az eljáró biróságot utasitotta, hogy a keresetet felperesnek adja vissza;

mert felperes keresetében az 1876/7. évre leszolgált bér fejében 7 frtot, továbbá 1877/8. évre részint leszolgált bér fejében, részint pedig az 1876. XIII. t. cz. 56. §. zártétele alapján összesen 45 frtot, s végre tartás fejében 170 frtot követel, e három rendbeli követelés azonban a ptrs 66. §. értelmében egy keresetben össze nem foglalható, mert a már tényleg leszolgált bér iránti követelés az 1876. XIII. t. cz. 115. §. értelmében közigazgatási utra tartozik s ennélfogva ezen irányban az illetőség kérdésében hozott s a ptrs 247. §. ellenére nem indokolt elsőbirósági végzés semmis.

Ellenben a tartás és a még le nem szolgált bér iránti követelésre nézve az idézett törvény 119. §. és a ptrs 93. §. *a)* pontja szerint az eljáró biróság illetékes, mert felperesnek e részbeni igénye a szolgálati szerződések idő előtt történt felbontására alapitott kártéritési igényt képez, s ezen irányban a kereset minősitésének kérdésére nézve nem tehet különbséget az, hogy a szerződésnek idő előtti megszüntetése esetében adandó kártalanitás mérve a törvény (l. az 1876. évi XIII. t. cz. 56. §-át) vagy esetleg a szerződés által van megállapitva, és hogy az idézett törvény is ily alapon emelt kereseteket kártéritési kereseteknek tekint, ezt annak 23. §. kétségen kivül helyezi, tekintve azonban, hogy e két részben birói, részben közigazgatási uton érvényesitendő igények egy keresetben össze nem

foglalhatók, az itéletet az egész eljárással együtt meg kellett semmisiteni.

Ellenben alperes azon kérelmének, miszerint a semmiségi panasz költségeiben az eljáró biró marasztaltassék el, helyt adni nem lehetett, mert illetéktelenségi kifogása a kereseti követelés nagyobb részére nézve alaptalan, ennélfogva ezuttal az 1871. évi VIII. t. cz. 66. §-a szerint megkivántató nyilvánvaló vétség esete sem forog fenn.

39.

Az öszhangzó első- és másodbirósági itélet alapján eszközlött foglalás folytán marasztalt alperes a végrehajtási összeget felperesnek biróságon kivül fizetvén ki, a harmadbirósági itélet alapján, melylyel felperes keresetével elutasittatott, ezon összeg behajtása iránt visszvégrehajtás elrendelésének helye nem lehet.

(1878. évi augusztus hó 7-én 12733. sz. a. hozott határozat.)

B. Jánosnak, F. Mihály ellen 50 frt és járulékai iránti viszvégrehajtási ügyében, a n.-somkuti kir. járásbiróságnak 1878. évi april 19-én 1713. sz. a. hozott végrehajtási végzése és annak alapján eszközlött eljárás ellen végrehajtást szenvedő fél részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a megtámadott visszvégrehajtási végzést, az annak alapján eszközölt végrehajtási eljárással együtt, a ptrs 297. §. 18. pontja alapján megsemmisitette, s az 1878. évi 1713. számu visszvégrehajtási kérvényt visszautasitotta;

mert a visszvégrehajtás fogalmából következik, hogy az csak a végrehajtási uton behajtott követelésre nézve rendelhető el; minthogy pedig jelen esetben az első és másodbirósági itélet alapján panaszló részére visszvégrehajtást kérő fél ellen elrendelve volt végrehajtás utján a követelés be nem hajtatott, azaz sem a lefoglalt ingók el nem árvereztettek, sem birói uton a követelés ki nem fizettetett; a kért visszvégrehajtás a ptrs 380. §-a értelmében elrendelhető nem volt.

40.

Az örökösödési eljárás befejeztével az eredeti végrendelet az örökösöknek viszszaadható-e?

(1878. évi julius hó 26-án 10593. sz. a. hozott határozat.)

Néhai K. Jánosné hagyatéki ügyében a végrendelet érvénytelenitése iránt perre utasitott fél keresetét be nem adván, a hagyaték a végrendeleti örökösnek átadatott. Ezen örökös később a végrendelet visszaadását kérte, miután az örökösödési eljárás már befe-

jezve van. Ezen kérelem iránt a sz.-udvarhelyi kir. törvényszék 1878. évi márczius 28-án 1538. sz. a. következő végzést hozott:

Jelen kérés következtében sz.-udvarhelyi néhai özv. K. Jánosnénak az 1865-ik évi december 22-én tett irásbeli végrendeletét K. Borbára hiteles másolatban kiveheti, az eredetinek kiadása iránti kérésnek azonban hely nem adatik, mivel ez a hagyatéki eljárásnak alapját képezi.

Ezen végzés ellen K. Borbála és Zsuzsánna részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette;

mezt tekintve, hogy a hagyaték nem egyezség alapján, hanem perre utasitás folytán a ptrs 590. §-a értelmében adatott át, perre utasitott félnek azonban még jogában áll keresetét az általános elévülési határidő alatt folyamatba tenni, az eljáró biróság megtámadott végzése által az ügyviteli szab. 195. §-a szerint szabálytalanságot el nem követett.

41.

A házbérjövedelemre mint ingó vagyonra vezetett végrehajtás esetében, ha adós csőd alá esik, a foglalás hatálya a háznak mint csődvagyonnak leltározása után esedékessé vált házbérre ki nem terjed.

(1878. évi augusztus hó 21-én 12942. sz. a. hozott határozat.)

Sch. Alajos felperesnek, Sch. Teréz alperes elleni 3600 frt. iránti váltóvégrehajtási ügyében, a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1878. évi május hó 10-én 34846. sz. a. következő végzést hozott:

Az alperesi czég csődperügyelője által beadott ezen kérvény folytán, tekintve, hogy alperes czég ellen 1878. feb 22-én. 15224. sz. a. a csődeljárás tétetvén folyamatba, a bpesti rózsa-utczában 39. sz. a. fekvő háza a csődtömeg részére zár alá vétetni rendeltetett, tekintve, hogy ennek következtében önkényt értetik, mikép Sch. Alajos foglaltató által ezen háznak esedékes lakbér jövedelmeire az 1877. évi 99745. sz. végzés alapján 1877. nov. 30-án és decz. 1-én foganatositott letiltással szerzett végrehajtási zálogjognak hatálya csak azon bérjövedelmekre terjed ki, melyek a csődnyitás napja előtt váltak esedékessé, minthogy Sch. Alajos ezen jövedelmeket nem ez ingatlan állagával együtt, hanem attól elkülönitve mint ingóságokat foglaltatta le, ingóságoknak pedig ezen jövedelmek csak annyiban tekinthetők, a mennyiben a fővagyontól elkülönitve vagy beszedve lettek: ezeknél fogva a csődnyitás napja után vagyis 1878. évi

május hó 1-től kezdve esedékessé vált bérjövedelmek, melyek a csődnyitáskor ez állagtól elkülönitve még nem voltak, az állagra időközben zálogjogot nyert csődtömeget illetik meg, (lásd ideigl. törvk. szab. IV. fejezet 9. §.) miután a f. é. 26123. sz. a. kelt végzéssel csakis az 1877. évi 101013. sz. végzés alapján már beszedett, s még beszedendő, vagyis a csődnyitás előtt esedékessé váltak közül még künn levő házbérjövedelmek lettek Sch. Alajos foglaltató javára kiutalványozva, a f. é. május 1-től kezdve esedékessé váló, s a csődtömeget megillető bérjövedelmek beszedésére azonban nevezett foglaltató zárgondnoka T. Dezső többé jogositva nincsen, utasittatik nevezett zárgondnok, hogy a f. é. május 1-én esedékessé vált, s általa netán beszedett bérösszeget alperes czég csődtömeggondnokának haladék nélkül szolgáltassa ki, a házbérek további beszedését szüntesse be, s felperesi követelés törlesztésére a f. é. 26123. sz. végzés értelmében csakis a csődnyitás előtt vagyis 1878. évi február 1-én esedékessé vált bérösszegeket forditsa, ezeknek netáni fölöslegét is a csődtömegnek adja át, s ezen eljárásáról okmányokkal felszerelt pontos számadásának bemutatása mellett 15 nap alatt tegyen jelentést.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmis. panaszt elvetette.

Mert felperes részére a végrehajtás csak alperes ingó vagyonára, következve az esedékes házbérjövedelemre lett, az ingatlan vagyon állaga nélkül elrendelve és foganatositva, miután pedig a csőd, nevezett alperes ellen f. é. február hava 22-én elrendeltetett és az ingatlan e csődhöz leltároztatván a csődtömeg gondnokának kezelése alá jutott, az addig nem esedékes bérjövedelmek mint az ingatlan vagyon tartozéka a váltóhitelező kielégitésére már ezen időtől fogva nem fordithatók, következve a biróság végzése annál is inkább törvényszerü, mivel a f. é. 26123. sz. a. végzés által elrendelt kiutalás is csak a lejárt bérekre vonatkozhatott.

42.

A gyámja képviselete mellett perbe idézett kiskorunak, ha azt állitja, hogy a gyámi törvény 4. 5. 6. §§-ai értelmében önképviseletre jogosulttá vált, ezt bizonyitania kell, különben ezen állitása figyelembe nem vétethetik.

(1878. évi május hó 15-én 8422. sz. a. hozott határozat.)

M. József felperesnek, N. Hermann mint kkoru N. Móritz képviselője és B. Ignácz alperesek ellen, 100 frt tőke s járulékai

iránt inditott sommás perében, a budapesti kir. itélő tábla, minthogy a perben kifejtettekből kitünik, hogy N. Móritz alperes felperessel saját nevében kereskedelmi ügyletre lépett, s azon körülmény magába véve, hogy nevezett kiskoru, még erre való jogosultságát ép oly kevésbé zárja ki, mint azt hogy ő saját személyében perbe idéztethessék, felperes pedig azon körülményt, hogy nevezett önképviseletre nem jogosult, igazolni meg sem kisérlette, és igy a ptrs 297. §. 15. pontja alá eső a 304. §. értelmében hivatalból figyelembe veendő semmiségi eset forog fenn, az iratokat a m. kir. Curia mint semmitőszékhez fölterjesztette.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a ptrs 304. §-át alkalmazhatónak s az eljáró biróság itéletét s eljárását a ptrs 297. §. 15. pontja alapján megsemmisithetőnek nem találta; mert: a törvényes vélelem a mellett van, hogy a kiskoru atyai hatalom alatt áll, annak ellenkezőjét, t. i. hogy N. Móricz önálló kereskedő s hogy ennélfogva az atyai hatalom alól felszabadult, nem felperes tartozott bizonyitani, hanem a ptrs 84. §-ához képest gyámi minőségben megidézett I-ső r. alperes;

minthogy pedig I-ső r. alperes arra nézve, hogy fia önálló kereskedő volna, adatot fel nem hozott, sőt ezt határozottan nem is állitotta;

minthogy továbbá az ügy érdemét képezi annak elbirálása, valjon a kiskoru szerződése bir-e kötelező erővel vagy sem,

annálfogva az elsőbiróság itéletét s eljárását megsemmisiteni lehetett.

43.

Az igényperben hozott véghatározat, az itélet helyét pótolván, abban az eskü általi bizonyitás elrendelhető (ptrs 221. és 468. §§.)

(1878. évi augusztus hó 1-én 11456. sz. a. hozott határozat.)

B. József felperesnek, H. János és társa alperesek ellen ingók tulajdona iránti sommás igényperében, a szelistyei kir. járásbiróságnak 1878. évi april 23-án 906. sz. alatt hozott végzésében a keresetnek eskütől feltételezve helyt adott. Ez ellen M. János első rendü alperes részéről semmiségi panasz adatott be, mivel eskü általi bizonyitás a ptrs 221. §-a szerint csak az itéletben rendelhető el.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette;

mert az igényperben hozott érdemi véghatározat az itélet helyét pótolván, s ekként azzal egy tekintet alá esvén: az ily vég-

zéssel a kereset érdeme eskütől feltételezőleg is eldönthető, a semmiségi panasz tehát alaptalan.

44.

A lakfelmondási értesitvények eszközlése a közjegyzői törvény 98. §-a szerint a közjegyző hatásköréhez tartozván, ezek teljesitésére a biróság ott, hol közjegyző létezik, a közjegyzői törvény 25. §-ában jelzett eset kivételével, kötelezve nincs.

(1878. augusztus 28-án 12869. sz. a. kelt határozat.)

H. Fr. és Söhne czég bérbeadó T. Lipót és ügytársai ellen a lakfelmondást birósági uton kivánta közölni, mi végett a budapesti VI. és VII. ker. kir. jbirósághoz kérvényt nyujtott be, ezen biróság azonban f. é. máj. 10-én 18056. sz. a. következő végzést hozott:

az 1874. 35. t. cz. értelmében ezen a közjegyző hatáskörébe tartozó beadványt a ptrs 8. §. *a)* pontja, illetve 51. §. alapján hivatalból visszautasittatik.

Kérvényező czég ez ellen f. é. máj. 15-én 18506. szám alatt semm. panaszszal élt; mert szerinte a lakfelmondási kérvénynek a biróság által miképen leendő elintézésére a fennálló, törvényerővel biró s belügyminister által helybenhagyott lakfelmondási alapszabályok által, melyek hatályon kivül mindeddig sem helyeztettek, határoztatik meg, a neheztelt végzés tehát ezzel ugy a közjegyzőségről szóló törvénynyel is, miután abba a kérdéses eljárás előirva nincs, ellenkezik.

A kir. semmitőszék azt elvetette;

mert a kir. közjegyzőkről szóló 1874. évi 35. t. cz. 98. §-a szerint, az ily lakfelmondási értesitvények eszközlése és e körül követendő eljárás a kir. közjegyzők hatásköre és teendőihez van utasitva, ezek teljesitésére tehát a biróság ott, hol közjegyző létezik, a most felhivott törv. 25. §-ban jelzett eset kivételével kötelezve nem lévén, az eljáró biróság az által, hogy a panasztevőnek közvetlenül a birósághoz intézett lakfelmondási kérvényét a fent idézett törvényre való utalással visszadatni rendelte, végzésének megsemmisitésére okot nem szolgáltatott.

45.

Ha egyetemleges kötelezettség alapján perbe idézett alperesek egyike csőd alá jut, ez nem vonja maga után az eljáró biróság illetéktelenségét a másik alperes irányában.

(1878. jul. 3-án 13172. sz. a. kelt határozat.)

M. Lajos felperesnek a «Haza» és «Tisza» biztositót ársaságok mint alperesek ellen szerződés felbontása s 173 frt visszafizetése

iránt sommás eljárás szerint inditott kereskedelmi ügyében, elsőrendü alperes csőd alá jutván, a bpesti IV. ker. kir. jbiróság f. é. máj. 24-én 17716. sz. a. következő végzést hozott:

miután elsőrendü alperes csődbeesése által alperesre nézve e biróság illetékessége megszünt, ennélfogva az illetőség a ptrs 14. §-a alapján 2. r. alperes irányában leszállittatik és elsőrendü alperes csődbeesése folytán az összes periratok jelen végzés jogerőre emelkedése után, a csődrend 2. §-ához képest a csődbirósághoz áttétetni rendeltetnek stb.

Ez ellen felperes f. é. máj. 29-én 18314. sz. semm. panaszt adott be.

A kir. semmitőszék fentebbi keletü és számu végzést másodrendü alperes, illetőleg a ptrs. 297. §. 5. pontjánál fogva megsemmisitette és a kir. jbiróságot ezen alperes irányában további törvényszerü eljárásra s határozat hozatalára utasitotta;

mert a kir. jbiróság a miatt, mivel elsőrendü alperes a per folyama alatt csődbe jutott, a fennforgó keresetre nézve az egyetemleges marasztalás végett perbe vont másodrendü alperes irányában illetéktelenné nem vált; ennek már az ügy érdemében tartott tárgyalás és ismételt halasztások után az alperes időközbeni csőd alá kerülése folytán tett illetőségi kifogása pedig a ptrs 14. §-ának alkalmazását maga után nem vonhatta, a kir. járásbiróság tehát a másodrendü alperesre nézve a ptrs idézett §-ának helytelen alkalmazásával mondotta ki magát illetéktelennek.

46.

Az életjáradékra vezetett végrehajtás azon esetben is, ha az életjáradék telekkönyvileg biztositva van, azon eljárási szabályok szerint eszközlendő, melyek az ingó vagyonra intézett végrehajtás iránt fennállanak.

(1878. évi augusztus hó 28-án 16984. sz. a. hozott határozat.)

M. Jánosnak id. B. János ellen 78 frt 94 kr és járulékai iránti végrehajtási ügyében lefoglaltatott a végrehajtást szenvedőt illető étetjáradék, mely telekk. lévén biztositva a nagy-károlyi kir. járásbiróság mint telekk. hatóság az oda áttett irások alapján 1876. évi april 20-án 884. sz. a. az árverést elrendelte, s annak kiküldöttje által az árverés 1878. május 28-án meg is tartatott, ezen végzés és eljárás ellen végrehajtást szenvedő részéről, kiemeltetvén különösen, hogy az életjáradék mint ingóvagyon árverelésére a telekk. hatóság nincs hivatva, s hogy több árvereztetett, mint a mi le volt foglalva, semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék, az elsőbiróság fenebbi számu és keletü végzését az annak alapján megtartott árveréssel és minden jogi következményeivel együtt megsemmisitette, s a kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóságot utasitotta, hogy a végrehajtási iratokat törvényszerü eljárás végett az erdődi kir. járásbirósághoz tegye át.

Mert az 1877. szeptember 14-én felvett végrehajtási jegyzőkönyv szerint panaszlót illető életjáradéknak csak egy évi terményekre és haszonvételre vonatkozó része lett 36 frtra becsülve, maga az életjáradék pedig csak addig lefoglalva, mig abból felperesi követelés és járulékai ki nem elégittetnek; teljesen szabálytalanul történt tehát, hogy az egy évi járandóság becsértékével az egész életjáradéki jog feltétlenül rendeltett elárvereztetni, s a megtartott árverésen eként adatott el.

De ezenfelül helytelen a kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság eljárása azért is, mert a lefoglalt életjáradék az által, hogy telekkönyvileg biztositva van, ingatlan dologgá nem vált, s ennél fogva arra a végrehajtás a ptrsnak az ingókra intézett végrehajtás tekintetében fenálló szabályai szerint eszközlendő, a telekkönyvi hatóság tehát az árverés körül egészen illetéktelenül járt el, hanem a mennyiben az igénykeresetek beadása iránti felhivás kibocsátva lett s a határidő eredménytelenül lejárt az árverés elrendelése iránt intézkedni az erdődi kir. járásbiróság, illetve végrehajtója hatáskörébe tartozik.

47.

Az 1877. évi XX. tczikk életbe lépte folytán ügygondnok rendelésére, az esetben is, ha a kiskoru gyámja által érdekösszeütközés miatt nem képviseltethetik, a gyámhatóság vált illetékessé.

(1878. évi julius hó 16-án 14675. sz. a. hozott határozat.)

W. Sarolta végrehajtást vezetvén P. Károly ellen, ennek fia ifj. P. Károly tulajdoni igényt jelentett be a lefoglalt ingókra. A birói kiküldött ügygondnokot rendelt az igénylő részére, s ezt a keresetnek 15 nap alatt leendő beadására utasitotta. A budapesti VIII—X. ker. k. járásbiróság a kiküldött eljárását jóváhagyván, Sp. Vincze ügyvéd mint kirendelt ügygondnok a keresetet folyamatba tette. A budapesti VIII—X. ker. kir. járásbiróság ezen igénykereset felett 1878. évi május 12-én 10997. sz. a. következő végzést hozott:

Ezen előterjesztés, melyben Sp. Vincze h. ügyvéd ur mint kk. P. Károly Jánosnak kinevezett ügygondnoka a kk. P. Károly

Jánosáltal f. évi 9088. szám alatt benyujtott igénykeresetet és az abban előterjesztett kérelmet jóváhagyja, tudomásul vétetik; miután azonban a f. évi 9088. szám alatt benyujtott igénykereset elkésetten lett beadva, s igy ezen kereset az árverést fel nem függesztheti, ennélfogva igénylő felperes jelen igénykeresetével az árverés alkalmával befolyandó vételári fölöslegére utasittatik.

Ehez képest a $\frac{9088}{78}$ számu jelentés és ehez csatolt igénykereseti példányok Gy. János végrehajtó urnak azzal adatnak vissza, miszerint az árverés szabályszerü megtartása után, a mennyiben vételárfelesleg maradna, az igénykeresetet tárgyalás végett mutassa be.

Ezen végzés ellen az ügygondnok részéről semmis. panasz adatván be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék az 1878. évi 10997. és 9088. számu végzéseket, a birósági végrehajtónak azon intézkedésével együtt, mely szerint kiskoru P. Károly János részére ő rendelt ügygondnokot, a váltóeljárás 91. §. *a)* pontja, illetőleg a ptrs 297. §. 15. pontja alapján a 304. §. alkalmazása mellett megsemmisitette, és a kir. járásbiróságot utasitotta, hogy a kiskoru törvényes képviseltetése végett az illetékes árvaszéket keresse meg, az igényfelhivást az árvaszék által kirendelendő ügygondnoknak kézbesittesse és a birósági végrehajtót további törvényes eljárásra utasitsa;

mert a gyámi törvény 31. §. szerint az illetékes gyámhatóság köréhez tartozik az ügygondnok kirendelése ha valamely kiskorunak érdeke atyja vagy gyámjának érdekével összeütközésbe jön; minthogy pedig jelen esetben kiskoru P. Károly János érdeke atyja P. Károly végrehajtást szenvedett érdekével, kinél állitólag a kiskoru tulajdonát képező ingóságok foglaltattak le, összeütközésbe jött, a kiskoru részére ügygondnok kirendelése végett az idézett törvény értelmében az illetékes gyámhatóság lett volna megkeresendő; szabálytalanul járt el tehát a birósági végrehajtó, midőn a kiskoru részére ügygondnokot rendelt és szabálytalanul intézkedett a kir. járásbiróság is, midőn ezen ügygondnokot a kiskoru részére törvényes képviselőül elfogadta: minél fogva az ez irányban tett intézkedéseket hivatalból kellett megsemmisiteni.

47.

A végrehajtás-korlátozási vagy megszüntetési kereset, azon esetben, ha a végrehajtás külföldi biróság által rendeltetett el, nem a végrehajtást rendelő külföldi, hanem a végrehajtás foganatositására megkeresett hazai biróság által tárgyalandó és intézendő el. (ptrs 374. §.).

(1878. évi junius hó 17-én 11013. sz. a. hozott határozat.)

Mendel E. részére K. Mózes ellen a görliczi cs. k. járásbiróság által végrehajtás rendeltetett, s annak foganatositása végett a kassai kir. jbiróság kerestetett meg. Végrehajtást szenvedő ez utóbbi jbiróság előtt a végrehajtás megszüntetése iránt keresetet inditott. A kassai kir. jbiróság azonban 1878. évi máj. hó 7-én 8753. sz. a. következő végzést hozott:

Felperesek illetőségi hiánya miatt végrehajtás-megszüntetési keresetükkel elutasittatnak, s kötelesek alperesnek okozott 3 frt költséget 8 nap alatt különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetni. Indokok: Azon végrehajtás, melynek megszüntetését felperesek kérelmezik, a görliczi cs. kir. járásbiróság 1877. évi 9938. sz. a. végzésével rendeltetvén el, ennek elbirálása is a végrehajtást elrendelő biróság illetőségéhez tartozván, a törv. rendt. 374. §-a értelmében felperesek illetőség hiányában kérelmükkel elutasitandók, s mint pervesztesek a törv. rendt. 251. §-a értelmében a perköltségekben elmarasztalandók voltak.

Ezen végzés ellen felperesek részéről sem. panasz adatott be;

mert a kir. járásbiróság, mely a görliczi kir. járásbiróság által a végrehajtás foganatositása iránt megkerestetett, és azt kiküldöttje által foganatositotta, a jelen végrehajtási ügyben felmerülő minden kérdések elbirálására már annál fogva is illetékesnek tekintendő, mivel ezen végrehajtási ügyben az összes cselekményekre nézve az itteni törvények mérvadók, és mert a cs. kir. görliczi járásbiróság jelen esetben törvényszerüleg el nem járhatna.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panasznak helyt adott, a neheztelt fenidézett végzést a ptrs 297. §. 5. pontja alapján megsemmisitette, s az eljáró biróságot illetékességének megállapitása mellett további törvényszerü eljárásra utasitotta;

mert a keresettel megszüntetni kért kielégitési végrehajtás a cs. kir. görliczi járásbiróság, eként külföldi biróság által rendeltetvén el, és e szerint annak foganatositása körül a megkeresett kir. járásbiróság, a ptrs 62. §. rendelkezése, és az általánosan elfogadott

nemzetközi jogszabály szerint, kizárólag a hazai törvények szerint lévén köteles eljárni, és abban minden végrehajtási jogcselekmények ellen támasztható jogorvoslatok és jogi lépések is, egyedül az itten hatályban levő törvények szerint, s az itteni biróságok előtt történhetvén, a végrehajtást szenvedettek által a ptrs 374. §-a szerinti eljárásnak a hazai biróság előtt leendő folyamatba tétele végett, s az általa foganatositott végrehajtás megszüntetése iránt támasztott keresetre nézve, az eljáró kir. járásbiróság mint megkeresett és a végrehajtás foganatositása körül eljárt biróság birói illetéktelenségét helytelenül mondotta ki.

48.

Szerződés nem teljesitése miatt a fizetett előleg megtéritése és kötbér fizetése iránt inditott kereset illetékesség megállapitására nézve a ptrs 35. §-a alkalmazható.

(1878. évi augusztus hó 28-án 17510. sz. a. hozott határozat.)

M. Adolf felperesnek, K. Ignácz és pertársai alperesek ellen 200 frt kötbér és 40 frt 70 kr előleg iránt a szentendrei jbiróság előtt folyamatba tett som. perében alperes kifogásolta az eljáró biróság illetékességét, mivel az nem személyes birósága, sem fizetési hely kikötése fenn nem forog.

Felperes azt vitatta, hogy az eljáró biróság illetékes a ptrs 35. §-a szerint. A nevezett kir. járásbiróság 1878. évi február 20-án 2779. sz. a. következő végzést hozott:

A birói illetékesség leszállittatik s felperes köteles alperesi képviselő részére 12 frt 25 kr perköltséget 8 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok: Felperes az *A.* alatt csatolt szerződés alapján alpereseket a kikötött munka nem teljesitése miatt 200 frt kötbér megfizetése iránt a ptrs 35. §-a alapján beperelte. Minthogy azonban a ptrs 35. §-a szerint csakis a szerződés teljesitése és érvénytelenitése, vagy a teljesités elmulasztásából eredhető kártérités iránti keresetek meginditását engedi meg a szerződés létrejötte, vagy teljesitése helyére nézve illetékes biróságnál, s miután felperes sem a szerződés teljesitése és érvénytelenitése, sem a teljesités elmulasztásából eredő kár iránt nem perel, a szerződésben pedig a kikötött kötbérnek bármely szabadon választható biróság illetékessége kikötve nincsen: ennélfogva, minthogy alperesek nem ezen biróság területén laknak, ezen alperesek személyes biróságuk illetékessége alá tartozó perben a szt.-endrei kir. járásbiróság illetékessége leszállitandó volt.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék

tekintve, hogy a keresetileg igénybe vett kötbér kártérités természetével bir, és a fizetett előleg visszaadása iránti követelés is hasonló tekintet alá esik, a semmiségi panasznak helyt adott, a neheztelt végzést a ptrs 297. §. 5. pontja alapján megsemmisitette, az eljáró biróság illetőségét a ptrs 35. §. első bekezdése értelmében a teljesités helyéhez képest megállapitotta, s ugyanazt további szabályszerü eljárásra utasitotta.

B) Kereskedelmi ügyekben.

1.

Azon hely birósága előtt, hová az áru bérmentes szállitása kiköttetett, a szállitás nem teljesitéséből eredő kártérités iránti kereset, a ptrs. 35. §-a alapján folyamatba tehető, bár a szerződő felek egyike sem lakik s keresk. teleppel sem bir azon helyen, bár a fizetés teljesitése más helyre van kikötve.

(1878. febr. 6. 1054. sz. a. kelt határozat.)

Sz. Zakariás kolozsvári kereskedő Sch. & Comp. bécsi nagykereskedő czég ellen 2640 frt kár és jár. megfizetése iránt a bpesti kir. keresk. és váltó tvszék előtt rendes keresetet inditott, előadván abban, hogy 1876. jan. havában Sch. & Comp. bécsi nagykereskedő czéggel, a melylyel már ezelőtt is keresk. összeköttetésben állott, adásvételi szerződést kötött, mely szerint nevezett czég kötelezte magát felperes számára 1876. év deczember haváig Bpestre franco 12,000 kilo czukrot, 100 kiloját 43 frt 80 krral szállitani.

Alperes azonban elvállalt kötelezettségének egyátalán nem tett eleget s a kikötött határidőig felperes számára Budapestre egy kilo czukrot sem szállitott, holott felperes őt kötelezettsége teljesitésére ismételten felszólitotta; ez által más helyről időközben emelkedett árak szerint lévén kénytelen czukrot vásárolni, az ebből eredő kára megtéritésében kéri alperest elmarasztalni.

Alperes kifogásolta az eljáró biróság tárgyi és helyi illetékességét, a keresk. biróság 1877. decz. 31. 107033. sz. a. következő végzést hozott:

a birói illetőség ellen tett kifogás elvettetik, s a per érdemleges tárgyalása végett ujabbi perfelvételi határidő tüzetik ki stb.

Indokok: tekintve, hogy alperes bej. kereskedő s hogy a kereset alapját képező adásvevési ügylet a k. t. 258. §. 1. pontja alapján alperest illetőleg is keresk. ügyletet képez; tekintve, hogy az alperes által valódiságára s valóságára nézve nem kifogásolt *A.* alatti okmány szerint a szerződés teljesitése helyéül Budapest köttetett ki, tekintve, hogy a szerződés teljesitésének elmulasztásából eredő kártérités iránti perek a ptrs. 35. §-a szerint azon biróság előtt is meg-

indithatók, melynek területén a szerződés teljesitendő lett volna, a helyi és tárgyi birói illetőség a k. t. 258. §. 1. pontja, 260., 261. §§-ai, a keresk. eljárás 5. §. 2. pontja és a ptrs. 35. §-a alapján megállapitandó volt s az ügy érdemleges tárgyalására a ker. elj. 11. §-a értelmében határnap volt kitüzendő.

Alperes ez ellen folyó évi jan. 7-én 1621. sz. alatt semmiségi panaszszal élt; ugyanis szerinte sérelmes a végzés, mert a kereset alapját képező adásvevési ügyletre vonatkozó okmányban a fizetés helyéül világosan Bécs van megnevezve, s ezen helyen kivül sehol az okmányban más hely teljesités helyéül világosan megnevezve nincsen; s e mellett szól felperesnek és az alperesnek azon kijelölése, melynek folytán fizetés helyül ép azért nem lehetett Budapestet megnevezni, s a teljesitést is ott követelni, mert egyiknek sincs Bpesten sem telepe sem üzlethelyisége;

sérelmes, mert az okmányban foglalt azon kitételt «Franco Pest» tekintette azon terület megnevezésnek, hol a szerződés teljesitendő, holott az világosan a keresk. szokás szerint is azt jelenti, hogy a feladó Pestig köteles bérmentve szállitani az árut s innen továbbra, vagyis felperesnek Erdélybeni tartozkodási helyéig és telepéig a szállitás, s minden avval járó felelősség felperesre háromlik ép ezen kitétel által. S különben is a jogvélelem csak alperes mellett szól, hogy t. i. miután felperes Erdélyben lakik, s üzlettelepe is ott van, csak irányitani s minthegy a felelősség terjedelmét biztositani akarta felperes e kitétel által: «franco Pest», nem pedig a szerződést Budapesten érvényre emelni, mert nem hihető az, hogy felperes, ki Bpesten sem üzleti teleppel, sem lakással nem bir, Erdélyből külön e czélra maga ellen s kárára Bpestre jönni kötelezze magát ezen szerződésnek érvényre emelhetése végett, mit különben felperes maga is beismer, hogy meg nem tett; s feltéve, de meg nem engedve, hogy ezen kikötés a szerződés teljesitésére vonatkoznék, ugy felperes, miután Bpesten üzleti teleppel nem bir, köteles lett volna, a keresk. törv. értelmében a helyet körülményesen megnevezni, hogy hová szállitassék Budapesten az áru, s szintugy köteles lett volna meghatalmazottat az áru átvételére kirendelni, avagy megnevezni, mit önmaga sehol sem állit, s igy világosan látható, mily alaptalan felperesnek a «franco Pest» kitételnek a keresk. törv. 322. §-a s ugy a keresk. szokásokkal nyiltan ellenes értelembeni magyarázata.

a semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette;

mert az alperes által valódiságára nézve nem kifogásolt *A.* alatti okmány szerint ő magát a megrendelt árunak bérmentesen

Pestre leendő szállitására kötelezte, következve ezen a keresk. törv. 258. §. 1. pontja alapján alperest illetőleg is keresked. ügyletből származó kártéritési per miután a szerződés teljesitése, nem pedig a fizetési hely alperes kötelezettsége tekintetéből irányadó, a szerződés teljesitésének helyi birósága előtt is a ptr. 35. §. és az eljárási rendelet 5. §. 2. pontja értelmében illetékesen meg volt indítható.

2.

Kereskedelmi ügyben beadott biztositási kérvénynek a váltóeljárás szabályai szerint elintézése a ptrs 297. §. 1. pontja szerint semmis.

(1878. febr. 6. 326. sz. a. kelt határozat.)

Sch. Sámuelnek L. Mayer ellen 600 frt és jár. iránti biztositási ügyében, a debreczeni kir. tvszéknek 1877. októb. 1. 14183. sz. alatt hozott végzése, és annak folytán azon hó 2-án foganatositott biztositási végreh. eljárás ellen biztositást szenvedő részéről semmiségi panasz adatott be, mivel a bizt. kérvény a tvszék mint keresk. birósághoz lévén beadva, ugyanaz a kérelem felett a keresk. eljárást szabályozó rendelet 1. §-a szerint a ptr. elvei és szabályai szerint tartozott volna eljárni, nem pedig határozatát a váltóeljárás szabályaira alapitani, mert végzéséből az, hogy mily minőségben hozta határozatát, ki sem tűnik, s mert egyébként veszély valószinűsége nem igazoltatott, minthogy a különben sem hiteles bizonyiték, emlitett biztositás elrendelésére, tekintve hogy azt a bérbeadó törvényes zálogjog alapján kérte, veszélyt nem tüntet el.

A semmitőszék a semmiségi panasznak helyt adva; az eljáró tvszéknek fentidézett keletű és számu végzését a ptrs. 297. §. 1. és 18. pontjai alapján megsemmisitette, és ugyanazt mint kereskedelmi biróságot a kérvénynek ujabb szabályszerű elintézésére utasitotta; mert a kereskedelmi ügyekben követendő eljárást szabályzó ig. ügy. miniszt. rendelet 1. §-a szerint, a biróságok a hatáskörükbe utasitott keresk. peres ügyekben nem a váltóügyekben követendő eljárás, hanem a ptrs. szabályai szerint, a keresk. törvben meghatározott és a fent idézett rendelvényben megállapitott eltérésekkel tartozván eljárni,

a kir. tvszék, midőn a hozzá mint keresk. birósághoz czímzett az egyidejüleg beadott rendes keresetre való hivatkozással a keresetbe vett 600 frt magánkövetelés erejéig állitólagos veszély fennforgása miatt kért biztositás elrendelésére irányzott kérvényt, tanácsjegyzőkönyvi kivonata szerint váltói osztályába vette elintézés

alá, és annak a váltóeljárás szab. 57. §. 1. pontja alapján helyt adott, a ptr. 297. §. 1. és 18. pontjai alá eső alaki törvénysértést követett el, miért is ebbeli szabálytalan határozatát következményeivel együtt annál is inkább megsemmisiteni és ugyanazt ujabb szabályszerű határozat hozatalára utasitani kellett, minthogy ez által biztositást szenvedett a ptrs. 344. §-a szerint megillető kifogásolási jogától is megfosztatott.

3.

A havi fizetés mellett alkalmazott üzletvezető, bár az általa kötendő ügyletekért ezen felül külön dij van részére kikötve, a kereskedői segédszemélyek közé levén sorolandó, az ily dijak iránti követelés a szolgálati viszony megszünte után is első sorban az iparhatóság előtt érvényesitendő.

(1878. márczius 7. 27415/877. sz. alatt kelt határozat.)

Sch. Miksa bej. kereskedő F. testvérek bej. czég ellen 200 frt s jár. iránt 1877. aug. 6-án 33092. sz. alatt a bpesti V. ker. kir. jbiróság mint keresk. biróság előtt sommás keresetet inditott.

Előadta abban, hogy felperes F. testvérek bpesti bej. czégnél üzletvezetői minőségben lévén alkalmazva, a tárgyaláskor felmutatandó szerződési levél szerint állandó fizetésen kivül alperesi czég kötelezte magát felperesnek az általa kötendő ügyletekből a pénznek behajtása után 2% provisiot fizetni. Ezen ügyletből kifolyólag összesen 10000 frt után 200 frt jár, mely összeget alperesi czég felszólitásai daczára vonakodván megfizetni, kéri azt a kereseti összeg s jár. megfizetésében elmarasztalni.

Tárgyalás alkalmával felperes a keresetben hivatkozott szerződést *B*. alatt becsatolta s a kereseti összeget 300 frtra emelte.

Alperes a birói illetékességet kifogásolta s tiltakozott a kereseti összeg felemelése ellen, szerinte a biróság nem illetékes, mivel a kereseti követelés segéd és főnök közti viszonyból származván, az az ipartörvény 98. §-a szerint az iparhatóság által birálható el, annál is inkább, miután a keresk. eljárást szabályozó miniszteri rendelet 7. §-a szerint segéd és főnök közti viszonyból származó ügyek csak annyiban döntendők el keresk. biróság által, a mennyiben az ipartörvény hivatkozott szakasza szerint az iparhatóság köréhez nem tartoznék, jelen ügyben csak iparhatóság járhat el, a mennyiben jelen perben üzletvezető lép fel, ki egész működése alatt állitólagosan kötött ügyletek után közbenjárási dijt kér, meg kell tehát ezen üzletvezetőnek egész eljárását vizsgálni a végett, hogy mennyiben felelt ő meg azon követelményeknek, melyek kereskedelmi szokás szerint üzletvezető irányában támaszthatók. Ezen vizsgálat tiszta jog-

elvek szerint meg nem ejthető, itt egy a kereskedelem minden mozzanataiban beavatott szakbiróság járhat el, mert jelen esetben nem ügynök egy bizonyos ügylet után támaszt követelést, hanem egy ügyletvezető, ki nagy üzletforgalmára hivatkozván, az ügyletek megnevezése nélkül bizonyos összeget követel, miért itt nem egyes ügyletek veendők szemügyre, hanem ezen ügyletvezetőnek más ügyekben is, főleg miután követelését szerződésre állapitja és ezen szerződésben kötelességei meg vannak határozva, kell tehát ezen szerződésben körülvonalozott kötelességeit is tekintetbe venni. És tekintve, hogy ezek csak általánosságban vannak megjelölve, mint például, hogy ő csak jó és hitelképes vevőket szerezzen, hogy csak az üzlet javára és érdekében járhat el, ezen kifejezések terjedelmét csak szakbiróság itélheti meg.

A budapesti V. ker. kir. jbiróság 1877. decz. 3-kán 49149. sz. a. következő végzést hozott:

a kereset birói illetékesség hiányából elutasittatik.

Indokok: miután felperes maga is keresetlevelében a követelési összeget, mint az alperes czég volt üzletvezetője helyezte követelésbe, ebből kifolyólag tekintetbe véve azt: hogy a kereskedelmi törvényt szabályozó min. rendelet 7. §-a szerint a kereskedő segéd a főnöke ellenében felmerülő követeléseit a rendes biróságnál az 1872. VIII. t. cz. 98. §-hoz képest mindaddig nem érvényesitheti, mig a tekintetben az iparhatóság jogérvényesen nem határozott, minthogy pedig azt felperes az iparhatóság által kiállitandó közokirattal nem igazolta, felperesnek alperes ellenében ezen biróság előtt perelni joga nem levén, az eljáró biróság illetékesen el nem járhat, a felperesi keresetet birói illetőség hiányából elutasitani kellett. Felperesnek abbeli előadása, hogy a f. év november 19-én felvett szakértői jegyzőkönyvben az illetékességi kifogáshozi jogát alperes fenn nem tartván, abbeli kifogását most már nem érvényesitheti; birói figyelembe vehető nem volt először azért, mert a felperesi kereset mindenek előtt az iparhatóság elbánási köréhez és illetőségéhez tartozik; másodszor azért, mivel a f. évi szept. 7. megtartott határidőben abbeli jogát megtartván arról le nem mondott, s miután a tárgyalás ez alkalommal lett érdemileg az az illetékesség kérdését tekintve megtartva, a fentebbi kifogását alperes érvényesithette.

Felperes ez ellen 1877. decz. 6-án 49695. sz. a semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a mellékelt *B.* alatti okirat szerint felperes havi fizetés

mellett levén fölfogadva, alperessel ettől függő viszonyban állottnak tekintendő, minek folytán az elsőbiróság a határozatában felhozott indokok alapján illetéktelenségét helyesen mondotta ki.

4.

Bérleti ügylet is, a bérlő kereskedőre nézve mennyiben annak kereskedelmi üzlete folytatásához tartozik, kereskedelmi ügyletnek levén tekintendő, az ily ügylet alapján tehát a hátralékos bér iránt ellene inditott per a kereskedelmi biróság illetékességéhez tartozik.

(1878. ápril 16-kán 6945. sz. a. kelt határozat.)

Budapest főpolgármestere az első budai gőzmalom társulat ellen az általa használt 57 □ öl dunaparti telekért 1864. jan. 1-jétől 1875. decz. 31-kéig járó 1366 frt 10 kr. bére iránt keresetet inditott a bpesti kereskedelmi és váltó tszék előtt.

Alperes kifogást tett a biróság illetősége ellen, mivel ingatlanra vonatkozó jogügylet a k. törv. 262. §-a szerint nem tartozik a keresk. biróság elé, mennyiben pedig a városi hatóság azon intézkedése foganatositássa czéloztatik, mely szerint bizonyos ingatlanok használatáért dijakat vet ki, ez birói uton nem érvényesithető.

A bpesti kir. keresk. és váltó tszék f. é. márcz. 8-kán 16541. sz. a. kelt végzésével alperesnek a birói illetőség ellen tett kifogását elvetette s a per érdemleges tárgyalására határnapot tüzött ki;

mert tekintve, hogy alperes bej. kereskedő; tekintve, hogy a kereset alapját képező bérleti ügylet alperes kereskedelmi üzlete folytatásához tartozónak vélelmezendő; az ellenkezőt pedig, ezen vélelemmel szemben, alperes mivel sem bizonyitotta; tekintve, hogy a kereskedőknek üzletük folytatásához tartozó ügyletei kereskedelmi ügyleteknek tartandók; tekintve végre, hogy a ker. törv. a kereskedelem érdekében szigoruan értelmezendő 262. §. oly szerződésekre terjesztethetik ki, melyek közvetlenül az ingatlanok állagát s nem azoknak bizonyos időtartamu s kereskedelmi czélra bérbe vett használhatását érdeklik: ennélfogva a birói illetőség a ker. törv. 260. és 261. §§-ai és a ker. eljárás 5. §. 2. pontja alapján megállapitandó volt.

Alperes ez ellen márcz. 16-án 21493. sz. a semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a kereset alapjául szolgáló bérleti ügylet az alperes mint bejegyzett kereskedő üzlete folytatásához tartozónak vélelmezendő (k. t. 260 és 261. §§.) a ker. törv. 262. §-ának rendelete pedig csak az ingatlanok állagára és nem azoknak bizonyos keresk. czélra és idő-

szaki használatára vonatkozik — a kir. tszék mint keresk. biróság tehát ez ügyben tárgyi és helyi illetőségét kellően indokolt végzése által helyesen állapitotta meg.

5.

Hitelbe vásárolt áruk ára iránt azon biróság helyi illetékessége a keresk. törv. 324. §-a alapján meg nem állapitható, melynek területén felperes czég főtelepe van, ha az ügylet nem e telep helyén, hanem azon s illetve a biróság területén kivül eső helyen köttetett.

(1878. ápril 10-én 6946. sz. a. kelt határozat.)

E. H. és fiai budapesti és bécsi bej. kereskedő czég J. István kézdivásárhelyi bej. keresk. ellen 590 frt 88 kr tőke s jár. iránt f. é. jan. 19. 5165. sz. alatt a bpesti kir. keresk. és váltó tszék mint keresk. biróság előtt rendes keresetet inditott.

Előadta abban, hogy J. István kézdivásárhelyi bej. kereskedő az *A.* alatt másolatban csatolt könyvkivonat szerint tartozott volna felperestől továbbeladás végett hitelbe vásárolt és átvett áruk vételára fejében 1877. május 31-én 590 frt 88 krt fizetni, ebbeli kötelezettségének azonban alperes felperes többszöri felszólitása daczára mindeddig eleget nem tett.

Alperes kifogásolta az eljáró biróság illetékességét, mivel alp. nem lakik ezen biróság területén, sem a szerződés nem köttetett oly helyen, mely ezen biróság területéhez tartoznék. Felperes a fő sulyt arra fektette, hogy Budapesten főtelepe van.

A bpesti kir. keresk. és váltó tszék mint keresk. biróság f. é. márcz. 8-án 16540. sz. a. hozott végzésével alperesnek a birói illetőség ellen tett kifogásait elvetvén, magát illetékesnek mondotta ki;

mert alperes a tárgyi illetőség ellen kifogást nem tett;

a helyi illetőség ellen tett kifogása pedig elvetendő volt, mert a felperes által hivatkozott s hivatalból megtekintett czégjegyzék szerint felperes czég e helyütt bejegyezve van, sőt kereskedelmi főtelepe is Bpesten létezik, a kereskedelmi törvény 324. §-a szerint pedig az adós azon helyen köteles fizetni, hol az ügylet megkötésekor a hitelezőnek kereskedelmi telepe volt, az pedig, hogy ez időben felperes czég e helyütt bejegyezve Bpesten teleppel birt, e társasczégek II. kötetének 125-dik lapjával igazolva van, minélfogva e kir. tszék mint kereskedelmi biróság helyi illetősége megállapitandó, s az ügy érdemleges tárgyalására az elj. rendelet 11. §-ához képest uj határnap kitűzendő volt.

Ezen végzés ellen alperes f. é. márcz. 16. 21500. sz. a. semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a fennebbi keletü és számu neheztelt végzést a ptrs. 297. §. 4. pontjánál fogva megsemmisitette, s a kir. tszéket a fennforgó keresetre nézve illetéktelennek mondotta ki, felperest egyszersmind kötelezte alperesnek 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett 17 frt perköltséget megfizetni;

mert alperes tagadása ellen nem igazoltatott, hogy ő magát a kereseti követelésnek Bpesten leendő fizetésére kötelezte volna; azon körülmény pedig, hogy felperesnek itten is van bejegyzett telepe, a más biróság területén lakó alperes által kifogásolt birói illetőség megállapitásához ez esetben törvényes alapot azért nem nyujthat;

mert ugy a keresethez *A.* alatt csatolt könyvkivonat, mint az ezzel kelet és főösszegek tekintetében egyező 2. és 3. alati számlák szerint azon ügyletek, a melyekből a kereseti követelés ered, nem itt, hanem Bécsben kötötteknek bizonyulnak, az üzlet megkötése helyénél fogva tehát ugy a keresk. törv. 324. §-a mint a ptrs 35. §-a értelmében is a fizetés nem Bpesten, hanem Bécsben teljesitendő, s

mert ezek szerint felperes jelen keresetét illetéktelen biróság előtt inditván, az alperesnek ez által okozott és felszámitva igényelt perköltség megtéritésével e kérdésbeni per vesztességénél fogva tartozik.

6.

A rendes fizetés nélkül egyedül az ügyletek szerinti dij (provisio) mellett működő ügynöknek ezen dijai iránt a megbizó kereskedő czég ellen inditott keresete a keresk. biróság hatásköréhez tartozik.

(1878. febr. 6. 1326. sz. a. kelt határozat.)

Sz. Kornél ügynök, R. & Comp. bpesti bej. társaság ellen 80 font sterling 16 shilling s jár. iránt a bpesti kir. kereskedelmi és váltó tszék mint kereskedelmi biróság előtt 1877. nov. 20. 97372. sz. a. rendes keresetet inditott, előadván, hogy felperes R. & Comp. limited bej. keresk. társulattal olykép szerződött, miszerint az általa mind a társaság helybeli ügynöke illetőleg az ügynökség által eszközlendő minden egyes eladás után a társulat a vételárból 5% provisiót fog fizetni; ily czimen pedig 80 font sterling és 16 shilling provisio követelése van, melyre a társulatot eredmény nélkül szólitotta fel.

Alperes czég kifogást tett a birói illetékesség ellen a keresk. ügyekbeni eljárást szabályozó igazságügyminiszteri rendelet 11. §-a alapján,

mert a kereskedelmi ügyekben követendő eljárást szabályozó emlitett igazságügyminiszteri rendelet 5. §. 1. p. szerint a tvszékek

mint keresk. biróságok hatásköre feltétlenül csak az 1875. évi 37. tcz. 258. §. 3. pontjában emlitett esetre terjed ki, jelen peres ügy pedig nem olyan, de felperes sem fekteti keresetét a keresk. törvényre.

A kereskedelmi törvényben megjelölt ügyletekből származó egyéb keresetek csak ugy tartoznak a törvszék illetékessége alá, ha az ügylet alperest illetőleg keresk. ügyletet képez.

Ámde alperesi czég tagadja, hogy felperes állitólagos provisio követelése kereskedelmi ügyletből származik, tagadja továbbá, hogy felperes az alperesi czég helybeli ügynöke, és ekként hogy provisio követelésére egyáltalán jogositva van; s ha felperes a keresetben érintett üzleteket létesitette volna is, csak alkuszdij-követelése lenne, az ily követelésre vonatkozó keresetek pedig a kereskedelmi tszékek hatásköre alá nem tartoznak;

az eljáró kereskedelmi biróság 1877. decz. 21-én 103,995. sz. a. kelt végzésével illetékesség a kifogásnak helyt nem adott, mi ellen alperes 1878. évi 1181. sz. a. semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a kereskedelmi ügyek természetének meghatározására nézve mérvadó a keresk. törvény, s nem az erre vonatkozó eljárási rendeletnek 5—7. §§-sai, melyek csak a biróságok hatáskörét szabályozzák;

a kereskedelmi törvény 260. §-a értelmében pedig azon ügylet, melyből a kereseti követelés származtatik, alperes czég részére kétségtelen kereskedelmi ügyletet képez, miután az kereskedelmi üzlete folytatásához szorosan tartozik;

az iparhatósági törvényre való hivatkozás pedig nem alapos azért: mivel az előadottak szerint felperes alperesi czég irányában szolgálati viszonyban nem állott.

Végül a *B.* alatti okirat bizonyitási erejének megvitatása és mérlegelése helyesen tartatott fenn az érdemi eljárásra azért: mivel a biróság tárgyi illetősége irásbeli szerződés teljes hiánya esetében (keresk törv. 311. §.) sem lenne alapos kifogás alá vonható.

7.

A biztositó intézet által tett pénzelőlegezés a kereskedelmi törvény 258., 259. §§-ai szerint keresk. ügyletet nem képez, sőt maga a biztositás is csak a biztositó intézet irányában képez feltétlenül kereskedelmi ügyletet.

(1878. május 8-án 8756. sz. a. kelt határozat.)

A «pesti biztositó intézet» felperesnek Sch. Antal helyesen Áron alperes ellen 180 frt és jár. iránt inditott sommás perében, a

bpesti V. ker. kir. jbiróság mint kereskedelmi biróság f. é. márczius 28-án 13,479. sz. a. következő végzést hozott:

a biróság illetősége leszállittatik s köteles felperes alperesnek 10 frt 50 kr perköltséget 8 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni stb.

Indokok: előrebocsátásával annak, hogy a kereset tárgyát nem keresk. ügylet képezi, miután felperes alperestől a neki előlegkép adott összegek meg nem szolgált részét követeli vissza, a biróság illetőségét a ptrs. 30. §-a alapján leszállitani kellett, mert alperes s.-a.-ujhelyi lakos, a könyvkivonat pedig $1^1/_2$ éven tul vezettetvén, a ptrs. 35. §-a nem alkalmazható stb.

Ezen végzés ellen felperes f. évi ápril 1-én 14814. szám alatt semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a biztositó intézet által tett pénzelőlegezés egyáltalán nem képez a keresk. törv. 258., 259. §§-ai szerint megjelölt valamely kereskedelmi ügyletet, sőt maga a biztositás is csak a biztositó fél irányában feltétlenül kereskedelmi ügylet, a könyvkivonat pedig esetleg a helyi, nem azonban a tárgyi illetőség megállapitása szolgálhat alapul.

8.

Az oly kereset, mely bejegyzett czégek között fennálló kereskedelmi üzleti viszony és összeköttetés folytán adott és elfogadott megbizás nem teljesitése miatt felmerült kár megtéritését tárgyazza, a kereskedelmi biróság illetékessége alá tartozik (k. törv. 260. és 383. §§).

(1878. febr. 27-kén 2892. sz. a. kelt határozat.)

A felső magyarhoni zálogkölcsön intézet a magyar általános földhitel részvény társulat ellen 900 frt s jár. iránt 1877. novemb. 28-kán a bpesti kir. tszék előtt rendes keresetet inditott, melyben előadta,

hogy felperesi kölcsönintézet a magyar általános földhitelrészvénytársulattal 1874. évben összeköttetésben lévén, utóbbi az *A.* alatt csatolt levéllel megbizatott, hogy a *B.* alatt csatolt 1874. évi jul. 5-kén lejárt s felperesi kölcsönintézetnél lévő váltót helyette beváltsa és rovatolja, mit a *C.* alatti levele szerint teljesiteni meg is igért, azonban *D.* alatti levelével e váltót az óvás felvételére tüzött határidő után az óvást s annak közlését tanusitó okmányok nélkül küldötte vissza, s ez iránt megkérdeztetvén, *E.* szerint azt válaszolta, hogy az óvást, melynek felvételére mint váltóbirtokos különben is köteles volt, hibából mulasztotta el.

Ezen váltón az egyedüli vagyonnal biró egyén a forgató

S. Lajos volt, ki ilyképen minden kötelezettség alól menekült, ellenben az elfogadó P. Gábor teljesen tönkre jutván, öngyilkos lett, a kiállitó A. Simon vagyonának teljes végrehajtási lefoglalása után csődbe esett, s igy eme váltó behajthatatlanná lévén, felperesi kölcsönintézet a magyar általános földhitel-részvénytársulat azon hibája miatt, hogy a kellő időben az óvást kivenni s azt közölni elmulasztotta, ezen váltó értékével károsodott.

Minthogy pedig mindenki felelős azon kárért, melyet hibája által okoz — kéri felperesi társulatot 900 frt tőke s jár. megfizetésében elmarasztalni.

A bpesti kir. tszék 1878. jan. 15-kén 51362/877. sz. a. következő végzést hozott:

az alperesi kifogás elvetésével a 48175/877 sz. keresetre nézve a tszék illetősége megállapittatik és a perfelvételre ujabb határidőül 1878. febr. 8-dikának d. e. 9 órája a tszék pertárába kitüzetik, melyre a felek a ptr. 111. §-ában megirt következményekre való figyelmeztetés mellett idéztetnek.

Indokok: Felperes kártéritési keresetét azon előadásra állapitja, miszerint ő alperest a *B.* alatti váltó beváltásával, esetleg megóvatoltatásával megbizta, alperes az óvás kivételét és közlését elmulasztotta, és ez által a váltó behajthatatlanná vált.

Miután a keresetlevélben előadott megbizás adása és elfogadása a bizományi ügyletnek az 1875. évi 38. t. cz. 368. §-ában körülirt ismertető jeleivel nem bir, de az átalában a fentidézett t. cz. 258., 259. és 260. §-ában kereskedelmi ügyleteknek nyilvánitott jogügyletek közé sem tartható és igy az abból kifolyó keresetre nézve a kereskedelmi tszék illetősége az 1875. decz. 1-én kiadott igazságügyminiszteri rend. 5 és 6. §. szerint ki nem terjed, az alperesi kifogást elvetni és a birói illetőséget megállapitani kelletett.

Alperes ez ellen 1878. jan. 31-kén 4379. sz. a. semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a kir. tszéknek fennebbi számu és keltü végzését a ptr. 297. §. 4. pontja alapján megsemmisitette, ezen biróságot jelen ügy tekintetéből illetéktelennek kijelentette és felperest keresetével a kereskedelmi biróság elé utasitotta;

mert a kereset két bej. czég közt fennálló kereskedelmi üzleti viszony és összeköttetés folytán adott és elfogadott megbizásnak nem törvény és kötelezettségszerü teljesitése folytán felmerült kár megtéritését tárgyazza — mely ügylet a kereskedelmi üzlet folytatásához tartozván, a ker. törv. 260. és 383. §§. rendelete alá esik;

következve ezen ügy elbirálására a ker. eljárást szabályozó rend. 5. §. 2. pontja értelmében a keresk. törvszék lehet csak illetékes.

9.

A közös haszon vagy veszteségre a kereskéd. törvény 62. §-a szerint alakult alkalmi egyesülés alapján az egyesülés tagjai között, a vállalat részére tett kiadások megtéritése iránt inditott kereset, bár az egyesület tagjai nem kereskedők, a keresked. biróság illetékessége alá tartozik; a köztörvényi biróság által a keresked. eljárásra tartozó, előtte tehát illetéktelenül meginditott kereset hivatalból visszautasitandó.

(1878. május 28-án 5527. szám alatt.)

S. Adolf felperesnek F. Lajos, G. Móricz, T. József és P. Rudolf alperesek ellen inditott sommás perében a kalocsai kir. jbiróság f. é. február 8-án 784. sz. a. következő végzést hozott:

S. Adolf felperes 24 frt 48 kr, illetve a leszállitott 16 frt 8 kr összeg iránt F. Lajos és társai alperesek ellen 112/878. sz. a. inditott s keresetével illetékesség hiányából elutasittatik és a törvény rendes utjára utaltatik, tartozván a perköltséget megfizetni. T. József III. r. alperes irányában a kereset érintetlenül hagyatik.

Indokok: mert az *F.* alatti szerződés értelmében peres felek közös haszon és veszteségre alkalmilag egyesültek, és ezen egyesületnek felperes beismerése szerint általános megbizottja volt; mert az 1875:37. t. cz. 62. §. értelmében a közös üzlet befejezte után a megbizott köteles felszámolni és a felszámolásból származó kérdéseket a kereskedelmi eljárást szabályozó kormányrendelet 6. §. 3. pontja a kir. tszék mint kereskedelmi biróság hatáskörébe utasitja: jelen perben a jbiróság nem tarthatván magát illetékesnek, a keresetet elutasitania kellett. T. József nem jelentkezvén, irányában a felperesi kérelem volt alkalmazandó. A költségek a ptrs 251, 252. §§-ai alapján állapittattak meg.

Ezen végzés ellen felperes f. é. febr. 10-én 790. sz. semm. panaszt adott be a következő indokokból:

minden jogalapot nélkülöz a neheztelt végzés, mert a 112/878. sz. a. inditott kereset jogczime és természete nem lehet más, és nem is irányul az egyébre, mint egyszerü kártérités, illetve alperesek helyett fizetett és rajtuk visszkereset jogczímén megtéritendő összegre, ezt eléggé igazolja a kereset tartalma, de különösen azon körülmény, hogy a kereset, mint a ptrs 93. §. határozata szerint a köztörvények alapján hivatott sommás birósághoz lett közvetlen intézve; tehát nem is mint kereskedelmi birósághoz, miből önként következik:

hogy a kir. jbiróság és tszék mint kereskedelmi biróság közti illetőség kérdése a jelen keresetben vita tárgyát sem képezheti.

De eltekintve bár mindettől, miután a törvény jogfogalmával össze nem fér, hogy a beadott kereset még az esetben is vissza, illetve más birósághoz utasitható lehessen, midőn a jbiróság ugyanazon keresetre nézve a köztörvényi minőségben illetékes.

De mert a jelen keresetnél a sommás perut megállapitását nem akadályozhatja semmi hiány, mert a kereset alapját képező okirat jogi természetére a ptrs 93. §. keretéhez tartozik, különös tekintettel, mert alperesek annak létrejöttén, illetve aláirásukat még csak kétségbe sem vonták; de mindezeken felül a jelen keresetnek sommás biróság hatásköréhez tartozó illetőségét a ptrs 35. §-a is kétségen kivül helyezi. Végre, mert téves a megtámadott végzésnek azon része, mely szerint az eljáró biróság a fent előadottak ellenében a jelen keresetet kereskedelmi ügy keretéhez tartozónak nyilvánitja, különösen mert mint magán nem is kereskedelmi társaságok, de még csak nem is bej. kereskedők, hanem magánszemélyek közt keletkezett jogügyletből származó peres kérdések a ker. törv. 62. §-a világos határozata szerint a kereskedelmi társaságokról szóló határozatai alá nem esik, ebből ismét nem lehet egyéb jogszerü következést vonni, minthogy ha ily természetü kereset az anyagi jog szerint nem kereskedelmi jogtermészetü, az ily ügyre a kereskedelmi eljárás szabályai sem alkalmazhatók, minélfogva a kereskedelmi ügyekre vonatkozó eljárás 6. §-a csak oly esetben alkalmazható, melyek az 1—12. pontban foglalt esetek keretéhez tartoznak, tekintve, hogy a jelen keresetre nemcsak eme §§-ok egyéb pontja sem alkalmazható, sőt I. és II. r. alperesek a birói illetőség ellen még csak kifogást sem tettek, sőt az ügy érdeme tárgyalásába bocsátkozván, miből ismét önként következik, hogy ily esetben még az illetéktelen biróság is illetékessé válik.

A kir. semmitőszék azt elvetette;

mert felperes keresetét a bemellékelt szerződés szerint közös haszon vagy veszteségre keletkezett alkalmi egyesülésből társtagjai ellen származtatja, a ker. törv. 62. §-hoz képest alakult ily egyesülések tagjainak ugyanazon társasági viszonyból egymás ellen felmerülő keresetei pedig a keresk. perekben eljárást szabályozó igazságügyminiszteri rendelet 6. §. 3. pontja szerint tszék mint keresk. biróság hatáskörébe tartoznak s ugyanezen §. első bekezdése szerint ebben az sem tenne különbséget, ha a felek különben kereskedők nem volnának is, sőt az idézett szabályok 8. §-a végső bekezdése

szerint még akkor sem, ha a czég be sem jegyeztetett volna. Ezek szerint a kir. jbiróság ez ügyet hatáskörébe nem tartozónak helyesen mondván ki, az a kórdésben vesztessé lett felperest az okozott perköltség megfizetésére is kötelezhette.

10.

A ptrs. 102. §-ában előirt per-kifüggesztésnek elmulasztása semmis. oket képez.

(1878. márcz. 28-kán 5714. sz. alatt.)

M. Antal J. és társa czégnek mint K. István ügyvéd által képviselt felperesnek N. Jakab nyitrai lakos és bej. czég mint dr. D. Samu ügyvéd által képviselt alperes ellen 395 frt 65 kr összeg s jár. iránt a nyitrai kir. tszék előtt 1876. decz. 28-kán 23126. sz. a. beadott rendes keresettel inditott kereskedelmi perében, az 1877. ápril 12-kén 8476. sz. a. befejezett jkönyvi tárgyalás és bizonyitási eljárás alapján a nyitrai kir. tszék váltóosztálya 1877. okt. 18-kán tartott nyilvános ülésében hozott itélettel felperest keresetével az alperesnek odaitélt eskütől feltételezetten elutasitotta.

Alperes ez ellen 1877. nov. 11-kén 23787. sz. a. következő semm. panaszszal élt:

semmis az itélet a ptrs 102. és 297. §§. 1. pontja szerint, mert az 1875. évi decz. 1-én a kereskedelmi ügyekben követendő eljárás szabályozása tárgyában kibocsátott igazságügyminiszteri rendelet 1. §-a értelmében, a biróságok a hatáskörükbe utasitott kereskedelmi ügyekben az 1868. LIV. tczikkben megállapitott törvénykezési szabályok szerint járnak el; ezen törvénykezési szabályok 102. §-a értelmében pedig a rendes eljárás utján befejezett perek előadása nyilvános, és ezen czélból a felek és a közönség tájékozhatása végett az előadás előtt legalább 3 nappal a biróságnál kifüggesztendő. Jelen per előadása azonban a ptrs 102. §. ellenére kifüggesztve nem volt, tehát nyilvánosnak nem tekinthető, és ennélfogva az ezen törvényellenes előadás alapján hozott határozat is semmis;

semmis a hozott itélet, mert a mint azt az *A.* alatt csatolt, alperesnek kézbesitett eredeti mutatja, annak záradékában az itélet a nyitrai kir. tszék váltóosztályának tartott ülésében hozottnak mondatik, holott a fentidézett miniszteri rendelet 27. §-a értelmében minden határozatban világosan kiteendő, hogy a biróság mint «kereskedelmi biróság» határozott;

semmis a hozott itélet még azért is, mert sem a keresetből, sem az annak alapjául szolgáló könyvkivonatból az áruk minősége

és mennyisége ki nem tünik, s igy a kereset a ptrs 64. §-ában megkivánt kellékeknek meg nem felel.

A semmitőszék a semm. panasznak helyt adván, a neheztelt itéletet a ptr. 297. §. 1. tétele alapján megsemmisitette, s az eljáró kir. tszéket utasitotta, miszerint a ptr. 102. §-a értelmében a per szabályszerü kifüggesztésének előrebocsátásával hozzon uj itéletet;

mert habár azon szabálytalanság, hogy az alperesnek kézbesitett itéleti kiadványban az itélet az eljáró kir. tszék váltóosztályának üléséből van keltezve, lényegtelen, miután az itélet bevezetése szerint a kir. tszék mint keresk. birósághoz határozatot s az egyébként az itélet hozatalánál a keresk. elj. 4. §-ának megfelelőleg volt alakitva, s habár a panasznak a ptr. 64. §-ára fektetett része tekintettel a *C.* és *D.* alatti levelekre alaptalan, a neheztelt itéletet mégis meg kellett semmisiteni, mert az eljáró kir. tszéknek jelentése szerint jelen ügyben a ptr. 102. §-ának az előadás alá kerülő perek kifüggesztésére vonatkozó intézkedése, mely a keresk. elj. 1. §-a szerint kereskedelmi ügyekben is alkalmazandó, figyelmen kivül hagyatott.

11.

Az illetékességi kérdés eldöntésével eskü általi bizonyitás meg nem engedhető.

(1878. máj. 8-kán 8669. sz. alatt.)

Sch. Jakab felperesnek S. Ferencz alperes elleni 343 frt 20 kr kártalanitás iránt inditott kereskedelmi ügyében a nagy-kanizsai kir. tszék mint kereskedelmi biróság 1878. márcz. 12-kén 1437. sz a. következő végzést hozott:

ezen kir. tszék mint kereskedelmi biróságnak jelen ügybeni illetősége leszállittatván, felperes keresetével alperesnek illetékes biróságához utasittatik, s köteleztetik alperesnek perköltséget fizetni sat.

Indokok: felperes ezen kir. tszék mint keresk. biróságnak jelen ügybeni illetőségét a ptr. 35. §-a értelmében arra alapitja, hogy a felek közt 300 mm. árpa iránt állitólag kötött szerződés N.-Kanizsán jött volna létre, miután azonban alperes az érintett szerződésnek létrejöttét egyátalán s igy N.-Kanizsán történt kötését határozottan tagadja, a kihallgattatni kért tanu vallomásához felperes által felajánlott póthitnek pedig egyrészről azért, mert a ptr. 221. §-a szerint eskünek egyátalában, tehát póteskünek is csak a végitéletben lehet megitéltetni, másrészről pedig azért, mert a czégvezetőnek póteskü̈je ajánltatott fel, holott a kereset szerint felperes

az állitólagos szerződésnek N.-Kanizsán történt létrejöttét mivel sem igazolta, ennélfogva ezen kir. tszéknek illetőségét a területen nem lakó alperesre nézve leszállitani s felperest mint az illetőség kérdésében vesztes felet a költségekben elmarasztalni kellett.

Ezen végzés ellen felperes f. é. aprilis 2-kán 2244. sz. a. semm. panaszt adott be;

a semmitőszék azt elvetette;

mert az illetőség előzetes kérdését a ptr. 99. §-a szerint végzés által kell eldönteni, eskü általi bizonyitás pedig a polg. törv. rendtartásban tüzetesen kijelölt eseteken kivül, a 221. §. értelmében csak végitélet által rendelhető el, a kir. tszék e szerint nem követett el alaki szabálytalanságot az által, hogy a kifogás alá vont birói illetősége kérdésében ajánlott póteskü általi bizonyitást meg nem engedhetőnek jelentvén ki, az e mellett eredményre nem vezethető egy tanu kihallgatásának sem adott helyet és ennek folytán panaszkodó keresetével az alperes illetékes biróságához utasitotta.

12.

A ptrs 35. §-a külföldiek irányában is alkalmazandó levén, oly esetben is, midőn a szerződés teljesitési és az áru rendeltetési helye különböző, ez utóbbinak kikötése nem akadályoztatja a külföldi szerződő fél irányában azon hazai biróság illetékességének megállapitását, melynek területén az átadás, illetve a szerződés teljesitési helye fekszik.

(1878. ápril 3-kán 6093. sz. a. kelt határozat.)

A b.-gyulai kir. tszék mint kereskedelmi biróság a b.-csabai gazd. keresk. és hitelintézet mint felperes L. és társa drezdai kereskedő czég alperes ellen, 509 frt 19 kr gabnaár és jár. iránt 1877. évi márcz. 31-kén 3363. sz. a. keresetet inditván, alperes kifogást tett a birói illetékesség ellen, mivel alperes mint külföldi lakos csak a ptrs 32. és 34. §-ai alapján lett volna ezen biróság előtt perbe idézendő, ennek feltételei pedig fenn nem forognak; különben is az eladási ajánlat Drezdában fogadtatott el, a szerződés tehát ott jött létre.

Az eljáró tszék alperes kifogását elvetette: mert alperesnek illetéktelenségi kifogása alaptalan, a mennyiben ugyanis az 1868. 54. tczikk 34. §. az idegeneknek csak általános birói illetőségét szabályozza, azonban a kivételes birói illetőségi szabályokat nem érintvén, ezek az idegenekre is érvényesek, már pedig a fennforgó esetben a kereset alapját képező szerződés felperes részéről B.-Csabán volt teljesitendő s ugyanott teljesitendő alperes részéről is, következésképp az idézett tczikk 35. §. alapján alperes e biróság előtt helyesen pereltetett be annál inkább minthogy felperes könyvei is B.-Csabán és igy e biróság területén vitetnek.

Alperes ezen végzés ellen f. év. márcz. 4-kén 2581. sz. a. semm. panaszt adott be következő indokokból:

felperes nem bizonyitotta, de nem is állitotta, hogy alperesek Magyarországon bárminemü képviselőség, rendes szállás, vagy ingatlan birtokkal birnának, pedig a ptrs 33. és 34. §§-ai szerint csakis ez esetben lehetnének Magyarországon perelhetők.

Felperes nem bizonyitotta, de nem is állitotta, hogy Magyar- és Szászország között viszonosság léteznék, mi fenn nem állván, a könyvek itt vezetésének helye önmagában az itteni biróság illetékességének kimondása alapjául nem szolgálhat, mint ezt már a semmitőszék számtalanszor kimondotta, s mint azt a 11061/877. sz. a. semm. panasznál mellékelt hirlap tanusitja.

Alperesek tagadásával szemben nem bizonyitotta felperes azt sem, hogy a szerződés itt jött volna létre, sőt az a pernél mellékelt táviratok ép azt mutatják, hogy az eladási ajánlat Drezdában tétetett és ott is fogadtatott el, tehát ott jött létre.

Alperesek határozott tagadása ellenében felperes azt sem bizonyitotta, hogy a szerződés B.-Csabán lett volna teljesitendő a mint hogy az határozottan valótlan, hogy felperes B.-Csabán egy szem árpát is adott volna alperesek részére.

De bárhol is adta fel, miután a szerződés, a vétel valósággal csak akkor teljesittetik midőn a tárgy átadatik, a szerződés tehát csak Drezdában teljesittetett, a hová felperes feladta s elküldte áruczikkét. A semmitőszék a panaszt elvetette;

mert az, hogy a kereskedésbeni ügylet az eljáró tszék hatósága területén, — melyen ugy az eladó felperes telepe (B.-Csabán) mint hol az eladott árpakészlet létezett (Csorváson) — volt mindkét fél által teljesitendő, kétségtelen nemcsak a keresk. törv. 322. 323. és 324. §§. rendelkezésénél, de a felek megállapodásánál fogva is, melyhez képest az árpa feladás helyéül ismételten Csaba jelöltetett meg (2·/. 3·/. 5·/. 8·/. alatti csatolmányok) a vevő pedig a vételárt az eladónak szintén oda küldeni, következőleg kötelezettségét ott teljesiteni igérte, s nagyobb részt valóban teljesitette is.

Alperes az üzlet teljesitése helyét az áru rendeltetése helyével téveszti össze, midőn abból, hogy az áru, utasitásának megfelelően Drezdába küldetett, azt következteti: hogy az ügylet e városban volt teljesitendő; mert figyelmen kivül hagyta: hogy távügyleteknél (Distanzgeschäfte) a teljesitési és rendeltetési helyek legtöbbször különbözők szoktak lenni, s hogy a keresk. törv. 344. §-a az előbbit az utóbbi mellett nemcsak határozottan fenntartja, hanem egyszer-

smind világosan kijelenti is: miszerint azon két helynek egybeolvadása még abból sem vélelmezendő, hogy az eladó az áru elszállitásával járó kiadások és költségek viselését elvállalta.

Minthogy pedig a ptrs 35. §-a szerint a szerződésből felmerülő perek azon biróság előtt is megindithatók, melynek területén a szerződés teljesitendő volt, s minthogy továbbá e tekintetben a magyar honossal szerződő külföldire nézve sem az idézett szakasz, sem a ptrs. átaljában kivételt nem tesz.

Ezeknél fogva az eljáró kir. tszék birói illetőségét, a felperes üzleti könyvvitele helyéhez kötött illetékességtől eltekintve is, törvényszerüen állapitotta meg.

A végzése ellen emelt semm. panaszt tehát elvetni kellett.

13.

A kereskedelmi társaság felszámolói és harmadik személyek közt a társaság vagyonára nézve létrejött adás-vevési szerződések érvénytelenitése iránti keresetek nem tartoznak a kereskedelmi biróság illetékessége alá.

(1878. febr. 14-én 26,691. sz. a. kelt határozat.)

Az «első szeszfinomitó részvénytársaság» felszámoló bizottsága a társaság ingatlanait eladta L. Károlynak, ezen adás-vevési szerződés érvénytelenitése iránt H. Károly részvényes pert inditott a bpesti kir. tszék előtt, melynél a per letárgyaltatván, itélettel el is döntetett; felperes felebbezése folytán azonban a budapesti kir. itélő tábla a keresetnek köztörvényi uton történt tárgyalásában hivatalból észlelendő semmiséget (297. §. 3. p.) látott fennforogni, mert a kereset világosan a keresk. törvényen alapszik s a keresk. elj. 6. §. 8. pontja szerint ezen külön ügybirósághoz utasitott keresetben a kir. tszék illetéktelenül járt el; ezenfelül a ptrs 12. §-ának esete is forog fenn.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a 304. §. alkalmazásának helyét nem találta;

mert a keresk. eljár. 6. §. 5. pontja csak azon keresetekre szoritkozik, melyek a társaság felszámolói s a részvényesek közt keletkeztek, jelen esetben azonban nem forog fenn ily kereset, hanem a per tárgyát egy harmadik személylyel kötött szerződés érvénytelenitése, s az ennek alapján eszközlött tulajdonjog bekeblezésének törlesztése képezi.

Ezen oknál fogva, s tekintettel a keresk. törv. 262. §-ára, ugy a telekk. rend. 148. §-aira a keresk. biróság jelen ügybeni kizáró

illetékességének esete fenn nem forogván, a ptrs 297. §. 3. p. szabálya alkalmazást nem nyerhet.

Valjon pedig nem forog-e fenn a ptrs 12. §. esete, s van-e a felperesként fellépett részvényesnek általában kereshetőségi joga? ezek oly érdemi kérdések, melyek a semmitőszék eldöntése alá még akkor sem tartoznának, ha az e. f. biróság itélete ellen valamelyik fél részéről semm. panasz emeltetett volna is.

14.

Azon körülmény, hogy a kereskedelmi czég, az 1875. évi XXXVII. tczikk 551. §-a rendelkezése szerint, az uj czégjegyzékbe még be nem vezettetett, az ily czéggel kötött ügyletekből eredő kereset iránti illetékesség megállapitására mi különbséget sem tesz.

(1877. máj. 29-én 10286. sz. a. kelt határozat.)

K. Adolf bej. kereskedő czég B. Gyula érdektársai kereskedők, mint néhai B. József örökösei ellen a szatmári kir. tszék, mint kereskedelmi biróság előtt, 449 frt áru vételár iránt keresetet inditván, alperesek kifogást tettek a birói illetékesség ellen, mivel felperes nem is állitja, hogy alperesek bej. kereskedő czéget képeznének; B. József jogelődjük czége az uj kereskedelmi czégjegyzékbe nem is lett átvezetve s miután annak czége halálával az 1840-ki keresk. törvény szerint megszünt, alperesek helytelenül idéztettek a kereskedelmi biróság elé, s tekintve, hogy egyikük kiskoru a rendes illetőségtől a ptrs 53. §. szerint belényugvásukkal sem lenne helye.

Az eljáró k. törvényszék, mint kereskedelmi biróság 1877. april 12-én hozott végzésével ezen kifogásnak helyt nem adott, abból indulva ki, hogy a kereset tárgyát az alperesek jogelődjével mint bejegyzett kereskedővel kötött ügyletből eredő követelés képezvén, fennforgó kereset, a kereskedelmi biróság elé tartozik. Alperesek semm. panaszszal élvén, a m. kir. Curia mint semmitőszék a panaszt elvetette s birságbani marasztalást mondott ki;

mert panaszlók a tárgyalásnál nem tagadták, hogy a kereseti összeg jogelődjük B. J. által keresk. üzlete folytatása czéljából meg s átvett áruk vételárából támad; s hogy ők annak örökösei, s hogy az üzletet a régi czég alatt folytatják, sőt másodrendü alperes mindezeket határozottan be is ismerte; végre elismerték azon a neheztelt határozat szerint a tszéknél vezetett czégjegyzékből kitünő körülményt, hogy jogelődjük czége a keres. jegyzékbe bejegyeztetett;

a kereset alapját képező ügylet tehát a keres. törv. 258. §. 1. s 260. §-hoz képest keres. ügyletet képezvén s igy, tekintve hogy

a kereseti követelés értéke a 300 frtot meghaladja, hogy alperesek jogelődjének czége a tszéknél bejegyezve van, és e részben az által, hogy érintett czég a keres. törv. életbeléptekor a ker. törv. 551. §-hoz képest az uj czégjegyzékbe még be nem vezettetett, figyelemmel e §. rendelkezésére, az ezen üzletből származott perbeni eljárásra nézve, mi változás sem állván be, a keresk. biróság az elj. 2. 8. §§-aihoz képest hivatva van; kiskorura vonatkozólag a semm. panasz helytelen, miután panaszkodók nevezett kiskoru érdekei képviseletére nem hivatvák.

C) Váltójogi ügyekben.

1.

Ingó vagyonra vezetett váltóvégrehajtásnál a birói kiküldöttnek az árverés kitüzése és közhirré tétele körüli eljárása ellen első sorban csak a kiküldő birósághoz intézendő előterjesztéssel (váltóelj. 88 §.) nem pedig semmiségi panaszszal lehet élni.

(1878. évi julius hó 24-én 14678. sz. a. hozott határozat.)

Az egyesült Lugos-Karansebes-Reschitza és orsovai takarékpénztárak csődtömegének, W. Móricz ellen 100 frt és ismét 100 frt iránt folytatott váltó végrehajtási ügyében, a buziási kir. járásbiróságnak 1877. évi 6962. sz. a. hozott kielégitési végrehajtását rendelő végzése alapján a birói kiküldött árverést tüzött ki, ez ellen W. Adolf semmiségi panaszt adott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt visszautasitotta.

Mert a végrehajtás váltói uton foganatosittatván, a semmiségi panasz a birói kiküldött által az árverés kitüzése és közhirré tétele körül elkövetett szabálytalanságok miatt emeltetett; a váltóeljárás 89. t. szerint azonban az ily szabálytalanságok első sorban nem semmiségi panasz, hanem közvetlenül az eljáró birósághoz a sértett fél által benyujtandó előterjesztés utján orvosolandók.

2.

Váltóvégrehajtás utján lefoglalt ingókra vonatkozó igénykeresetről a felek ügyvéd által leendő képviseltetése a ptrs. 85. §. a) pontjának esetét kivéve kötelezőleg előirva nincs (váltóelj. 77. §.)

(1878. évi julius hó 29-én 11269. sz. a. hozott határozat.)

Ifj. K. János felperesnek, H. János és id. K. János alperesek elleni lefoglalt ingók iránt tulajdoni igénykeresetet tett folyamatba, a beszterczei kir. járásbiróság 1878. évi ápril 25-én 3699. sz. alatt hozott végzésével az igénykeresetet ügyvédi ellenjegyzéssel leendő

ellátás végett visszaadta; ez ellen felperes semmiségi panaszt adott be.

A magyar kir. Curia mint semmitőszék a megtámadott végzést a ptrs 297. §. 1. pontja alapján megsemmisitette, s a kir. járásbiróságot utasitotta, hogy a keresetlevelet határidő kitüzése mellett az alantabb kiemelt hiányok pótlása végett adja vissza; mert váltóvégrehajtásnál az igénykeresetek beadására nézve a váltóeljárás 77. §-a szerint a ptrs. 467. §-a alkalmazandó azon közelebbi meghatározással, hogy az igénykeresetnek a prts. 64. és 65. §§-aiban felsorolt kellékekkel kell birnia, s az illetékes járásbirósághoz czímezve az idézett 77. §-ban előirt példányokban adandó be; az első példányhoz pedig a foglalási jegyzőkönyv hiteles másolata csatolandó; e szerint tekintve, hogy a ptrs. 467. §-a s illetve a ptrs 80. §-a értelmében sommás eljárásnál a 85. §. *a)* pontjának esetét kivéve nem kötelesek a felek magukat ügyvéd által képviseltetni, következőleg a kereset ügyvédi ellenjegyzés nélkül is elfogadandó; helytelenül lett a kereset ügyvédi ellenjegyzéssel leendő ellátás végett visszaadva, ellenben hiányos a keresetlevél, mivel abban a ptrs 64. §-a ellenére a tulajdonszerzési czím előadva, az arra vonatkozó bizonyiték mellékelve nincs, hanem e helyett a tárgyaláskor teendő előterjesztésre történik hivatkozás, mivel továbbá az első példányhoz a foglalási jegyzőkönyv hiteles másolata nem mellékeltetett, s mivel a keresetlevél a felperes aláirásával bizonyitó alakban ellátva nincs; minélfogva tárgyalás kitüzése előtt rövid határidő kijelölése mellett felperes ezen hiányok pótlására utasitandó.

3.

A végrehajtás megszüntetése iránt hozott véghatározat ellen váltóügyeknél sincs semmiségi panasznak helye.

(1878. évi julius hó 10-én 14393. sz. a. hozott határozat.)

H. József felperesnek, a felsőmagyarországi első zálogkölcsönintézet alperes ellen, váltóvégrehajtás megszüntetése iránti perében, a budapesti kir. itélő tábla, 1878. évi mártius 4-én 282. sz. a. hozott végzésével, az elsőbirósági végzés elleni semmiségi panaszt hivatalból visszautasitotta a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék az iratokat — tekintve, hogy a váltóeljárást szabályozó 1876. november 30-án kelt igazságügyminiszteri rendelet 90. §. végszavaiban foglalt általános intézkedésnél fogva a végrehajtási eljárás folyama alatt fel-

merült semmiségi panaszok felett a semmitőszék van hivatva határozni, a kir. itélő táblának abbeli eljárása tehát, hogy a jelen végrehajtás megszüntetési perben az elsőbirósági végzés ellen felperesi részről közbevetett semmiségi panasz felett határozott, az eljárási szabályokba ütköző s hivatalból észlelendő semmiséget képez, — illetékes elintézés végett a kir. semmitőszékhez áttette.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a fenforgó esetben a ptrs. 304. §-át alkalmazandónak nem találta;

mert a váltóvégrehajtás megszüntetése kérdésében hozott érdemleges végzés ellen a váltóeljárást szabályozó miniszteri rendelet 86. §-ában felhivott 84. §. szerint nem semmiségi panasznak, hanem felebbezésnek lévén helye: a jelen ügyben hozott elsőbirósági érdemleges végzés ellen felperes részéről emelt semmiségi panasz sem az a felett hozott másodbirósági végzés vizsgálata ezen kir. semmitőszék hatásköréhez nem tartozik.

II. RESZ.

A MAGYAR KIRALYI LEGFŐBB ITÉLŐSZÉK ELVI JELENTOSÉGŰ HATÁROZATAI.

1.

Több rendbeli igénylőnek, habár különböző jogalapra fektetett, de egy és ugyanazon foglaltató és végrehajtást szenvedett ellen intézett igénykereseteknek egy keresetlevélben való összefoglalása a váltóeljárási szabályok szerint kizárva nem lévén: e kereset alapján a tárgyalás annak rendje szerint megtartandó.

(1877. okt. 8. 750. sz. alatt.)

K. Lipót, M. Herman és P. Czeczilia felpereseknek M. Vilmos foglaltató és P. Gáspár végrehajtást szenvedett alperesek ellen folyamatba tett igényperében az elsőfolyamodásu törvényszék, mint váltóbiróság felpereseket kereseteikkel elutasitotta következő indokoknál fogva:

habár a kereseti tárgyak ugyan egy alkalomkor, t. i. a foglalás alkalmával lettek összeirva, mégis ezen körülmény felpereseknek együttes kereshetőségét meg nem állapitja, mert több felperesek egy és ugyanazon keresettel csak akkor léphetnek fel, ha kereseti czímük és jogalapjuk egy és ugyanazonos, már pedig a jelen felperesek mindegyikének más czíme és jogalapja, és egész más bizonyitéka lévén, nem egy, hanem külön-külön kereset lett volna általuk benyujtandó, igy e keresetet elsőrendü alperes kifogása folytán vissza kellett utasitani.

Felperesek felfolyamodása folytán a bpesti kir. itélő tábla 1877 május 14-én 2681. sz. a. következő végzést hozott:

Tekintve, hogy több rendbeli igénylő, habár különböző jogalapra fektetett, de egy és ugyanazon, foglalás ellen irányuló, s ugyanazon foglaltató és végrehajtást szenvedett alperesek ellen intézett igénykeresetnek egy keresetlevélben összefoglalása a váltóeljárási szabályok által kizárva nincs s ennélfogva ezen körülmény magában véve a keresetlevél elutasitását nem indokolja: a neheztelt végzés megváltoztatik, és az elsőbiróság oda utasittatik, miszerint a keresetet a most megváltoztatott végzésben, annak elutasitása indokául felhozott körülményre tekintet nélkül ujból intézze el.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi végzését indokainál fogva helybenhagyta.

2.

Tekintve, hogy az árverésnél az átvevő által tett igéret elfogadása által oly kétoldalu szerződés jő létre, melytől a vevőnek az által, hogy a megvett tárgyat átvenni vonakodik, egyoldalulag elállani joga nincs: ha a legtöbbet igérő az árverésen reá kötött ingókat átvenni, s ez által elfogadott igéretét teljesiteni vonakodik, azok az ő veszélyére és terhére ujabban elárverelendők.

(1878. január 7-én 899/877. sz. alatt.)

S. Soma elleni csődügyben az árverésen B. Simon több általa megvásárolt árúczikkeket átvenni, s azok árát letenni vonakodván, a csődbiróság az ő veszélyére és terhére ujabb árverést rendelt.

E végzés ellen B. Simon felebbezvén, a bpesti kir. itélő tábla 1874. évi márcz. 30. 1378. sz. a. következő végzést hozott:

Az elsőbirósági végzés nem neheztelt részében érintetlenül hagyatik, neheztelt részében pedig megváltoztatik, s B. Simon azon teher alól, hogy az ujból elrendelt árverés az ő veszélyére és költségén történjék, felmentetik:

mert az ingók vételára a legtöbbet igérő által azonnal kifizetendő lévén, ha a vevő ennek eleget nem tenne, mi sem áll annak utjában, hogy ugyanazon ingók tüstént s ismételve árverés alá bocsáttassanak;

mert továbbá nem létezik oly törvény, melynek folytán az ingó tárgyak megvételétől visszalépő vevő köteleztessék, hogy az ujabban elrendelendő árverés az ő költségére és veszélyére történjék.

E végzés ellen a csőd-választmány folyamodván, a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

Tekintve, hogy B. Sámuel felebbezésében azt, hogy a kérdéses tárgyak reá, mint legtöbbet igérőre ütettek le, nem tagadta, azt pedig, hogy azokat átvenni nem szán lékozik, kijelentette, és tekintve, hogy az árverésen tett igéret elfogadása által létrejött szerződéstől egyoldalulag elállani a fél jogositva nincs, a másodbiróság végzésének megváltoztatásával az elsőbiróság végzése ezen, úgy az abban felhozott okoknál fogva helybenhagyatik.

3.

A csődtörvény 91. §-a szerint a csődnyitás napjától kezdve kamat minden megitélt követeléstől járván, az megitélt hozomány és jegyajándék után is megitélendő.

(1878. január 14-én 925. sz. alatt.)

St. Salamon elleni csőd-perben az elsőbiróság bukott nejének megitélt 24000 frt jegyajándék után kamatokat nem itélvén meg, e végzés ellen az érdekelt nő felebbezett, minek folytán a budapesti

kir. itélő tábla 1877. decz. 6. 5575. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletének e részben neheztelt részét megváltoztatta, és a 24000 frt hozomány és jegyajándék után a 6% kamatot a csődnyitás napjától, vagyis 1876. julius 1-től számitva megitélte;

mert a csődnyitás folytán a bukott összes tartozásai lejártaknak lévén tekintendők, ehhez képest a kamat a csődtövény 91. §-a értelmében minden megitélt követelés után megitélendő.

Ez itéletet a m. kir. Curia, mint legfőbb itélőszék indokainál fogva helybenhagyta.

4.

Midőn valamely összeg lefizetésének megtörténte bizonyittatik, de a hitelező azt állitja, hogy az nem a bepereslitett tartozás rovására fizettetett, azt, hogy néki az adós ellen más fennálló követelése is van, ő tartozik bizonyitani.

(1878. márcz. 11-én 2381. sz. alatt.)

St. Mór felperesnek St. Antal ellen 34 frt és járulékai iránti perében az elsőbiróság alperest a kereseti tőke és járulékai megfizetésében elmarasztalta.

A bpesti kir. itélő tábla 1877. évi decz. 5-én 60719. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s felperest keresetével elutasitotta;

mert felperes beismerte, hogy alperes által 2 és 3·/. alatti vevények szerint postán küldött 34 frtot megkapta, ellenben nem bizonyitotta, hogy ezen pénzösszeg nem a kereseti követelésnek, hanem más fennálló tartozás törlesztésére fizette volna, pedig alperes tagadásával szemben felperesnek vala kötelességében azt igazolni, hogy a peressé tetten kivül más követelése is volt alperes ellen. E szerint a kereseti követelést törlesztettnek tekinteni, s felperest ez alapon emelt követelésével elutasitani kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

5.

A tulajdonjog átirásának megtagadására elegendő indokul szolgál, ha az eladás tárgyát képező részlet helyrajzi száma utólag iratott be, s hogy ez a felek beleegyezésével az aláirás előtt történt, nem igazoltatik.

(1878. jan. 28. 11889. sz. alatt.)

K. Mihály Mózesnek K. Juon ellen tulajdonjog bekebelezése iránt folyamatba tett telekkönyvi ügyében az elsőbiróság a tulajdonjog bekebelezését elrendelte;

A budapesti kir. itélő tábla 1877. ápril 30. 20230. sz. alatt

hozott végzésével; az eljáró elsőbiróság végzését megváltoztatta, és folyamodót kérelmével elutasitotta:

mert az eladott ingatlan helyrajzi száma az adásvevési szerződésbe nyilvánláthatólag utólag szúratott be, az pedig, hogy ezen beszurás a felek beleegyezésével az aláirás előtt eszközöltetett volna, igazolva nincs;

mert az adásvevési szerződésbe beszúrt 4309. helyrajzi számu birtok a tárczi 651. sz. telekjkönyvben már többé elő sem fordul.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi végzését helybenhagyta:

mert az átiratni kért birtok helyrajzi száma arra nézve, hogy az állitólagos eladás és vétel tárgyát a kérdéses helyrajzi sz. alatti birtok képezte, kimutatva nincsen.

6.

A polgári törvénykezési rendtartás 446. §-sa értelmében csak azon végrehajtatónak végrehajtási költségei, ki az árverést foganatositotta, lévén előnyös tételek gyanánt sorozhatók, az, hogy ezen kivül mások is kérték a végrehajtást, nem szolgál indokul arra, hogy ebbeli költségeik az előnyös tételek közé soroztassanak.

(1877. november 20. 40259. sz. alatt.)

J. Imre és több végrehajtatónak M. József és S. Katalin házastársak elleni végrehajtási ügyében eszközlött vételárfelosztásnál az elsőbiróság az előnyös tételek között:

1. J. Imre és neje végrehajtási költségei fejében 46 frt 82 krt aránylagosan a ménfői 794. és 356. helyr. szőllők vételárából.

2. Özv. Sz. Józsefné végrehajtási költségei fejében 30 frt 89 kr aránylagos ugyanazon szőllők vételárából.

3. Özv. Sz. Józsefné végrehajtási költségei fejében 29 frt 63 krt egyedül a 356. sz. szőllő vételárából.

4. Cs. Gyula végrehajtási költségei fejében 95 frt 35 krt aránylagosan a ménfői 668—669. és a győri 4139. helyr. ingatlanok vételárából leendő kielégités végett sorozott.

E sorozat ellen L. Gyula jelzálogos hitelező felebbezvén, a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi május 7-én 20041. sz. alatt következő végzést hozott:

az elsőbirósági végzés az előnyös tételek 1. 2. 3. és 4. pontjaira vonatkozó felebbezett részében megváltoztatik, és a 2. alatti 3 frt 89 kr, úgy a 3. alatti 29 frt 63 kr végrehajtási költség az előnyös tételek közül egészen kihagyatik; az 1. pont alatti 46 frt 82 kr pedig egyedül a ménfői 92. 157. és a 4. pont alatti 95 frt

35 kr végrehajtási költség szintén egyedül a győri 1481. sz. tjkönyvbeli ingatlan vagyon vételárára soroztatik,

mert a p. t. rendt. 446. §-nak *a)* pontja értelmében előnyös tételekként csak azon végrehajtatónak foglalási és árverési költségei sorozhatók, ki az árverést foganatositotta, — mivel pedig a ménfői 92. és 157. sz. tjkönyvbeli ingatlanokra az árverés J. Imre és nejének kérelmére még 1875. jun. 24-én 4286. sz. alatt kelt végzésével elrendeltetett, egyedül azért, mert utóbb mások is kérték az árverést, ez utóbbiak költségei az idézett §. szerint az előnyös tételek közé fel nem vehetők, ugyanez áll a győri 1481. sz. tjkönyvbeli ingatlanra nézve, a mennyiben annak elárverezését csak maga G. Gyula eszközölte ki.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi végzését indokainál fogva helybenhagyta.

7.

1. A kincstári adó és illetékekről szóló kimutatás, mint közokirat a tartozásra nézve teljes bizonyitékot képezvén, ha a vételárfelosztásnál az ily természetü követelés mennyisége, vagy fennállása kétségbe vonatik is, a kincstár nem utasitandó perre, hanem a szabályszerü alakban kimutatott követelés feltétlenül sorozandó.

2. Az 1867. XV. t. cz. életbe lépte után elárverezett ingatlanokat terhelő 3 évi adó- és illetékhátralék sorozandó a vételárfelosztásnál.

3. A személyes kereseti és a jövedelmi pótadó az ingatlanokat terhelő adónak tekinthető nem lévén, az a vételárfelosztásnál az előnyös tételek közé nem sorolható.

(1877. november 7-én 9168. sz. alatt.)

B. Lajos és V. Vazulnak néhai O. Károly hagyatéka elleni végrehajtási ügyében eszközlött vételárfelosztás alkalmával az elsőbiróság a kincstár által felszámitott, s szabályszerüleg kimutatott állami és községi adóhátralék iránti követelésével, miután az a tárgyalás során kifogásoltatott, a per utjára utasitotta.

A bpesti kir. itélő tábla 1877. évi május 7-én 20232. sz. alatt hozott végzésével az elsőbiróság végzésének e részét megváltoztatta, és az előnyös tételek 1. pontja alatt feltételesen sorozott állami és községi 559 frt 44 krnyi adóhátralékból 532 frt 3 krt feltétlenül sorozta; továbbá a mellőzött 734 frt 90 kr illetékhátralék szintén az előnyös tételek és a 3. pont alatt sorozta:

mert a kir. kincstárnak előnyös természetü adó- és illeték követelése közokiratot képező hivatalos kimutatásokon alapulván, kifogásolás esetében sem utasitható a kir. kincstár per utjára, mivel a helytelen kivetés orvoslása más útra tartozik;

mert továbbá a kérdéses batári 37. és 240. sz. tjkönyvbeli

ingatlanok 1876. aug. 10-én, tehát az 1876. XV. t. cz. 67. §-ának azon év aug. 1-én bekövetkezett életbelépte után árvereztetvén el, 3 évi adó sorozandó az előnyös tételek közé;

mert végre a kimutatott 559 frt 44 kr adóhátralék közt 10 frt 91 kr személyes kereseti és 10 frt 50 kr jövedelmi pótadó is benfoglaltatván, ezen két tétel, mint nem az ingatlanokat terhelő a p. t. rendt. 446. §-a értelmében előnyös tételt nem képez.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

8.

A csőd megszűnte után történt átruházás érvényes, habár az átruházás napján a csődmegszüntetési határozat jogerejűvé még nem vált is.

(1877. decz. 9. 898. sz. alatt.)

W. Hermina és Friderika felpereseknek R. Miksa alperes ellen 61 frt 87 kr és jár. iránt folyamatba tett kereskedelmi perében az elsőbiróság alperest a felperes által leteendő póteskütől feltételezetten 37 frt 82 kr tőke, ennek 1877. május 16-tól járó 6% kamatai s a perköltség megfizetésében elmarasztalta, s kötelezte egyuttal a 24 frt 5 krról nyugtázott számlát adni át felperesnek; következő indokoknál fogva:

annak előre bocsátása után, hogy alperes nem bizonyitotta, miszerint a *C.* alatti végzés, mely szerint a csőd felperesek jogelődje ellenében még f. évi april 20. megszüntnek mondatott ki, jogerőre nem emelkedett, s ekként a követelésnek máj. 4-én történt átruházásra nézve felperesek jogelődje jogosultnak tekintetvén, a felperesség megállapitandó volt: azért kellett fenti módon határozni, mert a kereset arra lévén alapitva, hogy alperes kötelezte magát szóbelileg az *A.* alatti könyvkivonatban kitüntetett 161 frt 87 kr húsz és nehány frt levonásával máj. 15. megfizetni, azonban csak 100 frtot fizetett, alperesnek a könyvkivonat, illetve a könyvek iránt emelt kifogásai, úgy egyéb mellékkörülményekből meritett ellenvetései figyelembe vehetők nem voltak, és tagadása ellenében azon egyedül döntő ténykörülményre nézve, hogy magát fent előadott módon kötelezte Sch. Lipót tanu határozott vallomása mellé a jelen volt W. és B. jogelőd czég egyik tagjának személyében a póteskü felperesnek a p. t. rendt. 236. §-a alapján megitélendő volt; és miután felperes beismerte, hogy azon viszonkövetelés összege, melynek leszámitása alperesnek a kérdéses alkalommal megengedtetett 24 frt 5 krt, s keresete összegét ennek levonásával le is szállitott 37 frt 82 kr

tőkében annak a lejárattól járó kamataiban s a költségekben marasztalandó, és egyszersmind arra is kötelezendő volt, hogy az ilykép kiegyenlitett viszonkövetelésről felperesnek számlát adjon ki.

Alperes felebbezése folytán a bpesti kir. itélőtábla 1877. évi október 8-án 4482. sz. a. hozott itéletével, az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s felpereseket keresetükkel feltétlenül elutasitotta, következő indokoknál fogva:

felperesek keresetüket a W. és B. czég által kiállitott, állitólag reájuk tulajdonjogilag átruházott *A.* alatt csatolt könyvkivonatra alapitják.

Felperesek által *C.* alatt becsatolt W. és B. czég ellen megnyitott csődmegszüntetését kimondó határozatnak az *A.* alatti könyvkivonattal egybevetéséből azonban nyiltan kitetszik: hogy B. Jakab és W. Ignácz az *A.* alatti könyvkivonatot 1877. évi május 4-én tehát az 1877. évi április 20-án kelt csődmegszüntetési határozat jogerőre emelkedését megelőző időpontban forgatták felperesre.

A csődvagyonhoz tartozó könyvkivonati követelés tulajdonjogát, tehát felperesek a forgatmány kiállitásakor rendelkezési képességgel nem birt bukottaktól érvényesen meg nem szerezhették, és pedig annál kevésbbé, mert a követelés átruházásának a keresked. törvény 304. §-a szellemében elengedhetlen feltételét képező elkönyvelése, amennyiben bukott czég keresked. könyvei a csőd megszüntetése előtt bukottnak kezei között nem lehettek, az átruházás idejekor eszközölhető nem volt.

Ily körülmények között az *A.* alattin alapuló követelésre nézve felperesek a követelés fennállása és mennyiségére vonatkozó bizonyitékoknak a jelzett okból szükségtelenné vált mérlegelése nélkül, keresetükkel kereseti jog hiányában feltétlenül elutasitandók.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletének megváltoztatásával az elsőbiróság itéletét hagyta helyben.

9.

A váltóeljárás 15. §-a szerint viszonkeresetnek váltóperben helye nem lévén, semmis az oly itélet, mely az alperesileg támasztott váltókereset felett érdemileg határoz abban az esetben is, ha a per nem váltókövetelés, hanem ügyvédi díjak iránt folyt.

(1877. október 31-én 4736. sz. a.)

E. Gusztáv felperesnek W. Ignácz alperes ellen a bpesti keresked. és váltótörvényszék előtt 41 frt 96 kr ügyvédi díj és járul. iránt inditott váltóperében felperes semmis. panasza folytán a buda-

pesti kir. itélőtábla 1877. évi október 31-én 4736. sz. a. következő ítéletet hozott:

Az eljáró kir. keresked. törvényszék fentebbi keletü és számu itélete azon részében, melylyel felperes részére alperes ellenében 11 frt 89 kr ügyvédi díj és költség megitéltetett, és felperes ezen összegnek a kezéhez készpénzben befolyt alperesi követelésből levonására feljogosittatott, továbbá azon részében, melylyel felperes kereseti követelésének meg nem itélt többletére nézve keresetével elutasittatott; végre azon pontjában, melylyel felperes alperes részére 8 frt perköltségben végrehajtás terhe alatt elmarasztaltatott, az abban felhozott indokoknál fogva helybenhagyatik, ellenben azon részében, melylyel alperes viszonkeresetének hely adatott, és felperes e czímen 153 frt 11 kr kiszolgáltatására végrehajtás terhe alatt köteleztetett, megsemmisittetik:

mert a váltóeljárást szabályozó igazságügyminiszteri rendelet 15. §-a szerint a váltóeljárás alá tartozó perekben viszonkeresetnek nincs helye, és

mert eként az eljáró váltóbiróság a viszonkereset megitélése által a váltóbirói hatáskörön túlterjeszkedvén, a váltóeljárást szabályozó rendelet 44. §. *a)* pontjába ütköző semmiséget követett el.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

A semmis. panasz, miután a másodbirói végzés hozatala körül az uj váltóeljárás 44. §-ába ütköző alaki sérelem el nem követtetett, elvettetik, a felebbezést illetőleg pedig a másodbiróság itélete indokainál fogva helybenhagyatik.

10.

Valamely ingatlanra vonatkozó adásvételnél, az eladónő tulajdonjoga a kiskoruak utóöröklési jogának bejegyzése által korlátolva levén, — az adásvevési szerződés a tulajdonjog bekebelezésének alapjául nem szolgálhat.

(1878. február 15. 1515. szám alatt.)

D. János L. Ágoston szül. B. Hermin e. adásvevési szerződésen alapuló tulajdonjog bekebelezéseért folyamodott az aranyos-maróthi tvszékhez.

A törvényszék 1876. deczember 28-kán 658. sz. végzést hozta, mely szerint:

«Az 1875. decz. 20. kiállitott *A.* alatti adásvevési szerződés alapján a tulajdonjog bekebelezése az óhaji 7. sz. telekjkönyvben, az eladó L. B. Hermin tulajdonául bejegyzett ingatlanra, vevő D. János javára elrendeltetik s annak a 200 frt vételár kitüntetése, s a *B.*

lapon 2. tétel alatt az eladónő kiskoru gyermekei Guidó, László, Aurél, Mária s a még születendők javára feljegyzett, de ez ingatlanságra nézve az eladás által tárgytalanná vált utóörökösödési jognak az emlitett birtokrészlet tekintetébeni kitörlése, vagy is az emlitett birtokrésznek ama feljegyzés mellőzésével külön telekjkönyvbe leendő bejegyzése mellett, az illető telekjkönyvben leendő foganatositása a kebelbeli telekk. hivatalnak meghagyatik.»

A budapesti kir. tábla 1877. okt. 9. 43662. szám a. végzésével a törvszéki végzést megváltoztatván, D. Jánost kebelezési kérelmével elutasitotta;

mert az eladónő tulajdonjoga, az óhaji telekjkvben a *B.* 2. alatt megnevezett kiskoruakat illető utóöröklési jog bejegyzése által korlátolva, s ekként szabad rendelkezési joga megszoritva levén, az *A.* adásvevési szerződés a hitbizományilag helyettesitett kiskoru örökösök érdekében szükségelt gyámhatósági jóváhagyás nélkül, a telekkr. 69. §. értelmében, sem a tulajdonjog bekebelezésének sem előjegyzésének alapjául nem szolgálhat.

A legf. itélőszék következőleg határozott:

Tekintve, hogy a tulajdonjog az illető utóöröklési jog bejegyzése által, a telekkv. tanusitása szerint korlátolva van, az pedig, hogy a bejegyzés a végrendelet tartalmának megfelel-e? ezuttal el nem birálható a kir. táblának fentidézett végzése indokainál fogva is helybenhagyatik.

11.

Tekintve, hogy azon kérdés eldöntése, hogy melyik fél öröklési igénye nyugszik erősebb alapon, nem a zárlat folytán emelt kifogások alapján, hanem az örökösödési perben birálandó meg: az örökösödési per meginditása a zárlat elrendelésére még magában véve elegendő indokul nem szolgál.

(1877. okt. 10. 8977. szám alatt.)

Sch. János, Julia, Anna és Terézia zároltatóknak St. Józsefné zárt szenvedett ellen elrendelt zárlat folytán beadott kifogások folytán az elsőbiróság a kifogások elvetése mellett a zárt fentartatni rendelte:

mert a zárlat a jákói 76. sz. tjkönyvben felvett javakból az elhalt Sch. Antal hagyatékát illető fele részre rendeltetvén el, a kifogások alapjául vett 1. sz. alatti szerződésből származtatott jogokat kifogást tevő fél önmaga czáfolta meg az által, hogy a helyszinelés alkalmával a jákói 76. sz. tjkönyvet aláirta, és ezen aláirásával közokiratilag elismerte, hogy az ott felvett javak fele részben az 1854. évben elhalt férje Sch. Antal hagyatékát illetik, azt pedig

csak pusztán állitotta, de mivel sem bizonyitotta, hogy a hivatkozott tjkönyvben felvett javak az ő és elhalt férje Sch. Antal közszerzeményét képeznék.

Ezen indokokból és még azért is, mivel a zárlat Sch. Antal hagyatékául telekkönyvileg felvett illetőségre rendeltetett el, mely hagyaték iránt zárlatot kérő felek és kifogást tevő fél közöt per van folyamatban, a zárlat a per eldöntéséig fentartandó volt.

A bpesti kir. itélő tábla 1877. máj. 9. 23451. szám a. hozott végzésével: az elsőbiróság végzését megváltoztatta, s zárt szenvedett kifogásainak helyt adva, az elrendelt és foganatositott zárlatot feloldatni, és a zár foganatositása által zárt szenvedettnek netán okozott kára és költségei megtéritése iránti igénye érvényesithetése végett tárgyalási határnapot kitüzetni rendelt:

mert zároltatók semmiféle olyan adatot nem igazoltak, melyből alaposan vélelmezhető lenne, hogy kifogásolónak a néhai 1855. évben elhalálozott férje Sch. Antal nevére telekkönyvezett ingatlan tekintetében gyakorolt tettleges birtoklása nem jogos alapon nyugszik, ellenben nékik ahhoz jogos igényük van.

A mennyiben a zároltatóknak a zárlat elrendelésére indokul felhozott örökösödési igényüknek a zárlat szenvedett által szintén felhozott örökösödési igényével szemben erősebb alaponi nyugvása nem kifogási eljárási úton, hanem a folyamatba tett örökösödési perben megbirálandó;

a miért is az elsőbirósági végzés megváltoztatásával zárlatot szenvedett kifogásainak annyival is inkább helyt adni kellett, mivel a zároltatók zárlati javakhoz vitatott örökösödési igényük veszélyeztetésének valószinüsége nem igazoltatott.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. itélő tábbla fentebbi végzését indokainál fogva helybenhagyta.

12.

Ha az adós a vételárfelosztásnál valamely követelést általában kifogásol, ebben a kamat és kamatláb elleni kifogás is benfoglaltnak tekintendő.

(1877. nov. 26-án 1183. szám alatt.)

L. Károly és nejének L. Béla és neje elleni vételárfelosztási ügyében az elsőbiróság St. Simon jelzálogos hitelezőnek 275 frt tőke követelése után 1875. május 1-től 10%-es kamatot állapitott még és sorozott.

E végzés ellen a neheztelt jelzálogos hitelező felebbezvén, a bpesti kir. itélő tábla 1877. évi május 14. 21872. szám alatt hozott

végzésével az elsőbiróság végzésének fentebbi részét megváltoztatta, s az érintett tőke után járó kamatot 120%-el sorozta:

mert a felterjesztett telekkönyvi kivonat szerint a tőkeköveteléssel egyidejüleg az azután 1875. évi május 1. napjától havonként járó 10%-es kamat erejéig a végrehajtási zálogjog bekebelezve van; továbbá mert a jelzálogos hitelező által havonként 10%-el felszámitott kamatra nézve a kamatláb tekintetében végrehajtást szenvedett részéről kifogás nem tétetett.

A magyar kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő végzést hozott:

Tekintve, hogy a szatmár-németi 3919. számu tjkönyvben *C.* 28. alatt St. Simon javára bekebelezett 275 frt tőkével évenként 120 frt kamat bekebeleztetése elő nem fordul; tekintve, hogy a *C.* 28. alatt előforduló ama kitétel havonként 10% kamat annyiban homályos és érthetetlen, a mennyiben abból ki nem vehető, hogy minden egyes hónapban fizetendő-e 10%-es kamat? vagy pedig az egész évre fizetendő 10% kamat volna havonként fizetendő, tekintve végre, hogy végrehajtást szenvedett az egész követelés sorozása ellen kifogást tett, annak kifogásában a kamatok elleni kifogás is benn foglaltatik: a budapesti kir. itélő táblának fentebbi keletű és számu végzése megváltoztatik, és az első folyamodású törvényszék végzése hagyatik helyben.

13.

Vegyes vallásuaknál a protestans félt illétőleg kimondott végelválás a katholikus esketési anyakönyvbe nem jegyzendő be.

(1877. május 22. 4798. sz. alatt.)

V. Sarolta jelenleg ágostai vallást követő felperesnek L. Alajos római katholikus vallást követő alperes ellen a házassági kötelék feloldása iránt a csanádi püspöki szentszék s illetőleg a temesvári kir. tvszék letárgyalt, s az előbb nevezett szentszék által 1876. évi márcz. 30-án 140. sz. alatt hozott, s a peres feleket ágy és asztaltól elválasztó itélettel, az utóbb nevezett kir. tvszék által pedig 1877. márcz. 1. 3145. sz. alatt hozott, s az ágostai vallású felperesre nézve a házassági köteléket végképen feloldó itélettel befejezett válóperében a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi ápril 16-án 17687. szám alatt következőleg itélt.

A kir. tvszék itélete indokaiból helybenhagyatik, azon hozzáadással, hogy az itélet annak jogerőre emelkedése után, a római kath. lelkészszel, az esketési anyakönyvben való feljegyzés végett, közlendő.

A magyar kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

a végelválásnak az illető róm. katholikus esketési anyakönyvbe másodbiróságilag elrendelt feljegyzése elhagyásával, egyebekben a budapesti kir. táblának fentebbi keletű és számú itélete indokainál fogva helybenhagyatik.

14.

Annak irányában, ki valamely sorsjegyet zálogképen birtokolt, s később vált annak vevőjévé, illetőleg tulajdonosává, — a keresk. törv. 349. §-sa, ugy az értesités kötelessége, mint az elévülés tekintetében, csak a tulajdonszerzés napjától érvényesithető.

(1878. márcz. 13-án 161. szám alatt.)

B. Mór pesti kereskedő M. Ferencz pesti vendéglős e. bizonyos államsorsjegyre vonatkozó 408 frt 35 kr iránt 1877. julius 28. a bpesti váltó keresk. tszék mint keresk. biróság előtt pert inditott.

A keresk. tszék 1877. okt. 24. 75448. szám alatt alperest a kereseti összegből 250 frtban marasztalta el, kötelezvén felperest a kereseti sorsjegynek fizetéskori visszaadására következő indokolással:

Alperes elévülési kifogása mellőzendő volt, mert ő a kereseti azon állitást, hogy felperes őt arról, miszerint a sorsjegy törvényi kellékekkel nem bir, a törvényes határidőn belől értesitette, hallgatag beismerte; ezen ténykörülmény tehát bebizonyitottnak veendő (159. §.) az *E.* alattival pedig bizonyitva lett, hogy felperes a sorsjegy ára visszafizetése iránt a keresk. törv. 349. §. 2-ik kikezdésében kiszabott határidőn belől alperes e. keresetet inditott, s minthogy azzal felperes csak idő előttiségből (*F.* a.) utasittatott el: kétségtelen, hogy ezen kereset az elévülést félbenszakitotta. És minthogy azon *F.* a. itélet hozatalától jelen per inditásáig 6 hó le nem telt; kétségtelen az is, mikép alperes elévülési kifogása alaptalan.

Az ügy érdemét illetőleg, alperes az *A.* számla s a *B. C.* alatti okmányokra vezetett s általa aláirt nyilatkozatok tartalmának valódiságát beismervén, a felperes által különben is tagadott abbeli állitásával szemben, hogy felperes azon sorsjegyet tőle meg nem vásárolta, hanem az azt terhelő követelésének kielégitésére biróság közbejötte nélkül eladta, azáltal, hogy a *B.* szerint 1 török és 3 milánói sorsjegynek felperestől lett visszakapását beismerte, továbbá azáltal, hogy a módot, melynél fogva a kérdéses sorsjegy az elárusitás után ismét felperes birtokába visszakerülhetett volna, egyátalán ki nem mutatta, teljesen bizonyitottnak veendő (perr. 155. §.) azon körülmény, hogy alperes azon sorsjegyet az *A.* számla s *B. C.* nyilatkozatok kelte napján felperesnek eladta. — Ezen ténynyel

szemben mellőzendő volt alperesnek a ker. törv. 271. §-ra állapitott kifogása, mert annak 348. §. szerint tartozott volna alperes a felperesnek a törvény kellékeinek megfelelő árut átszolgáltatni.

Tekintve pedig, hogy a kérdéses sorsjegy alperes beismerésekként is, már a vétel előtt kihuzatott; s igy a kihúzottnak bizonyult s ekként a megsemmisités folytán értékében csökkent sorsjegy, a ker. törv. 348. §. kellékeivel nem bir; tekintve továbbá azt is, miszerint alperes még csak nem is állitotta, hogy felperes azon sorsjegyet, annak kihuzott minőségét tudva vásárolta meg; kétségtelen, hogy felperesnek, az utóbbi törvény szerint, az arra háromlott hátrányért felelőséggel vagyis kártéritéssel tartozik.

A kártérités összegét illetőleg; minthogy az *A.* számlából kitünik, de felperes beismeréséből kétségtelen, hogy a sorsjegy 250 frtért vásároltatott alperestől, ezen vételár volt megállapitandó kártéritésül; a további keresetétől, felperes elmozditandó volt, mert felperes azt, hogy alperes a sorsjegyet, kihuzott minőségét tudva adta el, nem is állitá, annál kevésbé bizonyitotta; s igy alperes irányában oly roszhiszemü eljárást, melynél fogva ez a felperes s H. A. czég közt folyt perben megitélt költségek s kártalanitási tőke fizetésére kötelezhető volna, ki nem mutatott. Az *F.* alattiban megállapitott 50 frt 55 kr perköltség iránti keresetétől fentebbi indokokon kivül különösen azért volt felperes elmozditandó, mert azt csak a válaszban kérte. (68. §. perr.)

A kir. tábla 1877. decz. 19. 5781. szám alatt az első itéletet megváltoztatta s felperest keresetével egészben elutasitotta: Mert a keresk. törv. 348. §. szerint ha az áru a kikötött vagy törvényes kellékeknek meg nem felel, a vevőnek jogában áll az ügylettől elállni, vagy a vételár aránylagos leszállitását igényelni s kártéritést is követelni. A 349. §-ként azonban a vevő azon kifogással nem élhet, ha a hiányokat a vételtőli 6 hó után fedezi fel. Felperes maga beismeri keresetében, hogy azon értékpapirok, melyeket alperestől 1876. jun. 26-án megvetteknek állit, 1873. évtől zálogczimen az ő tettleges birtokában voltak, melynek folytán tekintve, hogy felperes maga sem állitja, hogy alperes azon értékpapirokat az állitólagos vételt előzőleg birtokba vette, s hogy azokat felperesnek a vétel alkalmával vagy utóbb átadta volna, kétségtelen, hogy az állitólagos vétel tárgyát már előbb átvett áruk képezik.

Ily körülmények közt létesült vételnél, a dolog természetéből folyik, hogy a 6 havi határidő (ker. 349. §.) nem a vétel létrejöttétől, hanem az utóbb megvett áru valóságos átvételétől veszi kezdetét.

Jelen esetben midőn felperes, az állitólag 1876. jan. 26. megvett árukat beismeréseként már 1873-ban átvette, a ker. t. 348. §. által a vevőnek biztositott jogot alperes ellenében, már csak azért sem érvényesitheti; mert az állitólag megvett áruban mutatkozó hiányt, habár az a per adataiból kitünőleg a tettleges átvétel után, de a vételt jóval megelőzőleg keletkezett, — a 6 havi határidőnek a tettleges átvételtőli rég letelte után fedezte fel; s igy felperes még az alperesileg tagadott vételnek birói elismerése esetén is feltétlenül elutasitandó levén: a vételi ügylet bizonyitására ajánlott főeskü, mint itt közömbös körülményre vonatkozó bizonyiték, mellőzendő.

A legf. itélőszék következő itéletet hozott:

Tekintve, hogy felperes a kérdéses sorsjegyet 1876. jun. 26. előtt csak zálogkép tartotta birtokában, és csak ezen napon történt számolás és ráfizetés utján lőn annak vevőjévé; következőleg a keresk. törv. 349. §-sa reá mint vevőre, ugy az értesités kötelessége mint az elévülés tekintetében, csak ezen naptól fogva alkalmazható: a kir. táblai itéletnek részbeni megváltoztatásával, az elsőbiróság itélete hagyatik egész terjedelmében további indokolásánál fogva is helyben.

15.

A kereskedő az áruk megérkezéséről szóló avisót aláirván, s igy az átvétel igazoltatván, miután az által, hogy az árukat átvette s megtartotta, a megrendelést is jóváhagyta s magáévá tette, az árának fizetésére is kötelezendő.

(1878. márcz. 18-án 103. szám alatt.)

F. Ignácz. K. szül. S. Fáni ellen 177 frt 33 kr megrendelt s átvett áruk vételárának megfizetésére a bpesti III. ker. járás mint keresk. biróság előtt pert inditott

a jbiróság 1877. okt. 19. 42612. sz. itéletével alperest a kereseti összegben, kamataiban, s 25 frt perköltségben elmarasztalta;

mert habár a 2. sz. levél szerint az áruk megrendelőjeként alperesnek férje jelentkezik, tekintve, hogy az áruk *C.* vevényként alperesnő részére adattak fel, s azok a *D.* alatti avisó szerint ugyancsak alperesnő által vétettek át; miután eszerint az áruk alperesnő által elfogadtattak s az áruk ellen semmi kifogást sem tett, azok árának fizetésére kötelezendő volt. A felperes által kivánt váltó alperesileg alá nem iratván, a vételár fizetési határidejére nézve az befolyással nem bir.

A kir. tábla 1877. decz. 5. 5525. sz. a. az elsőbirósági itéletet helybenhagyta indokaiból s még azért is:

mert alperes a *D.* okiratnak valódiságát s tartalmát kétségbe

nem vonván, azáltal bizonyitva van, hogy az áruk megérkezéséről szóló értesitvényt (aviso) alperes irta alá;

minthogy pedig az áruk csak azon értesitvény mellett voltak átvehetők, igy az alperes által, vagy az ő tudta s beleegyezése mellett történt átvétel is bizonyitottnak tekintendő;

minthogy továbbá alperes azáltal, hogy az árukat átvette és megtartotta, azok megrendelését is jóváhagyta s magáévá tette, őt azok árának fizetésére kötelezni kellett.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét felhivott s felhozott indokaiból helybenhagyta.

16.

1. Az életbiztositási kötvény tulajdonjoga azon személyt illetvén, ki abban kedvezményezettként előfordul, igényper esetén az igénylő e kötvényt hiteles másolatban felmutatni tartozik.

2. A biztositó társaság nem közhatóság, hanem magán társulat lévén, a fél az iránti kérelme, hogy egy annak kezei közt lévő okmány hivatalból beszereztessék nem teljesithető.

(1878. jan. 21. 887/877. szám alatt.)

M. Albert és társai felpereseknek Z. Ödön és társai ellen inditott váltó igényperében az elsőbiróság az 1858 frt 40 kr értékű biztositási kötvényre emelt felperesi igénynek helyt adott, és e kötvényt a birói zár alól feloldatni rendelte; s egyuttal negyedrendű alperes államkincstárt a részére kiutalt 97931 frt $74^1/_2$ krral letétbe helyezésére utasitotta.

A bpesti kir. itélő tábla azonban 1877. évi szept. 11. 3662. szám alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét, mennyiben a kötvényt, illetve annak 1851 frt 40 krt tevő értékét birói zár alól feloldatta, megváltoztatta, és felpereseket igénykeresetükkel elutasitotta, mennyiben pedig negyedrendű alperes államkincstárt a részére kiutalt 931 frt $74^1/_2$ kr letétbe helyezésére végrehajtás terhe alatt kötelezte, megsemmisitette; következő indokoknál fogva:

az életbiztositási kötvény tulajdonjoga azon személyt illeti, ki abban mint kedvezményezett van megjelölve;

felperesek tehát kimutatni tartoznak, hogy az első magyar ált. biztositó társaság mint biztositó által néhai M. Kálmán mint biztositott részére kiadott 9036. számú kötvényben ők vannak és pedig saját nevükben mint kedvezményezettek megnevezve;

ezen körülmény igazolása a dolog természetéből folyólag csak magával a biztositási kötvénynyel eszközölhető;

felperesek azonban a kérdéses biztositási kötvényt, habár annak

az illető biztositó társulatnál hiteles másolatban megszerzését semmi sem akadályozta, becsatolni elmulasztották.

Ily körülmények között, miután az emlitett biztositó társaság igazgatóságának az időközben feloszlatott homonnai kir. törvszékhez intézett átirata a hiányzó biztositási kötvényt nem pótolja; és miután felperesek azon kérelme, hogy a kérdéses biztositási kötvény hivatalból szereztessék be, azon okból, mivel az nem valamely közhatóság, hanem egy részvény- s igy magán társulat keze között van, de különben is még egyszerű másolatban sem mutattatott fel, teljesithető az eljárási szabályokhoz képest nem volt;

mihez képest az elsőbirósági végzést a közbevetett folyamodások folytán megváltoztatni, s felpereseket igazolatlanul maradt keresetükkel elutasitani kellett.

Az elsőbirósági végzésnek azon rendelkezése pedig, mely által alperes államkincstár a feloszlatott homonnai kir. tvszék utalványa folytán felvett 931 frt $74^{1}/_{2}$ krral birói letétbe helyezésére végrehajtássali fenyegetés mellett köteleztetett, a közbevetett semmiségi panasz folytán azért volt megsemmisitendő, mert a tulajdoni igényper tárgyát egyedül a tulajdonjog elismerése, és az igénylő tulajdonaként elismert dolog zár alóli feloldása képezvén: az eljáró tvszék a jelen perben el nem birálható kérdés iránt határozott.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

17.

1. Tekintve, hogy az 1868. 44. törvényczikk 9. §-a mindazon polgári és bünvádi perekben, melyek ügyvéd közbenjöttével folytatandók az elsőbiróságnál a perlekedés nyelvére nézve az eddigi gyakorlat fentartása rendeltetett; oly biróságnál, melyeknél a birói szervezet előtt a perlekedés más, mint magyar nyelven is folytattatott: a felfolyamodás visszautasitására az, hogy ez nem az állam hivatalos nyelvén lett beadva, indokul nem szolgál.
2. Tekintve, hogy az 1853. évi (osztrák) csődtörvény értelmében az egyes hitelezők által igénybe vett elsőbbségi és jelzálogra nézve a perügyelő van első sorban hivatva észrevételeit megtenni, ez észrevételek azon oknál fogva, mivel ama hitelező, kinek érdekében a perügyelő által egy másik hitelező elsőbbsége megtámadtatott, ezen elsőbbség ellen kifogást nem tett, a dolog természete szerint figyelmen kivül nem hagyhatott.

(1876. okt. 23. 552. illetve 1878. jan. 7. 924/877. sz. a.)

Z. Kozmán elleni csődügyben hozott elsőbirósági végzés ellen S. Pál szerb nyelven felfolyamodást adván be, azt a bpesti kir. itélő tábla 1876. évi febr. 1-én 5448. sz. a. hozott végzésével, tekintve, hogy az ügyvéd által ellenjegyzett beadvány az állam hivatalos nyelvén szerkesztendő, a felfolyamodást ezen perorvoslatnak magyar

nyelven 3 nap különbeni jogvesztés terhe alatt leendő beadása végett felfolyamodó ügyvédjének visszaadatni rendelte.

E végzés ellen nevezett ügyvéd felfolyamodván, ennek folytán a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1876. okt. 23-án 882 sz. a. következő végzést hozott:

tekintve, hogy az 1868. 44. törvczikk 9. §-a mindazon polgári és bünvádi perekben, melyek ügyvéd közbenjöttével folytatandók, az elsőbiróságnál a perlekedés nyelvére nézve az eddigi gyakorlatot a törvényhozás további intézkedéséig fentartandónak rendeli;

tekintve hogy a törvény ezen rendelete az elsőfolyamodású biróságoknak a birói hatalom gyakorlásáról szóló 1868. IV. tczikk 6. §. *d)* pontja szerint változást nem szenvedett:

tekintve végre, hogy az újvidéki kir. törvszéknek 1876. szept. 19. 5084. szám a. kelt hivatalos jelentésében foglalt nyilatkozata szerint a fennidézett 1868. 44 törvczikk hatályba lépte előtt az újvidéki városi biróságoknál a szerb nyelv is gyakorlatban volt, következve azon körülmény, hogy az újvidéki kir. törvszékhez 1875. 5015. sz a. beadott felfolyamod is nem az állam hivatalos nyelvén van szerkesztve, annak visszaadására indokúl nem szolgálhat, a bpesti kir. itélő táblának neheztelt végzése megváltoztatik, a kérdésben forgó felfolyamodvány elfogadtatik, és a neheztelt kir. tábla további törvszerű eljárásra utasittatik.

Ennek folytán a kir. tábla az ügyet érdemlegesen vizsgálat alá vevén 1877. évi szept. 18. 3973. sz. a. következő itéletet hozott:

az eljáró kir. tszék fentebbi keletű és számu határozata nem neheztelt részében érintetlenül, M. István követelésére vonatkozólag neheztelt részében pedig, tekintve, hogy az 1875. junius 2-án megtartott tárgyalásra személyesen megjelent M. Pál az M. István részéről igényelt elsőbbség ellen kifogást nem tett, ily körülmények között pedig a perügyelőnek S. Pál érdekében előadott védvei figyelembe nem vehetők, helybenhagyatik.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig 1878. jan. 7. 924/877. sz. a. következő végzést hozott:

Habár a budapesti kir. itélő tábla itéletének azon indokolása, melyszerint a perügyelőnek S. Pál érdekében előadott védvei, mivel a most nevezett hitelező részéről M. István által igényelt elsőbbség ellen kifogás nem tétetett, figyelembe nem vehetők, tekintetbe véve azt, hogy a jelen esetben alkalmazandó 1853. évi csődtörvény 135. §-a világos értelmében a perügyelő első sorban van hivatva az egyes hitelezők által igénybe vett elsőbbség és jelzálogra nézve észrevéte-

leit megtenni, melyek a dolog természete szerint figyelmen kivül nem hagyhatók, az idézett törvény szemlátomást hibás alkalmazásán alapul, mindazonáltal mégis, minthogy a másodbiróság által helybenhagyott elsőbirósági itélet a perügyelő által tett észrevételek figyelembe vételével, a törvényen alapuló indokoknál fogva lett hozva, ekként az 1852. évi polgári perrendtartás 335. §-ában elősorolt eseteknek egyike sem forogna fenn, a beadott rendkivüli felfolyamodásnak hely nem adatik.

18.

1. Semmis a csödigényperben hozott oly végzés, mely kereskedelmi ülnök közbenjöttével hozatott.

2. Nem utasitható vissza csödügyekben a kereset, mely nem az állam hivatalos nyelvén lett beadva, ha a biróság területén az 1868. 44. törvczikk életbe lépte elött más mint magyar nyelven szerkesztett beadványok is elfogadtattak.

(1878. január 7. 913. szám alatt.)

R. testvéreknek F. Sámson csődtömege ellen a temesvári kir. tvszék előtt folyamatba tett és az 1877. május 17. 4835. sz. alatti végzéssel elintézett tulajdoni igényperében felperes felebbezése folytán a bpesti kir. itélő tábla 1877. jul. 9. 3684. sz. alatt következő itéletet hozott:

tekintve, hogy ügyvéd ellenjegyzése mellett nem az ország hivatalos nyelvén szerkesztve benyujtott beadvány birói eljárás folyamatba tételének alapjául el nem fogadható;

tekintve továbbá, hogy jelen csőd igényperben a neheztelt végzés, helyesebben itélet helytelenül hozatott kereskedelmi ülnök részvétele mellett:

a neheztelt végzés, helyesebben itélet, az azt megelőzött egész eljárással együtt hivatalból megsemmisittetik és a keresetlevél annak az ország hivatalos nyelvén beadhatása jogának fentartása mellett felperesnek visszaadatni rendeltetik.

Ez itélet ellen felperes felebbezvén a m. kir. Curia mint legf. itélőszék következő itéletet hozott:

a másodbirósági itélet a mennyiben az elsőbiróság itélete megsemmisittetett, tekintve, hogy jelen csőd-igényperbeni határozat keresk. ülnök közbenjöttével szabálytalanul hozatott, helybenhagyatik, a mennyiben azonban ezzel az egész eljárás megsemmisittetett, és a keresetlevél felperesnek visszaadatni rendeltetett, tekintve, hogy ezen legfőbb itélőszék által bekivánt és az elsőbiróság részéről 1874. nov. 22. kelt 20718. sz. a. pótlólag felterjesztett felvilágositó jelentésből kitünik, hogy az 1868. 44. tvczikk életbe lépte előtt az eljáró

törvszék területén fennállott elsőbiróságok az ügyvéd közbenjöttével tárgyalt perekben is a nem hivatalos nyelven szerkesztett beadványokat elfogadták, s igy tekintettel az idézett törvczikk 9. §-ára az eljárás megsemmisitése törvényes alappal nem bir, a felhivott másodbirósági itélet e részben megszüntetik s az elsőbiróságnak meghagyatik, hogy a kersztül vitt eljárás alapján ujabb itéletet hozzon.

19.

1. A visszahelyezés s kártérités iránti kérelem ugyanazon jogalapon t. i. a bányatelekbe történt átlyukasztáson alapulván, mindkettő egy keresetlevélben érvényesithető.
2. A kamat és perköltség is megitélendő, ha oly feltünő gondatlanság forgott fenn, mely az illetőt teljes elégtételre kötelezi.

(1878. febr. 14. 7. sz. a.)

A szab. duna-gőzhajózási társaság, P. Vincze pécsi gépgyáros s bánya-birtokos ellen bányaügyi rövid útoni visszahelyezés s kártérités iránt a pestvidéki törvszék mint bányabiróság előtt bányapert tett folyamatba.

A tvszék által kiküldött egyes biró Pécsett a helyszinén 1876. szept. 21. 12909. szám alatt itéletet hozván, felperest keresetének azon részével, melyben magát bányatelkei birtokába visszahelyeztetni kéri, elutasitotta; a mennyiben azonban a «Segen Gottes» és «August» bányatelekbe történt átlyukasztás és kőszénkivájás folytán szenvedett kára s költségei megtéritését kéri, keresetének e részben helyt adott s alperest 21213 frt 85 kr kárösszeg, ennek 1876. febr. 1-től kamatai s 1003 frt perköltség fizetésében elmarasztalta; az ügyvédek dijai 175—175 frtban állapittatván meg következő indokokból:

Felperes visszahelyezési kérelmével elutasitandó, mert bányatelkeibe alperes részéről történt és ezáltal beismert behatolás oly mérveket nem öltött, hogy ezáltal felperes bányamivelésében bármikép háboritva, vagy akadályozva lett volna; minélfogva jelen esetben csak is az ideigl. törv. szab. VIII. R. 9. czikke alatt körülirt átlyukasztás és nem a VII. R. 8. czikke 37. §-a szerinti birtokháboritás esete foroghat fenn; miután egyébiránt alperes az idegen telekben való kőszén-kivágást már a kereset beadása előtt beszüntette, felperesnek birtokában való visszahelyezése különben is tárgy nélküli lenne.

A mennyiben azonban bányatelkeibe való átlyukasztás s kőszénkivájás folytán történt kárát birói becsü utján megállapittatni s alperest abban s költségeiben marasztalni kéri, ennek az ideigl. szab.

VII. R. 42. cz. alapján helyt adni kellett. — Azon alperesi kifogás, hogy a kereset halmozott, figyelembe nem vehető; mert ugy a visszahelyezés, mint a kártérités iránti kérelem egy és ugyanazon jogalapon t. i. az alperes által felperes bányatelkébe történt átlyukasztáson nyugszik, következőleg egy keresetben érvényesithető.

A kárösszeget illetőleg annak mennyisége, az eljárt szakértők véleménye alapján, tekintettel azonban az alperes kifogásai folytán eszközölt 8. sz. a. foglalt pótlásokra, különösen a kőszén faj-súlyának M. A. birósági szakértő ellenőrzése mellett s a felek bányaművezetői jelenlétében, kisérleti uton történt meghatározására volt megállapitandó.

Alperes a kamatokban is marasztalandó volt, mert saját beismerése szerint, felperes telkében a kőszén-kivájást 1876. február 1. előtt beszüntette, következőleg már ezen idő előtt tartozott a jogtalanul élvezett hasznot felperesnek átszolgáltatni.

A budapesti kir. tábla 1877. junius 26-án 3234. sz. a. következőleg itélt:

Tekintve, hogy alperesnek a kártéritési összeg mennyiségére vonatkozólag a felebbezésben felhozott kifogása, miután a felek az észrevételezési tárgyalás alkalmával, a kárösszeg mennyiségének végleges kiszámitását egyetértőleg M. A. szakértőre bizták, s miután ennek 8. *NB.* alatti nyilatkozata vétetett a neheztelt itélet alapjául, figyelembe nem jöhet; az elsőbiróság itélete a kárösszeg megállapitását illetőleg ezen, s az abban foglalt indokoknál fogva helybenhagyatik.

A kamat s perköltségre vonatkozólag azonban, tekintve egyrészt, hogy a kártéritési jog, valamint a kártéritési összeg csak a biróság itélete által határoztatik meg; s ennélfogva kártéritési perekben a megitélt összeg lejárta s kamatozása a keresetlevél beadásával áll be; tekintve másrészt, hogy mindkét fél részben nyertes s részben vesztessé lett, megváltoztatik, s a megitélt kárösszeg utáni kamat csak 1876. május 24-től mint a kereset benyujtása napjától itéltetik meg, a perköltség kölcsönös megszüntetésével s a nem felebbezett rész érintetlenül hagyásával.

A legf. itélőszék következőleg itélt:

Az alperes részről perrendellenesen beadott, helyt nem fogható semm. panasz visszautasitása mellett a bpesti kir. tábla itélete a kárösszeg megállapitására nézve az abban felhozott s felhivott indokoknál fogva helybenhagyatik;

ellenben a kamat s perköltségre nézve megváltoztatik, és e

részben: tekintve, hogy alperest feltünő gondatlanság terheli, mely őt felperes irányában teljes elégtételre kötelezi; és tekintve, hogy alperes pervesztessége mellett oly körülmény, mely a perköltségek kölcsönös megszüntetését indokolhatná fenn nem forog, az elsőbirósági itélet hagyatik helyben.

20.

A Jászkún statutumok szerint az örökhagyó után maradt ingatlanok csak a hátrahagyott fiukat illetik s a leányok csak készpénzbeli kielégitést igényelhetnek. Ezzel ellenkező helyszinelési felvétel kiigazitást tesz szükségessé.

(1878. febr. 26. 1485. sz. alatt.)

Sz. István ugy is mint néhai Sz. József gyermekei gyámja, továbbá Sz. Pál mint felperesek — özv. Sz. Józsefné, Sz. Viktoria és Sz. Rozalia ellen a jászberényi 1451. 5904. telekjkben felvett összes s a jászberényi 1716. sz. telekjkben *A.* 4. szám alatt felvett ingatlanokra nézve alperesek birtok-, utóbbira a tulajdonjog czímének kiigazitás utján leendő törlése iránt 1876. febr. 29. a jberényi tszék előtt pert tettek folyamatba.

A tszék mint telekk. hatóság 1877. márcz. 22. hozott itéletével a felperesi keresetet a mennyiben Sz. István által nevezett gyermekek nevében indittatott, elutasitotta; a többi felperesre nézve pedig a kereset azon részében, mely szerint az 1461. s 5904. sz. telekjkben felvett ingatlanokra nézve alperesek birtok czímének törlése s kiigazitás utján a tulajdonjognak egészen felperesekre kebeleztetése kéretett.

Az 1716. sz. telekjkben 4. sz. 6568/42. ingatlanra nézve a keresetnek részben helyt adott s Sz. Rozália s Viktoria tulajdonjogának törlését annak az 1451. sz. telekjkbe *A.* lapra átvitelét elrendelte következő indokokból:

Felperes testvérének Sz. Józsefnek 3 gyermeke maradt: József, Erzsébet és Márton, kik a keresetben meg nem neveztettek. Hogy ő testvére gyermekének gyámja lenne, tévedés, mert ez 32 éves nős nagykoru férfiu; azt pedig, hogy testi baj miatt gondnokság alatt állana, nem is állitja. Azt nem kisérlé meg igazolni, hogy Erzsébet képviseletére jogositva lenne. Sz. Istvánnak pedig kinevezett gyámja ugyan, de hogy árvaszékileg nevében e kereset inditására felhatalmaztatott volna, szinte nem bizonyitja.

Azon állitása, hogy az 1451. s 5904. sz. telekkben helyszinelésekor közös birtokosokul az 1845-ben elhalt Sz. József özvegye és gyermekei: özv. Sz. Józsefné, özvegyi jogon, Sz. István, Pál, József, Viktoria és Rozália határozatlan arányban hibásan vétettek fel, s

hogy a tulajdonjog kizárólag felperes fivérek nevére lett volna irandó, maga felperes által rontatik le, midőn maga mondja, hogy ezen ingatlanok Sz. József oly hagyatékát képezték, melyből a leány testvéreket is, habár nem is természetben, a Jászkún IV. statutum szerint osztályrész illeté, melyre nézve helyszineléskor az osztály még nem volt megejtve s igy az özvegy s gyermekei által közösen birtokoltatott. A felvétel tehát a tényleges állapotnak megfelelvén, s mindenki osztályrésze biztositásául szolgálván, törvényszerüen, a nélkül, hogy a jogalap, melyből a közösség eredt, ezáltal lerontatott volna, a telekk. kiigazitásnak helye nincs. Hanem ha felperesek az osztálynak időközbeni megtörténtét, a leányok kielégitését s igy azt, hogy ezen javak természetben kizárólag az ő tulajdonukat képezik, begyőzni kivánják, keresetükkel a tszék mint örökösödési birósághoz kell fordulniok, s csak annak kedvező itélete után szorgalmazhatnának tulajdonjogi bekebelezést.

Miután azonban alperesek beismerik, hogy a közbirtokosság egyetemének tulajdonát képezett felső-mezei legelő felosztása folytán, az 1451. sz. tlkbe 16. hr. $^{6568}/_{122}$. sz. a. bevezetett illetőség, a néhai Sz. József tulajdonát képezett s 1451. sz. a. fel- és alperesek közösbirtokaul felvett ingatlanok járulékát, illetőleg azutáni legelő illetőséget képezi; s nem állitják, hogy köztük s fivéreik közti osztály folytán jutott volna az kizárólagos tulajdonukba; ennélfogva a mennyiben ezen ingatlan kizárólag az özvegyre kebeleztetett s azután kizárólag Viktoria és Róza alperesek tulajdonául vezettetett át az 1716. sz. telekjkbe, ezen bejegyzések törlendők s ezen legelő illetőség az 1451. sz. telekjkben foglalt birtokczímeknek arra is kiterjesztésével, az 1451. sz. telekjkbe visszavezetendő. Mert Sz. Viktoria és Róza, kikre azt anyjuk átruházta, az átruházás előtt felperesekkel jogközösségben levén, oly 3-ik személyekül, kik mint jóhiszemü szerzők ellenében felperesek kiigazitási joga elenyészett volna (telekk. 3. §.) nem tekinthetők; miután ők azon ingatlan iránt, melyre mint az általok is közösnek ismert, közös atyjok után maradt tőkebirtok jutalékára, már eleve is mint osztályos testvérek felperesekkel jogközösségben álltak, e jogközösséget egyoldalu tényeikkel meg nem szüntethették.

De ezen telekk. testre nézve sem volt a kereset értelmében felperesek tulajdonjoga megitélhető, mert nem igazolták, hogy köztük Sz. József örökösei közt levő jogarány, a hagyatéki biróság által már szabályoztatott volna.

És ennek folytán alperesek viszkeresete is a tulajdonjogra vonatkozólag mellőzendő volna.

A kir. tábla 1877. okt. 1. 33152. sz. itéletével az elsőbiróságit helybenhagyta következő indokolással:

Az 1451. s 5904. sz. telekkben foglalt ingatlanokra nézve az elsőbir. indokokból s még azért mert felperesek keresetlevelükben magok azt adják elő, hogy azon egyesség melynélfogva alperes nővéreik az anyai javak átvételével néhai Sz. József közös atya után maradt vagyonból őket pénzben illető örökségi osztályrészükre nézve kielégittettek csak 1861-ben jött létre; eszerint tehát ezen egyesség, ha létrejötte igazoltatnék is, az 1859. évben történt telekkönyvezés hibás voltának bebizonyitására befolyással sem lehet.

Az 1716. sz. ingatlant illetőleg pedig indokolásából hhagyandó volt, mert a perr. 159. §. szerint a felhozott tényállitás beismertnek veendő, ha a következő periratban világosan nem tagadtatik, mit alperesek elmulasztották tenni arra nézve, hogy azon legelőilletőség néhai Sz. József tulajdonának, az 1451. sz. a. bevezetett ingatlannak járulékát képezi; és mert a telekk. r. 3. §. szerint a kiigazitás 3-ik személyek ellenében is érvényesithető jóhiszemü szerzés hiányában.

A legf. itélőszék következőleg itélt:

A jászberényi 1451. sz. telekjkben 3. sorsz. és 2555. hr. sz. házra ugy az 5904. sz. telekjkben felvett zálogbirtokra a kir. tábla itélete hhagyatik a többi kereseti ingatlanra nézve mindkét alsó bir. itélet megváltoztatván, az 1451. sz. telekjkben 1. 2. 4—15. szám a. birtokokra, ugy az 1716. sz. tkjkben felvett $^{6568}/_{112}$. sz. a. legelőre az özvegy javára bejegyzett özvegyi jog sértetlen fentartásával, a tulajdonjog Sz. Rozália s Viktoria tulajdonjogának törlésével kiigazitás utján $^{1}/_{3}$ részben Sz. István, $^{1}/_{3}$-ban Sz. Pál s $^{1}/_{3}$ Sz. József gyermekei: J., Erzsébet s Márton javára bekebeleztetni rendeltetik.

Indokok: Az 1451. sz. telekjkben 1. 3. 4—15. sorszám alatti birtokok a felek beismerése szerint, az 1845-ben elhalt Sz. József hagyatékát képezvén a Jászkún IV. statut. 1. §. szerint ezen ingatlanok tulajdonjoga csak a hátrahagyott 3 fiura szállott, és a leányok csak az ezen szakaszban foglalt módozat szerinti készpénzbeli kielégitést s igy csak ezen készpénzbeli örökrészüknek biztositására, a zálogjog bejegyzését követelhetik.

A tulajdonjog ezek szerint felpereseket illetvén, a helyszinelési felvételkor is ezen ingatlanok, az özvegyet illető özvegyi jog kitüntetése mellett, a 3 fiu nevére lett volna felveendő; miért is a hibás felvétel kiigazitása elrendelendő volt.

A kiigazitás az 1716. sz. telekjkben felvett $^{6568}/_{112}$. sz. legelőre is kiterjesztetett; mert alperesek a felpereseknek keresetlevélbeli azon állitását, hogy ezen legelő az apai tőkebirtok után osztatott ki, nem tagadták, s ennélfogva az bebizonyitottnak tekintendő. És minthogy a tőkebirtok tulajdonosának joga a járulékra is kiterjed, az 1869. april 8-ki min. rend. 2. §. *b)* p. értelmében ezen járulék a tőkebirtok tulajdonosa nevére lett volna bevezetendő; és ezen rendelet 27. §. szerint a téves bevezetésből származó igények csak jóhiszemü 3-dik személy irányában nem érvényesithetők; alperesek azonban az elsőbir. indokokból ilyeneknek nem tekinthetők.

A házra és zálogbirtokra vonatkozólag, a kereseti kérelem elutasittatott; mert felperesek is beismerik, hogy ezek az apa halála után szereztetttek; s igy ezekre az apa utáni örökösödés czimén az idézett statutum szerint a tulajdonjogot nem igényelhetik; és felperesek azt, hogy az ingatlanokat csak ők szerezték, nem bizonyitották; ugy szintén az 1859. évben eszközlött helyszinelési felvétel kiigazitása, a később 1861. évben létesült állitólagos egyesség alapján nem érvényesithető.

A kiigazitás elhalt Sz. József gyermekei javára is elrendeltetett; mert Sz. István a *C.* melléklettel Sz. József s Mártonra nézve gyámi minőségét igazolta, de különben is a telekk. rend. 120. §. *e)* p. értelmében az oszthatlan közös jogok bejegyzése mindenik részes által, a más részesek nevében is kérethetik.

21.

Az egyetemleges kötelezettség meg nem állapitható, ha nem bizonyittatik, hogy a mészárszéki üzlet birtokában levők mindenike, a húskimérési ipar gyakorlására ipar-engedélylyel ellátva, azon ipart jogosan közösen gyakorolták, hogy mint üzlettársak a hitelben vett húsáruk árára nézve mindenikök egyetemleges kötelezettséget vállalt.

(1878. márcz. 4. 72. sz. alatt.)

H. Adolf pesti mészáros, B. Vilmos s neje B. Teréz szinte mészárosok ellen egyetemleges kötelezettség mellett 1624 frt 60 kr fizetésére a bpesti keresk. tszék előtt 1877. april 28. pert inditott húsáruk megrendelése és szállitásából.

A keresk. tszék 1877. aug. 22. 1-ső r. alperest 100 frtban feltétlenül, a többi 1524 frtban pedig ugy 2-od r. alperest az egész kereseti összegben azon esetre marasztalta, ha felperes póteskiit tesz: «hogy alperesek a nála megrendelt s átvett húsáruk vételára fejében 1624 frt 60 krral tartoznak»;

mert 1-ső r. alperes beismerte, hogy a húsárukért 100 frttal tartozik, ezen elismerés alapján tehát abban feltétlenül marasztalandó.

A többire nézve póteskü azért volt megitélendő, mert a felp. tanukkal teljes bizonyerejüleg igazoltatott, hogy a közösen birt mészárszékben alperesek a húst együtt rendelték s vették át, tehát nemcsak a megrendelést elintéző 1-ső, hanem a 2-od r. alperes is; tartozásukat pedig mindketten beismerték. Mivel pedig a tanuk a mennyiségre nézve határozott vallomást nem tettek, erre nézve a tanuvallomáshoz felperesnek póteskü odaitélendő.

A kir. tábla 1877. nov. 13. 4868. sz. itéletével az elsőbiróságit helybenhagyta, a mennyiben 1-ső r. alperest 100 frtban marasztalta, egyebekben megváltoztatta, s felperest 1-ső r. alperes ellenében még követelt 1524 frtra ugy 2-od r. alperes irányában a kereseti összeg fele részére nézve feltétlenül elutasitotta; ha pedig 2-od r. alperes főesküt tesz arra: «hogy ő felperesnél húst nem rendelt meg, át nem vett, s hús árában felperesnek egy krajczárral sem tartozik» vagy ha esetleg csak arra tenné le: hogy 812 frt 30 krnál kevesebb húsnemüt rendelt meg, s vett át, és annak árában csak 812 frt 30 krnál kevesebb (számszerint kiteendő) összeggel tartozik» ez esetben és pedig az előbbi összeg mellett 2-od r. alperes irányában felperest a kereseti összeg másik felére nézve is elutasitotta; az utóbb szövegezett eskületétel esetén pedig felperest a 812 frt 30 krból az esküvel erősitendő összegen felüli követelésével utasitotta el, s alperest az esküvel erősitendő, összeg fizetésére kötelezte következő indokokból:

Habár W. Fani s felperes szolgálatában álló F. Anna tanuk M. A. tanuval ellenkezőleg, tudomásuk alapjának felemlitése nélkül, azt vallják is, hogy alperesek a mészárszéki üzletet közösen birják; de miután alperesek tagadása ellenében, felperes arra nézve, hogy a húskimérési ipar gyakorlására mindkét alperes ipar-engedélylyel birva, ezen ipart jogositva közösen gyakorolták, vagy hogy az általa hitelben adott húsnemüek árára nézve mindkét alperes egyetemleges kötelezettséget vállalt volna, perrendszerü bizonyitékot nem szolgáltatott nevezett két tanu vallomása alapján az egyetemleges kötelezettség kimondható nem volt.

A 100 frtra nézve az 1-ső itélet indokaiból helybenhagyandó annálinkább, mert alpereseknek a felebbezésben felhozott de a per során nem emlitett azon állitása, hogy már a 100 frtot is törlesztették, figyelembe nem jöhet.

Egyebekben megváltoztatandó; mert felperes, ki keresetében, de perbeszédeiben is arról, hogy mennyi volt a szállitott hús, alperesi tagadás ellenében be nem bizonyitotta, mikép a fizetett 90 frt s a

mostani marasztalási 100 frt összegért átvettnél nagyobb mennyiségü húst alperes megrendelt s átvett volna, miután tanui arról s áráról közvetlen tudomással nem birnak; a nem 1-ső r. alperesnek, hanem egyetemleges kötelezettül nem tekinthető 2-od r. alperesnek kinált főeskü pedig, a mely szövege szerint csak 2-od rendü alperesre vonatkozik 1-ső r. alperes ellenében bizonyitékként alkalmazásba vettnek nem tekinthető;

mert továbbá 2-od r. alperest illetőleg, miután az egyetemleges kötelezettség nem igazoltatott, felperes a kereset felére nézve feltétlenül elutasitandó; ellenben másik felére nézve, tekintve, hogy a tanuk vallomásából sem tünik ki, hogy 2-od r. alperes mily mennyiségü s áru húsnemüt rendelt meg s vett át; tekintve továbbá, hogy W. Fáni s M. A. egyes tanuk vallomása alapján a biróságon kivüli beismerésre nézve előállitott azon részbizonyiték, hogy 2-od r. alperes azt, hogy felperesnek tartozik, külön-külön beismerte, ki nem egészithető; miután nem is állittatik, hogy azon nyilatkozattételeknél felperes is jelen volt: 2-od r. alperesnek a neki felperes által kinált s általa elfogadott főesküt, mely az egyetemleges kötelezettség hiányában az ügyállásnak megfelelőleg volt módositandó, megitélni stb. kellett.

A legfőbb itélőszék a királyi tábla itéletét indokaiból helybenhagyta.

22.

1. **A bejegyzett kereskedő neje hozományát azonnal bejegyeztetni tartozván, a később — nehány hó mulva — nyilván elkésve bejegyzett hozomány a csődkövetéléseknek nem III. hanem IV. osztályába sorozandó.**
2. **A keresk. törvény 551., 555. §§. csak a más törvényesen bejegyzett hozománynak az új czégjegyzékbe átvezetéséről rendelkezvén, az ebben kitüzött 6 havi határidő az új bejegyzésekre alkalmazást nem nyerhet.**

(1878. január 21. 36. szám alatt.)

Ö. Ede elleni csődperben a követelések valódisága és osztályozása iránt hozott itéletben az elsőbiróság Ö. Edénének 1170 forint hozományát a III. osztályba sorozva rendelte kifizettetni.

Ez itélet ellen a csődperügyelő felebbezvén, a bpesti kir. itélő tábla 1877. évi decz. 28. 381. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletének e részét megváltoztatta, és az 1170 frt hozományt és annak 1876-dik ápril 24-től járó 6% kamatait a IV. osztályba soroztatni rendelte;

mert Ö. Ede akkor midőn a követelt 1170 forint hozományt kezéhez vette, vagyis 1876. febr. 19. már bejegyzett kereskedő lévén, az 1840. XVI. tczikk 9. §-a szerint a hozomány bejegyzését azonnal

tartozott volna kieszközölni; minthogy azonban a bejegyzés csak 1876. april 1. s igy nyilván elkésve kéretett, minthogy továbbá a kereskedelmi törvénynek 551., 552. §§. csak a már törvényesen bejegyzett hozománynak az uj czégjegyzékbe átvezetéséről intézkedvén, jelen esetre alkalmazást nem nyerhetnek: Ö. Edéné hozománybeli követelését, mint az 1840. XVI. törvczikk 9. §-a értelmében kellő időben be nem jegyzettet az ideigl. törvk. szabályok 10. fejezet 20. §-a értelmében nem a harmadik, hanem a negyedik osztályba kellett sorozni.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a bpesti kir. itélő tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

23.

A per-tárgy hányadának ügyvédi jutalmul való tilos kikötése nem foreg fenn, midőn a jutalmazási alapul kijelölt érték a per tárgyát nem képezte.

(1878. márcz. 19-én 800. sz. alatt.)

Sz. Gusztáv, O. szül. Sz. Mária ellen a nyitrai jbiróság előtt 3440 frt jutalmazási dij iránt a nyitrai jbiróság előtt pert inditott.

A járásbiróság 1877. okt. 7-én 11951. sz. itéletével alperest 1468 frt s járulékaiban feltétlenül elmarasztalta, a többire nézve felperest elutasitotta az esetre, ha alperes az általa elfogadott főesküt leteszi arra: hogy felperesnek meg nem igérte, mikép őt a csődterhektől mentesitett készpénzbeli tömegen kivül, az ezek alapján szerzendő ingatlanok valóságos s tényleges értéke után is a szerződéses dijjal jutalmazandja. Ha pedig alperes azt le nem tenné, felp. ebbeli keresete is megitéltetik az esetre, ha becslő esküt tesz arra: hogy a csődmentesitett 64683 frt készpénzbeli érték felperes közbenjárásával szerzett ingatlanokkal tényleg 19687 frttal gyarapodott következő indokokból:

A kereseti jogok valódisága s fennállása iránti kifogások elvetendők; mert a kereseti jogok az *A.* alatti a csődtörvénybe nem ütköző, a csődvagyont nem alteráló, az annak alapján tett eddigi dijfizetések folytán, csődön kivül álló alperes irányában teljesen joghatályos szerződésen alapulnak.

1468 frtot feltétlenül kellett megitélni, mert alperes felszámitásaiból kiderült, hogy csődmentesitett készpénzbeli értékei, az ezekkel szintén csődmentesitett anyai örökséggel együtt 64683 forintot képviselnek; mivel pedig alperes beismerte, hogy csakis ezeket tekinti dijazási alapnak, ehhez képest felperes dij követelése 6468 frt

illetve a teljesitett 5000 frt fizetés levonásával: 1468 frtban volt megállapitandó.

Alperes azon észrevételét, hogy a fenti jutalmazási alapból az anyai örökség mivel arra az *A*. dijazási szerződés ki nem terjed, levonandó, mellőzni kellett; mivel felperes épen ezen szerződés értelmében köteles volt, az alperesre mint édes anyja örökösére, az ennek csőd peréből jutandó vagyon-érték érdekében eljárni s hogy el nem járt volna, alperes nem is állitá; s nem is vonta kétségbe, hogy épen ezen anyai csődmentes vagyonfelesleget jelölte ki jutalmi alapul.

Az 1971 frt feltételesen megitélendő, mert habár ezen szerződésszerüen kiszámitott dijösszeg, azon alperesi vagyonérték után járna felperesnek, melyet az az *A*. szerződés kötelmein felül alperes javára előidézett s felszámitott vagyonszaporodás után kiérdemelt; tekintve azonban, hogy alperes határozottan tagadta, miszerint a szerződéses dijazást az *A*. szerződés kötelmein felül arra csakugyan kiterjesztette volna s erre nemleges esküt is ajánlott, ennélfogva stb.

Felperesnek a becslő eskü odaitélendő volt, mert ámbár felp. kizárólagos közbenjárásával alperesnek a *B. C. D.* aggálytalan okmányok szerint a jutalmazási alapul elfogadott értéknél, jelentékenyebb vagyont szerzett alperesnek; azt azonban, hogy tényleg mennyivel szaporitotta a csődmentes közvetlen értékeket a szerzett ingatlanokban, más adattal nem igazolta.

A bpesti kir. tábla 1877. november 27-én 60368. szám a. felperest keresetével feltétlenül elutasitotta s 40 frt perköltségben marasztalta.

Mert az *A*. alatti jutalmazási szerződés az ügyvédi rendtartás életbelépte előtti korszakban keletkezett, midőn az akkor érvényben volt törvényes szabályok szerint, az ügyvédeknek tilos volt, a per tárgyának hanyadát jutalmul kikötni. Törvényellenes és tilos szerződésből pedig felperes kereseti jogát nem származtathatja.

A legf. itélőszék mindkét alsóbir. itéletet megváltoztatván, alperest 160 frt 98 kr s perkezdéstőli kamataiban elmarasztalta; a többi keresetével elutasitotta, a perköltségek kölcsönös megszüntetésével.

Indokok: A kereset alapjául szolgáló *A*. alatti jutalmazási szerződés, miután abban nem a per tárgyának hányada lett kikötve, mert a jutalmazási alapul jelelt érték a per tárgya nem volt, tilos szerződést nem képez, ennek folytán felperes annak alapján az abban részére kötelezett jutalmazást per utján is érvényesiteni jogositva van.

Felperesnek azonban nem az általa követelt 3440 frt, hanem csak 160 frt s 98 krt lehetett megitélni:

mert felperesnek az *A.* jutalmazási szerződés 2-dik pontjának félremagyarázhatlan szavai szerint világosan csak: a csődtől mentesitett, alperesre háromlandó vagyon értéke után van felperes részére 10% kötelezve. Miután felperes a szerződés eme pontjában meghatározott értéket előadni vonakodott, s jutalmi dijának megállapitását azon vagyon értékéből követelte, melyet alperes a felperesi *B.* s *C.* alattiak szerint is árverésen s felperes beismerése szerint felkölcsönzött pénzen szerzett, s mely részben alperes anyai örökségét képezi, felperest keresetével elutasitani kellett volna, ha alperes önkényt fel nem fedezi azon értéket, mely a csődtömegből részére mentesittetett. Alperes azonban a tárgyalási jkönyv 10. lapján ezen értéket 51499 frt 84 krban világosan beismerte, mire felperes a tárgyalási jkönyv 14. lapjának utolsó soraiban kijelentette, hogy az alperesi kiszámitás vitatásába nem bocsátkozik; ennélfogva felperes jutalmi dijának megállapitására alapul, alperes beismerését kellett elfogadni; és mivel alperes 12318. számu felebbezésében a csődtömegtől mentesitett értéket helyesebb számitással 51609 frt 84 krban maga beismeri felperes jutalmazási dija 5160 frt 98 krban volt megállapitandó; minthogy pedig felperes világosan elismeri, hogy erre részletfizetésképen már 5000 frtot kapott, alperest csakis a hátralékban maradt 160 frt 98 krban lehetett marasztalni; s miután felperes keresetének legnagyobb részével elutasittatott, a perköltségeket kölcsönösen meg kellett szüntetni.

Felperes által az *A.* szerződés határozott értelme ellen kinált főeskü és alperes vagyon értékének meghatározására felajánlott becslő eskünek helyt adni nem lehetett; mert hogy mily érték szolgál felperes jutalmazásának alapjául, azt az *A.* szerződés világosan meghatározza; az pedig, mily értékkel bir alperes szerzett vagyona, felp. keresetének megitélésére befolyással nem bir, miután nem ettől, hanem a csődmentesitett értéktől jár felperesnek jutalmi dij s ez máskép is felderittetett.

24.

1. A biróság előtti beismerés alapján eldöntött perben is van helye a perujitásnak, ha e beismerések az ügyvéd által tétettek, s a perujitás az ügyvédi vétség alapján kéretik és beigazoltatik, hogy az ügyvéd tévesen tette e beismereseket.
2. Ha a vesztes fél az ügyvéd vétsége miatt nyitja meg a pert, s e perujitásnak hely adatik, az ellenfél ez ügyvédnek fele nevében az anyaperben tett beismerésére sikerrel nem hivatkozhat.
3. A per eldöntésénél azok az okmányok, melyek a felek által másolatban bemutattattak, s azután azok eredetije az eljáró biróság által hivatalból megszereztetett, figyelembe veendők.
4. Lényeges s a szerződést érvénytelenitő tévesztést képez, midőn valaki örököstársának hamis előadása folytán abban a hiszemben egyezett ki evvel az örökségre, hogy a hagyatékhoz tartozó bizonyos javakban őt örökösödési jog nem illeti.

(1878. ápril 29-én 2751. sz. alatt.)

R. L. Józsefné szül. Sz. Lujza felperesnek, Gr. Sz. Jánosné és társai ellen egyesség érvénytelenitése iránt inditott perében, az alapperben hozott legfőbb birósági itélettel felperes pervesztesnek mondatott ki.

Enek folytán felperes a pert megujitván, az elsőbiróságnak ezt megtagadó itélete ellenében mindkét felsőbb biróság a perujitást megengedte; s ennek folytán az elsőbiróság peres felek között Szirma Besenyőn 1858. julius 15-én, illetve 25. létesült egyességet, annak főtárgyára vonatkozó lényeges tévedés miatt érvénytelennek nyilvánitotta.

Ezt az itéletet a bpesti kir. itélő tábla 1878. évi febr. 4. és 5. napján 3488. sz. a. hozott itéletével oly kiegészitéssel, hogy az alapperben 1873. évi jul. 14. 6261. sz. a. hozott harmadbirósági itélet hatályon kivül helyeztetik, helybenhagyta; következő indokoknál fogva:

mindenek előtt megjegyeztetik, hogy azért, mivel elsőrendü alperes, mint kiskoru St. Gizella természetes és törvényes gyámja felebbezéssel nem élt, a p. t. rendt. 290. §-a értelmében az elsőbirósági itélet általa is felebbezettnek vétetett, továbbá, hogy a jelen újitott per eldöntésénél a peres eljárás általános szabályai, de különösen a p. t. rendt. 156-dik §-sa rendelete értelmében, csak azon okiratok vétethettek tekintetbe, melyek a peres felek által legalább másolatban az illető helyen felmutatva lettek, s melyeknek emelkedései azután a p. t. rendt. 187. §-sa értelmében az eljáró biróság által hivatalból megszereztettek; ezek szerint tehát felperes részéről a 10079. sz. kérvény mellett felmutatott, mint alperes részéről a 6888. sz. jkönyvhez I. II. alatt, mint a 11896. számú felebbezéshez

$^1/_1$, $^1/_2$ és $^1/_8$ alatt perrendellenesen becsatolt okiratokra tekintettel lenni nem lehetett.

Többire nézve az elsőbiróság neheztelt itélete azért hagyatik helyben:

mert a 6261. sz. harmadbirósági itélet indokolásából kitünőleg felperes az *A.* alatti egyesség érvénytelenitésére irányzott alapkeresetével főleg azért utasittatott el, mivel felperesnek az alapperben tett beismerései, s az alperesileg felmutatott, s valódiságukra nézve nem kifogásolt okiratok által begyőzöttnek vétetett, hogy az örökhagyó Gr. St. István után maradt javakban felperest öröklés úgy sem illetné, mivel azokról az örökhagyó, mint kizárólag fiágát illetőkről, felperes kizárásával rendelkezni jogositva volt, a mint hogy az 1. sz. szerint ily értelemben rendelkezett is.

Ezen tényállás azonban, mely ezen birói itéletekre alapúl szolgált, az újitott per során előadottak által lényegesen megváltozott;

mert felperes újitott keresete alapjául épen azon ügyvédi hiba, illetőleg mulasztás szolgált, hogy az alapperben az itélet indokául vett beismerések tétettek, a dolog természetéből, de a p. t. eljárás szabályaiból (ptr. 320. §.) folyik, hogy azon beismerésekre ezen újitott perben alperes joghatálylyal többé nem hivatkozhat, hanem azokra tekintet nélkül kötelességében állott volna felperes tagadásával szemben bebizonyitani, hogy az 1. sz. alatti végrendelet törvényszerű kellékekkel bir, továbbá hogy az ősiségi szabályok értelmében kellő időben letéteményeztetett, végre, hogy örökhagyó javai oly minőségűek, melyekről az felperes kizárásával is érvényesen rendelkezhetett: ez érdemben azonban elfogadható, s elegendő bizonyitékot alperes fel nem hozott:

mert az eredetire történt egyszerű hivatkozás által arra nézve, hogy az 1. sz. alatti végrendelet örökhagyó által egész terjedelmében sajátkezüleg iratott, nem állittatott elő bizonyiték, annál kevésbé arra, hogy az alaki kellékek tekintetében keltekor érvényben volt törvény rendelkezésének megfelelne; valamint az is, hogy a szóban forgó végrendelet az ősiségi szabályok értelmében kellő időben letétetett volna, be nem igazoltatott; minthogy ha felperes határozott tagadása ellenére a letétel napjáúl 1856. ápril 25-ike vétetik is, a a letétel elkésett, mivel az ezuttal eredetben felmutatott 1. sz. alatti végrendelet megtekintéséből kétségtelen, hogy az 1852. aug. 25-én lőn kiállitva, s az okirat oldalán látható 1856. ápril 21-ike csak az utólagos közbeszúrás időpontját jelzi mint ilyen az osztrák polgári törvény hatálya előtt kelt végrendelet tehát, joghatálylyal csak akkor

birhatna, ha az ősiségi szabályok 6. §-a értelmében legkésőbb 1853. nov. 1-éig letétetett volna; hasonlólag a hagyatéki javak fiági természete tekintetében tett ellenvetés sem tekinthető bebizonyitottnak:

mert felperes határozottan kétségbe vonta, az ennek igazolására felhozott 5., 6., 7., 8., 9. és 12. sz. alatti okiratok valódiságát, valamint azt is, hogy az ezen okiratokban felemlitett javak örökhagyó javaival azonosok volnának, habár az 5., 6., 8. és 9. sz. alatti okiratok valódisága a hivatalból beszerzett XXVIII. alatti eredetüek és hiteles kiadványok által bebizonyitottnak veendő is, ezek arrà nézve, hogy az azokban foglalt javakkal azonosak volnának, mi bizonyitékot sem képeznek.

A dolog ily állásában az alap- és ujitott per során előadottak által az tekintendő begyőzöttnek, hogy az örökhagyó hagyatéki javai nem oly minőségüek, melyekből a leányág kizárható, és hogy akkor midőn felperes az *A.* alatti egyességet ezen hiszemben megkötötte, a dolog lényegére nézve nyilván megtévesztetett, mihez képest az *A.* alatti egyesség érvénytelensége helyesen mondatott ki.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. itélő tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

25.

A keresk. törv. 316. §-a, mely a távollevők közt irásban tett ajánlatról s elfogadásról intézkedik, nem alkalmazható, midőn az adásvételi ügylet az adós, és a hitelező kereskedő utazója közt jött létre.

(1878. ápril 17. 252. sz. alatt.)

P. Ernő, P. Gergely ellen 62 frt 39 kr áru vételár hátralék fizetésére a bpesti V. ker. járás- mint keresk. biróság előtt inditott perében az elsőbiróság elutasitotta s következő indokokból:

Alperes beismeri, miszerint a kereseti árukat felperes utazójánál megrendelte, csakhogy ezen megrendelést másnap felperesnél sürgönyileg visszavonta; miután pedig ennek daczára küldötte el felperes az árukat, kereshetőségi joga alperes ellenében nem lehet. Felperes ez ellenében alperest a ker. törv. 336. §. alapján marasztaltatni kéri. Miután azonban jelen esetben a megrendelés, mielőtt az felperes tudomására jutott, vagy azzal egyidejüleg vissza is vonatott, a megrendelés Cs.-Szeredán történvén az a ker. törv. 316. §. értelmében hatályát veszité; miután továbbá az áruk még felperes által alperes részére fel nem adatván, a vétel befejezettnek tekinthető nem volt; s midőn daczára ennek felperes a 4. sz. szerint a visszavonásról azt állitotta, hogy az árukat már előbb elküldötte s tényleg

a visszavonás után küldötte el azokat, roszhiszemüleg járt el, mindezeknél fogva stb.

A bpesti kir. tábla 1878. jan. 22. 6290. sz. alatt az elsőbiróság itéletét megváltoztatván, alperest a keresetben elmarasztalta következő indokolással:

A keresk. törv. 316. §-sa, a távollevők közt irásban tett ajánlatról és elfogadásról intézkedvén jelen esetre nem alkalmazható; miután a kereset alapjául szolgáló adásvételi ügylet, alperes beismerése szerint is, alperes és felperes utazója közt, ki a keresk. törv. 45. §. szerint ilynemü ügyletek kötésére jogositva van, a ker. törv. 336. §. értelmében valósággal létrejött. Minthogy tehát alperes jogositva nem volt a jogérvényesen megkötött ügylettől elállni, őt a mennyiségileg nem kifogásolt kereseti követelés s járulékai fizetésére kötelezni kellett.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét indokaiból helybenhagyta.

26.

A megtartási jog csak oly tárgyakra érvényesithető, melyek magának az adósnak tulajdonát képezik.

(1878. márcz. 19. 149. sz. a.)

H. Gusztáv a pesti kereskedelmi bank ellen óvadékot képezett két drb keresk. bankrészvény kiadatása, vagy értéke megtéritése iránt a bpesti keresk. tszék előtt pert inditott.

A keresk. tszék felperest elutasitotta:

mert alperesnek a kereseti követelés e. intézett kifogását alaposnak elismerni kellett; mert alperes 2. sz. itélettel igazolta, hogy F. K. kártéritési kötelezettsége alperes e. 90,000 frton felüli összegig biróilag megállapittatott, 3. sz. alatti végzéssel pedig azt, hogy az engedményes felperes jogelődje az engedményező H. Gyula a fenyitő vizsgálatnál biróság előtt beismerte, hogy F. Károlynak 4000 frtal adósa; végül bizonyos tény az mikép a *C.* engedmény sokkal később keletkezett, mint alperesnek F. elleni követelési joga és illetőleg ez alapon F. K. jogán H. Gyula elleni 4000 frt követelési joga.

Ezek után tekintve, hogy az adós mindazon kifogásokat, melyekkel az engedményező hitelező ellenében élhet, az engedményes ellen is felhasználhatja; továbbá hogy az engedményezett adós az engedményező hitelező ellenében az engedményezéskor már létező viszonkövetelését tartozásába jogszerüen beszámithatja; végül hogy felperes nem is állitja, mikép H. Gyula a kérdéses 4000 frt tarto-

zását akár alperesnek, akár helyette másnak megfizette volna: kitünik, hogy alperes megtartási joga igazolt jogos alapon nyugszik.

Hogy a *C.* engedmény s azon körülmény, mikép a F., illetve H. Gyula elleni alperesi követelési jog még polgári peruton biróilag érvényesitve nincs, mennyiben szolgál azon érvényesités akadályául, ennek elbirálása jelen per keretébe, hol csak arról van szó: köteles-e alperes a letett részvényeket kiadni? nem tartozhatik.

A kir. tábla 1877. decz. 12. 5631. sz. a. megváltoztatván a tszék itéletét, alperest a két bankrészvény kiadására, vagy tőzsdei értékének a részvényekhez tartozó szelvények felperes általi visszaadása mellett teendő fizetésére kötelezte.

Indokok: Alperesnek a *C.* engedmény e. kifogásait mellőzni kellett, mert annak valódisága nem tagadtatott; továbbá mert a szelvények felperes birtokában létezvén, jelen per tárgyát nem képezik; mert végre alperesnek különben is jogában áll az engedményes e. mindazon kifogásokkal élni, melyeket az engedményező ellen érvényesithet.

Alperes viszonkeresetet nem támasztván, jelen per tárgyát csak azon kérdés képezi: valjon alperes a kérdéses részvényekre bir-e megtartási joggal?

Alperes e részben beismeri, hogy H. Gyula ellen azon szolgálati viszonyból kifolyólag, melynek folytán a részvények letéteményezése történt, követelése nincs; s megtartási jogát csakis F. Károly elleni követelésére állapitja.

Minthogy azonban megtartási jogot csak oly tárgyakra lehet gyakorolni, melyek magának az adósnak tulajdonjogát képezik, H. Gyula pedig alperesnek jelenleg nem adósa, s csak akkor leend azzá, ha F. Károlynak, H. Gyula elleni követelése alperes által biróilag lefoglaltatni s reá átruháztatni fog: alperes megtartási jogát elismerni nem lehetett s alperest marasztalni kellett.

A legf. Itélőszék a kir. tábla itéletét hagyta helyben indokainál fogva.

27.

A szállitott áruk áráért az felelős, kiről bizonyittatik, hogy a megrendelés s átvétel idejét megelőzőleg tulajdonosa volt azon üzleti czégnek, melyhez az áruk küldettek, s a melynek részéről azok át is vétettek.

(1878. márcz. 26. 151. sz. alatt.)

F. Jakab, Sch. Henrik czég ellen 673 frt fizetésére a bpesti keresk. tszék előtt pert inditott.

A keresk. tszék 1877. okt. 12. 78111. sz. alatt alperest a ke-

resetben s 58 frt perköltségben marasztalta; tekintve, hogy felperes a valóságra nézve nem kifogásolt *F. G.* feladási vevényekkel igazolta, hogy a kereseti árukat alperesre czímezve Cservenkára megküldötte; tekintve, hogy azoknak alperes általi megrendelését R. A. tanu szintén bizonyitja; továbbá, hogy alperes az áruk megrendelését s átvételét tagadásba vevén, felperes őt a megrendelés s tényleges átadás tekintetében főesküvel kinálta meg, melyet el nem fogadott s igy ezen körülmények tekintetében felperes állitása bebizonyitottnak tekintendő (perr. 234. §.) s alperes a *D. E.* könyvkivonatok alapján, a ker. törv. 31. §. értelmében marasztalandó.

A kir. tábla 1877. decz. 12. 5596. sz. alatt megváltoztatván, felperest keresetével elutasitotta s 56 frt perköltségben marasztalta következő indokokból:

Alperes tagadván, hogy felperestől 1874. év óta árukat vásárolt volna s ezen tagadása az 1. sz. bizonyitványnyal is támogattatván, felperes tartozik a megrendelést vagy átvételt igazolni. A megrendelésre nézve R. A. tanu vallomása félbizonyitékot nem képez, miután azt adja elő, hogy alperes a megrendelésnél jelen sem volt, az pedig, hogy a megrendelő Sch. Péter alperesnek üzlettársa, czégvezetője vagy meghatalmazottja lett volna, a perben nem igazoltatott. Az *F.* s *G.* feladási vevények az árunak csak elküldését igazolják, de azt nem, hogy alperes azt át is vette volna. A főeskü általi bizonyitásnak helye nincs, miután azt felperes csak a végiratban kinálta.

A legf. itélőszék a táblai itélet megváltoztatásával, az elsőbiróságit hagyta helyben s alperest 12 frt 45 kr felebbezési költség fizetésére is kötelezte.

Indok: mert alperes beismerte, de az 1. sz. községi bizonyitvány szerint is igazoltatik, hogy azon üzleti czég, melyhez a kereseti tárgyak elküldettek, s a melynek részéről azok át is vétettek, a megrendelés s átvétel idejét megelőzőleg sajátját képezte. R. tanu kimondása szerint pedig a kereseti áruk megrendelése és átvétele idejében az üzlet felett alperesnek neve, vagyis az előbbi üzleti czég állott kitéve; és mert alperes azt, hogy az üzletnek fiára történt átruházásáról felperes tudomással birt légyen, nem igazolta. Ily tényállás mellett tehát alperes, az ő neve alatt feladott s átvett áruk árának megfizetésére kötelezendő volt.

28.

A váltó elfogadója által felhozott, s a kibocsátóhozi viszonyából meritett kifogások, az intézvényes mint harmadik személy ellenében nem érvényesithetők.

(1878. máj. 6-án 309. sz. alatt.)

M. Mór, D. Pál ellen 65 frt váltó összeg fizetésére a bpesti váltó tszék előtt 1877. nov. 21. sommás keresetet támasztott, melyre nézve a 97813. sz. a. fizetés meghagyási végzés ellen kifogások adattak be. A jkönyvi tárgyalás befejezte után

A váltó tszék 1878. jan. 4. 44. sz. a. itéletet hozott, melyben a 97813. sz. végzés hatályon kivül helyezésével, felperest keresetével elutasitotta s 9 frt perköltségben marasztalta:

mert az ·/. alatti felperesileg valódiságára nézve nem kifogásolt kötlevél szerint, alperes a kereseti váltó kibocsájtója M. testv. czégtől 1877. aug. 23. egy varrógépet oly kötelezettséggel vásárolt, hogy a hátralékos 65 frt vételárt 1877. okt. 1-jén kezdődő 5 frtos havi részletekben fizetendi. Ennek alperes eleget tett, a mennyiben 3. 4. sz. a. okiratokkal igazolta, hogy a novemb. s deczemberi részleteket lefizette, az októberi részlet pedig törlesztetett a gép elküldése alkalmával alperesen megvett 5 frt utánvételi összeggel. Minthogy pedig alperes állitásaként a kereseti váltó csak fedezetül adatott az esetre, ha a havi fizetések nem teljesittetnének; és az e részbeni megállapodás, illetőleg a fentemlitett jogügylet érvénye felperes részéről közvetve beismertetett abbeli állitásával, hogy váltóbeli jogát azért érvényesitette, mivel alperes az októberi részleteket ki nem fizette; ennélfogva, tekintve, hogy az utánvéti 5 frt csakis az októberi részletbe tudható be, a mennyiben alperes szerződés szerint előbb fizetni nem volt köteles, és mivel azt csakis a kereseti tartozásra történtnek kellett tekinteni, a mennyiben felperes nem is állitá, hogy irányában másnemü tartozása is volna; továbbá tekintve, hogy a váltó első birtokosa, mint kibocsátónak, a fedezeti váltót, miután alperes kötelezettségének eleget tett, nem volt joga kitölteni, illetőleg a jelenlegi felperesre átruházni; tekintve, hogy a jelenlegi felperes, minthogy a per során előadottakból kétségtelen, hogy az alperes s a váltó kibocsátója közti szerződésről tudomással birt, jóhiszemü váltóbirtokosnak nem tekintethetik, s igy ellene is érvényesithető mindazon kifogás, melyek a kibocsátó e. felhozhatók; mindezen okokból felperest elutasitani kellett:

A kir. tábla 1878. február 12-én 352. szám alatt következőleg itélt:

Az e. bir. itélete, tekintve, hogy az alperes által felhozott s kibocsátó M. testvérekhezi viszonyából meritett kifogások, felperes intézvényes, mint 3-ik személy ellen a váltó törv. 92. §. szerint nem érvényesithetők, a 97813. sz. sommás végzés részbeni fentartásával, megváltoztatik s alperes D. mint a váltó elfogadója továbbra is köteleztetik az 50 frtra szállitott váltótőkét stb. megfizetni.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokolásánál fogva helybenhagyta.

29.

1. A bukotthoz közel rokonsági vagy sógorsági viszonyban levő nem lehet tömeggondnok vagy választmányi tag, ha a hitelezők részéről ellene bizalmatlanság nyilvánittatik.
2. A csődbiróság nincs jogositva a meg nem erősitett tömeggondnok és választmányi tagok helyett az utánuk legtöbb szavazatot nyerteket helyettesiteni, hanem uj választás czéljából a hitelezők meghivandók.
3. A perügyelői és rendes tömeggondnoki tisztségnek egy személyben való összpontositása nem engedhető meg.

(1878. april 15-én 291. sz. a.)

Vagyonbukott P. Zsigmond elleni csődperben a budapesti kir. keresk. és váltótörvszék 1877. évi nov. 23. 95834. sz. a. következő végzést hozott:

P. Zsigmond bpesti bej. kereskedő elleni csődperben, annak előrebocsátása mellett, hogy az általános bejelentések alapján érvényesitett szavazások, mivel ezek csak feltételes bejelentést tartalmaznak, de B. János ügyvédre nézve még azért is, mivel a helyetteséül megjelent G. Ferencz meghatalmazotti minőségét nem igazolta, figyelembe nem vétettek, s azon további megjegyzés mellett, hogy A. Ign. és M. István ügyvédnek, valamint S. Gusztáv és A. R. H. & Comp. czégnek szavazatai szintén figyelembe nem jöhettek, mivel a nevezett ügyvédek a tárgyalási jegyzőkönyvet alá nem irták és mivel S. Gusztáv és az A. R. H. & Comp. czég nevében szavazott G. A.-nak személyazonossága nem igazoltatott, de az utóbb nevezett meghatalmazotti minőségét sem igazolta; a végleges tömeggondnok személyére nézve f. é. nov. 14-én eszközlött választás eredményeül E. Lajos 118, S. Lipót 17 és V. Endre ügyvéd 22 szavazatot nyert. Habár ilykép E. Lajosra a legtöbb szavazat esett is, tekintve mégis, hogy a tömeggondnok egyik legkiválóbb kötelességét, a tömegnek minden elfogultságtól ment kezelése s igy közvetve az összhitelezők érdekeinek oly hathatós és erélyes megvédése képezi, melynek szükség esetében a bukott ellen meginditandó fenyitő eljárás nyomatékos szorgalmazásában is kell nyilvánulnia, ily elfogulatlanságot azonban a bukottal akár rokonságban, akár sógorságban levő személytől megnyugvással

feltételezni nem lehet, a csődt. 51. §-ának nem tulajdonitható oly értelem, miszerint a hitelezők többségének szavazata minden körülmény között és feltétlenül mérvadó legyen, sőt inkább a csődtörvény, tehát az 51. §. szelleméből is következtetni kell, hogy a hitelezők többségének szavazata csak oly esetben lehet döntő, midőn az sem a tömegnek, sem a kisebbségben maradt hitelezők érdekeinek feltünő megsértését nem vonja maga után: a mi a fenforgó esetben E. Lajosról, mint a tárgyalási jkönyvben tett saját nyilatkozata szerint bukott nejének nagybátyjáról, alaposan fel nem tételezhető; tekintve továbbá, hogy a csődbiróságot megillető főfelügyeleti jognál fogva ezen biróságnak nemcsak jogában, de kötelességében áll a tömeg érdekeit a szorosan véve ugyan többséget képező, de a csődt. 51-dik §-ának szelleménél fogva korlátlanul még sem dönthető hitelezők hátrányos intézkedéseitől megóvni, az E. Lajosra esett szavazatok mellőzésével, végleges tömeggondnoki minőségben V. Endre ügyvéd, eddigi ideiglenes tömeggondnok erősittetik meg.

Ugyanazon okokból a bukott öcscsére, P. Miksa ügyvéd mint választmányi tagra esett 128 szavazat is mellőztetik, s tekintve hogy ezen kivül S. Izidor ügyvédre szintén 128 szavazat, R. Gyula ügyvédre 97 szavazat, L. Ignácz helybeli kereskedőre 19 szavazat, M. Ignácz, H. Emil ügyvédekre és M. Mór kereskedőre egyenként 16 szavazat, M. Izidor ügyvédre pedig 2 szavazat esett, választmányi tagokul S. Izidor és R. Gyula ügyvédek, valamint L. Ignácz helybeli kereskedő jelentkeznek többségileg megválasztottaknak.

Póttagokul egyhangulag M. Izidor ügyvéd és E. E. Adolf helybeli kereskedő választatván meg, a hitelezők ezen intézkedése tudomásul vétetik.

A megjelent hitelezők azon egyhangu megállapodása, mely szerint az ideiglenes tömeggondnoki dijakat a kész kiadásokon felül V. Endre ügyvéd részére egyezerötszáz frtban megállapitották, tudomásul vétetik. A végleges tömeggondnoki dijakra nézve 183 hitelező ellenében csak 23 hitelező szavazván arra, hogy ezen dijak 600 frtban állapittassanak meg, a hitelezők többségének kivánatához képest a végleges tömeggondnoki dijak megállapitása a csődválasztmányra bizatik.

Rész Jósef. érdektársának ezen végzés ellen beadott felfolyamodása folytán a bpesti kir. itélő tábla 1878. évi febr. 4. 402. sz. a. következő végzést hozott:

Az eljáró kir. törvszéknek fentidézett keletü és számu végzése nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, felebbezett részében

pedig megváltoztatik és a végleges tömeggondnok megválasztása s a csődválasztmány alakitása iránt mult évi nov. 14-én felvett jkönyvben kitüntetett választási eredményhez képest, végleges tömeggondnoki minőségben V. Endre helyett E. Lajos, harmadik választmányi tagnak pedig L. Ignácz helyett P. Miksa erősittetik meg.

Indokok. Mert: a csődtörvény 51. §-ához képest a végleges tömeggondnok s a választmány választása kizárólag a csődhitelezők jogaihoz tartozván, a hitelezők többségének E. Lajosra mint tömeggondnokra és P. Miksára mint választmányi tagra adott szavazata annál kevésbé volt mellőzhető, mivel egyrészt ezen személyeknek bukotthozi rokonsági viszonya a tömeggondnoki s illetve választmányi tisztség viselésére törvényes akadályul nem szolgálhat, másrészt pedig a hitelezők kisebbsége által nem lettek a tágyalás során oly körülmények felhozva, melyeknél fogva nevezettek a tömegnek az összes hitelezők érdekébeni kezelésénél elfogultaknak tekinthetők lennének, s mert bukott ellen a fenyitő vizsgálat az 1874. XXII. tcz. értelmében a büntető biróság által hivatalból lévén eszközlendő, ezen eljárás körül a tömeggondnoknak hivatalos teendője és befolyása általában nincsen.

F. Emanuel, R. József és L. Adolf s fia czégnek felebbezése folytán a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi april 15-én 291. sz. a. következőleg végzett:

Az elsőbirói végzés, a mennyiben S. Izidor és R. Gyula választmányi tagok megerősittettek, e helyütt is érintetlenül marad.

Ellenben a végleges tömeggondnok és egy választmányi tagra vonatkozólag a másodbirói végzés megváltoztatik, és e részben az elsőbiróságnak végzése, a mennyiben abban az E. Lajos és P. Miksa megválasztásának jóváhagyása megtagadtatik, hagyatik helyben.

A mennyiben azonban az eljáró biróság a tömeggondnokul megválasztott E. Lajos és választmányi tag P. Miksa helyett, az utánuk legtöbb szavazatot nyerteket helyettesitette, megszüntetik, s ugyanezen biróság utasittatik, hogy a hitelezőket a végleges tömeggondnok és egy választmányi tagnak ujabbi választása czéljából hivja meg.

Indokok. A hitelezők egy részről a megválasztott E. Lajos és P. Miksa ellen bizalmatlanság nyilvánittatván, s ez azoknak a bukotthozi közeli sógorsági, illetve rokoni viszonyánál fogva alaposoknak mutatkozán, megválasztatásuk jóváhagyása, az eljáró elsőbiróság által helyesen lett megtagadva.

A mennyiben mindazonáltal az eljáró biróság ezek mellőzésével minden további választás nélkül, helyettesitést mondott ki, annyiban végzését megszüntetni s ujabb választást rendelni kellett. Megjegyezvén, hogy a perügyelői és rendes tömeggondnoki tisztségnek egy személybeni összpontositása megférhetlen lévén, a perügyelőnek választása egyáltalában figyelembe vehető nem volt.

30.

A postaintézet felelőssége és szavatolása, a lepecsételve feladott, vagyis «állitólagos» érték tartalom hiányára ki nem terjed, ha a levél a boriték s pecsétek látható megsérülése nélkül lett a czimzettnek kézbesitve; miért az ily pénzes levél ha rajta sérülés létezik, át nem vehető a nélkül, hogy az s az érték netaláni hiánya a postai közeg jelenlétében meg ne állapittassék; különben a kárért ő tartozik felelősséggel.

(1878. márcz. 28-án 197. szám alatt.)

P. Péter, H. M. L. s társa ellen 150 frt s jár. iránt inditott perében az elsőbiróság következőleg itélt.

Ha alperes czég H. Tivadar czég beltag személyében leteszi a főesküt arra, hogy a felperes által alperes czégre czimezetten a *C.* alatti posta-vevény tanusága szerint állitólag 950 frt tartalommal 1876. szept. hóban 36 gram sulylyal feladott levélben nem 950 frt, hanem csak 800 frtot vett át, az esetre felperes keresetével elutasittatik és tartozik alperes czégnek 16 frt perköltséget, ellenkező esetben tartozik alperes czég felperesnek 150 frt tőkét ennek 1877. aug. 13-tól számitott 6% kamatait és 22 frt 50 kr perköltséget az elmulasztott esküttételi határnaptól számitott 8 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok: Felperes keresetében önmaga beismerte, hogy az általa alpereshez czimzetten feladott levélnek állitólagos 950 frtnyi tartalmából a postai kezelés folytán és alatt semmi el nem veszett; viszont a *D.* alatti által is igazoltatott, hogy a postai személyzet felelőssége helytelen kezelés nyomán nem constatáltatván, a miért is tekintettel arra, hogy a kérdéses levél helyesen és postai szabályok értelmében továbbitott és kézbesitettnek jelenkezik, ezen körülmény azt, hogy a levél-borítékon sérülés történt volna, kizárja s igy az e tekintetben kinált eskü mint szükségtelen, mellőzendő volt. Minthogy pedig ehhez képest a kérdéses küldeményt alperesnek el nem fogadni törvény vagy rendeletben gyökeredző oka nem volt, a levélnek átvétele következtében a felperes által jelzett irányban mulasztónak annál kevésbbé tekinthető, mert felperes ismét keresetében beismeri, hogy alperes a kérdéses levélben foglalt árurendelésnek kellő időben

eleget tett s ugyanekkor tudatván felperessel a levél hiánylatot, az árut utánvéttel terhelte. Minélfogva felperes kellő időben értesittetvén alperes által, a posta kincstár elleni netáni igényeit érvényesiteni képesitve volt. Ezek szerint alperes a levelet nem kifogástalanul vette át s az értesitésnek eleget tevén mulasztónak nem tekinthető és a kereset értelmében annál kevésbé marasztalható, mert ezek begyőzése esetére is felperes azt, hogy a kérdéses levélbe 950 frtot helyzettel, fia a 192. §. alapján kihallgatható nem lévén, mivel sem bizonyitotta. E döntő ténykörülményre egyéb bizonyiték hiányában a felperes által kinált és alperes czég által H. Tivadar czégbeltag s a kérdéses levél átvevője személyében elfogadott főesküt utóbbinak megitélni s a per kimenetelét ez eskü le vagy le nem tételétől függővé tenni kellett, miután a per döntő ténykörülményét az képezte, valjon a kérdéses levél birt-e állitólagos tartalmával alperesnek történt kézbesitése idején, avagy abban alperesnek 800 frt kézbesittetett.

A kir. tábla 1877. decz. 27-én 5926. szám a. az elsőbirósági itéletet megváltoztatta s alperest a keresetben elmarasztalta az esetre, ha főesküt tesz felperes arra: «hogy alperes a hozzá intézett, de elveszett levélben őt arról értesitette, hogy a kérdéses levél átvételekor annak boritékán sérülés volt.» Ha pedig le nem tenné, ellenben alperes czég H. Tivadar beltag személyében leteszi a főesküt az iránt: «hogy a felperes által alperes czéghez czimzetten, a *C.* posta vevény tanusága szerint állitólag 950 frt tartalommal 1876. szept. hóban 36 gram sulylyal feladott levélben nem 950, hanem csak 800 frtot vett át» ez esetben felperes elutasittatik.

Indokok: A kereskedelmi miniszteriumnak a pénzküldemények postán való szállitása s a posta intézetnek szavatolása tárgyában 1868. deczember 1-én kelt rendelete szerint, a posta intézet felelőssége és szavatolása lepecsételve feladott, vagyis «állitólagos» érték tartalom hiányára kiterjed azon eset kivételével ha az illető levél, a boriték s pecsétek látható megsértése nélkül lett a czimzettnek kézbesitve. E rendeletből önkényt folyik, hogy a czimzett a hozzá intézett pénzes levelet, ha annak boritékán vagy pecsétjein látható sérülés létezik, át nem veheti a nélkül, hogy a sérülés s állitólagos értéktartalomnak netaláni hiánya, a posta intézet közegének jelenlétében s elismerése mellett meg ne állapittassék; mert ha a czimzett ellenkezőleg jár el, ugy a feladót megfosztván azon jogától, hogy az irányában felelősséggel és szavatossággal tartozó posta intézettől a hiányzó érték megtéritését követelhesse, ezen eljárásából szárma-

ható kárt tehát önmaga viselni, esetleg azt a feladónak megtériteni tartozik.

Minthogy pedig az alperes által visszakinált főeskü letételével bizonyitva leend azon döntő körülmény: hogy alperes a felpereshez intézett, de elveszett levelében határozottan beismerte, hogy a hozzá 950 frt állitólagos értékkel czímezve küldött levelet megsérült állapotban vette át a felelősséget és szavatosságot megtagadó posta intézet *D.* alatti hivatalos értesitésével pedig igazolva van az is, hogy alperes ezen levelet feltétlenül átvette anélkül, hogy az ily esetben a hiányzó értéktartalom iránt felelősség és szavatossággal tartozó posta közegének jelenlétében s elismerésével a sérülést s értékhiányt megállapitotta volna.

Mindezeknél fogva az állitólag hiányzó, de feladó felperes által épen alperes eljárása folytán a postától nem követelhető 150 frt kár viselésére, illetőleg miután ezen összeget a felperestől a megrendelt áruk elküldésekor utánvét utján beszedte a 150 frt megtéritésére kötelezni kellett stb. Ha pedig felperes le nem tenné a főesküt s igy nem bizonyittatnék, hogy alperes az állitólag 950 frtal terhelt levelet sérült állapotban vette át, ez esetben is alperes marasztalása vagy felperes elutasitása, az alperesnek odaitélt főeskütől volt feltételezendő; mert ez esetben felperest terhelvén a kötelesség bizonyitani azt, hogy alperes a sértetlen állapotban kezéhez jutott levélben nem 800 hanem 950 frtot vett át, az ez irányban felperesileg kinált eskü alperes által elfogadtatott.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét az abban felhozott indokokból helybenhagyta.

31.

Az áru átadása után, a külön megállapodás tárgyát képezett tovább szállitás közben történt természetszerü beszáradásáért, sulyveszteségért, az eladót, ki azon helyzetben már csak közönséges szállitónak tekintendő, felelősség többé nem terheli.

(1878. márcz. 19-én 171. sz. alatt.)

G. Farkas, K. Enoch s társa czég ellen 705 frt 40 kr vételárhátralék iránt bpesti kir. tszék előtt pert folytatván, a legf. itélőszék által abból 528 frt lett megitélve, s a kir. tábla itélete csak a 177 frt 60 kr sulykülönbözetet s a perköltségeket illetőleg oldatott fel. Ezutáni tárgyalás befejeztével

a keresk. tszék 1877. okt. 17. 86190. sz. a. alperest a 177 frt 60 kr fizetésében is elmarasztalta.

Indokok: B. tanu vallomása nemcsak teljesen lerontja a felperes által kifogásolt érdekelt V. V. tanunak a mérlegelés pontos-

sága s lelkiismeretessége tekintetében tett vallomása hitelt érdemlőségét, hanem egyenesen azt bizonyitja, hogy az egyes zsákoknak Bánréven történt mérlegelésénél a gyapju sulya jóval több volt 5832 kilogramnál, a mennyiben a fél s negyed kilogrammok mindenütt elhagyattak, azon beszáradásra való tekintettel, melyet a gyapju a mérlegelés után tehát már alperes tulajdonában fog szenvedni,

mert továbbá a gyapju Arlón levén a szerződés szerint megállapitott sulyban átadandó, s a gyapjunak Arlóról Bánrévre szállitása a felek közt külön megállapodás tárgyát képezvén, a szállitás közben történt természetszerü beszáradásért felperes mint az Arlón történt átadás után már csak közönséges szállitó, felelősséggel nem tartozik, az árut, átadása után ért minden veszély vevőt terhelvén;

mert végre alperesnek a mérlegelésnél tanusitott roszhiszemü eljárása folytán, meg sem állapitható azon sulymennyiség, mely az egyes zsákok mérlegelésénél, a fél s negyed kilogrammoknak felperes kárára történt figyelmen kivül hagyásából eredt, mely elhagyott sulymennyiségek összege, tekintettel a zsákok nagy számára (83 zsák) oly jelentékeny, hogy az az Arlóról Bánrévre meleg időszakban, augusztus közepén történt szállitás közben, természetszerüen beszáradt sulymennyiséggel együtt a mérlegelésnél mutatkozott 2 mázsa 27 fontnyi különbözetet megüthette.

A kir. tábla 1877. decz. 19. 5712. szám alatt a tszék itéletét hhagyta azon indokolással: mert alperesi megbizott Á. Fülöp a megvett gyapju átvételére 2. sz. szerint is jogositva levén, az általa Arlón történt átvétel által az áru a vevő tulajdonába ment át; s az árunak átvétel utáni kevesbedéseért az eladója, a ker. törv. 344. §. értelmében nem felelős; minélfogva azon körülmény, hogy Bánréven a gyapju mily sulylyal birt, jelen per eldöntésére befolyással nem bir.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét az elsőbiróság indokaiból hagyta helyben.

32.

Az épitész, ki később csődbe esett, valamely ház épitésére vállalkozván s e czélból az épitési anyagokat az épittető telkére vitetvén, ezek, miután az épittetőnek át s rendelkezésére soha nem adattak, a csőd kiütéséig az épitész birtokában s rendelkezése alatt maradottaknak tekintendők; minélfogva az épittető azokra a váltótörvény alapján megtartási jogot nem érvényesithet.

(1878. május 6. 878. szám alatt.)

E. F. & Sohn budapesti bejegyzett czég mint B. Lipót ügyvéd által képviselt felperes Sch. Antal csődtömege mint S. Ferencz per-

ügyelő által képviselt alperes ellen 1877. évi nov. 29. a budapesti váltó tszékhez keresetet adott be, megtartási jogérvényesitése iránt. Ezen rendes váltóperben 1877. évi deczember 28. befejezett jegyzőkönyvi tárgyalás alapján 1878. január 7. 46. szám alatt a tvszék következőleg itélt:

Sch. Antal csődtömegéhez *B.* 64 - 100. tétel számok alatt leltározott *A.* alatti kimutatásban felsorolt tárgyakra, a *B.* alatti Bpesten 1876. évi aug. 9. három havi lejáratra kiállitott, Sch. Antal által elfogadott 1846 frtról szóló váltó alapján felperesnek megtartási joga biróilag megállapittatik; ehez képest alperest csődtömeg köteles türni: hogy felperes ezen tárgyaknak a váltó eljárást szabályozó miniszteri rendelet 88. §. értelmébeni eljárás foganatositása mellett befolyandó vételárából a 206 frt 20 krnyi kezelési s megőrzési összeg levonása után felmaradandó összeget a fenti 1846 frtnyi váltó követelése, annak a lejárattól járó 6% kamatai törlesztésére fordithassa; a netán felmaradó felesleg a nyugtázott eredeti váltóval együtt alperes csődtömegnek kiszolgáltatandó lévén.

Továbbá alperes csődtömeg tartozik felperesnek 50 frt 5 krba megállapitott perköltséget 3 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni. Felperesi ügyvéd munkadija 50 frt 5 krban, alperesi perügyelőé pedig 30 forint 25 krajczárban állapittatik meg saját feleik irányában.

Indokok: Az *A.* alatti kimutatásban foglalt tárgyak v. b. Sch. Antal épitész által felperes tulajdonát képező telekre vitetvén, azok a csőd megnyilta időpontjában felperes telkén léteztek, és igy azok a csőd kinyiltakor felperes tényleges birtokában voltak; minélfogva felperesnek mint váltóhitelezőnek, a jogszerü uton tényleges birtokába került ezen ingó dolgokra ugy az 1840. évi 15. t. cz. I. r. 198. §. mind pedig az 1876. évi váltótörv. 108. §. értelmében miután a csőd képviselőséget 2. •/. szerint erről értesitette, megtartási joga van.

Felperesnek tehát megtartási joga az 1876. évi váltótörvény 109. §. értelmében birólag megállapitandó és minthogy az ekként érvényesitett megtartási jog, hatályára nézve a hivatkozott 109. §. szerint a kézi záloggal egyenlő: arra nézve a váltó eljárás 88. §-hoz képesti kielégitési eljárás megengedendő volt.

Alperes az ezen tárgyak kezelése s megőrzése körül felperes által felszámitott 206 frt 20 krnyi összeg magassága ellen kifogást nem tévén: az ily természetü költség pedig mindig a tulajdonost a dolog természeténél fogva terhelvén, ebből folyik, hogy a kezelési s

megőrzési költség a vételárból leszámitandó, s a követelés törlesztésére csakis a fent maradó összeg forditandó.

Alperes tömegnek a perköltségbeni marasztalását az 1868. évi 54. t. cz. 251. §. a felek képviselői munkadijának megállapitását pedig ugyanazon törvény 252. §. indokolja.

A kir. tábla 1878. febr. 12. 301. sz. a. az elsőbiróság itéletét indokaiból helybenhagyta.

A legf. itélőszék mindkét alsó biróság itéletet megváltoztatván, felperest keresetével elutasitotta s 35 forint perköltségben marasztalta.

Indokok: Sch. Antal mint épitész, felperes háza épitését magára vállalván, és e czélból az *A.* alatti kimutatásban felsorolt tárgyakat felperes telkére hozatván, ezek mint saját épitő szerei, a csőd kiütéséig birtokában s rendelkezése alatt maradtak.

Ennélfogva, miután az emlitett tárgyak felperesnek soha át vagy rendelkezésére adva nem voltak, tehát azok jogszerü birtokába, vagy csak tényleges birlalásába sem jutottak; s igy azokra nézve tekintettel az 1877. évi váltó törv. 108. §-ára megtartási jogot nem érvényesithet: felperes keresetével elutasitandó stb.

33.

A viszonbiztositási szerződés folytán, a viszonbiztositott díjtartalékját is átruházván a viszonbiztositóra; a viszonbiztositott életbiztositási társaság biztositottjai, a biztositási viszonyt tovább folytatni nem tartoznak a köztük alakult biztositási szerződést érvénytelenithetik, s az addig jóhiszemüen tett összes befizetéseiket visszakövetelhetik. Oly gyakorlat, mely szerint viszonbiztositás díjául a díjtartalék átadatik, törvényesnek nem tekinthető.

(1878. ápril 30. 274. szám alatt.)

M. József «Haza» felszámolásban levő életbiztositó s hitelbank e. 607 frt 60 kr. befizetett életbiztositási dij visszafizetése iránt a budapesti keresk. tszék előtt pert inditott.

A tszék 1877. decz. 10. 100625. sz. a. következőleg itélt.

A felek közt 1868. szept. 29. 6282. sz. a. kiállitott biztositási kötvény szerint létrejött életbiztositási ügylet érvénytelennek nyilvánittatik s alperes köteleztetik a kereseti összeg (az összes befizetések) fizetésére következő indokokból.

A G. a. viszonbiztositási szerződés intézkedéseinek lényege, ezen szerződés tartalma s czélzatai, egészben véve nem hagyhatnak kétséget az iránt, hogy a szerződő felek akarata nem annyira vagy nem is viszonbiztositásra, mint teljes (összes) jog s kötelezettség üzlet átruházására irányult a nélkül, hogy 3-ik személyeknek ezen

vagyonátruházásból származó sérelmeire, jogaik megóvására, biztositására törvényes tekintet fordittatott volna.

Kitünik a szerződésből, hogy a «Haza» a «Tiszának» nemcsak összes meglevő vagyonát (melylyel rendelkezett s valódi értékkel bir) átadta, hanem még egész szervezetével is a «Tisza» szervezetébe olvadt be. Ez folytatja tényleg az egész üzletet, ez viendi keresztül az egész felszámolást; szóval, ezen tényleges átalakulás után a «Hazának» csak az a szerepe maradt, hogy a maga s a «Tisza» eljárásának a törvényesség látszatát megadja; s egyébként néma nézője legyen ügyei vitelének.

Hogy a «Haza» biztositottjai, a kötelezett fél személyében történt eme lényeges változáshoz alkalmazkodni, követeléseik érvényesitését oly 3-ik személytől várni, ki velük semmi jogviszonyban nem áll, s mégis szerződésüket a róluk nélkülök szerződő, — s ez által vagyontalanná vált «Haza» irányában folytatni nem tartoznak: a személyes bizalomhoz kötött biztos, szerződés jogi természeből önként következik; ha pedig a szerződés folytatására a másik fél hibája miatt vagy egyátalán a biztositott kötelezettsége megszünt, az egész szerződés hatályát vesztette.

De ha azon alapra állunk is, melyre alperes védelmét helyezi, hogy t. i. a «Tiszával» kötött szerződés lényegileg nem tárgyaz vagyon- s kötelezettség-átruházást vagy egyesülést, hanem az ügylet czimzeténél, értelménél s lényeges beltartalmánál fogva sem lenne más, mint valóságos viszonbiztositási szerződés: felperes keresete még ez alapon is tökéletesen indokolt.

A ker. tör. 454—456. §§-ai az e törvényben meghatározott legsulyosabb büntetés terhe alatt (462. §.) azon kivül, hogy a 453. §. értelmében, minden bizt. vállalat az itt meghatározott minimális, tényleg befizetett egyes külön bizt. alapok kimutatására köteles, még a czégbejegyzés s az üzletmegkezdés előtt, az életbizt. vállalatokat még különösen arra is kötelezik, hogy a dijtartalék kiszámitása elveinek (455. §.) megfelelőleg képződött életbizt. dijtartalékot nem más, mint «csak» a 456. §-ban előszabott módon helyezzék el. A törvény ezen határozott rendelkezésénél fogva, valamint egyrészt kétség nem lehet aziránt, hogy a dijtartalék feletti rendelkezési jog, a bizt. társaságot minden körülmények közt csak ezen 456. §. korlátai közt illetheti meg, ugy másrészt az is bizonyos, hogy azon bizt. társaság, mely ily dijtartalékkal egyátalán nem bir, azt elő nem állitotta, vagy a feletti rendelkezési jogosultsággal többé nem bir, már akár azért, mert a tartalékot vagy felettei ren-

delkezési jogot mások tulajdonába bocsátotta, akár azért, mert a rendelkezési jog tőle törvényesen elvonatott (p. o. csődnél) vagy végül a mely bizt. társaság, dijtartalékát egyébként helyezi el, mint a hogy azt a törvény imperative előszabja: az ily helyzetbe került bizt. társaság, a biztositott irányában nem tekinthető többé a bizt. ügylet folytatására jogosult s alkalmas jogalanynak, a mennyiben a biztositó a felsorolt esetek bármelyikében azon törvényes feltételt szegte meg vagy betöltésére vált képtelenné, mely jogi lételének, törvényes fenállhatásának változhatlan, mert törvényileg szigoruan parancsolt alapja.

Ahhoz tehát, hogy a bizt. ügylet felsorolt esetek bármelyikében, a biztositott irányában, ki nem csak a szerződés, hanem a törvény alapján is, sőt ez utóbbin leginkább biztositva látja jogait, hatályvesztettnek legyen tekinthető, nem szükséges, miszerint a törvény szerződés vagy alapszabályban előre látott azon esetek valamelyike, melyek kifejezetten a szerződés hatályát elenyésztetik, fenforogjon és bizonyittassék.

A törvény idézett alapfeltételeinek megsértése eo ipso hatálytalanná teszi az ügyletet azon fél irányában, ki kifogást emel; hatálytalanná tenné még akkor is, ha e részben a törvénynyel, vagyis a fent előadottakkal ellenkező megállapodás jött volna is létre a szerződésben; mert ezen viszonyt a törvény a közérdek javára szabályozta kötelezőleg, az tehát a felek akaratától nem függhet.

Ha a fenforgó perkérdés a kifejtett törvényes szempontok alapján vétetik birálat alá, ki fog tünni, hogy a «Haza» a «Tiszával» kötött s tényleg foganatositott viszonbizt. szerződéssel s összes dijtartalékának «Tiszára» tett átruházásával a törvény idézett rendelkezéseit megszegvén, dijtartalékkal többé nem rendelkezvén, ugy tényleg, mint jogilag képtelenné tette magát biztositottjai irányában a bizt. szerződés törvényes folytatására; minek szükségképi első jogi következménye az, hogy a biztositott, a törvény alapján többé nem álló társasággal, szemben ennek világos törvénysértésével nem köteles a szerződést a maga részéről folytatni; s innen folyólag követelheti, hogy az ekként érvényvesztett szerződés alapján, a szerződési czél elérése végett, addig jóhiszemmel teljesitett befizetései, a törvényes kötelezettségét megsértő, s ezáltal a kitüzött szerződési czélt meghiusitó másik fél a társaság által visszatérittessenek.

Való ugyan, hogy a bizt. társaságok ama jogosultsága, mely szerint a ker. tör. 508. §. alapján elvállalt koczkázataikat egészben vagy részben viszonbiztosithatják, még pedig a 478. §-ként szabad

egyezkedés tárgyát képező viszonbizt. ellenérték (dij) adása mellett, sem a törvény, bizt. szerződés vagy alapszabály által korlátolva nincs, mert ezen ügylet kizárólag a társaságot, mint ilyet, s ennek vagyonát érdekli, és 3-ik személyekkel mi közvetlen kapcsolatban sem áll; való az is, hogy ezen a felszámolási viszony mit sem változtat; az is kétségtelen azonban, hogy viszonbiztositásért adott ellenérték, legyen ez bármiféle, soha semmi körülmények közt sem lehet a dijtartalék, mely minimumát képezi azon vagyonnak, mely felett a kötelezett biztositónak, a jogosult biztositott irányában rendelkeznie kell; ugy, hogy ha ezen vagyon adatik ki ellenértékül, teljesen jogosult az elővélelem, hogy a biztositónak egyéb rendelkezés alatti vagyona nincs is; ha való volna is az, mit alperes szakértők által felperes tagadása irányában bizonyittatni kiván, hogy az általános gyakorlat azt tanusitaná, miszerint a viszonbiztositások dijául rendszerint a megfelelő dijtartalékok szoktak átengedtetni a viszonbiztositó részére, e gyakorlat törvényellenes, s mint ilyen védelmül fel nem hozható.

Hogy mi gyakorlati következése van a dijtartalék ily átruházásának, s hogy ezáltal mennyire kijátszatnának a dijtartalékok alkotása s elhelyezése iránti szigoru törvényes intézkedések: ez kitünik a következőkből.

Azon az alperesre nézve legkedvezőbb s itt ezuttal nem vitatott feltett esetben, hogy a «Tisza» a reá alperesileg ruházott dijtartalékot nem mint viszonbizt. dijat (458. §. I. 1. p.), hanem egész összegben mint bizt. dijtartalékot (459. §. II. 3. p.) kezeli s ezenfelül a 456. §. alapján helyezné is el, elég van-e téve a törvény intézkedésének s akaratának?

Erre egész határozottsággal «nemmel» lehet felelni. Az által ugyanis, hogy a biztositottak által a «Hazának» fizetett dijakból képződött tartalék ebbeli rendeltetésétől elvonatott s a viszonbiztositás dijául, tehát: viszonbiztositási dijtartalékul (459. §. II. 3. p.) a «Tiszának» átadatott, eredeti jellegét teljesen elvesztette, ugy, hogy az épen ugy, mint a «Hazának» egyéb esetleges követelése, csak közvetve, és pedig már csak az esetben képezhet a biztositottak fedezetére szolgálható vagyonértéket, a mennyiben abból a lejárt bizt. összegeket a «Tisza» a «Hazának» megfizetni kész s képes leend. Világosan ellentétben áll tehát a törvény szigorával, szellemével, de szavával is (456. §.) az, hogy a dijtartalék ily átvitt értelemben is felhasználható s kétes értékü módon elhelyezhető legyen.

Azon állitás, hogy a biztositottak koczkázatát a viszonbizt.

szerződés folytán már többé nem a «Haza», hanem a «Tisza» viseli, minden alap nélküli, mert a beállt haláleset vagy túlélés folytán nem az egyes biztositott, hanem a viszonbiztositott irányában vállalta a «Tisza» magára a fizetést, és pedig a viszonbizt. szerződés határozott tartalmaként akkép, hogy esetleg a «Haza» tartozásai a «Haza» ezen követeléseibe bizonyára beszámittatni fognának; de egyébként a viszontbiztositás természetéből is folyik (ha ennek a szerződésben többszörösen kifejezés nem adatnék is), hogy a viszonbiztositó csak a viszonbiztositottal áll jogviszonyban, hogy a viszonbiztositás nem a biztositott fedezésére és koczkázatára történik, melylyel a biztositónak rendelkeznie, s melyet a biztositónak minden körülményekben viselnie kell, hanem a viszonbiztositó elvállalt koczkázatának könnyitésére s beálló fizetésének fedezetére.

Világos tehát ezekből, hogy a «Haza» a törvényben előirt dijtartalékkal többé nem bir, nem követelheti tehát jogszerüen a fent levont törvényes jogosultság hiányában biztositottjaitól, hogy ezek vele a szerződést folytassák; hogy a dijakat ezentul is mindaddig, mig az ügylet szerződés szerint véget ér, neki fizessék; holott általa, törvényszegése által, a szerződési liquid követelések kielégitése is a legbizonytalanabb esélyeknek kitéve marad; következik továbbá még a mondottakból, hogy valamint a felszámolás s viszonbiztositás tényéből magából még nem származott volna a biztositottaknak azon joga, hogy a szerződési viszony érvénytelenitését kérhessék, ha a «Haza» minden egyéb vagyonát (ha ilyen lenne) átruházta volna is a «Tiszára» viszonbiztositás értékéül, de a dijtartalékot megtartotta volna; ugy másrészről a biztositottak ezen jogot minden esetben igényelhetik, ha a «Haza» különben még elegendő reális vagyonnal birna is, mihelyt a törvényes dijtartalékot rendelkezése alól kibocsátotta, vagy az adott esetben a 456. §. ellenére oly viszonbizt. szerződésbe fektette, mely a dijtartalékot nem helyettesitheti.

Azon további kérdésre nézve: hogy mit kelljen a kérdéses jogsértés további jogkövetkezményéül kimondani az 506. s 486. §§-ai szabnak irányt.

Miután fenforgó eset az 505. §. esetei közé nem tartozik, kétségtelen, hogy a 486. §. utolsó bekezdése nyer alkalmazást, mely szerint, ha a szerződés érvénytelenségét a biztositó idézte elő, a dijt vissza nem tarthatja, tehát köteles visszafizetni, s e mellett biztositottat kármentesiteni.

Hogy a biztositó nincs s nem lehet azon helyzetben, tekintettel a dijhátralék képződésének mathematikai kiszámitásán alapuló mód-

jára s a tényleges, viselt koczkázat értékére, valamint az administrativ szükséges kiadásokra, miszerint ez alapból a befizetett dijak egész összegét visszafizethesse, ez igen természetes.

De mig egyrészről a biztositó nemcsak a dijtartalék erejéig, hanem egész vagyonával felelős a fizetésért; és különben az, hogy valaki igy vagy ugy nem tehet eleget vagyonával kötelezettségének, a marasztalásra nézve nem lehet szabályozó: addig másrészt az is tekintetbe veendő, hogy a biztositott (kinek a biztositó jelen esetben még kártéritéssel is tartozik, csak a befizetett dijak birtokában lehet azon helyzetben, hogy a már megkezdett biztositást más biztositóval károsodás nélkül tovább folytathassa; mert a haladó évek s ezekkel fokozottabb koczkázat folytán, mindinkább sulyosabbakká válnak reá a biztositás feltételei; tekintetbe veendő továbbá még az is, hogy egészen hason jogkövetkezmény éri viszont a biztositottat, ha a szerződés érvénytelenitését ő okozza, p. o. a dijfizetés elmulasztásnál összes befizetett dijait elveszti, ezek a biztositó vagyonába olvadnak s ilyenkor a biztositott szintén nem követelheti, hogy neki valamely rész visszaadattassék. A kereshetőség s követelés valódisága, mennyisége e kifogások, szemben a valódiaknak beismert *A. S—J.* okmányokkal figyelembe vehetők nem voltak.

A kir. tábla 1878. febr. 5. — 265. sz. a. az első bir. itéletet a szerződés érvénytelenitésére s 268 frt s 86 kr. megitélésére nézve hagyta oly módositással, mikép abba felperes által alperestől a bizt. kötvény zálogbaadásával felvett kölcsön beszámitható; egyebekben felperest keresetével elutasitotta.

Indokok: Felperes a bizt. szerződést érvénytelennek kimondatni kéri, mert alperes felszámolását elhatározván, egyuttal vagyonát a «Tiszára» átruházta, s ez által biztositási ügyletekre képtelenné vált.

A mi a felszámolás elhatározását illeti, miután az a feloszlással egyértelmünek nem vehető, s alperes azáltal jogilag létezni meg nem szünt, magában nem szolgálhat indokul a felperes egyoldalu kérelmére az érvénytelenitésre. Ellenben a «Tiszával» kötött bizt. szerződésből világosan kitünvén, hogy alperes összes dijtartalékát, mely a biztositottak követelései kielégitésére szolgálna, a «Tiszára» átruházta: ezen lényeges változás folytán, akár tekintessék azon szerződés viszonbiztositásnak, akár egyesülésnek — felperest, az első bir. indokaiból, nem lehet arra kötelezni, hogy a bizt. szerződést tovább is fentartsa.

De másrészt alperes sem kötelezhető, hogy az összes befizetett dijakat visszafizesse.

Mert a keresk. t. 506. (illetve 486. §.) azt rendeli, hogy a mennyiben a bizt. szerződés érvénytelenségét vagy megszüntetését a biztositott okozta, a fizetett dijakat vissza nem követelheti, viszont ha azt a biztositó idézte elő, a befizetett dijt vissza nem tarthatja; s ha egyik eset sem fordul elő, a biztosító a befizetett dij $^2/_3$-dát a viselt koczkázat fejében megtarthatja. Ezen rendelkezés bővebb felvilágositásául szolgálnak a ker. t. 504. §. 3. p. 505. §. 3. 4. p., hol azon esetek soroltatnak elő, melyekben a biztositott befizetett dijait vissza nem követelheti. — Ezen esetek azonban mind olyanok, melyekben a biztositottat vagy kedvezményezettet roszhiszemüség vagy vétség terheli, mi különösen az 505. §. 3. pontjából tünik ki, mely szerint a vétlen késedelem a szerződés hatályát meg nem szünteti. A törvény ezen rendelkezéséből kiindulva, a biztositót is csak az esetben lehet a szerződés hatálytalanságának okozójául tekinteni, sőt ennek folytán a dijak visszafizetésére — tekintet nélkül a viselt koczkázatra — kötelezni, ha őt roszhiszemüség vagy vétkesség terheli. Jelenleg azonban sem egyik, sem másik eset nem forog fenn. Azt, hogy alperes társaság roszhiszemüen járt volna el, felperes sem állitja; de vétkességről sem lehet szó, mert a viszonbiztositás törvényileg nincs kizárva, azon esetben pedig, ha a viszonbiztositás nem a bizt. szerződés megkezdésekor, hanem annak folyamában létesült, az ügylet természetéből önként folyik, hogy a viszonbiztositó az ezentul fizetendő dijakkal meg nem elégedhetik, hanem az időközben fokozódott koczkázat fejében, az annak megfelelő dijtartalék átadását is követelheti. Továbbá mert alp. társaság felszámolását elhatározván s uj ügyleteket többé nem kötvén, alaposnak tekintendő azon előadása, hogy a *G.* a. szerződést épen a biztositottak érdekében kötötte azon czélból, hogy az ezentul befolyandó dijrészletek nagy része az üzleti kiadások által fel ne emésztessék s ezáltal kötelezettségei teljesitésében a biztositottak irányában ne gátoltassék. De ettől eltekintve, miután alp. társaság az életbiztositási szerződéssel egybekötött koczkázatot éveken át viselte, s az ennek megfelelő összeget (melyet a fizetett dijakból a dijtartalék levonása után fenmaradó összeg képezi) részint üzleti kiadásainak, részint a bekövetkezett halálozások folytán esedékessé vált bizt. dijak fizetésére, a bizt. ügylet természeténél fogva, jogosan fordithatta; az alperes által jogszerüen felhasznált többlet visszafizetését elrendelni annál kevésbbé

lehetett, mert felperes ezt a többi biztositott felek megkárositása nélkül nem is eszközölhetné.

A mi a visszafizetendő összeg mennyiségét illeti, a fent előadottakból önként következik, hogy azon esetben, midőn a bizt. szerződés nem a biztositónak vétkessége miatt, hanem azért mondatik ki érvénytelennek, mert a biztositottat a változott körülmények folytán a bizalmon alapuló szerződés fentartására kötelezni nem lehet, a biztositási kötvény értékét csak azon összeg képezi, illetőleg biztositónak kötelezettsége csak azon összeg visszafizetésére terjed ki, melyet a befizetett dijakból fel nem használt, illetőleg a viselt koczkázat fejében felhasználni jogositva nem volt. Ezen összeg pedig a dijtartalék, és igy alperes csakis a dijtartalékból felperesre, a javára biztositott összeg arányában eső rész visszafizetésére volna kötelezhető. Minthogy azonban alperes viszonválaszában beismerte, hogy a dijtartalék a befizetett dijak $1/8$-dánál kevesebbet tesz; minthogy továbbá felperes az alperes által viszonválaszában felhozott bizt. feltételek 7. §. szerint mindenesetre jogositva van a bizt. kötvény visszaadása mellett a befizetett dijak $1/8$-dának visszafizetését követelni, a fent megitélt összeg, vagyis a befizetett dijak $1/8$-da felperest feltétlenül megilleti.

A legf. Itélőszék a másodbirósági itélet megváltoztatásával, az ügy érdemére nézve az első biróság itéletét az abban felhozott indokoknál fogva helybenhagyta.

34.

A hitelező bizonyos lefoglalt házbérekre váltóbeli zálogjogot nyervén, végrehajtási jogától el nem esik azért, mivel zárgondnok kirendelve nem lett, vagy hogy az adós időközben csőd alá esvén, háza elárvereztetett.

(1878. márczius 27. 5216. sz. alatt.)

Sch. s társa, A. Simon ellen 4000 frt erejéig a kassai tszéknél 1875. évi 720. sz. a. váltó végrehajtást kérvényezett és 1878. évben azon végrehajtási kérvény elintézése iránt sürgető folyamodványt adott be. Felperes részére alperes házbérei még 1875. juliusban biróilag lefoglaltattak; később utóbbi csőd alá esett s háza a tömeg részére elárvereztetett.

A törvszék 1878. febr. 18. 3358. szám alatt felperes sürgető folyamodását visszautasitotta, a további teendőkre nézve a hivatalbóli intézkedések szükségességét fenforogni nem találván; mert a lefoglalt lakbérekre nézve az igény hirdetmény még 1875-ben kibocsáttatott; alperes azonban időközben megbukott s háza elárve-

reztetett; mert továbbá a lefoglaláskor zárgondnok, kinek a házbérek kézbesittessenek ki nem neveztetett, s igy azon körülményre nézve, hogy mely lakó ellen, mily bérösszeg követelhető, semmi adat sem létezik.

Felperes semm. panaszára

a semmitőszék a tszék végzését megsemmisitette (297. §. 18. p.) s azt az 1875. évi 7218. számu beadvány tüzetes elintézésére utasitotta:

mert azon házbérekre, melyek az illető bérlőknél még 1875. jul. 10-én lefoglaltattak, s melyeknek felvéletétől alperes eltiltatott, felperes váltói zálogjogot nyert; a végrehajtás tehát sem az alapon, mivel zárgondnok kirendelve nem lett, sem pedig mivel az időközben csőd alá került alperes ezen ingatlan vagyona elárvereztetett, hatályát nem veszitette s igy felperes végrehajtási jogától el nem esett;

következve a biróság felperesi végreh. kérvényt akár helyt adólag, akár megtagadólag érdemlegesen elintézni, nem pedig ez ügybeni további intézkedések megtételét szükségtelennek kijelenteni tartozott volna.

35.

Zálogváltó perben a kereseti jogalapot tulajdonképen az képezvén, hogy a peresingatlanokat az illető alperes a felmutatott zálogszerződés alapján birja: a kereseti jogalapot lényegileg nem érinti az, hogy azon zálogszerződés maga birtokló alperes vagy atyja által volt-e kiállitva; miért a jogalap megváltoztatásának nem veendő, ha válasziratilag a zálogbirtokos már nem mint atyjának örököse, hanem mint saját tényében forgó kéretik marasztaltatni.

(1878. márczius 20. 1373. sz. a.)

M. Erzsébet gyöngyösi lakos mint néhai K. Francziska leszármazó egyenes örököse Sz. János, B. Mihály s neje szül. K. Ilona vámosgyörki lakosok e. még 1873. májusban a vámosgyörki 110. telekj. 116. h. r. szám alatt ház, kert, udvar s legelőilletmény — ugy a 104. telekj. 110. h. r. sz. ház, udvar, kert s legelő kiadatása iránt zálogváltási pert inditott a volt gyöngyösi tszék előtt, honnan az az egrihez áttétetett — előadván keresetlevelében: mikép 1840. május 11-kén Gyöngyösön kelt *A.* a záloglevél alapján néhai K. Francziska, M. Lászlóné mint tulajdonos Vámosgyörkön létező s fent közelebbről jelzett allódiális s curiális fundusát, s rajta levő két házat, az utána járó legelővel együtt 32 évre néhai N. Sz. János szücsmesternek 1000 v. frtért zálogba adta, a kitől az fiára ifju Sz. Jánosra szállt át, s kire telekkönyveztetett is, és pedig a 110. telekj. 116. hr. 111., 112. sz. ingatlanra nejének Annának illetményével. A 104. telekjk. 110. hr. szám alatti B. Mihály s Ilona ne-

vére iratott a legelővel együtt — a kiváltási joggal. A 110. telekjk. 110. sor szám alatti ház s legelő Sz. Gergelynek adatott el.

A tszék 1876. decz. 12. — 6010. sz. a. itélt:

Felperesnő kereseti joga az egész zálogos birtokra nézve megállapittatik. A keresetet illetőleg: Első rendü alperes Sz. János tartozik a vámosgyörki 110-ik sz. tjkben 116. helyrajzi szám alatt felvett ingatlanságot, zsellértelki legelő nélkül, azon esetre, hahogy az ezen birtokon fekvő 1000 váltó azaz 420 oszt. ért. forint zálogösszeg egyidejüleg nevezett 1-ső rendü alperesnek felperesnő által lefizettetik, 15 nap alatt végrehajtás terhe alatt felperesnő birtokába kibocsátani.

Az érintett telekjegyzőkönyv kitétele szerint, ezen birtok után kiadott egy zsellértelek utáni legelő illetőségre nézve 1-ső r. alperes irányában; ugyszinte 3-ad rendü alperes K. Ilona, B. Mihályné irányában a vámosgyörki 104-ik sz. tjkönyvben 110. helyrajzi szám alatti ingatlanságra nézve felperesnő keresetétől elmozdittatik.

Másodrendü alperes B. Mihályra nézve itélet hozatalnak helye nem találtatik.

Harmadrendü alperes K. Ilona azon kérelmével, hogy a felperesnő elhalt B. Mihály holt dijában marasztaltassék, elutasittatik.

Indokok: Felperesnő kereseti jogosultsága az egész zálogos birtokra nézve, azért volt megállapitandó; mert felperesnő azt, hogy az *A.* alatti szerződés szerint a kereseti birtokot zálogba adó K. Francziska férjezett M. Lászlónénak törvényes leánya és igy törvényes egyik örököse, a válaszhoz *P.* alatt csatolt keresztelési egyházi könyvkivonattal igazolta; — az egész zálogos birtok kiváltási joga pedig felperesnő részére azért volt megállapitandó, mivel a régibb magyar törvények, különösen az 1723. XLVII. t.-czikk, és a több megyében fekvő zálogok kiváltása iránti perekben hozott 11-ik és 15-dik számu főtörvényszéki döntvények szerint, az osztatlanul levő zálogos birtokok kiváltási joga, az osztozó testvérek közül bármelyiket is megilleti.

A vámosgyörki 110-ik sz. telekjegyzőkönyvban 116. hr. sz. alatt felvett ingatlanságnak, a zálogösszeg egy idejüleges lefizetése mellett kibocsátására 1-ső rendü alperes azért volt kötelezendő, mert felperesnő azzal, hogy a keresetlevélhez *A.* alatt csatolt zálogszerződést, melyet keresetlevelében 1-ső r. alperes édes atyja által kötöttnek állitott, a kereset jogalapját t. i. az *A.* alatti zálogszerződésre alapitott zálogváltási jogot, meg nem változtatta; 1-ső rendü alperes Sz. János pedig, az *A.* alatti szerződés valóságát, kétségbe

nem vette. — Hogy azon szerződésben érintett zálogba adott birtok, jelenleg a vámosgyörki 110-ik sz. a. telekjegyzőkönyvben 116. hr. sz. alatt van felvéve, nevezett e. r. alperes a válaszhoz *E.* alatt csatolt illető telekkönyvi hatóságnál felvett jkönyvben beismerte. — A 420 forint zálogösszegen felül beruházások azért nem voltak oda itélhetők, mivel ilyek létezését alperes fel nem emlitette, s arra, hogy azokat külön felszámitási perben felszámithassa, semmi jogot fenn nem tartott, sem kérelmet elő nem terjesztett.

Az érintett vámosgyörki 110. sz. telekjkönyvben oda itélt birtok utáni legelőre nézve azonban, felperesnő keresetétől azért volt elmozditandó, mivel a kérdéses legelő, a tkönyv *B.* lapján 4-ik bejegyzés szerint, már előbb Sz. Gergelynek eladatott; Sz. Gergely pedig jelen perbe felperesnő által be nem idéztetett, sem ezen pernek meginditása az érintett telekjkönyvben az eladást megelőzőleg fel nem jegyeztetett.

A *C.* alatt csatolt vámosgyörki 104. tjkben 110. hr. sz. alatt felvett házra és beltelekre, valamint ehhez tartozó legelő illetményre nézve felperesnő keresetétől azért volt elmozditandó, mivel felperesnő azt, hogy ezen ingatlanság szinte az *A.* alatti szerződés mellett zálogba adott birtokhoz tartoznék, és igy ezen birtoknak zálogos minőségét 3-ad rendü alperes K. Ilona határozott tagadása ellenében, mivel sem igazolta.

Másodrendü alperes B. Mihály irányában itélet hozatalnak azért nem volt helye, mivel nevezett B. Mihály még jelen per meginditása előtt elhalt, — az e tekintetből felperesnő ellenében kért holtdij azonban azért nem itéltetett meg, mivel felperesnő ellenében az, hogy a per meginditásakor B. Mihály halála előtte tudva lett volna, nem igazoltatott, s mert B. Mihály halálának igazolása után ezen alperes ellenében a pert tovább nem folytatta.

A budapesti kir. tábla 1877. okt. 29. — 31910. sz a. a tszék itéletét 1-ső rendü alperesnek a 10. sz. telekjkben 116. hr. számu ingatlanjára vonatkozólag megváltoztatta, s felperest arra nézve elutasitotta — egyebekben hhagyta következő indokokból: «Felperes kereseti jogát illetőleg az első bir. itélet indokolásánál fogva volt helybenhagyandó.» — Felperes keresetét az *A.* alatti záloglevélre állapitja s 1-ső r. alperest mint Sz. János örökösét kéri a zálog kiadására köteleztetni. Alperesek azt, hogy 1-ső r. alperes atyja Sz. János a kereseti ingatlanokat zálogba vette volna, ellenirataikban megtagadták, és kimutatták, hogy 1-ső r. alperes atyja 1. szám szerint a záloglevél kelte előtt elhalt; mire felperes vá-

laszában keresetének fentebbi alapját elejtvén, — az *A*. záloglevelet maga 1-ső r. alperes által kiállitottnak mondja, — s 1-ső r. alperest már nem mint néhai Sz. János örökösét, hanem mint saját tényében forgót kéri marasztatni; mi által keresetének az *A*. alatti — állitásaként néhai Sz. János által kiállitott zálogos levélre fektetett jogalapját megváltoztatta; ezt pedig az ellenirat beadása után tennie szabad nem lett volna (perr. 68. §.) — miért is a 110. telek. 116. hr. számu ingatlanra nézve felperes keresetével elutasitandó. — Ezen ingatlan után kiadott legelőre nézve pedig fenti okból az 1-ső bir. itélet hhagyandó volt.

A 104. sz. telekjkben 110. hr. sz. ingatlanra nézve az első bir. itélet szintén a fenti okból — de még azért is hagyandó volt, mert annak egyik telekk. tulajdonosa: B. Mihály elleniratához csatolt anyakönyvi kivonat szerint elhalt, s felperes annak örököseit perbe nem idézte. — Különben ezen ingatlanokból K. Ilonát illető részre nézve sem igazolta felperes — tagadása ellenére — az ingatlanok zálog természetét.

A legf. Itélőszék következőleg itélt:

A kir. tábla itélete, a mennyiben felperes 1-ső r. alperes irányában keresetével feltétlenül elutasittatott, megváltoztattatik, és az első bir. itélet azon részére nézve, mely szerint a vámosgyörki 110. sz. telekjkben 116. hr. sz. alatt foglalt ingatlanság zsellértelki legelő nélkül, felperesnek megitéltetett, hagyatik helyben; azon része azonban, melynél fogva 1-ső r. alperes a jelzett ingatlanságnak 15 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett leendő kibocsátására köteleztetett ugy, hogy a neki egyidejüleg a birtokon fekvő 420 frtnyi zálogos összeg felperes által kifizettessék, oda módosittatik, hogy köteles 1-ső r. alperes, jelen itélet kézbesitésétől számitandó 30 nap alatt, felszámitási keresetlevelét a biróságnál beadni, és a szerződés értelmében felszámitható beruházásait előterjeszteni, mivel különben a kitüzött határnap sikertelen lejárta után számitandó 15 nap alatt, köteles leend a fent jelzett ingatlant, végrehajtás terhe mellett felperesnek kibocsátani, — ez pedig egyidejüleg 420 o. é. frtot 1-ső r. alperesnek lesz köteles kifizetni. Egyebekben a 2-od bir. itélet helyben, — illetőleg érintetlenül hagyatik.

Indokok: Első r. alperes irányában azért lett felperes keresetével másod biróságilag elutasitva, mivel a kereseti jogalapot válasziratilag megváltoztatta. Miután azonban a kereseti jogalapot tulajdonképen az képezi, hogy az *A*. alatti zálogszerződés folytán, a fent kijelölt ingatlanságot 1-ső r. alperes birja, s ekkép állván a

dolog, azon körülmény: valjon ugyanezen szerződést 1-ső r. alperesnek atyja, vagy maga alperes állitotta-e ki, a kereseti jogalapot lényegileg nem érinti; miután továbbá a visszaváltási kereset az ősiségi patens által kiszabott határidő alatt beadatott; miután végre 1-ső r. alperes elleniratilag nem tagadta, sőt *E.* alatt beismerte, hogy a kérdéses ingatlanságot az *A.* alatti zálogszerződés mellett birja; ennélfogva ugyanazon ingatlanság első biróságilag felperesnek helyesen itéltetett oda.

De mivel másrészről 1-ső rendü alperesnek, a szerződés értelmében követelhető beruházásai is lehetnek, és maga felperes is válasziratának 2-ik lapján oda nyilatkozott, hogy a felszámitási kereset külön perutjára tartozik, s ugyanazért 1-ső r. alperes jelen perben a felszámitást tüzetesen nem is érvényesitette: kellett őt felszámitási perre utasitani, s ezen per jogérvényes befejeztéig a kérdéses ingatlanságnak birtokában meghagyni, mivel jogositva van a zálog tárgyát mindaddig használni, míg az azon fekvő összegre, illetőleg beruházásokra nézve kielégitve nem leend.

Egyebekben a 2 od itélet indokolásánál fogva, — különösen a már ismételve jelzett ingatlan után kiadott legelő illetőségre nézve az első birósági indokból hagyatott helyben.

36.

1. **Az ügyvéd ellen fennforgó fegyelmi vétség esetén a fegyelmi eljárás meginditása az ügyvédi kamara köréhez tartozván, ha a törvényszék oly eset tudomására jut, melynél fegyelmi vétség jelenségei mutatkoznak, nincs arra jogositva, hogy a fegyelmi eljárást megrendelve, az iratokat csupán ennek teljesitése végett tegye át az ügyvédi kamarához, hanem e részben teendője csakis arra szoritkozhatik, hogy a mutatkozó fegyelmi vétség folytán, e részben leendő további eljárás végett, a vonatkozó iratok áttétele mellett, az ügyvédi kamarát megkeresse.**
2. **Ha az ügyvéd ez állásából kilépett is, ügyvédsége idején elkövetett fegyelmi vétség folytán meginditandó eljárás az ügyvédi kamara, még pedig annak az ügyvédi kamarának hatásk'réhez tartozik, melynél a vádolt a szóban forgó vétség elkövetése idején be volt jegyezve.**

(1878. ápr. 8-án 3488. sz. a)

B. Nándor, N. Károly városi főkapitány volt ügyvéd ellen iratok jogosulatlan visszatartása miatt a törvényszék elnökénél panaszt emelvén, ezt az elnök a törvényszékhez tette át, mely a panaszlottat megidézve, jegyzőkönyvileg kihallgatta, s ennek folytán következő végzést hozott:

A leérkezett panasz folytán, a folyamodásban előadott körülményekre meghallgatott N. Károly városi főkapitány előbb gyakorló ügyvéd nyilatkozatáról felvett jegyzőkönyv alapján, tekintve, hogy

panaszlott azt adja elő, hogy panaszló B. Nándornak három rendbeli ügyében folytatott perekre vonatkozó iratokat, valamint három kötelezvényét is, melyek állitólag az engedményes B. Nándorra leendő átkeblezése végett, a kebelbeli telekkönyvi szakosztálynál vannak, azért vonakodik átadni, mivel 43 frtra menő követelésének kifizetését panaszló B. Nándor vonakodik teljesiteni, mivel pedig nevezett N. Károly városi főkapitány, mint volt ügyvéd ezen magatartása az ügyvédi rendtartásról szóló 1874. évi XXXIV. t.-czikk 44. §-a ellenébe elkövetett fegyelmi vétséget követ magában, a most nevezett N. Károly ellen a hivatkozott törvény 60. §-a alapján a további eljárás ezennel határozatilag megrendeltetik, s minthogy ez ellen fokozatos felebbezésnek van helye, az iratok az eljárás megindítása végett, ezen határozat jogérvényre emelkedése után, figyelemmel ugyanazon törvény 76. §-a rendelkezéesére, mely szerint a fegyelmi vétség miatt az eljárásra azon ügyvédi kamara fegyelmi birósága illetékes, melynek ügyvédi lajstromába a tett elkövetésekor be lett jegyezve, az iratok a győri ügyvédi kamarához hivatalból átküldetnek, s panaszló megbizottja és N. Károly végzésileg értesittetni rendeltetnek.

Panaszló felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1877. decz. 17-én 43830. sz. a. következőleg végzett:

Az első biróság végzése, mennyiben az a panaszló által visszaadatni kért okmányok visszaadatására, ki nem terjesztetett, nem felebbeztetvén, érintetlenül, egyebekben az abban felhozott indokok alapján, és különösen azért is helybenhagyatik: mert az ügyvéd az 1874. XXXIV. törv.-czikk 44. §-ának 3-ik bekezdése szerint, az ügyvédi jutalomdij, vagy egyéb kiadások meg nem téritése esetén sincs jogositva felének ügyére vonatkozó iratokat visszatartani.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg határozott:

minthogy a fegyelmi eljárás meginditása az 1874. XXXIV. t.-czikk 66. és 76. §§-a értelmében, az illetékes fegyelmi biróság hatáskörébe tartozik, a királyi tábla határozatának felebbezett része oly értelemben, mely szerint az ügyiratok, fegyelmi vétség mutatkozása miatt, a győri ügyvédi kamara fegyelmi bíróságához áttétetnek, indokolásánál fogva helybenhagyatik.

37.

1. Az örökösök harmadik személyek irányában az örökhagyóval egy személynek lévén tekintendők, azok az o. p. tvkönyv 1467. §-ában szabályozott elbirtoklást, a mennyiben tulajdonjoguk örökösödési joguk alapján kebeleztetett be, nem érvényesithetik.
2. Az ősiségi nyiltparancsnak az örökösödési jog elenyésztére vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatók szemben olyanokkal, kik, illetve jogelődjeik, az osztrák polgári törvénykönyv hatályba lépte idején az öröklés tárgyát képező javak birtokában voltak.

(1878. ápr. 2-án 2733. sz. a.)

Özv. M. Pétruné mint kiskoru fia M. Ádám gyámja, özvegy M. Manilláné mint kiskoru fia gyámja ellen ingatlanok tulajdonjoga iránt inditott perében az elsőbiróság felperesi keresetnek helyt adva, az ingatlanok tulajdonjogát részére megitélte.

A budapesti kir. itélő tábla 1877. évi nov. 17-én 38629. sz. alatt hozott itéletével az első biróság itéletét helybenhagyta:

mert alperesek maguk is nyiltan beismerik, de a kihallgatott tanuk is bizonyitották, hogy a kérdéses javak 1847. évi jan. 26-án elhalt M. Prepuktól felperesek atyjára M. Petrura szállottak, s alperesek jogelődjére M. Manillára szállottak, kik a kérdéses ingatlanokat osztatlan állapotban mint közös tulajdonukat M. Petrunak 1855. évi deczember 23-án bekövetkezett elhalálozása napjáig közösen birtokukban is tartották, következőleg felperes atyjának, még 1847. évben örökölt, alperesek illetőleg jogelődük M. Manilla által eltartóztatott tulajdonát követelvén, azon körülmény, hogy felperes néhai M. Prekupnak valamennyi jogutódait perbe nem idéztette, továbbá, hogy felperesek örökösödési joga az ősiségi nyiltparancs 9. §-a értelmében elenyészett, mint felperes keresete érvényesitésének utjában nem álló kifogásokat figyelembe venni nem lehetett;

mert továbbá az örökség az örökhagyó jogainak és kötelezettségeinek összege lévén, alperesek mint M. Manilla örökösei, most nevezett örökhagyóval egy, és nem harmadik személyeknek voltak tekintendők, a miért is alperesek részéről felhozott elbirtoklás iránti kifogást figyelembe venni nem lehetett;

mert alperesek azt, hogy a kereseti fél hold szőllő nem képezi a sottkii 194. sz. tjegyzőkönyvben foglalt ingatlanok tartozékát, illetőleg, hogy azt elsőrendü alperes maga szerezte volna, az ezt tanusitó szerzési okirattal, továbbá, hogy néhai M. Prekup után annak Manilla és Petru fiaira terhek is szállottak, egyáltalán nem bizonyitottak.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg itélt:

A budapesti kir. tábla itéletének a siklói tjkönyvben foglalt urbéri ház, beltelek és $^{2}/_{4}$ külállomány felére vonatkozó része indo-

kaiból annál is inkább helybenhagyatik, mivel M. Prekup leányának M. Anna és Paraszinának örökösödési joga M. Prekup után szemben alperesi 1. számu okmány tauusitásával, mely szerint mindketten 1636. évben már férjhez mentek, és szemben a kihallgatott tanuk vallomásával bizonyitott azon körülménynyel, hogy M. Prekupnak 1848. évben bekövetkezett halála után M. Petru és Manilla tették az uri szolgálatokat, s hogy e szerint az urbéri köteléknek megszüntetése csak fel- és alperesek jogelődjeit M. Prekupot és Manillát érte a kérdés alatti fél urbéri telek birtokában az ősiségi nyilt parancs 9. §-a értelmében minden esetre elenyészett.

Ellenben mindkét alsó biróságnak itélete a kereset tárgyává tett fél hold szöllőt illetőleg megváltoztatik, és felperes e részbeni keresetével elutasittatik: mert nemcsak hogy ezen szöllő nem foglaltatik a siklói 194. számu tekjkönyvben, nem csak semmivel sem igazolta felperes azt, hogy eme szöllő M. Prekupra maradt urbéri örökség után járt legelőbe ültettetett, ellenkezőleg alperes G. Anna bebizonyitotta a 2. sz. alatti bizonyitványnyal, és ennek valódiságára nézve kihallgatott tanuk vallomásával, hogy ezen szöllő nem tartozott M. Prekup után M. Petru és Manojlára hátramaradt örökséghez.

38.

Ha a szerződés felbontása, illetve nem teljesitése mind a két fél hibájából vagy mulasztásából származott, az előbbi állapot lévén helyreállitandó; az a fel, a melyik foglalót kapott, azt visszatériteni tartozik.

(1878. ápr. 2-án 2906.)

K. Gábor felperesnek M. Ferencz és B. Mária ellen 50 forint foglaló kétszeregének megfizetése iránt inditott sommás perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti kir. itélőtábla 1877. évi szept. 18-án 27277. szám alatt hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét, menynyiben felperest a foglaló kétszerege iránti keresetével elutasitotta, helybenhagyta; egyebekben azonban megváltoztatta, s alperest az 50 frt foglaló visszafizetésére kötelezte;

Mert alperes az 50 frt foglalót beismervén, miután egy részt felperes azon a tanuk által igazolt szerződési feltételnek, hogy az 50 frt foglalón kivül a vételárból 100 frtot 1877. évi január 18-án lefizet, — meg nem felelt, s a 100 frtot sem alpereseknek ki nem fizette, sem pedig birói kézhez le nem tette, sem másrészről alperesek az eladási szerződést alá nem irták, s az eképen aláirt szerződéssel felperest meg nem kinálták, az eladási szerződés feltételeit

egyik fél sem tartván be; ez mind két fél hozzájárulásával felbontottnak tekintendő, s eképen valamint felperes a foglaló kétszeregéhez, ugy alperesek a foglaló megtartásához joggal nem birnak, amazt a kétszeres iránti keresetétől elmozditani, emezt pedig a foglaló visszaadásában el kellett marasztalni.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

39.

Sommás perben a fél az általa panaszolt sérelmet megállapitó döntő ténykörülmények előadására és bizonyitására a biró által hivatalból felszólitandó.

(1878. márcz. 13. 2352. sz. a.)

K. Éva felperesnek özvegy M. Györgyné ellen özvegyi jog használatába leendő visszahelyezés iránt folyamatba tett sommás perében alperesnek az elsőbiróság itélete ellen közbevetett felebbezése folytén a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi november 7-én 56519. sz. a. hozott itéletével: az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával felperest keresetével elutasitotta:

mert visszahelyezést kérő, alperes tagadása ellenében, az özvegyi joga élvezetében történt lényeges megháboritást nem igazolta.

Felperes felebbezése folytán a m. kir. Curia, mint legfőbb itélőszék pedig következőleg végzett:

Tekintve, hogy felperes a panaszlott birtokháboritás tényének bizonyitására a p. t. redt. 117. §-a értelmében fel nem hivatott:

ennél fogva mindkét alsóbb birósági itélet a p. t. rendt. 108. §-a értelmében feloldatik, s az elsőbiróság utasittatik, hogy felperest azon tények tüzetes előadására és bizonyitására, melyek által a kérdéses javak haszonélvezetéből állitólag megfosztatott, hivja fel, s az ez irányban megtartandó ujabb tárgyalás és bizonyitási eljárás befejezése után hozzon ujabb itéletet.

40.

1. A kár biztositott tárgyak értéke a biztositási szerződésben megállapittatván, ez szolgál irányadóul a kártéritésnél, ha csak a biztositó társulat nem igazolja, hogy a biztositott tárgyak megsemmisüléskor annál kevesebb értékkel birtak.

2. Biztositó a kárt feljelentésétőli 15 nap alatt, törvényes s elfogadható módon meg nem állapittatván, biztositottnak jogában áll annak költségére, kárát megállapittatni.

Ily helyzetben különbséget nem tesz, hogy biztositott fél a biztositva volt s leégett házfedélzetet birói szemle előtt helyreállitotta.

(1878. május 13. 214. sz. a.)

S. János — az «Azienda assecuratrice» bizt. társaság e. 2519 f. fizetésére a budapesti keresk. törvszék előtt pert inditott — biztositott épületi tüzkár megtéritése fejében.

A tszék a keresetből 1942 frtot itélt meg — 93 frt 55 kr költséggel — következő indokolással:

«A ker. tör. 481. §. szerint a kár megállapitásáig a biztositott oly intézkedéseket nem tehet, melyek által a biztositott tárgy mibenlétén változás történnék. — Felperes részben maga is beismerte, de L. és Gl. tanukkal igazolta, hogy *A.* kötvény szerint biztositott s 1876. nov. 16 kán leégett épületek a *C. D.* alatti előleges birói szemle alkalmával részint egészen helyreállitva, részint tető alá véve, tehát kétségtelenül oly állapotba helyezve voltak, mikép ezen változott helyzet alapján a leégett tető térfogata, az ott alkalmazott faanyag mennyisége s minősége alaposan megbirálható nem volt, s felperes az előbbi állapot megállapitásához a szakértőknek elfogadható adatot nem szolgáltatván, ezen szakértői becsü nem annyira tényleges kár, mint az előállitás költségbecsüjét foglalja magában. — Miután pedig a biztositó nem az előállitási költséget (ker. t. 478. §.), hanem azon értéket tartozik megfizetni, melylyel a biztositott tárgy az égés idejében birt; fentebbiek szerint pedig a szakértői véleményt tartalmazó *C.* alatti ezen kivánalomnak meg nem felel, ez tehát a kárösszeg megállapitásának alapjául nem szolgálhat.

A dolog ily állásában, habár az alperes kiküldöttje által felvett 4. sz. becslés sem szabályszerű, mert az sem az átal. feltételek 10. §-nak meg nem felel, a mennyiben szakértő annál nem alkalmaztatott; sem a 3. sz. jkönyv utolsó pontjában foglalt kivánalomnak meg nem felel, mert H. vallomásaként az nem az ő hozzájárulásával jött létre, mit igazol az is, hogy azt alá sem irta: tekintve mégis, hogy felperes azáltal, mikép a ker. t. 481. §. ellenére az épületeket helyreállitatta, maga idézett elő oly állapotot, mikép az előleges birói szemle eredményre nem vezethetett, és tekintve, hogy felperes per során sem szolgáltatott oly adatokat, melyek alapján a biztositott épületek égés előtti értéke bizton meghatározható lenne, s igy ujabb birói szemle sem vezethetne eredményre; végül tekintve, hogy alperes ezen becslést kártérités alapjául elfogadta. — a 4. sz. alatti becsüt kellett elfogadni, — melyben az érték 2124 frt 62 krban van felvéve, miből levonandó az égési maradványok értékeül 15 frt s avulási százalék, mely más alp. bizonyiték hiányában szakértői vélemény alapján volt meghatározandó — mi összesen 167 frt 41 krt tesz.

Ezen levonásával alperes 1942 frtban volt elmarasztalandó stb. stb.

A budapesti kir. tábla 1878. jan. 14. — 6018. sz. a. a tszék

itéletét részben megváltoztatta, s alperest az egész kereseti összegben elmarasztalta, következő indokból:

mert alperes részéről a 3. sz. okmány által igazolva van, hogy a kötvény szerint 3000 frtban biztositott házfedélzet leégés folytán teljesen megsemmisült, nem maradván egyéb mint csak tüzelésre használható s 15 frtra becsült elszenesedett fa.

A ker. tör. 479. §. szerint az esetben, ha a tárgyak értéke a bizt. szerződésben megállapittatott, kártéritésre ez szolgál irányadóul, a mennyiben biztositó igazolni nem képes, hogy a biztositott tárgyak a megsemmisülés idejekor csekélyebb értékkel birtak. — A törvény ezen határozott rendelkezéséhez képest alp. társaság kötelessége lett volna bizonyitani, hogy felperes lakházának biztositott s teljesen leégett fedélzete a bizt. szerződésben megállapitott értéknél, illetőleg a keresetileg követelt, és a szerződésinél kisebb összegnél megsemmisüléskor csekélyebb értékkel birt. — Minthogy pedig az alperesi 4. számu — saját közege által szerkesztett okmány, miután a feltételek 10 pontjának meg nem felel, de nem is oly módon jött létre mint a 3. sz. alatti végsoraiban megállapittatott, s miután az felperesileg el nem fogadtatott, — mi bizonyitékot sem képez. — Minthogy továbbá alperes a kárt törvényes és elfogadható módon szakértőileg, a kár feljelentésvételétőli 15 nap alatt meg nem állapittatta; ily esetben pedig a keres. törv. 481. §. szerint biztositottnak jogában áll kárát a biztositó költségére megállapittatni, s minthogy végre felperes az általa foganatosittatott szemle alapján biztositott értéknél kisebb összeget követel

mindezeknél fogva alperest nemcsak az első biróságilag megitélt, hanem a keresetileg követelt egész összegben stb. elmarasztalni kellett.

A legf. Itélőszék a királyi tábla itéletét indokaiból helybenhagyta.

41.

Bizonyos váltó, jótállás mellett felvett váltókölcsönért biztositékul adatván a jótállónak, a váltókölcsön azonban más uton kiegyenlittetvén, a feltétel megszüntével a jogalap is megszünt a biztositékul adott váltó érvényesitésére.

(1878. május 21. 292. sz. a.)

B. Károly — B. József ellen a komáromi tszék mint váltóbiróság előtt 320 forint iránt pert inditott.

A tszék a fizetési meghagyást hatályon kivül helyezvén, — felperest keresetével elutasitotta, s 18 frt perköltség fizetésére kötelezte; következő indokból:

Jóllehet sommás váltó keresethez *A.* alatt eredetben csatolt váltó minden kellékekkel el van látva, s igy az a váltóeljárás 18. §-a szerinti fizetési eljárásnak alapul szolgálhat; mivel azonban B. Károly felperes beismeri, hogy alperes B. József a peres *A.* alatti váltót biztositékul adta át felperes B. Károlynak, s hogy azon hasonló összegről szóló váltót, melynek fedezésére az *A.* alatti váltó adatott, S. Salamontól a peres felek közös édes anyja beváltotta; tekintve, hogy a peres felek közt annyiban van vitatkozásaikban eltérés, hogy felperes B. Károly azt állitja, mikép édes anyjuk a Sch. Salamon-féle váltót kötelezvénynyel beváltotta ugyan, de a kötelezvényt ismét neki felperes B. Károlynak kellett átvenni és kifizetni; ellenben B. József még azt is mondja, hogy felperes B. Károly az alperes B. Józsefet is illetett közös édes atyai örökséget átvevén, akkor kötelezte magát a terhek viselésére s azokkal az édes anyai Sch. Salamon-féle tartozásának átvételére is; — miután kifogással élt B. József által hivatkozott B. Adolf tanu is ilyformán bizonyit, kétségtelen, hogy felperes kötelezettsége, melyre nézve a peres *A.* alatti váltó biztositás végett elfogadtatott s felperesnek átadatott, s a melynek érvénye feltételhez köttetvén, a feltétel be nem teljesedett; minélfogva az *A.* alatti váltóra nézve felperes beismerése folytán nem az okirat és tartalma lett irányadó, hanem a kölcsönös jogi cselekmények létesülése, melyek alapján mint fent itélni s felperest az okozott költségek viselésére a pert 251. §-a értelmében mint pervesztettet marasztalni kellett.

A budapesti kir. tábla 1878. febr. 11. 451. sz. a. az első biróság itéletet megváltoztatta, s alperest a keresetben elmarasztalta azon esetre, ha felperes a főesküt leteszi arra: «hogy alperesnek Sch. Salamon irányában fenállott 320 frt váltótartozását ő felperes sajátjából alperes helyett kifizette» — következő indokból:

Peres felek előadásából kétségtelen, hogy alperes a törvényes kellékekkel ellátott 320 frtos kereseti váltót felperesnek csak fedezetül s oly czélból adta át, hogy ezáltal felperes azon jótállás tekintetében, melyet alperesért Sch. Salamonnál 320 frt erejéig elvállalt — biztositva legyen. — A kereseti váltó ezen rendeltetésénél fogva tehát jelen perben elbirálás tárgyát csak az képezi: ha valjon azon feltétel, melytől a kereseti váltónak perutjáni érvényesithetése a felek által függővé tétetett — bekövetkezett-e? azaz hogy alperesnek Sch. Salamon irányában fenállott tartozását felperes fizette-e ki vagy nem?

Tekintve már, hogy alperes felperesnek e részbeni állitásával

ellenkező ama kifogására nézve, hogy alperesnek Sch. S. irányábani tartozását peres felek közös anyja és nem a felperes egyenlitette ki, a persorán kihallgatott H. A. határozatlan vallomásával oly rész bizonyitékot, melynek kiegészitésére alperesnek póteskü itéltethetnék, elő nem állitott; és hogy felperes azon körülményre nézve, mikép a Sch. féle követelést ő — felperes — fizette ki, az alperesileg ajánlott főeskü általi bizonyitásba beleegyezett, illetve a kinált főesküt elfogadta — ennélfogva stb.

A legf. Itélőszék a kir. tábla itéletének megváltoztatásával az első birósági helybenhagyta;

mert felperes beismerte, hogy a kereseti váltót csak biztositékul kapta azon 320 frtért, melyet az ő jótállása mellett alperes váltóra Sch. Salamontól kölcsönvett; — beismerte továbbá azt is, hogy a peres felek közös anyja a Sch.-féle váltó kifizetését magára vállalván, a helyett kötelezvényt adott Sch.-nak. Ha tehát felperes csakugyan maga elégitette is ki Sch.-t, — már nem alperes tartozását, hanem a kötelezvényt, illetőleg anyja tartozását törlesztette; minek folytán azon feltétel, melyhez a kereseti váltó érvényesithetése kötve volt, nem állott be.

42.

A váltóadós által kibocsátó ellenében használt érték meg nem kapásának kifogása birói figyelembe nem vehető, ha sem azt, hogy értéket egyáltalán és hogy mily értéket kellett volna a váltóra kapnia, sem azt, hogy ezen értéket meg nem kapta légyen, nem igazolta.

(1878. május 13. 312. sz. a.)

B. Lázár — D. József ellen 40 forint váltótartozás fizetésére a budapesti váltótszék előtt sommás keresetet támasztott.

A váltótszék alperest mint elfogadót a keresetben, kamataiban 10 frt perköltségben marasztalta;

mert alperes azon kifogása, hogy az óvás felvételének elmulasztása miatt felperes kereseti joga elenyészett, nem vétethetett tekintetbe, mivel a kereseti váltón telepes megnevezve nem levén, a V. T. 44. §. szerint óvásfelvétel nem szükségeltetett; az érték meg nem kapása iránti puszta kifogás pedig — miután az érték meg nem kapása a váltó lényeges kellékeihez nem tartozik — szintén mellőzendő volt.

A kir. tábla azt megváltoztatta a felperest keresetétől elmozditotta s 15 frt perköltség fizetésére kötelezte; tekintve, hogy felperes az alperesnek abbeli állitását, miszerint a kereseti váltóra felperestől értéket nem kapott, nem tagadta, s tekintve, hogy alperes ezen

kifogástól a felperes mint kibocsátó, tehát közvetlenül vele szerződött fél ellen érvényesiteni a V. T. 92. §. szerint jogositva van.

A legf. Itélőszék a táblai itélet megváltoztatásával az első birósági hagyta helyben indokaiból, és még azért, mert alperes azon jogügyletet, mely a váltóra alkalmat adott meg nem jelölvén, sem azt, hogy értéket egyátalán s hogy mily értéket kellett volna a váltóra kapnia, sem azt, hogy ezen értéket meg nem kapta légyen, egyáltalában nem igazolta.

43.

Ha a bérlő a bérösszeget a kikötött határidőre le nem fizeti, a tulajdonos minden fel mondás nélkül követelheti az általa kért lakás kiüritését.

(1878. ápr. 3-án 1451. sz. a.)

Pannoniai gőzmalom társaság, mint felperesnek V. Mór alperes ellen kibérelt raktári helyiség kiüritése iránt inditott sommás perében az első biróság következő itéletet hozott:

Alperes köteles az általa felperestől Budapest V. kerület 3. sz. alatti házban birt raktárt 1877. október 6-án különbeni végrehajtás terhe alatt kiüriteni ; következő indokoknál fogva :

A kereset ellenében alperes előadja, miszerint az idő előtti, mert felperes azt csak október 6-án adhatta volna be, hogy ha alperes ki nem költözködött volna, de akkor sem tartozik kihurczolkodni, mert felperes által augusztus 1-én eszközlött felmondás saját embere R. által visszavonatott. Miután azonban alperes az 1877. évi szept. 6-án esedékes bért kifizetni elmulasztotta, s ezen összegben itéletileg el is marasztaltatott, a lakbérleti rendszabályok értelmében pedig egy fizetés elmulasztása esetében is, a bérbeadó felmondás nélkül a bérhelyiség kiüritését követelheti, mellőzésével alperesi kifogásoknak, ugy az e tekintetben megkinált főeskünek mint feleslegesnek, alperest az általa birt helyiség kiüritésére kötelezni kellett.

A budapesti kir. itélő tábla 1877. okt. 30-án 58186. sz. a. hozott itéletével, az első biróság itéletét felhozott indokainál fogva, valamint azért is helybenhagyta; mert alperes nem igazolta, hogy R. Sándor felperes által eszközlött felmondás visszavonására jogositva lett volna.

A magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét felhozott és felhivott indokainál fogva helybenhagyta.

44.

Az a körülmény, hogy valamely a bukottat illető vagyon a csődleltárba fel nem vétetett, nem gátolhatja a csődtömeg gondnokát, illetve perügyelőjét, abban, hogy a csődtömeg erre vonatkozó jogainak érvényesitése végett felperesként fellépjen.

(1878 április 11-én 3155. sz. alatt.)

B. Bendek ügyvéd, mint vagyonbukott J. Ignácz csődtömege gondnoka és perügyelőjének W. József ellen 450 frt kölcsöntőke és jár. iránt inditott sommás perében az első biróság felperest keresetével elutasitotta:

mert a kereseti követelés alapjául szolgáló kötvény csak 1876 évben, tehát a kereset beadása után csatoltatván a csődvagyonhoz, erre a kereset beadása idején a csődtömeget kereseti jog nem illette.

A budapesti kir. itélőtábla 1877. év november 7-én 45275. sz. alatt hozott itéletével; az eljáró kir. járásbiróság itéletét megváltoztatta, s felperesek kereshetőségi jogát megállapitván, a kir. járásbiróságot további törvényszerü eljárásra utasitotta:

mert csődelrendelés esetében a közadósnak vagyona iránt rendelkezési joga — mely a csődnyilással megszünik — a csődhitelezőkre átszállván, miután vagyonbukott Z. Ignácz ellen a csőd még 1875 november 24-én lett elrendelve, kétséget nem szenved, miszerint vagyonbukottat cselekvőleg illető követelések behajtására a törvény rendelésénél fogva jogosított perügyelő keresetét 1876. évben érvényesithette, nem állván ennek ellenében az, hogy a kötvény egyedül csak a ·/. alatti keresetnek beadása után iratott a csődvagyonhoz, mert egyrészről kétségtelen ténynek tekintendő, hogy a kötvény még a csőd előtt Z. Ignácz tulajdona volt, a csődnyilás napján csődtömeggé válván, azonnal hitelezőit illeti, más részről pedig, mert a csődleltár csak a csődtömeg misége s mennyiségének kitüntetése czéljából vétetik fel.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

45.

1. Az ha a kiállitó az okmány alaki valódiságát beismeri, nem zárja ki azt, hogy tartalmának valótlanságát felhozott bizonyitékaival ki ne mutathassa.

2. Ha egyetemlegesen kötelezett, és feltételesen ekként marasztalt adóstársaknak főeskü itéltetik meg, az, ha a kötelezettek bármelyike mulasztja is el az eskü letételét, le nem tettnek tekintendő.

(1878. április 10-én 3268. sz. a.)

E. Gábor felperesnek G. Ignácz és neje H. Róza alperes ellen 45 frt tőke s jár. iránt inditott sommás perében az első biró-

ság alpereseket a nékik megitélt főeskü letétele esetére a kereset alól felmentette, az eskü le nem tétele esetére azonban őket a kereseti tőke és járulékainak megfizetésére egyetemlegesen kötelezte.

A budapesti kir. itélő tábla 1877. évi november 13-án 50870. sz. alatt hozott itéletével a budapesti kir. tábla itéletét indokain kivül még azért is helybenhagyta:

mert habár felperes a ·/. alatti szerződésre vezetett nyugta valódisága ellen kifogást nem tett, annak tartalma valódisága ellen azonban a p. t. rendt. 169. §-ában megállapitott elv hasonszerűségénél fogva a p. t. rendt. 230. §-ban megállapitott bizonyitási móddal élhetett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

A budapesti kir. tábla itélete az abban felhozott és felhivott indokokból helybenhagyatik, magában értetődvén, hogy miután a főeskü letételére mind kétrendü alperes kötelezve van, az egyetemlegesség ellen pedig kifogás nem tétetett, a főeskü letételének alperesek bármelyike által való megtagadása úgy veendő, mintha a főeskü le nem tétetett volna.

46.

Ha valaki bár szivességből bizonyos dolognak helyiségében leendő lerakatását megengedi, ez által annak őrzésének kötelezettséget is magára vállalja, s azért ha a dolog elvesz, vagy abban kár okozhatik, azt megtériteni tartozik.

(1876. február 29-én 1454. sz. alatt.)

Sp. Adolf felperesnek Sch. Mór alperes ellen 2 hordó gépolaj, illetve 60 frt 6 kr kárpótlás és járulékai iránt az első biróság következő itéletet hozott: alperes köteles 8 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett a keresetlevélben körülirt 546 font súlyú két hordó gépolajat természetben átadni, esetleg pedig 60 frt 6 kr tőkét, s ennek 1876. junius 26-tól járó 6% kamatait s 20 frt perköltséget megfizetni: következő indokoknál fogva:

eltekintve attól, hogy alperes által hivatkozott Fr. Henrik tanú vallomása, részint mivel nevezett tanú alperes szolgálatában áll, részint mivel a tárgyalási jegyzőkönyv tanuságaként, a jelen ügyben feltünő érdekeltséget tanusitott, az ellenfél kifogására a p. t. rendt. 193. §-a szerint birói figyelembe nem vehető; miután a kihallgatott tanu vallomása által felperes kereseti előadásai meg nem czáfoltattak, a mennyiben a kihallgatott tanúk tudtán kivül is létrejöhetett peres felek között azon megállapodás, illetve egyezmény, melyre fel-

peres keresetét alapitja; miután továbbá alperes azon főesküt, melylyel őt felperes döntő körülményekre vonatkozó kereseti állitásainak igazolásául megkinálta, azt el nem fogadta, sem pedig azt felperesnek vissza nem kinálta, azért alperest a p. t. rendt. 234. §-a értelmében pervesztesnek nyilvánitani, S. felperes kereseti kérelméhez képest elmarasztalni kellett. A 2 hordó átadására bizonyos idő ki nem köttetvén, az esetleges kamatok csak a kereset beadásától kezdve voltak megitélhetők.

A budapesti kir. itélő tábla 1875. év deczember 9-én 51289. sz. alatt hozott itéletével az első biróság itéletét megváltoztatta, s felperest keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva:

A felperes által bizonyitani szándékolt, s az által, hogy alperes a főesküt sem el nem fogadta, sem vissza nem kinálta, bebizonyitottnak veendő azon körülményből, hogy alperes a kérdéses gépolajnak a vasúti indóháztól felperes részére beszállitását magára vállalta, s felperes alperesnek a szállitás dijt is átadta, alperes kártéritési kötelezettsége csak azon esetben lehetne következtethető, ha alperes a kérdéses gépolaj birtokba adásáig annak őrzését is magára vállalta volna, mivel azonban felperes semmivel se igazolta, sőt H. Samu kifogástalan tanú vallomásából az tünik ki, hogy felperes csak kérte alperest; engedné még, hogy kérdéses gépolajat külső váczi úton létező raktárába letehesse, ebből még nem következik az, hogy alperes annak őrzését is magára vállalta: e szerint ha alperes eszközölte is a raktárba szállitást a szállitás után történtekért felelősséggel nem tartozhatik, s a rakhelyiségből ellopott olajat visszaadni, illetőleg árát megfizetni sem köteles: ennélfogva a neheztelt első birósági itélet megváltoztatásával felperest keresetével elutasitani kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

A másodbirósági itélet megváltoztatásával, az eljáró elsőbiróság itélete, mindazonáltal a perköltségek kölcsönös megszüntetése mellett, indokainál fogva annyival inkább is helybenhagyatik:

mert alperes a tárgyalás alkalmával önmaga beismerte, hogy ő habár csak szivességből megengedte volt a kérdéses hordóknak saját helyiségében lerakását, sőt tanúja, s egyszersmind könyvvezetője azt is beismeri, hogy a fuvarbér is felperes által néki megtérittetett, miknél fogva az árúk őrizete kötelességévé is vált.

A perköltségek azért voltak kölcsönösen megszüntetendők, mert felperes is a kereset saját bevallása szerint a kérdéses hordóknak elviteléről rögtön nem intézkedett.

47.

Midőn okiratilag valaki egy harmadik részére ¡ingatlan birtokát egy bizonyos összeg erejéig nyert hitel, tehát nem egy bizonyes meghatározott tartozásra nézve, jelzálogul leköti; — tekintve, hogy a kölcsönadó abban korlátolva nincs, hogy adósának a fedezett hitel összegén túl ne hitelezzen, a jelzáleg a biztosított összeg erejéig lekötve marad, mindaddig, míg az, akiért kezesség vállaltatott, adós, habár a fennálló adósság az eredetileg hitelezett összegen túl kölcsönöztetett volna is.

(1875. ápril 22-én 2634. sz. alatt.)

A debreczeni ipar és kereskedelmi bank mint felperesnek B. Zsuzsanna alperes ellen 500 frt s jár. iránt inditott sommás perében, az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti kir. itélő tábla 1875. évi január 25-én 59237. sz. a. hozott itéletével: az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s alperest 500 frt tőke s ennek 1873. január 1-től számitandó 8% kamatainak megfizetésére kötelezte; következő indokoknál fogva:

Az alperes által meg nem támadott, és igy ellene teljes bizonyitékot képező *A.* alatti zálog és fedezeti okirat tartalmából kitetszik, hogy az mindaddig az intézet birtokában és a jelzálog lekötve marad, míg a hitelt élvezők a banknak adósai lesznek, és hogy ezen fedezet nem egy bizonyos és meghatározott okmány alapján felvett összegre, hanem a nyert hitel folytán általában adott összeg biztositásáúl szolgál.

Tekintve már most egy részt, hogy a bank abban, miszerint adósainak a fedezett hitel összegén túl ne hitelezzen, korlátolva nincsen, de másrészt az által, hogy az adósok a kikölcsönzött összegből a fedezeti okiratban kijelölt összeg erejéig fizetéseket teljesitettek, a jelzálog a mennyiben még más adósságok fennállanak, meg nem szünik, és továbbá is lekötve marad, tagadhatlan, hogy a bank a jelzálogból mindaddig követelhet kielégitést, mig azon összeg, melynek erejéig biztositékúl szolgál, ki nem fizettetik, és ezen joga mindaddig fennáll, mig a hiteltélvezők uj adósságot csinálnak, és mig a fedezeti okiratban kijelölt összeg a jelzálogból be nem hajtatott, mely esetben ismét kétségtelen, hogy a jelzálog csak azon összeg erejéig vehető igénybe, mely kikötve volt.

Mindezek alapján alperes azon kifogásai, miszerint az *A.* alattiban emlitett 1500 frt az 1. sz. alatti váltó tanúsága szerint igénybe vétetvén, és a 2—6. sz. alattiak szerint kifizettetvén, a fedezeti okmány érvényét elvesztette, és hogy a *B.* alatti 500 frt nem az *A.* alatti okmányra, hanem az adós személyes hitelére adatott, mint alaptalanok mellőzendők, és alperes, ki a *B.* alatti valódiságát taga-

dásba nem vette, az *A.* alatti okmányban kikötött egyetemlegesség alapján a kereseti tőke és járulékai megfizetésében marasztalandó volt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

48.

1. A feleségnél lefoglalt terményre a tulajdonosnak tulajdoni igényper megindítására, csupán a feleségi viszonynál fogva joga nincs.

2. A nő a házasság tartama alatt általa vett dolgokat igényelvén, nemcsak azt tartozik bizonyitani, hogy ő vásárolta azokat, hanem azt is, hogy a vásárlást sajátjából tette, s a vett tárgyak felett kizárólag ő rendelkezik.

(1876. ápril 5-én 2998. sz. alatt.)

F. István és U. Róza felperesnek K. István és Kr. István alperesek ellen inditott igényperében az elsőbiróság felperesi keresetnek helyt adva, a lefoglalt tárgyakat zár alól felmentette.

A budapesti kir. itélőtábla 1875. évi november 18-án 47919. sz. alatt hozott végzésével a neheztelt elsőbirósági végzés megváltoztatásával felpereseket keresetükkel elutasitotta:

mert elsőrendü felperes azt, hogy a végrehajtást szenvedettel kötött eladási szerződés tettleges átadással foganatba ment volna, tanuvallomásával nem igazolván, sőt azon körülmény által, hogy az igényelt búza végrehajtást szenvedett feleségénél foglaltatott le, meg is czáfoltatván, minthogy pedig az átadással nem foganatositott szerződés az ingóságok tulajdonjogát meg nem állapitja, s az csak végrehajtást szenvedett irányában adhat követelési jogot: ennélfogva elsőrendü felperes igényére nézve az elsőbirósági végzést megváltoztatni, s ezen felperest keresetével feltétlenül elutasitani kellett.

Másodrendü felperes igényére nézve a végzés szintén megváltoztatandó, s ezen felperes is keresetével feltétlenül elutasitandó volt, mert annak igazolása mellett, hogy az igényelt sertéseket ő vette, ezen a házasság tartama alatt szerzett, s vele együtt élő férjénél lefoglalt tárgyakra nézve azt is tartozott volna igazolni, hogy azokat sajátjából szerezte, s azok felett kizárólag rendelkezik, ezt azonban ki nem mutatta, ennek kimutatása nélkül pedig azok az ő kizárólagos tulajdonának nem tekinthetők.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a bpesti kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

49.

Az, hogy valamely váltókövetelés fedezésére bizonyos meghatározott dolog, vagy összeg jelöltetett ki, s fogadtatott el, nem szolgálhat indokul arra, hogy a marasztaló itéletben alperes csakis a zálogul lekötött dologból lefolyandó vételár erejéig marasztaltassék el.

(1875. november 22-én 558. sz. alatt.)

A temesvári iparbank csődtömege mint felperesnek Sz. F. alperes 428 frt s jár. iránti keresetében az elsőbiróság következő végzést hozott.

Alperes Sz. F., mint az 1872. évi márczius 2-dik napján kelt 428 frtról szóló váltó elfogadója, tartozik a helybeli belvárosi 428. számú ház vételára erejéig, felperesnek az ez által követelt 428 frt tőkét, s az ezután 1872 augusztus 2 napjától járó 6% kamatot 24 óra alatt, végrehajtás terhe mellett megfizetni:

mert felperes kereseti jogát a felmutatott, és minden kellékekkel ellátott váltóval kellően igazolván, alperes pedig az elfogadói aláirás valódiságát beismerte, minélfogva a váltótörvénykönyv első rész 25. és 30. §§-ai alapján elmarasztalandó volt.

A marasztalás azért terjesztetett csak a helybeli belvárosi 48. számú ház vételára erejéig, mert a 2 ·/. alatti egyesség szerint a fizetés mulasztása esetén felperes kielégitési alapul csakis és kizárólag ezen jelzálogul lekötött ház értékét fogadta el, azt pedig, hogy a kereseti követelés 2 ·/. alatti, felperes által valónak ismert egyességi okiratban foglalt összegbe betudatott, — felperes a per során elismerte.

Felperes felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1875 julius 12. napján 3023. sz. a. következőleg itélt:

Az elsőbiróság neheztelt végzése, helyesebben itélete megváltoztatásával alperes feltétlenül köteles 428 frt tőkét, s annak 1872 augusztus 2-tól számitandó 6% kamatját megfizetni;

mert a kereseti váltó a törvényszabta valamennyi kellékkel el van látva, alperes azon látható elfogadói aláirás valódiságát kétségbe nem vonta s a 2 ·/. alatti okmány a kereseti váltót megszüntető, vagy azt váltói jellegétől megfosztó jogügyletet nem tartalmaz; annak zálog által biztositott volta pedig a követelés elbirálásánál tekintetbe nem jöhet.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

50.

A birói ügyviteli szabályoknak, melyek a váltóbiróságoknak is szabályul szolgálnak, ellenére éjnek idején teljesitett végrehajtási eljárás semmis.

(1874. julius 6-án 332. sz. alatt.)

J. és H. czégnek K. Adolf ellen 3200 frt s jár. iránti biztositási végrehajtási ügyében az időközben csőd alatt jutott alperes perügyelője felfolyamodása folytán, a budapesti kir. itélő tábla 1874. évi február 18-án 610. sz. alatt hozott végzésével, a végrehajtási eljárást helybenhagyó végzést, tekintve, hogy a végrehajtási jegyzőkönyvből kitetszőt egy a foglalás az ügyviteli szabályok 190. §-a világos rendelete ellenére 1873 október 4-iki esti 5 órától 5-ike reggeli 7 órájáig eszközöltetett, megváltoztatván, a végrehajtási eljárás megtámadott részében a hivatolt szakasz alapján törvénytelennek mondatik ki.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a fentebbi végzést helybenhagyta; következő indokoknál fogva.

Tekintve, hogy az 1869. évi ápril 29-én kelt igazságügyminiszteri rendelet bevezetésében emlitett kivételes biróságok az 1871 XXXI. t. czikk alapján részben meg lettek szüntetve; s tekintve, hogy az igazságügyminiszternek az idézett törvényczikk 35. §-a alapján nyert meghatalmazásnál fogva 1872. évi ápril 4-én az ügyvitelre nézve kibocsátott rendelete, illetve ennek 47. §-a szerint, a fentebbi igazságügyminiszteri rendelet, s az utóbb felhivott 1872-iki rendelet 48. 49., és egyéb idevágó §§-aiban foglalt módositásokkal, melyek azonban az 1869-iki rendelet 190. §-át nem érintik, továbbra is alkalmazandók: önként következik, hogy az 1869. ápril 29-én kiadott ügyvitel illető szabályai, tehát az idézett 190. §. is minden ujolag rendezett és igy a váltóbiróságoknak csakis szabályul szolgálnak; ezeknél fogva a kir. tábla végzését ezen 190. § rendeletére helyesen fektető indokolásánál fogva helyben kellett hagyni.

51.

Ha az a váltóadós, ki ellen biztositási végrehajtás rendeltetett el, csődbe jut, a kielégitési végrehajtást jóváhagyó végzés a perügyelőnek kézbesitendő, és csak ha az az ily módon történt kézbesités után jogerejüvé vált, van kielégitési végrehajtásnak helye.

(1874. junius 22-én 299. sz. alatt.)

W. Henriknek B. Gusztáv ellen 4000 frtos váltóvégrehajtási ügyében, melyben az elsőbiróság a kielégitési végrehajtást elrendelte, időközben csődbejutott alperes perügyelőjének felfolyamodása

és semmiségi panasza folytán a budapesti kir. itélő tábla 1874. évi február 18-án következő végzést hozott:

A semmiségi panasz elvetése mellett, az első birósági végzés megváltoztatik, s a kielégitési végrehajtási kérelemnek ezuttal hely nem adatik:

mert formasértés nem követtetett el, azonban a végrehajtási kérvény kitétele szerint is, végrehajtást szenvedett ellen időközben csőd rendeltetvén el, a biztositási végrehajtási eljárást jóváhagyó, s már a csődelrendelés után hozott végzés, mint perügyelőnek mind ez ideig nem kézbesitett, itélvénynyé nem vált, s igy a kielégitési végrehajtási kérelem, eltekintve attól, hogy a váltóvégrehajtási rendelet 43. §-a ellenére ahhoz a kérdéses végzés nem is csatoltatott, mint időelőtti nem teljesithető.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő végzést hozott:

Felperes a kielégitési végrehajtást a biztositásilag lefoglalt activ követelésekre nézve elrendeltetni kérvén, s az R. Gusztáv activ követeléseiből letétbe helyezett összegekre is rendeltetvén el: a másodbirósági végzés indokolásánál fogva helybenhagyatik.

52.

Két egybehangzó itélet alapján joga van ugyan a pernyertesnek magát a néki megitélt ingatlanság birtokába vezettetni, azonban minthogy a további felebbvitel ily esetben kizárva nincs, ha ezután az alsóbb biróságok itélete megváltoztatik, ellenfele mindazt, mit tartozatlanul átadott, a haszonvétellel együtt visszakövetelheti, szükségképen ki van zárva az, hogy valaki ily módon még a per függőben léte alatt jóhiszemű birtokossá váljék, oly értelemben, hogy az időközben hozott hasznot megtériteni köteles ne legyen.

(1878. junius 5-én 3208. sz. a.)

H. János özvegye hagyatéka felett annak törvényes leánya H. Anna és törvénytelen leánya H. Rozália pert folytatván, mindkét alsóbb birósági itélettel H. Anna pernyertes lett, s ennek folytán a hagyatéki birtokba magát végrehajtás utján bevezettette. Azonban a harmadbiróság mindkét alsóbb birósági itélet megváltoztatásával az egyenlő osztályt elrendelte, ennek folytán a nyertes felperes az időközben szedett haszon megtéritése iránt pert kezdvén, e czímen 491 frt $62^1/_2$ krt követelt.

Az elsőbiróság felperest keresetével elutatasitotta következő indokoknál fogva:

Tolnamegye fennállott polgári törvényszékének 1869. évi 3437. sz. a. végrehajtási végzése szerint, de a mint felperes maga is

beismerni kénytelen, alperes végrehajtás utján és biróilag helyeztetett mindazon fekvőségek birtokába, melyeknek felperes 1871. évi haszonvételét megtérittetni kéri, behelyeztetett pedig azért, mert alperes két egybehangzó itéletnél fogva egyedüli örökösnek ismertetett fel, néhai édesanyja hagyatékára nézve, melyből azonban később felperesnek a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék által osztályrész itéltetvén, az néki valósággal ki is adatott. Alperes tehát jogosan és biróilag helyeztetvén be ezen néki megitélt birtokba, s ennek kétségkivül jóhiszemü birtokosa volt, kit az általa birt és mívelt földek haszonvétele egyedül illet, minélfogva felperes keresetével elutasitandó volt.

A budapesti kir. itélőtábla azonban 1877. deczember 10-kén 46397. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s alperest elvont haszon fejében 71 frt 87½ kr. megfizetésére kötelezte következő indokoknál fogva:

tekintve, hogy az örököst az örökség megnyilta napjától annak haszonvételei is megilletik, s igy felperesnek a néki megitélt örökségi rész elvont hasznának visszakövetelésére joga van;

tekintve továbbá, hogy a hagyatéki ingatlanokat 1871. évben alperes használta, annak ez évre a szakértők véleménye szerint 197 frt 57 krt tevő haszonvétele, az 1—7. tétel alatti földek kivételével, a többi földeknél felvett haszon ⅛ részének a szakértők véleménye alapján történt levonása után fennmaradó 143 frt 75 krból felperesre eső fele értéke vagyis 71 frt 87½ kr. megfizetésére kötelezendő volt.

A m kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott: A budapesti kir. itélőtábla fentebbi itélete részben megváltoztatik, s alperes a megitélt 71 frt 87½ kr. összegen felül tartozik még 101 frt 82½ krt, s igy összesen 173 frt 70 krt tőkében és ezután 1872. május 8-tól számitandó 6% kamatot felperesnek megfizetni; következő indokoknál fogva:

A jóhiszemü birtoklásra alapitott kifogása alperesnek a másodbiróság által helyesen hagyatott figyelmen kivül, mert a két egybehangzó itélet alapján joga volt ugyan alperesnek birói végrehajtás utján magát a birtokba bevezettetni, azonban minthogy a további felebbvitel ily esetben a törvény által kizárva nincs, elkészülve kellett lennie arra, hogy az alsóbirósági itéletek megváltoztatása esetére ellenfele mindazt, mit tartozatlanul átadott, a haszonvétellel együtt visszakövetelendi. Ekként szükségképen ki van zárva az, hogy valaki ily módon még a per függőben léte alatt jóhiszemü bir-

tokossá váljék oly értelemben, hogy az időközben huzott hasznot megtériteni kötelezve ne legyen.

A mi a megtéritendő haszonvételek mennyiségét illeti, figyelembe veendő, hogy a felperes javára megállapitott osztályrész $10^{29}/1000$ catastrális holdat teszen, s hogy kizárólag ezen osztályrész képezi tárgyát a 4288. szám alatt jegyzőkönyvben foglalt birói becslésnek.

Ezen becslési jegyzőkönyvben csak az lett kitüntetve, hogy az egyes földrészletek minőségéhez képest egy 1200 □ öles hold után a haszonbér egy évre mennyit tesz ki, minélfogva ezen becslés által csak az adatok lettek szolgáltatva, melyek alapján a felperesnek jutott osztályrészben foglalt földrészletek után járó haszonbér kiszámitható.

Az iratokhoz *Pa* alatt csatolt telekkönyvi hivatal előtünteti az egyes földrészletek térmennyiségét, mire alapitva a megejtett számitás azt tünteti elő, hogy az 1871. évre a haszonbér 173 frt 70 krt tesz ki, mely összeg mint elvont haszon egészben volt felperesnek odaitélendő, minthogy, mint már emlittetett, a becslés tárgyát kizárólag felperes osztályrészébe esett földrészletek képezték.

53.

Az értékpapirok sem valóságos vétel, sem tényleges eladás tárgyát nem képezvén, hanem azokkal csak fogadásszerü tőzsde üzérkedés gyakoroltatván; ilynemü üzérkedések, a felmerült árkülönbözet s kamatainak per utoni követelésére fel nem jogositanak.

(1878. május 29. 4708. sz. a.)

A franko magy. bank A. Gyula e. 1875. évi májusban 2291 frt börzekülönbözeti tartozás fizetésére a bpesti trvszék előtt pert inditott, melynek befejeztével

a trvszék 1877. jun. 19. 21045. sz. a. felperest keresetével elutasitotta s 100 frt perköltségben marasztalta,

mert felperes keresete jogalapját képező azon tény állitását, hogy alperes megrendelésére és számlájára az *A.* könyvkivonati értékpapirokat vásárolta s megbizásából részére kezelte, — alperesnek azon beismerésével kivánja igazolni, hogy alperes elleniratilag beismeré, mikép felperessel azokra u. n. depot egy részére pedig «report»-ügyletet kötött;

azonban ezen alperesi beismerés felperesi kereset alapját képező ténybeli állitás beismerését nem foglalja magában, mert alperes azon ügyleteket, melyeket felperessel megkötötteknek lenni beismert, beismerésében természetökre nézve is tüzetesen körvonalozta.

És ezen beismerése szerint értékpapirok tényleges vásárlása s kezelése nem történt, hanem az ügylet véglebonyolitása a különbözetnek egyik vagy másik általi megtéritésében feküdt.

Minthogy felperes nem tagadta, hogy alperes azon időben, melyről az *A.* tételei szólnak, kereskedő nem volt, s igy az *A.* könyvkivonat ellene fél bizonyitékot nem képezvén, annak kiegészitésére póteskü nem itélhető; más bizonyitékot pedig sem a megrendelésre, sem a vásárlás tényleg lett megtörténtére — és ebből kifolyólag arra nézve, hogy a megrendelt s vásárolt értékpapirokat alperes megbizásából kezelte, — fel nem hozott; mert a főesküt nem is szövegezte, de azon körülmény, melyre kináltatott, a kereset alapját képező ténybeli állitásainak egyikét sem foglalja magában, s igy felperes keresete alapját épen semmivel sem igazolta; ugyanazért elutasitandó volt.

Alperes is viszonkeresetével elutasitandó, mert azt a depot és report ügyletből származtatja, az pedig elbirálás tárgyát nem képezte.

A kir. tábla 1878. jan. 7. 46439. sz. a. a törvényszék itéletét helybenhagyta;

tekintve, hogy a peres felek közt fenforgó ügylet, — képezzen az akár depot, akár report ügyletet, — minden kétségen kivül oly természetü összeköttetés volt, a melyben az értékpapirok kezelője egyedül a rendelkezése alá bocsátott tőkékből, vagy magokból az értékpapirokból fedezhette az árfolyam esetleges csökkenésénél felmerült veszteségeit, — de a végleges elárusitásnál mutatkozó különbözeteket, a mennyiben arra külön fedezettel nem birt, köztörvényi uton követelni jogositva nincs; minélfogva felperes helyesen lett elutasitva.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét helybenhagyta;

mert a keresethez mellékelt *A.* könyvkivonat, ugy az alperesi csatolmányok azt tanusitják, hogy peres felek között az *A.* számlában felsorolt értékpapirok iránt sem valóságos vétel, sem tényleges eladás nem létesült, hanem a felek fogadásszerü tőzsdekötésekkel üzérkedtek; ilynemü üzérkedések pedig, az abból felmerült árkülönbözet s kamatainak per utoni követelésére felperest fel nem jogositják.

Ezen s az elsőbiróság által felhozott okokból keresetével felperes helyesen lett elutasitva.

54.

A bérlet felbontására, a bérlőt terhelő mulasztás alapján törvényes ok fenn nem forog ha az a bérleti javak szerződésileg szabályozott leltározása s becsléséhez maga részéről szakértőket nem is nevezett volna ki, e nélkül az birói uton eszközölhető levén; vagy ha nevezett ugyan szakértőket, de ezek munkájukat be nem fejezhették, mert a leltározásnál oly kérdések merültek fel, melyek előzetes birói megoldást szükségeltek, hanem csak az szolgálhat a felbontásra jogos alapul, ha a bérlő az ily módon megállapitott a szerződésből kifolyó kötelezettségét megsértené, teljesiteni elmulasztaná.

(1878. május 16.' 4275. sz. a.)

V. Elizeus perjei bérbeadó S. Simon haszonbérlő ellen a császárfürdői 1877. márcz. 3. keletkezett haszonbérleti szerződés felbontására a bpesti V. ker. jbirósághoz keresetet adott be.

A jbiróság 1878. jan. 31. 5201. sz. a. itéletével kimondotta, mikép azon haszonbérleti szerződés biróilag hatályon kivül helyeztetik, s köteles alperes a bérletet az itélet jogerőre emelkedésétől számitandó 15 nap alatt elhagyni. A perköltségek felek között kölcsönösen megszüntetnek, felperesi ügyvéd munkadija és költsége 120 forint, alperesi ügyvédé 60 forintban állapittatik meg saját feleik irányában.

Indokok: *A*. alatti szerződés 1. pontjában kiköttetett, hogy a fürdőhöz tartozó épületek, fürdők, szobák, valamint a felszerelvények és ingók az azoknak becsértékét feltüntető leltárba közösen alakitandó bizottság által felveendők, s hogy ezen leltár a szerződés kiegészitő részét képezendi, s igy ezen leltár oly lényeges, hogy a nélkül a szerződés teljesnek nem is tekinthető. Hogy a leltár a szerződésnek ily kiegészitő részét képezi, elismertetik alperes részéről is azáltal, hogy ő a bérletet szerződésszerüleg átvettnek mai napig sem tekinti, épen azért, mert a kérdéses leltár elkészitve s a bérlet ennek alapján átadva nem lett. Alperes a leltár el nem készülte indokául azt hozta fel, hogy felperes a szerzett bérlet tárgyát képező fürdőt az *A*. alatti szerint kikötött jó állapotban átadni képes nem levén, a leltár egyáltalában el nem készithető; tekintve azonban, hogy a tárgyalás folyama alatt elismertetett alperes részről, hogy a szerződésszerü leltár elkészitésére szakértőt kinevezett, s hogy az *L*. és *M*. alatti leltárt azon okból nem fogadta el alperes, mert az nem a szerződés szerint készült; ezáltal megdöntetik azon állitása, hogy az *A*. alatti szerződésben kikötött leltár elkészitése, a fürdőnek rosz állapotbani létele által akadályoztatik, sőt lehetetlenné tétetik. A keresethez *B*. és *C*. alatt mellékelt okmányokból kitünik, hogy felperes az alperest, midőn ő az *L*. és *M*. alatti leltárt magára kötelezőnek

nem tekintette, ujabbi leltár elkészitése czéljából szakértő megnevezésére felszólitotta, s hogy alperes ezen felhivásnak nemcsak hogy eleget nem tett, de sőt a leltár felvétele ellen tiltakozott azon okból, mert leltár már felvéve lett, habár nem a haszonbéri szerződés értelmében is. Minthogy azonban alperes az *L.* és *M.* alattiak helyességét el nem ismerte, felperes szerzet felhivására a leltározás ujbóli eszközlése ellen alperes alapos kifogást nem tehetett, s köteles lett volna becsüst nevezni, vagy a már készitett *L.* és *M.* alatti leltárt elfogadni. Alperes azonban sem szakértőt nem nevezvén, sem a leltárokat el nem fogadván, a szerződés lényeges és kiegészitő részét képező leltár elkészithetését akadályozónak tekintendő, s minthogy a leltár el nem készitése felperes szerzet azon lényeges jogát, hogy az ingók becsértéke egy harmadának készpénzbeli biztositását követelhesse, meghiusitja, s igy a szerzet egyik lényegesebb jogát megsértette, a szerződés 2-ik és 20-ik pontjai szerint felperes szerzet a szerződést megszüntnek tekinteni jogositva van, s ez irányban keresetének annál inkább helyt adni kellett, mert föltéve, hogy a fürdő, mint alperes részéről állittatik, jó karban nincs is, alperes a javitások és befektetéseket addig, mig a szerződés kiegészitését képező leltár elkészitve nem lett, követelni jogositva nincs, a szerzet pedig ily javitások és befektetések megtételére nem kötelezhető oly bérlő ellenében, ki a megállapitott biztositékot, mint az kikötve lett, megadni vonakodik. A keresetben felhozott egyéb indok a szerződés felbontására elég indokul a biróság által nem tekintethetvén, ezekrei kiterjeszkedés fenn nem forog.

A kir. tábla 1878. márczius 6. 10289. sz. a. az elsőbirósági itéletet nem felebbezett részében érintetlenül, alperesileg felebbezett részében pedig indokainál fogva helybenhagyta.

A legf. itélőszék az ügy érdemében mindkét alsóbiróság itéletét megváltoztatta s felperest keresetével elutasitotta.

Indokok: Az *A.* alatti haszonbérleti szerződés 1. s 4. pontjai szerint a bérlemény ingó s ingatlan tárgyai, az átadás előtt vagy ezzel egyidejüleg lettek volna leltározandók; de a szerződő felek attól eltérve, az átadást s átvételt leltározás nélkül eszközölték, kölcsönös akarattal; és mivel azóta alperes birtokában van a bérleménynek s felperes szedi a haszonbért: a bérletet tényleg s jogilag fenállónak kell tekinteni a leltár nélkül is. A kérdés felperes keresetével szemben csak az: vajjon az utólag megkisérlett leltározásra nézve terheli-e alperest oly mulasztás, mely a bérlet megszüntetését vonja maga után a szerződés 2. és 20. pontjaihoz képest.

E tekintetben a szerződés 4-dik pontja, melynek megsértését leginkább panaszolja a felperes, a leltározásnak s becslésnek csak módját és czélját határozza meg: módját abban, hogy mindkét szerződő fél e végre szakértőket nevezzen ki, és czélját abban, hogy a leltározás és becslés által megállapittassék a bérlő azon kötelezettségének mérve, mely szerint a használhatlan butorokat ujakkal pótolnia, s a felszerelvényeket általában biztositania kell készpénzben. E czél pedig elérhető volna még akkor is, ha a bérlő jogával élni nem akarva, szakértőket a leltározáshoz maga részéről nem nevezne ki; mert ily esetben szabadságában s módjában állana a bérbeadónak birói uton vétetni fel a leltárt s állapitani meg a bérlő 4-dik pontbeli kötelezettségének mérvét. Az ily uton megállapitott kötelezettség elmulasztása képezne azután alapos okot a bérlet felbontására.

De alperes nevezett is ki maga részéről szakértőket a leltározáshoz, s ha ezek megkezdett munkájokat nem fejezhették, ez történt a leltározás alkalmával felmerült némely, jelesül azon kérdés miatt, vajjon a szerződés 2-ik pontja ellenére állitólag rosz karban átadott tárgyak helyreállitása előtt befejezendő-e a leltározás, s vajjon mily tárgyakat kelljen a külön biztositandó felszerelvényekül s ingókul leltározni? Ezen kérdéseknek felvetése pedig önmagában még nem indokolja a tényleg s jogilag fenálló szerződés felbontását, hanem azok előzetes birói megoldását teszi szükségessé, hogy megállapittathassék alperesnek a szerződés 2. s 4. pontjaiból folyó kötelezettsége, a melynek megsértése azután mindenesetre fel fogná jogositani felperest arra, hogy a szerződésnek — tetszése szerint — vagy teljesitését vagy megszüntetését szorgalmazza. Addig azonban a bérletet a leltározás körüli mulasztások indokából megszüntnek kimondani nem lehet.

Hogy pedig a kereset többi pontjaiban felhozott állitólagos mulasztások a bérlet megszüntetésére elegendő okot nem szolgáltatnak, ezt helyesen kimondta már az elsőbiróság.

A megszüntetett perköltség s a megállapitott ügyvédi munkadijak tekintetében helybenhagyandó volt a másodbiróság itélete az elsőbirósági itélet felhivott indokaiból.

55.

Nincs helye a tulajdoni igénykereset meginditásának, ha az igényelt tárgyak az igénylő által végrehajtást szenvedett ellen elvállalt kezesség folytán annak biztositásául adattak át.

(1878. május 7-én 3515. sz. a.)

B. Sándor felperesnek a kir. kincstár mint foglaltató, és H. Luiza alperes mint végrehajtást szenvedett elleni igényperében az elsőbiróság az igénykeresetnek helyt adott és az igényelt tárgyakat a zár alól felmentette.

A bpesti kir. itélőtábla azonban 1878. évi január 31-én 1652. szám alatt hozott végzésével az elsőbiróság neheztelt végzését megváltoztatta s felperest igénykeresetétől elmozditotta:

mert felperes a lefoglalt összes tárgyakat, mint a *B.* alatti közjegyzői okirat szerint reá átruházott és ekkép tulajdonát képező tárgyakat kéri zár alól felmentetni;

tekintve pedig, hogy a *B.* alatt felhozott közjegyzői okirat szerint a lefoglalt tárgyak felperes részére az ez által végrehajtást szenvedett K. S. Enoch fiai kereskedő czégnél elvállalt kezesség biztositására lettek végrehajtást szenvedett által lekötve, és

tekintve, hogy habár ezen ingóságok *C.* szerint felperesnek tényleg birtokába adattak is, miután a *B.* alatti közjegyzői okirat szerint azok csak biztositás czéljából bocsáttattak át, felperes azokra ezen átadás által tulajdonjogot nem szerzett s nem szerezhetett, s igy azok iránt törvényszerüleg tulajdoni igényt nem is támaszthat: az elsőbiróság végzésének megváltoztatásával felperes keresetével elutasitandó volt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi végzését indokainál fogva helybenhagyta.

56.

A közokmány ellen is meg levén törvény szerint a kifogás engedve, ha alperes megidéztetésének szabálytalan volta miatt panaszkodik, e kérdésben, habár a kézbesitő jelentése a kézbesités szabályos módon történtét tanusitja is, a felek tárgyalás utján meghallgatandók.

(1874. márczius 30. 126. sz. a.)

F. Miksa ügyvéd felperesnek Sch. Adolf és társai ellen 516 frt s jár. iránti perében az elsőbiróság harmadrendü alperest a kereseti tőkében, annak 1873. aug. 12-től számitandó 6% kamataiban és a költségekben elmarasztalta;

mert a végrehajtói jelentésből kitünik, hogy a nevezett *M. A.*

harmadrendü alperesnek személyesen kézbesittetett, a tárgyalásra megjelent megbizottja K. János ügyvéd pedig csak a viszonválaszban, tehát elkésve adván elő védelmét, alperes meg nem jelentnek, a keresetben előadottak pedig beismerhetlennek voltak tekintendők.

E határozat ellen marasztalt semmiségi panaszszal kapcsolt felfolyamodást adván be, a bpesti kir. itélőtábla 1874. jan. 28-án 69. sz. a. következő végzést hozott:

A perorvoslatnak, a mennyiben ügyvéde költségeinek meg nem történt állapitása ellen irányul, tekintve, hogy ebből felfolyamodóra semminemü sérelem nem háruIhat, hivatalból visszautasitása mellett, — az ügy érdemét illetőleg, a semmiségi panasznak, tekintve, hogy a neheztelt végzés hozatala s az azt megelőző eljárás körül semmiséget maga után vonó semminemü alaki sérelem fel nem merült, mint alaptalannak elvetésénél, a felfolyamodás folytán felülvizsgált neheztelt végzés indokaiból helybenhagyatik.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő végzést hozott:

harmadrendü alperesnek a másodbirósági végzés ellen közbevetett semmiségi panasza elvettetik, felfolyamodásának azonban hely adatván, ezen másodbirósági végzés, a mennyiben harmadrendü alperes semmiségi panaszát elvetette, megmásittatik, s ezen alperesnek az elsőbirósági végzés ellen emelt semmiségi panasza folytán a pesti kir. kereskedelmi- és váltótörvényszék 1873. évi november 17-én 13996. sz. alatt hozott végzése megsemmisittetik, s ezen kir. törvényszék utasittatik, hogy a harmadrendü alperes idéztetése iránti kérdés megvitatása végett ujabb tárgyalást, melynél az illető kézbesitési iv is becsatolandó lészen, rendeljen el, s felperes s ezen alperes meghallgatása mellett ujabb határozatot hozzon; következő indokoknál fogva:

a másodbiróság neheztelt végzésének hozatala körül alaki sérelmet nem követvén el, az e végzés ellen közbevetett semmiségi panasz elvetendő volt, a felfolyamodásban azonban helyet adni és a másodbirósági végzést, mennyiben harmadrendü alperes semmiségi panaszát elvetette, megváltoztatva ezen alapos semmiségi panasz folytán a fentemlitett elsőbirósági végzést megsemmisiteni, s ezen elsőbiróságot ujabb törvényszerü eljárásra utasitani kellett, mivel a 4. számmal jelölt végrehajtási jelentés tartalma a váltótörvénykönyv II. rész 97. §-nál fogva csak feltételesen tekintethetvén bebizonyitottnak, az emlitett okirat valódisága ellen a kifogás törvény szerint meg van engedve, az eljáró törvényszék tehát akkor, midőn a jelen

peres ügyben a felek meghallgatása nélkül egyoldalulag ama végrehajtói jelentésre alapitotta végzését, a váltótörvénykönyv II. rész 140. §-a alá eső alaki sérelmet követett el. A másodbirósági végzés többi részei, miután az elsőbirósági végzés megsemmisittetett, mint tárgynélküliek önkényt megszünnek.

57.

Az engedményesek az engedményezőkkel jogilag egy személynek tekintendők, s ennélfogva, ha valamely követelés az engedményesekre egy a bukottat kötelező alapokmány szerint fennálló követelés egy bizonyos része lett engedményezve, azok, kiknek ily részletek engedményeztettek, a csődtömeggondnok és választmány megválasztásánál az alapokmánynál fogva szintén követelőleg fellépő és szavazataikat érvényesitő engedményesek mellett részletes szavazatjogot nem igényelhetnek.

(1874. október 5-én 478. sz. a.)

B. László elleni csődügyben az elsőbiróság Spr. Bernátot rendes tömeggondnokul, L. Gézát, M. Józsefet és F. Samut pedig a hitelezők választmánya tagjaiul a többség által választottaknak kimondván, e végzés ellen több hitelező semmiségi panaszszal kapcsolt felfolyamodást adott be, melynek folytán a budapesti kir. itélő tábla 1874. aug. 5-én 3799. sz. a. következő végzést hozott:

Az elsőbirósági végzés megváltoztatásával, a hitelezők többsége által Sz. Pál rendes tömeggondnokkép M. Viktor, K. Kelemen és J. Gyula a hitelező választmány tagjaikép megválasztottaknak kijelentetnek; következő indokoknál fogva:

A hitelezők egy része által a választás alkalmával tett, s a betekintett keresetlevelek által igazolt keresetlevelek szerint a választásban 50 oly egyén vett részt, kiknek, mint engedményeseknek, bejelentett követelése egy a bukottat kötelező alapokmány szerinti követelés bizonyos részletének reájuk lett engedményezésen alapszik.

Minthogy azonban az ily engedményesek az engedményezőkkel jogilag ugyanazon személynek tekintendők, s az alapokmánynál fogva követelőleg szintén fellépő, s a választásnál szavazatukat érvényesitett engedményezőkön kivül az engedményesek is a csak részletes engedmények alapján, külön-külön szavazati jogot nem igényelhetnek, ezek szerint pedig a lent kijelölt 50 egyén szavazata tekintetbe nem jöhet; minthogy végre a választásról felvett jegyzőkönyv szerint a szavazatra jogositott hitelezők szavazatából, mint rendes tömeg Sz. Tamás 12, Sz. Pál 38, Spr. Bernát pedig 30 szavazatot nyert, és igy a többség Sz. Pál mellett nyilatkozott, mint a hitelezői választmányi tagok pedig M. Victor 50, K. Kelemen 50, J. Gyula 39, Spr. Bernát 4. L. Jósa 37, M. József 30 és F. Soma 30

szavazatot nyertek, és igy a három első helyen nevezettekre nézve a többség nyilvánvaló: ezeknél fogva az elsőbirósági végzést megváltoztatni és kimondani kellett, hogy a hitelezők többsége által a fentnevezettek választattak meg.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi végzését indokainál fogva helybenhagyta.

58.

Nem szolgál a fizetési képtelenség bizonyitásának s a csőd elrendelésének alapjául még az a körülmény, hogy valamely intézet leszámolás alatt áll, sem az, hogy ellene több hitelező csődöt kért, sem végre az, hogy adós azt a nyilatkozatot tette, hogy minden vagyonát képező activ követelésének behajtása igen kétséges, s ennélfogva vagyoni állapota kedvezőtlen.

(1874. nov. 25-én 549. sz. a.)

A cs. kir. szabadalmazott osztrák földhitelintézetnek a liquidatio alatt álló pozsonyi általános hitelbank elleni csődnyitási ügyben az elsőbiróság panaszlót a csődnyitás iránti kérelmével elutasitotta.

A budapesti kir. itélőtábla 1874. évi julius 14-én 3518. sz. alatt hozott itéletével: az elsőbirósági itéletet megváltoztatta, panaszos ellen a csődöt elrendelte, s ennek folytán az eljáró törvényszéket a további törvényszerü intézkedések megtételére utasitotta; következő indokoknál fogva:

panaszlott hitelintézetnek hitelezői minősége, s ekként a csőd kérésére jogosultsága a hitelt érdemlő alakban kiállitott könyvkivonaton kivül a panaszlott bank által hozzá, mint hitelezőjéhez intézett, s valódinak beismert *G.* alatti levél által is igazolva van; azon kérdésnek elbirálása pedig, hogy a panaszló által követelt összeg megfizetésére panaszlott kötelezhető leend-e vagy sem, nem ez utra tartozik;

minthogy pedig panaszlott *G.* alatt csatolt levelében beismeri, hogy vagyoni állapota nagyon kedvezőtlen; miután künnlevő követelései, — mint egyedüli vagyona — a legnagyobb részben kétesek, minthogy továbbá a beismert tény folytán az őt terhelő kötelessége ellenére, értékbeli állapotát ki nem mutatta, s az hogy az egyedüli vagyonát képező követeléseinek nem kétes kisebb része a papanaszló banknak 310,934 frtnyi és a csőd elrendelését f. évi febr. 18-án 1944. sz. alatt külön uton szorgalmazott 4 banknak 345,198 frt 58 krnyi 12,069 tallér 20 garasnyi követeléseik fedezésére elegendő lenne, mi bizonyitékot sem nyujtott, ezeknélfogva az 1840.

XXII. törvényczikk 10. §. *b)* pontjának utolsó része értelmében ellene a csődöt elrendelni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék azonban a másodbiróság itéletének megváltoztatásával az elsőbiróság itéletét hagyta helyben:

mert felperes, kinek az 1840. évi XXII. törvényczikk 6. §-a rendeleténél fogva kötelességében állott volna az alperes fizetési tehetetlenségét előtüntető adatokat már csődnyitási kérvényében előadni, az iránybani tárgyalás folyama alatt sem szolgáltatott bizonyitékot, minthogy sem alperes banknak végleszámolás alatt állását, mely különféle okoknál fogva történhetvén, abból magából fizetési tehetetlenségre következtetést vonni még sem lehet, sem a csődelrendelésnek más hitelezők részéről történt kérelmezését, mely alaptalan is lehet; végre sem panaszlottnak *G.* alatti levélében kelt abbéli nyilatkozatát, hogy egyedüli vagyonát képező activ követeléseinek behajthatása kétséges, s ennélfogva vagyoni állapota igen kedvezőtlen, mely körülményből fizetési tehetetlenség szükségkép nem folyik, az adós fizetési tehetetlenségének igazolására törvényszerü bizonyitékul elfogadni nem lehet, és mert ily körülmények között alperes követelési és tartozási állapotának kimutatására ugyancsak az idézett 6. §. további rendeleténél fogva kötelezhető nem lévén, valamint alperes vagyonbeli állapotának az idézett törvényczikk 8. §-a rendeletéhez képest biróilag leendő megvizsgálása helyt nem foghat, ugy a 10. §. *b)* pontjának végszavaiban érintett eset jelen ügyben fenforgónak nem tekinthető.

59.

Ha a külföldi hitelező a csőd megnyitása felől a csődtörvény 31. §-a rendeletéhez képest nem értesittetett, az általa a csődkeresetek beadására kitűzött határidő után beadott kereset is elfogadandó.

(1875. jan. 18-án 31. sz. a.)

F. Jánosnak K. Teréz csődtömege ellen 223 frt 55 kr iránt beadott csődkeresetét az elsőbiróság mint elkésettet hivatalból viszszautasitotta.

A mondott hitelező e végzés ellen felebbezvén, ennek folytán a budapesti kir. itélőtábla 1874. évi okt. 14-én 4917. sz. a. következő végzést hozott:

Az eljáró törvényszéknek fentebbi végzése, tekintve, hogy a $^{3175}/_{4981}$. számu elsőbirósági jelentéshez csatolt $^{2070}/_{873}$. számu felterjesztésben, a m. kir. igazságügyminiszterium a csődtörvénynek csak a belföldre vonatkozó 28. §-a szerinti intézkedés megtételére keres-

tetett meg, s igy a külföldiekre vonatkozó 31. §. szerinti intézkedés megtétele elmulasztatott; következőleg felperes a csőd kiütéséről kellőleg értesitve nem lévén, keresete elkésetten beadottnak nem is tekintethetik, megváltoztatik, a f. évi 414. sz. a. kereset elfogadtatik, és az eljáró kir. törvényszék szabályszerü eljárás eszközlésére utasittatik.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő végzést hozott:

Perügyelő maga elismervén, hogy jelen csőd a bécsi hivatalos hirlapban közzétéve nem volt: a másodbirósági végzés indokolásánál fogva helybenhagyatik.

60.

A csődöt kérő hitelező abban az esetben, ha a csőd vagyonhiány miatt szüntettetik is meg, sem kötelezhető a tömeggondnok és perügyelő díjainak viselésére.

(1874. évi decz. 31-én 642. sz. a.)

D. Hermann elleni csődperben a csődbiróság a csődöt vagyonhiány miatt megszüntetvén, egyuttal kimondotta, hogy a perügyelő és tömeggondnoknak 50 frt 80 krban megállapitott dijait 51 frt 67 kr. csődmegszüntetési költséget, — miután ezek fedezésére más alap nincs — a csődöt kérő hitelező K. Jakab tartozik megfizetni.

A határozat ellen nevezett hitelező felebbezvén, a budapesti kir. itélőtábla 1871. szeptember 2-án 4135. sz. a. következő végzést hozott:

az eljáró törvényszek végzése megváltoztatik és nevezett hitelező a fentebbi dij és költség viselésének terhe alól felmentetik;

mert a csődöt kérő hitelező a csődtörvény szerint az ily költségek viselésére nem kötelezhető.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig a kir. tábla fentebbi végzését indokainál fogva helybenhagyta.

61.

Az 1871. VIII. tvczikk 62. §-ának d) pontja és 64. §-ának végszavai a csőd alá jutott biró vagy birósági hivatalnok, mint államtisztviselőnek viszonyait egyedül az állam irányában szabályozván, az a bukott s hitelezői között fennálló viszonyt nem érinti; minélfogva a csődtörvény 18. §-a e részben változást nem szenvedvén, a csődösszeirás a bukott hivatalos fizetésére ki nem terjeszthető.

(1874. nov. 23-án 554. sz. a.)

Sz. Zsigmond csődperében az elsőbiróság nevezett fizetésének 300 frtot meghaladó részét, valamint lakbér-illetményét is leltároztatni rendelvén, ez ellen L. István mint nevezettnek csődön kivül

zálogjogot nyert hitelezője felebbezett, minélfogva a budapesti kir. itélőtábla 1874. évi szeptember 5-én 4183. szám alatt következő végzést hozott:

az eljáró kir. törvényszéknek fentebbi végzése neheztelt részében, tekintve, hogy az átmeneti intézkedések iránt kelt igazságügyminiszteri rendelet XIX. czikke 1. pontja által fentartott csődtörvény 18. §-a szerint az összeirás a bukott hivatalos fizetésére ki nem terjesztethetik, megváltoztatik, s folyamodók ezirántí kérelmének hely nem adatik.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő végzést hozott:

A fentebbi kérelemnek hely nem adatik, és a budapesti kir. tábla fentebbi végzése indokolásánál fogva annál is inkább helybenhagyatik, mivel az 1871. VIII. t. czikk 62. §. *d)* pontja s a 64. §. végszavai a csőd alá jutott biró vagy birósági hivatalnok, mint államtisztviselőnek viszonyait az állam irányában szabályozván, a közte s hitelezői közt fennálló viszonyt nem érinti, a felhivott törvények által tehát az 1840. XXII. törvényczikk 10. §-a változást nem szenvedett.

62.

A bérbeadó kincstár s telepitvényesei között, a bérlők befolyása nélkül létesült váltsági szerződések folytán, a bérlemény egy része, a terménybeli szolgálmányok, a szerződésileg biztositott évenkinti bevételből elvonatván, a bérbeadó annak megfelelő értéket tartozik megtériteni, ami azáltal az évi jövedelemből elesett.

(1875. ápril 30-án 3206. sz. a.)

K. Ágoston n.-becskereki ügyvéd mint perügyelő által képviselt B. Vilibald és V. csődtömege a párdányi kir. kincstári uradalom e. 1875. aug. 9-én a n.-becskereki tszék előtt 203,488 frt 8 1/2 kr elvont haszon fizetésére pert inditott.

B. Vilibald s V. *A.* egyesség *B.* szerződés szerint a párdányi uradalomhoz tartozó államjavakat 1851. évtől 1874-ig 32000 frt évi bér mellett haszonbérben birták. A *B.* szerződés szerint jogositva voltak a párkányi uradalomhoz tartozó Jánosföld, Öregfalu, Ujvár és Ó-Telek községek által a telepitési szerződések értelmében teljesitendő szolgálmányokat bevételezni, s azokat 1866. évig tényleg be is szedték; azonban azoktól 1867. illetőleg 1869-től kedve elestek azért, mivel a kincstár a bérlők kihallgatása s hozzájárulása nélkül, azon községekkel megváltási szerződésekre lépvén, azon időtől a községek sem pénz sem terménybeli tartozásokat ki nem szolgáltattak, sem a gyalog napszámos s hosszu fuvart nem teljesitették. A bérlők

ennek folytán, midőn 1869-ben a bérhátralékokért bepereltettek, már akkor érvényesiteni kivánták ellenkövetelésüket, de külön perutra utasitattak a bérhátralékban s lejárattóli kamataiban elmarasztaltatván.

1873. évben B. testvérek e. csőd nyittatott; tehát erre szállt át követelési joguk is, habár arra 107,321 frt erejéig B. Leopoldine és Vazul végreh. zálogjogot nyertek.

A törvényszék 1877. junius 16. 4853. szám alatt következő itéletet hozott:

Alperes párdányi kir. kincstári uradalom tartozik felperes csődtömegnek 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett a jánosföldi, óteleki, öregfalui és ujvári telepitvényes községek által örökváltsági dijul lefizetett 195,399 frt 72$^4/_6$ kr tőke után járó 6% törvényes kamatait pedig 1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1872, 1873 és 1874. évekre, a minden évre eső: 11,723 frt 98 krnyi összeget, vagyis összesen 93,791 frt 76 krnyi tőkét, és ezen utóbbi összeg mint tőke után a kereset meginditása napjától, azaz 1875. évi aug. 9-től járó 6% kamatot, mindazonáltal az ezen követelésre B. Stojánovits Leopoldine és St. Vazul által eszközlött végrehajtási jog érintetlenül hagyásával megfizetni, s ily értelemben a felperesi kereset megállapitatván, illetve módosittatván, felperes a többi kereset részeivel elutasittatik. A perköltségek kölcsönösen megszüntettetnek, felperesi ügyvéd munkadija 300 frtban a csődtömeg irányában megállapittatik.

Indokok: Felperes a keresethez *A.* és *B.* alatti okmányokkal begyőzte miszerint vagyonbukott B. Vilibald és B. Virgil egyrészről, másrészről pedig az alperesi uradalom közt oly egyesség létesittetett, mely alapján vagyonbukottaknak a jánosföldi, öregfalui, óteleki és ujvári telepményes községek által *C. D. E.* és *F.* alatti okmányokban körülirt szolgálmányok 1854. évtől, 1874. év lejáratáig élvezetre átengedtetnek, alperes részéről ezen tény nem tagadtatván, de az sem tagadtatott, hogy B. Vilibald és Virgil a szolgálmányokat egész 1866. év végeig jogosan és háboritlanul élvezték, a midőn bekövetkezett a mondott telepvényes községeknek megváltása, és ennek fordultával az örökváltsági dij alperes javára lefizettetvén, az igy elesett szolgálmányok az addig jogosan élvezőktől elvonattak, és hogy ezen megszünt haszon miatt B. Virgil és Vilibald kármentesitve lettek volna, azt maga alperes sem állitja; s jóllehet a törvény által rendelt megváltás létesitése után alperes nem volt és nem is lehetett köteles a szolgálmányok kiadására, mindazonáltal tartozott

alperes, az *A*. és *B*. alatti okmányok kötelezettsége értelmében, B. Vilibald és Virgilt az elvont hasznok iránt kielégiteni, mert ha való is, hogy a tőke az alperest megilleti, az is való, hogy a tőkének jövedelmei, melyek 1874. év végeig mások használatára engedtettek át ettől a jogosultak nem foszthatók meg; ennek alapján tehát az elvont haszon az örökváltsági dij után járó 6% kamattal pótoltatván, a jelen keresetnek követelése megállapitandó, és az elvont haszon ezen évekre felszámitandó volt azért, mert kétséget sem szenved, hogy az örökváltsági dij megállapitásánál alapjául vétessenek az időszerint biróilag felbecsült szolgálmányok, minek ellenében a felperesileg keresetben egyoldalulag eszközölt felszámitás figyelembe nem vétethetett. Ezen tehát megállapitott, illetve módositott, s együttesen az elvont évek után összeszámitott 73,791 frt 76 kr tőke összeg után a törvényes 6%-nyi kamat, csak a kereset meginditása napjától itéltetett meg, mert a kamat kikötve nem lévén, alperes nem szolgáltatott akadályt, hogy a kereset meg ne indittassék, a felperes kereseti joga, az érintett követelésének módositásával, a csődtörvény s nevezetesen annak 117. §-sa világos rendelete értelmében állapittatott meg, mert a csődhitelezők képviselve jelen kereset által nemcsak összes bukottak vagyonait, hanem bármi jogaikat, és azon pereket is, melyek bukottakat szenvedőleg illették, vagy illetik, bármikor, és még a csőd lefolyta után is elsajátithatják, magukévá tehetik. A mi végre B. St. Leopoldine és St. Vazul végrehajtási ügyét illeti, ezen jogkérdés érintetlenül hagyatott, mert a most érintettek jelen perben nem állván a netán fenálló jogaik felett határozni nem lehetett. De ezen körülmény a jelen itélet hozatalánál szabályul sem szolgálhatott, miután az érintetlenül hagyott végrehajtás nem terjeszkedhetik a perben levő s jelen itélet által kimondott jogoknak megsértésére.

E szerint a felperes és alperes egyenlően részint pernyertes, és vesztesek levén, a perköltség kölcsönösen megszüntetendő volt, felperesi ügyvéd dija munkájához mérten a prts. 252. §. értelmében állapitatott meg, alperes védőjének mind rendes fizetéssel ellátott ügyvédjének munkadijai nem járván, azért szóba sem hozattak.

A kir. tábla a felebbezett e. bir. itéletet részben megváltoztatván, kötelezte alperest a jánosföldi 122,794 frt 46 kr váltságösszegi tőke évi 7367 frt 16 kr kamatait 1867—1874. évig terjedőleg 8 évre 5894 frt 33 krban az öregfalvi 18471 frt 60 kr után 1869—1874. 6 évi 6649 frt 63 krban az ujvári 23001 frt 58 kr 1380 frt kamatait 1868—1874. évre: 9660 frt 63 krban, az ó-telki 31132 frt után 1867 frt 92 kr kamatait 1864—1874-re 11207

frtba 52 krban, összesen tehát tőkében 86459 frt 22 kr s 6% kamatait B. Vilibaldné s Vazul részére birói kézbe való letétel utjáni megtéritésére kötelezte, egyéb felebbezett részeiben helybenhagyván:

Indokok: Mindazon jogok, melyek a bukottat illeték, a csőd elrendelése után a csődtömegre szállván s ez által érvényesittethetvén, a kereseti jog elleni kifogásoknál kevésbé vehetők figyelembe; mert habár kétségtelen, hogy azon követelés, melylyel a bukottak fenforgó jogczimen alperes ellen birtak, még a csőd előtt 1872. szept. 7. B. Leopoldin s Vazulra ezek 137.027 frt követelése erejéig végrehajtásilag átruháztatott, a jelen peres követelés tehát azon összeg erejéig csakis ezeket illetheti, kétségtelen az is, mikép a mennyiben azon B. Vilibald s Virgil-féle követelés a kincstár e. mostanáig összegszerüleg nincs megállapitva, a csődtömegnek joga van azt perutján szorgalmazni, már azért is, mert csak ez uton derülhet ki az: valjon a végrehajtásilag átruházott összeg kielégitése után maradt-e még fenn valami a csődtömeg kielégitésére? Egyébként felperes azt, hogy azon végrehajtásilag szerzett jogok az e. bir. itéletben megóvattak, felebbezésileg nem neheztelte, alperes sérelmére pedig az nem szolgál. De különben ha fenforogna is azon állitólagos körülmény, hogy a neheztelt itélet perben nem állt 3-ik személy jogaira terjeszkedett ki, ez a perr. 297. §. 11. p. szerint jogosult részéről csak semmiségi panaszszal lett volna megtámadható.

Magát a követelést illetőleg, miután egyrészt a haszonbéri szerződés *(B. a.)* 1 pontjából kétségtelen, miként B. Vilibald s Virgil jogositva voltak a kérdéses contractuális község által kötelezett szolgálmányokat az egész haszonbéri idő alatt élvezni, ettől azonban a közbejött megváltás folytán több évre elestek; másrészt alperes 5—8 alattiakkal a váltsági összegeket maga kimutatta, s elismerte, hogy azok kamatait folyton ő szedte be, a nélkül, hogy bérlőit a vesztett haszonbért kárpótolta volna, ismét kétségtelen, hogy azon időre, melyen át a bérlők a szolgálmányok élvezetére még jogositva voltak, alperes az élvezett egyenleget képező ama kamatokat illetéktelenül vette fel, tehát azokat a vesztett élvezet idejére visszafizetni köteles.

A visszafizetendő összeg azonban elsőbiróságilag nem helyesen állapittatott meg; mert felperes a k. összeszámitásban a vesztett élvezet éveit Jánosföldnél 8, Öregfalunál 6, Ujvárnál 7 és Ó-teleknél 6 évre maga teszi ki, tehát általánosságban 8 évet nem lehet venni számitásba; de viszont alperes felebbezésbeni számitása sem alkalmazható, mert ez a per folyamában elő nem terjesztetett, és a *K.*

alattiban kitett évszám tagadásba nem vétetett; tehát a marasztalási összegre nézve, az évszámra vonatkozólag, csakis e *K.* alatti lehet irányadó, annál is inkább, mert a kérdéses megváltott szolgálmányok egy egész évre járván, valamint a természetbeni szolgálmányoknak napokra s hónapokra való felosztása tényleg helyesen nem is eszközölhető, ugy alperesnek felebbezési kérelme a törvényes alapot teljesen nélkülözi.

Azonban nem volt megitélhető a kereseti összeg, mert a kérdéses megváltás, az ez irányban keletkezett törvény következménye levén, a mint egyrészt alperes uradalom az élvezetnek jogtalanul bevételezett egyenlegét megtériteni köteles, ugy másrészt az elvont haszonnak megtéritésére annálkevésbé kötelezhető, mivel ez teljes elégtételt képezne, a mely csak szándékos kárositásnál lehet megitélhető.

A kereseti összegtől 6% kamat minden évi részlet után a reá következő év január 1-jétől megitélendő; mert alperes elleniratában nem tagadta azon kereseti állitást, hogy a kereseti összeg megtéritése már előzőleg közig. uton kérvényileg eredménytelenül szorgalmaztatott; de különben is a *B.* szerződésből meggyőződhetett, hogy a kamatszedés nem őt, hanem a bérlőket illeti; minden részlet tehát, a megfelelő év végével lejártnak volt tekintendő, és mert alperes nem is állitja, hogy a megváltott szolgalmányokat pótló évi járadékkal bérlőket sikerelenül megkinálta volna, sőt azokat most sem ajánlja fel, illetve birói kézbe le nem tette stb.

A legf. itélőszék következőleg itélt:

A kir. tábla itélete a mennyiben felperes követelési joga kimondatott s 1873—74. évekre a váltsági tőke kamatai felperes részére mint évi járadékok megállapittattak s a mennyiben a marasztalási összeg B. Leopoldine és Vazul végreh. joguk fentartásával letételeztetni rendeltetik s az ügyvédi dijakra nézve, mint nem felebbezett érintetlenül az évenkinti járadékok után számitandó kamatok s perköltségekre nézve pedig indokaiból helybenhagyatik.

Ellenben az 1873. évet előző időre eső kárpótlásra nézve részben megváltoztatik és részint 1867 részint 1868 s 1869-től 1872. évig számitva s ehhez az 1873—74 évi járadékot is hozzáadván Jánosföld után 77052 frt 24 kr, Öregfalu után 8661 forint 90 kr, Ujvár után 10760 frt 33 kr s Ó-Telek után 12930 frt 72 kr, igy összesen 109,405 frt 19 kr tőkének s ettőli kamatoknak birói kézhez letétele utjáni megfizetésére alperes köteleztetik.

Indokok: A mennyiben felperes követelési joga kimondatott,

és 1873—74. évekre mint az 1873. 22. törvczikk életbelépte utáni időre nézve a váltsági összeg után járó kamat mint évenkinti kárpótlási járadék felperes részére megállapittatott, ugy a birói kézhez való letétel s az ügyvédi dijak tekintetéből, érintetlenül volt hagyandó, mert egyik fél sem felebbezte.

Az 1873. évet megelőző időre eső kárpótlási összegekre nézve azonban, a váltsági tőke után járó évenkinti kamat, az elvont szolgalmányok egyenértékeül azért nem volt elfogadható; mert valamint egyrészről 5., 6., 7., 8. sz. a. váltsági szerződések, melyek a bérlők befolyása nélkül köttettek, csakis a kincstár s a telepitvényes községek közti viszonyt szabályozzák, ugy másrészről a bérlőknek, amenynyiben azon szerződések folytán, a bérlemény egy része, nevezetesen a terménybeli szolgálmányok a szerződésileg biztositott évenkinti bevételekből elvonattak, a bérbeadó kincstár annak megfelelő értéket tartozik megtériteni, a mi azon beállott fogyatkozás által az évi jövedelemből elesett.

Ebből kiindulva, a nevezett szerződéses községek által teljesitett évi szolgálmányok mennyisége s miségére nézve bizonyitékul szolgálhatnak ugyanazon 5—8. a. váltsági szerződések, s a kiszámitás e tekintetben azokra volt alapitandó; de a terménybeli tartozásokra nézve azon érték, mely az emlitett megváltási okiratok tanuságaként a megváltás előtti időben, nevezetesen 1836—1845-ik években divatozott piaczi árak alapján kiszámittatott, a bérlőkkel szemben azért nem szolgálhatott zsinórmértékül, mert azon terménybeli szolgálmányok a bérlőktől 1867—1872-ik években vonattak el, tehát az elvont termények értéke is ezen utóbbi évek piaczi árai szerint téritendő meg, s minthogy *G.* alatti bizonyitványra állapitott *K.* 2. *X.* s *d.* alatti kimutatásokban foglalt terménybeli tartozások legkisebb piaczi ára is az alperesi 5—8 a megváltási okiratokban foglalt értéket jóval felülmulja; a felperest megillető kárpótlási érték kiszámitásánál legalább azon legkisebb piaczi ár volt zsinórmértékül veendő.

Ezen elvekhez képest, a szolgálmányok évenkénti értéke következőleg volt megállapitandó:

Jánosföld községében készpénzbeli, termény s hosszu fuvar fejében 10386 frt 32 kr; Öregfalu községében 1611 frt 33 kr; Ujvárott 1600 frt; Ó-Teleken 2298 frt 72 kr.

Ekkép kiszámittatván a telepitvényesek által teljesitett évenkinti tartozások s terménybeli szolgálmányok egyenértéke az abból számszerüleg eredményezett összeg ugy az egyes községek után rész-

letezve, valamint összesen kitéve találtatik az itélet rendelkező részében.

Végre a késedelmi kamatokra nézve a táblai itélet még azért is helybenhagyandó volt, mert a kincstár felperessége alatt, a volt bérlők mint jelenlegi felperes jogelődjei ellen, ugyanazon uradalom után több évről hátralékban volt, haszonbéri tartozások iránt lefolyt perekben, a kamat szintén az illető haszonbéri részlet lejárási napjától számitva lett megitélve; miből önként következik, hogy ugyanazon elv az elvont haszonvételek megtéritésénél is alkalmazandó.

63.

Ha felperes követelését egy állitólag elvesztett kötelezvényre alapitja: tartozik e kötelezvény törvényszerü megsemmisitését eszközölni, mert ennek megtörténte előtt csak a kötelezvény alapján lenne kereset joga megállapitható.

(1878. april 16-án 3403. sz. a.)

K. József felperesnek Cs. János alperes ellen 24 frt iránt folyamatba tett sommás perében az elsőbiróság felperest a kereseti tőke és járulékainak megfizetésére kötelezte.

A bpesti kir. itélőtábla 1878. febr. 12-én 1539. sz. a. hozott itéletével: az elsőbiróság itéletét megváltoztatta és felperest keresetével elutasitotta;

mert felperes beismerte, hogy az eredeti tartozásról kötelezvény állittatott ki, mely állitólag ellopatott; minthogy azonban nem is állitja, hogy ezen kötelezvény megsemmisitése iránt a törvényes lépéseket megtette volna, ennek megtörténte előtt pedig keresete csak a kötelezvény alapján állapitható meg; őt keresetével ezuttal el kellett utasitani.

64.

Ha bizonyos áruk megrendelése határozottan akként történt, hogy azok valamely vidéki czég utján küldessenek meg; s a szállitó e határozott megrendelés ellenére azokat nem a kijelölt uton, hanem közvetlenül a megrendelőnek czimezve utánvét mellett küldi meg, az az ily módon küldött áruk átvételére nincs kötelezve.

(1878. április 2-án 2772. sz. a.)

E. Gusztáv felperesnek K. Gyula alperes ellen 67 frt 65 kr. s járulékai iránt inditott sommás perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta;

mert a felperes által csatolt *C.* alatti levelezési lap tanusága szerint az árurendelés nem utánvét mellett történt, hanem alperes mint megrendelő kijelölte és meghatározta, hogy az áru F. Sámuel által Csucsán küldendő meg; ennélfogva miután felperes az utasitásban foglalt megrendeléstől eltért, s az árut után-

vétellel terhelte, alperes az áru átvételét jogosan tagadta meg; s igy annak átvételére, valamint árának megfizetésére annál kevésbé kötelezhető, mert peresfelek között a *C.* alatti alapján szerződési viszony csak az esetben jött volna létre, ha hogy a *C.* alattiban foglalt megbizás ugy a mint alperes részéről tétetett, felperes által elfogadtatik és teljesittetik, s mert felperest ha a megbizás, illetve megrendelés a *C.* szerint leendő teljesitését érdekeivel ellentétben lévőnek találja, s alperesnek hitelezni nem hajlandó, nem az áru utánvételi terheltetésére, hanem a megrendelés teljesitésének megtagadására illeti meg a jog. Ezek folytán felperest keresetével el kellett utasitani.

A budapesti kir. itélőtábla 1878. évi junius 2-án 1224. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s alperest kötelezte a részére küldött szállitmányt 8 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett az azt terhelő 67 frt 65 kr tőke s annak a kereset meginditásától számitandó 6% kamatainak lefizetése mellett kiváltani; következő indokoknál fogva:

Alperes nem tagadta, hogy azon czikkeket, melyeknek ára tőle felperes által követeltetik, általa megrendeltettek, de eme körülmény alperesnek *C.* alatti levelező lapjával is bizonyittatik;

minthogy pedig az áruk, melyek fizetési módozatára nézve más kikötés nem jött létre, az átvételkor azonnal készpénzben fizetendők, alperes pedig azt, hogy a megrendelés hitelbe történt, nem bizonyitotta, ennélfogva őt a részére küldött czikkek kiváltására, s ebből folyólag az azokat terhelő érték lefizetésére kötelezni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletének megváltoztatásával az elsőbiróság itéletét hagyta, indokolásánál fogva helyben.

65.

1. **A protestánsok házassági kötelékét végképen feloldó itélettel egyszersmind a felek által a válóper során támasztott magánigények is, egyszerü, csak a telekkönyvekre vonatkozó s a válóper köréhez nem tartozható tulajdoni jogi kérdések kivételével véglegesen megbirálandók.**
2. **A férj halála esetére kikötött hitbér a házassági köteléknek válóper utján történt felbontása esetén nem követelhető.**
3. **A férjétől elválasztott nő özvegyi tartást csak abban az esetben követelhet, ha az elválás a férj hibája folytán történt;**
4. **A nő által férje házához vitt hozományi ingók a házassági köteléknek válóper utján történt felbontása esetén csak akkor követelhetők vissza, ha bebizonyittatik, hogy az ingók akkor, midőn a nő férje házától eltávozott, még meg voltak.**

(1878. április 30-án 3893. sz. a.)

P. Pálnak D. Teréz elleni válóperében az elsőbiróság a peres felek között fennálló házassági köteléket végleg feloldottnak mondotta

ki, azonban a házassági vagyonjogi viszonyok felett nem rendelkezvén, e miatt a nő felebbezéssel élt, minek folytán a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi junius hó 11. napja 29748. sz. alatt következő végzést hozott:

tekintve, hogy a mindkét felekezetü evangelikusok házassági viszonyait szabályozó nyiltparancs 59. §-a értelmében, a házassági köteléket végképen feloldó itélettel egyszersmind a felek által a válóper során támasztott magánjogi igények is — egyedül csak a későbbi időben keletkezett telekkönyvekre vonatkozó és a válóper köréhez nem tartozható tulajdoni jogi kérdések elbirálásának kivételével — véglegesen elbirálandók, és e szerint alperes az ingóságok iránt támasztott követelésével külön perre utasitható nem volt, ugyanazért alperesnek az általa követelt ingókra is kiterjesztett felebbezése folytán az eljáró kir. törvényszék itélete feloldatik és oda utasittatik a nevezett kir. törvényszék, hogy alperes által igényelt ingókra vonatkozó kérdést is ezen válóperben, a pernek többi tárgyaival együtt véglegesen intézze el.

Ennek folytán az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Felperes keresete megállapittatik, és a közte s alperes között 1847. január 14-én a helvét hitvallás elvei szerint megkötött házasság engesztelhetlen gyülölség alapján végleg felbontatik, s mindkét félnek az ujabb házasságra lépés megengedtetik.

Alperes 100 db arany móring, özvegyi tartás és ingóságok iránti keresetétől elmozdittatik; következő indokoknál fogva:

mert perben álló felek, ugy a lelkészi, valamint a több izben megkisérlett birói békéltetés alkalmával kinyilatkoztatták, hogy egymás irányában legyőzhetlen s engesztelhetlen gyülölettel viseltetnek, s a végelválasztást itéletileg kimondatni kérték; tekintve azon körülményt, hogy a biróilag ágytól s asztaltól lett elválasztást megelőzőleg már hosszu évek során át különválva éltek; tekintve, hogy kétizben három-három havi időtartamra biróilag lett időleges elválasztás sem vezetett kivánt sikerre; és hogy az ujabb időleges elválasztástól sem lehet kedvezőbb eredményt reményleni; a perben álló felek között kötött házasságot véglegesen felbontani, s mindkét félnek az ujabb házasságra lépést megengedni kellett.

Vagyonközösség nem lévén, s ezen házasságból gyermek nem maradván, az e tekintetbeni intézkedés szüksége nem forog fenn.

Alperes 100 db arany móring iránti követelésével, miután az csakis férje elhalálozása s alperes özvegységre jutása esetére köttetett ki; továbbá az özvegyi tartás iránti keresetével; miután azon

körülmény, hogy alperest férje hütlenül hagyta volna el, beigazolva nincs; söt ellenkezőleg P. Erzsébet és Gy. György alperesi tanuk vallomásából az tünik ki, hogy fel- és alperes, az időben felperes tanyai lakásáról a legjobb egyetértésben mentek haza Halasra; honnét felperes harmadnap mulva magánosan tért vissza tanyai lakására, s alperes többé felperes tanyai lakására nem is ment ki; azon körülmény pedig, hogy a különválásnak valósággal melyik fél volt az oka, kitüntetve nincs; végre ingóságok iránti keresetével, miután alperes azt, hogy az ellenkezésben beszámitott ingóságok valósággal felperesnél maradtak volna, annak határozott tagadása ellenében biróilag elfogadható bizonyitékkal nem igazolta.

A budapesti kir. itélőtábla pedig 1878. évi január 7-én 71085. sz. alatt következő itéletet hozott:

az eljáró kir. törvényszék itélete az alperes által követelésbe vett ingókra nézve azon változtatással, hogy felperes alperes részére 12 zsáknak, s ponyvának kiadásában feltétlenül, azon esetben pedig ha felperes tagadó főesküt tesz le arra, hogy alperes eltávoztakor annak hozományi tulajdonát képezett 4 vánkos, 1 dunyha, 2 párna, 1 ágyteritő, 4 lepedő, 4 abrosz, tetemes mennyiségü, legalább 12 törülköző, 12 szakajtó, 12 szalvéta, 1 kredencz, 1 konyhaasztal, 1 tálcza, 2 vasas dézsa, 1 nyujtó deszka, 1 mosó teknő, 1 kisebb teknő, 2 nyoszolya, 1 vasas szekér hozzávaló eszközökkel, 1 paripaló és 100 pfrt nála nem maradt, alperes ezen ingók iránti követelésétől elmozdittatik, ellenesetben a nevezett tárgyakból azokat, melyekre az esküt le nem teendi, tartozik 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett alperesnek természetben kiadni; egyebekben az elsőbirósági itélet indokainál fogva helybenhagyatik.

Indokok: az alperes által igényelt ingókra nézve megvolt az elsőbirósági itélet változtatandó, mert felperes maga megismerte a per során, hogy alperesnek 12 zsákja s 1 ponyvája nála maradt, ezek kiadásában tehát felperes feltétlenül marasztalandó volt; azon mentsége, hogy alperes több rendbeli ingókat elvitt, figyelembe vehető nem lévén, a többi ingókra nézve felperes tagadása ellenében alperes főesküt kivánt, s felperes azt tagadólag elfogadta; minélfogva azon ingóknak meg vagy meg nem itélése a főeskünek le vagy le nem tételétől volt függővé teendő; illetőleg a mely tárgyakra felperes a tagadó főesküt le nem teszi, annak kiadásában elmarasztalandó volt. Az igényelt ingók csak természetben voltak megitélhetők, mivel azoknak pénz- vagy becsértéke nem követeltetett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

66.

Igéretből kötelezettség csak akkor származik, ha az a fél, kinek javára az igéret tétetett, elfogadja.

(1878. april 3-án 2848. sz. a.)

K. Julianna felperesnek K. Lajos és József alperesek ellen 65 frt s járulékai iránt inditott sommás perében az elsőbiróság alsórendü alperest mint közvetlen adóst, az egész kereseti tőke és járulékainak, másodrendü alperest pedig azon alapon, mivel felperesnek igéretet tett, hogy az esetre, ha elsőrendü alperes a tartozást ki nem fizeti, ő helyette ebből 55 frtot megfizet, 55 frtnak megfizetésében elmarasztalta.

A budapesti kir. itélő tábla azonban 1874. évi január 21-én 52455. sz. alatt hozott itéletével az elsőbirósági itéletnek másodrendü alperesre vonatkozó részét megváltoztatta s felperest ezen alperes elleni keresetével feltétlenül elutasitotta:

mert másodrendü alperes ellenében igazolva van ugyan, hogy elsőrendü alperes helyett felperes irányában 55 frt erejéig fizetést igért, de eme cselekménye marasztalás alapjául nem vehető, mivel ezen ajánlkozás csak akkor emelkedett volna kötelező jogviszonyra, ha azt felperes elfogadta volna, mi azonban nem történt, s igy ezen alperesnek igéretéből származott kötelezettsége annak el nem fogadása által megszünt, — mihez képest felperest keresetétől feltétlenül el kellett mozditani.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. itélő tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

67.

Az ügyvéd e minőségénél fogva nincs kizárva attól, hogy ügyvédi munkaköréhez nem tartozó közbenjárás dijazását, mint meghatalmazott, a meghatalmazási szerződés alapján kikötött, vagy más uton fizetni kötelezett mérvben követelhesse.

(1878. május 6-án 4114. sz. a.)

H. István ügyvédnek M. Josephin és P. Gusztáv ellen 25 frt iránt folyamatba tett s elsőbiróságilag itélettel befejezett perében felperes felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. január 29-én 54529. sz. alatt következőleg itélt.

Az elsőbiróság itélete felebbezett részében megváltoztatik,

felperes keresetének hely adatik, s az eljáró kir. járásbiróság az ügy érdemébeni intézkedésre utasittatik, következő indokoknál fogva:

felperes a keresetbe vett dijat, a per során felhozottak tanusága szerint, mint alperesek által néki megigért s fizetni kötelezett munkadijat követeli; minthogy pedig az ügyvéd ezen minőségénél fogva, attól, hogy az ügyvédi munkaköréhez nem tartozó közbenjárás dijazását, mint meghatalmazott, a meghatalmazási szerződés alapján netán kikötött, vagy fizetni kötelezett mértékben követelhesse, — kizárva nincs; ezeknél fogva felperes kereshetőségét megállapitani, s az eljáró kir. járásbiróságot a kereset érdemleges elintézésére utasitani kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

68.

Ha alperesek mint a kötelezett örökösei idéztetnek perbe, felperes azt, hogy azok a kötelezett után valóban örökösödtek, mennyiben alperesek az örökösödést tagadnák, bebizonyitani tartozik.

(1878. május 1-én 3402. sz. a.)

M. József felperesnek K. Mózesné mint kiskoru gyermekei gyámja s érdektársai ellen 14 drb anyabirka visszaadása iránt folyamatba tett, s az elsőbiróság által itéletileg befejezett perben mind két fél felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi január 29-ik napján 71,696. sz. alatt következő itéletet hozott.

Az eljáró kir. jbiróság itélete, a mennyiben felperest keresetével részben elutasitotta, a perköltséget pedig kölcsönösen megszüntette, helybenhagyatik; mennyiben pedig alpereseket felperes részére 42 frt fizetésére kötelezte, megváltoztatik s felperes keresetével ezen összegre nézve elutasittatik; következő indokoknál fogva:

felperes alperesi tagadás ellenében azt, hogy alperesek néhai K. Mózes után valóban örökösödtek volna, semmivel sem bizonyitotta. De ettől eltekintve is, V. Márton tanu vallomása, miután a per kimenetele által érdekeltnek mutatkozik, s különben is felperes állitásával ellentétbe jön, a mennyiben a tényt ugy adja elő, mintha a 14 drb birkát K. Mózes tőle hajtotta volna el, figyelembe nem vehető; P. János és M. András tanuk pedig a 14 drb birkának K. Mózes általi elhajtását csakis M. Józseftől hallván, arról közvetlen tudomással nem birnak, s azon kivül M. András az elhajtott birkák száma tekintetében felperessel ellentétbe jön, mennyiben azt 82 darabra teszi; felperes tehát kereseti állitásait a felhivott

tanuk által nem bizonyitotta; a részére megitéltetni kért főeskünek pedig azért nem lehetett helyt adni, mert állitásai mellett valószinüséget sem hozott fel.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

69.

A kiskoru által kiállitott kötvény, ha az a közgyám által is aláiratik az 1802. évi XXI. tczikk 2. §-ának sulya alá nem esvén, az érvénytelennek ez oknál fogva nem tekinthető.

(1878. május 7-én 4091. sz. a.)

Z. János felperesnek Z. Ferencz alperes 105 frt s járulékai iránti perében alperes azzal védekezett, hogy a kereset alapjául szolgáló kötvényt még kiskoruságában állitotta ki; igaz ugyan, hogy azt a közgyám is aláirta, de azt miután erre gyámhatósági jóváhagyása nem volt, tenni ő sem lévén jogositva, e tény az eredetileg érvénytelen kötvény érvénytelenségét meg nem szünteti.

Mindemellett mindkét alsóbb biróság alperest a kereseti követelés és járulékai megfizetésében elmarasztalta.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék az itéletet helybenhagyta:

mert a kereset alapjául szolgáló kötelezvény, ámbár alperes által még kiskoruságában lett kiállitva, mivel azt a közgyám is aláirta, az 1802. évi XXI. tczikk 2. §-ának sulya alá nem esik.

70.

A patvarkodásra nézve fennálló törvényes szabályok a polg. trendtartás által megszünteknek nem tekinthetők.

(1878. április 16-án 3597. sz. alatt.)

L. Ferencz felperesnek N. István alperes ellen 42 frt tőke és járulékai iránt inditott sommás perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta, s alperest mint patvarkodót patvarsági birságban marasztalta.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi január 22-én 51437. sz. alatt hozott itéletével, az elsőbiróság itéletét, mennyiben felperest keresetével elutasitotta, s perköltség megfizetésére kötelezte, helybenhagyta; ellenben a patvarsági birságra nézve megváltoztatta, s alperest ebbeli kérelmével elutasitotta; következő indokoknál fogva:

minthogy felperes személyes meghallgatása alkalmával azt, hogy 2. számu keresetlevéllel folyamatba tett és már itélettel befejezett perben megitéltetni kért 40 frt kölcsönösszeg iránti követelése,

a jelen keresetlevél szerint általa, alperes kérelmére helyette egy pár hét mulva leendő visszafizetési kötelezettség mellett, egy tehén árában kifizetett 40 frt illetőleg osztrák értékben 42 frt szintén kölcsönösszegbeli követeléssel ugyanegy — beismerte; törvény szerint pedig a már jogérvényes itélettel eldöntött per, perujitás mellőztével uj kereset által folyamatba nem tehető; ezeknél fogva keresetével elutasitandó, s mint pervesztes a perköltség megfizetésére kötelezendő; illetőleg az elsőbiróság itéletének ezen része ezen indokok alapján helybenhagyandó volt.

Ellenben az elsőbiróság itéletének a patvarsági birságra vonatkozó része, minthogy az erre vonatkozó korábbi törvény a törvénykezési rendtartás életbeléptetésére vonatkozó átmeneti szabályok I. czikke által 1869. évi junius hó 1. napján hatályon kivül helyeztetett, megváltoztatandó, és alperes ez iránti kérelmével elutasitandó volt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg itélt: a budapesti kir. tábla itélete felperest keresetével elutasitó s a perköltségben marasztaló részében indokaiból; a patvarkodási birságra vonatkozó része pedig azon okból, — mert oly roszhiszeműséget tanusitó körülmények, melyek a patvarkodási büntetést maguk után vonnák, felperes ellen fenn nem forognak, — helybenhagyatik.

71.

Azon vitás kérdések érvénye, melyek valamely birtokátruházás jogosultsága iránt, melyek a felsőbb egyházi hatóság s az ennek alárendelt egyházat képviselő felek között felmerülnek, sommás visszahelyezési per utján el nem dönthető.

(1878. május 8-án 3994. sz. alatt.)

L. József g. kat. lelkész és J. Mihály egyházi gondnoknak Cs. Mihály alperes ellen inditott sommás visszahelyezés iránti perben az elsőbiróság felperesi keresetnek helyt adva, felperes egyházközséget a birtokba visszahelyeztetni rendelte.

Alperes felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi január 15-én 72,566. sz. a. hozott itéletével: az elsőbiróság itéletét megváltoztatta s felpereseket keresetükkel elutasitotta:

mert valónak beismerték azon alperesi állitást, hogy a kereseti földek, mint a kedei gör. katolikus lelkész javadalmazására szolgáló alapitványi javak a munkácsi görög katholikus püspökség által alperesre átruháztattak, ezen beismerés folytán, tekintve, hogy a kereseti földeknek a felsőbb egyházi hatóság ily intézkedése alapján

történt birtokba vétele önhatalmi foglalást nem képez; ennélfogva hiányozván a sommás visszahelyezési kereset főkellékét képező önhatalmi foglalás ténye, felperesek keresetének sem volt hely adható;

felperesek felebbezése folytán, a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következőleg itélt:

tekintve, hogy azon kérdéseknek érvénye, melyek a fenforgó ügyben a felsőbb egyházi hatóság és az ennek alárendelt egyházat képviselő felperesek közötti viszonyokat illetik, ez uton különben sem birálható el, a budapesti kir. táblának itélete az ügy érdemét illetőleg indokainál fogva helybenhagyatik.

72.

A hatóság által kivetett csatornaépitési és járdakövezési járulék, az illető tulajdonos hozzájárulása nélkül hatóságilag vettetvén ki, s az egyenes adók módjára hajtatván be, ennélfogva oly természetűnek levén tekintendő, mint más községi adók: az a p. t. rendt. 446. §-a értelmében az előnyös tételek közé sorozandó.

(1878. január 29-én 13647. sz. alatt.)

L. Ignácznak H. Mária ellen folyamatba tett végrehajtási ügyében hozott elsőbiróság végzési ellen Pestváros főpolgármestere azon oknál fogva felebbezett, mert a csatorna kövezési és járdaépitési járulék nem soroztatott az előnyös tételek közé.

E felebbezés folytán a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi október 8-án 40,162. sz. a. hozott végzésével: az elsőbiróság végzésének azon részét, mely szerint Budapest főváros részéről bejelentett csatornaépitési és járdakövezési járulék előnyös tételként nem soroztatott, megváltoztatik s e czimen 115 frt 25 kr. összeg az elárvezett ingatlan vételárából leendő kielégitésre előnyös tételként soroztatik:

mert a csatornaépités és járdakövezés által az eladott ingatlan értéke neveltetvén, az erre forditott költség oly terhét képez, mely mint magára az ingatlanra vonatkozó, a vételárból előnyös tételként elégitendő ki.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. itélő tábla fentebbi végzését helybenhagyta:

mert tekintettel arra, hogy a kérdésben levő járulékok, az illető tulajdonos hozzájárulása nélkül, hatóságilag vettetnek ki és az egyenes adók módjára hajtatnak be, ép oly természetüeknek veendők mint a községi adó: s ennélfogva a p. t. rendt. 446. §-a értelmében az előnyös tételek közé sorozandók.

73.

Telekkönyvi kérvényi ügyuton az a kérdés, hogy valamely utóörökösödési jog, mely által a telekkönyvi tulajdonos tulajdonjoga korláltoltatik, a végrendelet tartalmának s illetve a végrendelkező akaratának megfelelőleg történt-e? eldönthető nem lévén: az ily módon korlátolt tulajdonjogra adásvétel folytán további tulajdoni bejegyzések kérvényi uton nem eszközölhetők.

(1878. február 18-án 1515. sz. alatt.)

J. Jánosnak L. Ágostonné született B. Hermin ellen tulajdonjog bekebelezése iránt folyamatba tett telekkönyvi ügyében az elsőbiróság kérelmező mint vevő javára a tulajdonjog bekebelezését azzal rendelte el, hogy ez ingatlanságra eladó kiskoru gyermekei Guidó, László, Aurel, Mária és a még születendők javára feljegyzett, de ennek eladása által tárgytalanná vált utóörökösödési jognak az emlitett birtokrészlet tekintetében kitörlése, vagyis az emlitett birtokrészletnek ama feljegyzés mellőzésével külön telekjegyzőkönyvbe leendő lejegyzése mellett az illető telekjkönyvben leendő foganatositása a kebelbeli telekkönyvi hivatalnak meghagyatott.

E végzés ellen a megyei tiszti ügyész felfolyamodván, a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi október 9-én 43,662. sz. a. hozott végzésével az elsőbiróság fentebbi végzését megváltoztatta, s kérelmezőt fenforgó kérelmével elutasitotta:

mert az eladónő tulajdonjoga az okaji 7 számu tjkönyvben *B.* 2. alatt megnevezett kiskoruakat illető utóöröklési jog bejegyzése által korlátolva, s ekként szabad rendelkezési joga megszoritva levén, a bemutatott *A.* alatti adásvevési szerződés a hitbizományilag helyettesitett kiskoru utóörökösök érdekében szükségelt gyámhatósági jóváhagyás nélkül a tkönyvi rendelet 69. §-a értelmében, sem a tulajdonjog kebelezésének, sem előjegyzésének alapjául nem szolgálhat.

A m. kir. Curia, mint legfőbb itélőszék pedig következő végzést hozott:

tekintve, hogy a tulajdonjog az illető utóörökösödési jog bejegyzése által, a telekkönyv tanusága szerint korlátolva van, az pedig, hogy a bejegyzés a végrendelkező akaratának megfelel-e? ezuttal el nem birálható: a budapesti kir. itélő táblának fentebbi végzése indokainál fogva helybenhagyatik.

74.

Telekkönyvi hatóság előtt inditott törlési pernek csak azon esetben levén helye, midőn valamely eredetileg érvénytelen, vagy később elenyészett bejegyzés törlésével az előbbi állapot szándékoltatik helyreállittatni: ennélfogva oly kérelem, hogy egyik tulajdonostárs nevének törlésével ezen jutalék a többi tulajdonostársak javára essék, törlési per utján nem érvényesithető.

(1878. február 18-án 1011. sz. a.)

A debreczeni épitkezési asztalos egylet mint felperesnek K. Lajos alperes ellen tulajdonjog törlése iránt a debreczeni kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság előtt folyamatba tett rendes perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti kir. itélő tábla 1877. évi november 5-én 43,640. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét helybenhagyta.

mert telekkönyvi hatóság előtt inditott törlési pernek csak azon esetben van helye, midőn valamely eredetileg érvénytelen, vagy később elenyészett bejegyzés törlésével, a nyilvánkönyvnek előbbi állapotba leendő visszahelyezése czéloztatik, már pedig jelen esetben, tekintettel a nyilvánkönyvi állásra, nem az előbbi állapot helyreállitása, hanem egyenesen az czéloztatik eléretni, hogy alperes, mint egyik bejegyzett közös tulajdonostárs nevének törlésével, ennek jutaléka a többi osztatlan közös tulajdonostárs javára essék, s irattassék át, mi azonban, ha alperes közös tulajdonjoga az *A.* alatti szerződés 5. 15. 17. és az 1875. marczius hó 14-én felvett jegyzőkönyv 3. pontja alapján, a többi tulajdonostárs javára valóban megszünt volna is, egyedül csak tulajdoni per tárgyát képezheti, de jelen törlési keresettel egyáltalán nem követelhető.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

75.

A telekkönyvi rendtartás 155. §-a értelmében az eredetileg érvényesen bekebelezett jognak törlése ennek megszünte miatt, arra való tekintet nélkül, hogy a kitörültetni kért jog végrehajtás utján, vagy azonkivül kebeleztetett-e be? kereset utján kérhető lévén: a jog megszüntének alapjára fektetett törlési pernek az, hogy annak bejegyzése végrehajtás folytán történt, utjában nem áll.

(1878. május 1-én 3522. sz. alatt.)

L. Jakab felperesnek özv. L. Jánosné s társai ellen végrehajtási zálogjog törlése iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta; mert a végrehajtás utján bekebelezett jog törlése törlési per utján nem érvényesithető.

A budapesti kir. itélő tábla azonban 1877. évi október 30-án

46,997. sz. a. hozott itéletével: az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával, alpereseket annak eltürésére kötelezte, hogy a bogdányi 128. sz. telekjkönyvben *C.* 2. alatt L. János javára 140 frt és járulékai erejéig bekebelezett végrehajtási zálogjog és a *C.* 3. és 4. alatt e tételre vonatkozó feljegyzések kitörültessenek; következő indokoknál fogva:

A periratokhoz 8, 9, és 10 alatt csatolt okmányokkal L. János jelzálogos hitelezőnek meghalálozása és azon körülmény, hogy utána özvegye született B. Rozália és Anna nevü egyetlen kiskoru gyermeke maradtak, — igazoltatván, alperesek mint L. István örökösei törvényszerüen idéztettek perbe, s ez okból az alperes czég ellen emelt kifogás elvetésével, tekintettel arra, hogy B. József, F. János és P. János tanuk vallomásával a 4·/. alatt hivatkozott okmány tartalmának és L. János általi kiállitásának valódisága tényleg bebizonyittatott, ez okmányban pedig L. Jakab jelzálogos hitelező az 1865. évi márczius 23-án L. Jakab által részére 140 frtról kiállitott kötelezvényt, vagyis azon okmányt, melynek alapján felperes ellen marasztaló itélet hozatala után a megtámadott végrehajtási zálogjog bekebeleztetett, megszüntnek nyilvánitja és magát annak felperes kezeihez leendő visszafizetésére kötelezte; — tekintve továbbá, hogy a zálogjog csakis az alapjául szolgált követelés fenlétében állhat fenn, a követelés azonban a most hivatkozott 4·/. alatti nyilatkozat szerint fennállónak annál kevésbé tekinthető, miután az annak helyébe elvállalt tartozás is a kötelezvényre vezetett nyilatkozat által kifizetettnek igazoltatott; — tekintve végre, hogy az eredetileg érvényesen bekebelezett zálogjognak a követelés kielégitése folytán történt elenyészte miatt a zálogjog kitörlése kereset utján a telekkönyvi rendelet 155. §-a értelmében kérelmezhető: ezeknél fogva az elsőbirósági itélet megváltoztatásával a végrehajtási zálogjog kitörlését elrendelni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

tekintve, hogy a telekkönyvi rendtartás 155. §-a értelmében az eredetileg érvényesen bekebelezett jognak törlése ennek megszünte miatt arra való tekintet nélkül, hogy a töröltetni kért jog végrehajtás utján vagy azon kivül kebeleztetett be, kereset utján kérhető: a budapesti kir. itélő táblának fentebbi itélete ezen, és az abban felhozott indokok alapján helybenhagyatik.

76.

Valamely hivatalos tény beigazolására nem az illető hivatalos közeg tanuképeni kihallgatásának, hanem okmány általi bizonyitásnak lehet csak helye.

(1878. évi február hó 11-én 1039. sz. a.)

T. község felperesnek, O. Ferencz alperes elleni 118 forint iránti perében a következő itéletet hozott:

Alperes köteles a kereseti 118 frt bérhátralékot, annak 1877. évi január 1-től járó 6% kamatait felperesnek megfizetni.

Indokok. Mert alperes önmaga beösmerte azt, hogy a kocsmát 458 frtért kibérelte, hogy arra már 340 frtot fizetett is; beösmerte azt, hogy a kocsmabért tényleg birta és gyakorolta; ily beösmerés ellenében azon kifogását, hogy az a főbiró által feloldva lett, továbbá hogy a községi biró az árverési feltételeken kivül igéreteket tett, mellőzni kellett, mert egy közigazgatási tény beigazolására nem az illető felsőbb hatóság tanuképeni kihallgatásának, hanem okmány általi bizonyitásnak lehet helye, — mert a községi biró oly ügyben, mely felett csak a képviselőtestület határozhat, kötelező igéretet a község nevében nem tehet. De ha tett is volna, az alperest a szerződés felbontására nem jogositaná, annál kevésbbé, mert a kocsmáltatást tényleg birja; alaptalan kifogását tehát mellőzni és a kereseti hátralékbér megfizetésére kötelezni kellett.

Alperes felebbezése folytán a budapesti királyi itélő tábla 1877. évi november hó 21-én 42640. szám alatt következő itéletet hozott:

Az elsőbiróság itélete az abban felhozott indokokból helyben hagyatik.

Alperesnek további felebbezése folytán a magyar királyi Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi február 11-én 1039. szám alatt következő itéletet hozott:

a budapesti királyi itélő táblának fentebbi keletü és számu itélete felhivott indokainál és annál fogva is helyben hagyatik, mert habár alperes a kocsmára vonatkozó árverési jegyzőkönyvet alá nem irta, de a tárgyalás során nem vonta kétségbe, hogy a kocsmaüzleti bérletet a felperes által bemellékelt árverési jegyzőkönyv alapján vette által és teljesitette részben az abban foglalt feltételeket, mi által alperes az egyébként hitelességére nézve kétségbe nem vont árverési jegyzőkönyvet kötelező erejünek ismerte el; tehát az abban nem foglalt más és állitólag szóbeli feltételek bizonyitása, maga alperes által is valónak elismert irott okmány ellenében, többé helyt nem foghat.

77.

1. Valamely hitelegylet igazgatósága a felvételi bizottságnak a pótfizetés bekövetelése iránti határozatát magáévá tevén, s ezt a közgyülésnek bejelentvén, ez pedig azt tudomásul vevén, — a felvételi bizottságnak további intézkedése a pótfizetés kivetése és beszedése iránt — jogosultnak tekintendő.

2. A hitelrészes ezen pótfizetés teljesitését meg nem tagadhatja, az alapszabályilag megállapitott egyetemleges kezesség idejének leteltéig, — habár a társaságból ki is lépett, s ha a pótfizetést szükségessé tevő, biztositéki alap kimerültsége a részvénytársaság által ki nem mutattatott is.

(1878. május 20-án 380. sz. a.)

A Pest lipótvárosi bank részvénytársaság — S. Vilmos e. 100 frt hitelegyleti követelés iránt a bpesti váltó keresk. tszék előtt pert inditott; melyben felperes keresetével elutasittatott s 40 frt perköltségben marasztatott;

mert alperes, ki a hitelegyleti tagok sorából, — felperes hallgatag beismeréseként is — még 1875. elején szabályszerü felmondás utján kilépett, az alapszabályok 33., 34. §§. szerint, miután egyébként kilépésével további hitelbeni részesüléséről lemondott, jogszerüen nem kötelezhető arra, hogy a kereseti követelést, még ha ennek jogalapja s valódisága bebizonyitottnak elismertetnék is, fölperesnek megfizesse. — Kétségtelen ugyanis az *E.* a. belépési nyilatkozatból, mint a hivatolt alapszab. rendelkezéséből is, hogy a hitelegyleti veszteségek tekintetében, a hitelegyleti tagok, az általuk vállalt egyetemleges fizetési kötelezettség alapján, csak akkor s annyiban szorithatók fizetésre felperes irányában, ha és mennyiben a veszteség az egyes tagok által mindjárt a belépéskor e czélra fizetni kellett pénzösszegek s egyéb értékből alakult «Biztositéki alap» — továbbá a «letéteményezett részjegyek, illetve törzs betétkönyvek» értékeiből elegendőleg kiegyenlithető nem lenne; — a hitelrészesek egyéb vagyonukkal tehát az alapszab. szerint csak akkor felelősek, ha a tagok vagyonából alakitott s csak különösen e czélra szolgáló fentemlitett tartalékalap kimerült. Felperes azonban maga sem állitja, hogy azon alap a kérdéses veszteség törlesztésére fordittatott, s a feltételes fizetési kötelezettség esete beállott volna. — Nincs jogositva tehát felperes azon felül, a mit már az esetleges veszteségek fedezetére a hitelegylet tagjaitól előre beszedett s a mit mint kártéritési alapot első sorban ő maga alapszabályilag határozottan megjelölt, a hitelegylet tagjaitól a veszteségek pótlására első sorban, az alapszab. sorrend megforditásával, s mielőtt az e czélra alkotott alap kimerittetnék, egyenesen a hitelegyleti tagok egyéb vagyonát igénybe venni s talán a kérdéses alapot másra felhasználni.

Szükséges lett volna tehát, hogy felperes már keresetében számszerüleg kimutassa, hogy a bizonyos összegü alap a veszteségekre fordittatván, alperestől oly összeg követeltetik, mely a kimerült alap által nem fedeztetett.

A kir. tábla 1878. febr. 27-én 712. sz. a. hhagyta a tszék itéletét következő indokolással:

Az alapszab. 38. §. szerint a hitelrészesek közül 1875. kezdetével kilépett alperes a hiteltársaság valamennyi tagjának, minden az 1875. decz. 31-ig keletkezett kötelezettségeért, az alapszab. 33. §-ban jelölt módon felelőséggel – egyetemleges kezességgel tartozik. — Az alapszab. 33. §. *c)* pban körvonalozott kezesség pedig a 34. §. értelmében akkép szabályoztatott, hogy a 31. §-ban jelölt biztositéki alap, ha az valamennyi hitelrészes fizetésképtelensége miatt megtámadtatik, a hitelrészesek által teljesitendő pótfizetésekkel azonnal kiegészitendő ugy, hogy az mindenkor annyira terjedjen, a mennyire alapszabályilag állapittatott.

Habár alperes az alapszab. 33. §. *c.* p. által jelölt mértékig terjedő, szabályszerüen kivetett pótfizetés teljesitését, sem a hiteltársaságbóli kilépése miatt, sem azon okból, hogy az emlitett biztositéki alapnak tettleges kimeritése felperesileg ki nem mutattatott — meg nem tagadhatja: felperes mégis helyesen utasittatott el, mivel alperes tagadásával szemben azt, hogy a kereseti pótfizetés szabályszerüen, vagyis az arra jogositott társasági közeg által érvényesen kivettetett, a per során nem bizonyitotta.

A pótfizetés kivetését tanusitó *CD* jkönyvek ugyanis az alapszab. 24. §-ban emlitett felvételi bizottság határozatait tartalmazzák, — ezen bizottság hatáskörét pedig azon 24. §. világosan a hitelrészes felvételére s a megszavazandó hitel magasságának meghatalmazására szoritja. — A felvételi bizottság mint egyik társulati közeg hatáskörének ezen megszoritásából, csak bizonyos teendőkre szoritásából csak az következhetik: hogy a bizonyos, külön megjelölt teendők ellátására utalt közegnek, azon ügykörön kivül eső rendelkezése, mely szerint a 34. §-on alapuló pótfizetéseket a hitelrészesekre kivetette — kötelező hatálylyal nem bir.

A felvételi bizottság mint illetéktelen közeg által elhatározott pótfizetés érvénytelenségét pedig azon körülmény, hogy a pótfizetés kivetése az igazgatótanács *K.* a. jelentésével a közgyülés tudomására hozatott, annál kevésbé szünteti meg, mivel az *L.* a. közgyülési határozat e tekintetben semmi rendelkezést nem foglal magában.

A legf. Itélőszék mindkét alsó bir. itélet megváltoztatásával,

alperest a keresetben, kamataiban s 50 frt perköltségben elmarasztalta.

Indokok: Alperes azon kifogásai: hogy mivel ő még 1875. év elején alperes részvény-társaság hitelegyletéből, üzletrésze felmondása folytán kilépett; továbbá mivel az *E.* alattiban érintett külön biztositéki alapnak, a veszteségek fedezésére teljesitett fizetések következtében, tettleg beállott kimeritése felperes részéről ki nem mutattatott, — a kiszabott 25% veszteségi pótlékot hitele aránya szerint megfizetni nem tartozik, a 2-od biróság által e részben felhozott helyes indokok alapján — figyelembe nem vétethetnek.

Ellenben a 2-od biróságnak a felvételi bizottság által elhatározott pótfizetés kivetésére s megállapitására vonatkozó indokolása elfogadható nem volt; mert az igazgatóságnak *K.* a. jelentése szerint, az igazgatóság a felvételi bizottságnak *C.* alattiban foglalt határozatát a pótfizetés bekövetelése iránt nyilván magáévá tette s ebbeli határozatát a közgyülésnek bejelentette, — a közgyülés pedig az *L.* a. jkönyv szerint a bemutatott jelentést tudomásul vette, s ezáltal az igazgatóság intézkedését jóváhagyta, ugy hogy a felvételi bizottságnak *D.* alatti további határozata, csak az igazgatótanács által, a közgyülés jóváhagyásával elrendelt pótfizetés bekövetelése iránti intézkedés gyanánt jelentkezik; — mindezeknélfogva stb.

78.

A váltóeljárási rendelet szerint váltóügyekben is alkalmazandó azon szabály, mely szerint a beadványnak postára való feladása egyenlő hatályu a birósághoz való közvetlen benyujtással.

(1878. julius 2. 383. sz. a.)

T. Laura — gr. B. Aurél e. 500 frt iránt inditott váltóperben a sommás végzés kibocsáttatott, mi ellen alperes 1877. febr. 21. kifogásokkal élt. Az ennek folytán kitüzött jkönyvi tárgyalásra csak felperes jelenvén meg:

A kolozsvári tszék 1877. aug. 21. a sommás végzés hatályában fentartásával alperest kifogásaival elutasitotta; mert alperesnek azon kifogása, hogy a váltó értékét meg nem kapta, nem volt érvényesithető szemben felperessel, mert ez forgatmány utján jutott a váltó birtokába, — a forgatmányossal szemben pedig — a váltótörvény szerint — az érték meg nem kapása miatti kifogásnak helye nincs; miért alperes erre irányult kifogásaival elutasitandó, s a nem kifogásolt eredeti váltó alapján a megtámadott sommás végzés érvényében fentartandó volt.

A marosvásárhelyi kir. tábla 1877. decz. 18-án 962. sz. végzést hozott, melyben alperesnek 1877-ik aug. 31-én 7902. sz. a. beadott felebbezését visszautasitotta,

mert alperesi ügyvédnek az 1877. aug. 21-én 6929. sz. a. kelt itélet a kézbesitési iv szerint 1877. aug. 27-én lett kézbesitve, — tehát az aug. 31-én a 3 nap letelte után beadott felebbezés a Váltó Elj. 41. §. értelmében elkésett.

A legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

A kir. tábla végzése a váltóeljár. 44. §. *d)* pont alapján megsemmisittetik s utasittatik, hogy alperesnek az elsőbiróság itélete ellen beadott 7902. sz. felebbezését elfogadván, uj határozatot hozzon;

mert az 1613. sz. kézbesitési vevény szerint az elsőbirósági itélet alperesnek nem helyben Kolozsvárott, hanem Bethlenben kézbesittetett 1877. aug. 27. napján, — és a felebbezéshez csatolt feladó vevény tanusitása szerint alperes az 1877. évi 7902. sz. felebbezést aug. 29-én adta fel Bethlenben postára;

minthogy pedig a perr. 278. §. szerint a felebbvitel beadása posta utján is eszközölhető, — tehát a postára való feladás egyenlő a birósághoz való közvetlen benyujtással; és minthogy ezen szabály a váltóelj. 40. §-ához képest váltóperekben is alkalmazandó, annak 41. §-a e részben eltérést nem tartalmazván:

a kérdés alatti 7902. sz. felebbezés elkésettnek nem tekinthető.

79.

A zárgondnok feladata levén a lefoglalt vagyont a végrehajtó s végrehajtást szenvedő fél közös érdekében őrizni s kezelni: költségei s dijai is azon tömegből fedezendők.

(1878. junius e. 344. sz. a.)

B. Béla — J. István s társai e. A. M. által J. e. vezetett váltóvégrehajtásból kifolyó 503 frt 33 kr zárgondnoki dij s jár. iránt a makói jbirósághoz kérelmet adott be; melyre a jbiróság felperes, mint zárgondnoknak végrehajtást szenvedett alperes ellenébeni diját s költségeit a kereset értelmében megállapitotta, s annak a M. M czégnél letéteményezett 559 frt összegből leendő kiutalványozását elrendelte; mert alperes a tárgyalás alkalmával a zárgondnoki számadáshoz csatolt nyugták valódiságát nem kifogásolta; azok tehát teljes értékben megállapitandók stb. stb.

A bpesti kir. tábla 1877. decz. 6-án 5510. sz. a. megváltoztatta a jbiróság végzését s felperest keresetével elutasitotta;

mert a végreh. iratok szerint B. Béla a végrehajtatók egy-

oldalu kérelmére neveztetett ki zárgondnoknak; mert a végrehajtató javaslatára kirendelt zárgondnok, ugy a birósággal, mint a végrehajtást szenvedettel szemben végrehajtató megbizottjaként tekintendő; mert a megbizási jogügylet természetéből folyólag a megbizott, a megbizásból felmerült dij s költség megtéritését csak a megbizótól igényelheti, kinek viszont jogában áll a zárgondnok kirendeléséből folyó költségét a végrehajtást szenvedett ellen megállapittatni, mert ezek szerint nevezett zárgondnoknak azon kérelme, hogy gondnoki dija s költségei a vele közvetlen jogviszonyban nem álló végrehajtást szenvedett fél terhére állapittassanak meg, semmi törvényes alappal nem bir.

A legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

Tekintve, hogy a zárgondnok feladata volt, a lefoglalt vagyontömeget mind a végrehajtató, mind a végrehajtást szenvedett fél közös érdekében őrizni és kezelni, s igy magának a dolog természetének megfelel, hogy a zárgondnok költségei s dijai ama tömegből fedeztessenek;

a kir. tábla végzésének megváltoztatásával, az e. bir. végzés hagyatik helyben ezen s az abban felhozott indokolásnál fogva.

80.

Ha a forgatmány aláirása a forgatmányostól kitöröltetik, de az aláirás felett lévő forgatmány tartalma nem, és a kitörölt aláirás a kitörlő forgatmányos uj aláirásával pótoltatik, ezen utóbbi nem üres forgatmánynak, hanem a fentérintett forgatmány aláirásának tekintendő.

(1878. évi április 15-én 170. sz. a.)

L. Sándor felperesnek B. I. bpesti bejegyzett ker. biztositó bank- és váltóüzlet czég, J. Kálmán, Cz. Zsigmond 180 frt váltóösszeg és járul. iránti perében az elsőbiróság itéletet hozott:

B. I. bejegyzett keresked. czég J. Kálmán, Cz. Zsigmond alperesek tartoznak a Budapesten 1877. évi márczius hó 3-ik napján 180 frtról kiállitott váltó alapján mint elfogadó, illetőleg kibocsájtó és forgató, a kereseti 180 frtnyi váltóösszeget, ennek 1877. évi julius 5-ik napjától járó 6% kamatát, 6 frt 31 kr óvási és 1/3 % váltódijat megfizetni.

Indokok: Elsőrendü alperes B. I. azt állitja, hogy a váltóra vezetett aláirás B. Gábor nem üres forgatmány s ő ennek értelmében L. Sándor felperes irányában váltói kötelezettséget nem vállalt, mert a váltó hátlapján lévő kötelezettség nélküli forgatmány aláirása tévedésből töröltetvén, hogy a váltó L. Sándor által tovább

forgatható legyen, eszközöltetett annak B. Gábor általi ujabbi aláirása. Mivel azonban a v. t. 36. §-a értelmében a kitörölt forgatmány nem létezőnek tekintetik, a váltón levő B. Gábor aláirása pedig a v. t. 10. §-a értelmében üres forgatmányt képez, elsőrendü alperes váltójogilag kötelezve van, annyivalinkább, mert nem is állitotta, hogy ezen későbbi aláirását megszoritáshoz kötötte, annálfogva az alaptalan kifogások elvetése mellett, elsőrendü alperest, J. Kálmán és Cz. Zsigmond másod- és harmadrendü alperesekkel kik a kitüzött határnapra a 81824. számu vevény szerint rendesen megidéztetvén meg nem jelentek, a kereset kitételei az 1868. évi 54. tvczikk 111. §-a értelmében beismerteknek tekintetvén, a v. t. 91. §-a értelmében a követelt tőke és járulékokban marasztalni kellett.

Elsőrendő alperesnek közbevetett semmis. panasza és felebbezése folytán a bpesti kir. itélőtábla 1877. deczember 29-én 5585. szám alatt következőleg itélt:

A váltóeljárás 44. pontjainak egyikére sem fektetett semmis. panasz hivatalból visszautasittatik.

A felebbezés folytán pedig az eljáró kir. tvszéknek fentebbi keletü és számu itélete másod- és harmadrendü alperesek irányában érintetlenül hagyatik; elsőrendü alperesre nézve pedig, habár ezen alperes felperesnek azon kereseti állitását, miszerint az a kereseti váltót H. József utolsó forgatmányostól magához visszaváltotta, nem tagadta; tekintve mégis, hogy alperesi czégnek kitörölt aláirása fölött levő forgatmány tartalma kitörölve nem lévén, s a kitörölt aláirás alperesi czégnek uj aláirásával pótoltatván, ezen utóbbi nem üres forgatmánynak, hanem a fentérintett forgatmány aláirásának tekintendő.

Tekintve továbbá, hogy ezen forgatmány szerint alperesi czég a kereseti váltót további kötelezettség nélkül forgatván felperesre, a váltó kifizetésére nézve felelősséggel nem tartozik; megváltoztatik, felperes ezen alperes irányában keresetétől elmozdittatik.

Felperesnek felebbezése folytán a m. k. Curia mint legfőbb itélőszék következő itéletet hozott:

A másodbiróság itélete indokaiból helybenhagyatik.

81.

Csőd esetében a bukottnak csak azon vagyona nem vonható a csődtömegbe, mely törvény szerint a végrehajtás alól fel van mentve.

(1878. évi april hó 15-én 239. sz. a.)

Vagyonbukott F. Benjaminnak csődperében Sz. Károly ügyvédnek mint F. Benjamin csődhitelezői választmánya tagjának jelentése folytán az elsőbiróság következő végzést hozott:

Vagyonbukott F. Benjamin 10544. sz. a. beadott kérelmének a csődhitelezői választmány ezen jelentésének figyelembe vétele mellett részben hely adatván, nevezett folyamodónak a 10295. számu jelentés szerint a csődtömeghez leltározott és lezárolt tanári nyugdijából évi 350 frt, az 1876. évi XXXI. tvczikk 2. §-ához képest a zár alól felmentetik és szabad rendelkezésére hagyatik, folyamodó tanári nyugdijának évi 350 frton felüli része azonban a csődtömeg javára, továbbra is zár alatt hagyatik.

Bukott részéröli felebbezés folytán a bpesti királyi itélőtábla 1877. évi deczember 10-én 5801. sz. a. következő végzést hozott:

Az eljáró királyi tvszéknek fentidézett keletü és számu végzése megváltoztatik és vagyonbukott F. Benjaminnak nyugdija a csődleltárból kitöröltetni rendeltetik.

Indokok: Mert a csődtörvény 18. §-ához képest a megbukott tisztviselőnek hivatalbeli fizetésére ki nem terjeszthető, a nyugdij pedig a tiszti fizetést helyettesitvén, azzal ugyanazon jogi tekintet alá esik.

K. Mór perügyelőnek felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

Mindkét alsóbb-birósági végzés megváltoztatásával rendeltetik, hogy az 1876. évi XXXI. törvényczikk 2. §-a értelmében vagyonbukott F. Benjámin nyugdijának egy harmadrésze foglalandó le a csődtömeg részére, feltéve hogy ezen nyugdij 350 frtot meghalad, és évi 350 frtja a lefoglalás után is megmarad szabad rendelkezésére, mivel csőd esetében a bukottnak csak azon vagyona nem vonható a csődtömegbe, mely törvény szerint a végrehajtás alól fel van mentve, e tekintetben pedig jelenleg a fentidézett törvény mérvadó az ott elősorolt személyekre, melyek közé F. Benjámin is tartozik.

82.

A szolgálatnak a gazda tudta és beleegyezése nélkül történt elhagyása azt a kiérdemlett szolgálati bér visszatartására fel nem jogositja.

(1878. april 16-án 3568. sz. alatt.)

Sz. Zsuzsanna mint kiskoru fia Sz. György természetes és törvényes gyámja felperesnek, S. György alperes ellen 31 frt szolgálati bér iránt inditott sommás perében az elsőbiróság felperest a kereseti tőke és a keresetben követelt járulékai megfizetésére kötelezte.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi február 5-én 62161/877.

sz. alatt kelt itéletével az elsőbiróság itéletét oly változtatással, hogy a megitélt kamat 1877. október 1-től számitandó, helybenhagyta:

mert alperes azt, hogy felperesnek szolgálati bér fejében a keresetbe vett 31 frttal tartozik, tagadásba nem vette;

mert azon körülmény, hogy felperes a szolgálatot alperes tudta s beleegyezése nélkül hagyta el, utóbbit nem jogositja fel a szolgálati bér visszatartására,

mert a bemellékelt községi bizonyitvány tartalma alperes által be nem ismertetvén, s alperes részéről bizonyittatni meg sem kisértetvén, a fizetési idő nem igazoltatott, miért is a kamat törvény szerint csak a beperlés napjától kezdve volt megitélhető.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

83.

A kézokiratok csak annyiban birnak bizonyitó erővel, a mennyiben a kiállitónak törvényes illetősége köréhez tartozó tényekről adattak ki.

(1878. julius 10. 470. sz. a.)

B., S. Fani e. 496 forint váltótartozás fizetésére a miskolczi tszék mint váltóbiróság előtt 1877-ben inditott perben a fizetési meghagyást tartalmazó sommás végzés e. beadott kifogások folytán tárgyalás tartatott, melynek befejeztével a tszék a sommás végzés fentartásával alperesi kifogásokat elvetette, és őt 8 forint perköltségben marasztalta;

mert alperes a 2. NB. a. igazolvány szerint a tszék által vezetett czégjegyzékbe mint néhai S. Herman 5 kiskoru gyermekei gyámanyja lett bevezetve s a sommás kereset alapjául eredetiben felmutatott s általa más tekintetben nem kifogásolt váltót elfogadván s aláirása valódiságát sem tagadván, mint ilyen volt az 1876: 27. tcz. 116. §. értelmében fizetésre kötelezendő; miért is stb.

A kir. tábla 1878. jan. 22-én 19. sz. a. következőleg itélt:

Az eljáró tszék itélete, tekintve, hogy alperes tagadásával szemben felperes azt, hogy alperes néhai S. Czeczil kiskoru gyermekeinek gyámja volna, gyámhatósági okirattal, melyet a NB. alatti végzés nem pótolhat, be nem bizonyitotta; a váltóelj. 44. §. *b.* p. s a perr. 297. §. 14. p. alapján, azt az előző eljárással együtt a sommás végzésig bezárólag megsemmisittetik, a keresetlevél felperesnek visszaadatni rendeltetik s felperes 25 frt perköltségben marasztatik.

Felperes semm. panaszt adott be.

A legf. itélőszék azt elvetette s a felebbezést visszautasitotta.

Indokok: A semm. panasz elvetendő, mert közokiratok csak annyiban birnak bizonyitó erővel, a mennyiben a kiállitó törvényes illetősége köréhez tartozó tényekről adatnak ki; igy tehát a 2 NB. alatti czimpéldány az abban emlitett körülményre nézve, hogy S. Fani néhai S. Hermanné után maradt kiskoru gyermekek gyámanyja legyen — minthogy ezen gyámhatósági teendő a miskolczi tszék mint keresk. biróság törvényes hatásköréhez nem tartozik, — bizonyitékot nem szolgálhat;

mert továbbá e 2 NB. a. czimpéldány által igazolt azon körülmény, hogy S. Fani néhai S. H.-né kiskoru örököseinek czégvezetője, ezen minősége S. Fáninak őt nem képesiti arra, hogy nevezett kiskoruakat mint azok gyámanyja képviselje;

mert végre azon körülmény, hogy S. Fáni a kiskoruak gyámanyja legyen, minthogy 3-ik személyek érdeke forog fenn, — annak saját beismerése által, egyátalán nem igazolható; és ha e tekintetben sem. panaszt nem emelt volna is, — ezen a perr. 297. §. 15. p. alatt elősorolt eset a vált. elj. 47. §. értelmében hivatalból figyelembe veendő semm. esetet képez.

A felebbezés pedig visszautasitandó, mert a 2-od birósági itélet, helyesebben végzés, érdemleges intézkedést nem tartalmazván, a felebbezés tárgy nélküli.

84.

1. A belügyministerium mint legf. közigazgatási hatóság felügyeleti joga — az 1848: 22. tcz. értelmében, a sz. kir. városok minden közigazgatásügyi határozataira kiterjedvén: a követezvámra vonatkozó min. rendelet irányadó, az ezen közig. ügyből keletkezett összes magánjogi viszonyok elbirálásánál.
2. Nem létezik törvényi szabály, mely a legf. közig. hatóságtól, a vámdijak szabályozására vonatkozólag, az útólagos jóváhagyás, vagy a vámdijak időközi megváltoztatásának, felemelésének jogát elvonná.
3. A magánjogi viszony elbirálásánál, az alapul vett ministeri rendelet biróilag magyaráztatván, ezen birói magyarázat ellenében, ugyanazon legf. hatóság későbbi rendelete birói figyelembe nem vétethetik.

(1878. május 26-án 3591. sz. a.)

B. Sámuel — Budapest főváros ellen még 1872. julius 26-án a bpesti tszék előtt 37,507 frt 93 kr iránt pert inditott — követelését arra alapitván, miszerint a fővárossal 1866. nov. 30-án kötött szerződés értelmében, az általa Bpestre szállitandó kőszén után mázsánként követezvám czimén 1 kr. fizetésére köteleztetett; a

főváros részéről azonban nem 1, hanem 2 kr. követeltetett és be is szedetett; a kereset tárgya tehát ezen többlet visszatéritésében áll.

A tszék 1874. márcz. 2-án 3001. sz. a. itéletével alperest a kereset értelmében elmarasztalta; lényegileg azon indokból, mert a belügyminiszter *C. D. E.* alatti rendeleteiben kimondotta, mikép alperes felsőbb engedélyezés nélkül nem volt jogositva a szállitott kőszénnek, kövezetvám czimén, 2 krrali megrovását elhatározni s beszedését eszközölni.

A kir. tábla 1874. jun. 11-én 20601. sz. a. megváltoztatván a tszék itéletét, felperest keresetével elutasitotta azon okból, mert felperes követelésének sem valódiságát, sem mennyiségét nem bizonyitotta, mire szolgálandott különösen a vám kifizetéséről szóló nyugták felmutatása, mit azonban nem teljesitett.

A legfőbb itélőszék a kir. tábláét helybenhagyta, — hanem következő indokból:

Tekintve, hogy a m. kir. belügyministerium mint legfelső közig. hatóság, melynek törvényes felsőbb felügyeleti joga az 1848: 23. tcz. értelmében a sz. k. városok minden közig. ügyekben hozott határozataira kiterjed — 1870. decz 23-án kibocsátott s felperes által *E.* alatt becsatolt rendeletében csak 1871. jan. 1-jétől kezdve rendelte a kőszén mázsája után 1 kr kövezetvám szedését; s az illetékes legf. közig. hatóságnak ezen határozata irányadó mindazon magánjogi viszonyok elbirálására nézve, melyek ezen közigazgatási ügyből keletkeztek, és igy a felperes által támasztott visszafizetési igényekre is.

Ezután B. Sámuel elhalván — özvegye ugy is mint kiskoru gyermekei t. s t. gyámanyja, s B. Henrik mint gyámtárs 1875. év szeptember havában 36,335 frt iránt a bpesti szék előtt perujitással élt.

A tszék ezen ujitott perben 1877. jun. 19-én 16890. sz. a. itéletet hozott, melyben a perujitásnak helytadva, a legfőbb itélőszék fent közlött 7466. sz. itéletét hatályon kivül helyezte, és alperest ismét elmarasztalta a kereseti összegben következő indokolással:

Felperesek perujitási kérelmöket a perdts 315. §-ának *c)* pontjára alapitották, és habár alperes ellenezte is a perujitás megengedését, annak mégis helyt kellett adni, mert a felperesek által az ujitott perhez *C. D. O. P. Gn. R. T. U. 2. C. 2. 9—3. P-ig 3. R. 4. B.* és *4. C.* alatt becsatolt okmányok lényegileg a per tárgyára vonatkoznak; mert továbbá ezen okmányok az alapperben nem

használtattak volt, és mert a perujitás érvényesitésére a ptrdts 316. §-ában kiszabott határidő jelen esetben még nem telt el.

Alperes ama érvelése, hogy a válaszhoz 3 *R.* alatt becsatolt okmány alapján a perujitás megengedhető nem volna, mivel ezen okmány a perujitási keresethez becsatolva nem lett és mivel eme okmány a perujitási kereset beadásakor még nem is létezett, mellőzendő volt, mert a prdts 315. §-nak *c)* pontja nem állapitja meg, hogy csak azon uj okmányok alapján van helye a perujitásnak, a melyek a perujitási keresethez becsatoltattak.

Hasonlóképen nem volt figyelembe vehető ama alperesi kifogás sem, miképen a felperesileg kérelmezett perujitásnak azon oknál fogva sem volna helye, mert az ujitott perhez *G.* a. csatolt legfőbb itélőszéki itélet elvi elhatározást foglalván magában, az oly döntményt képez, mely ellen további bizonyitásnak nincs helye. Nem volt pedig figyelembe vehető ezen kifogás azért, mert perujitás minden véglegesen befejezett perben, kivéve a prdts 317. §-ban felsoroltakat kérhető, és mert a *G.* alatti itélettel végleg befejezett per nem tartozik a prdts 317. §-ában felsorolt perekhez.

Az ügy érdemét illetőleg előre bocsáttatik, miszerint alperes nem vette tagadásba — a mi különben az ujitott perhez *J.* alatt becsatolt okmány által is beigazoltatott — hogy felperesek az alapperbeli felperes néhai B. S. Sámuel örökösei, valamint hogy alperes felperesek kereseti joga ellen nem tett kifogást.

Kiemeltetik továbbá az is, miszerint az alapperben alperes által vitatott azon állitás, hogy a keresetbe vett követelés feletti határozás nem a biróságok, hanem a közigazgatási hatóságok hatásköréhez tartozik, az alapperben hozott és 2. *B.* alatt becsatolt semmitőszéki határozat által akképen oldatott meg, hogy a megállapittatott, miképen a keresetbe vett követelés elbirálása a biróságok hatásköréhez tartozik, valamint hogy alperes az ujitott perben többé már nem vette tagadásba ezen tszéknek a jelen ügybeni illetékességet, miért is azon kérdés, hogy a biróságok vagy pedig a közigazgatási hatóságok illetőségéhez tartozik-e a kereseti követelés feletti határozás, jelenleg birói határozat tárgyát többé nem képezi.

Az ügy érdemében alperes beismerte, hogy ő a magyar északi vaspálya megnyitása óta 1870. év végeig a m. éjszaki, illetve a m. kir. állam-vaspályán Pestre és Kőbányára érkezett kőszén után mázsánként 2 krajczárt tevő kövezetvámot szedett, különben ezen tény valósága a becsatolt okmányok által is igazoltatott.

Annak megállapitása, hogy milyen és mily magas kövezet-

vámot jogositott alperes a Pestre és Kőbányára érkezett kőszén után szedni, — tekintettel azon tényre, miképen alperes mint vámszedésre jogositott kiváltságot, csak a kormányhatóság által engedélyezett mérvben van jogositva vámokat, tehát kövezetvámot is szedni, — egyedül a közigazgatási kormányhatóság hatásköréhez tartozik. Ezen tény valóságát nemcsak a peres felek ismerték be, hanem a *G.* alatt csatolt legf. itélőszéki itélettel is meg lett állapitva.

Már pedig a nméltóságu m. kir. belügyministeriumnak az ujitott perhez *H.* alatt csatolt rendelete által meg van állapitva, hogy alperes a vasuton és ide érkezett kőszén után mázsánként nem két, hanem csak egy krajczárnyi kövezetvám beszedésére jogositott.

Alperes ugyan azzal védekezik, hogy a *H.* alatti rendelettel az lett megállapitva, miszerint alperes csak 1871. év január 1-től fogva tartozik a vasuton ide érkező kőszén után mázsánként csak egy krajczárnyi kövezetvámot szedni, és hogy az alperes által az 1870. év végeig a vasuton ide érkezett kőszén után mázsánként két krajczárral szedett kövezetvám a belügyministerium által helybenhagyatván, alperes nem tartozik a beszedett kövezetvámból a megvámoltaknak bármit is visszafizetni.

Azonban ezen felperesileg is tagadásba vett érvelés meg nem áll, mert a nméltóságu m. kir. belügyi ministerium a 3. *R.* alatt csatolt rendeletével megállapitotta ezen alperesi érvelés alaptalanságát egyszersmind kijelentvén, hogy ő a *H.* alatti rendelettel az alperesileg 1870. év végéig gyakorolt szóban forgó törvénytelen kövezetvámszedést a multra nézve jóvá nem hagyta, és hogy az illetéktelen vámszedés által károsult felek kártéritési igényei érvényesitése elől a törvényes ut el nem záratott. Alperes ugyan az *R.* alatt csatolt rendelet ellen mindenek előtt azon kifogással élt, hogy az a jelen per elbirálásánál nem volna figyelembe vehető, mert ezen a válaszhoz másolatban becsatolt okmánynak eredetijét felperesek a f. évi február 22-én megtartott eredeti okmány felmutatási határnapon nem mutatták fel.

Azonban ezen kifogás birói figyelembe nem vehető, mert felperesek az emlitett határnapon a XII. alatt csatolt jkönyv szerint bejelentették, hogy a szóban forgó okmány eredetije nem felperesek, hanem Bpest fővárosa hatóságának van birtokában, minek következtében a perrendtartás 187. §-a alapján kérték felperesek, hogy ezen okmány eredetijének Bpest főváros hatóságától esetleg a m. kir. belügyministeriumtól való beszerzése iránt ezen törvényszék hivatalból intézkedjék.

Miután pedig a prdts hivatkozott szakasza felpereseket az imént emlitett kérelem érvényesitése iránti joggal felruházza, felperesek a szóban levő kérelem előterjesztése által, az *R.* alatti okirat eredetijének felmutatása tekintetébeni perrendszerü kötelességöknek megfeleltek.

A szóban forgó okirat eredetijének hivatalbóli beszerzése pedig szükségtelenné vált azáltal, hogy alperes, ki a f. évi február 22-én megtartott okirat közlési határnapon az *R.* alatt csatolt okiratot koholtnak és nem létezőnek jelentette volt ki, az ezen határnap után beadott viszonválaszban ezen okmány valódiságát, valamint azt, hogy ezen okirat eredetije az ő birtokában van, nyiltan beismerte; továbbá, mert felperesek ezen okmánynak Bpest főváros hatósága által kiállitott hiteles másolatát a végirathoz 3. *T.* alatt becsatolták, és mert alperes az ellenvégiratban önmaga szükségtelennek jelentette ki a szóban levő okmány eredetijének beszerzését.

A 3 *R.* illetve 3 *T.* a. csatolt okmány ellen azon további kifogást tette alperes, hogy az azon oknál fogva sem vehető figyelembe, mert ezen rendeletet a m. kir. belügyministerium az ujitott perhez 11. sz. alatt csatolt későbbi rendeletével lényegileg visszavonta. Azonban ezen kifogás nem felel meg a valóságnak, mert az imént hivatkozott rendelet a 3. *R.* illetve a 3. *T.* alatti rendeletet egész terjedelmében fentartotta és megerősitette; miért is a szóban levő kifogást mellőzni kellett.

Hogy az 1870. év végeig a magyar éjszaki, illetve a m. kir. államvasuton néh. B. Sámuel részére Bpestre és Kőbányára érkezett kőszén után, mázsánként csak egy krajczárnyi kövezet szedetett volna be alperes által, azt alperes nemcsak hogy nem állitotta, sőt ellenkezőleg nem tagadta alperes, hogy ezen kőszén után mázsánként két kövezetvám szedetett be.

Ellenben tagadta alperes, hogy ő néhai B. S. Sámueltől, az emlitett pályán érkezett kőszén után a 2. *F.* alatti mellékletben a kitüntetett 9322 frt 28 krral többet szedett volna be kövezetvámként.

Az e. b. törvszék itélete indokolását következőleg fejezte be:

A mi a felperes által keresetileg vitatott 72671 frt 22 krnyi néh. B.-től beszedett városi kőszén kövezetvám utáni összegből alperes által valónak be nem ismert 63343 frt 94 krt illeti, ebből 54594 frt 66 krra nézve felperesek a 2 *Q.* egész 3 *P.* alatti számlák által beigazolták, hogy ezen összeg alperes részére néh. B. S. Sámueltől, a neki az 1870. évi február hóban és azután folytatólag 1870. év végeig a m. kir. államvasuton Pestre és Kőbányára

szállitott kőszén után mázsánkénti 2 krnyi kövezetvám fejében beszedetett.

Az imént emlitett a salgó-tarjáni kőszénbánya részvény-társaság által kiállitott számlákat illetőleg alperes ugyan tagadta, hogy ezen okmányok, miután azok nem tőle származnak, ellene bizonyitékot képeznének. Azonban ezen kifogás nem volt tekintetbe vehető, mert alperes beismerte, miképen ő a magyar éjszaki, illetve a m. kir. államvaspályán 1870. év végéig Pestre és Kőbányára érkezett kőszén utáni városi kövezetvám beszedésével, először a m. éjszaki vaspálya-társaságot, ennek megszüntével pedig a salgó-tarjáni kőszénbánya-társaságot bizta volt meg, és hogy ezek az emlitett kövezetvámot tényleg be is szedték.

E szerint tehát a most nevezett kőszénbánya részvény-társaság a szóban levő kövezetvám beszerzésére nézve alperes megbizott vámszedője lévén, az általa a beszedett kövezetvámról kiállitott elismervények alperes ellen teljes bizonyitékot képeznek.

Alperes továbbá a 2 *Q.* — 3 *P.* alatti okmányok valódiságát vette tagadásba, de ezen kifogás is mellőztetett, mert felperesek alperest arra nézve, hogy ezen számlák a salgó-tarjáni kőszénbánya részvény-társaságtól származnak, a nevezett társaság igazgatója által leteendő főesküvel kinálták meg, és mert alperes ezen főesküt sem el nem fogadta, sem vissza nem kinálta, minek következtében ezen okmányok valódisága bebizonyitottnak tekintendő.

Alperes azon kifogása, hogy ő miután felperesek a fenti főesküt oly módon kinálták, hogy ezt a salgó-tarjáni kőszénbánya részvény-társaság igazgatója tegye le, — ezen eskü megengedését ellenzi, mellőzendő volt; — mert a fentebbiek szerint a kérdésben forgó kövezetvám beszedésére nézve a salgó-tarjáni részvény-társaság alperes megbizottja lévén, felperesek a perrendtartás 225. §-a értelmében törvényszerüen kinálták alperesnek a kérdéses főesküt. A 2 *Q.* — 3 *P.* alatt becsatolt okmányok által igazoltatik, miképen a salgó-tarjáni kőszénbánya-társaság, a néhai B. S. Sámuel részére a fentebb kijelölt időszak alatt Pestre és Kőbányára érkezett kőszénért annak mázsánkénti két krajczáros vámdija fejében az emlitett számlákban kitett összegeket összesen 54594 frt 94 krt néhai B. S. Sámuel folyó számlájában a most nevezettnek terhére irta.

De ezen számlák által az is beigazoltatik, hogy a salgó-tarjáni kőszénbánya-társaság az imént emlitett kövezetvámot B. S. Sámueltől tényleg be is szedte; ugyanis az ezen számlák követel (haben)

rovata szerint néhai B. S. Sámuel, azon összegekre, melyek a 2 *Q*. — 3 *P*. alatti számlákban terhére irattak, a nevezett részvény-társaságnak fizetéseket teljesitett, még pedig oly mértékben, hogy a 3 *P*. alatt csatolt számla szerint az 1871. évi julius 17-én nemcsak hogy mivel sem tartozott néhai B. ezen részvény-társaságnak, hanem ellenkezőleg a salgó-tarjáni kőszénbánya részvénytársaság maradt még 834 frt 57 krral adósa néh. B. S. Sámuelnek.

Alperes azon kifogása, hogy felperesek nem igazolták, miképen a salgó-tarjáni kőszénbánya részvény-társaság a beszedett városi kövezetvámot alperesnek beszolgáltatta, mellőzendő volt, mert alperes a salgó-tarjáni kőszénbánya részvény-társaság által beszedett kövezetvámért a megvámoltak irányában felelős, tekintet nélkül arra, hogy beszolgáltatta-e a salgó-tarjáni kőszénbánya részvény-társaság alperesnek a beszedett kövezetvámot.

A fentebb kitüntetett két rendbeli kövezetvám összegeken felül, a kereseti 72671 frt 22 kr kövezetvámösszegből még hátralevő 8754 frt 28 kr valóságának beigazolására hivatkoztak felperesek a 2 *G*. — 2 *P*-ig becsatolt mellékletekre, melyek az 1868. évi april hótól egész 1869. évi január hó végeig terjedő időről szólanak, miután azonban felperesek azok valódiságát az alperesi tagadás ellenében nem igazolták, azok bizonyitékul nem szolgálnak.

De minthogy néhai B. S. Sámuel az alapperben alperest a főesküvel kinálta meg aziránt, hogy alperes nevezettől 1867. évi augusztus 1-étől 1870. év végeig minden mázsa kőszén után 2 krajczárt, összesen pedig 75015 frt 85 kr vámpénzt be nem szedett, minthogy továbbá alperes ezen főesküt sem el nem fogadta, sem vissza nem kinálta, és minthogy a fentebb emlitett 8754 frt 28 kr egyrésze a 75015 frt 85 kr vámnak; mindezek következtében be van bizonyitva, hogy a 8754 frt 28 kr kövezetvámösszegeket alperes néhai B. S. Sámueltől beszedte.

Ezek szerint be van igazolva, hogy alperes néhai B. S. Sámueltől az annak részére 1870. év végeig Pestre és Kőbányára érkezett kőszén után mázsánkénti két krajczárnyi kövezetvám czimén összesen az ujitott keresetben felszámitott 72671 forint 22 krt beszedte.

Minthogy pedig a fentiek szerint alperes az imént emlitett beszedett vámösszegnek csak felét volt jogositva néhai B. S. Sámueltől beszedni, ez által be van igazolva azon tény, hogy alperes 36335 frt 61 krt néhai B.-től jogtalanul szedte be.

Ezen összeget felperesek mint néh. B. jogutódai annál inkább

jogosittattak mint tartozatlanul teljesitett fizetést alperestől visszakövetelni, mivel azon tény által, hogy néhai B. a törvénytelenül szedett vámot megfizette, a törvénytelen vámszedés jogszerüvé nem vált, és mert alperes megigazolta, hogy akár felperesek, akár néhai B. S. Sámuel lemondott volna a kereseti összegnek visszakövetelése iránti jogáról.

A kamatok az alapperbeli kereset beadása napjától fogva megitélendők, mert késedelmi kamatok a per meginditása napjától fogva járnak és mert a jelen per az alapperbeli kereset beadásával indittatott meg.

Alperes a perköltségek és az itteni illeték viselésében mint pervesztes el volt marasztalandó.

A kir. tábla 1877. decz. 20. 46176. sz. a. most szintén elmarasztalta alperest, a tszéki itélet hhagyásával, és pedig felhozott indokaiból annál is inkább:

mivel alperes a 2 *G*-től — 6 *P*-ig becsatolt mellékletek valódiságát éppen ugy, mint a 2 *P.* illetőleg 2 *Q*-től — 3 *P*-ig mellékelt kimutatások bizonyitó erejét csak általánosságban tagadta meg. Midőn tehát ezen tagadással szemben, alperes a kimutatásokban foglalt egész követelésre nézve kináltatott meg főesküvel, az által: hogy ezen esküt, melyet periratai szerint maga is az egész követelésre vonatkozólag kináltnak tekintett, el nem fogadta, — a 2 *G*-től — 3 *P*-ig beperesitett kimutatásokban foglalt felperesi követelés valódiságát bebizonyitottnak kell tekinteni. stb. stb.

A legf. itélőszék következőleg itélt:

Mindkét alsó bir. itélet megváltoztatik, a legf. itélőszék 1874. évi 7466. sz. itéletének továbbra is jogerőben fentartása mellett, felperesek ujitott keresetükkel elmozdittatnak s a perköltségek kölcsönösen megszüntetetnek.

Indokok: Tekintve, hogy alapperbeli felperes, a tőle állitása szerint törvényellenesen beszedett vámdijnak visszatéritésére irányzott keresetével harmadbiróságilag az alapon lett elutasitva: mert a m kir. belügyministeriumnak a földm. keresk. ministeriummal egyetértőleg 1870. decz. 23. — 19619. sz. a. kibocsátott — az alapperben *E.* az ujitottban *H.* alatt csatolt rendelete által, a kőszén minden mázsája után, a kövezetetvámnak 2 krral szedése egész 1870. decz. utolsó napjáig, részben utólag helybenhagyottnak, s igy törvényesnek találtatott, — ugyanazért tartoztak volna felperesek, ha a fenti 3-ad bir. itéletnek hatályon kivül helyeztetését kivinni akar-

ták, — ténybeli adatokat szolgáltatni annak igazolására, hogy az *E.* illetőleg *H.* rendeletnek fenti értelmezése téves alapon nyugszik.

Ily adatokat azonban felperesek jelen ujitott perben nem szolgáltatnak, mert azon puszta érvelésük, hogy törvény szerint a vámdij mindig előre megállapitandó, és hogy egy bizonyos időtartamra legfelsőbb hatóságilag megállapitott dijjegyzék időközben meg sem változtathatik; és hogy ennélfogva a m. kir. belügyministerium a 2 kr dijat utólag jóvá sem hagyhatta, — illetőleg az *A.* alatti jegyzék szerint 6 évre megállapitott dijak megváltoztatását meg sem engedhette, az alapperbeli jogérvényes itélet fent előadott alapjának megdöntésére szolgáló ténybeli adatot nem képez; de ezenkivül emez érvelésük már az anyaperben előadva volt, és egyébként is minden törvényes alapot nélkülöz, — minthogy nem létezik törvény, különösen felperesek által erre vonatkozólag idézett törvényczikkek nem tartalmaznak oly intézkedést, melynél fogva a vámdijak szabályozására hivatott legfőbb közig. hatóságtól, az utólagos jóváhagyásnak, vagy a vámdijak időközi megváltoztatásának joga elvonatnék.

De a belügyministerium által 1877. jan. 9. 1150. sz. a. kibocsátott és 3 *R.* illetve 3 *S.* alatt csatolt rendelet sem tekintethetik oly adatnak, melylyel az alapperben hozott legf. itélőszéki itéletnek hatályán kivül helyezését indokolni lehetne;

mert a m. kir. belügyministeriumnak legelől idézett *E.* illetve *H.* alatti rendelete, az alapperben a felperes és alperes közötti jogviszony elbirálásának alapjául vétetvén, s mint ilyen szükségképen biróilag magyaráztatván, ezen magyarázat ellenében ugyanazon közig. hatóságnak utóbb kiadott rendelete birói figyelembe nem vehető.

Ezek szerint felperesek annak igazolására, hogy a *H.* alatti rendeletnek, a legf. itélőszéki itéletben nyert értelmezése téves alapon nyugszik, bizonyitékot nem szolgáltatván, azt jogerejében továbbra is fentartani stb. stb. kellett.

85.

A magán uradalmi főhivatalnok nem tanusitván sem oly hütelenséget, sem oly képtelenséget, mely felmondás nélküli elbocsáttatását igazolhatná: azt hivataltóli elmozditása esetére fél évi felmondás megilleti; következőleg az, vagy jogutódai az azzal járó illetmények követelésére jogositottaknak is tekintendők.

(1878. junius 17. 5913. sz. a.)

K. István mint V. Gábor püspöki főügyész s igazgató örököseinek megbizottja — Sch. György rozsnyói püspök e. 2003 frt

fizetési hátralék iránt a rozsnyói jbiróság előtt 1877-ben pert inditott, melynek letárgyalása után

a jbiróság 1877. aug. 17. 4317. sz, itéletével felperest keresetével elutasitotta, a perköltségeket kölcsönösen megszüntetvén, következő indokolással: Azon alperesi kifogás, hogy V. Gábort a püspök igazgatónak nem nevezte ki, megczáfoltatik a püspök *D. E.* leveleivel, melyekben V. kormányzó ügyészének ismeri el, és az *A.* alatti fizetési ivvel, mely annak mint kormányzónak rendes fizetéséről tanuskodik. Az érdemre nézve azonban a kereset elutasitandó volt; mert V. Gábor a püspökségnél magán tisztviselő minőségben állván, ezen szolgálati viszonya csak magán szarződés által szabályoztathatott. Felperes részéről pedig, szemben alperesi tagadással, nem bizonyittatott, hogy V. szolgálatbóli elbocsáttatása esetében, egy évi fizetése kiszolgáltatása általi kielégitésre lett volna jogositva.

A kir. tábla 1878. márcz. 6. 78104/877. sz. alatt alperest 910 frt 80 kr s ennek perkezdéstőli kamatai fizetésében elmarasztalta.

Indokok: Az *A—E* nem kifogásolt levelek igazolják, hogy alperes, midőn a püspökségi javakat átvette, V. Gábort az urad. főügyészi hivatalában az ott kitett illetmények mellett megerősitette, s nála is e minőségben tovább szolgált. Ezek szerint alperes V.-nal szolgálati szerződéses viszonyba lépett, illetőleg az elődje által létesitett szolgálati szerződést átvállalta; s miután alperes mivel sem bizonyitotta, hogy az szolgálatában oly hütelenséget vagy hivatali képtelenséget tanusitott volna, mely miatt azt minden előleges felmondás nélkül szolgálatából elbocsátani jogositva volt; és miután V., tekintve állását, ettőli elmozdittatása esetére, rendes körülmények között fél évi felmondás megilleti; miután alperes az illetmények kereseti felszámitásának helyességét ugy a *G.* alatti piaczi árjegyzék hitelességét nem kifogásolta, és felperesnek erre vonatkozó azon állitását, hogy az mint a vidék központi piaczának ár-kimutatása egyedül irányadó, sőt a rozsnyóinál alperesre nézve még kedvezőbb, megjegyzés nélkül hagyta; végre miután felperesek mint V. Gábor örökösei s jogutódjai, apjok jogait s követeléseit érvényesiteni jogosultak, alperes pedig nem is állitja, hogy az ezen követeléséről lemondott volna; mindezeknél fogva stb. stb.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét indokaiból hhagyta.

86.

Az oldalrokonok törvényes öröklése a képviseleti jogon s azon elven alapszik, hogy az oldalrokon öröködési joga tekintetében saját elhalt szülejét s nem elhalt oldalrokonát képviseli; jogosultságát nem az oldalágból, hanem csak saját ága törzséből merithetvén; miből következik, hogy az oldalrokonok ezen joga a felmenők joga által van feltételezve, s igy a felmenők öröklési jogánál tovább nem terjedhet.

(1878. junius 4-én 8496. sz. a.)

B. Samu, F. András mint A. Eszter s Károly gyámja e. néhai B. Ida után maradt hagyaték tulajdonjoga, illetve örökösödési jog megállapitása iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetétől elmozditotta s 21 frt perköltségben marasztalta;

mert felperes keresetét néhai B. Ida után maradt, a m.-kereszttesi 814. és emődi 548. sz. telekjkönyvben foglalt hagyaték tulajdonjogának megitélésére irányozta; azonban maga sem állitja, hogy azon ingatlanok B. Ida szerzeményei volnának, sőt a *B. C.* telekk. kivonatokkal felperes maga mutatta ki, hogy azok az örökhagyóra törvényes öröklés utján édes anyjáról A. Kláráról szállottak; azt sem vonta kétségbe, sőt hallgatag beismerte, hogy alperes gyámoltjai most nevezett A. Klárának édes testvérei. Már pedig az ideigl. szab. 10. §. szerint leszármazók hiányában az apa s anya csakis azon érték erejéig hivatvák öröklésre, mely tőlök vagy az ágoktól származott; a 11. §. szerint pedig az apát az apai és az anyát az anyai ágon leszármazott oldalági örökösök képviselvén, felperest, ki nem is állitja, hogy a kérdéses hagyaték tőle vagy ágától származott örökhagyó B. Idára, tekintettel az idézett §§-okra, keresetétől elmozditani kellett.

A kir. tábla 1887. decz. 13. 52785. sz. a. indokaiból helybenhagyta a tszék itéletét.

A legf. itélőszék pedig mindkét alsó bir. itéletet megváltoztatta s örökhagyó B. Ida hagyatékára, jelesen annak a m.-kereszttesi 814. s emődi 548. sz. telekjkönyvben foglalt ingatlanjaira, felperes kizárólagos öröködési jogát megállapitotta, a perköltségeket kölcsönösen megszüntetvén.

Indokok: Alpereseket, mint a leszármazók nélkül meghalt örökhagyó B. Ida előtt elhalt anyjának, néhai A. férjezett B. Klárának testvéreit, csak annyiban illetheti meg nevezett örökhagyó után a törvényes örökösödés, a mennyiben az saját, A. Klárával közös szüleiket megilletné; mert az oldalrokonok törvényes öröklése a képviseleti jogon, s azon elven alapszik, hogy örökösödési joga tekintetében az oldalrokon saját elhalt szülejét — nem az elhalt

oldalrokonát — képviseli; jogosultságát nem az oldalágból, hanem csak saját ága törzséből meritvén. Ebből következik, hogy az oldalrokonok törvényes öröködése a felmenők joga által van feltételezve, s hogy az a felmenők öröklési jogánál tovább nem terjedhet.

Már pedig beismerik alperesek is, hogy a kereseti vagyon, melyet az örökhagyó B. Ida anyjától örökölt, ugyancsak az örökhagyó anyjára nem az ő szüleikről s felmenőikről, hanem első férje G. Imréről szállott, végrendeleti öröklés utján.

A kereseti javak tehát, melyek osztály tárgyául az örökhagyó anyja s alperesek, illetőleg ezek felmenői közt soha sem szolgáltak, s a melyekre nézve alperesek s az örökhagyó, illetőleg ezek felmenői közt soha jogközösség nem létezett, nem képeznek oly ági vagyont, a melyből egyedül követelhetnének alperesek szülei, vagy ezek halála után magok alperesek örökséget az id. törv. szab. 10—12. §§-hoz képest. Nem követelhetik alperesek, hogy ama javak hozzájok térjenek vissza, mert azok nem onnan származtak.

A kereseti vagyon e szerint alperesek irányában jogilag szerzeménynek tekintendő s abban, miután az örökhagyónak sem anyja, sem testvérei életben nincsenek, az apát, vagyis felperest illeti kizárólag a törvényes örökösödés.

87.

Nem alkalmazható az ősiségi nyiltparancsnak az öröklési jog elenyésztére vonatkozó szabálya: ha felperes már osztályrészében nyert, s testvére által visszatartott vagyon kiadására, tehát nem öröklési jogának, hanem már tényleg nyert örökségi osztályrészének kiadására irányozza keresetét.

(1878. april 17-én 2880. sz. a.)

F. Mihály felperesnek B. Józsefné s társai ellen a kezelés alá vett atyai örökség megtéritése és járulékai iránt inditott perében az elsőbiróság felperest elévülés tekintetéből keresetével elmozditotta,

mert felperes keresetét azon lábas jószágok kiadása iránt inditotta, melyek még 1835. év előtt elhalt édesatyja F. János után örökség utján reá szállottak, s mely lábas jószágok felperes fivére F. Pál által, saját örökségi ingóságaival együtt, édes apjuk lakhelyéről Dormándról, Atkár helységébe felperes nagykoruságáig leendő további kezelés végett, elhajtattak, s miután most nevezett F. Pál az *F.* szerint 1837. évben elhalt, és annak özvegye W. Mária 1838. évben másodszor V. Jánoshoz ment nőül, azonban nevezett Gy. Mária 1853. deczember 18-án szintén elhalálozván, a kérdéses örökségi lábas ingóságok, felperes előadása szerint, felperes fivérének F. Pálnak halála és özvegyének Gy. Máriának másodszori férjhez-

menetele folytán, ez által második férje házához vitettek, és ott maradtak; minthogy azonban felperesek önmaguk előadása szerint a kérdéses apai örökség még 1835. év előtt megnyilt, s igy az 1852. november 29-én kibocsátott s az ősiségi viszonyokról rendelkező nyiltparancs 9. §-a szerint ezen örökség kiadása iránti per, az osztr. polg. törvénykönyv hatályba léptétől, azaz 1853. évi május 1. napjától számitandó egy év alatt, az örökségi igény elenyésztének terhe alatt meginditandó volt. Miután azonban a kérdéses örökség iránti per az érintett határidő alatt meg nem indittatott, A. Lászlónak, mint az időben törvénykezési szolgabirónak a keresetlevélhez G. alá csatolt bizonyitványából pedig az, hogy az abban K. Anna F. Jánosné által, G. Mária W. Jánosnő ellen nevezett szolgabiró előtt inditott, azonban végitélettel el nem döntött keresetet tárgyazó iratoknak eltévedése állittatik, ugyanazon felperesi apai örökségi lábas jószágoknak kiadása iránt indittatott volna, határozottan ki nem tünik, de egyébként is, ha az 1850. évben inditott keresetre vonatkozó iratok eltévedtek, a kérdéses örökség iránti per a fent kitett 1853. évi május 1-től 1854. május 1-éig terjedő határidő alatt meginditható volt; mindezeknél fogva alperesek által felhozott e tekintetbeni kifogása folytán a kereseti jog elévültnek kimondandó volt.

Felperesek felebbezése folytán a budapesti kir. itélő 1871. évi deczember 31-én 44324. sz. alatt következő itéletet hozott:

Az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával: az ősiségi nyiltparancs 9. §-ának elenyésztő intézkedése alkalmazhatónak nem találtatik, s az eljáró kir. törvényszék a pernek, jelen itélet jogerőre emelkedése után érdembeni birálat alá vételére utasittatik:

mert felperes nem atyja utáni örökösödés, hanem az iránt támasztott keresetet, hogy a már osztályrészében nyert s egyességileg testvérének használat és annak idején szaporulattal együtt leendő visszaszolgáltatása végett átadott, azonban visszatartóztatott ingó vagyonnak becsértéke megtérittessék, az ily alapon inditott kereset joga az ősiségi nyiltparancs 9. §-a szerint elenyészettnek nem tekinthető.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a bpesti kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

88.

Ha az örökhagyó tartozásaiért az örökös pereltetik be, s a követelés valódisága bebizonyittatik, azt azonban, hogy az örökös annyit öröklött volna, mint a mennyit a követelés tesz, felperes nem tudja kimutatni: a hozandó itéletekben a tartozás az örökhagyó ellen egész összegében megállapitandó, azonban az összegből az örökös csak annyiban marasztalandó el, a mennyit az örökhagyó után általa öröklött vagyon értéke tesz.

(1877. ápril 26-án 3344. sz. alatt.)

A cs. kir. katonai kincstár mint felperesnek W. Ferenczné született P. Henriette ellen 2418 frt 91 kr. iránt inditott perében: az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti kir. itélő tábla 1876. évi október 17-én 41867. sz. a. hozott itéletével: az elsőbiróság itéletét részben megváltoztatta, s alperest 1412 frt 87 kr tőke, s annak 1872. évi september 18-tól járó kamatainak megfizetésére kötelezte; következő indokoknál fogva:

felperes katonai kincstár W. Ferenczczel kötött szerződés 37. és 39. pontja értelmében jogositva volt azon munkálatokat, melyeket az előbb teljesiteni elmulasztott, bárki által, s bármely árért elkészittetni, s árkülönbözetet W. Ferencztől követelni;

tekintve már most, hogy W. Ferencz a katonai kincstárhoz beterjesztett beadványában már 1869. julius 1-én kinyilatkoztatta, hogy az általa teljesitendő munkálatokat terhére és veszélyére neje jelenlegi alperes fogja eszközöltetni, az utóbbi pedig bár 1869. november 7-én kelt nyilatkozatában, a szerződésileg vállalt munkálatok megtételére készségét kijelentette, férjétől nyert meghatalmazása után, férjét terhelő kötelezettségeknek legkisebb részben sem felelt meg, sőt 1870. január 20-án beismerte, hogy eme kötelezettség teljesitésére képtelen; ennélfogva felperes a szerződés tartama alatt szükségesnek mutatkozó épitkezéseket K. Nándor által megtétetni, s az egységi árak és a K. által követelt árak közötti különbözet követelésére jogositva lévén, az elsőbiróság itéletét ez oknál fogva megváltoztatni, s alperest mivel az árkülönbözet a szerződés 39. p. szerint teljes bizonyitékot képező felperesi okmányok által igazolva van, az 1412 frt 87 kr tőke és a kereset beadásától számitandó 6% kamat megfizetésére kötelezni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

Tekintve, hogy felperes a persorán begyőzte, mikép az *A.* és *E.* alatti szerződésekből felmerült árkülönbözet által összesen 3826 frt 78 krnyi, illetőleg az alperes férje által kiérdemelt s visszatar-

tott 1412 frt 87 kr munkabér betudásával 2413 frt 91 krnyi kárt szenvedett;

tekintve továbbá, miszerint felperes az alperes tagadása ellenében azt, hogy az utóbbi férje után a fentebbi 1412 frt 87 kr követelésnél többet örökölt volna, nem bizonyitotta be, örököst pedig az öröksége nején tul marasztalni, s az örökség mennyiségének kitudását a végrehajtás utjára fenhagyni nem lehet;

végre tekintve azt, hogy W. Ferencz óvadékára vonatkozó, a per folyamán fel nem emlitett, s csak a másodbirósági itélet elleni felebbezvényhez mellékelt *NB.* alatti kimutatás a p. t. rendt. 283. §-ához képest figyelembe nem vehető:

mindezeknél fogva a budapesti kir. itélő tábla itélete helybenhagyatik indokainál fogva oly értelemben, hogy felperes kincstár követelése összesen 3826 frt 78 krban, illetőleg a néhai W. Ferencz által kiérdemelt 1412 frt 87 kr munkabér betudásával 2413 frt 91 krban megállapittatik, de ezen összegből alperes mint W. Ferencz örököse csak 1412 frt 87 krt, s annak 1872. september 18-tól számitandó 6% kamatját tartozik felperesnek megfizetni; illetőleg tartozik ezen ellene megitélt tőke és kamatnak a cs. kir. katonai kincstár elleni követelésébe betudását eltürni.

89.

1. Közszerzeménynek a házasság kötésekor létezett vagyonértéket tulhaladó érték lévén tekintendő, a közszerzeményből a házastársak külön vagyonának ebbe beruházott értéke, tehát a nő hozománya is, levonandó.

2. Örökösödési perben a kölcsönös igények és beszámitások viszonkereset nélkül is érvényesithetők.

(1878. január 9-én 11563. sz. a.)

Sz. András felperesnek B. Erzsébet és Imre ellen örökösödés iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

M. Mária hagyatéka, mely a parádi 101. számu tjkönyvben *A. I.* 1. rend szám alatt felvéve van, hitestársi öröklési jogon felperesnek megitéltetik; következő indokoknál fogva:

mert *A.* alatt csatolt egyházi anyakönyvi kivonat szerint felperes néhai neje K. Mária 1861. évtől 1873. aug. 18-ig utóbbi halála napjáig házassági összeköttetésben éltek, ezen idő alatt a viszonválaszhoz 4. sz. alatt csatolt szerződés tanuságaként 1868. évi október 3-án szereztetett a kereseti parádi 101. számu tjkönyvbeli *A. I.* 1. rend szám alatti fekvőség, mely szerződés, habár csakis az egyik házasfél K. Mária által köttetett, mindamellett a szerzemény házassági közszerzeménynek tekintendő, s az 1846. évi VIII.

tvczikk szerint felmenő a leszármazó örökösök hiányában arra nézve az öröklési jog hátramaradt felperesnőt, mint hitves társát illeti; ugyanazért részére megitélendő volt, mely öröklési jog ellen figyelembe nem vétetett alperesek ellenvetése, miszerint néhai K. Mária atyjától 400 frtot örökölt, s azon vette volna a házat, mert ha igazoltatnék is ezen női hozomány, az csakis ennek követelésére és nem a szerzeményi ingatlanság öröklésére szólgálna alapul; továbbá azon ellenvetés sem jöhet tekintetbe, hogy felperes nejével nem élt együtt, mert ha való volna is ez állítás, miután a házassági viszony K. Mária örökhagyó haláláig fennállott, az, hogy a házastársak együtt éltek vagy békében laktak-e vagy nem? az öröklés iránti jogokat nem szabályozza. Ezeknél fogva felperes keresete megitélendő volt.

A bpesti kir. itélőtábla 1877. évi május 28-án 18164. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét helybenhagyta; következő indokoknál fogva:

Jóllehet szerzeménynek, s igy közszerzeménynek csak az az öröklött, s illetve a házasság kötésekor meglevő vagyont tulhaladó vagyonérték tekintendő, s igy a közszerzeményből a házastársak külön vagyonának ebbe beruházott értéke levonandó;

jóllehet továbbá az örökösödési perben a kölcsönös igények és beszámitások viszonkereset nélkül is érvényesithetők lévén:

alpereseknek mint örökhagyó örököseinek, amannak hozományát, s illetve a szerzett vagyon csak ezt tulhaladó részének közszerzeményként leendő megállapitását követelni jogokban állott;

jóllehet továbbá azt, hogy örökhagyónak hozománya volt, az e részben kihallgatott tanuk egyhangulag bizonyitják;

minthogy azonban annak mennyiségére csak egyik tanu tesz saját tudomásán alapuló határozott vallomást, melyhez — miután alperesek nem saját tényükben forognak — a póteskü megitélhető, s igy a hozomány mennyisége megállapitható nem volt, alpereseknek e részben emelt követelését elutasitani; s annélfogva az elsőbiróság itéletét a hozomány mellőzésére vonatkozólag ezen indokokból, egyéb részeiben pedig indokainál fogva helybenhagyni kellett:

A m. kir. Curia mint legf. itélőszék pedig következőleg itélt:

A bpesti kir. itélőtáblának felebbezett itélete az abban felhivott és felhozott indokoknál fogva helybenhagyatik, annyival is inkább, mert G. Imre tanu, ki felperesnek atyai örökségét 420 frtból állottnak vallotta, nem saját tapasztalatából, hanem csak hallomásból tudja azt, hogy az örökhagyó K. Mária valóban megkapta a mondott összeget.

90.

Hogy vagyonátruházás esetén, a törvényes osztályrészre jogosult örökösöknek ez osztályrészre, mind a mellett hogy az átruházás visztcherrel történt, lehet-e igénye? annak figyelembe vétele mellett döntendő el, hogy mily arányban áll a visztcher, az átruházott vagyon értékéhez; mert ha a visztcher oly csekély, hogy a vagyon értékével arányban nem áll, a viszterhen felöli vagyonérték ajándékozottnak, s illetve olyképen átruházott vagyonnak tekintendő, melyből a szükség örökösök jogositva vannak törvényes osztályrészt követelni.

(1877. junius 12-én 4781. sz. alatt.)

Özv. B. Ferenczné s társai felpereseknek, B. János s társai alperesek ellen, törvényes osztályrész kiadása iránt inditott perében az elsőbiróság 1. rendü felperes Özv. B. Ferencznét keresetével elutasitotta, II. III. és IV. rendü felperesek keresetét azonban megállapitotta, s alperest kötelezte azoknak, törvényes osztályrész czimén 885 frt $94^{1}/_{2}$ kr összeget, s annak a kereset meginditásától járó kamatait megfizetni.

A budapesti kir. itélő tábla 1877. évi január 22-én 1694. sz. alatt hozott itéletével, az elsőbiróság itéletét a mennyiben elsőrendü felperest keresetével elutasitotta, érintetlenül, a mennyiben másod, harmad, és negyed rendü felpereseknek néhai idősb K. Ferencz által alperesek jogelődjére átruházott vagyon tekintetében törvényes osztályrészüket megállapitotta, oly részbeni változtatással, hogy alperesek emlitett felperesek 898 frt 83 krt, s ez összeg után 1866. május 6. napjától járó 6% kamatot tartoznak megfizetni.

Az elsőbiróság itéletét, felebbezett részében helyben kellett hagyni:

mert felperesek kérelmére ezen perhez mellékelt hagyatéki iratok tanusága szerint a II. III. IV-ed rendü felperesek, mint örökhagyó öreg B. Ferencz hasonnevü fiától származott unokái, a jelen kereset inditására kétségtelen joggal birnak;

mert alperesek maguk sem vonják kétségbe, hogy II. III. és IV. rendü felperesek özv. B. Ferencz, illetve alperesek jogelődjének B. Jánosnak átadott javakból nem részesittettek;

mert alperesek részéről a per során 2. sz. alatt felhivott vagyonátruházási szerződés, tekintettel arra, hogy a szülőknek eltartása, és a *D.* alatti leltár szerint összeirt vagyon értékéből különben is leszámitott terheknek átvállalása, viszteher mellett létrejött átruházási szerződésnek nem tekinthető, mint viszteher nélküli átruházás pedig az ideigl. törvkezési szabályok 4. 7. és 8. §-ai szerint a leszármazó törvényes örökösöknek törvényes osztályrészét

nem érintheti, felpereseknek, mint örökhagyó öreg B. Ferencz hasonnevü fiától származott egyenes jogutódainak törvényes osztályrészük helyesen állapittatott meg; tekintve azonban, hogy a keresethez *B.* alatt másolatban és a mellékelt hagyatéki iratokhoz eredetben csatolt leltár tanusitása szerint öreg B. Ferencz által alperesek jogelődjére átruházott és összesen 7390 frt 40 krra becsült vagyonértékből az 1997 frt 42 krra menő szenvedőleges terheket levonva, 5392 frt 98 kr tiszta érték marad fenn, tekintetbe véve továbbá, hogy a hagyatéki iratok között lévő haláleseтről felvett jegyzőkönyv tanusitása szerint örökhagyó után a perben álló feleken kivül örökhagyó után M. Gergelyné született B. Maris szintén mint egyenes leszármazó örökös maradt, ennélfogva felperesek, mint örökhagyó hasonnevü fiától származott jogutódainak törvényes osztályrészét a *B.* alatti leltárban összeirt vagyonértékből, a terheknek levonása után fenmaradt érték 1/6 részében kellett megállapitani.

Nem lehetett tekintetbe venni alpereseknek a persorán felhozott azon kifogását, hogy felperesek örökösödési igényükre nézve a per során felhivott 4. 5. sz. alatti okiratok tanusága szerint kiegyeztek, s kielégittettek volna, mert ezen okiratok, tekintettel a hagyatéki iratoknál lévő s örökhagyó B. Ferencz által 1875. évi május 29-én kiállitott okiratra, nem felperesek jogelőde után származott örökrészük, hanem nyilván első rendü felperes hozományának kiegyenlitésére és kielégitésére vonatkoznak, és mert különben is azt, hogy elsőrendü felperes ezen okiratokat nem csupán saját, hanem a többi felperes érdekében és képviseletében állitotta volna ki, alperesek, felperesek tagadása ellenében be nem bizonyitották.

Szintugy nem lehetett alpereseknek a *D.* alatti leltár és az abban kitüntetett érték elleni kifogásait tekintetbe venni, mert alperesek ezen törvényes kellékekkel ellátott leltár ellenében azt, hogy mely és minő értékü javak képezték jogelődök B. János szerzeményét ki nem jelölték, az értéknek pedig külön birói becslés utján megállapitását nem kérelmezték.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a bpesti kir. tábla itéletét a kamatok tekintetében megváltoztatta, s e részben az elsőbiróság itéletét hagyta helyben; egyebekben azonban a bpesti kir. tábla itéletét indokainál fogva annyival is inkább helybenhagyta:

mert a köteles rész kiszámitásánál B. Marisnak az örökségre nézve lett kielégitését felperesek a per során nem is állitották, de ennek jogairól, az ő meghallgatása nélkül különben sem lehetett volna jelen perben rendelkezni;

mert másrészről az átadott javak 7390 frt 40 kr becsértékével szemben sem az elvállalt 1849 frt 20 krnyi adósságok, sem az e vagyon jövedelemből fedezhetett tartás nem képeznek oly viszterhet, melynélfogva a 2. sz. a. szerződést másnak mint ajándékozási ügyletnek lehetne tekinteni;

mert továbbá alperesek tartoztak volna bizonyitani azon kifogásukat, miszerint felperesek örökségükre nézve kielégittettek, de e tekintetben sem a felperesek vagy jogelődük hozzájárulása nélkül kötött 2. sz. a. szerződés, sem a 3. sz. a. egyoldalu végrendelet bizonyitékot nem szolgáltatott, a 4. sz. alatti okiratban pedig hivatkozás történik az 1857. május 29-iki egyezményre, a melynek is az elsőrendü felperes hozományi követeléséről, de nem örökösödési igényekről szól.

A kamatok azonban, tekintettel egyrészről arra, hogy alperesek jogelőde az átvett birtok jövedelmét több éven át az átvállalt terhek törlesztésére volt kénytelen forditani, és másrészről arra, hogy felperesek is késedelmeskedtek, a késedelmi kamatok csak a per meginditásától kezdve itéltettek meg.

91.

A házassági válóperek a p. t. rendt. 36. §-a értelmében az előbbi törvényes gyakorlat szerint lévén tárgyalandók, az e perben közbenszólólag hozott — mint a viszálkodó feleket ágy és asztaltól elválasztó — itélet ellen a p. t. rendt. által engedett semmiségi panasznak helye nincs.

(1877. jan. 22-én 433. sz. a. kir. táblai határozat.)

G. Lajosnak H. Mária alperes elleni válóperében az elsőbiróság a peres feleket hat hétre ágy- és asztaltól elválasztotta.

E határozat ellen a házasságvédő semmis. panaszt adott be, mert a békéltetés megkisértése után nem tartatott jegyzőkönyvi tárgyalás, s ő sem hallgattatott meg.

A m. kir. Curia mint semmitőszék e semmis. panaszt illetékes elintézés végett a bpesti kir. itélőtáblához áttette.

Ennélfogva a mondott kir. itélőtábla 1877. évi január 22-én 433. sz. a. következő végzést hozott:

A jelen, mint a polgári törvk. rendtartás 36. §-a értelmében az előbbi törvényes gyakorlat szerint tárgyaltatni rendelt házassági válóperben közbeszólólag hozott, mint a viszálkodó feleket csak ágy és asztaltól elválasztó itélet ellen a p. t. rendtartás szabályai által engedett semmis. orvoslatnak helye nem lévén, a házasságvédő által közbevetett semmis. panasz visszautasittatik.

92.

1. A végrehajtási árverést kérő hitelezőnek az árverés foganatositásakor felmerült költségei a vételár-felosztásnál abban az esetben is az előnyös tételek közé sorozandók, midőn a jelzáloggal terhelt ingatlan tulajdonosai is önkénytes árverést kértek, s mindkét fél árverési kérelmének hely adatott.

2. A csődtömeghez tartozó s árverésen eladott ingatlan vételárának felosztása a polg. t. rendtartás szabályai szerint a telekkönyvi hatóság által csak akkor eszközölhető, ha a csődvagyont terhelő valamely követelésre nézve a végrehajtási zálogjog a csőd kiütése előtt bekebeleztetett, más esetben a csődtömeget illető vagyon felosztása a csődbiróság köréhez tartozik.

3. Ha a másodbiróság az elsőbiróság végzését részben helybenhagyta, részben megváltoztatta, a végzésnek csak megváltoztatott része ellen van helye felebbezésnek.

(1878. január 28-án 12071. sz. alatt.)

K. József hagyatéki csődtömege és F. Teréznek a nagyváradi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság által elintézett, önkénytes árverés, illetőleg vételár-felosztás iránt folyamatban lévő ügyében, a nagyváradi takarékpénztár, továbbá V. Mór mint K. József csődperügyelőjének felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi julius 23. napján 37255. sz. a. következő végzést hozott:

Az elsőbiróságnak a neheztelt tételekre vonatkozó felebbezett része helybenhagyatik:

mert a nagyváradi 92. számu telekjegyzőkönyvben foglalt ingatlanok elárverezése nem egyedül F. Teréz fele részbeni tulajdonos önkéntes árverési kérelme, hanem K. József csődtömeg választmányának beleegyezése folytán a csődperügyelő kérelmére is elrendeltetvén, az árverés foganatositásakor felmerült költségek a befolyt vételárból leendő kielégitésre előnyös tételként helyesen soroztattak;

mert a kincstári és városi adóknak a házbér-jövedelemből s az ingóságokból lett állitólagos kifizetése mivel sem igazoltatott. Egyébiránt felebbező takarékpénztárnak jogában áll az előnyös tételként sorozott adóhátraléknak állitott kifizetését az illetékes pénzügyi hatóságnak bizonyitványával a kiutalványozásig is igazolni.

Az elsőbirósági végzésnek K. József csődperügyelője által felebbezett azon része ellenben, mely szerint a vételárfelosztási tervezet az előnyös tételek kielégitése után fenmaradó vételárból K. József csődtömegét illető fele részre nézve is elkészittetett, megváltoztatik, s az elárverezett ingatlannak az előnyös tételek kielégitése után fenmaradó vételára két felé osztatván, az F. Terézt illető fele rész az elsőbiróság által sorozott jelzálogos hitelezők követelésének kielégitésére fordittatni, a K. József hagyatéki csődtömegét illető másik fele rész pedig további intézkedés végett a csődbirósághoz áttétetni rendeltetik;

mert a csődtömeghez tartozó s árverésen eladott ingatlan vételárának a törvénykezési rendtartás szabályai szerinti felosztása a telekkönyvi hatóság által csak az esetben eszközölhető, ha a csődvagyont terhelő valamely követelésre nézve a végrehajtási zálogjog a csőd kiütése előtt bekebeleztetett, minthogy pedig ezen eset jelenben fenn nem forogván, a csődtömeget illető vételárnak felosztására egyedül a csődbiróság az illetékes, a kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság K. József hagyatéki tömegét illető vételárnak felosztásába helytelenül bocsátkozott.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő végzést hozott:

A budapesti kir. itélő táblai végzés felebbezett részében indokaiból helybenhagyatik; mennyiben pedig a nagyváradi takarékpénztár felebbezését a kir. táblai végzés azon része ellen is intézte, mely által az elsőbirósági végzés helybenhagyatott, ugyanaz a p. törvk. rendt. 295. §-a alapján visszautasittatik.

93.

A protestáns házas feleknek egymás irányában táplált s a biróság előtt kijelentett kölcsönös gyülölsége és ellenszenve a házasság végfelbontására elegendő indokokul szolgál.

(1877. junius 25-én 6115. sz. alatt.)

A. Krisztina felperesnek K. Zsigmond alperes ellen házassági váló perében az elsőbiróság felperest a házassági kötelék végfelbontása iránt inditott keresetével elutasitotta, s a közte és K. Zsigmond között 1873. évi augusztus 13-ik napján Duna-Vecsén a helvét hitvallás elvei szerint megkötött házasságot épségben fentartotta:

mert a helvét hitvallásu felek között megkötött házasság végfelbontásának az 1791. évi XXVI. törv. czikk által szentesitett Józsefi házassági nyiltparancs 55. 56. és 57. §§-aiban előszámlált és beigazolt esetekben lehet csak helye, már pedig a perben álló házas felek a biróság előtt két izben történt békéltetés alkalmával a hivatkozott szakaszban foglalt s a végelválasztás okául szolgáló eseteket fel nem hozták, ugyanazért felperes a végelválasztás iránt beadott keresetét őt elmozditandó volt s házas feleket a házassági pályán további együttmaradásra kötelezni kellett.

A budapesti kir. itélő tábla pedig 1877. január 29-én 2155. sz. alatt következő itéletet hozott:

a kir. törvényszék itélete megváltoztatik, és A. Krisztina és K. Zsigmond helvét hitvallásu felek között 1873. évi augusztus 13-án a dunavecsei református egyházban létrejött házassági kötelék kölcsönös gyülölség alapján végképen feloldatik, mindkét félnek

más házasságra lépés megengedtetik és ezen itélet jogerőre emelkedése után, az anyakönyvbe leendő feljegyzés végett, az illető lelkészi hivatallal közöltetni rendeltetik; továbbá alperes felperes részére a hozzá vitt két chiffonnak, egy tükörnek és egy nyoszolyának 15 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt leendő kiadására köteleztetik. Gyermek a házasságból nem származván és vagyonigény fel nem hozatván, ezek felett való rendelkezés szüksége nem forog fenn:

mert, hogy peres felek helvét hitvallást követik, beigazolva lévén: tekintve, hogy peres felek ugy a lelkészi, mint a birói békéltetéseken is, valamint az érdemleges tárgyaláson szinte mindketten egymás iránti gyülölség és ellenszenv indokából határozottan elválási akaratot nyilvánitottak, és köztük kibékülést négy hónapra történt ágy- és asztaltóli időleges elválasztás sem eredményezett; ily körülmények között a házasság erőltetett fentartása czélhoz vezető ugy sem volna; tekintve továbbá, hogy peres felek házasságából gyermek sem létezik, és közöttük vagyoni igény sem forog fenn: mindezeknél fogva a mindkét felekezetü evangelikusok házassági viszonyait szabályozó nyiltparancs 57. 58. §§-ai értelmében a peres felek közötti házassági kötelék végképen feloldandó, s akadály nem létében nékik az uj házasságra léphetés megengedendő volt. — Egyszersmind az idézett nyiltparancs 59. §-a értelmében elmarasztalandó volt alperes a felperes által hozományi czimen követelt dolgok kiadásában; mert bár a per kezdetén alperes tagadta is az emlitett tárgyaknak nála létét, azonban a felperes által ez érdemben kinált főesküre nem nyilatkozott, sőt midőn a legutóbbi békéltetés alkalmával felperes az emlitett tárgyak kiadását ujból követelte, alperes arra megjegyzést sem tett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

94.

Hazai törvényeink szerint az öröklési jog csak a rendes elévülési határidő lejárta után évül el, minélfogva a telekkönyvi elbirtoklással az örökösödés folytán bekebelezett telekkönyvi tulajdonosok az el nem évült öröklési jogukat érvényesiteni kiváné örökösök ellen annál kevésbé védekezhetnek, mert az örökösök az örökhagyó jogai és kötelezettségeinek is örökösei lévén, oly harmadik személyeknek, kik az osztr. polg. törvkönyv 1467. §-ában szabályozott elbirtoklással védekezhetnének nem tekinthetők.

(1877. május 14-én 35292. sz. a.)

Sz. János és társai felperesnek O. Sámuel és társai elleni örökösödési perében az elsőbiróság felpereseket keresetükkel elutasitotta; következő indokoknál fogva:

felperesek keresetüket 1861. évben elhalt Sz. Bálintnak azon fekvőségek iránt inditották, melyek az *A*. alatti hiteles másolatban csatolt, de nem kifogásolt átadási végzés szerint 1869. april 10-én a madarasi városi törvényszék, mint hagyatéki birtokbiróság által hátrahagyott házastárs A. Juliannának átadattak, ki is a fekvőségeket a *B*. alatti tjkönyv s 6. sz. alatt bemellékelt 2111. számu tjkönyv tanusitása szerint 1869. október 2-án tulajdonjoggal magának bekebeleztette, s azokat 1877. szept. 20-án történt haláláig birtokolta is;

minthogy pedig néhai O. Julianna ezen fekvőségeknek 1869. október 2-án e fekvőségeknek jogszerü, jóhiszemü és valódi birtokosává vált, s minthogy az örökösödési biróság intézkedései által sértett örökösök csak az elbirtoklási határidő előtt indithatnak kereseteket, s az elbirtoklási határidő még O. Julianna életében rég lejárt, és minthogy alperesek, mint O. Julianna törvényes örökösei vannak perbe hiva; a már jogelődjük által elbirtokolt vagyonra vonatkozó felperesi keresetet ellenükben még az esetben sem lehetett volna megállapitani, ha azt, hogy a kereseti vagyonok felperesek ágáról háromlottak, kellőleg beigazolták volna.

A budapesti kir. itélő tábla 1877. évi január 10-ik napján 161. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s felperesek kereshetőségi jogát megállapitván, az eljáró kir. törvényszéket az ügy érdemében leendő határozat hozatalra utasitotta: mert hazai törvényeink szerint az öröklési jog csak a rendes elévülési határidő lejárta után évül el, minélfogva a telekkönyvi elbirtoklást az örökösödés folytán bekebelezett tulajdonosok az el nem évült öröklési jogukat érvényesiteni kivánó örökösök ellen annál kevésbé érvényesithetik, mert azok az öröklött javakra nézve az örökhagyó jogai és kötelezettségeinek is örökösei lévén, oly harmadik személyeknek, kik az osztr. polg. törvénykönyv 1467. §-a értelmében az elbirtoklással sikerrel védekezhetnének, nem tekinthetők; minélfogva felperesek kereshetőségi jogát megállapitani s az eljáró kir. törvényszéket az ügy érdemében leendő határozat hozatalra utasitani kellett.

95.

Ha a felperes egyedül a könyvkivonatra hivatkozva, alperest az általa megvett áruk vételárában elmarasztalni kéri, a nélkül, hogy a közte és alperes közt fenálló bizományi viszonyt felemlitené, de a keresetlevél ezen hiánya utóbb a perbeszédek alkalmával pótoltatik: nem foreg fen perrendszerü akadály arra nézve, hogy ezen jogügyletből származó követelés érdemlegesen elintéztessék.

(1878. évi julius hó 1-én 455. sz. a.)

Sch. Rudolf és társai czégnek, N. Louis czég elleni 371 frt 28 kr iránti kereskedelmi perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Alperes köteles felperesnek a kereseti 371 frt 28 kr tőkét, ennek 1877. évi január 27. napjától járó 6% kamatját lefizetni, ha felperes meghatalmazottja Sch. Imre személyében leteszi a főesküt arra, hogy azon kukoricza, melynek hátralékos vételára fejében a kereseti összeget követeli, nagy magu volt és hogy akkor, midőn azt a budapesti vasuti állomáson Berlinbe és Frankfurtba alperesnek leendő szállitása végett feladta, jó, egészséges és a szállitási évszaknak megfelelően száraz volt; S. Izidor személyében pedig arra: hogy azon kukoricza, melynek hátralékos vételárát követeli, nagy magu volt, és hogy akkor, midőn azt a szolnoki vasuti állomáson alperesnek Berlinbe leendő szállitás végett feladta, jó, egészséges és a szállitási évszaknak megfelelően száraz volt.

Ha az esküt Sch. Imre nem teszi le, a kereseti összegből 212 frt 55 krra, ha pedig S. Izidor nem teszi le, 153 frt 73 krra nézve, ha pedig az esküt egyik meghatalmazott sem tenné le, egész keresetével elutasittatik.

Indokok. Alperesnek ellenbeszédbeli azon állitása, hogy ő felperestől 15 vaggon jó, egészséges, a szállitási évszakoknak megfelelően száraz és nagymagu kukoriczát, 100 kilogrammját 5 frt 40 krjával, vásárolt, felperes hallgatag beismerésével, az pedig, hogy magát felperes a kukoriczának Berlinbe illetve Frankfurtba való bérmentes szállitására kötelezte, felperesnek 4. és 5. alatt csatolt s kétségbe nem vont leveleivel van igazolva.

Azon alperesi állitás azonban, hogy a teljesités helyéül Berlin, illetve Frankfurt lett volna szerződésileg kitüzve, felperes tagadása ellenében igazolva nem lőn, sőt felperes által *C.* és *D.* alatt eredetben csatolt alperesi levelek ezen tételeiből «Ich überlasse es Ihnen, von welcher Station Sie kaufen ab Gyöngyös» (Parität Gyöngyös), valamint a 9.—12. alatti alperesi csatolmányokból kitünőleg, mely utóbbiak szerint a felperes által alperes részére vett kukoricza

Budapesten és Szolnokon adatott fel: a szerződés teljesitésének helyeül Budapest és Szolnok tekintendő.

Ha tehát felperes igazolja azt, hogy a kukoricza a jelzett vasuti állomásokra feladáskor a kikötött feltételeknek megfelel, jelesül nagy magu, jó, egészséges és a szállitási évszaknak megfelelően száraz volt, a kt. 344. §. szerint a kárért nem felelős, ennek bizonyitására pedig a kukoricza vételét s a vaspályákra feladását eszközlött meghatalmazottjai személyében az e részben különben bizonyitásra nem kötelezett alperes által kinált főeskü letételére való készséget kijelentve ajánlkozott.

Felperesnek tehát a főhit a ténykedő meghatalmazottak személyében a prdtrts 225. §-a értelmében odaitélendő s hit-letétel esetére alperes, mivel a keresethez *A.* alatt csatolt számlának számszerü helyessége ellen kifogást nem tőn, viszonkövetelésének mellőztével a jogtalanul visszatartott 371 frt 28 krnyi vételár hátralékban a k. t. 283. §-a szerint 6% járó kamatjaiban is marasztalandó; ellenben felperes, ha az esküt Sch. Imre nem tenné le, az általa eszközölt kukoriczaszállitmány a kikötött minőségnek már a feladáskor meg nem felelőül lévén tekintendő, az alperes kárául felszámitott 212 frt 55 krra nézve, ha pedig az esküt Salzmann Izidor nem tenné le, ugyancsak azon indokból az ezen meghatalmazott által szállitott kukoriczára vonatkozólag alperes által felszámitott 150 frt 73 krra nézve, végre ha az esküt egyik meghatalmazott sem tenné le, egész kereseti követelésével elutasitandó volt.

Alperesnek felebbezése folytán a budapesti királyi itélő tábla 1878. évi január 10-én 6074. szám alatt következő itéletet hozott:

Az eljáró kir. keresk. és váltótörvényszéknek, mint keresk. biróságnak itélete megváltoztatik, felperes keresetével feltétlenül elutasittatik.

Indokok. Felperes czég a kereseti 371 frt 28 krt, ugy mint az alperes czég által tőle meg- és átvett kukoricza vételárának fizetlenül maradt hátralékát követeli.

Alperes czégnek az 1876. évi november 14., 19. és 23. napjairól keltezett 15·/., 7·/., 8·/. alatt csatolt, felperes czégnek pedig ugyanazon év és hó 17. és 21. napjairól szóló 4·/. és 5·/. alatt csatolt leveleiből azonban minden kételyt kizárólag kitünik, hogy felperes czég azon kukoriczamennyiséget, melynek fizetetlen vételár hátralékát jelen perrel követeli, ugy mint alperes czég bizományosa, ennek mint megbizónak részére vásárolta be és szállitotta el, részben Berlinbe, részben Odera melletti Frankfurtba.

A keresk. törvény 368. illetve 383. §-ai értelmében bizományosnak tekintendő felperes czég a bizományi ügylet természetéből folyólag alperes czégtől, mint megbizótól, a részére megvett áru netán fizetlenül maradt vételárát, melyhez csak az eladó bir joggal, mint olyat nem igényelheti, hanem azt, mint a bizományi ügyletre forditott kész kiadást, csak a keresk. törvény 377. §-a alapján és csak az ott kitett feltételek mellett érvényesitheti alperes czég, mint megbizó ellen.

Ily körülmények között felperest helytelen czimen meginditott keresetével feltétlenül elutasitani kellett.

Felperes felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő itéletet hozott:

A másodbirósági itélet megváltoztatik, felperes kereshetőségi joga megállapittatik és a budapesti királyi itélő táblának meghagyatik, hogy jelen ügy érdemére nézve hozzon határozatot.

Indokok. Mert igaz ugyan, hogy felperes keresetlevelében egyedül az *A.* alatti könyvkivonatra hivatkozván, alperest az általa meg- és átvett árukért a kereseti összeg és járulékaiban elmarasztalni kérte, a nélkül, hogy a közte és alperes között a pernek tárgyalása folytán felhozott adatok szerint kétségtelenül fenálló bizományi viszonyt felemlitette volna, e tekintetben tehát a keresetlevél kétségtelenül hiányos, miután azonban keresetlevélnek eme hiánya a felek utóbbi előadásai által pótolva van, eme hiány tehát arra nézve, hogy a felperes által az alperes megbizása folytán létesitett adásvételi jogügyletből származó követelése érdemlegesen elintéztessék, perrendszerü akadályt azért nem képez, mert a perben kifejlett ténykörülmények csak a keresetlevélben hiányosan előterjesztett tényállás kiegészitésére szolgálnak, de azok által a kereseti követelés jogczime lényegesen változást nem szenved, alperesnek a jogczim változtatása felett tett kifogása elvetendő, és a másodbirósági itélet megváltoztatásával a királyi itélő tábla a per érdemleges eldöntésére utasitandó volt.

96.

Az utódok részére alapitott hitbizománynál utódok alatt csak a leszármazók értendők; igy érti azt az oszt. polg. tkönyv is, az utódok szót az oldalrokonokra kihatólag csak azon feltevésben használván, a hitbizományi örökösödésnél, hogy ha az alakitó okmányban oldalrokonok is az utódlásra kijelölve vannak.

(1878. évi május hó 28-án 4130. sz. a.)

Z. B. János ügyvéd által képviselt báró B. Gyula felperesnek S. Frigyes ügyvéd által képviselt nagyszebeni ágostai ev. Presbyterium mint négy kegyes alapitvány közigazgatósági hatósága alpe-

res ellen, a báró B. Károly-féle hitbizományhozi öröklési jogának elismerése, a hitbizomány élvezetébe behelyezése és az abból illetéktelenül bevett jövedelmek megfizetése iránti perében a nagyszebeni kir. törvényszék 1877. évi okt. 3. felperest keresetével elutasitotta.

Felperes felebbezése folytán a marosvásárhelyi kir. tábla az 1878. évi február 5-én a következő itéletet hozta:

A nagyszebeni kir. törvényszéknek itélete meg- és odaváltoztatik, hogy a néhai báró B. Károly 1853. évi julius 8-án 1854. évi deczember 15-én és 1856. évi deczember 5-én kelt végrendeleti intézkedései értelmében 1859. évi junius 16-án néhai báró B. József által alapitott, ugy a néhai báró B. Józsefnek 1867. évi január 16-án kelt végintézkedése értelmében néhai báró B. Hermann által 1867. évi deczember 3-án kelt alapszabálylyal az előbbihez csatolt családi hitbizomány, mely áll a következő részletekből:

Sor-szám	Megnevezése a tárgyaknak	érték ezüst pénzben	
		frt.	kr.
	Ingatlanok:		
1	ház 130. sz. a. Nagyszebenben	22664	40
2	ház 331. sz. a. ugyanott	23385	—
3	ház 131. sz. a. ugyanott	12038	—
4	ház 62. sz. a. ugyanott	20458	—
5	major 480. sz. a. ugyanott	12544	15
6	kert és lakház 707. sz. a. ugyanott	6598	30
7	ház 503. sz. a. ugyanott	784	30
8	szántók és kaszálók ugyanott	16585	—
9	épületek és földek Porumbákon	6988	10
10	épületek és földek Bägendorfon	3599	50
11	épületek Fogarasban	5069	35
12	épületek és földek Bethlen-Szent-Miklóson . .	56802	23
13	épületek és földek Bényén, Szancsalon, Szépmezőn és Farkastelkén	37160	50
14	épületek és földek A. Kápolnán	18705	94
15	földek Medvésen és Elekesen	1303	15
16	földek Keszléren	126	37¼
17	szántók Mikeszászán és Hosszuaszon	3712	58½
18	épületek és földek N.-Orbón	9398	—
19	szántók Krakkóban, Királypatakon és Tibórban	2744	53¼
20	ház 119. sz. a. Nagyszebenben	69078	75
	Ingóságok:		
a	értékpapirok	19682	25
b	másnemü ingó vagyon	42384	15
	Összesen .	407920	20

báró B. Árminnak 1872. évi márczius 9-én történt elhalálozásával nem szünt meg, hanem továbbra is fenáll, annak birtoklása — élvezete és befolyó jövedelme felperes báró B. Gyulát — mint báró B. József illetve fia b. B. Ármin férfi-ágoni örökösét és utódát illeti meg.

Alperes nagyszebeni ágostai évang. Presbyterium mint a négy kegyes alapitvány közigazgatósági hatósága ezen hitbizományi vagyonhoz támasztott örökösödési igényeivel elutasittatik. Felperes báró B. Gyula a hitbizományi vagyon átadása iránti kérésével a hagyaték tárgyalási illetőleg a hitbizományi birósághoz, a netalán bevett jövedelmek megfizetése iránti kérésével külön perre utasittatik.

Indokok. Az 1872. évi márczius 9-én magtalanul elhalálozott báró B. Herman (Ármin) hitbizományi hagyatéka tárgyalása ügyében hozott, *A.* alatti perre utasitó végzés következtében folyamatban tett keresethez *B.* alá csatolt s ellenfél részéről nem kifogásolt, családi leszármazási táblázattal, valamint a hagyatéki iratoknál 8023/1875. sz. a. levő örökösödési nyilatkozathoz bemellékelt és betekintett eredeti anyakönyvi kivonattal, ugyszintén alperes beismerésével, felperes B. Gyula perrendszerüleg beigazolván azt, hogy báró B. Józsefnek 6-od izben vérrokona, és hogy báró B. Mihálynak első szülött ágostai evang. vallásu fia, ezeknél fogva báró. B. Gyulának felpereskedési jogosultsága meg volt állapitandó.

Báró B. Józsefnek az alapitási oklevél bevezető és azután következő soraiban tett azon kijelentéséből, hogy a családi hitbizományt báró B. Károlynak az alapitási oklevélben szószerint beiktatott 1853-ik évi julius 8-án, 1854-ik évi deczember 15-én és 1856-ik évi julius 8-án kelt végrendeleti intézkedései következtében a tőle végrendeletileg öröklött vagyonból állitja fel, okszerüleg következik, hogy ezen peres ügy elbirálásánál, ugy báró B. Károlynak 1854. évi deczember 15-én alkotott fiókvégrendeletét, valamint báró B. Józsefnek 1859-ik évi junius 16-án kelt hitbizományt alapitó oklevelét kell együttesen birói megfigyelés s méltatás tárgyává tenni és alapul venni, mert a hitbizomány állagát báró B. Károly advén és maga rendelvén meg az abbani öröklésre vonatkozó intézkedéseket, b. B. József csakis a reárótt kötelezettségek értelmében járhatott el.

Mivel báró B. Károly 1854. évi deczember 15-én alkotott fiókvégrendelete első pontjában, báró B. Józsefnek mint általános örökösének kötelességévé tette, hogy öröklendett vagyonából egy elsőszülöttségi hitbizományt állítson fel saját t. i. báró B. József ágostai evang. vallásu férfi örökösei és utódai részére, és mivel b. B. József az alapitási oklevél bevezető soraiban határozottan kije-

lenti, hogy nagybátyjának ezen végrendeleti intézkedését óhajtja és teljesiti is: önként folyik, hogy az alapitási oklevélben és a b. B. Károly idézett fiókvégrendeletében a hitbizományt és abban való örökösödési rendet illető minden intézkedéseknek általában és egyenkint minden tekintetben egyértelmüeknek kell lenni, — mert a b. B. Károly fiókvégrendeletében foglalt intézkedésektől eltérő más intézkedések megtételére b. B. József a ptk. 605. és 709. §-a szerint jogositva sem volt.

Az itélet alapjául venni kellető és bizonyitékot képező okiratokban a hitbizomány öröklésére hivatolt személyek kijelölésére — az öröklés rendére és a hitbizomány megszüntetésére vonatkozó intézkedések tekintetében alkalmazott és vitássá tett következő szavaknak és kifejezéseknek: «Erben und Nachkommen — Nachkommenschaft — männlicher Stamm — és Mannesstamm» törvényes értelmét és jelentőségét kelletvén, az ált. ptkönyv itt irányt adó határozmányai szerint, az okiratok egész rendszerével kapcsolatosan — azok együttes megfigyelése és méltatása után, biróilag megállapitani, — miután b. B. József maga kijelenti, hogy nagybátyjának b. B. Károlynak végakaratu intézkedéseit óhajtja teljesiteni és teljesiti is, — és ez által maga b. B. József, tekintettel az ált. ptk. 605. és 709. §-sa rendelkezésére — határozottan nyilvánitja, hogy az alapitási oklevélben általa használt ezen kifejezésekkel «für meine männlichen Nachkommen — männliche Nachkommenschaft» — épen azt akarta kifejezni és nem fejezhetett mást ki — annál, a mit a b. B. Károly 1843-ik évi decz. 15-én alkotott fiókvégrendelete első és második pontjában a «männliche Erben und Nachkommen» és «Erben» szavakkal kifejezett, és ennélfogva, de még azért sem szenvedhet kétséget a männliche Nachkommen- és männliche Nachkommenschaftnak — jelen esetben a «männliche Erben und Nachkommen» és «Erben» szavakkal való egyértelműsége, mert az okirat szerkesztői által alkalmazott valamely szónak más értelem, mint a mit azzal kifejezni akartak, nem tulajdonitható, egyéb iránt e tekintetben a periratok során a felek beismerése is fenforogván, a most idézett szavak és kifejezések egyértelmüségét biróilag is megállapitani kellett.

Az «Erbe» örökös alatt a ptk. 532. §. fogalommeghatározásához képest, a felek beismerése szerint is — a törvényes, végrendeleti- és szerződési-örökös egyaránt levén értendő, miután a fenforgó esetben, — tekintettel b. B. Károlynak azon végrendeleti intézkedésére, melynél fogva általános örököse b. B. Józsefnek kötelességévé tette, hogy az ő (József) örökösei és utódai részére állitson fel hitbizo-

mányt, — a végrendeleti és szerződési örökös lehetősége kizárva van, miután az «Erbe» közelebbi minőségét b. B. Károly nem határozta meg, — miután továbbá az «Erbe» általános fogalomba a törvényes örökös benfoglaltatik és ennélfogva az «Erbe» általános kifejezés alatt nem kirekesztőleg leszármazó, hanem mindazon törvényes örökösök is értendők, kik az ált. ptk. 731. §-sa szerint az öröklésre hivatvák, következik: hogy b. B. Károly fiókvégrendelete első pontjában használt «Erben und Nackkommen» — és a második pontjában alkalmazott «Erben» alatt öcscsének b. B. Józsefnek nemcsak leszármazó, de mindazon törvényes örököseit értette és akarta érteni, kik a ptk. idézett czikkelye értelmében az öröklésre hivatva vannak; — mert különben az «Erben» általános kifejezést a fiókvégrendelet második pontjában akaratának kifejezésére ismételten nem alkalmazta.

Állitja ugyan alperes és vitatja, hogy b. B. Károly fiókvégrendelete első pontjában alkalmazott «Erben» általános jelentőségét «und Nachkommen» szóval korlátolta és megmagyarázni kivánta volna s ennélfogva ezen kifejezés alatt «Erben und Nachkommen» kizárólag öcscsének b. B. Józsefnek leszármazó örököseit és utódait értette és akarta érteni; azonban ezen felperes részről különben is megtagadott állitás és felfogás tarthatlansága, mig egyfelől azon körülményből, hogy b. B. Károly ezen általános kifejezést «Erben» a fiókvégrendelet második pontjában ismételten és minden hozzátétel nélkül használta, kiderül, másfelől tévessége a «Nachkommen» szónak a törvényből meritett értelmezése által is igazoltnak mutatkozik; mert a Nachkommenschaft-tal egyértelmü «Nachkommen» szó fogalmának terjedelmi köre magában a törvényben meghatározva nem levén, miután az ált. ptk. 274., 626., 630., 632 , 634., 644. §-aiban nem kirekesztőleg leszármazók kijelölésére alkalmaztatik, hanem azzal ott általában utódlás is jeleztetik, a Nachkommenschaft-tal egyjelentőségü Nachkommen szónak a törvénytől eltérő oly kizáró értelmezést, mely szerint az alatt mindig és csakis kirekesztőleg leszármazók értendők, — tulajdonitani nem lehet.

Ezek szerint b. B. Károly 1854-ik évi decz. 15-én alkotott fiókvégrendelete első és második pontjában alkalmazott ezen szókkal «Erben und Nachkommen» — és «Erben» — akaratának azon határozott kifejezést adván, hogy a hitbizományt öcscse és általános örököse b. B. József ugy leszármazó valamint oldalágbeli törvényes örökösei és utódai részére állitsa fel, — miután b. B. József 1859-ik évi jun. 16. kelt alapitási oklevél bevezető soraiban — mint fenebb

emlitve lett — határozottan kijelenti, hogy nagybátyjának végrendeleti intézkedéseit teljesiti, s miután az alapitási oklevélben alkalmazott ezen kifejezésnek — «männliche Nachkommen», «männliche Nachkommenschaft» — a fiókvégrendelet első és második pontjában használt «männliche Erben und Nachkommen» — és «Erben» — kifejezésekkel egyértelmüek, következik, hogy az alapitási oklevél ezen kifejezései alatt «männliche Nachkommen» és «männliche Nachkommenschaft» — b. B. József nemcsak leszármazó, hanem oldalágbeli törvényes örököseit és utódait értette, s tekintettel arra, hogy ebbeli intézkedései megtételében nagybátyjának b. B. Károlynak végrendelete szerint volt köteles szigorúan eljárni, kizárólag leszármazó örököseit és utódait nem is volt szabad értenie, — miből önkényt folyik, hogy b. B. József a hitbizományt ugy leszármazó valamint oldalágbeli törvényes örkösei és utódai részére állitotta fel.

Hogy a b. B. Károly fiókvégrendelete 1-ső és 2-ik pontjainak fennebb kifejtett értelmezést adott maga b. B. József is, kitünik az alapitási oklevél 3-ik pontjából, melyben az öröklés rendszabályoztatván, b. B. József magát mint szerzőt, azután fiát Hermannt és ennek örököseit és utódait jelölvén ki várományosokul, azután oda oktatja: nach diesen meine übrige Nachkommenschaft; — miután a periratok szerint kétségtelen tény, hogy az alapitási oklevél keletkezésekor b. B. József özvegy, 56 éves és Hermann egyetlen fián kivül más fiu-utóda nem volt — s miután ennélfogva az öröklés rendében Hermann fiának és örököseinek s utódainak kijelölése által minden leszármazó fiu örököseit és utódait megnevezte és kimeritette, okszerüleg következik, hogy b. B. József ezen kifejezés alatt: «meine übrige männliche Nachkommenschaft» — nem értett és nem is érthetett mást, mint tekintettel a «Nachkommenschaft» — szónak fenebb kifejtett értelmére, többi tehát oldalágbeli törvényes fiu örököseit és utódait, — s ez által azokat az öröklés rendében várományosokul jelelte ki.

Alperesnek azon állitása, hogy b. B. József másodszor szándékozott megnősülni, s ennélfogva az alapitási oklevél harmadik pontjában előforduló fenebbi kitétellel — egy lehető második házasságból születendhetett fiugyermekének jogait kivánta volna biztositani — felp. részéről határozottan tagadtatván, figyelembe vehető nem volt.

Tekintettel, hogy b. B. Károlynak 1854. évi decz. 15-én alkotott fiókvégrendelete első és második pontja — valamint b. B. Józsefnek 1859-ik évi junius 16. kelt alapitási oklevele bevezetése — és harmadik pontja szerinti intézkedéseknél fogva, a családi

hitbizomány öröklésére b. B. Józsefnek ugy leszármazó valamint oldalágbeli törvényes fiu örökösei és utódai vannak hivatva és az öröklés rendében mint várományosok meg is nevezve, tekintettel arra, hogy a peres felek állitása és beismerése szerint is a «männliche Stamm», — «Mannesstamm» kifejezések a «männliche Erben und Nachkommen» — «männliche Nachkommenschaft»-tal csak külső szóalakitásban különböznek, de különben egyértelmüek; tekintettel arra, hogy semmi ok nem forog fen annak feltevésére, hogy a per alapját képező okiratok szerzői azonban ellentétes intézkedéseket akartak volna tenni: a fiókvégrendelet 3-ik és az alapitási oklevél 5-ik pontjában előforduló «männliche Stamm» — «Mannesstamm» kifejezéseknek az alapokmányok előző határozott intézkedéseivel öszhangzó, azon értelmet lehet és kell tulajdonitani, miszerint azon szavakkal az okiratok szerzői a hitbizomány öröklésére általok meghivott fiuörökösöket és utódokat akarták jelezni.

Mindezeknél fogva, miután a hitbizomány öröklésére b. B. Józsefnek ágost. evang. hitv. ugy leszármazó mint oldalágbeli törvényes fiuörökösei és utódai vannak az elsőszülöttség rende szerint hivatva, s miután a hitbizomány csakis az öröklésre hivatolt fiuörökösök és utódok kihaltával, vagy pedig, ha azok az ágostai evang. vallást elhagynák, szünik meg, s miután felperes b. B. Gyula a *B.* alatti családi leszármazási táblázat és eredeti anyakönyvi kivonat szerint, b. B. Józsefnek 6-od izben vérrokona s ez alapon a ptk. 731. §-a szerint törvényes örököse és b. B. Mihálynak elsőszülött ágostai evang. vallásu fia s ezért b. B. Károlynak 1854-ik évi deczember 15-én alkotott fiókvégrendelete értelmében b. B. József által 1859. évi junius 16. kelt alapitási oklevéllel felállitott családi hitbizományt b. B. Hermannak 1872. évi márczius 9-én magtalanul történt elhalálozása folytán megszüntnek nyilvánitani nem lehetvén: az elsőbirósági itélet megváltoztatásával, ezen családi hitbizománynak további fenállását és felperes b. B. Gyulának azon hitbizomány öröklése iránti jogát — a hitbizomány birtoklása-élvezete és az abból befolyó jövedelmek iránti igényét itéletesen meghatározni kellett.

Báró B. Józsefnek 1867-ik évi jan. 16. kelt végrendeleti intézkedése és b. B. Hermannak 1867-dik deczember 3-dikán kelt alapitási oklevele értelmében a nagyszebeni 119-dik számú ház a b. B. Károly-féle családi hitbizomány elválaszthatatlan kiegészithető részét, tehát állagát képezvén, tekintettel, hogy ezen házra vonatkozólag az 1859-ik évi jun. 16. kelt alapitási oklevélben foglalt intézkedések irányadók — tekintettel hogy felperes b. B. Gyula ezen

házra keresetileg támasztott igényéről határozottan nem mondott le, de a ptk. 682. §-a értelmében maradékaira nézve arról semmikép nem mondhat le — az itélet hatálya ezen házra vonatkozólag kiterjesztendő volt.

Mivel pedig a négy kegyes alapitványnak igénye csakis a hitbizomány megszünte után érvényesithető, alperes ágostai evang. Presbyteriumot örökösödési igényével el kellett utasitani.

A hitbizomány átadása a hagyatéki, illetőleg hitbizományi biróság hatóságához tartozván, felperes ez iránti kérésével a hagyatéki birósághoz — a hitbizományból alperes által állitólag bevett jövedelmek megtéritése, illetőleg megfizetése iránti kérésével, tekintettel arra, hogy felperes ezen állitólagos jövedelmeknek minőségét és mennyiségét nem adta fel — külön perre utasitandó.

Alp. felebbezvén, a legf. itélősz. a kir. tábla itéletének megváltoztatásával a felperest keresetével elutasitó elsőbir. itéletet h. helyben.

Indokok. Nem szenved kétséget, hogy néhai b. B. Károly 1854. deczember 15-én kelt pótvégrendeletével, családi hitbizomány alapitását hagyta meg általános örökösének b. B. Józsefnek az osztr. ptkönyv 618. §-a értelmében és b. B. József 1859. junius 16. kelt Ő Felsége által 1860. marcz. 17-én legkegyelmesebben jóváhagyott hitbizomány alapitó levelében ki is fejezte, hogy nagybátyja meghagyását teljesitve, családi hitbizományt alapit.

De magából a polg.-tkönyv fentebbi §. szerinti családi hitbizomány fogalmából nem következik, hogy az alapitó a hitbizományt kiterjeszteni akarta légyen azon család körén tul is, a melynek ő vagy az általa kijelölt első hitbizományi örökös volt a törzse, s melynek körén belül a törzs s ennek származékai képeznek egy családot (polg. tkönyv 40. §.), kétség esetében a hitbizomány csak az első határozmányi birtokosról leszármazott férfi-ivadékra terjed ki, az alapitó ezen ivadék helyetteseül egy más mellékágat is ki nem jelölt. Az tehát, hogy a b. B. nemzetségének felperes is egyik tagja s hogy ő b. B. Károly nagyatyjától leszármazott hatodizbeni oldalrokona volt, az utolsó hitbizományi birtokos b. B. Hermannak egymagában nem állapitja meg felperes hitbizományi örökösödési igényét, — szemben a fent érintett pótrendelettel és alapitó okmánynyal, melyekben fen a B. összes nemzetségéről általában, sem felperesnek az 1813-ban meghalt szász-gr. b. B. Mihálytól leszármazott ágáról egy szóval sem tétetik emlités.

Hogy pedig b. B. Károly csakis unokaöcscsének Józsefnek leszármazó ágostai evang. vallásu fi-ivadékát akarta meghivni, és

hogy b. B. József csakis a maga leszármazó ivadékát hivta meg a hitbizományi utódlásra, ez kitetszik az 1854. deczember 15-ki fiókvégrendeletből, melyben b. B. Károly kötelességévé teszi unokaöcscsének, az általános örökösnek, hogy elsőszülöttségi hitbizományt alapitson a maga fiörökösei s utódai számára, — és kitetszik az Ő Felsége által jóváhagyott alapitó okmányból, melyben b. B. József a maga és az ő fi-utódai részére alapitja a hitbizományt. Kimondotta továbbá b. B. Károly emlitett végrendeletének 3-ik pontjában világosan, hogy József fi-törzsének kihaltával szünjék meg a hitbizomány s szálljon át az alperes által képviselt 4 alapitvány tulajdonába. Ugyanezt mondta ki b. B. József is az alapitó okmány V. pontjában.

Amit pedig felperes annak begyőzéseül, hogy a fentebbi végrendelet s alapitó okmányban előforduló «Erbe, Nachkommen Nachkommenschaft és Stamm» szavakkal b. B. József oldalága is meghivatott a hitbizományi utódlásra, a per során felhozott — mindaz meg van czáfolva az elsőbiróság helyesen kifejtett indokolásában. Alaposak e tekintetben az elsőbiróság indokai annyival inkább, mert egy hitbizománynyal s különösen az elsőszülöttségi öröklés rendje szerint szabályozott hitbizománynyal szemben törvényes örökösökről nem is lehet szó, mig a «Nachkommen» szó a német nyelvben közönségesen csak leszármazókat jelent, és az osztr. polg. tkönyv is az alatt rendszerint leszármazókat ért, a «Nachkommenschaft» szót az oldalrokonokra is kihatólag csak azon feltevésben használván a hitbizományi örökösödésnél, hogy ha az alapitó okmányban az oldalrokonok is utódlásra meghiva vannak. A mi továbbá a «Stamm» szót illeti, b. B. Károly világosan és egyedül csak b. B. Józsefet jelölte ki törzsül, és akkor nem gondolhatott felperes atyjára vagy nagyatyjára mint törzsre. És hogy végre b. B. József az alapitó okmány III. pontjában, hol egyéb fi-utódairól szól (meine übrige Nachkommenschaft), szintén nem oldalrokonaira gondolt, ezt bizonyitja a «Nachkommen» szó használata, amelylyel előbb — felperes beismerése szerint is — Hermann leszármazó férfi-ivadékát jelöli meg, s amelylyel azután ugyanott saját — nem másnak — egyéb fiutódairól emlékezik. Ha az alapitó itt oldalrokonait is az utódlásra meghivni akarta volna, ezeket bizonyára nem jelölte volna meg ugyanazon szóval, amelylyel ugyanazon pontban leszármazóit jelölte meg. Nem tett tehát itt az alapitó egyebet, mint csak számba vette a lehetőséget, hogy Hermannon kivül még fog egy netaláni későbbi házasságából fia születhetni, és e lehetőséget b. B. végrendeleti meghagyásával szemben kellett is számba vennie.

Ezek szerint a hitbizomány b. B. József leszármazó ivadékának körére korlátoztatott, s eme korlátozás mellett annál kevésbbé volt szükséges az oldalrokonok ágát kifejezetten is kizárni, mert mind b. B. Károly végrendeletében, mind b. B. József alapitó okmányában kimondatott, hogy a hitbizományi birtok b. B. József ivadékának kihaltával közvetlenül az alperes által képviselt 4 alapitvány tulajdonává váljék.

Mindezeknél fogva felperest, ki nem b. B. Józseftől származik, helyesen utasitottta el keresetével az elsőbiróság.

97.

A lakbér átvételére feljogositott házmester a felmondás elfogadására is jogositottnak tartandó.

(1878. évi február hó 20-án 1521. sz. a.)

Cs. Zsigmond felperesnek J. Károly, L. Bernát alperesek elleni lakfelmondás érvényének kimondása iránti perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Felperes elsőrendü alperes irányában keresetével elutasittatik.

Ellenben másodrendü alperesre nézve a felperes által a soroksári-utcza 13. szám alatt birt lakására nézve tett felmondás II.-rendü alperes irányában jogérvényesnek kimondatik és másodrendü alperes különbeni végrehajtás terhe alatt türni köteles, hogy felperes folyó évi november 1-én ezen lakásból kiköltözködjék.

Indokok. Felperes maga elismerte, miszerint ő elsőrendü alperest mint másodrendü alperes meghatalmazottját perelte be; miután azonban a meghatalmazott által megbizása körében tett cselekményeiért nem a meghatalmazott, hanem egyedül a megbizó vonható felelősségre, mivel ezek egy személynek tekintendők, ennél fogva felperest elsőrendü alperes irányában keresetével elutasitani kellett. Miután pedig elsőrendü alperes maga elismerte, hogy ő másodrendü alperesnek megbizottja, miután továbbá K. Victor tanu vallomása szerint elsőrendü alperes a kérdéses házban lakbéreket felvett és a lakfelmondásokról intézkedett, ezeknél fogva beigazoltnak tekintendő, hogy elsőrendü alperes a lakfelmondások elfogadására másodrendü alperes részéről meghatalmazva van, és minthogy felperes Sz. István és P. Juliána tanuival helyesen igazolta, miszerint ő elsőrendü alperesnek a lakást folyó évi augusztus 14-ike előtt akként felmondotta, hogy abból f. évi november 1-én kiköltözködni fog, mindezeknél fogva másodrendü alperesre nézve is a fentebbi módon kellett itélni.

Másodrendü alperesnek semmiségi panasza és felebbezése folytán a budapesti magy. kir. itélő tábla 1877. évi deczember 7-én 66679. szám alatt következő itéletet hozott:

Felperes 2-odr. alperes irányában is keresetétől elmozdittatik.

Indokok. Mert felperest lakfelmondás jogérvényessége kimondása iránti keresetétől másodrendü alperes irányában is azért kellett elmozditani, mivel az állitott lakfelmondásnak jogérvényes megtörténtét alperes tagadása ellenében nem igazolta, a mennyiben az általa erre vonatkozólag hivatkozott tanuk vallomása által az, hogy részéről az általa birt lakás a törvényes gyakorlatbeli 14 napi határidőn belül kellően felmondatott volna, próbaerejüleg támogatottnak nem tekintethetik.

Ugyanis a felmondásnak kellően megtörtént valóságára nézve Sz. István tanu vallomása azért nem képezhet próbaerejü bizonyitékot, mivel ezen tanu felperes saját keresetlevélbeli állitása szerint csak akkor volt jelen, midőn felperes éjjel kapunyitás alkalmával elsőrendü alpereshez az általa kivánt lakásbeli átalakitás iránti kérését intézte és eshetőleg kiköltözködési szándékát jelentette ki annak.

Ezen az állitólagos lakfelmondás iránt Sz. István tanu jelenlétében történt felperesi kijelentésből Sz. István tanu részéről eltérőleg tett abbeli vallomása tehát, mintha felperes a jelzett alkalommal elsőrendü alperesnek határozottan kijelentette volna, mikép a lakást meg nem tartja és hogy azt másnak kiadhatják, felperesnek erre vonatkozólag keresetlevelében tett saját előterjesztése által van megczáfolva, egyébként pedig felperesnek a jelzett kapunyitáskori eshetőleges akaratnyilvánitása, ha igazolva lenne is, fenállott lakbérszerződés felmondása iránti alperesileg elfogadott jogérvényes akaratnyilvánitásnak már csak azért sem tekinthető, mivel felperes nem is állitja, mikép elsőrendü alperes az alkalommal, midőn a kapunyitás alkalmával a lakás iránt vele beszélt, a lakásfelmondást a háztulajdonos nevében elfogadta volna.

Minthogy pedig P. Julianna második tanu, aki által felperes a felmondást szintén bizonyitani akarja, azon napot, midőn állitása szerint felperes nevében a felmondást kijelentette, meghatározni képes nem volt, sőt ezen tanunak kijelentése, mikép elsőrendü alperes akkor, midőn nála felperes megbizásából a felmondás végett jelentkezett, odanyilatkozott, hogy a felmondás elkésett, arra mutat, hogy ezen tanu a szándékolt felmondás kijelentése végett a törvényes gyakorlat szerinti felmondási határidő elteltével jelentkezett alperesnél.

P. Julianna felperesi tanu vallomása által nem tekintethetik a felmondás megtörténte próbaerejüleg igazoltnak.

Amiért is, minthogy felperes a történt felmondást egyéb próbával sem támogatta, felperest nem igazolt keresetétől másodrendü alperes irányában is elmozditani kellett.

Felperesnek felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő itéletet hozott:

Mindkét alsó birósági itélet megváltoztatásával, az esetre, ha felperes a nekie odaitélt póteskűt arra nézve: «hogy akkor midőn elsőrendü alperes 1877. évi augusztus 1-én felperesnél volt, ennek felperes kijelentette, hogy a lakást csak az esetre tartja meg, ha a konyha a háztulajdonos által szobának átalakittatik és az ablakok táblákkal elláttatnak, s hogy erre a házmester, elsőrendü alperes azt felelte, mikép ezt a háztulajdonossal közleni fogja, — továbbá hogy ugyancsak augusztus hóban és pedig ehó 14-ke előtt Sz. István tanu előtt a fentebbieket elsőrendü alperesnek ismételvén, kijelentette, hogy a lakást meg nem tartja s az másnak kiadható» — leteszi — keresetének hely adatik és másodrendü alperesre nézve soroksár-utcza 13. számu házában birt lakás tekintetében a felmondás jogérvényesnek kimondatik s másodrendü alperes türni tartozik, hogy felperes a lakásból kiköltözhessék.

Indokok. Elsőrendü alperes a per tárgyalásánál maga azt állitván, hogy ő mint másodrendü alperes meghatalmazottja el nem marasztalható, tekintve, hogy e minősége másodrendü alperes által kétségbe nem vonatott, — azon állitás pedig, hogy házbér-felmondások elfogadására jogositva nem volt, figyelembe azért nem vétethetett, mert a bérpénz átvételére feljogositott házmester a felmondás elfogadására is jogositottnak tartandó.

Minthogy felperes arra nézve, hogy a lakást csak az esetben tartja meg, ha lakásán a jelzett átalakitás megtétetik, — különben az másnak kiadható, — P. Julianna és Sz. István tanuk vallomása által, kiknek elseje az 1877. évi augusztus 1-én az utóbbi pedig azon hó 14-e előtt történt kijelentésnél illetőleg felmondásnál jelen voltak, félbizonyitékot állitott elő: ennek kiegészitésére felperesnek a póteskűt megitélni s annak letétele esetére keresetének helyt adni, ellenkező esetben pedig ugyanőt elutasitani és első esetben másodrendü alperest marasztalni kellett.

98.

A szerződés csak a szerződő felek valamelyike, nem pedig a szerződésen kivül álló harmadik személy által inditandó perben mondható érvénytelennek.

(1878. évi május hó 6-án 3738. sz. a.)

M. János felperesnek, B. Pál, B. Borbála, B. F. Ilona és B. Gyula ugy B. Mária alperesek elleni ingatlanok tulajdona iránti perében az elsőbiróság itéletet hozott:

Felperest keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva.

Noha P. István és neje L. Antónia a beperesitett 2. 12. *C. K.* alatti kérdőpontokra adott hit alatti vallomásokban azt állitják, hogy a szécsényi 6. népsorszámu házakat M. Jánosnak (f.-p.) adták el, és ez fizette ki a vételárt is, s az utóbbi azt is állitja, hogy a szerződésnek aláirása alkalmával M. János nyilvánitotta is, hogy a házat a maga részére veszi meg. De mert felperes válasziratában, különösen annak 14. bekezdésében beismeri, hogy alperes által elleniratához zárt szerződés, mely szerint «P. István s neje a szécsényi mezőváros htk. 5. számu ivén I. 1. 6-ik népsor számu házat és udvart +2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. szám alatti ingatlanait B. Pál és neje sz. K. Borbála, — ugy gyermekei Gyula, Mariska és Ilkának 2600 frt értékben eladták» — eredeti; — a 9. bekezdésben pedig azt ismeri be, hogy azt, mint fogalmazványt, készen ő vitte B.-Gyarmatra, az eladó P. István s nejéhez, s állitja, hogy az alkunak 2600 forintban lett megállapitása után, ugyanazt nyujtotta át, minden további szó vagy megemlitése nélkül a nevezett előadóknak aláirás végett, kik azt alá is irták a nélkül, hogy tartalmát megtekintették, vagy csak emlitést tettek volna a fogalmazványba beirtak nevéről. Ezen beismerése felperesnek kizárja a kereseti azon állitás valóságát, hogy P. István és nejétől felperes a maga részére vette meg a kereseti házat és tartozékát, sőt kétségenkivülivé emeli azt, hogy azon ingatlanságot az alperesek a szerződésben vevőkül megnevezett rokonai részére vette meg — azt részére venni meg, még az eladóknak az által elkövetett megtévesztésük után is, miszerint az eladás alkalmával, a valódi vevők nevét, kik a szerződésben ilyenekül megnevezvék, megmondani mulasztotta, sőt az által, hogy L. Antónia eladó előtt ugy nyilatkozott, hogy a házat ő a maga részére veszi meg, eltitkolta, határozott akarata volt, mert törvényeink szerint az akaratot nemcsak kifejezetten, hanem oly cselekvények által is lehet nyilvánitani, melyek megfontolása mellett az abbani kétkedésre minden észszerü okot kizárnak, mert a fentebb előadottak felperesnek ilyen cselekvényét képezik, melyhez még azon másik cselekvénye csatlakozik, mi-

szerint előbb fogalmazványnak, de utóbb eredeti szerződésnek beismert örökeladási szerződést, válaszirata 15-ik bekezdésében kifejezett beismerése szerint, mint vevő alá nem irta. De mert felperes azon állitása is, hogy ő az 1-ső szám alatti szerződést, szerinte fogalmazványt, csak azért iratta alá eladókkal, nehogy addig, mig a saját nevére kiállitandó szerződést elkészitheti, a reá nézve kedvező vételtől is elüttessék; eltekintve attól, miszerint a fogalmazványba vevőül saját nevét irja be, nem volt elzárva, — az eladó P. István azon vallomásával: «A 6-ik népsorszámu házamat szóbeli egyezség utján M. Jánosnak adtam el, nehány nap után a vételárt elhozván az irt beperesitett szerződést kivette zsebéből, melyet aláirtak a nélkül hogy elolvasták volna», — meg van czáfolva.

Miután az eladó ezen vallomása szerint a szóbeli egyezség nehány nappal előbb jött létre, mint az első szám alatti szerződés — mely körülmény még fokozottabb mérvben teszi kétségkivülivé azt, hogy felperes a kérdéses házat, az eladóknak megtévesztésével is velök kötött szóbeli egyezségük ellenére, alperesek részére vette meg.

Tekintve, hogy mindezekhez támogatólag járul B. Miklós tanu vallomása, melylyel ez hit alatt bizonyitja, hogy M. János a felperes elbeszélése után annak, hogy B. Pál a P-féle házat megvette, — őt a szerződésnek feltételére megkérte, s előadta a feltételeket akkép, hogy a vételár a ház és az összes ingatlanokért 2600 forint osztr. ért. a vételár rögtön fizettetik (azt B. Páltól már átvette és zsebében van), hogy irassék a vétel B. Pál s neje és három gyermekére, Gyula, Mariska és Ilonára, hogy a szerződést ily alakban elkészitvén azt M. Jánoshoz elküldötte, ez utóbbi pedig január 17-én vagy 18-án ismét haza vitte, hogy annak telekkönyvezését eszközölje, ekkor B. Pált a városházához lekivánta és ott vele a szerződést aláiratta, a szerződést telekkönyvileg bekebeleztette s arról M. Jánost értesitette.

Tekintve, hogy azon, alperesek által beismert, de az eladók által is igazolt körülmény, hogy az 1-ső szám alatti szerződést előttemező tanuk sem a szerződésben megnevezett vevők B.-Gyarmaton, hol az adásvétel létrejött, nem voltak jelen, mig egyrészről a kereseti házhoz amaz örökeladási szerződés alapján nyert tulajdoni jogát alpereseknek meg nem gyengiti, másrészről pedig felperes ehhez képest, ahhoz kereseti jogot nem adott, mert a jelen nem volt tanuk azon szerződést előttemezték, mely ennek tartalma szerint P. István, kinek kézirását egyik tanu B. Miklós ismerte, — mint eladó és alperesek mint vevők között köttetett, s ha ezen eljárások kifogástalannak nem is tekinthetők, P. István kézirásának ismerete a roszhiszemüséget

még egyrészről kizárja, másrészt azt csakis az eladók, ezek is akkor, ha perbe lennének, vagyis ha ők lennének a felperesek, kifogásolhatnák, nem pedig egy harmadik, ezen felp., ki a szerződésen kivül áll.

Mert továbbá P. István és nejének, az eladóknak, hit alatt bevallott azon tényükben, hogy a beperesitett örökeladási vevőkül vannak megnevezve, — ezeknek jelenlétükön kivül irták alá, benfoglaltatik azon megbizás, hogy ezek ugyanazon örökeladási szerződést, viszont az eladók jelenlétén kivül alá irhatják, s ha ezen aláirások valamelyikénél, mint azt felperes állitja, aggályosság léteznék is, milyen a nevüknek összeszoritása, vagy ha még állitása felperesnek, hogy B. Gyula neve idegen kézirás, valamint hogy a vételárról arra vezetett nyugtában ezen szó urat «urakra» alperesek által hamisittatott meg, ez utóbbiak tagadásával szemben igazoltatott volna, ezt is nem felperes, ki mint már mondatott a szerződésen kivül áll, de csakis, — ha perben állanának, — az eladók vethetnék ellen;

mert az 1-ső számu irásbeli szerződéssel nyert tulajdoni jog az arra 1869. január 20-án 344. sz. alatt vezetett végzéssel alperesek nevére kebeleztetett;

mert a telekkönyvi tulajdonosnak ezen jogával össze van kötve azon jog is, hogy sajátjának birtokából minden mást kizárhat;

mert minden a többi a fentebbi döntő körülményeken felül, valamint a fel- vagy az alperes által előadott, de csak mellékes körülményekre vonatkozó állitások, adatok, tanuvallomások, birói figyelmen kivül voltak hagyandók.

Mindezeknél fogva felperest keresetével elutasitani kellett, még azért is, mert szerződés csak, — és pedig a szerződő felek valamelyike, nem pedig a szerződésen kivül álló egy harmadik által inditandó perben — mondható ki esetleg érvénytelennek, felperes pedig se nem szerződő fél, sem keresetének végkérelme szerződés érvénytelenitésre nem vonatkozik.

Felperesnek felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi deczember 27-én 43115. szám alatt következőleg itélt:

Az elsőbiróság itélete helybenhagyatik.

Indokok. A per adataiból és felperes saját előadásából kétségtelen, hogy az ingatlanok tulajdoni joga alpereseket illeti, és azok állagára felperesnek, mint saját tényében forgó személynek, semmi joga nincsen, ennél fogva keresetével annál inkább helyesen lőn elutasitva, mivel az általa kinált főeskü a félház és ingatlannak vételárára vonatkozván, jelen tulajdoni per keretében a felvetett kérdés elintézésénél döntő befolyást nem gyakorolhatott.

Felperesnek ujabbi felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő itéletet hozott:

A bpesti kir. it. táblának fentebbi keletü és sz. itélete hhagyatik.

Indokok. Felperes maga ismeri be, de P. István és Antonia tanuk által is igazoltatott, hogy az 1. szám alatti szerződést maga hozta el és iratta alá eladók által.

Ezen szerződésben alperesek lévén mint vevők bevezetve, de ennek alapján alperesek javára a tulajdonjog is bekebeleztetvén, felperes, ezen saját beleegyezésével és saját utasitása szerint szerkesztett szerződéssel szemben, a kereseti birtok tulajdonjogát még azon esetben sem igényelhetné, ha eladókkal csak saját nevében alkudott és a vételárt is csak sajátjából fizette volna, mert szabad rendelkezési jogánál fogva szerzett jogát másra is átruházhatta, azon körülmény pedig, hogy alperesek, mint vevők, valamint a tanuk a szerződést később irták alá, a szerződést felp. irányába érvénytelenné nem teszi.

A mennyiben pedig felperes a vételárra, vagy az épület átalakitására alperesek helyett fizetéseket tett, felperesnek csak azon joga támadt, miszerint a fizetett összeg megtéritését követelhesse.

Felperes ezek szerint nemcsak nem bizonyitotta, hogy az 1. sz. alatti szerződés csak ideiglenes fogalmazvány volt, sőt B. Miklós tanu épen az ellenkezőt vallja.

A kinált főeskük döntő körülményekre nem vonatkozván, mellőzendők voltak.

99.

A magyar törvényeket visszaállitó ideiglenes törv. szabályok, az osztrák polgári törvénykönyv hatálya alatt, annak szabályai szerint alkotott végrendeletek érvényességét, külkellékek szempontjából, sem meg nem szüntették, sem ujabb feltételekhez nem kötötték.

(1878. jul. 17. 5966. sz. alatt.)

P. Lajos mint nejétől B. Máriától származott leánya ter. törv. gyámja, továbbá B. Alfréd s W. szül. B. Laura mint felperesek — özv. B. Francziska e. végrendelet érvénytelenitése, hozomány, esetleg törvényes osztályrész kiadatása iránt inditott perében az elsőbiróság B. Kálmánnak Szélaknán 1857. jul. 20-án kelt végrendelete *A.* érvénytelennek kimondatott, többiben felperesek elutasittattak, azonban azon feljogositással, hogy atyjok B. Antal hagyatéka tárgyalásának ujabb felvételét kérhessék; a perköltségek kölcsönösen megszüntettetvén — következő indokolással:

Érvénytelennek volt kimondandó a végrendelet, mert ez 1857. jul. 20-kán kelt, az osztrák törvények által előirt külső kellékek

szempontjából, tehát az id. törv. szab. 6. §. szerint csak ugy lenne érvényesnek tekinthető, ha a magyar törvény életbeléptétől fél év alatt elhalt örökhagyótól származnék; a végrendelkező B. Antal azonban elismerten 1873. jan. 26-án, tehát a magyar törvények visszaállitása után évek mulva halt el; e szerint az *A*. végrendelet külső kellékeire nézve nem az osztrák, hanem a magyar törvény alkalmazandó, — tehát érvényesnek csak ugy volna vehető, ha külső kellékei hazai törvényeiknek, vagy a törvényes gyakorlaton alapuló szabályoknak megfelelnének. Ámde azoknak nem felelnek meg: mert bár kétségtelen, mikép törvényes gyakorlat szerint 3 tanu előtt is érvényesen végrendelkezhetni, de szükséges mindenesetre, hogy az irott végrendeletet a tanuk ellássák azon záradékkal, miszerint az a végrendelkező által előttük iratott alá, vagy hogy azt általa aláirott végrendeletének lenni előttük elismerte légyen. Az *A*. végrendeleten e záradék hiányzik: s igy hogy a végrendelet aláirása a tanuk előtt történt, vagy hogy végrendelkező az aláirást előttük sajátjának elismerte — alperesnek kellett volna bizonyitani; mit nem tevén, a végrendelet azon alaki hiány miatt érvénytelenitendő volt.

Felperesek a L. és Sch. Johanna után maradt 2000 frt hagyaték iránti keresetükkel elutasitandók, — mert alperes a neki odaitélt főesküt letevén, igazoltatott, hogy nevezettek után alperes férjének hagyatékában vagyon nem maradt. — Hasonlóan elutasitandók voltak az apai hagyaték $^{3}/_{7}$ részének mint törvényes osztályrésznek kiadatására nézve is; mert a végrendelet érvénytelenitése után a hagyatéki biróság hivatott az örökösök közt az osztályt megtenni a törvényes örökösödés szabályai szerint.

A kir. tábla 1878. febr. 25. — 61128. sz. a. itéletével — az elsőbiróságit azon nem felebbezett részében, miszerint felperesek az apjok 1-ső és 2-dik neje, L. és Sch. Johanna hozományaiknak (2000 forint) és atyjok B. Antal hagyatékából $^{3}/_{7}$ osztályrész kiadatása iránti kérelmükkel elutasitattak — érintetlenül hagyta

azon részében pedig, melylyel B. Antal végrendelete külkellék hiányából érvénytelennek nyilvánittatott — megváltoztatta s felpereseket ebbeli kérelmükkel elutasitotta — következő indokokból:

Az ideigl. szab. 6. §. azon rendelkezéséből, miszerint a magyar törvények visszaállitásától fél év alatt elhaló örökhagyóknak szabadságukra hagyatott, végrendeleteiket ezen időszak alatt külkellékek tekintetében akár az osztrák, akár a magyar törvény szerint

alkotni, — egyátalán nem következik, hogy azon fél év után elhalt örökhagyóknak, még az osztrák törvény hatálya alatt alkotott végrendeleteik külkellékek szempontjából más, mint ugyanazon törvények szabályai szerint legyenek megbirálandók; s tekintve, hogy a törvényeknek s törvényerejü rendeleteknek korábbi cselekményekre visszahatásuk nincs, — következik, mikép B. Antalnak 1857. jul. 20. kelt végrendeletét külkellékeire nézve az osztrák polg. törv. szabályai szerint kell megitélni. — Minthogy pedig ezen az örökhagyó által egész terjedelmében sajátkezüleg irt és aláirt végakarat nyilvánitása, melyben halála esetére összes vagyonáról rendelkezett, az osztr. tkönyv 578. §. szerint, — még ha azonkivül 3 felkért tanu által alá nem iratott volna is, — külalakjára nézve teljesen érvényes — tehát stb. stb.

A legf. Itélőszék következő itéletet hozott:

tekintve, hogy az ideigl. törv. szabályok, az osztrák polg. tkönyv hatálya alatt — ezen tkönyv szabályai szerint alkotott végrendeletek érvényességét — a külkellékek szempontjából — sem meg nem szüntették, sem feltételekhez nem kötötték; és

tekintve, hogy a másod biróság fentebbi itéletében csak a megtámadott végrendelet érvényessége mondatott ki, — de a felpereseknek eme végrendelettel szemben is netán érvényesithető igényei érintetlenül hagyattak, a budapesti kir. tábla itélete indokainál fogva helybenhagyatik.

100.

Ha a tulajdonjog bizonyos ingatlanra, az azt megelőző gondnokság aláhelyezési per feljegyzésének törlése nélkül kebeleztetik be, — a bekebelezett tulajdonos az ingatlan átadására keresetet nem érvényesithet, mig azon korlátozás meg nem szünt.

(1878. jul. 17. 6394. sz. a.)

K. Cs. — K. Mihályné szül. Sz. Juli e. a szigeti 212. számu telekjkönyvben foglalt ingatlan fele részének átadása iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta, a perköltségek kölcsönös megszüntetésével, következő indokokból:

Tekintettel arra, hogy a *B.* a. telekjkönyv szerint K. Mihálynak gondnokság alá helyeztetése iránti per 1874. nov. 30. lett feljegyezve, — a felperes részére K. Mihály mint eladó által, habár egy nappal előbb keletkezett eladási szerződés pedig decz. 1-ső napján, s igy a gondnokság alá helyezés iránti per feljegyzésénél későbben lett bekebelezve; s tekintve, hogy az eladó K. Mihály, az ellenirathoz ·/. a csatolt 1875. évi 1510. számu itélettel csakugyan

gondnokság alá helyeztetvén, a peresség feljegyzése a későbbi bekebelezések ellenében joghatályra emelkedett, — felperes a K. Mihály mint jogelőd által kiállitott szerződésre alapitott keresetével elutasitandó volt.

A kir. tábla 1877. nov. 27. — 39162. sz. a. az elsőbirósági itélet részbeni megváltoztatásával, alperest kötelezte a kereseti 212. sz. házat, beltelket s kertet fele részben felperesnek közös tulajdonába s birtokába átadni; részben azonban azt helybenhagyta, a mennyiben t. i. felperes a vagyonközösség megszüntetése s a haszonvételek megitélése iránti keresetével elutasittatott — következő indokolással:

mert felperes a keresethez *B.* alatt csatolt telekk. kivonattal hitelesen igazolta, hogy tulajdonjoga az abban foglalt ingatlanokból K. Mihályt illetett fele részre a *B.* s *C.* lapon eszközölt perfeljegyzés és zálogjog bekebelezésnek joghátránya nélkül bekebelezve lett, s ekkép a kérdéses ingatlanok felperesnek fele részbeni közös tulajdonává váltak. — Minthogy pedig az osztr. polg. könyv 322. 366. §§. szerint felperes mindenki ellen kérheti a birtok átadását; s minthogy határozottan maga alperes sem tagadta, hogy a kérdéses ingatlanokat ő birja; ennélfogva őt a közös birtoknak fele részbeni átengedésére kötelezni kellett. — Alperes azon kifogása, hogy felperes jogelőde K. Mihály ellen pazarlás miatt, még felperes tulajdonjogának bekebelezése előtt, gondnokság alá helyezés iránti keresetet inditott, és azt előzőleg telekkönyvileg is feljegyeztette, — tekintetbe vehető nem volt; egyrészt mert azon kérdés eldöntése: mennyiben bir K. Mihálynak gondnokság alá helyezése iránt beadott kérvény az azt előzőleg megkötött jogügyletre joghatálylyal, jelen perhez nem tartozik, s itt annálkevésbé birálható el, mivel alperes e tekintetben viszonkeresettel fel nem is lépett; másrészt, mert mindaddig mig a telekk. állapot megváltoztatva nincs jogérvényesen felperesnek birtok átadás iránti jogát megtagadni nem lehet.

Egyebekben azonban az első itélet helybenhagyandó, mert felperes a vagyonközösség miképeni megszüntetésére nézve határozott kérelmet, sem megkivántató tervezetet elő nem terjesztett; továbbá mert a keresetileg követelt haszonvételek misége és menynyiségére nézve, alperes tagadása ellenében, mi bizonyitékot sem hozott fel.

A legfőbb Itélőszék a kir. tábla itéletének megváltoztatásával, az első bir. itéletet hagyta helyben indokaiból;

és jelen esetben annál is inkább, mert felperes javára a tulaj-

donjog a *B.* alatt eszközlött feljegyzés joghátránya nélkül bekebleztetett be; — és felperes addig, mig ezen korlátolás meg nem szünt, ezen bekebelezés alapján keresetet nem indithat.

101.

Azon körülmény, hogy valaki rendes tartózkodási helyéről távozván, katonai szolgálatba lépett, magában nem elég, hogy tartózkodási helye ismeretlennek tekintetvén, a prdt. 523. §-a b) pontjának alapján a holttá nyilvánitás kimondassék. A katonaságnál való szolgálatnak beigazolt megszünésétől kezdve tekintetik csak a tartózkodási hely ismeretlennek.

(1878. évi február hó 13-án 1018. sz. a.)

C. István, Juliánna és Zsófia, H. Mihály holttányilvánitása és hagyatékának átadása iránti ügyében az elsőbiróság itéletet hozott: A H. Mihály holttányilvánitására irányitott jelen felhivási keresetnek hely nem adatván, felperesek avval elutasittatnak. Indokok. A felperesi kereset a holttá nyilvánitási kérdést érdeklőleg a prdtrts 523. §-ának *b)* pontjára lévén fektetve, aszerint az eltünt egyén megholtnak csak ugy vélelmezhető, ha tartózkodási helye 30 egész esztendőn át ismeretlen. Minthogy azonban, 1841-ben besorozott H. Mihálynak tartózkodás helye egész az 1849-iki mezőkövesdi csatáig ismeretes vala, és ettől fogva a kereset benyujtásáig nem csak, hanem maig se folyt le a 30 esztendő, annálfogva a keresetnek mint időelőttinek helyt adni nem lehetett, s avval felpereseket a hirlapilag közzétett idézés eredménytelensége daczára el kellett utasitani anynyival inkább, mivel a tanuk vallomása mi bizonyitékot sem foglal magában arra nézve, hogy H. M. a mezőkövesdi csatában nehéz sebet kapott, elesett vagy halva találtatott volna.

Felhivóknak közbetett felebbezése folytán a bpesti it. tábla 1877. okt. 22-én 37024. sz. alatt következőleg itélt: Az első biróság fenti keletü és számu itélete megváltozik és H. Mihály holttá nyilvánittattik. Indokok. Mert: a *B.* alatt eredetben felmutatott helyhatósági bizonyitvány szerint a felhivott rendes tartózkodási helyéről, 1844. évi november hó 30-tól van távol, (ptr 523. §. *b)* pontja), és mert: a holtnak nyilvánitási eljárás folyamában kihallgatott H. Mihály tanunak esküvel erősitett vallomása és az időközben elhalt U. János másik tanunak 1860. évben kiállitott III. alatti bizonyitványában foglaltak által a fenti helyhatósági bizonylatban foglaltak nem csak hogy meg nem czáfoltattak, de még támogattatnak, a mennyiben az utóbbiakból még az is vélelmezendő, hogy a nevezett már életben sincs.

A felhivott gondnokának felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi február 13-án 1018. szám alatt következőleg végzett:

Tekintettel arra, hogy a *B.* alatti községi bizonyitvány arra nézve, hogy a keresetnek a ptkv. 523. §. *b)* pontja értelmében hely adassék, birói figyelembe nem vétethetik azért, mert: a II. és III. alatti okiratok szerint nyoma van annak, hogy felhivott még 1849. évben is a katonaságnál szolgált; a katonaságnál felhivott szolgálatának mikor történt megszünésére nézve a további bizonyitási eljárás szükségesnek találtatván, mindkét alsó biróság itélete feloldatik s az első biróság utasittattik, hogy az utóbb jelzett irányban az illető ezredtől a bizonyitványt hivatalból beszerezvén és annak beérkeztével a felekkel jegyzőkönyvi tárgyalást tartván, a kifejlendőkhez képest hozzon ujabb itéletet.

102.

A mértékhitelesitő hivatalok a törvényhatóságok által saját költségükön levén felállitandók és felszerelendők, a szükséges hivatal-helyiség bére is általuk viselendő, habár a bérleti szerződés megkötésénél, felsőbb meghagyásból valamely város elöljárósága járt is el mint közvetitő.

(1873. jul. 3. 5888. sz. a.)

Báró G. Anna — S.-A.-Ujhely városa e. 312 frt bérhátralék megfizetésére a s.-a.-ujhelyi jbiróság előtt pert inditott — minthogy alperes város elöljárósága a megyei törvényhatóság rendeletére felperestől egy házat a mértékhitelesitő hivatal részére kibérelt, a bért azonban ki nem fizette.

A jbiróság 1877. alperes várost a kereset értelmében elmarasztalta: mert a bérszerződés tanuságaként alperes a házat saját nevében vette bérbe, mely szerint a bérleti összeg évnegyedenkénti fizetésére kötelezte magát mindaddig, mig a hitelesitő hivatal működését megkezdi s a bérfizetésre önmaga képesitve leend. Ebből folyólag alperes bérfizetési kötelezettsége kétségtelen. Mert habár igazoltatott, hogy a város a megyei hatóság utasitására s a hitelesitő hivatal részére vette ki a házat, s a megyei törvényhatóság tartozik azon hivatal fentartási költségeit fedezni: ez alperes kötelezettségére befolyással nem lehet, amennyiben a szerződésben a bérfizetésre nézve véghatáridő meg nem állapittatott, s az általai bérfizetés megszünte a hitelesitő hivatal fizetésképességéhez köttetett, a mi pedig *C.* szerint még elő nem állt.

A kir. tábla 1878. febr. 20. — 71236. sz. a. az első bir. itéletet indokaiból hhagyta.

A legf. Itélőszék mindkét alsó bir. itéletet megváltoztatván — felperest keresetével elutasitotta;

Indokok: Alperes által azon körülmény, hogy a keresetben érintett *A.* alatti bérszerződést a megyei törvényhatóság rendelete folytán kötötte meg felperessel, az 1874: VIII. tcz. által életbeléptetett mértékhitelesitő hivatal részére — a 3. 4. sz. mellékletekkel igazolva levén, tekintve hogy az 5. sz. miniszteri rend. értelmében, különösen pedig annak 1—10. §§. szerint, a mértékhitelesitő hivatalok a törvényhatóságok által saját költségükön állitandók fel; s azok felszerelését, s fentartásuk költségét a hatóság tartozik fedezni; minek folytán a befolyó dijak is a törvényhatóság javára esnek; tekintve továbbá, hogy az *A.* szerződés *b)* pontjához képest a felperestől kibérelt helyiség után járó évnegyedes bért alperes város saját pénztárából csak addig tartozott, a *d)* pontban meghatározott visszafizetési kötelezettség mellett előlegezni, és pedig nem felperes, hanem a mértékhitelesitő hivatal részére, — mig ez működését megkezdi, s a bérfizetésre önmaga képesitve leend; tekintve végre, hogy felperes a mértékhitelesitő hivatal részére, a házára vonatkozó ajánlatát nem alperes városhoz, hanem a megyei törvényhatóság, illetőleg annak főszolgabirájához nyujtotta be — s az *A.* szerződés 2. pontjában maga kijelentette, hogy a körülirt helyiséget a mértékhitelesitő hivatal részére adja bérbe; — mely körülmények eléggé bizonyitják, miszerint alp. város a szerződés megkötésénél felsőbb rendelet folytán csak mint közvetitő járt el: ily helyzetben figyelembe véve azt is, hogy a hitelesitő hivatal S.-A.-Ujhelyen 1875. aug. 1-én lépett életbe, s felperes mint azt keresetlevelében előadta, 3. évnegyedre esett bér járandóságát már ettől kapta — alperes az *A.* szerződés *b)* pontja szerint további előlegezéssel nem terheltethetik.

103.

A váltóeljárás 24. §-a esetében a biróságnak kötelessége mindenekelőtt a halasztási kérelem felett határozni és elutasitás esetében a per érdemleges tárgyalására rövid határnapot kitűzni.

(1878. évi junius hó 11-én 391. sz. a.)

K. Ármin ügyvéd felperesnek Sz. Lajos alperes elleni 109 frt 66 kr iránti perében az elsőbiróság következőleg itélt:

A váltóeljárás 24. §-ára alapitott halasztási kérelem megtagadtatik és alperes tartozik a kereseti 109 frt 66 kr ügyvédi munkadijait és költségeket és ennek 1877. márczius 11-től járó 6% kamatait megfizetni.

Indokok. A halasztási kéret megtagadandó és alperes a kereseti tőke és járulékai megfizetésében elmarasztalandó volt, mert a halasztási kéret, tekintve, hogy az 1877. évi 24366. számu végrehajtási jegyzőkönyv tanusága szerint még 1877. évi november 13-án kézbesittetett és alperesnek az 1877. évi november 28-ára kitüzött tárgyalási határnapig lefolyó 15 nap alatt elég ideje volt ügyvédjét a szükséges utasitásokkal ellátni, teljesen alaptalannak és a fenforgó ügy minőségénél fogva pusztán ugyanannak elodázására czélzó miveletnek tekintendő. Mert felperes, ki kereseti kérelmét a prdtrts 68. §-a értelmében az általa fizetett 10 frt 20 kr szakértői dijakat felemelni jogositva volt, kereseti jogosultságát és annak alapját, azon körülménynél fogva, hogy alperes a kereseti melléklet tartalmazta tételeket és azok mennyiségét még általánosságban sem kifogásolta, — kellőleg igazolta.

Alperes felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi február 19-én 531. szám alatt következőleg itélt:

Az elsőbiróság itélete az abban foglalt indokolásnál fogva helybenhagyatik.

Alperesnek további felebbezése folytán a magyar királyi Curia mint legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

Mindkét alsóbirósági itélet, alperes marasztalását tartalmazó részében feloldatik és az elsőbiróság az ügy érdemleges tárgyalása czéljából határnap kitüzésére s ennek utána ujabb itélet hozatalára utasittatik.

Indokok. Mert a váltóeljárást szabályozó igazságügyminiszteri rendelet 24. §-ának második bekezdése értelmében, ugyanezen rendelet 5. §. 5. pontjában elősorolt perekben a felek halasztást kérni jogositvák. Minthogy pedig jelen kereset az utóbb hivatolt §. alapján indittatott meg, az eljáró biróságnak mindenekelőtt kötelessége lett volna a halasztási kérelem felett határozni s elutasitás esetében a per érdemleges tárgyalására rövid határnapot kitüzni, miért is mindkét itélet feloldása mellett az eljáró biróság ez irányban utasitandó volt.

104.

Közszerzemény addig nem létezik, mig az adósságok nincsenek törlesztve.

(1878. julius 8-án 6024. sz. a.)

S. Károly tiszti ügyész által képviselt Csongrádmegye köztörvényhatóságának mint felperesnek, özvegy A. Ignáczné és S. Lajos, mint néhai A. Ignácz jogutódai alperesek ellen 204 frt 15 kr iránt való perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Felperes keresetével elutasittatik.

Indokok: Mert alperesek mindenekelőtt kifogásolták felperest képviselő tiszti ügyész meghatalmazását s noha a meghatalmazás pecséttel ellátva nincs is, tekintve azonban, hogy alperesek nem tagadták, miszerint felperes képviseletében megjelent tiszti ügyész a képviselt megyének valóban tiszti ügyésze, nem tagadták továbbá, hogy a *B.* és *D.* alatti jegyzőkönyveket aláirta, főjegyző ily aláirások teljesitésére felhatalmazással nem birna s azt valóban alá nem irta volna, mindezek folytán alperesek ebbeli kifogásait figyelembe venni nem lehetett.

Az ügy érdemét tekintve alperesek tagadták a kereseti követelés valóságát és mennyiségét; tagadták, hogy néhai A. Ignácz hagyatékából örökösödtek volna, sőt a ·/. alatt becsatolt okirattal igazolták, hogy néhai A. Ignácz ellen csőd nyittatván, a csőd vagyonhiányában beszüntettetett; tekintve, hogy ezen tagadások ellenében felperes a követelés valóságát az *A.*, *C.* és *D.* alatti okiratokkal kivánja igazolni, — mely okiratok azonban a követelés valóságát nem igazolják; de felperes alperesek tagadásával szemben azt sem volt képes begyőzni, hogy alperesek néhai A. Ignácz hagyatékából örökösödtek volna, mert az ezen körülmény beigazolására *E.* és *F.* alatt csatolt okiratok csak azt igazolják, hogy az elhalt még életében az okiratokban emlitett vagyonát alperesekre ruházta volna és noha *E.* alattiban emlittetik is, hogy «a rajta levő terhekkel», de ezt csupán az átruházott vagyonra telekkönyvszerüleg betáblázva levő terheket lehet érteni s ekkép tekintettel arra, hogy felperes sem azt, hogy néhai A. Ignácznak hagyatéka lett volna, és hogy ebben alperesek örökösödtek volna, ki nem mutatta, azt pedig, hogy a föntebb emlitett átruházott vagyonra a kereseti összeg betáblázva lenne, nem is állitotta: mindezek folytán felperest keresetével elutasitani kellett.

Felperesnek fölebbezése folytán a budapesti kir. itélőtábla 1878. évi szeptember 26-án 34562. sz. alatt következőleg itélt:

Az elsőbiróság fenti keletü és számu itélete indokainál fogva helybenhagyatik.

Felperesnek ujabbi fölebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő itéletet hozott:

Mindkét alsó birósági itéletnek megváltoztatásával, alperesek, mint néhai A. Ignácz jogutódai kötelesek a keresetbe vett 204 frt 15 krnyi tőkét s ennek 1875. évi szeptember 15-től járó 6% kamatait Csongrádmegye házi pénztára számára megfizetni.

Indokok. Felperesi tiszti ügyész felhatalmazása ellen tett

alperes kifogásai az elsőbiróság által felhozott indokokból figyelembe nem vehetők.

A követelés valódisága az *A.* és *C.* alatt mellékelt belügyminiszteri s az ezek alapján kiadott *B. D.* alatti megyei közgyülési határozatok által teljesen bebizonyittatott, mert nevezett közhatóságok A. Ignácz, mint volt megyei főorvos és tisztviselő ellen, az általa illetéktelenül fölvett hivatali illetmények visszatéritése iránt saját hatáskörükben határozván s ezen határozatok törvényes kiadmányban is mellékeltetvén: alpereseknek ez érdemben tett kifogásai szintén nem vehetők figyelembe.

Alpereseket A. Ignácz ezen tartozásának megfizetésében pedig azért kellett marasztalni, mert ezen tartozás 1866. és 1867. évekből származik, és adós *E. F.* szerint vagyonát 1870. évben ruházta át alperesekre és pedig első rendü alperesre *E.* szerint hozománya fejében, részint közszerzői jogának némi megjutalmazásául, ugy szintén *F.* szerint másodrendü alperesnek örökrésze fejében.

Már pedig sem közszerzői jog, sem örökrész addig nem létezik, mig az átruházó adósságai nem törlesztvék és ez okból alperesek ezen vagyon erejéig átruházónak már akkor fennállott tartozásaiért is felelősek.

Nem vehető tekintetbe, hogy A. Ignácz ellen 2. szám szerint 1871. évben csőd nyittatott és ez 1875. évben vagyonhiány miatt megszüntettetett, mert a csődnyitás, valamint a bejelentés elmulasztása a követelést meg nem szünteti.

105.

Ha az egyetemleges adóstársak egyike a közös adósságot még lejárta előtt törleszti a lejárat előtt nem követelheti adóstársán az aránylagos megtéritést.

(12494/878. sz.)

H. Ferencznek B. József, mint kiskoru H. Ferencz és Dénes törvényesen kirendelt gondnoka alperes ellen 481 frt 4 kr és járulékai iránt való perében az elsőbiróság a következőleg itélt:

Felperes a keresettel elutasittatik.

Indokok: Felperes a per során tanuval sem igazolta azt, hogy az őt és néhai neje hagyatékát terhelő kölcsön részletes törlesztése helyett annak egyszerre leendő visszafizetésére a hitelező földhitelintézet által szorittatott volna.

Ha pedig a hátraléknak egészben és egyszerre való törlesztését czélszerüségből vélte szükségesnek és rendén állónak találta, hogy

a néhai neje hagyatékát terhelő aránylagos rész saját gyermekei által neki, mint ki az egész tartozást egyszerre lefizette, azonnal megtérittessék: midőn e végett saját gyermekei ellen perrel lépett föl, megszünt azon jogokkal birni, melyek az apát mint term. és törv. gyámot gyermekei javainak számadás nélkül lehető kezelhetésére nézve megilletik.

Köteles lett volna tehát néhai neje, általa kezelt hagyatékának jövedelmeiről rendes számadást vezetni s ennek alapján indokolva kimutatni, hogy a magyar földhitelintézeti kölcsönnek a kölcsönszerződés értelmében megejtendő részletes törlesztése a kiskoruak hátrányára szolgált s ezek érdekében sokkal előnyösebb volt, ha a tartozás egyszerre, bár a hagyaték egy részének elárusitása vagy uj teher elvállalása által is, fizettetik vissza.

Miután pedig ezt nem tette, sőt a perbeli jelenségek szerint gyermekeit azon kedvezménytől, hogy az örökrészüket terhelő adósság 34 év alatt részletesen törlesztessék, kivánja megfosztani, a mennyiben a tőkét egyszerre tőlük követeli vissza, ez okból felperest keresetével elutasitni kellett.

Felperesnek fölebbezése folytán a budapesti királyi itélőtábla 1877. évi szeptember 18-án 25695. szám alatt következő itéletet hozott.

Az eljáró biróság neheztelt itélete megváltoztatik és alperesek egyetemleg köteleztetnek 60 frt 75 kr tőkét, ennek és pedig 20 frt 25 kr után 1875. november 5-től, — 20 frt 25 kr után 1876. május 5-től, — 20 frt 25 kr után 1876. november 5-től számitandó 6% kamatját felperesnek megfizetni. Ezen összeget meghaladó keresetével felperes elutasittatik.

Indokok: Felperes a per során igazolta, hogy az őt és nejét egyetemlegesen terhelt tartozást illetőleg annak hátralékát maga törlesztette és habár kétséget nem szenved is, hogy az egyetemleges adóstársnak joga van a közös adósságot még lejárta előtt is törleszteni, de azért ennek megtéritését az adóstársán csak akkor követelheti, ha igazolhatja, hogy erre a hitelező által szorittatott.

Ez irányban felperes nemcsak bizonyitékot nem nyujtott, sőt mint a felebbezési indokokban kijelenti, ezt csak czélszerüségi szempontból tette.

A mennyiben tehát felperes saját érdekében helyesebbnek találta a 34 évi részletes törlesztés helyett, az egész kölcsönt egyszerre visszafizetni, ezt szabadságában állott tenni, de ez még nem jogositja fel arra, hogy az egyetemleges adóstársán most a részlet-

törlesztések teljesitése helyett az egész hátraléknak egyszerre leendő fizetését követelje.

Felperes a kifizetés által a hitelező jogaiba lépett, és ez alapon többet, mint jogelőde nem követelhet.

Követelheti tehát, hogy adóstársa az egyes részleteket lejártukkor pontosan kifizesse és miután nem tagadtatott, hogy B. Zsófia halálától számitva három részlet lejárt és hogy azokat felperes kifizette, alperesek ezen három részletnek őket terhelő felébe és az egyes részlet lejárati napjától számitandó 6% kamat fizetésébe elmarasztalandók, ellenben felperes egyéb keresetével elutasitandó volt.

Felperesnek ujabbi fölebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következőleg itélt:

A kir. itélőtáblának fentebbi keletü és számu itélete, nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, fölebbezett részében pedig megváltoztatik és e részben az elsőbiróság itélete hagyatik helyben, indokain felül azért is, mert felperes nem igazolta azt, hogy elhalt nejének és alperes árvák anyjának felperes kezén maradt hagyatéka jövedelméből a felvett kölcsön és kamata részletes törlesztésére elégtelen lenne.

106.

A bizományos a keresk. törvény 369. §-a szerint az ügyletet a megbizás értelmében lévén köteles ellátni, csakis az ily értelemben létrejött bizományi ügyletek szoros összefüggésben lévő kiadásaira követelheti a keresk. törvény 379. §-ban gyökerezett elsőbbségi zálogjogot, de nem lehet feljogositva a megbizó terhére oly kiadásokat is számitásba tenni, melyek a tárgyak átvétele előtt a megbizó ellen már léteztek, a melyek tehát a megbizó előlegezéseivel, sőt részben zálogjogával is terhelt tárgyakra keletkezett külön bizományi ügylet ellátásával semminemü összeköttetésbe nem hozathatnak.

(1877. évi szeptember hó 11-én 583. sz. a.)

W. Jánosnak, K. Nándor alperes elleni 6000 frt tőkekövetelés és jár. iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Felperes keresetétől elmozdittatik.

Indokok. A fenforgó perkérdés, melynek eldöntésétől a per eredménye függ, röviden az: Érkeztek-e felperestől mint feladótól alpereshez czímezve a keresetben részletezett zálogtárgyak?

Mindannak, mit a felek ezen főkérdés figyelmen kivül hagyásával a kereset mellett és ellen felhoznak, csak akkor volna jelentősége, ha azon kérdés, hogy a felperes által, illetőleg neve alatt, alperesnek küldött tárgyak (bizományi) eladás végett küldettek-e

alperesnek, vitás lehetne. Miután azonban a keresethez csatolt s valódiság tekintetében kétségbe nem vont *A.* — *H.* és *K.* alatti okmányok tartalmából, melyet az alperesi 2. sz. — 9. sz. alatti okmányok mi részben sem erőtlenitenek meg, kétségkivüli tényként derül ki az, hogy a mely tárgyak felperes neve alatt, tehát felperes által küldettek alperesnek, azok csakis bizományi eladás végett küldethettek alperesnek; miután tehát bizonyos az, hogy alperes a zálogtárgyak eladásából befolyt vételárt megbizójának a zálogos követelés erejéig átadni tartozott, s ezen vételárt egy harmadik személy elleni követelése fejében visszatartani jogositva nem volt: világos, hogy a perdöntő kérdés csak az lehet, a mely fentebb körvonaloztatott. Alperes tagadása ellenében felperes hivatkozott okmányaival csak annyit képes bizonyitani, *F.*, *G.* és *H.* alatti feladási vevények szerint az ezekben foglalt tárgyakat csakugyan ő küldötte alperesnek eladás végett; hogy a keresetben felsorolt s a *K.* alatti árverési jegyzőkönyv szerint eladott többi tárgyak is felperes által — az ő neve alatt — küldettek volna alperesnek, mivel sincs bizonyitva, sőt az *A.* alatti tartalmának a *B.* és *C.* alatti tartalmával való összehasonlitásából az következtethető, hogy épen egyik jelentékeny szállitmány nem felperes neve alatt, hanem H. Adolfé alatt küldetett alperesnek, ki, t. i. H., ezen árukra ugy felperestől mint alperestől is vett fel előleget.

A *K.* alatti tartalmából kiderül, hogy az *F.*, *G.* és *H.* alattiakban foglalt árukért összesen 5410 frt 18 kr folyt be.

Tekintve, hogy a *D.* alattiban foglalt puszta «tudomásul vétetnek», a fentebbieknél s a felek és H. Adolf közt fenforgó viszonynál fogva mi jelentőséget sem lehet tulajdonitani;

tekintve, hogy alperes az eladásnak a *K.* alatti szerinti foganatositására már a kereset szerint is feljogositottnak tekintendő, mert a megbizás teljesitésében járt el, s mert hogy a megbizás, az adott utasitás ellenére járt volna el, felperes nem állitotta, annál kevésbbé igazolta;

tekintve végül, hogy felperes saját beismerése szerint alperestől már 5500 forintot kapott:

mindezeknél s a fentebbieknél fogva felperes e perben igazolt követelése erejéig, sőt ezen tul is már kielégitve lévén, őt a 6000 frt iránt támasztott igazolatlan keresetétől elmozditani kellett.

Felperesnek felebbezése folytán a budapesti királyi itélőtábla 1877. évi május hó 16-án 2604. szám alatt következő itéletet hozott:

Az eljáró biróságnak fenti keletü és számu itélete helyben hagyatik.

Indokok. Felperes keresetét arra alapitja, hogy alperes az ő (felperes) bizományosa volt, s igy a bizományi árukat felperes értesitése nélkül eladni és azok vételárából H. Adolf elleni követelését előzetesen levonni jogositva nem volt.

Ezen kereseti állitását azonban felperes az alperesi tagadás ellenében be nem bizonyitotta, mert: felperes az összes árukra nézve beismeri, hogy azok H. Adolf tulajdonát képezték, s H. Adolf csak az adott kölcsön erejéig engedett zálogjogot; ugy szinte beismerte azt is, hogy ezen jogviszonyról alperes is értesitve lett, s igy alperes az árukat H. Adolf tulajdonát vette át bizományba:

mert az 1. tétel alatti 372 zsák szilva a 4. tétel alatti birkabőrök és 5. tétel alatti 10 hordó szilva, a perhez csatolt okmányok s különösen az *A. E.* 3. és 4. szám alattiak szerint nem felperes, hanem H. Adolf által lettek alperesnek eladás végett bizományba küldve; továbbá, mert a 2. tétel alatti 519 zsák, 3. tétel alatti 18 hordó és 6. tétel alatti 5 hordó szilva, az *F.*, *G.* és *H.* alattiak szerint felperes nevére szóló feladási vevények mellett lettek ugyan alperesnek elküldve, azonban az *E.* alatti levélből s különösen a 2. 3. és 4. számok alatti mellékletekből világosan kiderül, hogy ezeket felperes nem mint saját bizományi áruját küldötte alperesnek, hanem csak az azokra H. Adolfnak adott kölcsön összegét adta alperesnek tudtul, őt ezen összegnek visszatartására illetőleg kifizetésére felszólitván, s neki az 5. sz. alatti szerint tudtára adván, hogy az adott kölcsönt felmondja.

Ezek szerint tehát alperes H. Adolf bizományosának lévén tekintendő, a kereskedelmi törvény 379. §-a szerint jogositva volt magát a bizományra forditott költsége és dijai tekintetében (melyeket egyébiránt felperes még akkor is elismerni tartoznék, ha ő lett volna a bizományba adó) ugy szinte H. Adolf elleni követelése tekintetében a bizományi áruk elárvereztetése által kielégiteni s felperes csakis a feleslegre tarthat igényt, ezt pedig saját beismerése szerint 5500 frtban már megkapta, s igy keresetével elutasitandó volt.

Felperesnek ezen másodbirósági itélet elleni felebbezése folytán a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő itéletet hozott:

Mindkét alsó biróság itéletének megváltoztatásával tartozik alperes 2218 frt 90 kr. tőkét és ennek a kereset beadásától vagyis 1877. évi január 24-től számitandó 6% kamatot felperesnek feltétlenül megfizetni.

Tartozik továbbá alperes a fentebbi összegen felül további 1341 frt 42 kr. tőkét és ennek fenti időtől járó 6% kamatját felperesnek megfizetni, de csak azon esetre: ha alperes a neki ezennel megitélt póteskűt le nem teszi arra; hogy a 6. sz. alatti könyvkivonatban 1876. évi deczember 31-től és 1877. évi január 5-ről előforduló következő tételek: 32 frt 19 kr, 60 frt 13 kr, 183 frt 86 kr, 509 frt 10 kr, 9 frt, 441 frt 8 kr, 6 frt 38 kr, 82 frt 80 kr. és 16 frt 96 kr, mind mennyiségre mind jogczímökre nézve helyesek, és hogy azok a *K.* alatti árverési jegyzőkönyv 1., 2., 3. és 4. tételei alatt eladott áruk kezelésének illetőleg felperes részére történt fizetéseknek folyománya, és hogy azok az érintett áruk kezelése körül illetőleg felperes részére történt fizetések után aránylag ugyanazon mennyiségben merültek fel.

Indokok. Mert az *A.*—*H.*-ig. 2., 3., 4., 5. és 9. szám alatt becsatolt okmányoknál, de a felek perbeli nyilatkozatainál fogva is kétséget nem szenved, hogy a *K.* alatti árverési jegyzőkönyv 1., 2., 3. és 4. tételei alatt 8665 frt 8 krért eladott tárgyak mint H. Adolf tulajdona küldettek részint maga H. Adolf, részint pedig felperes által alperesnek mint bizományosnak elárusitás végett, hogy azokra felperes előlegezéseket adott, hogy alperes ezen viszonyról a tárgyak átvétele előtt nemcsak kellőleg értesittetett, de ezen előlegezéseknek törlesztésére az ekkép terhelt vagyon eladási árából utasitva is lett, és hogy alperes ezen törlesztések eszközlését beigérte, a minthogy annak folytán felperes részére 5500 frt erejéig törlesztéseket teljesitett is, és ez által az utasitásnak kötelező voltát beismerte.

Ily körülmények közt alperes mint bizományos a keresk. törv. 369. §-a szerint az ügyletet a megbizás értelmében lévén köteles ellátni, csakis az ily értelemben létrejött bizományi ügyletek szoros összefüggésben lévő kiadásaira követelheti a keresk. törvény 379. §-ban gyökerezett elsőbbségi zálogjogot.

De nem lehet feljogositva felperes terhére oly kiadásokat is számitásba tenni, melyek a fentebb érintett tárgyak átvétele előtt a megbizó ellen már léteztek, a melyek tehát a felperes előlegezéseivel, sőt részben zálogjogával is terhelt tárgyakra keletkezett külön bizományi ügylet ellátásával semminemü összeköttetésbe nem hozathatnak.

Épen ugy nem állhat alperes jogában felperes megröviditésére a megbizónak előlegeket adni.

Ebből kiindulva, miután a fentebb jelzett okmányok szerint a kérdéses tárgyak, mint H. Adolf tulajdona jutottak alperes birtokába,

de felperes is H. Adolfnak azok feletti intézkedési jogát csatolt leveleiben beismeri, e szerint tehát megbizónak H. Adolf tekintethetvén: alperes azért, hogy az áruknak a keresk. törvény 372., illetőleg 347. §-ai értelmében a 7. és 8. szerint történt elárusitása iránt felperes nem, hanem csak a megbizó H. Adolfot értesitette, — felperes által feleletre nem vonható.

Ugyanazért felperes követelésének törlesztésére egyedül azon összeget igényelheti, mely előlegezéseivel terhelt tárgyakért, a *K.* szerint átvettek utján befolyt, vagyis 8665 frt 8 krt.

Ebből azonban, tekintve, hogy felperes a birkabőrökre adott 500 forintját azoknak árából megkapta, igy ezen összeg itt számitásba nem jöhet, alperes javára feltétlenül leszámitandó azon 4000 frt és 1000 frt előleg, melyeknek felvételét felperes beismeri, továbbá a *K.* alatti jegyzőkönyv szerint felmerült 130 frt 90 kr, árverési költségből a kérdéses árukra aránylag eső 104 frt 76 kr eskületételétől függőleg pedig a 6. sz. könyvkivonatnak fentebb jelzett tételei összesen 1341 frt 42 kr.

Ha tehát a 8665 frt 8 krból levonatik a 4000 és 1000 frt előleg, ugy a 104 frt 76 krnyi árverési költség, marad felperes javára megtéritendő 3560 frt 32 kr, ebből tartozik alperes feltétlenül 2218 frt 90 krt, felvételesen pedig 1341 frt 42 krt megtériteni.

A 6. sz. a. könyvkivonat alapján alperes javára beszámittatni engedett 1341 frt 42 kr azért volt póteskü feltétele mellett megitélve, mert felperes annak fenállását tagadásba vette és alperes ez irányban a hitelesitett könyvkivonattal csak félbizonyitékot szolgáltatott.

Alperesnek a póteskü letétele az 1341 frt 42 kr helyett azért volt kisebb összegekre is megengedendő, mert a 6. sz. alatti könyvkivonatban alperesnek nemcsak a felperes előlegével terhelt árukra forditott, de egyéb kiadásai is, ugy nemcsak a felperesnek előlegezett összegek, de egyéb előlegezések is fordulnak elő, és abból ki nem vehető, hogy nevezetesen a távsürgönyözés, — kamat — agio — és eladási czím alatt kitett összegek egészben vonatkoznak-e felperes előlegével terhelt áruk körül felmerült kiadásokra, vagy csak részben.

Ezen körülmény pedig alperes fentebbi esküje által tisztába hozható.

107.

Az aláirás valódisága tagadtatván, ez magában a váltóbeli tartozás iránti kötelezettség megczáfolására nem elegendő, ha az adós által felhozott adatok s körülmények annak megállapitására nem szolgálhatnak.

(1878. május 27. 317. sz. a.)

K. József csődtömegnek — K. Józsefné hagyatéka ellen, védve kinevezett ügygondnok ügyv. I. József által 2086 frt 85 kr iránt kezdett váltó ügyében, alperes hagyaték részéről beadott kifogások folytán, az elsőbiróság következőleg itélt:

Alperes hagyaték részéről 9141—877. szám a. érvényesitett váltókifogások elvettetnek, s az 1877. évi október 2-án 8889—877. sz. a. hozott sommás végzés, melyben a Kolozsvárt 1874. évi julius 20-án kelt váltó alapján K. Józsefné szül. B. Anna hagyatékának, mint elfogadónak, ügygondnok I. József ügyv. képviseletében meghagyatott, hogy a kereseti 2086 frt 85 kr váltó tőkét, ennek 1875. ápril 20-tól folyó 6% kamatát, 16 frt 35 kr perköltséget 3 nap s végrehajtás terhe alatt felperesnek fizesse meg s az illetéket a kolozsvári kir. adóhivatalba szolgáltassa be — jogérvényben fentartatik s köteleztetik még alperes az ujabban okozott s 19 frt 50 krban megállapitott perköltséget 3 nap s végrehajtás terhe alatt felperesi ügyv. F. Miklós kezéhez megfizetni.

Felperesi képviselő illetménye 17 frt 50 krban — alperesi ügygondnoké pedig 20 frt 50 krban állapittatik meg védenczeikkel szemben.

Indokok: Alperesi hagyaték részéről a váltó valódisága ellen tett kifogás — miután az nem bizonyittatott s annak valódisága a percsomóhoz csatolt eredeti váltóval tanusittatott, elvetendő volt.

Az érték nem kapási kifogás, szintén mint nem tanusittatott s felperes által is tagadásba vett állitólagos ellenvetés — figyelmen kivül hagyandó volt.

Azon alperesi kifogás, hogy a követelés a K. Árpád csődtömege ellen is bejelentetett s folyósittatott, — tekintve, hogy a váltókötelezettek egyetemleg felelősek, a perben tekintet alá nem jöhetnek, a végrehajtáskor illetőleg a kifizetéskor birhat hatálylyal, a mennyiben a követelés a K. Árpád csődtömeg részéről kifizettetnék vagy apasztatnék.

E szempontokból alperesi hagyaték tanusitatlan kifogásaival elutasitandó s a sommás végzés jogérvényében fentartandó volt.

A maros-vásárhelyi kir. tábla 1878. febr. 12. — 2617. sz. a. itéletével az elsőbiróságit megváltoztatta akkép: miszerint felperes

csődtömeg keresetével elutasittatik, a perköltségek kölcsönös megszüntetésével;

mert alperesi ügygondnok a kereseti váltón levő, K. Józsefné, B. Anna névaláirásának valódiságát kifogásaiban s a tárgyalásnál határozottan megtagadván; miután felperes az aláirás valódiságának igazolására perrendszerü bizonyitékot még fel sem ajánlott; az eredeti váltó becsatolása által pedig azon levő aláirás valódisága bizonyitottnak nem tekinthető; ennélfogva miután alperes hagyaték váltókötelezettsége bizonyitva nem lett stb. elutasitandó volt.

A legf. Itélőszék a kir. tábla itéletének megváltoztatásával az első birósági hagyta helyben — azzal a hozzáadással, hogy alperes köteles a felebbezés költségeit is stb. megfizetni;

mert alperes ügygondnok néhai K. Józsefné aláirását egész határozottsággal nem tagadta; — de ha ekképen tagadta volna is, tartozott volna a Vált. Elj. 37. §. értelmében tagadásának alapját képező adatokat s körülményeket előadni; de alperes, nem hoz fel egyebet mint azt, hogy a kereseti váltót K. Árpád akkor állitotta ki, midőn id. K. József csődtömegéből a főtéri üzlet eladatott, és azt K. Árpád vette meg, de a vételárt a kereseti váltóösszeg hiányával fizette ki, és épen ezért állitotta ki a váltót; ezen körülményekből épen nem a valódiatlanságot, hanem inkább azt lehet következtetni, hogy K. Józsefné ezen váltó elfogadása által kötelezni akarta magát, azt a vételárt, melylyel K. Árpád tartozásban maradt, helyette megfizetni. Ekképen magától elesik az érték meg nem kapása iránti kifogás is; mert ha ugy jött létre a váltó, amint alperes mondja, az értékről csak K. Józsefné s K. Árpád közt, de nem felperessel mint intézvényessel szemben lehet szó.

108.

A váltóeljárásban a kifogásokhoz másolatban s felperes tagadása folytán a viszonválaszhoz eredetben csatolt okirat nem vétetik figyelembe.

(1878. évi julius hó 1-én 876. sz. a.)

«Adriai biztositó társaság»-nak, P. Bernát elleni 114 frt 76 krnyi váltóösszeg és járulékai iránti perében az elsőbiróság következőleg itélt:

Az 1877. évi szeptember hó 20. napján 18793. szám alatt hozott sommás végzés hatályának fentartása mellett tartozik alperes a Szegeden 1876. évi junius hó 5. napján 35 frt 15 krról kiállitott váltó alapján mint elfogadó a kereseti 144 frt 76 kr váltóösszeget és ennek 1876. évi október 10. napjától járó 6% kamatait felperesnek megfizetni.

Indokok. 1. A kereseti váltó minden kellékekkel el van látva.

2. Felperes azt, hogy a viszonválaszhoz elkésetten csatolt pósta-feladási vevénynyel küldött levél a kereseti váltóra fizetendő, s hogy azt kiegyenlitette volna, tagadta, alperes pedig ezen körülményt mivel sem igazolta.

3. Felperes a csatolt óvással kamatkövetelési jogát törvény szerint igazolta.

Alperesnek felebbezése folytán a budapesti királyi itélő tábla 1878. évi február 8-án 301. szám alatt következő itéletet hozott:

Az eljáró királyi törvényszéknek fentebbi keletü és számu itélete, — tekintve, hogy a ·/. alatti póstavevény szerint alperes által H. Ágostonnak, mint B. szerint a felperesi biztositó társaság szegedi ügynökének megküldött 400 frtnyi összeggel, ugy a kereseti, mint az E. szerint megovatolt 42 frt 71 krról szóló másik váltó kifizetettnek bebizonyul; tekintve továbbá, hogy felperes nem is állitja, annál kevésbbé bizonyitja, miszerint az emlitett két váltón kivül alperes ellen még más követelése is lett volna: megváltoztatik, felperes az 1877. évi szeptember 20-án 18793. sz. alatt kelt sommás végzésnek hatályon kivül helyezése mellett keresetétől elmozdittatik.

Felperesnek felebbezése folytán a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1878. jul. hó 1-én 376. sz. a. következő itéletet hozott:

Tekintve, hogy a kifogásokhoz ·/. alatt másolatban csatolt póstai feladó-vevény valódiságát felperes tagadásba vette, és hogy annak eredetije felperessel a válasz beigtatása előtt annak tartalma szerint közölve nem lett, az ellen tehát felperes lehető alapos ellenvetéseit meg nem tehetvén, a viszonválaszhoz eredetben mellékelt póstai feladó vevényt figyelembe venni nem lehet: a másodbiróság itélete megváltoztatik és az elsőbiróság itélete és az abban felhozott okokból hagyatik helyben.

109.

1. **Perügyelői és ideiglenes tömeggondnoki minőségben teljesitett munkálatok és tett készkiadások a csődnyitást kérők kérelme folytán a csődtömeg érdekében a csődbiróság rendeletei értelmében teljesittetnek; — miért is a perügyelői és tömeggondnoki dijak és készkiadások a csődöt együttesen kérők ellen megállapitandók azon esetben, ha a csődnyitás jogerejüvé nem vált.**
2. **A csődvagyon leltározása és zár alá vétele körül felmerült dijak és költségek nem a perügyelői, hanem a tömeggondnoki munkálatok fejében járnak.**

(1878. évi junius hó 28-án 472. sz. a.)

O. Jakab E. M. G. János és P. Aloyzia panaszlóknak B. Nándor elleni csődnyitás iránti ügyében az elsőbiróság következő végzést hozott:

Dr. G. Tivadar, mint B. Nándor csődperügyelője és ideigl. tömmeggondnoka, perügyelői és gondnoki dijai megállapitása iránti kérelmének hely adatik és perügyelői dija 200 frtban, perügyelői kész kiadásai 50 frtban, ideiglenes tömeggondnoki dija 200 frtban és ideiglenes tömmeggondnoki készkiadásai 110 frtban, O. Jakab, G. János, P. Aloyzia csődnyitást kérő hitelezők és E. Mór csődnyitást kérő csődtömege vagy a mennyiben időközben E. Mór csődje megszüntettetett volna, csődtömege helyett E. Mór ellenében egyetemleges kötelezettség mellett megállapittatnak.

Dr. G. Tivadar által perügyelői és ideiglenes tömeggondnoki minőségben teljesitett munkálatok és tett készkiadások a csődnyitást kérők kérelme folytán a csődtömeg érdekében a csődbiróság rendeletei értelmében teljesittettek; — miért is a perügyelői és tömeggondnoki dijak és készkiadások meg voltak állapitandók, és pedig annyiban, a mennyiben azok a csőd-periratok által igazoltatnak s ezen felül a tömeggondnoki dijak és készkiadások, még a mennyiben valódiságuk a csődnyitást kérők által kétségbe nem vonatott, a perügyelői és tömeggondnoki dijak és készkiadások azonban nem voltak a felszámitás szerint megállapithatók, minthogy a csődvagyon leltározása és zár alá vétele körül felmerült dijak és költségek nem a perügyelői, hanem a tömeggondnoki munkálatok fejében járnak.

Végre a perügyelői és tömeggondnoki dijak és költségek nemcsak O. Jakab, G. János, P. Aloyzia, hanem E. M. csődtömege, illetve, a mennyiben E. M. csődje már megszünt volna, E. M. ellen is, egyetemlegesen voltak megállapitandók, mert E. M. csődperügyelője É. Gusztáv ügyvéd által ·/. alatt mellékelt kérvény visszautasittatott, folyamodó perügyelői minőséget nem igazolván, e szerint az azon kérvényben foglalt elállás tudomásul nem vétetett.

Hogy pedig ezenkivül E. M. csődtömeg B. Nándor elleni csődnyitástól elállott volna, É. Gusztáv csődperügyelő nem igazolja, miért is É. Gusztáv perügyelőnek a tárgyaláson megjelenésért felszámitott dij sem volt Dr. L. Tivadar ellen megállapitható.

Panaszlóknak felebbezése folytán a budapesti kir. itélőtábla 1878. évi april hó 2-án 970. sz. alatt következő végzést hozott:

Az elsőbiróság végzése, a mennyiben az által G. Tivadar perügyelőnek és ideiglenes tömeggondnoknak 160 frt kész kiadása a csődöt kérők ellenében megállapittatott, helybenhagyatik.

Ellenben azon részében, mely által csődöt kérők egyetemleges kötelezettsége mondatott ki s ellenök a 400 frt munkadij is megállapittatott, megváltoztatik s csődöt kérők mindegyike irányában a

160 frt kész kiadásból 40—40 frt állapittatik meg; perügyelő és ideiglenes tömeggondnok azon kérelmének pedig, hogy munkadija is csődöt kérők ellenében állapittassék meg, hely nem adatik.

Indokok. A hivatalból kirendelt perügyelő és ideiglenes tömeggondnok eljárása, mig a csőd panaszlott ellen jogérvényesen el nem rendeltetik, hivatalból teljesitettnek lévén tekintendő, eljárásáért munkadijt igénybe nem vehet; az ily eljárással összekötött készpénzbeli kiadásokat azonban sajátjából viselni nem tartozván, minthogy azokra a csődnyitást eredmény nélkül szorgalmazó felek szolgáltattak okot, önkényt következik, hogy a készpénzbeli kiadásokat, miután egyetemleges kötelezettség esete fen nem forog; ügyvesztességüknél fogva ők tartoznak egyenlő arány szerint megtériteni.

A csőd elrendelését szinte szorgalmazó, de később megbukott E. M. csődtömege perügyelőjének az őt terhelő kötelezettség ellenében felhozott kifogása az elsőbirósági végzésben felhozott okon kivül még azért sem vétethetett figyelembe, mert a megállapitott készpénzbeli kiadásoknak igen csekély része az, mely az 1875. évi 13475. számu visszautasitott kérvénynek beadása után keletkezett.

Perügyelőnek felebbezése folytán a magyar kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

A másodbirósági végzés megváltoztatásával, az elsőbiróság végzése hagyatik helyben.

Indokok. Mert jelen csődnyitási ügyben kérvényezők csődnyitási kérvényükkel a legfőbb itélőszék által elutasittatván, s igy a csőd elrendelésének itéletileg hely nem adatván, kérvényezők, mint ügyvesztesek ellenében az ezen eljárással a perügyelőnek, ugy ideiglenes tömeggondnoknak okozott nemcsak 160 frtnyi kész kiadásai, hanem az elsőbiróság által megállapitott 400 forint munkadijai is, és pedig tekintve, hogy kérvényezők csődnyitási kérvényüket együttesen adták be, tehát ügytársaknak tekintendők, az elsőbiróság által helyesen kimondott egyetemleges kötelezettség mellett, e helyütt is megállapitandók voltak.

I. RÉSZ.

A magyar királyi semmitőszék elvi határozatainak

SOROZATA

a polgári törvénykezési rendtartást tartalmazó 1868. évi LIV. törvényczikk czimei és fejezetei, a kereskedelmi ügyekben követendő eljárás iránt 1875. évi deczember 1-jén kiadott magyar királyi igazságügyminiszteri rendelet szakaszai és a peres eljárásra vonatkozó későbbi törvények és rendeletek szerint.

A) Határozatok, melyek a polgári törvénykezési rendtartás iránt keletkezett 1868. évi LVII. törvényczikkre vonatkoznak.

Első czim:

A biróságokról.

I. és II. fejezet.

Birósági szervezet, a semmitőszék hatásköre, birói hatáskör, a birói eljárás beállitása, kizárása. (1—29. §§.)

Lap

6. Tekintve, hogy az 1868. évi LIV. tvczikkben foglalt polg. törvrendtartás életbe léptetése tárgyában 1869. évi márczius 30-án kibocsájtott m. k. igazságügyminiszteri rendelet XIX. czikkének 1. pontja a földtehermentesitési ügyekre vonatkozó korábbi rendeleteket fenntartotta, másrészről ugyanazon czikk 4. pontja akkép rendelkezik, hogy ott, a hol azon rendeletekben az osztr. polgári prdtartásra történik hivatkozás, e helyett az 1868. évi LIV. tvczikk határozatai alkalmazandók, rendelkezik pedig a nélkül, hogy határozottan kimondaná, miszerint a jogorvoslatok tekintetében is a ptrdtásban megállapitott fölebbviteli rendszernek van helye;

tekintve, hogy akkor, ha a földtehermentesitési ügyekben a ptrs szerinti felebbviteli rendszer alkalmaztatnék, ezen esetben

a ptrs 294. §-át is, mely §-ban a felebbezhető végzések tüzetesen elősoroltatnak — szintén alkalmazni kellene, mi az Erdélyre nézve 1856. évi január 1-én kibocsájtott rendelet 5. §. 3. illetőleg 39. §. *b)* pontjában emlitett azon egyetlen eset kivételével, a midőn a fennforgó peres kérdés itélet által döntendő el, a feleket a földtehermentesitési rendelet 58. §-ban alapuló fokozatos felebbviteli jogoktól megfosztaná, minthogy a földtehermentesitési rendelet 5. §. 3., illetőleg 39. §. *b)* pontjában foglalt eset kivételével a többi vitás kérdések végzés által eldöntendők s ily végzések a ptrs 294. §-a alá nem vonhatók;

tekintve, hogy ebből folyólag a ptrsban foglalt felebbviteli rendszer alkalmazása mellett a földtehermentesitési kiutalási ügyekben hozott végzések ellen csak semmis. panasznak lenne helye, s igy ezen ügyekben a felebbviteli birói hatalmat kizárólag a kir. semmitőszék gyakorolná, holott ezen kir. semmitőszék birói hatalma a ptrs 297. §., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 17., 18. pontjaiban tüzetesen kijelelt eseteken kivül tisztán csak az alaki törvénysértésekre lévén szoritva, az alsóbirósági határozatok érdemének felülvizsgálatára ki nem terjed, és ekként a ptrs szoros alkalmazása által a felek a földtehermentesitési kiutalási ügyekben hozott végzések által okozott anyagi sérelmeiket nem orvosolhatnák:

tekintve végre, hogy a földtehermentesitési rendelet szerint itélettel eldöntendő igényper semmiben sem különbözik más tulajdoni igényperektől, mig ellenben azon peres eljárások, a melyeket azon rendelet szerint végzéssel kell eldönteni, egészben az emlitett szabályok külön intézkedésein alapulnak, és oly különleges természettel birnak, hogy a ptrs által szabályozott eljárási módokhoz csak épen a jegyzőkönyvi tárgyalás módjára nézve hasonlitanak, hogy tehát a földtehermentesitési rendelet 39. §-a szerint itélettel vagy végzéssel eldöntendő vitás kérdések természetének különbözősége eléggé indokolja azt, miként a jogorvoslatok is különbözők legyenek a szerint a mint a vitás kérdést itélettel vagy végzéssel kell eldönteni;

mindezeknélfogva azon czélból, hogy a földtehermentesitési rendelet szerint végzéssel eldöntendő peres ügyekben is az 1856. évi január 1-én kelt nyiltparancs és 1857. évi április 8-án kelt miniszteri rendelet által, hivatkozással az akkor érvényben volt erdélyi perrendtartásra fennállott három foku felebbvitel fenntarthassék, azt átmeneti intézkedések 19. czikk 1. és 4. pontjának, miként eddig is gyakorlatban volt, nem lehet más értelmet tulajdonitani, mint azt, hogy azon esetben, ha a kiutalási eljárásban felmerült vitás kérdést a földtehermentesitési rendelet 39. §. szerint itélettel kell eldönteni, ezen itélet ellen a másod- és harmadbirósághoz felebbezésnek, de azonfelül a kir. semmitőszékhez intézhető külön semmiségi panasznak is van ugyan helye, mindazon esetekben azonban, a melyekben a vitás kérdés iránt végzést kell hozni, e végzés ellen csak fokozatos felebbvitellel lehet élni, hogy tehát ezen esetekben a semmitőszékhez intézhető semmis. panasz ki van zárva.

III. fejezet.

Birói illetékesség, kivételes biróságok, csődügyek. (30—63. §§.)

Második czim:

Az ügyfelekről.

III. fejezet.

Képviselet. (83—90. §§.)

Lap

teljesitésére jogositottnak; másrészt pedig a birósággal szemben kötelezettnek veendő eleve az iránt gondoskodni, hogy a birói eljárás akadálytalan eszközlésére rendesen szükséges előlegezések késedelem nélkül beszolgáltathassanak, ettől tehát kivétel egyedül a rendkivüli költségekre nézve, s illetve azon esetre lenne megállapitható, ha a beszolgáltatandó költség előre nem látott körülményeknél fogva a per tárgyához mérve aránytalan nagy összegre rugna;

tekintve végül, miszerint az ügyvédi ptrs 40., 46., 49., 54., 58. stb. §§-ai is, midőn az ügyvédeket aránylagos előlegek követelhetésére feljogositják, azoknak az általuk elvállalt ügy akadálytalan keresztülvitelére szükséges költségek előlegezése iránti felelősségét nyilvánvalóan feltételezik:

mindezeknélfogva a per során előforduló és a perbeli feleket törvény szerint terhelő mindennemü költségeknek, milyenek a tanuhallgatás, birói szemle stb. járó dijak beszolgáltatására az ügyvédek végrehajtás terhe mellett első sorban rendszerint kötelezhetők. (Teljes ülési megállapodás) 7

20. A perbe idézett kiskoruak nevében a per folyamában azok gyámja által kötött birói egyezség jogérvényességéhez gyámhatósági jóváhagyás nem szükséges 21

42. A gyámja képviselete mellett perbe idézett kiskorunak, ha azt állitja, hogy a gyámi törvény 4., 5., 6. §§-ai értelmében önképviseletre jogosulttá vált, ezt bizonyitania kell, különben ezen állitása figyelembe nem vétethetik 44

47. Az 1877. évi XX. tvczikk életbe lépte folytán ügygondnok rendelésére, az esetben is, ha a kiskoru gyámja által érdekösszeütközés miatt nem képviseltethetik, a gyámhatóság vált illetékessé 48

Harmadik czim:

Az eljárásról.

I. fejezet.

Általános határozatok. (91—113. §§.)

5. Tekintve, hogy a peres feleknek ügyvéd általi képviseltetése esetében a biróság a per felszerelésére és befejezésére vonatkozó intézkedéseinél a ptrs szerint közvetlen csak az illető ügyvédekkel érintkezik, következőleg a tanuhallgatás, birói szemle és más perbeli cselekmények eszközlésére szükséges előlegek lefizetése iránti felszólitás is közvetlenül csak ezekhez intézhető;

tekintve továbbá, hogy az ügyvéd perbeli állásánál fogva, egyrészről a peres eljárással rendszerint egybekötött kiadások teljesitésére jogositottnak; másrészt pedig a birósággal szemben kötelezettnek veendő eleve az iránt gondoskodni, hogy a birói eljárás akadálytalan eszközlésére rendesen szükséges előlegezések késedelem nélkül beszolgáltathassanak, ettől tehát

II. fejezet.

Sommás eljárás. (114—127. §§.)

Negyedik czim:

A bizonyitásról.

VI. fejezet.

Eskü. (221—244. §§.)

Ötödik czim:

A birói határozatokról.

I. fejezet.

Végzések és itéletek. (245—258. §§.)

III. fejezet.

Semmiségi panasz esetei, beadási határideje, hivatalbóli megsemmisités. (297—305. §§.)

nézve 1856. évi január 1-én kibocsájtott rendelet 5. §. 3., illetőleg 39. §. *b)* pontjában emlitett azon egyetlen eset kivételével, a midőn a fennforgó peres kérdés itélet által döntendő el, a feleket a földtehermentesitési rendelet 58. §-ban alapuló fokozatos felebbviteli jogoktól megfosztaná, minthogy a földtehermentesitési rendelet 5. §. 3., illetőleg 39. §. *b)* pontjában foglalt eset kivételével a többi vitás kérdések végzés által eldöntendők s ily végzések a ptrs 294. §-a alá nem vonhatók;

tekintve, hogy ebből folyólag a ptrsban foglalt felebbviteli rendszer alkalmazása mellett a földtehermentesitési kiutalási ügyekben hozott végzések ellen csak semmis. panasznak lenne helye, s igy ezen ügyekben a felebbviteli birói hatalmat kizárólag a kir. semmitőszék gyakorolná, holott ezen kir. semmitőszék birói hatalma a ptrs 297. §., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 17., 18. pontjaiban tüzetesen kijelölt eseteken kivül tisztán csak az alaki törvénysértésekre lévén szoritva, az alsóbirósági határozatok érdemének felülvizsgálatára ki nem terjed, és ekként a ptrs szoros alkalmazása által a felek a földtehermentesitési kiutalási ügyekben hozott végzések által okozott anyagi sérelmeiket nem orvosolhatnák:

tekintve végre, hogy a földtehermentesitési rendelet szerint itélettel eldöntendő igényper semmiben sem különbözik más tulajdoni igényperektől, mig ellenben azon peres eljárások, a melyeket azon rendelet szerint végzéssel kell eldönteni, egészben az emlitett szabályok külön intézkedésein alapulnak, és oly különleges természettel birnak, hogy a ptrs által szabályozott eljárási módokhoz csak épen a jegyzőkönyvi tárgyalás módjára nézve hasonlitanak, hogy tehát a földtehermentesitési rendelet 39. §-a szerint itélettel vagy végzéssel eldöntendő vitás kérdések természetének különbözősége eléggé indokolja azt, miként a jogorvoslatok is különbözők legyenek a szerint a mint a vitás kérdést itélettel vagy végzéssel kell eldönteni;

mindezeknélfogva azon czélból, hogy a földtehermentesitési rendelet szerint végzéssel eldöntendő peres ügyekben is az 1856. évi január 1-én kelt nyiltparancs és 1857. évi április 8-án kelt miniszteri rendelet által, hivatkozással az akkor érvényben volt erdélyi ptrsra, fennállott három foku felebbvitel fenntarthassék, az átmeneti intézkedések 19. czikk 1. és 4. pontjának miként eddig is gyakorlatban volt, nem lehet más értelmet tulajdonitani, mint azt, hogy azon esetben, ha a kiutalási eljárásban felmerült vitás kérdést a földtehermentesitési rendelet 39. §. szerint itélettel kell eldönteni, ezen itélet ellen a másod- és harmadbirósághoz felebbezésnek, de azonfelül a kir. semmitőszékhez intézhető külön semmis. panasznak is van ugyan helye, mindazon esetekben azonban, a melyekben a vitás kérdés iránt végzést kell hozni, e végzés ellen csak fokozatos felebbvitellel lehet élni, hogy tehát ezen esetekben a semmitőszékhez intézhető semmis. panasz ki van zárva.

Ezekből következik az is, hogy a földtehermentesitési ügyekben beadott és a kir. semmitőszékhez intézett semmis. panasz-

IV. fejezet.

Igazolás. (306—314. §§.)

Hetedik czim:

A biztositási intézkedésekről.

II. fejezet.

Biztositás. (338—344. §§.)

IV. fejezet.

Tulajdoni és elsőbbségi igények. (463—474. §§.)

Kilenczedik czim:

Az eljárás némely eltérő módjairól.

IV. fejezet.

Számadási felhivási per. (513—533. §§.)

VII. fejezet.

Örökösödési eljárás. (559—594. §§.)

B) A kereskedelmi ügyek iránti külön eljárásra (az 1875. évi decz. 1-jén kelt rendeletre) vonatkozó határozatok.

A biróságok hatásköre kereskedelmi ügyekben, birói illetékesség. (5—8. §§.)

C) Váltóeljárás.

D) Csődrendtartás.

E) Gyámi törvény.

F) Kisebb polg. peres ügyekbeni eljárás.

G) Közjegyzői törvény.

H) Földtehermentesitési ügyekbeni eljárás.

tekintve, hogy akkor, ha a földtehermentesitési ügyekben a ptrs szerinti felebbviteli rendszer alkalmaztatnék, ezen esetben a ptrs 294. §-át is, mely §-ban a felebbezhető végzések tüzetesen elősoroltatnak, szintén alkalmazni kellene, mi az Erdélyre nézve 1856. évi jan. 1-jén kibocsájtott rendelet 5. §. 3., illetőleg 39. §. *b)* pontjában emlitett azon egyetlen eset kivételével, a midőn a fennforgó peres kérdés itélet által döntendő el, a feleket a földtehermentesitési rendelet 58. §-ban alapuló fokozatos felebbviteli jogoktól megfosztaná, minthogy a földtehermentesitési rendelet 5. §. 3., illetőleg 39. §. *b)* pontjában foglalt eset kivételével a többi vitás kérdések végzés által eldöntendők, s ily végzések a ptrs 294. §-a alá nem vonhatók;

tekintve, hogy ebből folyólag a ptrsban foglalt felebbviteli rendszer alkalmazása mellett a földtehermentesitési kiutalási ügyekben hozott végzések ellen csak semmis. panasznak lenne helye, s igy ezen ügyekben a felebbviteli birói hatalmat kizárólag a kir. semmitőszék gyakorolná, holott ezen kir. semmitőszék birói hatalma a ptrs 297. §. 2., 3., 4., 5., 6., 7., 17., 18 pontjaiban tüzetesen kijelölt eseteken kivül tisztán csak az alaki törvénysértésekre lévén szoritva, az alsóbirósági határozatok érdemének felülvizsgálatára ki nem terjed, és ekként a ptrs szoros alkalmazása által a felek a földtehermentesitési kiutalási ügyekben hozott végzések által okozott anyagi sérelmeiket nem orvosolhatnák;

tekintve végre, hogy a földtehermentesitési rendelet szerint itélettel eldöntendő igényper semmiben sem különbözik más tulajdoni igényperektől, mig ellenben azon peres eljárások, a melyeket azon rendelet szerint végzéssel kell eldönteni, egészben az emlitett szabályok külön intézkedésein alapulnak, és oly különleges természettel birnak, hogy a ptrs által szabályozott eljárási módokhoz csak épen a jkönyvi tárgyalás módjára nézve hasonlitanak, hogy tehát a földtehermentesitési rendelet 39. §-a szerint itélettel vagy végzéssel eldöntendő vitás kérdések természetének különbözősége eléggé indokolja azt, miként a jogorvoslatok is különbözők legyenek a szerint, a mint a vitás kérdést itélettel vagy végzéssel kell eldönteni;

mindezeknélfogva azon czélból, hogy a földtehermentesitési rendelet szerint végzéssel eldöntendő peres ügyekben is az 1856. évi január 1-jén kelt nyiltparancs és 1857. évi április 8-án kelt miniszteri rendelet által, hivatkozással az akkor érvényben volt erdélyi ptrsra, fennállott három foku felebbvitel fenntartathassék, az átmeneti intézkedések 19. czikk 1. és 4. pontjának, miként eddig is gyakorlatban volt, nem lehet más értelmet tulajdonitani, mint azt, hogy azon esetben, ha a kiutalási eljárásban felmerült vitás kérdést a földtehermentesitési rendelet 39. §. szerint itélettel kell eldönteni, ezen itélet ellen a másod- és harmadbirósághoz felebbezésnek, de azonfelül a kir. semmitőszékhez intézhető külön semmis. panasznak is van ugyan helye, mindazon esetekben azonban, a melyekben a vitás kérdés iránt végzést kell hozni, e végzés ellen csak fokozatos felebbvitellel lehet élni,

hogy tehát ezen esetekben a semmitőszékhez intézhető semmis. panasz ki van zárva.

Ezekből következik az is, hogy a földtehermentesitési ügyekben beadott, és a kir. semmitőszékhez intézett semmis. panaszobat azon okból, hogy ily semmis. panasznak helye nincs, az elsőbiróság vissza nem utasithatja, hanem a kir. semmitőszékhez felterjeszteni köteles, ennek hatáskörébe tartozván annak vizsgálata és eldöntése, ha valjon az ügy természete szerint a semmis. panasz hozzá helyesen intéztetett-e vagy nem. (Teljes ülési megállapodás) 8

l) Ügyvédi rendtartás.

5. Tekintve, hogy a peres feleknek ügyvéd általi képviseltetése esetében a biróság a per felszerelésére és befejezésére vonatkozó intézkedéseinél a ptrs szerint közvetlen csak az illető ügyvédekkel érintkezik, következőleg a tanuhallgatás, birói szemle és más perbeli cselekmények eszközlésére szükséges előlegek lefizetése iránti felszólitás is közvetlenül csak azokhoz intézhető;
tekintve továbbá, hogy az ügyvéd perbeli állásánál fogva, egyrészről a peres eljárással rendszerint egybekötött kiadások teljesitésére jogositottnak, másrészt pedig a bírósággal szemben kötelezettnek veendő eleve az iránt gondoskodni, hogy a birói eljárás akadálytalan eszközlésére rendesen szükséges előlegezések késedelem nélkül beszolgáltathassanak, ettől tehát kivétel egyedül a rendkivüli költségekre nézve, s illetve azon esetre lenne megállapitható, ha a beszolgáltatandó költség előre nem látott körülményeknél fogva a per tárgyához mérve aránytalan nagy összegre rugna;
tekintve végül, miszerint az ügyvédi ptrs 40., 46., 49., 54., 58. stb. §§-ai is, midőn az ügyvédeket aránylagos követelhetésére feljogositják, azoknak az általuk elvállalt ügy akadálytalan keresztülvitelére szükséges költségek előlegezése iránti felelősségét nyilvánvalóan feltételezik:
mindezeknélfogva a per során előforduló és a perbeli feleket törvény szerint terhelő mindennemü költségeknek, milyenek a tanuhallgatás, birói szemle stb. járó dijak beszolgáltatására az ügyvédek végrehajtás terhe mellett első sorban rendszerint kötelezhetők. (Teljes ülési megállapodás) 7

7. Az ügyvédi kamara által az ügyvédekre kivetett (kamarai) évi illetmény iránt inditott keresetekre; tekintve, hogy azok külön törvény intézkedése folytán vagy az 1877. évi XXII. törvczikk 11. §-a végpontjában az eme törvényszerinti közönséges eljárás és illetékesség alól kivéve nincsenek: ezen törvény szabályai alkalmazandók. (Teljes ülési megállapodás) 9

8. Tekintve, hogy az 1874. évi XXXIV. tvczikk 58. §-a a biróilag még meg nem állapitott ügyvédi dijak és költségek iránti keresetekre nézve külön ügybiróságot jelöl ki, s ezen külön törvénybe foglalt intézkedés a kisebb polg. ügyekben való birás-

II. RÉSZ.

A m. k. Curia mint legfőbb itélőszék határozatainak SOROZATA.

Polgári magánjog.

a) Dologbeli jog.

Lap

b) Kötelmi jog.

Lap

d) **Öröklési jog.**

Lap.

az átruházott vagyon értékéhez; mert ha a viszteher oly csekély, hogy a vagyon értékével arányban nem áll, a viszterhen felüli vagyonérték ajándékozottnak, s illetve olyképen átruházott vagyonnak tekintendő, melyből a szükségörökösök jogositva vannak törvényes osztályrészt követelni 132

94. Hazai törvényeink szerint az öröklési jog csak a rendes elévülési határidő lejárta után évül el, minélfogva a tkönyvi elbirtoklással az örökösödés folytán bekebelezett tkönyvi tulajdonosok az el nem évült öröklési jogukat érvényesiteni kivánó örökösök ellen annál kevésbé védekezhetnek, mert az örökösök az örökhagyó jogai és kötelezettségeinek is örökösei lèvén, oly harmadik személyeknek, kik az osztr. polg. törvkönyv 1467. §-ában szabályozott elbirtoklással védekezhetnének, nem tekinthetők 137

96. Az utódok részére alapitott hitbizománynál utódok alatt csak a leszármazók értendők; igy érti azt az osztr. polg. tkönyv is, az utódok szót az oldalrokonokra kihatólag csak azon feltevésben használván a hitbizományi örökösödésnél, hogy ha az alakitó okmányban oldalrokonok is az utódlásra kijelölve vannak . . 141

99. A magyar törvényeket visszaállitó ideiglenes törv. szabályok, az osztr. polgári törvénykönyv hatálya alatt, annak szabályai szerint alkotott végrendeletek érvényességét, külkellékek szempontjából, sem meg nem szüntették, sem ujabb feltételekhez nem kötötték 156

Kereskedelmi törvény.

14. Annak irányában, ki valamely sorsjegyet zálogképen birtokolt, s később vált annak vevőjévé, illetőleg tulajdonosává, a keresk. törv. 349. §-sa ugy az értesités kötelessége, mint az elévülés tekintetében, csak a tulajdonszerzés napjától érvényesithető . 14

15. A kereskedő az áruk megérkezéséről szóló avisót aláirván, s igy az átvétel igazoltatván, miután azáltal, hogy az árukat átvette s megtartotta, a megrendelést is jóváhagyta s magáévá tette, az árának fizetésére is kötelezendő 16

16. 1. Az életbiztositási kötvény tulajdonjoga azon személyt illetvén, ki abban kedvezményezettként előfordul, igényper esetén az igénylő e kötvényt hiteles másolatban felmutatni tartozik.

2. A biztositó-társaság nem közhatóság, hanem magán társulat lévén, a fél az iránti kérelme, hogy egy annak kezei közt lévő okmány hivatalból beszereztessék, nem teljesithető . . . 17

22. 1. A bejegyzett kereskedő neje hozományát azonnal bejegyeztetni tartozván, a később — nehány hó mulva — nyilván elkésve bejegyzett hozomány a csődköveteléseknek nem III. hanem IV. osztályába sorozandó.

2. A kereskéd. törvény 551., 555. §§. csak a már törvényesen bejegyzett hozománynak az uj czégjegyzékbe átvezetéséről rendelkezvén, az ebben kitüzött 6 havi határidő az uj bejegyzésekre alkalmazást nem nyerhet 28

25. A keresked. törvény 316. §-a, mely a távollevők közt irásban

Lap

Váltójog.

Ősiségi patens.

Telekkönyvi rendelet.

Polgári törvénykezési rendtartás.

Váltóeljárás.

Kereskedelmi eljárás.

Lap

Csődtörvény.

Ügyvédi rendtartás.

DÖNTVÉNYTÁR.

XXI.

DÖNTVÉNYTÁR.

A MAGYAR KIR. CURIA

SEMMITŐSZÉKI

ÉS

LEGFŐBB ITÉLŐSZÉKI OSZTÁLYÁNAK

ELVI JELENTŐSÉGŰ

HATÁROZATAI.

GYÜJTÖTTÉK:

Dr. DÁRDAI SÁNDOR,
a „Jogt. Közlöny" szerkesztője.

Dr. GALLU JÓZSEF
k. táblai biró és semmitőszéki sbiró.

ZLINSZKY IMRE,
királyi táblai biró.

XXI. FOLYAM.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

1879.

Rec. June 15, 1903.

I. RÉSZ.

A MAGYAR KIRÁLYI SEMMITŐSZÉK ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATAI.

A) Köztörvényi ügyekben.

1.

Tekintve, hogy az irói és művészi tulajdon oltalmazása iránt az osztrák-magyar monarchia és Francziaország közt 1866. évi deczember 11-én létrejött államszerződés hatályának tartama abban évszám szerint meg nem határoztatott, hanem a helyett 15. §-ában az mondatott ki, miszerint ugyanaz addig marad érvényben, mig a vele egyidejüleg kötött kereskedelmi szerződés hatályban fentartatik; ezen utólag az ország törvényei közé igtatott szerződés pedig az 1878. évi XVIII. tvczikk folytán jelenleg még érvényben van;

tekintve továbbá, miszerint abból, hogy az irói és művészi tulajdonra vonatkozó kérdésbeni conventió az 1867-iki magyar-osztrák vám- és kereskedelmi szövetségben kifejezetten nincs megemlitve (valamint megemlitetlenül hagyatott az osztrák-magyar és a franczia honpolgárok hagyatéka körül kölcsönösen követendő eljárás iránt Francziaországgal szintén 1866. évi deczember 11-én kötött, s a keresked. szerződéssel egyenlő tartamunak nyilvánitott államszerződés is), nem következik, hogy az Magyarországra nézve hatálylyal nem birt, vagy hatályát elvesztette volna: miután az idézett szövetség 2-ik czikkében az idegen államokkal kötött egyedül csak azon szerződések neveztettek meg, melyek a közgazdasági viszonyokat szabályozzák a külföld irányában;

s tekintve, hogy a császári és királyi közös külügyminiszteriumnak 1877. évi jul. 4-én 5885. sz. a. kelt igazolványa minden kétséget kizár arra nézve, hogy az irói és művészi tulajdon biztositása tekintetében Francziaország részéről az osztrák-magyar monarchia irányában a szóban forgó államszerződés alapján teljes viszonosság gyakoroltatik:

ezeknél fogva a bevezetésben jelzett államszerződés Magyarországra nézve kötelező erővel bir. (Teljes ülési határozat.)

(1878. évi október 8-án 19206. sz. a. hozott határozat.)

B. Lajos párisi zeneművek kiadójának, R. és társa és P. Frigyes budapesti czégek, valamint E. és Sch. bécsi, és E. M. lipcsei nyomdatulajdonosok elleni zárlati kérvényei tárgyában, zártkérő részéről a budapest kir. váltó s kereskedelmi törvényszéknek 1878. évi augusztus 16-án 62672. sz. a. kelt elutasitó végzése ellen semmiségi panasz adatott be.

A magyar királyi Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette:

mert az ideiglenes törvénykezési szabályok I. 23. §-a által csak átaljában a törvény ótalma alá helyezett irói és művészi tulajdonnak a jogositlan utánnyomatás és utánzás elleni megvédése iránt részletesen intézkedő törvény nem létezvén, a külföldiek pedig a

honpolgároknál nagyobb előnyben nem részesittethetvén: fenforgó zárlati kérvény kizárólag csak a ptrs 324. §. szempontjából volt megbirálandó és elintézendő.

E törvényszakaszhoz képest azonban a zárlat elrendelésének nem lehetett azért helye: mert panaszttevő nem csak vélt tulajdonjogának zárlat alkalmazása nélküli veszélyeztetését ki nem mutatta, de a kérvényeihez rekesztett egyvelegekkel és tánczdarabokkal, melyeknek az eredeti dalmüvel való összehasonlitása különös szakismeretet szükségel, még a tiltott utánnyomatás fenlétét sem igazolta.

2.

Tekintve, hogy a tkönyvi rendtartás 52. §-nak d) pontja értelmében bejegyzett tulajdonjogi korlátozások, melyeknek természetével az utóörökösödési jognak bekebelezése is bir, az időszerinti tulajdonos személyes tartozásai és ezekre vonatkozó marasztalás folytán, az ingatlan átlagára a végrehajtási zálogjog bekeblezésének mint biztositási intézkedésnek utját ugyan nem állják; de a végrehajtás további fokainak foganatositása tekintetében tkönyvi akadályt képeznek:

ez okból az utóörökösödésnek tkönyvi bekebelezése esetében, ennek a maga utján kieszközölt törlése nélkül, az időszerinti tulajdonos személyes tartozásai és erre vonatkozó marasztalás folytán az ingatlan átlagára s végrehajtási becslés és árverés el nem rendelhető. (Teljes ülési határozat.)

(1878. évi október hó 9-én 11388. sz. a. hozott határozat.)

W. Mózes felperes, N. Sándorné T. Julianna alperes ellen végrehajtást vezetvén oly ingatlanokra, melyek végrehajtást szenvedő harmadik utóöröklési jogának kitüntetése mellett lettek átirva, a debreczeni kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság 1878. évi april 18-án 516. sz. a. az árverést elrendelte; ez ellen, végrehajtást szenvedő és N. Sándor, mint kiskoru gyermekei term. és törv. gyámja részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék, a neheztelt árverési végzést a ptrs 297. §. 1. pontjának alkalmazásával megsemmisitette;

mert sz. kir. Debreczen városa árvaszéke mint gyámhatóságnak 1876. évi május 13-án 1575. sz. a. kelt végzése és megkeresése alapján néhai T. Józsefnek és Sz. Máriának hagyatéka végrendelet és örökösödés czimén a debreczeni kir. törvényszéknek 1876. május 27-én 8001. sz. a. kelt végzésével T. József és N. Sándorné T. Juliannának, azonban nehogy általuk elidegenittessék, csupán gyermekeik utóörökösödési jogának kitüntetése mellett adatott által — s ugyanaz megkeresés mellett a kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságnak ugyanazon év junius 2-án 4466. sz. a. kelt végzésével a debreczeni 750. és a puszta-macsi 54. sz. a. s részben a 8. és 4933.

számu telekjkönyvekbe egy időben és sz. alatt tényleg eként kebeleztetett be.

Miután pedig a telekkönyvi állás hivatalból figyelembe veendő, s valamint peren és maga utján kivül a nyilvánkönyvileg kitüntetett bejegyzések ki nem igazithatók, ugy a jelen esetben kérdés alá jött tulajdoni és használati jog érvénye az egyidejüleg bekebelezett utóörökösödés ellenében végrehajtás utján törvényszerüleg el nem birálható;

miután továbbá a végrehajtási zálogjog a debreczeni 750. és puszta-macsi 54. telekjegyzőkönyvekben végrehajtató részére az előjegyzésrei hivatkozással kebeleztetett be, mely a marasztalt ellen csupán a hagyatéki átadástól függő hatálylyal lőn bejegyezve, nem különben az átadás a kérdés alatti utóörökösödésnek fenebbiek szerinti egyidejü telekjegyzőkönyvi kitüntetése mellett történt, ezen tényállás annak, hogy az ingatlanság állaga árverés utján kielégités alapját képezhesse, törvényes akadályul szolgál.

A m. kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóságnak neheztelt végzését (vonatkozva egyuttal e kir. semmitőszéknek ugyanezen alperes ellen folyamatba tett két hasonnemü végrehajtási ügyben folyó év márczius 21-től 2747. és 2748. sz. a. utólagosan kelt határozataira) meg kellett semmisiteni.

3.

Tekintve, hogy a tisztviselőknek tiszti rendes fizetését nyugdijaztatás esetében az annak helyébe lépett nyugdij pótolja,

ugy tekintve, hogy a tiszti rendes fizetésre intézett birói foglalás e szerint a nyugdijra is kihat, következőleg a végrehajtást szenvedett tisztviselő későbbi nyugdijaztatása esetében a nyugdijra irányzott ismételt foglalásnak szüksége fenn nem forog:

a tiszti rendes fizetésre intézett végrehajtás hatálya a később nyugalmazott végrehajtást szenvedőnek nyugdijára is kiterjed. (Teljes ülési határozat.)

(1878. évi október 9-én 14605. sz. a. hozott határozat.)

Sz. Gyula, mint zemplénmegyei kereskedelmi ipar-termény és hitelbank igazgatójának, P. Lajos és Sch. Károly ellen 300 frt s járulékai iránti végrehajtási ügyében, a s.-a.-ujhelyi kir. törvényszék 1878. évi junius 6-án 8779. sz. a. kelt végzéssel, a fizetésre eszközlött foglalás alapján az időközben nyugdijazott Sch. Károly honvédtiszt nyugdijának a még hátralevő követelés fedezése végett kért kiutalását megtagadta;

mert a Sch. Károly egyik alperes ellen, ennek honvéd-századosi fizetésére 1875. évi deczember hó 4-én vezetett végrehajtás alkalmá-

val lezárolt tiszti fizetés, még mult 1876-ik évi február hó 14-én 991. sz. a. a m. kir. 40-ik honvéd-zászlóalj pénztárából, hol a tiszti fizetés letiltása történt, az akkor érvényben volt váltó végrehajtási szab. rendelet 57. §-a értelmében, szabályszerüen kiutalva lett, s ez által az 1875. évi deczember hó 4-én foganatositott végrehajtás e helyütt befejezést nyert, továbbá a most felhivott foglalási jegyzőkönyv világos tartalma szerint végrehajtást szenvedő Sch. Károlynak rendes fizetése vétetett birói zár alá s ekként nyugdij illetménye ujabbi foglalás nélkül különben sem lenne kiutalható, mert végül a többször felhivott foglalási jegyzőkönyvben, a birói letiltás a m. kir. 40-ik honvéd-zászlóalj pénztárában történt, s ekként ezen foglalás alapján a kir. adóhivatalnál s igy más pénztárnál kiutalást tenni a biróság jogositva nem lehet.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a neheztelt végzést megsemmisitette, s a kir. törvényszéket a kiutalási kérvény ujbóli elintézésére utasitotta;

mert a rendes tiszti fizetés helyébe lépett nyugdij az előbbit pótolván, a fizetésre intézett foglalás érvénye a nyugdijra is kiterjed, s azért a foglalást szenvedőnek nyugdijaztatása esetében foglalásnak a nyugdijra való ismételtetése nem szükséges, hanem a nyugdij kiszolgáltatására hivatott pénztár a foglalásról értesitendő, s a kiutalványozásnak a törvény korlátai között leendő teljesitésére, a netán korábban szerzett mások jogainak érintetlen hagyásával utasitandó.

4.

Perujitás igényepereknél köztörvényi ügyekben sem engedhető meg.

(1878. évi junius 18-án 12490. sz. a. hozott határozat.)

A fővárosi adófelügyelő felperesnek, E. S. Laura és E. Mór alperesek ellen ingók tulajdona iránt megujitott sommás igényperében a budapesti V. ker. kir. járásbiróság 1878. évi május 14-én 20935. sz. a. következő végzést hozott:

A perujitásnak hely nem adatván; az alapperben f. é. 5213. sz. a. hozott makacssági végzés hatályban tartatik, és tartozik ujitó felperes ujitott I. alperesnek 8 nap alatt, végrehajtás terhe mellett 12 frt ujabban okozott költséget megfizetni.

Indokok: Ujitó felperes azon állitását, hogy a f. é. február 6-iki tárgyalásra G. Ignácz ügyészi hivatalnokot, kirendelte volna,

s ekként makacsságból történt marasztaltatására a nevezettnek mulasztása adott volna okot, szóval hogy a perujitásnak, a ptrs 315. §-a *b)* pontja alapján, jelen esetben helye volna, ujitott I. r. alperes határozott tagadása ellenében, a 10554. illetve 14330. sz. a. végzések daczára nem igazolta, minél fogva a perujitási kérelmet megtagadni és ujitó felet az okozott ujabbi költségekben marasztalni kellett.

Ezen végzés ellen ujitó felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék, a fentebbi keletü és számu neheztelt végzést a megelőző eljárással együtt az ujitott keresetre hozott 7035/78. számu végzéstől kezdve a ptrs 297. §. 1. pontjánál fogva a 304. §. alkalmazásával megsemmisitette, és a beadott perujitási keresetet elutasittatni rendelte.

Mert az 1876. 15. t. cz. 54. §-ának 5-ik pontja szerint a biróságokhoz utalt igénykeresetek, mint a végrehajtási eljárással összefüggő jogügyek tárgyalására s elintézésére nézve hasonlóan mint a birói végrehajtás folyamában felmerült igénypereknél, a ptrs nyolczadik czimének IV-ik fejezetében foglalt szabályok irányadók, a melyek pedig a közönséges polgári pereknél követendő átalános eljárási szabályoktól több tekintetben eltérnek, és a melyekből okszerüen éppen nem következtethető, hogy a perujitás jogorvoslata az ily perekben is alkalmazható lenne;

mert a perujitás nem gátolván az alapperbeli itélet végrehajtását, az igényper megujitása sem akadályozhatná, hogy a menynyiben az igényperben az igénylőre nézve kedvező határozat hozatott, annak alapján az igénylőt illető tárgyak a perujitásra való tekintet nélkül a zár alól feloldassanak a mennyiben pedig az igénykeresetnek hely nem adatott, a perujitás az árverést nem akadályozhatván, annak hatálya tehát már csak a vételár feleslegére terjedhetvén, az ily jogorvoslat megengedése mig egy részt sajátképeni czéljának meg nem felelhetne, addig másrészt esetleg csak a végrehajtási ügy végbefejezését ok nélkül akadályozhatná;

mert végül a váltóeljárási szabályok 81. §-a szerint igénypereknél a perujitás világosan is ki van zárva, a jogszolgáltatásnak pedig kiváló érdekében áll, hogy a törvénykezésnél a lehető egyöntetüség létesittessék, a fenforgó kérdésre nézve pedig az 1868: 54. t. cz. a hivatolt szabályrendelettel, mely különben átalánosságban az idézett törvény szabályaira utal, eltérő rendelkezést nem tartalmaz.

5.

Tekintve, hogy a birói letétek kezelése, s az azokból történt fizetések ellenőrzése a biróságok hivatalos teendőihez tartozik, következve ezeknek a letéti hivatal által elkövetett nyilvánvaló hibát helyre hozni nemcsak jogukban, de kötelezettségükben is áll, és

tekintve, hogy oly esetben, midőn valamely fél vagy annak ügyvédje birói utalványozás folytán a letétből illetéktelenül többet vett fel, mint a mennyire az utalvány szerint jogositva volt, a félnek vagy ügyvédjének az ily többlet megtartásához mi joga sem lehet:

ennélfogva a biróság az illetéktelenül felvett többletnek visszafizetésére a felet vagy ügyvédjét hivatalból s végrehajtás terhe mellett is kötelezheti. (Teljes ülési határozat.)

(1878. évi október 28-án 19532. sz. a. hozott határozat.)

S. Györgynek, özv. K. Józsefné ellen folyamatban levő végrehajtási ügyében, a homonnai kir. járásbiróságnak mint telekkönyvi hatóságnak 1878. évi junius 5-én 3163. sz. a. kelt végzésével F. János ügyvédnek meghagyatott, hogy az adóhivatalnál előfordult kezelési hiba folytán a birói letétből az utalványozott összegen felül felvett többletet fizesse vissza.

Ezen végzés ellen V. János ügyvéd semmiségi panaszt adatott be;

A m. kir. Curia mint semmitőszék, tekintve hogy a birói letétek kezelése s az azokból történt fizetések ellenőrzése a biróságok hivatalos teendőihez tartozik, ebből kifolyólag tehát az eljáró biróság a kiutalványozási végzés ellenére felvett összeg megtéritése iránt saját hatáskörén belől is intézkedhetvén, a peres eljárás mellőzése a fenforgó esetben semmiségi panasz alapjául nem szolgálhat;

tekintve továbbá, hogy az adóhivatal közhitelü jegyzéke által kétségen tul bizonyitva van, hogy a panaszló ügyvéd ügyfelei részére nagyobb összeget vett fel mint a mennyi utalványozva volt;

tekintve végül, hogy a felek nagyobb összeget mint a mennyi utalványoztatott fel nem vehettek, s a panaszló ügyvédet annak felvételére fel sem hatalmazhatták s hogy ennél fogva a panaszló ügyvéd kinek nyugtája mellett a fizetés történt a többletet sem felvenni, sem ügyfeleinek átadni jogositva nem volt, s ezért saját tettéért első sorban felelős,

az alaptalan semmiségi panaszt elvetette.

6.

Tekintve, hogy az elsőbiróságok csakis az érdemi elintézésük alá tartozó beadványok, hogy az előttük lefolyt birói cselekvényeknél felmerült költségek megállapitására vannak hivatva, melyek közé tehát a felsőbb biróságokhoz idézett felebbviteli beadványokkal járó, s ugyanazokban megállapittatni kért költségek nem számithatók:

ennélfogva azon esetben, ha a másod-, illetve a harmadbiróság az elsőbiróság itéletét a perköltségekre nézve változtatás nélkül helybenhagyta, a nyertes fél a felebbviteli beadványok és azok feletti észrevételek megállapitását az elsőbiróságnál utólag nem kérheti. (Teljes ülési határozat.)

(1878. évi október hó 23-án 17815. sz. a. hozott határozat.)

R. Hani felperesnek, K. Ottó és társa alperesek elleni kiutalványozási ügyében, a kassai kir. járásbiróság 1878. évi julius 29-én 12897. sz. a. következő végzést hozott:

Ezen jegyzőkönyvben előterjesztett felperesi kérelemnek hely nem adatván, minélfogva K. Ottó budapesti lakos által, a jelen per végleges eldöntéséig 1877. május hó 29-én 10853. sz. a. birói letétbe helyezett 252 frt 51 kr felperes R. Emanuel javára kiutalványoztatik; megkerestetik a helybeli m. kir. adóhivatal, miszerint 1877. évi május hó 29-én 10853. sz. a. kelt itteni végzéssel birói letétbe utalt, a főadóhivatalnál 328/III. *G.* alatt kezelt 252 frt 51 krnyi összeget, és időközi kamatait mások netán szerzett jogainak épségben tartása mellett, K. József felperesi ügyvéd kezeihez szabályszerüen bélyegzett nyugtára fizesse ki. Egyuttal felperesnek az I-ső itéletben megállapitott költségein felül, és az azután felmerült kötségek 31 frt 94 krban állapittatnak meg alperesek ellenében. Miről az érdekelt felek s felperes azzal is értesittetni rendeltetik, hogy a kiutalványozott összeget csakis jelen végzésnek jogerőre emelkedése után kezelheti fel.

Ezen végzés ellen I. r. alperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a neheztelt végzést, menynyiben az utólag felmerült költség alperesek terhére 31 frt 94 krban állapittatott meg, megsemmisitette, s ezen költséget biróilag 15. sz. a. mérsékelte, egyébként azonban a panaszt elvetette;

mert a legfőbb biróság által az elsőbiróságnak alpereseket marasztaló itélete minden változtatás és hozzáadás nélkül hagyatván helyben, s a felebbviteli költség teljesen mellőztetvén, ennek megállapitása a kihirdetést teljesitő elsőbiróság határozatának tárgyát azért nem képezhette, mivel hatásköre egyedül az általa véghez vitt cselekményekre és elintézhető beadványokra terjedhet ki, mihez azonban a felebbvitel nem sorozható.

Mennyiben tehát a neheztelt végzéssel alperesek terhére a többszörös hirdetési eljárásnál felmerült megjelenési és erre vonatkozó bélyegköltségen kivül a felebbezés által okozott, nem különben a hirdetési eljárásnál kiérdemelt költség a fáradságot és teljesitett munkát felül haladó összegben állapittatott meg, ennyiben a megtámadott végzés és pedig a felebbezési költségre nézve átalában megsemmisitendő, utóbb emlitett czimen azonban biróilag 15 frtra mérséklendő, végre, mennyiben a semmiségi panasz a hirdetési költség megállapitása ellen is intéztetett, e részében ugyanaz a fenebb elősorolt okból elvetendő volt.

7.

A vizi árkok vagy csatornák iránt a városi hatóság által közigazgatási czélra tett intézkedés megszoritása polgári kereset tárgyát nem képezheti.

(1878. évi junius hó 17-én 11873. sz. a. hozott határozat.)

B. Lajos és Francziska felpereseknek, Eperjes sz. kir. város közönsége alperes ellen vizárok lefolyásának helyreállitása s kártérités iránt rendes eljárás szerint inditott s az eperjesi kir. törvényszéknek 1876. évi október 7-én 10089. sz. a. hozott itéletével elintézett perét, mindkét fél részéről közbevetett felebbezés folytán a kir. itélő tábla a ptrs 304. §. rendelete alapján a kir. semmitőszékhez terjesztette fel;

mert a kir. tábla nézete szerint az eljáró első folyamodásu biróság midőn ezen kereset felett az eljárást meginditotta a ptrs 297. §. 1. pontjába ütköző alaki törvénysértést követett el:

Ugyanis a kereset, vizi árok helyreállitása és utczai csatorna átidomitására irányoztatott: tehát víz és csatorna szabályozására vonatkozó kérdést foglal magában; hasonló kérdések pedig az 1871. évi 39. t. cz. 33. §-a által érvényben tartott 1840 : X. ugy az 1874. évi XI. t. cz. 2. és 15. §-a értelmében első sorban a közigazgatási hatóságok hatásköréhez tartozik.

A m. kir. Curia mint semmitőszék,

Tekintve, hogy a fenforgó kereset alperes városnak közigazgatási uton tett intézkedéséből eredő jogsérelem orvoslása miatt indittatott, ily sérelem orvoslása pedig nem birói uton, hanem a közigazgatási felsőbb hatóságoknál keresendő, s e szerint a kereset felett a ptrs 8. §. *a)* pontja ellenére indittatott meg a peres eljárás:

ennélfogva a fentebbi keletü és számu elsőbirósági itéletet, az azt megelőző egész eljárással együtt, a ptrs 297. §. 2. pontja s a

304. § alapján hivatalból megsemmisitette, s a felterjesztett iratokat ·/. alatt visszaküldötte.

8.

Tekintve, hogy a ptrdt 345. §-a f) pontja csak a végrehajtási alapul vehető egyezség kellékeit emliti meg, ez által, ugy a pol. törv. rdtásnak a peres eljárást szabályozó intézkedései által azonban a felek egyezkedési joga a per tárgyára nézve, és a biróság illetékessége tekintetében korlátolva nincs, következőleg ugyanazok nincsenek elvárva attól a pert más biróság előtt vagy biróságon kivül létrejött oly egyezséggel is beszüntetni, mely végrehajtás alapjánl nem szolgálhat, a biróság által pedig ily esetben is a pernek a felek által történt beszüntetése tudomásul veendő:

ennélfogva a per birósága azon egyezség folytán is, mely nem előtte, hanem a tanukihallgatás vagy más birói cselekvény teljesitése végett megkeresett biróság előtt törvényszerü alakban létrejött az eljárást beszüntetni köteles. (Teljes ülési megállapodás.)

(1878. évi november hó 13-án 18532. sz. a. hozott határozat.)

B. Péter felperesnek, T. Lajos alperes ellen 1153 frt 56 kr és járulékai iránti rendes perében a tanuk kihallgatás végett megkeresett jbiróság előtt a felek képviselői között egyezség jövén létre, a szegedi kir. törvényszék mint perbiróság a hozzá beterjesztett egyezséget 7950/78. sz. a. birói határozat alakjában kiadta. Alperes részéről ez ellen semmiségi panasz adatott be, mivel ő ügyvéde által kötött egyezség elfogadása ellen a tszéknél már tiltakozott, azt tehát elfogadni, s annak alapján az eljárást beszüntetni nem lehet.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panasznak helyt adott, a megtámadott határozatot a ptrs 297. §. 1. pontja alapján megsemmisitette, és a törvényszéket ujabb végzés hozatalára utasitotta.

Mert habár a felek igazolt képviselői, a tanukihallgatás végett megkeresett h.-m.-vásárhelyi kir. járásbiróság előtt kötött egyességgel a folyamatba levő pert megszüntethették, tekintve mégis, hogy ezen egyesség nem a ptrs 297. §-a értelmében a per birája előtt jött létre; a kir. törvényszék a nem előtte létrejött egyességet hivatalos alakban ki nem adhatta, és ez által azt itélet ereju egyességgé nem minősithette, hanem a beterjesztett egyességről a feleket azzal kellett volna értesiteni, hogy azt megtekinthetik és másolatban kivehetik; ezekhez képest tehát a törvényszéknek határozata megsemmisitendő, és a törvényszék ujabb szabályszerü végzés hozatalára utasitandó volt.

9.

Tekintve, hogy az első folyamodási biróságnak a periratok beterjesztése után felmerülő teendőit a ptrdt 245—258. §§-ai irják elő, ezek közt azonban nincs oly intézkedés, mely az első folyamodásu biróságot rendes perben a tényboli körülmények felderitése végett póttárgyalás elrendelésére feljogositaná,

tekintve továbbá, hogy ily póttárgyalás a ptrdtásnak épen a tárgyalási és esetlegességi elvekre fektetett rendszerével merőben ellenkezik s hogy ezen elvektől a perrendtartás egyedül a felebbviteli biróságok tekintetében tér el s tesz a 108. §-ban kivételt, mely mint minden kivétel szorosan magyarázandó,

tekintve végül, hogy a mennyiben szükségesnek találtatott az első folyamodásu biróságot kereskedelmi rendes perekben is a 108. §-ban megengedett kiegészitési jogosultsággal felruházni, az a törvényhozástól nyert felhatalmazás alapján 1876. évi deczember 1-én kiadott kereskedelmi eljárás 12. §-ban kifejezetten ki is tétetett, mely körülmény ismét csak azon törvénymagyarázatot támogatja, hogy a ptrdtás értelmében az első folyamodásu biróság ily kiegészitésre jogosultnak nem tartatott:

mind ezeknél fogva az első folyamodásu biróság a ptrdtás lényeges szabályaiba ütköző s a 297. §. 1-ső pontja alá vonandó semmiséget követ el akkor, midőn az érdemi eldöntés alapját képező ténykörülményeknek bővebb kifejtése végett rendes perben póttárgyalást hivatalból rendel. (Teljes ülési határozat.)

(1878. novemb. 7-én 19562. sz. a. kelt határozat.)

L. Károly felperesnek Sch. Ignácz alperes elleni 2583 frt s jár. iránti rendes perében a bpesti kir. tszék a befejezett és beterjesztett periratok alapján itélethozatal előtt a tényállásnak több irányban leendő kideritése iránt f. é. julius 2-án 25429. szám alatt következő végzést hozott:

felperes keresetében a ptrs 64. §. rendeletének tetemes részben nem tévén eleget, nevezetesen felperes keresetében a jogalapitó tényeket, melyekből követelését származtatja, teljesen és világosan elő nem adván, ezeknél fogva s mivel ezen hiányok a per során nem pótoltattak, azon ténykörülmények jkönyvi tárgyalás utján leendő felderitése és törvényszerü bizonyitása végett a gróf B. Oliver és neje elleni 19000 frtos kölcsönügylet kik között, mikor, és mily feltételek mellett jött létre? mily fekvőségekre nézve, melyik tkkvi hatóságnak, melyik évben minő sz. a. kelt végzése folytán történt az adósok ellen ezen 19000 frtos követelés végett s kik részére a zálogjog tkkvi bekebleztetése? történt-e a bekebelezett zálogjogban annak tkkvi töröltetésén változás és milyen? Ha Gr. Henrik a 19000 frtos kölcsönügylet megkötésénél mint megnevezett hitelező nem vett részt s esetleg csak az által nyert jogokat, hogy a hitelező vagy hitelezők által az adósoknak adott pénzérték kiegészitéséhez ugy járult, hogy csak közte és a hitelező vagy hitelezők közt jött létre jogviszony, ezen jogviszonyból, mikor és milyen feltételek mellett jött létre, s minő okiratok jöttek létre az iránt? Gr. Henrik hol,

mikor s milyen jogalapnál fogva milyen bizonyiték szerint ruházta át jogait felperesre, és ezen átruházásról alperes hol, mikor s miképen, ki által értesittetett? értesittettek ezen átruházásról a többi hitelező társak is? hogyan s mikor lettek ezek hitelező társakká és pedig közvetlenül a kölcsönügylet létrejötténél s az adósokkal is szemközt vagy csak a hitelezőknek egymásközti tényei és kikötései alapján? a többi hitelező társak részei egyenként milyenek voltak? mily további szerződésekkel szabályoztattak ezen társak jogai? milyen módon, tudniillik az adósok vagy nevükben más által biróságon kivül tett fizetési vagy másféle törlesztési vagy pedig végrehajtási uton történt 19000 frtra nézve e kielégités és pedig mikor s hol, mily netáni részletekben s milyen bizonyitékok szerint, végre a felmerülendőkhöz képest még netán felmerülendőknek mutatkozó ténykörülmények előadása s bebizonyitása végett határnapul f. é. jul. 25-dikének d. e. 9 órája tüzetik ki, s felek képviselői felzeten értesittetnek.

Ezen végzés ellen alperes részéről 31826. sz. a. semmiségi panasz adatott be, mivel az első folyamodásu biróság ily tárgyalás és bizonyiték kiegészitését hivatalból elrendelni jogositva nincs.

A kir. semmitőszék a neheztelt végzést a ptrs 297. §. 1. pontja alapján megsemmisitette s a kir. tszéket szabályszerü eljárásra utasitotta;

mert olyan hivatalbóli nyomozási eljárás, mint a milyen a neheztelt végzéssel czélba vétetett rendes perben az e. f. biróságnak megengedve nincs.

10.

Az ipartörvény (1872: VIII. tcz.) 98. §-a értelmében az iparosok és segédek vagy munkások között a munka vagy tanviszonyból felmerülő peres kérdések a törvény rendes utjára csak az esetben tartozván, ha az iparbizottság, illetve hatóság azok iránt határozott: az iparhatóság által kiállitott oly értelmü bizonyitvány, mely szerint a felek az egyezség nem sikerülte miatt a törvény rendes utjára utasittattak, a pernek a polgári biróságok előtt leendő folyamatba tételére alapul nem szolgálhat.

(1878. évi szept. hó 11-én 15723. sz. a. hozott határozat.)

P. Henrik Lajos mint felperes, G. H. pozsonyi bejegyzett szeszgyáros alperes ellen szolgálati bizonyitvány kiadása s járulékai iránt keresetet inditott, bemutatván a pozsonyi városi kapitányság bizonyitványát, mely szerint előtte az egyezség nem sikerülvén, a felek a rendes per utjára utasittattak. Alperes kifogást tett az eljáró biróság illetékessége ellen, mivel a bemutatott bizonyitvány az 1872. évi VIII. tczikk 98. §-ának meg nem felel, s igy ezen per a

biróság előtt meginditható nem volt. A pozsonyi kir. járásbiróság 1878. évi julius hó 2-án 13853. sz. a. következő végzést hozott:

felperes keresetével az illetékes iparhatósághoz utasittatik, és az ez ügybeni eljárás beállittatik.

Mert: az ipartörvény 98. §-a értelmében az iparosok és a tanonczok, segédek vagy munkások közt felmerülő azon surlódások és peres kérdések, melyek a munka vagy tanviszony megkezdésére, folytatására vagy megszünésére, annak tartama alatt fenálló kölcsönös kötelezettségek teljesitésére a munka vagy tanviszony megszünéséből kártéritési követelésekre vonatkoznak, melyek keretébe a jelen peres kérdés is tartozik, az iparhatóság által döntendők el, azaz ama hatóság van hivatva azokban érdemileg határozni, csak az ezen érdembeni határozat meghozatala után van joga az azzal meg nem elégedő félnek igényeit a törvény rendes utján érvényesiteni.

Miután azonban felperes azt, hogy jelen ügyben illetékes iparhatóság ilyen döntő határozatot hozott volna mivel sem igazolta; miután továbbá a bizonyitékul felhozott és *A.* alatt csatolt 5195/77. sz. városi kapitánysági végzés, melylyel peres felek közt az egyezkedés nem sikerülvén, azok a rendes perutra utasittatnak, ilyen érdemben döntő határozatnak nem tekinthető, miután végre a fentebbiekből kifolyólag ezen ügy jelen stádiumban a polgári biróságok hatósága alá nem tartozik és a hivatkozott végzés eme biróságok illetőségének megállapitására nem elegendő: felperest keresetével az illetékes iparhatósághoz utasitani és ez ügyben az eljárást a ptrs 8. §-a értelmében megállapitani kellett.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A magyar kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette.

Mert Pozsony város kapitányi hivatalának a keresetlevél *A.* alatti mellékletére vezetett hátirata nem pótolhatja azon határozatot, mely az 1872: VIII. t. cz. 98. §-ának első bekezdésében előirva van; s minthogy e szerint a kérelem vagy helyt adólag elintézendő vagy kérvényező elmozditandó lett volna, az eljáró biróság perrendszerüleg határozott, midőn felperest a hivatolt §. második bekezdése szerint időelőtt folyamatba tett kereseti kérelmének érvényesitése végett első sorban az iparhatósághoz utasitotta.

11.

Oly esetben is, midőn a végrehajtás elrendelése a ptrs 347. §-a szerint szóbelileg kérelmezendő, a 349. §-ában előirt számban bemutatandó itéleti vagy egyezségi példányok elkészitése és bélyegezése ugy a szóbeli kérelem előterjesztése folytán felmerült költségek végrehajtást szenvedő terhére megállapitandók.

(1878. évi szept. hó 17-én 12863. sz. a. hozott határozat.)

B. Gyula felperesnek, Sz. Farkas alperes ellen 250 frt s járulékai iránt folyó végrehajtási ügyében, a deési kir. járásbiróságnak 1878. évi május 3-án 1982. sz. a. hozott végzése és ennek alapján 1878. évi május 7-én foganatositott végrehajtási eljárás ellen végrehajtást szenvedő részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék, a végrehajtási végzés ellen emelt semmiségi panaszt elvetette;

mert a végrehajtás szóval kérelmezése alkalmával végrehajtató tartozván a jogérvényes itéletet vagy egyességet annyi példányban bemutatni, a mint ez a ptrs 349. §-ában a végrehajtási kérvényekre nézve rendeltetik, az ezen példányok kiállitása és az ezzel járó költség és fáradság fejében megállapitott 6 frt 65 kr öszszeg tulságosnak nem tekinthető;

ellenben a végrehajtási eljárás ellen intézett semmiségi panasznak helyt adott, a foglalási eljárást a ptrs 297. §. 1. pontja alapján minden következményeivel együtt megsemmisitette:

mert a végrehajtás csak ingókra rendeltetvén el, a korcsmajog pedig mint k. kisebb haszonvétel, a ptrs 421. és 423. §§. szerint az ingatlan tartozékát képezvén és ennél fogva csak az ingatlan vagyonnal együtt lévén lefoglalható és megbecsülhető, a korcsmajog helytelenül lett ingó gyanánt lefoglalva.

12.

Tekintve, hogy a perrend. 345. §-ában végrehajthatóknak kimondott határozatok között a m. kir. ministeriumnak a beligazgatás terén hozott rendeletei megemlitve nincsenek; és tekintve, hogy ezek biróság előtt is végrehajthatóknak csak az esetben tekinthetők, ha törvény által vannak ilyenekül kitüntetve;

ennélfogva az időközben állásától megvált tisztviselő ellen, ki el nem számolt előlegek visszatéritésére az igazságügyi ministerium rendelete által köteleztetett, a kir. ügyész megkeresésére a biróság a kielégitési végrehajtást el nem rendelheti. (Teljes ülési határozat.)

(1878. évi október hó 24-én 19038. sz. a. hozott határozat.)

Az ujvidéki kir. ügyészségnek illetőleg kir. kincstárnak mint felperesnek, R. Szilárd alperes ellen 87 frt eljárási költség, illetőleg

előleg iránt folytatott végrehajtási ügyében az ujvidéki kir. járásbiróság 1878. évi julius 8 án 1402. sz. a. következő végzést hozott:

Nagyméltóságu m. kir. igazságügyministeriumnak 36117/877. sz. a. hivatalos alakban kiadott magas rendelete mint számadási véghatározata alapján a kielégitesi végrehajtás a m. kir. államkincstár javára R. Szilárd mint volt kir. törvényszéki jegyző jelenleg ujvidéki kir. közjegyzői segéd ellen 87 frt mint el nem számolt eljárási előleg erejéig, annak fizetése és Ujvidéken található ingóságaira ezennel elrendeltetik, és annak hivatalból leendő foganatositása végett H. József kir. birósági végrehajtó kiküldetik.

Ezen végzés ellen alperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a végrehajtást rendelő végzést az ennek folytán teljesitett eljárással együtt, minthogy a végzés alapjául fektetett m. kir. igazságügyministeri rendelet a ptrs 345. §. értelmében végrehajtás elrendelésének alapjául szolgálható határozatnak nem tekintethetik a ptrs 297. §. 18. pontja alapján megsemmisitette.

13.

Az ingatlannak bizonyos összeg erejéig közjegyzői óvadékul történt lekötése, azon ingatlannak végrehajtási árverelését nem akadályozhatja (közj. törv. 173. §.).

(1878. nov. 14-én 22535. sz. a. kelt határozat.)

Özv. K. Józsefnének G. Adolf elleni 2745 frt 43 kr és jár. iránti végrehajtási ügyében, a sz.-udvarhelyi kir. tszék mint tkkvi hatóságnak f. é. jun. 27-én 5711. sz. a. hozott árverési végzés és azt megelőző végrehajtási eljárás ellen végrehajtást szenvedő fél f. é. szept. 19-én 9478. sz. a. semm. panasz adatott be, felhozatván különösen az is, hogy az ingatlan közjegyzői óvadékul van lekötve s ekként a közj. törv. 173. §-a szerint el nem árverezhető.

A kir. semmitőszék következőleg határozott: a semm. panasz az árverési végzés elleni részében elvettetik, egyebekben visszautasittatik.

Okok: a végrehajtási végzés és foglalás ellen ugy a megszüntetési kereset felett hozott véghatározat ellen panaszló f. é. 5550. sz. alatt semm. panaszszal élt, melyben különösen azt vitatta, hogy a végrehajtató képviseletében eljáró ügyvéd megbizatását nem igazolta; ezen semm. panasz azonban a f. évi 17537. sz. a. kelt itteni határozattal részben mint alaptalan elvettetett, részben pedig viszszautasittatott; minthogy pedig ennek folytán az árverés elrendelését megelőző egész eljárás jogerőre emelkedett, a jelen semm. pa-

naszban azon eljárás, különösen a követelés fenállása és emlitett képviseleti jogosultság ellen ismételten felhozott kifogások birói figyelembe nem vehetők ez irányban, tehát a semm. panasz visszautasitandó volt.

Az árverés elrendelése elleni részében pedig mint alaptalant elvetni kellett, mivel a telekjkönyv szerint az árverési kérvény beadásakor özv. K. Józsefné volt még a követelés behajtására jogosult jelzálogos hitelezőnek tekintendő, egyébként is az engedmény által csak a hitelező személyében történvén változás, maga a követelés azonban érintetlen maradván, az engedményező részére elrendelt árverés az engedményesre is kiterjed, s az engedmény közbejötte a végrehajtás félbeszakitására okul nem szolgálhat; az árverési végzés tehát azon okból, hogy a követelés időközben jun. 27-én történt telekk. bekeblezés szerint előbb kelt engedmény utján harmadik személyre ruháztatott át, hogy ugyanakkor már az engedményes lépett fel panaszló ellen csődnyitást kérve, visszautasitható nem volt; mivel továbbá a végrehajtás alá vont ingatlanok csak 2000 frt erejéig levén közjegyzői biztositékul lekötve, ennek a közj. törvény 173. §-a szerint egyedül az a következménye, hogy az ingatlan ezen értéke más czélra az ovadéki kötelék megszüntéig nem fordithatő, hogy tehát a vételár megfelelő része közjegyzői ovadékként visszatartandó s a vonatkozó szabályok értelmében letétbe helyezendő, nem pedig az, hogy maga az ingatlan elárverezhető nem lenne; mivel továbbá a megszüntetési kereset elutasitásának természetszerü következménye a végrehajtás tovább folytatása, e szerint jelen esetben az árverés elrendelése s miután az ily kereset érdeme iránt a ptrs 374. §. szerint az elsőbiróság minden perorvoslat kizárásával határoz: az árverés kitüzése a megszüntetési keresetet végleg elutasitó végzés ellen beadott semm. panasz függőben léte miatt alaptalanul támadtatik meg, mert a ptrs 433. §. *e)* és *g)* pontja az árverési hirdetmény tehát az árverés foganatositása körüli eljárás és nem az árverési végzés kellékeire vonatkozván, az árverési végzés törvényszerüségét az emlitett pontok meg nem tartása nem érinti; az árverési kérvény elrendelése az ingó vagyon tekintetében is kéretett, az eljáró birák érdekeltsége miatt emelt panasz, miután az állitott érdekeltség kimutatva nincs: birói figyelembe nem vehető, az árverési költségek pedig a felmerült leiratási és bélyegkiadásokra nincsenek tulságos összegben megállapitva, a semm. panasz törvényes alappal nem bir.

14.

Oly esetben, midőn a perben álló kiskoru fél és gyámja érdekei összeütköznek, a kiskoru perbeli képviselete iránti ügygondnok rendelésre az 1877. évi XX. tczikk életbe lépte folytán a gyámhatóság s nem az eljáró perbiróság van hivatva.

(1878. évi nov. hó 12-én 21337. sz. a. hozott határozat.)

G. Péter felperesnek, özv. A. Jánosné ugy is mint kk. A. János és Borbála term. és törv. gyámja és társai alperesek ellen ingatlan tulajdona iránt folyamatba tett rendes perét, melyben a m.-szigeti kir. törvényszék 1878. évi márcz. 26. 2009. sz. a. itéletet hozott, a budapesti kir. itélő tábla a ptrs 297. §. 15., illetve 8. pontjába ütköző, s igy hivatalból észlelendő semmiségi eset folytán a k. semmitőszékhez felterjesztette, mert az elsőbiróság, noha itélete szerint az alperes által képviselt kiskoruak érdekét képviselő anyjuk érdekével ellentétesnek találta, s igy az önképviseletre nem jogositott kiskoruak törvényszerü képviselője mellőztetett, mégis a ptrs 8. §-nak rendelkezése ellenére birói eljárását meg nem állitotta, hanem itéletet hozott.

A m. kir. Curia mint semmitőszék, az eljáró kir. törvényszék 2009. sz. alatti itéletét a ptrs 297. §. 15. pontja alapján a 304. §. alkalmazása mellett megsemmisitette, s ugyanazon kir. törvényszéket utasitotta, hogy a kiskoru alperesek részére kirendelendő gondnok kinevezése végett az illetékes árvaszéket keresse meg s a gondnokot hallgassa meg az iránt, valjon a néhai A. János örökösei részéről előadott vélelemhez hozzájárul-e vagy sem? s a kifejlendőkhöz képest hozzon ujabb határozatot.

Mert felperes a néhai A. János és neje az elsőrendü alperes közös tulajdonát képező ingatlant oly állitólagos szerződés alapján kivánja megitéltetni, mely szerint néhai A. János az egész ingatlant eladta volna; minthogy e szerint az I. r. alperes érdekei néhai A. János örököseivel s illetve az általa képviselt kiskoruak érdekeivel nem ugyanazonosok, sőt azokkal ha a felperes által ajánlott bizonyitás sikerülend tekintve, hogy I. r. alperes kétségbe vonja, miszerint a felperes által létrejöttnek állitott szerződésben maga részéről megnyugodott volna, összeütközésbe jöhetnek; ennélfogva az eljáró kir. törvényszék a fennidézett pont alá eső semmiséget követte el, midőn a fenforgó érdeköszeütközést elismerve, a helyett, hogy a kiskoruak képviseletéről gondoskodott volna felperest itéletileg mozditotta el keresetétől.

15.

Az árverés foganatosithatása végett a tulajdonjogi arány birói megállapitása iránt a ptrs 422. §-a értelmében inditandó kereset csak a törvényszék mint birtokbiróság előtt tehető folyamatba, nem pedig a telekk. hatósággal felruházott járásbiróság előtt is.

(1878. évi nov. hó 21-én 18758. sz. a. hozott határozat.)

A kőrösbányai ev. ref. egyház felperes, N. Albert, Ákos és Ödön alperesek ellen tulajdonjogi arány megállapitása iránt a kőrösbányai kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság előtt keresetet inditott; ez utóbbi 1878. évi julius hó 27-én 1355. sz. a. hozott végzésével, a keresetlevelet az összes telekk. érdekeltek ellen leendő intézés, tehát kiigazitás végett visszaadta.

Felperes részéről ezen végzés ellen semmiségi panasz adatott be, az vitatván, hogy csak a tulajdonostársak, nem pedig a többi telekk. érdekeltek beidézése is szükséges.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette;

mert azonkivül, hogy az ujabban benyujtott kereset nincs a ptrs 64. és 65. §§-ok rendeletéhez képest mindazon telekkönyvileg érdekeltek ellen intézve, a kik a neheztelt végzésben megneveztettek, a mi pedig a ptrs 297. §-a 11. pontjában foglalt semmiségi eset megelőzése szempontjából nem mellőzhető, a semmiségi panasz főleg azért volt elvetendő, mert a ptrs 422. §-a végtételére alapitott, a tulajdonarány megállapitására irányzott kereset, mint a mely a telekk. ingatlanra vonatkozó tulajdonjogot tárgyazza, a ptrs 18. §-a és illetve a 42. §-a értelmében kizárólag a tszék mint birtokbiróság hatásköréhez tartozik, a melynek illetőségétől pedig még a felek beleegyezése esetében sem lehet eltérésnek helye, panaszkodó tehát az eljáró biróság által visszautasitott keresetet, a megtámadott végzésben kijelölt pótlása esetében sem volna jogositva azt, a kir. járásbiróság mint telekkönyvi hatóság előtt folyamatba tenni.

16.

Azon fél, ki ügyvédi oklevéllel bir, bár az ügyvédi kamara által vezetett lajstromba felvéve nincs, saját ügyeiben a ptrs 85. §. b) pontja esetében sem kötelezhető az említett lajstromba felvett ügyvéd által leendő képviseltetésre.

(1878. évi nov. hó 14-én 22337. sz. a. hozott határozat.)

O. Lajos felperesnek, P. Kálmán alperes ellen 850 frt 17 kr tőke s járulékai iránt inditott rendes perében, a budapesti e. f. kir. törvényszék 1878. évi szeptember 30-án 39864. sz. a. következő végzést hozott:

felperes azt, hogy valamely ügyvédi kamarának bejegyzett tagja volna, nem igazolván, a kereset példányok elintézetlenül viszszaadatnak.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a fentebbi számu és keletü végzést a ptrs 297. §. 1. pontja alapján megsemmisitette, és a kir. törvényszéket a 39864. sz. a. ujbóli elintézése utasitotta.

Mert az ügyvédi rendtartás tárgyában hozott 1874. évi XXXIV. t. cz. 1. és 38. §-ai szerint az ügyvédi kamaráknál vezetett lajstromba való felvétel által az ügyvéd a feleknek képviselésére jogosittatván fel, ennek igazolását tehát a törvényszék, mennyiben e körülményről tudomással nem birt ily esetben, vagyis ha valamely félnek képviseletében lépett volna fel kivánhatta volna, a panaszkodótól. Jelenleg azonban panaszkodó mint felperes saját személyében adta be keresetét, mire az ügyvéd a ptrs 85. §. b) pontja szerint jogositva van.

A költségekben a biróság elmarasztalható nem volt, mert törvény értelmezéséről lévén szó, nyilvánvaló vétség esete fenn nem forog.

17.

Miután a budapesti kir. itélő tábla területén (a volt határörvidéki terület kivételével) a hagyaték jogi személyt nem képez, s az elhalt fél helyett annak örökösei idézendők perbe, ebből önként következik, hogy az örökösök ellen eszközlött foglalás esetében ugyanazok a hagyaték ellen, a lefoglalt egyes tárgyaknak mint a hagyatéki vagyonhoz nem tartozóknak a végrehajtási zár alól leendő feloldása iránt igénykeresettel fel nem léphetnek.

(1878. évi nov. 13-án 20407. sz. a. hozott határozat.)

A. Lipót 30 frt iránt végrehajtást vezetett B. Dávid és társai mint B. Jakab örökösei ellen, ezek kik egyuttal B. Jakabné örökösei is igénykeresetet támasztottak előadván, hogy B. Jakab hagyatéka erején tul oly tárgyak foglaltattak le, melyeket B. Jakabné után örököltek. kérvén egyuttal B. Dávid végrehajtást szenvedő örökösei mint alperesek részére, tehát miután önmagukat kénytelenek beidézni alpereseökként, maguk részére ügygondnokot rendelni. A beregszászi kir. járásbiróság 1878. évi aug. 27-én 10027. sz. a. következő végzést hozott:

I. r. alperes St. Lipót részére az 5295/78. p. sz. a. végzéssel 70 frt tőke s járulékai erejéig az előleges biztositás felperesek mint B. Jakab örökösei ellen a néhai B. Jakab után maradt ingóságok erejéig lett elrendelve, az 5835/78. sz. a. igénykereset pedig felperesek mint néhai B. Jakabné szül. S. Katalin örökösei által foglal-

tató St. Lipót, és ugyancsak felperesek, ugy azonban mint néhai B. Jakab örökösei ellen intéztetvén, igy a per személyei felperes és végrehajtást szenvedetteket illetőleg ugyanazonosak, s ezen okból felperesek a per személyei megkülönböztethetéseül ügygondnokot kérnek a saját személyök, mint alperesek részére kirendeltetni. Tekintve azonban, hogy a ptrs 268. §-ban teljesen körül vannak irva azon esetek, a midőn is a biróság ügygondnok kinevezésére kötelezve van, minthogy pedig a ptrs 268. §. *a) b) c)* pontjai a jelen esetre egyátalában nem vonatkoznak, annál fogva azon kérelemnek, hogy felperesek, mint egyuttal végrehajtást szenvedett részére ügygondnok neveztessék, hely nem adható, s innen folyólag a mennyiben az 5885/78. sz. a. beadott igénykereset a törv. rendt. 467. §-nak megfelelőleg végrehajtást szenvedett alperesek hiányában tárgyalás sem vehető, a kereset felpereseknek egyszerüen visszadatik.

Ezen végzés ellen felperesek részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette:

Mert a kereset, mely a foglaltató és B. Jakab mint adós hagyatéka részére kinevezendő gondnok ellen intéztetik, figyelemmel arra, hogy a hagyaték mint ilyen jogi személynek nem tekinthető, hogy valamely hagyaték törvényszerüleg csak az ötökhagyó örököseinek beidézése mellett fogható perbe, szabályszerü kereset kellékeivel nem bir.

Mert a kereset, mely azon esetben, ha B. Jakabnak a felpereseken kivül más jogutódai is lennének, ezek ellen lett volna érvényesitendő, ellenkező esetben pedig, ha felperesek egyuttal B. Jakabnak örökösei és jogutódai lennének, a jog és kötelezettségnek egy személybeni egyesitése miatt, és miután felperesek ugyanazon perben alperesekkép nem állhatnak, egyátalában helyt nem foghatna, szabályszerü és perrendszerü eljárás alapjául szolgálható keresetnek nem tekintethetik.

18. *a)*

Tekintve, hogy a közjegyzői törvény 202. §-a kimondja ugyan azon aáltlános elvet, miszerint a közjegyzői dijak azon szabályok szeriut hajtandók be mint a birói dijak, de ez utóbbi szabályok valamely törvény által tüzetesen megállapitva nincsenek, következőleg az ily dijak végrehajtásánál felmerülő egyes kérdések a végrehajtás általános szabályaitól eltérőleg csak annyiban oldhatók meg, mennyiben az eltérés a kimondott elv mellőzhetlen következménye,

tekintve, hogy a birói végrehajtó dijai a ptrs 356. §. az 1871. 51-ik t. cz. 22. §. s az 1875. évi végrehajtói utasitás 22. §-a szerint, azon utasitás 28. §-ának, s illetve a birói ügyvit. szab. 210. §-nak azon esetét kivéve, midőn a végrehajtató a ptrs 90. §. alapján szegénységi joggal perelt, még akkor is, ha a végrehajtás hivatalból rendeltetett volna el, tehát mindenkor a végrehajtató által előlegezendők, s a 202. §. elvéből okszerüen nem következik, hogy oly esetben, midőn a közjegyzői dijak iránti végrehajtás forog fenn, a végrehajtó ily előlegezés s illetve dij és költségtérités nélkül legyen köteles a végrehajtást foganatositani,

tekintve, hogy e szerint a közjegyzői dijak iránti végrehajtás esetében a közjegyző a végrehajtási költség előlegezéstől csak akkor mentethetnék fel, ha azon előleg az államkincstár által lenne a biróságok irodai általányából vagy más alapból fizetendő, ezen előlegezés megengedhetősége és módozatjai iránt azonban nem a biróságok vannak hivatva határozni,

tekintve végül, hogy az ingatlan vagyonra vonatkozó végrehajtási kérvény felszerelése tekintetében a ptrs 348—349. §§. követelményeitől kivételnek helye nem lehet, mivel különben a végrehajtásnak a nyolczadik czimben szabályozott perrendszerü foganatositása tétetnék lehetetlenné, mely okból azon szakasz követelményeitől az 1876. XV-ik t. cz. 58. §. szerint az adóbehajtására nézve sem tétetett kivétel,

mindezeknél fogva a közjegyző mint birói megbizott által teljesitett eljárásért megállapitott dijak és költségek iránti végrehajtás esetében, ha a foganatositási költségeknek az államkincstárból, illetve a birósági irodai általányból leendő előlegezése, melynek megengedhetősége iránt nem a biróság határoz, megtagadtatik, azoknak sajátjából leendő előlegezésétől a közjegyző az uton és közjegyzői törv. 202. §. alapján sem menthető fel, sem pedig az ingatlanra vonatkozó végrehajtási kérvény felszerelése tekintetében a ptrs 348—349. §§-aiba előirt kellékektől részére kivétel meg nem állapitható. (Teljes ülési határozat.)

(1878. nov. 27-én 20546. sz. a. kelt határozat.)

Cs. Kálmán közjegyző M. D. ellen 6 frt 60 kr mint birói kiküldött részére megállapitott dij iránt az ingatlan vagyonra kérte a végrehajtás elrendelését. Az élesdi kir. jbiróság 1877. decz. 12-én 5459. sz. a. kelt végzésére, a végrehajtás elrendelését megtagadta, mivel a kérvény nincs a ptrs 348—9. §§-aival megfelelő alakban beadva. Ez ellen a végrehajtató fél részéről 1877. decz. 28-án 7858. sz. a. beadott semm. panasz adatott be, az állittatván, hogy a közjegyző a közj. törv. 202. §-a folytán alakszerü végrehajtási kérvény beadására nem kötelezhető; a kir. semmitőszék következőleg határozott:

A semm. panasz elvettetik; mert a panasz azon alapszik, hogy

az 1874. XXXV. t. cz. 202. §-a szerint a közjegyzői dijakat és költségeket végrehajtás utján azon szabályok szerint kell behajtani, mint a birói dijakat. A közj. törvény idézett rendelkezése szerint azonban az kétséget nem szenvedhet ugyan, hogy a közjegyzői dijaknak és költségeknek, épen ugy mint a birói dijaknak behajtása végett a végrehajtás elrendelhető a nélkül, hogy a végrehajtáshoz a ptrs 345. §-a szerint szükséges marasztaló itélet vagy peregyesség a dijakra vonatkozólag léteznék, de a törvény ama rendelkezéséből nem lehet azt is következtetni, miszerint azon esetben, ha valamelyik közjegyző dijainak és költségeinek behajtása végett végrehajtást kér, a ptrs 356. §. és az 1871. LI. t. cz. 22. §-ának világos rendelete ellenére a birósági végrehajtó köteles legyen a végrehajtást foganatositani a nélkül, hogy a végrehajtató féltől előleget kérjen, ha mind a mellett a panaszkodó közjegyző azt véli, hogy a birósági végrehajtónak a most idézett törvények utólagos intézkedése ellenére előleget adni nem tartozik, minthogy a közjegyzői törvény 202. §-ának tulajdonitott ily értelme mellett szemben a ptrs 356. §-ának és az 1871. LI. t. cz. 22. §-ának rendeletével a birósági végrehajtónak az előleget a biróságok irodai általányából kellene kiszolgálni s az ez iránti határozat hozatala nem tartozik a kir. semmitőszék hatáskörébe minthogy az irodai általányok fölötti rendelkezés akár birói dijak akár közjegyzői dijak hehajtásáról legyen szó, közigazgatási utra tartozik.

18. *b)*

(1878. nov. 28-án 23188. sz. a. kelt határozat.)

Néhai id. és ifj. Zs. Onucz hagyatéka ügyében a közjegyző a részére, mint birói kiküldött részére megállapitott dijainak végrehajtása az ingó vagyonra elrendeltetvén, és a foganatositás eredmény nélkül kiséreltetvén meg, az élesdi kir. jbiróság 1877. decz. 12-én 5438. sz. a. következő végzést hozott:

ezen megkeresés folytán értesittetni rendeltetik Cs. Kálmán kir. közjegyző ur, miszerint ezen biróság a 12 frt 5 kr dijainak behajtása iránt a végrehajtást nemcsak elrendelte, de az a végrehajtó által meg is kisértetett, azonban ingó vagyon hiányában annak sikere nem lett; ingatlan végrehajtás pedig csak azon esetre fog elrendeltetni, ha erre nézve a kir. közjegyző ur részére, az perrendszerüleg irásban kéretni fog.

Ezen végzés ellen Cs. Kálmán kir. közjegyző 1877. decz. 28-án 7859. sz. a. s f. évi november 11-én felterjesztett semm. panaszszal élt, azt vitatván, hogy a közjegyzői törvény 202. §-a szerint dijai

mint a birói dijak hivatalból behajtandók, költségelőlegezésre tehát nem kötelezhető.

A kir. semmitőszék a semm. panaszt elvetette; mert a ptrs 348. §-ának általánosan kötelező rendelkezésétől a fennforgó végrehajtási ügyre kivétel sem a közjegyzői törvény 202. §-a, sem más törvényes intézkedés alapján meg nem állapitható, minthogy különben ingatlan vagyonra a végrehajtást perrendszerüen foganatositani nem lehet.

19.

A gyógyszertárak az 1876. közegészségi törvény 128. §. szerint az ipartörvény rendelkezése alá nem esnek, s ez alól magának az 1872-diki ipartörvénynek 165. §. 1) pontjában is határozottan kivétettek; ehhezképest a gyógyszertárakban alkalmazott segédek sem tekintethetvén az ipartörvény értelmébeni iparos, illetve kereskedői (ipartörv. 1. §.) segédeknek: ebből önként következik, miszerint az azok s főnökeik közötti viszonyra a keres. peres eljárást szabályozó rend. 6. §. 8. pontjának intézkedése, mely félreérthetlenül csak az ipartörvény 98. §-ban (1. §.) megjelölt személyekre vonatkozik, ép oly kevéssé nyerhet alkalmazást, mint nem alkalmazható az a keresk. czégjegyzékbe bevezetett államvasutak igazgatósága s ennek hivatalnokai közt a szolgálati viszonyból felmerülő vitás kérdésekre.

De hogy a gyógyszerészek azért, mivel az ipartörvény alól kivétettek, és közegészségi közegnek neveztetnek, kereskedőknek egyátaljában nem tekintethetnének; ezt a kir. semmitőszék a szóbanlevő határozatában nemcsak kimondottnak nem találja, de ugy van meggyőződve, miszerint ez kimondható sem volt: minthogy hasonló kijelentés a keresk. törv. 258. §. 1. pontjával kiegyenlithetlen ellenkezésbe jönne, melyszerint áruknak a végböli vétele, hogy azok természetben, vagy feldolgozva tovább eladassanak, absolut, mindenkire nézve egyiránt kereskedelmi ügyletet képez, s az ki az áruknak akkénti forgalomba helyezésével rendszerint foglalkozik, a keresk. törv. 8. §. értelmében, kivétel néikül kereskedőnek tekintendő.

Hogy pedig a gyógyszerészeknek üzleti állandó foglalkozását áruknak adásvétele s ez ismét állandó jövedelmi forrásukat képezi: ezek oly köztudomásu tények, melyekre elég átaljában hivatkozni.

Végül a gyógyszerészeknek, a keres. törvényben megállapitott fogalmak szerinti kereskedői minöségüket kétségtelenné teszi még a közegészségi törvény 127. §-a is, melyhezképest azoknak üzleti könyvei a «többi» kereskedelmi könyvek categoriájába soroztatnak, és összhangzólag a fennállott 1840. XV. tcz. II. R. 106. 107. és XVI. tcz. 23. §§-aival, oly bizonyitási hatálylyal ruháztatnak fel, minővel a keres. törv. 31. §. értelmében egyedül a bejegyzett kereskedők könyvei birnak. (Teljes ülési megállapodás.)

(1878. decz. 27. 26713. sz. a.)

Ez elvi kimondásra alkalmul szolgált a kir. igazságügyi miniszteriumnak a semmitőszékhez intézett átirata, melyben a miniszterium az iránt intézett kérdést: ha vajjon a semmitőszék a mult évben 1577. sz. a. kimondott azon elvi jelentőségü határozatát, mely szerint kimondotta azt, hogy a gyógyszertár a közegészségi intézetek sorába tartozván, iparüzletnek nem tekinthető, követi-e állandóan és

minő indokból, és hogy a gyógyszertárakban alkalmazott segédek kereskedői segédeknek tekintendők-e vagy nem?

20.

A telekkönyv kiigazitási per folyamában a kir. tábla itélethozatala előtt, a peres ingatlanra egy harmadik személy tulajdonjoga bekebeleztetvén, egy másik részére pedig zálogjog előjegyeztetvén a nélkül, hogy ezen bejegyzések jogi hatálya a fel nem jegyzett per kimenetelétől függővé tétetett volna, semmiséget képez, ha a másodbirósági itélet, a kellő perorvoslat használat lehetővé tétele végett az uj tulajdonosnak s jelzálogos hitelezőnek nem kézbesittetett; s igy a harmadbiróság nem is bocsátkozhatott annak vizsgálatába, hogy a per folyama alatti érvényes bejegyzések a telekk. kiigazitás kérdésére mily befolyással birhattak.

(1878. nov. 26. 2466. sz. a.)

B. János s érdektársai, özv. B. Jánosné szül. N. Katalin ellen telekkönyv kiigazitása iránt a győri tszék mint telekk. hatóság előtt pert inditottak, melyben az elsőbir. itélet után hozott kir. táblai itéletet alperes felebbezvén, a legfőbb itélőszék f. év május 7. 3871. sz. a. a kir. tábla itéletét helybenhagyta. Ezen itéletek alapján a tszék 1878. jun. 12. 7188. sz. a. végzéssel a telekkönyvi átvezetése, a tulajdonjog mikénti bekebelezése, S. és Kl. hitelezők javára jelzálogilag bekebelezett 40 és 200 frt követelés, ugy özv. B. Jánosné javára bejegyzett szolgalmi jognak kitörlése, és az özvegység tartama alatt a haszonélvezeti jog bekebelezése iránt intézkedett.

A Curia itélete s a tszék fentebbi végzése ellen alperes, és S. Istvánné semm. panaszokat adtak be.

A semmitőszék a harmadbiróság itéletét, s a tszék 7188. sz. végzését megsemmisttette (297. §. 1. p.) s az elsőbiróságot utasitotta, hogy a kir. tábla 1877. nov. 26. 44184. sz. itéletét s az ennek folytán 1878. évi 14760. sz. elsőbirósági végzést S. Istvánnénak és S. Gábornak kézbesittetvén, a felebbviteli határidő lejárata után, az iratokat a netaláni felebbezésekkel együtt a harmadbirósághoz terjesszsze fel;

mert a perfolyam alatt a másodbir. itélet hozata előtt, a per tárgyát tevő ingatlanokra S. Istvánné részére a tulajdonjog bekebeleztetvén, S. részére pedig 40 frt erejéig a zálogjog előjegyeztetvén a nélkül, hogy az elsőbiróság ezen bejegyzések hatályát a függőben levő, de a telekjben feljegyezni elmulasztott per kimenetelétől tételezte volna fel, a másodbiróság itéletét, mely következményeiben ezen bejegyzések fennállását is érinti, szükséges lett volna a megnevezett uj tulajdonosnak, és előjegyzést nyert hitelezőnek is kézbesittetni oly czélból, hogy a 2-od bir. itélet ellen azok is perorvoslat-

tal élhessenek, és a 3-ad biróság itélete meghozatalánál a telekjkönyvben a perfolyam alatt közbejött változásra tekintettel lehessen. Az elsőbiróság azonban a másodbiróság itéletét egyedül a perben álló feleknek bézbesittetvén, a másodbiróság az ügyet egyedül azok felebbezése folytán vehette vizsgálat alá, és csakis a perben álló felek közötti vitás kérdést döntötte el a nélkül, hogy megvizsgálhatta volna, vajon a perfolyam alatt 3-ik személyek javára történt bejegyzések a telekkönyv kiigazitásának utjában állanak-e vagy nem?

mert továbbá az elsőbiróság alaki törvénysértést követett el azáltal, hogy mielőtt a 3-adbiróság itélete jogerőre emelkedett, 7188. sz. végzésével a S. Istvánné részére bekebelezett tulajdonjogot és S. Gábor részére előjegyzett zálogjogot törölni rendelte, jóllehet ezek törlését a felebbviteli biróságok tüzetesen el sem rendelték.

21.

Az árvaszék saját érdekében a kiskoru gondnokát számadásra vonhatja: de arra nincs hivatva, hogy a nagykoruságát elért egyén nevében port indittasson, s beleegyezése nélkül tiszti ügyésze által képviseltesse.

(1878. nov. 29. 22072. sz. a.)

V. Gédeon Zemplénmegye tiszti ügyésze mint D. István képviseletére árvaszékileg kirendelt képviselő jogi gondnok, D. László mint D. István volt gondnoka ellen számadástételre felhivási keresetet adott be a s.-a.-ujhelyi tszékhez.

A tszék f. év julius 15. 10473. sz. a. végzésével, tekintve, hogy a mennyiben a kiskoruak részére kinevezett gondnokot mindaddig, mig a számadás alól vagy az árvaszék, vagy a már nagykoruvá vált egyén által fel nem mentettek, számadástételre az árvaszék által szorithatók; a bemutatott felmentő okirat pedig D. István által még kiskoruságában állittatott ki, s igy érvényesnek nem tekinthető, a felhivási keresetnek helyt adott, illetőleg D. Lászlónak mint árvaszékileg még fel nem mentett gondnoknak számadási kötelezettségét megállapitotta s utasitotta számadásának beterjesztésére.

A kir. tábla, hová ez ügy felebbeztetett, hivatalból észlelt semmiség alapján azt felterjesztette; minthogy D. István már a felhivási kereset beadása előtt nagykoruságát elérte, annak képviseletére tehát a tiszti ügyész jogosult nem lehet.

A semmitőszék a tszék végzését előző eljárással együtt hivatalból megsemmisitette (297. §. 15. p.) s a felhivási keresetet a felhivó tiszti ügyésznek visszaadatni rendelte;

mert az ellen, hogy az árvaszék, ha azt saját érdekében szük-

ségesnek találja, alperestől számadást követeljen, elvileg nem forog ugyan fenn nehézség: arra azonban, hogy egy teljeskoru s önképviseletre jogositott egyén nevében és veszélyére pert inditson s azt beleegyezése nélkül tiszti ügyésze által képviseltesse: az árvaszék nincs semmikép sem jogositva.

22.

A végrehajtás folyama alatt kinevezett zárgondnok által a végrehajtást szenvedett fél felhivási keresetére előterjesztett számadás s ennek folytán inditott eljárás nem tekintethetik oly számadási pernek, melyre a perr. 19. §. első bekezdése alkalmaztathatnék.

Ily eljárás folyamán a tszék által a követelés érdemében hozott határozat, melyben a zárgondnok számadása helyesnek kimondatih, az tisztje alól felmentetik; s jutalmi dija megitéltetik, végzés alakjában hozható.

(1878. nov. 5. 22289. sz. a.)

Temesvár árvapénztára, H. Magdolna e. több rendbeli követelések iránt pert inditott, azok megitéltettek, s alperes e. a végrehajtás elrendeltetett, mi 1875. jul. 28. foganatosittatott akképen, hogy ingatlainak jövedelme lefoglaltatott és zárgondnok kezelése alá helyeztetett. Az eljárt jbiróság H. Józsefet nevezte ki zárgondnokul. Minthogy ezen zárgondnok — a városi árvaszék előadója — az 1875. augusztusban átvett vagyonról időnkénti számadását be nem adta, végrehajtást szenvedett H. Magdolna 1877. évben felhivási keresetet támasztott a zárgondnok ellen, melyben kérte, hogy zárgondnok az 1975. évtől 1878. január végéig terjedő bevételekről és kiadásokról számadástételre köteleztessék. Ennek folytán a zárgondnok számadását beadta, s a felett tárgyalás tartatott. Az eljáró temesvári jbiróság a követelés érdemében határozott, a mennyiben a számadást helyesnek kimondotta, a zárgondnokot gondnoki tisztje alól felmentette, jutalmi diját megitélte, és kifizetését utalványozta; azonban ezen kérdéseket nem itélet, hanem végzés alakjában döntötte el.

A kir. tábla, hová ezen ügy felebbeztetett, a kiemelt tényekben hivatalbóli semmiséget észlelt, s az ügyiratokat felterjesztette.

A semmitőszék az iratok visszaküldése mellett értesitette a kir. táblát:

miszerint jóllehet a végrehajtás folyama alatt kinevezett zárgondnok számadását, a végrehajtás alá került fél felhivási keresete folytán terjesztette elő: mind a mellett a semmitőszék a zárgondnok által előterjesztett számadást s az ennek folytán meginditott eljárást nem tekinti oly számadási pernek, melyre a perr. 19. §. első bekezdése alkalmazható volna.

Ily rendes számadási perben a temesvári jbiróság illetékesen el sem járhatott volna, holott a perr. 39. §-nak második kikezdése szerint kétséget nem szenved, miszerint ama jbiróság, mint végrehajtó biróság, a hozzá beadott számadás elintézésére jogositva volt.

Az előterjesztett számadás, és az aziránt meginditott azon eljárás, melyszerint az érdekelt felek a számadásra észrevételeiket, és ellenészrevételeiket tárgyalási jkönyvben előterjesztették, hasonló eljárás ahhoz, mely az 1877. évi XX. tcz. 125. 129. 130. §§. szerint a gyámszámadásokra nézve követendő, azon különbséggel mindazonáltal, a mely abból származik, hogy a gyámszámadások megvizsgálására a gyámhatóságok, mig ellenben a végrehajtás folyama alatt kinevezett zárgondnoknak számadásai megvizsgálására a végrehajtó biróságok vannak hivatva, a melyeknek birói hatósága a polg. törv. rendtartás szabályain alapulván, határozataik hozatalánál a polg. perrend szabályait kötelesek követni. Ezek szerint azonban nem képezhet semmiségi esetet az, hogy az elsőbiróság határozatát végzés alakjában hozta; minthogy a perrend szabályai szerint a végrehajtás folyamában még az ügydöntő határozatokat is végzés alakjában kell meghozni, a melyek ellen kivéve a perr. 450. s 468. §§-ban foglalt végzéseket, felebbezésnek helye nem levén, a menynyiben a számadást elintéző végzés által netalán támadt sérelem semm. panaszszal nem orvosolható, azon fél, ki ezen végzés által magát sértve véli, sérelme orvoslását csak a törvény rendes utján keresheti.

23.

Ezen ülésben következő elvi jelentőségü kérdések kerültek szőnyegre, s döntettek el:

I. Van-e az örökség átadását megtagadó végzés ellen felebbezésnek oly esetben helye, midőn az 580. §. értelmében hirdetvény kibocsátásának esete fenn nem forog?

Erre következő elvi megállapodás mondatott ki:

Tekintve, hogy az örökösödési peren kivüli eljárás folyamában hozott határozatok ellen, a perr. 297. §. 22. pontja s 294. §-a szerint, rendesen csak semm. panasznak van helye, felebbezés pedig kifejezetten egyedül a perr. 581. §. a) pontja esetében engedtetik meg;

tekintve, hogy ezen §. egyedül a megelőző 580. §-ban szabályozott hirdetményi örökösödési eljárásra vonatkozik, első részében az ingatlanoknak az örökösökre leendő átiratását, második részében pedig a megtagadó végzés ellen perorvoslatot szabván elő;

tekintve végre, hogy a perrendtartásnak az 560. §. szerint hivatalból folyamatba tett örökösödési eljárást szabályozó részének, egyedül 586. §-ban történik az 581. §-ra, az ingatlanok átadása esetében szükséges telekkönyvi bekebelezésre nézve, tehát nyilván csak azon §. első részére hivatkozás; de egyébként is hivatalos eljárás esetében felebbe-

zésre tartozó érdemi kérdés eldöntése elő sem fordul, miután az eljáró biróságnak tiszte, ha a tárgyaló felek közt egyesség jött létre, ennek megvizsgálására, s elfogadás esetében a hagyaték átadásának elrendelésére, ellenesetben pedig a feleknek perre utasitására szoritkozni:

(1878. decz. 19. 23787. sz. a.)

miért is oly esetben, midőn a perr. 580. §. értelmében hirdetmény kibocsátásának esete fenn nem forog, az örökség átadását megtagadó végzés ellen felebbezésnek helye nincs.

24.

II. A semmiségi panaszban használt sértő kifejezések miatt, fenyithető-e az ügyvéd a semmitőszék által az ügyv. rendt. 67. §. *b)* pontja alapján?

Ez következőleg döntetett el:

A birói tekintély megőrzése és fentartásának, állandó törvényszéki gyakorlat által is szentesitett következménye: hogy az ezek egyike ellen is intézett támadás megtorlás nélkül ne maradjon; hogy tehát a biróságot vagy annak egyik tagját sértő és illetlen kifejezésekkel bántalmazó fél, vagy ügyvéd azon biróság által, a mely ellen, vagy előtt a sértést elkövette, megfenyittessék; mely elv különben a perr. 118. §-ában is kifejezést talál;

oly esetben tehát, ha a sértés a somm. panaszban követtetett el, a sértő fél vagy az ügyvéd közvetlenül a semmitőszék által is birságban marasztalható.

(1878. decz. 19. 21250. sz. a.)

25.

III. A budapesti kir. törvényszék területén és székhelyén létező járásbiróság, mint perbiróság foganatosithatja-e az általa ingókra elrendelt végrehajtást, az ugyanazon törvényszék területén és székhelyén létező egy másik járásbiróság területén a maga kiküldöttje által, vagy pedig ezen esetben is a prrdt. 350. §-a szerint a végrehajtás helyének biróságát tartozik-e megkeresni?

Ennek megoldásául következő döntvény hozatott:

Tekintve, hogy a birósági végrehajtók számára 1875. szept. 10. 26020. sz. a. kiadott igazs. ministeri rendelet 17. §-ának azon rendelkezése: melyszerint a biróságok más biróság területén lévő végrehajtóknak csak illetékes biróságaik utján adhatnak megbizást, az ugyanazon székhelyen létező biróságokra nem alkalmazható: azon körülmény, hogy a bpesti tszék területén és székhelyén létező egyik járásbiróság, az általa mint perbiróság által ingókra elrendelt végrehajtást, ugyanazon székhelyen létező egy másik járásbiróság területén a maga kiküldöttje által foganatosittatja, szabálytalanságot nem képez.

(1878. okt. 19. 26250. sz. a.)

26.

A vegyes házassági válóperekben «felperes illetékes birósága» alatt, csakis felperes lakhelyének biróságát lehet érteni.

(1878. nov. 21. 14129. sz. a.

G. Gyula protestans, Kl. Kamilla katholica nő ellen, a beszterczebányai szentszék előtt válópert folytatott, melynek befejeztével a hozott itélet jogerőre emelkedvén, az ügyiratok felperes irányában teljesitendő biráskodási eljárás végett, a pestvidéki tszékhez mint illetékes biróságához átküldettek. A pestvidéki tszék azonban azokat visszaküldötte, magát ez ügyben illetéktelennek találván következő alapokon:

Az 1868. 48. tczikk 1. §-a a vegyes házassági válóperek illetőségére nézve csak azon átalános rendelkezést tartalmazza, hogy azok előbb az alperes s azután felperes illetékes birósága előtt folytatandók le; azirántellenben, hogy felperesnek illetékes birósága melyik legyen — nem intézkedik. — A polgári biróságoknak válóperekbeni illetőségét pedig, tekintet nélkül arra, hogy a válóper vegyes-e vagy sem, egyedül a perrend 22. 36. §§-ai szabályozzák, melyek szerint a polgári biróságokhoz utalt válóperekben azon tszék az illetékes, melynek területén volt a házas feleknek utolsó együtt lakásuk. És jelen esetben nevezett házas felek utolsó együttlakásuk Zólyomban a beszterczebányai tszék területén létezett.

A semmitőszék a pestvidéki tszéket jelelte ki a fenforgó válóperre nézve illetékes biróságnak.

mert az 1868. 48. tczik a vegyes házassági válóperek birói illetőségét felperesre nézve külön szabályozván, a perr. 22. 36. §§-aiban foglalt s az alperes részre vonatkozó illetőségi szabályok ily válóperekben alkalmazást nem nyerhetnek; és az idézett tczikk 1. §-ban foglalt azon kifejezés alatt: «Felperes illetékes birósága» csak felperes lakhelyének biróságát lehet érteni; azt pedig a kir. tszék kétségbe nem vonja, hogy felperes a tszék területén tartja lakását.

27.

A községi ut használatába leendő visszahelyezés iránti keresetek nem tartoznak a biróságok hatáskörébe.

(1878. decz. 3. 19832. sz. a.)

Á. József mint Lesencze németfalusi község birája, N. József s társa e. a községben létező vizárok part, és községi ut használatába leendő visszahelyezés iránt a tapolczai jbiróság előtt pert inditott, melyben 1877. julius 31-én hozott itélet felebbeztetett.

A bpesti kir. tábla a biróság eljárásában hivatalból semmiségi esetet észlelt, a mennyiben a biráskodás a községi ut használata feletti kérdésre is terjeszkedett, s ennek folytán az iratokat 1878. szept. 2. felterjesztette.

A semmitőszék a jbirósági itélet azon részét, melyszerint felperes község az alperes által elfoglalt ut használatába visszahelyeztetett, hivatalból megsemmisitette; (297. §. 2. p.)

mert a keresetnek a birói szemléből is kitetszőleg tisztán községi ut használatát tárgyazó része felett a járásbiróság nem volt hivatva biráskodni, miután az ilyen utak feletti gondoskodás az 1871. XVIII. tczikk 22. §. *e)* pontja értelmében a közigazgatási hatóság köréhez tartozik.

28.

A dolgok minőségét a polgári magánjog, s nem a tulajdon biztositása, s a hitel érdekében létesitett telekkönyvek határozván meg, a magánjog szerint ingatlannak tekintendő dolog jogi természetén nem változtat, hogy az telekkönyvbe van-e vagy nincs bevezetve.

Az idegen, még pedig egyébként is telekkönyvezett telken álló ház tehát ingóságnak nem tekinthető azon okból, mivel az a telekkönyvbe külön felvéve nincsen, vagy azért, mert másnak telkén áll.

(1878. decz. 4. 23184. sz. a.)

Kl. István L. János ellen végrehajtást kérvén, az a csáktornyai jbiróság még 1877. decz. 31-én 13522. sz. végzésével elrendeltetett s foganatosittatott.

Alperes semm. panaszszal élvén

A semmitőszék a neheztelt végzést következményeivel együtt megsemmisitette;

mert a dolgok minőségét a polg. magánjog, s nem a tulajdon biztositása s a hitel érdekében készitett telekkönyv határozza meg, s azért a magánjog szerint ingatlannak tekintendő dolog természetén telekkönyvbei vezetése, vagy ennek mellőzése mit sem változtat.

Ehhezképest nem helyesen nyilvánitotta a jbiróság, a kérdésben levő, egyébként telekkönyvezett telken épitett házat azon okból ingó dolognak, mivel az a telekkönyvben nincs külön felvéve.

De a végzés azon további indoka is helytelen: hogy a kérdéses ház, melynek anyaga természetének meghatározásánál figyelembe szintén nem jöhet, még azért is ingónak legyen tekintendő, mivel másnak telkén áll:

mert ezen nézetnek csak azon esetben lenne jogosultsága, ha alperes a ház elhordására, következőleg lerontására biróilag köte-

leztetett volna, s ekként ingósitandó dolgot képezne; mire nézve azonban a bizonyiték teljesen hiányzik.

Végül a takaréktűzhely a kérdésbeni ház tartozékát képezi s azért attól elkülönitetten foglalás alá nem vonható.

Ezen okokból a végzés megsemmisitendő volt.

29.

Semmiséget képez, ha az, ki a végrehajtató fél irányában elsőbbségi igényt érvényesit, azzal elutasittatik azon okból, mivel a végrehajtást szenvedettnek örököseit be nem jelentette.

(1878. decz. 10. 21835. sz. a.)

B. Herman B. Péter végrehajtató és Fl. János végrehajtást szenvedő fél e. zálog elsőbbségi igénykeresetet adott be, melylyel a járásbiróság 1878. szept. 7. kelt végzésével elutasittatott, mert azon birói meghagyásnak, hogy Fl. örököseit nevezze meg — eleget nem tett.

Felperes semmiségi panaszára,

A semmitőszék a járásbiróság végzését megsemmisitette; (297. §. 1. p.)

mert panaszkodó elsőbbségi igényét nem az elhunyt Fl. János, hanem B. Péter végrehajtató fél irányában kivánván érvényesiteni, azon okból, hogy Fl. János örököseit be nem jelentette, elsőbbségi igényével elutasitható annálkevésbé volt, minthogy azon esetben, ha az elsőbiróság az örökösök meghallgatását is szükségesnek tartja s az örökösök bejelentésére nem a végrehajtató felet, hanem az ez ellen elsőbbséget követelő panaszkodót vélte utasitandónak, miután ez kijelentette, hogy az örökösök előtte ismeretlenek, az ezen okból azok részére ügygondnokot kért kineveztetni, a biróságnak ezen kérelemhez képest kellett volna intézkedni.

30.

Az árverés megsemmisitését vonja maga után, ha végrehajtató fél ügyvédje, mint ilyen, s nem mint engedményese egyedüli árverezőként ez árverezéshez bocsáttatik bánatpénz letétele nélkül, habár egy pár napra az árverés után a bánatpénzt le is tette.

(1878. decz. 28. 25658. sz. a.)

Nagy-gáji közgyám, Ivánda község ellen árvaügyre vonatkozó 420 frt számadási tartozás fizetésére marasztalás s végrehajtás elrendelését eszközöltetvén, a módosi jbiróság 1878. évi 5009. sz. végzése alapján az árverés nov. 21. megtartatott és a község ingatlanjai eladattak.

Alperes község 7718. s 7752. sz. a. az árverési cselekmény ellen semm. panaszokat adván be.

A semmitőszék a neheztelt árverési cselekményt megsemmisitette (297. §. 2. p.) s a járásbiróságot körülményeknek megfelelő törvényes eljárásra utasitotta;

mert az egyedül teljes hitelt érdemlő árverési jkönyv tanusága szerint azon kölcsönös összeszámolás, melynek előre bocsátását maga végrehajtató 7465. sz. beadványában szükségesnek jelentette ki, s birói közbenjövetellel eszközöltetni kérte, meg nem tartatott, s ezen mulasztás folytán egy jelentékeny értékü jószág bocsáttatott árverés alá a nélkül: hogy az esetleg még tartozásban levő összeg mennyiségéről akár a birónak, akár pedig a számos részfizetéseket teljesitett alp. községnek határozott tudomása lett volna.

De ha ezen szabálytalanságtól eltekintetnék is, meg volt semmisitendő az árverés már azért is;

mert V. Endre felp. ügyvéd s egyedüli árverelő s vevő törvényellenesen bocsáttatott az árveréshez bánatpénz letétele nélkül; miután ehhez való joga sem az árverési hirdetménybe felvett feltételekben, melyek szerint a bánatpénz nélküli árverelés senkinek egyátalában senkinek részére sincs fentartva, sem az árverési végzésben, melyhez képest a bánatpénz nélkül árverezés egyedül csak a végrehajtatónak engedtetett meg: alapot nem talál.

Hogy pedig V. Endre mint a végrehajtatónak engedményese árverezett volna, ez az árverési jkönyv szerint, melyben az a felperesi ügyvédként jelentkezik s e minőségében dijakat is felszámit, nem való, s e tekintetben a birói kiküldöttnek, az árverési jkönyvvel ellenkező s a nagy-gáji árvák atyjának 1878. nov. 19-én kelt, azonban azon jkönyvben nem idézett, s a felettes közig. hatóság jóváhagyásával el nem látott engedményére állapitott pótnyilatkozata figyelembe nem jöhetett, valamint azon törvényellenes cselekmény sem: hogy V. Endre a bánatpénzt, melyet az árverés megkezdése előtt kellett volna letennie, későbbi 48 óra alatt pótolta.

Azonban az árverés megtartása körül elkövetett szabálytalanságokon felül, a nagy-gáji árvák atyjának fennebb átruházási nyilatkozatából még az is kitünik, hogy V. Endre ügyvéd a képviseletére bizott ügy tárgyát, az ügyv. rendt. 57. §. egyenes tilalma ellenére, magához váltani megkisérlette; mig másrészt ugyanazon nyilatkozatnak tartalma, az állitólag engedményezett s a kétségbe nem vont időközi fizetések által legalább is nagyrészben törlesztett

tartozási összeg mennyiségére vonatkozólag, a valósággal merőben ellenkezni látszik.

Ezen okokból az eljáró jbiróságnak meghagyatik, hogy a vonatkozó ügyiratokat V. Endre ügyvéd ellen netalán meginditandó fegyelmi eljárás végett az ügyvédi kamarához azonnal tegye át, s erről legkésőbben 15 nap alatt jelentést tegyen.

31.

A fizetési meghagyás jogerőre emelkedése után a végreh. összeg összeszámolása érdemében hozott végzés ellen más jogorvoslat mint semmis. panasz, a letéti kérvény felett hozott kiutalványozási végzés ellen pedig felfolyamodás megengedve nincsen.

A marasztalási határozat jogérvényre emelkedése s a végrehajtás kérelmezése után keletkezett, s a kielégités körül felmerült költségek s kiadások a végreh. költségekhez tartoznak, s mint ilyenek a végreh. biróság által, az ellenfél meghallgatása nélkül megállapitandók.

(1878. nov. 27. 22142. sz. a.)

A rozsnyói takarékpénztár, K. József s társai ellen 1600 frt váltótartozás fizetésére a rimaszombati tszék előtt váltópert fejezvén be, alperes ellen a végrehajtás elrendeltetett, s mivel a megitélt összeg birói kézbe letétetett, a kiutalványozás is meghagyatott; egyszersmind a biróság a végreh. kérvény s kiutalványozás folytán előállt bélyeg s egyéb járandóságokat felperes részére, és pedig alperes meghallgatása nélkül megállapitotta, 1878. jun. 28. 4461. számu végzésével.

Ez ellen felebbezéssel kapcsoltan alperes semmiségi panaszszal élt.

A semmitőszék a semm. panaszt elvetette, s az azzal egybekapcsolt felebbezést, ugy a 4407. sz. végzés ellen felfolyamodást mint szabálytalan, részben helyt nem fogható perorvoslatokat viszszautasitotta; tekintve: hogy a fizetési meghagyás jogerőre emelkedése után, a végreh. összeg összeszámolása érdemében hozott 4461. sz. végzés nem tartozik azok közé, melyek ellen egyéb jogorvoslatnak mint semm. panasznak helye volna (váltó elj. 90. §.), a letéti kérvény felett hozott 4407. sz. végzés elleni felfolyamodás pedig a váltóeljárás szerint megengedett jogorvoslatnak nem vehető.

Okok: Mert végrehajtatónak az alperes által a 3708. sz. végzés jogerőre emelkedése, s a fizetési határidő lejárta után 9-ed napra birói kézbe szolgáltatott 1638 frt 90 kr összegnek a megitélt követelése kielégitéséül leendő kiutalványozás, továbbá a követelése teljes kielégitésére még hátralevő s részletenkint felszámitott összeg, valamint a végr. kérvényi s a letéteményezés által okozott egyéb

költségeknek alperestől behajtása iránti kérvénye folytán hozott s neheztelt végzésben 3., 4., 5. tétel alatt, végreh. kérvény, letéti nyugta s kiutalványozási kérvényre felhasznált bélyeg czimén, alperes ellen megállapitott összegek, melyek panaszkodó abbeli mulasztása és helytelen cselekménye folytán merültek fel, hogy fizetési kötelezettségének eleget nem téve, felperes a váltóelj. 63. §. *i)* p. alapján a kiel. végrehajtáshoz nyert feltétlen jogát érvényesitette, s hogy annak érvényesitése után is panaszkodó a marasztalási összeget nem a meghagyáshoz képest felperesnek fizette, hanem a követelést különben sem fedező összeget birói kézhez tette le, mint a marasztaló határozat jogérvényessé válta s a végrehajtás kérelmezése után keletkezett, s a kielégités körül felmerült költségek s kiadások, a végrehajtási költségek közé tartoznak, s mint ilyenek a végrehajtató biróság által az ellenfél meghallgatása nélkül, végrehajtató részére biróilag állapitandók meg (perr. 366. 367. s váltó eljárás 74. §.)

32.

A perrend 582. §-a nem nyerhet alkalmazást azon esetben, midőn a megsemmisittetni kért kötelezvényre vonatkozólag valaki nem mint a követeléshez jogositott hitelező, hanem mint az adósok örököse jelentkezik, azon állitással, mikép a követelés fizetés által már megszünt, midőn tehát a tulajdonjog vitás nem levén, a tulajdonjog érvényesitése végett perinditásnak helye nem lehet.

(1878. deczember 17. 23790. sz. a.)

O. St. Katalin s érdektársai 1300 frtról szóló s elveszett kötelezvény megsemmisitése iránt folyamodtak, mely 1831. nov. 1. St. József Franciska által lett kiállitva s a Pest-soroksári utczában fekvő 337. sz. ingatlanra, és pedig St. Mátyás javára zálogjogilag bekebelezve. Ez alatt V. József jelentkezett a kötelezvényre vonatkozólag, minek folytán a bpesti tszék 1877. okt. 23. 41642. sz. végzéssel kérvényezőket felhivatni rendelte, hogy 30 nap alatt a jelentkező ellen, tulajdoni igénykeresetüket megindítsák, különben aziránti igényüket elvesztik.

Kérvényezők semm. panaszára,

A semmitőszék a megtámadott végzést megsemmisitette; (297. §. 1. p.)

mert V. József a megsemmisittetni kért kötelezvényre vonatkozólag, nem mint a követeléshez jogositott hitelező, hanem mint az adósok örököse jelentkezett, s azt állitotta, hogy a megsemmisitést kérelmezőknek a követeléshez joga azért nincs, mivel a követelés fizetés által megszünt.

E jelentkezés folytán tehát a perr. 532. §-a nem alkalmazható, minthogy e §. a jelentkező részéről támasztott oly igényt tételez fel, mely a megsemmisittetni kért kötelezvényből származó s még mindig fennálló követelési jogra vonatkozik, mely esetben a megsemmisitést kérő félnek a megsemmisitett kötelezvényhez igényelt tulajdonjoga, a jelentkező fél által bejelentett tulajdonjoggal állván szemközt, a tulajdonjog érvényesitése végett inditandó keresetnek tárgya van; mig ellenben, ha az adós vagy annak örököse jelentkezik, s azt vittatja: hogy a követelés fizetés által megszünt, ezen esetben a tulajdonjog vitás nem levén, a tulajdonjog érvényesitése végett per nem inditható.

Magában értetődik, hogy az: vajon a kérdés alatti jelentkezés folytán a kötelezvény semmisnek nyilvánittathatik-e, a perr. 583. §. szerinti eljárásra tartozik.

33.

A választott biróság itéletének megsemmisitésére törvényes alapul nem szolgálhat azon körülmény, hogy a kisebbség szavazata a tanácskozási jegyzőkönyvbe nem vezettetett be.

(1878. decz. 17. 24825. sz. a.)

A «Szegedi forgalmi bank» a «Halasi takarékpénztár» ellen ennek 300 db részvénye, melyek felszámolás alatt álló felperes nevére szóltak, de részfizetés-mulasztások miatt alperes intézet által saját körében semmiseknek nyilvánittattak, kiadatása iránt Szabadkán alakult választott biróság előtt pert tett folyamatba, mely 1878. okt. 13. 25. sz. a. kelt itélettel befejeztetett, melyben felperes keresetével elutasittatott, a részvények megsemmisitése s felperes korábbi részfizetéseinek saját tartalékalapjában tulajdonul való elhelyezése biróilag jogosultnak kimondatott.

Felperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a választott biróságnak 1877. nov. 30. 17. sz. a. kelt megalakulási végzése ellen kellő időben semm. panasz nem emeltetvén, az jogérvényre emelkedett;

mert továbbá a választott birák mindannyia által aláirt tanácskozási jkönyv tanusága szerint, a neheztelt itélet, a birák többségének határozatán alapul, s azért az a rendes kir. biróságok ügyviteli szabályainak a tekintetbeni állitólagos figyelmen kivül hagyása miatt: hogy a kisebbség szavazata a jkönyvbe be nem vezettetett, a perr. 509. §. nyomán akkor sem lenne megsemmisithető, ha a panasztevőnek ebbeli nem a szavazás, hanem a határozat kimondása után keletkezett jkönyv szerkesztésének szabályosságát

érintő állitása teljesen való volna is, miről azonban panasztevő, kinek részére a tanácskozási jkönyv nyitva nem áll, biztos tudomással nem birhat;

s mert az itélet bevezetése szerint a határozat az összes periratok felolvasása alapján hozatván, ezzel szemben a per előadójának, ki egyébiránt meg nem neveztetett, állitólagos részrehajló előadása okából emelt, s a perr. 297. §. 8. pontjára alapitott merőben puszta panasz figyelembe nem jöhetett.

34.

Hivatalbóli semmiséget képez, ha telekkönyvi kiigazitási peres ügyekben szóbeli kereset elfogadtatik, s a felek szóbeli nyilatkozatai jegyzőkönyvbe vétetnek; vagy ha a felek által külön tárgyaltatni kivánt különböző kiigazitási keresetek a biróság által egyesitetten lettek tárgyalva s elintézve.

(1878. aug. 13. 16169. sz. a.)

Zs. Isza és Sz., Zs. Józa ellen, továbbá Gr. Dana, Zs. Isza, Sz. és J. ellen, mindnyájan telekk. kiigazitás iránt a nagy-kikindai tszék előtt pert inditottak, mely pereknek jkönyvi együttes letárgyalása után, a tszék 1877. évi decz. 11. 14637. sz. a. egy közös itéletben határozott.

A kir. tábla — hova felebbezés történt — az ügyiratokat a 304. §. alapján felterjesztette.

A semmitőszék következő határozatot hozott:

tekintve hogy a fennálló perrend szabályai szerint rendes eljárásban, hova a telekk. hatóság elébe tartozó telekk. kiigazitási peres ügyek is tartoznak, a felek szóbeli nyilatkozataik jkönyvbe vételének helye nem lehet, hanem az eljárás a perr. 85. §. *b)* pontjának figyelembe vételével beadandó irásbeli kereset alapján inditható meg; s eszerint az elsőbiróság perrendellenesen járt el, midőn a telekk. kiigazitása iránt beadott kérvény tárgyalása, s az egyesség nem sikerülése folytán a szóbeli keresetet elfogadta, a helyett, hogy a felet a perr. 129. §-ához képest irásbeli kereset beadására utasitotta volna;

tekintve továbbá, hogy a perr. 468. §-a csupán a végrehajtási eljárásnál felmerült elsőbbségi s tulajdoni igények iránti kivételes eljárásra vonatkozván, a felek által külön tárgyaltatni kivánt különböző kiigazitási keresetek, eme §. helytelen alkalmazásával lettek az elsőbiróság által egyesitetten tárgyalva s elintézve, s ezen tárgyalásnál az egyik fél személyesen tett nyilatkozatának elfogadása, valamint az által, hogy az alpereseknek csak egy perbeszéd

adatott, a perr. 85. §. *b*) pontjának, s a 128. §-nak szabványai sértettek meg:

ezeknélfogva a fentebbi itélet a megelőző eljárással együtt hivatalból megsemmisittetik. (297. §. 1. 14. pont.)

35.

A haszonbéri szerződésben a bérlő elleni keresetekre nézve levén a sommás perut kikötve, ez a bérlő által a haszonbérbe adó tulajdonos elleni keresetekre ki nem terjed.

(1878. aug. 27. 9917. sz. a.)

R. Jakab, Brassó város közönsége a haszonbéri szerződés feloldása iránt a brassói tszék előtt pert inditott, melyben alperes kifogásolta a birói illetőséget, mert a haszonbéri szerződés 16-ik pontjában sommás perut van kikötve, a perr. 8. és 53. §. eseteinek pedig egyike sem forog fenn.

A tszék f. év márcz. 11. 2350. sz. a. végzésével magát illetéktelennek mondotta ki, az alperesileg felhozott indokokból.

Felperes semm. panaszára

A semmitőszék a tszék végzését megsemmisitette (297. §. 5. p.) s illetőségét megállapitotta;

mert a kereset mellett felmutatott szerződésben egyedül a bérlő ellenében, a bérbeadó által inditandó keresetekre nézve van a sommás perut kikötve, nem pedig egyszersmind a bérlő által inditandó keresetekre nézve is; eszerint a perr. 93. §. *b)* pontja fenn nem forog; mert a kereset a 93. §. más pontja alá sem vonható;

eszerint tehát a rendes perut elleni kifogás alaptalan.

36.

A keresetlevél hivatalbóli visszautasitására törvényes alapot nem szolgáltat azon körülmény, hogy felperes a kiskoruak képviseletében beidéztetni kért gyám ebbeli minőségét, nem a gyámhatóság által kiállitott okmánynyal, hanem a hagyatéki biróság bizonyitványával igazolta.

(1878. aug. 27. 25564. sz. a.)

Özv. N. Jánosné, N. György s társai s ezek közt V. Mihály mint N. M. gyámja és Pr. József mint kiskoru Pr. Mihály gyámja ellen pert inditott a szombathelyi tszék előtt.

A tszék 1878. apr. 13. 3233. sz. végzéssel a keresetlevelet pótlás végett felperesnek visszaadatni rendelte, mert az alpereseket képviselő gyámok ebbeli minősége kellően nem lett igazolva.

Felperes erre nézve kérvényt adott be, egy a gyámi minőség kitüntetésére vonatkozó hivatalos bizonyitvány kiséretében, a tszékhez az iránt, hogy ügye érdemleges elintézés alá vétessék.

A tszék f. év május 9. 4404. sz. a. azt visszautasitotta, mivel a gyámi minőség a felmutatott bizonyitvány által sem tüntettetett ki.

Ez e. felperes semm. panaszt adott be; mivel az *A*. és *C*. alatti végzésnek, melyek a keresetlevélhez csatoltattak, kitüntették, mikép a megnevezett képviselők csakugyan gyámjaik a beperelt kiskoruaknak, továbbá az *A*. végzés szerint világosan ezek ellenében lett felperes perre utasitva, mihez járult a pótlólag bemutatott bizonyitvány, mely szerint az örökösödési eljárásnál is ugyanazok jártak el a kiskoruak képviseletében; tehát gyámi minőségük iránt kétség nem foroghat fenn.

A semmitőszék a neheztelt végzést megsemmisitette (297. §. 1. pont),

mert azon körülmény, hogy felperes a kiskoru harmad- és negyedrendü alperes képviseletében perbe idéztetni kért V. Mihály s Pr. József gyámok ebbeli minőségét nem az illető gyámhatóság által kiadott okmánynyal, hanem az illetékes hagyatéki biróság részéről kiállitott hivatalos bizonyitványnyal kivánta kimutatni,

tekintve hogy a beadott kereset a perr. 64. 65. §§. kellékeinek megfelel, hogy az ahhoz *A*. *C*. alatt beügyelt birósági végzések nevezettek gyámi minőségét kitüntetik, sőt hogy az *A*. alatti perre utasitó végzés szerint felperes jelen keresetének, fennevezett személyek, mint a kiskoruak képviseletére hivatott személyek ellen leendő megindítására biróilag utasittatott,

szabályszerü keresetének hivatalbóli visszaadására s illetve annak szabályszerü elintézése iránt (130. §.) előterjesztett ismétí kérelmének megtagadására, törvényszerü alapot nem szolgáltat.

B) Kereskedelmi ügyekben.

1.

A kereskedelmi törvény 305. §-a alapján elrendelt birói árverés ellen nincs a m. kir. semmitőszék elé tartozó semmiségi panasznak helye.

(1878. évi augusztus 23-án 13507. sz. a. hozott határozat.)

W. Lajos 3517 frt 4 kr követelése behajtása végett az adós által nekie kézi zálogul adott ingók elárvereztetését kérte a keresk. törv. 305. §-a alapján. A debreczeni kir. törvényszék 1878. május hó 27-én 6800. sz. a. következő végzést hozott.

Ezen irásban előterjesztett kérelemhez képest az 1875. évi XXXVII. t. cz. 305. §-a alapján a kielégitési végrehajtás 3517 frt 47 kr tőke, ennek 1878. april 15-ről számitandó 6% kamatai, ezuttal 22 forint 25 krban megállapitott, valamint a még felmerülendő költségek erejéig folyamodó W. Lajos bejegyzett kereskedő részére, W. Sámuel nyiregyházi bejegyzett kereskedő által kézi zálogul adott, s a *C.* alatt bemutatott közjegyzőileg hitelesitett leltárban foglalt áruczikkekből álló ingóságokra elrendeltetik, s annak a ptrs 8-ik czime értelmében illetőleg a váltó eljárás 88. §-nak hason intézkedése szerint Dr. K. János ügyvéd vagy helyettese közbejöttével leendő foganatositására N. László kir. közjegyző küldetik ki.

Ezen végzés ellen B. Gyula alperesi csődperügyelő részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt viszszautasitotta,

mert a megtámadott végzés a kereskedelmi törvény 305. §. kellékeinek fenlétét, s igy ezen anyagi törvény alkalmazhatóságának megbirálását feltételezvén, ezen peren kivüli eljárást tárgyazó birói határozat ellen a ker. elj. szab. rendelet 38. §. értelmében csak folyamodásnak van helye, a semmiségi panasz tehát mint helyt nem fogható jogorvoslat hivatalból vissza volt utasitandó.

2.

A biztositási intézet által ügynöke ellen az általa felvett, de be nem szolgáltatott biztositási dijak iránt inditott kereset nem az iparhatóság, hanem közvetlen a kereskedelmi biróság illetékessége alá tartozik, s ily követelésre nézve is azon hely birósága, hol a biztositó intézet telepe van, megállapitható.

(1878. évi október hó 16-án 19674. sz. a. hozott határozat.)

A triesti általános biztositó társaság magyarországi vezérügynöksége mint felperes, P. Hermann alperes ellen 1338 frt 76 kr bevett, de be nem szolgáltatott biztositási dij iránt keresetet inditott, a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék előtt. Alperes kifogásolta e biróság tárgyi és helyi illetékességét, mert a kereset alapját képező ügylet nem kereskedelmi, a kereset ellene a keresk. elj. 7. §-a s az ipartörvény 98. §-a szerint az iparhatóság előtt lett volna meginditandó, s az eljáró biróság területén nem lakik, sem az általa követett bizt. ügyletek nem itt jöttek létre stb. Az eljáró biróság f. évi aug. 19-én 62506. sz. a. ezen kifogások iránt következő végzést hozott:

A birói illetőség ellen tett kifogás elvettetik.

Indokok: Felperes keresetét arra alapitja, hogy alperes ügynöke volt, s mint ilyen a közvetitett biztositások után járó biztositási dijak fejében 1338 frt 76 kr krral adós maradt.

A biztositás elvállalása, melylyel felperes mint e czélra alakult részvénytársaság foglalkozik, a keresk. törv. 258. §. 4. pontja szerint kereskedelmi ügyletet képez. A biztositás elvállalásának mint kereskedelmi ügyletnek közvetitése a keresk. törv. 259. §. 7-ik p. értelmében szintén kereskedelmi ügyletet képez.

Miután pedig alperes a kereskedelmi ügyletet képező biztositás elvállalásának közvetitésével mint ügynök s igy iparszerüleg foglalkozott, ezen közvetités rá nézve is kereskedelmi ügyletet képezett, s igy tekintet nélkül arra, hogy alperes kereskedő-e vagy sem, a kereskedelmi eljárás 5. §. utolsó bekezdése alapján ezen ügyletből felmerült peres kérdés a kereskedelmi biróság hatáskörébe tartozik;

miután továbbá alperes, mint felperes ügynöke a keresk. törv. 43. §. értelmében kereskedelmi meghatalmazottnak tekintendő, a főnök és meghatalmazott között ezen viszonyból folyó jelen, az iparhatóság elébe nem tartozó peres kérdés pedig a kereskedelmi eljárás 6. §. 8. pontja értelmében is a kereskedelmi biróság hatáskörébe tartozik:

annál fogva alperesnek a birói hatáskör ellen emelt kifogását elvetni kellett.

De elvetendő volt alperesnek a helyi illetőség ellen felhozott kifogása is, mert felperes pénzbeli követelését a keresk. törv. 324. §. értelmében azon hely birósága előtt érvényesitheti, hol felperesnek a szerződés kötésekor telepe van, azt pedig, hogy a kereseti követelés alapját képező ügynöki szerződés létrejötte alkalmával felperesnek telepe nem volt Budapesten, hanem másutt lett volna, alperes nem is állitotta.

Ezen végzés ellen alperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette;

mert a kereskedelmi biróság illetősége a felperesi keresetre nézve a keresk. törv. 258. és 259. §§-ai s az eljárási szabályok 5. §-a szabványához képest kétségen kivül áll; s mert alperes nem igazolta, hogy a felperes telepe a szerződés megkötésekor más helyen, s nem ugy mint jelenleg az eljáró törvényszék székhelyén lett volna.

A fizetés helyéül tehát a keresk. törv. 324. §. szabványához képest Budapest lévén tekintendő, a biróság helyi illetősége sem vonható kétségbe a ptrs 30. §. s 35. §-a első bekezdéséhez képest, habár a könyvkivonat a 35. §. utolsó bekezdésében foglalt idő elmultával lett hitelesitve.

Az, hogy az eljáró törvényszék alperes azon kérelme iránt, miszerint az eljárás irásbelire változtassék át, nem határozott, semmiségi panasz alapjául nem szolgálhat, és csak azt eredményezheti, hogy abbeli kivánatát a kitüzött ujabb tárgyaláson ismételhesse.

3.

A bankok azon keresetei, melyek valamely hitelegylettel kötött, kölcsönzési ügylet alapján, a kölcsönzött összeg iránt a hitelegylet tagjai ellen indittatnak, nem tartoznak a kereskedelmi biróság illetékessége alá.

(1878. szept. hó 11-én 18694. sz. a. hozott határozat.)

A budapesti népbank mint felperes P. János mint hitelegyleti tag ellen a hitelezett összegből még fizetlen maradott 1300 frt s jár. iránt a budapesti V. ker. kir. járásbiróság előtt keresetet inditott, alperes azt állitotta, hogy a kereset alapját képező ügylet, miután az ily hitelezések felperes bank egyik üzletágát képezi, kereskedelminek tekintendő s a keresk elj. 6. §. 5. p. szerint a keresk. tszék elé tartozik. A jbiróság 1878. évi julius 8-án 28113. sz. a. következő végzést hozott:

A birósági illetőség leszállittatik, s köteles felperes alperesnek 6 frt perköltséget 8 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok: Felperes keresetében előadottak szerint a kereskedelmi törvény 223. §-ában érintett szövetkezetekhez tartozik a szövetkezési viszonyból származó keresetek pedig az összegre való tekintet nélkül az eljárásra nézve a ministeri rendelet 6. §. és 7-ik pontja értelmében a kereskedelmi törvényszék illetékességéhez tartoznak, miért is az előadottak alapján a biróság illetőségét leszállitani kellett.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék, a neheztelt végzést a ptrs 297. §. 5. pontja alapján a megsemmisitette, és az eljáró biróságot jelen kereset elbirálására illetékesnek jelentette ki;

mert felperes a kereskedelmi törvény 223. §-ban körülirt szövetkezetnek nem tekintethetvén, a részvénytársasági minőségben egyik üzlet ágából felmerült kölcsönzési viszonyból eredő követelésnek behajtása miatt alperes mint egyik adósa ellen intézett jelen kereset elbirálására tekintettel az összeg magasságára a 93. §. *a*) pontja értelmében a kir. járásbiróság van hivatva, s arra a kereskedelmi törvénynek az annak értelmében szervezkedett szövetkezetek iránt rendelkező tizenegyedik czim első fejezete, valamint a kereskedelmi ügyekbeni eljárást szabályozó ministeri rendeletnek a szövetkezési viszonyból származott keresetekre vonatkozó 6. §. 7. pontja nem alkalmazható.

4.

Be nem jegyzett kereskedő ellen is az üzlete érdekében tett hirlapi hirdetések dijai iránt inditott kereset a kereskedelmi biróság illetékességéhez tartozik.

(1878. évi okt. 24-én 19162. sz. a. hozott határozat.)

H. Rudolf felperesnek, Sch. Adolf alperes ellen 38 német birodalmi márka s járulékai iránt tárgyalt perében a budapesti VI. VII. ker. kir. járásbiróság mint kereskedelmi biróság 1878. évi aug. 22-én 29471. sz. a. következő végzést hozott:

A birói illetékesség leszállittatik és tartozik felperes alperesnek 8 frt 50 kr perköltséget 8 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok: Felperes azt, hogy alperes mint bejegyzett kereskedő, a kereseti megrendelést kereskedelmi üzletének körén belül tette volna, ennek tagadásával szemben nem bizonyitván, és a felperesi kereset a kereskedelmi törvénynek keresetileg hivatkozott szakaszára sem alkalmaztathatván, ezen biróságnak mint kereskedelmi biróságnak illetékessége leszállitandó volt.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a neheztelt végzést a ptrs 297. §. 5. pontja alapján megsemmisitette, és a kir. járásbiróság mint kereskedelmi biróságot, illetőségének megállapitása mellett, további törvényszerü eljárásra utasitotta.

Mert a keresethez csatolt hirdetmények, melyek iktatási dija a kereset tárgyát képezi, eléggé igazolják, hogy alperes üzletének minőségét és telep helyét mint kereskedő köztudomásra hozatta.

Mert e szerint a felek közt létrejött a hirdetmény közzétételére vonatkozó szerződés az 1875. évi XXXVII. t. czikk 260. és 261. §§. értelmében a kereskedelmi üzlet folytatásához tartozó ügyletnek lévén tekintendő, felperes keresetének ez után is az eljáró elsőbiróság előtti érvényesitésére a kereskedelmi ügyekben követendő eljárás 5. és 7. §§. értelmében jogositva volt; alperes azon kifogása, hogy ő nem bejegyzett kereskedő, a felhivott törvényczikk 16. §. második kikezdése értelmében figyelembe nem vétethetvén.

5. *a)*

A kereskedelmi biróság tárgyi illetékessége ellen az alperesként perbe idézett kereskedő által tett kifogás alapján felhozott azon állitás, hogy a kereseti ügylet üzletköréhez nem tartozik, általa bizonyitandó.

Az eladott áruk hátralékos vételára iránti keresetre nézve azon hely biróságának illetékessége, mely a keresk. törvény 324. §-a szerint fizetési helynek tekintendő, rendesen tehát azon hely, hol az ügylet, létrejöttekor a hitelező telepe vagy ennek hiányoztán lakhelye volt megállapitandó. Ezen megállapitást nem akadályoztatja az, hogy a keresetlevél mellett bemutatott számla vagy könyvkivonat a ptrs 85. §. követelményének meg nem felel.

(1878. évi szept. hó 11-én 16769. sz. a. hozott határozat.)

R. István budapesti bejegyzett gyártulajdonos mint felperesnek, B. testvérek ujvidéki kereskedő czég alperes e. szállitott gépek árában hátralékban maradt 767 frt 65 kr s járulékai iránt a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék mint kereskedelmi biróság előtt keresetet inditott. Alperesek kifogást tettek a biróság helyi és tárgyi illetékessége ellen, mivel nem laknak az eljáró biróság területén, ők felperesnél a keresetben emlitett gépeket meg nem rendelték, felperes nem is budapesti czég, gépekkel nem kereskednek stb.

Az eljáró törvényszék 1878. évi junius 28-án 47694. szám a. következő végzést hozott:

A birói illetőség ellen tett kifogás elvettetik, s e pernek érdemleges tárgyalása végett ujabb perfelvételi határidőül e kir. törvényszék pertárába f. é. julius hó 10-ik napjának délelőtti 8 órája kitü-

zetik, s erre a felek megbizott ügyvédeik által a ptrs 111. §. előirt következmények terhe alatt idéztetnek.

Indokok: Tekintve, hogy alperes bejegyzett kereskedő, tekintve, hogy kereskedőnek minden ügylete, az ellenkezőnek bebizonyitásáig, üzlete folytatásához tartozónak vélelmezendő, mely vélelemmel szemben az ellenkezőt alperes tartozott volna bizonyitani; mit azonban meg sem kisérlett, tekintve, hogy kereskedőknek üzletök folytatásához tartozó ügyletei kereskedelmi ügyleteknek tekintendők, tekintve továbbá, hogy pénzbeli tartozások egyéb kikötés hiányában azon helyen fizetendők, hol az ügylet megkötésekor a hitelezőnek kereskedelmi telepe volt; tekintve, hogy felperesnek telepe Budapesten van, s az *A*. alatti, valamint alperes keresk. beismerése szerint is az ügylet megkötésekor is Budapesten volt; tekintve, hogy a szerződés teljesitése alperes részéről a fizetés iránti perek a ptrs 35. §-a szerint azon biróság előtt is megindithatók, melynek területén a szerződés teljesitendő; tekintve végre, hogy azon kérdés elbirálása, valjon a kérdéses gépeket alperes megrendelte-e, és ennek folytán terheli-e őt kötelezettség vagy nem, az ügy érdemére tartozik; ezeknél fogva a tárgyi és helyi birói illetőség a keresked. törv. 260. és 324. §§. a ptrs 35. §. és a kereskedi. eljárás 5. §. 2. pontja alapján megállapitandó volt, az ügy érdemleges tárgyalására a keresk. elj. 11. §. alapján határnap volt kitüzendő.

Ezen végzés ellen alperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette:

mert tekintettel arra, hogy az ügylet megkötésekor felperes telepe Budapesten volt, fizetési helynek tehát ez tekintendő, az eljáró törvényszék perrendszerüleg határozott, midőn az ügy érdemére vonatkozó kifogásoknak figyelembe vétele nélkül, az általa is felhozott indokokból magát illetékesnek mondotta ki.

5. *b)*

(1878. évi okt. hó 16-án 18463. sz. a. hozott határozat.)

H. László czég felperes R. József kereskedő alperes e. 40 frt vételár iránt keresetet inditván, alperes kifogást tett az eljáró biróság helyi illetékessége ellen, miután nem lakik az eljáró biróság területén, a kereset alapját képező könyvkivonat pedig másfél évnél régibb, s ekként a 35. §. alkalmazására alapul nem szolgálhat; a budapesti V. ker. kir. járásbiróság 1878. évi julius 29-én 30674. sz. a. a birói illetőség kérdésében következő végzést hozott.

H. László Bittersalzquelle igazgatóságának, R. József dombovári lakos alperes elleni leszállitott 30 frt tőke s járulékai iránti sommás keresete, birói illetékesség hiányából elutasittatik, s tartozik felperes alperesnek 5 frt perbeli költségeket nyolcz nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni.

Indokok: Miután az *A.* alatti számlában jelenkező tétel a megrendelés idejét tekintve másfél évi későbbi időtől származik, a ptrs 35. §-a ezen keresetén a birói illetékességet meg nem állapithatja, ennek folytán, tekintve azt, hogy alperes mint dombovári lakos nem ezen biróság területén lakik és az eljáró biróság alperessel szembe személyi biróságának magát nem tekintheti, a felperesi keresetet birói illetékesség hiányából elutasitani kellett.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panasznak helyt adott, a neheztelt végzést a ptrs 297. §. 5. pontja alapján megsemmisitette, és a biróságot illetőségének megállapitása mellett további eljárásra utasitotta;

mert felperes a kereskedelmi telepének helyi birósága előtt a keresetet a ptrs 35. §-ához képest helyesen inditván meg, arra nézve a biróság alperes kifogása folytán az illetőségi szabályok nem helyes alkalmazásával mondotta ki magát illetéktelennek.

6.

Épitési anyagoknak épitész általi megvásárlása ez utóbbira nézve kereskedelmi ügyletnek tekintendő, az ily ügylet alapján a hátralékos vételár iránt az épitész ellen folyamatba tett kereset tehát a kereskedelmi biróság illetékessége alá tartozik, ha csak az épitész nem igazolja, hogy azokból egységes áron egész épületet késziteti, illetve az anyagokat ily épitésre vásárolta.

(1878. decz. 5-én 23468. sz. a. kelt határozat.)

A kőbányai téglagyár mint felperes Sz. Lajos épitőmester mint alperes ellen a felperesnél üzlete folytatásához szükségelt, felperesnél megrendelt és átvett téglák ára fejében 489 frt 39 kr iránt a bpesti kir. kereskedelmi és váltó tszék mint kereskedelmi biróság előtt keresetet inditott.

Alperes kifogásolta a biróság illetékességét, mert ő nem bejegyzett kereskedő, s a kereskedelmi ügylet reá nézve nem kereskedelmi. Az üzlet folytatására tartozó vétel csak a kereskedőnél képez keresk. ügyletet; sem továbbadási szándék, sem iparszerü foglalkozás a vett árunak átdolgozva leendő tovább adásával fenn nem forog. A tégla ingatlanná alakittatik az épitész által, ki csak ezen

ingatlannak mint egésznek előállitása iránt szerződik munkabérlőjével, forgalmi ügylet tehát részéről fenn nem forog. Az épitkezési vállalkozás vételei (anyag beszerzései) kereskedelmi ügyletet nem képeznek a német birodalmi főtörvszék döntvénye szerint. Az eljáró biróság azonban f. é. október 7-én 75654. szám alatt következő végzést hozott:

a birói illetőség ellen tett kifogás elvettetik s e pernek érdemleges tárgyalása végett ujabb perfelvételi határidőül f. é. okt. 18-dik napja kitüzetik s erre a felek megbizott ügyvédeik által a ptrs 111. §-ában előirt következmények terhe alatt idéztetnek.

Indokok: alperes azt, hogy ő épitész vállalkozó, beismerte; tekintve pedig, hogy alperesnek épitész vállalkozói üzlete az ennek körébe eső ügyletekkel, nevezetesen az épitési anyagok vételével való iparszerü foglalkozást magában véve is kifejezi, s hogy ezen foglalkozás alperest kereskedővé minősiti; tekintve továbbá, hogy alperes azt, miszerint az *A.* a. könyvkivonatban foglalt nagyobb mennyiségü téglát nem továbbadási szándékkal, hanem saját használatára vásárolta, a törvényes elővélelemmel szemben egyátalán mivel sem igazolta; tekintve végre, hogy alperes beismerése szerint is a fenforgó esetben ingó dolog vásároltatván, azon körülmény, hogy azon ingó dolog állitólag ingatlanba lett beépitve, az ügylet eredeti minőségén mit sem változtat, a tárgyi illetékesség (habár alperes nem bejelentett kereskedő is) a kt. 260. s 258. §§. 1. pontja alapján a kereskedelmi eljárási rendelet 5. §. 2. p. értelmében megállapitandó volt.

Alperes ezen végzés ellen f. é. okt. 18-án 8634. sz. a. semm. panaszszal élt, kiemelvén, hogy csak házépitésre vette a téglát, a kereskedelmi ügylet feltétele, hogy a vett ingó, ha átdolgozva is, de csak mint ingó adassék tovább, ingatlanra a kereskedelmi jog ki nem terjed stb.

A kir. semmitőszék azt elvetette;

mert a kereseti követelés alapjául szolgáló ügyletek tárgyát ingó dolgok adásvétele képezvén, alperes pedig azt, hogy a vásárolt téglákból egész házakat egységes áron épitett volna nem igazolván, a keresk. törv. 262. §-ának rendelkezése jelen esetre alkalmazást nem nyerhet.

Ebből következőleg s tekintettel arra: hogy a perrendén kifejtett többi körülmények szerint kétségen kivül áll, miszérint a kérdésbeni bevásárlás czélját nyereményes eladásra irányzott vállalkozás képezte, az eljáró biróság neheztelt végzése törvényszerü.

7.

A perr. 85. §-a alkalmazást nem nyerhet, ha a felek közt szerződési viszony nem létezett, melyet valamely kereskedőnek hiteladás végetti puszta ajánlása nem pótolhat.

(1878. decz. 11. 12325. sz. a.)

K. Ignácz bpesti czég, H. Lajos kaposvári kereskedő ellen 569 frt fizetésére f. év junius 28. a bpesti kereskedelmi tszék előtt pert inditott, keresetlevelében előadván: mikép alperessel több év óta üzleti összeköttetésben állván, midőn ez 1877. juliusban üzlethelyiségében H. Vilmost mint niklai vagyonos s nyilt kelmeüzlettel biró kereskedőt bemutatta a végett, hogy részére 500 frtig áru hitelt nyisson, ezt felperes elfogadta, és H.-nek 560 frt értékü árut hitelezett, miről 491 frtig váltót állitott ki, 74 frt 75 kr összeg pedig számlára vezettetett. H. lejáratkor nem fizetvén, bepereltetett, ellene kielégitési végrehajtás intéztetett, de sikertelenül, vagyon hiánya miatt H. ellen a követelés behajtható nem levén; mert H. nem kereskedő s nyilt üzlettel nem is bir; az a kereskedés, mely Niklán mint H.-féle létezik «Mária H. et Sohn» czéget visel, s ez H. anyjának czége, ez ellen tehát a «H. Vilmos» aláirásu váltó alapján keresetet nem támaszthatott. Miután azonban alperes őt roszhiszemüleg H. kereskedői minősége s vagyoni viszonyai iránt tévedésbe ejtette, eltitkolván azt, hogy az általa ajánlott H. Vilmos nem tulajdonosa a niklai H.-féle keresk. czégnek, és ezáltal felperest 569 frt erejéig megkárositotta, neki azért kártéritéssel tartozik, mit jelen keresettel könyvkivonat alapján kiván érvényesiteni.

Alperes kifogásolja az illetékességet, mert ő kaposvári lakos, és más alapon a budapesti illetőség ellene meg nem állapitható. A könyvkivonat a keresetlevél szerint is csak 74 frtra vonatkozik, és az nem is nevére, hanem H. V. nevére van kiállitva, róla semmi szó sincs, kivévén hogy reá vezettetett «garantirt durch L. H.», mi jogtalanul vezettetett reá; mert ő felperesnek H. irányában semmi fizetési igéretet nem tett, kötelezést nem vállalt, köztük semmi jogügylet sem keletkezett. Ha pedig őt felperes jótállónak kivánta tekintetni, akkor mint kezest kellett volna perelnie.

A bpesti keresk. tszék 1877. aug. 12. 60833. sz. végzésével illetőségét megállapitotta; mert azon kérdés elbirálása: valjon felperes könyvei helyesen vannak-e vezetve, kinek H. Vilmosra vonatkozó ajánlata mint a kérdéses kereskedelmi ügyletet előidéző tény, a főügylet járulékaként szintén keresk. ügyletet képez, kezesség vagy kártérités czimén lett-e felperes könyveiben terhelve? az ügy érdemére tartozik;

mivel pedig alperes a tárgyi illetőség ellen kifogást nem tett, s mivel felperesnek kereskedelmi telepe Bpesten van: a perr. 35. §-ánál fogva a helyi illetőség is kétségtelen; ennélfogva e tszék birói illetősége megállapitandó.

Alperes semm. panaszára,

a semmitőszék a neheztelt végzést megsemmisitette (297. §. 4. p.) s az eljáró tszéket jelen kereset elbirálására illetéktelennek jelentette ki;

mert a keresetlevél tartalma szerint felperes és alperes között szerződési viszony nem létezvén, s a keresetlevélhez csatolt könyvkivonat alperesre vonatkozónak nem tekintethetvén, a perr. 35. §-a alkalmazást nem találhat; és minthogy alperes a biróság területén nem lakik, egyéb kikötés hiányában, az eljáró biróság illetősége elleni kifogásoknak helytadni kellett.

8.

Nem tartozik végrehajtási eljárás utjára annak eldöntése, valjon valamely kereskedő bizonyos czégnek beltagja volt-e, s mennyiben felelős annak kötelezettségeiért.

Kitűnvén, mikép az illető czég bejegyezve nem volt, azon czég ellen törvényesen már nem is hozhatott sommás fizetési meghagyás alapján, valaki mint azon czég állitólagos beltagja ellen végrehajtás elrendelhető nem volt.

(1878. nov. 21. 24424. sz. a.)

Bl. Dávid, Br. Armin mint a feloszlott «Brüder Br.» czég beltagja ellen 159 frt 85 kr váltótartozás iránt a bpesti váltó tszék előtt pert inditott, melyben a jogerejü sommás végzés alapján ellene végrehajtás rendeltetett f. év okt. 14. 78594. sz. végzéssel, és pedig különösen az őtet mint a Br. Armin s társa czég egyik tagját ezen üzletből megillető kamatokra, munkadijra vagy jutalékra s felszámolás esetében a társasági vagyonból reá eső részre. Ezen végrehajtás foganatosittatott is.

Megjegyzendő, mikép a tszék előadása szerint B. és P.-féle váltóperben az elsőbiróságok által kimondatott, mikép Br. Armin a fennállott «Brüder Br.» czégnek szinte beltagja volt, annálfogva a nem jogosultan ugyan, de tényleg használt: «Brüder Br.» társasági czég jegyzésével aláirt elfogadvány folytán őt a váltókötelezettség terheli.

Végrehajtást szenvedett fél semm. panaszt adott be a végrehajtási végzés s foganatositása ellen.

A semmitőszék a neheztelt végzést következményeivel együtt megsemmisitette (297. §. 16. p. és váltóelj. szab. 91. §. *b)* p.)

mert a felterjesztett iratokból kétségtelenül kitünik, hogy a megtámadt végzés alapjául vett sommás végzés szerint fizetésre kötelezett «Brüder Br.» állitólag bejegyzett kereskedő czég bejegyezve nem volt, sőt a beperléskor már tényleg sem állott fenn, a nevezett czég ellen törvényesen már nem is hozhatott sommás fizetési meghagyás alapján tehát, mely panaszkodónak kézbesitve nem volt, ellene mint a czég állitólagos beltagja ellen végrehajtást törvényesen elrendelni nem lehetett; minthogy nem tartozik végrehajtási eljárás utjára annak eldöntése: valjon panaszttevő nevezett czégnek beltagja volt-e, s annak kötelezettségéiért mennyiben felelős.

A semm. panaszra azonban közvetlenül a biróság határozata szolgáltatván okot, azon kérelemnek, hogy a panasz költségei megtéritésére felperes köteleztessék, helye nem találtatott.

9.

A zárlat valamely közkereseti társaság beltagja közkezelési jogának biztositására rendeltetvén el, az csak oly értelemben foganatositható, hogy a zárgondnok az illetőt megillető közös jogok gyakorlatába, s e közkereseti társaság vagyonát képező ingóságok s követelések közös kezelésébe s használatába helyeztessék.

(1878. nov. 2. 2356. sz. a.)

R. Vilmos mint a «B. Károly s társa» nyergesujfalusi czement gyár bej. közkereseti czég beltagja, P. Márton mint ugyanazon czég tagja ellen zárlat elrendelését kérelmezte, minthogy az a társaság vagyona s üzlete kezelését kizárólag magához vonta s gyakorolja.

A bpesti tszék 1878. szept. 18. 70869. sz. végzésével a kért zárlatot nevezett czég üzletére, és pedig a Bpesten létező telepre, a Nyergesujfalun levő gyári üzletre; felszerelvényekre s minden az üzlethez tartozó készletre elrendelte (324. §.) tekintve, hogy a társas üzletre vonatkozó használati jog kérvényező s czégtársa közt vitássá vált; hogy zárlat nélkül azon üzletre vonatkozó jogai meghiusittathatnának, s tekintve, hogy mindaz, mikép R.-nek a közkereseti társaság tulajdonát képező üzlethez jogos igénye van, mindaz, hogy P.-nak kizárólag gyakorolt tettleges birtoka, a társügyek vitelére egyenlőn jogositott R. mellőzése folytán jogos alapon nem nyugszik, a felmutatott okiratokból világosan kitünik.

Ez ellen P. Márton semm. panaszt adott be, melyet a tszék 73545. sz. végzésével — a mennyiben a zárlati eljárás ellen intéztetett — tekintve, hogy az arra vonatkozó jelentés s jkönyv még be nem terjesztetett s igy a felett elsőbir. határozat még nem hozatott mint időelőttit, a mennyiben pedig a 70869. sz. zárlati végzés ellen

is irányoztatott, azon okból hivatalból viszzautasitotta, mivel az ellen csak kifogásoknak lehet helye (332. §.)

Ez ellen folyamodó semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a 73545. sz. végzést, tekintve, hogy a tszék hatáskörén kivül esik annak vizsgálata: vajon a 70869. sz. zárlati végzés meghozatalánál nem merültek-e fel oly szabálytalanságok, melyek a perr. 297. §. szerint semm. panasz utján orvosolhatók; tekintve továbbá, hogy a zárlati jkönyvnek a végzés hozataláig elmulasztott beterjesztése csak annak bekivánására szolgálhatott okul, de nem a semm. panasz visszautasitására, megsemmisitette (297. §. 1. pont)

s ennek folytán a 72545. számu semm. panaszt vizsgálat alá vevén, annak a 70869. sz. végzés elleni részét visszautasitotta, a foganatositott eljárást azonban, a mennyiben a Benko keres. társaság helyben levő összes ingóságai s követelései zár alá vétettek s a zárgondnok kizárólagos kezelésére bizattak, megsemmisitette (18. p.) s a tszéket utasitotta, hogy a jkönyvi összeirás fentartása mellett, a zárgondnokot a czég vagyonának közös kezelésébe s azon jogok gyakorlatába vezesse be, melyek a zárt szorgalmazó felet, mint a közkereseti társaság egyik nyilvános tagját, a szerződés s törvények szerint megilletik.

Okok: Nem vehető ugyan figyelembe a semm. panasz azon része, mely a végzés érdeme ellen intéztetett, miután a végzés érdembeli megváltoztatása, a perr. 332. §. szerint nem semm. panasz, hanem kifogások utján szorgalmazandó

meg kellett mind a mellett az eljárást semmisiteni azért, mert a zárlat nyilván a folyamodó közkezelési jogának biztositása végett lett elrendelve; az tehát csakis ugy lett volna foganatositható, hogy a zárgondnok folyamodót szerződés s törvény szerint megillető közös jogok gyakorlatába s a közkereseti társaság vagyonát képező, s leltárba vett ingók s követelések közös kezelésébe, s használatába helyeztessék be; ennek azonban az eljárás nem felel meg, minthogy a foganatositott szoros zár s a panaszló kimozditása által panaszlónak vitássá sem vált kezelési joga is a közkereseti társaság vagyonára meghiusittatott; mi pedig a neheztelt végzésből, de a zárlati kérelemből sem következik, melyszerint panaszló ellenfele által saját kezelési jogában állitja magát megsértettnek.

10.

A «Hazai első takarékpénztárnál» a vinculált betétek, ha a betevő személyesen nem jelentkezik, csak annak levén kiadhatók, kit a betevő közjegyző előtt a pénzfelvételre jogositott meghatalmazottjának nyilvánitott: az nem követelhető oly okmány alapján, mely a felvételre való jogositás nélkül, csak az aláirás valódisága tekintetében közjegyzőileg hitelesitett ügyvédi meghatalmazványt foglal magában.

(1878. decz. 27. 879. sz. a.)

P. Ede a bpesti «Hazai első takarékpénztár» ellen 800 frt betét kiadatása iránt a bpesti keresk. tszék előtt pert inditván, s letárgyalván,

a keresk. tszék 1878. jul. 26. 56582. sz. alatt felperest keresetével elutasitotta;

mert felperes beismeri, hogy ő a kérdéses betéteket az alapszab. 50. §. szerint oly korlátozással helyezte el alperesi takarékpénztárnál, melyszerint annak kivételét egyedül saját magának tartotta fenn;

tekintve, hogy felperes az alperesnek viszonválaszában előadott azon állitását, melyszerint alp. társaság kezelési szabályai szerint vinculált betétek, a mennyiben a betevő nem személyesen jelentkezik a pénz kivételére, csak annak adhatók ki, a kit a betevő közjegyző előtt a kérdéses betét felvételére jogositott meghatalmazottjának nyilvánitott, tagadásba nem vette, s igy hallgatag beismerte;

tekintve, hogy az *A.* alatti, csak az aláirás valódisága tekintetében közjegyzőileg hitelesitett ügyvédi meghatalmazványban, felperes E. Edét nem nyilvánitotta a közjegyző előtt a kérdéses vinculált betét felvételére jogositott meghatalmazottjának

tekintve ezek szerint, hogy felperes az alp. társaság kezelési szabályai által a vinculált betétek kiadására vonatkozólag kijelölt követelményeknek eleget nem tett, s igy a kérdéses betétnek, a fentemlitett kellékeknek meg nem felelő *A.* alatti okmány alapján E. Ede kezéhez leendő kiadatását nem követelheti ennélfogva stb. stb.

A bpesti kir. tábla 1878. okt. 8. 3628. sz. alatt az elsőbiróság itéletét indokaiból hhagyta.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét felhivott indokai alapján hagyta helyben.

11.

A gazda s cseléd közti viszonyról, gazdasági munkások s napszámosokról szóló 1876. XIII. tczikk rendelkezései nem terjednek ki a Boszniába tett fuvarozás ügyleteire.

(1879. jan. 16. 26877. sz. a.)

D. Herman, Bl. Antal ellen 150 frt fizetésére a szabadkai járás- mint keresk. biróság előtt pert inditott, azon alapon, mert alperes 1878. augusztusban Boszniába teendő fuvarozás iránt neki azon ajánlatot tette, hogy ha meg nem határozott, tehát bizonytalan időre, a gazdájára kirótt fuvarozást 2 lóval s kocsijával magára vállalja s teljesiti, azért 300 frtot fizetend, mit elfogadott, arról irásbeli szerződést állitott ki s foglalóul 150 frtot vett fel, azonban a hátralevő 150 frtot ki nem fizette.

A jbiróság 1878. nov. 19. 9447. sz. végzésével a keresetet hivatalból visszautasitotta : mert a kereset alapját fuvarozási ügylet képezvén s a perr. 93. §. *k)* pontja az 1876. 13. tcz. 118. §. által hatályon kivül helyeztetvén, ily keresetek annak 115. 116. §§-ban meghatározott hatóságok körébe tartoznak.

Felperes semm. panaszára,

a semmitőszék a neheztelt végzést megsemmisitette (297. §. 1. p.) s a jbiróságot tárgyalási határidő kitüzésére utasitotta ;

mert a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról s napszámosokról alkotott 1876. 13. tczikk rendelkezései jelen keresetre nem vonatkoznak; egyébként is ezen törvény 118. §. által a perr. 93. §. *k)* pontja nem egészen, csak az érintett törvény tárgyát képező esetekre vonatkozó intézkedéseiben helyeztetett hatályon kivül; s ennélfogva ezen törvényszakaszokra hivatkozással, a keresetnek visszautasitása helytelenül indokoltatott.

Egyébként pedig a kereset a perr. 64. 65. §§. kellékeinek megfelelvén, miután a biróság nyilván illetéktelennek nem tünik ki, az hivatalból visszautasitható nem volt.

12.

A kávés által tett papirvásárlás, melyről nem feltételezhető, hogy továbbadási szándékkal történt volna, kereskedelmi ügyletnek nem tekinthető.

(1878. decz. 11. 20016. sz. a.)

S. S. M. bpestipapir keresk. czég Schl. Dezső pápai kávés e. papirvételből származott 18 frt 85 kr tartozás fizetésére 1878. juliusban a bpesti V. ker. járás- mint kereskedelmi birósághoz sommás keresetet adott be *A.* könyvkivonat alapján.

A járás- mint keresk. biróság 1878. aug. 26. hozott végzésével

magát illetéktelennek mondotta ki s felperest keresetével a kisebb polg. peres ügyek eldöntésére hivatott birósághoz utasitotta; miután felperes szemben alperesi tagadással nem bizonyitotta, hogy utóbbi kereskedő lenne s igy a kereseti ügylet kereskedelminek nem tekintethetik.

Felperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert alperes, a felperes részéről nem tagadott állitása szerint kávés, az árút (papirost) nem szerezhette meg azon szándékkal, hogy azt tovább adja; az ügylet eszerint alperesre nézve, kinek kereskedő minősége tagadása daczára nem bizonyittatott, a keresk. törv. 258. értelmében kereskedelminek tekinthető nem levén: a biróság törvénynek megfelelőleg határozott, midőn alperes kifogásához képest, az ügyletet kereskedelminek nem tekintve, kimondotta, hogy a keresetre nézve mint kereskedelmi biróság illetéktelen.

13.

A kereskedői czég bejegyzés hiánya miatt, jogilag nem létezőnek tekinthető nem lévén; a közkereseti társasági viszony hatálya harmadik személyek irányában nem a czégbejegyzéssel, hanem az üzlet tényleges meginditásával kezdődik, és az ily be nem jegyzett közkereseti czég egyik tagja által tett váltóelfogadás a többi tagokat is kötelezi.

(1879. jan. 20. 907. sz. a.)

B. s P. bpesti czég, Br. Armin bpesti kereskedő elsőrendü s Br. Izidor másodrendü alperes mindkettő mint a fennállott «Brüder Br.» czég volt beltagjai ellen 100 frt 5 kr váltótartozás iránt 1878. májusban a bpesti váltókeresk. tszék mint váltóbirósághoz keresetet adott be, melynek befejezte után,

a váltótszék 1878. jul. 6. 49563. sz. a. alpereseket mint a nevezett czég volt beltagjait az 1877. okt. 22. 100 frt 5 krról kiállitott váltó alapján mint elfogadót stb. a keresetben s kamataiban s 27 frt 75 kr perköltségben elmarasztalta, következő indokokból:

Elsőrendü alperes azt állitja, hogy a váltón látható «Brüder Br.» elfogadmány alapján ő nem marasztalható, mert a «Brüder Br.» czég nem létezett, az felperesi beismerésként is törvényszékileg bejegyezve nem volt; ezen nem létező czégnél az ő neve a váltón elő nem fordul, ezen czég beltagja nem volt, ő váltókötelezettséget nem vállalt.

Tekintve azonban, hogy a váltó minden kellékekkel ellátva van, s a keresk. törv. 16. §-a a czégbejegyzést nem kivánja ahhoz, hogy a társaság a felvett czég alatt kötelezettséget vállalhasson, sőt

azon §-ban világosan kimondatik, hogy elvállalt kötelezettségeiért bejegyzés nélkül is felelős; tekintve továbbá, hogy felperesileg hivatkozott tanuk: R. és Schv. tanu vallomásával igazolva van: hogy a fennállott «Brüder Br.» czégnek Br. Armin is beltagja volt, a kereseti váltó alapját képező ügylet a Brüder Br. czég egyik beltagjával Br. Izidorral az ő belegyezésével köttetett meg; annálfogva a nem jogosultan ugyan, de tényleg használt társasági czég jegyzésével aláirt nyilatkozatból, Br. Armin elsőrendü alperest váltói kötelezettség terheli; ezeknélfogva kifogásait elvetni s a meg nem jelent másodrendü alperessel együtt marasztalni kellett.

A kir. tábla 1878. október 21. 3990. sz. a. az elsőbiróság itáletét a keres. törv. 87. 138. 260. 261. §§. alapján s indokolásánál fogva hhagyta.

A legfőbb itélőszék elsőr. alperes felebbezésére a kir. tábla itéletét hagyta helyben következő indokolással:

Br. Armin lényegileg két kifogást tett; először azt állitotta, hogy a kereseti váltón intézványezett és elfogadói minőségben előforduló «Brüder Br.» czég jogilag nem létezőnek tekintendő levén, az elfogadói aláirás, váltójog szerinti kötelezettséget egyátalán nem esedményezhet; másodszor tagadta, hogy az elfogadói aláirás, melyet sem maga nem tett, sem más által nem tétetett, őket kötelezhetné.

Az első kifogás alaptalansága kitünik a következőkből. Alperes maga beismerte, hogy egy «Brüder Br.» czég tényleg fennállott és a tanuk igazolták, hogy ő magát ezen első- s másodrendü alperesből álló társasczég tagjának mondta, és olyannak viselte. Azon érvelés, hogy oly czég, mely bejegyezve nincs, jogilag nem létezőnek tekintendő, merőben téves. A czég nem egyéb mint azon név, mely alatt a kereskedő — egyén vagy kereskedelmi társaság — üzletét folytatja, és a melyet aláirásul használ; és megállapittatik épen és csupán a használat által. A keresk. törvény kötelességül teszi ugyan rendszerint a czég bejegyzését; ennek elmulasztását birsággal s bizonyos jogok megtagadásával sujtja, de sehol sem mondja ki azt, hogy be nem jegyzett czég jogilag nem léteznék, sőt inkább az ellenkezőjét mondja ki nyilvánvalóan akkor a 16. §-ban s közkereseti társaságokra nézve különösen a 87. §-ban, melyszerint a közkereseti társasági viszony hatálya harmadik személyek irányában nem a bejegyzéssel, hanem az üzlet tényleges meginditásával kezdődik. Ha tehát «Brüder Br.» czég tényleg fennállott, pedig fennállott saját beismerése szerint, ezen czég alatt jelentkező elfogadói aláirás váltójogi kötelezettséget vonhat maga után kétségtelenül.

A másik kifogás el nem fogadható azért, mert a váltón előforduló elfogadói aláírást, R. tanu vallomása s magának alperesnek elismerése szerint Br. Izidor, a társaság egyik tagja tette.

Bizonyitva levén a felhozottak szerint, hogy felebbező alperes tagja volt a közkereseti társaságnak, a társaság aláirása őt is kötelezi; mivel a ker. törv. 91. §-hoz képest, közkereseti társaságnál mindenik egyes tag jogügyletei az egész társaságot kötelezik, ha a ker. törv. 65. §. szerint a czégjegyzékbe való bevezetés által köztudomásra nem hozatott: hogy a társaságot csak bizonyos tag van hivatva képviselni. Ennélfogva minthogy a «Brüder Br.» czég egyátalában bejegyezve nem volt, az egyik tag jogügyletei által a másik tag is kötelezve lett.

Alperes a fenti kifogásokon kivül még azt is állitja, hogy a jelen váltóügyben a keresk. törvénynek szabványai nem alkalmazhatók, mi azonban nyilván téves, mert az e perben kiválóan vitássá vált kérdés, ugymint a czégbejegyzés elmulasztásának következménye, a közkereseti társaság hatályára nézve harmadik személyek irányában, a váltójog keretén kivül esik, s épen csak a keres. törvény alapján oldható meg.

14.

A füszerkereskedő s vendéglős közti adásvételi ügylet, tekintettel a vendéglői üzletre, és elvonatkozva az áruk mennyiségétől, kereskedelmi ügyletnek tekintendő.

(1878. decz. 28. 22284. sz. a.)

M. C. füszerkereskedő, Pr. József vendéglős ellen 332 frt fizetésére a brassói tszék mint keresk. biróság előtt pert inditott, melyben a keresk. illetékesség kifogásoltatott alperesileg azon alapon, hogy ő a számlában felsorolt árukat saját használatára rendelte, s vásárolta, minek azonban a tszék helyt nem adott.

Ezen végzés e. semmiségi panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette:

mert alperesnek vendéglői üzlettel való foglalkozására tekintettel, nyilvánvaló az, hogy a számlában kitett czikkeket alperes a felperesnek kereskedéséből nem saját használatára, hanem vendéglői üzletében leendő továbbadási szándékkal vette; a törvszék tehát a keresk. törv. 258. §. 1. pontját helyesen alkalmazta, midőn a peres felek közti adásvételt keresk. ügyletnek nyilvánitotta.

15.

Perujitás esetében, azon körülmény, hogy az alapper az előbb érvényben volt jogszabályok értelmében intéztetett el, törvényes alapul nem szolgálhat arra, hogy a jelenben hatályban levő törvények s eljárástól eltérés történhessék.

(1878. decz. 28. 23524. sz. a.)

K. Jakab, G. Lipót s N. József ellen 204 frt iránt ujitott áruszerzési keresetet támasztott a debreczeni tszék mint keresk. biróság előtt, mely 1878. május 27. 5831. sz. a. az ügy érdemét végzéssel döntötte el, miért a kir. tábla, hová az ügy felebbeztetett, hivatalbóli semmiség alapján felterjesztette.

A semmitőszék a tszék végzését hivatalból megsemmisitette; mert mindazon kereskedelmi ügyekben, melyek 1876. január 1-jétől indittattak, az eljárásra nézve az igazs. ministeri eljárási rend. értelmében a perrendtartás a szabályadó.

Miután pedig jelen áruszerződésre alapitott kereset kereskedelmi ügyet képez s az ujitott per 1877. apr. 28-án tétetett folyamatba; s azon körülmény, hogy az alapper az előbb fennállott törvények értelmében intéztetett el, a jelenben hatályban levő törvények s eljárástól való eltérésre nézve a felhivott min. rend. 1. s 30. §§. szerint törvényes alapot nem szolgáltathat;

miután továbbá a perr. 246. §. értelmében az ügy érdeme nem végzéssel, hanem itélettel döntendő el, s ennek figyelmen kivül hagyása által a peres felek a használható perorvoslatokra nézve tévedésbe ejtettek, az ügy érdemben hozott végzést stb.

16.

Semmiséget képez, ha a kereset visszaadatni rendeltetik a végett, hogy az a külföldön lakó alperesnek ujbóli megidéztetése végett, német forditásban mutattassék be.

(1878. decz. 28. 26657. sz. a.)

A Pesti hengermalom részvény-társaság bejegy. czég, Bl. Mihály morva-prosnitzi kereskedő ellen 14182 frt fizetésére a bpesti keresk. törvényszékhez keresetlevelet adott be, mely feletti tárgyalásra alperes meg nem jelenvén, meg nem jelenés folytán marasztaltatása kérelmeztetett.

A tszék 1878. nov. 18. 85480. sz. végzésével azon kérelemnek helyt nem adott; mert a visszautasitott keresetlevélhez német forditása nem volt mellékelve, s igy annak tartalmáról alperes mint külföldi lakos tudomást nem nyerhetett; egyszersmind felhivta felperest, hogy ujbóli megidéztetés végett a keresetlevél német forditását mutassa be.

Felperes semm. panaszára,

a semmitőszék a tszék végzését megsemmisitette (297. §. 1. pont) s azt az ügy állásának megfelelő határozat hozatalára utasitotta.

Mert tekintve, hogy alperes a keresk. eljárási rendelet 14. 15. §§. értelmében a tárgyalásra megidéztetett, s hogy ennek folytán a tárgyalás 1878. nov. 4-én a 85480. sz. alatt felvett jkönyv szerint megtartatott, a biróság az ügy állásához képest tartozott volna határozatot hozni. Midőn tehát a perrendtartástól eltérőleg s a fennálló szabályrendeletek ellenére (1877. jan. 5. 28061. sz. igazs. rend.) felperest arra kötelezte, hogy a Morvaországban Prosnitzon lakó alperesnek ujból leendő megidéztetése végett a keresetet német forditásban 3 nap alatt mutassa be, alaki jogsértést követett el.

C) **Váltójogi ügyekben.**

1.

A végrehajtás korlátozása vagy megszüntetése iránti keresetek hivatalból visszautasitandók, ha az okirattal, mint irásbeli bizonyitékkal nem támogattatnak.

(1878. decz. 4. 24897. sz. a.)

M. József, W. Bernát ellen váltóügyben végrehajtás korlátozása iránt a bpesti váltó tszékhez keresetet adott be, mely 1878. okt. 31. kelt végzés által elutasittatott; mert a perr. 374. §. kellékeinek elég nem tétetett.

Ez ellen M. József semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert csak annyiban áll a semm. panaszban kiemelt azon jogszabály, hogy a szerződések egyenlő joghatálylyal köthetők szóval vagy irásban, mennyiben a törvényben meghatározott esetekben, bizonyos alakszerüség nincs különösen előszabva;

ehhezképest tekintve, hogy a perr. 374. §-a a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti keresetet, kizárólag csak az itélet vagy birói egyesség után keletkezett okiratra engedi alapitani:

az első foly. tszék törvényszerüen járt el, midőn az ilyen bizonyitékkal nem támogatott keresetnek elfogadását megtagadta.

2.

Az uj váltó-eljárás szabályai, mely szerint igényperekben perujitásnak helye nincsen, abban az esetben is alkalmazandó, ha az alapper az előbbi eljárás alatt folyt le, s ennélfogva a perujitási kereset hivatalból visszautasitható.

(1878. decz. 10. 24072. sz. a.)

Gróf L. Menyhért, B. Salamon czég s gr. L. Béla ellen váltó végrehajtás folyamában ujitott igénykeresetet támasztott, melyet a bpesti váltó tszék 1878. aug. 19. 61592. sz. végzéssel hivatalból visszautasitott, mert az uj váltóeljárás szerint igényperekben perujitásnak helye nincsen.

Felperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvette;

mert a váltó elj. rend. 81. §. szerint igényperben perujitásnak helye nincs.

Ugyanazon rend. 84. §. pedig nem szabályozza egyedül a hatálybalépte után meginditható ujitott váltóperekbeni eljárást, hanem egyszersmind a perujitás megengedésére nézve is irányadóul szolgál.

Végül a semm. panaszban foglalt abbeli érvelés, hogy panaszttevő a perujitáshoz jogot nyert volna azáltal, mivel az alappert még a korábbi törvény hatálya alatt inditotta meg: tarthatlan; miután az annak alapját képező azon elv, miszerint törvénynek visszaható ereje nincs, csak az anyagi törvények tekintetében bir rendszerinti jogosultsággal, mig ellenben az eljárást szabályozó törvény, menynyiben átmenetileg világosan más nem rendeltetik, a hatálybalépte után meginditott mindennemü perekre kizárólagos alkalmazást nyer.

Ezekből következőleg az e. f. biróság a panaszttevőnek a törvény által meg nem engedett esetben benyujtott perujitási keresetét a perr. 313. §. hasonlóságánál fogva és hivatalból helyesen utasitotta vissza.

3.

A biztositási végrehajtás elrendelendő, ha alperes takarékpénztári betéti könyvecskét oly megszoritásokkal ajánlkozik birói letétbe helyezni, melyek folytán letéte nem nyujtana törvényszerü feltétlen biztositást.

(1879. jan. 29. 26856. sz. a.)

Qu. Paulin, R. et Comp. londoni czég ellen 1129. font sterl. iránti ügyében, alperes ellen a bpesti keresk. tszék 1878. évi 84757. sz. végzésével biztositás rendeltetett el, s ennek folytán foglalás eszközöltetett.

Alperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert panaszttevő beadványával egy takarékpénztári betéti könyvecskét oly megszoritásokkal ajánlkozott birói letétbe helyezni, melyek következtében ezen letéte nem nyujtotta azon feltétlen biztositást, milyent pernyertes fél a pervesztes és felebbező ellenfelétől a perr. 338. 340. §§. értelmében követelni jogositva van: ennélfogva felperes kérelmére a biztositási végrehajtás helyesen lett elrendelve.

A foglalási eljárás tekintetében pedig — a semm. panasz — tárgy nélküli, miután a tszék a foglalást feloldotta s e végzése jogérvényre emelkedett.

F) Telekkönyv.

1.

Tekintve, hogy az erdélyi tkönyvi rendelet 19. §-ának végpontja szerint a telekkönyvi hatóságok előtt folyó vitás ügyekben a ptrs 144. és következő §§-aiban szabályozott jegyzőkönyvi eljárás alkalmazandó és mindazon végzések ellen, melyek e tkönyvi rendelet első részének szabályai szerint hozatnak, a felebbezés a ptrs 294. és 295. §§-aira hivatkozással csak annyiban engedtetik meg, amennyiben a ptrs szabályai szerint semmiségi panasznak helye nem lenne: ebből önként következik, hogy mind azon esetekben, melyekben a ptrs szabályai jogorvoslatul a semmis. panaszt jelölik ki, az erdélyi telekkönyvi rdtartás első részének szabályai szerint hozott végzések ellen is a kir. semmitőszék érdemi elbirálása alá tartozó semmis. panasznak van helye. (Teljes ülési határozat.)

(1878. évi október hó 8-án 14482. sz. a. hozott határozat.)

A marosszéki összesitett árvapénzalap felperesnek, B. L. István hagyatéka alperes ellen zálogjog telekkönyvi átkebelezése iránt folyamatba tett s a m.-vásárhelyi kir. törvényszék által 1877. évi október hó 13-án 8041. sz. a. m.-vásárhelyi m. kir. itélő tábla által pedig 1878. évi január hó 31-én 380. sz. a. elintézett telekkönyvi kérvényi ügyében, alperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A magyar kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette;

mert a telekkönyvi rendelet 35. §-a értelmében itélet általi határozatnak csak akkor van helye, ha az ügy a rendes peres eljárás szabályai szerint tárgyaltatott, a mely eljárás pedig kereset alapján tehető folyamatba, minthogy pedig ez ügyben kereset be nem adatott és a zálogjog átkebelezése iránti bejelentvényre alperes csupán egyszerüen nyilatkozott, az ezt tartalmazó jegyzőkönyv elintézéseül első biróilag a fenn idézett §. szerint végzés által kellett volna határozni, a kir. itélő tábla tehát midőn az elsőbiróság itéletét végzésnek tekintette s maga szintén végzés által határozott megsemmisitésre alapos okot szolgáltató alaki szabálytalanságot el nem követett;

mert továbbá a ptrs 304. §. alkalmazásának szüksége a felebbviteli biróságok belátásától függ, azon okból tehát, hogy a kir. itélő

tábla az idézett §-t nem alkalmazta, a ptrs 297. §. alá vonható semmiségi panasznak helye nincs;

mert végül annak vizsgálata, hogy a másodbiróság a zálogjog átkebelezése érdemében helyesen határozott-e? a kir. semmitőszéknek a ptrs 48. §-ában kijelölt s csupán az alaki jogsérelmek orvoslására szoritkozó hatáskörén kivül esik.

2.

Telekk. kiigazitási perekben, legyenek azok a járásbiróságok vagy törvényszékek mint telekk. hatóságok előtt meginditva, ugy a keresetlevél beadásánál, valamint a tárgyalásnál is a ptrs 85. §. b) pontja megtartandó, a felek tehát kötelesek magukat ügyvéd által képviseltetni.

(1878. évi augusztus 13-án 16169. sz. a. hozott határozat.)

G. Dana 1598/71 számu kérvényben a józsefvárosi 219. sz. telekjkönyvben Zs. Jova, Isza és Száva nevén vezetett ¼ telek külsőségének tulajdonjogát a maga javára bekebeleztetni kérvén, miután a kérelem a helyszinelés alatt kötött adásvételi szerződésre alapittatott: az eljáró törvényszék a fölött tárgyalást tüzött, a mely alkalommal az egyedül megjelent 2-od és 3-ad rendü panaszlott a czélba vett kiigazitást ellenezte.

Eközben Zs. Isza és Száva a harmadik tulajdonos társ ellen 1618/871. sz. a. a hivatolt telekjegyzőkönyvben foglalt összes ingatlanok egy harmadára vonatkozó kiigazitási keresetet nyujtott be, a mely felett kitüzött perfelvételi határnapon alperes meg nem jelent.

A telekkönyvi hatóság a 2261/871. számu tárgyalási s 2412/877. számu perfelvételi jegyzőkönyvet együttes végzéssel intézvén el, a kiigazitási kérvény folytatólagos tárgyalására 1875. február 27-ikére ujabbi határidőt tüzött ki, és erre a mindkét ügyben állott feleket idéztette be. Ezen tárgyaláskor a két ügy elkülönitett eldöntése kéretett, továbbá a személyesen megjelent Zs. Jova a G. Dana által kérelmezett kiigazitásba beleegyezését nyilvánitotta; az utóbbi pedig hivatkozva az egyezségnek többi ellenfelei irányában való létre nem jöttére, keresetét a jegyzőkönyvbe igtatta; a mire Zs. Isza és Szava viszonválaszt, s ellenfelük ismét egy nyilatkozatot terjesztett elő.

Az ügy ily állásában az illetékessé vált n.-kikindai törvényszék 3325/875. sz. a. a ptrs 468. §-ára mindkét kereset együttes tárgyalását rendelte el, s miután a kitüzött határidőre Zs. Isza és Száva szabályszerüen be nem idéztettek, azt njjal pótolta.

Az ekkor, t. i. 1877. november 28-án felvett tárgyalási jegyzőkönyv felperes részéről két, alperes részéről pedig csak egy perbeszédet tartalmaz; annak alapján hozatott, meg a n.-kikindai törvényszék mint telekk. hatóság által 1877. évi deczember 11-kén 14637. sz. a. az itélet. A kir. itélő tábla, melyhez az iratok a felebbezés folytán felküldettek,

tekintve, hogy a fenebbiekben körvonalozott eljárás a szabálytalanságok lánczolatát tünteti fel, jelesül,

tekintve, hogy az elsőbiróság a helyett, hogy G. Dánát az egyezség nem sikerülte folytán irásbeli keresetének benyujtására utasitotta volna a ptrs 129. §-a ellenére, mely telekkönyvi kiigazitási perekben is alkalmazandó, jegyzőkönyvileg előterjesztett keresetét elfogadta;

tekintve, hogy a ptrs 468. §-a egyedül a végrehajtás folyamában érvényesitett tulajdoni s elsőbbségi igényekre vonatkozik, oly szabályt azonban a ptrs nem tartalmaz, melyből következtethető volna, hogy különböző felek között folyó keresetek, s különösen ezek akarata ellenére hivatalból egyesittethetnének;

tekintve, hogy a ptrs 85. §-a *b)* pontja megsértésével a személyesen megjelent Zs. Jova nyilatkozata jegyzőkönyvbe vétetett;

tekintve, hogy az egyesitett perek érdemleges tárgyalásakor felperesnek két, alpereseknek pedig csak egy perbeszéd engedtetett;

hogy tehát ezen a ptrs szabályaiba ütköző eljárás a 297. §. 1. pontja szerint semmiségi esetet képez: ezen ügyet a ptrs 304. §. rendeletéhez képest a kir. semmitőszékhez terjesztette fel.

A magyar kir. Curia mint semmitőszék következő határozatot hozott:

Tekintve, hogy a fenálló polg. törv. rendt. szabályai szerint rendes eljárásban, mely szerint a telekkönyvi hatóság elé tartozó telekkönyvi kiigazitási peres ügyek is tárgyalandók, a felek szóbeli nyilatkozatai jegyőkönyvbe vételének helye nem lehet, hanem az eljárás a ptrs 85. §-a *b)* pontjának figyelembe vételével beadandó irásbeli kereset alapján indithtató meg, s e szerint az elsőbiróság perrendellenesen járt el, midőn a telekkönyv kiigazitása iránt beadott kérvény tárgyalása s az egyezség nem sikerülése folytán a szóbeli keresetet elfogadta, a helyett, hogy a felet a ptrs 129. §-ához képest irásbeli kereset beadására utasitotta volna;

tekintve továbbá, hogy a ptrs 468. §-a csupán a végrehajtási eljárásnál felmerült elsőbbségi s tulajdoni igények iránti kivételes eljárásra vonatkozván, a felek által külön tárgyaltatni kivánt kü-

lönböző kiigazitási keresetek eme §. helytelen alkalmazásával lettek az elsőbiróság által egyesitetten tárgyalva s elintézve, s ezen tárgyalásnál az egyik fél személyesen tett nyilatkozatának elfogadása, valamint az által, hogy az alpereseknek csak egy perbeszéd adatott, a ptrs 85. §. *b)* pontjának s a 128. §-ának szabványai sértettek meg,

ezeknél fogva a fentebbi keletü és számu elsőbirósági itélet a megelőző eljárással együtt a G. Dana szóbeli keresetének az 1875. február 27-én 3325. sz. a. felvett jegyzőkönyvbe vételétől kezdve a ptrs 297. §. 1. és 14. pontja s a 304. §. alapján hivatalból megsemmisittetik, és a felterjesztett iratok ·/. alatt törvényszerü eljárás végett visszaküldetnek.

II. RÉSZ.

A MAGYAR KIRÁLYI LEGFŐBB ITÉLŐSZÉK ELVI JELENTŐSÉGU HATÁROZATAI.

1.

Ha a tárgyaló biró a ptrs 89. §-a értelmében az ügyvédi meghatalmazást bekövetelni elmulasztotta s a tárgyalást a meghatalmazás előmutatása nélkül befejezte, de ez ellen felperes kifogást nem tett: alperest meg nem jelentnek tekinteni nem lehet.

(1877. deczember 18-án 10539/878. sz.)

V. Háni felperesnek M. Ferenez, mint a tályai népbank elnöke foglaltató és R. Sámuel végrehajtást szenvedett alperesek elleni igényperében az elsőbiróság következő végzést hozott:

Felperes keresetével elutasittatik.

Indokok: Mert felperesnek azon körülményt, miszerint 1876. évi november 10-én foganatositott végrehajtás alkalmával ugyanazon ingóságai foglaltattak volna le, melyeket atyjától női hozományul kapott, felhivott tanuival beigazolni vagy ezek vallomásai által csak részbizonyitékot is előállitani nem sikerült.

Felperesnek fölebbezése folytán a budapesti kir. itélőtábla 1877. évi junius 10-én 34342. sz. alatt következő végzést hozott:

Az eljáró kir. járásbiróságnak fentebbi keletü és számu végzése megváltoztatik; felperes keresetének hely adatik s a lefoglalt ingóságok a birói zár alól fölmentetnek.

Indokok: A periratokhoz csatolt kézbesitési ivből kitetszőleg első- és másodrendü alperesek az igénykereset tárgyalására kellő időben és törvényesen megidéztettek, mégis sem személyesen sem törvényes meghatalmazott által meg nem jelentek, F. Gyula ügyvéd általi képviselet pedig, miután meghatalmazását felhivás folytán sem csatolta, a törv. rendt. 89. §-a értelmében figyelembe nem vétethetett és igy felperesnek kereseti állitásai az általa felhozott okmányokkal meg nem czáfoltatván, beismertnek tekintendők, minélfogva is az elsőbiróság végzése az igényelt tárgyakra vonatkozó részében megváltoztatandó, felperes keresetének hely adandó és az igényelt tárgyak a zár alól feloldandók voltak.

Elsőrendü alperesnek felebbezése folytán a magy. kir. Curia, mint legfőbb itélőszék következőleg végzett:

Tekintve egy részről, hogy a tárgyaló biró a ptrs 89. §-ánál fogva jogositva volt ugyan az elsőrendü alperes képviseletében

a*

megjelent ügyvédnek megbizását bekövetelni, és a mennyire az ezt előmutatni nem tudta, a felet meg nem jelentnek tekinteni, miután azonban a tárgyaló biró a meghatalmazást bekövetelni elmulasztotta, a tárgyalást a meghatalmazás előmutatása nélkül befejezte, és ez ellen az ellenfél kifogást nem tett, alperest egyedül ezen okból pervesztesnek kimondani nem lehetett. Másrészről pedig tekintve, hogy a felhivott tanuknak kihallgatása az igényelt tárgyaknak a lefoglaltakkal elsőrendü alperes részéről tagadásba vett azonosságára nézve hiányosnak mutatkozik, ily körülmények között pedig alaposan határozni nem lehet, annálfogva mindkét alsó biróság végzése feloldatik, és az eljáró biróság utasittatik: hogy peres feleket ujra megidézze, az ügyvédi megbizást, — a mennyire a felek személyesen meg nem jelennének, — követelje be, a feleknek meghallgatását s a tanuknak a tárgyak megtekintése után, azoknak azonosságára nézve leendő ujabbi kikérdeztetését szabályszerüleg eszközölje és a kifejlendőkhöz képest ujabban határozzon.

2.

1. Előbbi törvényeink szerint a földesur csak saját jobbágyainál mutatkozott maradványföldekből tartozván uj telkeket alakitani: következik, mikép az urbéri váltságösszeg is csak azon maradványföldek után jár, melyek a volt földesur saját volt jobbágyainak birtokában találtatnak.

2. Ennélfogva ezen, a volt földesurat megillető váltságösszeg meg nem állapitható s meg nem itélhető, ha ki nem mutattatik, hogy az egyes jobbágytelkek után mennyi maradványföld találtatott.

(1878. julius 7. 292. sz. a.)

B. Ede s társai, K. János s társai — öt rendü alp. e. — a Nyitra-Sárosmegyében fekvő Nagy-Kalász, Nagy-Hind, Babindal, Zsitva-Ujfalu és Gesztőcz községbeli zálogos javaknak kiváltása, illetőleg a beruházások felszámitása iránt még 1854-ben pert inditottak.

A hétszemélyes tábla 1867. évi aug. 8-diki itéletében kimondatott, hogy felperesek az általuk követelt azon birtokokra vonatkozólag, melyek édes anyjuk B. F. Erzse s másrészről T. K. Józsefné közt 1798. évben létesült osztálylevél szerint F. Erzsének osztályrészül jutottak, s a melyek ez által 1829. april 1-től 24 évre 12375. váltó = 5177 oszt. ért. frt zálogösszegért id. K. János s neje L. Borbálának zálogba adattak — a zálogbaadás valódiságát kellően igazolták. — Kimondatott az is, hogy az osztálylevélben körülirt és zálogba adott birtokoknak 1-ső r. alperes mint a zálogbavevők egyedüli örökösére s erről részint végrehajtás, részint más módon a

többi alperesek kezére lett háromlása szintén kimutatva van; és hogy a birtokok azonossága, mi- és mennyisége s fekvése is bebizonyitva lett. Ez alapokon a zálogsomma lefizetése mellett a kereseti zálogos javak felpereseknek megitéltettek.

Az ezutáni per folyamában tehát csak az volt eldöntendő, hogy alperesek mindenike a megitélt zálogos javakból külön-külön mennyit tartozik átadni, és hogy viszont azért mily váltsági összeg fizetendő.

Az e. biróság valamint a kir. tábla itéleteiben egyezőleg határozott abban a részben, hogy a maradványföldek utáni váltság fizetését megitélte.

A legfőbb itélőszők a maradványföldek váltságösszege fizetésére nézve mindkét alsó birósági itéletet megváltoztatta, s felpereseket ebbeli kérelmükkel elutasitotta — következő indokolással:

Felperesek ebbeli keresetüket az 1865. évi jul. 23. 923. sz. a. pótkeresethez 2. 3. 4. NB. és a felszámolási keresethez *C.* alatt csatolt mellékletekre alapitják, melyek szerint a nagy-kalászi stb. határokban a tagositás folytán kimutatott maradványföldek után, az illető földbirtokosok részére járó váltságösszegek megállapittattak. E kereseti kérelemnek azonban helyt adni nem lehetett; mert ugy az előbbeni törvények s rendeletek, mint az 1871. 53. tcz. 14. §. értelmében urbéri maradványföldeknek azok levén tekintendők, melyeket a volt jobbágyok az urbéri állomány megállapitott mérvén felül birtak, s melyekből 1848. évig fennállott törvények szerint, a földesur uj telkeket tartozott alakitani; melyek azonban most a volt földesuraknak járandó, s a birtokosok által fizetendő kárpótlás mellett, ez utóbbiak kezén maradnak; ebből önkényt folyik, hogy a mennyiben egyrészről bármely földesur, csak saját jobbágyainál mutatkozó felesleg-földekből volt jogositva, illetőleg kötelezve uj jobbágytelkeket alakitani, melyek törvényes hasznai és szolgálmányai csakis őt illették volna, ugy másrészről, az alakittatni rendelt jobbágytelkek helyébe lépett váltságösszegben is mindenik földesur csak annyiban részesülhet és tarthat ahhoz igényt, a mennyiben az saját volt jobbágyainak birtokában talált maradványföldek után állapittatott meg;

tekintve azonban, hogy felperesek jogelődének Nagy-Hinden csak 3 kapás szőlőt birt zsellérje, jobbágytelke azonban nem volt; az pedig, hogy a nagy-kalászi 2$^1/_2$, babindali 2$^1/_2$ s a gesztőczi $^1/_2$ telkes jobbágyok birtokában találtattak-e az urbéri állományon felül valamely maradványföldek, a 2. 3. 4. NB. alatti egyességekből ki

nem tűnik, a mennyiben azokban a maradványföldek összes mennyisége mellett, a fizetendő váltságösszeg csak általában tétetett ki, a nélkül, hogy tudni lehetne, hogy az melyik földesur volt jobbágyainál s minden egyesnél mennyi maradványföld után állapittatott meg, felperesek az egyénenkénti kimutatást mellékelni elmulasztották, s követelésüket csak általában az egész községre esett váltságösszeg után azon örökségi arány szerint kivánták megitéltetni, mely őket 1. r. alperessel szemben megillette;

tekintve továbbá, hogy habár a gesztőczi maradványföldekre nézve *C.* alatt az egyénenkénti kimutatás csatoltatott is, ebben a *B.* a. osztálylevél VII. szakaszában 11. lapon 18. sor sz. a. nevezett O. J. féltelkes jobbágy elő nem fordul, sem az, hogy annak helyébe kilépett s általában mennyi maradványföld találtatott O. telkénél, ki nem derittetett;

tekintve végre, hogy a 2. 3. 4. NB. egyezségek tartalma is igazolja, miszerint a volt jobbágyok birtokában maradt maradványföldek után járó váltságösszegeket kifizetni, illetőleg egyenkint, az őket terhelő összegekről szóló kötelezvényeket illető volt földesuraiknak kiállitani, s azoknak telekk. bekebelezését megengedni köteleztetvén — kétségtelen, hogy az egyes jobbágytelkek után esett maradványföldek kimutatása nélkül — az illető volt földesurat megillető váltságösszeg meg nem állapitható.

Felpereseket, minthogy a mondott föltételeknek eleget nem tettek, eziránti keresetükkel elutasitani kellett.

3.

A perujitás megengedendő, ha az annak alapjául vett hagyatéktárgyalási jkönyvre az alapperben csak hivatkozás történt, de az elöterjesztve nem lett, s a biróság által határozathozatalánál figyelembe nem vétetett.

(1878. julius 3. 5705. sz. a.)

Cs. Sándor ujitó felperes, Cs. György s társai ujitott alperesek e. örökségül követelt 480 forint kiadatása iránt inditott perében az elsőbiróság felperest perujitási keresetével elutasitotta, és 59 frt 50 kr perköltségben marasztalta; mert a keresetlevélhez csatolt *A.* a. hagyatéktárgyalási jkönyv már az alapperben használtatott, nevezetesen arra felperes már keresetlevelében hivatkozott, válasziratában pedig a hagyatéki iratokat, melyek közt az emlitett jkönyv is foglaltatik, a perhez hivatalból csatoltatni kérte. Eltekintve ettől, a perujitás megengedhető nem volt, mert a perujitásnak akkor van helye (315. §. *c)* p.) ha a pervesztes fél lényegileg a per tárgyára

vonatkozó uj bizonyitékot mutat fel. Az ujitott keresethez *B.* alatt, az anyaper elleniratához 3. alatt csak jkönyv szerint felperes maga beismerte, hogy Cs. Sándor közös apa által még életében az apai örökségre nézve kielégittetett; s azon kérdés: hogy az *A.* tárgyalási jkönyvben elősorolt tárgyak nevezett örökhagyó hagyatékát képezték-e? a per lényegére annálkevésbé tartozik, mert felperes azáltal, hogy beismerése szerint az apai örökségre nézve kielégittetett s igy a közös vagyonból illetőségét kivette, a közös vagyonból szerzett vagyonokhozi jogáról lemondottnak tekintendő.

A kir. tábla 1878. jan. 21. 49451. sz. a. a tszék itéletét hhagyta; tekintve, hogy jelen per során kifejtettekből kétségtelen, hogy a perujitás egyedüli alapját képező okmány az alapper eldöntésénél már használtatott.

A legf. itélőszék mindkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával, a perujitásnak helyt adott.

Indokok: Felperes a perujitás alapjául vett *A.* hagyatéktárgyalási jkönyvet az alapperben nem terjesztette elő, hanem csak hivatkozott arra, s kérte a hagyatéktárgyalási iratokat az alapperhez hivatalból csatoltatni. De hogy a hagyatéki iratok a perhez csatolva nem lettek, s hogy az alapper birája azon iratokat, jelesen pedig ezek közt az 1871. szept. 15-ki kérdéses tárgy. jkönyvet figyelembe nem vette: ez nyilván kitetszik az alapperben hozott 1-ső bir. itélet indokolásának az *A.* jkönyvvel, s a hagyatéki pótleltárral való egybevetéséből.

Az uj bizonyitékul felhozott *A.* tárgy. jkönyv tehát az alapperben nem használtatott, s minthogy az lényegileg a per tárgyára vonatkozik: azért annak alapján a perujitást, a perr. 315. §. *c)* p. értelmében megengedni kellett; azon kérdés: az *A.* alapján s a *B.* alatti jkönyvvel szemben illeti-e valami felperest, a per érdemére tartozván.

4.

A névre szóló részvényeknek 3-ik személyre való átruházása, a részvény-társaság irányában csak akkor tekinthető igazoltnak, ha az átruházás a részvénykönyvbe bevezettetett, minek mellőzésével történt átruházás jogi érvénynyel nem bir.

(1878. junius 25. 429. sz. a.)

P. Otto, M. Boldizsár mint a tolcsvai takarékpénztár igazgatója e. 11 db. középhegyaljai népbank, illetve tolcsvai takarékp. részvény kiszolgáltatása, vagy 550 frt fizetése iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta,

mert a ker. törv. 173. §. valamint az alapszabályok (H) 8. §.

szerint a névre szóló részvényeknek 3-ik személyre tett átruházása a részvény-társaság irányában igazoltnak csak akkor tekintetik, ha az átruházás a részvény felmutatása mellett, a társasági részvénykönyvbe bevezettetik, minthogy pedig a kereseti *F. G.* alatti részvények névre szólnak, s felperes saját beismeréseként azokat a részvénykönyvbe be nem vezette — alperes azok tulajdonosául egyedül B. Kálmánt, mint a kinek nevére kiállittattak — volt köteles tartani. — Ebből folyólag alperes — a felperesileg kétségbe nem vont 3·/. alatti könyvkivonat, ugy C. W. stb. tanuk szerint, irányában a részvényjegyek értékét meghaladólag tartozásban levő B. Kálmán adósságának, B. Károly általi kifizetésével eme nevezett adósa nevére szóló részvényjegyeket, a tartozást kiegyenlitő B. Károlyra jogosan átruházhatta, illetőleg az uj részvényjegyeket ennek nevére kiállithatta. Ezen oknál fogva, tekintve még azt is, mikép annak elbirálása, mennyiben volt roszhiszemü B. Kálmánnak azon eljárása, hogy a kérdéses érték nélküli részvényeket jobb tudomása ellenére H. Gyulának kézi zálogul adta, jelen perhez nem tartozik, felperest stb. elutasitani kellett.

A kir. tábla f. évi jan. 23. 113. sz. a. megváltoztatván a tszék itéletét alperest a kereset értelmében elmarasztalta;

mert alperes az *F. G.* a. kiskönyvek valódiságát s azokban elismert fizetések mennyiségét tagadásba nem vette, ugy azt sem, hogy a középhegyaljai népbank utóbb tolcsvai tpénztárrá átalakult s a megszünt népbank részvényei a helyébe lépett tpénztár részvényeivel kicseréltettek; végre azt sem, hogy az F. kiskönyvre befizetett 250 frt a középhegyaljai népbank 5 részvényének a G-re fizetett 300 frt pedig azon népbank 6 részvényének teljes értékét képviseli. Ezen bebizonyitott tényekből pedig szükségkép következik, hogy a tolcsvai tpénztár az *F. G.* a. kiskönyvek alapján azok tulajdonosának 11 dar. részvényt tartozik kiszolgáltatni.

Ily körülményekben jelen perben csak azon kérdés eldöntendő: hogy azon kiskönyvek tulajdonát megillető fent jelzett jogot felperes maga részére igényelheti-e?

Az *F. G.* alatti kiskönyveket a bpesti váltó ker. tszék által elrendelt s 1876. május 22. foganatositott árverés alkalmával H. Gyula vette meg, s ez azok tulajdonjogát 1876. jun. 14. kelt s azon kiskönyvekre vezetett engedményével feltétlenül felperesre ruházta. A birói árverés mint kényszeritő átruházási mód, az azon el s tettleg átadott dologra a vevőnek oly teljes tulajdoni jogot ád, mely az árverés jogerőre emelkedése után többé, még előbb netán

sikeresen érvényesithetett okok alapján sem támadható meg. Felperes jogelőde által birói árverésen megszerzett tulajdonjog ellen emelt azon alperesi kifogás tehát, hogy a megszünt középhegyaljai népbank által kiállitott kiskönyvek az alapszab. 16. §. értelmében, az igazg. bizottság beegyezése nélkül el nem idegenithetők, s hogy a betéti tőkék birói zálogolás, tilalom vagy végrehajtás tárgyai nem lehetnek — tekintettel az árverés jogerőre emelkedésére — már csak azért sem vehető figyelembe, mivel az alapszab. 16. §-ban foglalt korlátozás annak világos rendelete ellenére az *F. G.* kiskönyvekben ki nem tüntettetett.

Azon alp. kifogás pedig, hogy az *F. G.* kiskönyvek az alapszab. 16. §. értelmében az előbbi tulajdonos B. Kálmán tartozása biztositására lekötve vannak, azért nem vehető figyelembe, mert ezen körülmény azon kiskönyvekben meg nem jegyeztetett, és mert alperes azt, hogy a megszünt népbank részvényeinek, a helyébe lépett tak. pénztár részvényeivel való kicserélése, a részvényeket terhelő, de alperes perbeli nyilatkozata szerint is személyes hitelen alapuló tartozások kiegyenlitésétől tétetett volna függővé, a per során nem bizonyitotta.

Azon alp. kifogás végre, hogy *F. G.* alatti kiskönyvekkel járó részvények B. Károly közbenjötte mellett már kicseréltettek, és egy a kiskönyvek birtokában nem volt 3-ik személy részére kiadattak, tekintettel arra, hogy ezen kicserélési müvelet, a dolog természetéből folyólag, a megszünt népbank részvényeit helyettesitő kiskönyvek visszatétele, vagy birói megsemmisitése nélkül érvényesen eszközölhető nem volt, felperest mint az *F. G.* kiskönyvek tulajdonosát, az őt megillető jelzett jog érvényesitésében nem akadályozza.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletének megváltoztatásával az elsőbiróságit indokaiból helybenhagyta.

5.

1. **Ha árverés utján történt bérbeadás esetén a legtöbbet igérő a bérleti feltételeket tartalmazó árverési jegyzőkönyvet aláirja, a szerződés azonnal megkötöttnek, s a bérlő kötelezettsége beálltnak lévén tekintendő: a bérbeadó ennek folytán származott jogait érvényesitheti akkor is, ha utóbb a bérlő az árverési jegyzőkönyv alapján és az árverési feltételek értelmében kiállitott irásbeli szerződés aláirását megtagadta.**
2. **Ha késedelmi kamatok vannak kikötve, kötbér csak akkor itelhető meg, ha az illető fél a szerződés teljesitésének elmulasztásából származott oly vagyoni hátrányt képes igazolni, melynélfogva a kötbér megitélése okozott kárának megtéritése szempontjából indokoltnak lenne tekinthető.**

(1874. julius 25-én 6094. sz. a.)

K. Lajos polgármesternek, mint Nagy-Becskerek város közönsége képviselőjének S. Sándor alperes ellen 3295 frt 75 kr bérrész-

let és járulékai iránt folyamatba tett perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva:

a keresethez csatolt árverési feltételek és felperesnek a per során tett beismerése szerint felperes városi közönség köteles volt az árverés eredményének a városi képviselő testület által történt jóváhagyása után, a haszonbéri ügyletről egy az árverési feltételnek szorosan megfelelő irásbeli szerződést alperessel kötni. E szerint az árverésnél történt kibérlés csak előleges megállapodásnak, és a jogügylet csak akkor véglegesen megkötöttnek tekintendő, ha az irásbeli szerződés mindkét szerződő fél által aláiratott.

Tekintve, hogy a keresethez csatolt árverési feltételekben a bérleengedésre vonatkozólag csak az általános lemondás foglaltatik, felperes község azonban a tanuvallomási jegyzőkönyvben beismeri, hogy az irásbeli szerződésbe azt is felevette, hogy felperesnek még rendkivüli körülmények közt, tehát uj és az árverési feltételekben nem foglalt viszonyok mellett, ha t. i. kolera, vagy más járványok, vagy marhavész miatt, a heti s országos vásárok tartása betiltatnék, mely szerződésekbe becsusztatott záradék valósága, a kir. tábla részéről ezen egy pont felvilágositása végett elrendelt póttárgyalásnál még inkább, és pedig a városi község részéről csatolmányai által minden kétségen kivül helyeztetett; tekintve, hogy felperes városi község az árverési feltételekben foglalt szerződési pontozatoktól fent körülirt módon történt eltérésével a már megállapitott szerződési feltételeket egyoldalulag önkényt megsulyosbitotta; s végre tekintve, hogy felperes ezen jogosulatlan tette által a közte s felperes között fennálló megállapodást önmaga semmisitette meg, minélfogva alperes ezen uj, mert az árverési feltéteknek meg nem felelő szerződés aláirását jogosan megtagadta, az irásbeli szerződés és azzal a szóban forgó jogügylet csakis felperes hibája és ténye folytán létre nem jött. Z. József városi tanácsnok mint tanu által a tanuvallomási jegyzőkönyvben 2·/. és 3·/. alá, valamint felperesi képviselő által 4 alá csatolt, s felperes fenti eljárásának igazolását czélzó okmányok biróilag figyelembe vehetők nem voltak, mert azok és az azok által bizonyittatni szándékolt ténykörülmények csak az érdemleges tárgyalás folyama alatt lettek volna felhozhatók, másrészt pedig mert azok semmi döntő körülményt nem igazolnak, mivel a ·//. a. végzésben nem emlittetik az, hogy alperesek avval az árverési feltételekhez képest kijavitott szerződés aláirása végett hivattak fel, és mivel a 4. a. vevényből ki nem vehető, hogy ezen végzés alperesnek valóban kézbesittetett. Elvégre Z. József városi tanácsnoknak felperes megbizásából s érdekében

tett eljárásról szóló tanuzása, illetve vallomása azért nem volt figyelembe vehető, mert cselekedete felperes érdekében és megbizásából alperes ellenében bizonyitásnak nem vétethetett. A póttárgyalásnál felperes részéről felhozott ténykörülmények ezen ügy eldöntésénél tekintetbe azért nem jöhettek, mert egyrészről semmi döntő körülményt nem igazolnak, másrészről pedig mivel a kir. táblai 1512. sz. végzésnek határozott meghagyása ellenében felhozottak, mivel ezen végzésben az ujabb tárgyalás csakis azon egyedüli kérdés felvilágositására tüzetett ki, vajjon a kövezeti vám bérletére vonatkozó szerződési terv, melynek aláirására alperes felhivatott, az árverési feltételeknek megfelelőleg lett-e szerkesztve; mely felsőbb birósági meghagyás minden más, ezen egyedül tárgyalható kérdésre nem vonatkozó körülmények tárgyalhatását és fejtegetését kizárja. De eltekintve attól, hogy felperes maga meghiusitotta a haszonbéri jogügylet végleges megkötését, ezen kivül felperes alperesnek a bérlemény használatát is lehetetlenné tette, midőn felperes régibb haszonbéri hátralékok behajtása végett az *F.* alatti árverési jegyzőkönyvben az 1875. november hóban az alperest illető kövezeti vám s a városi jövedelmeket lezálogoltatta, és azoknak felperes részére leendő beszedése végett P. Herman zárgondnoknál való birói kineveztetését kieszközölte, ez alkalommal felperes csakis azon jövedelmeket vette végrehajtás alá, melyek alperest 1875. végéig tartott haszonbérszerződésből illették, mert alperes akkor csak a régibb szerződésbeli joga gyakorlatában volt. Miután pedig alperesnek ama régibb haszonbéri joga 1875. deczember 31-én véget ért, s ez által felperesnek arra szerzett zálogjoga is megszünt, felperes azonban mindamellett a kövezeti vámszedési jövedelmeket 1875. deczember 31-ike után is nevezett gondnoka által szedeti, a nélkül, hogy megszünt zálogjoga folytán alperest a bérlemény átvételére felhivta, vagy mivel alperest most is haszonbérlőnek tekinti, az 1875. év vége után ujabbi vélt haszonbéri jogára végrehajtást vezetett volna; felperes saját kezeiben tartotta a szóban forgó jogok tettleges gyakorlatát, s alperest birtokba nem bocsátotta.

Miután ezek szerint felperes maga meghiusitotta a haszonbéri szerződés végleges megkötését, s azonkivül alperest a bérlemény tettleges birtokából kizárta, minélfogva a keresetbe vett jog tettleges gyakorlása már felperes kezében van 1876. óta: ez okból felperest keresetével elutasitani kellett.

A budapesti kir. itélő tabla 1877. évi junius 26. napján 33454. sz. a. következő itéletet hozott:

az elsőbiróság itélete felperesnek a havonként követelt 100 frt kötbérre vonatkozó részében helybenhagyatik, egyebekben azonban megváltoztatván, alperes végrehajtás terhe alatt köteleztetik a kereseti 3295 frt 75 krt ezen összeg után 1876. évi január 1-től számitandó 10% megfizetni; következő indokoknál fogva:

alperes nem tagadta, hogy az *A.* alatti árverési jegyzőkönyvet s a *B.* alatti árverési feltételeket aláirta, ezen beismerése folytán pedig azon kifogás, hogy a bérleti jogügylet véglegesen létre nem jött, már tekintettel az árverési feltételek 15. pontjára is egészen alaptalannak mutatkozik; azon kifogása pedig, hogy a bérletet az *A.* alatti árverési jegyzőkönynek aláirása által a feltétek most idézett 15. pontja szerint alperesre nézve kötelezőleg létrejött szerződés alapján át nem vette, az *E.* alatti okirattal teljesen megczáfoltatik, minthogy pedig azon további kifogása, hogy a mérték- és súly dijak, valamint a kompvám szedése is az árverésnek és bérletnek tárgyát képezte volna, alperest az árveresi feltételek 4. pontja értelmében a bérnek pontos megfizetése iránti kötelezettsége alól fel nem menti: alperest a kereseti tőke követelés, ezen összeg után a kikötött fizetési határnaptól felperest jogosan illető késedelmi kamatoknak fizetésére kötelezni, s ekként az elsőbiróság itéletét a felhozott okoknál fogva, valamint azért is megváltoztatni kellett:

mert a bérlet jövedelmeinek lefoglalása s azok kezelése iránti birói intézkedések, a feleknek a szerződésből származó jogain és kötelezettségein mit sem változtatnak, s azon kérdés: kiterjesztetett-e ezen birói intézkedések hatálya az *A. B.* okiratok szerint a felek között keletkezett uj jogviszonyra? jelen pernél elbirálás tárgyát nem képezi;

ellenben a 100 frt havi kötbér iránti keresetével felperes az elsőbiróság itéletének e pontban helybenhagyása mellett elutasitandó volt:

mert felperesi részről oly adatok és körülmények fel nem hozattak, melyek az ugy is magas késedelmi kamaton kivül még kötbér megitélését is indokolnák.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. itélő tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta, oly megjegyzéssel, hogy az 1877. XIII. törv. czikk alapján a késedelmi kamatok 1877. julius 1-től, mint ezen törvény életbelépte napjától csupán 8%-al lesznek számitandók.

6.

A hitbérnek, mely a házastársat törvény vagy szerződés szerint megilleti, törvényes alapja — mint maga az elnevezés is tanusitja — a házassági hűség lévén, ugyanazért hütlenség esetén a különben hitbérre jogositott ahhoz való igényét elveszti. Az ellenhitbér (contrados) iránti kötelezettség szintén ezen alapon nyugszik.

(1877. október 11-én 9818. sz. a.)

M. Dávid felperesnek özv. B. Jánosné ellen 2100 frt ellenhitbér és járulékai iránt inditott rendes perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

felperesnek elhalt neje B. Mária által kötelezett 2100 frt ellenhitbér iránti keresete jogosnak itéltetik, s alperes P. Jánosné mint néhai B. Mária örököse biróilag köteleztetik 2100 frt tőkét, ennek 1872. junius hó 17. napjától, a néhai B. Mária után reászállott örökség erejéig 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni; következő indokoknál fogva:

1. Felperes keresete jogosnak itélendő volt, mert a keresetlevélhez *A.* alatt mellékelt s alperesileg valódisága és hitelessége tekintetében nem kifogásolt és 1848. évi február 5-én kelt házassági szerződéssel igazoltatott, hogy neje felperes néhai B. Mária mag nélküli halála esetére felperesnek, mint hitestársnak 2000 frtot, mint világos adósságot ellenhitbérképen kötelezett, mely összeg osztrák értékben 2100 frtot tesz ki;

továbbá a kötelezett ellenhitbér megfizetésére alperes volt néhai B. Mária után általa nyert örökség erejéig kötelezendő, mert azt alperes maga sem tagadta, miszerint a néhai B. Mária után ingó és ingatlan javak maradtak, és hogy azon javakban alperes lett néhai B. Máriának örököse, s mint ilyen jogutódja.

2. Tétettek ugyan alperes részéről a kereset jogossága ellen több rendbeli ellenvetések, nevezetesen, hogy felperes nejét B. Máriát nem szeretetből, hanem vagyonáért vette nőül; továbbá, hogy felperes erkölcstelen életü, kicsapongó természetü volt, nejével roszszul bánt, nejét megverte, sokat adott arra, hogy egymástól 20 évig különválva éltek, miáltal felperes valamint a házassági köteléket, igy a házassági szerződést is önmaga semmisitette meg és elválásuk után felperes egy molnárnővel élt együtt. És csakugyan a perbeli bizonyitékok és a perbeli felek előadása szerint bizonyos az, hogy felperes neje halálát közvetlen megelőzőleg több mint 20 évi időtartom alatt egymástól különválva éltek; mindazonáltal a jelen perben a lényeges pontot azon sarkkérdés képezi, vajjon felperes férj volt-e okozója annak, hogy felperes és B. Mária közt létrejött házasság mind-

kettőjük boldogságát elő nem idézte, s vajjon felperes férj volt-e okozója a különválásnak akár szándékosan és czélzatosan, azaz cselekedetek által, akár roszindulata és természete által akaratlanul is?

Azonban alperes oly tényeket és körülményeket bizonyitani nem tudott, melyek igazolnák azt, hogy felperes maga kizárólag és feltétlenül volna oka a házasság ideje alatt tartott viszálkodásnak. Ugyanis:

jóllehet U. Sándor tanu azt adja elő, miszerint felperes és neje egyenetlen természetü egyének voltak, és hogy felperesnek neje épen nem kellett; továbbá Gy. János tanu vallja, hogy felperes kicsapongó életü volt, nejét többször megverte, s azután elváltak; továbbá, hogy felperes kicsapongó életü volt s még neje életében tartott menyecskét, de nem a háznál, B. József tanu előadása szerint pedig felperes neje panaszkodott arról, hogy férje megverte, és felperes azt hallotta M. Rózától, hogy annak gyermeke felperestől való; végre N. József vallja, hogy felperestől hallotta egy izben, hogy neki neje nem kell, s hogy apja erőszakkal vetette el B. Máriát; azonban a hivatkozott tanuk vallomásai ámbár terhelők felperesre nézve, de azért arra nézve, hogy felperes lett volna oka a viszálkodásnak és különválásnak, elegendő bizonyitékot nem nyujtanak: minthogy U. Sándor szerint nem csupán felperes, hanem mindketten egyenetlen természetüek voltak, Gy. János szerint pedig felperes neje fukar és különcz volt, kit tanu tiszta öltözetben soha sem látott, és figyelemreméltó, hogy ezen tanu saját vallomása szerint fentebb érintett előadását inkább hallomásból meritette, mint közvetlen tudomásból és azt teszi hozzá, hogy csak gyanitja, miszerint felperesnek gazdaszonyától gyermeke született volna; továbbá B. Gábor tanu hozzáteszi, fentebb érintett vallomásához, hogy B. Mária tökéletes észszel nem birt, B. József is azt adja fentebbi vallomásához, hogy felperes neje féleszü volt, a mi pedig legfőbb terhelő volna ezen tanu előadásában, t. i. hogy M. Rózának gyermeke felperestől való, azt csak hallotta, tehát arról közvetlen és bizonyos tudomása nincs. Tehát a hivatkozott tanuk vallomásai önmagukban sem nyujtanak határozott és elegendő bizonyitékot a felperesi kereset jogossága ellen, de a többi kihallgatott tnnuk vallomásaival összevetve még erejükben is meggyöngittetnek, miután a többi tanuk ellenkező ténykörülményeket bizonyitanak; jelesül U. Antal azt adja elő, hogy felperes jó természetü és jellemü volt, ellenben neje rosz természetü, ki férjének nem is főzött; N. Antal tanu azt állitja, hogy felperes jó természetü, szelid ember volt, ellenben neje eszelős, ki soha sem főzött s adósai-

nál élődött; Sz. Márton állitja, hogy felperes becsületes ember volt, de neje az élelmet nem adta ki neki, neje tisztátlan nő volt és férjét hétszámra étel nélkül hagyta; végre B. János, Sz. István, Sz. Márton, Gy. János mind azt állitják, hogy felperes egy özvegy molnárnőt azután vett házához, miután nejétől már különválva éltek; de egyik sem állitja közvetlen tudomásából, hogy ezen molnárnő felperesnek ágyasa lett volna. Tehát nincs bebizonyitva, hogy felperes feltétlenül és kizárólag oka lett volna akár a viszálkodásnak, akár a különválásnak, sőt ellenkezőleg indokolt az, hogy felperes neje az ő tisztátlansága és rendetlen háztartása által elégedetlenséget idézett elő, minek következménye viszálkodás s utóbb a különválás lett.

3. A kamatok 1872. január 17-től mint B. Mária halálozása napjától itéltettek azért meg, mert az ellenhitbér B. Mária által halála esetére köteleztetett, s alperes által B. Mária hagyatéki javaiból azonnal kifizetendő volt.

Alperes felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi május 15-én 12627. sz. a. kelt itéletét megváltoztatta s felperest keresetével elutasitotta; következő indokolással;

a hit- vagy hűbérnek, mely a házastársat törvény vagy szerződés szerint megilleti, törvényes alapja, mint maga az elnevezés is tanusitja, a házassági hűség lévén, ugyanazért hűtlenség esetén a különben hűbérre jogositott ahhoz való igényét törvény értelmében elveszti.

A viszont-hit- vagy hűbér iránti kötelezettség szintén ez alapon nyugszik.

Felperes és elhalt neje B. Mária is az *A.* alatti házassági szerződés megkötésekor, midőn egymásnak haláluk esetére hű- és viszont hűbér fizetésére kötelezettséget vállaltak, az egymás iránti szeretetnek és hűségnek adtak kifejezést és ez képezte a kölcsönös kötelezettséget megállapitó feltételt.

A jelen per elbirálásánál tehát azon körülmény döntő: vajjon felperes azon feltételnek, melyhez a kötelezettség kötve volt, s az *A.* alatti házassági szerződés alapját képezte, megfelelt-e?

Felperes beismerésével igazolt tény az, hogy ő nejét a házasság megkötése után négy évvel elhagyta, és annak haláláig 20 éven át tőle külön élt, a kihallgatott tanuk vallomása szerint pedig felperes ellenében oly tények forognak fenn, melyek semmi kétséget sem hagynak fenn arra nézve, hogy felperes volt a viszálkodásnak és különválásnak okozója.

A tanuk vallomása szerint fenforgó ténykörülményekkel tehát

igazolva van az: hogy felperes nem viseltetett elhalt neje iránt azon hűséggel, melynek az *A.* alatti házassági szerződésben kifejezés adatott, és melynek feltétele alatt a viszont hitbér iránti kötelezettség az *A.* alatti házassági szerződés szerint létrejött.

De különben is felperes az által, hogy halála esetére nejének hitbérül lekötelezett vagyonát ennek életében elidegenitette, az *A.* alatti kétoldalu szerződést maga szegte meg.

A fentebbiek alapján tehát kétségtelen lévén, hogy a felperes tényei által érvénytelenné vált *A.* alatti szerződésből felperes a maga javára érvényesen jogokat nem származtathat: az eljáró kir. törvényszék itéletét megváltoztatni s felperest keresetével elutasitani kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

7.

1. Az ügy érdemében való tárgyalást megelőzőleg a biröi illetékesség ellen emelt kifogások tárgyalása folyamán előadottak, ha azok az illetékességi kifogás emelése után az érdemben eszközlött tárgyalás során ismételve fel nem hozatnak, az ügy érdemében hozandó itéletnél figyelembe nem vehetők.

2. Az ügyvédi dijak megállapitása a biróság hivatalos hatásköréhez tartozván, az elsőbiróság által tulságos mérvben megállapitott ügyvédi dijak, csupán azért, mert e részben a felek nem éltek jogorvoslattal, érintetlenül nem hagyhatók, hanem ha a felsőbb biróság által tulságosoknak találtatnak, a teljesitett munka arányában mérséklendők.

(1877. május 9-én 3557. sz. a.)

B. Alexa szinándi közgyám felperesnek, a Pehno és neje ellen 2166 frt 35 kr tőke és járulékai iránt inditott perében az elsőbiróság alpereseket a kereseti tőke és járulékai megfizetésében elmarasztalta.

Alperesek felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi február hó 5. napján 3059. sz. alatt következő itéletet hozott:

az elsőbiróság itélete az ügyvédi dijakra nézve, továbbá menynyiben a kereset beadását megelőző időre követett kamatok és betáblázási költség fizetésére alperesek nem köteleztettek, érintetlen marad; egyebekben helybenhagyatik oly változtatással, hogy alperesek által felperes részére fizetendő perköltség 24 frt 10 kr mérsékeltetik; következő indokoknál fogva:

felperes nem felebbezvén, s alperesek részéről képviselőjük dijainak megállapitása nem nehezteltetvén, az elsőbiróság itélete a fentebb megjelölt pontokra nézve nem felebbezettnek tekintendő s

ennélfogva érintetlenül hagyandó volt, ugyanazon itélet a perköltség összegére vonatkozólag fenebbi változtatással, mely a polgári tvrk. rendtartás 251. §-ában, valamint azon körülményben leli indokolását, hogy jelen per a 7320. sz. a. keresettel ugyanazon felek között folyamatba tett perrel egy napon s hasonló szóváltások mellett tárgyaltatott, egyebekben azért volt helybenhagyandó:

mert alperesek az *A.* alatti kötelezvény bizonyitó ereje ellen azon okból, hogy azon kötelezvény előttük felolvasva s általuk értett nyelven megmagyarázva nem lett, csak a birói illetéktelenség bizonyitása végett emeltek kifogást, ellenben érdemleges szóváltásaikban ezen kifogást nem érvényesitették, sőt beismerték, hogy a keresetbe vett tőke, az általak néhai Cs. Juon hagyatékából megvett ingóságok vételárát képviselte, s arról az *A.* alatti kötelezvényt a szinándi árvatár részére kiállittatták; minthogy pedig e beismerés folytán az *A.* alatti kötelezvény lényeges tartalma, s a kereseti követelésnek mind jogczime, mind jogalapja helyesen bebizonyittatik; minthogy továbbá a kereseti jogosultság ellen emelt azon kifogás, miszerint a 2. sz a. végrendelet szerint a kérdéses ingóságok $^1/_8$ része másodrendü alperest illetvén, annak vételárát megfizetni nem tartozik, az *A.* alatti kötelezvényben elvállalt kötelezettség ellenében ezen perben figyelembe nem jöhet; a kötelezvény aláirása előtt a községi elöljáróság által állitólag szóval tett igéret bizonyitása pedig az *A.* alatti okirat ellenében meg nem engedhető; végre a jelen pernek másodrendü alperes által egy harmadik személylyel folytatott per befejeztéig függőben tartása iránti kérelem jogos alappal nem bir; ezeknél az elsőbiróság itélete helybenhagyandó volt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

A budapesti kir. tábla itélete indokolásánál fogva, mindazonáltal felperes ügyvédje munkadijának 24 frt 10 krra, alperes ügyvéd munkadijának pedig a két felebbezési dijjal együtt 26 frt 90 krral saját fele irányában megállapitása mellett hhagyatik:

mert az ügyvédi dij megállapitása a ptrendt. 252. §-a szerint a biróság hivatalos hatásköréhez tartozik; mert az ügyvédi dij leszállitása tekintettel a teljesitett munkálatokra, és részben ugyanazon oknál fogva történt a melylyel a kir. itélő tábla a perköltség leszállitását indokolja.

8.

Ha az adásvevés tárgyát képező dolog a vevőnek átadatott, az adásvevési szerződésben a vételár fizetésére semmi kötelezettség sem foglaltatik, az eladó tartozik bizonyitani, hogy a vevő az általa követelt vételárt nem fizette ki.

(1877. jun. 4-én 5047. sz. a.)

Ifj. B. Ferencz özvegye társai felpereseknek V. Mihály és neje ellen 1260 frt vételár és járulékai iránt inditott perében az elsőbiróság felpereseket keresetükkel elutasitotta, az esetre, ha 1. rendü alperes a főesküt leteszi arra, hogy a 2. sz. alatt mellékelt 1875. april 2-án kelt kötelezvény szerint a megvett fekvőségekért id. B. Ferencznek nem többet mint 1300 frttal váltóban volt adósa, s ezen 1300 frtot 1857. máj. 13-án kelt nyugtatvány szerint B. Ferencznek megfizette;

mert felperesek követelése irányában alperesek által felmutatott 2. sz. alatti kötelezvény és nyugtatvány valódiságára nézve kihallgatott tanuk közül egy tanu, jelesen D. Gábor mit sem bizonyit, mivel a nyugtatvány szerkezetét ő irta ugyan, de sem a fizetést, sem pedig D. Ferencz által tett aláirást nem látta; az első tanu Sz. István elismeri ugyan, hogy az 1875. május 13-án kelt nyugtatványt, mint előttemező tanu aláirta, azonban nem emlékezik, hogy előtte B. Ferencz aláirta volna, sőt a nyugtatványon B. Ferencznek, ki irni sem tudott, keresztvonása is hiányzik; ennélfogva a 2. sz. alatti kötelezvény, melyen az aláirás kiszakitva van, és a szintén aláirás nélküli nyugtatvány oly okmányoknak nem tekinthetők, melyek alperesek azon állitását, hogy a vett birtok árát 1200 frtot megfizették igazolnak; igy azok alperesnek felperesi követelés alól felmentésére el nem fogadhatók; azonban figyelembe veendő azon körülmény, miszerint az adásvétel a kereset mellé csatolt másolat és viszonválasznál lévő eredeti szerződés szerint 1857. évi april 2-án jött létre, nem feltehető, hogy eladó a fekvőségeket alperes birtokába adta, a vételárt pedig sem akkor, sem később, sem részben, sem egészben meg nem kapta volna, sőt 2. sz. alatt másolatban, s a viszonválaszról eredetben lévő kötvény és nyugtákból kitünik, hogy szerződő felek ezen ügy rendezése végett a község elöljárósága elébe járultak, de a kihallgatott tanuk szerint a községi jegyző P. János kellőleg rendbe nem hozta; igy alpereseknek a kereseti 1200 frt követelés kifizetésének igazolására már egyéb bizonyitéka nem lévén, a szerintük a fizetést teljesitő G. Mihály elsőrendü alperesnek az 1868. 54. tczikk 235. §-a értelmében a főeskü megitélendő volt.

Felperesek felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi január 30-án 18. sz. a. következő itéletet hozott:

A törvk. rendtartás 231. §-a szerint azon esetre, ha a bizonyitás más módon nem sikerülne, a főeskü feltételesen is kináltatván, miután alpereseknek azon döntő ténykörülmény bebizonyitása, hogy az általuk felperesek jogelődjétől id. B. Ferencztől vásárolt fekvőségnek 1260 frtot tevő vételára kifizettetett, az e végből felmutatott 2-ik szám alatti okmánynyal, s annak valódiságára nézve kihallgatott vallomásával félpróba erejüleg sem sikerült; miután továbbá a per folytán oly körülmény vagy adat, mely miatt a főeskü általi bizonyitásnak helye nem lehetne, fel nem merült; miután végül az alperesi részről feltételesen kinált főeskü; a menynyiben a bizonyitandó tényről felperesek tudomással nem birnak, a p. t. rendt. 235. §-ához képest első rendü alperes G. Mihálynak mint a fizetést állitólag teljesitő, s igy saját tényében forgó félnek helyesen itéltetett meg, a felperesi részről felebbezett elsőbirósági itélet ezen és az abban felhozott indokoknál fogva helybenhagyatik.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg itélt:

A budapesti kir. tábla itélete az abban felhozott és felhivott indokoknál, ugy annálfogva is helybenhagyatik: mert a keresetnek alapul szolgáló adásvevési szerződés sem bizonyitja, hogy alperesek a vételárral adósak maradtak volna, minthogy abban a vételár lefizetésére nézve semmi kötelezettség sem foglaltatik; a szerződés ezen tartalma mellett felpereseknek állott kötelességében a vételár le nem fizetését bizonyitani; s miután erre nézve semmi bizonyitékot sem szolgáltattak keresetükkel, feltétlenül el lettek volna utasitandók; tekintve azonban, hogy alperesek a megitélt főeskü miatt nem fellebbeztek, az elsőbiróság itéletét helyben kellett hagyni.

9.

Könyvkivonati tartozásból folyó követelés biztositására szolgáló kezességi okmány, határozatlan tartalmánál fogva, biztos támpontot nem nyujtván aziránt, valjon abban a kezesség bizonyos kijelölt összegért, vagy mindenkorra az eszközlendő hitelvásárlásokért, azon összeg erejéig, vállaltatot-e el: a felek ebbeli szóbeli megállapodásának tisztábahozatala végett a tanuzás megengedendő.

(1878. april 16-án 268. sz. a.)

K. W. bpesti kereskedő, A. Sali miskolczi kereskedő mint 1-rendü, és A. Gyula bpesti keresk. mint 2-od r. alperes ellen inditott perében

a kereek. tszék 1. rendü alperest a keresetben, kamataiban s

22 frt perköltségben elmarasztalta (perr. 111.) 2-od r. alperest pedig a megitélt tőkéből 298 frtban s a fent megállapitott 22 frt perköltségen felül 50 frtban végrehajtás terhe alatt, 1. rendü alperessel egyetemlegesen.

Indokok: Másod r. alperes azt, hogy 1. r. alperesért 298 frt erejéig kezességet vállalt, beismervén, a kötelezettség fennállását mind a mellett tagadván, azt állitá, hogy ő nem átalában, hanem csupán csak azon 298 frt erejéig kezeskedett, mely az *A*. könyvkivonat «Tartozik» rovatának 4 első tétele alatt foglalt s összesen 604 frtot tevő vételári követelésből, a «Követel» rovat két első tétele alatt foglalt 306 frt befizetése után fenmaradt; s minthogy 1. r. alperes az ilykép fenmaradt 298 frtot e könyvkivonat «Követel» rovatában előforduló további tételek alatt kitüntetett fizetések által teljesen leróvta, a 2-od r. alperes kezességi kötelezettsége megszünt.

A felperes által tagadott ezen állitás bizonyitására, alperes a 298 frtról kiállitott 2 NB. alatti kötelezvényre hivatkozott, melynek tartalmával különösen azt kivánta bizonyitani, hogy a kezességi kötelezettség kizárólag 298 frtra szoritkozott.

Tekintve azonban, hogy ezen okmány tartalmának határozatlanságánál fogva, arra nézve: valjon a kezesség csakis az abban foglalt 298 frt erejéig vállaltatott-e el, vagy pedig mint felperes állitja, a kezesség 1. r. alperes által eszközlendő hitelvásárlásokért 298 frt erejéig mindenkorra vállaltatott el? tájékozást épen nem nyujt; s ennélfogva sem az egyik, sem a másik állitás valóságának bebizonyithatását ki nem zárja; s tekintve hogy felperes abbeli állitásának igazolása végett, mely szerint alperes nem csupán 298 frt erejéig, hanem ezen összeg erejéig mindenkorra vállalt kezességet éppen, a 2 NB. okmányt előttemező tanukra kivatkozik, ezen tanuk kihallgatását, a határozatlan tartalmu 2 NB. a. okmánynyal szemben megengedni kellett.

Minthogy pedig a fent érintett irányban eskü alatt kihallgatott G. és S. tanuk vallomásával bebizonyittatott, hogy a 2-od rendü alperes az 1. r. alperes által a felperestől hitelbe vásárlandó minden áru áráért kezességi kötelezettséget vállalt; minthogy továbbá nevezett tanuk ezen vallomása a 2 NB. alatti határozatlan tartalmu okmány által nemcsak ki nem záratik, de sőt azt kiegésziti; minthogy végre ezen vallomás által az, hogy a kezességi kötelezettségnek, a tanuk által mondott értelembeni elvállalása a 2 NB. a. okmány kiállitása alkalmával, azzal egyidejüleg történt, annálkevésbé záratik

ki, mert alperes az ellenkezőre, az okmány határozatlan tartalmánál egyéb adatot nem szolgáltatott: a tanuk vallomása arra nézve, hogy a kezességi kötelezettség a felperes által állitott értelemben lett elvállalva, teljes bizonyitékul elfogadandó, s 2-od r. alperes annak alapján marasztalandó volt.

De ha valónak vétetnék is alperes azon állitása, hogy ő csupán csak az általa kijelölt 298 frt erejéig vállalt kezességet, a 298 frtban akkor is marasztalandó, mert a felperes által tagadott abbeli állitása bizonyitása végett, hogy a 298 frtnyi összeg 1-ső alperes által már kifizettetett, a vélelemnél egyéb bizonyitékot fel nem hozott. Alperes ugyanis ezen állitását azzal kivánta igazolni, hogy miután 1. r. alperes az *A.* alatti könyvkivonat «Követel» rovatának két első tétele szerint eszközlött fizetés után, ugyanazon rovat többi tételei szerint nagyobb mennyiségü fizetést teljesitett, ezen fizetés nem történhetett egyébre, mint azon 298 frtra, mely a «Tartozik» rovat négy első tétele szerint vásárolt áruk 604 frtnyi árából fenmaradt, s melyért alperes kezességet vállalt.

Valamely ténykörülmény bebizonyitására felhozott vélelem azonban csak addig állhat fenn, mig annak ellenkezőjére más vélelem fel nem hozatott. Már pedig felperes azáltal, hogy az alperes ellenében teljesen bizonyitó *E.*—*R.* alatti okmányokkal, továbbá a *T. S.* alatti kérdőpontokra eskü alatt kihallgatott tanuk egybehangzó vallomásával igazolta azt: mikép az *A.* könyvkivonat «Követel» két első tétele után 1. r. alperes által eszközölt fizetések, részint készpénz, részint utánvét mellett megrendelt áruk vételárára teljesittettek, az alperes által felállitott vélelmet nemcsak lerontotta, s annak ellenkezőjére nemcsak más vélelmet szolgáltatott, hanem legnagyobb részben bizonyitékot állitott elő arra nézve, hogy a későbbi fizetések nem a 298 frt törlesztésére, hanem más czélra eszközöltettek. Ezen bizonyiték előállitása által pedig felperes kétségtelenné tette azt, hogy azon 298 frt vételári követelés is fennáll.

Alperesnek az egyetemleges marasztalás ellen felhozott kifogása mellőzendő volt; mert a kezesség azon oknál fogva, mert a fenforgó ügylet 1. r. alperesre nézve keresk. ügyletet képez, kereskedelmi ügyletből származó kötelezettségért vállaltnak tekintendő, ily kezesség pedig a ker. törv. 270. §. értelmében a főadóssal egyetemleges kötelezettséget von maga után.

A bpesti kir. tábla 1878. január 9. 5977/1877. évi sz. a. az elsőbirósági itéletet 1. r. alperesre nézve érintetlenül hagyta, 2. rendűre nézve azonban megváltoztatta s felperest elutasitotta:

mert oly esetekben, midőn valamely ügyletről irásbeli okmány állittatik ki, az okmány tartalmától eltérő egyidejü szóbeli megállapodás figyelembe nem vétethetik. Miután jelen esetben felperes hallgatag beismeri, hogy a 2 NB. a. kötelezvény 1. r. alperesnek 1876. márt. 18. fennállott könyvkivonati tartozása fejében lett kiállitva, s igy a könyvkivonati tartozás kötelezvényen alapuló tartozássá lett átváltoztatva; miután továbbá korábbi vagy későbbi könyvkivonati tartozásról a 2 NB. alatti okmányban emlités sem tétetik, hanem a kezesség az okmány tartalma szerint csak a kötelezvényben foglalt 298 frtért vállaltnak tekinthető: s igy ezen összeg tekintetében felperes 2-od r. alperes ellen csak a kötelezvény alapján bir kereseti joggal; végre miután felperes nem is állitja, hogy 2-od r. alperes az A. Sálinak a kérdéses 298 frton felül hitelezett összegekért 1876. márcz 18-án ujabbi kezességet vállalt volna, sőt a perbeszédekből, jelesül azon felperesi „előadásból, hogy az A. Sáli által tett fizetések a későbbi vásárlásokra vonatkoznak, az tünik ki, hogy felperes 2. r. alperestől éppen azon 298 frt megfizetését követeli, melyről a 2 *B.* alatti okmány kiállittatott, holott ezen követeléssel fentebbiek szerint nem könyvkivonat, hanem csak a kötelezvény alapján léphetne fel; mindezeknél fogva felperest könyvkivonatra fektetett keresetével 2-od r. alperes ellenében elutasitani kellett.

A legf. Itélőszék következőleg itélt:

A másodbirósági itélet megváltoztatásával, az elsőbiróság itélete indokaiból oly hozzáadással hagyatik helyben, hogy a kezességi összegnek 2. r. alperes általi kifizetésekor, a 2 NB. alatti kötvény ugyanennek visszaszolgáltatandó lészen;

mert a 2 NB. alatti kötvény a kezességi kötelezettség biztositására kiállittatván, ennek megszüntével, a biztositási okmány visszaadása egyuttal elrendelendő volt.

10.

Az apa mint családfő még életében rendezvén gyermekei közt az örökösödési viszonyt, és pedig akkép, hogy hárman kielégittetvén, ezek negyedik fivérük javára minden örökségükről lemondottak: ennek az 1848. előtti jogfogalmak szerint csak az lehet értelme, hogy az apa családfői minőségében elégitette ki 3 gyermekét jövendő örökségükre nézve, s ezek az apa mint a családfő irányában mondottak le egyik fivérük javára minden örökségükről, tehát nemcsak az apai, hanem az anyai örökségről is. És ezen jogot, melyről akkép lemondottak, a később bekövetkezett telekk. helyszinelés sem éleszthette fel; az apa pedig neje, a korábban elhalt anya után maradt örökségről szabadon végrendelkezhetett.

(1878. jul. 3. 5909. sz. a.)

B. József s társai, B. György s neje D. Julianna ellen néhai B. Imre végrendeletének félretétele mellett az apai, illetve nagyapai,

ugy az anyai, illetve nagyanyai ingatlan vagyonból a törvényes osztályrésznek kiadatása iránt inditott perében az elsőbiróság felpereseket keresetükel elutasitotta s 50 frt perköltségben marasztalta.

Indokok: Noha az adai 560. sz. telekjkönyvben a kérdéses birtok szintugy végrendelkező apára, mint a korábban elhunyt anyára is van felvéve, mégis miután felperesek az elleniratboz 2. 3. sz. a. csatolt hiteles okiratok szerint még 1840. szept. 12-én, tehát számos évekkel a telekkönyv behozatala előtt, és pedig B. Teréz 3 fivére, ezek közt alperes javára is a két fivér B. Imre s József pedig egyedül B. György javára készpénzbeli kifizetéssel, illetőleg ingatlan javakkal kielégitteťtek, azon határozott s világos kijelentéssel, hogy többé sem a már szerzett sem a még netán szerzendő vagyonból soha semmit nem kivántak, az egész megmaradt vagyont György testvérüknek ajánlották, s minden további jogaikról lemondottak, ezen végleges kielégités s lemondásukat pedig az azon időbeli fogalmak szerint, ugy az anyai mint az apai vagyonra nézve lehet csak értelmezni, annyival is inkább, minthogy B. Trézsi magát végkép kielégitettnek nyilvánitván József, Imre s György testvérei javára, József s Imre testvérek pedig alperes György testvérük javára minden további örökrészbeli követeléseik s jogaikról lemondván, magukat végkép kielégitetteknek nyilvánitották, s igy határozott kijelentéssel, tehát világosan azt is, mely végkép kielégitésük után később telekkvileg anyjuk nevére is iratott alperes testvérjüknek teljes joglemondással átengedték s odaajánlották;

mindezeknél fogva felperesek mint az összes hagyatékból végleg kielégitett örökösök, ezen saját tényük ellenében, további örökségi esetre jogositottak nem lehetnek.

A bpesti kir. tábla 1878. márcz. 18. 11099. sz. a. itéletével az elsőbir. itéletet, a mennyiben felperesek az adai telekjkönyvben B. Imre nevén álló birtokrészre vonatkozó keresetükkel elutasittattak, helybenhagyta, ellenben ugyanezen birtoknak B. Erzse nevén álló másik fele részére nézve megváltoztatta, s B. Imrének e birtokrészről intézkedő e részbeni végrendeletét érvénytelennek kimondotta, e fele részre felperesek öröklési jogát $^3/_4$ részben megállapitotta s alpereseket kötelezte annak türésére, hogy a tulajdoni jog ezen $^3/_4$ részben felperesek javára bekebeleztessék, egyuttal tartozván alperesek az ingatlanok $^3/_4$ részbeni közös birtoklásába felpereseket bebocsátani. A haszonvételek iránti keresetükkel felperesek elutasittatnak s a perköltségek kölcsönösen megszüntetnek.

Indokok: Jóllehet a kifejtettek szerint alig szenved kétséget,

hogy akkor midőn felperesek, illetőleg jogelődeik örökségi részükről lemondottak, az egész ingatlan B. Imre tulajdonaként tekintetett, s a lemondás az egész birtokra szólott; s jóllehet a lemondás B. György javára történt, még sem lehetett e lemondás alapján felpereseket keresetükkel egészen elutasitani.

A lemondás ugyanis B. György javára, de az ő közbejötte nélkül történvén, ő ezáltal semmi jogot sem szerzett s a szerződő apa intézkedési joga ezáltal korlátolva nem lett;

s miután B. Imre e jogával élt is, a mennyiben a helyszinelés alkalmával, kézjegyével ellátott s mint közokmány teljes bizonyitékot képező telekjkönyvben a kérdéses ingatlanokat, mint az ő és neje közös tulajdonát vétette fel, mi által azok felére nézve további rendelkezési joga a dolog természetéből folyólag megszünt; s ennélfogva valamint egyrészről, az öröklési jogukról B. Imrével szemben kötelezőleg lemondott felperesek ennek végrendelete ellenében törvényes osztályrészt sem követelhetvén, felpereseket e részben elutasitó itéletet helybenhagyni kellett; ugy másrészről viszont a birtok másik fele a végrendelet alkotásakor B. Imrének, és pedig saját ténye folytán tulajdonát már nem képezvén, a fent emlitett rendelkezése érvénytelen, s a birtok e részére a törvényes öröklésnek levén helye, ezt fentebbi módon megitélni kellett.

A haszonvételek meg nem itéltettek, mert azok holdanként számittatván fel, a holdak mennyisége pedig hitelesen megállapitva, sőt a keresetlevélben előadva sem levén, a kérelem e részben nem határozott.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét, a mennyiben felperesek, az apai örökség s a haszonvételek iránti keresetükkel elutasittattak, érintetlenül hagyta; a mennyiben pedig részükre anyai örökség itéltetett, megváltoztatta, s e részben is az elsőbiróság felpereseket elutasitó itéletét hagyta helyben.

Indokok: Felperesek a 2-od bir. itéletet nem felebbezvén, ennek fent kijelölt része érintetlenül hagyandó volt.

A mi felperesek, anyai örökösödési igényeit illeti, nem szenved kétséget, hogy az 1840. évi nov. 12-én kelt 2. 3. sz. alatti okiratokkal, melyeknek valódiságát felperesek is beismerték, s a melyek tartalmát több tanu bizonyitja, néhai B. Imre ugy mint családfő akarta, gyermekei mint a család tagjai közt, rendezni az örökösödési viszonyokat.

Azon jogügyletnek természete és czélja, melyet fentebbi okiratok tartalmaznak, és azon kornak jogfogalmai és szokásai, melyben

a 2. 3. sz. a. okiratok keletkeztek, nem engednek más magyarázatot, minthogy az apa családfői minőségében elégitette ki három gyermekét jövendő örökségükre nézve, és a kielégitett gyermekek az apa irányában, ugy mint a család feje irányában mondottak le fivérük (1-ső alperes) javára mindazon örökségről, melyet a család körében várhattak.

Nem szoritkozott tehát felperesek, illetve jogelődjük lemondása csupán az apai örökségre, hanem kiterjedt az anyai esthetőleges örökségre is; és a jogot, melyről felperesek 1840. évben örökre lemondottak, maga a 17 év mulva bekövetkezett telekkönyvi helyszinelés nem éleszthette fel.

Egymagában azon körülmény, hogy B. Imre neje a helyszineléskor, minden ujabb jogügylet, jogczim és szerzési mód nélkül tulajdonos társul vétetett fel oly javakban, melyek azelőtt férjének kizárólagos tulajdonát képezték: ez a felperesek igényét 2. 3. sz. a. lemondásukkal szemben nem állapitja meg; és pedig annálkevésbé, mert alperes tagadása ellenében nem bizonyitották, hogy a kézjegyet, mely az adai 560. sz. telekjkönyvön látható, maga az örökhagyó B. Imre tette ama telekjkönyv A. lapjára; és mert a telekkönyvi kiigazitás jogát az örökös az örökösödési perben is érvényesitheti.

De nem is mutattak fel a per során felperesek semmi oly, akár élők közti, akár halálesetre szóló intézkedést, melylyel néhai B. Imre vagy neje 2. 3. sz. a. megállapodásokat valaha megváltoztatni akarta volna.

Mindezeknél fogva helyesen utasitotta el az elsőbiróság a mind az apai, mind az anyai örökségükről jogérvényesen lemondott felpereseket a néhai B. Imréné után támasztott öröklési igényeikkel is stb. stb.

11.

1. Az ügylet haszonbérletnek nem tekinthető, midőn egyik lényeges kelléke: az átengedett haszonélvezetért bizonyos dij, bérösszeg, kikötése hiányzik; vagy a midőn bizonyos meghatározott fa-állomány, tehát elhasználható, söt csakis elhasználás által értékesithető, a tulajdonosnak többé természetben vissza nem adandó, dolog engedtetik át valakinek megállapitott átlagos ár mellett. Ily ügylet nem haszonbéri, hanem adásvételi levén, a kikötött fizetések elmulasztása, csak a szerződés betöltésének, nem pedig felbontásának érvényesitésére jogesithat.

2. Az óvadék-hátralék kamatjai meg nem itélhetök, midön szerzödésileg az köttetett ki: hogy a hátralék kifizettetvén, az ezutáni kamat a fizetésre kötelezettnek megtéritendö.

(1878. jul. 2. 5605. sz. a.)

M. Árpád, U. Hugó Frigyes e. 2000 frt óvadéki részlet, 6400 frt haszonbéri hátralék fizetésére s a haszonbérleti ügylet meg-

szüntetése iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével helytelen jogczim miatt elutasitotta, s 130 frt perköltségben marasztalta;

mert felperes keresetét haszonbéri szerződés betöltésére, illetve feltételei meg nem tartása miatt, annak megszüntetésére irányozta. Az *A.* s *B.* szerződések azonban sem czimük, sem tartalmukra nézve, haszonbérieknek nem tekinthetők. Igaz ugyan, hogy az *A.* szerződés 3. pontjában a fa-usztatási jog gyakorlata, a *B.* szerződés 3. pontjában az erdei rétek és szabad terek, 7. pontjában pedig a vadászati jog részleges használata alperesnek átengedtetett; továbbá az *A.* szerződés 7. s a *B.* 3. pontja szerint köteleztetett a szerződés tartama alatt készitendő utak s épületeknek a szerződés leteltével felperes tulajdonába ingyen átbocsátására; azonban mindezen pontok a szerződés főtárgyával szemben csakis mellékesek s másodrendüek, s mint ilyenek a szerződés tartalmának s czimének megállapitására irányadók nem lehetnek; de különben önmagukban is nélkülözik a haszonbéri szerződés egyik fő kellékét, a mennyiben azon élvezmények minden dij s viszonszolgálat nélkül lettek felperesileg alperesnek átengedve; holott a haszonbérlet alapfeltétele épen az, hogy az átengedett haszonélvezetért haszonbérlő bizonyos meghatározott bérösszeg fizetésére köteleztessék.

Szem előtt tartva a kereseti szerződések főtárgyát s lényegét, a mi szerint kell megitélni azok minőségét, a becsatolt szerződések haszonbérletieknek egyátalán nem vehetők. Ezekben ugyanis felperes bizonyos meghatározott fa-állományt, és pedig a szerződés megjelölése szerint, részint tűzi, részint haszon fát, tehát elhasználható, sőt csakis elhasználás utján értékesithető, tehát a tulajdonosnak többé természetben vissza nem adható, következésképp nyilván ingó dolgot engedett át alperesnek, előre megállapitott átlagos ár mellett; vagyis adásvételi ügyletet kötött, melynél csakis az eladott fa értékesitésének, a szerződési 9 éven belől tetszés szerinti beosztása lett alperes mint vevő fél tetszésére hagyva, továbbá részére az 5-ik év leteltével felmondhatás kedvezménye kikötve; mi azonban a szerződés lényegén nem változtat, miután ily kikötések az adásvételi szerződés természetével összeférők. Ezzel hasonlóan nem áll ellentétben s azt haszonbérletté nem változtatja azon körülmény, hogy alperes vevő fél a szerződéses évek mindenikében legalább 6400 frt összegnek fizetésére köteleztetett, mert hogy ezen minimális összeg korántsem évi haszonbér, hanem csakis az eladott fa vételára fejében s az évenkénti összeszámolás fentartása mellett lett kikötve, az világo-

san kitünik a szerződések szövegéből, jelesen az *A*. 1. 5. ugy a *B*. 1. pontjából.

Mindezekhez képest a létrejött szerződés nyilvánvalóan adásvételi levén, az egy haszonbérlet betöltése, illetve megszüntetése iránt inditott keresetre alapul nem szolgálhat, stb. stb.

A kir. tábla 1878. márcz. 19. 8817. sz. a. az első bir. itélet megváltoztatásával, a kérdéses szerződési ügyletet haszonbérletinek s azt megszüntetettnek mondotta ki; alperest a keresetből 2000 frt óvadék, 1877. decz. 1-től kamatai, 6400 — illetve a levonások után 3360 frt haszonbér s kamatjai fizetésére kötelezvén; lényegileg következő indokolással:

Az *A*. *B*. szerződések szerint felperes 3393 hold szaplonczai birtokát, azon levő fenyőfákhozi jogának fentartásával, alperesnek a fennálló fák vágathatása s a rétek s puszta térek használhatása végett 9 évre 10,000 frt biztositék, és magasabbra emelhető, de legalább 6400 frtban megállapitott évi járandóság mellett s felmondás kikötésével bocsátván használatába, azon szerződések, habár az *A*. alatti vételi s eladásinak czimeztetik, haszonbérieknek tekintendők s ezen jogviszony haszonbérletinek veendő.

Felperes követelését illetőleg a 10,000 frt biztositékból még fizetetlen 2000 frtban alperes marasztalandó, mert nem is állitja, hogy kifizette volna. A 6400 frt leszámitással megitélendő kamatostól, mert ezen összeg a vágatott famennyiség kérdésbe nem jöhetése mellett, mint legkisebb összeg a *B*. pótszerződésben felperes járandóságául megállapittatott 1877. decz. 1-jéni fizetéssel.

Alperes 42493 frt kártéritési viszonkeresetével, a szaplonczai patakon az usztatás nem gyakorolhatása alapján elutasitandó, mert felperes a szerződésben átengedett usztatási jogát már 1873-ban megszerezte, s az, hogy abban alperes általa gátoltatott volna, nem is állittatott.

A haszonbérlet megszüntetendő, mert kimutattatott, mikép alperes a biztositékból 2000 frtot, a haszonbérből pedig 3360 frtot ki nem fizetett; ily körülmény mellett pedig habár ezen eshetőségre a szerződésben magában a megszüntethetés ki nem köttetett, minthogy a bérszerződés legfőbb czélja nem teljesittetett, felperesnek az 1802: 22. tcz. 4. §. értelmében a megszüntetéshez joga származott.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét azon részében, mely szerint az *A*. *B*. szerződésekben szabályozott ügylet haszonbérinek s a haszonbér megszüntnek mondatott ki, megváltoztatta s felperest ebbeli keresetével elutasitotta; ugy azon részét is, mely szerint a

2000 frt óvadéki hátralék után 1877. decz. 1-től 6% itéltetett felperesnek, s ezen kamatot felperesnek nem itélte meg; végre azon részét is, melynél fogva a felperes már lefizetett 8000 frt óvadéki összeg utáni 480 frt kamat, alperes javára be nem számithatónak mondatott ki, és alperest feljogositotta, hogy azt a marasztalási öszszegbe számithassa be. Egyebekben azt hhagyta.

Indokok: A másodbirósági itéletnek azon részét, melyben az *A. B.* szerződésekkel szabályozott ügylet haszonbérinek, s a haszonbér fizetésmulasztása miatt megszüntnek mondatott ki, megváltoztatni kellett; mert azon ügylet, figyelemmel a szerződések tárgyára s tartalmára s jelesül az elsőbirósági itélet helyes indokolására, nem haszonbérinek, hanem adásvételinek tekintendő; miből következik, hogy az ügy ily állásában, a hivatolt szerződéseket, a fizetésnek alperes részéről történt mulasztása indokából, felbontani nem lehetett, hanem ezen mulasztás csakis a szerződések betöltése végetti keresetnek szolgálhat alapul. És miután felperes jelen perben alperest az elmulasztott fizetések teljesitésére is a hivatolt szerződések alapján köteleztetni kérte: kellett a másodbirósági itéletet azon további részében, mely szerint alperes a 2000 frt óvadéki hátralék s a még törlesztetlenül maradt évenkénti pénzbeli részletnek fizetésére köteleztetett, érdemleges indokolásánál fogva helybenhagyni. Nem volt azonban az óvadéki hátralék kamatjának fizetésére kötelezhető; mert ha ezen hátralék alperes által felperesnek kifizettetett volna, az ez utáni kamatot szerződésileg felperes lett volna köteles alperesnek fizetni; a mennyiben tehát alperes azon hátralékot le nem fizette, e mulasztás következménye csak az, hogy felperes van felmentve a kamat fizetése alól mindaddig, mig az neki át nem adatik.

A már felperes kezeinél levő 8000 frt óvadék utáni 480 frt kamatnak beszámitására alperest feljogositani kellett, mivel az *A.* szerződés 8. pontja akkép intézkedik, hogy a lefizetett, illetőleg lefizetendő óvadék utáni kamatot felperes köteles fizetni, mely intézkedés egyenesen oda mutat, hogy a kamat a lefizetett óvadéki részlet után is alperesnek fizetendő, illetve javára beszámitandó.

12.

Ha a lemondott államhivatalnok a hivatalától való felmentést tartalmazó okmány kézbesitéséig tényleg viszi hivatalát, fizetését ezen időpontig jogosan veszi fel.

(1878. évi január hó 29-én 130. sz. a.)

A magyar királyi jogügyek igazgatóságának a magy. kir. kincstár képviseletében T. Mladen elleni 53 frt 29 kr iránti perében az elsőbiróság következőleg itélt:

Felperes keresetével elutasittatik.

Indokok. Mert alperes, habar hivataláról még az 1875. évi deczember 14-én lemondott, lemondásának elfogadtatásáról csak 1876. évi január hó 5-én értesittetett, mert a hivataláról lemondott hivatalnok lemondásának az illetékes közeg által való elfogadásáig illetőleg az elfogadás közléséig, hivatalos kötelezettségeinek eleget tenni kénytelen, mert alperes az 1876. évi január hó 5-ig tényleg szolgálatban volt s igy az 1875. évi deczember hó 14-től ugyan e hó végéig semminemü tulélvezményben nem részesült, s igy a magyar kir. igazságügyminiszterium 5190/875. sz. alatt kelt rendelete, melylyel alperesnek járandóságai az 1875. évi decz. hó 14-ikével beszüntettetett s mely a birói ügyviteli szolgálat 33. §-ával is ellenmondásban van, tévesen bocsájtatott ki.

Felperes felebbezése folytán a budapesti királyi itélő tábla 1877. évi október hó 1-én 32794. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét indokaiból helybenhagyta.

Felperes kincstárnak ujabb felebbezése folytán a magyar királyi Curia mint legfőbb itélőszék következő itéletet hozott:

Tekintve, hogy felperes azt, miszerint alperes a felmentés előtt hivatalát tényleg elhagyta, nemcsak nem igazolta, sőt alperes azon előadását, miszerint a felmentési okmány kézbesitéséig tényleg hivataloskodott, nem tagadván, ezen körülmény bizonyitottnak veendő;

tekintve, hogy ily körülmények fenforgása mellett az 1874. évi október hó 15-én kelt birói ügyviteli szabályok 33. §-a értelmében alperes járandóságát 1875. deczember végéig jogosan vette fel: a budapesti királyi itélő táblának fentebbi keletü és számu itélete felhivott ezen és az abban előadott indokokból helybenhagyatik.

13.

Ha alperes a kereset alapját képező kötelezvénynek általa lett kiállitását és aláirását a per során beismerte, azon jogalapnak pedig, melyből ezen kötelezvény keletkezett, érvénytelen voltát, illetve azt, hogy ő az ezen kötelezvényben kifizetni kötelezett pénzösszeg értékét felperestől soha meg nem kapta s ekkép a kötelezettség fen nem állását a prdts 169. §-ához képest nem igazolta: a kötelezvény nem támadható meg.

(1877. évi október 31-én 8120. sz. a.)

W. Lipót felperesnek, B. Károly alperes elleni 1000 frt iránti perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Alperes köteles 1000 frtnyi tőkét és ennek 1873. évi april 25-től számitandó 10% kamatát megfizetni.

Indokok. A védekező alperes az *A.* alá csatolt adóslevél beltartalmának valódiságát tagadja, miután ő az 1000 frt pénzkölcsönt felperestől soha meg nem kapta, mit a prdtrs 169. §. értelmében, az adóslevélen aláirt tanuk vallomásával beigazoland. Ámde alperesnek ezen kifogását a kihallgatott tanukkal bebizonyitania nem sikerült, a mennyiben a tanuk csak azt vallották, hogy ők a kötvény aláirása alkalmával nem látták a pénz leolvasását, de hogy az alperes az 1000 frt kölcsönt soha a felperestől meg nem kapta volna, ezt a fenti bizonyitásnak meghiusultával másféle bizonyitás módjának felajánlásával nem is kisérlette meg beigazolni.

Minthogy ezek ellenében a tanuk concret vallomásából az derült ki, miként mind a két fél jelen volt a telekkönyvi irodában, a midőn az adóslevél kiállittatván, a tanuk azon szavakkal, az okirat szerkesztője által, ennek előttemezésére szólittattak fel, hogy a szerződő felek immár kiegyezkedtek; minthogy továbbá a peres tőke alperesnek felmondva lett, maga a kötvény pedig a telekkönyvi hivatal irodájában szabályszerüen kiállittatván, nem sokára be is tábláztatott, a nélkül hogy az alperes a betáblázás idejétől fogva négy éven át a birtokát jelzálogilag terhelő adósság törlesztése iránt tett volna törvényes lépéseket és a tőkefelmondás következtében jogainak megóvásáról intézkedett volna, és végre, minthogy alperes mindjárt az első tárgyalás alkalmával előadott védelmében nyiltan beismerte, hogy az *A.* okirat törvényszabta módon ki van állitva és aláirva, mi által a prdtrts 167. §. *b)* pontja kellékének megfelelőnek beismertetett: mindezeknél fogva kellett alperest 1000 frt tőke és ennek kamatjainak fizetésében elmarasztalni.

Alperesnek felebbezése folytán a budapesti királyi itélő tábla 1877. évi april 11-én 13390. szám alatt következőleg itélt:

Tekintve, hogy alperes a kereset alapját képező kötelezvény általa lett kiállitását és aláirását a per során beismerte; azon jogalapnak pedig, melyből ezen kötelezvény keletkezett, érvénytelen voltát, illetve azt, hogy ő az ezen kötelezvényben kifizetni kötelezett pénzösszeg értékét felperestől soha meg nem kapta s ekkép a kötelezettség fen nem állását a prdts 169. §-ához képest nem igazolta: a kir. járásbiróság itélete ezen, és az abban foglalt egyéb indokolás alapján, helybenhagyatik.

Alperesnek további felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a másodbirói itéletet felhozott és felhivott indokaiból helybenhagyta.

14.

A felek a köztörvényi beperesités megállapitása által a váltót ebbeli minőségétől megfoszthatják.

(1878. évi január hó 22-én 126. sz. a.)

F. Ignácznak idősb N. Bernát elleni 294 frt 48 kr iránti perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Felperes keresetétől, alperes viszonkeresetétől elmozdittatik.

Indokok. Mert a követelés jogalapját F. Ignácz felperes mint kibocsátó, N. Bernát mint váltóelfogadó által aláirt, a bécsi általános elemi biztositó bank javára kiállitott olynemü lejárt váltók képezik, melyeknél a fizetési telep felperesnél jeleltetett ki;

Tekintve azonban, miszerint a lejárt és beperesitett váltókra nézve a köztörvényi eljárás állapittatott meg, ily előzmények után a kir. járásbiróság, mint a váltótörvények értelmében nem illetékes hatóság, jelen közpolgári perutra tartozó tárgyban, nem a váltótörvény, hanem a közpolgári törvények szabványai szerint járhat el.

A közpolgári törvények értelmében pedig felperesnek kereshetőségi joga nincsen, miután alperesi tagadások ellenében nem igazoltatott az, hogy felperes a kereseti összeget alperesi megbizásból a bécsi általános elemi biztositó banknak lefizette volna; azon körülmény, hogy a köztörvényi uton elbirálható váltó szerint a fizetési hely felpereshez tüzetett ki, a magánjog elvei szerint, felperességi jogot meg nem állapithat.

Valamely követelésnek az előző hitelezőtől uj hitelezőre való jogmegszerzéséhez törvényes öröklés vagy átengedményezés a jogi kellék; miután ezen törvényes kellékek bármelyikét sem igazolta felperes, felperességi jog hiányából keresetétől elmozditani kellett.

Amennyiben pedig alperes viszonkeresete, a bemutatott okmányok betekintéséből kitetszőleg, egyáltalában felperes irányában semmi kötelezettséget nem tartalmaz, ezért a teljesen alaptalanul támasztott viszonkeresetet szintén elutasitani kellett.

Felperes felebbezése következtében a bpesti kir. itélő tábla 1877. évi julius hó 24-én 30028. szám alatt következő itéletet hozott.

Az elsőbiróság itélete alperes viszonkeresetére vonatkozó, nem felebbezett részében érintetlenül, felperes keresetére vonatkozó felebbezett részében pedig helybenhagyatik.

Indokok: Ámbár alperes beismerte, hogy szenvedett kárára nézve a biztositó bank részéről a kártalanitási összeg váltókban

neki kiszolgáltatott és annak 25% tényleg ki is fizettetett, és azt alperes maga sem állitotta, hogy a biztositási dij, melyről a kereseti váltó kiállittatott, neki beszámittatott, vagy az általa kifizettetett, — ezen körülmény támogatja ugyan felperesnek azon kereseti állitását, hogy ő mint ügynök a kereseti váltókra nézve, melyeken ő mint kibocsátó és telepes szerepel, a biztositó banknál beszámolt, — tekintve azonban, hogy mindamellett az ellenkezőnek lehetősége kizárva nincsen, és felperes az emlitett kereseti állitására nézve alperes tagadása ellenében a főeskün kivül egyéb bizonyitékot fel nem hozott, a főeskü pedig jelen esetben, minthogy a bizonyitandó ténykörülményről alperes közvetlen tudomással nem bir, nem alkalmazható: az elsőbirósági itélet helybenhagyandó volt.

Érdeklett felperesnek további felebbezése folytán a magyar királyi Curia mint legfőbb itélőszék következőleg itélt:

A budapesti kir. itélő tábla itélete, mely szerint az elsőbirósági itélet helybenhagyásával felperes keresetétől elmozdittatott, helybenhagyatik.

Indokok. Mert felperes azt, mi különben az 1. szám alatti, valóságára nézve kétségbe nem vont saját levelével bizonyitva is van, maga beismeri, hogy az *A.* alatt beperelt kereseti váltóleveleket a bécsi általános elemi biztositó bank nevében, mint biztositási dijakról kibocsátottakat küldötte legyen elfogadás végett az alpereshez; azt pedig, hogy azon biztositási dijak általa kifizettettek és ekként érintett váltók reá ruháztattak volna, alperes tagadása ellenében semmivel sem bizonyitotta, a miért is kereseti jogalap hiányában keresetétől e helyütt is elmozditandó volt.

15.

A szerződés értelmezése a biró hatásköréhez tartozván, a szerződést fogalmazó közjegyzőnek a szerződő felek akaratának értelmezése végett leendő kihallgatása el nem rendelendő.

(1877. évi november hó 8-án 10714. sz. a.)

S. Frigyes és neje felpereseknek id. V. Ignácz elleni 401 frt 72 kr iránti perében, az elsőbiróság következőleg itélt:

Felperes S. Frigyes és neje keresetükkel elutasittatnak.

Indokok. Felperesek keresetükben 401 frt 72 krt azért követelnek alperestől, mivel az alperes által megvásárolt kávéházi üzlethelyiség bérösszegét 1876. évi február 1-ig kifizették és már 1876. évi január 10-én alperes ezen kávéházi üzletet és helyiséget birtokába vette.

Miután pedig a keresethez mellékelt 1876. évi január 9-ről felvett közjegyzői hiteles kiadmány 3. pontja értelmében alperes mint vevő a felperesektől vásárolt kávéházi üzlet 6500 frtban megállapitott vételárát tüstént kifizette s eme közjegyzői okiratban, melyben mindkét fél jogai és kötelezettségei szabatosan körvonalozvák, alperes azon kötelezettsége, miként ő a felperesek által az 1876. évi január hóra eső kifizetett bérösszeg megfizetésére köteles ne lenne, ki nem tünik, sőt ezen *A.* alatti közjegyzői okirat 5. pontja szerint csakis az adófizetést és ehhez hasonló tervek viselését vállalta magára, tehát önkényt értetik, hogy eme okmány 3. pontjában kitett vételári összegbe a felperesek által kifizetett bérösszeg is beszámittatott.

De, mert alperes tagadása ellenében azt, hogy ő az *A.* alatti közjegyzői okirat kiállitása utáni időben szóbelileg eme bérösszeg kifizetésére magát kötelezte volna, felperesek épen nem bizonyitották és mert a kihallgatott V. Dávid tanu határozatlan vallomásából azt, hogy alperes ezen fizetési kötelezettséget magára vállalta, következtetni nem lehet, sőt ezen tanuvallomásából is az érthető, miként a peres felek között ezen összeg fizetése tárgyában alkudozás történt ugyan, de eme alkudozás folytán létrejött megállapodás az *A.* alatti közjegyzői okiratban talált kifejezést, és hogy e kérdéses bérösszeg fizetése az ezen *A.* alatti okmányban kitett 6500 forintnyi vételárban befoglaltatott.

Felperesek kereseti joga tehát mivel sem igazoltatván, őket elutasitani kellett.

Felperesek felebbezése folytán a budapesti kir. itélőtábla 1877. évi junius 4-én 10431. szám alatt következő itéletet hozott:

Az eljáró biróság itélete megváltoztatik, s felperesek csak azon esetre utasittatnak el keresetükkel, ha alperes a főesküt arra, hogy az *A.* alatti 1877. évi január 9-én kelt szerződés létrejötte után felpereseknek a kávéházi üzletnek tényleges általvételéből 1877. évi február 1-ig terjedő időre eső házbér részletét megfizetni nem igérte és magát arra nem kötelezte, leteszi.

Különben pedig tartozik alperes 401 frt 72 kr tőkét, ennek a kereset beadásától számitandó 6% kamatát felperesnek megfizetni.

Indokok. Az *A.* alatti szerződésből, mely peres felek között a budapesti lövész-utczai 12. számu házban létező kávéházi üzletnek felszereléseivel együtt történendő eladása és átruházása iránt 1877. január 9-én létrejött, és melyben ugy az eladók, mint a vevő kötelezettségei és különösen az utóbbi által elvállalt terhek részletezve

vannak, az, hogy alperes, mint a fentebbi üzletet átvevő, a tényleges általvételtől kezdve 1877. február 1-ig terjedő időre eső házbérrészletet felpereseknek, kik 1876. november 1-én az egész évnegyedre járó házbért kifizették, megtériteni magát kötelezte volna, ki nem tünvén, az *A*. alatti szerződésből kifolyólag tehát felperesek részére a követelt házbér meg nem itéltethetett ugyan, minthogy azonban felperesek másodsorban azt állitották, hogy alperes a fentebbi szerződés megkötése után is a követelt házbér megfizetését igérte és kötelezte s e részben, a mennyiben a tanu általi bizonyitás nem sikerülne, alpereseket főesküvel kinálták meg, ki azt el is fogadta.

Annálfogva tekintve, hogy a kihallgatott felperesi tanu F. Dávid e részben semmit sem bizonyitott, alperesnek a főesküt oda itélni, a jelen ügyet ettől feltételezetten elbirálni kellett.

A követelésbe vett összeg mennyisége, vagyis az ellen, hogy az 1877. évi január havának azon részére, mely alatt alperes már a kávéházi üzletet használta, 401 frt 72 kr házbér esik, kifogás nem tétetvén, felperes keresetének ezen része bizonyitottnak nem tekintendő.

A mi Dr. D. Adolfnak tanuképeni kihallgatását illeti, felperesek e részbeni kérelmének hely nem adathatott, mert az, hogy miként értelmezendő az *A*. alatti szerződés, a biróság hatásköréhez tartozik, erre tehát fenebbi tanunak kihallgatását elrendelni nem lehetett, valamint E. Dávidnak is ez irányban történt kihallgatása nem helyeselhető.

Felpereseknek felebbezése folytán a magyar királyi Curia mint legfőbb itélőszék 1877. évi november 8-án 10714. szám alatt következő itéletet hozott:

A budapesti kir. itélő tábla itélete helybenhagyatik.

Indokok. Mert felperesek azt állitják, hogy ők a bért 1875. november 1-én egy évnegyedre előre lefizették, az tehát a bérleményt nem terhelte, hanem a kávéház eladása után felperesek követelését képezte; ha tehát annak visszafizetésére alperest kivánták köteleztetni, annak a szerződésben kifejezést kellett volna nyernie, mert a felperesek által a szerződés 5. pontja alapján állitott következtetésre birói itélet nem alapitható, sem a szerződést fogalmazó közjegyzői segéd mint tanunak kihallgatása folytán nyerni kivánt értelmezés a szerződő felek kifejezett akaratát nem képezheti, mert ezt csak a megkötött irásbeli szerződés foglalhatja magában.

Tekintve, hogy felperesek a tanukihallgatás után maguk sem

vitatják, hogy a kihallgatott másik tanunak vallomása mellettük félbizonyitékot képez; tekintve hogy felperesek a főesküvel való bizonyitástól a tanu-kihallgatás után szintén elállottak s alperes erre észrevételt nem tett, sőt felperesek az elsőbiróság itélete ellen benyujtott felebbezési indokokban a főesküveli bizonyitás mellőzését nem is neheztelték: a királyi tábla által alperesnek oda itélt főeskü feleslegessé vált, és felperesek pervesztessége feltétlenül lett volna kimondandó, minthogy azonban alperes nem felebbezett, a királyi itélőtáblai itéletet helybenhagyni kellett.

16.

A kárbiztositási összeg a biztositott tárgy egyenértékét képezvén, az annak tulajdonosát illeti, s ennélfogva a bérlő által szerződése értelmében eszközlött biztositás folytán járó összeg kiadása iránt a bérbeadó tulajdonos kereseti joggal bir.

(1878. jul. 10. 3571. sz. a.)

Özv. B. Zsuzsanna a Triesti Assicurationi generali biztositó társulat ellen inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta, s alperes részére 250 frt szakértő dijakkal együtt 550 frt perköltségben marasztalta; felperesi képviselő dijait s költségeit saját fele irányában 300 frtban, alperesiét szintén 300 frtban állapitván meg, következő indokolással:

Felperes a *B.* alatti biztositási bárczán alapuló kárösszeg követelésére való jogosultságát az *A.* alatti szerződésre és a *C.* alatti itéletre állapitja.

Noha alperesnek a követelhetési jogosultság ellen emelt azon kifogását, hogy felperes az *A.* alatti szerződésnek Sz. Károly és bérlő társa által H. Bélára és H. Alajosra, ezek által pedig Sz. Jánosra lett átruházását nem igazolta, s igy az *A.* alatti szerződéssel Sz. Jánoshozi jogviszonyát sem mutatta ki, mellőzni kellett, mert S. Jánosnak az *A.* alatti szerződéssel szabályozott bérlői minősége s ekként felperes irányábani jogviszonya a *C.* alatti itéletben az által megállapitottnak tekintendő, hogy ez nemcsak felperes által Sz. János jogelődjeiül megnevezetteket mozditja el a bérlettől, hanem Sz. Jánost is kötelezi.

Mindazonáltal felperest keresetével a kereseti jogosultság hiányából mégis elutasitani kellett, mert felperes kereseti jogosultságát arra állapitja, hogy az *A.* alatti szerződés a bérleti viszony megszünése esetére jogot enged neki, hogy a bérlők által a bérleti területen tett uj épitkezéseket s beruházásokat tulajdonául megtartsa,

a *C*. alatti itélet pedig a bérleti viszonyt megszüntette, s a bérlők által eszközlött uj épitkezéseket s beruházásokat részére átadatni rendelte.

A tulajdonjog fogalma mindig meghatározott dolgot feltételez, mely más által nem helyettesithető. Igy áll ez felperesnek jelen keresetére nézve is, felperes az *A*. és *C*. alattiak alapján csak azt követelheti, a miről az *A*. intézkedik, s a minek tulajdona a *C*. szerint részére meg is állapittatott.

A *C*. alatti a biztositási összeg követelésére jogot meg nem állapitván, és ez kizárólag az uj épitkezések s beruházásokra szoritkozván, a biztositási összeg követelhetésére jogalapot nem szolgáltat.

A biztositási összeg Sz. Jánosnak mint a tűzeset alkalmával még a biztositott dolog tulajdonosának követelését képezi, hogy pedig most nevezett a biztositott dolog tulajdonosa volt mindaddig, mig az felperesnek oda nem itéltetett, felperes az alperesileg a hamis bevallás iránt tett kifogás elleni védekezésében maga is elismeri, ennek az ő jogán való érvényesitésére, a jogok s kötelezettségeknek átruházására, a törvény által meghatározott módok egyike által történt átruházásának igazolása mulhatlanul megkivántatik.

Felperes ilyet nem is állit annál kevésbé bizonyit, a *B*. alatti biztositási bárcza egyszerü birtokban tartása pedig a jogczim s jogos szerzési mód kimutatása nélkül kereseti jogosultságot meg nem állapit.

A kir. tábla 1877. decz. 27. 68778. sz. a. a tszék itéletét hhagyta következő indokokból.

Felperes a *C*. a. itélet alapján, melylyel a *B*. bizt. kötvény szerint biztositott épitmény neki S. ellen is oda itéltetett, a biztositási összeghezi jogot még nem szerezte meg; mert a biztositott tárgy tulajdonával együtt a biztositási szerződésből eredő jogok s kötelezettségek még nem mennek át az uj tulajdonosra, hanem ehhez az előbbi tulajdonos mint biztositottnak beegyezése szükséges. Továbbá felperes tulajdoni igényét a biztositási összeghez nem állapitja meg az, hogy a neki *C*. szerint odaitélt épitmény a per alatt leégett, hanem felperesileg kimutatandó lett volna, hogy Sz. János ezen követelése a leégett épitmény helyett ő reá átruháztatott. Állitja ugyan felperes, hogy Sz. János mint biztositott az *E*. kérdőpontokban előadott pótszerződésnél fogva a bizt. kötvényt felperesnek tulajdonul átadni tartozott, s azt át is adta volna; azonban ezt felperes S. személyes nyilatkozatával nem igazolja; különben pedig e kérdés csak felperes és Sz. közti perben lenne eldönthető. Ezekhez járul, mikép felperes a bizt. összeg részére való kifizetését ezuttal a miatt sem követelhetné, ha ahhozi tulajdonjogát igazolta volna is, minthogy a

bizt. összegre mint Sz. illetőre, ennek hitelezői által végrehajtások történtek, s felperes nem mutatta ki, hogy tulajdonjoga elismerését, s a végrehajtási jogok megszüntét a végrehajtatók ellen is kieszközölte volna.

A legf. itélőszék mindkét alsóbirósági itéletet megváltoztatván, felperes kereseti jogosultságát megállapitotta s az eljáró biróságot a kereset érdemleges elintézésére utasitotta következő indokolással:

Miután a biztositási összeg a fennálló jogi fogalom szerint a biztositott tárgy egyenértékét képviseli; miután felperes tulajdoni joga a biztositott s leégett tárgyakra az *A.* szerződés s a *C.* itéletnél fogva kétséget nem szenved; miután a kérdéses tárgyak az *A.* szerződés szerint vállalt kötelezettség megerősitésére s felperes érdekében biztositottak, s a biztositást saját neve alatt eszközlő Sz. a biztositási bárczát Sz. D., K. Ferencz s H. K. tanuk szerint az *A.* szerződés folytán felperesnek tulajdoni joggal adta át; miután alperes azt, hogy a kártéritési összeg tőle akár Sz. akár ennek jogán egy 3-ik által is követeltetnék, nem is állitja, annál kevésbé igazolja, a 7—29 szerint tanusitott foglalások pedig tulajdoni jog megállapitására egy magukban alkalmas bizonyitéknak tekinthetők nem levén, azok felperes tulajdonjogát nem érinthetik; miután az *A.* szerződésnél fogva a kérdéses tárgyakra s igy az azok egyenértékét képviselő kárkövetelésre is, tulajdoni jog átruházásának szüksége fenn sem forgott, de ha fenforgott volna is, annak a bizt. társulatnáli be nem jelentése, az alapszab. 7. 18. §§. értelmében sem képez oly mulasztást, mely a bizt. szerződés érvénytelenségét vonná maga után stb. stb.

17.

A kézmü-árukkali kereskedelem körében (Manufactur-Waaren-Branche) a pesti piaczon fenáll-e oly kereskedelmi szokás, mely szerint eladó kötelessége a kikötött határidőn belöl, a vevőt arról értesiteni, hogy a szállitandó áru rendelkezésére készen áll?

(1878. évi junius hó 18-án 445. sz. a.)

Str. Edének W. Mór L. elleni szerződés teljesitése iránti, s ebből folyólag 373 darab lópokrócz átvétele s 1738 frt fizetése iránti perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Felperes keresetével elutasittatik.

Indokok. Felperes az *A.* alattiban az ott kitett mennyiségü és áru lópokróczoknak 1877. deczember 15-ig leendő szállitására kötelezte magát. Ugy magának az *A.* alattinak értelméből, mint a felek beismeréséből kétségtelen, hogy a szállitani kötelezett pokróczok a

szerződés megkötésekor Budapesten nem voltak, hanem a gácsi posztógyárból lettek volna a szerződés teljesitésének helyére Pestre szállitandók, minek folytán a jelen esetben a keresk. törvény 323. §-a alkalmazást nem is nyerhet.

Arról azonban, hogy felperes tartozott-e az árukat alperesnek üzleti helyiségében avagy a vaspályaudvarnál átadni, vagy pedig alperes tartozott volna-e azokat felperes raktárában átvenni, a szerződés nem intézkedik.

De ezen kérdés jelen perben egészen közömbös is, mert az áruk szállitása nem bizonyos határnapon, hanem csak bizonyos határidő alatt lévén teljesitendő, az átadást, illetve átvételt minden esetre meg kellett előzni vagy alperes tudakozódásának, hogy a pokróczok átvehetők-e, vagy felperes erre vonatkozó értesitésének, a miből önkényt következik, hogy jelen perben a döntő kérdés nem az, hogy ki és hol tartozott az árukat átadni, illetve átvenni, hanem az, hogy tartozott-e alperes felperesnél az átvehetés iránt tudakozódni, avagy felperes tartozott-e alperest az áruk megérkeztéről értesiteni? s eltelvén a szerződésileg kikötött határidő anélkül, hogy alperes felperesnél tudakozódott vagy felperes alperest értesitette volna, a mulasztás melyik felet terheli?

A kereskedelmi szokás szerint nem alperes tartozott felperesnél tudakozódni, de felperes tartozott alperest arról, hogy az áruk átvehetők, értesiteni, de ez a dolog természetéből is következik, mert az *A.* alattiban a teljesitésnek csak véghatárideje lévén megállapitva, felperest illette volna meg a jog esetről-esetre meghatározni, hogy a véghatáridőn belől mikor és mily mennyiségü pokróczot fog szállitani.

Alperesnek tehát mindaddig, mig erről nem értesittetik, sem kötelességében sem módjában nem áll magának felperes szándékáról tudomást szerezni, hanem a nélkül, hogy az átvételben késedelmesnek lenne tekinthető, jogositva volt felperes ezen értesitését bevárni.

A miből következik, hogy akár felperes tartozott az árukat alperesnek üzleti helyiségében avagy a vaspályaudvarban átadni, mint a hogy alperes állitja, akár alperes tartozott azokat felperes raktárába átvenni, mint a hogy felperes állitja: nem alperes tartozott a szállitás iránt felperesnél tudakozódni, hanem felperes volt köteles alperest a szerződés teljesitése iránti szándékáról, a szállitás eszközléséről értesiteni, s ha ezt nem tette, ugy a kereskedelmi szokásból mint a dolog természetéből folyó kötelességet mulasztott.

Felperes azonban maga is beismeri, hogy ezt a szerződésben kikötött határidő elteltéig nem tette, s igy a szerződés teljesitése iránti szándékát sem nyilvánitotta, holott ez a fentebbiek szerint kötelessége lett volna; nem alperest az átvételben, de felperest az átadásban kellett tehát késedelmesnek tekinteni, a mihez képest alperesnek a k. t. 353. és 355. §§-ai értelmében a határidő elteltével joga volt a szerződéstől elállani, felperesnek pedig nincs többé joga a szerződés teljesitését követelni.

De még az esetben is, ha felperes alperest a szállitásról értesiteni nem tartozott, hanem alperes lett volna köteles az átvételre jelentkezni s igy ő lenne késedelmesnek tekintendő, felperes az esetben sem követelhetné a szerződés teljesitését, mert a k. t. 355. §-a szerint, ha a teljesitésnek határozottan kijelölt határidőben kell történni, mint jelen esetben, az, ki a szerződés teljesitéséhez ragaszkodni kiván, erről a határidő elteltével a másik felet azonnal értesiteni tartozik.

A szerződés teljesitésének végső határideje jelen esetben 1877. évi deczember 15-én letelvén, felperes alperest arról, hogy a teljesitéshez ragaszkodik, azonnal, vagyis a legközelebbi napon értesiteni tartozott volna, ezt azonban az *F.* alattihoz csatolt póstai feladási vevény szerint csak 1877. deczember 20-án, tehát elkésve tette, s igy az idézett törvény szakasza szerint a szerződés teljesitését még az esetben sem követelhetné.

Felperesnek felebbezése folytán a budapesti királyi itélőtábla 1878. évi márczius 19-én 1000. sz. a. következő itéletet hozott:

Az eljáró biróságnak fenti keletü és számu itélete az abban felhozott indokoknál helybenhagyatik.

Felperesnek ujabbi felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

Mielőtt jelen ügyben érdemleges határozat hozathatnék, azon lényeges körülménynek, hogy a kézmü-árukkali kereskedelem körében (Manufacturen-Waaren-Branche) a pesti piaczon fenáll-e oly kereskedelmi szokás, mely szerint az *A.* alatti kötés tárgyát képező ügylet természeténél fogva felperes kötelessége lett volna a kikötött határidőn belül alperest arról értesiteni, hogy a szállitandó áru rendelkezésére készen áll, szakértők közbejötte mellett leendő megállapitása szükségesnek találtatván, mindkét alsóbirósági itélet feloldása mellett, a fenjelzett irányban szakértők alkalmazása mellett további bizonyitási eljárás és ennek szabályszerü megejtése után a kifejlendőkhez képest ujabb itélet hozatala rendeltetik el.

18.

A foglaló kétszeregének megitélése kártéritési czimen alapszik. A mennyiben alperes az e czimre alapitott kártéritési követelésével elutasittatott s az elsőbirósági itéletet felebbezte: azon körülmény, hogy alperes felebbezésében felperest csakis a foglaló kétszeregében elmarasztaltatni kérte, miután az árkülönbözetből eredő kár a foglaló kétszeregében benfoglaltnak tekintendő, utjában nem állhat annak, miszerint a foglaló helyett a perben követelt kártéritési összeg a felülvizsgálat tárgyát ne képezhesse.

(1878. évi junius hó 11-én 397. sz. a.)

T. Zsigmond felperesnek S. Lajos elleni 2741 frt iránti perében az elsőbiróság következőleg itélt:

Alperes S. Lajos köteles felperes T. Zsigmondnak 2559 frt tőkét, ennek 1876. évi augusztus 16-tól járó 6% kamatait lefizetni.

Indokok. Alperes a keresetnek alapul szolgáló azon körülmény beismerése mellett, hogy felperestől vásárolt és tényleg átvett 337 és $1565^{1}/_{10}$ mázsa árpa-vételár végrészlete fejében 2741 frt 27 krral tartozik, viszonkereset czimén beszámittatni és illetőleg megitéltetni kíván:

1. Azon állitólagos alapon, mert felperes részéről az *A.* és illetve 5. szám alatti adásvevési szerződés betöltve nem lőn, az adott 2000 frt foglaló kétszeregét = 4000 frt,

2. az átadott gabonamennyiség birói lefoglalása miatt származott váró pénz megtéritése czimén 225 frt,

3. felperes által visszatartott 263 zsák értéke fejében 181 frttal, sőt mennyiben az egy tétel alatti kétszeres foglaló biróilag meg nem állapittatnék, felperest az általa ki nem szolgáltatott $1097^{9}/_{10}$ árpamennyiség árkülönbözete fejében a 7·/. alatti itélet értelmében 1265 frt kártéritési összegben kéri elmarasztaltatni.

Minthogy az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 276. §-a szerint a foglaló kétszerege megtéritésének csak azon esetben van helye, ha a szerződés teljesitése egyátalán nem történt meg, e kötelezettség csak azon szerződő felet terheli, kinek vétkessége miatt a szerződés be nem töltetett, a per tárgyát képező jelen adásvevési ügylet pedig nagy részben foganatba ment és alábbiak szerint felperes ellenében mulasztás egyáltalában nem igazoltatott; minthogy továbbá felperesi követelés biztositási czéljából elrendelt birói intézkedésekből származtatott költségek felperes hátrányára jogszerüleg fel nem számithatók, ez okokból alperes javára az 1. és 2. alatt részletezett viszonkereseti összegek megállapithatók és beszámithatók nem voltak.

De elutasitandó s illetőleg birói figyelmen kivül hagyandó volt a kártéritési czimen követelt 1265 frt iránti viszonkereset is.

Mert: jóllehet a 8. alatti távirat arra nézve, hogy felperesi részről az 5. alatti adásvevési zárlatban kötelezett árpamennyiség kiszolgáltatva nem lőn, valamint a 7·/. alatti itélet arra nézve, hogy alperes ugyanezen zárlat átruházásából kifolyólag 1265 frt árkülönbözet megtéritésében marasztaltatott el, bizonyitékul szolgál, miután azonban alperes saját beismerése szerint felperes által szállitani szándékolt 40 zsák árpát el nem fogadta, holott Sz. György és K. Imre tanuk egybehangzó vallomásaik szerint, az el nem fogadott árpakészlet az eladott árpával tökéletesen hasonminőségü volt, továbbá miután alperes a minőség iránti kifogásaival az idézett törvény 346. §-a szerint az eladót azonnal nem értesitette, sőt ezen hiányokra alapitott kereseti jogát is csak az 1877. évi márczius 29-én tartott tárgyalás alkalmával, tehát a 349. §-ban kitüzött 6 havi határidő letelte után kisérti meg érvényesiteni, igy a kötelezett átvétel megtagadása által a szerződés betöltését önmaga akadályozván, s az átvétel megtagadása iránti kifogásait elkésetten terjesztvén elő, ebbeli mulasztásai miatt az árkülönbözet czimén támasztott kártéritési igényei megállapithatók nem voltak, viszont azonban, miután a 3. tétel alatt követelt zsákok visszatartása kérdésében ajánlott főeskü iránt felperes nem nyilatkozott, az árra nézve pedig egyátalán kifogást nem tett, e czimen alperes javára 181 frt 50 kr megitélendő s felperesi követelésből levonandó volt. Ezek szerint tehát alperes 2559 frt 77 kr tőke, ennek a kereset beadása napjától lejártnak tekintendő 6% kamataiban elmarasztalandó volt.

Mindkét fél felebbezése folytán a budapesti királyi itélő tábla 1878. évi február 4-én 1509. sz. a. következő itéletet hozott:

Az elsőbiróság itélete, amennyiben azáltal alperes 2334 frt 77 kr tőkének s ez összeg után 1876. évi aug. 16-tól járó 6% kamatnak megfizetésére köteleztetett, helybenhagyatik; amennyiben pedig alperes még 225 frt megfizetésében is elmarasztaltatott, megváltoztatik, s ezen összeg iránti keresetével felperes az erre irányzott alperesi viszonkeresetnek helyt adva, elutasittatik.

Indokok: Annak megjegyzése mellett, hogy a felebbviteli biróság a felek által felebbezésükben előterjesztett kérelmen túl nem terjedhet, alperes pedig felebbezésében csak a foglaló kétszerege és 225 frt váró pénz iránt viszonkeresetileg előterjesztett követelésének megitélését szorgalmazván, a kártérités czimén esetleg követelt 1265 frtra nézve az elsőbiróságnak elutasitó itélete felülvizsgálat tárgyát nem képezheti: az elsőbiróság itélete, amennyiben azáltal alperes a részéről felperes által visszatartott zsákok ára fejében vi-

szonkeresetileg követelt 181 frt 50 kr levonása után 2334 frt 77 kr, s ennek kamataiban elmarasztaltatott, helybenhagyandó volt, mert alperes beismeri, hogy az átvett árpa ára fejében a 2000 frt foglaló beszámitása után is 2741 frt 27 krral felperesnek adósa maradt.

Ez összegből azonban alperes viszonkeresetének helyt adva, levonandó volt:

1-ször. Az elsőbiróság által megitélt 181 frt 50 kr, mert felperes az alperes által a polgári törv. rendtartás 230. §-a szerint a viszonválaszban is kinált atott az iránti főesküre nézve, hogy a hozzáküldött zsákok közül 363 db. nem maradt nála, a kereskedelmi ügyekben követendő peres eljárást szabályozó rendelet 18. §-a szerint kérelmeztetett, végiratot nem adott, a zsákok értékére nézve pedig kifogást nem is tett.

2-szor. Levonandó volt az elsőbiróság itéletének e részbeni megváltoztatásával az alperes által váró pénz czímén viszonkeresetileg követelt 225 frt.

Mert: beismert tény, hogy alperes ezen összeget azért tartozta fizetni, mert felperes a gabonával megterhelt hajónak elinditását letiltá, a biztositási végrehajtás azonban minden következményeivel együtt megsemmisittetvén, a megsemmisitett eljárás által alperesnek okozott költségeket felperes megtériteni tartozik.

Foglaló kétszeregének megfizetése iránti viszonkeresetnek helyt adni nem lehetett, mert a szerződés mindkét fél részéről nagyobb részben teljesittetett, s ugy felperest a további szállitásban, mint alperest az átvett árpa árának kifizetésében mulasztás terheli.

A kamat az árpa átvétele napjától volt megitélendő, mert az A. alatti szerződés szerint a fizetésnek a szállitásra kiszabott 8—10 napon belől lett átvételkor kellett történni.

Mindkét fél felebbezése folytán a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi jun. hó 11-én 397. sz. a. következő végzést hozott:

Tekintve, hogy a foglaló kétszeregének megitélése kártéritési czímen alapszik, mely czímen alperes vagy az adott foglaló kétszeregében, vagy pedig az árkülönbözetből eredő 1265 frt kártéritési összegben, felperest viszonkeresetileg elmarasztaltatni kérte; tekintve továbbá, hogy amennyiben alperes az e czímre alapitott kártéritési követelésével elutasittatott, az elsőbirósági itéletet felebbezte, és hogy azon körülmény, hogy alperes felebbezésében felperest csakis a foglaló kétszeregében elmarasztaltatni kérte, miután az árkülönbözetből eredő kár a foglaló kétszeregében benfoglaltnak tekintendő, utjában nem állhat annak, miszerint a foglaló helyett a perben kö-

vetelt 1265 frt kártéritési összeg a felülvizsgálat tárgyát ne képezhesse: a neheztelt itélet feloldatik és odautasittatik a budapesti kir. itélőtábla, miszerint a fennérintett kártéritési összegre nézve is, jelen ügyet vizsgálat alá véve, az erre is kiterjedő ujabb érdemleges itéletet hozzon.

19.

Valamely tanintézet javára, és pedig örökidőre érvényesen létrejött alapitvány megszüntetése csak akkor foglalhat helyt, ha az alapitó oly jogainak megsértése panaszoltatik, melyek megsértése esetére az alapitólevélben, az alapitvány megszüntetése feltételül köttetett ki; más sérelmek esetében az alapitó csak arra jogositott, hogy az ily sérelmek orvoslatát, s jogai helyreállitását annak utján érvényesithesse.

(1878. julius 22. 4803. sz. a.)

Sz. István, S. Orbán Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegye alispánja, mint a Jász kerület tanbizottságának elnöke e. a jászberényi gymnasium javára tett alapitvány érvénytelenitésére 1876. januárban a jászberényi tszék előtt pert inditván,

a tszék 1877. julius 12. 3080. sz. a. itéletet hozott, melyben felperest keresetével elutasitotta;

mert azon felperesi állitás, hogy ő egy tanár kinevezési jogának gyakorlatában gátoltatott, miért az alapitvány egészen semmis, saját *B.* alatt csatolványával czáfoltatik. Az alapitó levél szerint ugyanis az alapitvány örök időre feltétlenül s visszavonhatlanul s rendeltetésétől elvonhatlanul tétetett nemcsak, hanem még az esetben sem enyészik el az alapitó javára, ha maga a gymnasium megszünnék is. Az alapitó levél minden egyéb pontjai, világos szövege szerint, kizárólag a kezelésre vonatkoznak. De mint kezelési feltétel sincs határozottan kikötve az, hogy a mennyiben felperes mindaddig, mig az alapitványi 12250 frt tőkét készpénzben le nem fizette, évenkint kamat fejében egy tanár fizetésére 733 frtot köteles fizetni, e kötelezettségét megtagadhatja, ha az illető tanár kinevezésére nem folyt volna be. Sőt abban határozottan az foglaltatik, hogy a Jász kerületek hatósága felperessel bármelyik osztálytanár fizetése iránt rendelkezik; s csupán felperes alapitó óhaja gyanánt van kifejezve, hogy ő a 7-ik osztály tanárát fizesse azon nyilvános kikötéssel, hogy azt ő is nevezze ki. Kétségtelen tehát, hogy ezen kikötés, miután egyuttal az alapitó határozottan kijelentette, hogy a hatóság jogositva van tőle bármelyik osztálytanár fizetését követelni, nemcsak az alapitvány egészére, de egyes évi kamatrészletekre nézve sem bir, semmi körülmények közt azon hatálylyal, hogy abból kifolyólag

felperes a vonatkozó évekre a fizetési kötelezettség alóli feloldását követelhesse.

E szerint a keresetet, ugy az alapitvány egészbeni érvénytelenitése, mint az 1871. okt. 1-je óta eddig esedékes évi részletek fizetésének kötelezettsége alól felperes feloldatása tekintetéből, utóbbi részben annyival inkább el kellett utasitani, mert a keresetből kitünik, hogy e részletek iránt, még pedig nem is e tszéknél, birói eljárás van folyamatban, s ezen első foly. tszék nem lehet hivatva más biróság határozatait, mint a jelen keresetben kéretik, érvényteleneknek nyilvánitani.

A kir. tábla 1878. jun. 14. 55177. sz. a. az elsőbiróság itéletét hhagyta;

Indokok: Bárha alperes a keresetre törvényes időben elleniratot nem adott be, s e miatt igazolási kérelme megtagadtatott, következőleg a keresetben felhozott ténybeli állitások a perr. 111. §. szerint általa beismerteknek, s ellene bizonyitottaknak tekintendők; mindazonáltal ezen bizonyitott tények alapján, nem adathatott hely felperes keresetének. Mert a perr. 245. §. értelmében, a birói itéletek bebizonyitott tények alapján ugyan, de minden esetben a törvények szerint hozandók; a törvények szerint azonban felperes *B.* a. alapitványa, ama tények alapján, melyek a keresetben felhozattak, érvényen kivül nem helyeztethetik.

Felperes ugyanis oly körülményeket, melyeknél fogva alapitványának érvénytelen módon létrejötte megállapitható volna, fel nem hozott, s nem is kérte azt eredetileg érvénytelennek nyilvánittatni, hanem arra intézte keresetét, hogy az alapitványi oklevél azon sérelmek miatt érvénytelenittessék, helyesebben szüntettessék meg, melyek az azon oklevélben kikötött jogain alperes által 1871 óta ejtettek. Ugyde a *B.* alapitó levélben felperes javára megállapitott jogok megsértése, vagy megtagadása esetére, az alapitvány megszüntetése feltételül nem levén kikötve, ilyetén sérelmek, ha fenforognának is, felperest az örök időre kötelezett alapitványnak visszavonására, megszüntetésére, vagy érvényen kivül helyezésére nem jogositják.

Nevezetesen a kereset pontjaiban elősorolt azon tények is, hogy az alapitványilag javadalmazott tanintézetnél, némelyik tanévre a felperes által fizetendő tanári állomásra, rendes oklevéllel ellátott egyén ki nem jelöltetett; hogy több izben szerzetesrendü, legtöbbször pedig nem okleveles tanár alkalmaztatott; hogy némely tanévben felperes tanár kinevezési joga megtagadtatott; hogy az alapitványi járadékok fizetése iránt felperes többrendbeli perrel

támadtatott meg; hogy ezen perekben a 735 frt évi járadék, alapitványi tőke kamatjaként vétetett követelésbe; s végre, hogy felperes a tanbizottság tagjául be nem választatott; ha mindezen tények által felperesnek valóban létező alapitványi jogai sértettek volna is meg, felperesnek csak arra adhattak jogot, hogy ezen valódi vagy vélt sérelmek orvoslását, s jogainak helyreállitását annak utján érvényesithesse; részint pedig arra, hogy védelmét az ellene támasztott perekben előterjeszthesse. Ezen okból stb. stb.

A legfőbb Itélőszék a kir. tábla itéletét indokolásánál fogva helybenhagyta.

20.

1. Ingók tulajdona csak tényleges átadás és átvétellel szerezhető meg.
2. Feleknek az átadás megtörténte iránti beismerése harmadik személyek irányában bizonyitékul nem szolgálhat.

(1878. évi julius hó 4-én 5198. sz. a.)

V. Pálné K. Karolinának, L. Antal és V. Pál elleni igényperében az elsőbiróság következő végzést hozott:

Felperesnő K. Karolina V. Pálné által igényelt s az 1876. évi február 14. napján L. Antal végrehajtató részére felvett végrehajtási jegyzőkönyvben 1—11. tétel alatt összeirt ingóságok felperesnő K. Karolina tulajdonainak biróilag kimondatván, ugyanazok a birói zár és foglalás alól felmentettek.

Indokok. Mert felperesnő a periratokhoz *C.* alatt csatolt s 1868. november 1-én közte és R. János között létrejött egyesség 3. pontja szerint a végrehajtási jegyzőkönyv emlitett és összeirtingóságokhozi tulajdoni jogát kellőleg beigazolta;

mert továbbá a hit alatt kihallgatott tanuk egyhangu vallomásából nemcsak a tulajdoniság, hanem a tárgyak ugyanazonossága is kitünik.

Ezeknél fogva felperesnő tulajdoni joga megállapitandó és a lefoglalt ingóságok a zár alól felmentendők voltak.

Alperesnek felebbezése folytán a budapesti kir. itélőtábla 1878. évi február 5-én 1402. sz. a. következő végzést hozott:

Az eljáró biróság végzése megváltoztatik; felperes keresetével elutasittatik.

Indokok. Mert: Ingók tulajdona csak tényleges átadás és átvétellel szerezhető meg, minthogy pedig felperes I. rendü alperes tagadása ellen nem bizonyitotta, hogy a kérdéses ingóságokat tényleg át és birtokába vette; minthogy továbbá a szerződő feleknek a *C.* alattiban foglalt abbeli beismerése harmadik személyek irányában

bizonyitékul nem szolgálhat; minthogy végre a lefoglalt ingóságok végrehajtást szenvedett birtokában találtattak: ennélfogva az eljáró biróság végzését megváltoztatni s felperest keresetével elutasitani kellett.

Miről is azzal értesittetik, hogy a semmitőszék jelen esetre a prtds 304. §-át alkalmazhatónak nem találta.

Felperesnek felebbezése folytán a magyar kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi julius hó 4-én 5198. szám alatt következőleg végzett:

A budapesti királyi itélőtáblának 1878. évi február 5-én 1402. sz. a. kelt végzése indokolásánál fogva helybenhagyatik.

21.

Közszerzeményi minőségnek és értéknek meghatározása felfedező eskü tárgyát nem képezheti.

(1878. évi julius hó 2-án 5228. sz. a.)

Sch. Henriknek Sch. Lipót elleni 7637 frt 50 kr hagyatéki érték felfedezése iránti perében az elsőbiróság következő végzést hozott:

Tekintve, hogy felperes édes anyja Sch. született E. Francziskának leszármazó örököse, és alperes nem tagadta, hogy felperes nem lenne hivatva nevezett édes anyja hagyatékában örökösödni;

tekintve továbbá, hogy felperes örökösödési igényeinél fogva fel van jogositva az örökséget képező hagyatéki vagyonnak, illetve értékeknek megtudására: ennél fogva meghagyatik alperes Sch. Lipótnak, miszerint folyó 1877. évi október hó 8-án délelőtt 9 órakor ezen királyi törvényszék előtt megjelenvén, azon alkalommal felfedező eskü alatt, mindazon ingó vagyont, illetve értékeket, melyek néhai Sch. szül. E. Franczisks kizárólagos tulajdonát képezték és elhalálozásakor megvoltak, fedezze fel, és ezen esküt annál bizonyosabban tegye le, minthogy különben a felperes által 3918/1873. számu keresetében néhai Sch. szül. E. Franczisks hagyatéki vagyonának állitott mennyiség valónak vétetni fogna.

Felperesnek azon kérelme, hogy a felfedező eskü alperesnek nejével született E. Francziskávali házasságának tartama alatt nevezett vagyonra nézve is kiterjesztessék, — mellőzendő volt, — mert felperes mivel sem igazolta, hogy alperes és nevezett neje házasságuk tartama alatt valamit közösen szereztek volna, és hogy az örökhagyónő után valamely közszerzeményi vagyon maradt volna.

Felperesnek felebbezése folytán a budapesti kir. itélőtábla 1878. évi január hó 9-én 61261. sz. a. következő végzést hozott:

Az elsőbirósági végzés azon részében, mely szerint alperes azon ingó vagyon, illetve értékeknek, melyek néhai Sch. született E. Franczíska kizárólagos tulajdonát képezték és elhalálozásakor megvoltak, eskü alatti felfedezésére köteleztetett, mint nem felebbezett érintetlenül hagyatik.

Azon részében azonban, mely szerint felperes a közszerzeménynek eskü alatti felfedezése iránti keresetével elutasittatott, megváltoztatik, és alperes tartozik azon ingó értéket is, melyek alperes neje néhai Sch. szül. E. Franczískának alperesseli házasságának tartama alatt szereztettek, és neje Sch. szül. E. Franczískának elhalálozásakor megvoltak a kitüzendő határnapon, eskü alatt felfedezni.

Indokok. Mert törvényeink szerint az örökös jogositva van attól, ki az örökségi vagyont elfoglalta, az örökségi ingó javaknak eskü alatti felfedezését követelni, s mert azon kérdés eldöntése, vajon a házasság alatt szerzett vagyon, közszerzeményt képez-e, az ügy érdemleges eldöntéséhez tartozik.

Alperesnek felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi julius hó 2-án 5228. szám alatt következő végzést hozott:

A budapesti kir. itélő táblának fentebbi keletü és számu végzése felebbezett azon részében, mely szerint alperes a neje E. Franczískávali házasságának ideje alatt szerzett s nevezett nejének halálakor megvolt ingók értékének felfedezésére köteleztetett, megváltoztatik, s e tekintetben az eljáró biróságnak szinte fentebbi keletü és számu végzése hagyatik helyben.

Indokok. Mert felperes mindazon tárgyakat, melyeket közszerzeménynek kivánt tekinteni, az örökösödés iránt inditott keresetében egytől-egyig felsorolván, azok, mint tudvalevők, eskü alatti felfedezésének szüksége fen nem forog, közszerzeményi minőségüknek és értéküknek meghatározása pedig felfedező eskü tárgyát nem képezheti.

22.

Ama szabály, hogy ha valamely kötelezettség teljesitésére nincs meghatározott idő kikötve, annak teljesitése bármikor követelhető, azon esetre is alkalmazandó, midőn a jogositott a kötelezettség teljesitését a kötelezett tetszésére bizta, azonban ez kötelezettségét nem teljesitette.

(1878. julius 8-án 6281. sz. a.)

S. M. czégnek Sz. Mihály ellen 26 frt 15 kr s jár. iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Ha alperes leteszi a póteskűt azirånt, hogy felperessel abban egyezett meg, hogy követelését tetszése szerinti időben és részletekben fizetheti, az esetre felperes keresetével, mint idő előttivel elutasittatik; következő indokoknál fogva: alperes elismerte azt, hogy az *A.* alatti számlában foglalt ruhanemüeket felperesnél megrendelte, s átvette; kifogást tett azonban a kereset, mint időelőtti ellen, azt állitván, hogy alperes a fizetési időt és a részletek mennyiségét felperes tetszésére bizta; kifogást tett továbbá az érdemben is, jelesül kifogást tett a ruhanemüek kitüntetett ára ellen, azt is állitván, hogy azok olcsóbban lettek kialkudva, és hogy egy nadrágot alperes vissza vett. Jelen ügy elbirálásánál első sorban a kereset idő előttiségére vonatkozó kifogás lévén figyelembe veendő, miután e tekintetben alperes kifogásként felhozott abbeli állitását, hogy a fizetés tetszésére volt bizva T. S. tanu vallomásával félpróbaerejüleg beigazolta, annálfogva a teljes próba begyőzése végett neki a póteskűt megitélni, és a per kimenetelét első sorban annak le vagy le nem tételétől függővé tenni kellett.

Felperes felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márczius 19-én 66681. sz. a. következő itéletet hozott:

Az elsőbiróság itélete a kereset időelőttiségének kérdésében intézkedő felebbezett részében megváltoztatik, s alperes időelőttiségi kifogásának elvetésével, felperes keresetének ez irányban feltétlenül hely adatik;

mert oly esetekben, midőn a kötelezettség teljesitésére határidő kikötve nincs, a teljesités rendszerint bármikor követelhető, s miután azt, hogy a kereseti követelés fizetésére nézve köztük meghatározott határidő lett volna kikötve, alperes maga sem állitja, ily kikötés hiányában alperes az előadása szerint kiszolgáltatott áruk árát követelni, mind a fentebbiek, mind a köztük kötött jogügylet természete értelmében jogositott, ezeknél alperes időelőttiségi kifogását feltétlenül elvetni, s felperes keresetének ez irányban helyt adni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

23.

Beszámitás ugyan kifogás utján is érvényesithető, de beszámitás tárgyát csak az oly követelések képezhetik, melyek világosak, határozottak és lejártak és felperes követelésével egy jogalapból származnak.

(1878. julius 8-án 6737. sz. a.)

H. József felperesnek B. József alperes ellen 72 frt haszonbéri hátralék iránt inditott sommás perében az elsőbiróság az esetre, ha alperes a főesküt leteszi arra, hogy felperes alperestől 75 frt értékü szénát vett, melyre 5 frt előleget adott, a többi pedig 1875. évi haszonbérbe számittatván, ez által a haszonbérleti összeg kiegyenlittetett, s most már azzal felperesnek nem tartozik, azt a kereset alól felmentette;

mert a kihallgatott tanuk egybehangzó vallomása által teljes bizonyerőre emeltetett az, hogy alperes felperestől 9 hold földet, holdjától fizetendő 16 frt bér mellett felvett s azt tettleg birtokolta, melynek évi haszonbére 72 frtra rugott.

Alperesnek az eskü döntő ténykörülményre nézve felperes által lett visszakinálás folytán oda itélendő.

A bpesti kir. itélő tábla 1878. márczius 13-án 64154. sz. a. hozott itéletével az eljáró biróság itéletét megváltoztatta, s alperest két forintnak 1876. január 30-tól, mint a kereset meginditása napjától járó 6% kamataival együtt leendő megfizetésében feltétlenül elmarasztalta; a többi követelésétől pedig felperest csak azon esetre utasitotta el, ha alperes a főesküt leteszi arra, hogy felperes tőle 75 frt értékü szénát vett, melyre 5 frt előleget adott, a többit 1875. évi haszonbérbe számitván, ezáltal a haszonbéri összeg kiegyenlittetett, s most már azzal felperesnek nem tartozik:

mert alperes az itélet szövegében foglalt döntő ténykörülményre felperest a főeskűvel megkinálta, felperes pedig a főesküt alperesnek visszakinálta; ennélfogva a p. t. rendt. 232. §-a értelmében a főesküt alperesnek oda itélni, s annak letétele esetén felperest 70 frt bérhátralék iránti keresetével elutasitani, az eskü le nem tétele esetére pedig alperest 35 frt fizetésében elmarasztani, a másik 35 frt iránti követelésével pedig felperest azért kellett elmozditani, mert a becsatolt sajátkezü levelében maga beleegyezett abba, hogy a 70 frt széna árának fele része az 1875. évi haszonbérbe betudassék. A két frt megfizetésében végre felperes feltétlenül elmarasztalandó volt azért, mert saját beismerése szerint 75 frton eladott széna árában 5 frtot felvett felperestől; tehát 72 frt haszonbérből 5 frt levonása után 2 frt tartozása világos.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét megváltoztatta és az elsőbiróság itéletét azzal a változtatással hagyta helyben, hogy alperes feltétlenül tartozik felperesnek 37 frtot, s annak 1875. január 31-től járó 6% kamatot megfizetni:

mert alperesi tagadással szemben felperes a beadott haszonbéri szerződéssel és a kihallgatott tanukkal bebizonyitotta, hogy alperes neki a kereset megindításakor 72 frt haszonbér összeggel volt tartozásban. A mi már ezzel szemben alperesi ellenkövetelést illeti, miután a peres felek között a haszonbér a kötlevél tartalma szerint 1875. Szent-Mihály napkor kezdődött, ellenben alperes a póttárgyaláson azt állitotta, hogy felperesnek szénát még 1875-ben adott volna el, annálfogva ellenkövetelése nem egy jogalapból származván, sem határozott, tiszta és lejárt tartozás nem lévén, szemben felperesi követeléssel érvényesithető nem volt, mivel azonban felperes 1875. november 30-án irott levelében az egész 70 frtból, melyet akkor sem ismert el felét egyedül szivességből elfogadott és a haszonbérbe betudatni engedte, a haszonbéri tartozásból leszámittatott. A még ezen kivüli 35 frtra nézve alperesnek szabadságában áll igényeit külön perrel érvényesiteni.

24.

1. A kereset kijavitását az ellenirat beadása után csak a kereseti kérelem megváltoztatása és a követelés felemelése esetén nem engedi meg a ptrs 68. §-a, tehát ez nem alkalmazandó arra az esetre, midőn a válaszban az egyik alperes által képviselt kiskoruak neveiben történt tévedés igazittatik ki.

2. A szerződés szinleges volta az ezt állitó fél által, és pedig nem puszta következtetések, hanem perrendszerü bizonyitékokkal bizonyitandó be.

(1878. julius 11-én 5174. sz. a.)

Özvegy A. Sibilla, ugymint néhai férje A. Pétertől származott gyermekeinek gyámjának A. Ferencz s társainak 600 frt járul. iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

A keresetlevél azon hozzáadással, hogy felperes özvegy A., szül. B. Sibilla által képviselt kiskoruak nevei A. Jakab és Antal, azután alperes özvegy A. Magdolna által képviselt kiskoruak nevei A. Erzsébet, József és Dominik a keresetlevélben felvétetnek, kijavittatik és igy felperesek keresetükkel elutasittatnak; következő indokoknál fogva:

A kereset kijavitását az ellenirat beterjesztése után csak a kereseti kérelem megváltoztatása és a követelés felemelése esetén a ptrs 68. §-a értelmében nem engedvén, jelen esetben egyedül a fel-

peres által és az egyik alperes részéről képviselt kiskoruak nevei a kereset kijavitására szolgálván alkalmul, az biróilag megengedhető volt, annálfogva a keresetlevél kijavitása az itélet szerint rendeltetett el; ellenben a per érdemében alperesek által az ellenirathoz ·/. alá becsatolt, s felperesileg nem tagadott okmánynyal beigazolván, miszerint felperesek jogelődje A. Péter az őt illető 3500 frt örökségét kifizetve felvevén, s azt a törvény szabályai szerint nyugtatván, az ellen felperesileg kifogásolt állitás, t. i. hogy a kereset alapjául vett 3500 frt után még 600 frt ki nem fizettetett volna, a tanuk vallomásával be nem bizonyittatván, annálfogva felperesek keresetüktől elmozditandók voltak.

A bpesti kir. itélőtábla 1877. évi november 5-én 26756. szám alatt hozott itéletével, az elsőbiróság itéletét azon értelmezéssel, hogy felperes kiskoru gyermekei gyámja minőségben inditott keresetével elutasittatik, helybenhagyta; következő indokoknál fogva:

Felperes azon állitását, hogy néhai férje 3500 frtban megállapitott osztályrészéből alperesek még 600 frttal tartoznának elfogadható bizonyitékokkal jelen perben nem igazolta, mert az ellenirathoz csatolt ·/. alatti okiratban felperesnek néhai férje határozottan beismerte, hogy emlitett osztály részére nézve teljesen kielégittetett, s W. Oszkár tanu is határozottan vallja, hogy A. Péter az aláirás alkalmával beismerte, hogy a 3500 frtot felperes megkapta, ezen okirat ellenében, melynek felperes néhai férjét illetett örökrész kielégitésére vonatkozó tartalma, és W. Oszkár tanu által állitott beismerésével is igazoltatik alperesnek B. Mátyás által emlitett beismerését a kereseti követelés jogosultságára nézve részbizonyitékul elfogadni nem lehet; annál kevésbbé lehetett az utóbb emlitett tanunak vallomásához felperesnek póteskût itélni: mert ezen tanu vallomásából ki nem tünik, hogy alpereseknek állitott beismerésénél felperes jelen lett volna; s minthogy az alperesi bizonyitékok ellenében a felperes által javaslatba hozott főeskünek sem lehetett helyt adni, ennélfogva az elsőbiróság itéletét felperesnek keresetével elutasitására nézve helybenhagyni kellett, azonban a fentebbi értelmezéssel azért, mert a kiskoruaknak a válasziratban lett megnevezése nem tekinthető a kereset kijavitásának, hanem oly hiány pótlásnak, mely a p. t. rend. 11. §-ában és 297. §-ainak 14. pontjában érintett esetek hasonlatosságára utólag is eszközölhető, s mert a kereset kijavitása nem képezhet oly itéleti rendelkezési tárgyat, mint az elsőbiróság itéletében foglaltatik.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. tábla

itéletét az abban felhozott indokokon kivül még azért is helybenhagyta; minthogy felperes a válaszban felhozott azon állitását, hogy a ·/. alatti örökségi szerződésben az, hogy A. Péter örökségi illetményét megkapta, titkos családi okoknál fogva csak szinlelésből iratott, alperesi tagadás ellenében semmivel sem igazolta, s ezen körülményt felperes az általa alkalmaztatni kivánt főeskü szövegébe sem foglalta; s minthogy felperes állitása Z. Jánosnak, kire felperes mint tanura hivatkozott, vallomásával nem egyező, annyiban a mennyiben ezen tanu azt is emliti, miszerint néhai A. Péter osztályrészébe még 200 frt fizettetett oly módon, hogy ezen A. Péter részéről előleg felvett összeg szintén 3500 frtnyi osztályrészébe számittatott.

25.

Ha a felek között oly megállapodás jött létre, miszerint a kölcsönös áruszállitásból eredö követeléseket árurendelés és szállitás által fogják kiegyenliteni, s ezen megállapodásnak mily ideig való fenállására nézve a felek részéről semminemü korlátozó intézkedés nem tétetett: ilynemü üzleti viszonynak határozatlan ideig való fentartására senkit kötelezni nem lehet.

(1878. évi julius hó 3-án 5050. sz. a.)

Z. József és társának a «központi magyar gyógyszerészeti és müvegyészeti vállalat» czég elleni 195 frt 95 kr iránti perében, a budapesti VI. és VII. kerületi járásbiróság 1878. évi január hó 12-én 1551. szám alatt következő itéletet hozott:

Ha alperes, W. Leo megbizottja személyében leteszi a póteskät arra, hogy felperessel oly egyességre lépett, mely szerint az egymás ellenében áruszállitásból eredő követeléseket nem készpénzfizetés, hanem árurendelés és szállitás által fogják törleszteni, az esetre felperes keresetével elutasittatik. Ellenkező esetben köteles alperes felperesnek 195 frt 95 kr tőkét, ennek a kereset beadása napjától 1877. okt. 4-től számitott 6% kamatait megfizetni.

Indokok. Miután alperes K. Lajos tanu vallomásában arra nézve félbizonyitékot hozott fel, hogy felek között oly megállapodás jött létre, mely szerint a kölcsönös áruszállitásból eredő követeléseiket nem készpénz, hanem árurendelés és szállitás által fogják törleszteni, s miután ily egyesség a törvény által tiltva nincs és végre is hajtható, ennélfogva tekintettel arra, hogy a kereseti áruknak a kereseti értékben alperes által történt megrendelése és átvétele felperes által beigazoltatott, viszont felperes az ellen, hogy a kérdéses egyezség kötésére az ifj. Z. L. czég nevében jogosult volt, kifogást nem tett, W. Leo jogosultságát kifogásolni pedig nem hivatott, a fél-

bizonyiték kiegészitésére a póteskűt alperesnek megitélni, s a per kimenetelét e pótesků le vagy le nem tételétől függővé tenni kellett, annál is inkább, mert felperesi könyvkivonat tanusága szerint is a törlesztés áruban történt.

Felperesnek felebbezése folytán a budapesti királyi itélő tábla 1878. évi február hó 21-én 4231. sz. alatt következőleg itélt:

Az eljáró királyi járásbiróságnak fentebbi keletü és számu itélete az abban felhozott indokokból és még azért is helybenhagyatik, mert felperes czég a per során nem is állitja, hogy alperes czéget kereseti követelése fejébeni áruszállitásra felszólitotta, ez azonban azt megtagadta, vagy nem a kellő és elfogadható minőségben teljesitette volna.

Felperesnek további felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi julius hó 3-án 5050. sz. a. következőleg itélt:

Mindkét alsóbiróság itéletének megváltoztatásával feltétlenül köteles alperes felperesnek 195 frt 95 kr tőkét és ennek a kereset napjától vagyis 1877. évi október hó 4-től számitandó 6% kamatját 8 nap és végrehajtás terhe alatt megfizetni.

Indokok. Mert ámbár a felek között oly megállapodásnak létrejötte, miszerint a kölcsönös áruszállitásból eredő követeléseiket árurendelés és szállitás által fogják kiegyenliteni, K. Lajos tanunak kimondása, de az *A.* alatti könyvkivonat tételeinél fogva is igazoltnak veendő, mindamellett, tekintve, hogy ezen megállapodásnak mily ideig való fenállására nézve semminemü korlátozó intézkedés a felek részéről nem igazoltatik, ilynemü üzleti viszonynak határozatlan ideig való fentartására pedig senkit kötelezni nem lehet, és tekintve, hogy a követelés valódisága a per során igazoltatott, alperest a kereseti összeg és járulékaiban elmarasztalni kellett.

26.

A biztositási feltételekben kiköthető, hogy a biztositási ügylet nem lép hatályba addig, míg a biztositott a biztositási bárczát át nem veszi és a biztositási dijat meg nem fizette.

(1878. évi junius hó 26-án 5463. sz. a.)

Sch. Jakab felperesnek a triesti Azienda Assicuratrice magyarországi képviselősége elleni 1055 frt 82 kr és jár. iránt keresettel folyamatba tett rendes perben az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta.

Indokok: Felperes a kereseti összeget az ó-verbászi határban létezett alperes társulatnál jégkár ellen biztositott terményeiben

1873. évi május hó 21-én jégeső által történt kára fejében követelvén, köteles lett volna nemcsak azt, hogy terményei az alperesi társulatnál jégkár ellen biztositva voltak, s hogy ő a biztositási dij követelhetése szerződésszerü feltételeit a káreset megtörténte után is teljesitette, de kára mennyiségét is bizonyitani.

Felperes kára mennyiségét alperes tagadásával szemközt épen nem igazolta, nevezetesen tanui: O. Ferencz, O. Pál és R. Gáspár is ezen irányban csak az *E.* alatti bizonyitvány tartalma nagyobb részben igazolására szoritkoztak, ezen bizonyitványból pedig csak az vehető ki: az illető szántó földeken létezett termés hányadrészének felel meg az esett kár, és sem ezen bizonyitvány, sem a tanuk feleletei általában fel nem deritik, de a perben más uton, nevezetesen a válaszban kétrendbeli szövegben kinált, de már csak a szövegezésnél fogva sem elégséges főeskük által sem derittetett illetőleg derittethetett volna fel a kárnak a forgalomban lévő mértékek szerinti mennyisége; az akkori ottani árra tehát a kárt képező termény-mennyiség értékre nézve pedig mi bizonyiték sem nyujtatott.

Eltekintve tehát még alperes azon kifogásaitól is, hogy a biztositási szerződés a jégverés időpontjában még életbelépettnek nem tekintethetett volna, a mennyiben állitólag felperes akkor az *A.* alatti biztositási szerződésnek még birtokában nem volt és a biztositási dij fizetése iránti kötelezettségének még eleget nem tett volna; hogy továbbá a káreset bejelentése és a kereset inditása a szerződésszerü határidőkön tul történtek, s ehhez képest felperes kereseti joga a biztositási szerződésben foglalt kikötésekhez képest elenyészett volna: felperes keresetével már csak azon oknál fogva is, mivel kára mennyiségét nem igazolta elutasitandó, s mint pervesztes, alperes költségei fedezésére kötelezendő volt.

Felperes felebbezése folytán a kir. itélőtábla következő itéletet hozott:

Az elsőbiróság itélete megváltoztatik; azon esetre, ha felperes a becslő esküt arra leteszi, hogy az 1873. évi május 21-iki jégeső neki az alperes társulatnál biztositott vetéseken 1055 frt 82 kr kárt okozott, alperes társulat 1055 frt 82 kr tőke, ennek 1873. évi október 2-tól járó 6% kamatai és 80 forint perköltségnek végrehajtás terhe mellett megfizetésére köteleztetik, ellenkező esetben felperes keresetével e helyütt is elutasittatik.

Indokok: Alperes társulat tagadásba nem vette, hogy felperesnek biztositó ajánlatát elfogadta, s ennek folytán az 1873. évi május 19-én kezdődő biztositásról a bárczát kiállitotta, s azt ügynö-

kéhez felperes részére történendő kézbesités végett elküldötte, ki azt a biztositási illetéknek megállapodás szerint, váltóelfogadmány általi átvétele mellett felperesnek ki is adta, miből jogszerüen következik, hogy a biztositási szerződés a felek között teljesen foganatba is ment.

Tekintve már most, hogy a perben kihallgatott O. Ferencz, O. Pál és R. Gáspár tanuk egybehangzó vallomása által igazolva van, miszerint a jég a biztositott vetéseket részben elverte, az alperes társaság ügynöke pedig kihallgatása alkalmával beismerte, hogy felperes a kártételt kellő időben bejelentette, ellenben alperes társulat a káresetet közegei által kötelességszerüleg felvétetni elmulasztotta: mindezen okoknál fogva kifogásolt kárösszeg megállapithatása czéljából felperesnek a becslő esküt megitélni s alperesnek marasztalását ennek le vagy le nem tételétől függővé tenni kellett, alperesnek az elévülésre vonatkozó kifogásai mellőzendők voltak, mert a törvény által meghatározott elévülési határidő szerződés által nem korlátozható.

Alperes felebbezése folytán a legfőbb itélőszék következőleg itélt:

A budapesti kir. itélőtábla felebbezett itélete megváltoztatik, s az elsőbiróságnak felperest feltétlenül elutasitó itélete hagyatik helyben.

Indokok: Az *A.* alatti biztositási feltételek 5. §-a szerint nem lép a biztositási ügylet hatályba addig, mig a biztositott a biztositási bárczát át nem veszi s a biztositási dijat meg nem fizeti. Már pedig, hogy felperes az 1873. május 21-iki jégesőkor még sem a bárczát át nem vette, sem a dij fedezeteül a váltót ki nem állitotta: ezt bizonyitja saját 5. sz. a. levele és M. Sándor ügynök tétovázó tanuvallomásával szemben azon körülmény is, miszerint felperes a neki ez iránt kinált főesküt sem el nem fogadta, sem vissza nem kinálta.

Nem vette tehát a biztositás kezdetét még akkor, midőn felperes terményeit a jég elverte, és azért helyesen utasitotta el őt keresetével az elsőbiróság.

27.

Valamely szerződés kellő időben való teljesitésének elmulasztásából származott kára megtéritését az a fél, ki utóbb a szerződéstől önmaga elállott, nem követelheti.

(1878. julius 2-án 2000. sz. a.)

S. Mórnak H. József ellen 366 frt 95 kr és jár. iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva:

A peres feleknek a per során felhozott állitásaikból és beismeréseikből az bizonyul be, miszerint azon szóbeli egyességükben, mely szerint alperes az *A.* alatti felszámitásban felsorolt 2233 frt jelzálogos követelést és annak lejárt 210 frt 83 kr kamatait felperesnek 2032 frtért eladta, feltételül megállapittatott, hogy alperesnek a kialkudott árt felperes csak akkor fogja kifizetni, ha már ez eladott követelések valóságát az illető adósok felperes előtt is beismerik és akkor fogja alperes az engedményező okiratot a követelés alapjául szolgáló követelésekkel együtt felperesnek átadni.

De erre nézve bizonyos határnap megállapitása a periratokból kivehető nem volt.

Felperes önmaga beismerte, hogy a vételárból bizonyos összeget kifizetni nem is akart, miután időközben alperes ellen az engedményezett követelésekre tetemes összeg erejéig alzálogjog kebeleztetett be, és azon összeget csak az alzálogjog kitörlése esetére ajánlotta kifizetni.

Azonban felhivott tanujának kihallgatásával sem bizonyitotta, sem az ajánlott főeskü letételével bizonyitani nem ajánlotta azt, hogy mennyi volt az alzálogjoggal bekebelezett követelés; mennyit akart alperes részére kifizetni, sőt a tanu vallása szerint alperes többször panaszkodott is, hogy felperes a kialkudott vételárt nem fizeti meg.

Ezek szerint bizonyosan meg nem határozható, hogy a maga részéről felperes a szerződést betartotta, holott, ki ellenfelét a szerződés megszegéséből származó kárának megtéritésére kivánja szorittatni, szükségszerüen megkivántatik, hogy a szerződést önmaga betartsa; azért felperest keresetével elutasitani kellett.

A budapesti kir. itélő tábla pedig 1877. évi szeptember 22-én 50571. sz. a. következő itéletet hozott:

Miután felperes a 2230 frt jelzálogilag biztositott alperesi tőkekövetelésnek, s annak lejárt 210 frt 88 kr kamatjának megvétele iránt alperessel kötött eredeti szerződésből az emlitett követeléseknek alzálogjogokkal történt időközi terheltetése miatt maga is elállott, és alperesnek abbeli visszalépését már az által is elfogadta, hogy a jelen perrel nem a szerződés betöltését, hanem azon kilátásban volt hasznának megtéritését követeli; mely a szerződés betöltésének esetére reá háromolhatott volna, azt pedig ezen saját ténye folytán jogosan nem igényelheti;

továbbá miután más részről alperes a perben előadottak szerint is a kérdésben lévő haszonért felperes irányában szavatosságot nem vállalt, s azért törvény szerint nem tartozik:

az elsőbiróság itélete helybenhagyatik.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

28.

Ha akkor, midön a végrehajtást szenvedett férj s az igénylö neje között a lefoglalt javakra vonatkozó adásvevési szerződés létrejött, a foglaltató hitelező követelése már fennállott, a férj s nő közti vagyonátruházás, a harmadik jóhiszemü hitelező irányában joghatálylyal nem birhat.

(1878. szept. 30. 608. sz. a.)

L. P. Apollónia, R. Julia foglaltató és L. János felperesnő férje, mint foglalást szenvedett alperes ellen inditott igényperében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta a perköltség kölcsönös megszüntetésével.

Mert: feltéve, hogy felperes a *B.* alatti okmányok által, melyek valódisága alperesileg nem kifogásoltatott, beigazolta volna azon körülményt, hogy azon közjegyzői hiteles kiadmány tartalma szerint, az abban elősorolt ingatlan- és ingóságokat férjétől örökáron megvette, ugyanazok neki át is adattak, s igy miután azok vételárát ki is fizette, tulajdonába mentek át: teljesen igazolatlanul áll azon az igényperekben szintén lényeges, sőt döntő ténykörülmény, hogy a közjegyzői okmányban elésorolt ingóságok ugyanazonosok lennének a végreh. jkönyv szerint összeirt s igényelt tárgyakkal.

A felperes által e tekintetben alkalmaztatni kért birói szemle, épen az alperes által tárgyalás alkalmával felhozott indok alapján el nem rendeltetett, mert a biróság sem a közjegyzői resignátiónál, sem a végreh. foglalásnál jelen nem levén, a birói szemle nem is foganatosittathatott volna; nem esvén módjában, a birónak a bizonyitandó ténykörülményeket érzéki észlelete alá venni és a bizonyitandó ténykörülményről tudomást szerezni.

Annálkevésbé lehet a közjegyzői okmány által az ugyanazonosságot igazolni, mert annak tételszámai a végreh. jkönyv tételszámaival a tárgyak megnevezése stb. épen nem egyezik. Alperes pedig a lefoglalt tárgyaknak, a közjegyzői okmányban elsorolt ingóságokkali ugyanazonosságát tagadván

ez alapon felperest a tekintetben igazolatlan igénykeresetével elutasitani s az igényelt tárgyakat továbbra is zár alatt hagyni kellett.

A kir. tábla f. é. april 8. 697. sz. a. végzésével, a jbiróságnak az igénykeresetet elutasitó végzését megváltoztatta, s az első r. alperes részére 2-od r. alperes ellen foganatositott végrehajtás alkal-

mával 1876. decz. 14-én lefoglalt, a végreh. jkönyvben 1—58. tételszámok alatt összeirt ingókat mint felperes tulajdonát, birói zár alól feloldotta — a perköltségi része hhagyatván — következő indokolással:

Felperes a *B.* alatti nem kifogásolt s az 1874. évi XXXVI. tczikk 68. §. értelmében közokirat erejével biró közjegyzői okmánynyal bebizonyitotta azt, hogy 2-od r. alperesnek erdőtelki és Erdőtelek puszta Hányi birtokát, hol a foglalás 1876. decz. 11-én eszközöltetett, még 1876. nov. 18-án minden felszerelvényeivel, s a birtokhoz tartozó lakosztályokban találtató összes ingóságokkal együtt megvette; ugyanazon *B.* alatti közjegyzői okirat szerint is megvett ingatlanokon találtató összes ingókat és felszerelvényeket élő s holt tartozékokat 1876-ik nov. 25-én tettleg át is vette;

minthogy pedig ezek szerint kétségen kivül áll az, hogy a foglalás felperes tettleges birtokában levő helyen s helyiségekben foganatosittatott s ennélfogva az ott talált ingók tulajdona tekintetében a vélelem is felperes mellett harczol, s minthogy ily körülmények között az ugyanazonosság bizonyitása felperest nem terhelheti, hanem 1-ső r. alperesnek állott volna kötelességében bebizonyitani, hogy a lefoglalt tárgyak 2-od r. alperes tulajdona;

ennélfogva az e. birósági végzés stb. megváltoztatandó — a perköltségre nézve azonban a váltó végreh. rendelet 75. §. alapján hhagyandó volt.

A legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

Habár a foglaltató alperes részéről közbevetett felebbezés nem a jelen igénypernél alkalmazandó 1840: 15 II. R. 133. §. szerint 24 óra alatt nyujtatott be, az érintett felebbezés, helyesebben felfolyamodás mégis elfogadandó volt, mivel az első biró a szóval bejelentett felebbezést elfogadván, ezáltal felfolyamodót a perorvoslatok mikénti használata iránt tévedésbe hozta, annak alapján pedig

a 2-od bir. végzés megváltoztatásával, az elsőbirósági indokolásnál fogva s még azért is hhagyatik; mivel akkor, midőn a kérdéses adásvevési szerződés létrejött, foglaltató alperes követelése már fennállott, tehát a férj s feleség közti vagyonátruházást tanusitó közjegyzői okmány, egy harmadik jóhiszemü hitelező irányában joghatálylyal nem birhat.

29.

Ha az áruszállitási ügylet, nem teljesitése esetében, a vevő közvetlenül kártéritésre irányozta keresetét s az eladó fél nem kifogásolta azt, hogy vevő nem a szerződés teljesitését követelte, a kereset azon oknál fogva, hogy az első sorban a szerződés teljesitése lett volna kérendő, el nem utasitható.

(1878. aug. 26. 7988. sz. a.)

B. Mali mint B. József engedményese, K. Sándor e. 1876-ik évben 500 frt áru nem szállitásból eredt kártérités iránt pert inditott, melynek letárgyalása után

a tszék felperest elutasitotta az esetre, ha alperes főesküt tesz arra: hogy az *A.* kötlevél szerint eladott 2000 itcze szeszt alperes B. Józsefnek 1861-ik évben kiszolgáltatta s azt B. József elszállitotta; ez esetben a perköltségek kölcsönösen megszüntetvén. Eskü le nem tétel esctére alperest a kereset értelmében elmarasztalta, következő indokokból:

Bár az *A.* adásvevési szerződés felperes kezei közt van is, mind a mellett, miután felperes az alperes azon állitását, hogy az *A.* alattiban kitett szesz-mennyiséget felperes jogelődje alperestől megkapta s elszállitotta, s hogy a szesz eladásáról kiállitott *A.* szerződés csak feledékenységből maradt felperes jogelődjének kezei közt — semmivel meg nem czáfolta, — alperesnek az azon állitás igazolására általa felajánlott főesküt odaitélni kellett, és pedig miután felperesnek a felhozott ténykörülményre nézve közvetlen tudomása nincsen s arról csakis alperesnek lehet közvetlen tudomása — a főesküt alperesnek kellett (235. §.) odaitélni.

A főeskü letétele esetén pedig felperes keresetével elutasitandó, mert ez esetben azon felperesi állitás, hogy jogelődjének alperes a szeszt ki nem szolgáltatta, a főeskü által teljesen megczáfoltatik.

Le nem tételével pedig alperes elmarasztalandó, mert ez esetben alperes a követelést beismerőnek volt tekintendő, és pedig, miután a szesz árára nézve semmi kifogást sem tett, annak árában a keresethez képest volt marasztalandó.

A tanuvallomások mellőzendők voltak, mert azok az ügy felderitésére semmi lényegest nem tartalmaznak.

A kir. tábla 1878. april 8. 12278. sz. a. itéletével a tszéki itéletet helybenhagyta; mert az *A.* szerződés szerint alperes arra vállalt kötelezettséget, hogy felperes jogelődjének 1861. márcz 19-én 2000 itcze szeszt kiszolgáltat; ennek folytán azonban az esetre, ha alperes csakugyan azt a jelzett időre ki nem szolgáltatta, felperes jogelődjének első sorban arra keletkezett joga, hogy alperest elvál-

lalt szerződési kötelezettségének teljesitésére biróilag szorithassa, de nem arra, hogy alperestől a kiszolgáltatandó szesz árát követelhesse.

A miért is felperesnek nem lévén az *A*. szerződés alapján a szerződésileg kiszolgáltatandó szesz árának megvételére kereseti jogigénye, ezen indokokból felperes keresetétől feltétlenül elmozditandó lett volna;

minekutána azonban alperes az elsőbirósági itéletnek, a keresetben őt feltételesen marasztaló rendelkezése ellen felebbezéssel nem élt s igy az javára meg nem változtatható, az elsőbirósági itéletet ezen indokokból helybenhagyni kellett.

A legfőbb itélőszék mindkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával, alperest feltétlenül kötelezte az 500 frt tőke s perinditástóli kamatok megfizetésére, a perköltségek kölcsönös megszüntetésével.

Indokok: Alperes az ellen, hogy felperes nem a szerződés teljesitését, hanem közvetlenül kártalanitást kér, kifogással nem élvén, ez alapon felperes keresete el nem utasitható.

Alperes az *A*. okirat valódiságát, és azt, hogy B. József részére 1861. márcz 19-én 2000 itcze szeszt szállitani köteles volt, maga is elismervén: kötelességében állott azon kifogást, hogy B. Józsefnek a szeszt átadta, s hogy ez azt el is szállitotta, bebizonyitani; minthogy azonban H. Lipót tanu erről mit sem tud; minthogy továbbá alperes elleniratában eziránt a főesküt csak felperesnek kinálta, ez azonban saját tényében nem forogván, azt a perr. 232. §. értelmében elfogadni vagy visszakinálni nem köteles, B. József részére pedig a főeskü nem is kináltatván, felperes ennek személyében azt elfogadni sem volt köteles; s igy a perr. 233. §. határozata sem alkalmazható; minthogy végre alperes részére a főeskü a perr. 235. §. alapján, a kihallgatott K. Mózes, és F. Ignácz tanuk által tanusitott alperesi nyilatkozatok mellett meg nem itélhető: alperes fentebbi kifogását nem igazolta; és minthogy alperes a kártalanitás összege ellen kifogást nem tett, ezt a kamatokkal meg is kellett itélni.

30.

Azon esetre, ha a szerződést nem teljesitő fél az ezáltal ellenfelének okozott kár megtéritésére köteleztetik, ez csak a foglalót meghaladó összegben itélhető meg s a foglaló kétszerege megitélésének helye nincsen.

(1878. október 14. 701. sz. a.)

V. Rókus, E. Adolf ellen 320 frt 20 kr kártéritési tőke és járulékai iránt 1876-ik évi május hó 26-án a pécsi tszék mint

keresk. biróság előtt kereskedelmi rendes pert inditott, melyben az következő itéletet hozott:

A birói illetőség megállapittatik; s alperes köteleztetik 50 frt foglaló kétszeregét 100 frt o. é. összeget 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett felperesnek feltétlenül megfizetni; mégis ha felperes leteszi a következő becslő esküt: «Én V. Rókus esküszöm a mindentudó és mindenható Istenre, hogy E. Adolf alperestől 1873. évi márczius hó 16-án megvásárolt 2000□láb tölgyfa elhordásának megkisérlésére forditott költségeim 170 frt 20 krt tesznek ki; esküszöm továbbá, hogy ezen 2000 □ láb tölgyfának másutt 15 krjával okvetlen szükségelt drágább megvétele által nekem 100 frt kár okoztatott, Isten engem ugy segéljen». Ez esetben köteleztetik alperes E. Adolf pécsi lakos felperesnek még 220 frt 20 kr kártéritési tőkét; ennek 1873. junius hó 1-től járó 6% kamatait és 58 frt 26 kr biróilag mérsékelt perköltséget 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni és az illetéket viselni.

A becslő eskü le nem tevése esetén felperes a 220 frt 20 kr kártérités iránti keresetével elmozdittatik, a perköltségek kölcsönösen megszüntetnek, s a kincstári illetéket a felek közösen viselik. Alperes viszonkeresetével feltétlenül elmozdittatik.

Indokok: A birói illetőség az 1875. évi deczember hó 1-én kelt igazságügyministeri rendelet 30. §-a alapján volt megállapitandó, miután ezen §. a kereskedelmi törvény hatályba lépte előtt keletkezett ügyletekből folyó pereket a kereskedelmi biróságok hatásköre alól el nem vonta.

Az ügy érdemét illetőleg:

Az *A.* a. szerződés szerint a megvásárolt fák az elvitel előtt pontosan megmérendők és feljegyzendők lettek volna, mely feltételből, de az adásvételi ügylet természetéből is folyik, hogy E. Adolf alperes az eladott fákat vevőnek átadni tartozott volna; miután pedig felperes önmaga beismeri, hogy szerződés kötése alkalmával az erdőben létekor az erdő már vágás alatt volt, és a tölgyfák levágatása ellen óvást nem tett; a szerződésben pedig a fáknak fennállva vagy levágva leendő átadása iránt feltétel nem foglaltatik, alperes ellenében csakis azon kötelezettség volt biróilag megállapitható, hogy akár fennálló, akár levágott állapotban a megvett fákat felperesnek, a midőn az átvételre jelentkezik, átadni tartozott volna.

Azonban alperes ezen szerződésbeli kötelezettségének nem tett eleget, mert A. Imre, B. Hermann, Pf. András és A. András tanuk hit alatt egyhangulag vallják: hogy midőn felperes több izben az

átvételre megjelent, nem hogy senki a fát neki át nem adta, de azok átadhatlan és átvehetlen állapotban voltak, miután az utak eltorlaszolva, az alperesi beismerés szerint is csekély mennyiségü tölgyfa a sok másnemü fa által eltemetve, elzárva volt, s csakis mind vevő, mind eladó által kiállitandott közös erővel lehetett volna a tölgyfákat elvinni; de alperes eladó még május hóban sem kezdette meg a kihordatást.

Alperesi azon védelem sem jöhet birói figyelembe, hogy ő a 3. sz. a. csatolt levél szerint felperest értesitette, hogy a tölgyfák már elvihetők; mert ez 1873. évi aug. hó 13-án történt; már pedig felperes egy márcz. 16-án kötött szerződés alapján az általa ismét kereskedelmi forgalomba szánt és a czélból vett tölgyfák átadására 5 hóig várakozni köteles nem volt, annyival kevésbbé; miután alperes nem vette tagadásba, hogy felperes a fáknak elvihető állapotba leendő helyezése iránt ötet több izben felszólitotta.

De nem tett alperes szerződésbeli kötelezettségének az átadás elmulasztása által eleget azért sem; mert Kr. Ferencz, A. Imre és Pf. András tanuk hit alatt vallják, hogy a tölgyfák vastagabbjai az uradalom által saját részükre fentartva és uradalmi bélyeggel ellátva lettek és ekként, ha a fák hozzáférhetők lettek volna is, felperes azokat más tulajdoni jogának megsértése nélkül el nem vihette volna; s mert hogy melyek voltak felperes által megvett fák; alperesi részről kijelöltettek volna, alperes nem is állitja.

Mindezen körülményekből kifolyólag alperest kellett szerződést szegőnek tekinteni, és mint ilyent az 1875. évi XXXVII. tcz. 277. §-ához képest a felvett foglaló kétszeregének feltétlen megfizetésében marasztalni.

Foglaló után kamatok nem járván azok megitélhetők nem voltak.

Minthogy pedig felperes kártéritési követelésének alapja kétségen kivül áll, s csakis összege nem bizonyittathatott be, a ptrs 237. §-hoz képest felperesnek az összegre nézve a becslő eskü nem volt megiélendő, és letevése esetén alperes a kártéritési követelésben marasztalandó.

A kamatokat alperes nem kifogásolván, megitélendők voltak.

A becslő eskü le nem tevése esetén mindkét fél részben vesztes lévén, a költségek kölcsönösen megszüntetendők voltak.

Miután a perbeli előadásokból és bizonyitéki eljárásból az derült ki, hogy alperes nem tett eleget szerződésszerü és eladói minőségből folyó kötelezettségének, alaptalan viszonkeresetével elmozditani kellett.

A kir. tábla 1878. junius 15. 2924. sz. a. az elsőbirósági itéletet indokaiból hhagyta.

A legf. itélőszék alperes további felebbezésére a kir. tábla itéletét a 220 frt 20 kr kártéritési összegre s kamataira ugy a megitélt perköltségekre nézve felhivott indokaiból hhagyta; ellenben a foglaló kétszeregére vonatkozólag mindkét alsó bir. itéletet megváltoztatta és alperest csak 50 frt foglaló fizetésében marasztalta

mert mind a korábbi jogszabályok, mind a keresk. törv. 277. §. szerint azon esetre, ha a szerződést nem teljesitő fél az által ellenfelének okozott kár megtéritésére köteleztetik, ez csak a foglalót meghaladó összegben itélhető meg; alperes tehát, ki a szerződés nem teljesitése által felperesnek okozott kár megfizetésében marasztaltatott, nem volt egyszersmind a foglaló kétszeregének fizetésére, hanem csak a kapott 50 frtnyi foglaló visszafizetésére kötelezhető.

31.

A megrendelő az általa át nem vett áruk vételárát is tartozik megfizetni, ha ez áruk minősége a kikötött feltételeknek megfelel, áruk pedig előre meghatározva nem levén, azt hogy azok az érettük követelt árt nem érik meg az 1875. 37. tczikk 347. §-ában előirt módon be nem bizonyitja.

(1878. julius 9-én 6696. sz. a.)

R. Samu felperesnek A. Anna alperes ellen 11 frt s jár. iránt inditott sommás perében az első biróság felperest keresetével elutasitotta:

mert felperes nem igazolja, hogy alperes a számlabeli árukat ténylegesen átvette, sőt a 2·/. alattival annak ellenkezője mutattatik ki: annálfogva alperes az át nem vett áruk vételárában marasztalható nem volt.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi april 8-án 14681. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s alperest 11 frt tőke, annak a kereset beadásától számitandó 6% kamatai megfizetésére kötelezte, s egyszersmind kimondotta, hogy jogában áll felperesnek az általa megrendelt, de visszaküldött árukat átvenni, illetőleg felperes azoknak a megitélt összeg átvételekor átadására köteleztetik;

mert alperes beismerte, hogy a kérdéses árukat megrendelte, beismerte, hogy felperes azokat néki elküldötte, s hogy ő azokat el nem fogadván felperesnek visszaküldötte; már pedig alperes erre nem volt jogositva, mert azt, hogy a kérdéses áruk a kikötött kellékeknek meg nem feleltek volna, nem is állitotta, ily körülmények

között pedig annak átvétele és fizetésére van az 1875. 37. tczikk 345. §-a értelmében kötelezve annál is inkább, miután alperesek azt, hogy a sipkák mily áruak legyenek előre meg nem határozta, hogy pedig az érettük követelt áru meg nem érnék, ugyanazon törvényczikk 347. §-ában előirt módon be nem bizonyitotta.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

32.

A fölebbvitel beadása posta utján is eszközöltethetvén s ennek értelmében a postára való feladás a felebbviteli iratnak a birósághoz való benyujtásával egyenlőnek tekintetvén, a fölebbezés váltójogi eljárásban elkésve beadottnak nem vétethetik, ha az a törvényes 3 napi határidő alatt adatott postára.

(596/878. sz. a.)

J. Pál, W. Adolf e. 245 frt váltótartozás iránt az erzsébetvárosi tszék előtt 1877. májusban sommás keresettel váltópert inditott: melyben a sommás végzés e. beadott kifogások folytán tartott jkönyvi tárgyalás után a tszék, mint váltóbiróság a sommás végzés hatályának részbeni fentartásával, alperest a Medgyesen 1876. jul. 1-én kiállitott váltó alapján, mint elfogadót 110 frtban, mint hátralékos tartozásban marasztalta. Ez ellen felperes somm. panaszszal s fölebbezéssel élt.

A marosvásárhelyi kir. tábla f. év febr. 26. 387. sz. végzésével azt hivatalból visszautasitotta; mert a váltóeljárás 41. §. szerint a felebbviteli beadvány 3 nap alatt levén benyujtandó, miután felperesi képviselő az itéletet 1878. január 25-kén vette, semmiségi panaszát s fölebbezését azonban január 29-én adta be, az a perr. 282. §. szerint elkésett.

Felperes további semm. panasza folytán a legfőbb itélőszék annak helyt adván a neheztelt táblai végzést a váltóelj. 44. §. *d)* p. alapján megsemmisitette; mert a váltóelj. 40. §. azt rendeli, hogy a polg. törv. rendtartásnak a fölebbvitel körüli intézkedései váltóperben is alkalmazandók, a mennyiben a váltóeljárás eltérő határozatokat nem tartalmaz; és a polg. perr. 278. §. szerint a felebbvitel beadása posta utján is eszközölhető; a mi azt jelenti, hogy a postára való feladás, egyenlő a birósághoz való benyujtással.

Minthogy pedig a váltóeljárásban e tekintetben eltérő határozat nincs és minthogy a felperesi képviselő az elsőbirósági itéletet Medgyesen 1878. jan. 25-én vette és a fölebbezést jan. 28-án pos-

tára adta, mit tanusit a boritékon látható póstabélyeg: ezen fölebbezés törvényes időben s nem elkésve adatott be.

33.

A csődügyi választásoknál csak oly hitelezők szavazata vétethetik figyelembe, kik csődkeresetükben, követeléseik valódiságának igazolására oly bizonyitékokat szolgáltatnak vagy ajánlanak, melyek a követelés valódiságát legalább is valószinűvé teszik.

(1878. sept. 17. 573. sz. a.)

K. N. H. ellen csődeljárás tétetvén folyamatba a m.-szigeti tszék előtt a pertárnok a hitelezőkkel a választmány megalakitása, és a tömeggondnok javaslatba hozatala felett felvett jkönyvet a tszéknek bemutatta.

A tszék 1877. decz. 3. 19159. sz. a. következő végzést hozott. A bejelentett követelések hitelezővel felvett tárgyalási jkönyvben előadott nyilatkozatok alapján az 1840: 22. tcz. 51. 52. §§. értelmében szavazattöbbséggel választmányi tagokul B. Vilmos, K. Ábrahám és N. Vidor választatván meg, ezek megválasztatása jóváhagyatik; azonban tekintve, hogy a tömeggondnokul szinte szavazat többséggel megválasztott ifj. K. Chaim ellen a hitelezők képviselőinek egy része azon alapos észrevételt tette, hogy a csődtömeg biztositására elég alappal, illetőleg biztositékkal nem bir, mennyiben ingatlanságot nem birtokol; a K. József által eredetben benyujtott nyilatkozat, illetőleg jótállás pedig, csakis azon esetben foglaltathatik el biztositékul, ha nevezett K. József az emlitett csődtömeg: 31536 frt 30 krnyi összeg erejéig saját vagyonára, a zálogjog előjegyeztetésére kellő okmányt nyujt be, a csődtömeg biztositására, mely esetben, ha ezen kivánalomnak ifj. K. Chaim tömeggondnok eleget teend — ugy megválasztatása utólag jóváhagyatni fog, — ellenkező esetben a tömeggondnok választására ujabb határidő fog kitüzetni stb.

A kir. tábla több érdekelt hitelezők felebbezésére 1878. évi april hó 2. 1094. sz. a. következő végzést hozott:

Az elsőbiróság végzésének megváltoztatásával, a hitelezői választmány tagjaivá Kr. Vilmos, Sz. János és Sz. Aurél, rendes tömeggondnokul pedig G. Adolf a hitelezők többsége által megválasztottaknak kimondatnak s e minőségükben biróilag megerősittetnek.

Indokok: A csődtörvény 51. és 52. §§-ainak czélja csak az, hogy az ezen szakaszok által adott szavazati jogot oly egyének gyakorolhassák, kik bukottnak hitelezői s a kiknek követelései okmányon alapulnak; mert különben kijátszathatnék a hitelezőknek ezen

joga, miután valósággal esetleg fenn nem álló követeléseket, csupán a csődképviselőség megalakitására lehető befolyás gyakorlása végett, egyszerüen bejelentő egyének által leszavaztathatnának; de az 51. §. szerinti választás eszközlésére kitüzött határnapon is a szavazati jog gyakorlására csak azon hitelezők bocsájthatók, kik vagy személyesen, vagy perrendszerü meghatalmazottak által képviselve jelennek meg. Minthogy pedig a mult évi 10159. sz. a. felvett jegyzőkönyv tanusitása szerint, az ügyvédek által képviselve megjelent 76 szavazó közül K. Ákos ügyvéd által képviselt özvegy N. Sándornénak, Cz. János ügyvéd által képviselt N. Salamonnak, Br. Móricznak, P. Amselnek, L. Markusnak, St. Sámuelnek, Cz. Chaimnak, K. Hászkelnek, G. Zelignek, H. Reginának, K. Rózának, D. Mendelnek, V. Jakabnak, K. Judának, K. Sámuelnek, R. Ebernek, D. Froimnak, St. Markusznak és J. Sándornak, — B. Vilmos ügyvéd által képviselt M. Márkusznak, S. Mórnak, L. Bernátnak, özvegy Ch. Kálmánnénak, L. Ferencznek, bejelentett követeléseik a keresetek tartalmához képest nem okmányon alapulnak s igy adott szavazataik számitásba nem jöhetnek; minthogy továbbá Sz. János ügyvéd által, R. Muzsis, S. Ferdinánd, G. Lujza, Kr. Dávid, Kr. Vilmos ügyvéd által dr. A. Leo, M. József ügyvéd által Sz. H. V., B. Vilmos ügyvéd által ifj. K. L, K. Ábrahám, K. M. Sámuel, K. Chájem a marmarosi könyvnyomda s kiadó részvény-társaság K. és társa nevében adott szavazat számitásba szinte nem vétethetik, mert a meghatalmazás hiányzik, illetőleg a becsatolt megbizás tanuk nélkül vagy csak 1 tanu előttemezéssel és igy nem perrendszerüleg állittatott ki. Minthogy végre B. Vilmos ügyvéd K. Debora nevében szavazni jogositva nem volt, mert nevezett mint a tömegnek nem hitelezője, hanem mint tulajdoni igényt bejelentő lépett fel, mindezeknél fogva tekintettel arra, hogy a Cz. János és B. Vilmos ügyvédek által képviselt hitelezőknek jogosult 15 szavazata ellenében a Sz. János, Kr. Vilmos, J. Péter, M. József, Gnóller Lipót, F. Zachariás, Sz. Antal ügyvédek által képviselt hitelezőknek jogosult 24 szavazata többséget képez, a többség által megválasztottakat kellett csődképviselői minőségökben megerősiteni.

A legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

Tekintve, hogy az 1840: 22. tcz. 46. §-nál fogva, mely szerint a csődkeresetben a bizonyitékok is előadandók: ugyanazon tczikk 51. 52. §§. szerint megejtendő választásoknál csak oly csődhitelezők szavazata vétethetik figyelembe, kik csődkeresetükben követeléseik valódiságának igazolására oly perrendszerü bizonyité-

kokat szolgáltatnak vagy ajánlanak, melyek a követelés valódiságát legalább is valószinüvé teszik;

és tekintve, hogy a 2-od birósági végzésben első vonalban megnevezett hitelezőknek keresetleveleik akkép felszerelve nincsenek, a 2-od biróság végzése ezen, ugy az abban felhozott okokból helybenhagyatik.

34.

A kereskedők nejeinek bejegyzett hozományára nézve a törvény nem rendeli azt, hogy annak megitélhetése végett az is igazoltassék, hogy az a férj vagyonába vagy üzletébe valósággal beruháztatott, azonban a kereskedőnek neje bejegyzett hozományára nézve csakis férje hitelezőjének tekintendő, minélfogva hozományának kielégittetését egyedül a férje tulajdonát képezhető vagyonból igényelheti; ily vagyonnak pedig csupán a közkereseti társaság vagyonából férjére eshető rész, illetőleg a férj magánvagyona tekintendő.

(1878. jun. 24. 569. sz. a.)

M. és W. bejegyzett társas czég, illetve annak beltagjai M. Sámuel és W. Hermann kereskedők elleni csődperben a budapesti kir. keresk. és törvényszék következő itéletet hozott:

M. Sámuelné által mult évi 13153. szám alatt bejelentett 15000 frt női hozomány, ennek a bejelentéstől járó 6% kamata megitéltetik az esetre, ha felperes leteszi a póteskűt arra, hogy vagyonbukott czégnek 15000 frtot, mint hozományt, az üzletbe fektetés végett átadott. Indokok. Mert perügyelő maga is beismeri, hogy vagyonbukottak a hozomány átvételét beismerték és az üzletbe tett befektetést állitották, hogy a hozomány iránti szerződés közjegyző előtt köttetett, ki a hozomány leolvasását igazolja, hogy a hozomány kellő időben a czégjegyzékbe bejegyeztetett és végre, hogy a hozomány átvétele az üzleti könyvekkel is igazoltatik, de minthogy az üzleti könyvekben a hozomány átvételének napja különböző napokra iratott, mi könyvvezetési hibának is tekinthető, a fentebb előadott perügyelői beismeréseket felperes javára csak félpróba erejü bizonyitéknak venni és ennek kiegészitése végett felperesnek a póteskűt megitélni kellett.

Felperes azon kérelmére, hogy követelése a közkereseti társaság vagyonából álló tömeg ellen itéltessék meg, perbeszédileg észrevétel nem tétetett: mindezeknél fogva felperes követelését föltétlenül a közkereseti társaság vagyonát képező csődtömeg ellenében megitélni kellett.

B. Dr. R. Jakab ügyvéd által fölebbezett 163. pont azon részében, mely által felperes a megitélt 616 frton felül még a követelt 311 frt 81 kr iránti keresetével elutasittatott, helybenhagyatik.

Mert: felperes fölebbezésében nem is állitván, hogy válaszát kellő időben adta volna be, az abban, mint elkésve benyujtott periratban előadottak, birói figyelembe nem jöhetnek; de különben is a peres ügyekben felmerült dijak és költségek a csődtömeg ellen csak akkor érvényesithetők, ha azok az 1874. XXXIV. tcz. 58. §-a szerint illetékes perbiróság által az előtte fekvő adatok alapján már megállapittattak. A követelések osztályozása iránt hozott elsőbirósági itéletnek a M. Sámuelné 15000 frt hozományi követelésére vonatkozó s perügyelő által fölebbezett része, tekintve, hogy az a közkereseti társaság vagyonából álló tömeg ellen lett, még pedig a fentiek szerint föltétlenül megitélve, hogy azt perügyelő is ezen tömegnél sorozta; tekintve továbbá, hogy azon követelés az ideiglenes törv. szab. IV. f. 20. §. 2. pontja értelmében helyesen lett a III. osztályban 1-ső helyen sorozva: helybenhagyatik. B. K. Fülöp orvos által fölebbezett része szintén helybenhagyatik, mert felperes a valódisági itélet ellen, melylyel követelése a közkereseti társaság beltagjainak magánvagyona ellen itéltetett meg, fölebbezéssel nem élt és követelése az irányban jogerőre emelkedett valódisági itélet alapján helyesen lett a beltagok magánvagyonából álló tömegnél kellő helyen sorozva.

Az iratoknak hivatalból lett fölterjesztése folytán a legfőbb itélőszék következő itéletet hozott: A másodbirósági itélet a valódiság kérdését tárgyazó és M. Sámuelné 15000 frtnyi hagyományi követelésére vonatkozó *A.* alatti pontjára nézve indokolásánál fogva helybenhagyatik.

35.

Az adományozottak s örököseik, az adományból folyó kötelezettségeikre nézve egyaránt s egyetemleg felelősök; ily kötelezettséget képez valamely adományozott birtokért a kincstár irányában elvállalt felülfizetési összeg terhe is.

(1878. szept. 21. 7078. sz. a.)

A m. k. kincstár B. György e. 1445 frt 86$^1/_2$ kr iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

A kereseti összegnek $^1/_5$ részre leszállitása mellett alperes köteles 289 frt 17$^2/_{10}$ krt perkezdéstőli kamataival megfizetni, a perköltségek kölcsönösen megszüntettetvén s alperesi ügyvéd dija 46 frtban állapitattván meg következő indokolással:

A kereseti jog általában megállapittatván, mert az *A.* Budán 1808. nov. 1-jén kelt kötelező nyilatkozat alapján néhai B. Dávid kötelezte magát s jogutódját, az adományozott birtokhoz kapcsolandó erdő-szaporulatért járó összeget 1445 frt 85$^1/_2$ krt megfizetni.

Hogy pedig az adományozás idejében még peres erdő szaporulat 1828. szept. 19-én tényleg az adományozott birtokhoz kapcsoltatott s adományozottnak átadatott, az a per során kétségbe nem vonatott, de különben is bebizonyult a nem kifogásolt *B. C. D. E. F.* okirattal.

Ezekhez képest alperes azon kifogása, hogy a kereseti jog az ősis. patens értelmében megszünt, alaposnak nem találtatott; mert a per tárgyát nem az ezen patens által megszüntetett adományozási és ősiségi rendszerből folyó peres kérdés képezi; hanem tárgya a kincstárt illető lejárt liquid követelésnek megfizetése, melyet a kincstár az *A.* s *H.* okmányok szerint biztositott, s a *K. L.* okmányok tanuságaként el nem évült jog alapján követelhet.

De megállapitandó volt a kereseti jog különösen alperes ellenében. Mert habár igaz, a mint ez a kihallgatott tanuk vallomása által bebizonyult, miszerint alperes nem is egyenes leszármazó örököse néhai B. Dávidnak, a mint az után épen nem örökölt; ez mindazonáltal figyelembe nem vétethetett, mert a jelen perben, illetőleg a kereshetőségi jog megbirálásánál, döntő körülményként az tekintetik, hogy az *I.* alatt csatolt adománylevél szövege szerint alperes, az abban megnevezett «Davidi B. ac per eum 4 germanis fratribus suis, ut pote: Bernardo, Floriano, Davidi et Georgio» közadományosok egyikének jelesen Bernárdnak törvényesen leszármazott örököse s az adománylevél szerinti adományosok törvényes jogutódja.

Eszerint azon kifogás, hogy néhai B. Dávid után nem örökölt, s hogy a közadományosoknak néhai B. Dáviddal szemben csak virtuális joguk volt, itt figyelembe nem jöhetett; és végre felperes az alperest keresetlevelében nem is mint B. Dávid örökösét, de mint annak s a többi közadományosok oldalági, s atyját tekintve, egyenes leszármazó jogutódot kéri marasztalni.

Azonban nem lehetett a kereseti összeget kizárólagosan alperes ellenében megitélni; mert az *I.* adománylevél s a NB. beigtatási jkönyv szerint az adományozott birtok az 5 testvérnek adományoztatott ugyan, s habár az *A.* kötelező téritvényben a felperesi követelésnek az összes érdekelt testvérek s utódaik általi kifizetése van lekötve, — szorosan vett egyetemlegességbeli kötelezettség az érintett téritvényben nincs kikötve, — még kevésbé oly egyetemlegesség, mely felperesnek jogot adna, a többi életben levő jogutódok mellőzése mellett, a majd 70 éven át megváltozott viszonyok ellenére, az érdekelt család egyetlenegy tagján az összes jogelődöket terhelő követelést megvenni, — annál kevésbé, mert az alperes által

3. alatt csatolt s felperesileg nem kifogásolt adásvevési szerződés alapján, alperes atyja noha mint közadományos van kitüntetve, az adományozott birtok azon részét, mely neki jutott osztályrészül, pénzen vette; hogy pedig a megvett birtokon kivül, az adományból jogelődjei után mit sem örökölt — fent kifejtetett. — Ide járul, hogy a felperesi követelés dologbani joggá nem válván, a követelés alperes ellenében, mint az adományozott birtok egy részének tulajdonosa ellen, még az oknál fogva sem érvényesithető kizárólagosan.

Ez oknál fogva a kereseti követelésnek csak ötödrésze itéltetett meg, fenmaradván a kincstár joga, a még hátralevő $^4/_5$ részt a többi 4 törzs utódjai ellen érvényesiteni stb. stb.

A kir. tábla fel- s alperes felebbezésére 1878. márcz. 12. 3110. sz. a. a tszék itéletét megváltoztatván, felperest keresetével egészben elutasitotta, a perköltség megszüntetése hhagyatván.

Indokok: Az adománylevél szerint, az abban érintett birtokok első sorban B. Dávidnak s az adománylevélben megnevezett testvéreinek, csak mint lehető utódainak lettek adományozva, s ennek folytán a kérdéses terület is egyedül annak részére lett átadva.

Az adománylevél alapján tehát ezen testvérek, vagy jogutódaik az adományozásból folyó kötelezettségek teljesitésére egyedül az esetben lehetnének kötelezhetők, ha az adomány javakbani részesülésük igazoltatott volna. Tekintve azonban, hogy felperes azt, miszerint alperes apja az adományozott ingatlanokból részesült, s alperes mint leszármazó örökös azokban örökösödött volna, ennek határozott tagadása ellenében mivel sem bizonyitotta; az *A.* alatt egyedül B. Dávid által kiállitott következő irat pedig az abban emlitett testvérekre nézve, a felhatalmazás igazolása nélkül, kötelezettséget magában nem foglalhat —

az elsőbiróság itéletét ezen oknál fogva a per értelmében megváltoztatni stb. kellett.

A legfőbb itélőszék mindkét alsóbirósági itéletet megváltoztatván, alperest a keresetben elmarasztalta s a perköltségeket kölcsönösen megszüntette;

Indokok: Az *I.* a. adománylevélből kitünik, hogy Aradvármegyében 4 helységet és egy 1256 holdnyi erdőt, mely utóbbi azonban még per alatt állott, B. Dávid s általa 4 testvére, kik közül egyik Bernárd, az alperes atyja — adományban nyerték, és pedig 60150 frt felülfizetés mellett. Az *A.* a. okiratban pedig B. Dávid 1808. nov. 1-jén arra kötelezte magát, saját s adományozott test-

vérei nevében is, hogy ha a per alatti erdő is birtokukba adatik, ezért még külön 5315 frt 3/4 krt tartoznak fizetni.

Azt, hogy a kérdéses erdő utóbb per utján megnyeretett, s a birtokhoz hozzácsatoltatott, maga alperes sem tagadja, de ezt a keresetlevélhez csatolt többi okiratok is tanusitják. Nem tagadja továbbá alperes azt sem, hogy a kérdéses erdőt B. Dávid birtokába vette, s hogy azon utóbb ennek halála után oldalrokonai megosztoztak; elleniratában maga alperes állitja, hogy a Zimbrói birtok tulajdonosa, hol a kérdéses erdő feküdt, B. Sándor lett, mint B. Dávid örököse, ki K. József tanu vallomása szerint, alperessel mint testvérével 1847-ben osztozott meg B. Dávid javain.

Kitünik továbbá a *H.* a. okiratból, hogy a B. Dávid a per tárgyát képező tartozását 1844-ik évben ismételve beismerte s annak megfizetésére magát kötelezte, mi által az alperesileg vitatott elévülés megszakitottnak tekintendő.

Ily tényállással szemben alperes azon két fő kifogása, hogy ő B. Dávid után nem örökösödött, s hogy ennek *A.* s *H.* alatti egyoldalu lekötelezése, a többi testvérek meghatalmazása nélkül, alperest mint egyik testvér fiát nem kötelezheti, tekintet alá nem jöhet; mert az adományozottak s örökösei az adományból folyó kötelezettségeikre nézve egyaránt s egyetemleg felelősök. Ily kötelezettséget képez a kérdéses erdőtérségért B. Dávid által, többi adományozott társai nevében is elvállalt felülfizetési összeg, mint világos adósság megfizetése; mert alperest a 3. sz. okirat sem menti fel ezen kötelezettség alól, sőt inkább az is ellene bizonyit; mert az csak arra szolgáltat tanuságot, hogy az adományozott 4 testvér közül alperes atyja megfizetvén az *I.* a. fölülfizetési összeg negyedrészét, u. m. 15000 frtot, az adomány tárgyát képező 4 falu közül egyiknek azonnal birtokába lépett, ezenfelül mint szintén közös terhet magára vállalta, hogy a beiktatási s egyéb az adományból folyó költségek 1/4 részét ő fogja fizetni; B. Bernárdnak az adomány értelmében a 3. sz. okirat 3. p. szerint tulajdonjoga az által is korlátoltatván, hogy az átvett helységet csakis családbelinek idegenitheti el; az erdőkre nézve pedig a 2-ik pontban azon rendelkezés tétetett, hogy azok csak B. Dávid intézkedése szerint használhatók: ezen az adományozottak közt létrejött intézkedés tehát a 3. sz. a. emlitett adományos helység ezen természetét s azzal járó kötelezettségeket, nemhogy elenyésztette, sőt inkább fentartotta; s tekintettel arra, hogy alperes maga elismeri, hogy a 3. sz. alattiban emlitett helységet atyja után örökölte; tekintve, hogy az örökség teherrel jár, s

hogy az *A.* a. adósság az alperes által örökölt birtokot épen ugy terheli, mint a többit — egyetemleges kötelezettségénél fogva alperest mint örököst stb. marasztalni kellett — ebből folyólag viszkeresete többi öröktársai ellen a maga épségében fentartatván.

A kereseti összeg kiszámitása s mennyiségére nézve alperesnek azon egyedüli ellenirati ellenvetése: hogy az a scála alá esik, birói figyelembe nem jöhet, mert felperes válasziruti előadására, hogy az *F.* okiratban a kereseti összeg a scála szerint számitott, alperes viszonválaszában észrevételt már nem tett.

Az, hogy az ősiségi pátensben kiszabott elévülés jelen per tárgyára nem alkalmazható, már az elsőbirósági itéletben kellően indokoltatott — a kamatok is csak a per kezdetétől szintén annak indokából itéltettek meg — különösen azért is, mert az erdő birtokbavételének ideje kimutatva nem lett.

36.

A fő eskü nem itélhető meg, ha per során előadottakból kiderül, hogy az a tény, melyet a bizonyitó fél esküvel megerősiteni vállalkozik, érzéki tapasztalatán kivül esik.

(1878. julius 12-én 6563. sz. a.)

K. Bálint felperesnek P. János alperes ellen 78 frt s jár. iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Tartozik alperes felperesnek 68 frtot s ennek a kereset beadásától számitandó 6% kamatait az esetre megfizetni, ha felperes fő esküt tesz arra, hogy a megvásárolt ökör, borju azonos azzal, mely az *A.* alatti szerint Debreczenben 1876. junius 26-án, mint belső nyavalyában sinlődő, megdöglött;

mert a tárgyaláson nyilvánvalóvá vált, mikép felperes 1876. junius 19-én a nagyváradi vásártéren egy ökörborjut 68 frtért megvásárolt, s alperes azt mint egészséges jószágot adta el, továbbá az *A.* alatti közhitelü okmány szerint kétségtelen, hogy az 1876. évi junius 26-án belső nyavalyában sinlődő oly módon körülirt szarvasmarha, mely a keresetben körülirtnak megfelelő ugyan, de miután ezen összehasonlitás csak következtetést enged az ugyanazonosság tekintetében, tehát mennyiben az e körülményekre nézve felhozott s kihallgatott tanuk félbizonyitékot sem nyujtottak, s miután feltételesen a fő eskü általi bizonyitás perrendszerüen alkalmazásba vétetett, ily ügyállás mellett az ugyanazonosságra nézve felperesnek a főeskü megitélendő s ennek le vagy le nem tételétől feltételezetten volt jelen per elbirálandó, annak letétele esetén alperes elmaraszta-

landó, mivel a nem kifogásolt *A.* alatti szerint a kérdéses jószág «veszettség» tehát oly benső nyavalyában szenvedett, melyért az eladó magánjogi gyakorlatunk szerint szavatolni tartozik; s miután a vétel 1876. junius 19-én, a jószág megsemmisitése 1876. junius 26-án; tehát az átvételtől számitandó 30 napon belül történt, szintén magánjogi gyakorlatunk szerint vélelmezendő, hogy a jószág már az eladáskor benső nyavalyában sinlődő volt.

A budapesti kir. itélő tábla 1877. évi nov. 21-én 44626. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék azonban mindkét alsóbb biróság itéletét megváltoztatta s alperest keresetével feltétlenül elutasitotta:

mert felperes a Debreczenben 1876. junius 26-án leölt tinónak az alperestől junius 19-én vásárolttal ugyanazonosságát, tekintettel arra, hogy midőn állitólag annak nyomára talált, az már összevagdalva s eltemetve volt, s igy maga felperes sem láthatván a Debreczenben megsemmisitett marhát, a főeskü részére, egy saját érzéki tapasztalatain kivül eső ténykörülményre nézve oda nem itéltethetvén, semmivel sem bizonyitotta.

37.

Oly jogügylet, melynél fogva a vállalkozó az általa átvett szállitást azon mérnöki hivatalnak, mely a szállitási munkálatok ellenőrzésére van hivatva, egyik tagja, tilos ügyletet képez, s ennélfogva abból keresetjog egyik félre sem származik.

(1878. julius 12-én 3596. sz. a.)

B. Géza felperesnek K. Jakab alperes ellen 800 frt jutalomdij iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével s alperest az elleniratban támasztott 2700 frt viszonkövetelésével elutasitotta; következő indokoknál fogva:

Alperes a Béga csatorna kir. mérnöki hivatallal kötött egyesség folytán magára vállalta a kis tapolczai fausztató csatornához szükséges fejtett kőczölöpök, gerendák és rőzse szállítását, továbbá a kis keszthelyi partvédmüvek kijavitását, és e munkálatok teljesitését az akkoron a Béga-csatorna mérnöki hivatalánál alkalmazásban, és a hivatal részéről saját beismerése szerint ezen munkálatok ellenőrzésével megbizva volt B. Géza mérnökre bizta.

Alperes ezen munkálatok körüli fáradozásokért felperesnek jutalmat igért, s azt nem kapva becslő eskük ajánlása mellett 800 frtot kért megitéltetni.

Tekintve, hogy felperesre, mint akkori k. Béga-csatorna

mérnökre, ezen munkálatok ellenőrzése volt bizva, nem állott jogában a vállalkozó féllel kapcsolatba lépni, s azért a munkálatot elvállalni s magának jutalmat kikötni: felperest miután tilos cselekvény folytán kereseti joga nem származik, keresetével el kellett utasitani.

Alperes azon indokból, hogy felperessel az adott előlegekről még nem számolt, 2700 frt iránt viszonkeresetet inditott, és alperes is ezen viszonkeresetével részint azon fentebbi indokból, hogy nem kellett volna az ellenőrzéssel megbizott k. mérnököt a munkálat teljesitésével megbizni, részint pedig, hogy viszonválaszában azt nyilvánitotta, hogy majd egymás között elszámolnak, s igy viszonkeresetét visszavonta, elutasittatott.

A budapesti kir. itélő tábla pedig 1877. deczember 18-án 59426. sz. a. következő itéletet hozott:

Az elsőbirósági itélet indokainál fogva helybenhagyatik. Egyszersmind pedig miután jelen perben büntetésre méltó cselekmény jelenségei forognak fenn, az eljáró kir. törvényszék utasittatik, miszerint ezen itéletnek jogérvényre emelkedése után, a periratokat az illető bűnvádi birósághoz a p. t. rendt 10. §-a alapján hivatalból tegye át.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét az abban felhivott indokokból helybenhagyta.

38.

Ha a perben döntő tanuvallomások a felek egyike által hamisoknak állittatnak, s e végből a fenyitő vizsgálat elrendelését kéri, s ez iránti kérelmét a fenyitő törvényszéknél beadja: a fenyitő törvényszéknél beadott panasz elintézése előtt, a megtámadott tanuvallomásokra itélet alapitható nem lévén, a polgári per a fenyitő eljárás befejeztéig függőben tartandó.

(1878. julius 4-én 6283. sz. a.)

Dr. W. Jenő felperesnek M. Jónász és neje elleni 450 frt házbér s jár. iránti perében az elsőbiróság felperest keresetével mint idő előttivel elutasitotta:

mert jóllehet alperesek az *A.* alatti szerződés valódiságát elismerték, de kifogást tettek a kereset mint időelőtti ellen, mennyiben azt állitották, hogy utólagos megállapodás szerint ők a bérnegyedi összegeket csak utólag tartoztak fizetni, és kifogást tettek ez értelemben a kereseti összeg nagysága ellen is; végre felperes ellen 268 frt 50 kr iránt viszonkeresetet is támasztottak, felperes alpereseknek úgy az időelőttiségre vonatkozó, valamint az érdemben tett kifogá-

sokat is tagadásba vevén, alperesek állitásaik beigazolása végett K. Sámuel és L. Sámuel tanukra hivatkoztak, kiknek kihallgatása elrendeltetvén, az meg is ejtetett. Miután pedig alperesek nevezett tanuk egybehangzó hit alatti vallomásával teljesen beigazolták abbeli állitásokat, hogy felperes részükre a bérösszeg fizetését illetőleg utólagos fizetés megengedtetett, s igy beigazoltatott az is, hogy a jelenlegi kereset által követelt bérösszeg november hó előtt be nem perelhető, ennélfogva e keresetet, mint idő előttit elutasitani kellett.

A bpesti kir. itélő tábla 1878. évi márcz. 26-án 8828. sz. a. hozott itéletével: az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s alperest 450 frt házbérhátralék, 13 frt 50 házbérkrajczár s 1878. augusztus 2-tól számitandó 6% kamatainak megfizetésére kötelezte:

mert alperesek az *A.* alatti szerződésbeli kötelezettségnek részükről történt elvállalását beismervén, ennek ellenében az *A.* a. szerződésbeli kötelezettségre alapitott felperesi keresettel szemben előterjesztett azon alperesi kifogás, mintha felperes a házbér fizetését fertályévenként utólag teljesitésére engedélyt adott volna, biróilag figyelembe nem vétethetik,

a mennyiben a jelzett alperesi kifogások támogatására alperesileg hivatkozott tanuk L. Fülöp és K. Sámuel vallomása által az alperesi kifogásbeli szerződésbeli kötelezettség módositásának valóságos megtörténte hitelt érdemlőleg támogatottnak nem tekinthető;

minthogy attól eltekintve, hogy a felperesileg hivatkozott F. Gusztáv W. Zsigmond és L. József hit alatti vallomása által igazolt azon körülménynél fogva, hogy a nevezett alperesi tanuk felperest a kihallgatott tanuk felperest a kihallgatást megelőzőleg személyesen nem ismerték, a nevezett tanuk vallomása aggályosnak tünik fel, a nevezett tanuk vallomása által az alperesileg állitott, de felperesileg tagadásba vett szerződés módositás valóságos megtörténte igazoltnak már csak azért sem tekintethetik, mivel a nevezett alperesi tanuk — vallomások szerint — a fennevezett szerződés módositási nyilatkozatot alkalmilag alperes kocsmai helyiségében történt jelentkezésök folytán hallottnak állitják, s igy ők a felek által az állitólagos szerződési módositás tanusitására tanuként fel nem szólittattak, ily alkalmi jelentkezés mellett hallomásukra alapitott vallomások pedig arra, hogy az okiratilag igazolt alperesi szerződési kötelezettséget felperes komoly akarattal módositottnak kötelezőleg kijelentette volna, biróilag figyelembe vehető bizonyitékul a kihallgatott tanuk miveltségi állásánál fogva nem szolgálhat, a mennyiben azok miveltségi állásánál arra képesitetteknek nem tekintethetnek, mikép

ők a nélkül, hogy előttük a történt szerződési megállapodás tüzetesen előadatott volna, puszta alkalmi hallomás után oly jogügylet feletti megállapodást oly szabatosan felfoghassák, mint az a felek részéről megállapitottnak állittatik;

miért is, minthogy alperesek az *A.* alatti szerződés valódiságát elismerték, az a kifogásukra alapitott viszonkövetelésektőli elmozditások mellett, az *A.* alatti szerződési kötelezettségük alapján alpereseket a kereseti tőke és kamatainak megfizetésére kötelezni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő végzést hozott:

tekintve, miszerint a döntő kérdés megitélésére és bizonyitására alperes részéről felhivott tanuk vallomásának valósága vagy hamisságától függ, tekintve továbbá, miszerint felperes ama tanuvallomásokat hamisoknak nyilvánitotta, nemcsak, sőt e miatt *C.* szerint a fenyitő törvényszéknél panaszt emelvén, ezen panaszeredménye előtt az emlitett tanuvallomásokra itéletet alapitani nem lehet, és alperes itélet hozatala előtt ezen pert maga is a fenyitő biróságthoz áttétetni kérte; ezen körülmények között mindkét alsóbbbirósági itélet föloldatik, és a periratok itélethozatal előtt a bünfenyitő törvényszékkez áttétetnek.

39.

1. **A cselekmény annak létesitőjével szoros kapcsolatban állván, ha valamely cselekmény bélyegeztetik meg, megbélyegzettnek tekintendő annak szerzője is, s ha e cselekmény oly minőségü, hogy az bünvádi kereset tárgya lehet, rágalmazás tényálladéka forog fenn.**
2. **A levelezési lap bárki által olvasható levén, az azon elkövetett sértés nyilvánosan történtnek tekintendő, s ennél fogva ha ez uton valaki rágalmaztatik, az ezért a rágalmazó ellen törvényszerü megtorlást szerezhet.**
3. **A rágalmazás megtorlása iránt nemcsak fenyitő uton, hanem polgári per utján is lehet keresettel fellépni.**

(1878. julius 8-án 6267. sz. a.)

Sch. Jakab felperesnek Pf. Ferdinánd ellen becsületsértés iránt folyamatba tett sommás perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta;

mert a keresetben érintett s a rágalmazás alapjául felhozott kifejezések felperes tényének és nem személyének minősitésére vonatkoznak, illetve annak tényét jellegzik, ennélfogva jogsérelmet magukban nem foglalnak; következőleg ezen, valamint azon indokból is, mert a rágalmazási keresetek fenyitő utra tartoznak, felperes keresetével elutasitandó volt;

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi január hó 30-án 55799. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s alperest 1/3 részben, felperest 2/3 részben az állampénztárt illető 40 frt rágalmazási birság megfizetésére kötelezte;

mert alperes beismeri, hogy a keresetlevélhez mellékelt levelezőlapot ő irta és küldte posta utján felperes részére;

minthogy pedig ezen boriték nélküli és bárki által olvasható lapon, tehát nyilvánosan s alaptalanul oly cselekvénynyel vádolta felperest, mely bünvádi kereset tárgya lehet;

s minthogy továbbá a cselekmény ennek létesitőjével szoros kapcsolatban áll, ugy hogy a megbélyegzett cselekvény megbélyegzi egyszersmind annak szerzőjét is,

ennélfogva jelen esetben a rágalmazás tényálladékát megállapitani, s alperest beismerése nyomán marasztalni kellett.

A birság 40 frtban azért állapittatott meg, mert felperes magasabb birsághoz való jogosultságát nem igazolta.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

40.

A bejegyzett ügyvédjelöltet és jogtudort a legmagasabb (105 frt) becsületsértési pénzbirság illeti.

(1878. junius 13. 5434. sz. a.)

Dr. B. felperesnek T. Elek alperes ellen 105 frt becsületsértési birság iránt inditott sommás perében az elsőbiróság alperest a 105 frt birságnak, melynek 1/3 része alperest, 2/3 része a kir. kincstárt illetendi, megfizetésében elmarasztalta:

mert eltekintve attól, hogy a tárgyalás folyamán alperes maga is beismerte, hogy felpereshez a keresetben kitett napon következő szavakat intézte: «ez csirkeprókátorhoz illő eljárás, ki 5 frtra éhes» — «ez taknyos kölyökhez illő eljárás, mely . . . rugást érdemel»; s igy alperes elismerte, hogy felperes ellen jellemébe vágó kifejezéseket használt; alperes még annál is inkább elmarasztalandó volt, mert alperes a kihallgatott birósági végrehajtó vallomása szerint nem csak felperes eljárására vonatkozólag használta a sértő kifejezéseket, hanem azokkal magát felperest illette; mi B. Hugó és U. Sándor vallomásaiból is kiderül, kik határozottan vallották, hogy alperes felperest csirkefogó és csirkeprókátor elnevezésekkel illette.

A birság mennyisége tekintetében a legmagasabb birság volt alkalmazandó, mert felperes nem egyszerü fővárosi lakos, hanem jogot végzett bejegyzett ügyvédjelölt, s igy magasabb szellemi müveltséget megkivánó testület tagja, ki a bemutatott bizonylat szerint a tudori fokot is elnyerte.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi február 20-án 6645. sz. a. hozott itéletével: az elsőbiróság itéletét oly változtatással a fizetendő birságra nézve, hogy ez, miután felperes nem okleveles ügyvéd s e szerint őt a magasabb birság meg nem illeti; — egyebekben indokainál fogva helybenhagyta.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kiszabott birságra vonatkozólag a kir. tábla itéletét megváltoztatta, s e tekintetben az elsőbiróság itéletét hagyta indokainál fogva helyben.

41.

A készpénzből álló nö-hozománynak a férj halála után annak örökösei megtéritésére csak annyiban kötelezhetők, mennyiben a hozomány a férj javaiba ruháztatott, vagy a férj tartozásainak törlesztésére, s illetve vagyonszerzésre forditatott; ellenben a hozományból tett azon kiadások, melyek házi szükségletekre forditattak a beruházásokat nem képezvén, a hozomány e részének megfizetésére a férj örökösei nem kötelezhetők.

(1878. szeptember 24. 7063. sz. a.)

Özvegy J. szül. R. Apollónia néhai J. János kiskoru gyermekei J. Károly, Gyula és János mint alperesek ellen, 8404 frt női hozomány kiadatása iránt pert inditott, melyben az elsőbiróság következő itéletet hozott, mely szerint:

Alperesek mint néhai J. János örökösei köteleztettek a most nevezett örökhagyó után reájok szállt örökség erejéig az esetre, ha felperes a póteskiit arra, miként: Igaz, hogy néhai J. János nyéki gazda felperesnő értékéből a házasság tartama alatt készpénzben, terményekben és adósságok törlesztése által 8404 frt 30 krt kapott; hogy továbbá J. János ezen 8404 frt 30 krt ingatlanok vételére, épitésekre, gazdasági szerekre és egyéb szükségleteik fedezésére felhasználta, az e czélból kiteendő határnapon leteszi, a keresett 8404 frt 30 kr tőke követelést, ennek 1873. évi april hó 5-étől járó 6% kamataival lefizetni. A perköltségek ez esetben kölcsönösen megszüntetnek. Köteleztetik tehát felperes ezen itélet jogerőre emelkedése napjától számitandó 15 nap alatt a fenti póteskü letételére irásbelileg jelentkezni és az ennek folytán kitüzendő határnapon az esküt letenni, mert ellen esetben keresetével elutasittatik és köteles, ezen itélet jogerőre emelkedése után számitandó 15 nap alatt

39 frt 5 krban állapított perköltségeket, melyekben a 35 frtnyi ügyvédi munkadij benfoglaltatik, alpereseknek megtériteni. Felperesi ügyvéd dija minden esetben 40 frtban állapittatik meg.

Indokok: Felperesnő mint az 1873. évi april hó 5-én végrendelet nélkül elhunyt J. János neje, illetőleg özvegye, a kihallgatott tanuk jelesen R. József, özvegy R. született F. Erzsébet, J. Ferencz és B. Ferencz vallomása szerint nagyobb és tetemes összeget, illetőleg vagyont hozott a házasság tartama alatt férje házához. Ezen tanuvallomásokból egyuttal kiderül, miként a felperesnő által hozott vagyon férje néhai J. János által tettleg fel is használtatott.

Figyelemmel ezek után arra, hogy a fent nevezett tanuk fel- és alperesekkel egyaránt az egyenlő fokban rokonságban vannak, de különben is a persorán oly körülmények, melyek alapján a perrendtartás 192., 193. §§-ai értelmében a nevezett tanuk vallomásai el nem fogadtathatnának, fel nem hozattak; ép ugy figyelemmel arra, hogy e vallomások a hozományi vagyon mennyiségére nézve ugyan szétágaznak, de R. József tanu mindazáltal határozottan vallja, hogy felperesnő hozománya, melylyel férje házához jött, 8404 frtra, sőt nehány frttal többre rúgott; ezek szerint pedig felperesnő kereseti követelése minden tekintetben félbizonyitékkal támogattatik, mely félbizonyitékot alperesek semmivel sem erőtlenitettek; ennélfogva felperesnek a bizonyiték kiegészitése végett a prdt 236. §-a alapján a póteskűt megitélni kellett. Felperesi követelés eskü letételétől tétetvén függővé, alpereseket a szerint, a mint az eskü le — vagy le nem tétetik, a keresethez képest elmarasztalni illetőleg az alól felmenteni kellett.

Habár pedig alperesek az esetre, ha felperesnő a neki megitélt esküt leteszi, pervesztesekneк tekintendők, a perköltségekben nem marasztaltathattak, mert mint kiskoruak és védelmet igénylők konok perlekedőknek, kik a perre okot szolgáltattak volna, nem tekinthetők. Az esetben, ha az eskü le nem tétetik, felperes pervesztes lévén, a prdtt. 251. §-a alapján a perköltségekben elmarasztalandó volt. Az ügyvédi dijak megállapitása a ptrs 252. §-ában leli indokát.

A kir. tábla alperesek felebbezésére 1878. márcz. 19. 65148. sz. a. a tszék itéletét megváltoztatta és felperest keresetével elutasitotta, a perköltségek kölcsönös megszüntetésével.

Indokok: Az 1840: VIII. tczikk 14. §. szerint női hozomány a férj halála után akkor követelhető, ha az természetben megvan, vagy ha a készpénzből álló hozománynak a férj javaiba történt beruházása bizonyittatik.

Felperes készpénzből álló hozományát követelvén, miután maga sem állitotta, hogy azt az érintett törvény megelőző időben vitte volna férje házához, de a végirathoz *D.* alatt csatolt jegyzék szerint is az állitólagos hozományból csak az 1863. s következő években tétettek kiadások, tartozott volna azt, hogy követelt hozománya férje javaiba ruháztatott, annál is inkább igazolni, mivel a felhivott törvény 15. §. értelmében a természetben levő hozományain kivül azokból semmi egyebet nem követelhet.

Minthogy pedig ezen körülmény, a kihallgatott tanuk vallomásával, el is tekintve attól, hogy R. József mint felperes testvérje F. Erzse (R. Józsefné) felperes anyja és J. Ferencz mint felperes sógora, érdektelen tanuknak nem tekinthetők, bebizonyitottnak azért nem vétethetik, mivel tanuk azt, hogy mily összeg, s mily birtok vételére forditatott, nem tanusitják; de ezen tanuk az állitólagos hozomány összegére nézve sem tesznek határozott vallomást; s minthogy a *D.* jegyzékben oly kiadások fordulnak elő, melyek a kereseti előadás szerint is élelemre, takarmányra és ruházatra szükségeltettek, és ugymint a közös háztartásban elemésztettek, elhasználtattak — a háztartás szükségletei előállitására, a közös férfi- s nőcselédek szolgálati bérére, orvosi szerekre forditattak — beruházásoknak s hozomány czimén követelhetőknek nem tekintethetnek;

minthogy végre ily körülmények közt a készpénzbeli hozomány misége, mennyisége s a férj javaiba történt beruházása sem pót-, sem főeskü által nem igazolható: ennélfogva felperest feltétlenül elutasitani stb. kellett.

A legfőbb itélőszék következőleg itélt:

Mindkét alsó bir. itélet részbeni megváltoztatásával, ha felperes póteskiit tesz arra, hogy részéről a férje J. János házához hozott pénzösszegből, férje legalább 5000 frt erejéig részint beruházásokat tett, ingatlan birtokot vett, részint örökrészükre nézve férje az atyafiait fizette ki, azon esetben alperes örökösök megidézett gyámi képviselője, de csakis a kiskoru alpereseknek atyjuk utáni örökségéből s ezen örökség erejéig tartozik 5000 frt tőkét, 1873. april 5-től 6% kamatjaival felperesnek megfizetni; különben keresetétől elmozdittatik stb. Egyéb keresetétől felperes elmozditattik.

Indokok: Mert ha birói figyelmen kivül hagyatnék is az 1876. szept. 26. kihallgatott R. József s özv. R. Józsefnének mint felperes testvérének s anyjának, s igy felperes mellett inkább érdekelt tanuknak vallomása, tekintve, hogy a 3-ik tanu J. Ferencz, mint alperesek atyjának testvére s igy felperes részéről épen nem érde-

kelt s a 4-ik teljesen érdektelen B. Ferencz tanuk felperes hozományáról határozottan vallanak, s hogy J. Ferencz 5000 frton felüli hozományi összegről tesz tanuságot, hogy azt alperesek atyja, részint beruházásokra forditotta, részint az általa vásárolt ingatlan birtokba beruházta, részint azzal saját testvérei örökrészét elégitette ki; tekintve, hogy az *E. F. G.* telekkönyvekből az is kitünik, hogy alperesek atyja, a felperessel való házasság tartama alatt 6277 frtért ingatlanokat vásárolt; mindezen ténykörülmények felperes keresete mellett bizonyitékot szolgáltatván, az esetre, ha annak kiegészitéseül a póteskűt leteszi, az hogy az 1840: VIII. tczikk. 14. §. kivánalmához képest, felperes hozományából legalább is 5000 frt a férj javaiba beruháztatott, biróilag bebizonyitottnak volt tekintendő. Alperesek tehát ebben stb. marasztalandók.

A kereseti összeg azonban egészen azért sem itéltethetett meg, mert J. Ferencz tanu határozottan csak 5000 frt beruházási összegről vall; s mert az, hogy a B. Ferencz tanu által felsorolt hozomány az 5000 frtban bennt nem foglaltatnék s az külön ruháztatott volna be a férj javaiba, nem bizonyitatott, s mert felperes maga is keresetlevelében oly bevárlásokat s költekezést sorol fel, melyek beruházásnak nem tekinthetők, melynek megitélése tehát az idézett törvénynyel ellenkeznék.

42.

Az, ki a hagyatékot részben a végrendelet alapján kéri magának tulajdonul megitéltetni, nincs jogositva ebbeli igényének alapjául szolgáló végrendelet többi intézkedéseinek érvényét bármely indoknál fogva, tehát azért sem megtámadni, mert az által törvényes osztályrésze sérelmet szenvedett.

(1878. julius 16-án 6569. sz. a.)

M. Juli F. Andrásné özv. ifj. M. Jánosné T. Sára ellen, felperes apja ifj. M. János hagyatékát képező ingatlanok tulajdonjogi átadatása, s az alperes részére engedett haszonélvezetnek köteles rész czimén köztüki megosztása miatt inditott perében az elsőbiróság a hagyatéki ingatlanok tulajdonjogát felperes nevére bekebeleztetni rendelte, alperes holtiglani haszonélvezeti jogának fentartásával következő indokolással:

Előrebocsátásával, hogy jóllehet a kereseti ingatlanok néhai ifj. M. János elhaltával, ennek özvegye alperes nevére hagyaték átadási végzés folytán átiratva lettek is; e körülmény még sem zárja ki felperes azon jogát, hogy ő kellő időben kereseti jogát perutján ne követelhesse.

Felperes édes apja néhai ifjabb M. János hagyatékára nézve kereseti jogát *B.* alatti végrendeletre alapitja. Ebben alperesnek csak használati jog van feltétlenül adományozva; a tulajdonjog pedig alperesnek feltételesen csak azon esetre, ha az élő gyermek (felperes) s ennek szintén élő gyermeke alperes előtt elhalnának, és ha alperesnek gondját nem viselnék. Eszerint felperes és gyermeke részére, ezek életbenmaradásuk esetében, a végrendeletben a tulajdonjog nyilván fentartatván — felperest azon ingatlanok tulajdonjogától megfosztani nem lehet. — Annyival is inkább, mert a tanuk vallomásából ki nem tünik, hogy felperes nem viselte volna gondját alperesnek, s hogy vele veszekedésben lett volna; sőt az tünik ki, hogy alperes azért hagyta el felperes házát, hogy ujra férjhez menjen — mi meg is történt. — De mind a mellett is, hogy alperes 2-or férjesült, az ingatlanok haszonélvezetében meghagyandó volt, mert a végrendelet az özvegységben maradást nem kötötte ki feltételül.

A kir. tábla f. év márcz. 26. 64909. sz a. az elsőbirósági itéletet megváltoztatta, s alperest kötelezte felperesnek 740 frtot s ennek perkezdéstőli kamatait megfizetni;

mert a periratok s a felek beismeréséből világos, hogy felperest mint végrendelet hátrahagyásával az 1873-ban elhalt M. János egyetlen gyermekét — miután abban kizárási ok nem is emlittetik — apja hagyatékából kötelesrész illeti (id. törv. 7. §.). A fennálló törvények szerint kétségtelen az is, hogy a szükségbeli örökös, a menynyiben a végrendeletnek egyes vagy összes intézkedéseivel megelégedve nincsen, — nem jogositott egyes részek fentartásával — a reá nézve hátrányosnak vélt rendelkezés ellenében kötelesrészhezi jogát érvényesiteni; hanem vagy tartozik a végintézkedést összeségében elfogadni, vagy pedig az ellenében kötelesrészét követelni.

Ezekből folyólag kétségtelen, hogy felperes azon részben a végrendeletbe ütköző kérelmének, miszerint az összes hagyaték tulajdonjoga őt illesse, a haszonvétel pedig kötelesrész jogczimén közte s alperes közt ennek haláláig egyenlő részben megosztassék, hely nem adathatott; hanem mivel felperes már periratiban kötelesrészbeni megsértését határozottan panaszolta, ennélfogva az részére birói becsü alapján az 1480 frt értékü hagyaték fele részében megitélendő volt.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét megváltoztatta;

Indokok: Felperes keresetét a *B.* végrendeletre alapitván, nincsen jogositva egyuttal törvényes osztályrész czímén ezen végrendelet egyes intézkedéseinek megváltoztatását kérni; miért is kereseti

kérelmének e czimre alapitott részét elutasitani, az 1. bir. itéletet ezen s az abban foglalt indokokból helybenhagyni kellett.

43.

1. Ha az 1853. május 1-eje elött gyakorolt birtoklás alapján a rendes utu visszahelyezés iránti kereset 1854. májusig meg nem indittatik, az az ősiségi nyiltparancs 18. §-a értelmében elenyészett.

2. Az ősiségi nyiltparancsnak a jogok elenyésztére vonatkozó intézkedései nem esvén az elévüléssel egy tekintet alá, s ennélfogva az elévülés általános szabályai a jog elenyésztének e módjára alkalmazhatók nem lévén, a tényleges birtoklásra alapitott rendes utu visszahelyezési per meginditására való jog elenyésztét sem az ez uton jogait érvényesiteni akaró fél kiskorusága, sem az, hogy ellenfelének birtoka folytonos vitatkozás tárgyát képezvén, az békés nem volt, ki nem zárja.

(1878. augusztus 14. 7496. sz. a.)

M. István id. V. Ignácz e. a peredi 264. telekk. 329. h. r. sz. alatti beltelekből elfoglalt 9 □ öl térségnek visszaadása, illetőleg birtokába visszahelyezése iránt inditott perében az elsőbiróság által alperes a kereseti birtok terület visszabocsátására, s az elmaradt haszon fejében az átadásig évenkint 5 frt s 30 frt perköltség fizetésére köteleztetett;

mert a kereshetőség iránti kifogás elvetendő, miután felperes a kérdéses ingatlannak részbeni osztatlan állapotbani birtokosa, s azért birtokostársa közbejötte nélkül is jogositva van pert inditani; az elévülési kifogás pedig azért vetendő el, mivel, a mint azt a kihallgatott tanuk igazolják, a peres térség iránt a peres felek közt mindig volt vitatkozás, tehát az elévülés kelléke, a háboritlan békés birtoklás alperesileg ki nem mutatható, annálkevésbé, mert felperes birtokbaléptekor kiskoru volt, tehát az elévülési idő már ezáltal is megszakadt.

Az ügy érdemét illetőleg, alperes a 9 □ öl kiadásában elmarasztalandó, mert mint ez egy hatósági szakértő s a községi elöljáróság által, a hitelesitett térkép mint közokmány, s a tényleges állapot összehasonlitása után nyert eredmény alapján hivatalosan kiállitott, tehát a perr. 365. §. szerint teljes hitelt érdemlő bizonyitványból kiderül, a foglalás alperes által csakugyan eszközöltetett, s valjon ezen foglalás 1840-ben vagy 1848. után történt-e? az ügy elbirálásánál döntő befolyással nem lehet. A mi az elmaradt hasznot illeti, minthogy ennek mennyiségét alperes tagadásba nem vette, az felperesi kereset értelmében, de minthogy felperes a keresetet előbb is folyamatba tehette volna, csak a kereset benyujtásától kezdve volt megitélendő.

A kir. tábla alperes felebbezésére 1878. april 30. 20178. sz. itéletével a tszéki itéletet indokainál hhagyta.

A legfőbb itélőszék mindkét alsó birósági itéletet megváltoztatta, s felperest keresetével elutasitotta, a perköltségek kölcsönös megszüntetésével.

Indokok: Felperes keresete elutasitandó, mert K. László, Zs. Ferencz s K. Ferencz tanuk vallomása szerint, a kereseti térségen már 1840. év óta állanak az alperes épületei s az 1848. évi tűzvész után is alperes csak a régi falakra rakta fel a szerhát. Ezekszerint alperes a peres térséget már 1853. május 1. előtt birtokában tartván, minthogy felperes a különben hivatalból s a kiskoruságra való tekintet nélkül mindenki irányában alkalmazandó ősiségi nyiltparancs 17. §. értelmében, a birtokbai visszahelyezési keresetet 1854. május 1-ig meg nem inditotta: a kereseti jog elenyészett.

44.

1. A szerződési feltételekben kikötött fizetési hely iránti megállapodás mellőzésének, illetve a fizetés más helyen való teljesitésének következményei: hogy a fizető e fizetést csak saját veszélyére teljesitheti.

2. Ha a fizetés helyéül az uradalmi pénztár lett kijelölve, az uradalmi számtartónál eszközlött fizetés nem tekinthető ugyan a kikötött helyen eszközlöttnek, azonban a fizetés ilykép történt teljesitése még magában véve szerződésszegést nem képezvén, csupán e körülmény a szerződés megszüntetésére kellő indokul nem szolgál.

(1878. julius 15. 7224. sz. a.)

A selmeczi kir. kincstári uradalom Cz. József mint Selmecz község birája e. 115 frt 87 kr biztositéki (Cautio) összeg s 402 frt 12 kr haszonbér hátralék megfizetésére s a haszonbéri szerződés megszüntetése iránt inditott perében az elsőbiróság a haszonbérből 296 frt 91 krt itélt meg kamatostól felperesnek, 105 frt iránt a keresetet beszüntette, s a 115 frt óvadékot a bérelt maradvány földekkel együtt átadatni rendelte, következő indokolással:

A 296 frt 91 kr fizetésére alperes község kötelezendő, mert persorán beismerte, hogy a kérdéses szántóföldeket haszonbérben birja; mert a községet képviselő biró az árverési jkönyvet aláirta; mert az árverési feltételek kihirdettettek, de különben is alperes az árverési feltételeket magában foglaló szerződést kifogástalanul aláirta; mert ezen feltételek 3-ik pontjaként a haszonbér negyedévenként előre az erdőhivatali pénztárba volt befizetendő, mig alperes semmivel sem igazolta, hogy a hátralékot azon pénztárba fizette volna le; a H. Adolf kezeihez tett fizetések pedig érvényeseknek az idézett

pont szerint nem tekinthetők. Az óvadék átadására is kötelezendő volt, mert az árverési feltételek 4-ik pontja azt világosan rendeli, azon feltételek pedig alperes irányában az árveréssel egyidejüleg voltak érvényesithetők. Végre a bérletbőli elmozditás is kimondandó volt, mert tekintettel arra, hogy fentiek szerint alperes község szerződéses kötelmeit nem teljesitette; felperes azt a szerződés 22. p. *b)* kikezdése szerint jogosan követelheti.

A kir. tábla 1878. apr. 9. 64105. sz. a. elsőbirósági itéletet megváltoztatván, alperes községet csak 1876. apr. járó 87 frt 91 kr bérhátralékban marasztalta el, felperest többi kérelmével elutasitván, következő indokból.

Alperes község az 1876-tóli bérhátralékban marasztalandó volt, mert maga beismerte tárgyaláskor, hogy azt felperesnek ki nem fizette; az 1874. s 1875. évire nézve azonban felperes elutasitandó, mert alperes tagadása ellenében nem bizonyitotta, hogy a haszonbéri szerződés *(C)* a község elöljáróinak aláiráskor az általuk értett nyelven megmagyaráztatott volna; mert habár Gr. J. utólagos vallomásában állitja is, hogy a község birája a szerződés tartalmáról kitaníttatott; tekintve azonban, hogy ezen tanu kihallgattatása kezdetén ellenkezőt vallott s ezt a kihallgatás befejezése után visszatérve módositotta, de másrészről tekintve főleg ezt, mikép éppen ezen szerződés megmagyarázását tanusitó két tanu N. és Pr. egyhangulag azt vallják, hogy a záradék aláirásakor a község birája jelen sem volt, s hogy azt utólag csak H. Adolf urad. számtartó felhivására irták alá, ugyanazért Gr. ingadozó vallomását ezen két tanu ellenében figyelembe venni annálkevésbé lehetett, mert ezen tanu sem vallja határozottan azt, hogy a szerződés az ő jelenlétében felolvastatott s a birónak megmagyaráztatott volna. Mindezek folytán a *C.* szerződésnek alperesileg tagadásba vett pontjai, melyek szerint a község a bérösszeget a beszterczebányai erdőpénztárba lett volna köteles mindenkor befizetni s 115 frt 87 kr biztositékot is készpénzben letenni, s hogy bérfizetés mulasztásánál a bérletből elmozditható, a perr. 167—168. §§. szerint alperes községre kötelezőknek nem tekintethetvén, felperest az 1874—1875. évi hátralék iránti keresetével azért kellett elutasitani, mert alperes azt H. Adolf urad. számtartó kezeihez, ki az uradalom nevében s megbizásából az árverést is megtartotta s a *C.* szerződést is ő irta alá, jogérvényesen fizethette, s mert alperest a 2. sz. alatti felperesileg is valódinak elismert, s H. számtartó által kiállitott nyugtával igazolta, hogy az 1874—75-ki bérösszeget 309 frttal kifizette; s mert

felperes maga sem tagadja, hogy az 1873. évi bérösszeg a 6. számu nyugta szerint, tehát a bérlet kezdetén is H. Adolf számtartó kezeihez fizettetvén, ez által szolgáltatott be az uradalmi pénztárba; s ennek ellenére a község még akkor sem figyelmeztetett, hogy a bérösszeget nem a számtartónak, hanem az urad. pénztárba fizesse.

A legfőbb itélőszék következő itéletet hozott.

A kir. tábla itélete, mennyiben alperes csak 87 frt 91 kr mint haszonbéri hátralékban marasztatott, s a 115 frt biztositéki összeg lefizetése alól felmentetett, megváltoztatik, s e tekintetben az elsőbir. itélet, mely szerint alperes 296 frt 91 kr haszonbér s a lejárt összegek utáni 6% ugy szinte a 115 frt óvadék fizetésére köteleztetett hagyatik helyben. Ellenben a kir. tábla itélete, a mennyiben a haszonbérbőli kimozditásnak helyt nem adott, s a perköltségeket kölcsönösen megszüntette, helybenhagyatik.

Indokok: A 296 frt 91 kr haszonbéri s 115 frt 78 kr biztositási összegre s kamataira nézve az elsőbir. itélet volt indokainál fogva, annálinkább helybenhagyandó;

mert a haszonbéri szerződéshez csatolt árverési feltételek 3-ik pontja szerint, a szerződés feltételei az árverési jkönyv aláirása után azonnal kötelezőkké válván, minthogy azokban határozottan ki van téve, hogy a haszonbér a beszterczebányai erdőhivatali pénztárba fizetendő, alperes község a fizetést másutt csak saját veszélyére teljesitette, s azt szerződésszerü fizetésnek felperes elfogadni nem levén köteles, alperes a fentérintett összegben, s annak a 22. pont szerint kikötött 6% kamataiban, ugy nem különben a fentiek szerint a 4. pontban kitett 115 frt 87 kr biztositéki összeg lefizetésében elmarasztalandó volt.

Ellenben a haszonbéri szerződés megszüntetésének helyt adni nem lehetett; mert alperes, habár nem a maga helyén, de oly egyén kezébe, kit a felvételre jogosultnak hihetett, a bérösszeg egyrészét jóhiszemüleg lefizetvén, oly szerződés szegőnek, melynél fogva irányában annak megszüntetése s bérletbőli kimozditása, elrendelhető lett volna, nem tekinthető.

45.

Nem szolgál a fizetés megtagadására indokul, ha a számla-tétel nem egyez is meg a küldött áru mennyiségével, ha a megrendelő az általa megrendelt minőségü s mennyiségü árukat az alkuszerinti árban megkapta.

(1878. évi február hó 13-án 645. sz. a.)

H. Márknak G. Károly elleni 6 frt 50 kr iránti perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Felperes azon esetre, ha alperes a póteskút arra, hogy az általa 1. ·/. alatt felmutatott könyvkivonati számlában jegyzett árukat felperes nála megrendelte, s azoknak ára a megrendelésnek teljesen megfelelőleg van kitéve, és hogy ezen árukat felperesnek valóban meg is küldte, leteendette, keresetétől elmozdittatik.

Indokok. A jelen perben nem a felperesileg felmutatott küldeményi számla (Factura) kitételeinek helyes vagy nem helyes volta, hanem azon körülmény döntvén: vajon alperes küldött-e és felperes kapott-e oly minőségü és annyi értékü árukat, illetve ecseteket, a minőket az utóbbi megrendelt, s ezen küldött ecseteknek alkuszerinti ára valósággal megfelel-e a hivatolt számlában jelesitett és felperes által kifizetett 52 frt 88 krnyi összegnek; miután felperes ennek ellenkezőjét a per során puszta tagadáson kivül mivel sem bizonyitotta, alperes ellenben erre nézve a részéről 1. ·/. alatt felmutatott közjegyzőileg hitelesitett könyvkivonat által félbizonyitékot szolgáltatott, ez utóbbinak az e mellé felajánlott póteskút odaitélni s ennek le vagy le nem tételétől a per kimenetelét függővé tenni kellett.

Mindkét fél felebbezése folytán a budapesti királyi itélőtábla 1877. évi szeptember 24-én 28385. sz. alatt következőleg itélt:

A kir. járásbiróság itélete megváltoztatván, köteles alperes felperesnek a követelt 6 frt 50 kr tőkét és a per kezdetétől számitott 6% kamatait megfizetni.

Indokok. Mert kétségtelen, hogy alperes a felperesnek küldött árukkal oly számlát küldött, mely szerint az árukért igényelt s felperes által ki is fizetett összeg az áruk árát 6 frt 50 krt tul haladja, s ugy abban alperes annyival inkább marasztalandó, mert azon védekezése, hogy a számlában kitett összegek az áruk értékének nem felelnek meg, és hogy alperes tévedésből vezette a számlába az áruk értékétől eltérő összegeket, biróilag figyelembe nem vétethetik.

Alperesnek ujabbi felebbezése folytán a magyar királyi Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi február 13-án 645. szám alatt következőleg itélt:

A másodbirósági itélet megváltoztatik és az elsőbiróság itélete, az abban foglalt indokok alapján hagyatik helyben.

46.

1. A törvényes osztályrésznek az ajándékozás tárgyát képező vagyonból leendő kiegészitésére vonatkozó igényt ki nem zárja az, hogy az elajándékozott vagyon a megajándékozott tulajdonánál telekkönyvileg is bekebeleztetett.
2. Ha az örökhagyó szülei hatalom alatt nem álló, s saját vagyonnal is biró fiával közös háztartásban él, s az a háznál talált ingókat az örökösök egyike az elhunyt apa tulajdonának s ennélfogva a hagyaték tárgyainak lenni állitja, ebbeli állitását ő tartozik bizonyitani.

(1878. évi julius 2-án 5707. sz. a.)

T. Pálné sz. M. Zsuzsanna és néhai Zs. Istvánné M. Sára gyermekei, illetőleg unokái: mint felperesek ifj. M. József e. az 1863. okt. 4. végrendelet hátrahagyásával elhalt id. M. József hagyatékára vonatkozólag törvényes osztályrész kiadatása s jár. iránt inditott perében az elsőbiróság az elhunyt M. hagyatékául megállapittatott: ingókban leltár szerint 1918 frt 97 kr, ingatlanokban: 11064 frt 87 kr érték, s ezekből felpereseknek törzsönkint 2 egyenlő részben, a végrendelet szerint az ingatlanokból természetben 6 hold 400 □ öl és készpénzben törvényes osztályrész kiegészitéseül: 2544 frt 23 kr s elvont haszon fejében 1144 frt 6 kr után 1863 okt. 4-től 6% kamat itéltetett meg, következő indokolással:

Örökhagyó hagyatékául az *F.* leltárban összeirtakat kellett megállapitani; mert noha alperes ezen leltár e. óvást tett s azt állitá, hogy azok legnagyobb része sajátjai; de miután az általa felvétetett 2. sz. leltár birói meghagyást nélkülöz, sőt mint hiányos az *I. K.* alatti birói határozatok által hagyatéki eljárás tárgyául nem szolgálhatóknak mondatott ki; mig ellenben az *F.* leltár birói határozat kifolyása, s az örökhagyó halála után rövid idő alatt már nov. 7-én a közgyám által eszközöltetett ingóságok összeirásával is megegyező; de alperes azt, hogy azon ingóságok tulajdonát képeznék nem is bizonyitotta; mig azon körülmény, hogy alperes az örökhagyóval haláláig közös háztartásban s gazdálkodásban s igy apai hatalom alatt élt, azon vélelemnek enged helyet, hogy azon ingóságok, melyek örökhagyó háztartásában s gazdaságában léteztek, az ő sajátjai voltak.

Az ingatlanokból pedig az *E.* telekjkönyvben 1918. 3014. 3484. 6295. hszám alatti összes ingatlanokat kellett hagyatékául venni, habár nevére csak 1/8 részben vannak is telekkönyvezve; mert a kérdéses 2058. sz. telekkönyv első helyszini felvételkor csak alperes által van aláirva s ezt csakis alperes nem támadhatná meg; mig ellenben ezen első felvétel magában nem nyujt oly jogczimet, mely a telekk. ingatlan honnan lett származásának bizonyitását ki-

zárná, annálinkább, mert ha az örökhagyó végrendeletét tekintjük is, ennek azon kifejezése: hogy feleségem atyjától végrendeletileg kapott 1 lánczalja földön felül nevem alatt vett minden földekben József fiamat nemcsak közszerzőnek kell tekintenem, az *E*. telekjkönyvben foglalt birtoklási arány felvételének helytelenségét igazolja.

De mert arra nézve, hogy alperes ezen telekjegyzőkönyvben részben van közös birtokosul feltüntetve, — jogczim sincs, — mig ellenben a nem kifogásolt, részben hitelesitett szerző levelekből (*C—Z*. alatt) s a telekkönyv közzétételét közvetlen előző időben vezetett városi telekkönyv *B*. kivonatának az *L—Y*. okmányokkali összevetéséből nyilvánvaló, mikép az örökhagyó beltelket, szőlőt s 50 frt 50 dénáros váltságu szántó, kaszáló földet szerzett; továbbá

mert azon alperesi feltevés, hogy a miatt mert a szerzőlevelekben örökhagyó magát egyszerüen «idősb» vagy «öreg» előszó nélkül, M. Józsefnek irta ezen szerzemények alperes mint hasonnevü szerzeményeiül is lennének tekinthetők, eltekintve attól, hogy ezen szerzések egy része alperes kiskorusága idejére esik, minthogy maga a *G*. végrendelet fent idézett kitétele ezen feltevést határozottan megczáfolja s minthogy alperes mint kiskoru s apai hatalom alatt álló, a közös háztartás s gazdálkodásban nemcsak önálló, de még közszerzőnek sem tekintethetik, ugyanazért ezen körülmény alperesi feltevés helytelenségére utal, annálinkább, mert azt határozottan állitani sem meri, hogy a felhivott szerzőlevelek eredetijét sajátkezüleg irta volna alá. Erre figyelembe nem jöhetett alperes azon állitása sem, hogy neje hozománya volt a szerzés alapja; mert a *B*. telekjkönyvből kitünik, mikép örökhagyónak 1848-ban befejezett szerzése után már ifjabb M. József fordul elő mint jelentékeny vagyon szerzője, s hogy ezen szerzeményei az *E*. telekjkönyvben felvett földekből külön vannak telekjkönyvben saját nevére felvéve, hallgatag beismerte, s azt sem kifogásolta, hogy az idézett szerző levelekben megnevezett fekvőségek mennyiségileg egészben, részben pedig minőségileg is ugyanazonosak a 2058. sz. telekjegyzőkönyvben bevezetett fekvőségekkel.

A mi azon alp. állitást illeti, hogy a 2058. sz. telekjkönyvben felvett házat s beltelki épületeket ő sajátjából épitette, ezt nemcsak a telekk. felvétel czáfolja meg, hanem az is, mikép azon épitkezések apja életében, közös gazdálkodásban, apai hatalom alatti létében történtek.

A helyszini felvétel helyességének igazolására kihallgatott alp. tanuk vallomásának határozatlansága mellett, ha helyt foghatna

is azon vélelem, hogy a telekkönyvezés az örökhagyó beegyeztével történt, tekintve mikép alperes azokra a tulajdonjogot visszteher nélkül nyerte, az ajándékozásnak tekintendő, s minthogy az ajándékozás is a törv. osztályrészt nem érintheti, ezen tekintetből is bir felperes keresete jogalappal.

Ezek alapján a 2058. sz. telekjkönyvben foglalt összes ingatlanokat örökhagyó hagyatékául venni kelletett.

Ezután tekintve, hogy a hagyatéki ingók s ingatlanok nem kifogásolt értéke: 11064 frt 87 krt tesz, melyből — az örökhagyó 3 gyermeket hagyván hátra — egy gyermekrészre: 3688 frt 29 kr s igy felperesek 2 törzsére 7376 frt 58 kr esnék törvényes örökléánél fogva; tekintve, hogy felpereseknek végrendelet szerint természetben kiadandó 10 frtos váltságu vagyis 6 hold 400 □ öl föld becslés szerinti értéke, 1144 frt 6 krra rug; tekintve, hogy a törvényes osztályrész felét teszi annak, mit a leszármazó örökösök az örökhagyó után, ennek végrendelet nélküli elhalta esetén örökölnének, ez pedig felperesek illetőségét együtt véve: 3688 frt 29 krt tenne; világos mikép a végrendelet által, a természetben kiadandó földek értékén tul felperesek törvényes osztályrésze: 2544 frt 23 kr erejéig megsértve van. És miután a végrendelet a törvényes osztályrészig semmis, s miután alperes a végrendeletnél fogva kedvezményezett s e mellett birtokban van: ugy a hagyományozott fekvőségeknek az általa nem kifogásolt terjedelemben kiadására, valamint a törv. osztályrészt kiegészitő 2544 frt 25 krnak készpénzbeni fizetésére kötelezendő volt.

Nem lehetett felperesek terhére beszámitani, a végrendelet szerint, az örökhagyó életében kapott javadalmat, főleg azért nem, mert nem igazoltatott, hogy azt a közös apa vagyonából kielégitésül kapták volna; nem lehetett beszámitani az örökhagyó által vejeinek kölcsönadott 200, illetőleg 300 frtot sem, mert azonfelül, hogy a valódiság nem bizonyittatott, mint nem a felperesek által kölcsönzött összeg, az ő osztályrészükbe be nem tudható.

Az elvont hasznok fejében kamatok itéltettek, mert ezek helyettesitik az elvont hasznot stb. stb. Ezek fizetésére pedig alperes kötelezendő, mert nem tagadta, hogy az összes hagyatéki vagyont ő használta, azt pedig nem állitá, hogy felperesek törv. osztályrészét kiadni akarta volna.

A kir. tábla mindkét fél felebbezésére 1878. jan. 7. 51894. sz. a. az elsőbir. itéletet hhagyta indokolásán felül még azért is:

mert az örökhagyó végrendeletében foglalt egyoldalu kijelen-

tése a hagyatéki javak mısége iránt, felperessel szemben mi bizonyitékot sem képezhet; mert a 3. 4. sz. telekk. kiigazitás iránt folytatott perben keletkezett birói itéletek szerint, a peres felek között vitás kérdések érdemlegesen birálva nem lettek; minélfogva azon alperesi előadás, hogy ezen itéletek a kereset utjában állanának, mi alappal sem bir; mert szemben azon alp. beismeréssel, hogy a felpereseknek hagyományozott ingatlanságot, az öröklés megnyilta után is, alperes egyedül használta, azon kifogás, hogy ezzel felpereseket megkinálta, birói figyelembe nem vehető; minthogy azáltal legfölebb a használat tekintetébeni jóhiszemüség igazoltatnék, az azonban az illetéktelenül huzott haszonvételek megtéritésétől alperest fel nem mentené stb. stb.

A legf. itélőszék a kir. tábla felebbezett itéletének azon részét, mely szerint alperes az ott megjelölt ingatlanok kiadására s ezek megállapitott értéke után késedelmi kamatok fizetésére köteleztetett s a perköltségek kölcsönösen megszüntettek, helyben, illetőleg érintetlenül hagyta.

Többire nézve mindkét alsó bir. itéletet részben megváltoztatta, s a hagyaték, illetőleg az osztály tárgyául szolgáló javak öszszes értéke: 8360 frt 43 krban megállapittatván, alperest a felperesek törv. osztályrésze kiegészitéseül: 1642 frt 75 kr s ennek 1863. okt. 4-től számitandó 6% kamatjainak felperesek, névszerint T. Pálné és testvére néhai Zs. Istvánné leszármazó örökösei részére, törzsönkénti két egyenlő arány szerint, fizetésére kötelezte.

Indokok: Az osztály tárgyául szolgáló javak értékét illetőleg, az ingóságok csak 14 frt 53 krral voltak számitandók; mert felperesek az alperesi tagadással s az örökhagyó végrendeletével szemben, nem bizonyitották, hogy a 7. leltárban felvett ingóságok valaha az örökhagyó sajátjai voltak, alperes pedig csak a 2. sz. a. leltárt s az ott 14 frt 20 krral kitüntetett értéket fogadta el. Az *F.* leltár, mely alperes tiltakozása mellett vétetett fel, e tekintetben bizonyitékot nem képez, s a bizonyitás terhe alól nem menté fel felpereseket semmiféle törvényes vélelem, mert alperes nem atyai hatalom alatt, hanem mint nagykoru tulajdonos társ élt a birtokban atyjával közösen.

Ez utóbbit a kérdéses ingóságok kizárólagos tulajdonosául annálkevésbé lehet vélelmezni, mert felperesek is beismerik, hogy volt alperesnek s nejének külön, az örökhagyóval nem közös vagyona is, a melyből alperes magának ingókat szerezhetett, az örökhagyó pedig végrendeletében egyátalán minden szerzeményt az alperes

évek hosszu során át kifejtett rendkivüli tevékenységének s munkásságának tulajdonit. De végre felperesek nem is szolgáltattak a perben adatokat, melyek alapján a kérdéses ingókra nézve az örökhagyó tulajdonjogát legalább részben, vagy egy bizonyos arányban megállapitani lehetne.

A kisujszállási 2058. sz. telekjkönyvben 1918. hsz. alatti házas belsőségből az 1200 frtra becsült lakház értékének csak $^1/_3$-da volt 400 frttal az örökhagyó tulajdonául számitható, mert bizonyitva van, hogy az a régi elértéktelenedett lakháznak lebontása után 1861-ben, tehát akkor épittetett fel, midőn alperes a kérdéses ingatlannak $^2/_3$ részben már tulajdonosa volt, s midőn a növedék már csak $^1/_3$ részben illethette az örökhagyót. Az egész 1200 frt házértéket azonban nem lehetett alperes kizárólagos tulajdonául elismerni, mert elfogadhatólag nem bizonyitotta be, hogy a házat ő egymaga sajátjából épitette fel.

A melléképületek s a házhely értékét 870 frttal, a 3014. hr. sz. szőllőét 950 frttal, a 3484. sz. rétet 842 frt 90 krral, s a 6205. sz. szántóföldét 5288 frttal helyesen vették számba az alsó biróságok; mert az örökhagyó végrendeleti, tehát egyoldalu s azért bizonyitékul el nem fogadható kijelentését a *B. C. D.* s az azután az *L—K.* alatti okiratok, melyek azt bizonyitják, hogy a fentebbi javak az örökhagyó szerzeményeit s a telekkönyvezés előtt kizárólagos tulajdonát képezték.

Ezek szerint az osztály tárgyául szolgáló javak összes értéke 8360 frt 43 krt tesz ki, melyből — az örökhagyónak 3 gyermeke levén — 1. r. alperest 1393 frt $40^1/_2$ kr, a többi felpereseket pedig mint az elhunyt M. férj. Zs. Sára leszármazóit együtt véve szintén 1392 frt $49^1/_2$ kr illeti köteles részül. Ezen törvényes osztályrészt az örökhagyó sem *G.* alatti végrendeletével, sem az *E.* a. telekkönyvezéssel, illetőleg ajándékozással el nem vonhatta a felperesektől, (ideigl. törv. 4. 7. 8. §§.). Azt pedig, hogy felperesek eme köteles-részükbe betudhatólag valamit kaptak volna atyjuk, tekintve nagyatyjuk életében, — alperes nem bizonyitotta, — s azért a fentebbi, összesen 2786 frt 83 krral megállapitott törvényes osztályrészbe csak azon ingatlanok 1144 frt 6 kr értéke számitandó be, melyeket az elsőbiróság a végrendelet alapján természetben kiadandókul itélt meg, s a melyeknek megitélését egyik fél sem nehezteli. Ezen utóbbi összeg betudása után marad 1642 forint 75 kr, a mivel alperes a felperesek kötelesrészét kiegésziteni tartozik.

A késedelmi kamatokat az örökség megnyiltától fogva meg-

itélni, s a perköltségeket kölcsönösen megszüntetni kellett, az első- s másodbirósági itélet indokolása szerint.

47.

Ha a vasuti társaság a telekkönyvnek behozatala előtt a kisajátitási összeget a kisajátitott föld tényleges birtokosainak, ki az egyedi kimutatásban tulajdonosként is kitüntetve lett, habár a hirdetményi eljárás előtt jóhiszemüleg kifizette, utóbb azonban e birtok telekkönyvi tulajdonosának más egyén lett bevezetve, ez utóbbinak nincs joga a vasuttársaságtól a kisajátitási összeg másodszori megfizetését követelni, hanem csak arra származik igénye, hogy a kisajátitási összegre netán vélt jogait, az ebben részesült birtokos ellen, a mennyiben az az egyedi kimutatásba valóban helytelenül vezettetett be, érvényesitse.

(1878. október 8. 9035. sz. a.)

M. Anna D. Jozaicáné m. keleti vasuti társaság és M. Filimon ellen kisajátitási vételárhoz való igény iránt inditott perben az elsőbiróság következő végzést hozott:

Alperes m. keleti vasut társaság köteles a kis-sebesi 53 tjkv 142. 143. hr. számu ingatlanaiból, a kis-sebesi egyedi kimutatás szerint kisajátított területért kialkudott 751 frt 34½ kr o. é. kártalanitási tőkét 15 nap különbeni végrehajtás terhe alatt kifizetni. A perköltségek egymás irányban kölcsönösen megszüntettetnek. Felperesi ügyvéd munkadija saját felével szemben 28 frtban, első alperesé 20 frt, második alperesé 15 frt o. é. törvényesittetnek.

Mert a kolozsvári kir. törvényszéknek 6069./876. sz. hitelesitett másolatban becsatolt birtokbaadási okmányával igazolt, hogy a kis-sebesi 53. tjkbe M. Kosztán tulajdonául felvett ingatlanok és azokból a kis-sebesi egyedi kimutatás 21. tétele szerint kisajátitott területért járó 751 frt 34½ kr kisajátitási ár összegig M. Anna D. Iozaiczánénak adatván át, a tulajdonjogot azon ingatlanokra lett bekebelezéssel megszerezte, s igy azok felperes által jogosan igényeltetnek. Alperes m. keleti vasut-társaság felperes ezen igénykeresete jogosultságát beismeri, de azt állitja, hogy midőn a m. keleti vasuttársaság által a kisajátitás eszközöltetett, a helyszinelés nem történvén meg Kis-Sebes községében, s miután a kisajátitás eszközlése alkalmával azon ingatlanok M. Filimon második alperes birtokában voltak, vele mint jóhiszemü tulajdonossal szerződött, miután ezen szerződés ellen senki által felszólalás nem történt, a kisajátitási árnak a hirdetményi határidő előtti jóhiszemü kifizetéseért nem kötelezhető annak másodszori kifizetésére. Alperes ezen védelme azonban tekintetbe nem vétethetik, mivel a magyar korona országaiban levő vasutak külön telekkönyvezéséről kiadott 1868. évi I. törv. czikk

nevezetesen annak 19. §-a határozottan kimondja, hogy a vállalat képviselője csakis a telekkönyvi hatóságnak a hirdetményi határidő lefolyása után tett értesitésére köteles a kisajátitási összeget kifizetni, és pedig a mely tételeknél sem ellenvetés, sem igénybejelentés nem tétetett azoknak a kikre az egyedi kimutatásba felvéve vannak, a többieket pedig birói letétbe helyezze. Az idézett törvény ezen rendelkezése, ha első tekintetre figyelmen kivül is hagyatik, alperes társaság az igényelt összeg megfizetésében elmarasztalandó volt; mert a m. kel. vasut épitési n.-várad-kolozsvári vonal igazgatósága és M. Filimon között 1868. évi november 19-én létrejött adásvevési szerződés 3-ik pontjában a szerződő felek által határozottan kiköttetett, hogy a kisajátitási ár kifizetése az 1868. évi I-ső törv. czikk 19-ik §-a értelmében, csak is a hirdetményi határidő lefolyása után fog eladónak kifizettetni, esetleg igénykeresetnél birói kezekbe tétetni. Az idézett törvényczikk és a szerződés fennebbi szavaitól való eltérés első alperest egyedül terhelvén, kereseti jogának M. Filimon elleni fentartása mellett, az igényelt összeg egyedüli kifizetésére volt kötelezendő. Jelen perben másodalperesként szereplő M. Filimon védekezése, hogy ő felperes M. Annánál az igény tárgyát képező hagyatéki vagyonra nézve kibékült, és őtet kielégitette, s igy felperes mint M. Kosztán örököse által ezen kártalanitási összeg jogtalanul igényeltetik, miután az egy külön per és birálás alá tartozó ügy, jelenben tekintetbe vehető nem volt. A perköltségek és ügyvédi képviseleti dijak megállapitása a perrendtartás 252. §-a által igazoltatik.

A marosvásárhelyi kir. tábla 1878. május 31. 3967. sz. alatti itéletével a jbiróság végzését helyesebben itéletét indokainál fogva, és még azért is helybenhagyta

mert jóllehet az egyedi kimutatásban is a kisajátitott ingatlan a M. Kosztán hagyatékául van kitüntetve, 1-ső r. alperes a jelen per tárgyát képező kisajátitási vételárt M. Filimonnak az 1868: I. tczikk 17. §. szerint előszabott hirdetményi eljárás bevezetése előtt, a nélkül, hogy ehhez való jogosultsága kimutatva lett volna, kifizette.

Alperesek által felhozott azon körülmény, hogy felperes a szülői hagyaték, s igy a kisajátitott ingatlanra nézve 2-od r. alperes által kielégittetett, — ha igazoltnak tekintetnék is — a később keletkezett és hivatalból bekebelezett jogerejü átruházási okmánynyal szemben ügydöntőleg ezen perben figyelembe nem vétethetett.

Végül M. Filimon a per tárgya kisajátitási vételárának I-ső r. alperes részére leendő megfizetésében, ezen perben azért nem ma-

rasztaltathatott, mert ezen kérdés alperesek mint egymással szemben nem álló peres felek között, ezen per rendén megvitatva nem volt.

A legf. itélőszék mindkét alsó bir. itélet megváltoztatásával, felperest keresetével elutasitotta, a perköltség s ügyvédi dijakra nézve a kir. tábla itéletét hhagyván.

Indokok: Habár a kis-sebesi 53. sz. telekjkönyv szerint, azon ingatlanság, melyből 751 frt 34 kr erejéig egyrész a m. keleti vasuttársaság részére kisajátitatatott tulajdonul, jelenleg felperes nevén áll; habár továbbá a becsatolt s 1876. aug. 8. kelt birtokba adási okmány szerint felperes javára a kérdéses 751 frt 34 kr összeg is beszavatoltatott, felperes mind a mellett elutasitandó volt; mert a persorán tagadásba nem vette, hogy a községi hivataltól szerzett adatok nyomán az egyedi kimutatás 21 tétele szerint mint M. Koszta hagyatékának tulajdonosául másodrendü alperesként beidézett M. Filimon van kitüntetve, s a kisajátitási eljárás alkalmával az érintett ingatlanságnak ő volt tettleges birtokában. Ily helyzetben pedig tekintve, hogy e tényt a bemellékelt egyedi kimutatás is tanusitja, s hogy a kisajátitás és az ennek folytán M. Filimon által 1869. april 12-én a kereseti összegről kiállitott nyugta alkalmával a telekkönyvek Kissebesen behozva még nem voltak; következőleg tulajdonosul azon tettleges birtokos volt tartandó, kit a községi elöjáróság szerint a készitett kimutatás ilyenül tüntetett fel, 1-ső r. alperes jóhiszemüleg fizetvén ki a követelésbe vett 751 frt 34 kr összeget M. Filimonnak, annak másodszori megfizetésére annálkevésbé kötelezhető: mert a beszavatolási okmány csak 1876. évben, tehát akkor kelt, midőn a kérdéses összeg már kifizettetett, s mert az, hogy a mondott okmány 2-od rendü alperesként állott, M. Filimon a közbejöttével jött volna létre s jogerőre emelkedett, nemcsak igazolva nincs, sőt annak tartalma ez utóbbi által a perben megis támadtatott, ki az 1874. nov. 24-én kelt, felperes által kiállitott elismervénynyel azt kivánta bizonyitani, miszerint felperes minden örökségi igényeire ki lévén elégitve, a kereseti összeghez nincs joga.

Mindezeknélfogva, habár I-ső r. alperes a kisajátitási összeget az 1868. I. tcz. szerinti hirdetmény előtt fizette ki, minthogy azt jóhiszemüleg eszközölte; s minthogy a felperes által felhivott beszavatolási okmány, a keresetet 1-ső r. alperes ellenében jelen esetben meg nem állapitja, s legfeljebb arra jogositja fel, hogy a mennyiben M. Filimon a kisajátitott ingatlanságnak tulajdonosául helytelenül lett volna az egyedi kimutatásban kitüntetve — ez ellen léphessen fel — mindkét alsó bir. itélet megváltoztatásával stb. stb.

48.

Midőn a biztositási társaság megbizottja által történt kárfelvétel a társaság által felülvizsgáltatik, ez utóbbi összeg tekintendő annak, melyet a biztosító vagy elfogadni, vagy ha abban megnyugodni nem akarna, az ügynek szakértői bizottmány utján leendő elintézését kivánni tartozik.

(1878. september 24. 4665. sz. alatt.)

F. Károly, utóbb ennek örökösei felperesek, az Assicurationi Generali triesti biztositó társaság ellen a bpesti tszék előtt 1872-ik évben 6488 frt s jár. iránt pert inditott és miután az 1874. évi 37010. sz. a. itélet s azt helybenhagyó 1875. évi 14051. sz. másodbirósági itélet, az ugyanazon évi 8773. sz. harmadbirósági végzéssel feloldatott, az ebben kijeleltek teljesitése után, a tszék következő itéletet hozott:

Alperes köteles felpereseknek 6488 frt tőkét, ennek 1872. julius 26-tól járó 6% kamatait és 220 frt perköltséget 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett megfizetni, s a kiszabandó itéleti illetéket viselni. Felperesi ügyvéd dijai s költségei 220, alperesié 180 frtban állapittatnak meg saját feleik irányában.

Indokok: Azon ténykörülmény, hogy felperes a jég kár esetről a bejelentést a biztositási bárcza 8-ik §-a értelmében kellő időben és formában megtette, minden kétséget kizárólag be van bizonyitva K. Emil és Fr. Mihály tanuk hit alatti vallomásával és azzal, hogy alperes társaság a kár felbecslését elrendelte, és kiküldöttje ezen becsüt tettleg foganatositotta is.

A kár mennyisége tekintetéből alperes biztositó társaságnak jogában áll a kárt azonnal vagy később, de nem a letakaritásontúl kipuhatoltatni; ezen a 9. §-ban körülirt intézkedéshez képest a kár az alperes társulat részéről meg is becsültetett ugy, mint ezt a 3·/. alatti becslevél tanusitja. Ha alperes ezen becsünek felülvizsgálását szükségesnek találta, ezt a most idézett §. értelmében a letakaritás előtt kellett volna eszközlésbe vennie, holott a 2-ik sz. a. becsatolt becslési jegyzőkönyvből, valamint a fennidézett harmadbirósági határozat értelmében kihallgatott szakértők s tanuk vallomásából kitünik, hogy az ujabbi kárfelvétel már a letakaritás után történt, az pedig, hogy felperes a szabályokban megirt idő előtt takaritott volna be, alperes nem is állitotta; miből kitünik, hogy alperes nem járt el a biztositási feltételek értelmében, és igy a kár mennyiségének alapjául, a 2. sz. a. illetőleg a III-ad birósági határozat értelmében kihallgatott tanuk a szakértők vallomásai, s ezek által meg-

állapitott kárösszeg, nem szolgálhat; hanem csakis a felperes által csatolt s alperes kiküldötte Fr. Theofil által felvett kár becsü vétethetett, melynek, s mint kártéritési összegnek a kereset inditástól járó 6% kamatai, s a prdts 251. §. értelmében a költségek megfizetésére alperes kötelezendő volt.

A kir. tábla, alperesnek 1877. okt. 11. beadott felebbezése folytán, 1878. február 19. 58539. sz. a. helybenhagyta a törvényszék itéletét következő indokokból:

Minthogy felperes kereseti követelésének jogosultságát az alp. bizt. társulat által kiállitott ·/. a. biztositási bárczára állapitotta, és alp. társulat is az 1. sz. a. szabályok értelmében védekezett: ezen biztositási bárczán foglalt alapszabályok tehát mindkét perben álló félre nézve zsinórmértékül szolgálnak, s az ügy elbirálásánál szigoru értelmezésük szerint figyelembe veendők.

Ezen alapszabályok 15. §. értelmében alp. társulatnak joga van ugyan a saját megbizottja által teljesitett kárfelvételt felülvizsgáltatni, de a 15. §. világosan s határozottan azt is mondja, hogy azon esetben, ha a károsult sem a becslést elfogadni, sem a szakértő bizottmány intézkedésének magát alávetni nem akarná, az esetben a társulat megbizottjának becslése képezi a kártéritési összeg alapját: ugyanazért az alperes által becsatolt 2. sz. okmány nem vehető birói figyelembe.

Alp. társulatnak az alapszab. 8. §-ra tett hivatkozása, ha e tekintetben felperesi tanuk vallomása figyelembe nem is vétetnék, mind a mellett az mellőzendő volt, mert alperes saját beismerése szerint, a biróilag eszközlött intvényében felperest a 3078 frt felvételére felszólitotta, és pedig azután, midőn már a kárbecslés saját megbizottja által teljesittetett; de a 2. sz. alatti uj becslés is foganatosittatott.

A legf. itélőszék következő itéletet hozott:

A mennyiben alperes a búza-termésben talált és 2. szerint 4434 frtban felvett kárösszeg és ez után járó kamat s perköltség megtéritésében elmarasztatott: a másodbiróság itélete az elsőbiróság indokaiból hhagyatik.

A mennyiben azonban alperes a rozs termésben talált kár fejében ugyancsak a 2. sz. a. okirat alapján 2054 frtnak s kamatainak fizetésére is köteleztetett: mindkét alsó biróság itélete részben megváltoztatik, s alperes a rozsban talált kár fejében csak 1036 frt tőke s ezutáni 1872. jul 26-tól járó 6% kamatainak megfizetésére köteleztetik.

Indokok: Mert az I. sz. a. mellékelt, s mindkét félre nézve zsinórmértékül szolgáló biztos. szabályok 15. §-nál fogva a biz. társaságnak jogában áll: a megbizottja által teljesitett kárfelvételt felülvizsgáltatni. Ezen felülvizsgálatnak azonban nemcsak a dolog természeténél de a bizt. szab. 9. §-nál fogva is letakaritás előtt kell megtörténnie. Ezen §. értelménél fogva az esetben, ha a megbizott által teljesitett kárfelvétel összege, s a felülvizsgálati összeg közt eltérés mutatkozik, ez utóbbi összeg tekintendő annak, a melyet a biztositott fél vagy elfogadni, vagy ha abban megnyugodni nem akarna: az ügynek szakértői bizottmány utjáni elintézését kivánni tartozik.

Miután tehát alp. társaság megbizottjának 2·/. a. kár felvételét a 2. sz. szerint felülvizsgáltatta, és pedig a rozs termésre nézve letakaritás előtt; és miután ezen felülvizsgálati munkálat felperessel kellő időben közöltetett, és ő az ügyet szakértői bizottmány utján elintéztetni nem kivánta, reá nézve tehát a 2. sz. a felülvizsgálat a rozstermést illetőleg kötelezővé vált, annálfogva alperes csak is ezen felülvizsgálat szerint a rozstermésben talált 1036 frt kárösszeg stb. megtéritésére köteleztetett.

49.

Az ablakszolgalom megszerzése által kellő világosság és levegő czéloztatván biztosittatni, a szolgalomra jogositottnak jogában áll az is, hogy az oly növények vagy más dolgok eltávolitását követelhesse, melyek a levegőt vagy világosságot elzárják.

(1878. september 17-én 6307. sz. a.)

G. Gyula G. Marczell s ennek elhaltával örökösei ellen ablakszolgalom megállapitása s az ablak előtti fák eltávolitása iránt pert inditott, melynek letárgyalása után hozott itélet a kir. tábla 1877. évi 5350. sz. végzésével feloldatott, s ennek alapján megtartott birói szemle után

a tszék ujabb itéletet hozott, mely szerint alperes az *A.* alatti 1867. nov. 19. kelt osztályegyesség értelmében felperes osztályrészébe jutott, u. p. bérlői lakházból s hozzátartozó melléképületeiből az udvarra nyiló ablakokat mint szolgalmat tűrni s az ablakok alatt és között ültetett s létező fákat és bokrokat a faltól számitandó 2 méternyi távolságban egészen kivágatni, s a faltól számitandó 12 méternyi a többi bokrok és fákat másfél méternyi magasságban évenként megnyesetni köteleztetik s 148 frt perköltségben marasztaltatik és alperes viszonkeresetével elutasittatik; felperesi ügyvéd dijai s kiadásai 147 frtban — alp. képviselő dijai 113 frtban állapittatván meg — következő indokolással:

Felperes kereseti jogát az *A.* alatti osztály-egyességre állapitja, melynek 3. pontja szerint, alperes a kérdés alatti épületekből, az udvarra nyiló ablakokat, mint szolgalmat türni köteles. Az ablakjogi szolgalom a magyar joggyakorlat s szokás folytán abból áll, hogy az épülettől a világosságot, a levegőt és kilátást elfogni nem szabad. Minthogy pedig az 1876. szept. 25-én eszközlött tanuvallomásokból kitünik, hogy midőn az osztozkodás emlitett osztálylevél szerint 1867-ben megtörtént, az ablakok alatt jelenleg látható fák és bokrok nem léteztek és csupán az ablakok között 6 régi fa volt látható; továbbá, hogy a kilátás felperes ablakaiból alperes udvarába szabad volt, s a fák által nem gátoltatott; miután továbbá ugyanezen tanu, és 1876. évi 3285. sz. szakértői vallomásokból kiderül, hogy jelenleg az ablakok előtt és között ültetett fák s bokrok által, ugy a világosság behatása felperes ablakaiba, mint az ablakokból való kilátás gátoltatik; és miután végre az 1877. évi 7846. sz. ujabbi birói szemle szerint, két szakértő egyhangu véleménye folytán, a szükséges világosság behatása csak ugy érhető el, ha a fák s bokrok az itéletben kitett távolságban egészen kivágatnak, illetőleg megnyesetnek, alperest arra kötelezni stb. kellett.

A viszonkeresettel alperes elutasitandó, mert az a perr. 76. §. kellékének meg nem felel, miután a felperes kereseti kérelme az *A.* osztálylevél világos tartalmára állapittatik, az alperesi követelés pedig idegen törvénykönyvre fektettetik, s igy alperes viszonkeresete nem származik ugyanazon jogalapból.

A kir. tábla alperes felebbezésére 1878. márcz. 19. 1972. sz. a. részben megváltoztatta a törvényszék itéletét, és alperest a felperesi ablakszolgalomra vonatkozólag csak arra kötelezte: hogy a kérdéses ház ablakai előtt a közfal véghosszában létező fájait s bokrait a faltól számítandó $1^1/_2$ méternyi távolságban eltávolittassa, illetve esetleg a távolabbi fáknak is ezen távolságon belől benyuló ágait mindenkor lenyesettesse, a viszonkeresetet illetőleg az első itéletet hhagyván s a perköltségeket kölcsönösen megszüntetvén, a szemleköltség egyenlő arányban viselésének elrendelésével; következő indokolással:

Az *A.* alatti osztálylevél 3-ik pontjából kétségtelen, hogy a midőn a testvérek a krompachi belsőségeken megosztoztak, alperes jogelődje G. Marczel, a felperesnek jutott u. n. bérházra nézve ugyanannak javára ablakszolgalmat kötelezett; ezen szolgalom fentartása tehát felperestől semmi szin alatt meg nem tagadható illetőleg alperesileg nem akadályozható.

Az ablakszolgalom azonban törvényes fogalmánál fogva, csak a kellő világosság s levegő élvezetére szoritkozhatván, részben meg volt változtatandó az elsőbirósági itélet, és alperes a felperesi ablakok hosszában a fák s bokroknak csak $1^1/_2$ méter kiterjedésében való eltávolitására kötelezhető, mert a kir. tábla feloldó végzése folytán 1877. szept. 4-én, a peres terület vázlati felvétele mellett megtartott szemle alkalmával kihallgatott szakértők véleményei indokolásából, a mennyiben Sch. és Sz. a 2 méternyi távolság kijelölésénél az épület nedvességét s a 12 méternyi nyesésnél a későbbi ültetvények lehetőségét is számitásba vették, Sz. pedig a 4 méternyire való nyesést csak az ablakok előtt és arra való tekintettel, hogy távolabb ültetvények amugy sem léteznek, javasolta: kétségtelen, hogy ezen szakértők véleményük előterjesztésénél, a kellő világosság és levegő nyerésen kivül, egyéb szempontokat is, különösen a szabad kilátást is vették figyelembe.

Tekintve mindazonáltal, hogy e kilátásra való jog külön kikötés nélkül, az ablakszolgalom alapján igénybe nem vehető, a $1^1/_2$ méteren tul terjedő ültetvényeknek javaslatba hozott nyesetésére alperes annálkevésbé kötelezhető, mert a felvett vázrajz szerint, az ablakok előtt létező üres tér és az ültetvényeknek a faltól számitandó $1^1/_2$ méternyi eltávolitása, már a fekvés s távolságnál fogva, a kellő világosság s levegő nyerésére elegendő.

Itt azonban nem volt figyelembe vehető azon kifogás: hogy már az osztály tételekor léteztek a peres helyen bizonyos számu élő fák, mert felperes javára az ablakszolgalom feltétlenül köteleztetvén, ha e fák azon szolgalom gyakorlását akadályoztatják, egyaránt eltávolitandók.

A viszonkeresetet illetőleg az elsőbiróság itélete helybenhagyandó, mert felperes az *A.* alattiban nem korlátoztatott azon jogában, hogy saját falán bárhány és bármely nagyságu ablakokat nyithasson, sem nem köteleztetett ablakainak rácscsal való ellátására, hanem egyedül az ajtó befalaztatására; a viszonkereset tehát semmi alappal nem bir.

A legfőbb itélőszék következőleg itélt:

A kir. tábla itélete alperesi viszonkeresetet elutasitó, nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik; többire nézve mindkét alsó birósági itélet részben megváltoztattatik, s alperes végrehajtás terhe alatt köteleztetik, a kérdéses fákat s bokrokat, a felperes épületétől 2 méternyi távolságban egészen kivágatni, s ugyancsak a felperesi épület falától számitandó 4 méternyi távolságban $1^1/_2$ mé-

ter magasságig évenkint megnyesetni. A perköltség és ügyvédi munkadijakra nézve, minden változtatás nélkül, az elsőbirósági itélet hagyatik helyben.

Indokok: Az *A*. alatti oszályos egyesség 3-ik pontja nem hagy fenn kétséget aziránt, hogy alperes, midőn a kérdéses ablakszolgalom türésére kötelezte magát, felperesnek a kellő világosságot s levegőt biztositni akarta. Ezen világosság s levegő biztositásául pedig a szakértők többsége az 1877. szeptember 4-ki helyszini szemle alkalmával szükségesnek nyilvánította, hogy alperes fái s bokrai, az uralgó épület falától 2 méternyi távolságban egészen kivágattassanak; és ezen nem a kilátás, hanem csakis a világosság s levegő kivánalmaival indokolt véleményt nem czáfolta meg sem az alperes szakértő ellen-véleményében, sem az alperes észrevételeiben.

Szükségesnek nyilvánitották továbbá a szakértők egyhangulag, hogy a megmaradandó fák s bokrok is egy bizonyos távolságban 1½ méter magasságig évenkint nyesettessenek. De már a 12 méter távolság, mit a két szakértő javasolt, szembeötlőleg szükségtelen, felesleg és alperes tulajdonjogára nézve sérelmes volna; s azért a távolságot az alperesi szakértő véleményéhez képest, 4 méterben kellett megállapitani.

50.

Ha a háztulajdonos az esedékes haszonbért a kikötött fizetési határnap után felveszi, nincs többé jogositva a szerződés megszüntetését a bérfizetés elmulasztásának alapján követelni.

(1878. október 10. 8798. sz. a.)

R. György, H. Márton és neje L. Julia e. bérleményböli kimozditás iránt pert inditott az alapon, mivel az 1877. april 24. kelt bérleti szerződés szerint, mely 3 havi felmondással 3 évre köttetett, ki lett kötve: hogy időre való nem fizetés esetében a bérleti szerződés megszüntnek tekintendő; alperes pedig okt. 24-én a fél évi bérletet le nem fizette; miért felperes a bérletet biróilag felmondotta.

A jbiróság f. é. april 24. 2702. sz. a. felbontottnak mondotta ki a bérleti szerződést, s kötelezte alpereseket a bérleménynek 8 nap alatti elhagyására s 12 frt perköltséget fizetni;

mert alperesek beismerték, hogy az okt. 24-én esedékes házbért annak idejében le nem fizették, hanem azt csak 5 nap mulva teljesitették. Minthogy pedig az 1802 : 22. tcz. szerint a bérleti feltételek meg nem tartásánál a bérletböli kimozditás önhatalmilag is eszközölhető s a bérlő ekkor visszahelyezési keresettel élhet; minthogy továbbá az idézett törvény a perr. 93. §. *c)* p. által csak alaki

tekintetben módosittatik, t. i. hogy azon jog nem önhatalmilag, hanem sommás perrel érvényesithető; és mivel alperesek a késedelmes fizetés elfogadható okát nem adták; ugyanazért alpereseket stb. stb.

A kir. tábla f. év jun. 4. 28944. sz. a. itéletével az elsőbiróságit megváltoztatván, felperest keresetétől elmozditotta, s a perköltségeket kölcsönösen megszüntette;

mert felperes az esedékes haszonbért, annak daczára, hogy a fizetés alperesek részéről a kikötött fizetési határnap után eszközöltetett — felvevén, — ennek folytán, a fenforgó alperesi késedelem, a szerződés felbontására alapul annálkevésbé szolgálhat, mivel a késedelem csak 5 napi levén, felperes azon tettéből, hogy az esedékes bérösszeget utólag felvette, arra enged következtetni, mikép felperes a bérleti szerződés további fenállását a fizetési késedelem daczára fentartotta.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét felhozott indokainál fogva helybenhagyta.

51.

Ha az adásvételi szerződésben bánatpénz lévén kikötve, a bánatpénz lefizetése mellett ugyan bármelyik fél visszaléphet a szerződéstől, de ha egyik sem vissza nem lép, sem a szerződést nem teljesiti, az ellenfélnek csak a szerződés teljesitését és nem a bánatpénz megfizetését van joga követelni.

(1878. aug. 14. 6719. sz. a.)

B. Mihály B. György s József mint felperesek, B. Kristóf e. bizonyos ingatlan adásvételére vonatkozó 200 frt kötbér (illetőleg bánatpénz) fizetésére pert inditottak, melyben

a jbiróság felperest keresetével elutasitotta, a perköltség kölcsönös megszüntetésével

mert felperes maga beismeri, hogy a szerződés — ingatlan adásvétele — tényleg teljesedésbe nem ment, miután az eladott ingatlant alperes megtagadása folytán birtokba nem vehette; azon esetben pedig, midőn a szerződés be nem töltetik, nem kötbér, hanem csakis bánatpénz követelhető. Arra pedig, hogy utóbbi követelhető legyen, a kikötött bánatpénznek lefizetése kivántatik a jogügylet létrejöttekor; ez pedig jelen esetben nem történt meg; s igy alperes annak fizetésére kötelezhető sem volt.

A kir. tábla 1878. febr. 5. 59462. sz. a. itéletével az elsőbiróságit megváltoztatván, alperest a keresetben s 10 frt perköltségben elmarasztalta, következő indokolással:

Alperes az *A.* ideiglenes adásvevési szerződésnek általa lett aláirását nem tagadta; s miután azon kifogását hogy az nem állitta-

tott ki a megállapodás értelmében, nemcsak mivel sem igazolta, hanem az előttemezőként szereplő Cs. József mint tanu vallomása azon kifogást határozottan megczáfolja; az okmány tartalmát valódinak kellett venni. Minthogy pedig ennek értelmében azon fél, ki a szerződéstől eláll, magát 200 frt bánatpénz fizetésére kötelezte; s alperes a per során nem tagadta, hogy ugy a végleges szerződés kiállitását, mint ez eladott ház birtokába bocsáttatását megtagadta, őt a kereset értelmében elmarasztalni kellett.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletének megváltoztatásával az elsőbiróságit hagyta helyben, következő indokokból:

Az *A.* alatti szerződésben nem kötbér, hanem bánatpénz van kikötve, melynek fogalma szerint az egyik vagy másik szerződő fél annak lefizetése mellett a szerződéstől visszalépni jogositva van; a mennyiben pedig ezt nem tenné, a szerződés teljesitésére szoritható.

Ekként felperes részéről az *A.* szerződés alapján csakis annak teljesitése, nem pedig a bánatpénz lefizetése követelhető levén: az elsőbirósági itéletet kellett hhagyni.

52.

A földtulajdonos és haszonvevő birtokos közötti telepitvényesi viszony forogván fenn, az ily viszony megszüntetése, illetve a haszonvevő tulajdonosnak, a bérletből való kimozditása iránti kereset sommás perutra nem tartozik.

(1878. julius 31. 2749. sz. a.)

A szőregi kir. kincstári uradalom, P. Mihály s neje e. 252 frt haszonbér hátralék fizetésére, s a haszonbérletbőli elmozditására a törökkanizsai járásbiróság előtt sommás pert inditott.

A jbiróság alpereseket 28 frt per s bélyegköltségben elmarasztalta, különben felperest a bérletbőli elmozdittatás iránti keresetével elutasitotta; mert alperesek a kereseti tőkét és kamatjait időközben lefizetvén, felperes annak követelésétől önként elállott; másrészt alperesek a haszonbérnek lejáratkori fizetését elmulasztván, ezáltal felperesnek perbeli költségeket okoztak. A bérletbőli elmozdittatás pedig nem volt megitélhető, mivel alperesek nem egyszerü haszonbérlők, hanem telepitvényesek; a telepitvényesek pedig az uj törvény, 1873: 22. tczikk értelmében csak kibecslés folytán mozdithatók el a birtokból.

A kir. tábla 1877. nov. 14. 61062. sz. itéletével az elsőbiróságit indokaiból hhagyta.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét hagyta helyben;

mert tekintettel a felperes részéről bemutatott *B.* alatti «Kö-

telező nyilatkozat» czimü mellékletre, azon alperesi védekezés, hogy a peres felek között mindkét részről elismert telepitvényesi viszony áll fenn, valószinüvé van téve; ily viszonynak megbirálása s az abból folyó jogok s kötelezettségek feletti határozás pedig az 1873: 22. tczikk a jelen perutra nem tartozik.

53.

Kétoldalu jogügylet folytán létrejött oly jogviszony, melynél fogva bizonyos ingatlantól annak eladása, vagy örökösödés esetén egyik fél a másik részére bizonyos százalék (laudemium) fizetésére kötelezi magát az 1848. IX. törvényczikk alapján megszüntnek nem tekinthető; s azért e viszony kereset folytán fennállónak kimondandó, telekkönyvi feljegyzése azonban minthogy az fentebbi minősége folytán egyik telekkönyvi lapnak sem képezi tárgyát, el nem rendelhető.

(1878. julius 2-án 5640. sz. a.)

Báró L. Simon felperesnek R. született B. Olga alperes ellen laudemium jogszerüsége és fennállásának megalapitása, valamint telekkönyvi feljegyzése iránt inditott perében az elsőbiróság alperes által a tepla-tepliczi 711. számu tjkönyvben foglalt birtoktest után felperes félnek fizetendő házeladási tiz, örökség esetén pedig 5 százalékból álló laudemium jogszerüségét és fennállását megállapitván, alperest annak türésére kötelezte, hogy a kereseti 10 és 5 százalékos laudemium a tepla-tepliczi 711. számu tjkönyvben 1. r. szám alatt foglalt föld állaga örökös haszonvételére és a felépitmények tulajdonára felperes fél javára telekkönyvileg feljegyeztessék.

A budapesti kir. itélő tábla 1877. évi deczember 11-én 63085. szám alatt hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét megváltoztatta, és felperest keresetével elutasitotta, következő indokoknál fogva:

Ámbár felperes a kérdéses laudemiumnak telekkönyvi feljegyzése iránti keresetétől a *B.* és *C.* alatt felmutatott jogérvényes itéletek szerint elmozditva lett, mind a mellett tárgyára és következményeire nézve telekkönyvi kiigazitást czélzó ebbeli keresetétől eltérni jelen keresetet perujitás nélkül is folyamatba tenni jogositva volt.

Ennek előre bocsátásával, miután a szóban forgó laudemiumnak jogszerüsége és fennállása nem egyedül az ez iránt 1872. évi november 1-én létrejött *A.* alatti szerződés, hanem ezen után változott hübéri viszonyok szerint birálandó meg; tekintve, hogy az egykori földesurak és a volt jobbágyoktól különböző bánásmódban részesitett földbirtokosok között létező birtokviszonyok változást szenvedvén, a hübéri kapcsolat az 1848. IX. törv. czikk szellemében végkép megszüntetett, minek folytán a ház eladása esetében kikö-

tött 10, örökségi esetekben pedig 5 százalékos hübér fizetésnek jogszerüsége és fennállása elenyészett; tekintve továbbá, hogy az *A.* a. szerződés örökbéri minőségénél fogva az 1853. márczius 2-án kelt nyiltparancs 20. §-ában emlitett ideiglenes szerződések fogalma alá nem esik: mindezekre való nézve az elsőbirósági itélet megváltoztatása mellett felperest keresetével el kellett utasitani.

A magyar kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg itélt.

A budapesti kir. tábla itélete, mennyiben felperest a kérdésben forgó laudemium fenállása iránti keresetével egészen elutasitotta, részben megváltoztatván, e tekintetben az első folyamodásu törvényszék itélete oly értelemben, illetőleg megszoritással, hogy a tepla-tepliczi 711. sz. telekjkönyvben foglalt birtoktest utáni felperesnek fizetendő házeladás esetén tiz, öröklés esetén pedig öt százalékból álló laudemium jogszerüségét és fennállását alperes elismerni tartozik; egyebekben pedig a másodbirósági itélet hagyatik helyben következő indokoknál fogva:

A kérdésben forgó jog fennállására nézve e perbeni alperes irányában az elsőbirósági itélet azért volt helybenhagyandó, mert az *A.* alatti szerződés alperest, mint a szerződő fél örökösét kötelezi, s ezen nem az 1848. IX. törvényczikk folytán megváltoztatott előbbi törvényen alapszik, hanem az emlitett kétoldalu szerződés által elvállalt kötelezettség a szerződő fél örököse irányában megszüntnek nem tekinthető; a további kérdés eldöntése pedig vajjon a szerződésileg kikötött tartozások a törvény szerint megváltható kötelezettségek közé tartoznak-e? és mimódon megválthatók, külön eljárás tárgyát képezi. Azon megszoritás, hogy a kérdésben forgó szerződésbeli tartozást csak alperes tartozzék elismerni, azért volt alkalmazandó, mert a birói itélet csak a peres felek közötti jogviszonyt szabályozhatja, felperes tehát azon kérelmének, hogy általánosan mondassék ki a laudemiális tartozás fennállása, helyt adni nem lehetvén, e részben másodbiróságilag helyesen lett elutasitva.

A telekkönyvi feljegyzés szintén nem volt elrendelhető; mert a telekkönyvi rendtartás 51. §-a szerint a birtokállási lapra csak a telekkönyvi jószágtest ismertető jelei és jogi minősége jegyezhető fel, ez tehát a kérdésben forgó laudemiumra nem alkalmazható, s igy sem az *A.* lapra, sem pedig az 52. §. szerint mint tulajdonjogra nem vonatkozó feltétel, vagy megszoritás a *B.* lapra sem; végre a *C.* lapra, melyre különben sem intéztetett, kérelem fel nem jegyezhető.

54.

Mindaddig mig a váló perben hozott szentszéki itélet nem válik jogerejüvé a nő férje házához vitt hozományi minőségü ingóságaira nézve az itélet alapján csak biztositási joggal bir, azok kiadatására tehát kereseti joga nincs.

(1878. julius 11-én 6699. sz. a.)

V. Constantia B. Péter és Graczó alperesek ellen hozományi ingóságainak kiadása, esetleg 149 frt s járulékainak megfizetése iránt inditott perében az elsőbiróság alpereseket a keresetben felsorolt hozományi ingók kiadására, esetleg azok 149 frt 90 kr árának megfizetésére kötelezte; következő indokoknál fogva:

A hit alatt kihallgatott tanuk vallomásai által beigazoltatott, hogy a keresetbe vett ingók felperes tulajdonai, mennyiben 2. rendü alperes tanuk előtt beismerte, hogy az ingóságokat ő vette felperesnek.

A. alatt becsatolt szentszéki itélet szerint fel- és alperes között válóper van folyamatban, s a külön válásra nem felperes szolgáltatott okot.

Az ingóságok kiadásában alperesek egyetemlegesen voltak marasztalandók, mert ők mint közös lakásban élők a tanuvallomások szerint egész a zárlat foganatositásáig maguknál tartották felperes ingóságait s akkor is kijelentették mindketten, hogy csak akkor hajlandók azokat felperesnek átadni, ha az hozzájok visszajő.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi január 5-én 72811. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét megváltoztatta, s felperest keresetével elutasitotta;

mert felperes az igényelt tulajdonjogát alperes biróságon kivüli beismerésével kivánja bizonyitani. Cz. Ferencz tanuvallomása szerint másod rendü alperes a zárlat foganatositása alkalmával oda nyilatkozott, hogy az igényelt ingókat oly feltétel alatt készitette felperes részére, hogy ha az alpereseknél fog lakni;

minthogy pedig K. János tanunak vallomása, ki csak arról bir tudomással, hogy másod rendü alperes oda nyilatkozott, hogy ő vette a ruhaneműeket felperes részére, a fentebbiekkel szemben arra, hogy ezen ingók felperes feltétlen tulajdonát képeznék, részbizonyitékot sem képez, de ha ilyennek vétetnék is a biróságon kivüli beismerésre nézve más bizonyitékokkal ki nem egészittethetik, felperest nem igazolt keresetével el kellett utasitani.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott.

A budapesti kir. tábla itélete, mely szerint az elsőbirói itélet

megváltoztatásával felperes keresetével elutasittatott, azért hagyatik helyben, mert felperes maga is beismeri, hogy a *B.* alatt beperelt szentszéki itélet, melyre keresetét alapitja, jogerőre még nem emelkedett; következésképen mint olyan csakis biztositás, de nem keresetjog alapjául szolgálhat.

55.

Ha a váltó törlesztése fejében egy követelésnek engedmény utján való átruházása a hitelező által elfogadtatik, az a váltót kiadni abban az esetben is tartozik, ha az engedményezett követelés behajthatlanná vált, mert a váltó tartozás ez uton törlesztetett, az engedményezési viszonyból folyó szavatosság pedig külön jogviszonyt képez, mely a váltó visszatartására jogot nem ád.

(1878. julius 2. 3889. sz. alatt.)

St. Antal felperesnek N. Imre alperes ellen egy kifizetett 750 frtról szóló váltó kiadása iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta;

mert a periratokból azon tényállás, hogy felperes a kezéhez visszaadatni kért, Győrött 1859. junius 29-én kelt 750 frtról szóló váltó alapján bepereltetvén, a temesvári törvényszék által marasztaltatott, s az összeg és járulékainak behajtása végett ellene lakhelyének többszöri változtatása folytán végrehajtás négy izben foganatosittatván, a kamat és végrehajtási költségekkel alperes követelése annyira szaporodott fel, hogy utóbb felperes között egyrészről, alperes megbizottja között pedig másrészről levél utján oly egyesség jött létre, mely szerint alperes kötelezte magát a váltó összegét 750 frtot és a Budapesten eszközlött váltóvégrehajtás költségeit készpénzben lefizetni, a fenmaradt többi járulékokra nézve pedig egy 394 frtról szóló s temesvári ingatlanra betáblázott váltókövetelést alperesnek engedményezni, hogy végre az egyesség alapján a váltóösszeget 750 frtot és a budapesti végrehajtás költségeit felperes ki is fizette, mind ez részint a felek kölcsönös beismerése, részint a keresethez *A.* alatt csatolt s egy részről sem kifogásolt levél tartalmából kétségtelenné vált.

Mert e szerint az előbbi pontban érintett 394 frtról szóló váltóbeli követelés engedményezésének feltétele képezi csupán még alapját annak, hogy alperes a különben kifizetett 750 frtról szóló váltót jogosan vagy jogtalanul tartja e vissza?

mert a per során begyőzve van, hogy felperes részéről az utóbbi feltétel ekkoráig nem teljesittetett, a mennyiben a kérdéses 394 frtra szóló váltó alperesnek eddigelő nem kézbesittetett, de különben is a 394 frtról szóló követelés behajthatlanná vált, s ennélfogva alpe-

rest a feltételeknek felperes részéről nem tökéletes mérvben történt teljesitése folytán az általa visszatartott váltó kiadására biróilag kötelezni nem lehetett.

Mert *A.* alatt felperes részéről csatolt irománynak a dolog természeténél fogva más értelem nem tulajdonitható, mint az, hogy a 394 frtos követelés engedményezése csak azon esetben találtatik alperes részről elégségesnek, ha hogy és a mennyiben az behajtható leend.

A budapesti kir. itélőtábla 1878. február 12-én 44188. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s alperest a kereseti váltónak 15 nap s végrehajtás terhe alatt leendő kiadására kötelezte; következő indokoknál fogva:

A felek perbeli előadása szerint, mint az az elsőbirósági itélet indokolásának első pontjában is kifejtetett, kétségtelen, hogy a keresetben megjelölt váltóra alapitott követelésnek járulékai iránt a peres felek között azon egyesség keletkezett, miszerint ezen járulékok megtéritése fejében egy 394 frtos követelést engedményezett, s ezt alperes elfogadta; minthogy pedig az engedmény és annak elfogadása által a kérdéses alperesi követelés járulékai is kiegyenlitetteknek tekintendők, alperes az ekkép kifizetett váltónak visszatartására jogositva nincs, miért is annak visszaadására kötelezni kellett.

Azon körülmény, hogy az engedményezett követelés behajthatlanná vált, alperesnek a váltó visszatartására jogosultságát nem indokolja, mert a visszatartási jogosultság a fentebbiek szerint létrejött egyességben szabályozott kielégités folytán megszünt, a viszteher mellett történt engedményezés jogi természeténél fogva felperest az engedményezett követelés behajthatlanságaért terhelő szavatosság alapján netán emelhető követelését pedig alperes jelen perben viszonkeresetképen nem érvényesitette, ennélfogva ezen utóbbi követelés elbirálása jelen per tárgyát nem képezi.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

56.

Az adomány törvényes ok nélkül vissza vonható nem levén, érvényesen utalványozott magán nyugdij törvényes ok nélkül a nyugdijazó által sem el nem vonható, sem kellő ok nélkül le nem szállitható.

(1878. julius 11-én 6389. sz. a.)

N. János felperesnek Simor János bibornok Magyarország herczeg primása ellen 1289 frt 55 kr nyugdij hátralék iránt inditott

perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta, következő indokoknál fogva:

felperes keresetét az ahhoz *A*-tól *L*-ig mellékelt okmányokra, az *F.* alatt csatolt 537 frt nyugdiját folyóvá tett kormányzósági rendeletre alapitja. Minthogy ezen *F.* alatti rendelet, melyben felperes 1874-ik évtől kezdve 537 frt évi nyugdijjal jutalmazottnak van elismerve, mely legfőbb indokát képezi a keresetnek, az uradalmi kormányzóság részéről oly világos fentartással van kiállitva, hogy ezen kormányzósági rendelkezés alperesnek netáni akarata szerint változást szenvedhet, mely rendelkezés *L.* szerint be is következett, ez okon az *I.* alatti okmány törvényes vagy szerződésbeli jogalapot felperesnek a peressé tett nyugdij összegre nézve nem nyujthat, és pedig annál kevésbé nem, mely az *I.* alatti okmány felperes szolgálata jutalmazásaként kegydijra utalja, s mert a perbeni beismerések szerint az érsekségi tisztségnek gyakorlatban volt nyugdijaztatása minden rendszeres szerződésbeli kötelezettség nélkül a mindenkori érsek jó indulatától származott rendelkezése szerint lett megállapitva, ez indokból az *F.* alatti ideiglenes tisztségi intézkedés állandó kötelezettséget alperes és jogosultságot felperesre a beperesitett nyugdij összeget illetőleg nem nyujthat.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi február 11-én 59402. szám alatt hozott fentebbi itéletét megváltoztatta s alperest 1289 frt 59 kr hátralékos nyugdijnak és kamatainak megfizetésére kötelezte.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig a kir. tábla fentebbi itéletét helybenhagyta; következő indokoknál fogva:

Alperes a *H.* és *I.* alatti okiratok valódiságát és tartalmát nem tagadván, beismeri, hogy felperes nyugdijazását elrendelte. E szerint nem felperes nyugdijjogosultsága, hanem csak a nyugdij mennyisége az, mi elbirálást kiván. Erre nézve pedig az *I.* és *H.* a. okiratok bizonyitják nemcsak azt, hogy felperes évi nyugdija az érseki számvevőség által az addigi gyakorlat és szabályok szerint 573 frttal számittatott ki, s hogy ezen összeg a jószág-igazgató rendelete folytán felperes nyugdijaképen folyóvá tétetett, és a nyugdij táblázatba bevezettetett, hanem bizonyitják azt is, hogy mindezekről alperes egyidejüleg jóváhagyásának kikérése mellett értesittetett. Azt is beismeri alperes, hogy az igy megállapitott nyugdijt az ő tudtával és ellenmondása nélkül felperes egy fél éven át, két évnegyedi részlet felvétele által valósággal élvezte. Tény tehát az, hogy alperes az ő meghatalmazottja által az ő terhére megállapitott, s az ő pénztárából kiutalt s valósitott nyugdij mennyiség

ellen hosszu időn át fel nem szólalt akkor, midőn meghatalmazottja cselekvényének, ha azt nem helyeselte, jóváhagyása nyilt megtagadásával, annak idején ellenmondani kellett volna. Ebből pedig jogilag nem lehet egyebet következtetni, mint azt, hogy alperes meghatalmazottja cselekvényét helybenhagyta. És minthogy az adomány törvényes ok nélkül vissza nem vonható, s alperes törvényes okot a nyugdij megszüntetésére nézve fel nem hozott, azért felperes nyugdijának *L.* alattival lett beszüntetését jogszerünek tekinteni nem lehet, és pedig annál kevésbé, mert alperes a per során azt nem győzte be, hogy felperes részére a nyugdij a fennálló gyakorlat s szabályoktól eltérőleg tévesen számittatott ki. Ezeknél fogva helyesen marasztalta alperest a másodbiróság.

57.

1. **Előbbi törvényeink szerint a földesur csak saját jobbágyainál mutatkozott maradványföldekből tartozván uj telkeket alakitani: következik, mikép az urbéri váltságösszeg is csak azon maradványföldek után jár, melyek a volt földesur saját volt jobbágyainak birtokában találtatnak.**
2. **Ennélfogva ezen, a volt földesurat megillető váltságösszeg meg nem állapitható s meg nem itélhető, ha ki nem mutattatik, hogy az egyes jobbágytelkek után mennyi maradványföld találtatott.**

(1878. julius 7-én 292. sz. a.)

B. Ede s társai, K. János s társai öt rendü alperes ellen a Nyitra-Sárosmegyében fekvő Nagy-Kalász, Nagy-Hind, Babindal, Zsitva-Ujfalu és Gesztőcz községbeli zálogos javaknak kiváltása, illetőleg a beruházások felszámitása iránt még 1854-ben pert inditottak.

A hétszemélyes tábla 1867. évi aug. 8-iki itéletében kimondatott, hogy felperesek az általuk követelt azon birtokokra vonatkozólag, melyek édesanyjuk B. F. Erzse s másrészről T. K. Józsefné közt 1798. évben létesült osztálylevél szerint F. Erzsének osztályrészül jutottak, s a melyek ez által 1829. april 1-től 24 évre 12375. váltó = 5177 oszt. ért. frt zálogösszegért id. K. János s neje L. Borbálának zálogba adattak — a zálogbaadás valódiságát kellően igazolták. — Kimondatott az is, hogy az osztálylevélben körülirt és zálogba adott birtokoknak 1-ső r. alperes mint a zálogbavevők egyedüli örökösére s erről részint végrehajtás, részint más módon a többi alperesek kezére lett háromlása szintén kimutatva van; és hogy a birtokok azonossága, mi- és mennyisége s fekvése is bebizonyitva lett. Ez alapokon a zálogsomma lefizetése mellett a kereseti zálogos javak felpereseknek megitéltettek.

Az ezutáni per folyamában tehát csak az volt eldöntendő, hogy alperesek mindenike a megitélt zálogos javakból külön-külön mennyit tartozik átadni, és hogy viszont azért mily váltsági összeg fizetendő.

Az elsőbiróság valamint a kir. tábla itéleteiben egyezőleg határozott abban a részben, hogy a maradványföldek utáni váltság fizetését megitélte.

A legfőbb itélőszék a maradványföldek váltságösszege fizetésére nézve mindkét alsóbirósági itéletet megváltoztatta, s felpereseket ebbeli kérelmükkel elutasitotta, következő indokolással:

Felperesek ebbeli keresetüket az 1865. évi jul. 23. 923. sz. a. pótkeresethez 2. 3. 4. NB. és felszólamlási keresethez *C.* alatt csatolt mellékletekre alapitják, melyek szerint a nagy-kalászi stb. határokban a tagositás folytán kimutatott maradványföldek után, az illető földbirtokosok részére járó váltságösszegek megállapittattak. E kereseti kérelemnek azonban helyt adni nem lehetett; mert ugy az előbbeni törvények s rendeletek, mint az 1871. 53. t.-cz. 14. §. értelmében urbéri maradványföldeknek azok levén tekintendők, melyeket a volt jobbágyok az urbéri állomány megállapitott mérvén felül birtak, s melyekből 1848. évig fenállott törvények szerint, a földesur uj telkeket tartozott alakitani, melyek azonban most a volt földesuraknak járandó, s a birtokosok által fizetendő kárpótlás mellett, ez utóbbiak kezén maradnak; ebből önkényt folyik, hogy a mennyiben egyrészről bármely földesur csak saját jobbágyainál mutatkozó feleslegföldekből volt jogositva, illetőleg kötelezve uj jobbágytelkeket alakitani, melyek törvényes hasznai és szolgálmányai csakis őt illették volna, ugy másrészről az alakittatni rendelt jobbágytelkek helyébe lépett váltságösszegben is, mindenik földesur csak annyiban részesülhet és tarthat ahhoz igényt, a mennyiben az saját volt jobbágyainak birtokában talált maradványföldek után állapittatott meg;

tekintve azonban, hogy felperesek jogelődének Nagy-Hinden csak 3 kapás szőllőt birt zsellérje, jobbágytelke azonban nem volt; az pedig, hogy a nagy-kalászi $2^1/_2$, babindali $2^1/_2$ s a gesztőczi $^1/_2$ telkes jobbágyok birtokában találtattak-e az urbéri állományon felül valamely maradványföldek, a 2. 3. 4. NB. alatti egyezségekből ki nem tünik; a mennyiben azonban a maradványföldek összes mennyisége mellett a fizetendő váltságösszeg csak általában tétetett ki, a nélkül, hogy tudni lehetne, hogy az melyik földesur volt jobbágyainál s minden egyesnél mennyi maradványföld után állapitta-

tott meg, felperesek az egyénenkénti kimutatást mellékelni elmulasztották, s követelésüket csak általában az egész községre esett váltságösszeg után azon örökségi arány szerint kivánták megitéltetni, mely őket 1. r. alperessel szemben megillette;

tekintve továbbá, hogy habár a gesztőczi maradványföldekre nézve *C.* alatt az egyénenkénti kimutatás csatoltatott is, ebben a *B.* a. osztálylevél VII. szakaszában 11. lapon 18. sor sz. a. nevezett O. J. féltelkes jobbágy elő nem fordul, sem az, hogy annak helyébe ki lépett, s általában mennyi maradványföld találtatott O. telkénél ki nem derittetett;

tekintve végre, hogy a 2. 3. 4. NB. egyezségek tartalma is igazolja, miszerint a volt jobbágyok birtokában maradt maradványföldek után járó váltságösszegeket kifizetni, illetőleg, egyenkint az őket terhelő összegekről szóló kötelezvényeket illető volt földesuraiknak kiállitani, s azoknak telekk. bekebelezését megengedni köteleztetvén, kétségtelen, hogy az egyes jobbágytelkek után esett maradványföldek kimutatása nélkül, az illető volt földesurat megillető váltságösszeg meg nem állapitható.

Felpereseket, minthogy a mondott feltételeknek eleget nem tettek, ez iránti keresetükkel elutasitani kellett.

58.

A perujitás megengedendő, ha az annak alapjául vett hagyatéktárgyalási jkönyvre az alapperben csak hivatkozás történt, de az előterjesztve nem lett, s a biróság által határozat hozatalánál figyelembe nem vétetett.

(1878. julius 3. 5105. sz. a.)

Cs. Sándor ujitó felperes, Cs. György s társai ujitott alperesek ellen örökségül követelt 480 frt kiadatása iránt inditott perében az elsőbiróság felperest perujitási keresetével elutasitotta, és 59 frt 50 kr perköltségben marasztalta; mert a keresetlevélhez csatolt *A.* alatti hagyatéktárgyalási jegyzőkönyv már az alapperben használtatott, nevezetesen arra felperes már keresetlevelében hivatkozott, válasziratában pedig a hagyatéki iratokat, melyek közt az emlitett jegyzőkönyv is foglaltatik, a perhez hivatalból csatoltatni kérte. Eltekintve ettől a perujitás megengedhető nem volt, mert a perujitásnak akkor van helye (315. §. *c)* pontja), ha a pervesztes fél lényegileg a per tárgyára vonatkozó uj bizonyitékot mutat fel. Az ujitott keresethez *B.* alatt, az anyaper elleniratához 3. alatt csak jkönyv szerint felperes maga beismerte, hogy Cs. Sándor közös apa által még életében az apai örökségre nézve kielégittetett; s azon

kérdés: hogy az *A.* tárgyalási jkönyvben elősorolt tárgyak, nevezett örökhagyó hagyatékát képezték-e, a per lényegére annál kevésbbé tartozik, mert felperes az által, hogy beismerése szerint az apai örökségre nézve kielégittetett s igy a közös vagyonból illetőségét kivette, a közös vagyonból szerzett vagyonokhozi jogáról lemondottnak tekintendő.

A kir. tábla 1878. jan. 21. 49451. sz. a. a tszék itéletét helybenhagyta; tekintve, hogy jelen per során kifejtettekből kétségtelen, hogy a perujitás egyedüli alapját képező okmány az alapper eldöntésénél már használtatott.

A legfőbb itélőszék mindkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával, a perujitásnak helyt adott.

Indokok: Felperes a perujitás alapjául vett *A.* hagyatéktárgyalási jegyzőkönyvet az alapperben nem terjesztette elő, hanem csak hivatkozott arra, s kérte a hagyatéktárgyalási iratokat az alapperhez hivatalból csatolni. De hogy a hagyatéki iratok a perhez csatolva nem lettek, s hogy az alapper birája azon iratokat, jelesen pedig ezek közt az 1871. szept. 15-ki kérdéses tárgyalási jkönyvet figyelembe nem vette: ez nyilván kitetszik az alapperben hozott 1-sőbir. itélet indokolásának az *A.* jkönyvvel s hagyatéki pótleltárral való egybevetéséből.

Az uj bizonyitékul felhozott *A.* tárgy. jkönyv tehát az alapperben nem használtatott, s minthogy az lényegileg a per tárgyára vonatkozik, azért annak alapján a perujitást a perr. 315. §. *c*) p. értelmében megengedni kellett; azon kérdés: az *A.* alapján s a *B.* alatti jkönyvvel szemben illeti-e valami felperest, a per értelmére tartozván.

59.

A nő férjének öröklött vagyonába történt beruházás által tulajdonjogot nem szerez, s ennélfogva a nő örököseinek csak a beruházott összegre és nem amaz ingatlanra, melybe az beruháztatott, lévén örökösödési igénye, az örökhagyó közös apa vagyonáról mint tulajdonáról végrendeletében, mindkét nejétől született gyermekeire nézve egyenlő osztályt jogosan rendelhet.

(1878. október 8. 7632. sz. a.)

H. férjezett N. Krisztina, H. Mária, s Anna ugy özv. H. Péterné, mint kiskoru gyermekei term. gyámja, özv. H. Józsefné szül. W. Magda, H. János s Mihály ellen, néhai H. József végrendeletének érvénytelenitése s az oszterni 64. sz. telekjkönyvben foglalt fekvőségek fele részének tulajdonjoga iránt pert inditottak, melynek letárgyalása után

a tszék felpereseket keresetükkel elutasitotta;

mert habár felperesek örökségi igényeik érvényesitése tekintetében az ősis. patensnek a jogok elenyésztésére vonatkozó szabályai utjában nem állanak; miután ezek oly örökségi igényekre nézve, melyekről az illető jogositottak tudomást nem szerezhettek, s igy jelen esetben is felperesekre, mint az anyjuk utáni örökség megnyiltának idejében kiskoruakra, apjok irányában még különben sem lennének alkalmazhatók;

tekintve azonban, hogy a felperesileg nem kifogásolt, következésképp valódinak elismert *F.* alatti házassági, illetve vagyonátruházási szerződéssel alperesek kimutatták, hogy a perelt ingatlanok kizárólag az örökhagyó apa H. József tulajdonába adattak át, s az 500 váltó forint a nőhozománynyal egyesittettek a nélkül, hogy a nő, az örökhagyó első neje szül. H. Marianna ezen ingatlanoknak közös tulajdonosává vált volna; tekintve továbbá, hogy felperesek hallgatag beismerték, hogy az 500 váltó forint nőhozomány a vagyonból kifizettetvén, azt az örökösök már meg is kapták:

ezekhez képest az örökhagyó végrendelete, belkellékek hiánya indokából megtámadható nem levén, felperesek elutasitandók;

a felperesileg hivatkozott tanuk mellőzendők voltak, mert a valódiságára nézve meg nem támadott *F.* a. irásbeli szerződés ellenében olyan tanuk általi bizonyitásnak, kik a szerződés kötésénél jelen nem voltak, azt nem is előttemezték, — helye nincsen, — jelen esetben annálkevésbé, mert felperesek a perben fel sem emlitenek oly körülményt, melynél fogva az irott szerződés megkötése után, akár édes anyjok H. Marianna, akár az ő javukra valamely ujabb jogviszony keletkezett volna, melyre jelen keresetük állapittathatnék, s hogy ily körülményt a tanukkal beigazolni kivánnának.

A kir. tábla 1878. apr. 16. 11287. sz. a. az elsőbirósági itéletet indokaiból helybenhagyta.

A legfőbb itélőszék, felperesek további felebbezésére következő itéletet hozott:

A kir. tábla itélete felhivott indokaiból, s még azért is helybenhagyatik, mert ha bizonyithatták volna is felperesek azt, hogy anyjuk 500 frt hozománya az *F.* alatti házassági szerződésben emlitett 600 frt fizetésére fordittatott, és hogy utóbb felpereseknek ezen 500 frt atyjok által vissza nem fizettetett, ezt csakis mint a közös atya H. József által örökölt birtokba történt beruházást követelhetnék alperesektől vissza; mert tulajdonjogot felperesek anyja a férjének örökölt vagyonában ezen beruházás által nem szerzett; s mert

ezekből kifolyólag, az örökhagyó közös apa örökölt vagyonáról, mint tulajdonáról végrendeletében, mindkét nejétől született gyermekeire nézve egyenlő osztályt jogosan rendelhetett.

60.

Oly belső kórban, melyben történt sinlődése folytán a marhának az adásvevési szerződés a törvényes gyakorlat szerint érvénytelenné válik, a vevő csak e szerződés folytán szenvedett kárának, de nem vesztett hasznának megtérítését követelheti.

(1878. julius 4-én 5106. sz. a.)

B. Jakab felperesnek G. János alperes ellen 294 frt 54 kr kártérités s jár. iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva.

Felperes az általa letenni ajánlott főeskün kivül egyébbel nem ajánlkozott igazolni, hogy az általa Dr. A.-nak eladott ló azonos azon lóval, melyet ő alperestől vett; miután pedig az *A.* és *B.* alattiakban foglalt lóleirás összehasonlitása által az tünik ki, hogy felperes keresetében nem azon ló visszavételét és vételára lefizetését követeli, melyet alperestől vett, a főeskü nékie meg nem itéltethetett. Az ugyanazonosság igazolása nélkül pedig a többi bizonyitékok mérlegelése szükségtelenné válván, felperest igazolatlan keresetével elutasitani kellett.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi febr. 11-én 69258/877. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét megváltoztatta, s alperest a keresetbe vett 294 frt 54 krnyi összegből 184 frt 54 kr tőke s ennek a kereset beadása napjától járó kamatai megfizetésére a felperes által megvett lónak alperes részére leendő visszaadása mellett kötelezte; keresetének ezen felőli részével azonban elutasitotta;

mert az *A.* alatti ugynevezett lólevél a *B.* alatti állatorvosi tanintézet részéről kiállitott bizonyitványban foglalt ló leirása összehasonlitásából beigazoltnak vétetik, hogy az 1877. junius 7-én orvosilag megvizsgált ló ugyanaz, melyet 1877. junius 3-án felperes alperestől megvett, ebből folyólag, miután ezen ló a *B.* alatti bizonyitvány szerint az átadást követő 15 napon belől fulladásos kehességben sinlődőnek találtatott, a peres felek között arra nézve létrejött adásvétel semmisnek tekintetvén, miért is alperes a ló ára fejében felvett 175 frt összeg visszafizetésére, felperes viszont a lónak alperes részére leendő visszaadására kötelezendő volt; hasonlóképen marasztalandó volt alperes a ló megvizsgálása alkalmából felmerült 5 frt 40 kr vizsgálati költség és 4 ·/. szerint ugyanaz alkalomból

h*

felszámitott fuvarkiadás megfizetésében is, mert erre a kérdéses lónak betegsége szolgáltatott okot; illetve alperesnek azon ténye, hogy felperesnek beteg lovat adott el. Ellenben a vesztett haszon fejében felszámitott 75 frt és a tartásért követelt 35 frtra nézve felperes keresetével el volt utasitandó, mert a vesztett haszon iránti keresetnek semmi törvényes alapja nincs, azt pedig, hogy valóságos kárt szenvedett volna, nem is állitja, és mert azt sem bizonyitja, hogy a megvett lovat időközileg nem használhatta volna.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. táblának fentebbi itéletét indokolásánál fogva helybenhagyta.

61.

A bérbeadó a bérlő irányában a miatt, hogy ez utóbbi bérleti jogai gyakorlatában gátoltatott, felelősséggel csak abban az esetben tartozik, ha a bérlő ebbeli akadályoztatása a bérbeadó ténye vagy mulasztása folytán származott, ebből kifolyólag; ha a regalejog tulajdonosa a korcsmáltatási jogot, ugy mint az öt illető haszonbérbe adja, a haszonbérlő azért, hogy a bérlemény területén mások is jogtalanul bormérést gyakorolnak, ha e tényük a tulajdonos közreműködése nélkül származott, kártéritést követelni nincs jogositva.

(1878. julius 4-én 5491. sz. a.)

M. János és társa felpereseknek a hradeki kir. uradalom mint alperes ellen 4919 frt kártérités iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti kir. itélő tábla pedig 1878. évi márczius 5-én 5353. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét helybenhagyta; következő indokoknál fogva:

Felperesek keresetüket az *A.* alatti haszonbéri szerződésre alapitván, a kereset elbirálásával ezen szerződés szolgál irányadóul.

E szerződés alapján azonban felpereseknek az általuk követelt kártéritéshez igényük nem lehet;

mert annak második pontja világosan tartalmazza, hogy alperes uradalom a haszonbér jövedelmezősége tekintetében felelősséget nem vállal, és ugyanazon pontban felperesek nem csak a kártérités, hanem a bérleengedés iránti igényükről is lemondanak.

Ennek ellenében nem vehető figyelembe a perben előadott azon körülmény, hogy a bérlemény területén több helyen gyakoroltatik az italmérés.

Mert az érintett szerződés 7. pontja szerint a jogtalanul befuvarozott, vagy becsempészett italok lefoglalása, megbüntetése és beszüntetése tárgyában az eljárás kötelezettsége felpereseket illette, a nélkül, hogy az ily kihágások eseteiben alperes uradalom magát

azok meggátlására és az azokból származható kár megtéritésére kötelezte volna.

E szerint tekintve, hogy felperesek nem is állitották, annál kevésbé bizonyitották, miszerint a bérlemény területén a jogositlan italmérés alperes uradalom hozzájárulásával gyakoroltatott, és igy általa e részben szerződésszegés követtetett el; tekintve továbbá, miszerint ily esetben az osztr. polg. tkönyv 1313. §-a értelmében, mely az annak hatálya alatt létrejött *A.* alatti szerződés megbirálásánál mérvadó, alperes uradalom másoknak oly jogellenes cselekvényeiért, melyekben részt nem vett, felelős nem lehet; tekintve végre, hogy az emlitett p. t. könyv 295. §-a szerint csakis a kártevőtől követelhető azon kár, melyet az jogellenes ténye által felpereseknek okozott, kétségtelen, hogy felperesek kártéritésre irányzott keresete törvényes alappal nem bir.

Ezeknél fogva felperesek keresetükkel helyesen utasittatván el, a kir. törvényszék itélete ezen okokból helybenhagyandó volt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

A budapesti kir. táblai itélet helybenhagyatik;

mert az *A.* alatti bérszerződés által felpereseknek nem lett biztositva, hogy általában a korcsmáltatást kizárólag, hanem csak az, hogy alperes uradalmat megillető korcsmáltatást egyedül felperesek gyakorolhatják, ebben pedig felperesek alperes ténye vagy mulasztása által gátolva, vagy háboritva nem lettek, és ekként alperes felpereseknek kárt nem okozhatott, azért ezen és ezzel egyező alsóbiróság által felhozott okokból felperesek keresetükkel helyesen lettek elutasitva.

62.

A haszonélvezeti jog telekkönyvi bejegyzése nem szolgálhat akadályul arra, hogy a telekkönyvi tulajdonos kimutatván azt, hogy a bejegyzés helytelenül történt, a bejegyzett haszonélvezőtől a birtok átadását követelhesse, a nélkül, hogy keresetét egyuttal a haszonélvezeti jog bejegyzésének törlésére kellene irányoznia.

(1878. julius 16-án 6366. sz. a.)

S. András és társai felpereseknek J. János alperes ellen ingatlanok birtoka iránt inditott perében az elsőbiróság alpereseket a kereseti ingatlanok átadására kötelezte.

A budapesti kir. itélő tábla azonban 1878. évi február 25-én 36667. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét megváltoztatta és felpereseket keresetükkel elutasitotta; következő indokoknál fogva:

felperesek a nagy-sárosi 6. számu telekjegyzőkönyvben nevükre egyzett ingatlanok birtoklását telekkönyvi tulajdonosi minőségük alapján igénylik, az általuk becsatolt telekjegyzőkönyvből azonban az tünik ki, hogy felperesek tulajdonjogával egyidejüleg alperes javára az életfogytiglani haszonélvezési jog is be lőn kebelezve; mindaddig tehát mig alperesnek ezen joga a maga utján nem törültetik, felperesek a birtoklást jogszerüen nem igényelhetik.

A per során tett azon ellenvetésük, hogy alperes javára bejegyzett életfogytiglani haszonélvezeti jog, mint jogellenesen létrejött cselekmény kifolyása, érvénytelen, ez alkalommal birói figyelembe azért nem vétethetett, mert a kereset nem ezen bejegyzés törlésére, hanem egyedül a birtokbaadásra volt intézve.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék azonban a kir. tábla fentebbi itéletének megváltoztatásával az elsőbiróság itéletét hagyta helyben; következő indokoknál fogva:

habár a felperesek javára eszközlött tulajdonjogi bekebelezéssel egyidejüleg alperes javára a holtiglani haszonélvezeti jog is bekebeleztetett, és ezen bekebelezés eddig törülve nincsen, ezen körülmény nem akadályozhatja felpereseket, hogy alperes ellenében az őtet illető haszonélvezeti jog alapjául szolgáló birói beszavatolásból származó erősebb jogukat érvényesithessék; és minthogy a hagyatéki biróság által 1856. évi február 13-án felvett tárgyalási jegyzőkönyv szerint alperesnek a birtok haszonélvezete csak ideiglenesen, mig egyik gyermek azt át nem veheti, adatott át, a birtoknak további haszonélvezetére jogositva nincs, miért is a keresetet meg kellett itélni.

63.

A váltóbiróság előtt kötött egyességben foglalt beismerés teljes bizonyitékul szolgál abban az esetben is, midőn a kereseti követelés alapjául szolgáló váltóbeli követelés behajtása végett, a váltó elévülése folytán a polgári biró előtt indittatik per.

(1878. junius 14-én 5965. sz. a.)

M. Antal felperesnek H. Géza alperes ellen 177 frt s jár. iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Ha alperes leteszi a főesküt arra, hogy az *A.* alatti váltóban foglalt 350 frtnyi összeget felperestől teljesen meg nem kapta, s hogy ennélfogva felperesnek még 177 frttal nem tartozik, az esetre felperes keresetével elutasittatik; ellenesetben azonban alperes 177 frt tőke s ennek 1874. október 6-tól számitandó 6% kamataiban elmarasztaltatik,

mert az által, hogy az *A.* alatti váltó, s annak alapján a

váltóbiróság előtt létrejött birói egyesség elévült volna, abbeli joga meg nem szünt, hogy azon szerződésből folyó követelését, mely az *A.* alatti váltó kiállitására okul szolgált, köztörvényileg ne érvényesithesse, és miután felperes azt állitotta, hogy az *A.* alattiban foglalt 350 frt összeget alperesnek kölcsön adta, s hogy ebből neki alperes még 177 frttal tartozik, miután továbbá alperes e felperesi állitást tagadásba vette, s e tekintetben felperes által neki kinált főeskült elfogadta, mindezeknél fogva a fentebbi módon kellett itélni.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márcz. 5-én 6989/877. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s alperest a kereseti tőke s járulékai megfizetésére feltétlenül kötelezte:

mert azon körülmény folytán, hogy a kereseti követelés behajtása elévülés folytán váltói uton nem érvényesithető, felperest nem fosztja meg azon jogától, hogy e követelését a közönséges elévülési időn belül köztörvényi uton ne érvényesitse; tekintve továbbá, hogy a keresetbe vett követelés valódisága a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék előtt folytatott perben létrejött, s alperes részéről nem kifogásolt *B.* alatti birói egyesség által igazolva van, azt pedig, hogy ezen egyesség keletkezése után a felperes által elismerteken kivül a kereseti követelésre még további törlesztések történtek volna, alperes maga sem állitja, ugyanazért az elsőbirósági itéletet megváltoztatni, s alperest feltétlenül marasztalni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. itélő tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

64.

Különböző tényeket bizonyitó tanuk vallomása is figyelembe veendő az ügy eldöntésénél, ha azok vallomása a perben döntő ténykörülmény tekintetében egymást akként kiegésziti, hogy mindannyi a vitás tény megtörténtére enged okszerü következtetést.

(1878. julius 10. 5941. sz. alatt.)

F. Zsuzsánna, Juliánna és Rozália felpereseknek K. József alperes ellen néhai F. János hagyatékának kiadása iránt inditott rendes perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

a *B.* a. összeirásban 1. tétel alatt felvett 1000 frtból 900 frt, s ugyanazon összeirás 2. tétele alatt felvett 200 frt cselekvő követelések fele részben 1874. évi jan. 13-án elhunyt F. János hagyatékául, másik fele részben pedig 1874. évi október 22-én elhalt B. Mária hagyatékául, az elleniratboz 1. sz. alatt csatolt leltárban összeirt 61 frt ingóságok pedig örökhagyó F. János egyedüli hagyatékául megállapittatnak, és felperesek most nevezett F. János hagya-

tékára nézve egyedüli törvényes örökösöknek elismertetnek, minek folytán alperes köteleztetik 900 frtnak F. János hagyatékához tartozó fele részét vagyis 450 frtot 286 frt 36 kr viszonkövetelésébõl megitélt 140 frt leszámitása mellett, továbbá az 1. sz. a. leltárban összeirt ingóságokat vagy azok 61 frt 50 kr becsértékét 15 nap és végrehajtás terhe alatt felpereseknek megfizetni. Felperesek keresetüknek alperes pedig viszonköveteléseinek meg nem itélt részével elutasittatnak; következő indokoknál fogva:

Özv. P. Jánosné vallomásából kitünik, hogy alperes anyja és ennek férje F. János által egy 900 frt tartozásnak visszafizetésére felszólittatott, és hogy alperes ezen felszólitás következtében a visszafizetés elhalasztását kérte, s minthogy F. Aurél tanu határozottan állitja hogy ezen 900 frt a Kisvárdán vett ház vételára fedezésére adatott alperesnek örökhagyó F. János által és V. István tanu előtt maga alperes is elismerte, hogy azon házat nevezett örökhagyóval együtt vette meg, igazoltnak veendő volt, hogy a *B.* alatti összeirásban 1. tétel alatt felvett 1000 frttól 900 frtot alperes valóban kapott örökhagyótól és pedig nem ajándékképen.

De minthogy felperesek beismerésével az igazolva van, hogy ugyanezen 900 frt mint a *B.* alatti összeirásban 2. tétel alatt felvett 200 frt letétben kezelt követelést örökhagyó F. Jánosnak B. Máriávali házassága alatt szerezték, s F. János hagyatékául ezen összegeknek csakis fele részét lehetett tekinteni, a másik fele része, mint az emlitett házassági idő alatt szerzett javaknak a házas nőre törvénynél fogva eső rész B. Mária hagyatékához tartozván.

A mi felperesek által követelt ingóságokat illeti, erre nézve a felhivott tanuk azt, hogy örökhagyó F. János után az alperes által felmutatott leltárban összeirt tárgyaknál egyéb vagyonok is maradtak volna, nem igazolván, ugyanazért F. János hagyatékához tartozó tárgyakul egyedül a leltárban összeirt ingóságokat lehetett tekinteni, s nem lehetett nevezett B. Mária közszerzési jogát az ingóságokra is kiterjeszteni, mert ő azoknak leltározásánál jelen volt a nélkül, hogy azokra maga részéről valami igényt jelentett volna be.

Alperest tehát az F. János hagyatékához tartozó ingóságoknak, vagy a mennyiben természetben meg nem volnának, felpereseknek, mint nevezett örökhagyó igazolt leszármazó örököseinek leendő megfizetésére s kiszolgáltatására kötelezni kellett.

Alperes 286 frt 23 kr viszonkövetelésébõl csupán a temetési költségek czimén követelt 140 frt volt megitélhető, illetőleg alperesek követelésébe betudható, mert alperes által a 3. sz. alatt bemu-

tatott hagyaték-tárgyalási jegyzőkönyv szerint felperesek maguk is az elfogadható nyugtákkal igazolt temetési költségeknek alperes részére leendő megtéritését igérték, ennek ellenében a leltárban is előforduló temetési költségek igazolására alperes által felmutatott nyugták valódiságát csupán általában tagadták, ilynemü tagadásukat azonban abbeli hallgatólagos beismerésükkel szemben, hogy atyjukat alperes temettette el, figyelembe venni lehetett.

A viszonkövetelés többi részének, különösen a 135 frt tartási költség igazolására azonban felperesek kifogása ellenében alperes bizonyitékkal nem birván, e részbeni követelésével elutasitani kellett, annyival inkább, mert a leltározáskor maga is jelen volt, és hasonló követelést a hagyaték ellenében be nem jelentett.

A felek előadása szerint letétben lévő 200 frt és fele részben F. János, másik fele részben B. Mária hagyatékához tartozó megállapitott követelések kiutalványozása az illető letéti hatóság hatásköréhez tartozván, felperesek ez iránti kérelmezési joguk fennmarad.

Ezen itéletet alperes felebbezvén, a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márczius 21-én 62106. szám alatt következő itéletet hozott:

Az elsőbiróság fentebbi keletü és számu itélete nem felebbezett részeiben érintetlenül hagyatik. Azon részében, mely szerint az 1. sz. a. leltárban foglalt ingóságok egészben felpereseknek itéltettek oda, alperes pedig követelése egyrészével elutasittatott, indokainál fogva helybenhagyatik;

végre azon részében, mely szerint felperesek öröklési joga a *B.* alatti összeirás 1. tétele alatt felvett 1000 frtból 900 frt fele részére nézve elismertetett, s ennek megfizetésére alperes köteleztetett, megváltoztatik, s felperesek keresetük e részével elutasittatnak;

mert a felhivott és kihallgatott özvegy P. Jánosné, F. Aurél és V. István tanuknak csakis egyes ténykörülményekre vonatkozó s magában álló vallomása arra nézve sem képezhet törvényszerü és teljes bizonyitékot, hogy alperes az örökhagyó F. Jánostól 900 frtot valóban kölcsönzött, annál kevésbé pedig arra, hogy e tartozás az örökhagyó halálakor fennállott, ily körülmények között felperesek e részbeni igazolatlan keresetükkel elutasitandók voltak.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig a kir. tábla itéletét megváltoztatta, s tekintettel P. Imre és F. Imre vallomására, az elsőbiróság itéletét indokolásánál fogva helybenhagyta.

65.

Ha az eladó az árut szerződésszerüleg annak idejében s a kijelölt helyre elszállitja, de a vevő az átvételt s kifizetést megtagadja, az a foglaló visszaadására nem kötelezhető; mig ellenben a késedelmes vevő az ezáltal okozott kárt s késedelmi kamatokat megtériteni tartozik. Ily esetben, midőn a szállitásra szükséges zsákok, a vevő intézkedéséből, meghatározott rendelkezés végett kerültek az eladó birtokába, ez azokra megtartási jogot nem érvényesithet.

(1878. okt. 14. 607. sz. a.)

«Bethlenfalvi mümalom» részvény-társaság D. Jakab ellen 700 frt tőke 387 db zsák visszaadása vagy értékének megtéritése s zsákkölcsönzési dij iránt inditott perében az elsőbiróság felperest a 700 frt tőkére nézve elutasitotta s a 88 frt 46 kr alperesi viszonkövetelésben elmarasztalta; ellenben kötelezte alperest a kereseti zsákok természetbeni visszaadására vagy darabonkint 50 kr értékük megtéritésére és hetenként 1 krral a kölcsönzési dij fizetésére, a perköltségek kölcsönös megszüntetésével.

Indokok: Mindkét fél beismeri, hogy a búza vételi ügylet közöttük akként jött létre, hogy alperes azt 1877. május utóljáig a kassai vasut állomásra szállitani köteles, s hogy ezen határidő később általuk módosittatott; azonban ezen megállapodásra nézve — a szállitási időt illetőleg — a felek állitásai eltérők; s igy itt mindenekelőtt az hozandó tisztába: hogy az eredeti szerződés módositásánál, mely határidő lett megállapitva.

Erre nézve felperes azon állitását, hogy a szállitásnak 1877. junius 4-én kellett volna történni, alperes tagadásával szemben, mivel sem igazolta s igy az valónak tartható nem volt (perr. 152. §.);

tekintve továbbá, hogy felperes a vételtőli elállásról *A.* tanusitványkint alperest nem jun. 5-én, hanem 6-án értesitette, s hogy Kr. D. mint felperesi megbizott 1877. jun. 5-én a búzát, a vasuti állomásnáli megszemlélése után L. s W. tanuvallomása szerint átvenni szándékozott: alperes azon állitását, hogy a búzaszállitás jun. 4. s 5-én volt eszközlendő, igazoltnak kellett venni.

Minthogy pedig alperes a buzát W. és G. vallomásaként 1877. jun. 5-én a kikötött vasuti állomásra beszállitotta — őt szerződésszegőnek tekinteni nem lehetvén — felperes a foglaló visszatéritési kérelmével elutasitandó volt.

Ellenben felperest a viszonkeresetben s késedelmi kamatokban marasztalni kellett (76. §.) mert felperest fentebbiek szerint az áru átvételében s kifizetésében késedelem terhelvén, alperesnek mint eladónak jogában állott a buza mennyiséget vevő veszélyére s költ-

ségére eladni s egyuttal a késedelemből eredt kárát követelni. (Keresk. t. 351. 352. §§)

Mert alperes az eladási eljárásnál a ker. törv. 347. §. határozmányait megtartotta; s mert felperesnek az eladott búza ugyanazonossága elleni kifogása, tekintettel W. s G. vallomásaira s az V. sz. tanusitványra alappal nem bir.

A mi azonban a zsákkölcsönzést stb. illeti, alperes marasztalandó volt; mert beismerte, hogy azon zsákokat a megvett búza szállitására neki felperes adta át, s hogy azok 387 dbban most is nála vannak; mert azok meghatározott rendelkezés végett kerülvén alperes birtokába; a keresk. törv. 309. §. szerint pedig ez esetben a megtarthatási jog gyakorolható nem lévén, a kérdéses zsákok az árverés után felperesnek minden errei felhivás nélkül visszaadandók lettek volna annyival inkább, a mennyiben alperes fel volt jogositva a szerződés nem teljesitéséből eredő kárát felperes ellenében külön keresettel érvényesiteni s annak netaláni veszélyeztetése esetén a törvény oltalmát igénybe venni;

mert jelen esetben nem oly zsákokról van szó, melyeket alperes kölcsöndij mellett vett volna át felperestől, hanem olyakról, melyeket felperes szerzett kölcsöndij fizetés mellett s adott át alperesnek a búza szállitására, s melyeknek egyforma, felperes czégére nem alkalmazható megjelöléséből következtethető, hogy azok nem képezik felperes tulajdonát; és mert a zsákokért fizetendő kártalanitási s kölcsöndijösszegek mennyisége Fr. s W. tanuk által igazoltatott. — A perköltségek stb. stb.

A kir. tábla f. é. május 15. 1850. sz. a. mindkét fél felebbezésére itéletet hozott, melyben az elsőbiróságit a zsákok természetben vagy értékük szerinti visszaadására s a zsákkölcsönzési dijra vonatkozólag hhagyta, egyebekben megváltoztatta, s alperest viszonkeresetével elutasitotta és a 700 frt tőkeösszeg, kamatai s 56 frt perköltség fizetésére kötelezte, következő indokokból:

Alperes beismervén, hogy a felperesnek eladott búzát 1877. május végeig lett volna köteles szállitani, azon kifogását, hogy a szállitási határidő nem junius 4-ik, hanem junius 5-ig hosszabbitott meg, ő tartozott volna igazolni. Minthogy pedig az e részben felhivott s kihallgatott tanuk vallomása mi bizonyitékot sem eredményezett, s jelesül L. s W. Manó arról, hogy a szállitási határidő melyik napra lett kitüzve, saját tapasztalatukból tudomással nem birnak. Minthogy továbbá maga alperes azt adja elő, hogy a szállitást csak junius 5-én, tehát a felperes által beismert szállitási határidő eltelte

után eszközölte; minthogy végre felperes a keresk. törv. 355. §. szerint arról, hogy a szerződéstől eláll, értesiteni nem tartozott; mindezeknél fogva alperest mint késedelmest a felvett előleg visszafizetésére kötelezni kellett. A zsákok visszaadása s a kölcsöndijra nézve az elsőbirósági itélet indokaiból s még azért is hhagyandó volt, mert alperes a felperes ellenében követeléssel nem birván, megtartási jogot sem érvényesithetett.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét a 387 db zsák természetbeni visszaadására, vagy darabonkint 50 krnak ugy a kölcsönzési dijnak fizetésére nézve felhivott indokaiból hhagyta; ellenben a 700 frt kereseti tőkére s alperesi viszonkövetelésre, ugy a perköltségekre vonatkozólag megváltoztatta, s e részben az elsőbir. itéletet indokaiból hagyta helyben.

66.

A csődtömeghez tartozó ingó javaknak mikor és mimódon leendő eladatása a csődtörvény 57. §-a szerint a hitelezőválasztmány, nem pedig a törvényszék hatáskörébe tartozik. Magától értetvén, hogy az eljáró törvényszéknek az őt illető felügyeleti jognál fogva fen van hagyva az árverés szabályszerű és akadálytalan foganatositása, és netaláni visszaélések meggátlása czéljából a birósági kiküldöttnek a körülményekhez mért utasitásokat adhatni.

(1878. évi november hó 4-én 728. sz. a.)

Gr. Henrik elleni csődügyben a szegedi kir. törvényszék mint csődbiróság 1878. évi junius hó 1-én 9956. sz. alatt következő végzést hozott:

Tekintve, hogy a csődtömeghez tartozó letétbeli czikkeknek megengedett árverése, a különben is tágas üzleti helyiségnek csakis az egyik, és ez is csak félig nyitott bejáratán által férhet hozzá a venni szándékozó közönség, s tekintve, hogy a csendben és szokásos nyilvánosság kikerülésével megkezdett és folytatott árverés sem vevőket össze nem csődithet, sem a kivánatos versenyt elő nem mozdithatja, s igy hitelezők károsodását idézhetné elő, ennek elkerülése végett, és arra való tekintettel, hogy a csődhitelezők érdeke a csődbiróság érdekével ugyanazonos, a folyamatban levő árverés folyamodó hitelező kérelméhez képest további intézkedésig ezennel beállittatik, s az árverési iratoknak és befolyt pénzeknek letétbe leendő helyezése végett való bemutatása ezennel elrendeltetik, miről Kr. tömeggondnok, T. birósági végrehajtó és K. ügyvéd mint perügyelő és W. Károly folyamodó ügyvéde jelen végzés közlése által értesittetnek.

A tömeggondnoknak és csődhitelezőválasztmány által közbe

tett felebbezés folytán a budapesti királyi itélőtábla 1878. évi jul. hó 16-án 2898. sz. alatt következőleg végzett:

Tekintve, hogy a csődtömeghez tartozó ingó javaknak mikor és mi módon leendő eladatása a csődtörvény 57. §-a szerint a hitelezőválasztmány által elhatározandó, az eljáró biróságnak fenti számu és keletü végzése megváltoztatik, «Mathias S. & Söhne» czég azon kérelmének, hogy az árverés felfüggesztessék, hely nem adatik, s az iratok további eljárás végett a kiküldött végrehajtónak kiadatni rendeltetnek.

«S. Mátyás és fiai» czégnek felebbezése és a tömeggondnok és csődválasztmánynak beadott semmiségi panasza folytán a magyar királyi Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi november hó 4-én 728. szám alatt következőleg végzett:

A királyi itélő tábla végzése indokolásánál fogva helybenhagyatik. Magától értetvén, hogy az eljáró királyi törvényszéknek az őt illető felügyeleti jognál fogva fen van hagyva az árverés szabályszerü és akadálytalan foganatositása és netaláni visszaélések meggátlása czéljából a birósági kiküldöttnek a körülményekhez mért utasitásokat adhatni. Egyuttal utasittatik a kir. itélőtábla, hogy az 1878. évi jun. 1-én 9956. szám alatt kelt elsőbirósági végzésnek azon részét, melynél fogva az árverésből befolyt pénzeknek letétbe leendő helyezése végett való bemutatása rendeltetett el, és mely a csődhitelezői választmány és tömeggondnok részéről 10277. sz. a. beadott felebbezésben szinte nehezteltetett, utólag vizsgálja meg, és hozzon is az iránt határozatot.

67.

Csak az a telepitett váltó, melyen az intézvényezett lakhelyétől különböző fizetési hely van kijelölve.

(1878. évi október hó 9-én 694. sz. a.)

L. Jakabnak Z. János e. 200 frt iránti perében a zombori kir. törvényszék mint váltóbiróság 1877. évi november 22-én 8825. szám alatt következő itéletet hozott:

Az 1877. évi szeptember hó 6-án 7114. szám alatt hozott sommás végzés hatályának fentartása mellett tartozik Z. János a Zomborban 1877. évi april 13. napján, 200 frtról kiállitott váltó alapján mint kibocsátó, forgató, a 200 frtnyi váltóösszeget és ennek 1877. évi aug. 13. napjától járó 6% kamatát felperesnek, S. Elek már elmarasztalt elfogadóval egyetemlegesen megfizetni.

Indokok. Mert habár a becsatolt váltóóvásban az fordul elő,

hogy: az óvást felvevő kir. közjegyző a fizetés napján 1877. évi aug. 13-án 1/212 órakor a kereseti váltót L. Jakabnál fizetés végett bemutatta és fedezet hiánya miatt az óvást felvette, mégis mivel az óvás felvételéhez 1/2 óránál több idő kivántatik, igy az óvás az 1876. évi XXVII. t.-cz. (V.-t.) 41. §-a kivánta időben t. i. a fizetés napján déli 12 óra után felvétettnek tekintetvén: kellett az erre nézve 1877. évi 7501. sz. alatt beadott kifogást elvetni, és az 1877. évi 7114. sz. alatt hozott fizetési meghagyásnak érvényben fentartása mellett kifogást tevőt a kereset értelmében elmarasztalni, annál inkább, mivel maga sem állitja, hogy e váltóbeli követelés a lejárat napján vagy jelenleg is ki lett volna fizetve.

Alperesnek közbetett felebbezése folytán a budapesti kir. itélőtábla 1878. évi april hó 8-án 3458. sz. alatt következő itéletet hozott:

Az eljáró kir. törvényszéknek fent idézett keletü és számu itélete helybenhagyatik.

Indokok. A kereset alapjául szolgáló váltó, miután abban az intézvényezett lakhelyétől különböző fizetési hely kijelölve nincs, telepitett váltónak tekinthető nem lévén, és ennélfogva óvás kivitelére szükség fen nem forogván, az óvás időelőttisége iránt emelt alperesi kifogást mint alaptalant is elvetni s a felebbezett itéletet ezen indokainál fogva helybenhagyni kellett.

Alperesnek ujabbi felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi október hó 9-én 694. szám alatt következő itéletet hozott:

A másodbirói itélet az óvás időelőttisége iránt emelt alperesi kifogás alaptalanságára fektetett, az elsőbiróság által felhozott indokaiból helybenhagyatik.

68.

A csődtömeggondnok a kezelése alatt álló ház bérjövedelmének behajtása végett a csődválasztmány beleegyezése nélkül is jogositva van keresetet inditani.

(1878. julius 4-én 4796. sz. a.)

A. Adolf mint D. János csődtömegének gondnoka s felperesnek L. Sámuel és fia czég csődtömege mint alperes ellen 62 frt 50 kr iránt inditott sommás perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta;

mert felperes maga beismerte, hogy őt a csődválasztmány meg nem bizta a pernek alperes elleni meginditásával; miután pedig a tömeggondnok a csődválasztmány megbizása vagy utasitása nélkül

pert nem indithat, ezeknél fogva felperest keresetével elutasitani kellett.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi február 18-án 56988. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta és A. Adolf, mint D. János csődtömeggondnokának perelhetőség, illetőleg kereseti jogát megállapitván, az elsőbiróságot további törvényszerü eljárásra utasitotta;

minthogy alperes azt, hogy a kérdéses közös ház, a D. János csődtömegét illetőleg A. Adolf, mint ezen csődtömeggondnokának kezelése alatt áll, a per során kétségbe nem vonta, a gondnok pedig ezen ház bérjövedelmei iránt, a csődválasztmány előleges beleegyezése nélkül is keresetet indithat, ezeknélfogva nevezett gondnok perelhetőségi illetőleg kereseti joga megállapitandó, és a mennyiben az elsőbiróság a per érdeme felett, illetőleg azon kérdésben, hogy alperes a kezelt összeget megfizetni köteles-e vagy nem? nem határozott, az elsőbiróság további törvényszerü eljárásra utasitandó volt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

69.

Ha az özvegy haszonélvezeti joga férje ősi javaiban nem törvényes özvegyi jogon, hanem a köztük létesült mutua fassion alapszik, s e haszonélvezet miatt az öröklési igény az ősiségi pátensben meghatározott idő alatt érvényesithető nem volt, az örökösök arra sem voltak kötelesek, hogy e szerződéssel szemben az apai javakra vonatkozó igényöket az emlitett nyiltparancs 11. §-a értelmében az özvegy irányában bejelentsék.

(1878. november 5. 9547. sz. a.)

Cs. Anna, B. József és B. Zsigmond, Th. Lujza, Sch. Károlyné és Th. Josefa, B. Istvánné első, P. István természetes gyám által képviselt P. Emma másodalperesek ellen, Cs. Imréné hagyatéka gyanánt leltározott ingatlanok iránti tulajdonjog elismerése s azok leltárbóli kitörlése iránt az erzsébetvárosi törvényszék előtt rendes pert kezdettek, melynek letárgyalása után,

a tszék 1877. decz. 24. következő itéletet hozott:

Felperesek azon még a medgyesi volt kir. törvényszék előtt 1874 február 23-án 1298. polg. számu keresetekben érvényesitett kereseti zárkérésükkel, hogy a keresetbe vett abban, és 1873. jul. 9-én Hosszuaszon elhalt Cs. Imréné hagyatékául 1873. jul. 12. felvett leltárban körülirt ingatlanok, mint 1845-ben elhalt Cs. Imrének ősi és nemesi Cs. Imréné Sz. Rozáliát csak is életfogytiglan illető fekvőségei 1845-ben elhalt Cs. Imrének, nem pedig Cs. Imréné

Sz. Rózának képezik hagyatékát; ezen fekvőkhez fele részben Cs. Annának, más felerészben B. József és B. Zsigmondnak, mint Cs. Imre törvényes jogutódának kizárólagos tulajdonjoga elismertessék, és ezen ingatlanok a Sz. Róza hagyatékával 1874. julius 12. felvett leltárból kitöröltessenek, egyszersmind Cs. Imréné hagyatéki gondnoka legyen köteles ezen fekvőket felperesek tulajdonába átbocsátani, elutasittatnak. A perköltségek kölcsönösen megszüntetnek stb. stb.

Indokok: Mindenek előtt előre bocsáttatik, mikép ezen pernek elintézése a B. Istvánné és társainak mint felpereseknek a jelen felperesek és P. Emma alperesek elleni ugyancsak jelen pertárgyát képező ingatlanokhozi tulajdonjog elismerése, és azoknak leltárból kiszakitása iránt folyamatban lévő és egyidejüleg 13022/877. számu itélettel ellátott percsomóhoz XX. alá csatolt 9861/77. számu legfőbb itélőszéki végzés folytán egyidejüleg eszközöltetett a most elől emlitett peres ügygyel.

A mi a felperesi kereset elutasitását illeti, az azért történt, mert magok felperesek beismerik, sőt állitják, hogy Cs. Imre 1845. évben halt el, és hogy ők öröklési igényöket nem érvényesitették, illetőleg a végett törvényesen nem léptek fel.

Miután tehát felperesek örökösödési joguk a polg. törvénykönyv életbelépte előtt érvényben volt erdélyi honi törvények alatt nyilt meg; miután az ezen törvény szerinti örökösödés és ősiségi viszonyt szabályozó 1853. évi május 29-én kelt ősiségi cs. kir. nyiltparancs 9. §-a a polg. törvénykönyv hatályba lépte előtt keletkezett öröklési igények érvényesithetése végett azoknak különbeni elenyészése mellett, a polg. törvénykönyv hatályba lépte napjától számitandó egy év alatt a pert meginditni rendeli, felperesek pedig ezt tenni elmulasztották, nagyon természetes, hogy ezen jogokat többé nem érvényesithetik; minél fogva az alperesi elévülési kifogásoknak helyt kellett adni, és felperesek keresetükkel el valának utasitandók.

A perköltségek egymás ellenében meg valának szüntetendők, mivel felperesek kereseti jogigénye a bemellékelt végrendelet alapján, mely alakilag mint közokmány tekintendő, eléggé igazoltatik.

A marosvásárhelyi kir. tábla f. év május 24. hozott itéletével az elsőbiróságit meg- s oda változtatta, miként a kereseti jog elévülési okából tett felperesi elutasitás helyet nem talál s felperesek kereshetőségi joguk megállapittatik, utasitván a tszéket, hogy felperesi kereset felett a kereseti ingatlanokra vonatkozó bizonyitás mellett hozzon érdemleges határozatot, következő indokolással:

Az ősis. pat. 9. §-ára fektetett elsőbirósági határozatnak meg

nem állhatóságát nyilván feltünteti, az azon 8. §-ban felsorolt, az által polg. tkönyv életbelépte után 1. év alatt meginditandó keresetek természete, melyek közé a jelen kereset teljességgel nem sorozható; minthogy jelen per természete nem végrendelet érvényesitése vagy megsemmisitésével, sem osztályigazitással, sem magszakadtsággal igazolható örökösödési igény.

A jelen per tárgyát képezi egy 1838. okt. 1-jén kelt mutua fassióból örökhagyó özv. Cs. Imréné, Sz. Rozáliát bizonyos fekvőségekre nézve megilletett s tettleg gyakorolt, s az ő halálával 1873. julius 9-én bekövetkezett haszonélvezeti jog megszüntével felperesekre nézve megnyilt teljes tulajdonjog érvényesitése; mely per tehát az ősis. pat. 9. §. által előirt 1. évi idő alatt meginditható nem volt.

Azonban az igény bejelentése is az illetékes e. f. tszékhez nem volt szükségelt; mivel az özvegyi haszonélvezet nem a Verbőczi Hármas könyv I. R. 98. titulusa által indokolt, mely esetről az ősis. pat. 11. §-sa intézkedik, hanem egy a V. Hármaskönyv 1. R. 110. titulusa által megengedett, férj s feleség közötti kölcsönös szerződés által (mutua fassio), melyre nézve az ősis. pat. 12. §-sa akkép intézkedik: hogy ezek a magok érvényükben fentartandók, csakhogy ha valamelyik házas fél elhalálozása az általános p. tkönyv életbelépte utáni időre esik, az elhalt házas fél törvényes örököseire nézve is az öröklés ekkép állapittatik meg; és ezek mellett nyiltan kimondja, hogy a házas felek vagyonközössége, vagy a házasság ideje alatt szerzett vagyon közössége is, az azon időbeli törvények szerint birálandó meg.

Az ősis. pat. 12. §-sa tehát nyiltan felhagyja elbirálását annak, hogy valjon az 1873. jul. 9-én elhalt özv. Cs. Imréné szül. Sz. Rozáliának leltározott hagyatéka az ő, vagy korábban (1845-ben) elhalt férje vagyonát képezi-e? a miből önként folyik, hogy özv. Cs. Imréné halálával felpereseknek mint az 1845. évben elhalt Cs. Imre jogutódainak jelen perreli fellépése igazolt, és hogy kereshetőségük el nem évült.

Ezt igazolja egyébiránt még azon körülmény is, hogy volt honi törvényeink az ősi javak tekintetében egy családi hitbizományt állapitottak meg, s hogy az ily ősi javak — kivéve bizonyos szükségelt eseteket — a családnak fentartandók voltak.

Tekintve tehát azt, hogy a kérdéses mutua fassiónak bizonyitó ereje mint közokiratnak a perr. 165. §. értelmében alperesek által meggyengitve nem lett; tekintve, hogy ezen mutua fassió is az ősi

javak elidegenitését, eladását és megterheltetését kizárta, s csak a haszonélvezeti jog lett Cs. Imre leánygyermekeinek kirekesztésével lekötve;

tekintve azt, hogy volt honi törvényeink szerint a hagyatéki biróság általi átadás szükségelt nem volt, s felpereseknek igényelt tulajdoni joguk, volt honi törvényeink fennállása idejére vonatkozik, az elsőbirósági itélet megváltoztatásával felperesek kereshetőségi joga megállapitandó volt.

Miután azonban az igényelt fekvőségek tekintetében a bevett bizonyitékokhoz képest elsőbirói itélet nem hozatott s az ügyiratok e tekintetben elsőbirói elintézést nem nyertek, az elsőbiró ezek teljesitésére utasitandó volt.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletének hhagyásával felperesek kereseti jogát megállapitotta oly hozzáadással, hogy felperesek e végre kitüzendő tárgyaláson, az időközben életbelépett s a kereset tárgyára vonatkozó telekjkönyvnek felmutatására, a kereset tárgyának telekk. rend. és hr. szám szerinti megjelölésére felhivandók, és alperesek e részbeni meghallgatása után, a további törvényszerü, jelesen a szükséges bizonyitási eljárás foganatositandó.

Indokok: A gyula-fehérvári káptalan közhitelü okmány erejével biró *N.* a. kiadványa tanusitása szerint, özv. Cs. Imréné Sz. Rozáliának haszonélvezeti joga 1845-ben elhalt férje Cs. Imre ősi nemesi javaiban nem törvényes özvegyi jogon, hanem a köztük 1838. okt. 1. kelt mutua fassion alapszik, mely szerint Cs. Imre mindazon nemesi ősi jószágait, melyek őt illetik, birtokában vannak, vagy birtoka alá kerekedni fognak, hagyja és legálja nejének Sz. Rózáliának oly móddal, hogy ősi birtoka alá jött vagy jövendő jószágait birhassa háboritás nélkül, mig özvegységben nevét viselendi, minden mások és leánygyermekei kirekesztésével haláláig, ugy mindazonáltal, hogy azokból semmit el ne idegenithessen, el ne adhasson s ne terhelhessen.

Ezen a két házastárs s a férj gyermekei jogait szabályozó szerződéssel szemben nem voltak kötelesek felperesek az ős. ny. pat. 9. §. alapján keresetüket 1 év alatt bejelenteni, miután joguk igényeik érvényesitésére, atyjuk, illetőleg nagyatyjuk ősi javaihoz csak az özvegynek 1873. jul. 9. bekövetkezett halála után nyilt meg.

Ép oly kevéssé voltak kötelesek azon ny. pat. 11. §. értelmében az atyai javak iránti öröklési igényeiket az özvegy irányában bejelenteni, mert Cs. Imréné azokat nem a törvényen alapuló özvegyi jog, hanem az érintett szerződési jog czimén birta; az ily házassági szerződések pedig az ősis. pat. 12. §. szerint nemcsek a házasfe-

lek között, hanem harmadik személyek jogait is illetőleg kötelező erőben maradtak.

Ezeknélfogva felperesek kereseti joga sem elenyészettnek, sem elévültnek nem tekinthető.

70.

Ha a cseléd lakás, tartás és kiházasitás kikötése mellett lép szolgálatba, azonban ez utóbbi feltétel teljesedésbe nem mehetett, jogositva van az eredeti szerződéstől eltérőleg eltöltött szolgálati idejének megfelelő bérfizetést követelni a gazdától, mely ez esetben a helyi körülményekre tekintettel a biró által állapitandó meg.

(1878. julius 17-ik évi 5986. sz. a.)

M. Gizella felperesnek Ö. József alperes ellen, 760 frt 90 kr s járulékai iránt inditott rendes perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Felperes 1864. deczember 3-tól 1868. márczius 15-ig szolgálali bér czimén támasztott követelésével elutasittatik; ellenben ugyanazon czim alatt 1868. márczius 15-től 1872. julius 30-ig és ismét 1873. október 20-tól 1876. april 20-ig terjedő követelése havonként 6 frttal számitva 267 frtban megállapittatik, abból azonban felperes által beismert, s ruháztatásra forditott 99 frt 50 kr, levonandó lévén, 167 frt 50 krt, ugy annak 1876. október 15 től mint a kereset meginditásától járó 6% kamatait felperesnek megfizetni; következő indokoknál fogva:

jóllehet alperes és időközben elhalt neje Ó. Terézia felperest 1864. évi deczember 3-án oly feltétel mellett vették házukhoz szolgálattétel végett, hogy őt hűséges magaviselete esetén ruházattal és élelmezéssel ellátják, s kiházasitásakor 1000 frttal megjutalmazandják, az ekként szerződésszerüleg megállapitott kikötések és feltételek azonban teljesedésbe nem jöhetvén, s tekintve miszerint felperes kereseti követelését nem is a szerződés teljesitésére, hanem attól eltérve az általa alperes szolgálatában eltöltött időtartamra kiérdemelt szolgálati bér megtéritésére irányozza, kereseti kérelme jogosultnak volt tekintendő; azonban az 1864. évi deczember 3-tól mint a szolgálatba lépés napjától 1868. márczius 15-éig terjedő időtartamra felszámitott bérkövetelésével elutasitani kellett:

mert alperes az elleniratban felsorolt azon állitását, miszerint 1867. évben történt megfeddése után alperes házától önkényt eltávozott, következő perbeszédében hallgatag beismerte, azt azonban, hogy eltávozására az eltávolitás szolgáltatott volna okot, igazolni nem tudja.

Ellenben az 1868. márczius 17-től 1872. évi julius 30-áig, és ismét 1873. október 20-tól 1876. október 20-áig terjedő időtartamra követelt szolgálati bére felperesnek megitélendő volt;

mert alperes elleniratában beismeri, mikép felperest az előzőleg kikötött feltételek mellett 1868. évi márczius havában házához visszafogadta, valamint beismeri azt is, hogy felperest 1872. évi jul. 30-án szolgálatából elutasitotta; beismeri továbbá, miszerint felperest 1873. október 26-án ismét magához fogadta, azonban állitása szerint türhetetlen magaviselete miatt alperes ismét eltávolitotta; minthogy pedig alperes azt, hogy a két izbeni eltávolitására felperes elegendő s elfogadható okot szolgáltatott, egyátalán mivel sem igazolja, minélfogva felperesnek az ezen időközökben eltöltött szolgálati bére és pedig a helyi szolgálati viszonyokat tekintve havonként 6 frttal volt megállapitandó, mert hogy ennél magasabb bért igényelhetne, erre bizonyitékokkal nem bir, a felcsatolt magán bizonyitvány pedig, mely a nagyobb munkát igénylő vendéglői dijazásra vonatkozik, a jelen esetben irányadóul nem szolgálhat.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márczius 5-én 62694. sz. alatt következő itéletet hozott:

A királyi törvényszék itélete marasztalásra vonatkozó és azon részében is, mely szerint felperes havibére 6 frtban állapittatott meg, valamint felperest az 1867. évi november 3-tól 1868. évi márczius 15-éig terjedő időre felszámitott bérkövetelésével elutasitó részében felhozott indokaiból és még azért is helybenhagyatik, mivel felperes keresetében 1872. évi szeptember 15-éig havi bérét maga is 6 frttal számitotta fel, azt pedig, hogy őt azontul, miután maga sem állitotta, hogy a bér alku utján lett volna meghatározva, magasabb szolgálati bér illette, nem bizonyitotta.

Az 1867. évi november 3-tól 1868. márczius 15-éig terjedő időre felperesnek szolgálati bér azért nem itéltetett, mivel alperes azt, hogy felperes ezen idő alatt nála szolgált volna, be nem ismerte s ezt felperes nem igazolta. Egyéb részében azonban megváltoztatik az itélet s alperes felperes részére megitélt bérösszegen s járulékain felül köteleztetik felperesnek 1864. évi deczember 3-tól 1867. évi november 3. napjáig havonként 6 frt szolgálati bért és igy 2 évre 11 hónapra összesen 210 frt s ennek a per kezdetétől számitandó 6% kamatait megfizetni; következő indokoknál fogva:

Alperes a per során beismerte, hogy nála felperes 1864. évi deczember 3-tól 1867. évi november hónapig szolgálatban állott. Ennek ellenében nem volt figyelembe vehető alperes ellenirata azon

állitása, hogy házától alperes 1867. évi november hóban megdorgáltatása folytán önkényt eltávozott, mert felperes távozni akaró szándékát, alperes beismerése szerint, neki bejelentette.

De ezen eltávozás nem szolgáltatott okul addig kiérdemlett szolgálati bérének visszatartására, és pedig annal kevésbé, mivel alperes maga állitja, hogy a jutalom-igéret általa csak 1873. évben tétetett, ezen igéret tehát nem vonatkozván az azt megelőző szolgálati időre, ez alapon a szolgálati bér megtagadható még azért sem volt, mert alperes nem is állitotta, hogy az ő akarata ellenére távozott el házától felperes.

Ennélfogva felperes szolgálati bére a fentebbi összegben megitélendő, s e részben a kir. törvényszék itélete megváltoztatandó volt.

71.

Gondnoksági ügyekben feloldó s bővebb vizsgálatot rendelő másodbirósági végzés ellen további felebbezésnek helye nincs.

(1878. május 22-én 4690. sz. a.)

N. István gondnoksági ügyében, melyben az elsőbiróság N. Istvánt testi és elmebeli gyengeség miatt gondnokság alá helyeztetni rendelte, a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi julius 4-én 94965. sz. a. következő végzést hozott.

Tekintve, hogy az eddigelé teljesitett vizsgálat alapján az iránt, vajjon N. István testi és elmebeli fogyatkozásai miatt ügyeinek ellátására képtelennek nyilvánitandó-e vagy sem, megnyugvással véglegesen határozni nem lehet: az elsőbiróság neheztelt végzése feloldatik, s a kir. törvényszék utasittatik, hogy N. Istvánnak ezen eljárásban képviselésére külön ügygondnokot nevezzen, N. István magaviseletének és elmebeli állapotának szoros megvizsgálására szintén hivatalból három szakértő orvost rendeljen ki, a vizsgálat vezetésére egy törvényszéki tagot küldjön ki, az által a körülményekhez képest magát N. Istvánt is hallgattassa ki, szükség esetén pedig a viszonyokkal ismerős más személyek kihallgatását is eszközölje, a szakértőket leletök és véleményükre és a tanukat eskettesse meg, és a vizsgálat kiegészitése után hozzon ujabb határozatot.

E végzés ellen N. István felebbezvén, a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

Tekintve, hogy a kir. itélő tábla érdemleges végzést nem hozott, és hogy további eljárást talált szükségesnek, ily végzés ellen jogorvoslatnak helye nem lévén, a felebbezés hivatalból visszautasittatik.

72.

A károsított fél okozott kárának megtérítését záloggal is jogositva lévén biztositani, ha a kárttevő a zálogadást megtagadja, bármely hozzáférhető tárgyát letartóztatni, ha ily esetben a megzálogolt fél a miatt, hogy lezálogolt dolgát nem használhatta, kárt szenvedett, vagy hasznot vesztett, a zálogbavevőtől okozott kárt s illetve vesztett hasznának megtéritését nem követelheti.

(1878. julius 4-én 6188. sz. a.)

K. Adolf felperesnek S. Géza alperes ellen 56 frt s jár. iránt inditott sommás perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

A kereseti követelés 21 frtra leszállittatván, alperes ezen összegből feltétlenül köteles 15 frt tőkét, s ennek a kereset beadásától vagyis 1877. május 8-tól járó 6% kamatait s 24 frt perköltséget felperesnek megfizetni; továbbá, ha felperes leteszi a póteskűt arra, hogy 1877. május hó 1-én hurczolkodás alkalmával Sch. Lottival 35 frt M. Máriával 6 frt hurczolkodási dij fizetésében állapodott meg, ez esetben köteles alperes a már feltétlenül megitélt összeg beszámitásával 21 frt tőkét s ennek 1877. május 8-tól járó 6% kamatait megfizetni:

mert a beügyeltekből kétségtelen, hogy alperes felperesnek a szállitásra szükséges kézi kocsiját 1877. május 1-én a délelőtti órákban visszatartván, azt csak az nap este felé adta ki, s igy attól elvonta azon lehetőségét, miszerint egyrészt felfogadott munkáját bevégezhesse, más részt pedig annak bevégzésével megérdemlett diját megszerezhesse; miután továbbá, habár felperes egy lámpa összetörésével alperest megkárositotta is, ez utóbbinak kárkövetelése nem oly jogi természetü, mely részére meg, vagy visszatorlási jogot biztositana, s a mennyiben ilyennel — mint maga beismerte — élt, ezzel oly jogtalan cselekményt követett el, melynek következményeiért felelős. Miután továbbá a beügyeltekből az is kétségtelen, hogy egyrészt felperes kocsija visszatartása folytán az Sch. Lottival és St. Minával kötött szállitási szerződésnek meg nem felelhetett, s igy az ezeknél kikötött munkadijat alperes jogtalan ténye folytán elvesztette, másrészről pedig, hogy a hurczolkodásra megfogadott 6 munkásnak 15 frtot fizetett, daczára annak, hogy azok segélyét továbbra igénybe nem vehette; miután továbbá felperes kereseti követelését önkényt 25 frtra leszállitotta, de ettől eltekintve felperesnek Sch. Lottitól és A. Minától a munka teljesitése esetére kijárt 41 frttól a munkásoknak fizetni kötelezett 15 frt minden esetben leszámitandó, vagyis a mennyiben az emlitett 41 frt valódisága beigazoltatnék is, alperes csak 26 frttal adós felperesnek, mely

utóbbi összegből a munkásoknak fizetett 15 frt felperest feltétlenül megilleti. Miután továbbá az, hogy Sch. Lotti és A. Mina által felperesnek összesen 41 frt köteleztetett a munka teljesitésének esetére fizettetni csak fél próba erejüleg igazoltatott, emez utóbbi körülmény beigazolásául felperesnek a póteskütt megitélni kellett.

A bpesti kir. itélő tábla 1878. évi márcz. 12-én 68318/877. sz. alatt hozott itéletével a budapesti kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

A m. királyi Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg itélt:

Tekintve, miszerint alperes, mint károsított fél, a midőn a kártételben talált, s előtte ismeretlen, és mind az okozott kár megtérítését, mind a zálogadást megtagadott alperesnek kocsiját letartóztatta, a törvényszerint őt teljesen megillető zálogolási jogával élt és alperes az ebből származott kereseti kárát csakis saját, abbeli mulasztásának tulajdonithatja, hogy felperesnek más nemü biztositékot nem nyujtott, ugyan ő az ekkép minden jogi alapot nélkülöző keresetével, az alsóbirósági itéletek megváltoztatása mellett, elutasittatik.

73.

1. **Házassági válóperekben a házas felek békéltetése mulhatlanul, és pedig már a békéltetés fogalmánál fogva, magukkal a felekkel megkisértendő lévén, ha a békéltetésre a felek személyesen meg nem jelennek, a váló perben érdemleges itélet mindaddig mig a személyes megjelenés, s illetve békéltetés meg nem történt, nem hozható.**
2. **Váló perben a nő tartási követelése felett magában a válóperbeli itéletben kell határozni, s e végből a férj vagyoni állását alkalmas uton és módon tisztába hozni.**

(1878. julius 30. 7417. sz. a.)

J. O. felperesnek P. Matilda ellen inditott váló perében az elsőbiróság peres felek között létező házassági köteléket végleg felbontottnak kimondotta.

A budapesti kir. itélő tábla pedig 1878. évi april 9-én 16361. sz. a. következőleg itélt:

Tekintve miszerint alperes három izbeni lelkészi békéltetésen határozottan kijelentette, hogy férjével többé együtt élni nem akar, és elválási akarata az 1877. évi april 12-én felvett jegyzőkönyvben is kijelentetett; tekintve továbbá, miszerint azt, hogy szétválásuk óta, akár időleges elválasztás folytán, akár annak letelte után is a férjével együtt élést megkisértette volna, alperes semmivel sem igazolja, a férjnek a per folyama alatt kijelentett válási nyilatkozata folytán pedig a peres felek közötti csendes házas életnek visszaállása már

nem reménylhető, a házassági köteléknek erőszakolt föntartása pedig czélhoz vezető semmi tekintetben sem lehetne, minél fogva a tanuk kihallgatása feleslegessé vált, az eljáró törvényszék itélete oly módositással, hogy az itélet jogerőre emelkedése után az esketési anyakönyvbeni feljegyzés végett a lelkészi hivatallal közlendő lészen, helybenhagyatik.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő végzést hozott:

Tekintve, hogy házas felek a mindkét evangelikus felekezetüek házassági ügyeit szabályozó nyiltparancs 51. §-a világos rendeletét figyelmen kivül hagyva a biróságnál személyesen meg nem jelentek, és ekként a házassági kötelék végfelbontására irányzott perekben előirt kibékéltetés megkisérlését, mely már fogalmánál fogva személyes jelenlételt kiván, meghiusitották, hogy továbbá alperes azon felperesi állitás megczáfolásául, mintha felperest hütlenül hagyta volna oda, több tanukra hivatkozott, és ezen tanuk kihallgatása mellőztetett; s végre, hogy alperes esetleg női tartást is követelvén, e végből felperes vagyoni állása tisztára nem derittetett, mindezek nélkül pedig a tárgyalás az itélet hozatalára minden részről megkivántató módon befejezettnek nem vétethetik: ugyanazért mindkét alsóbb birósági itélet feloldása mellett, az előadott iránybani további eljárás és a kifejlendőkhez képest uj itélet hozatal végett a per illetőségéhez visszaküldetik.

74.

Az oly nem urbéri természetü szolgálmányokért, melyek megszüntetése az 1848. évi változott viszonyok folytán vált szükségessé, s a törvényhozás által az, hogy azok megszüntetése kártalanitás nélkül történt, ki nem mondatott, az államkincstár tartozik kártalanitást adni.

(1878. nov. 27. 10548. sz. a.)

A csik-somlyói szt.-ferenczrendi szerzet zárdája, mint felperesnek, a m. kir. államkincstár, mint alperes ellen 32 székely gazda, ugynevezett confrater, 1848. évben megszünt szolgálmányainak 33280 frttal való kárpótlása iránt inditott perében a budapesti e. f. kir. törvényszéken 1877. decz. 4-én itéltetett: Felperes a perköltségek kölcsönös megszüntetése mellett keresetével elutasittatik, köteleztetik azonban az itélet után kiszabandó kincstári illetéket viselni. A felperesi képviselő munkadija és készpénzbeli kiadása 250 frtban állapittatik meg saját ügyfele irányában. Mely itélet a felek képviselőinek kézbesitendő és egyszersmind a központi m. k. illeték és

dijszabási hivatallal közlendő. Indokok: felperes keresetét kártéritési czimre fektetvén, miután ily keresetek alaposságának elbirálására, ha alperesül a kincstár idéztetik meg, a biróságok vannak hivatva s igy alperesnek a birói hatáskör elleni kifogása figyelembe nem vétethetett. Az ügy érdemében felperes keresetét arra alapitja, hogy az 1848. évben alkotott 9-ik pozsonyi és 2-ik kolozsvári törvényczikkek alapján az állam az ő 32 szolgálattevő gazdáját kárpótlás nélkül elvette, holott azokért a mondott törvényczikkek, de továbbá azon elfogadott jogelvnél fogva is, hogy senki másnak kárával nem boldogulhat, kárpótlást adni tartozik. Az 1848. 9. illetve kolozsvári 2. t.-cz. azonban 1. §-ában csak az urbéri és azt pótló szerződések alapján gyakorlatban volt szolgálatokat dézsma és pénzbeli fizetéseket szüntette meg; 2-ik §-ban csak a megszünt szolgálmányokért igérte a földes urak kármentesitését; a 3-ik §-ban kimondván, hogy részükre az eddigi urbéri tartozásokkal felérő tőkeérték fog az állam által kifizettetni; a felperes és 32 confrater között pedig urbéri viszony nem létezett; a confraterek a felperesi zárdának urbéri szolgálatokat nem teljesitettek, mert hiányzott a főkellék t. i. urbéri vagy pedig szerződés által ilyenné minősitett földbirtok haszonélvezete; a különben szabadszékelyek ugyanis nem azért teljesitettek a zárdának szolgálatokat, mert attól valamely urbéri természetü birtokot élvezetre nyertek, mert hiszen ők önálló szabad gazdák voltak, hanem a felperesileg bemutatott iratok szerint azért, mert mig a zárdának szolgáltak, addig ők és velük lakó családjuk az állam részéről a katonáskodás és egyéb közteher alól fölmentettek. A confraterek e szerint a zárdának urbéri szolgálatokat nem teljesitve, ezek szolgálmányait az 1848. 9. pozs. és 2. kolozsvári t. czikkek meg nem szüntethették, minél fogva ezen törvényczikkek felperes keresetére sem betüszerinti tartalmuk, sem szellemük szerint nem alkalmazhatók és áll az, hogy az 1848. után nem akadt többé 32. szabad székely, a ki a felperesi zárdának ingyen szolgálatokat tenni hajlandó lett volna, az csak onnan van, mert a törvények az átalános közteherviselést kimondván, többé a 32 székelycsaládra nézve nem lehetett kivételt tenni a törvényhozás ezen intézkedése miatt, azonban kárpótlást az államkincstár irányában követelni senki sincs jogositva, mert a közösteherviselést kimondó törvények erről nem intézkednek, miért is felperest keresetével elutasitani, a perköltségeket azonban a per körülményeinél fogva megszüntetni kellett. Az ügyvédi munkadij a pts 252. §. nyomán állapittatott meg.

A bpesti kir. itélő táblán 3638. sz. a. 1878: május 14-én itéltetett: Az első biróság itélete helybenhagyatik. Indokok: (bővitve az elsőbiróságiak).

A legfőbb itélőszéken itéltetett: Mindkét alsóbirósági itélet megváltoztattatván s a felperes csiksomlyói sz. Ferenczrendi zárda kártalanitási joga megállapittatván, az alperes állam-kincstár tartozik felperes zárdát, az ennek részére 32 székely gazda (confrater) által 1848-ig teljesitett szolgálmányok elvesztéseért, ezen szolgálmányok 1848. évi egyenértékével kárpótolni; az elsőbiróság pedig utasittatik, hogy a megállapitandó egyenérték iránt a feleket ujból jegyzőkönyvileg hallgassa meg, őket erre vonatkozó bizonyitékaik és ellenbizonyitékaik előterjesztésére hivja fel s a szabályszerü bizonyitási eljárás befejezte után, hozzon a kárpótlási összeg megállapitása mellett ujabb végrehajtható itéletet. Az eddigi perköltség kölcsönösen megszüntetik. Indokok: A keresethez, illetőleg a válaszhoz *A. C. D. G.* és *ZZ.* alatt becsatolt közokiratok teljesen bizonyitják, hogy Hunyadi János, mint Magyarország kormányzója, 1442-ben a csik-somlyói sz. Ferenczrendi zárdának 32 székely gazdát adományozott, oly jogkörrel, hogy ezek minden közterhektől mentek legyenek s e főben a nevezett zárdát szolgálni tartoznak. Igazolva van a föntebbi okiratokkal az is, hogy Hunyadi János érintett adománylevelét I. Mátyás király, továbbá II. Lajos király nevében Zápolya János erdélyi vajda, azután Báthory Kristóf, Báthory Zsigmond, Báthory Gábor, Bethlen Gábor és Rákóczy György erdélyi fejedelmek, végre I. Leopold, III. Károly és Mária Terézia királyok helybenhagyták és megujitották. Bizonyitva van továbbá gyökeres levelekkel, hogy ezen adomány Erdély országgyülésein ismételten kihirdettetett, törvényes statutióval megerősittetett, sőt productionális per folytán itéletileg is jogérvényesnek elismertetett. És végre begyőzte felperes az *A—O* s *ZZ.* alatti okmányokkal, hogy a csik-somlyói zárda a neki adományozott confratereknek nevezett 32 székely gazda kézi és igás szolgálmányának négy évszázadon át 1848-ig folytonos élvezetében volt. Nem szenved kétséget az sem, hogy a 32 confrater kérdéses szolgálmánya vagyoni értéket képviselt s a felperes zárdának magánvagyoni jogositványát képezte; valamint bizonyos az is, hogy felperes ezen jogositványát az 1848-iki törvényhozásnak a közös teherviselést elrendelő intézkedése következtében vesztette el, mert a confraterek szolgálati kötelezettsége az ő adó s katona-mentességükhöz volt kötve és midőn az 1848. évi törvények a 32 székely gazdának addig élvezett adó- s

katonamentességét megszüntették, meg kellett okvetlenül szünni a felperes zárda azon jogának is, hogy követelhesse a szolgálmányokat, melyekre 400 éven át mindig önként vállalkozott 32 székely gazda. A kérdés most az, valjon illeti-e felperes zárdát az elvesztett szolgálmányokért kárpótlás, és követelheti e azt az államkincstártól? Erre nézve áll az általános jogszabály, mely szerint senki törvényesen szerzett magánvagyonától kártalanitás nélkül meg nem fosztható és a biró ezen általános jogszabály alkalmazásától csak ott érezhetné magát felmentve, hol a törvény kivételesen mást rendelt, hol a törvényhozás magánvagyoni jogositványokat oly világos kijelentéssel talált megszüntetendőknek, miszerint azokért az illető nem követelhet kárpótlást. Ez pedig a törvény felperes jogositványára vonatkozólag sehol sem mondotta ki s azért felperes zárdától a kártalanitást megtagadni nem lehet, nem különösen azon törvényhozás intézkedései alapján, mely az 1848. évi IX. t.-czikkben az urbéri szolgálmányokat megszüntetvén, a magán földesurak kármentesitését a nemzeti közbecsület védpaizsa alá helyezte, és a mely 1848. évi XIII. törvényczikkével a papi tizedet csak azért szüntette meg kárpótlás nélkül, mert arról az egyházi rend a haza oltárára letett áldozatkép lemondott. Itt is azonban kimondandónak találta a törvényhozás, hogy a mennyiben a tized megszüntetése a kisebb rendü papság némely tagjainak jövedelmeit is érdekli, ezek illő eltartásáról gondoskodni, s mennyiben pedig a papi tized törvényes uton magán-családok birtokába jutott, ezek kármentesitését eszközölni fogja. És hogy 1848. óta is hasonló szellem vezérelte mindig a magyar törvényhozást a magán vagyonjogokkal szemben egyátalán: ezt számos ujabb törvények bizonyitják. Az tehát, hogy felperes sajátszerü, nem urbéri természetü jogositványának kárpótlása iránt a törvény különösen nem intézkedett, egymagában nem szolgálhat okul annak birói elismerésére, hogy a törvényhozás kárpótlás nélkül akarta legyen elvonni a vagyoni jogositványt épen csak a felperes zárdától, melynek aequivalenst akart adatni már Mária Terézia királyné is. E szerint, midőn a confraterek adó- s katonamentességének megszüntetését a csik-somlyói zárda kártalanitása mellett köztekintetekből kivánatosnak nyilvánitotta. Elévülésről az osztr. polg. tkönyv 1489. §-a értelmében szó nem lehet, mert felperes nem a polgári tkönyv 1294. s 1295. §§-ból, nem másnak jogellenes cselekményéből vagy mulasztásából származtatja kártalanitási igényét. És hogy felperes magánjogi kártéritési igényének elbirálása a polg. biró hatáskörébe esik ez, kétséget nem szenvedhet. Mindezeknélfogva felperes zárda

kártalanitási jogát megállapitni kellett és pedig az államkincstár ellenében, mert a kérdéses confrateri szolgálmányokat a 32 székely-gazda adó- s katonamentességének megszüntetésével az állam szüntette meg saját javára és vagyonjogi tekintetben a fiscus képviseli az államot.

Minthogy azonban a kárpótlandó veszteség értéke a per során ki nem derittetett s az e részben felperes által felhivott tanuk sem lettek kihallgatva: azért az alperes kincstár kárpótlási kötelezettségét csak elvileg lehetett kimondani s az elsőbiróságot a kárpótlás mérvének megállapithatása czéljából további eljárásra és a kárpótlási összegnek ujabb végrehajtható itélettel leendő megállapitására utasitani kellett. Az eddigi perköltség a per körülményei és az itéletek különbözőségénél fogva találtatott kölcsönösen megszüntetendőnek.

75.

Az egyik hajó horgonyának szabálytalan elhelyezése folytán abba beleütődött s elsüly másik hajó tulajdonosát a saját hajójának horgonyát szabálytalanul elhelyezett haj az amannak elsülyedése folytán szenvedett veszteségért kármentesiteni tartozik.

(1878. okt. 9-én 7807. sz. a.)

Sz. József, Fr. Ignácz és M. Hermann temesvári lakosok alperesek ellen, 3165 frt 50 kr o. é. kártéritési tőke és járulékai iránt 1874. évi aprilis hó 11-én a temesvári törvényszéknél keresetet inditott.

Felperes 1873. okt. 8. harmincz köböl kővel megrakott vontató hajójával az uj-szőnyi kikötő alá érkezvén, ott a kiszálló hely közvetlen közelében hajója feneke egy a közönséges hajók járásába szabályellenesen s a közlekedést akadályozólag kivetett vasmacska által bezúzatott s hajója néhány percz alatt elsülyedt. A szabálytalanság abban állt, hogy alperesi 2. s 6. sz. gőzhajók a vizszélétől 8 ölnyire állomásoztak, a 6. sz. hajó horgonya pedig 24 ölnyire, és pedig 7 láb mélységü vizben volt kivetve éppen azon irányban, melyben felperes hajójának kellett elhaladni; és a vasmacska fekvése nem volt czölöpökkel jelezve, sem annak hollétéről felperes személyzete nem volt értesitve. Innen történt, hogy az 5—6 láb mélységre járó köveshajó a 7 láb vizbe vetett s nem jelzett vasmacskának a viz fenekén felül legalább $2^1/_2$ lábnyira kimagaslott ága által bezúzatván, menthetlenül elsülyednie kellett.

Alperesek azt tagadják, hogy a vasmacska szabályellenesen s a forgalmat gátlólag lett volna kivetve. E részben felperesi szakértők — szerintük — nem érdemelnek hitelt, mert azok hivatalos közegek

levén, ha való lenne is, hogy alperesi hajók által a közlekedés elzárva lett volna, az akadály eltávolitására a mérnöki s felügyelői személyzet lett volna hivatva, tehát őket is terhelné a felelősség mulasztásuk miatt, miért alperesekre akarják a hibát háritani. A szerencsétlenség oka az volt, hogy felperesi hajón nem voltak hosszabb vontató kötelek s e miatt az utba eső Sch.-féle hajót meg nem kerülhetvén, a Sch. s a 6. sz. alperesi hajó között iparkodott utat kierőszakolni.

A tszék 1877. nov. 8. 7856. sz. a. következőleg itélt:

Alperesek Fr. Ignácz és M. Hermann köteleztetnek felperes Sz. Józsefnek 1870 frt 50 kr o. ért. kártéritési összeget, és ennek 1874. évi aprilis hó 11-től mint a kereset benyujtása napjától számitandó 6% kamatait, 15 napok alatt különbeni végrehajtás terhe mellett, és pedig egyetemlegesen feltétlenül megfizetni. Továbbá köteleztetnek alperesek szinte egyetemlegesen azon esetre, ha felperes a neki ezennel odaitélt fő és becslő esküt arra nézve: hogy az elsülyedt és kirakott kőnek ujra berakásáért 45 frtot fizetett és hogy az elsülyedt hajójának kiemelése és kirakása körüli fáradozása 120 frt költséget és kiadást vont maga után, leteszi; ezen 45 frt s 120 frt összegeket, ugyszinte ettől 1874. april 11-ik napjától járó 6% kamatokat 15 napok alatt végrehajtás terhe mellett felperesnek megfizetni. Végre kötelesek alperesek felperesnek 100 frt perköltséget végrehajtás terhe alatt megfizetni.

Ellenben felperes az elvont haszon czimén igényelt 1080 frt, valamint elvesztett szerszámok értékének megtéritéseért igényelt 50 frt iránti követelésével elutasittatik. Az ügyvédek munkadija saját feleik irányában 50 frtban állapittatik meg.

Indokok: Alperesek a per során beismerték, hogy az O.-féle kibérelt hajókkal, a hajózást ők üzték a Dunán, hogy 1873. évi október hó első hetében, hajóik a Duna folyamon az uj-szőnyi parton állomásoztak. A M. K. folyam mérnöki hivatal által kiállitott a keresethez *B.* alatt mellékelt térrajz tanusitja, hogy az alperesi hajók közül a 6-ik számu teherhordó a hajó a Duna folyamon, az uj-szőnyi parton a kiszálló hid irányán belől, a viz szélétől számitva 3 láb 4 hüv. viz-állás mellett 8—9 ölnyire állomásozott, hogy ezen 6-ik számu alperesi hajónak horgonya, a viz szélétől számitva, hét láb mélységü vizbe 24 ölnyire volt kivetve, hogy alperesi hajóvezetők a 6-ik számu teherhajó mellé még a 2-ik számu teherhordó hajójukat állitották, és ez által a vasmacska és a 6-ik számu hajó közötti téreni lehetőleg biztos eljárást is elzárták.

Ugyancsak a *B.* alatti térrajz és *C.* alatti hivatalos lelet bizonyitja, hogy az alperesi 6-ik számu teherhordó hajónak vasmacskája szabályellenesen, a hajózási forgalmat akadályozólag a viz szélétől 24 ölnyire ép a gőzhajók járásába volt kivetve, hogy ezen szabályellenesen kivetett vasmacska, a fennálló folyó és csatorna hajózási rendszabályok ellenére uszonyokkal el nem láttatott, és annak holléte meg nem jelöltetett, hogy a gőzhajó állomások közvetlen közelében szabályellenesen kikötött 6. sz. teherhajó s ennek a gőzhajók járásába szabályellenesen kivetett vasmacskája közé, még a 2-ik számu hajójukat is állitották, és ez által a 6-ik számu hajó és annak vasmacskája közötti téren az 5 láb 6 hüv. mélységgel járó felperesi kővel megrakott hajó számára még lehetőleg biztos átkelést is elzárták; és végre hogy a 6-ik számu hajónak a gőzhajók járásába vetett vasmacskájának oldala mellett, a Sch.-féle gőzhajó létezvén, a szőnyi parton közlekedő vontatott hajóknak, a 6-ik számu hajónak vasmacskája felett kellett szükségkép elhaladnia.

Miután továbbá a 2-ik és 6-ik számu hajókon volt alperesi hajós személyzet, a felperesi vontatott hajón volt személyzetet, a hajók járásába vetett vasmacskának ottani fekvéséről nem értesitette és nem figyelmeztette, mindezekből kifolyólag a bekövetkezett esetnek, melyszerint az 5 láb 6 hüv. mélységgel járó felperesi kővel terhelt hajó, a 7 láb mélységü vizben jeltelenül fekvő vasmacskának, a *C.* alatti szerint, a viz fenekén legalább 2½ lábnyira kimagaslott ága által fenekén betöretett, és ennek folytán elsülyedt, alperesi hajóvezetők az okai.

Mindezen körülmények a perben hit alatt kihallgatott tanuk, különösen pedig N. József alperesi tanu hittel erősitett és saját tapasztalásán alapuló vallomása által is jogszerüen bizonyitva lévén, az alperesi hajóvezetők által okozott hajókár, és ennek megtéritése iránti kötelezettség alperesek ellen, és pedig a törvény értelmében egyetemlegesen megállapitandó volt. Tekintve, hogy a megsérült felperesi hajó kiemelési, kőkiszállitási és ezzel kapcsolatos költségek valódiságát és összegét a *D.* alatti kir. folyamfelügyelői hivatalos számla, ugy B. Károly m. kir. folyammérnök és G. György m. kir. folyamfelvigyázó tanuknak hittel erősitett vallomása 946 frtba igazolják; továbbá hogy a felperesi elsülyesztett hajón okozott sérvek kijavitása, és a hajónak teherszállitásra képessé tételére szükséges összeget az *E.* alatti szemle és becslési jegyzőkönyv 300 frtban, a károsított hajó teherképességi veszteségének értéktéritését ugyanezen közokmány 600 frtban, végre a birói szemle költségeit ugyancsak az

E. alatti közokmány 24 frt 50 krban kimutatják, alperesek összesen 1870 frt kártéritési tőkében feltétlenül elmarasztalandók volt.

A mi az elsülyedt és kiemelt kőnek ujra berakásáért felperes által fizetett és alperesek által megtérittetni kivánt 45 frtot, ugy szinte az elsülyedt hajó kiemelése körüli fáradozásáért és idővesztésért felperes részéről követelt 120 frt összeget illeti, ezen két rendbeli összeg, minthogy ezekre nézve felperes más bizonyitékot nem hozott fel, csak feltételesen, vagyis a felperes által felajánlott fő, illetve becslő eskü letétele esetére volt felperesnek megitélhető.

Felperes a valóságos káron kivül megszünt haszon fejében 1080 frt összeget követel. Ezen összeg azonban részére meg nem volt itélhető, mert azon esemény körül, mely által a kár okoztatott, alpereseket sem rossz szándék, sem feltünő gondatlanság nem terheli.

Az elsülyedt hajóról elvesztett szerszámok értékének, vagyis 50 frt megtéritésére vonatkozó követelésével felperes szinte elutasitandó volt, mert a szerszámok minőségét és mennyiségét meg nem jelelte, és nincs igazolva, hogy azok elveszte a hajó elsülyesztése folytán történt.

A kir. tábla f. év február 6. 69917. sz. a. a tszék itéletét indokaiból hhagyta.

A legf. Itélőszék pedig a kir. tábla itéletét felhivott indokaiból hagyta helyben.

76.

A keresk. törvény által kereskedők részére megállapitott jogokban csak azok részesülhetvén, kik czégüket bejegyeztették, azon üzlettulajdonos, kinek czége bejegyezve nincs a kereskedelmi törvény 24. §. alapján, czégbitorlás miatt keresetileg fel nem léphet.

(1878. évi 753. sz. a.)

A. Timót, mint az irgalmas rend egri gyógyszertár fögyógyszerésze P. Antal ügyvéd által képviselt felperes, G. Mór egri bejegyzett kereskedő s alperes ellen czégbitorlás miatt pénzbirság és költségekben marasztalás, valamint a hozandó határozatnak az «Eger» czimü lapba közzététele iránt 1877. julius 25. az egri törvényszék, mint kereskedelmi biróság előtt pert inditott, melynek jegyzőkönyvi letárgyalása után a tszék 1878. april hó 16-án 2910. szám alatt következőleg itélt: Felperes kereshetőségi joga megállapittatván, alperes «Az egri irgalmas rend gyógyszertára» feliratu üvegekben saját gyártmányu sodaviznek áruba bocsájtatásától az állam javára fizetendő 50 forint birság terhe alatt eltiltatik, tartozik továbbá ezen határozatot jogerőre emelkedése után az «Eger» czimü hely-

beli lapban saját költségén közzététetni, végre tartozik felperesnek okozott s biróilag 49 frt 72 krban megállapitott perköltséget ezen itélet kézbesitésétől számitandó 15 nap alatt megfizetni és az itéleti százalékot viselni. Alperes azon viszkeresetével, hogy felperes 100 db. G. Mór feliratu sziffonnak kiadása illetve kicserélésére esetleg a 100 darabból hiányzók után darabonkint 1 frttal számitva ezek értékének megfizetésére köteleztessék s végre, hogy felperes alperes siffonjain levő felirás átöntésével elkövetett czégbitorlás miatt 500 frt birságban elmarasztaltassék, elutasittatik. Alperes ügyvéd munkadija és költségei saját fele irányában 51 frt 12 krban állapittatik meg. Indokok: Mert felperes válaszához *C.* alatt csatolt J. Rupert az egri irgalmasrend házfőnöke által kiállitott okmány szerint, a rendházban levő gyógyszertárat ez idő szerint felperes kezelvén, a gyógyszertárat peres kérdésekben felperes képviseli, a rend szabályai szerint annak kezeléseért felelősséggel tartozván; e minőségében tehát a gyógyszertár érdekében biróság előtt fellépni jogositva lévén, alperesnek a kereshetőség ellen emelt kifogása, mint alaptalan figyelembe vehető nem volt. Mert a kereskedelmi törvény 24-ik §-a értelmében, ki valamely czégbitorlás által jogaiban szenved, követelheti, hogy a bitorló czég további használatától birság terhe alatt eltiltassék, a törvény ezen intézkedése tehát ezen követelési joggal kivétel nélkül mindenkit fölruház, legyen az kereskedő vagy nem; miből következik, hogy ily keresetet nemcsak kereskedő indithat, hanem átalában mindenki, kinek neve vagy czége egy harmadik által sérelmére czégellenesen használtatik; következve az sem elkerülhetetlenül szükséges, hogy a sérelmet szenvedő czége a törvény értelmében bejegyezve legyen; azon további ellenvetése tehát alperesnek, hogy felperes bejegyzett czéggel nem birván, czégbitorlás miatt föl sem léphet, mint törvényen nem alapuló figyelembe nem vétethetett. Mert felperes keresetében azt adja elő, hogy alperes az általa gyártott sódavizet, az «egri irgalmas rend gyógyszertára» föliratu üvegekben árulván, ez által czégbitorlást követett el s a keresk. törvény 24. §-ként a czégbitorlás létrejötte az esetben tekintendő, ha panaszló a bitorlás által jogaiban sérelmet szenvedett; megbirálandó, tehát valjon alperes bepanaszolt eljárása által felperes jogaiban szenvedett e sérelmet, vagy sem? Alperes határozottan nem tagadja, de a kihallgatott M. János, M. Rudolf, és T. Róza tanuk vallomásaikkal is jogszerüleg igazoltatott, hogy alperes felperes czégével ellátott siffonokban (és tettleg el is adott) saját gyártmányu sódavizet több izben áruba bocsátott és tettleg el is adott,

alperes ezen eljárását azon állitólagos helybeli és pesti szokással kivánja indokolni, miként a sodaviz-gyárosok a kikerült siffonokat tekintet nélkül az azokon levő czégekre, saját gyártmányu vizekkel töltik meg és azt akként árusitják el; azonban eltekintve attól, hogy ily eljárás által a kereskedők hitele s a bennük helyezett bizalom ingattatnék meg, másrészt a közönség kijátszására mód és alkalom nyujtatnék, oly szokás, mely a fennálló törvény intézkedését hiusitaná meg, egyátalán helyt nem foghat, ennélfogva tekintve, hogy az egri irgalmas rend gyógyszertára a *H.* alatti iparengedélylyel a sodaviz gyártására feljogositva van, alperes azon eljárása, hogy a saját gyártmányu sodavizet «az egri irgalmas rend gyógyszertára» czég alatt bocsájtja áruba, felperes jogát nyilván sérti, mi által a czégbitorlás fennléte megállapitva van: felperes kérelméhez képest alperes a kereskedelmi törvény 24 ik §-a értelmében a czégnek ily módoni jogosulatlan használatától a 21-ik §-ban megszabott és 50 frtban mérsékelt pénzbirság terhe alatt jövőre eltiltandó és ezen itéletnek a helyi lapban saját költségén leendő közzétételére kötelezendő volt. Mert a pénzbirságok, mint egyéb birságok az állam javára esvén, felperes is esetleg a kiszabott birságnak az állam javára leendő megfizetésében volt marasztalandó. Ellenben alperes viszonkeresetével elutasitandó volt. Mert a perben előadottak szerint kétségtelen, hogy a sodaviz-gyárosok a fennálló gyakorlat szerint a siffonokat csakis bizonyos pénzösszegnek biztositásként letétele mellett szolgáltatják ki s viszont a kiürülteket a letett összeg kiadásával váltják vissza, miből önként következik, hogy ha mindjárt beigazoltatott volna is, hogy felperes ekként G. Mór feliratu üvegeket váltott magához, minthogy az üvegek kiadásával a megállapitott biztositási összeget megkapta, alperes kárt egyátalán nem szenvedett, jogsérelmet az által sem, hogy felperes nehány ily feliratu üveget saját czégére változtatta át ezen tény a czégbitorlást meg nem állapitja, minélfogva alperes minden törvényes alapot nélkülöző keresetével elutasitandó volt. Mert alperes, mint pervesztes fél a perköltséget viselni köteles.

A kir. tábla mindkét fél felebbezésére f. év julius 2. 2660. sz. a. az elsőbirósági itéletet alperesi viszonkövetelés elutasitására nézve helybenhagyta indokaiból, a kereseti követelést illetőleg azonban megváltoztatta, felperest azzal elutasitotta s 60 frt perköltségben marasztalta. Indokok: Felperes beismeri, hogy czége bejegyezve nincs; minthogy pedig a keresk. törv. 16. §. szerint az azáltal megállapitott jogokban csak azon kereskedő részesülhet, kinek czége be-

jegyeztetett: felperest azon jog, hogy a kereskedelmi törvény 25. §. alapján czégbitorlás miatt keresetileg felléphessen, meg nem illeti; ennélfogva őt elutasitani stb. kellett.

A legfőbb itélőszék következő itéletet hozott: A másodbiróság itélete indokaiból helybenhagyatik. A sikertelen felebbezés költségét felebbező fél maga tartozik viselni és felperesi ügyvéd felebbezés körüli dij- és kiadása saját fele ellenében 16 frt s 5 krban állapittatik meg.

77.

Ha a vevő a romlásnak ki nem tett árut át nem veszi; s az eladó ennek folytán az árut eladja, ebből származó kárának megtéritését csak abban az esetben igényelheti, ha a vevőt arról, hogy az árut eladni szándékozik, eleve értesiti, s neki arra, hogy a szerződést teljesithesse, kellő időt engedve, az eladást e határidő letelte után foganatositja.

(1878. november 12. 691. sz. a.)

K. Károly zólyomi fakereskedő, P. és Gr. besztercebányai fakereskedő bej. czég e. 179 frt 30 kr iránt a zólyomi járás- mint keresk. biróság ellen pert inditott, melyben alperes a kereset értelmében elmarasztaltatott, következő indokolással:

mert alperes beismeri, hogy felperes czégtől a kötlevél szerint szállitott 500 db. deszkának, a kikötött időben való átvételével késedelmeskedett, s hogy alperes ugyanakkor az átvételnél az azok árát is köteles lett volna kifizetni; ő azonban mind egyiket mind másikat elmulasztotta; minélfogva felperes jogositva volt (ker. tör. 351. 352. §§.) a szállitott deszka árut vevő rovására a 347. §-ban foglalt szabályok szerint eladni s egyuttal a kár megtéritését igényelni. Alperes azon kifogása, hogy a deszka elárverelése nem a perrend szabályai szerint történt, figyelembe nem jöhet, mert a keresk. törv. szerint nem peres ügyekben, ily árverés megtartására elegendő egy hiteles személy közbenjötte, s az árverés a fél kérelmére bármikor eszközölhető, ha egyik vagy másik felet késedelem terheli. Miután végre alperes a kártérités, illetőleg árkülönbözet s a perenkivüli eljárásnál felszámitott költségek magassága ellen kifogással nem élt, ennélfogva a ker. törv. idézett §§. értelmében a kártéritésben és perköltségben marasztalandó volt.

A kir. tábla alperes felebbezésére f. év május 15. 1820. sz. a. az elsőbiróság itéletét indokaiból helybenhagyta.

A legf. Itélőszék következő itéletet hozott:

Mindkét alsóbirósági itélet megváltoztattatik, felperes keresetével elutasittatik, a perköltségek kölcsönösen megszüntettetnek, s

a felebbezés költségeit, melyek az 5 frt ügyvédi dijjal 11 frt 15 krban állapittatnak meg, alperes maga viseli.

Indokok: Kétséget nem szenved, hogy felperes, miután alperes az *A.* alatti kötlevél értelmében szállitott faáru átvételére nem jelentkezett, a ker. törv. 351. §. alapján jogositva volt, az árut alperes veszélyére és költségére valamely közraktárba, vagy magán személynél letenni, vagy azt a 347. §-ban elöirt módon eladni. De midőn felperes az utóbb nevezett jogot t. i. az eladást választotta, tartozott volna egyszersmind azt az eljárást követni, melyet a törvény annak érvényesitése tekintetében előszab. Azon elhatározás ugyanis, hogy az áru eladassék, magában foglalja felperes azon szándékát, hogy alperestől a szerződés teljesitése helyett kártéritést követeljen abban az esetben, ha az eladás által a vételár és költség nem fedeztetnék, s igy felperes kárt szenvedne, mint ezt a jelen kereset mutatja. Épen azért tartozott volna felperes a ker. törv. 354. §-ához képest alperest arról, hogy a faárut eladni szándékozik, eleve értesiteni, és neki arra, hogy az áru átvétele és átalában a szerződés teljesitése iránt intézkedhessék, kellő időt engedni, és csak ez idő eltelte után foganatosithatta volna az eladást. Ezen kötelezettség alól csak ugy lett volna felperes felmentve, ha az áru romlásnak kitéve ép a halasztás veszélylyel járt volna, mit pedig a kérdésben forgó faáruról teljességgel nem lehet állitani.

Annyival is inkább tartozott volna felperes a fentemlitett értesitést megtenni, minthogy alperes maga már kért halasztást.

A ker. törv. 355. 356. §§-ai jelen esetre nem alkalmazhatók, mert a kötlevél ezen tartalma: «lieferbar bis 15. Dezember» a szállitási határidőnek oly értelmü megállapitását, hogy a határidő a teljesités lényeges minőségéül jeleltetett volna meg, nem foglalja magában.

Nem járván el eszerint felperes az áru eladásánál a törvényben elöirt módon, keresetével elutasitandó volt.

78.

A község tulajdonával a törvényhatóság beleegyezése nélkül intézkedni jogositva nem lévén, ha a község tulajdonát képező valamely vagyonra nézve az egyes lakosok községi határozat alapján birtokjogot szereztek, e határozat azonban törvényhatósági jóváhagyást nem nyert, a község tulajdonjoga alapján őt megillető birtoklási jogát e határozat ellenére is jogositva van érvényesiteni.

(1878. okt. 21-én 9488. sz. a.)

Szilasbalhás község birája Zsinka Ferencz által K. János, V. Ferencz, id. K. József és számos érdektársaik, mint szilasbalhási

lakosok s volt urbéresek e. a szilasbalhási 15. sz. telekjkönyvben felvett ingatlan tulajdonjoga, s a kocsmáltatási jog átadása iránt a veszprémi tszéknél 1875. évi augusztusban pert inditott.

A tszék 1876. nov. 11. kelt itéletével kötelezte alpereseket a kereseti ingatlanokat mint felperes község tulajdonát, annak végrehajtás terhe alatt átadni s birtoklásába bocsátani; ellenben felperest a kocsmáltatási jogra nézve keresetével elutasitotta s a perköltségeket kölcsönösen megszüntette.

Indokok: A kereseti ingatlanok megitélendők voltak, mert azok a 15. sz. telekjben felperes község nevére vannak felvéve a nélkül, hogy az ellen alperesi részről felszólamlás történt vagy birtok-kiigazitási kereset támasztatott volna. Minthogy pedig a tulajdonosoknak tulajdonuk tényleges birlalásához s kezeléséhez, valamint hasznai feletti rendelkezéshez kétségtelen joguk van, tehát a kereseti ingatlanoknak tényleges átadását is elrendelni kellett. Felhozzák ugyan alperesek, hogy a telekk. felvétel hibás, mert a kereseti birtok mint csupán a volt urbéres jobbágy közönséget illetők és urbéri természetüek, az urbéri rendezés alkalmával, a telkes jobbágyság tulajdonául adattak ki, ezek kizárólagos közös czéljaik s használatukra, a minthogy ezen idő óta, 1858. évig folytonosan s békésen birlaltattak s használtattak is általuk, és pedig annyival jogosabban, mivel az időben alperesek mint volt urbéresek elváltan a nemes birtokosoktól, külön községet képeztek, külön biró- s elöljárósággal — a nemességségnek ott külön elöljárói levén — 1858. évben azonban az akkori cs. k. közig. hatóság egyszerü szolgabirói rendelettel az alp. kereseti javakat s kocsmáltatási jogot tőlük rövid uton elvette s az egybeolvasztott községre ruházta át. Ily önkényes eljárás folytán birta s kezelte felp. község azon birtokokat néhány évig; de mint az 1. s. 2. sz. a. okiratokból kitünik, mind a szilasbalhási közbirtokos nemesség, mind az egyetemes községi gyülés és elöjáróság belátván a dolog igazságtalanságát, a kereseti birtokokat alperes volt jobbágyságnak mint az igazi tulajdonosnak birtokába ismét visszaadták; mióta azokat alperesek békésen birják s használják. Hibás levén tehát a telekk. felvétel — kérik felperest elutasitatni — és pedig különösen a kocsmáltatási jogra nézve is, mert a keresetbeli félévi kocsmáltatási jog egyenesen s kizárólag urbéri jog, azt alperesek mint volt jobbágyok az urbéri törvényeknél fogva gyakorolják mint kizárólag őket illetőt, annyival jogosabban, mert mint volt urbéresek azelőtt külön biróval ellátott, külön jobbágy községet képeztek s ha utóbb a nemes urak-

kal egy községgé olvadtak is össze, azért kocsmáltatási joguk el nem enyészhetett, sem a nemes községre részben át nem szállhatott.

Mindezen érvelések azonban a telekk. birtokra vonatkozólag, el nem fogadhatók.

A tulajdonost világosan kijelelő telekkönyvi felvétel ellenében alperesek semmiféle urbéri perbeli, vagy rendezési oly okmányt, mely állitásaikat igazolná s igy a telekkönyvi felvételt gyöngitené, fel nem mutattak. A felhozott 1. 2. sz. okiratok pedig, valamint nem alkalmasak arra, hogy valakinek ingatlan birtokhozi tulajdont adjanak, ugy arra sem elégségesek, hogy csupán ily okmányok alapján a telekkönyvezett tulajdoni jog kiigazitassék, vagy megváltoztassék. Az 1. sz. a. magán bizonyitvány ugyanis mint csak 3. közbirtokos által aláirt okmány, az összes s egész nemesi közbirtokosság kijelentésének nem vétethetik; sőt az sincs kimutatva, hogy a bizonyitványt aláirók jogosan képviselhették-e az összes közbirtokosságot, különösen az ily közös, vagy épen községi ingatlan tulajdonok feletti rendelkezéseknél? A 2-ik sz. a. községgyülési jkönyvre nézve pedig megjegyeztetik, miszerint tekintve különösen az 1871. 8. tczikk 26. és 103. §§-ait s az előbb is fennállt törvényeket, méltán kétely támadhat aziránt: valjon felsőbb hatósági jóváhagyás vagy engedély nélkül birhatott-e joggal azon községi gyülés, a községet illető s arra telekkönyvezett ingatlan törzs vagyon tulajdona s birtoklása felett elidegenitőleg rendelkezhetni?

Egyébiránt ha alperesek állitólagos külön jobbágy községe az ujabb törvényes intézkedések folytán megszüntetett is s beolvasztatott az egyetemes nemesi s volt urbéres községbe: önként értetődik, hogy a kereseti birtokok, melyek alperesek viszonválaszbeli beismerésük szerint, még rendezés előtt is községi, nem pedig egyéni, a jobbágytelki törvényes illetőségekbe számitott magán birtoknak tekintettek, a telekkönyvezéskor csakis az összeolvadt egyetemes község tulajdonául voltak felvehetők, miután az előbbi kisebb község mint ilyen megszünvén, azok az egyes volt jobbágyokra bekebelezhetők nem voltak. Mindez azonban nem zárja ki azt, hogy a kereseti birtokoknak, ha azok csakugyan volt urbéri természetüek, jövedelmei és hasznai továbbá is tisztán a volt urbéresek közös s meghatározandó azon czéljaikra forditassanak az egyetemes községi előjáróság által, melyekre azok eredetileg szánva voltak, a melyek iránti intézkedésekre azonban az 1871. 18. tcz. 135. 137. §§. szerint mindenekelőtt törvényhatósági vagy közigazgatási hatósági eljárás leend előrebocsátandó.

A mi a kereset másik tárgyát a kocsmáltatási jogot illeti, erre nézve felperes község elmozditandó volt, mert a kereseti fél évi kocsmáltatási jog, mint tisztán urbéri természetü, hogy az egybeolvadt nemesi s jobbágyi egyetemes község tulajdonába ment volna át, felperesileg nincs bizonyitva. A kérdéses kocsmáltatási jog a hivatolt 1836. VI. tczikk szerint is csak egyedül az urbéres községeket mint urbéri jog illetvén meg, ezen jogot alperesek midőn még külön jobbágy községet képeztek, szerezvén meg s gyakorolván, nincsen törvény vagy szerződés, mely őket ezen szerzett urbéri jogtól megfosztaná, vagy ezen joguk a felperes egyetemes községre átruháztatott s annak tulajdonába ment volna által. Ugy hogy megszünvén az egybeolvadás által a szilasbalhási külön jobbágy község, csakis ezen jognak mikénti s ki általi kezeléséről, nem pedig magának a jognak megszüntetéséről, vagy átruházásáról lehet további szó s kérdés. Minthogy pedig ezen kezelés s joggyakorlatának kérdése az idézett törvény szerint mindenekelőtt a közig. hatóság által tárgyalandó, annak elintézése a biróságot nem illethette.

Az alperesi tanuk kihallgatása feleslegesnek találtatott, mert azok által bizonyitani kivánt körülményeket nagyobbrészt felperes sem veszi tagadásba, s azok bármiként valljanak is, vallomásuk a telekk. felvétel ellenében fontos érdekkel ugy sem birhatna; de azért is, mert a tanuk mint szilasbalhási lakosok, egyik vagy másik félre nézve érdekelteknek tekinthetők.

A perköltségek megszüntetendők, mert alperesek a községgyülés által átadott birtokokat ez ideig jóhiszemüleg birták s használhatták, annyival is inkább, mert a 2. sz. alattiból láthatólag épen jelen perbeli felperes Zs. F. községbirónak mint a gyülés elnökének s fő elöjárónak befolyása s tudtával történt, a kereseti birtokoknak, a nemesi s több községbeliek beegyezésével alperesek kezeire való átadása; miből következik, hogy a perre inkább azon gyülés intézkedése, mint alperesek szolgáltatták az okot.

A kir. tábla 1878. jan. 14. 48361. sz. a. itéletével, a perköltségek megszüntetésének hhagyásával, az első bir. itéletet megváltoztatta, felperest az ingatlanok átadása, illetőleg keresetével elutasitotta; a kocsmáltatási jogra nézve pedig felperesi keresetnek helyt adván, alpereseket kötelezte az általuk gyakorolt jognak ezen tul felperes község által leendő gyakorlását türni.

Indok: A kereseti ingatlanokra nézve felperes elutasitandó, mert a 2. sz. alattiból kétségtelen, hogy alperesek tényleges birtoklása felperes község saját tényén alapszik; mind az ideig tehát, mig ama

községi határozat illetékes törvényhatósági uton hatályon kivül nem helyeztetik, felperes a birtoklást jogszerüen nem igényelheti.

A kocsmáltatási jogra nézve pedig azért változtatott meg, mert az 1836. VI. tczikk értelmében, ezen jog mindig csak az egész községet mint erkölcsi (jogi) személyt, nem pedig az egyes lakosokat illetheti.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét a kocsmáltatási jogra s a perköltségek megszüntetésére nézve helybenhagyta, a követelt ingatlanok átadását illetőleg azonban megváltoztatta s az elsőbirósági itéletet hagyta helyben.

Indokok: A kereseti ingatlanok felperes község tulajdona gyanánt levén telekkönyvileg bejegyezve, a telekkönyvi tulajdonost pedig a birtokjog is megilletvén, az felperesnek helyesen itéltetett meg az elsőbiróság által: nem vétethetvén figyelembe alpereseknek a 2. sz. a. községi határozatra történt hivatkozásuk, mert ezen községi határozat az illető törvényhatóság által jóváhagyást nem nyert, az tehát sem az annak keletkezése idejében fennállott szabályok, sem az előbbi s a mostani törvények értelmében joghatálylyal nem birván, alperesek birtoklásukat a 2. sz. községi határozatra jogszerüen nem állapithatják, minélfogva a kir. tábla itéletének megváltoztatásával ezen oknál fogva az első bir. itélet volt hhagyandó.

A kocsmáltatási jogra nézve a táblai itélet indokaiból annálinkább hhagyandó; mert alperesek a persorán arra nézve, hogy a kocsmáltatási jog fele a község kizárásával egyedül őket illeti, szinte a 2. sz. a. határozatra hivatkoznak, mely azonban fentiek szerint figyelembe nem vétethetett.

79.

Ha a követelésnek az egyenes adós és hitelező között létesült egyesség alapján az egyenes adós által történt törlesztése után, e követelés másra engedményeztetik, az engedményes annak behajtását a kezes ellen, miután az az egyesség, illetve fizetés által a kötelezettség alól felszabadult, sem eszközölheti.

(1878. október 21-én 6449. sz. a.)

K. Gergely, K. László és Menyhért kecskeméti lakosok ellen 3464 frt 57 kr iránt pert folytatván,

az elsőbiróság alpereseket 2120 frt 11 kr tőke, 1877. február 1-től kamataiban, ugy 1344 frt 46 kr tőke s ennek 1877. jul. 5-tőli 6% kamataiban egyetemlegesen elmarasztalta, következő indokolással:

Minthogy 2-od r. alperes a kereseti *A.* kötvény s az azon levő engedmény valódiságát nem kifogásolta: ezen kötvényben pedig 1-ső

r. alperessel magát egyetemleg kötelezte 2120 frt 11 kr tőkét s ennek 1865. január 1-tőli kamatait megfizetni; azt pedig, hogy első rendü alperes ezen kötelezettségnek eleget tett volna, felperes tagadásával szemben nem bizonyitotta; vagy hogy ő tett volna eleget, nem is állitotta; ennélfogva alaptalan kifogásainak mellőzésével őt egyetemleg marasztalni kellett annálinkább, mert az, hogy felperes jogelődje által a perbeli követelés miatt perbe idéztetett és elmarasztaltatott, felperes kereshetőségi jogát, minthogy az az ugyanazon perből kifolyólag felperes jogelődjét illető jog felperesre át nem ruháztatott, meg nem szünteti.

A 2120 frt 11 kr utáni kamatok azért állapitattak meg 1877. febr. 1-től, mert az azelőtti kamatokat 1444 frt 46 krban kiszámitottan kérte megállapittatni. Az 1344 frt 46 kr utáni kamatok a perkezdés előtti időre meg nem itéltettek az 1868. 31. tcz. 4. §. alapján. Első r. alperes marasztalása a perr. 112. §. alapján történt.

A kir. tábla 1878. márcz. 19. 69717. sz. a. itéletével az elsőbiróságit helyben, illetve részben érintetlenül hagyta.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét 1-ső rendü alperesre vonatkozó nem felebbezett részében érintetlenül hagyta, 2-od rendü alperest illetőleg pedig mindkét alsó bir. itéletet megváltoztatta s felperest ezen alperes irányában keresetével elutasitotta, köztük a perköltséget kölcsönösen megszüntetvén;

Indokok: A keresethez *A.* alatt csatolt első r. alperes vagyonára zálogjogi bekebelezéssel is biztositott kötelezvény szerint állottak ugyan fizetési kötelezettségben K. László mint egyenes adós s K. Menyhért mint fizető kezes, Kecskemét város mint hitelező irányában; de miután Kecskemét város ezen hitelezői jogát per utján már érvényesitette s azon perben K. Menyhért kezes mellőzésével a fizetendő összeg mennyisége s a fizetési határidők iránt kizárólag egyenes adósa K. Lászlóval biróság előtti egyességet kötött, s ezen egyesség alapján követelésére nézve teljesen ki is elégittetett, ezzel maga ezen hitelező bocsátotta ki K. Menyhért kezest kötelezettsége alól, az egyességnek megkötése s ennek foganatositása, illetőleg a hitelező kifizetésével tehát, 2-od alperes mint kezesnek kötelezettsége is megszünt; ezen ekként megszüntetett kezes kötelezettséget pedig a kötelezvénynek felperesre lett engedményezés és az egyenes adósnak a 2. ·/. sz. alatti beadványában foglalt előadása, ugy az ·/. kimutatással különben is ellentétes, a kezes irányában bizonyitékot nem is képező azon nyilatkozata, hogy Kecskemét város követelését nem ő mint egyenes adós, hanem helyette felperes törlesztette. 2-od rendü

alperes kezes K. Menyhért kötelezettségét, mely a 4. sz. egyesség foganatba vételével megszünt s többé fenn nem állott, ujból fel nem élesztette, — még ha való lenne is, hogy a hitelezőt — az egyenes adós helyett felperes elégitette ki; mert a már megszünt kötelezettség ezáltal sem éledhetne fel.

80.

A fővárosi csatorna-épitési, kövezési és járdaszegési járulékok oly a közadók módjára behajtandó illetékeket képeznek, melyeknek kivetésére a főváros az 1872. évi 34. tczikk 10. §-a értelmében fel van jogositva, s melyeknek elsöbbségét az 1876. 25. tczikk 67. §-a megállapitja, melyek ennélfogva az árverés utján eladott ingatlanságok vételárának felosztásánál az elönyös tételek közé sorozandók.

(1878. október 8. 7230. sz. a.)

R. János K. Adolf e. kielégitési végrehajtást eszközöltetvén a bpesti tszéknél, az árverés megtartása után, a vételár felosztása tárgyában a tszék mint telekk. hatóság 1878. jan. 16. 716. sz. a. következő végzést hozott:

Előnyös tételek: 1. Végrehajtató végrehajtási árverési, sorrendi költségei, összesen 171 frt 36 kr. 2. A kincstár részére ·/. a. kimutatás alapján *a*) állami adó fejében 21 frt s ennek 1877. decz. 9-től 6% kamatjai *b)* községi adó fejében 5 frt. A 3 ·/. alatti kimutatás alapján 1. tétel alatt bejelentett 767 frt 83 kr átiratási illeték követelés ellenzés folytán sorozható nem volt, mivel ezen illeték a kimutatás tanuságaként 1874. aug. 29-én vált esedékessé, az árverés pedig 1878. okt. 27-én tartatott meg; ezek szerint a bejelentett követelés az 1876. XV. tczikk 67. §. értelmében kiszabott 3 évi elsőbbségét elvesztvén, előnyös tételként felvehető nem volt. A 2. ·/. alatti kimutatásban s a 3. ·/. a. kimutatás 2-ik tétele alatt foglalt itéleti és bekebelezési illeték, mint nem az ingatlant terhelő követelés, továbbá Budapest főváros részéről 4. ·/. alatt bejelentett csatorna-épitési, kövezési járulék és járdaszegély-követelés, mint a perr. 446. §. értelmében előnyös joggal nem biró követelés, ellenzés folytán nem sorozható volt.

B. Jelzálogos tételek 1. R. János első helyen bekebelezett 4000 frt követelése járulékaival.

Ezzel a vételár kimerittetik stb. stb.

Ezen végzés ellen a fővárosi kir. adófelügyelőség és Kammermayer fővárosi polgármester Budapest közönsége képviseletében felebbezést adott be.

A kir. tábla f. év april 1. 15795. sz. a. következő végzést hozott:

Az e. birósági végzésnek a kir. adófelügyelőség által felebbezett része indokolásánál fogva és még azért is hhagyatik:

mert R. János részére bekebelezett 4000 frtnyi követelés a kir. kincstár javára a 3. ·/. alatt bejelentett 767 frt 83 kr illeték erejéig sem végrehajtásilag sem alzálogjogilag vagy törvényileg terhelve nincs.

A végzésnek Kammermayer mint polgármester által felebbezett része azonban megváltoztattatik és a Budapest főváros részéről 4. ·/. alatt bejelentett 415 frt 38 kr csatorna-épitési, kövezési járulék- és járda-szegély követelés a jelzálogos követelések előtt mint előjogos tétel soroztatik;

mert a csatorna-, kövezés- s járda-épités az ingatlan értékének emelésére szolgálván, az erre vonatkozó költség előjogos természettel bir.

Az elsőbirósági végzésnek egyéb nem felebbezett része érintetlenül hagyatik.

További felebbezésre,

A legf. itélőszék következőleg határozott:

A kir. tábla végzése a fővárosi csatorna-épitési, kövezési és járdaszegély járulékokra nézve neheztelt részében hhagyatik;

mert a kérdéses járulékok oly községi, a közadók módjára behajtandó illetékeket képeznek, melyeknek kivetésére a főváros az 1872. évi 84. tczikk 10. §. értelmében fel van jogositva, s a melyeknek elsőbbségét az 1876. évi 25. tczikk 67. §-a megállapitja.

81.

Az öröklési igények az örökhagyó halálakor fennálló törvények szerint lévén megbirálandók, 1840. év előtt férjhez ment jobbágy leány az utóbb elhalt apa hagyatékából ki nem zárható abból az indokból, mert a kiházasitáskor fennállott törvények szerint a jobbágy leány a kiházasitás által apai örökségére kielégittetett.

(1878. szept. 17. 6159. sz. a.)

P. Imre és P. Zsuzsánna n.-ecsedi lakosok, P. István ugyanoda való lakos ellen 1871. évben a fennállott n.-károlyi törvényszék előtt inditott s itélettel ellátott, a kir. itélőtábla 55339. sz. végzésével pótlás végett leküldött, s az időközileg feloszlatott n.-károlyi kir. tszék helyébe lépett szatmári tszék előtt, a nagy-ecsedi 267. számu tjkönyvben foglalt ingatlanokból osztály illetőség kiadatása s jár. iránt folytatott rendes perben, 1877. nov. 10. 4687. sz. a. következő itélet hozatott:

Felperesek keresetükkel elutasittatnak, a perköltségek kölcsö-

nösen megszüntettetnek, felperesi ügyvéd munkadijai s kiadásai 45 frtban alperesi ügyvédé pedig 42 frtban mindenkinek saját ügyfele irányában állapittatnak meg.

Indokok: Alperes a per során hit alatt kihallgatott tanuk egybehangzó vallomásával beigazolta azt, hogy a keresetbe vett birtok, ámbár tkönyvileg még a néhai ör. P. István áll, osztály tárgyát nem képezi, mert I. r. alperes a közös édes apa által még annak életében éppen oly telekkel, és a határban nyert külső földdel osztályrészébe kielégittetett. II. rendü felperes pedig még 1830-as években rendszerint kiházasittatván, minden öröklési igénye, mint akkori volt jobbágy leány kielégittetvén, az által további keresete atyja vagyonára nézve elenyészett, minthogy továbbá a kihallgatott tanukkal az is beigazoltatott, hogy a nagy-ecsedi 267. sz. tjkönyvben felvett pusztatelken kivül alperes csak egy darab kaszálót nyert örökségképen, a többi ingatlanságot saját szorgalmával szerezte, végre a tanuk vallomásával kideritve van az is, hogy a telekkönyvek készitésekor a közös apa nevére tévedésből vétetett fel a 267. sz. tjkönyvi ingatlanság, mert az már akkor alperes tulajdona volt, ezeknél fogva felperesek keresetükkel elutasitandók voltak annyival inkább, mert a 12877/876. P. sz. végzésben foglalt utasitáshoz képest nem adták elő, hogy mely telekjkönyvben vannak felvéve azon birtokok, melyeket néh. édes atyjuktól kaptak örökség fejében, és melyek a kir. itélőtábla 20387/874. sz. végzése folytán szintén felbecsülendők lettek volna; a perköltségek az ügy természeténél s peres felek egymáshozi viszonyainál fogva voltak kölcsönösen megszüntetendők, az ügyvédek dijai pedig a ptrs 252. §-hoz képest lettek megállapitva.

A kir. tábla, felperesek s alperes felebbezésére 1878. márcz. 18. 71321. sz. a. itéletével a tszék itéletét I. r. felperes elutasitására s a perköltségekre nézve helybenhagyta, II. r. felperest illetőleg azonban megváltoztatta olyképen, hogy alperes tartozik P. Zsuzsannának apai osztályrésze fejében 60 frt $33^1/_2$ krt s ennek az örökhagyó elhalása idejétől, 1864. aug. 22-től 6% kamatjait végrehajtás terhe mellett megfizetni, követelése többi részével II. r. felperes alperes irányában elutasittatván, következő indokokból:

Alperes azon előadását, hogy a közös atya P. István gyermekeit megosztoztatta s az apai vagyonból teljesen kielégitette, a felperes tagadása ellenében nem bizonyitotta; mert kihallgatott tanui az osztály megtörténtét állitják ugyan, ebbeli vallomásuk azonban felperesi ellenkérdésekre adott ellentmondó feleleteik folytán figyelembe

nem vétethetett; s igy alperes azon állitása is, hogy a telekkönyvi felvétel hibás, csak annyiban vétethetett figyelembe, mennyiben alperes kihallgatott tanuival igazolta, hogy a 267. sz. telekjben 284. h. r. sz. alatti belsőségen levő házat ő épitette, ugyanazon telekjegyzőkönyvben foglalt kaszálókat pedig ő irtotta, illetőleg a helybeli szokáshoz képest ő tartotta fenn. Felperesek az osztály megtörténtét átalában tagadták ugyan válaszukban, de azt, hogy alperes elleniratában tételként előszámlált ingatlanokat, illetőleg készpénzt kaptak, tagadásba nem vették; ekként örökhagyó Pál István hagyatéka a 284 h. r. számu és 99 frtra becsült belső telek, 673. h. r. számu és 80 frtra becsült szántóföld, 1849. h. r. számu 5 frtra becsült szántó és 2429. sz. s 250 frtra becsült szántóföldben állapittatván meg; melyhez felpereseknek hallgatag beismerésük szerint a közös apa által kiadattak, s az 1840: 8. tcz. 2. §. szerint osztályrészükbe beszámitandók értékét, jelesül I. r. felperesnek kiadott és 250 frtra becsült belsőséget, a határdombnál levő 3 darab, összesen 110 frtra becsült szántóföldet, s az Otyütben levő 10 frtra becsült kaszálót, továbbá II. r. felperesnek kiadott méh-kelemai s 40 frtra becsült szántóföldet, s alperesi tanuk szerint adott 40 vftot vagyis 16 frt 80 krt hozzáadva, tészen a három testvér között osztály alá eső atyai vagyon értéke 890 frt 80 krt; — miből egyre 293 frt 66¹/₃ kr esik. — Minthogy pedig alperesnek 284 hr. sz. belsőség, tovább 1484. h. r. és 2429. h. r. szántóföld, összesen 354 frt értékben birtokában van, őt az illetőségén felül levő 60 frt 33¹/₃ kr értéknek, ettőli 6% kamatainak II. r. felperes P. Zuzsanna részére leendő megfizetésében marasztalni kellett.

Első rendü felperes hallgatag beismerése szerint nemcsak belsőséget, három darab szántóföldet és egy darab kaszálót, hanem az 1876-ik évi május 6-án kelt becslési jkönyv utolsó pontjában tett nyilt beismerése szerint a 673. hr. sz. kaszálót is, összesen 180 frt értékben, s igy illetőségén felül kapván, keresetével ez okból elutasitandó volt.

Ámbár II. r. felperes csak egy 40 frt értékü kaszálót és készpénzben 16 frt 80 krt kapott, s igy illetőségére nézve kielégitve nincsen, mégis követelése többi részével alperes irányában, ki illetőségén felül csak 60 frt 33¹/₃ krnyi értéket bir, elutasitandó volt.

A legfőbb itélőszék, az időközben elhalt alperes özvegyének felebbezésére következő itéletet hozott:

A bpesti kir. tábla itélete, az I. r. felperest elutasitó s ezáltal

nem felebbezett részében érintetlenül, egyéb részeiben pedig indokaiból hhagyatik, annyival inkább:

mert nincs bizonyitva, hogy II. r. felperes, akár férjhez menetelekor, akár más alkalommal lemondott volna örökösödési jogairól; az ő öröklési igényei pedig, nem a férjhez menetelekor, hanem az örökhagyónak halálakor érvényben volt törvények szerint birálandók el.

82.

1. **Törvényes joggyakorlatunk nem tiltja, hogy irásban kötött szerződés hatályon kivül helyezése szóbeli megállapodás utján eszközöltessék.**
2. **A szerződési feltételek pontos teljesitésének elmulasztása, még magában véve a szerződés megszüntetésére vagy arra, hogy az hatályon kivül helyezettnek tekintessék, indokul nem szolgál.**

(1878. szept. 23. 8000. sz. a.)

M. Áron F. Ármin e. a bpesti VI.—VII. ker. jbiróság előtt 5600 frt fizetésére pert inditott, melynek letárgyalása után,

a jbiróság f. év febr. 1. 4201. sz. itéletével alperest a keresetben s járulékaiban elmarasztalta az esetre, ha felperes leteszi a főesküt arra: Hogy a kereseti *A.* szerződés 1877. okt. 25-én közmegegyezéssel hatályon kivül nem helyeztetett, Egyszersmind alperest 300 frt birság fizetésére kötelezte, és az összes iratokat jogerőre emelkedés után a bpesti tszék fenyitő osztályához áttétetni rendelte következő indokokból:

annak megjegyzésével, hogy a sommás eljárás a természeténél, de a perr. 115. §. rendeleténél fogva is a csak több tárgyalás megtartása után hivatkozott O. Sándor tanu kihallgattatása elrendelhető nem volt; továbbá, hogy honi törvényeink az irásbeli szerződéseknek szóbelileg való hatályon kivül helyezését nem tiltják; és hogy kétoldalu szerződéseknél, az egyik fél kötelezettsége teljesitésének elmulasztása, a másik szerződő felet mindaddig, mig a szerződés közmegegyezéssel vagy birói határozattal hatályon kivül helyezve nincs, kötelezettsége alól fel nem oldja, azt csak arra jogositván fel, hogy saját jogait is a maga utján érvényesitse, miután a beügyeltek szerint a perdöntő körülményt az képezi: valjon a kereseti követelés alapjául szolgáló szerződés hatályon kivül helyeztetett-e vagy sem, s az e tekintetben kihallgatott tanuk vallomása bizonyitékot nem nyujt, felperes pedig az odakinált főesküt elfogadta, azt annak megitélni s alperes marasztalását attól függővé tenni kellett, annál inkább, mert alperes az *A.* szerződés 4. 5. pontjai alapján visszkeresetet nem támasztott. A kihallgatott két tanu az alperes által vitatott körülményről tudomással nem birván, de nem is birhatván,

alperes ellenében a perr. 195. §-nak szigora volt alkalmazandó. Végül alperes részéről a hamis tanu szerzés bűncselekményének jelenségei mutatkozván, az iratok bűnfenyitő törvényszékhezi áttétele elrendelendő.

A kir. tábla f. év május 27. 8503. sz. a. az e. bir. itéletet a bűnfenyitő tszékhez való áttételre nézve hhagyta, egyebekben megváltoztatta, s felperest keresetével elutasitotta, birságolásnak helyét nem találván s perköltséget nem itélvén meg:

Indokok: Felperes keresetét az *A*. csereszerződésre állapitja, azonban beismeri, hogy nem teljesitette ezen szerződésben elvállalt azon kötelezettségét, melynélfogva az általa alperesnek cserébe adott ingatlanra bekebelezett terheket a szerződés keltétől számitott 6 hó alatt töröltetni tartozott; minthogy pedig e mulasztás miatt a cserébe adott ingatlan szerződésszerüleg átadottnak sem tekinthető: felperes a szerződés teljesitését, különösen pedig a jelen per tárgyát képező részlet fizetésre nézve jogosan nem követelheti. A birságra nézve megváltoztatandó volt, tekintettel R. J. azon vallomására, hogy a felek beszélgetése alkalmával ugyanazon helyiségben jelen volt, stb.

A legf. itélőszék következőleg itélt:

A kir. tábla itélete az ügy érdemére nézve megváltoztatik, és az első foly. biróság itélete hagyatik helyben annak indokaiból, de azért is, mert alperes beismeri, hogy a cserébe adott domahidi birtok telekkönyvileg az ő nevére van bekebelezve, valamint beismeri azt is, hogy a felperes részére átadandó ház már 1877. évi jan. 13-án visszárverés utján eladatván, felperes birtokában többé nincsen; ily helyzetben pedig tekintve, hogy felperes a cserébe adott birtokra bekebelezett terheket, a szerződés kelte után csak 6 hónappal, vagy is a cserébe adott háznak visszárverés utján történt eladása után tartozott törleszteni; azáltal tehát hogy a cserébe adott ház elvesztése után, a cserébe adott birtokról a terheket nem törlesztette, a szerződést megszüntnek tekinteni nem lehet, a kir. tábla itéletét megváltoztatni stb.

A kir. tábla itélete az iratok áttételére s a birság s perköltség megszüntetésére nézve indokaiból hhagyandó volt.

83.

A lakbérszerződések ha lejártuk után tovább folytattatnak, s igy hallgatag megujittatnak, a hallgatólagos megujitás nem oly időtartamra tekintendő hatályosnak, minőre a bérleti szerződés köttetett, hanem a hallgatólagos megujitás csak oly időtartamra vélelmezendő megtörténtnek, mely a bérlet helyén uralgó szokás szerint rendes felmondási időt képezi. Ellenben a haszonbérletek ha hallgatag megujittatnak, az ujitás egész évre történtnek tekintendő, hogy haszon beszedése lehetővé tétessek.

(1878. jul. 10. 6843. sz. a.)

Th. Ágost temesvári háztulajdonos, lovag Sch. Károly temesvári lakos e. 95 frt lakbér-összeg fizetésére, *A.* bérleti szerződés alapján, mely 1875. május 1-től egy évre köttetett, a temesvári jbiróság előtt 1877. februárban keresetet támasztott, mely letárgyaltatván,

a jbiróság alperest a keresetben elmarasztalta;

mert alperes maga beismeri, hogy a közte s felperes közti (*A*) bérszerződés hallgatag meghosszabbittatott; egyetlen ellenvetése csak az levén, hogy a kibérelt lakást 1876. nov. 2-án felmondotta légyen. De ez sem vehető figyelembe, szemben az elismert szerződésmeghosszabbitással; abban pedig s különösen 6-ik pontjában tüzetesen kimondatik, hogy ezen szerződés kimenetelekor semminemü felmondásnak helye nincs. Már pedig a bérletszerződés hallgatag meghosszabbitása csak is azon feltételek alatt történhetik, a melyek közt az eredeti szerződés jött létre, ez levén annak alapja s kiindulási pontja. Ha tehát az alapot képező szerződésben a felmondás kizáratott, ugy annak meghosszabbitásában sem lehet annak helye.

A kir. tábla 1878. febr. 20. 66450. sz. a. az elsőbiróság itéletét helybenhagyta;

mert alperes beismeri, hogy az 1875. május 1-től egy évre kötött bérleti szerződés, az egy év leteltével meghosszabbittatott hallgatag, és ő ugyanazon bérösszeg fizetése mellett, a bérletben megmaradt. Minthogy tehát alperes azt, hogy az *A.* szerződés lejártával, a peres felek közt, az előbbitől eltérőleg más szerződés köttetett volna, — nem is állitja, — annálfogva a bérlet meghosszabbitása csakis további egy évre történhetett, s ugyanazon az *A.* szerződésben kikötött feltételek alatt. Ezek szerint pedig alperes részéről az egy év leforgása alatt felmondásnak helye nem levén, a jbiróság alperest az ujabb bérleti év folytán lejárt kereseti bérösszeg stb. fizetésében helyesen marasztalta el.

A legf. itélőszék mindkét alsó bir. itéletet megváltoztatván, a

perköltség kölcsönös megszüntetésével, felperest keresetével elutasitotta;

Indokok: Az *A.* a. lakkibérlési szerződésben arról, hogy az a kikötött határidő lejártával, tekintetik-e s mennyi időre meghosszabbitottnak, mi sem foglaltatván; tekintve, hogy annak 2-ik pontja szerint a házbér évnegyedenkint fizetendő, s azt hogy Temesvárott a lakások rendes felmondási ideje egy negyedév: azon vélelem áll (elő), hogy a kikötött idő lejárta után, a felek közt hallgatag folytatott szerződéses viszony egy negyedévre hosszabbitatott meg, a mennyiben az első negyedév leteltével mindkét fél jogositva volt, a bérleti helyiséget felmondani, mely jogával, mint azt felperes a per során beismeri, alperes később élt is s a lakásból kiköltözött a nélkül, hogy abban felperes által akadályoztatott volna;

ily helyzetben felperes azon állitása, hogy a hallgatag folytatott szerződés ugyanannyi időre volt megujitottnak tartandó, mint a mennyire köttetett, annálkevésbé volt figyelembe vehető, mert a hallgatag megujitott szerződések csak haszonbérleteknél terjedhetnek egy évre azon okból, hogy a haszon egy évre beszedethessék; mely eset azonban a lakkibérléseknél fenn nem forog.

84.

Ha a kötelezvényben oly kikötés foglaltatik, hogy a lejáratkori nem fizetés esetére havonként bizonyos összeg legyen fizetendő, e kikötött összeg kötbér természetével bir, mely ha tulságosnak találtatik, a biróság által a törvényes mértékre leszállitható.

(1878. jul. 8. 6263. sz. a.)

Gr. Simon M. Jakab e. 110 frt adósság s járulékai fizetésére a bpesti IV. ker. járásbiróság előtt 1876. évi deczemberben pert inditott, melyben a biróság 1877. nov. 27. 39459. sz. a. itélettel alperest a kereseti tőkében, annak 1876. máj. 22-től 1877. jul. 1-ig minden forint után havonkint 10 kr kamataiban s 21 frt perköltségben elmarasztalta: mert az *A.* szerződés — kötelezvény — valódiságát alperes beismerte, abban pedig feltétlen fizetési kötelezettséget vállalt magára a kereseti tőke s járulékai tekintetéből.

A kir. tábla 1878. márczius 6. 7269. sz. a. az elsőbirósági itéletet helybenhagyta, azon változtatással a kamatokra nézve, hogy azok 6% szerint fizetendők; mert az irásba foglalt kötelezettség ellenében az ajánlott főeskü általi bizonyitásnak helye nem lehet; és mert irásbeli szerződésben a törvényesnél magasabb kamat csak a kamatlábban kifejezve köthető ki; a kereseti kötvényben pedig ily kamatláb nincsen kitéve.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokolásánál fogva helybenhagyta azon módositással, hogy a lejárat napja, vagyis 1876. május 22-ke utáni időre, felperesnek csak egyszáz forint tőke után évenkinti 6% kamat itéltetik meg:

mert az *A.* kötelezvény szerint, felperes által csak 100 frt adatott kölcsön, az ezen tőke után 1876. évi april 21-től máj. 22-ig vagyis egy hóra járó kamat pedig 10 frtban állapittatott meg, mely két rendü összeg felperesnek megitélendő volt ugyan; minthogy azonban a kötelezvényben azon feltétel foglaltatik, hogy azon esetre, ha a lejárat napján a fizetés elmulasztatnék, minden forint után havonkint 10 kr fizettessék; a feltétel nem teljesitése esetére kikötött összeg pedig a kötbér természetével bir, és ez, ha tulságos, leszállitható: ennélfogva jelen esetben, a fenti tulságos kamatot törvényes 6%-tólira leszállitani kellett ugy, hogy ezen leszállitott megtéritési összeg csak 100 forint tőke után fizettessék; mert a beperesitett 110 frt tőkében, a lejárat napjáig felszámitott 10 forint kamat benfoglaltatik.

85.

Valamely ház alatt a földben elásva volt pénzek, ha a ház tulajdonosa azokhoz tulajdonjogát nem igazolja, de az a fenforgó körülményekre tekintettel nem is vélelmezhető, s e pénznek más jogszerü tulajdonosa sem ismertetik, azok talált kincsnek tekintendők, s további eljárásig a lelet helyének tulajdonosa s a találó közötti megosztás végett a kincstári jogügyek igazgatóságának rendelkezése alá bocsátandók.

(1878. jul. 22. 6186. sz. a.)

A m. k. kincstár H. Israelné ellen 1000 frt arany, ezüst stb. talált pénz kiadatására 1876. aprilban a tszék előtt pert inditott.

A kecskeméti tszék 1877. okt. 9. 5502. sz. a. itélettel a keresetbe vett s letétbe helyezett érczpénzeket jogi értelemben vett «talált kincsnek» kimondotta, s további eljárás végett a kincstári jogügyi igazgatóság rendelkezése alá bocsátotta, a perköltséget kölcsönösen megszüntetvén,

tekintve hogy a felek megegyező előadása s a fenyitő vizsgálati iratok igazolása szerint, a kérdéses érczpénz a földben volt elásva s elrejtve oly épületben, melyből alperes tényleg kiköltözött, s melyben M. Pál a szükséges épitkezési munkálatok s ásatások megtételére is feljogosittatott; tekintve hogy ily körülmények közt, munka közben M. P. által felfedezett érczpénz nem tekintethetik oly dolognak, mely alperes birtokában lett volna, s mely e szerint alperes birtokából ellopatott volna, hanem oly elrejtett dolognak tekintendő, melynek tulajdonosa ismeretlen, s melyet eszerint M. P.

ugy talált meg, s mely mint lelet veendő birói figyelembe; tekintve végre hogy az, ki a talált tárgy tulajdonosaként jelentkezik, tulajdonjogát igazolni köteles, alperes pedig állitólagos tulajdonjogát kimutatni nemcsak nem volt képes, figyelembevéve, hogy sem azt nem tudta kimutatni, mikép a kérdéses érczpénzt valósággal ő rejtette volna el, sem azt, hogy ahhoz mikép jutott; s a kihallgatott tanu Sz. B. István vallomása azt sem tünteti ki, a mivel alperes maga igényét támogatni kivánja, hogy előre megmondta volna a helyet, hol a pénz találtatott; mihezképest az sincs igazolva, hogy alperes az elrejtett pénz ott létéről tudomással birt volna; sőt az a körülmény, hogy alperes a fenyitő vizsgálati kihallgattatásakor nem tudta határozottan előadni a pénznek sem mennyiségét, sem minőségét; — hogy a periratokbani előadása vallomásával gyakran ellentétbe jön; — valamint annak figyelembevételével, mikép semmi valószinüséggel sem bir az, hogy valaki a forradalom óta, tehát 26 éven keresztül nagyobb mennyiségü pénzt gyümölcsöztetés nélkül hevertessen, alperesi igény valódiságát egyenesen megczáfolja:

ennélfogva tekintettel arra is, hogy fenforgó körülmények közt az alperesileg ajánlott főeskü általi bizonyitásnak sem volt helyadható, nem különösen akkor, midőn az nem ténykérdés, hanem jogi fogalom igazolására ajánltatott, alperes igényét megállapitani nem lehetett, s a talált tárgyakat, melyek pénzből állanak, elrejtve fedeztettek fel, melyek tulajdonosa ismeretlen, s melyek eszerint kincset képeznek, a lelet helyének tulajdonosa s a találó közti megosztás végett stb. a kincstár rendelkezésre alá bocsátani kellett.

A kir. tábla 1878. febr. 25. 75311. sz. a. helybenhagyta az elsőbir. itéletet, a mennyiben a kereseti érczpénzeket s bankjegyeket felperesnek kiadatni rendelte, a perköltségre nézve azonban megváltoztatta s alperest 40 forintban marasztalta, következő indokokból:

Minthogy a kereseti érczpénzek és bankjegyek a földben elásva találtattak, azoknak felperes mint a ház és telek tulajdonosa általi törvényes birtoklása nem vélelmezhető, annálkevésbé, mert a pénzek elásásának idejét s körülményeit kimutatni, ugy az elrejtett pénzek mennyiségét határozottan előadni képes nem volt;

s miután a felek perbeli előadása — Sz. tanu vallomása — ugy szintén a fenyitő vizsgálati iratok, jelesen az ott kihallgatott érdekelt felek s tanuk vallomásaiból, a mennyiben utóbbiak jelen perben a felek kivánságára bizonyitékul vétetnek, az tünik ki, hogy alperes a bolthelyiségből, melynek talaja alatt találtatott a pénz,

kiköltözött, azt nyitva felügyelet nélkül idegen emberre, jelesen az azon helyiség átalakitásával megbizott M. Pálra bizta, hogy abban oly átalakitásokat tétetett, melyek a pénz rejthelyének közelében voltak eszközlendők s minden valószinüséggel annak feltárására vezethettek; továbbá, miután alperes azon előadása, hogy a kereseti pénzeket 20 év óta leánya hozományára gyüjtögette, ellenmondásban van azon az alp. viszonválaszban nem tagadott körülménynyel, hogy a pénzek részben forgalmon kivüliek; végre miután mindezen körülmények megczáfolják azon alperesi állitást, hogy a talált pénzeket ő ásta el s azok az ő tulajdonai, a főeskü pedig nem tényekre, hanem jogi fogalomra ajánlván, az nem alkalmazható:

mindezeknélfogva a kérdéses pénzek, melyeknek jogos tulajdonosa ismeretlen, törvény értelmében talált kincsnek tekintendők s ez alapon, stb. stb.

A legf. itélőszék következőleg itélt:

A kir. tábla itélete indokain kivül még azért is hhagyandó:

mert a periratokból jelesül Sz. J. megyei pandur, a bűnügyi iratok közt levő tanuvallomásából az tünvén ki, hogy ezen tanunál H. Gyula azon előadással, hogy őket M. Pál meglopta az 1875. jun. 21-én történt eset után, nevezetesen junius 24-én akkor jelentkezett, midőn már tudva volt, hogy a feljelentett egyén S. Béla kocsmájában megvételre aranyokat kinált: ebből az következik, hogy alperesnek s fiainak, addig mig nevezett M. Pál magát gyanussá nem tette, nem volt tudomásuk arról, hogy azon helyiségben pénz volt a föld alá rejtve, hol a nevezett egyén egy kőfal áttörésével foglalkozott; s hogy ehhez képest alperes azon előadása is valótlan, hogy ők azon házból, melyből kihurczolkodtak, s melyhez az emlitett helyiség is tartozott, szombatra vagyis junius 19-re következett napon akarták az elásott pénzt máshova szállitani; miután ha ez igy lett volna, akkor nekik azt, hogy a rejtett pénz nincs a helyén, már junius 21-én okvetlenül tudniok kellett volna;

továbbá mert jelen esetben annak igazolására, hogy a M. Pál által felfedezett azon arany, ezüst érczpénz darabokat, melyek a *D.* jegyzékben előszámlálvák, s melyek felperes részére kiadatni rendeltettek, alperes helyezte megőrzés végett az emlitett helyiségben a föld alá, az alperes részéről felemlitett azon ténykörülmények bizonyitása szolgálhatott volna, hogy a kérdéses arany, ezüst és érczpénzdarabokat alperes ásta el a földbe, és pedig mivel ugyanő azt hitte, hogy valaki megtudta, hogy ugyancsak alperes hol tartja a pénzét, a rejtekhelyet többször változtatván, ugyanő legutoljára he-

lyezte oda ugyanazon pénzeket, hol azokra M. Pál, a felbontás s ajtó beállitás alkalmával reá jött: alperes azonban a részéről felajánlott főesküt ezen ténykörülményekre ki nem terjesztette.

86.

Habár valamely végintézkedés az irott végrendeletek külkellékeinek hiányából, mint ilyen birói figyelembe nem vehető, az mégis mint szóbeli végintézkedés érvényesnek tekintendő, midőn az örökhagyó a felolvasott végrendeletet, három kifogástalan s együtt jelen volt tanu előtt, saját végakaratának nyilvánitotta s azt sajátkezüleg aláirta.

(1878. nov. 26. 10576. sz. a.)

D. József, D. Mária férj. Sz. Benjáminné és özv. D. Jánosné mint kiskoru gyermekei P. László és Miklós term. és törv. gyámanyja felperesek D. Klára s R. Károly alperesek ellen néhai D. Bálint végrendeletének érvénytelenitése iránt 1873. máj. 30. 2741. sz. a. beadott keresettel a komáromi törvényszéknél pert kezdettek. A bpesti kir. itélőtáblának 1877. évi 30273. sz. a. kelt végzésével megrendelt póttárgyalás után 1877. nov. 21. tartott nyilvános tszéki ülésben 7709. sz. a. következő itélet hozatott:

Felperesek keresetükkel elutasittatnak és kötelesek alpereseknek 47 frt 45 krnyi költségeit 15 nap alatt különbeni végrehajtás elkerülése mellett megfizetni. Felperesi és alperesi ügyvédek munkadija saját feleik irányában 40 frtban állapittatik meg következő indokokból:

Felperesek néhai D. Bálintnak *A.* alatt másolatilag csatolt 1872. jul. 8-án kelt végrendeletét külkellékek hiányánál fogva kérik érvénytelennek kimondatni.

Minthogy azonban ezen megtámadott végrendeletet aláirt tanuk B. József, B. Péter és B. József, de különösebben a másodbiróságilag megrendelt póttárgyalási eljárásban kihallgatott végrendelet szerkesztője P. István hit alatti vallomásaival perrendszerüen bizonyittatik mikép ezen e czélra egybehivott egyszerre jelen volt tanuk előtt végrendelkező az *A.* alatti, annak szerkesztője P. István előtt eredetben is felmutatott végrendeletét saját jól megfontolt végakaratának nyilvánitotta és azt sajátkezüleg alá is irta: ez okon ezen végrendelet hazai törvényeinkben előirt külkellékeknek megfelelő levén, biróilag érvénytelennek nem nyilvánitható. A peres költségek feletti határozat a prrdts 251. §. és a perbeni ügyvédek munkadijainak megállapitása a prrdts 252. §-a által indokolt.

A kir. tábla f. év május 27. 3769. sz. itéletével az elsőbiróságit helybenhagyta, következő indokokból:

Jóllehet a perben kihallgatott tanuk vallomásai szerint kétségtelen, hogy azon időben, midőn örökhagyó D. Bálint 1872-ik jul. 26-án tett végrendeletét aláirta, csupán B. József és B. Péter végrendeleti tanuk s a végrendelet szerkesztője P. István, ki azonban a végrendeleten tanuként nem szerepel, voltak jelen; ennélfogva a peres végrendelet az irott végrendeletek kellékeivel nem birván, mint ilyen birói figyelembe nem jöhetett; de miután B. Péter és József és P. István kifogástalan tanuk vallomásaikból kitünt, hogy örökhagyó együttes jelenlétükben, a fentebbi végrendeletet, annak felolvasása után saját végakaratának nyilvánitotta, és azt előttük sajátkezüleg aláirta, ennélfogva a peres végrendelet, mint szóbeli végintézkedés, tekintettel az ideigl. törv. szabályok 5. §-ára, érvényben tartandó volt.

A legfőbb itélőszék következő itéletet hozott:

A kir. tábla itélete indokolásánál fogva hhagyatik.

87.

A csődválasztmány határozatainak alaki érvénye, a választmány mindhárom tagjának, a határozat hozatalánál való együttes részvételétől föltételeztetik.

(871/v878. sz. a.)

A «Nyitrai kiviteli gőzmalom» részvénytársulat csőd alá esvén, a tömeghez tartozó gőzmalom melléképületével, felszerelvényeivel együtt, ugy a mint áll, a kikötött feltételek alatt 1877. decz. 5-én 22000 frton B. Ernőnek szabad kézből eladatott. E. József és több más hitelező ezen eladás csődbirósága által történt jóváhagyatása ellen kérvényt adtak be a bpesti keresk. törvényszék, mint csődbirósághoz.

A bpesti ker. tszék 1878. márcz. 8. 13881. sz. a. az eladást jóváhagyta; mert az összes hitelezőknek a 144147. sz. a. tárgyalási jkönyvben foglalt beegyezése alapján, a hason számu jogerőre emelkedett végzés szerint a csődválasztmány csődbiróságilag felhatalmaztatott, hogy a bukott csődtömeghez tartozó malomépület, mellék-épületeit s azok tartozékát képező gépeket és szerelvényeiket és pedig akár mind együttesen, akár a malom-épületet és mellék-épületeit s a gépeket, felszerelvényeket külön, árverés mellőzésével szabad kézből, az elérhető legjobb áron, becsáron alól is eladhassa; továbbá, mert a kérdéses malom eladása, nemcsak hogy a nyilvánosság kizárásával nem történt, de sőt a venni szándékozók 7 különböző bel- és külföldi lapban háromszor közzétett hirdetménynyel hivattak fel ajánlataiknak a csődválasztmánynáli benyujtására.

Végre, mert a válaszmányi jkönyvből az, hogy Br. Lipót egyik választmányi tag az eladás tekintetében tartott választmányi ülésre meghivatott, kitünvén, azon körülmény, hogy az ott meg nem jelent s az eladási eljárásban részt nem vett, a megtörtént eladásnak csődbirósági helyben nem hagyását annálkevésbé vonhatja maga után, mivel a másik két választ. tag a szükséges teendők megtételében együttesen járván el, a szabadkézbőli eladás a tömeggondnok s a csődválasztmány tagjainak többsége, tehát a csődtörv. 56. §. szerint erre jogositott közeg által hajtatott végre; s ezen többségi határozatot a fent emlitett 3-ik tag, a csődbiróság által neki adott meghagyás folytán az 1878. jan. 19-ki választ. ülés 800. sz. jkönyvben foglalt nyilatkozata szerint, a mennyiben az eladásnak sem mellette, sem ellene, sőt egyátalában a dolog érdemére nézve nem nyilatkozott, jóváhagyottnak tekintendő.

A bpesti kir. tábla 1878. szept. 10. 3604. sz. a. az elsőbirósági végzésnek az eladás jóváhagyására vonatkozó részét megváltoztatta: mert habár a hitelező választmánynak szótöbbséggel hozott határozatán alapuló eljárása biróságilag jóváhagyható; de az csak akkor történhetik meg, ha a kérdéses határozathozatalnál a választmány mindhárom tagja jelen volt s a határozat tárgyát képező ügy körül való intézkedésbe befolyt; miután azonban a jelentésekből az tünik ki, hogy a választmány harmadik tagja Br. Lipót ügyvéd, a választmány azon ülésében, melyben az ingatlan eladásának kérdése tárgyaltatott, jelen nem volt, de jelen sem lehetett, minthogy akkor Bécsben tartózkodott: miután továbbá a választmány érvényes határozatot csak akkor hozhat, ha a választmánynak mindhárom tagja jelen van; miután végre Br. Lipótnak határozott nyilatkozata aziránt, hogy az eladáshoz hozzájárul-e vagy sem? nem létezik, mindezeknélfogva a szabadkézbőli eladásra az 1876. évi 114147. jogerejü végzés szerint feljogositott hitelezői választmánynak csak két jelen volt tagja által hozott határozat biróilag jóváhagyható nem volt.

A legfőbb itélőszék következőleg határozott: Tekintve, hogy a csődbiróság törvényben gyökeredzett felügyeleti jogánál fogva, a csődvagyon kezelése és elértékesitése fölött hivatalból is őrködni hivatva levén, ebből folyólag a csődvagyon eladásának érvényességéhez, különösen a jelenhez hasonló esetben, midőn az ingatlanság a törvénytől eltérő módon szabad kézből czéloztatik elárusittatni, a csődbiróság jóváhagyása megkivántatik és tekintve, hogy a csődválasztmányi tagok száma a törvény által levén megállapitva, a vá-

lasztmány határozatainak alaki érvénye, mind a 3 választmányi tagnak a határozat hozatalánál való részvételétől föltételezendő, érvényességéhez törvény szerint mindhárom tagnak együttes közreműködése szükséges; a fölterjesztett iratok szerint a kérdéses eladásnál egyik választmányi tag közre nem működött; ugyanazért a másodbirósági végzés ezen s az abban felhozott okokból hhagyatik.

88.

Oly jogviszony, melynél fogva bizonyos curialis telek évenkénti földbér mellett csak személyes használat végett lett átadva, nem tekinthető a volt urbéri kapcsolatból származott vagy azzal rokon jogviszonynak, melynek a telek. rend. 4. §. szerint a telekkönyvbe való bejegyzése helyt nem foglalhat; s azért a tulajdonos kérelmére azon korlátolás, hogy e telek haszonélvező halála esetére reá, illetve örököseire visszaszáll, bejegyzendő.

(1878. nov. 26. 9802. sz. a.)

Báró S. Simon 90 □ öl háztelket, melyre nézve a tepla-tepliczi 710. sz. telekjegyzőkönyvben ezen curialis birtok mint báró S. tulajdonosra, s A. Ferenczre mint föld haszonélvezőjére van bejegyezve, *A.* emphitenticus szerződés szerint nevezett A.-ra felperesnő férjére átruházta, élte folytáig tartó haszonélvezeti joggal, és pedig leginkább az udvar tágitás czéljából, 1 frt 89 kr évi földbér fizetése mellett és azon kikötéssel, hogy azt csak személyére nézve birhassa, hogy az a nevezettől elvehető legyen, ha azt a szomszédságban létesitendő épitkezés megkivánná, s hogy halála esetén az S.-ra vagy örököseire visszaszáljon. Ezen 90 □ öl terület egy másik 240 □ öl területtel, melynek szintén A. a haszonélvezője, összevegyitve vétetett fel a telekjben 9820. sz. a.

Ennek folytán b. S. Simon telekk. kiigazitási keresetet adott be a trencsényi tszékhez, melyet később az örökösök folytattak.

A tszék 1877. jul. 21. következő itéletet hozott:

A tepla-tepliczi 710. sz. tjkönyvben *A.* + 9820. hr. sz. a. foglalt házteleknek 90 □ ölnyi hányada után fennálló 1 frt 89 kr földbérnek évenkinti fizetése felperes báró S. Simon javára feljegyeztetik, és annak ezen itéletnek jogerejüvé válta után, eltürésére alperesnő özv. A. Ferencznő szül. K. Josefa köteleztetik. Ellenben felperes kereseti kérelmének többi részeivel elutasittatik, köteles azonkivül alperesnő a birói küldöttség és szakértők részére 61 frt 56 kr megállapitott birói szemle költségét felperesnek és P. Márton tanunak 3 frt dijt a többi perköltségnek kölcsönös megszüntetése mellett, 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetni.

Felperesi ügyvéd munkadija 42 frt 50 kr, alperesi munkadija 50 frt állapittatik meg saját feleik irányában.

Indokok: Felperes kereseti kérelmének a földbér telekkönyvi feljegyzése tekintetében hely adandó volt azért, mert alperesnő a kereset alapját képező *A*. a. beügyelt bold. férje A. Ferencz és gróf I. közt 1832. évben létrejött emphitenticus szerződés valódiságát, annak alapján a 90 □ ölnyi háztelek után eddig 1 frt 89 kr földbérnek teljesitett évi fizetését nem tagadván, a felmutatott szerződéssel szemben ismételt azon tagadásai pedig, hogy a tepla-tepliczi 710. sz. telekk. A + 9820. hr. sz. beltelekben a földbérköteles 90 □ ölnyi telek nem foglaltatik, a birói szemle által valótlanoknak bizonyulván be, alaptalanul vitatja alperesnő felperesi jogutódiságát is, mert az eredeti telekjkönyvi felvétel csak a földbérnek akkori mellőzésével a fennállott birtokviszonyokhoz megfelelőleg történvén, ennek beismerését felperesi ügyvéddel együtt sajátkezüleg irta alá.

Ellenben felperes kereseti kérelmeinek egyéb részeivel elutasitandó volt, azért mert az *A*. a. és a válaszban *D*. alatt hivatolt szerződésekben foglalt telkeket a felek már eredetileg is a helyszineléskor is egybekapcsolták, azoknak egymástóli elválasztása csak a felek kölcsönös beleegyezésével rendelhető el, a mi ez uton nem is kérelmeztetett.

A visszavehetési jogot illetőleg, ugyanaz a birtokképességet korlátozó törvények megszüntével, az 1852. évi november 29. kelt patens szerint alperesnőnek a két emphitenticus szerződésből kifolyó jogokon alapuló birtoka ellenében nem érvényesithető.

A birói szemle után megállapitott költség fizetésére alperesnőt kötelezni kellett azért, mert a birtokviszonyok tökéletes tudomásával birván, azt, makacsul folytatott tagadásai miatt elrendelni kellett.

A bpesti kir. tábla 1877. decz. 3. 59181. sz. a. az elsőbir. itéletet hhagyta oly értelemben, hogy az 1 frt 89 kr évenkénti fizetés kötelezettsége az illető telekjben b. S. Simon javára feljegyeztetik, következő okokból:

Felperes kereseti jogát a telekkönyvi kivonat, melyszerint a kérdéses telekre nézve egyedüli tulajdonosul ő jelenik meg, de maga alperesnek abbeli beismerése is, hogy a kérdéses telekrész haszonvételeért felperesnek évenkint 1 frt 89 kr bért tényleg fizet, kellően igazolván; tekintve miszerint azon körülmény, hogy a tepliczi 710. telekjben foglalt 9820. hr. sz. telekkel az *A*. szerződés szerint átruházott 90 □ öl részlet is összesitetten felvétetett, a birói szemlekor

minden kétséget kizáró módon megállapittatott, alperes azon ellenvetése, hogy a tepliczi 710. sz. telekjbeni 9820. hr. szhoz tartozó teleknek, a kereseti 90 □ öl terület összesitett részét nem képezné, s hogy az elhalt férje birtokába át nem adatott, figyelembe nem vehető; tekintve továbbá, hogy ezen területtől az *A*. szerződésként eddig fizetett földbér a fennálló jogviszonynak megfelelően az emlitett telekjben a helyszineléskor ki nem tüntettetett, ennek a telekkrend. 3. §. 1. p. szerint feljegyzését elrendelni kellett. Azonban azon kérelem, hogy ezen 90 □ öl terület, a mely a 9820. hr. sz. részlettel egybe van foglalva, a helyszinelési térképen s a telekjben elválasztassék, nem volt teljesithető; mert felperes e részbeni joga azáltal, hogy a kereseti telek tulajdonosául van bevezetve, biztositva van s az elkülönitésnek czélja sincsen. Hasonlóan annak telekk. feljegyzése, hogy a kereseti telket alperes csak személyére birja, s hogy ez az alperestől elvehető, ha azt a szomszédságában teendő épitkezések megkivánnák, s hogy alperes halála esetén felperes azt azonnal visszaveheti, azért nem volt elrendelhető, mert ezen igények nyilván földesuri jogokra vonatkoznak, ezek pedig a tel. rend. 4. §. szerint a kiigazitási eljárásból kizárvák.

A legfőbb itélőszék mindkét alsóbir. itélet megváltoztatásával a tepliczi 720. sz. telekjkönyv akkép kiigazitását rendelte el, hogy a birtokállási lapon a 9820. hr. sz. részletből azon 90 □ öl térség, mely a szemlejkönyvi térrajzon *C. D. E. F.* s *G.* alatt előfordul 1. sorszám és 9820/a hr. sz. a mint külön részlet, a másik ugyanazon térrajzon *A. B. C. D.* alatt kijelölt 248 □ öl térség pedig 2. sorszám s 9720/b hr. sz. alatt szinte mint külön részlet kitüntettessék; s ehhez képest a helyszinelési térkép is kiigazittassék s alperes tűrni tartozik, hogy az e módon elkülönitendő 90 □ öl 9820/a hr. sz. alatti területre vonatkozólag a *B*. lapon egyuttal azon korlátozás feljegyeztessék, hogy alperesnő ezen térséget csak személyes vagyis élte folytáig tartó használati joggal birja, s hogy halála esetére az a felperes főtulajdonos, illetőleg örököseire visszaszáll.

Indokok: Azon kereseti kérelemnek, hogy a 90 □ öl térség, mely a 9820. hr. szám alatt felvett részlettel mint egy telekk. test egybefoglalva van, a helyszinelési térképen s a telekjben elválasztassék, azért kellett helyt adni; mert a birói szemléről szóló jkönyvhöz csatolt szabályszerü felmérés s térrajz, valamint az *A. D.* a. szerződések által bizonyitva van, hogy a 248 □ ölnyi térség, mely a *D.* a. szerződés tárgyát képezi, más jogi természettel bir, mint az *A.* alatti szerződés tárgyát képező, és A. Ferencznek egyedül sze-

mélyes használati joggal átadott 90 □ öl terület, sőt igazolva van az is, hogy azon két terület nem egy és ugyanazon időben, tehát nem egybefoglalva, hanem egymástól elkülönitve, két külön szerződés mellett került A. Ferencz birtokába. Ennélfogva ezen két térség már a helyszinelésnél mint két külön részlet lett volna elkülönitendő.

A telekk. rend. 4. §-a ezen ügyre azért nem alkalmazható, mert felperes igénye nem a volt urbéri kapcsolatból vagy azzal rokon viszonyból származik, hanem az *A*. a. okmány tartalma szerint tisztán magánjogi ideiglenes szerződésen alapul, mely szerint a 90 □ öl curialis terület évenkint fizetendő földbér mellett, de csak személyes joggal lett átadva; és miután az hogy a használati jog ad personam ruháztatott át, az *A*. szerződésben világosan ki van fejezve, és ebből önként következik, hogy alperes halála esetére a telek felperes vagy örököseire visszaszáll — ezen korlátozás feljegyzése is volt elrendelendő; — ellenben azon további korlátozás, hogy a kereseti térség alperestől akkor is elvehető, ha azt a szomszédságban előveendő épitkezés megkivánná, mellőzendő volt, mert ily határozatlan feltétel telekk. feljegyzés tárgyát nem képezheti.

89.

1. Egy harmadiknak jogcziméről való tudomás az ingatlan későbbi megszerzőjének roszhiszeműségét meg nem állapitja.

2. Az örökbefogadónak az örökbefogadási szerződés alapján jelentkező jogutóda nem tekinthető oly harmadik személynek, kit elődjei törvényes cselekvényei nem köteleznének.

(1878. decz. 9. 12226. sz. a.)

M. Mihály ugyis mint k. k. M. Ferencz és Erzsébet gyermekei t. és t. gyámja, H. Mihály ellen a mácsai 70. számu telekjkben foglalt 30. hr. sz. a. serházkert birtokába bocsátása iránt 1376. márczius 1. a pestvidéki tszék előtt keresetet támasztott, melynek letárgyalása után a tszék 1877. decz. 22. 18211. sz. a. következő itéletet hozott:

Felperes keresetével elutasittatik és tartozik 30 frtra mérsékelt perköltséget végrehajtás terhe alatt alperes részére megfizetni. A felperesi ügyvéd költsége saját fele irányában 10 frt 20 krban állapittatik meg.

Indokok: Jóllehet a keresethez mellékelt *A*. alatti telekkönyvi kivonat szerint a mácsai 70. számu telekjkönyvben foglalt 30 helyrajzi számu ingatlan tulajdonjoga felperes nevére van bekebelezve, s a birtokjog rendszerint a tulajdonost illeti, felperest keresetével

mégis elutasitani kellett, mert saját válaszbeli beismerése szerint 1868-ik év után neki már tudomása volt arról, hogy a kérdéses ingatlanok még 1866. évben H. Mihály alperesnek eladattak s azt birtokába is bocsátották s felperes ezen tudomása daczára néhai N. András *D.* alatti 1871. évi márczius hó 9-én kelt bekeblezési engedélye alapján annak tulajdonjogát, ugyanazon évi márczius hó 14. benyujtott kérvénynyel saját és neje nevére bekebeleztette, s igy a kérdéses ingatlan tekintetében jóhiszemü szerzőnek annálkevésbé tekinthető, mert alperesnek azon ellenirati előadását, hogy neki megigérte, miszerint a mondott ingatlant nem fogja nevére iratni, hallgatag beismerte s a *C.* alatti szerződés tartalmából arról is kellett tudomással birnia: miszerint N. András alperest, kérdéses ingatlannak másra ujabban történt átruházása által okozott kárra nézve, kárpótolni nem képes.

A kir. tábla f. év. junius 29. kelt itéletével az elsőbiróságit megváltoztatta és alperest kötelezte a 70. sz. telekjben foglalt ingatlant felperes birtokába bocsátani s 25 frt perköltséget megfizetni.

Mert az ingatlan birtoka annak telekkönyvi tulajdonosát illeti; minthogy pedig felperes tulajdonjogát a keresetlevélhez csatolt telekk. kivonattal igazolta, s alperes azt, hogy az ingatlant tényleg birja, nem tagadta; minthogy továbbá alperesnek a felperes rosszhiszemüségére vonatkozó azon kifogása, hogy ő a kereseti birtokot előbb megvette s e vételről felperes tudomással birt figyelembe vehető nem volt azért, mert eltekintve attól, hogy felperes nemcsak be nem ismerte, hogy alperes vételéről, a birtok előbbi tulajdonosaival kötött szerződés létrejöttekor tudomása volt, sőt ellenkezőleg azt állitotta, hogy annak csak a szerződés megkötése után jött tudomására, s ennélfogva annak e részbeni tudomása sem bizonyittatott, de még ha az bebizonyittatott volna, sem nyujtana felperes tulajdoni keresete ellen kifogás utján érvényesithető alapot; mert másnak előbb szerzett jogcziméről való tudomás a tulajdonjog szerző roszhiszemüségét magában véve még meg nem állapitja: mindezeknél fogva alperest a kereseti birtok kiadására, stb.

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletének megváltoztatásával az elsőbiróságit hagyta helyben.

Indokok: Noha kétségtelen, hogy a telekk. tulajdonost az ingatlan birtoka is megilleti, s hogy másnak előbb szerzett jogcziméről való tudomás, az ingatlan későbbi megszerzőjének roszhiszemüségét magábanvéve meg nem állapitja; tekintve mégis, hogy jelen esetben felperes mint N. András s nejének az örökbefogadási

szerződés alapján jelentkező jogutódja, oly 3-ik személynek, kit elődjeinek törvényes cselekményei nem köteleznek, — nem tekintethetik, — azon tényt pedig, hogy néhai N. András és neje a kereseti kertet még 1866-ban az ellenirathoz csatolt 2. ·/. a. szerződéssel alperesnek örökösen eladta, — felperes nem tagadja, — sőt annak visszaváltására egyizben a vételárt a községi biróságnál le is tette; tekintve továbbá, hogy a *C.* alatti örökbefogadási szerződésben néhai N. A. s nejének a mácsai 70. sz. telekjben felvéve volt 1—4. alatti ingatlanaiból, a 87. sz. alatti lakóházuk hozzátartozó belsőséggel, az urbéri legelő, irtványföld és az erdőilletmény, mint a szerződés tárgyai külön felsoroltatnak s az idézett telekkönyv 2. 3. 4. sorszámu ingatlanoknak felelnek meg, s azok közt a 30. hr. számu serházi kertről szó nincs, mely körülményből kétségtelenül kitetszik, hogy a kereseti kert az örökbefogadók által felperesnek át nem adatott, mit támogat V. P. János tanu határozott vallomása is, felperesi keresetnek, mely ellenében alperes a maga erősebb jogát beigazolta, helytadni nem lehetvén.

90.

A gyámot csak azon behajthatlanná vált követelések behajtása, vagy biztositásának elmulasztása miatt terheli vagyonjogi felelősség, melyekről bebizonyittatik, hogy azok akkor, midőn a gyám a gyámságot átvette, behajthatók voltak.

(1878. julius 16-án 5863. sz. a.)

M. Róza és társai felpereseknek M. Zsigmond volt gyámjuk ellen 2515 frt 40 kr kártérités és járulékai iránt inditott perében az elsőbiróság felpereseket keresetükkel elutasitotta; következő indokoknál fogva:

Annak előrebocsátása mellett, hogy a perhez 7. sz. a. hivatalos okmányirattal kétségtelenül igazoltatik, miszerint az 1856. évben elhunyt néhai M. Julia hagyatéka az illetékes gyámhatóság hozzájárulásával azon világos megjegyzéssel adatott át, hogy az L. Imre elleni követelés 521 frt $13^1/_8$ kr értékben, és W. M. elleni követelés 100 frt értékben kétes követelések.

Tekintve, hogy L. Imre elleni követelés még az örökhagyó életében az adósnak vagyontalansága miatt, már annak 1849. évben történt elhunytával behajthatlanná vált, mint azt a hit alatt kihallgatott L. Sámuel aggálytalan tanuvallomása igazolja, s tekintve, hogy felperesek azt, miszerint a kérdéses követelés 1856. évben, vagy az örökség megnyiltával behajtható lett volna, alperes tagadása és a most jelzett bizonylat ellenére egyáltalán nem igazolták.

Továbbá a W. M. elleni követelés, tekintve minthogy eziránt az elleniratbhoz 2. sz. a. csatolt okirat tanusága szerint, nevezett alperes gyám az adóst beperelte, alperes mint gyám mulasztásokkal nem vádolható, különben pedig ezen per elbirálva nem lévén, az, vajon felperesekre a gyám mulasztásától kár háruland-e? meg nem állapitható, egyébként ide vonatkozólag is állván az, hogy felperesek ezen adósságnak az örökség megnyiltakori behajthatóságát szinte nem igazolták.

Ezek ellenében felpereseknek azon érvelése, mintha az alperes, mint gyám, a fentebb érintett s biróilag is kétesnek ismert követelés biztositása körül mulasztásokat követett, s ezzel nékiek kárt okozott volna, biróilag figyelembe nem vétethetik, keresetükkel elutasitandók voltak.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márczius 12-én 43271. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

A budapesti kir. táblának fentebbi keletü és számu itélete felhivott indokainál fogva, s főleg azért, mert felperesek által az sem igazoltatott, hogy a kérdésben forgó követelések akkor, a midőn alperes gyámnak neveztetett, behajthatók, vagy csak biztosithatók is lettek volna, helybenhagyatik.

91.

1. Az, hogy a biztositott fél jégverte vetését a becslés előtt learatta, miután ez intézkedése, a biztositási feltételek roszhiszemü megsértését nem tanusitja, söt nagyobb kár elháritása végett szükséges is, a biztositó társulatot a biztositott összeg megfizetésére vonatkozó kötelezettsége alól fel nem menti.

2. Ha a biztositó társulat a kár felvételét annak idején nem eszközli, a biztositónak joga van a kártéritést a fennálló törvények által megállapitott uton és módon eszközölni, de a magán uton eszközlött becslés a kár mennyiségének bizonyitékául nem szolgál.

(1878. nov. 5. 7378. sz. a.)

Ó. Jakab felperesnek az Európa részvény biztositó társulat alperes ellen 1819 frt 20 kr s jár. iránti perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Alperes köteleztetik felperesnek 687 frt 60 krt ennek 1871. julius 2-től járó 6% kamatait s 85 frtban megállapitott perbeli költséget 15 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetni. Felperes keresetének többi részével elutasittatik; következő indokoknál fogva:

Hogy felperes a Szent-Márton és Udvar községben fekvő földein lévő föld terményeit 1871. évre jégkár ellen alperesi társulatnál 7193 frt értékben biztositotta, az alperesileg kétségbe nem vont *A.* alatti kötvénynyel, s hogy felperes a biztositási dijat lefizette, alperes hallgatag beismerése által bizonyitva van.

Elbirálás tárgyát tehát azon vitás kérdés képezi, vajon szenvedett-e felperes a biztositott föld terményeiben jégkárt s mennyit, és vajon eleget tett-e felperes a biztositási ügyletből őtet terhelő kötelezettségnek.

Felperes keresetében két jégkáresetet hoz fel, ugyanis: 1-ször az 1871. jun. 4-én történt jégkár esetet, mely alkalomból a repczében okozott kárát 687 frt 30 krban, 2-or pedig a fenti jégeset után állitólag csak hamar bekövetkezett ujabbi jégesetet, mely alkalommali jégkárát és pedig az őszi és tavaszi buzában 1132 frt illetve a válasziratban tett kiigazitás szerint 1732 frtban számitja fel.

Alperes legelsőben is tagadja általában ugy az első, mint a második jégkáresetet, valamint, hogy a jégverés felperesnek, akár a repczében, akár pedig őszi, vagy tavaszi buzában a keresetben felszámitott kárt okozott volna, végre felhozza még alperes kifogásképen azt is, hogy felperes a jégverést a biztositási feltételek 14. §-a ellenére az előirt 3 nap alatt be nem jelentvén, netáni kártérités igényét a feltételek 23. §-a értelmében már ez okból is elvesztette.

Tekintve, miszerint alperesnek azon kifogása, hogy az 1871. május 25-én történt jégverést csak május 31-én s igy a feltételekben megszabott határidőn tul jelentette be, figyelmet nem érdemel, mivel felperes keresetében nem is május 25-én, hanem 1871. jun. 4. történt jégverés folytán szenvedett kárát számitja fel és kéri megtérittetni; tekintve továbbá, hogy felperesnek 1876. jun. 4-én s illetve junius 4-ike előtti jégverésnek kellő időben tett feljelentése az alperesi 4. sz. alatti, valamint a felperes által becsatolt s alperesileg nem kifogásolt *B.* alatti okmányával kétségen kivül helyeztetett, s ezen okmányok szerint felperesnek az 1871. junius 4-ike előtti jégkára maga alperesi társulat által kiküldött becslő biztos által összesen 687 frt 60 krra becsültetett, világos, miszerint alperes társulat ezen kárnak megtéritésével tartozván, ennek, valamint a kamatoknak, és pedig a kárösszeg kitudása napjától, vagyis 1871. julius 2-tól számitva való fizetésében elmarasztalandó volt.

A mi illetvén a felperesi kereset többletét, tekintve miszerint felperes tartozott volna keresetében a jogalapot és tényeket, melyekből követelését származtatja, időrendszerint teljesen és világosan

előadni, azt pedig a többletre nézve elmulasztotta, a mennyiben jégkáreset idejét keresetében meg nem jelölte, és a *C.* alatti okmányból sem vehető ki, de továbbá a mennyiben a keresetben általa vitatott második jégkáreset-felvételnek alperesi másolatra fogott elmulasztása a kereseti *B.* és alperesi 4. és 5. sz. alatti okmányokkal teljesen megczáfoltatik és alperesnek a felperesi kereseti állitás ellen felhozott azon állitása, hogy felperesnek az 1871. év folyamában szenvedett összes jégkáresete, s igy a *C.* alattiban érintett jégkáresete a *B.* illetve 5. sz. alatti okmányok szerint felvétetvén, az együttesen 687 frt 60 krt s nem többet tett, az alperesileg 6. és 7. sz. alatt becsatolt, s felperes által kétségbe nem vont okmányokkal begyőzöttnek tekintendő, ezen okoknál fogva felperes keresetének többletével elutasitandó volt.

A budapesti kir. itélő tábla pedig 1878. márczius 12-én 64076/877. sz. a. következő itéletet hozott:

tekintve, hogy az alperesi felebbezéshez 1. és 2. a. csatolt okmányok, a p. t. rend. 283. §-a értelmében figyelembe nem vétethettek; tekintve, hogy a *B.* alatti becslevél szerint alperes társulat saját közege által, a felperes által, 1871. jun. 4-ik napjáig biztositott földtermékeiben szenvedett kárt felvétette, annak összegét megállapitotta, s felperes azt elfogadta, és igy a biztositási feltételek 18-ában előirt eljárás esete fenn nem forgott, valamint tekintve, hogy az elévülési kifogás sem foglalhat helyt, annálfogva mivel felperesnek alperes társulathoz intézett 6. sz. alatti levelével maga alperes igazolta, hogy felperes kárkövetelési igényét 1871. október 22-én, tehát a biztositási feltételek 24. §-ában meghatározott időn belül érvényesitette; de különben is ezen kifogás a törvény által előirt elévülési időn belől figyelembe nem vehető; tekintve továbbá, miszerint azon körülmény, hogy felperes jégverte vetéseit a becslés előtt learattatta, miután e részbeni intézkedése a biztositási feltételek roszhiszemü megsértését, mit alperes maga sem állit, nem tanusitja, de sőt egy nagyobb kár elháritására szükséges volt, alperest a fizetés kötelezettsége alól fel nem menti; tekintve végre, hogy a *C.* alatti becslevéllel igazolni kivánt kár, noha az, mint 1871. julius 19-én történt, az ezt megelőzőleg azon év és hó 2-án kiállitott *B.* alatti becslevélben felvettnek, és megállapitottnak nem tekintethetik, a felhivott *C.* alatti becslevél alapján megitélhető azért nem volt, mivel felperes jogositva volt a jégverés által 1871. év julius 19-én terményeiben okozott kárt, melynek felvételét alperes társulat nem eszközölte, a fenálló törvények által megszabott módon megbecsültetni, azonban a

törvények rendeletének mellőzésével a *C.* alatti okmány tanusága szerint felperes a becslést magán uton eszközölte, az ilykép eszközlött becslés pedig a szenvedett kár begyőzésére bizonyitó erővel nem birhat, és épen azért, mivel a kár mennyisége szabályszerü szemle és becslés utján megállapitható lett volna, a becslő eskü sem jöhet alkalmazásba: ehhezképest a kir. törvényszék itélete ezen és az abból felhozott okokból oly változtatással, hogy a megitélt összeg után a kamat felperesnek válaszbeli kijavitása szerint 1871 jul. 17. napjától lesz számitandó, helybenhagyatik.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

92.

Oly itélet ellen, melyben a királyi tábla részben érdemileg itélt, részben az elsőbiróság itéletét feloldotta, felebbezésnek, az itélet érdemleges része ellen is csak akkor van helye, ha az itélet feloldott része helyett is az elsőbiróság által uj itélet hozatott, s a királyi tábla által az itélet e része is érdemileg felülvizsgáltatott.

(1878. junius 19-én 5922. sz a.)

B. Huisana felperesnek R. Pan ellen öröklésödés iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Felperesnek a néhai B. Jócza-féle hagyatéki vagyonhoz való öröklési joga P. Juon alperes nevében megállapittatik, és az utóbbi köteleztettetik, miszerint a kérdéses hagyatékhoz tartozó Gozovácz községi 38. számu tjkönyvben felvett ingatlanokat ugy a leltározott 115 frtra becsült hagyatéki ingóságokat 15 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt felperesnek természetben átadja.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. márczius 18. 70604. sz. a. következő itéletet hozott:

Az elsőbiróság itélete, a mennyiben felperesnek néhai B. Jócza hagyatéki vagyona iránti öröklési joga megállapittatott, megváltoztatik, és felperes e részbeni keresetével ezuttal elutasittatik, a menynyiben pedig alperes a grezováczi 38. sz. telekjegyzőkönyvben foglalt ingatlanoknak, és a *C.* alatti leltárban 115 frt értékü ingóságoknak felperes birtokába leendő átadására kötelezte a p. t. rendt. 108. és 109. §§. alapján föloldatik, és a peres felek által a per során felhivott alperesi tanuknak a 3·/. 4. alatti kérdőpontokra; felperesi tanuknak pedig a *D.* alatti kérdőpontokra; és a netán mind két fél részéről előterjesztendő ellenkérdőpontokra leendő kihallgatása, továbbá a pertárgyát képező ingatlanokat magában foglaló 38. sz. tjkönyv hiteles másolatának felmutathatása és a felek észrevételei-

nek előterjeszthetése végett a p. t. rendt. 110. §-a értelmében tartandó póttárgyalás elrendeltetvén, a kir. törvényszék mindezek eszközlésére, és a kifejlendő körülményekhez képest, alperes viszonkeresetének érdemleges elbirálása mellett, ujabb határozat hozatalára utasittatik.

Ez itélet ellen felperes felebbezvén, a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következőleg végzett:

minthogy a kir. tábla részben érdemileg itélt, részben az elsőbirósági itéletnek a p. t. rend. 108. és 109. §§-ai értelmében feloldása mellett további eljárást rendelt, a közbetett felebbezés a p. t. rendt. 291. §-a alapján, mint időelőtti visszautasittatik.

93.

A szerződésben határozottan ki nem köttetvén, hogy a kimérendő ital akkor is átadandó, ha az ára előlegesen ki nem fizettetik, az italkiszolgáltatásnak e miatti megtagadása szerződésszegést nem von maga után.

(1154/878. sz. a.)

St. Lajos mkeresztesi lakos felperes E. Ignácz mkeresztesi lakos alperes ellen 500 frt kötbér, 80 frt lakpénz, összesen 580 frt iránt inditott sommás keresetet, melynek letárgyalása után a m.-kövesdi jbiróság által azzal, ugy nem különben alperes a persorán 200 frt kártérités czimén felperes ellen támasztott visszkeresetével elutasittatott; azonban felperes alaptalan pereskedésével alperesnek okozott 13 frt 2 kr költségnek 8 nap alatti megfizetésében végrehajtás terhe mellett marasztaltatott, felperesi ügyvéd munkadija s költsége a tanuzási dijakat is beszámitva saját fele irányában 38 frt 14 krban állapittatván meg, következő indokokból: Felperes maga beismeri, hogy alperesnél a kimérendő italok átvétele végett csak f. é. aprilis 30-án jelentkezett; holott az *A.* alatt csatolt szerződés értelmében april 24-én lett volna köteles azt tenni, annyival inkább, mivel alperes maga a szerződés alkalmakor volt csaposa M. Istvánnak, az okból, mivel a csaposságot f. é. april 24-től felperesnek adta által, a csaposságot felmondotta, R. Dávid és Gr. Zsigmond tanuk vallomásával az is igazolva lett, hogy alperes a felperesnek kimérés végett átadni szándékolt italokat is elkészitette, sőt kocsisával azoknak alpereshez leendő szállitása végett be is fogatott, azt kivánván egyedül felperestől, hogy az elviendő italok árát fizesse ki, mit maga biztositása czéljából követelni jogositott is volt; felperes azonban a helyett, hogy alperes jogos kivánságát teljesitette volna, a részére kikészitett italokat ott hagyta, igy alperes az *A.* a.

okmányban elvállalt kötelezettséget felperes hibája miatt nem teljesithetvén, a különben is ugy az üzleti tőke, mint ebből eredhető haszonnal arányban nem álló tulzott kötbér iránti követelésével elutasitandó s mint pervesztes a perr. 151. §-a értelmében a perköltségekben marasztalandó volt. Felperesi ügyvéd munkadija és költségeinek saját fele irányában lett megállapitása a perr. 252. §-a által indokoltatik. Alperes beismervén, hogy M. István volt csaposával megszakitás nélkül mérette és méreti az italokat, igy az által, hogy noha felperes e tekintetben kötelezettségének eleget nem tett és kárt nem vallhatott, a különben beigazolt 200 frt kárára nézve a persorán támasztott visszkeresetével szinte elutasitandó volt.

A kir. tábla f. év jul. 30. 34310. sz. a. az elsőbir. itéletet részben megváltoztatván, alperest az 500 frt birságban (kötbérben) elmarasztalta a 80 frt kártérités s a kötbér utáni kamatok, ugy alperesi viszonkeresete tekintetében pedig hhagyta, a perköltség kölcsönös megszüntetésével, mert Á. József és B. Dániel öszhangzó, R. és Gr. felperesi tanuk által meg nem czáfolt vallomásaikkal teljesen igazoltatott, hogy alperes az italoknak felperes részére kiszolgáltatását megtagadta; alperes beismerése és M. I. vallomásával pedig igazoltatott, hogy alperes utóbb nevezettet csaposának megtartván, kimérés végett részére italokat kiszolgáltatott. Miután a kereset alapjául vett valódinak elismert szerződés világos értelme szerint alperes magát, felperes mint csaposa részére, az elvitel vagy elküldés módozatainak meghatározása nélkül italok kiszolgáltatására, ellenben M. J. volt csaposa irányában azoknak megtagadására kötelezte; a tanuk által igazolt tényei által, a kötött szerződést megszegte; miután pedig ugyanezen szerződés értelmében a szerződésszegő 500 frt birság fizetésre köteleztetett, alperest abban feltétlenül marasztalni kellett. Felperes 80 frt kártéritési kérelmével helyesen utasittatott el, mert a hivatkozott szerződéssel igazoltatik, hogy felperes azon helyiséget, melynek 80 frt bérét kártérités czimén követeli, a szerződés létrejötte előtt is bérelte s azt nem különösen a közte s alperes közt létrejött szerződés folytán bérelte ki. Kamatok tekintettel a kereseti tőkebirság természetére, meg nem itéltettek. Végre alperes kártéritési viszonkövetelésével, mint teljesen igazolatlannal volt elutasitandó.

A legfőbb itélőszék következő itéletet hozott: A kir. tábla itélete, a mennyiben felperest a 80 frt bérkövetelésével elutasitotta, s a perköltséget megszüntette, indokolásánál fogva helybenhagyatik, egyéb részében a kir. tábla itélete megváltoztatik, s az elsőbiróság

itélete hagyatik helyben indokaiból s még azért is, mert az *A*. alatti szerződésben a felek azt, hogy a felperes által kimérendő italt alperes akkor is átadni tartozik, ha felperes az árát előbb meg nem fizeti, határozottan ki nem fejezvén, miután alperes e miatt tagadta meg az italkiszolgáltatást, szerződésszegőnek nem tekintethetett.

94.

Telekkönyvi kérvények elintézésénél a telekkönyvi rendszabály 138. §-a értelmében csak a kérelmező s azon személyek, kik ellen nyilvánkönyvi bejegyzés által valamely jog szerzése, terhelése, átváltoztatása vagy törlése eszközöltetik, értesitendők, a jelzálogos hitelezők pedig a 2-ik pont szerint azon esetben igényelhetik az értesitést, ha a saját követelésükön valamely teher fekszik s ez tovább terheltetik vagy átengedtetik. Minélfogva az ellen, hogy adósuk birtokára, mások részére bekeblezés vagy előjegyzés engedtetik, felfolyamodási jogosultsággal nem birnak.

(1878. decz. 7. 12657/878. sz. a.)

M.-U. Mária M. Ágoston és M. Ferencz elleni 10000 frtnyi zálogjog bekebelezése iránti perében a budapesti e. f. királyi törvényszék, mint telekkönyvi hatóság 1877. évi október 27-én 14659. szám alatt következő végzést hozott. Minthogy folyamodó által azon körülmény, hogy a telekkönyvi bejegyzés alapján bemutatott, Bécsben 1876. évi nov. 30-án kelt szerződés 19. §-ában ezen okirat érvényére felfüggesztő feltételként kikötött egyházi egybekelés valóban bekövetkezett, nem igazoltatik: ez okból folyamodó zálogjog bejegyzése iránti kérvényével elutasittatik s ezen elutasitás a pest-belvárosi szervita téren 445. sz. a. fekvő ingatlanon feljegyeztetni rendeltetik.

M. született U. Máriának felebbezése folytán a budapesti kir. itélőtábla 1878. évi február 5-én 63493. sz. alatt következő végzést hozott: Teklntve, hogy a kérvény alapjául csatolt okiratok a telekkönyvi rendelet 81. és 82. §§ ainak mindenekben megfelelőleg állittattak ki, valamint tekintve, hogy ezen okiratokban a zálogjog bekeblezése feltétlenül megengedve van és végül tekintve, hogy a kért bejegyzés ellen telekkönyvi akadály sem forog fen: az eljáró elsőbiróság végzése megváltoztatik és az 1876. évi november hó 30. kelt házassági szerződés az 1878. évi október hó 16-án kiállitott nyilatkozat alapján a zálogjog M. Ágoston és M. Ferencznek Budapest belváros szervita-téren 445. szám alatt fekvő s a telekkönyvi 434., 1496. és 1586. lapjain bejegyezve levő házára 10000 frt halál esetére tett ajándékozási tőke erejéig, folyamodó M. született U. Mária javára bekebeleztetni rendeltetik. H. Károly és J. Árminnak felfolyamodása folytán a magyar királyi Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi decz. 2-án 12657. szám alatt következő végzést hozott:

Tekintve, hogy telekkönyvi kérvények elintézésénél a telekkönyvi rendszabály 138. §-a értelmében csak a kérelmező s azon személyek, kik ellen nyilvánkönyvi bejegyzés által, valamely jog szerzése, terhelése, átváltoztatása vagy törlése eszközöltetik, értesitendők, a jelzálogos hitelezők pedig a 2-ik pont szerint csak azon esetben igényelhetik az értesitést, ha a saját követelésükön valamely teher fekszik s ez tovább terheltetik vagy átengedtetik, mely eset felfolyamodással élő H. Károly és J. Ármin hitelezőknél fen nem forog, minélfogva az ellen, hogy adósuk birtokára, mások részére bekebelezés vagy előjegyzés engedtetik, felfolyamodási jogosultsággal nem birnak, fenjelzett felfolyamodásuk hivatalból visszautasittatik.

95.

Együttes lottériai betótelnél, szemben azon nem tagadott ténynyel, mikép bizonyes pénzösszeg az illető által két sorszámra két gyüjtődébe betótetett, az ellenfél kötelessége bizonyitani, mikép járulékát azon feltétel alatt adta át, hogy az csak egy sorszámra fordittassék.

(1878. decz. 9. 12477. sz. a.)

E. Alajos, K. Józsefné mint főadós s férje K. József mint kezes e. 720 frt lottónyeremény iránt 1876. aprilban a debreczeni tszék előtt pert inditott, melynek befejeztével,

a tszék 1-ső r. alperest 713 frt 90 kr lottónyeremény megfizetésére kötelezte az esetre, ha felperes póteskür tesz arra, hogy tőle K. Józsefné 1877. apr. 12-én délelőtt 30 krt oly kölcsönös megállapodás mellett vett által, hógy azt az ő javára a bécsi és gráczi kis lotteriák azon hó 14. napi huzására csak egy, jelesül a 12, 35, 50. számokból általa összeállitott sorszámra fogja, e két kis lotteria közt egyenlően megosztva betenni, különben, ha le nem tenné, a részére 1. r. alperes által letett 475 frt 93½ krral köteles megelégedni.

Ellenben a másod r. alperes a kereset alól feltétlenül felmentetik stb. következő indokokból:

Első r. alperes beismeri, hogy ő felperestől s J. Imrétől 1877. apr. 12. délelőtt a bécsi s gráczi kis lotteriák apr. 14-ki huzására két sorszámra tétel végett magához vett saját 1 frt 20 krjához 30—30, együtt 60 krt, azt javukra a mondott napi huzásra azon kis lotteriákra azonnal fel is tétette s az általok közösen megtett 12, 35, 50. számokból álló sorszám a bécsi kis lotteria 1877. apr. 14-ki huzásánál kijövén, ő az ezen sorszámra 60 kr betét után esett 2880 frt nyereményt, 24 frt 40 költség levonással 2855 frt 60 krban azon hó 20. fel is vette; de tagadja, hogy a 30—30 krnak felperestől és J. Im-

rétől átvétele oly megállapodással történt, hogy ő azt csak a 12, 35 50. számokból álló egy sorszámra fogja a szóban forgó két lotteria között megosztva feltenni, s azt állitja, hogy neki a 4, 6, 12. és 12, 35, 50. számokból álló két sorszáma levén lotteriára tétel végett egy kis darab papirkára irónnal feljegyezve, ő felperest s J. Imrét ezen két sorszám betételéhez való hozzájárulásra szólitotta fel, s hogy azok ezen két sorszámnak betételére adtak neki át 30—30 krt; s állitása bizonyitásául a beszélgetésnél jelen volt pinczérre D. Jánosra hivatkozik, ki a kérdéses két sorszámra az emlitett papirdarabka átvétele mellett az összesen 1 frt 80 krt a bécsi és gráczi lotteriára fel is tette, s ezen tanuja vallomásához póteskűt ajánl. Minthogy azonban D. János, ha még első r. alpereshezi szolgálati viszonyától s a magyar nyelvben, melyen a felek beszéltek, teljes járatlanságától eltekintve, kifogástalan tanunak vétethetnék is, ugy nyilatkozik, hogy ő a felek közti beszélgetésnél mindig jelen nem lehetett, hanem csak az asztalnál, hol a beszélgetés történt, több izben megfordult: vallomása oly törvényszerü félbizonyitéknak, mely mellé első r. alperesnek póteskü itéltethetnék, nem vétethetik. A kereseti előadás mellett ellenben egyfelől azon körülmény, mikép első r. alperes a 4, 6, 12. számokból álló sorszámot csak a saját 1 frt 20 krjából egy-egy sorra s egy-egy lotteriára számitott 30—30 krral, a 12, 35, 50. számokból álló sorszámot pedig 60—60 krral tétette meg; másfelől Sz. A. kifogástalan vallomása oly félbizonyitékot, mely felperes póteskűje által teljes bizonyitékká kiegészittethetik — kétségtelenül képeznek. Ugyanazért a póteskü felperesnek itélendő stb. A kamatok perinditástól azért itéltettek meg, mert első r. alperes a nyereményt azt megelőzőleg valósággal felvette s felperesnek illetősége azonnal kiadandó lett volna. Ellenben a másod r. alperes feltétlenül felmentendő, mert tagadása ellenében az, hogy a nyereményi összegért jótállott, nem bizonyittatott stb. stb.

A kir. tábla 1878. jul. 9. 16722. sz. a. itéletével a tszékinek nem felebbezett részét, a mennyiben felperes a letéti 475 frt 93 krral esetleg megelégedni köteleztetett s a másod r. alperesre vonatkozólag érintetlenül hagyta, felebbezett részében pedig megváltoztatta s felperest 475 frton felüli keresetével feltétlenül elutasitotta s 30 frt perköltségben marasztalta.

Indokok: A perbeni adatokból kétségtelenül kitünt, mikép első r. alperes szólitotta fel felperest, hogy általa a lotteriába megtenni szándékolt számok betéti összegéhez járulhasson, mely felszólitásra felperes 30 krral járult a betéti összeghez. Ezen cselekménynyel

tehát első r. alperes felperestől megbizást, melynek következményeiért első r. alperest mint megbizottat felelősség terhelné, nem vállalt; hanem felperes első r. alperessel szövetkezett, hogy a betéti összegre eshető nyereményben részesüljön. Minthogy pedig a betéti jegyekkel igazoltatott, de felperes maga sem vonta kétségbe, hogy első r. alperes a maga részéről betenni határozott 1 frt 20 krt, továbbá felperes és J. Imre által egyenkint adott 30 krt akkép használta fel, mikép a 4, 6, 12. számokra a bécsi, ugy a gráczi lottériába 30—30 krt, továbbá a 12, 35, s 50. számokra a bécsi valamint a gráczi lottériába 60—60 krt tett, nyilvánvaló, mikép a betételre szánt összeg 4 tételre használtatott; ennélfogva felperes nincs jogositva követelni, hogy a betéthez adott 30 kr fele, vagyis 15 kr után eső nyereményben részesüljön, és minthogy első r. alperes a nyereményösszegből felperest illető részszel felperest megkinálta, s felperes el nem fogadása miatt azt birói letétbe is helyezte; az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával stb. stb.

A legf. itélőszék következőleg itélt:

A kir. tábla itélete felhozott indokoknál fogva helybenhagyatik annálinkább, mert azon nem tagadott tény ellenében, hogy első r. alperes a 8. sz. jegyzékben foglalt két rendbeli számot mind a bécsi, mind a gráczi gyüjtődékben betette s a 4 nyereményi számra 1 frt 80 krt fizetett, felperesnek lett volna kötelessége bizonyitani, hogy ő saját részéről a 30 krt azon feltétellel adta át alperesnek; miszerint ez csak az egyik t. i. 12, 35, és 50. számra fordittassék; mit azonban nem bizonyitván, sőt a viszonválaszhoz 8. sz. a. csatolt jegyzéknek, melyen nemcsak a mondott, de a 4, 6, 12. számok is foglaltatnak, valódiságát, valamint azt sem tagadván, hogy a felszólitáskor ezen jegyzék lett felmutatva, a kir. tábla itéletét ezen stb. helybenhagyni kellett.

96.

Közszerzeménynek csak az a vagyonérték tekintendő, mely a házasság kötésekor megvolt, vagy annak folyama alatt egyik vagy másik házastárs által öröklött vagyon értékét tulhaladja.

(1878. május 20-án 5464. sz. a.)

M. Anna és társai felpereseknek R. Terézia és társai alperesek ellen örökösödés iránt inditott rendes perében, az elsőbiróság néhai M. István végrendeletét, mennyiben általa közszerzeménynek bizonyult javak érintetnek, félretette, s a hagyatékot megállapitván, alperesek azon kérelmét, hogy örökhagyó atyja által 249 frt beszámittassék, mellőzte.

Az itélet ellen alperesek felebbezvén, a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi május 20-án 5464. sz. a. hozott itéletével, az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s a mondott 249 frt 20 krt az összesen 1687 frt 65 krt tevő hagyatéki vagyonértékből levonatni rendelte, s ekként az osztály tárgyát képező javaknak atyai örökséget tevő fele részét 724 frt 22½ krban, s ebből az elsőbirósági itéletben felsorolt terhek levonása után fenmaradó értékből felperesek köteles részét egyenként 16 frt 7½ krban állapitotta meg;

mert közszerzeménynek csak az a vagyonérték tekintendő, mely a házasság kötésekor megvolt, vagy annak folyama alatt egyik vagy másik házastárs által öröklött vagyon értékét tulhaladja;

minthogy pedig alperesek a 3. sz. alatti s az akkori gyakorlat szerint teljesen hiteles osztálylevéllel bebizonyitották azt, hogy örökhagyó atyjától 249 frt 20 krt örökölt, illetve kapott, a házasság tartama alatt vásárlott vagyonszerzeménynek csak annyiban tekinthető, mennyiben az öröklött vagyon értékét tulhaladja, ennek folytán az összes javak értékéből mindenekelőtt levonandó, s a kötelesrész ekként kiszámitandó, s illetve az elsőbirósági itélet e részben megváltoztatandó volt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

97.

Ha valamely biztositó társaság üzletét másra ruházta, ezen egyoldalu ténye által a közte s biztositók között létezett szerződést felbontotta s azért azt a biztositók megszüntetni, s ebből kifolyólag a további dijfizetéssel felhagyni jogositva vannak, s miután a szerződés felbontásának az előbbi állapot helyreállitása a jogkövetkezménye, ily esetben a társulat a biztositónak a tőle nyert értéket, tehát lefizetett dijait visszafizetni s a fennállott viszonyból folyó minden költségeit, sőt esetleges kárát is megtériteni tartozik.

(1878. jun. 27. 394. sz. a.)

L. Sándor a «Viktoria» biztositó-intézet ellen, miután ez öszszes életbiztositási üzletét a «Honi» biztositó intézetre átruházta, befizetett dijainak, ezek kamatai s költségeinek megtéritésére a budapesti V. ker. jbiróság előtt pert inditott.

A járásbiróság 1877. julius 18. 25546. szám alatt következőleg itélt:

Felperes keresetével elutasittatik s köteles alperesnek 17 frt 50 kr perköltséget 8 nap alatt, különbeni végrehajtás terhe mellett megfizetni. Alperesi képviselő dija saját fele ellenében 17 frt 50 krban állapittatik meg.

Indokok: Felperes keresetével elutasitandó volt, mert alperes a *D.* alatti nyilatkozat szerint felperest arról, hogy az életbiztositó ág félbehagyását közgyülésileg elhatározta és minden folyó életbiztositási ügyletét a «Honi» biztositó bankra ugyanazon jogok és kötelezettségek mellett átruházott, értesitette s egyuttal felhivta, hogy bele nem nyugvás esetén, a vett értesités keltétől számitandó 14 napon belül nyilatkozzék, különben ezen átruházásba beleegyezettnek fog vétetni, felperes pedig azt, hogy ezen átruházás ellen kifogással élt volna és annak daczára az átruházást fentartotta és az által a köztük fennállott életbiztositási szerződéstől alperes önhatalmilag ellátott volna — semmivel sem igazolja, — ennek ellenében azon állitás, hogy a *D.* alatti nyilatkozat tartalmaként alper. bizt. társulat a kötött két oldalu szerződést egyoldalulag önként felbontott s igy felp. jogositva volt az általa lefizetett 241 frt 56 kr viszszakövetelni, a *D.* alatti nyilatkozat világos tartalma mellett biróilag figyelembe nem jöhet. Mely körülménynél fogva felperest keresetével elutasitani stb. stb. kellett.

A kir. tábla 1877. okt. 30. 4631. sz. a. az elsőbir. itéletet megváltoztatván, alperest a kereseti tőkeösszegben s a részletes befizetések után kiszámitandó kamatokban a kielégités napjáig, ugy a perköltségekben elmarasztalta.

Indokok: A szerződési jogviszony természetéből folyólag, mindegyik szerződő fél a szerződési viszonyt csak azon személylyel vagy személyekkel tartozik folytatni, kivel vagy kikkel szerződésre lépett; a szerződő felek valamelyike tehát a szerződésen alapuló jogait s kötelezettségeit, hacsak a törvény kifejezetten mást nem rendel, vagy a felek közös akarata másként nem intézkedett, a másik felet kötelező hatálylyal, másra át nem ruházhatja; és a ki valamely egyedileg meghatározott személylyel szerződési viszonyba lépett, az egyedileg meghatározott személylyel megállapitott jogviszonynak más személylyel folytatására nem kötelezhető.

Miután pedig alperes kétségbe nem vonta a *B.* biztositási szerződésnek közte s felperes közti létrejöttét; a valódiságára nézve kétségbe nem vont *D.* okmány által pedig kétségtelenné van téve, hogy alperes határozottan kijelentette, miszerint a biztositási üzletnek azon ágát, melynek körébe a felperessel kötött ügylet is tartozik, többé folytatni nem fogja, sőt valamennyi életbiztositási ügyletét, tehát ezek közt a felperessel kötöttet is, már tényleg másra, t. i. a «Honi» biztositó-társulatra ruházta át:

tekintve, hogy alperes ezen egyoldalu ténye által maga részé-

ről a közte és felperes közt létrejött *B.* bizt. szerződést felbontotta; de az emlitett okirat egész tartalmából is kitünik, hogy a szerződés czélja: miszerint felperes az alperes, és épen alperes által, kibe helyezte e részben bizalmát — biztositva legyen, — meghiusult; másrészt felperes a «Honi» bizt. társulattal jogviszonyba lépni nem hajlandó s nem köteles: felperes a biztositási dijrészletek további befizetésével jogosan hagyhatott fel a nélkül, hogy késedelembe esett volna; és miután a szerződés felbontásának, ha csak a felek közt más megállapodás létre nem jött, az a következménye, hogy a felbontó fél ellenfelének a tőle nyert értéket, ugyanannak a szerződési viszonyból folyt minden költekezéseit, sőt netán szenvedett kárát is megtériteni tartozik — alperest elmarasztalni kellett.

Figyelembe nem jöhetett alperes azon érvelése, hogy felperes a *D.* alattiban alperes által kitüzött záros határidő alatt azon irányban, hogy biztositásának a «Honi» bizt. társulatra átruházásába bele nem egyezik, nem nyilatkozván, az átruházásba beleegyezettnek tekintendő; azon okból, mivel felperes azon felhivásra nyilatkozni nem tartozott, mert az sem szerződés, sem törvény szerinti kötelezettségében nem állott; s alperesnek egyoldalu meghagyása felperesre semminemü joghátrányt nem háríthat. Alperes azon további kifogása pedig, hogy felperes első vonalban a szerződés érvénytelenitésére, illetőleg teljesitésére tartozott volna perelni, hasonlókép alaptalan, mivel egyrészt alperes cselekménye folytán a szerződés érvénytelenitésére irányuló külön per feleslegessé vált, másrészt alperesnek *D.* alattiban foglalt nyilatkozata folytán felperesnek választási joga támadt arra nézve, vajon alperest a szerződés teljesitésére biróilag szorittassa-e, vagy pedig a szerződéstől maga is elálljon?

A legf. itélőszék a kir. tábla itéletét indokaiból és tekintve, hogy a biztositó idézte elő a kérdés alatti biztositási szerződés érvénytelenségét, a keresk. törv. 486. §. alapján is helybenhagyta.

A kamatokra nézve azonban, tekintve hogy az időközileg befizetett dijakat alperes a kereset beadásáig jóhiszemüleg használta, megváltoztatta s azokat az egész kereseti összeg után csak a kereset beadása napjától, 1877. május 14-től, itélte meg.

98.

1849. év végével, a belháboru megszünte után megszünt azon erőhatalom, mely a szerződés teljesitését lehetetlenné tette, és azon körülmény, hogy pl. valamely vállalkozó szállitó hajói az előbbi években elpusztulván, ő ujabbak beszerzésére nem birt tehetséggel mint merően egyéni körülményein alapuló képtelenség, szerződési kötelezettségét meg nem szüntette.

(1878. nov. 26. 643. sz. a.)

A magyar királyi államkincstárnak, báró N. László csődtömege ellen 183585 frt 26 kr o. é. megfizetése iránti perében a dévai kir. törvényszék 1877. évi decz. 28. 610. sz. a. következő itéletet hozott:

Felperes azon kérésével, hogy a báró N. László csődtömege ellen bejelentett 183583 26$^3/_4$ kr o. é. folyósittassék és a mennyiben a buzsaki és herczegényi jelzálogos ingatlanok által nem fedeztetnék, késedelmi kamataival együtt a személyes hitelezők III-ad osztályába soroztassék, elutasittatik.

Indokok. Báró N. László által az államkincstárral szemben elvállalt sószállitás mulasztása miatt az államkincstárnak felmerült és szerződésszerüleg báró N. László által mint tiszta adósság megtéritendő kárai és költségei, az ezeket kimutató táblázat szerint legnagyobb részben az 1848. év második felére és a következő évekre esnek, ugy hogy a korábbi időt tekintve a királyi kincstár ez időre eső követelései báró N. László követeléseivel szembesittetvén, 1848. év második feléig még báró N. Lászlónak mutatkozik többlet követelése, következőleg az államkincstár az időre eső követeléseivel ez okból lett elutasitva, anélkül, hogy a perfelügyelő által alperes perében az elleniratban támasztott viszkeresete elbirálás tárgyává tétetett volna.

Minthogy felperes ellenmondása folytán alperes is viszonválaszában viszkeresetét külön per utjára utalandónak találta.

Az 1848-ik év második felére és következő évekre eső károkból felmerült követeléseivel felperes elutasittatott, mert maga felperes beismerte, tanuk bizonyitották, de sőt bizonyitáson kivül álló, köztudomásu tény az, hogy az 1848. év második felében keletkezett mozgalmak, midőn különösen Erdélyben nemcsak a vagyon, hanem az életbiztonság is veszélyeztetve volt, a bekövetkezett szabadságharcz báró N. Lászlónak valamint másoknak is lehetetlenné tevék elvállalt és jelesen oly nagy mérvü és messze előjáró kötelezettségek teljesitését.

Az való ugyan, hogy a szabadságharcz lefolyása után 1850-től

1853-ik években báró N. Lászlót kötelezettségei teljesitésében azon körülmények nem akadályozták, de félre nem ismerhető, hogy mint a tanuk által bebizonyittatván, 1848—1849. években hajóitól, tehát a teljesités eszközeitől és annak lehetőségétől is megfosztatván, az 1848—1849-iki okok őt további időre nézve még fenállható kötelezettségei alól is fölmentették, épen azért, mivel azon idő eseményei okozták báró N. László képtelenségét, hogy a szerződésnek megfelelhessen, mit következőleg tennie lehetetlen volt, lehetetlenségre pedig ki sem lévén kötelezhető, annak mulasztásából bekövetkezett károk megtéritésére sem kötelezhető.

A magyar királyi kincstári jogügyek igazgatósága által közbetett felebbezése folytán a marosvásárhelyi királyi itélő tábla 1878. május hó 13-án 3311. sz. a. következő itéletet hozott:

A dévai kir. törvényszéknek 1877. évi decz. hó 28. 610/875. sz. a. kelt itélete indokainál fogva helybenhagyatik.

Felperesnek további felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő itéletet hozott:

Mindkét alsóbirósági itéletnek részbeni megváltoztatásával a bejelentett 173583 frt 26³/₄ krnyi összegből 28352 frt 50 krt pengő pénzben a csődnyitás napjától járó 4% kamataival együtt alperesi csődtömeg ellenében világosnak elismertetik, és azon esetre, ha ez a Buzsuk és Herczégán jelzálogos ingatlan birtokok árából ki nem kerülne, a személyes hitelezők III-ik osztályába soroztatik.

Az ezen világosnak elismert összeget felülhaladó felperesi követelésre nézve a másodbirósági itélet helybenhagyatik.

Indokok. Felperes az 1850-ik évig terjedő kártéritési követelésével helyesen lett az alsóbiróságok által, az azok részéről felhozott indokokból és különösen azért elutasitva, mivel a felperesi kárkövetelés báró N. László által, az *A. B. C.* és *D.* alatti szerződésekben a sószállitás körül elvállalt kötelezettségeknek főleg és tulnyomóan 1848-ik év második felétől kezdve elmulasztott teljesitéséből származik.

Azonban a kihallgatott tanuk vallomásai alapján is bebizonyitottnak veendő azon ténykörülmény, hogy az 1848-ik évben kitört belháboru alatt a vállalkozó hajóitól megfosztatott és ő maga is menekülni kényszerült, ezen ténykörülmény pedig reá nézve oly erőhatalomnak tekintendő, mely őt annak tartama idejére a szerződés teljesitése elmulasztásának következményei alól felmenti, a mint ez az elsőbirósági itélet indokaiban is helyesen kimondatik.

Az *M.* alatti csatolmányban foglalt 2704 frt 3³/₄ kr szóbeli

hiányokra vonatkozólag pedig azért is volt helybenhagyandó az elsőbirósági elutasitó itélet, mivel azok felperessel közvetlenül szerződött harmadik személyek által vállalt sószállitásokból erednek, s igy ezek nem alperes által okoztatván, őt ezekért felelősség nem terhelheti.

Ellenben a *D.* alatti szerződéssel kötelezett, és 1850-ik évtől egész 1853. évig bezárólag elmulasztott sószállitásból eredő felperesi követelésre nézve, az alsóbirósági itéleteket megváltoztatni és az ezen évekre eső s az *L.* alatti kimutatásban kitüntetett kárösszeget az *N.* alatti határozathoz képest a szerződés 5-ik és 16-ik pontjai alapján a csődtömeg ellenében világosnak elismerni kellett, mert 1849. év végével, a belháboru megszünte után, megszünt azon erőhatalom, mely a szerződés teljesitését lehetetlenné tette, és azon körülmény, hogy vállalkozó szállitó hajói az előbbi években elpusztulván, ő ujabbak beszerzésére nem birt tehetséggel, mint merően egyéni körülményein alapuló képtelenség szerződési kötelezettségét meg nem szüntette.

Késedelmi kamatok az id. csődrendtartás 96. §-ához képest, a csődnyitás napjától, és pedig az ált. ptk. 995. §-a alapján 4%, voltak megitélendők.

99.

1. **Az ajándékozási szerződés is érvénytelenithető oly esetben, midőn az ajándékozott az ajándékozó irányában oly bántalmazást követ el, mely miatt az saját gyermekének kitagadására is jogositva lenne.**
2. **Mikor tekinthető a kitagadás, s illetve az ajándékozási szerződés érvénytelenitésének indokául szolgáló bántalmazás megbocsátottnak?**

(1878. junius 12-én 5334. sz. a.)

M. Ferencz felperesnek S. János alperes ellen szerződés érvénytelenitése iránt inditott rendes perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

A keresethez *A.* alatt csatolt, Mocson 1870. évi márcz. 4-én kelt egyesség helyesebben ajándékozási szerződés, a mennyiben az által felperes M. Ferencz részéről alperes S. János javára birtokszerzési jogczim ruháztatik át, ugy szinte a *B.* alatti Mocson 1872. évi márczius 20-án kelt nyilatkozat érvénytelennek nyilvánittatván, alperes S. János köteles felperesnek 17 frtban mérsékelt perköltséget lefizetni; következő indokoknál fogva:

Felperes keresetében előadja, hogy egyenes leszármazó utódok hiányában alperest házához fogadván, elhalálozása esetére a mocsai telekkönyv 15. számu ivén 1101. és 2009. helyrajzi szám a. jegyzett

ingatlanokat alperesnek oda ajándékozta, utóbb alperes a *B.* alatti, felperestől állitólag álnok uton nyert nyilatkozat alapján a tulajdonjogot saját nevére tényleg át is iratta, minthogy azonban alperes ezen állitólagos átiratás után felperest tettleg bántalmazta, hálátlanság czimén ez okmányokban foglalt átruházást érvénytelennek nyilvánittatni, s alperest a perköltségben elmarasztaltatni kéri.

Az *A.* alatti okmány szövegezése szerint alperest azon viszonkötelezettség terhelvén, hogy felperes gazdaságát annak előnyére vezesse, s magatartása a gyermeki tisztelet és szeretet jellegét viselje, minthogy alperes abbeli biróságon kivüli beismerése, hogy felperest tettleg bántalmazta, s hogy igy a jelzett szerződés lényegével ellenkező különválás tényére önmaga szolgáltatott alapot, a 4721/877 szám alatti végzés folytán áthelyezett periratok között foglalt aggálytalan tanuk hit alatti vallomásaikkal igazoltatott, s alperes azon állitását, hogy felperes ezen bántalmazásért megbocsátott, semmivel sem bizonyitotta: ez okból az ideiglenes törvk. szabályok 21. és 155. §§-ai értelmében érvényben fentartott oszt. polg. törvénykönyv 948. §-a alapján az *A.* alatti szerződés, mint a mely felperes, annak neje K. Katalin és S. János között jött létre, s kizárólag alperes és felperes közt vált vitássá, a mennyiben abban felperes részéről történik átruházás, a *B.* alatti nyilatkozat pedig feltétlenül a kereseti kérelemhez érvénytelennek nyilvánitandó, s alperes mint pervesztes az okozott költségekben marasztalandó volt.

Alperes felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi január 29-én 58969. sz. a. következőleg itélt:

Az elsőbiróság itélete indokolásánál fogva az oszt. p. t. könyv 948. §-ára történt hivatkozás mellőzésével, azért hagyatik helyben, mert az I. r. 52. czim szerint hasonló esetben felperes saját gyermekének kitagadására is jogositva lenne.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék azonban mindkét alsóbb birósági itéletet megváltoztatta és felperest keresetével elutasitotta;

mert habár a hivatalból beszerzett iratok között létező tanuvallomások bizonyitják ugyan, hogy felperes az alperes által rajta elkövetett bántalmazást a község előljáróságának bepanaszolta, s hogy a bántalmazás megtörténtét alperes beismerte; miután azonban felperes az előljáróság által ugyanazon tanuvallomások szerint panaszával rendes birósághoz utasittatott, s ő bántalmazásának megtorlását a rendes biróságnál azonnal nem követelte, hanem inkább egy egész év lefolyásáig vagyis 1874. év tavaszától kezdve 1875. év

tavaszig alperessel együtt élt: ezen ténykörülményből pótlólag azt kell következtetni, hogy felperes az emlitett bántalmazást alperesnek megbocsátotta, igy állván pedig a dolog, felperes keresetének helyt adni nem lehetett.

100.

1. Egyoldalulag s nem a polg. tvkönyv. rendt. 424. s illetve 362. §-a szabályai alapján eszközlött becsü mi bizonyitékot sem képezvén, ily becsü az állitólag okozott kár bizonyitékául nem szolgál.

2. Ha egyességileg elvállalt munkálatok teljesitésére nincs határidő kitüzve, sem a kötelezett a jogositott által a munkálatok azonnali teljesitésére meg nem intetik, a munkálatok nem teljesitése folytán származott késedelem határa megállapitható nem lévén, e késedelem miatt a munkálatra kötelezett ellen kártérités meg nem itélhető.

(1878. jul. 9-én 5340. sz. a.)

L. Stefánnak a kassa-oderbergi szabadalmazott vasuttársulat és épitési fővállalat ellen 480 frt kártérités iránt folyamatba tett rendes perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

A cs. kir. szabadalmazott kassa-oderbergi vasuttársulat és épitési fővállalat mint alperesek tartoznak 480 frt összeget és 115 frt 95 kr perköltséget 15 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetni; következő indokoknál fogva.

A Francsinek nevü patak felpereseknek Magyarfalu határbeli szántóföldjére 1872. évi augusztus 17-én s ugyanazon évi szeptember 1-én kiöntvén, és e miatt felperesnek az érintett szántóföldön a mondott évben termett krumplija elrothadván, minthogy a nevezett patak kiöntésének elháritása végett az 1871. évi nov. 25-én felvett, s a keresethez *A.* alatt csatolt jegyzőkönyvben foglalt egyesség alperesek által kellően, s annak idején nem teljesittetett, s ekkép annak rendje szerint az egyességnek *E.* pontjában kikötött árok ki nem ásatott, s az ugyanazon egyesség *C.* pontjában kijelölt árok ki nem egyengettetett, mi ugy az 1876-ban megtartott birói szemle alkalmával kihallgatott szakértők véleményéből, valamint a válaszban hivatkozott s hit alatt kihallgatott felperesi tanuk vallomásából is kitünik, hogy az *A.* alatti egyesség *b)* pontjában emlitett árok csak egy év mulva, az 1872-dik évi áradás után vétetett munkába; minthogy továbbá felperes érintett szántóföldjén 1872. évben termett krumplinak 400 mázsa mennyiség és mázsánkint 1 frt 20 krral számitott értéke elsőrendü alperes által egyáltalán nem vonatott kétségbe, másodrendü alperes által pedig a p. t. rend. 158. §-ához képest határozottan nem tagadtatott, végre minthogy a károsodás 1872-ben, tehát akkoron történt, a mikor a kassa-oderbergi vasut az üzemnek már átadatott, ez okoknál fogva alperesek és pedig a vasutépitési

fővállalat, az *A*. alatti jegyzőkönyv szerint a felperessel megkötött egyesség alapján, a kassa-oderbergi vasut-társaság pedig, mivel a vasut üzemnek megkezdésétől kezdve gondoskodnia kellett, hogy a vasuttal kapcsolatos müvek az *A*. alatti egyességben kikötött czélnak megfelelő s felperes birtokára nézve ártalmatlan állapotban legyenek: a kereseti kérelemhez képest az okozott kár megtéritésében s p. t. rend. 251. §-a alapján a költségben elmarasztalni kellett.

Ez itélet ellen alperesek felebbezvén a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márcz. 26. napján 65641. sz. alatt következő itéletet hozott:

A kir. törvényszék itélete helybenhagyatik.

Indokok: Tagadta ugyan mindkét alperes elleniratilag, hogy a szóban forgó vizkiöntés folytán felperes 480 frt kárt szenvedett volna, mivel azonban a mezei bizottság által kiállitott becslevél tekintettel arra, hogy alperesek ezen becslésről a *D*. alatti intő levéllel értesittettek, és ellenbecsüt nem eszközöltek, a kár nagyságára teljes bizonyitékot képez: azért a kár összege ezen becslevéllel begyőzöttnek tekintendő, és az elsőbirósági itélet ezen, és felhozott többi indokainál fogva helybenhagyandó volt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék azonban mindkét alsóbirósági itélet megváltoztatásával felperest kereseti követelésével egészen elmozditotta:

1-ör mert felperes a *B*. alatti egyoldalulag nem a p. t. rend. 424. s illetőleg 363. §-ai szabályai szerint eszközlött, s ennélfogva polgári ügyben bizonyitékot nem is képezhető és alperesek által ugy alaki, mint lényegi és számszerü tekintetben kifogás alá vett becsüvel kereseti kárát annál kevésbé bizonyitotta, minthogy az kellő részletezés, s különösen a kiásatási és piaczra viteli költségek kellő leszámitása, s az elöntött terület terjedelmének okadatolt részletezése nélkül, csak egész általánosságban van tartva; ily általános becsü pedig birói itélet alapjául nem szolgálhat.

2-or mert az *A*. alatti egyességben kikötött munkálatok teljesitésére határidő sem kikötve, sem másodrendü alperes azoknak haladéktalanul leendő teljesitésére felperes által megintve nem lévén, a késedelem miatti felelősség kezdetének határvonala meg nem állapitható.

3-or. Mert a szemlénél alkalmazott szakértő mérnökök véleményéből az tünik ki, hogy alperesi részről az *A*. alatti egyesség *b)* pontjában körvonalozott kötelezettségnek elég tétetett ugyan, azonban az ott csupán szélességére nézve meghatározott árok pont-

jának emelése nélkül (miről pedig az *A.* alatti egyességben gondoskodva nem lőn) a kivánt czélnak meg nem felel, ezen hiányból származhatott kárért pedig az egyességileg körülirt kötelezettséget különben teljesitett alperes fél felelőssé nem tehető, még pedig annál kevésbé, mert ugyanazon szakértők véleménye szerint, daczára a Tarnócz vizen felperes által *L.* alatti kötelezettségéhez képest emelt védgátaknak, ez utóbbi pataknak árvize ezen védgátakon s illetőleg felperes földjén felül is kicsapván a Tamicska vize számára készitett áteresztés ennek árkába folyik, s ennek vizét megszaporitván, a csupán Tamicska vizére számitott meder alacsony pontjain kiömléseket és áradásokat idéz elő, ezen baleset pedig szinte alpereseknek be nem számitható.

I. RÉSZ.

A magyar királyi semmitőszék elvi határozatainak

SOROZATA.

A) A polgári törvénykezési rendtartásra vonatkozó határozatok.

Első czim:

A biróságokról.

Birói hatáskör.

Birói illetékesség.

Negyedik czim:

A bizonyitásról.

19. A gyógyszertárak az 1876. közegészségi törvény 128. §. szerint az ipartörvény rendelkezése alá nem esnek, s ez alól magának az 1872-diki ipartörvénynek 105. §. 1) pontjában is határozottan kivétettek; ehhez képest a gyógyszertárakban alkalmazott segédek sem tekintethetvén az ipartörvény értelmébeni iparos, illetve kereskedői (ipartörv. 1. §.) segédeknek: ebből önként következik, miszerint az azok s főnökeik közötti viszonyra a keres. peres eljárást szabályozó rend. 6. §. 8. pontjának intézkedése, mely félreérthetlenül csak az ipartörvény 98. §-ban (1. §.) megjelölt személyekre vonatkozik, ép oly kevéssé nyerhet alkalmazást, mint nem alkalmazható az a keresk. czégjegyzékbe bevezetett államvasutak igazgatósága s ennek hivatalnokai közt a szolgálati viszonyból felmerülő vitás kérdésekre.

De hogy a gyógyszerészek azért, mivel az ipartörvény alól kivétettek, és közegészségi közegnek neveztetnek, kereskedőknek egyátaljában nem tekintethetnének; ezt a kir. semmitőszék a szóbanlevő határozatában nemcsak kimondottnak nem találja, de ugy van meggyőződve, miszerint ez kimondható sem volt: minthogy hasonló kijelentés a keresk. törv. 258. §. 1. pontjával kiegyenlithetlen ellenkezésbe jönne, mely szerint áruknak a végből vétele, hogy azok természetben, vagy feldolgozva tovább eladassanak, absolut, mindenkire nézve egyiránt kereskedelmi ügyletet képez, s az ki az áruknak akkénti forgalomba helyezésével rendszerint foglalkozik, a keresk. törv. 3. §. értelmében, kivétel nélkül kereskedőnek tekintendő.

Hogy pedig a gyógyszerészeknek üzleti állandó foglalkozá-

Lap

sát áruknak adásvétele s ez ismét állandó jövedelmi forrásukat képezi: ezek oly köztudomásu tények, melyekre elég átaljában hivatkozni.

Végül a gyógyszerészeknek, a keres. törvényben megállapitott fogalmak szerinti kereskedői minőségüket kétségtelenné teszi még a közegészségi törvény 127. §-a is, melyhez képest azoknak üzleti könyvei a «többi» kereskedelmi könyvek categoriájába soroztatnak, és összhangzólag a fennállott 1840. XV. tcz. II. R. 106. 107. és XVI. tcz. 23. §§-aival, oly bizonyitási hatálylyal ruháztatnak fel, minővel a keres. törv. 31. §. értelmében egyedül a bejegyzett kereskedők könyvei birnak. (Teljes ülési megállapodás.) 24

Ötödik czim:

A birói határozatokról.

6. Tekintve, hogy az elsőbiróságok csakis az érdemi elintézésük alá tartozó beadványok, hogy az előttük lefolyt birói cselekvényeknél felmerült költségek megállapitására vannak hivatva, melyek közé tehát a felsőbb biróságokhoz idézett felebbviteli beadványokkal járó, s ugyanazokban megállapittatni kért költségek nem számithatók:

ennélfogva azon esetben, ha a másod-, illetve a harmadbiróság az elsőbiróság itéletét a perköltségekre nézve változtatás nélkül helybenhagyta, a nyertes fél a felebbviteli beadványok és azok feletti észrevételek megállapitását az elsőbiróságnál utólag nem kérheti. (Teljes ülési határozat.) 9

8. Tekintve, hogy a ptrdt 345. §-a *f)* pontja csak a végrehajtási alapul vehető egyezség kellékeit emliti meg, ez által, ugy a pol. törv. rdtásnak a peres eljárást szabályozó intézkedései által azonban a felek egyezkedési joga a per tárgyára nézve, és a biróság illetékessége tekintetében korlátolva nincs, következőleg ugyanazok nincsenek elvárva attól a pert más biróság előtt vagy biróságon kivül létrejött oly egyezséggel is beszüntetni, mely végrehajtás alapjául nem szolgálhat, a biróság által pedig ily esetben is a pernek a felek által történt beszüntetése tudomásul veendő:

ennélfogva a per birósága azon egyezség folytán is, mely nem előtte, hanem a tanukihallgatás vagy más birói cselekvény teljesitése végett megkeresett biróság előtt törvényszerü alakban létrejött az eljárást beszüntetni köteles. (Teljes ülési megállapodás.) 11

31. A fizetési meghagyás jogerőre emelkedése után a végreh. összeg összeszámolása érdemében hozott végzés ellen más jogorvoslat mint semmis. panasz, a letéti kérvény felett hozott kiutalványozási végzés ellen pedig felfolyamodás megengedve nincsen.

A marasztalási határozat jogérvényre emelkedése s a végre-

Hatodik czim:

A perorvoslatokról.

Lap

Hetedik czim:

A biztositási intézkedésekről.

1. Tekintve, hogy az irói és művészi tulajdon oltalmazása iránt az osztrák-magyar monarchia és Francziaország közt 1866. évi deczember 11-én létrejött államszerződés hatályának tartama abban évszám szerint meg nem határoztatott, hanem a helyett 15. §-ában az mondatott ki, miszerint ugyanaz addig marad érvényben, mig a vele egyidejüleg kötött keresked. szerződés hatályban fentartatik; ezen utólag az ország törvényei közé igtatott szerződés pedig az 1878. évi XVIII. tvczikk folytán jelenleg még érvényben van;

tekintve továbbá, miszerint abból, hogy az irói és művészi tulajdonra vonatkozó kérdésbeni conventió az 1867-iki magyar-osztrák vám- és kereskedelmi szövetségben kifejezetten nincs megemlítve (valamint megemlitetlenül hagyatott az osztrák-magyar és a franczia honpolgárok hagyatéka körül kölcsönösen követendő eljárás iránt Francziaországgal szintén 1866. évi deczember 11-én kötött, s a keresked. szerződéssel egyenlő tartamunak nyilvánitott államszerződés is), nem következik, hogy az Magyarországra nézve hatálylyal nem birt, vagy hatályát elvesztette volna: miután az idézett szövetség 2-ik czikkében az idegen államokkal kötött egyedül csak azon szerződések neveztettek meg, melyek a közgazdasági viszonyokat szabályozzák a külföld irányában;

s tekintve, hogy a császári és királyi közös külügyminiszteriumnak 1877. évi jul. 4-én 5865. sz. a. kelt igazolványa minden kétséget kizár arra nézve, hogy az irói és müvészi tulajdon biztositása tekintetében Francziaország részéről az osztrák-magyar monarchia irányában a szóban forgó államszerződés alapján teljes viszonosság gyakoroltatik:

ezeknél fogva a bevezetésben jelzett államszerződés Magyarországra nézve kötelező erővel bir. (Teljes ülési határozat.) . . 3

Nyolczadik czim:

A végrehajtásról.

I. Fejezet.

Általános határozatok.

5. Tekintve, hogy a birói letétek kezelése, s az azokból történt fizetések ellenőrzése a biróságok hivatalos teendőihez tartozik, következve ezeknek a letéti hivatal által elkövetett nyilvánvaló hibát helyre hozni nemcsak jogukban, de kötelezettségükben is áll, és

Lap

tekintve, hogy oly esetben, midőn valamely fél vagy annak ügyvédje birói utalványozás folytán a letétből illetéktelenül többet vett fel, mint a mennyire az utalvány szerint jogositva volt, a félnek vagy ügyvédjének az ily többlet megtartásához mi joga sem lehet:

ennélfogva a biróság az illetéktelenül felvett többletnek visszafizetésére a felet vagy ügyvédjét hivatalból s v grehajtás terhe mellett is kötelezheti. (Teljes ülési határozat.) 8

11. Oly esetben is, midőn a végrehajtás elrendelése a ptrs 347. §-a szerint szóbelileg kérelmezendő, a 349. §-ában előirt számban bemutatandó itéleti vagy egyezségi példányok elkészitése és bélyegezése ugy a szóbeli kérelem előterjesztése folytán felmerült költségek végrehajtást szenvedő terhére megállapitandók . 15

12. Tekintve, hogy a perrend. 345. §-ában végrehajthatóknak kimondott határozatok között a m. kir. ministeriumnak a beligazgatás terén hozott rendeletei megemlitve nincsenek; és tekintve, hogy ezek biróság előtt is végrehajthatóknak csak az esetben tekinthetők, ha törvény által vannak ilyenekül kitüntetve;

ennélfogva az időközben állásától megvált tisztviselő ellen, ki el nem számolt előlegek visszatéritésére az igazságügyi ministerium rendelete által köteleztetett, a kir. ügyész megkeresésére a biróság a kielégitési végrehajtást el nem rendelheti. (Teljes ülési határozat.) 15

17. Miután a budapesti kir. itélő tábla területén (a volt határőrvidéki terület kivételével) a hagyaték jogi személyt nem képez, s az elhalt fél helyett annak örökösei idézendők perbe, ebből önként következik, hogy az örökösök ellen eszközlött foglalás esetében ugyanazok a hagyaték ellen, a lefoglalt egyes tárgyaknak mint a hagyatéki vagyonhoz nem tartozóknak a végrehajtási zár alól leendő feloldása iránt igénykeresettel fel nem léphetnek 20

18. Tekintve, hogy a közjegyzői törvény 202. §-a kimondja ugyan azon általános elvet, miszerint a közjegyzői dijak azon szabályok szerint hajtandók be mint a birói dijak, de ez utóbbi szabályok valamely törvény által tüzetesen megállapitva nincsenek, következőleg az ily dijak végrehajtásánál felmerülő egyes kérdések a végrehajtás általános szabályaitól eltérőleg csak annyiban oldhatók meg, mennyiben az eltérés a kimondott elv mellőzhetlen következménye,

tekintve, hogy a birói végrehajtó dijai a ptrs 356. §. az 1871. 51-ik t. cz. 22. §. s az 1875. évi végrehajtói utasitás 22. §-a szerint, azon utasitás 28. §-ának, s illetve a birói ügyvit. szab. 210. §-nak azon esetét kivéve, midőn a végrehajtató a ptrs 90. §. alapján szegénységi joggal perelt, még akkor is, ha a végrehajtás hivatalból rendeltetett volna el, tehát mindenkor a végrehajtató által előlegezendők, s a 202. §. elvéből okszerűen nem következik, hogy oly esetben, midőn a közjegyzői dijak iránti végrehajtás forog fenn, a végrehajtó ily előlegezés s illetve dij és költségtérités nélkül legyen köteles a végrehajtást foganatositani,

Lap

tekintve, hogy e szerint a közjegyzői dijak iránti végrehajtás esetében a közjegyző a végrehajtási költség előlegezéstől csak akkor mentethetnék fel, ha azon előleg az államkincstár által lenne a biróságok irodai általányából vagy más alapból fizetendő, ezen előlegezés megengedhetősége és módozatai iránt azonban nem a biróságok vannak hivatva határozni,

tekintve végül, hogy az ingatlan vagyonra vonatkozó végrehajtási kérvény felszerelése tekintetében a ptrs 348—349. §§. követelményeitől kivételnek helye nem lehet, mivel különben a végrehajtásnak a nyolczadik czimben szabályozott perrendszerü foganatositása tétetnék lehetetlenné, mely okból azon szakasz követelményeitől az 1876. XV-ik t. cz. 58. §. szerint az adóbehajtásra nézve sem tétetett kivétel,

mindezeknél fogva a közjegyző mint birói megbizott által teljesitett eljárásért megállapitott dijak és költségek iránti végrehajtás esetében, ha a foganatositási költségeknek az államkincstárból, illetve a birósági irodai általányból leendő előlegezése, melynek megengedhetősége iránt nem a biróság határoz, megtagadtatik, azoknak sajátjából leendő előlegezésétől a közjegyző az uton és közjegyzői törv. 202. §. alapján sem menthető fel, sem pedig az ingatlanra vonatkozó végrehajtási kérvény felszerelése tekintetében a ptrs 348—349. §§-aiban előirt kellékektől részére kivétel meg nem állapitható. (Teljes ülési határozat) 22

22. A végrehajtás folyama alatt kinevezett zárgondnok által a végrehajtást szenvedett fél felhivási keresetére előterjesztett számadás s ennek folytán inditott eljárás nem tekinthetik oly számadási pernek, melyre a perr. 19. §. első bekezdése alkalmaztathatnék.

Ily eljárás folyamán a tszék által a követelés érdemében hozott határozat, melyben a zárgondnok számadása helyesnek kimondatik, az tisztje alól felmentetik; s jutalmi dija megitéltetik, végzés alakjában hozható 27

25. Tekintve, hogy a birósági végrehajtók számára 1875. szept. 10. 26020. sz. a. kiadott igazs. ministeri rendelet 17. §-ának azon rendelkezése: mely szerint a biróságok más biróság területén lévő végrehajtóknak csak illetékes biróságaik utján adhatnak megbizást, az ugyanazon székhelyen létező biróságokra nem alkalmazható: azon körülmény, hogy a bpesti tszék területén és székhelyén létező egyik járásbiróság, az általa mint perbiróság, által ingókra elrendelt végrehajtást, ugyanazon székhelyen létező egy másik járásbiróság területén a maga kiküldöttje által foganatosittatja, szabálytalanságot nem képez 29

31. A fizetési meghagyás jogerőre emelkedése után a végreh. összeg összeszámolása érdemében hozott végzés ellen más jogorvoslat mint semmis. panasz, a letéti kérvény felett hozott kiutalványozási végzés ellen pedig felfolyamodás megengedve nincsen.

A marasztalási határozat jogérvényre emelkedése s a végrehajtás kérelmezése után keletkezett, s a kielégités körül felme-

II. Fejezet.

Végrehajtás az ingóságokra.

III. Fejezet.

Végrehajtás az ingatlanokra.

Lap

következőleg az ily dijak végrehajtásánál fejmerülő egyes kérdések a végrehajtás általános szabályaitól eltérőleg csak annyiban oldhatók meg, mennyiben az eltérés a kimondott elv mellőzhetlen következménye,

tekintve, hogy a birói végrehajtó dijai a ptrs 356. §. az 1871. 51-ik t. cz. 22. §. s az 1875. évi végrehajtói utasitás 22. §-a szerint, azon utasitás 28. §-ának, s illetve a birói ügyvit. szab. 210. §-nak azon esetét kivéve, midőn a végrehajtató a ptrs 90. §. alapján szegénységi joggal perelt, még akkor is, ha a végrehajtás hivatalból rendeltetett volna el, tehát mindenkor a végrehajtó által előlegezendők, s a 202. §. elvéből okszerüen nem következik, hogy oly esetben, midőn a közjegyzői dijak iránti végrehajtás forog fenn, a végrehajtó ily előlegezés s illetve dij és költségtérités nélkül legyen köteles a végrehajtást foganatositani,

tekintve, hogy e szerint a közjegyzői dijak iránti végrehajtás esetében a közjegyző a végrehajtási költség előlegezéstől csak akkor mentethetnék fel, ha azon előleg az államkincstár által lenne a biróságok irodai általányából vagy más alapból fizetendő, ezen előlegezés megengedhetősége és módozatai iránt azonban nem a biróságok vannak hivatva határozni,

tekintve végül, hogy az ingatlan vagyonra vonatkozó végrehajtási kérvény felszerelése tekintetében a ptrs 348—349. §§. követelményeitől kivételnek helye nem lehet, mivel különben a végrehajtásnak a nyolczadik czimben szabályozott perrendszerü foganatositása tétetnék lehetetlenné, mely okból azon szakasz követelményeitől az 1876. XV-ik t. cz. 58. §. szerint az adó behajtására nézve sem tétetett kivétel,

mindezeknél fogva a közjegyző mint birói megbizott által teljesitett eljárásért megállapitott dijak és költségek iránti végrehajtás esetében, ha a foganatositási költségeknek az államkincstárból, illetve a birósági irodai általányból leendő előlegezése, melynek megengedhetősége iránt nem a biróság határoz, megtagadtatik, azoknak sajátjából leendő előlegezésétől a közjegyző az uton és közjegyzői törv. 202. §. alapján sem menthető fel, sem pedig az ingatlanra vonatkozó végrehajtási kérvény felszerelése tekintetében a ptrs 348—349. §§-aiban előirt kellékektől részére kivétel meg nem állapitható. (Teljes ülési határozat.) 22

28. A dolgok minőségét a polgári magánjog, s nem a tulajdon biztositása, s a hitel érdekében létesitett telekkönyvek határozván meg, a magánjog szerint ingatlannak tekintendő dolog jogi természetén nem változtat, hogy az telekkönyvbe van-e vagy nincs bevezetve.

Az idegen, még pedig egyébként is telekkönyvezett telken álló ház tehát ingóságnak nem tekinthető azon okból, mivel az a telekkönyvbe külön felvéve nincsen, vagy azért, mert másnak telkén áll 31

30. Az árverés megsemmisitését vonja maga után, ha végrehajtató fél ügyvédje, mint ilyen, s nem mint engedményese egyedüli

Az eljárás általános szabályai.

II. RÉSZ.

A m. k. Curia mint legfőbb itélőszék határozatainak

SOROZATA.

Polgári magánjog.

a) Dologbeli jog.

Lap

b) Kötelmi jog.

c) Családjog.

d) Öröklési jog.

Urbéri törvény.

Kereskedelmi törvény.

Váltójog.

Ősiségi nyiltparancs.

Telekkönyvi rendelet.

Lap

138. §-a értelmében csak a kérelmező s azon személyek, kik ellen nyilvánkönyvi bejegyzés által valamely jog szerzése, terhelése, átváltoztatása vagy törlése eszközöltetik, értesitendők, a jelzálogos hitelezők pedig a 2-ik pont szerint azon esetben igényelhetik az értesitést, ha a saját követelésükön valamely teher fekszik s ez tovább terheltetik vagy átengedtetik. Minélfogva az ellen, hogy adósuk birtokára, mások részére bekeblezés vagy előjegyzés engedtetik, felfolyamodási jogosultsággal nem birnak. 179

Polgári törvénykezési rendtartás.

1. Ha a tárgyaló biró a ptrs 89. §-a értelmében az ügyvédi meghatalmazást bekövetelni elmulasztotta s a tárgyalást a meghatalmazás előmutatása nélkül befejezte, de ez ellen felperes kifogást nem tett: alperest meg nem jelentnek tekinteni nem lehet 3

3. A perujitás megengedendő, ha az annak alapjául vett hagyatéktárgyalási jkönyvre az alapperben csak hivatkozás történt, de az előterjesztve nem lett, s a biróság által határozat hozatalánál figyelembe nem vétetett 6

5. 1. Ha árverés utján történt bérbeadás esetén a legtöbbet igérő a bérleti feltételeket tartalmazó árverési jegyzőkönyvet aláirja, a szerződés azonnal megkötöttnek, s a bérlő kötelezettsége beálltnak lévén tekintendő: a bérbeadó ennek folytán származott jogait érvényesitheti akkor is, ha utóbb a bérlő az árverési jegyzőkönyv alapján és az árverési feltétek értelmében kiállitott irásbeli szerződés aláirását megtagadta 9

7. 1. Az ügy érdemében való tárgyalást megelőzőleg a birói illetékesség ellen emelt kifogások tárgyalása folyamán előadottak, ha azok az illetékességi kifogás emelése után az érdemben eszközlött tárgyalás során ismételve fel nem hozatnak, az ügy érdemében hozandó itéletnél figyelembe nem vehetők.

2. Az ügyvédi dijak megállapitása a biróság hivatalos hatásköréhez tartozván, az elsőbiróság által tulságos mérvben megállapitott ügyvédi dijak, csupán azért, mert e részben a felek nem éltek jogorvoslattal, érintetlenül nem hagyhatók, hanem ha a felsőbb biróság által tulságosoknak találtatnak, a teljesitett munka arányában mérséklendők 16

8. Ha az adásvevés tárgyát képező dolog a vevőnek átadatott, az adásvevési szerződésben a vételár fizetésére semmi kötelezettség sem foglaltatik, az eladó tartozik bizonyitani, hogy a vevő az általa követelt vételárt nem fizette ki 18

13. Ha alperes a kereset alapját képező kötelezvénynek általa lett kiállitását és aláirását a per során beismerte, azon jogalapnak pedig, melyből ezen kötelezvény keletkezett, érvénytelen voltát, illetve azt, hogy ő az ezen kötelezvényben kifizetni kötelezett pénzösszeg értékét felperestől soha meg nem kapta s ekkép a

Váltóeljárás.

Kereskedelmi eljárás.

Gyám- és gondnoksági ügyekben való eljárás.

Csődrendtartás.

DÖNTVÉNYTÁR.

XXII.

DÖNTVÉNYTÁR.

A MAGYAR KIR. CURIA

SEMMITÓSZÉKI

ÉS

LEGFŐBB ITÉLŐSZÉKI OSZTÁLYÁNAK

ELVI JELENTŐSÉGŰ

HATÁROZATAI.

GYÜJTÖTTÉK:

Dr. DÁRDAI SÁNDOR,
a „Jogt. Közlöny“ szerkesztője.

ZLINSZKY IMRE,
királyi táblai biró.

XXII. FOLYAM.

BUDAPEST.
FRANKLIN-TÁRSULAT
MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.
1879.

Rec. June 15, 1903.

Franklin-Társulat nyomdája

I. RÉSZ.

A MAGYAR KIRÁLYI SEMMITŐSZÉK ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATAI.

A) Köztörvényi ügyekben.

1.

A keresetlevél azon hiánya, mikép abban a beperelt község birája nem neveztetett, pótoltnak tekintendő azáltal, hogy a kézbesités szabályszerüen megtörtént, s az idézett a tárgyalásra meg is jelent.

Hivatalbóli megsemmisités okául nem szolgál azon szabálytalanság, miszerint az itélet, elhalálozás, vagy elköltözés folytán meg nem idézhetett alperesek irányában is hozatott.

(1878. aug. 17. 21902. sz. a.)

L. Albert, Csomonya község birája s társai ellen 478 frt maradványföld váltságdijának fizetésére a mezőkászonyi jbiróság előtt sommás keresetet támasztott, melynek letárgyalása után még 1877. év május 24-én 6907. sz. a. itélet hozatott, mely ellen felebbezés használtatott, s ez 1878. febr. 26. felküldetett.

A kir. tábla 1878. május 28. kelt átirattal ez ügyet hivatalból észlelt semmiség alapján felterjesztette azon alapon, minthogy a keresetlevélben a községbiró vezeték- s keresztneve ki nem tétetett, s a hivatalos iratok szerint többen az alperestársak közül részint elhaltak, részint elköltözködtek s igy meg nem idéztethettek, s a jbiróság mégis itéletet hozott és pedig valamennyi alperes ellenében.

A semmitőszék itt a 304. §-t alkalmazhatónak nem találta;

mert a keresetlevél azon hiánya, hogy Csomonya község képviseletére hivatott birójának vezeték- s keresztneve ki nem tétetett, azáltal hogy a keresetlevél példányai s az idéző végzés nevezett község birája S. Jánosnak szabályszerüen kézbesittetett, és hogy ugyanaz, igazolt meghatalmazott ügyvédje K. Sándor által a tárgyaláson megjelenve érdemileg védekezett is, teljesen pótoltatott;

azon további szabálytalanság, pedig, hogy az itélet azon alperesek irányában is hozatott meg, kik részint elhalálozás, részint elköltözés miatt perbe idézhetők nem voltak, mint a 297. §. 16. p. alá eső s ekként a perr. 304. §-ban elősorolt hivatalból észlelendő esetek közé nem tartozó, hanem egyedül az illető felek illetve jogutódjuk által törvényes időn belül érvényesitendő kellő perorvoslat folytán figyelembe vehető alaki törvénysértés, a hivatalból való megsemmisités alapjául nem szolgálhat.

2.

A végrehajtást az átadás által megszűnt hagyatékra elrendelni egyátalán nem lehet; annálkevésbé lehet egyesség alapján oly végreh. végzés folytán, mely a hagyaték ellen intéztetett, a végrehajtást az egyességben meg sem nevezett örökösök ingatlanjaira folytatni s azok illetményét elárvereztetni.

(1878. decz. 21. 23370. sz. a.)

W. Miklós s neje Fr. Krisztina, M. Antal hagyatéka, M. Antalné született M. Vana és Gr. Julia ellen 600 frt erejéig végrehajtást kérelmezett, mely a deési tszék mint telekk. hatóság 1877. okt. 6. 4509. sz. végzésével elrendeltetett és 1878. május 8. foganatosittatott. Az árverés ellen H. Bálint mint M. Antalné s Gr. Ilia hagyatéki ügygondnoka 1878. aug. 4-én semm. panaszt adott be.

A semmitőszék az árverést a 4505. sz. végzéssel mindhárom rendü alperesre nézve, az első alperes M. Antal hagyatékára nézve pedig az előző egész végr. eljárást is, ideértve a bethleni jbiróság 1875. évi 130. sz. végreh. végzését s a végr. zálogjognak 1875. évi 703. sz. a. foganatositott bekebelezését, részben hivatalból megsemmisitette. (297. §. 1. 15. 21. p.)

Okok: Eltekintve az árverésnél felmerült azon szabálytalanságtól, hogy a bir. végrehajtó vevő nevében oly személyt fogadott el árverezőül, kinek meghatalmazása a perr. 553. §-hoz képest hitelesitve nincs, az árverés M. Antalné illetményére elrendelhető átalában nem volt; miután ezen alperesnek az alsó oroszfalusi 8. telekjben foglalt illetőségére a végreh. zálogjog bekebelezve nincs; s mert Gr. Ilia az árverési végzés kézbesitéséről szóló vétbizonyitvány szerint időközben meghalván, intézkedés nem történt arra nézve, hogy örökösei, s a mennyiben az örökösök még nem jelentkeztek volna, hagyatéka kinevezendő gondnok által az elrendelt árverésről értesittessenek, és mert

azon időben, midőn a végreh. alapjául szolgáló egyesség létrejött, néhai M. Antal hagyatéka már nem létezett s az örökhagyó M. Antal nevén állott ingatlan az alsó oroszfalusi 8. sz. telekjben már örököseire át volt irva, az állitott hagyatéki gondnok s gyám által a hagyaték átadása után megkötött egyesség alapján tehát eltekintve attól, hogy utóbbi gyámhatósági jogosultsága: az egyességet a kiskoru nevében megköthetni, — igazolva nincs, — a végrehajtást az átadás által megszünt hagyaték ellen elrendeli egyátalában nem lehetett; annálkevésbé lehetett pedig oly végzés alapján, melyben a végrehajtás a hagyaték ellen lett elrendelve, azt az egyességben

meg sem nevezett örökösök ingatlanaira folytatni, s azok illetményét biróilag elárvereztetni.

3.

A kereset tárgyát abból származtatott kártéritési igény képezvén, hogy az adófizető ellen foganatositott árverés nem a törvényes szabályok szerint tartatott meg s igy tisztán kártéritési kereset forogván fenn, a rendes birói illetőség s eljárás nincs kizárva. És ily ügyekben a kincstár képviselete nem az adófelügyelőt, illetőleg megyei tiszti ügyészt, hanem a kincstári jogügyek igazgatóságát illeti.

(1878. decz. 11. 22128. sz. a.)

F. Izidor, A. Antal adóvégrehajtó s a m. kir. kincstár ellen 1288 frt mint adófizetésből felmerült kártéritési összeg fizetésére a kassai tszék előtt pert inditott, melyben másodrendü alperes az illetőséget kifogásolta.

A tszék 1878. szept. 6. kelt végzésével annak helyt nem adott s alperest 10 frt perköltségben marasztalta.

Alperes semm. panaszszal élvén,

a semmitőszék azt elvetette, de a végzés perköltségre vonatkozó részét hivatalból megsemmisitette;

mert a kereset tárgyát nem az adófizetőn az adó kivetése, kezelése, vagy behajtása körül elkövetett sérelmek orvoslása, vagy az adófizetőnél netán lefoglalt tárgyakra 3-ik személy által támasztott tulajdoni igény, hanem felperesnek abból származtatott kártéritési igénye képezi, hogy az adófizető ellen foganatositott árverés a törvényes szabályok mellőzésével tartatott meg.

A kereset tehát tisztán kártéritési kereset, melyre nézve a birói eljárás kizárva nincsen, és melyre nézve a kincstárt nem az adófelügyelő, illetőleg megyei tiszti ügyész, hanem a kincstári jogügyek igazgatósága van hivatva képviselni; és minthogy a kár az elsőbiróság területén foganatositott árverésből származik, a kár helye pedig, mint egyszersmind a kártéritési kötelezettség teljesitésének helye, a perr. 35. §. szerint a biróság illetőségét megállapitja.

Minthogy azonban a perr. 251. §. szerint a vesztes fél perköltségben végrehajtás terhe alatt csak a végitéletben vagy oly végzésben marasztaltathatik el, a melylyel valamely ügy végmegoldást nyert, a birói illetőséget megállapitó közbeszóló végzéssel azonban jelen per végmegoldást nem nyert, ennélfogva a végzés idevonatkozó részét megsemmisiteni kellett.

4.

A cs. k. főudvarnagyi hivatalnak, államunkban a területenkivüliség kiváltságával biró személyek ügyeire kiterjedő hatósága ujabb törvényeink által megszüntetve nincs. Ily keresetéknek tekintendők azok is, melyek az egyházi patronátussal járó kötelezettségek teljesitésére vonatkoznak; és azért a rendes biróságok által hivatalból visszautasitandók.

(1878. decz. 28. 26281. sz. a.)

Miklósfalu községe, a magyaróvári uradalom tulajdonosa Albrecht főherczeg ő Fensége mint az ahhoz tartozó miklósfalvi r. kath. egyház kegyura ellen, az ottani kath. egyházi s lelkészi épületek jó karban tartásának terhe alóli feloldatása iránt a győri tszékhez keresetet adott be.

A tszék 1878. okt. 16. 11612. sz. a. végzéssel a további eljárást a perr. 8. §. *a)* p. értelmében beállitotta, mint a polg. biróságok hatásköréhez nem tartozót, s a keresetlevelet felperesnek visszaadatni rendelte.

Felperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a cs. k. főudvarnagyi hivatalnak, a köz- s népjog elvei szerint területenkivüliség kiváltságával biró személyek személyes ügyeire kiterjedő, előbb fennállott birói biróságát sem az 1868: 54. tczikkben foglalt polg. tkezési rendtartás, sem az azt életbeléptető 1869. márcz. 30-ki igazs. min. rendelet meg nem szüntette;

mert a kereset, mely annak itéletileg leendő kimondása iránt indittatott: hogy a miklósfalvi r. kath. egyházi s lelkészi épületeket kiigazitani és jókarban tartani az ottani község nem köteles, személyes keresetnek tekintendő; s azt azon körülmény, hogy az alperes a magyaróvári uradalomnak, melyhez Miklósfalu község is tartozik, tulajdonosa, birtokkeresetté nem minősiti; minthogy ezekszerint a kereset az eljáró biróság által a perr. 8. *a)* p. szerint azonnal hivatalból lett volna visszautasitandó, ugyanazon biróság — az általa is felhozott indokokból — szabályszerüleg határozott, midőn a keresetet az idéző végzés nem kézbesitése után felperesnek visszaadatni rendelte.

5.

A protestáns s unitárius házas felek közti vegyes házassági váléper az unitárius alperes ellenében, az unitária vallás elve szerint az egyházi s nem a polgári biró elébe tartozik.

(1878. decz. 10. 25157. sz. a.)

Br. Emilia, A. József ellen házassági kötelék felbontása iránt 1878. májusban a bpesti tszék előtt pert inditott, melyben 1878. szept. 10. 33094. sz. a. kelt itélettel, a felek közt 1871. november-

ben Pesten a r. kath. vallás szertartásai szerint létrejött házassági kötelék, engesztelhetlen gyülölség alapján, végkép feloldottnak kimondatott.

A kir. tábla, hova felebbezés történt, fentebbi eljárásban hivatalbóli semmiséget észlelt.

A semmitőszék a tszék itéletét az eljárással együtt hivatalból megsemmisitette (297. §. 3. p.) s felperest az 1868: 48. tcz. 1. §. értelmébeni eljárásra utasitotta;

mert a peres felek közül, kik eredetileg mint r. katholikusok léptek házasságra, a *B.* s *C.* okmányok szerint felperes az ágostai, alperes pedig az unitárius vallásra térvén át,

tekintve, hogy a keresztény vallásu vegyes házas felek közül az 1868: 53. tcz. 8. §. értelmében mindegyik fél a házassági kötelék felbontását tárgyazó perben, saját hitelveinek szabályai alá tartozik;

tekintve, hogy ugyanazon évi 48. tcz. 1. §. szerint a válóper az alperes illetékes birósága előtt kezdendő, s lefolytatandó, mely jelen esetben az unitária vallás elvei szerint csak az illető egyházi, nem pedig a polgári biróság lehet; miután alperesre a két felekezetü evangelikusok viszonyait szabályozó nyilt parancs rendeletei nem is alkalmazhatók.

tekintve, hogy a per ennek ellenére nem az alperes egyházi birósága előtt tétetett folyamatba; és igy miután a perr. 53. §. *i)* p. értelmében házassági perekben a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nincsen, a kereset most már a polgári biróság által elfogadható, s a per érdemlegesen letárgyalandó s elintézendő nem lett volna.

6.

A kötbér megfizetése s előleg visszaadása iránti keresetek, mint kártéritési természetüek, a perr. 35. §. első bekezdésének értelmében, a teljesités helyének illetőségéhez tartoznak.

(1878. aug. 28. 17510. sz. a.)

M. Adolf, K. Ignácz s társai ellen bizonyos munka teljesitése folytán a kikötött 200 frt kötbér s előleg fizetésére a szentendrei jbiróság előtt sommás pert inditott, melyben a birói illetőség kifogásoltatván,

A jbiróság f. év febr. 20. 2779. sz. végzésével magát illetéktelennek mondotta ki s felperest 12 frt 25 kr perköltségben marasztalta; mert alperesek nem ezen biróság területén laknak; a perr. 35. §-a pedig, melyre felperes hivatkozik, itt nem alkalmazható, miután felperes sem a szerződés teljesitése vagy érvényteleni-

tése, sem a teljesités elmulasztásából eredő kár megtéritésére, hanem csak a kikötött kötbér s előleg megfizetésére támasztott keresetet.

Felperes semm. panaszára,

A semmitőszék a neheztelt végzést megsemmisitette (297. §. 5. p.) s a jbiróság illetőségét a perr. 35. §. első bekezdése értelmében a teljesités helyéhez képest megállapitotta;

tekintve hogy a keresetileg igénybevett kötbér kártérités természetével bir, és a fizetett előleg visszaadása iránti követelés is hasonló tekintet alá esik.

7.

Ha az eljáró biróság előtt, a felek közt létrejött, s végrehajtás alapjául vett egyességben elintézett kérdésekre nézve kereset inditva nem levén, az egyesség az ügy birája előtt létrejöttnek nem tekintethetik.

(1878. decz. 5. 21371. sz. a.)

L. Mihály, L. Tamás ellen sommás visszahelyezés, illetőleg egy csür közös használatának megszüntetése iránt végrehajtást tett folyamatba, mely az illető bááni jbiróság által foganatosittatott is, mi ellen alperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a neheztelt végzést, a végreh. eljárást megsemmisitette; (297. §. 1 : 18. p.)

mert a kereset tárgyát sommás visszahelyezés képezvén, a közös használat végleges megszüntetése, és más a kereset tárgyát nem képező kérdések iránt 1878. jan. 26. létrejött egyesség a perr. 345. §. *f)* pontjának meg nem felel, miután az eljáró biróság előtt kereset, az egyességben elintézett kérdésekre nézve inditva nem levén, az egyesség az ügybirája előtt létrejöttnek nem tekinthető;

mert sem a felzet, sem az arra hozott végzésben a végrehajtás tárgya kellőleg megjelölve nincsen, a kiküldött eljárása pedig teljesen eltér az egyesség tartalmától is; s végre

mert az egyesség 4. pontja oly intézkedést, mely végrehajtás alapjául szolgálhatna, egyátalában nem tartalmaz; s ennélfogva felperes abból származó igényeit esetleg csak per utján érvényesitheti.

8.

A cseléd s gazda közti viszonyból eredő szolgálati bérhátralékok iránti követelések, a közigazgatási hatóság körébe tartoznak, tekintet nélkül arra: vajon ily elintézés a szolgálat tartama, vagy annak megszünte után vétetik-e igénybe.

(1878. decz. 5. 24772. sz. a.)

Özv. T. Györgyné, L. Sámuel ellen 40 frt 60 kr szolgálati bérhátralék iránt a szigetvári jbiróság előtt keresetet támasztott,

melyet a biróság elfogadott s 1878. május 11. kelt itélettel ellátta, mi ellen felebbezés használtatott.

A kir. tábla 1878. nov. 5-én hivatalbóli semmiség alapján felterjesztette.

A semmitőszék a jbirósági itéletet az azt megelőző egész eljárással együtt hivatalból megsemmisitette (297. §. 2. p.) s felperest a közig. hatósághoz utasitotta;

tekintve, hogy az 1877. február 3-án beadott jelen keresettel cseléd és gazda közötti viszonyból eredő szolgálati bérhátralék vétetik követelésbe; az ily vitás kérdések elintézésére pedig az 1876: 13. tcz. 115., 118. §§. szerint arra való tekintet nélkül, vajon az elintézés a szolgálati viszony tartama alatt, vagy ennek megszünte után vétetik-e igénybe, átalában a közigazgatási hatóságok illetékesek.

9.

A végelválásra irányzott per, vegyes házasságbeliek közt, alperes illetékes birósága előtt érvényesitendő abban az esetben is, ha az ágy-asztaltóli elválásra nézve közöttük valamely polgári biróság előtt egyesség jött is létre.

(1878. deczember 30. 3440. sz. a.)

Tr. Hermine, Tr. József ellen a házassági kötelék végfelbontása iránt a pozsonyi tszékhez keresetlevelet adott be, melyre nézve a tszék 1878. okt. 30. 22647. sz. végzésével magát illetéktelennek mondotta ki.

Felperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a keresetlevélhez csatolt esketési bizonyitvány szerint fel- és alperes között a házasság a r. kath. vallás hitelvei szerint köttetett meg;

mert felperes a maga részéről igazolta ugyan, hogy az evangelikus hitvallásra tért át, azt azonban, hogy alperes is más oly vallásra tért volna át, melynek válópereire nézve a polgári biróságok illetékesek, mivel sem igazolta;

mert eszerint azon házasság, melynek végleges felbontása czéloztatik, vegyes házasságnak tekintendő; a vegyes házassági válóperek pedig, a mennyiben a házassági kötelék érvényességét, és az ideiglenes elválást, vagy végfelbontást tárgyazzák, az 1868: 48. tcz. 2. §. szerint alperes illetékes birósága előtt inditandók meg, és erre nézve azon körülmény, hogy fel- s alperes közt az ágy-asztaltóli elválásra nézve már a korneuburgi cs. k. jbiróság előtt egyesség jött létre, különbséget azért nem tesz, mivel az egyesség szerint

csupán ideiglenes elválás történt, a végelválásra irányzott per tehát a felhivott törvényben előirt, az alperes birósága előtt érvényesitendő előfizetés fokozaton még keresztül nem ment.

10.

Van-e a semmitőszék arra hivatva, hogy a magyarországi biróságok egyes ügyekbeni illetékességük igazolásául, külföldi biróságok részére bizonylatot szolgáltasson ki?

Erre következő elvi határozat mondatott ki.

Tekintve, hogy azon esetek, melyekben a kir. semmitőszék a hazai biróságoknak egyes ügyekbeni illetékessége felett határozni hivatva van, a perrend. szabályaiban, s jelesen annak 50. 99. és 297. §§-ban foglaltatnak, ezen eseteken kivül pedig a' perrend nem tartalmaz oly intézkedést, melyszerint a kir. semmitőszék hivatva lenne a hazai biróságoknak az egyes ügyekbeni illetékességéről, akár magán felek, akár hatóságok kérelmére határozni, sem pedig a perrend 543. §-a a kir. semmitőszéket a fentemlitett eseteken kivül ily határozatra, illetve az illetékességről mint jogi kérdésről, s nem tényről bizonyitvány kiállitására fel nem jogositja.

Annálfogva a magyarországi biróságok egyes ügyekbeni illetékessége igazolásául, külföldi biróságok részére bizonylat kiszolgáltatása a kir. semmitőszék hatásköréhez nem tartozik.

(1879. jan. 21. 664. sz. a.)

Jogesetül szolgált:

Br. Siegfried budapesti bej. kereskedő, W. C. F. braunschveigi kereskedő ellen 620 frt tölgykéreg vételár megfizetésére, *A.* alatti levél alapján a budapesti keresk. tszék előtt pert inditott, a keresk. törv. 258. §. 1. p. a 322. 324. §§. s az eljárási rend. 5. §. 2. pontjára való hivatkozással. Alperes a braunschveigi tszék utján megidéztetett, de meg nem jelent s ellene a perr. 111. §. alapján 1877. évi 78834. sz. a. marasztaló itélet hozatott, mely jogerőre emelkedvén, a budapesti keresk. tszék 1878. jan. 21. 4974. sz. végzésével a végrehajtást elrendelte, és foganatositása végett a m. k. igazságministerium utján a braunschweigi keresk. s városi tszékhez áttétette. Ettől megbizottja Magnus jogtudor utján felperes azon utasitást, illetve meghagyást nyerte: hogy annak kimutatásául, vajon a perben eljárt m. kir. keresk. tszék, a magyarországi törvények szerint illetékes volt-e ezen perügy ellátására; és jelesül: vajon a keresetlevélhez csatolt *A.* alatti levél az itteni törvények szerint, a birói illetőség megállapitásának alapjául szolgálhatott-e, s fenforgó esetben szolgált-e? jobb, illetve bővebb adatokat, például felsőbb birósági bizonyitvány által nyujtson.

Ennek folytán Br. kérvényt adott be a budapesti keresk. tszékhez, mely azt 1878. decz. 31. kelt jelentése mellett a semmi-

tőszékhez felterjesztette, felperes kérelme oda irányulván: hogy a semmitőszék határozatilag mondaná ki mindazt, mit a braunschveigi tszék a budapesti illetékesség igazolásául igényel, t. i. hogy az az A. levél alapján egészen helyesen tekintette magát fenforgó ügy ellátására illetékesnek.

A semmitőszék illető tanácsa azonkivül, hogy kimondotta: miként jelen esetben a birói illetőség kérdése többé megállapitás s határozat tárgyát nem is képezheti, miután alperes szabályszerü idéztetése daczára, meg nem jelenése folytán, a perr. 111. §. alapján hozott s jogerőre emelkedett itélettel befejezett perben, az eljáró keresk. tszék illetékessége nem kifogásoltatott s eszerint az a perr. 51. §. 2. pontjánál fogva is már illetékessé vált; egyszersmind a fent közlött plenaris határozat indokaiból kifejezte azt is, hogy jelen ügyben kért határozathozatal a semmitőszék hatásköréhez nem tartozik. Ennek folytán felperes kérvényét az igazs. ministeriumhoz mint ily ügyekben intézkedésre egyedül hivatotthoz, felterjesztetni rendelte.

11.

Tekintve, hogy a prrdts 510. §. szerint a hazai választott biróságok végrehajtás elrendelésére hivatva nincsenek s ennélfogva az azok által hozott végrehajtási végzések joghatálylyal nem birnak, foganatositandók-e a hazai biróságok által a bécsi tőzsde választott biróságának végrehajtási végzései, a monarchia másik felével szemben törvényileg fennálló jogviszonosság alapján vagy sem?

Ezen kérdés következőleg döntetett el:

Habár a perrend 62. s 63. §§. szerint a viszonosság a monarchia másik államára nézve törvényileg meg van állapitva, s ebből folyólag a bécsi tőzsde választott biróságának marasztaló itéletei is végrehajtás tekintetében ugyanazon elbánásban részesülnek, mint a hazai választott biróságok által hozott itéletek;

mindazonáltal a viszonosság elvéből még sem következtethető az, hogy a végrehajtás elrendelése tekintetében az ottani választott biróságok határozatának nagyobb joghatály tulajdonittassék, mint a hazai választott biróságok által hozott határozatoknak, s ebből folyólag,

tekintve, hogy a perr. 510. §. szerint a hazai választott biróságok a végrehajtást el nem rendelhetik, hanem azt, a nyertes félnek, a birói közhatóságnál kell kieszközölnie:

a bécsi tőzsde választott biróságának végrehajtási végzései a hazai biróságok által sem foganatosithatók.

(1879. január 24. 2346. sz. a.)

Az alkalmul szolgált jogeset következő:

V. S. bécsi kereskedő, M. Lajos budapesti kereskedő ellen 513 frt 22 kr iránt a bécsi tőzsdebiróságnál marasztaló itéletet

nyervén, az végrehajtást is rendelt, s foganatositása végett a budapesti keresk. tszéket kereste meg.

A keresk. tszéket 1868. okt. 16. 80110. sz. a. az elrendelt végrehajtás azonnali foganatositására végrehajtóját kiküldötte, 90 nap alatt teendő jelentés kötelessége mellett; minek folytán a foglalás foganatosittatott.

Alperes semm. panaszára,

A semmitőszék a fent közlött plenáris elvi határozatnak megfelelőleg a tszék végzését s végrehajtás foganatositását megsemmisitette (297. §. 1. p.);

mert habár a perr. 62. 63. §§. szerint a viszonosság a monarchia másik államára nézve törvényileg meg van állapitva, s ebből folyólag a bécsi tőzsde választott biróságának marasztaló itéletei is végrehajtás tekintetében ugyanazon elbánásban részesülnek, mint a hazai választott biróságok által hozott itéletek: a viszonosság elvéből még sem következtethető az, hogy a végrehajtás elrendelése tekintetében az ottani választott biróságok határozatainak nagyobb joghatály tulajdonittassék, mint a hazai választott biróságok által hozott határozatoknak;

s tekintve, hogy a perr. 510. §. szerint a hazai választott biróságok a végrehajtást egyátalában el nem rendelhetik, hanem azt a nyertes félnek a birói közhatóságnál kell kieszközölni:

a kir. tszék szabálytalanul járt el, midőn a bécsi tőzsde választott birósága által hozott végreh. végzés foganatositására végrehajtóját kiküldötte;

magától értetvén, hogy a mennyiben felperes a bécsi tőzsde választott biróságának itélete alapján, az ügy rendes biróságánál végrehajtást rendelő végzést eszközöl ki, ez minden akadály nélkül lesz foganatositható.

12.

Ujitott perben az elsőbiróság a perujitásnak helyt nem adván s igy az ügy érdeme felett ujabb itéletet nem is hozván, a felebbviteli biróság hivataiból semmiséget követ el, midőn azon ügyben a perujitásnak helytadván, az ügy érdeme felett is határoz.

(1879. jan. 14. 26965. sz. a.)

Szolnok városa, Br. Sámuel ellen 207 frt iránt a volt szolnoki tszék előtt ujitott pert kezdetett, melyben a karczagi illetékessé vált tszék jun. 18. 1877. kelt itélettel a perujitásnak helyt nem adott és az alapperben a szolnoki tszék által 1872-ik évben hozott itéletet továbbra is egész terjedelmében fentartotta s felperest 35 frt perköltség fizetésére kötelezte. Ez e. ujitó felperes felebbezett.

A kir. tábla 1878. márcz. 27. 54247. sz. a. az első itéletet megváltoztatván, a perujitásnak helytadott, s az alapperbeni itélet hatályon kivül helyezésével, alperest a keresetben s a kamatokban elmarasztalta.

A legfőbb itélőszék — további felebbezésre — az ügyet felülvizsgálat alá vevén, azt hivatalból észlelt semmiség alapján felterjesztette; mert az elsőbiróság a perujitásnak helyt nem adva, az ügy érdeme felett nem is határozhatott, a kir. tábla pedig a perujitás megengedésével, elsőbir. szabályszerü érdemleges itélet hiányában, határozott érdemlegesen.

A semmitőszék a kir. tábla itéletét hivatalból megsemmisitette; (297. §. 1. p.)

mert az elsőbiróság a perujitásnak helyt nem advân, az alapperben eldöntött ügy érdeme felett ujabb itéletet nem hozott, a másodbiróság tehát a midőn a perujitásnak helyt adott, az alapperben eldöntött ügy érdeme felett, elsőbir. itélet hiányában nem itélhetett, hanem az elsőbiróságot kellett volna utasitania, hogy a perujitás kérdésének jogerejü eldöntése után, az alapperben eldöntött ügy érdeme felett hozzon itéletet.

13.

1. Helyhatósági bizonyitványnyal csak az levén igazolandó, hogy valamely ismert alperes tartózkodási helyét felfedezni nem sikerült, midőn az ellenfél örökösei ismeretlenek, ennek igazolására helyhatósági bizonyitvány nem igényeltetik.

2. Nem képez hivatalból észlelendő semm. esetet, ha felperes a perbe vont egyén haláláról a kézbesitési ivből nyervén tudomást, csak ezután kérte ismeretlen örököseit ügygondnok s hirlapi hirdetmény utján megidéztetni.

(1879. január 14. 25553. sz. a.)

A kir. jogügyek igazgatósága, R. Sándor ellen 305 frt 88 kr iránt inditott per, fokozatos felebbezések folytán a legfőbb itélőszék elébe került, mely az alsóbiróságok eljárásában hivatalbóli semm. esetet észlelt, mert az ügygondnok kirendelésére nézve a perr. 268. §. szerinti eljárás mellőztetett, mert felperes az elhalt alperest személyesen idéztette; mert az örökösök ismeretlen volta sincs helyhatósági bizonyitványnyal igazolva.

A semmitőszék itt a 304. §-t nem találta alkalmazhatóknak;

mert az, hogy felperes a keresetet R. Sándor ellen intézte s csak azután, hogy a kézbesitési ivből annak haláláról meggyőződött, kérte annak ismeretlen örököseit ügygondnok s hirlapi hirdetmény utján megidéztetni, a perr. 368. 269. §§-nak szellemével nem ellenkezik;

mert továbbá akkor, a midőn felperes azt állitja, hogy ellen-

felének örökösei ismeretlenek, helyhatósági bizonyitványra szükség nincs, minthogy a perr. 268. *a*) p. szerint ily bizonyitványnyal csak az igazolható, hogy valamely ismert alperes tartózkodási helyét felfedezni nem sikerült, de nem az is, hogy az örökös személye ismeretlen.

14.

1. Hivatalból figyelembe veendő semmiségi esetet képez, ha a hagyatéki- vagy ügygondnok dijai peren kivül nemcsupán megállapittatnak biróilag, hanem az illető a megállapitott gondnoki dijaknak végrehajtás terhe alatti fizetésére is köteleztetik.

2. Semmiségi okul szolgál, ha a biróság a gondnok dijait s költségeit oly aránytalanul csekély összegben határozza meg, mikép ezt a gondnok által tett készkiadások tetemesen tulhaladják.

(1879. jan. 15. 2705. sz. a.)

B. József hagyatéki ügyében,

a budapesti tszék vagyon hiányából a hagyatéki eljárást beszüntette, és B. Sándor budapesti ügyvéd mint hagyatéki gondnok diját s költségeit 20 frtban állapitotta meg, és B. Katalin egyedül jelentkezett örököst annak végrehajtás terhe alatti fizetésére kötelezte.

B. Sándor jtudor ügyvéd, a megállapitott dij s költség csekélysége miatt semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a tszék végzését hivatalból megsemmisitette;

mert a hagyatéki vagy ügygondnok dijai peren kivül biróilag csak megállapitandók levén, a tszék nem járt el a perrend szabályai szerint, midőn B. Katalint a megállapitott gondnoki dijaknak végrehajtás terhe alatt leendő megfizetésére kötelezte; továbbá

mert a gondnok által beterjesztett, s adatokkal támogatott felszámitás szerint, az általa ezen ügyben tett készkiadások a részére megállapitott 20 frt összeget tetemesen tulhaladják; a tszék tehát a gondnok dijait s költségeit aránytalanul csekély összegben határozta meg.

15.

Az orvosi szolgálatokért járó dijak megfizetése iránti keresetek, az összegre való tekintet nélkül, sommás eljárásra tartoznak.

(1879. január 15. 25481. sz. a.)

Özv. E. Józsefné mint sz.-fehérvári orvos E. József jogutódja, M. Ferencz budapesti ügyvéd mint Fehérvárott elhunyt M. Aloizia álalános örököse ellen 340 frt a néhai E. József orvos által teljesitett orvosi gyógykezelés után járó dij megfizetésére a sz.-fehérvári tszék előtt pert inditott, melyben alperes kifogásolta az illetőséget.

A tszék felperest sommás perutra utasitotta.

Felperes közbevetett semmiségi panasza folytán

A semmitőszék azt vizsgálat alá vette és elvetette,

minthogy a kereset tárgyát orvosi dij képezi; és minthogy a munkadijak iránti keresetek, melyek közé az orvosi szolgálatokért járó dijak is tartoznak, a perr. 93. §. *k)* tétele értelmében, az öszszegre való tekintet nélkül, a sommás eljárásra utalvák.

16.

A perrend 50. §-a szerint elintézendő illetőségi összeütközést nem képez, ha egyik törvényszék a másiknak megkeresését teljesiteni vonakodik.

(1879. január 15. 27239. sz. a.)

K. Andrásnak, N. Ferenczné ellen 407 frtos ügyében a volt ungvári tszék által a nyiregyházi tszék Kr. Gyula nyiregyházi lakos mint tanunak kihallgattatása végett megkerestetett, mi teljesittetvén, a tanu dija általa 5 frtban megállapittatott, s annak behajtása végett az ungvári helyett életbelépett beregszászi tszék megkerestetett.

A beregszászi tszék ezen ismételve megujitott megkeresés folytán, felperes e. végrehajtást rendelt, de az vagyon hiányából sikerre nem vezetett, miről a nyiregyházi tszéket értesitette, és kiküldött végrehajtójának 2 frtban megállapitott diját Kr. Gyulától behajtatni kérte. A nyiregyházi tszék ennek a perr. 208. §. alapján ellenmondott, s miután a beregszászi tszék előbbi kivánatához ragaszkodott, a perr. 50. §. hasonlóságánál fogva, illetőségi összeütközésnek tekintett jelen ügyet felterjesztette.

A semmitőszék itt az 50. §. alkalmazásának helyét nem találta;

mert: abból, hogy a nyiregyházi tszék a beregszászinak a foganatositott végrehajtás költségei behajtása iránti megkeresését teljesiteni vonakodik, a biróságok között illetőségi összeütközés, mely a perr. 50. §. szerint lenne elintézendő, nem származik. A birósági megkeresések esetébeni eljárásról a perr. 60. §. rendelkezik; a biróság tehát e §. értelmében azt teljesiteni köteles.

17.

A megkeresett telekk. hatóság a perbirájának végzését, a mennyiben telekk. akadály nem forog fenn, egészben és feltétlenül köteles foganatositani.

(1879. január 21. 2654. sz. a.)

W. s L. czég, Cz. János és neje Katalin ellen végrehajtási ügyet tett folyamatba, melyben a per. birája megkereste a kaposvári törvényszéket mint telekk. hatóságot a végreh. zálogjog bekebelezése iránt.

A megkeresett tszék végzésével azt teljesitendőnek találta, a mennyiben Cz. János 2. sz. a. *A.* + 1283. hsz. a. ingatlan illetőségére mint fő és 237. sz. alatti illetőségére mint mellék jelzálogra a zálogjog 41 frt tőke, kamatai s perköltség erejéig bekebeleztetni kéretett. Ellenben a megkeresésnek helyt nem adott, a mennyiben a zálogjog az egész követelés erejéig, és pedig Cz. Jánosnak a 2. sz. telekjben felvett egész telekbőli $^{2}/_{4}$ kültelki illetőségére, ugy a 2. sz. a. 1283. hr. sz. és a 237. hr. sz. alatt foglalt egész ingatlanokra bekebeleztetni czéloztatott. Mert az egyetemleges marasztalás ki nem tüntetvén, a végreh. zálogjog csak a követelés fele részének erejéig volt bekebelezhető; továbbá mert a 2. sz. telekjben egy egész urbéri telek van bejegyezve, melyből Cz. Jánost $^{1}/_{2}$ rész illeti, mely egész fél részre zálogjog szerezhető, de ezen jutalék egy részére, vagyis alperes $^{2}/_{4}$ kültelki illetőségére — nem (telekk. rend. 57. §.); — mert végül az 1283. és 237. hr. sz. alatti ingatlanok, alperesen kivül még több mások közös tulajdonát képezik, ezen közös tulajdonosok ellen azonban végrehajtás elrendelve nem levén, a végrehajtási zálogjoggal csakis alperes illetősége terhelhető.

Ez ellen felperes czég semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a tszék végzésének elutasitó részét megsemmisitette s azt ez irányban ujabb végzés hozatalára utasitotta;

mert a mennyiben telekkönyvi akadály fenn nem forog, a megkeresett telekkönyvi hatóság a perbirájának végzését egészben s feltétlenül köteles foganatositani; miután ennek felettes hatósága nem levén, végzésének tartalmát saját felülvizsgálatának tárgyává nem teheti. Egyébként pedig a perbirájának végzésével a végrehajtás nem is lett egyedül Cz. János, hanem ez és felesége K. Katalin ellen együttesen elrendelve;

s mert ugyanazon végzéssel a végreh. zálogjog az inkei 2. sz. tjkönyv *A. I.* a. birtoktestére rendeltetvén bekebeleztetni: az, hogy e birtok állománya nem eléggé pontosan jelöltetett meg, a bekebelezés megtagadására okul nem szolgálhat.

Azonban végzés ezen hiányossága miatt a telekk. tanács a semm. panasz költségeinek megtéritésére nem köteleztethetett.

18.

1. A semmitőszék teljes tanácsülésében következő elvi kérdések kerültek szőnyegre:

Ha a váltóbirtokos a kibocsátó s előzők ellen nyert marasztaló itélet alapján, a végrehajtást csak azok egyike ellen foganatositja,

megszakitja-e ezen cselekvénye által a végrehajtási jog elévülését (p. t. r. 378. és v. e. r. 87. §.) azon adós társak tekintetében is, kik ellen a végrehajtást nem foganatositotta?

II. Megszakitja-e a végrehajtási jog elévülését a valóban teljesitett végrehajtási cselekvény, ha ezt a végrehajtató utóbb feltétlenül megszüntette?

Ezen kérdések a plénumban következőleg döntettek el, és pedig az

I. Tekintve, hogy a váltóbirtokos az egyetemleg elmarasztalt váltóadósok közül, kik ellen a végrehajtás már elrendeltetett, azt tetszése szerint azok bármelyike, vagy mindnyája ellen is foganatosithatja;

tekintve továbbá, hogy a perrend 378. §-ában a végrehajtási jog elévülésére vonatkozó rendelkezésnek okát azon vélelem képezi, miszerint azon követelés, melynek behajtása végett a végrehajtás elrendeltetett, fizetés által vagy egyéb módon megszünt: (Váltóeljárás 87. §.) ezen vélelem azonban helyt nem foghat azon esetben, a midőn a váltóbirtokos az egyetemlegesen, következve egyenlően kötelezett adóstársaknak csak egyike ellen is a végrehajtást foganatositotta;

tekintve végre, hogy az egyik adóstárs ellen megkisérlett végrehajtás sikertelensége a többi egyetemleg marasztalt adóstárs ellen, az egyetemlegesség fogalmánál fogva, nem a végrehajtás megujitását, hanem annak csupán folytatását vonhatja maga után:

ezeknélfogva a váltóbirtokos azon esetben, ha a kibocsátó s a többi előzők ellen nyert marasztaló itélet alapján a végrehajtást csak azok egyike ellen foganatositja, ezen cselekménye által megszakitja a végrehajtási jog elévülését azon adóstársak ellenében is, kik ellen a végrehajtást nem foganatositotta.

II. Tekintve, hogy a végrehajtási jog elévülését a végrehajtásnak megkisérlése megszakitja:

tekintve továbbá, hogy a végrehajtató, ki valamely valóban teljesitett végrehajtási cselekvénytől feltétlenül eláll, ezen csupán a végrehajtási eljárás módozatait érintő lépései által nem enyészteti el a végrehajtás megkisérlése iránti tényét:

ezeknélfogva a valóban teljesitett végrehajtási cselekvény, habár ezt a végrehajtató utóbb feltétlenül megszüntette is, a végrehajtási jog elévülését megszakitja.

(1879. febr. 4. 1027. sz. a.)

Ezen két elvi kérdés szőnyegre hozatalát következő jogeset idézte elő:

P. Hortensia mint S. Kálmán engedményese, B. Algernon orsz. képviselő ellen 1248 frt 54 krt erejéig 1878. nov. 23. beadott kérvénynyel a budapesti váltó tszéknél folytatólagos végrehajtást intéztetett.

A váltó tszék 1878. nov. 29. 91883. sz. a. azt alperes összes ingóságaira, különösen képviselői járulékaira is elrendelte s annak M. Vilmos jtudor ügyvéd közbejöttéveli foganatositására birósági végrehajtóját kiküldötte.

Megjegyeztetett, mikép előbbi végrehajtási jkönyv tanusága

szerint, végrehajtást szenvedő ellen az utolsó végrehajtási lépés 1876. évi márczius 11-én foganatosittatott s igy felperesnek az 1875. évi 85090. sz. marasztaló határozaton alapuló 1875. aug. 28-án megkisérlett váltóvégrehajtási joga még el nem évült: és hogy alperes felülfoglalt ingóságai 474 frtra becsültetvén, azok a felperesi követelés fedezésére elégséges alapnak nem mutatkoztak, miért a folytatólagos végrehajtásnak helye volt. Megjegyeztetik továbbá, mikép felperes jogelődje 1876. évben az érintett végrehajtástól feltétlenül elállott, miből némelyek azt vélik következtethetni, hogy az elévülési folyam szempontjából az ugyanazon tekintet alá lenne vehető, mintha az elrendelve sem lett volna.

Alperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a neheztelt végzést következményeivel együtt megsemmisitette; (Váltóelj. 91. §. *b)* p.)

mert P. Hortensia a végrehajtáshoz való jogát arra alapitja, hogy a «Kisbirtokosok földhitelintézete» mint pernyertes váltóbirtokos, a keresetbeni váltót 1248 frt 54 krra számitott értékben, végrehajtási jogával együtt S. Kálmánra forgatmányozta, ez pedig ebbeli összes jogait neki (P. Hortensenek) engedményezte volna; azt azonban, hogy Sz. Sándor, ki a váltót a «Kisbirtokosok földhitelintézetének» nevében S. Kálmánra forgatmányozta, erre jogositva lett volna — nem igazolta.

19.

A semmitőszék teljes tanácsülésében következő kérdések kerültek szőnyegre s döntetett el elvi határozatokkal:

I. Ha az örökségre jogositott egyik örökös által, a hagyatékhoz tartozó összes ingó s ingatlan vagyon közös és osztatlan birtoklásában s használatában levő többi örökös társak ellen, osztályrészének megitélése s kiadatása iránt folytatott perben, annak folyama alatt, az alperesként perbe vont örökös társak egyike ellen, illetve annak elhalálozása folytán hagyatékára nézve csőd nyittatott meg, a folyamatban levő per, a csődtörv. 2. §. értelmében, a csődbirósághoz átteendő-e vagy sem? Avagy ily esetben hivatva van-e a perbiróság azt tovább is folytatni és a csődperügyelőnek utólag lett beidéztetése megtörténtével, itéletét a hagyaték csődtömegére is kiterjeszteni? (26721. számhoz).

Erre a következő döntvény hozatott:

Tekintve, hogy a csődrendt. 2. §. értelmében a csődbiróság illetékessége alá csak a bukott vagyonát illető perek vonhatók, a bukottra nézve megnyilt örökség pedig, mielőtt osztályrésze megállapittatott és átadatott, ily vagyonnak nem tekinthető;

tekintve, hogy ezzel kapcsolatosan, a csődrendt. 19. §-ban kimondatik, mikép ha a bukottat valamely örökség illeti, az őtet illető résznek kiadása az 1836: XIV. tczikk, illetve jelenleg az ennek helyébe lépett mostani örökösödési eljárás szabályai szerint eszközlendő; miből önként következik, hogy ily esetben is az örökség átadására, s a netán felmerülendő örökösödési perek elintézésére, nem a csődbiróság, hanem a polgári törv. rendtartás szabályai szerint illetékes rendes biróság van hivatva:

ezek szerint tehát, ha az egyik örökös által, a hagyatéki vagyon közös és osztatlan birtokában levő többi örökös társ ellen, osztályrészének megitélése s kiadása iránt inditott perben — annak folyama alatt — az alperesként perbevont örökös társak egyikének vagyonára, illetve hagyótékára nézve csőd nyittatott, a folyamatban levő per a csődbirósághoz át nem tehető.

(1879. márcz. 5. 2621. sz. a.)

Jogesetül szolgált:

Z. Lajos, mint K. Paulin gyámja, K. Antal ugyis mint kisk. testvérei Erzsébet s Anna gyámja, K. Pál és Lámos, K. Mathild I. r. és K. Nándor Julia II. r. alperes ellen, a néhai K. Eszter után háromlott örökség kiadása iránt a selmeczi volt tszék előtt pert inditott, mely az ipolysági előtt fejeztetett be. 1878. márczius 27-én 1205. sz. itélettel, mely ellen felperes s I. r. alperesek felebbeztek.

A kir. tábla 1878. decz. 3. felterjesztette hivatalból észlelt semmiség alapján, és azon okból, mert ezen perben a Curia által 1875. évben részben t. i. miután felperes kiskorunak édes anyja utáni öröksége, annak misége s mennyisége és annak kiadása végérvényesen megállapittatott s itéltetett, csupán az ingatlan időközbeni jövedelmei, ezek után járó urbéri kármentesitési s egyéb követelésekre, ugy a beszámittatni kivánt kiadásokra vonatkozólag elrendelt ujabb bizonyitási eljárás folyamában, egyik örökös K. Antal elhalván, hagyatéka ellen csőd nyittatott 1875. május 4-én, mind a mellett a tszék arra nézve a csődtörv. 2., 24., 47. §§-ok szerint az eljárást félben nem szakitotta, s felperest e részbeni keresetével a csőd eljárásra nem utasitotta, hanem a csődperügyelő utólagos beidéztetésével a póttárgyalást megtartotta, és K. Antal csőd alá jutott hagyatékára vonatkozólag is itéletet hozott.

A semmitőszék fentebbi eljárás folytán a perr. 304. §-a alkalmazásának helyét nem találta;

tekintve, hogy a jelen öröködési pernek tárgyát a kiskoru felperesre édesanyja néhai K. Eszter után háromlott örökség s járulékai kiadása, illetve ama ingatlanok s ingók megitélése képezi, melyeket K. Antal I. r. alperes perbevont érdektársaival az elhalt K.

Eszterrel mint testvérükkel közös s osztatlan állapotban birtak, s annak elhaltával, felperes kizárásával megtartották, és hogy azt ezen közös osztatlan állapotban jelenleg is birják és használják;

tekintve továbbá, hogy a jelen per a fennérintettek szerint, a fő és lényeges kérdésekre nézve, a csőd megnyitása előtt már végérvényesen mindannyi alperes irányában elintéztetett, és hogy annak jelenlegi tárgyát csakis a keresetbe vett főtárgynak járulékai képezik, az tehát mint a főtárgygyal szoros összefüggésben álló kérdés csakis azon biróságok által intézhető el helyesen, melyek a főkérdések felett már határoztak; valamint az is, hogy a kereset mindannyi alperesre nézve ugyanazon egy jogalapon nyugszik, s ennélfogva az összes alperesekre nézve egy itélettel volt eldöntendő;

következőleg, hogy a fenforgó örökösödési perre nézve, miután abban több alperes társak egyetemleges kötelezettségben állanak, az egyik alperes társ elleni csőd megnyitása miatt az 1840 : 22. tczikk 2. 24. 47. §§. rendelkezései, figyelemmel ugyanazon törvény 19. §. tartalmára, nem alkalmazhatók, hanem a vagyonbukottat illetőleg egyedül a most idézett 19. §-ban előirt eljárás, illetve az ügynek végérvényes elintézése után, annak a csődbirósághoz osztályozás végetti áttételét vonhatja maga után.

20.

II. Ha a per a zárlati végzés kézbesitésétől számitva 30 nap alatt meg nem indittatott, lehet-e a zárlat megszüntetését a prtdts 335. §. alapján akkor is kérelmezni, midőn a biróság a zárlat elrendelése ellen beadott kifogások felett még jogérvényesen nem határozott?

Ez következő elvi határozattal intéztetett el.

Tekintve, hogy a zárlat elrendelése ellen beadott kifogások folytán a tárgyalás eredménye szerint a biróságnak aziránt kell határozni: vajon figyelemmel a perr. 324. §-ban előirt kellékekre, e zárlat elrendelésének esete igazoltatott-e vagy sem?

Ellenben, hogy a perrend 335. §. alapján beadott kérelem elintézésénél csakis azt tartozik vizsgálni: vajon a zárlatot kérő fél, ha a per még folyamatban nem volt, eleget tett-e a törvény által a tényleg foganatositott zárlatnak fentartására határozottan megkivánt azon további feltételnek, melyszerint kötelességében állott a zárlati végzés kézbesitésétől számitott 30 nap alatt a pert a zárlat tárgya iránt meginditani?

tekintve, hogy ezek szerint a perr. 324. §-a a zárlat elrendelésének eseteit, a 335. §. pedig azon feltételt, melynek teljesitésétől az elrendelés hatálya már a törvény által függővé tétetik, határozza meg;

tekintve továbbá, hogy még akkor is, ha a kifogások folytán a zárlat elrendelése igazoltnak kimondatnék, annak megszüntetését a perrend 335. §. alapján kérvényezni, és esetleg kimondani lehet:

a perrendts 335. §. alapján a zárlat megszüntetése, ha a kereset a zárlati végzés kézbesitésétől számitandó 30 nap alatt meg nem indittatott, az esetben is kimondandó, midőn a zárlat elrendelése ellen kifogások adattak be, melyek még jogérvényesen elintézve nincsenek.

(1879. márcz. 5. 2931. sz. a.)

Jogesetül szolgált: Fr. Ferencz s társának, özv. N. Jánosné ellen a somorjai járásbiróság előtt folyamatba tett zárlati ügye, melyben a per kellő határidő alatt meg nem indittatott s a zárlatot szenvedő a zárlat megszüntetését kérelmezte, habár a zárlat elrendelése ellen kifogások adattak be, s az e tekintetbeni tárgyalás még be nem fejeztetett.

A somorjai jbiróság 1878. nov. 27. 7555. sz. végzésével zárlatot szenvedő megszüntetési kérelmének helyt nem adott azon fent érintett okból, mert a kifogások feletti tárgyalás még függőben van.

Özv. N. Jánosné ez ellen semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a jbiróság neheztelt végzését megsemmisitette s azt a megszüntetési kérvény elintézésére utasitotta, azon indokolással, mely a fent közlött plenáris elvi határozatban foglaltatik, s különösen azon következtetéssel: mikép azon körülmény, hogy a kifogások folytán meginditott tárgyalás jelenleg még mindig folyamatban van: a zárlatot szenvedőt nem akadályozhatta abban, hogy a perr. 335. §-ában engedett jogánál fogva a tényleg fennálló zárlatnak megszüntetését ne kérelmezhesse, valamint a biróságot sem abban, hogy a mennyiben a zárlatot kieszközlők a törvény által megszabott feltételnek a per meginditására nézve a kitüzött idő alatt eleget nem tettek, a zárlat megszüntetését ki ne mondhassa.

21.

III. A végrehajtás korlátozása, illetőleg megszüntetése iránti perben alperes meg nem jelenése folytán a perrend 111. §. értelmében hozott határozat ellen, tekintettel a perrend 374. §. végintézkedésére, van-e semm. panasznak helye?

Erre hozott elvi döntvény.

Tekintve, hogy a végrehajtás korlátozása, illetőleg megszüntetése érdemében hozott határozat ellen, a perr. 374. §. végintézkedése értelmében perorvoslatnak egyátalán nincs helye; és

tekintve, hogy az 1876. nov. 30-án kiadott váltóeljárási szabályok a köztörvényi ügyekben is, csak az esetben nyerhetnek alkalmazást, ha azok a perrend rendeletével világos ellentétben nem állanak:

mindezeknélfogva a végrehajtás korlátozás, illetőleg megszüntetése érdemében hozott határozat ellen egyátalán perorvoslatnak, tehát semm. panasznak sincs helye.

(1879. márcz. 5. 2661. sz. a.)

22.

A törvényhatósági tiszti ügyészek a kincstár képviseletére hivatvák a biróságok előtt folyó minden ügyekben, tehát nemcsak az egyenes s közvetlen adók, hanem az illetékek végrehajtási behajtásából felmerült igényügyekben is.

(1879. jan. 13. 22698. sz. a.)

S. Zsuzsanna, m. k. kincstár képviseletében a főváros tiszti ügyészsége, mint végrehajtató, és P. Gyula mint végrehajtást szenvedett ellen, a budapesti VII. ker. járásbiróság előtt igénykeresetet támasztott, melylyel

a jbiróság által 1878. aug. 10. elutasittatott s a lefoglalt ingóságok zár alatt léte továbbra is fentartatott.

A kir. tábla 1878. okt. 9. hivatalból felterjesztette azon okból, mert P. ellen a végrehajtás illetékek beszedése végett intéztetett, itt tehát a kincstárt a tiszti ügyészség nem képviselhette.

A semmitőszék azonban itt a 304. §-t alkalmazhatónak nem találta;

tekintve, hogy a közadók kezeléséről szóló 1876: 15. tczikk III. részében foglalt, a pénzügyi közegek által eszközlött végrehajtásokból felmerült, s a biróságok elébe tartozó tulajdon s elsőbbségi ügyekben, a kincstár képviseletére vonatkozó intézkedések, s felhihivott törvény III. rész 52. §. szerint, nemcsak az egyenes, s közvetlen adóknak, hanem az illetékeknek, és az egyenes adók módjára beszedendő kincstári követeléseknek és egyéb tartozásoknak végrehajtás utján való behajtására is kiterjeszkednek; és hogy ehhezképest a fentebbi intézkedések pótlásáról rendelkező 1877: 18. tczikk értelmében a köztörvényhatósági tiszti ügyészek, a kir. adófelügyelőt a biróságok előtt folyó minden ügyekben, tekintet nélkül arra, vajon a foglalás adó vagy illetékhátralék iránt eszközöltetett, képviselni törvény szerint kötelesek.

23.

A fél szegénységi jog alapján perlekedvén, a képviseletére kirendelt ügyvéd nem kötelezhető arra, hogy helyette a tanukihallgatási dijakat előlegezze.

(1879. febr. 5. 1930. sz. a.)

Özv. Sz. Jánosné szegénységi jog alapján perlekedőnek, T. György s társai ellen zálogváltási ügyében tanukihallgatás eszközöltetett, s az eljáró beregszászi tszék 1878. decz. 20. 17478. sz. végzésével felperesi ügyvédet, ki a végzésileg bekivánt 7 frt 15 kr tanudijt le nem fizette, 10 frt birság terhe alatt utasitotta azon dij lefizetésére.

Ez ellen az illető ügyvéd K. Sándor semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a tszék végzését megsemmisitette (297. §. 1. p.) mert oly esetben, midőn a szegénységi jogon perlekedő fél a perr. 208. §. értelmében a tanuk járandóságának fizetésére nem szoritható, az ilyen fél képviseletére kirendelt ügyvédet sem lehet arra kötelezni, hogy helyette a dijakat előlegezze.

24.

Szabálytalanság ugyan, ha alperes a tanukihallgatási határnapról eleve nem értesittetett, az itélet megsemmisitésére mégis indokul nem szolgálhat, midőn az a biróság által nem lett a tanuvallomásokra alapitva.

(1879. január 22. 26232. sz. a.)

M. János s neje, özv. Ch. Miklósné szül. M. Katalin ellen bizonyos ingatlanok birtokba adásának elrendelése iránt a trencsényi tszék előtt pert inditottak, melynek folyamában tanukihallgatás is rendeltetett és eszközöltetett.

A tszék 1878. aug. 21. 5392. sz. a. itéletet hozott, melyben kötelezte alperest, hogy a peres szántóföldet, mely felperesek javára van telekkönyvezve, ezeknek birtokába és haszonélvezetébe bocsássa, s ezt egyedül a fennálló jogszabályokkal indokolta, melyek szerint: azt kit valamely ingatlan tulajdona illeti, a birtokjog is megilleti; felperesek pedig tulajdonjogukat telekk. kivonattal igazolták.

Alperes semm. panaszt adott be, mert tanukihallgatás rendeltetett, s ő arról megjelenhetés végett nem értesittetett.

A semmitőszék azt elvetette:

mert szabálytalan ugyan, hogy alperes a vágbeszterczei jbiróság által elrendelt tanukihallgatási határnapról a felterjesztett iratok szerint, azon határnapot megelőzőleg nem értesittetett; de minthogy a hozott elsőbir. itélet nem a tanuvallomásokra alapittatott, a fentebbi szabálytalanság az itélet megsemmisitésére indokul nem szolgálhat.

25.

Hivatalból megsemmisitendő azon birói cselekmény, melyszerint a sorrendi tárgyalásról felvett jegyzőkönyv tartalma egyszerűen helybenhagyatik a nélkül, hogy rendes vételárfelosztási terv készittetett volna.

(1879. február 13. 843. sz. a.)

L. Adolfnak, Sz. Péter elleni végrehajtási ügyében, a kalocsai tszék az elébe terjesztett tárgyalási jkönyvet, melyben az árfelosztás foglaltatott, átalában helybenhagyta.

A kir. tábla, hova ez ügy felebbezés folytán került, azt hiva-

talból észlelt semmiség alapján felterjesztette; mert az árfelosztási terv a perr. 450. §. értelmében nem lett megállapitva.

A semmitőszék a tszék végzését következményeivel együtt megsemmisitette, s azt utasitotta, hogy szabályszerü vételárfelosztási tervet késziteen, s azt mindenik érdekelt félnek, és pedig tekintettel arra, hogy ügygondnokot nem rendelt, kivétel nélkül kézbesittesse;

mert teljesen perrendellenes a tszék azon cselekménye, melyszerint fennidézett végzésével a sorrendi tárgyalásról felvett jkönyv tartalmát egyszerüen helybenhagyta, miután a perr. 450. §. szerint kötelességében áll rendes vételárfelosztási tervet hivatalból késziteni, s a felek megszemlélésére ezt, nem pedig a tárgyalási jkönyvet bocsátani.

26.

A semmitőszék teljes ülésében következő kérdés került szőnyegre:

A szolgálatból oknélküli elbocsátás czimén, a cseléd által a hátralevő időre a gazda ellen, a kikötve volt bérnek tartás s ruhának kiszolgáltatása iránt támasztott kereseteknek elbirálása, az 1876: XIII. tczikk 115. §. szerinti közig. hatóság, vagy ezen törvény 119. §-hoz képest az illetékes polgári biróság hatásköréhez tartozik-e?

És ezen kérdés megoldására következő elvi határozat hozatott:

Tekintve, hogy az 1876: XIII. tczikk a cseléd s gazda közötti viszonyból eredhető bérköveteléseket azon esetre is kiterjedőleg, midőn a szerződés időelőtti felbontása miatt a még le nem szolgált időre igényeltetik, részletesen szabályozza, s annak 115.—117. §§-ban megállapitott kivételes rövidebb eljárás főtárgyát épen a bér iránti követelések képezik;

tekintve továbbá, hogy a még le nem szolgált időre igényelt bér általában a kártérités fogalma alá esnék ugyan, de az idézett törvény oly intézkedést nem tartalmaz, mely a le- s le nem szolgált időre igényelt bérkövetelések jogi természete közti különbségre utalva, ezen törvényben engedett rövidebb eljárást kifejezetten egyedül az első nemű követelésekre szoritaná, ellenkezőleg abban a bérkövetelés oly esetben is, ha le nem szolgált időre vonatkozik, a kártéritési igénytől megkülönböztetve emlittetik fel, mint ez a 38—41. és 53—57. §§-ok egybevetéséből kitünik; abban tehát a kártérités kifejezése nyilván oly értelemben használtatik, mely alá a hátralékos bér nem vonható:

ezeknélfogva az 1876: XIII. tczikk 119. §-a egybefüggésben véve az előző 38—41. és 53—57. §§-okkal, a le nem szolgált időre igényelt bérhátralékra nem vonatkozik, hanem csak a szolgálati viszonyból azonkivül támadható kártéritési igényekre, következőleg az emlitett bérhátralék iránti keresetek a cselédtörvény 115. és 116. §§-aiban megjelölt hatóságok illetőségéhez tartoznak.

(1879. márcz. 18. 2499. sz. a.)

Jogesetül szolgált:

B. Sándor lovász, Bl. Antal fölbirtokos ellen 225 frt hátralé-

kos bér megfizetése, 3 szekér szalma, visszatartott ruhanemüek kiadása iránt 1879. januárban a pestvidéki tszékhez rendes keresetlevelet adott be, előterjesztvén, mikép alperes őt lovászi minőségben *A*. okmány szerint 1878. aug. 1-től 1879. év aug. 1-jeig egy évre felfogadta szolgálatába — 300 frt évi bér és 3 szekér füteni való szalma kiadása mellett; azonban majd 4 hó leszolgálása után 1878. decz. 5-én minden ok s előleges felmondás nélkül elbocsátotta, a kikötött béréből még hátralékos összeget ki nem fizetvén s egyéb kikötéseknek sem tevén eleget; sőt a tulajdonát képező, 150 frt értékü ruhanemüt is visszatartotta. Bérében csak 75 frtot fizetett ki, a szalmát pedig ki nem szolgáltatta.

A tszék 1879. jan. 14. 377. sz. végzésével felperes keresetét hivatalból visszautasitotta; mert azon kereset tárgyát a gazda és cseléd közti viszonyból származó egyenes követelés s nem kártérités képezi, és az ily keresetek elbirálása az 1876: XIII. tcz. 11. §. értelmében, a közigazgatási hatóságok illetőségéhez tartozik.

Felperes ezen végzés ellen semm. panaszt adott be, azon alapon, mert szerinte téves a tszéki végzés azon indoka, mintha jelen kereset nem levén kártéritési követelés, az a közig. hatósághoz tartoznék. Mert az; hogy az 1876: XIII. tczikk mit ért a kártérítések elbirálására hivatott rendes biróságokhoz utasitott kártéritési követelések alatt, megfejtetik azon törvény 23. 56. §§. által. Az 56. §. ugyanis kimondja, hogy azon gazda, ki cselédét a szolgálati idő lefolyta előtt törvényes ok nélkül elbocsátja, tartozik annak hátralevő idejére a kikötött bért, tartást s ruhát kiszolgáltatni. A 23. §. pedig midőn kimondja, hogy a ki a szegődött cselédet befogadni vonakodik, azt épenugy kártalanitani tartozik, mint a szolgálatból alapos ok nélkül való elbocsátás esetében, utal az 56. §-ra, mint a melyben ezen kártalanitás mérve megállapitva van. Világos tehát, hogy az 1876: XIII. tcz. kártalanitási igénynek, vagyis kártéritési követelésnek tekinti a szolgálati idő lefolyása előtti, törvényes ok nélkül való elbocsátásból származó, s az 56. §-ban megállapitott igényt, melynek elbirálására tehát azon törvény 119. §. értelmében épen e biróság, nem pedig a közig. hatóság az illetékes. Minthogy pedig jelen keresetének tárgyát, épen a törvényes ok nélkül, a szolgálati idő letelte előtt történt elbocsátása folytán az 1876: XIII. tczikk 56. §-ban megállapitott hátralékos bér stb. iránti igény érvényesitése képezi, ugy kereseti követelése nem egyéb, mint az 56. §-ban körülirt kártéritési igény, s igy ezen per elbirálása nem tartozik a közig. hatósághoz.

Hivatkozik a panaszló a semmitőszéknek 1878. május 24. 2933. sz. határozatára is, melyben kimondatik: Ellenben a tartás s a még le nem szolgált bér iránti követelésre nézve az idézett (1876: XIII.) törvény 119. §. s a perr. 93. §. *a)* p. szerint, az eljáró biróság illetékes; mert felperesnek e részbeni igénye, a szolgálati szerződésnek idő előtt történt felbontására alapitott kártéritési igényt képez, és ezen irányban a kereset minősitésének kérdésére nézve nem tehet különbséget az, hogy a szerződésnek időelőtti megszüntetése esetében adandó kártérités mérve a törvény (1876: 13. tcz. 56. §.) vagy esetleg a szerződés által van megállapitva, és hogy az idézett törvény az ily alapon emelt kereseteket kártéritésieknek tekinti, ezt annak 23-a kétségen kivül helyezi.

A semmitőszék azt elvetette;

mert jóllehet az 1876: 13. tczikk 23. §. értelmében a gazda, ha a szegődött cseléd befogadását a 21. §. esetén kivül megtagadja, a cselédet az adott foglaló elvesztésén felül kártalanitani tartozik s azon törvény az ily be nem fogadott cselédet, az alapos ok nélkül a szolgálatból elbocsátott cseléddel hasonló jogviszonyba helyezi: mindamellett ugyanazon törvény 119. §-át ez esetek bármelyikére alkalmazni azért nem lehet, mivel az utóbbira vonatkozólag az 56. §. a cselédnek a hátralevő idejére kikötött bérnek, tartás s ruhának kiszolgáltatásáról egyszerüen rendelkezik, miglen a 119. §-a nyilvánvalóan oly kár megtéritését feltételezi, mely a fenforgó körülményekhez képest a cselédet, a szegődött béren kivül netalán törvényszerüleg megilleti;

minélfogva a most előadott s a neheztelt végzésben felhozott okokból a semm. panaszt azért is elvetni kellett, mivel a közig. hatóságok illetősége, a perr. 297. §. 2. p., illetve a 304. §. rendelkezéséhez képest hivatalból is megbirálandó.

27.

A holtnak nyilvánitás iránti kérvény folytán tartandó tárgyalásnál, miután ez a rendes eljárás szabályai szerint megy végbe, a kérvényező magát perrendszerüleg ügyvéd által képviseltetni tartozik; minélfogva a tárgyalás a kérvényező nevében, közjegyzővel meg nem tartható.

(1879. febr. 19. 27496. sz. a.)

G. János kir. közjegyző Kr. Ferencz képviseletében, még 1839. évben nyomtalanul eltünt ifj. Kr. János ellen holttá nyilvánitás iránt a n.-kikindai tszékhez 1876. juliusban kérvényt adott be. A tszék azt az eljárás meginditásának alapjául elfogadta, s a tárgyalást is nevezett közjegyző közbejöttével megtartotta. Ennek befejeztével s a

hirlapi idézés megtörténte után a tszék 1878. szept. 28. kelt itéletével a holttá nyilvánitást kimondotta.

A kir. tábla azonban, hová az 1878. juliusban kinevezett gondnok felebbezett, hivatalból észlelt semmiség alapján az ügyiratokat felterjesztette.

A semmitőszék a tszék itéletét a tárgyalással együtt hivatalból megsemmisitette (297. §. 1. p.) s azt utasitotta, hogy uj tárgyalási határnapot tűzzön ki, arra a gondnokot és kérelmezőt, és pedig utóbbit figyelmeztetéssel a perr. 85. §. *b)* pontjára, idézze meg s ujabb határozatot hozzon;

mert a perr. 525. §. szerint, a holtnak nyilvánitás iránti kérvény folytán tartandó tárgyalás a rendes eljárás szabályai szerint megy végbe; s ennélfogva kérvényező magát a perr. 85. §. *b)* p. értelmében ügyvéd által tartozik képviseltetni;

a tszék tehát szabálytalanul járt el, midőn az 1874: 35. tcz. 55. §. ellenére a tárgyalást a kérelmező fél nevében megjelent kir. közjegyzővel tartotta meg, s annak alapján hozott határozatot;

ellenben a tárgyalást megelőzött eljárást épségben hagyni kellett, mert a holttá nyilvánitási eljárás a perr. 522. 524. §§. értelmében kérvény alapján tétetik folyamatba, ennek szerkesztésére pedig a közjegyző fel van jogositva. (1874: 35. tczikk. 55. §.)

28.

A közadónak végrehajtás utjáni behajtásánál előforduló igény- s elsőbbségi perekben a kincstárt csak az adófelügyelő, illetőleg az általa megkeresett tiszti ügyész képviselheti, még akkor is, ha a kereset a kincstár, illetőleg a kir. adóhivatal ellen intéztetett is.

(1879. február 18. 25701. sz. a.)

N. Pál a magy. kir. kincstár mint végrehajtató s G. mint végrehajtást szenvedett ellen tulajdoni igény iránt sommás pert inditott a bethleni járásbiróságnál, melynek 1878. nov. 7. hozott itélete ellen, a kincstár felebbezéssel összekapcsolt semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a neheztelt itéletet s egész eljárást megsemmisitette; (297. §. 1. p.) s ujabb tárgyalási határnap kitüzését s arra az adófelügyelő megidéztetését elrendelte;

mert a m. kir. pénz- s igazságügyi minister 1877. évi 21521. és 28029. sz. a. rendelete értelmében, a közadónak végrehajtás utján való behajtásánál előforduló igény- s elsőbbségi perekben a biróság előtt a kincstárt az adófelügyelő, illetve az ezáltal megkeresett tiszti ügyész képviseli. Eszerint habár a kereset a kincstárt ille-

tőleg a kir. adóhivatal ellen intéztetett is, a biróság tartozott volna a fenti rendeletek értelmében a kincstár törvényes képviseletében a kir. adófelügyelőséget megidéztetni, illetve ennek a törvényes képviseltetésre alkalmat nyujtani, hogy a tiszti ügyészt megjelenés végett megkereshesse; mi nem történvén, a kincstár törvényes képviseltetése merőben mellőztetett.

29.

A perlekedő feleknek tanukkal való szembesitése polgári perekben egyátalában nem alkalmazható s rendelhető el.

(1879. febr. 13. 364. sz. a.)

H. K. R. Anna s társa ellen bizonyos sorsjegyek tulajdonjogának megitélése iránt a pozsonyi tszék előtt pert folytatván,

a tszék 1878. nov. 6. 23208. sz. végzésével felperes azon ismételve előadott kérelmének, hogy R. Anna Qu. Ottó tanuval szembesittessék, helytadott, arra határnapot tüzött ki, és R. Annának személyes megjelenését, illetve megidéztetését elrendelte.

Alperes R. Anna ezen végzés ellen semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a neheztelt végzést megsemmisitette; (perr. 297. §. 1. p.)

mert rendes eljárásban a felek személyes megjelenésre nem kötelezhetők; a feleknek a tanukkal való szembesitésének pedig a polgári perekben egyátalában helye nincs.

Eszerint a tszék perrendellenesen rendelte el a panaszttevő alperes személyes megjelenését, s annak Qu. Ottó tanuvali szembesitését.

30.

Valamely község által elvállalt adómennyiség nem az adópénztárba, hanem egyenesen azon községnek levén megtéritendő, melynek a határában levő erdő használatáért az adó aránylagos részének fizetése köteleztetett s igy az azok közti jogügylet szerződési jogviszonyt képezvén, az innen kifolyó kötelezettség teljesitése iránti kereset nem közig. utra, hanem a biróságok hatáskörébe tartozik, habár a közigazgatási uton leendő behajtás fenn lett tartva.

(1879. február 26. 26349/878. sz. a.)

Sarkaitza község, Bucsum község ellen 74 frt iránt a sarkadi jbiróság előtt sommás pert inditott, mert alperes a felperes község határában fekvő erdő használata után az arra kivetett közadónak alperes által elvállalt arányiagos részét megfizetni vonakodott.

A jbiróság 1878. nov. 21. 3780. sz. a. magát ez ügyben illetéktelennek mondotta ki, miután a kereset adótartozásra vonatkozik, melynek behajtása közigazgatási utra van sorolva.

Felperes semm. panaszára

a semmitőszék a neheztelt végzést megsemmisitette (297. §. 5. p.) s a biróságot illetékesnek kimondotta;

mert habár az 1878. évben a szolgabiró által felvett jkönyv szerint fenn is lett tartva az, hogyha alperes község a sarkaitzai erdőre kirótt adónak, melyet Sarkaitza község egyrészben maga fizet, elvállalt aránylagos részét felperesnek megtériteni elmulasztaná, ez rajta közigazgatási uton vétessék meg, tekintve mégis, hogy az alperes által elvállalt adómennyiségnek lefizetése nem az adópénztárba történik, hanem egyenesen felperesnek téritendő meg; és eszerint a két fél között az 1878. évi jkönyvben szabályozott jogügylet szerződési jogviszonyt képez, melyből kifolyó kötelezettségnek teljesitése birói uton követelhető, a biróság az illetőségi, helyesebben hatáskörre vonatkozó törvényt helytelenül alkalmazta, midőn magát illetéktelennek mondotta ki, miért is stb.

31.

Azon kérdés, vajon alperes marasztalható-e a kereseti összegben, habár azt mint ügyvéd fele képviseletében vette fel, érdemi kérdést képezvén, s igy a kir. tábla is, midőn utóbbi körülmény folytán felperest elutasitotta, érdemileg határozván, alaki törvénysértés nem foreg fenn, midőn a legfőbb itélőszék a kir. táblai itélet megváltoztatásával alperest a kereseti összegnek birói kézbe való letételében elmarasztalta.

(1879. febr. 11-én 2164. sz. a.)

R. Sándor, T. Miklós bpesti ügyvéd ellen 468 frt 79 kr fizetésére a bpesti tszék előtt pert inditott azon alapon, mert alperes, ki mint ügyvéd képviselte őtet, tudta és megbizása nélkül azon összeget az állampénztárból felvette s megtartotta.

A tszék 1878. márcz. 12. 3243. sz. a. alperest felperes kereshetőségi jogának megállapitása mellett, elmarasztalta.

A kir. tábla 1878. máj. 27. 22504. sz. alatt felperest keresetével elutasitotta, mivel alperes a kereseti összeg felvételénél mint ügyvéd járt el.

A legfőbb itélőszék 1878. okt. 23. 9278. sz. a. megváltoztatván a kir. tábla itéletét, az elsőbiróságét hagyta helyben indokaiból s még azért is: mert a kereset arra levén állapitva, hogy alperes a felperesnek tudta s akarata ellenére az állampénztárból 468 frt 29 krral többet vett fel, mint a mennyi *B.* szerint és tekintettel a *C.* és *D.* alatt már elébb nyugtatott összegekre megbizóját illette volna; minthogy eszerint a tartozatlan fizetés alperes kezéhez került; azt pedig, hogy ezen összeget, K. Dávidnak átadta volna, mivel sem iga-

zolta, ezen ténykörülmény önmagában megállapitja a közte s felperes közti kötelmi jogviszonyt, s ennélfogva felperes kereshetőségi jogát e perbeni alperes irányában.

Alperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert azon kérdés: vajon a perbe idézett alperes marasztalható-e a keresetbe vett követelésben, habár a keresetbe vett összeget ügyfele részére vette fel, érdemi kérdés, s nem oly kifogás, mely felett az ügy érdemének elbirálása előtt külön határozat hozandó, s eszerint a kir. tábla is az ügy érdemét döntvén el, midőn az alperest a miatt, mivel a keresetbevett összeg felvételénél mint ügyvéd járt el, a kereset alól felmentette, nem forog fenn alaki törvénysértés a legfőbb itélőszék azon itéletében, melyszerint a kir. tábla itélete megváltoztatásával alperest az e. foly. törvényszék itélete helybenhagyásával, a kereseti követelésnek birói kézbe letételében marasztalta.

32.

A járásbiróságok mint egyes biróságok, a megszüntetett cs. kir. katonai törvényszékek hivatalutódjaiul sem a szervezet, sem az eljárás szempontjából nem tekinthetők.

(1879. márczius 12. 1886. sz. a.)

A közalapitványi ügyigazgatóság a végvidéki tanulmányi alap képviseletében, L. Mihály és társai ellen 7050 frt iránt a temesvári jbiróság előtt pert inditott, melyben az 1878. okt. 19. kelt végzéséével magát illetéktelennek mondotta ki; mert a szerződést pótló árverési feltételek 9. pontjában per esetére a temesvári katonai törvényszék s eszerint társas biróság köttetett ki, s annak feloszlatása után utódjául ismét csak társas biróság, jelesül a temesvári tszék tekinthető illetékesnek; ezenkivül alperesek lakhelye is ezen biróság területén kivül esik.

Felperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert habár azon körülménynél fogva, hogy a kereset alapjául fektetett pontozatok valamely biróságnak és eljárásnak mindkét félre kötelező kikötését nem tartalmazzák, hanem azok szerint egyedül a bérlők vetették magokat az orsz. katonai tszék illetőségének alá: nem alapos azon kifogás, hogy a haszonbérbeadó két évnél nem régibb haszonbér követelését a perr. 98. §. *d)* p. értelmében sommás uton nem érvényesithetné;

mindazáltal a temesvári járásbiróság illetéktelenségét helyesen mondotta ki:

mert azon jbiróság a megszüntetett temesvári cs. k. országos katonai törvényszék hivatalutódjának sem a szervezet, sem az eljárás szempontjából nem tekinthető; miután a jbiróság egyes birói minőségben jár el, a katonai tszék ellenben a biráskodást társasbiróságképen s olyan eljárás szerint gyakorolta, melynek rövidebb kivételes módja is (oszt. perr. 298. §.) a magyar perrend 144. §-ban szabályozott rendes eljárásnak felel meg.

A mennyiben tehát felperes keresetét Temesvárott kivánja érvényesiteni, ezt csak az ottani kir. törvényszék előtt rendes per utján, ellenben sommás eljárás szerint egyedül az alperesek valamelyikére illetékes (perr. 32. §.) jbiróság előtt teheti.

33.

Azon keresetek, melyek oly ingatlan haszonbérletétől való elmozditást tárgyaznak, melynek haszonbéri összege hat éven át 50 frtra terjed, a kisebb polgári peres ügyekbeni eljárás szerint tárgyalandók.

(1879. febr. 26. 3230. sz. a.)

M. Péter, G. Izsák ellen bérletbőli elmozditás s 50 frt elvont haszon iránt az alsóvereczkei jbiróság előtt pert inditott, mely letárgyaltatott, és a jbiróság 1878. okt. 26. 4356. sz. a. itéletet hozott s abban alperest elmarasztalta.

A kir. tábla, hová alperes felebbezett, ez ügyet 1879. febr. 4. kelt jelentésével a semmitőszékhez felterjesztette — hivatalból észlelt semmiség alapján — mert az nézete szerint az 1877: XXII. tczikk 11. §. *b*) pontja szerint illetékes kisebb polgári peres ügyekbeni biróság s eljárás alá tartozik.

A semmitőszék a jbiróság itéletét s egész eljárását megsemmisitette (297. §. 3. p.) s felperest keresetével elutasitotta;

mert felperes a tárgyalás alkalmával kiigazitott keresetét, alperesnek oly ingatlan haszonbérletétől való kimozditása iránt intézte, melynek haszonbéri összege 6 éven át 50 frtra terjed; következve az ügy az 1877: XXII. tczikkben szabályozott kisebb polgári peres ügyekbeni eljárás szerint levén elbirálandó, a jbiróság hivatalból is figyelembe veendő semmiséget követett el azáltal, hogy a sommás eljárást meginditotta, s a pert itélettel is eldöntötte.

34.

A főváros egyesitésére vonatkozó 1872. évi 36. tvczikk végrehajtásával megbizott belügyminiszter megbizása, azon törvény életbeléptetésére előirt átmeneti intézkedések foganatositása, különösen azok folytán az ó-budai kir. kisebb haszonvételek átadása után befejeztetvén, s igy megszünvén; az ezután felmerült további jogkérdések eldöntése, nevezetesen: vajon a törvényileg átadandókhoz még más keresetbe vett jogok is tartoznak-e, s ezen jogokat a kincstár tartozik-e a fővárosnak átadni, többé nem a közig. hatóságok, hanem a biróságok hatásköréhez tartozik.

(1879. január 23-án 671. sz. a.)

Sz. k. Budapest főváros képviselve polgármestere által, a m. k. kincstár ellen, az ó-budai partrév- s kikötő jog megitélése iránt a bpesti tvszék előtt pert inditván:

a tvszék 1878. nov. 6-án 32200 sz. a. végzésével, az alperes által a birói hatáskör ellen emelt kifogások felett tartott tárgyalás után, ezen ügyben a további eljárást megállitotta; a ptrs 1. és 8. §§. alapján, melyek szerint a biróságok nem avatkozhatnak a közig. hatóságok körébe, s ily ügyekbeni eljárás a biróságok által hivatalból beszüntetendő. A főváros név alatti egyesitéséről szó 1872. évi 36. tvczikk 141. §-ban ezen törvény végrehajtásával a belügyminiszter lett megbizatva. Midőn tehát felperes ezen törvényből származtatott jogaiban vélt sérelmét a törvény utján kivánja orvosoltatni, tartoznék kimutatni, hogy a törvény által meghatározott végrehajtás utján azon jognak birtokába helyeztetett, vagy pedig, hogy a birtokba vételre a törvényhozás által kijelelt utat eredménytelenül használta. Ámde maga felperes mondja, hogy az egyesitéssel megbizott belügyminiszterium által felvett végrehajtási jkönyvben a kereseti — az ó-budai telkek hosszában a jégtörőtől az ó-budai hajógyár déli részeig terjedő vonalon a kikötő jog, mint átadott előfordulna; azt pedig, hogy a belügyminiszteriumnál a pótlagos átadás iránt lépéseket tett volna — nem is állitja.

Felperes semmis. panaszára:

A semmitőszék a neheztelt végzést megsemmisitette, (297. §. 1. pont) s perfelvételi határnap kitüzését elrendelte;

mert az 1872. évi 36. tvczikk VIII. fejezetében ezen törvény életbeléptetésére előirt átmen. intézkedések a felek előadása szerint foganatba vétettek, s azok folytán azon törvény 138. §. rendeletéhez képest az ó-budai kisebb kir. haszonvételek is, melyek a kincstárt földesuri jogon illeték, az 1874. május 21-én felvett vegyes bizottsági jkönyv mellett, a mint ez az 1875. évi 54385. sz. pénzügyminiszteri leiratban mondatik, a főváros részére átadattak.

Mert azon további kérdésnek eldöntése, hogy az 1872. évi 36. tvczikk 188. §. alapján az átadandóknak rendelt ó-budai k. kis. haszonvételek közé a keresetben tüzetesen megjelölt ó-budai révpartkikötő jog is tartozik-e? s ezen jogokat a kincstár a törvény értelmében szintén köteles lett volna-e átadni? a feleknek a törvény által szabályozott magánjogi viszonyait érintvén, a polg. biróságok hatásköréhez tartozik.

Mindezeknélfogva a ptrs 8. §. *a)* pont jelen esetre nem alkalmazható.

35.

A semmitőszék teljes tanácsülése következő nagy érdekü kérdést vette tanácskozás alá:

Az országgyülési képviselők lakbérilletménye képezheti-e a végrehajtás tárgyát?

És erre elvi határozatul kimondatott:

Tekintve, hogy az országgyülési képviselők lakbérilletménye sem a perrend. 395—399. §§-aiban, sem az 1876. évi XXXI. tczikk. 1. §-ában a foglalás alól kivéve nincsen, sőt ellenkezőleg az 1875. évi I. tczikk 4. §. b) pontjának intézkedése annak lefoglalhatását nyilvánvalóan feltételezi:

ezeknélfogva az országgyülési képviselők lakbérilletménye a foglalás alól kivettnek nem tekinthető.

(1879. márczius 26. 5132. sz. a.)

36.

Az ismeretlen tartózkodásu, tékozlás miatt gondnokság alá helyezett egyén, mint önképviseletre nem jogositott, ügygondnok által törvényszerüen perbe nem idéztethetik, tehát el sem marasztaltathatik.

Az ügygondnoknak a végrehajtásnál felmerült dijai, a végrehajtató által elölegezendő költségek közé nem tartoznak.

(1879. márczius 4. 4612. sz. a.)

R. Miksa imeretlen tartózkodásu s tékozlás miatt gondnokság alá helyezett W. S. Samu ellen 56 font sterling erejéig a budapesti tszéknél végrehajtást kérelmezett, mely 1878. május 14. 20311. végzéssel elrendeltetett s május 23. foganatosittatott. A tszék decz. 10. 49770. sz. a. az eljárás jóváhagyásával a beterjesztett végreh. jkönyvet tudomásul vette, és alperesi ügygondnok diját 5 frtban megállapitván, utasitotta felperesi ügyvédet, hogy azon dijat H. Adorján ügygondnoknak végrehajtás terhe alatt fizesse ki.

R. Jakab mint pazarló W. gondnoka a végreh. s egész perbeli eljárás ellen 50268. sz. a. semm. panaszt adott be; Sch. Géza jogtudor ügyvéd pedig 52267. sz. alatt a 49770. sz. végzésnek a költség kifizetésére vonatkozó része ellen.

A semmitőszék következőleg határozott:

Tekintve, hogy W. S. Samu sz. k. Pest város feloszlatott törvényszékének 1871. decz. 9. 52461. sz. a. hozott végzésével gondnokság alá helyeztetett s részére gondnokul R. Jakab kineveztetett, eme gondnokság pedig a semm. panaszhoz mellékelt árvaszéki végzés szerint jelenleg is fennáll; a nevezett mint önképviseletre nem jogositott, saját személyében, következve mint ismeretlen tartózkodásu, a részére kirendelt ügygondnok által perrendellenesen idéztetett perbe; törvényes képviselőjének mellőzésével tehát marasztalható nem levén, a tékozlás miatt zárlat alá helyezett vagyonára a végrehajtás el nem rendeltethetett, s nem foganatosittathatott:

R. Jakab gondnok által a perr. 298. §. *b*) pontja szerint kellő időben benyujtott semm. panasznak hely adatik s a 20311. sz. végzés minden következményeivel, ugy az egész perbeli eljárás a 297. §. 14. p. alapján megsemmisittetik, a keresetlevél pedig felperesnek visszaadatni rendeltetik.

Tekintve továbbá, hogy az alperes részére a perben kirendelt ügygondnoknak a végrehajtásnál felmerült dijai a végrehajtató által előlegezendő költségek közé nem tartoznak:

Sch. Géza jogtudor ügyvéd semm. panaszának szinte hely adatik, s a 49770. sz. végzés azon része is, melyszerint panaszkodó mint felp. ügyvéd, az ügygondnok dijai kifizetésére végrehajtás terhe alatt köteleztetett, megsemmisittetik.

37.

A követelések felmondása törvényszékek hatáskörébe nem tartozván: azok a felmondási kérvények kézbesitésére, s erről i bizonyitvány kiállitására a törvény által nem köteleztetnek.

(1879. február 13. 2709. sz. a.)

H. Lajos és a budapesti egyesült fővárosi takarékpénztár mint felperesek, a budapesti német református fiók egyház község képviseletében K. Rudolf lelkész, Kl. Vilmos gondnok s B. Tivadar syndicus ellen 800 frt követelés felmondásának eszközöltetése iránt, a budapesti kir. tszékhez kérvényt adtak be.

A tszék f. é. jan. 16. 2033. sz. a. végzésével ezen kérvényt az 1874. évi 35. tcz. 53. 88. stb. §§. értelmében s a perrend 51. §. alapján hivatalból visszautasitotta.

Kérvényezők semm. panaszszal éltek;

A semmitőszék azt elvetette;

mert a követelések felmondásának eszközlése az 1871: 31. tcz. 18. §. szerint a kir. törvényszékek hatásköréhez nem tartozik; és az

hogy a kérvény másodlatát a törvényszék kézbesittesse, ennek megtörténtéről pedig az elsődleten bizonyitványt állitson ki, a perrend IX. czimének 6. fejezetében foglalt rendelkezésekből egyátalában nem következtethető.

38.

Az apa és gyermekei közti érdekösszeütközés fenforgása iránt, az apa által tett egyszerü, nem indokolt nyilatkozat, a gyámsági törvény 30. §. a) pontja, s a 31. §. harmadik bekezdése alkalmazásának alapjául nem szolgálhat.

(1879. márcz. 6. 1391. sz. a.)

F. János, Sch. István ugyis mint nejével nemzett József s Erzsébet gyermekei term. s törv. gyámja e. bizonyos ingatlanok tulajdonjogának megitélése iránt pert inditott. Tárgyalásnál Sch. a maga részéről a kereseti ingatlanok eladásának megtörténtét elismerte, de kiskoru gyermekei védelmét érdekösszeütközés miatt megtagadta, minek folytán azok a perben védelem nélkül maradtak.

Az elsőbiróság által hozott itélet felebbeztetett, s a kir. tábla hivatalból észlelt semmiség alapján az ügyet felterjesztette.

A semmitőszék itt a 304. §-t alkalmazandónak nem találta; mert a felterjesztett iratokból az, hogy Sch. István és kiskoru gyermekei közt, a per tárgyára nézve, érdekösszeütközés forogna fenn, ki nem tünik; ennek a nevezett apa által tett egyszerü nem indokolt állitása pedig a gyámsági törvény 30. §. *a)* pontja és a 31. §. harmadik bekezdése alkalmazásának alapjául nem szolgálhat.

39.

A posta-igazgatóság által kötött bérleti szerződésből eredő keresetek a posta-igazgató ellen nem intézhetők.

(1879. márcz. 4. 3786. sz. a.)

S. Ferencz, S. Gábor és Gizella, Cz. Lipót mint a budapesti m. kir. főposta-igazgatóság vezetője ellen 250 frt mint bérleti szerződésből eredt követelés megtéritésére a bpesti IV. ker. járásbirósághoz keresetet adtak be, melyben nevezett főpostaigazgatót a keresetben elmarasztaltatni kérték.

A tárgyalás megtartatott s arra a kincstári jogügyek igazgatósága képviselője által megjelent.

A járásbiróság f. év jan. 24. 1762. sz. végzésével a keresetlevelet, esetleges kijavitás végett, felpereseknek visszaadatni rendelte; minthogy a kereset nyilván a kincstár ellen irányul, a kincstár képviseletére pedig a kincstári ügyészség, illetőleg jogügyi igazgatóság van hivatva.

Ezen végzés ellen felperesek részéről semm. panasz adatott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a kereset a kir. postaigazgatóságnak, a kir. kincstár terhére megkötött bérleti szerződésből származó követelés megitélésére levén irányozva, a kereseti kérelem, melynélfogva a kir. postaigazgató beidéztetni s elmarasztaltatni kéretett, nem törvényszerü.

40.

Holltá nyilvánitási ügyekben a 315. §. szabályozta perujitás kérdése semm. panasz utjára nem tartozik, Az itélet általi határozat az elhalálozás bebizonyitásának kérdésére van kijelölve s nem a kérvényezési jogosultság, illetőleg a kérvény felszerelés kérdésére is.

(1879. február 5. 1060. sz. a.)

S. János s Julianna, eltünt S. Ferencznek holttá nyilvánitása iránt pótkérvénynyel folyamodott (perujitás nélkül) a n.-váradi tszékhez, melynek 1877. nov. 14. 15282. sz. a. itélete felebbeztetvén a gondnok által

a kir. tábla ez ügyet 1878. decz. 23. kelt átiratával, hivatalból észlelt semmiség alapján felterjesztette.

A semmitőszék azonban itt a 304. §. alkalmazhatónak nem találta;

mert eltekintve attól, hogy az ily ügyekben is, melyekre nézve különben a perr. 524—527. §§-ban kivételes eljárás van előszabva, a perr. 315. §-ban szabályozott perujitás kérdése, a perr. 320. §-nál fogva semm. panasz utjára nem tartozhatnék, e szempontból tehát a 304. §. sem nyerhetne alkalmazást: az elsőbiróság itélete s eljárása a perr. 525. §-ába sem ütközik;

mert e §-ban az itélet általi határozat az elhalálozás bebizonyitásának kérdésére van kijelölve, a másodbiróság pedig a korábbi eljárás folytán 1878. május 14. 14525. sz. a. hozott határozata szerint nem e kérdésben, hanem a perr. 522. §. szerinti kérvényezési jogosultság, sajátlag tehát a kérvény felszerelése kérdésében, és nem is itéletileg, hanem a perr. 525. §. rendelkezéséből folyólag, helyesen végzés által határozott;

mert végül azon végzése szerint az elsőbiróság itéletének, a gondnoki dijakra vonatkozó nem felebbezett része érintetlenül hagyatván, bár erre vonatkozólag a jogérvényessé vált elsőbir. korábbi itéletet, az ujabbi itéletben épségben fentartottnak kimondani teljesen fölösleges volt, ez azonban szintén nem képez oly lényeges

szabálytalanságot, mely a perr. 297. §. 1. p. s a 304. §. alkalmazását vonhatná maga után.

41.

A peres fél siketnémasága önképviseleti jogosultságát egymagában nem zárja ki.

(1879. márcz. 12. 2603. sz. a.)

P. György (siketnéma) ellen a sz.-lőrinczi jbiróság előtt 84 frt fizetésére pert inditott, melyben marasztaló itélet hozatott s az felebbeztetett.

A kir. tábla hivatalból észlelt sem. alapján felterjesztette; minthogy a tárgyalásnál kitünt, mikép alperes mint siketnéma önképviseletre jogositva nincs, s törvényszerü képviselője mellőztetett, a perr. 8. §. szerinti eljárás mellőztével.

A semmitőszék itt a 304. §. nem találta alkalmazhatónak;

miután alperes siketnémasága önképviseleti jogosultságát egymagában nem zárja ki, az pedig, hogy alperes gondnokság alá helyezve lenne, senki által sem állittatott.

42.

A görög katholikus egyházakat érdeklő s különösen az ingatlanokra vonatkozó perekben való képviseletre, nem az egyházgondnokok, hanem az illető püspök vagy helynöke van hivatva.

(1879. april. 7. 6761. sz. a.)

M. János s J. Ty. Iván s P. Mihály egyházgondnokok, mint az oroszvégi gör. kath. egyház képviselői ellen telekk. kiigazitás iránt a munkácsi jbiróság előtt pert folytatott, melyben 1878. máj. 13. 1857. sz. a. hozott itélet ellen, az oroszvégi gör. egyház képviseletében a munkácsi püspök helyettes B. Irén semm. panaszt adott be.

A semmitőszék annak helytadott, s a neheztelt itéletet az előző egész eljárással együtt megsemmisitette (297. §. 1. p.) és a keresetlevelet felperesnek visszaadatni rendelte;

mert jóllehet az elsőbirósági itéletbe nyilván tollhibából becsuszott Malyovanik vezetéknév kijavitása nem ezen utra tartozván, az erre alapitott panaszpont figyelembe nem vétethetett; mégis a perr. 298. §. *b)* pont alapján elfogadott semm. panasz folytán az egész eljárást s megtámadott itéletet azért kellett megsemmisiteni; mert a görög kath. egyházakat érdeklő s különösen ingatlan vagyonra vonatkozó jogok iránt inditott perekbeni képviseletre nem az egyházgondnokok, hanem az illető püspök, vagy helynöke van hivatva; jelen kereset tehát az alperesek mint egyházgondnokok ellen hely-

telenül indittatván, az az eljáró biróság által azonnal hivatalból lett volna visszautasitandó; az alaki törvénysértést tehát azáltal követte el, hogy az eljárást a perr. 8. §. *b)* pontjában foglalt rendelkezés ellenére meginditotta, s a 11. §. mellőzésével itéletet hozott.

43.

Semmiséget képez, ha a számadás kifogásolása kötelességének kérdése a számadás helyességének kérdésével összefoglaltatik s mindkettő közösen tárgyaltatik s egy határozattal döntetik el, s ez végzés alakjában hozatik.

(1879. márczius 18. 3140. sz. a.)

H. János ügyvéd, Kl. Netti ellen bizonyos állitólag 192 frtot tevő s felperes által behajtott összegre vonatkozó ujitott felhivási és számadási pert inditott a nagy-kikindai tszék előtt, számadásának helyeslése vagy ellenei kifogások beadása iránt. Ezekre nézve a tárgyalás együttesen megtartatván, a tszék 1878. jun. 5. 3314. sz. a. végzést hozott, melyben a beterjesztett számadást helyesnek kimondotta s felperes ügyvédet Kl. irányában további számadás terhe alól felmentette. A kir. tábla okt. 10. 58026. sz. a. szintén végzés alakjában, felhivó ügyvédet azon kérelmével, hogy beterjesztett számadása biróilag helybenhagyassék, elutasitotta s e részben az e. birói végzést megváltoztatta.

A legfőbb itélőszék, hová felhivó fél felebbezett, a 304. §. alapján felterjesztette, minthogy az alsóbiróságok a számadás helyességének kérdése felett nem itéletileg határoztak.

A semmitőszék mindkét alsóbirósági végzést az előző egész eljárással együtt hivatalból megsemmisitette (297. §. 1. p.) s a keresetet felhivónak visszaadatni rendelte;

mert felhivó szabályszerü számadást nem terjesztett elő, következőleg annak helyeslése vagy kifogásolása iránt eljárás sem volt meginditható; elismeri az előbbit maga a felhivó 3314. sz. jkönyvben foglalt perbeszédében, melyben kifejezetten azt mondja: hogy számadási keresetet nem is inditott, hanem felhivottat, mint bizonyos joggal kérkedőt vonta perbe; ezen állitása azonban annyiban alaptalan, mennyiben keresetei a perr. 514. §-nak megfelelő zárkérelmet nem tartalmaznak;

mert továbbá az eljárás körül azon lényeges szabálytalanság merült fel, hogy az állitólagos számadás kifogásolása kötelességének kérdése a számadás helyességének kérdésével foglaltatott össze, s mindkettő a perrend egybefüggő 516—519. §§. utasitásai ellenére

közösen tárgyaltatott jegyzőkönyvileg s egy közös határozattal döntetett el;

s mert ezen határozat mindkét biróságnál perrendellenesen végzés alakjában hozatott, holott a számadás helyességének kérdése, mint a pernek kizárólagos érdeme, a perrend 246. §. értelmében itélettel lett volna eldöntendő.

44.

Barátságos egyesség az örökösök közt nem sikerülvén, s a birtokon kivül állók perre utasittatván, a hagyaték biztositásául a zár elrendelendő, ha veszélyeztetés nem forog is fenn.

(1879. márczius 12. 2390. sz. a.)

A. szül. E. Etelka hagyatékára vonatkozólag;

a zombori tszék 1878. okt. 31. 7804. sz. végzésével, minthogy egyrészről az örökhagyó férje A. Károly, másrészt annak nővérei E. Mária s Franczíska között a hagyaték felosztása iránt barátságos egyesség nem sikerült, utóbb nevezett E. nővérek, mint birtokon kivül álló felek perre utasittattak; és a perre utasitottak azon kérelmének: hogy az egész leltározott hagyaték zár alá vétessék, hely nem adatott, mivel a veszély ki nem mutattatott, s A. Károlynál elégséges biztositék is található.

Ezen végzés ellen beadott semm. panasz folytán

a semmitőszék a tszék neheztelt végzését megsemmisitette s utasitotta, hogy a perrend 588. §-nak megfelelő uj végzést hozzon;

mert ezen törvényszakasz szerint, a biróság nem egyedül a veszélyeztetett, hanem a peressé vált minden hagyatéknak kellő biztositása és kezeléséről gondoskodni köteles.

Ehhezképest a tszéknek ezzel ellenkező, s nyilván a 324. §-ból, mely a hagyaték biztositásának esetére alkalmazást nem nyerhet, meritett nézete tarthatatlan.

45.

A törvényhatóságok árvaszéki ügyészei az első végzések elfogadására jogositva nincsenek.

Az árvaszék egyes szakközege csak a szakmájához tartozó teendők teljesitésére; különösen pedig a pénztárak, a gyámoltak és gondnokoltak pénzeinek kezelésére lévén hivatva, az utóbbi ellen kereset nem intézhető.

(1879. márczius 18. 2824. sz. a.)

F. Dávid, sz. k. Temesvár város árvapénztára ellen zálogjog kitörlése iránt, a temesvári tszék előtt pert inditott, melyben 1879. jan. 20. 532. sz. a. hozott végzés ellen alperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék a neheztelt végzést előző eljárással együtt megsemmisitette s a keresetlevelet esetleges kijavitás végett felperesnek visszaadatni rendelte;

mert azonfelül, hogy a törvényhatósági árvaszéki ügyész, mint nem peres fél, hanem csak mint ilyennek jogi képviselője, első végzések elfogadására jogositva nincs: a kereset egyébként is az árvapénztár ellen nem helyesen irányoztatott, miután az árvaszék egyes szakközegei csak a szakmájukba tartozó teendők teljesitésére, különösen pedig a pénztárak a gyámoltak és gondnokoltak pénzeinek utasitás szerinti kezelésére, s nem az árvaszék jogai s kötelezettségeinek gyakorlatára vannak hivatva.

46.

A semmitőszék teljes tanácsülésben következő három elvi kérdés került szőnyegre s eldöntés alá:

I. A székelyföldi telepitvényes által, a telepitő földtulajdonos ellenében, a telepitvényi birtokra vonatkozólag igényelt italmérési jog kérdésének eldöntése birói vagy közigazgatási utra tartozik-e?

Ezen kérdés következőleg döntetett el.

Tekintve, hogy az 1873. évi XXII. tczikk a székelyföldi telepitvényes által a telepitő földtulajdonos ellenében, a telepitvényi birtokra vonatkozólag igényelt italmérési jog kérdésének miképi eldöntése iránt tüzetes intézkedést nem tartalmaz ugyan;

tekintve mindazonáltal, hogy valamely jog elismerése iránt felmerült kérdés csak birói uton birálható és dönthető el:

ennélfogva a székelyföldi telepitvényes által, a telepitő földtulajdonos ellenében, a telepitvényi birtokra vonatkozólag igényelt italmérési jog kérdésének eldöntése birói utra tartozik.

(1879. april 16. 3402. sz. a.)

Jogesetül szolgált:

G. Péter, Erdélyben Borzava község ellen kocsmáltatási jog elismerése iránt a csikszeredai tszék előtt rendes pert tett folyamatba, mely szabályszerüleg letárgyaltatván, az 1878. nov. 23. 6359. sz. itélettel alperes elmarasztatott s ez ellen felebbezéssel élt.

A marosvásárhelyi kir. tábla pedig felterjesztette, hivatalból észlelt semmiség alapján, mert szerinte ezen ügy közig. utra tartoznék; tekintve, hogy azon telek iránt, mely után felperes korcsmálási jogot igényel, fel- s alperes közt telepitvényi per van folyamatban; és tekintve, hogy a telepitvényes által netalán élvezett más javadalmak az 1873: XXII. tcz. 4. §. szerint tudandók ki s ezen perekben azon törvény 19. §-nál fogva az eljárás az 1871: 53. tcz. 45. 50.—52. §§-ban felsorolt módositások szerint történik.

A semmitőszék azonban itt a 304. §-t alkalmazhatónak nem találta;

mert a kereset tárgyát, az abban körülirt telekkel állitólag kapcsolatos italmérési jog elismerése képezi; az ily jogkérdések elbirálása és eldöntése pedig birói utra tartozik;

mert továbbá az ügy érdemére tartozik annak elhatározása: vajon a kir. itélő tábla jelentésében jelzett telepitvényi per eldöntése előtt a jelen kereset elbirálható-e, vagy sem?

47.

II. A házassági per folyama alatt s ennek befejezéséig, az ideiglenes tartás megállapitására, a szentszékek hatásköre a perrend életbelépte után ennek 22. illetve 36. §§. rendelkezése szerint megszüntetett-e? illetve a perr. hatálya alatt a szentszéknek a főszentszékek által is helybenhagyott ideiglenes tartás iránti határozata alapján, a polgári biróság által a végrehajtás elrendelhető és foganatositható-e?

Erre következő döntvény hozatott:

Tekintve, hogy a házassági perek a perrend életbelépte után s jelesül a 22. §-nak határozott rendelkezéséhez képest csak annyiban tartoznak a szentszékek hatásköréhez, a mennyiben a házassági kötelék érvényességét s az ideiglenes elválást, vagy végképi feloldást tárgyazzák, minden egyéb a házassági viszonyból származó peres kérdések elbirálása ellenben, melyek felett addig az egyházi törvényszékek itéltek, a már felhivott, s ezzel összehangzó 36. §. szerint az illetékes polgári biróság hatásköréhez tartoznak;

tekintve továbbá, hogy az ideiglenes tartás kérdése nem a házassági kötelékre vonatkozó, hanem a házassági viszonyból eredő vagyoni kérdés:

ezeknélfogva a házassági per folyama alatt, és ennek befejezéseig az ideiglenes tartás megállapitására, a perrend életbelépte után a szentszékek hatásköre ki nem terjed, illetve a szentszékek által az ideiglenes tartás iránt hozott határozat alapjáu, a polgári biróság által a végrehajtás el nem rendelhető, és nem foganatositható.

(1879. april 16. 6022. sz. a.)

Jogesetül jelent meg a forumon:

A K. L. Anna, K. Pál protestans házastárs közti váló perben a veszprémi püspöki szentszék a nő részére az ideiglenes tartást megitélte, s a veszprémi kir. törvényszék f. év február 15. 1445. sz. a. végzésével arra a végrehajtást elrendelte s foganatositotta. Ez ellen végreh. szenvedett semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a végrehajtási végzést következményeivel együtt megsemmisitette (297. §. 1. §.);

mert a házassági perek a perrend életbelépte után, jelesül a 22. §-nak határozott rendelkezéséhez képest, csak annyiban tartoz-

nak a szentszékek hatáskörébe, a mennyiben a házassági kötelék érvényességét s az ideiglenes elválást vagy végképi felbontást tárgyazzák, minden egyéb a házassági viszonyból származható peres kérdések elbirálása ellenben, melyek felett addig az egyházi törvényszékek itéltek, a már felhivott, s ezzel összhangzó 36. §. szerint, az illetékes polgári biróság hatásköréhez tartoznak,

miből kifolyólag a kir. tszék a fennebb érintett törv. szakaszokba ütközőleg határozott, midőn ezen a szentszékek hatáskörébe nem tartozó kérdésben illetéktelenül hozott végzését alapul véve, ily törvényesen nem létezőnek veendő végzés folytán, panaszló ellen a végrehajtást elrendelte s foganatositotta, s ebbeli hivatalból is figyelembe vehető alaki törvénysértést képező eljárása, a kezdetben felhivott §. alapján megsemmisitendő volt.

48.

III. Ha a csődtömeghez tartozó ingatlanra egy hitelező részére a végrehajtási zálogjog a csőd kiütése előtt bekebeleztetett, s azon ingatlan árverésen eladatott, illetékes-e a telekkönyvi hatóság a befolyt egész vételár felosztására? esetleg mily mérvben tartozik ez a csődbiróság hatásköréhez?

Ez következő döntvénynyel oldatott meg:

Tekintve, hogy oly jelzálogos hitelező, kinek részére a végrehajtási zálogjog a csőd kiütése előtt kebeleztetett be, a perr. 377. §-nak intézkedéséből folyólag, a végrehajtást csődön kivül folytathatja, ebből pedig önként következik, hogy a csődnyitás előtt végrehajtásilag lefoglalt ingatlanokra nézve a vételárfelosztás valamennyi jelzálogos hitelezőre vonatkozólag a perrend szabályai szerint foganatositandó, miután ugyanazon ingatlanok tekintetében két különböző sorrendi eljárásnak helye nem lehet;

ezeknélfogva oly esetben, midőn a csődtömeghez tartozó ingatlanra, egy hitelező részére, a végrehajtási zálogjog a csőd kiütése előtt bekebeleztetett s azon ingatlan árverésen eladatott, a telekkönyvi hatóság a befolyt vételárból valamennyi jelzálogos hitelező követelésének kielégitésére illetékes s csak a netáni fölösleget tartozik áttenni a csődbirósághoz.

(1879. april 16. 4378. sz. a.)

Jogesetet képezett.

T. József, M. Kossa csődtömege ellen 20,000 frt iránt folytatott ügyben, s különösen a végrehajtási eljárásra vonatkozólag a karczagi tszék mint telekk. hatóságnak 1878. május 8. 3187. sz. a. hozott végzése ellen a perügyelő semm. panaszszal élvén, az 1878. szept. 19. 17550. sz. a. elvettetett, mert a semmitőszék felperesnek előbbi semm. panaszára vonatkozó s 1876. évi 5910. szám alatt hozott határozatában kimondotta, hogy felperes a végrehajtást a perr. 377. §. értelmében csődön kivül folytathatja, min azon körülmény

sem változtat, hogy felperes követelését elővigyázatból a csődbe is bejelentette s az osztályoztatott is.

Ennek folytán a karczagi tszék mint telekk. hatóság 1878. decz. 24. 9663. sz. végzésével, tekintettel arra, hogy T. Józsefnek csődön kivüli kielégitését megállapitó 3187. sz. végzés, a semmitőszék fentebbi határozata folytán jogerőre emelkedett; s tekintve, hogy végrehajtatónak ez utoni kielégittetése, minthogy a befolyt vételárból az utána következők nagyrésze is kielégitést nyerend, a csődbiróság osztályozási itéletével különben sem ellenkezik; mert T. követelése, azon itélet 11. p. szerint csak feltételesen soroztatott az esetre, ha csődön kivül kielégitést nem nyerne: ezeknélfogva végrehajtató T. felszámitott s a következőkben biróilag megállapitott, M. Kossa ingatlanaira bekeblezett 20000 frt s járulékaiból még fentlevő őt illető követelések, az azok vételárául befolyt s letétben levő összegekből aránylag kifizettetni rendeltetnek.

Ez ellen M. A. jelzálogos hitelező semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a tszék végzését megsemmisitette (297. §. 1. p.) s azt utasitotta, hogy az ingatlanok vételárának felosztása iránt valamennyi jelzálogos hitelezőre kiterjedő ujabb végzést hozzon;

mert a semmitőszék 5910. és 17550. sz. határozataiban már kimondatott, hogy felperes a perr. 377. §-ból folyólag, a végrehajtást csődön kivül folytathatja, miből önként következik, hogy a jelen végreh. ügyben a csődnyitás előtt végrehajtásilag lefoglalt ingatlanokra nézve a vételárfelosztás, valamennyi érdekelt jelzálogos hitelezőre vonatkozólag, a perrend szabályai szerint foganatositandó, miután ugyanazon ingatlanok tekintetében két különböző sorrendi eljárásnak helye nem lehet; s habár felperes az elárverezett derzsi 253. sz. telekk. ingatlanokra csődnyitást megelőzőleg végreh. zálogjogot nem szerzett, ezen ingatlanok tekintetében sem forog fenn törvényes akadály a fent kimondott elv alkalmazása ellen, miután azokra nézve más hitelezők a csődnyitást előzőleg szereztek végreh. zálogjogot; az eljáró tszék tehát szabálytalanul járt el, midőn neheztelt végzésében csakis felperes követelése kifizetése iránt tett intézkedéseket stb.

49.

Azon szabályok, melyek szerint a községi biró urbér rendezési perben a volt urbéreseket képviselheti, a rendes eljárásu polgári perben, mely bizonyos faillietmény kiadása iránt a volt földesur ellen indittatott, alkalmazást nem nyerhetnek.

(1879. márczius 11. 4370. sz. a.)

Lubina község volt urbéresei képviselve H. György községi biró által, ki a perbeli ügyvéd részére megbizást állitott ki, gr. Br.

Ágost ellen 10062 ölfa vagy 60372 frt megtéritése iránt a nyitrai tszéknél pert inditottak, melyben a tszék 1876. évben 23128. sz. a. itéletet hozott, de a periratokat, felperesi felebbezés folytán csak 1878. márcziusban terjesztette fel.

A kir. tábla minthogy felperesek a keresetlevélben meg nem neveztettek, s mert a községi biró polgári perben a volt urbéresek képviseletére hivatva nincs, hivatalból észlelt semmiség alapján az iratokat a semmitőszékhez felküldötte;

a semmitőszék a nyitrai tszék itéletét hivatalból megsemmisitette (297. §. 1. 15. p.) s azt utasitotta, hogy a keresethez jogositott egyes volt urbéresek megnevezése, s ez ezek által H. részére a perr. 553. §. szerint kiállitandó meghatalmazvány bemutatása végett, a felekkel póttárgyalást tartván, ujabb itéletet hozzon;

mert a kereset önálló polgári kereset levén, azon szabályok, a melyek szerint a közégi biró a volt urbéreseket az urbéri rendezési perben képviselheti, ezen rendes eljárásu perben nem alkalmazhatók; következve a keresetlevélben a perr. 64. §-hoz képest azon egyes urbéréseket, a kiknek nevében H. György felperesi ügyvédet a kereset inditására meghatalmazhatni vélte, megnevezni, és minthogy H. György mint községi biró, ezen nem a községet, hanem az egyes urbéreseket érdeklő perben hivatásánál fogva az érdektársak képviseletére jogositva nincs, azoktól hitelesitett meghatalmazványt (553. §.) kellett volna felmutatnia, mi elmulasztatván, a hiány pótlása előtt az elsőbiróság itéletet nem hozhatott.

50.

Az osztrák törvényszékek által elrendelt árverés, a foganatositás végett megkeresett magyarországi törvényszék által, a hazai törvények szerint veendő eszközlésbe.

(1879. márcz. 5. 5967. sz. a.)

A cs. k. osztrák földhitelintézet, B. Edė ellen 59901 frt 10 kr erejéig a bécsi cs. k. tszéknél végrehajtást eszközöltetett, minek folytán alperes ingatlanaira árverés rendeltetett s foganatositására a budapesti tszék megkerestetett.

A tszék 1879. jan. 11. kelt végzésével a végrehajtás törvényszerü foganatositására végrehajtóját kiküldötte s a végzés egy példányát a tszék telekk. osztályához áttétetni rendelte.

Közbevetett semm. panaszra;

A semmitőszék a tszék végzését megsemmisitette (297. §. 1. p.) s a törvényszéket mint telekk. hatóságot szabályszerü eljárásra utasitotta;

mert a bécsi cs. k. tszék által elrendelt árverés, figyelemmel a perr. 62. s 60. §§-ra, a megkeresett tszék által a hazai törvények szerint levén foganatositandó, a megkeresett tszék mint telekk. hatóság tartozott volna eljárni, s legelőbb is a perr. 359. §. értelmében a végreh. zálogjog bekebelezését elrendelni s ennek megtörténte után a perr. 427. §. szerint eljárni.

Midőn tehát a biróság neheztelt végzésével a végrehajtás foganatositására a végrehajtót kiküldötte, annál szabálytalanabbul járt el, minthogy jelen esetben az árverés a megkereső biróság által a felek által szerződésileg elfogadott feltételek mellett levén elrendelve, az ingatlanok becslésének szüksége fenn nem forog, s ha fenforogna, azt a végrehajtási zálogjog bekebelezésének megelőzni kellett.

51.

A gyámhatóság intézkedésének bevárásáig, tekintettel a kitüzött záros határidőre, a kiskoruak jogai nyilván veszélyeztetve levén, ily kivételes esetben a szükséges s elmulaszthatlan teendők foganatositására, az igénylő kiskoruak képviseletében a közgyám is hivatva van.

(1879. márczius 13. 4204. sz. a.)

Z. Ferencz közgyám mint kiskoru K. Erzsébet s Teréz törv. gyámja, özv. R. Salamonné végrehajtató s K. Gergely végrehajtást szenvedett e. igénykeresetet adott be a sziráki jbirósághoz, melyben hozott itélet felebbeztetett;

a kir. tábla hivatalbóli semmiség alapján felterjesztette, mivel a közgyám ezen minőségben a kiskoruak törvényes gyámjának nem tekinthető s igy az a kiskoruakat biróság előtt képviselni jogositva nincsen; ennek folytán itt Z. közgyám a perr. 8. 84. §§. ellenére a megnevezett kiskoruak nevében illetéktelenül adván be a keresetet, az hivatalból visszautasitandó lett volna.

A semmitőszék a 304. §-t alkalmazhatónak nem találta;

tekintve, hogy a kiskoru igénylők atyja mint végrehajtást szenvedett fél, és alperes képviseletében fel nem léphetvén, az igénykereset beadására kitüzött záros határidő tekintetbe vételével, a gyámhatóság intézkedéseinek bevárásáig a kiskoruak jogai nyilván veszélyeztetve vannak, s igy jelen esetben szükséges elmulaszthatlan teendők foganatositására az 1877: 29. tcz. 68. §. szerint a közgyám is hivatva volt.

52.

A végrehajtás megszüntetése iránti keresettel csak az élhet, ki ellen a végrehajtás foganatosittatott, s ily kereset érdemében az elsőbiróság minden perorvoslat kizárásával határoz.

(1879. május 17-én 1142. sz. a. határozat.)

A budapesti IV. ker. járásbiróság egy közjegyzői okirat alapján végrehajtást rendelt R. P. részére, B. K. és társa czég s annak két társtagja B. K. és R. W. ellen 12732/78. sz. a. 9000 frt tőke és jár. erejéig, mely a czég és R. W. társtag ellen foganatosittatott s ez utóbbi maga jelölt ki a czég nevében foglalási alapot.

Ezen végrehajtás ellen a czégnek egy 3-ik társtagja P. H. végrehajtás megszüntetési keresetet inditott, melyben nevezett elsőbiróság 1878. decz. 14. 37945. sz. a. következőleg határozott:

Felperes végrehajtás megszüntetése iránti keresetével elutasittatik és a f. évi 35511. sz. a. végrehajtói jelentés a végrehajtás folytatása végett a kiküldött végrehajtónak kiadatni rendeltetik.

Mert: a ptkvrdts 347. §. értelmében csakis a marasztalt fél van jogositva végrehajtás megszüntetése iránti keresettel élni, miből önként folyik, hogy csakis azon személy, ki ellen a marasztaló itélet alapján a végrehajtás foganatosittatott élhet keresettel. Már pedig a f. évi 12732. sz. a. végzés tanuságaként a végrehajtás alperes javára B. K. és társa czég B. K. és R. W. ellen rendeltetett el és foganatosittatott is, és igy kétségtelen, hogy felperes P. M. ellen végrehajtás elrendelve és foganatositva nem lőn, a mennyiben pedig ő a végrehajtás alapját képező okirat kelte után a B. K. és társa czég beltagja lett, ezen minőségéből folyólag is a czég ellen elrendelt és foganatositott végrehajtás ellen megszüntetési keresettel csak az esetben élhetne, ha azt a czég nevében tenné, már pedig felperes keresetében, csakis mint a végrehajtást szenvedett czég egyik tagja jelentkezik, mig ellenben a másik czégtárs a végrehajtás foganatositása alkalmával, minden kifogás nélkül végrehajtási alapot jelelt ki, és igy felperes saját minőségének kitüntetése ellenében a czég nevében jelentkezőnek annálkevésbé tekinthető, mert az általa 6. NB. a. becsatolt okirat megbizásnak nem tekinthető; de felperes azt maga sem kivánta annak tekinteni, miután az annak tarlalmaként átküldött czég megbizást igénybe nem vette. Miért is felperest kereshetőségi jog hiányából keresetével elutasitani és az okozott költségek megtéritésében marasztalni kellett.

A mennyiben felperes jelen végrehajtás megszüntetési kerese-

tét az 1874. XXXV. t.-cz. alapján kifogásokból kivánná érvényesiteni, a fentebb felhozott okok alapján annak helyt adni szintén nem lehetne.

Ezen végzés ellen a czégnek 3-ik társtagja P. H. semmiségi panaszt adván be, erre a semmitőszék következő határozatot hozott:

A semmiségi panasz visszautasittatik: Mert: végrehajtás megszüntetési kereset érdemében az első folyamodásu kizárásával határoz, a jelen semmiségi panasz tehát felülvizsgálat tárgyát nem képezheti.

53.

A község az 1871; 18. tczikk értelmében hivatva levén, belügyeiben határozni, s különösen a közlekedési eszközökről gondoskodni: az ki azok, nevezetesen a hidak helyreállitása, s a közlekedés fentartása iránt tett intézkedései által magát jogaiban sértve érzi, a közig. hatóságok utján nyerhet orvoslást.

(1879. márcz. 19. 5097. sz. a.)

Gr. N. Ferencz, sz. k. Arad város közönsége ellen sommás birtokháboritási, illetőleg visszahelyezési pert inditott az aradi járásbiróság előtt, miután alperes város azon fahidakat, melyek az aradi országút és felperes pusztáján létező épületei közt elvonuló árok felett f. év jan. 30-ig fennállottak, és számos évek óta felperes által használtattak, azon napon a város rendeletéből emberei által levontatta.

A jbiróság 1879. febr. 3. 1498. sz. végzésével emlitett hidakat 8 nap alatt visszaállitani rendelte.

Alperes semm. panaszára;

a semmitőszék a neheztelt végzést, eljárással együtt megsemmisitette (297. §. 2. p.) s a keresetlevelet felperesnek visszaadatni rendelte;

mert a község az 1871 : 18. tcz. 22. §. szerint saját belügyeiben határoz, és szabályrendeleteket alkot, ugy a tisztán községi utakról s egyéb közlekedési eszközökről gondoskodik: a ki pedig e tekintetben hozott határozatai által magát jogaiban sértve érzi, a hivatolt törvény 3. §-ban kijelölt közig. hatóságnál kereshet orvoslást; következve Arad város közönsége által saját területén ásatni rendelt ároknak behányása, az eltávolitott fahidak helyreállitása, és ekkép az eddigi közlekedésnek minden ponton való fentartása iránt, a kereset első sorban a biróság előtt meg sem indittathatott volna; midőn tehát az eljáró biróság a helyett, hogy a keresetet azonnal hivatalból visszautasitotta volna, tárgyalási határnapot tüzött ki, az eljárást alperesnek a birói illetőség helyesebben hatáskör miatt tett kifogása

után is folytatta stb. hivatalból is figyelembe veendő alaki törvénysértést követett el.

54.

Közjegyzői okirat alapján elrendelt végrehajtás ellen nem semmiségi panaszszal, hanem kifogásokkal lehet élni.

(1879. márcz. 19-én 1148. sz. a.)

A budapesti IV. ker. járásbiróság egy közjegyzői okirat alapján végrehajtást rendelt R. P. részére B. K és társa czég és annak 2 társtagja ellen 12732/878. sz. a. 9000 frt tőke s jár. erejéig, ez ellen a czég 3-ik társtagja által semmiségi panaszszal adatván, erre a semmitőszék következő határozatot hozott:

A semmiségi panasz elvettetik: Mert az illetőségi kérdés vitatása a közjegyzői törvény 113. §. *a)* pontja szerint az azon §-nál megengedett kifogások utjára tartozik, valamint kifogások s nem semmiségi panasz utján érvényesitendők ugyanazon §. szerint a végrehajtás elrendelhetősége elleni azon ellenvetések is, mintha panaszló irányában a végrehajtás alapját képező okmány értelmében az abban kitett fizetési kötelezettség jogszerüen megállapitható, illetve a végrehajtás elrendelhető nem lett volna.

55.

Oly esetben midőn a számadásra biróilag kötelezett felhivott számadását a kitűzött határidő alatt be nem adván, a felhivó a polg. törvk. rend. 520. §-a alapján felszámitási kérvényt ád be, e felett a biróság nem végzésileg, hanem itélettel köteles határozni.

(1876. márcz. 8-án 3513. sz. a.)

Sz. József s társainak P. János elleni számadási perét, melyet az elsőbirósági végzés ellen felhivott részéről közbetett felebbezés folytán a kir. itélő táblához felterjesztett, a kir. itélő tábla hivatalból észlelt semmiségi esetnek, mert nézete szerint ez ügyben az elsőbiróság nem végzéssel, hanem itélettel tartozott volna határozni, a semmitőszékhez terjesztette fel, minek folytán a semmitőszék: a pestvidéki törvényszéknek 1875. évi január 13-án 5831. sz. a. kelt végzését a p. t. rendt. 297. §. 1. pontja alapján a 304. §. alkalmazása mellett hivatalból megsemmisitette és ugyanazon biróságot a p. t. rendt. 520. §-ának megfelelő itélet hozatalára utasitotta;

mert a most hivatolt 520. §. első bekezdésének végtétele szerint a felhivónak kérelmére, melyben követelését legjobb tudomása szerint számitja fel, az ügy érdemére kiterjedő határozatot tartozott volna hozni; midőn tehát itélet helyett végzésileg határozott, mint-

hogy csupán a p. t. rendt. 294. §-ában felsorolt végzések ellen felebbezés van megengedve, az ügynek a kir. tábla általi felülvizsgálhatását lehetlenitette.

56.

Azon kérdés eldöntése, ha vajon az itéletileg befejezett gondnoksági ügyekben, a gondnokság alá helyezést kérő nagykoru irányában, kinek van kereshetőségi joga, annál is inkább érdemi kérdést képezvén, minthogy ennek elbirálása szoros összefüggésben van azzal, hogy ez esetre az 1870. XX. törv. czikknek mely pontja találhat alkalmazást, ennélfogva e kérdés eldöntése a semmitőszék köréhez nem tartozik.

(1878. október 31-én 22075. sz. a.)

Sch. Jenőné született H. Gizella által nagykoru H. Irmának elmegyengeség és önálló vagyonkezelési képesség hiánya miatt gondnokság alá helyeztetése iránt folyamatba tett s a budapesti kir. törvényszéknek 1878. évi augusztus 3-án 30172. sz. a. hozott itéletével befejezett ügyet a budapesti kir. itélő tábla a p. t. rendt. 297. §. 1. pontja alá eső semmiségi eset folytán a m. kir. Curia mint semmitőszékhez terjesztette fel.

E semmiségi esetet pedig abban találta, mert a gyám és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló 1877. XX. törv. czikk 31. §-a szerint annak kérelmezésére, hogy nagykoruak a hivatkozott törvény 28. §-ának *b)* pontja alapján helyeztessenek gondnokság alá, csak a gondnokság alá helyezendőnek lemenő vagy felmenő rokonai vannak jogositva, következőleg Sch. Jenőné szül. H. Gizella, mint H. Ignácznak csak nővére, az utóbbinak gondnokság alá helyeztetését kérni jogositva nincsen, és igy az elsőbiróság akkor midőn Sch. Jenőné által ennek ellenébe, 6810. sz. alatt beadott kérvényét vissza nem utasitotta, hanem ennek folytán a birói eljárást meginditotta, a törvénybe ütköző szabálytalanságot követett el.

A m. kir. Curia mint semmitőszék azonban a p. t. rendt. 304. §. 1. pontját alkalmazhatónak, s ennélfogva az elsőbiróság itéletét és eljárását megsemmisithetőnek nem találta, mert azon kérdés, vajon az itéletileg befejezett jelen ügyben, a gondnokság alá helyeztetni kért nagykoru irányában kinek van kereshetőségi joga, annál is inkább érdemi kérdést képez, a minthogy annak elbirálása szoros összefüggésben van azzal, hogy ez esetre az 1877. XX. t. cz. 28. §-nak mely pontja találhat alkalmazást.

57.

Hivatalból figyelembe veendő semmiségi esetet képez, ha az elsőbiróság idő előttiség indokából utasitja el a keresetet, s a másodbiróság, ha az időelőttiséget fenforogni nem látja, a helyett, hogy az elsőbiróságot érdemleges itélet hozatalára utasitaná, mindjárt az ügy érdemében határoz.

(1879. april 7. 6841. sz. a.)

J. Elekné P. Anna felperesnek S. András és társai ellen ingatlan birtokbaadása iránti perében

Felperest keresetével időelőttiség indokából utasitotta el; mert felperes tulajdonjogi bejegyzése a jelenlegi alperesek által 1877. évi január 28-án 1379. sz. a. tehát a jelen per meginditását megelőzőleg tulajdoni keresettel támadtatott meg, és miután oly esetben midőn az ingatlanok tulajdonjoga iránt per van folyamatban, ugyanezen ingatlanság birtoka mindaddig mig a tulajdonjog kérdése iránti per el nem birálható, a mennyiben felperes a birtokot kizárólag az ő részére bejegyzett tulajdonjog alapján követeli a p. t. rendt. 12. §-ához képest időelőtti keresetével el volt utasitandó.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi november 4-ik napján 40526. szám alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s alperest a kereseti ingatlan kiadására kötelezte:

mert felpereseknek a kereseti birtokrész tulajdonjoga jogerejü itélet által itéltetvén meg, e jogok folyománya, vagyis a tényleges birtoklás őket megilleti, s e jogok érvényesitését az, hogy alperesek a tulajdonjog megitélése iránt uj pert tettek folyamatba, jelen esetben, midőn már megitélt jog érvényesitése forog szóban, meg nem akadályozhatja, s ennélfogva felperesnek a tényleges birtokot meg kellett itélni.

A legfőbb itélőszék a másodbiróság eljárásában hivatalból figyelembe veendő semmiségi esetet látván fenforogni, az iratokat a semmitőszékhez áttette, a semmitőszék pedig következő határozatot hozott:

A budapesti kir. itélő táblának fentebbi számu és keletü itélete, tekintve, hogy az elsőbiróság felperest keresetével az ügy érdemének mellőzésével egyedül mint időelőttivel utasitván el, a menynyiben a másodbiróság ezen nézetet nem osztotta, az eljáró biróságot tartozott volna az ügy érdemének eldöntésére utasitani, holott az ügy jelen állásában a három foku felebbezéstől a felek elzáratván, a másodbirósági itélet által azok jogsérelmet szenvedtek, a polg. törvk. rendtartás 297. §-ának 1. pontja alapján és a 304. §. alkalmazása

mellett, hivatalból megsemmisittetik, és a kir. itélő tábla ujabb törvényszerü itélet hozatalára utasittatik.

58.

A szerzetes rend időszerinti perjele, mint a szerzetnek törvényes elöljárója, annak a peres és nem peres ügyekben való képviseletére azon esetben is jogositva van, ha a pernek megindításához egyházhatósági felhatalmazás igényeltetik; annak megbirálása pedig vajon a perjel egyházhatósági jóváhagyás nélkül felperesként felléphetett-e, mint a kereshetőségi jogra vonatkozó kérdés az ügy érdemében itélő biróság köréhez tartozik.

(1873. máj. 6. 9252. sz. a.)

G. Reginaldus mint a kassai Dömések perjele P. József és társai ellen szerződés megsemmisitése iránt inditott perét a budapesti kir. itélő tábla hivatalból észlelt semmiségi eset folytán a semmitőszékhez terjesztette fel, mert e perben oly szerződés megsemmisitése kéretik, mely az illető egyházmegyei hatóság jóváhagyásával jött létre, minthogy pedig abból, hogy a szerződés megkötésére felsőbb jóváhagyás igényeltetett, azon következtetés látszik helyén valónak lenni, hogy annak megszüntetéséhez, s illetve ahhoz, hogy a szerződés teljesitése, vagy megszüntetése iránt tétessék-e a per folyamatba, ugyanazon felsőbb egyházmegyei hatóság jóváhagyása igényeltetik, s illetve a kassai ház perjele ily felhatalmazás nélkül felperesként fellépni jogositva nem volt.

A m. kir. Curia mint semmitőszék azonban az iratokat azzal küldötte vissza, hogy a p. t. rendt. 304. §-át alkalmazhatónak nem találja;

mert az időszerinti perjel felperes szerzetnek törvény szerinti elöljárója, következve peres és peren kivüli ügyekben képviseletre azon esetre is jogositva van, ha a pernek, mely módoni megindításához egyházhatósági jóváhagyás igényeltetik, a polg. törvk. rendt. 297. §. 15. pontjának esete fenn nem forog, annak birálata pedig, vajon a perjel egyházhatósági jóváhagyás nélkül felperesként felléphet-e, minthogy a kereshetőség nem alaki kérdés, a semmitőszék hatásköréhez nem tartozik.

59.

Annak birálata, hogy a községi közgyám a kezelt árvapénzeknek, a megyei pénztárba leendő befizetésére kötelezendő-e? a birói hatáskörbe tartozik.

(1879. april 11. 7755. sz. a.)

Fehérmegye tiszti ügyésze a gyámhatóság képviseletében, Sz. Ignácz vaáli közgyám ellen 779 frt 41 kr árvapénzek behajtása iránt a székesfehérvári tszék előtt pert inditott, melyben alperes illetékességi kifogásokat adott be.

A tszék 1878. decz. 31. 10522. sz. a. végzésével birói illetékességét megállapitotta.

Ez ellen alperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert az eljáró tszék alperesnek rendes perekben személyes birósága, a birói illetéktelenség miatt tett kifogás tehát teljesen helytelen, a sajátlag a birói hatáskör ellen emelt kifogás pedig alaptalan;

mert kétségtelen ugyan, hogy az 1871 : 18. tczikk 64. §. szerint a közgyám is a községi elöljáróság tagja és mint ilyen részt vehet a községi számadásoknak közgyülésen rendelt megvizsgálásánál (128. §. 50—62. §§.), melyre nézve a felebbezés a semm. panaszban hivatolt 129. 130. §§-ban van szabályozva;

továbbá a községi elöljáróság valamely tagja elleni fegyelmi eljárás eseteit az 1876: 15. tczikk 18. §-a s ennek elrendelésére a hatóságot a 19. §. jelöli ki;

minthogy azonban jelen esetben községi számadás vizsgálata kérdés tárgyát nem képezi, a fenebbi törvények nem alkalmazhatók; s minthogy a gyámhatóság és közegei között, a közig. bizottság hatáskörében elintézendő összeütközés sem merült fel, az 1877: 20. tczikk 215. §-nak 4. pontja is helytelenül idéztetett;

és mert a keresetlevél szerint alperes a vááli árvatárban ismeretlen árvák czimén kezelt pénzeknek, a bemutatott jegyzék alapján, a megyei pénztárba leendő befizetésére kéretik köteleztetni; annak birálata pedig: vajon alperes a perr. 253. s 256. §§. rendeletéhez képest elmarasztalható-e? birói hatáskörbe tartozik; s minthogy az 1877: 20. tcz. 161. §. esete sem forog fenn: az eljárás a perr. 8. §-a s a 297. §. 2. p. pontja értelmében meg nem semmisithető.

60.

Azon keresetek, melyek a maradványföld válságból eredő követelésekre vonatkoznak, a kisebb polgári peres ügyekbeni eljárásra nem tartoznak.

(1879. april 8. 6870. sz. a.)

Közalapitványi ügyigazgatóság, K. Mihály s társai ellen maradványföld váltság s 83. tételből álló összesen 993 frt 62 kr követelés megitélése iránt a zsadányi jbiróság előtt keresetet támasztott, mely visszautasittatott; mert oly különálló követelések halmoztattak abban össze, melyek nagyobb része az 1877: 22. tczikk szerint a kisebb polgári s nem sommás perutra tartoznak; de több tételeknél alperesek nem is neveztettek meg.

Felperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt megsemmisitette; (297. §. 1. p.) s a járásbiróság hatáskörét megállapitotta;

mert az 1871 : 53. tczikknek az urbéri viszonyokból eredő tartozások behajtása iránt előirt szabályai meg nem változtattak, következőleg ezen törvény 87. §-a, melyszerint az uri szolgáltatások hátralékainak behajtása, tekintet nélkül az összegre, sommás eljárás alá tartozónak kimondatott, hatályban fennállván:

a biróság jelen keresetet szabálytalanul utasitotta a kisebb polgári peres ügyekben követendő eljárásra;

mert a mennyiben alperesek közül némelyek a keresetben határozottan megnevezve nem lennének, e miatt felperesnek a keresetlevél kiigazitás végett visszaadandó, de nem visszautasitandó lett volna.

61.

Azon keresetek, melyek a volt közgyám ebbeli hivatala megszünte után, mint magán személy ellen, saját cselekvéséből felmerülő és saját vagyonát érintő felelősségénél fogva indittatnak, a polgári biróságok hatáskörébe tartoznak.

(1879. april 17. 7788. sz. a.)

Sz. János, Cs. András volt közgyám és O. Szilárd ügyvéd e. bizonyos a felek közt létesült jogügyletből származó 450 frt követelés megitélése iránt a pestvidéki tszék előtt pert folytatván, alperesek elsőbiróságilag egyetemleg elmarasztaltattak, s ez a kir. tábla f. év jan. 7. 64243. számu itéletével helybenhagyatott.

Ez ellen első r. alperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert azon panasz, mintha a kereset tárgya nem tartoznék a polgári biróságok hatósága alá, alaptalan, minthogy a kereset panaszkodó (első alp.) ellen nem mint pályi közgyám, hanem ezen hivatalának megszünte után mint magán személy ellen, saját cselekvéséből felmerülő, és saját vagyonát érintő felelősségénél fogva indittatott;

mert továbbá az első foku eljárás alaki tekintetben jogerőre emelkedvén, azon panaszt, mintha a kereset két személy ellen, különböző jogalapon a perr. 74. §. ellenére indittatott volna, figyelembe venni nem lehet; azon kérdés pedig, vajon itélet hozható volt-e ezen ügyben előzetes bűnvizsgálat nélkül, érdemleges kérdés, melyre nézve semm. panasznak helye nincs;

mert végre az, hogy a másodbiróság a felebbviteli költségeket panaszkodó ügyvéde részére meg nem állapitotta, semmiségi esetet nem képez.

62.

Azon okok méltánylása, melyek folytán az eskü kivételére más biróság megkeresheto, a rendelkező biróság belátásától függvén, arra a fél szegénysége elégséges okul nem szolgálhat, midőn a perbeli s igy az eskületételi költségeket is az ellenfél tartozik viselni.

(1879. márczius 12. 2844. sz. a.)

M. József, Sz. Lászlóné ellen 2806 frt kölcsön tartozás iránt pert inditván, felperes keresetével elutasittatott, az alperes által leteendő főeskü feltétele alatt, mit a legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletének megváltoztatásával helybenhagyott, s ez jogerőre emelkedett.

A szobránczi jbiróság f. év. jan. 11. 112. sz. a. hozott végzésével az eskü kivétele iránt intézkedett.

Ez ellen semm. panasz adatott be.

A semmitőszék azt elvetette, egyébiránt az elsőbiróságot az eskü kivételére ujabb határnap kitüzésére utasitotta;

mert a perr. 240. §-a a biróságnak megengedi ugyan, hogy fontos okokból az eskü letétele végett más hason foku biróságot keressen meg; ezen okok méltánylása azonban a biróság belátásától függvén, minthogy az eskü letételének esetére felperes a perköltségekben elmarasztaltatott, s igy az eskü letételei költségeket is viselni tartozván, azon ok, hogy alperes szegénysége miatt az uti költségeket nem viselheti, fontossággal nem bir; a betegség és téli időből meritett ok pedig legfelebb az eskü letételi határnapnak elhalasztását igazolhatja. Ezeknélfogva az elsőbiróság nem követett el alaki törvénysértést azáltal, hogy alperes kérelmét megtagadta.

Tekintve azonban, hogy alperes kérvényét még az eskületételre kitüzött határnap, t. i. jan. 21-ke előtt idejekorán azaz jan. 10. beadta, a biróság azonban megtámadott végzésében a határnap elhalasztása iránt nem intézkedett: ennélfogva az ujabb határnap kitüzésére kellett utasitani.

63.

Hivatalból figyelembe veendő semmiségi esetet képez, ha az elsőbiróság felperesi keresetével, az ügy érdemének mellőzésével csupán mint időelőttivel utasitja el, s a másodbiró s a mennyiben ezen nézetet nem osztotta, a helyett, hogy az eljáró biróságot az ügy érdemének eldöntésére utasitotta volna, mindjárt az ügy érdemében határoz.

(1879. april 7-én 6841. sz. a.)

J. Istvánné S. Annána felperesnek Sz. György és András e. a kemenczei 19. és 65. sz. telekjkönyvben foglalt ingatlanok birtoka

iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével mint időelőttivel elutasitotta:

mert habár az *A.* és *B.* alatti okmányokkal igazolva van, hogy felperes az alsó kemenczei 19. sz. telekjkönyvben foglalt ingatlanoknak $^{2}/_{8}$ részben, s az alsó kemenczei 65. számu telekjkönyvben foglalt ingatlanoknak $^{2}/_{16}$ részben tulajdonosául a kassai kir. törvényszéknek mint telekkönyvi hatóságnak 1876. évi 12588. sz. a. telekkönyvi kiigazitási ügyben hozott és az 1878. évi május 28-án felvett tárgyalási jegyzőkönyvhez *L.* alatt mellékelt itélet szerint be lett jegyezve, mégis miután a 2. sz. alatti okmány tanusága szerint ezen bejegyzés a jelenlegi alperesek által 1877. január 28-án 1379. sz. alatt, tehát a jelen per támasztását megelőzőleg, tulajdoni keresettel megtámadtatott, és miután oly esetben, midőn az ingatlanok tulajdonjoga iránt per van folyamatban, ugyanazon ingatlanság birtoka, mindaddig mig a tulajdonjog kérdése iránt a per el nem döntetik, nem követelhető, a mennyiben felperes a birtokot kizárólag telekkönyvileg az ő részére bejegyzett tulajdonjog alapján követeli, a p. t. rendt. 12. §-ához képest keresetével elutasitandó volt.

A budapesti kir. itélő tábla azonban 1878. évi november 4-én 40526. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s alpereseket kötelezte, hogy felpereseket az alsó kemenczei 19. sz. telekjkönyvben foglalt egész urbéri telek $^{2}/_{8}$ részének és az alsó kemenczei 65. sz. telekjkönyvben foglalt féltelek $^{2}/_{16}$ részének arányában való közös birtoklásába bocsássák:

mert felpereseknek a kereseti birtokrész tulajdonjoga jogerejü itélet által itéltetvén meg, e jognak folyománya, vagyis a tényleges birtoklás őket megilleti, s e jognak érvényesitését az, hogy alperesek a tulajdonjog megitélése iránt uj pert tettek folyamatba, jelen esetben, midőn már megitélt jog érvényesitése forog szóban, meg nem akadályozhatja, ennélfogva alpereseknek a tényleges birtoklást meg kellett itélni.

Ezen itélet ellen alperesek felebbezéssel élvén, a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék az iratokat hivatalból észlelt semmiség folytán a semmitőszékhez áttette, minek következtében a semmitőszék következő határozatot hozott:

A budapesti kir. itélő táblának fentebbi keletü és számu itélete, tekintve, hogy az elsőbiróság felperest keresetével az ügy érdemének mellőzésével egyedül mint időelőttivel utasitván el, a menynyiben a másodbiróság ezen nézetet nem osztotta, az eljáró biróságot tartozott volna az ügy érdemének eldöntésére utasitani, holott az

ügy jelen állásában a három foku felebbezéstől a felek elzáratván, a másodbirósági itélet által azok jogsérelmet szenvedtek, a p. törvk. rendt. 297. §. 1. pontja alapján és a 304. §. alkalmazása mellett hivatalból megsemmisittetik, és a kir. itélő tábla ujabb törvényszerü határozat hozatalára utasittatik.

64.

A közjegyzőnek birói megbizotti minőségben teljesitett oly hivatalos cselekményeiért, melyek dijai a közjegyzői dijszabályzat 21. §-ban nem szabályeztatnak, a dijak egyedül az időre s munkára tekintettel állapitandók meg.

(1879. márczius 18. 3488. sz. a.)

K. Mária s Mátyás hagyatéki ügyében a vajda-hunyadi jbiróság az általa annak vezetésével megbizott közjegyző dijazása felett 1877. decz. 10. 3762. sz. a. végzést hozott, mely ellen a közjegyző semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a közjegyzői dijszabályzat 22. §. szerint, a közjegyzőnek birói megbizotti minőségben teljesitett oly hivatalos cselekményeiért, melyek dijait nem a 21. §. szabályozza, a dijakat a megbizó biróság egyedül, az időre s munkára való tekintettel tartozik megállapitani. Eszerint a hagyatéki tárgyalás vezetéseért, a semm. panaszban különböző czimek alatt felszámitott dijak nem járván — az elsőbiróság azokat helyesen mellőzte, a megállapitott 4 frt 30 krral pedig, tekintve a hagyatékok csekélységét s azt, hogy maga panaszkodó, a tárgyalási dijat csak 2 frttal számitotta fel, panaszkodó munkája elegendően van jutalmazva.

65.

1. A semmiségi panasz beadása határidejének elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.

2. A semmiségi panasz határidejének elmulasztása miatt igazolásnak helye nem lévén, ha mindemellett az elsőbiróság az igazolási kérvényt elfogadja és az igazolásnak helyt adván, a semmiségi panaszt felterjeszti: e szabálytalan eljárás nem szolgálhat okul arra, hogy a semmiségi panasz megvizsgáltassék; hanem az mint elkésett hivatalból visszautasitandó.

(1878. máj. 8. 7409. sz. a.)

B. Sámuel felperesnek O. István és O. János alperesek ellen ingatlan tulajdonjoga, esetleg 300 frt megitélése és járulékai iránt inditott perében, az elsőbirósági itélet ellen alperesek semmiségi panaszt adtak be, mely mint elkésett visszautasittatván, a semmiségi panasz beadása határidejének elmulasztása miatt igazolással éltek,

mely végből beadott kérvényüket az eljáró kir. törvényszék tárgyalás alá vévén, a tárgyalás bejezte után az igazolásnak helyt adott, és a semmiségi panaszt elfogadván, azt a semmitőszékhez felterjesztette, minek folytán a semmitőszék az eljáró törvényszéknek 2374/878. sz. alatt hozott végzését, mely szerint az igazolási kérelemnek helyt adva, a semmiségi panaszt elfogadta, az igazolási egész eljárással a p. t. rendt. 294. §. 1. p. alapján a 304. §. alkalmazása mellett, hivatalból megsemmisitette, és az itélet ellen intézett 1026/878. sz. a. semmiségi panaszt visszautasitotta:

mert a semmiségi panasz határidejének elmulasztása miatt a a p. törvk. rendt. 301. §. szabványa szerint igazolásnak helye nincs, az eljáró törvényszék a p. t. rendt. 311. §-a ellenére fogadta el e szerint alperesek igazolási kérelmét, s terjesztette fel az igazolás megadása után az elkésett semmiségi panaszt; minthogy pedig az időn tul beadott felebbviteli jogorvoslat a p. t. rendt. 282. §-a szerint hivatalból utasitandó vissza, s még az eljáró törvényszéknek az igazolás elfogadásánál elkövetett szabálytalan eljárása sem szolgálhat okul arra, hogy a semmiségi panasz megvizsgáltathassék, ennélfogva az igazolási végzés az egész eljárás megsemmisitésével a p. törvk. rendt. 282. §-át alkalmazni, s az elkésett semmiségi panaszt visszautasitani kellett.

66.

Vagylagos felhivási keresetnek, aziránt t. i. hogy vagy az ellenfél mutasson elő a közös üzletről számadást, vagy a felhivó által előterjesztettet helyeselje, nincs helye a polgári perrend értelmében.

(1879. márcz. 18. 5153. sz. a.)

B. Mihály, Sz. Sándor e. közös üzletükre vonatkozó számadás elintézése végett a n.-váradi tszék előtt felhivási pert inditott, melyben 1877. deczember 5. 13696. sz. alatt hozott végzés ellen felhivó felebbezett.

A kir. tábla azt hivatalbóli semmiség alapján felterjesztette.

A semmitőszék a tszék fentebbi végzését az egész eljárással együtt hivatalból megsemmisitette (297. §. 1. p.) s a felhivási keresetet kijavitás végett visszaadatni rendelte;

mert felhivó fél felhivási keresetét vagylagosan inditotta akként, hogy ellenfele vagy maga mutasson be a felek közös üzletéről számadást, vagy a felhivó által előterjesztett számadást helyeselje. Ily vagylagos felhivási keresetnek azonban helye nem lehet; mert mindkét esetben más eljárásnak, s más jogkövetkezményeknek van helye. Azon kereset folytán tehát az eljárás meginditható nem

volt; és mindamellett megindittatván, azon további semm. eset merült fel, hogy a kereset határozatlansága mint az első biró 18696. sz. végzését a perr. 519. §. alapján hozta, felhivó fél halmazott keresetében csak az 521. §-ra hivatkozott s a felhivott fél is a felhivási keresetre nem az 519. §. szerinti nyilatkozatot, hanem kifogásoknak czimzett iratot adott be.

67.

Az árvaszékileg kirendelt gondnok bélyegkötelezettség alóli felmentetését a biróságtól nem követelheti, hanem aziránt csak magával az árvaszékkel érintkezhetik.

(1879. april 7. 5287. sz. a.)

Sch. testvérek, a budai keresk. s iparbank, ugy Sch. György ellen a budapesti I—III. ker. jbiróság előtt igénypert folytatván, M. Ferencz ügyvéd mint kiskoru felperesek árvaszékileg kirendelt gondnoka a jbirósághoz bélyegköltségtőli mentesség iránt folyamodott, minek f. év február 8. 2004. sz. végzéssel, hivatkozva a váltó végreh. rend. 77. §-ára, hely nem adatott.

Ez ellen nevezett gondnok semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert panaszttevő árvaszékileg kirendelt gondnok levén, az e minőségében folyamatba teendő per bélyegköltségeinek fedezése, vagy azok alóli felmentése iránt, csak az árvaszékkel érintkezhetik, a biróságtól azonban a törvény által határozottan előszabott kötelezettség alóli feloldást nem követelhet.

68.

A felszámitott végrehajtási költségek megállapitása, azon okból, mert végrehajtató ügyvéd a végrehajtásnál saját ügyében járt el, törvényszerüen meg nem tagadható.

(1879. apr. 2. 4040. sz. a.)

B. Sándor ügyvéd, T. Karolin ellen 11 frt 75 kr perköltség iránt perlekedvén, s marasztaló itéletet nyervén, alperesnő ellen végrehajtást tett folyamatba, mi annak ingóságaira foganatosittatott, mely alkalommal tett végrehajtási költségeit megtérittetni, illetőleg megállapittatni kérte.

A tszék 1878. decz. 28. 13321. sz. végzésével annak helyt nem adott; tekintettel arra, hogy nevezett ügyvéd saját ügyében járt el, s hogy a 11 frt 75 kr csekély marasztalási összegnél képviseltetését a kiküldött végrehajtóra is bizhatta volna.

Ez ellen semm. panaszt használván;

a semmitőszék a végzésnek perköltségeket meg nem állapitó részét megsemmisitette; (297. §. 1. p.)

mert panaszlónak a perr. 355. 358. §§. szerint joga volt a végrehajtásnál személyesen közbenjárni, illetőleg magát más megbizott által képviseltetni; s azon okból, hogy saját ügyében járt el, a felszámitottt költségek megállapitása törvényszerüen meg nem tagadható; magától értetvén, hogy a mennyiben a végrehajtás helyén is vannak ügyvédek, panaszló utazási költségeinek megtéritését igénybe nem veheti, illetőleg csakis azokra tarthat igényt, melyeket a legközelebb eső helyen lakó ügyvéd jogosan számithatna fel.

Ellenben a panaszló abbeli kérelmének, hogy a biróság a felebbviteli költségekben marasztaltassék, nem volt hely adható, mert közbenjárásának szükségét kellően nem indokolta; s ennélfogva jelen esetben az 1871: VIII. tczikk 66. §. szerint megkivántató nyilvánvaló vétség nem forog fenn.

69.

A révjog iránt magán felek közt felmerülő vitás kérdések átalában nincsenek kivéve a birói hatáskörből, nincs különösen azon kérdés: hogy a révjog bizonyos területen, annak tulajdonosa teljes kizárásával, egy harmadik személy által használható-e?

(1879. april 17. 6016. sz. a.)

Sz. Miksa, B. Géza mint a rofi rév igazgatója ellen a rofi révnek felperes birtokában levő sülyi kikötőjének megszüntetése, vagy a révjövedelem megosztása iránt a jászberényi tszék előtt rendes pert inditott, melyben alperes illetékességi kifogásokat adott be.

A tszék f. év febr. 6. 382. sz. végzésével azokat elvetette s perfelvételi határnapot tüzött ki.

Alperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

Okok: Annak előrebocsátásával, hogy ezuttal azon a felek által nem vitatott kérdés: vajon alperes, mint a rofi rév igazgatója a révjog tulajdonosait képviselheti-e, eldöntés tárgyát nem képezi, a panaszt elvetni kellett;

mert a révjog iránt magán felek közt felmerülő vitás kérdések átalában nincsenek kivéve a birói hatóság alól, különösen nincs kivéve azon kérdés, a mely jelen per tárgyát képezi, hogy t. i. alperes a révjogot felperes területén annak teljes kizárásával használhatja-e?

mert továbbá azon terület, a melyen alperes, a folyam sülyi részén a révjogot gyakorolja, a jászberényi tszék birói hatósága alá

tartozik, s minthogy a per tárgya, az ezen területre vonatkozó jogok feletti biráskodást teszi szükségessé, az elsőbiróság a perre nézve a perrendtartás 18. §. szerint illetékes.

70.

I. Ha a birósági végrehajtó a székhelyen kivül ugyanazon helyen és időben több végrehajtást teljesit, az őt az 1871 : 51. tcz. 21. 27. §§. és az 1875: 9. tczikk 4. §. második kikezdése szerint minden végrehajtásért külön-külön megillető eljárási diját felszámithatja-e azon esetben is, ha a végrehajtás több alperest egyetemlegesen marasztaló itélet alapján egy végzéssel rendeltetett el és a végrehajtó a mindegyik alperes ellen külön foganatositott eljárásról egy jegyzőkönyvet vesz fel?

Ez következő döntvény által oldatott meg:

Tekintve, hogy ugyanazon végrehajtási végzés alapján ugyanazon helyen és időben, bár több együtt marasztalt fél ellen eszközlött foglalás egy végrehajtási eljárást képez; és különben is a birói végrehajtó eljárási dijai megállapitására az 1871. 51. tczikk 24. §-ának az 1875. IX. tczikk 5. §-a által érvényben tartott c) **pontja szerint, mennyiben a lefoglalt vagyon becsértéke a végrehajtási összeget, mint rendesen, tulhaladja, ez utóbbi s nem a lefoglalt vagyon becsértéke mérvadó:**

ennélfogva a birói végrehajtó oly esetben, midőn ugyanazon helyen s időben, ugyanazon végrehajtási végzés alapján több marasztalt fél ellen eszközlött foglalást, melyről különben is egy jegyzőkönyv veendő fel: eljárási dijait nem mindenik félre nézve külön-külön, hanem csak egyszer számithatja fel. (Teljes ülési megállapodás.)

(1879. május 1. 7453. sz. a.)

Jogesetül szolgált:

A szentandrási kincstári urodalom, Zs. József s társai ellen a temesvári jbiróságnál 339 frt 46½ kr erejéig végrehajtást eszközöltetvén 1879. márcz. 8. 2369. sz. a. végzéssel a birósági végrehajtó eljárási dijai megállapittattak. Ez e. végrehajtató semm. panaszszal élvén;

a semmitőszék azt elvetette;

mert az 1875: 9. tczikk 4. §. szerint a birósági végrehajtó dijait és költségeit, az eljárási jegyzőkönyvben maga számitja fel és állapitja meg, és csak azon esetben, ha a megállapitott összeg ellen valamelyik fél kifogást tesz, tartozik a végrehajtó a felszámitott dijak s költségek megállapitását a kiküldő biróságnál kérelmezni; jelen végrehajtási eljárás alkalmával azonban a végrehajtási jkönyv tanusitása szerint, a felszámitott dijak s költségek iránt a jelen volt felperesi uradalmi megbizott kifogást nem tett és ennélfogva az elsőbiróság a végrehajtási dijak tekintetében határozni köteles sem

levén, azáltal hogy azokat azon összegben, a mint a végrehajtó felszámitá, megállapitotta, alaki törvénysértést nem követett el.

71.

II. Tekintettel az 1877: 22. tczikk 11. §. végső bekezdésére, kizártnak tartandó-e a kisebb polg. peres eljárásból oly követelés iránti kereset, a melynek alapjául szolgáló ügylet csak felperesre, de nem egyszersmind alperesre nézve is képez kereskedelmi ügyletet?

Ennek elintézésül következő elvi határozat hozatott:

Tekintve, hogy a kereskedelmi eljárást szabályozó 1875. decz. 1. kelt igazs. min. rendelet 7. §. által a kir. jbiróságok hatásköréhez utasitott kereskedelmi peres ügyekben az 1875. évi 37. tcz. 258., 259. s 260. §§-ból folyólag, figyelemmel az emlitett keresk. eljárás 5. §. végső bekezdésére is, a keresk. ügybiróság tárgyi illetékessége csak akkor állapitható meg, ha azon jogügylet, melyből a kereseti követelés származtatik, az alperesként beperelt félre nézve keresk. ügyletet képez;

tekintve továbbá, miként az 1875: 37. tczikk 264. §. azon rendelkezése, hogy a keresk. törvény II. részében foglalt határozatok azon ügyleteknél, melyek az egyik szerződő fél részéről keresk. ügyletet képeznek, mindkét félre egyiránt alkalmaztatnak, csak a jogügyletből folyó kötelezettségeknek, tehát az ügy érdemének elbirálására, nem pedig az eljárás módjára vonatkozik; és

tekintve, hogy az 1877: 22. tcz. életbeléptetése óta a kir. jbiróságok mint rendes biróságok hatáskörébe az 50 frt értékét meg nem haladó követelések iránti keresetek nem tartoznak;

tekintve végre, hogy ehhezképest az 1877: 22. tczikk 11. §. végső bekezdésének intézkedése, a mi a jbiróságok hatásköréhez utasitott keresk. peres ügyeket illeti, csak az oly keresk. ügyekre értendő, melyek alperesre nézve keresk. ügyletet képeznek, mit az idézett §-nak, ugy azon törvény 46. §-ával való egybevetése is támogat: ezek folytán

az 50 frt értéket meg nem haladó oly követelés iránti kereset, a melynek alapjául szolgáló ügylet csak felperesre, de nem egyszersmind alperesre nézve is képez keresk. ügyletet, a kisebb polgári ügyekbeni eljárásból kizártnak nem tartandó; következőleg az ily keresetek az 1877: 22. tczikkben megjelölt biróságok előtt érvényesitendők.
(Teljes ülési megállapodás.)

(1879. május 15. 7018. sz. a.)

Jogesetül szolgált:

Sch. József füzesabonyi terménykereskedő, Sz. Jónás besenyői lakos ellen 40 frt árkülönbözet, előleg s jár. iránt 1878. novemberben az egri járás- mint keresk. biróságnál keresetet támasztott azon alapon, mert alperessel 30. m.-mázsa buza szállitására, 1 frt előleg adása mellett vételi ügyletet kötött, melyet azonban az nem teljesitett; miért felperes attól eláll, s fentebbi követelését érvényesiti.

Alperes kifogásolta a keresk. illetékességet; mert ő nem kereskedő, hanem egyszerü földmives; mert a jelen ügy nem képez keresk. ügyletet.

A járás- mint keresk. biróság 1878. decz. 14. 11096. sz. végzésével illetékességét megállapitotta; mert a keresk. törv. 258. §.

1. §-ban érintett ügyletek feletti biráskodás, melyek közé a keresetbeni is tartozik; az elj. rendelet szerint a járás- mint keresk. biróságok illetőségéhez tartozik; azt pedig, hogy ezen biróság alperes személyes birósága, maga alperes sem tagadja.

Alperes semm. panaszt adván be.

A semmitőszék annak helyt adott s a neheztelt végzést megsemmisitette (297. §. 4. p.);

mert a keresk. ügybiróság illetékessége megállapitásánál csak az lehet irányadó, ha az ügylet, melyből a követelés származtatik, alperesre nézve keresk. ügyletet képez; de a jelen esetben felperes nem is állitotta, hogy alperes kereskedő lenne, és a keresetben emlitett buzát keresk. üzlete folytatásából adta volna el felperesnek; sőt nem vonta kétségbe, hogy alperes földmivelő; azon buza-eladás tehát, melyből a kereseti árkülönbözeti követelés származtatik, az eladó alperesre nézve a keresk. törv. 258., 259., 260. §§. szerint keresk. ügyletnek nem tekintethetvén, a keresk. eljárás 7. §. szerint a jbiróság keresk. ügybirósága meg nem állapitható.

72.

Az ügyvédi képviselet bármely okból az ügy végbefejezése előtt megszünvén, a ki nem egyenlitett ügyvédi dijjegyzék csak per utján s nem kérvényileg érvényesithető.

(1879. april 30. 8605. sz. a.)

B. Emil ügyvéd, M. János mint Gr.-né kisk. örökösei gyámja ellen az ar.-maróthi tszéknél ügyvédi dijai s költségi megállapitását kérte, vonatkozva azon telekk. ügyre, melyet nevezett tszék előtt 1878. évben törlés kieszközlése iránt, nevezett képviseletében folytatott, de a melyben felperes képviseletéről lemondott.

A tszék ezen kérvényi ügyben f. é. febr. 22. 552. sz. a. végzést hozott, melyben a lemondást tudomásul vevén, kérvényező eddig kifejtett munkásságának diját 20 frtban állapitotta meg.

Ez ellen M. János semm. panaszszal élvén.

A semmitőszék a tszék végzésének a munkadij megállapitására vonatkozó részét megsemmisitette (297. §. 1. p.)

mert ha a képviselet bármely oknál fogva az ügy végbefejezése előtt megszünik, s az ügyvéd a fél által ki nem elégittetett, az 1874. évi 34. tcz. 46. és 58. §§. értelmében az ügyvéd dijjegyzékét nem kérvényileg, hanem per utján érvényesitheti.

73.

A megintés eszközlésére első sorban a közjegyzők levén hivatva, ott hol a biróság székhelyén közjegyzői állomás van szervezve, a megintések közlése nem tartozik a biróság hatáskörébe.

(1879. febr. 28. 3494. sz. a.)

K. Anna s társai a jászberényi tszékhez kérvényt adtak be, hogy K. Ferencz s társa bizonyos örökségi osztályrész kiadására biróilag megintessenek.

A tszék 1878. decz. 31. 4922. sz. végzésével ezen kérvényt hivatalból visszautasitotta; mert egyoldalu előadásra, az ellenfél megidézése nélkül, a felek közti jogok s kötelezettségek tárgyában semminemü birói határozat nem hozható.

Kérvényező semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a biróság székhelyén közjegyzői állomás szervezve levén, nem forog fenn annak szüksége, hogy a megintés közlése a biróság által eszközöltessék; miután erre az 1874: 35. tczikk VIII. fejezet szerint, első sorban a közjegyzők vannak hivatva.

Mily joghatály tulajdonittassék azután a közlésnek, arról a fennálló törvények intézkednek.

74.

Ingatlanra foganatositott végrehajtási eljárásban a vevő kára és veszélyére megtartott árverés folytán, a sorrendi tárgyalás és az érdekelteknek ez alkalommali kihallgatása alapján, az előbbi vevő a bánatpénz elvesztésében és a felmerült árkülönbözetben s ezen összegnek birói megállapitás mellett az árverési tömeg részére való letétele, illetve megfizetésében, a prrdts 459. §. értelmében végrehajtás terhe alatt végzésileg marasztalható-e? s az ez által okozottnak vélt sérelem mint alaki törvénysértés orvoslása semmiségi panasz utján érvényesithető-e?

Ezen kérdés következő elvi határozattal oldatott meg:

Tekintve, hogy a perrend 459. §-a a vevő kára és veszélyére megtartott árverés esetében a bánatpénz elvesztéséről és egyszersmind, ha az ujabb árverésen az előbbi vételárnál kevesebb jött be, a különbözetnek a korábbi vevő által teendő viseléséről kifejezetten rendelkezik, arra nézve pedig, hogy ezen eset beállott-e s ki a fizetésre kötelezett félhivatalos adatok állván az eljáró biróság rendelkezésére, formaszerü peres és külön bizonyitási eljárás szüksége fenn nem forog; és

tekintve, hogy a vételár felosztásával szoros összefüggésben áll, söt érvényesithetésének mellőzhetlen feltételét képezi a felosztás tárgyául készpénzbeli összeg megállapitása, illetve a perr. 459. §. esetében felmerülhetett vételár különbözet kiegészittetése,

minélfogva ezen kérdés a perrendtartásnak eziránt külön intézkedése hiányában, törvényhasonszerüségnél fogva csak ugyanazon szabályok szerint tárgyalható s dönthető el, mint maga a sorrend megállapitás:

ennélfogva azon vevőnek, ki ellen az árverés a perrend 459. §. alapján eszközöltetett, a bánatpénz elvesztésében és a felmerült árkülönbözetnek fizetésében marasztalása a perr. 450. §. hasonlatosságára, végzés alakjában mondandó ki, s az ily végzés érdeme ellen ugyanezen §. értelmében egyedül felebbezésnek van helye.

(1879. május 15. 8705 sz. alatt.)

Jogesetül szolgált:

P. István az aradmegyei petrisi uradalmat megvevén, a rajta fekvő terhek folytán végrehajtást szenvedett, és az első árverésen az uradalmat lovag B. Hugó vette meg, kinek bánatpénzül jelzálogi követelése lett beszámitva s elfogadva, és a ki az árverési feltételeknek eleget nem tevén, veszélyére ujabb árverés rendeltetett s tartatott meg.

A végrehajtást a cs. k. szab. osztrák földhitelintézet 156017 frt 59 kr erejéig eszközöltette P., illetve B. Hugó ellen, és miután az első s második árverés vételára közt különbözet állt elő, ennek megfizetésére ugy a bánatpénz elvesztósére B. Hugó az eljáró aradi tszék 1879. jan. 29. kelt 16098. sz. határozatával és pedig végzésileg és végrehajtás terhe alatt köteleztetett.

Ez ellen B. semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette s közbevetett felebbezések folytán az ügyiratokat a kir. táblához áttétetni rendelte;

Tekintve, hogy a perrend 459. §-a vevő kára és veszélyére elrendelt árverés esetében, a bánatpénz elvesztéséről, s egyszersmind, ha az ujabb árverésen az előbbi vételárnál kevesebb jönne be, a veszteségnek vagyis különbözetnek a korábbi vevő általi viseléséről kifejezetten rendelkezik; és miután a sorrendi tárgyalás alkalmával, minden érdeklett feleknek beidézése s meghallgatása mellett nemcsak a követelések sorozata, hanem az elosztás s kielégités tárgyául szolgálandó tömeg is megállapitandó és az eziránti határozat a 450. §. értelmében végzés alakjában hozandó meg, ebből kifolyólag a bánatpénz elvesztése, s az utóbbi árverésnél felmerült veszteség, illetve különbözet iránti érdemleges intézkedés a fennebb érintett végzés keretébe tartozik;

tekintve továbbá, hogy a tszék mint telekk. hatóság az által, miként a sorrendi tárgyalás s illető érdeklett feleknek meghallgatása alapján, az előbbi vevő bánatpénzének elvesztése s a második árverésnél felmerült különbözetnek ugyanezen vevő általi viselése, s mindkét összegnek végrehajtás terhe alatt az árverési tömeg részére

leendő megfizetés iránt a 450. §. értelmében végzésileg határozott, fentebbiek szerint alaki törvénysértést el nem követett;

annak megbirálása pedig, hogy a fenforgó körülmények és bizonyitékokhoz képest panaszló — mint nem készpénzben letett bánatpénz, hanem mint ilyennek, a feltételek szerint elfogadott jelzálogos követelésének alapján árverelő, volt-e a bánatpénzül szolgáló összegnek, valamint a két árverés közti különbözetnek — beszámitás mellett, — vagy a nélkül és mily mennyiségben, az árverési tömeg részére készpénzben s végrehajtás terhe alatti megfizetésére kötelezhető, az ügynek, illetve a sorrendi végzésnek e helyeni felülvizsgálat alá nem eső érdemére tartozik.

75.

A budapesti kir. itélő tábla területén a büntető biróság által, a bünvizsgálat folyamán a vádlott vagyonára elrendelt és ugyanaz által foganatositott zárlat folytán, birói zár alá helyezett tárgyakra nézve, harmadik személyek részéről, a tulajdonjog és azoknak a zár alól való feloldása iránt emelt igényeknek elintézése, a polgári biróságok hatásköréhez tartozik-e vagy sem? s illetve ily igények tekintetében, a polg. törv. rendtartásnak VIII. czim 4. fejezetében az igényperekről szóló határozatok, a bünvizsgálat folyama alatt nyerhetnek-e alkalmazást vagy nem?

Erre következő döntvény hozatott:

Tekintve, hogy a büntető biróság által, a bünvizsgálat folyama alatt, vádlott vagyonára elrendelt és foganatositott zárlat folytán a birói zár alá helyzett tárgyakra harmadik, a bünperbe nem vont személy által támasztott vitás igény, mint tisztán magánjogi természetü a büntetőbiróság hatáskörén kivül esik, és

tekintve, hogy a büntető biróság által foganatositott zárlatnak, a mennyiben az nem tényálladék kiderítése, hanem az esetleges kár biztositása czéljából eszközöltetett, a perr. VII. czim 2-ik fejezete értelmébeni hatály tulajdonitandó, az ekként lezárolt tárgyak iránt támasztott igények pedig, a mennyiben a büntető biróság a zárlat feloldása iránt első sorban hozzá intézendő kérelmet megtagadta volna, csakis a perr. VIII. czim 4-ik fejezetében előirt kereset s eljárás utján érvényesithetők:

következőleg a büntető biróság által a bünvizsgálat folyama alatt, nem csupán a tényálladék kiderítése, hanem az esetleges kár biztositása czéljából vádlott vagyonára elrendelt és foganatositott zárlat folytán, birói zár alá vett tárgyak iránt harmadik személyek által támasztott igények, a mennyiben a büntető biróság az első sorban hozzá intézendő zárlat feloldási kérelmet megtagadta, a bünper folyama alatt is a perr. VIII. czim 4-ik fejezetében előirt igénykereset és eljárás utján a polgári biróságok előtt érvényesithetők.

(1879. május 14. 7834. sz. a.)

76.

A magán vagyoni jogkörben szenvedett károk megtéritése, nevezetesen a nem urbéri, de 1848. évben megszünt szolgálmányok kárpótoltatása iránt a kincstár ellen támasztott keresetek — a törvény kivételes intézkedésének hiányában — a rendes biróságok hatáskörébe tartoznak.

(1879. april 1. 6409. sz. a.)

A csiksomlyói sz. ferencz rendi zárdának, a magyar államkincstár ellen 32 székelygazda 1848-ban megszünt szolgálmányainak kárpótoltatása iránt a budapesti tszék előtt inditott s lefolytatott perében, a legfőbb itélőszék 1878. nov. 27. hozott itélete ellen, alperes kincstár semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert tekintve, hogy felperes keresetét, a zárda javadalmazására alapitványilag rendelt szolgálmányoknak megszüntetése folytán szenvedett veszteségek kártalanitása iránt inditotta;

tekintve, hogy a magán vagyoni jogkörben szenvedett károk megtéritése iránti keresetek, a mennyiben bizonyos esetekben a törvény máskép nem intézkedik, a rendes biróságok hatásköréhez tartoznak;

tekintve, hogy a fenforgó esetben, a törvény sem a kereset megindítását nem tiltja, sem kivételes eljárásról nem intézkedik: azáltal, hogy a kereset folytán a birói eljárás megindittatott, a perr. 297. §. 2. p. jelzett semm. eset nem lett elkövetve;

mert továbbá alaptalanul állitja alperes, mintha felperes kereseti kérelme jogalapját megváltoztatta volna. Felperes ugyanis nem urbéri kárpótlási czimen követelte a kártalanitást, sőt annak előrebocsátása után, hogy jóllehet az 1854-ki urb. pátens a jelen kivételes esetről nem rendelkezik, azt vitatta: hogy a kártalanitás őt azon általános jogelvnél fogva megilleti, mely szerint senkitől a tulajdont kárpótlás nélkül elvonni nem lehet, és annálfogva is, mivel senki másnak kárával nem gyarapodhatik. És ezen jogi alapot válaszában is fentartotta;

mert azon kérdések: vajon a kereseti jogalap alkalmazható-e felperes követelésére, és alperes kötelezhető volt-e a kártalanitásra? az ügy érdemére tartoznak.

77.

Az 1878. 25. tczikk nem foglal magában oly szabályt, melyszerint azon csődesetben, midőn a magyar-osztrák bank előzetes felszámolást vesz igénybe, az elsőbiróság határozata ellen semm. panasznak lenne helye.

(1879. apr. 29. 8656. sz. a.)

Az Osztrák magyar bank, F. Károly s neje csődtömege ellen 30100 frt 94 kr kölcsön felszámolása s előleges kielégitése iránt a

debreczeni tszék mint csődbirósághoz keresetet adott be, mely felett a jkönyvi tárgyalás megtartatván (f. év febr. 14.), a tszék f. év márczius 19. 2448. sz. a. végzést hozott, mely ellen az Osztrák-magyar bank felebbezéssel összekötött semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt visszautasitotta;

mert az 1878. 25. tczikkben sem foglaltatik oly intézkedés, mely csődügyekben a fenálló törvényeken alapuló s a perr. 45. §-ában is fentartott eljárást a jogorvoslatok elintézése, s a felső biróságok illetőségére nézve megváltoztatta s azon esetben, midőn az osztrák-magyar bank törvénybe iktatott szabályainál fogva előzetes felszámolást, illetőleg követelése valósága felett külön csődbirósági határozatot vesz igénybe — az első biróság határozata ellen semm. panasznak adna helyt a semmitőszékhez.

Nem levén eszerint a fenforgó ügyben a perr. 297. §-a alkalmazható, a semm. panasz alaptalan.

78.

Azon törvényi szabály, mely szerint az ármentesitő társulatok által felvett kölcsönök kamatai s törlesztési részletei az állam által közigazgatási uton behajtandók, nem alkalmazható azon esetre, midőn magának a kölcsönzött tőkének visszafizetése kerestetik.

(1879. april 7. 6244. sz. a.)

A cs. k. osztrák földhitelintézet, D. Béla mint a felső torontáli ármentesitő társulat elnöke ellen 99,111 frt 89 kr kölcsön tőke visszafizetése iránt a n.-kikindai tszéknél 1878. decz. pert inditott, melyben a birói illetőség alperesileg kifogásoltatott.

A tszék f. év február 1. 1154. sz. végzésével birói illetőségét megállapitotta.

Ez ellen alperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert az 1871. 39. tczikk 22. §. melyszerint az ármentesitő társulatok által felvett kölcsönök kamatait és törlesztési részleteit az állam közigazgatási uton hajtja be, jelen perbeli esetre nem alkalmazható, minthogy e per tárgyát nem ily kamatok s törlesztési részletek behajtása, hanem magának a kölcsönzött tőkének visszafizetése képezi. Ily kereset pedig a törvények szerint polgári biróságok hatósága alá tartozik, és ettől eltérő rendelkezést a kötelezvény sem tartalmaz, minthogy annak 6. pontja, mely a részletes törlesztéshez való jog elvesztésének esetét meghatározza, perköltségekről is tesz emlitést, a 7. pont pedig a kölcsön ügyletre vonatkozó peres

ügyekben a birói illetőséget szabályozza, végre a 8. pont felperest csak feljogositja, de nem kötelezi arra, hogy a még nem törlesztett tőkét közig. uton hajthassa be.

79.

Mit kell a keresetben kimutatni, ha alperesek mint örökösöknek kinevezendő ügygondnok általi megidéztetése kéretik.

(1879. évi május hó 6-án 7194. sz. a.)

Gr. T. Francziska hagyatéka felperesnek gr. T. Domokos és megnevezett társai, valamint a gr. T. József nő-ágbeli örökösei ellen kinevezendő ügygondnok, alperesek elleni 11843 frt 61 kr iránti keresete tárgyában a m.-vásárhelyi kir. törvényszék 1878. évi decz. hó 30-án 11801. sz. a. következő végzést hozott:

Miután a t. rt. 268. és 269. §§-ai szerint az ügygondnok kirendelésére vonatkozó szabályok alkalmazást nem nyerhetnek s hagyaték képviselete fen nem forog, a nő-ágbeli örökösök gondnok általi képviseltetésének helye nem lehetvén, a kereset a t. rt. 64. és 65. §§-ai szabályaihoz képest az ügyfelek kellő megjelölése végett kiegészitésre visszaadatik.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék a neheztelt végzést részben megsemmisitette, s a törvényszéket utasitotta, hogy a keresetben megnevezett alperesek tekintetében perfelvételi határnapot tüzzön ki, egyebekben pedig a semmiségi panaszt elvetette:

mert alperesek egyetemlegesen kéretvén marasztaltatni, a per felvételének elrendelése nem volt azon okból egészben megtagadható, mivel a meg nem nevezett állitólagos örökösökre vonatkozólag az ügygondnok kirendelésének helye nem találtatott.

A kir. törvényszéknek ellenkező intézkedése a p. t.-k. 891. §. szabályával egyenes ellentétben áll, s azért a neheztelt végzést enynyiben meg kellett semmisiteni.

Ellenben a gr. Teleky József, ki állitólag még 1853. előtt halt meg, meg nem nevezett nő-ágbeli örököseinek ügygondnok általi idéztetése helyesen tagadtatott meg, miután panaszttevő nemcsak közokiratilag nem igazolta, hogy a nevezett örökhagyónak ismeretlen örökösei egyáltalában lennének, de azt sem állitotta, annál kevésbbé bizonyitotta, hogy gr. T. József után oly hagyaték még létezik, mely hagyatéki tömegként kezeltetik; a hagyatéki vagyon átadása, illetve birtokbavétele után pedig alkalmazást nem

nyerhet sem a p. t.-k. 811. §-a rendelkezése, sem a ptrs 268. §. *a*) pontjának analogiája.

80.

A közjegyzői törvény 111. §-a mint kivételes törvény szoros magyarázatu levén, annak azon rendelkezéséből, mikép közjegyzői okirat alapján végrehajtásnak van helye, ha abban a kötelezett fél nevei szabatosan kitétettek, következik, miszerint ily okirat alapján végrehajtást csak az ellen lehet rendelni, a ki abban kötelezettséget vállalt; min nem változtat az, hogy a közjegyzői okirat alapján a zálogjog bekebeleztetett.

(1879. ápril 2. 5313. sz. a.)

L. László, S. Károly s érdektársai ellen 8000 frt erejéig végrehajtást kérvényezett közjegyzői okirat alapján, a bpesti kir. tszéknél, mely f. év jan. 10. 799. sz. végzésével St. Károly és K. szül. St. Anna ellenében a bpesti telekkönyvben bevezetett ingatlanokból nevezetteket illető részekre azon kérelemnek helyt adott; ellenben elutasitotta folyamodót abbeli kérelmével, hogy a végrehajtás azon ingatlan részekre is elrendeltessék, a melyek K. Károlyt, K. H. Annát, K. Mihály kiskoru gyermekeit illetik; mert közjegyzői okirat alapján csak azon ügyfelek ellen s csak azok vagyonára rendelhető végrehajtás, kik az illető közjegyzői okiratban foglalt kötelezettséget magokra vállalták, s mert az 1869-i igazs. min. rendelet szerint a végrehajtás közvetlenül a zálogjószágra, tekintet nélkül arra, hogy az időközben egy 3-ik tulajdonába jutott csak telekkönyvileg feljegyzett kereset nyomán hozott jogerejü birói határozat, vagy egyesség alapján rendelhető el.

Végrehajtató a végzés megtagadó része ellen semm. panaszt adott be.

A semitőszék azt elvetette;

mert az 1874: 35. tczikk 111. §. a perrend 345. §-tól eltérő rendelkezést foglalván magában, mint kivételes törvény szoros magyarázatu; és minthogy ama törvényszakasz világosan akkép rendelkezik, hogy közjegyzői okirat alapján végrehajtásnak van helye, ha abban egyebek közt a kötelezett fél nevei szabatosan kitétettek, ebből következik, hogy ily okirat alapján csak az ellen lehet végrehajtást rendelni, a ki az okiratban kötelezettséget vállalt.

Az, hogy az okirat alapján a zálogjog bekebeleztetett, különbséget nem tehet, mert a bekebelezést perfeljegyzéssel egyenlő hatálynak tekinteni már csak azért sem lehet, mivel az okiratban kötelezett fél ellen a végrehajtás perbeli eljárás nélkül is elrendelhető; másrészről a szoros magyarázatu törvény a zálogjogi bekebelezésnek nem tulajdonit oly hatályt, melynélfogva a végrehajtás az

okiratban kötelezettséget nem vállalt személyek ellen, előzetes perbeli eljárás nélkül is elrendelhető lenne.

81.

A hagyaték átadása végetti hirdetményi eljárás meginditásának akadályul nem szolgálhat sem a hagyatéki illeték ki nem fizetése, sem a leltárnak az adóhivatalhoz be nem terjesztése.

(1879. april 30. 8384. sz. a.)

Bl. Pál és Zsuzsanna ingatlan hagyatékára vonatkozólag az örökös Bl. János a lőcsei tszékhez a hagyaték átadása végett a hirdetményi eljárás meginditása iránt folyamodott.

A lőcsei tszék 1879. márcz. 8. 1767. sz. végzésével azt megtagadta, mert a hagyatéki illeték lefizetése, vagy a leltárnak az illetékes adóhivatalhoz lett beterjesztése nem igazoltatott, e nélkül pedig a bélyeg törv. 84. §. szerint az örökösödési eljárás folyamatba nem tétethetik.

Folyamodó semm. panaszára;

a semmitőszék a tszék végzését megsemmisitette (297. §. 1. pont);

mert a hagyaték átadatása czéljából kért hirdetményi eljárás meginditásának azon körülmény, hogy a kérelmező a hagyaték utáni illeték kifizetését, vagy a leltárnak az adóhivatalnáli bemutatását nem igazolta, törvényes akadályul nem szolgál, s ily alapon a perr. 580. §-ban előirt eljárás meginditását megtagadni nem lehet.

82.

A törvény azon elve, miszerint minden biró köteles más birák és birósági hivatalnokok megkeresésének eleget tenni, azon szabály által korláteltatik, mikép a megkeresvénynek akkor van helye, ha valamely jogeselekmény más biróság területén létezik.

(1879. april 17. 8200. sz. a.)

M. Flóra, B. Linkáné ellen 1100 frt elmaradt haszon iránt támasztott ügyében az aradi tszék Arad város határában fekvő szántóföldekre a birói szemlét és szakértői becsüt elrendelvén, ennek teljesitésére az aradi jbiróságot kereste meg. Ez azonban azt megtagadta, mert a perr. 214. §. szerint az eljáró biróság csak azon esetben kereshet meg szemle teljesités végett egy más biróságot, ha a szemle tárgya más hatóság területén van; jelen esetben azonban az a tszék területén és székhelyén létezik.

Miután a tszék előbbi határozatához ragaszkodott az ügyiratok, ezen illetékességi összeütközés elintézése végett, felterjesztettek.

A semmitőszék a tszéknek meghagyta, hogy a kérdéses szemle és becsü teljesitésére saját kebeléből küldjön ki egy birói tagot;

mert az 1869. IV. tczikk 23. §. csak általánosságban mondja ki azon elvet, miszerint minden biró köteles a birák és birósági hivatalnokok megkeresésének eleget tenni, azon határokat azonban, melyek között egyik hazai biróság a másikhoz megkeresvényt intézhet, a polgári biróságokat illetőleg közelebbről a perrend szabja ki. Nevezetesen annak 60. §-a, a mely szerint megkeresvénynek akkor van helye, ha valamely jogcselekmény más biróság területén teljesitendő, ezzel megegyezőleg a 198. §. és a fenforgó esetre vonatkozólag a 214. §., melyek szerint a megkeresvény feltétele mindig az, hogy a birói cselekmény más biróság területén teljesitendő;

minthogy pedig jelen esetben a szemle és becsü tárgya a tszék székhelyén fekszik, az ottani jbirósághoz intézett megkeresvénynek törvényes alapja hiányzik, a miért azt a megkeresvény teljesitésére utasitani sem lehet.

83.

1. Az elhunytnak törvényes leánya, ennek örökösének vélelmezhető mindaddig, mig az ellenkezője maga utján be nem bizonyittatik.

2. Az örökség átadásának megtörténte előtt (prts 581. §.) a hagyatéki ingatlanra az örökös ellen a végrehajtás nem feltétlenül, hanem csakis a telekk. rendelet 74. §-ban foglalt fentartással rendelhető el.

(1879. évi február hó 27-én 3590. sz. a.)

A pesti külvárosi takarékpénztárnak B. Johanna e. 9600 frt iránti váltóvégrehajtási ügyében alperes részéről a budapesti váltó- és kereskedelmi törvényszéknek 1879. évi január 20-án 4951. sz. a. kelt végrehajtást rendelő végzése ellen semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék:

a neheztelt végzést, mennyiben azzal a végrehajtás B. Johannának N. Károly utáni esetleges örökségi jutalékára feltétlenül rendeltetett el, megsemmisitette, s azon végrehajtást a már szerzett elsőbbséggel csak a telekkönyvi rendelet 74. §-ban foglalt fentartás és korlátozással rendelte foganatositani:

mert jelen esetben a telekkönyvi rendeletnek most idézett 74. §. mérvadó, s nem a végrehajtási kérvényben helytelenül felhivott, mert nem a vélelmezett örökösnek, hanem magának az örökhagyónak kötelezettségeire vonatkozó a 72-dik szakasz; az elébb idézett szakasz világos tartalma szerint pedig a vélelmezett örökösnek még át nem adott örökségi jutalékára a végrehajtás csak oly fentartással

rendelhető el, hogy az a hagyatéki igényekre sérelmes ne legyen, és csak az átadás (ptrs 581. §.) megtörténtének idejétől kezdve lépjen hatályba, minél fogva az e. f. biróság a végrehajtásnak feltétlen, s mint az 10051. sz. alatti későbbi végzésből következik, azon szándékkal lett elrendelése által, hogy a kérdésbeni örökségi jutalék tekintetében folytatólag még az árverés is foganatosittassék, nyilvánvaló törvénysértést követett el, s azért végzésének részbeni megsemmisitésére okot szolgáltatott.

Ellenben a neheztelt végzés egészbeni megsemmisitésére törvényes alap hiányzik azért, mivel panaszttevő mint N. Károly törvényes leánya, ez utáni örökösnek vélelmezhető mindaddig, mig esetleg az ellenkező maga utján be nem bizonyittatik.

84.

A feloszlott cs. kir. országos katonai törvényszék utódjául — szervezetét mint volt collegiál-biróságot és eljárását figyelembe véve — nem a járásbiróság mint egyes, hanem a törvényszék mint társas biróság tekinthető.

(1879. évi márczius hó 12-én 1886. sz. à.)

A kir. közalapitványi igazgatóságnak mint a végvidéki tanulmány-alap képviselőjének L. Mihály és alperes társai elleni 7050 frt iránti perében a temesvári kir. járásbiróság 1878. évi 2269. sz. a. hozott végzésével birói illetőségét leszállitotta; mert a felperesileg felmutatott szerződést pótló árverési feltételek 3. pontja szövegezésében per esetére a temesvári katonai törvényszék s e szerint társas biróság nyiltan mint illetékes köttetett ki, feloszlattatván eme biróság, utódjaként ismét csak társas biróság, jelesül a temesvári kir. törvényszék mint szintoly természetü biróság tekinthető. De eltekintve ezen magában is elégséges érvtől, alperesnek lakhelye ezen biróság területén kivül esvén, ezen szempontból is az illetékesség leszállitandó volt.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A m. kir. Curia mint semmitőszék

a semmiségi panaszt elvetette;

mert habár azon körülménynél fogva, hogy a kereset alapjául fektettetett pontozatok valamely biróságnak és eljárásnak mindkét félre kötelező kikötését nem tartalmazzák, hanem azok szerint egyedül a bérlők vetették magukat az országos katonai törvényszék illetőségének alá, nem alapos azon kifogás, hogy a haszonbérbe adó két évnél nem régibb haszonbérkövetelését a ptrs 93. §. *d)* pontja értel-

mében sommás uton nem érvényesithetné, mindazáltal a temesvári kir. járásbiróság illetéktelenségét teljesen mondotta ki azért:

mert azon kir. járásbiróság a megszüntetett temesvári cs. kir. országos katonai törvényszéki hivatal utódjának sem a szervezet, sem az eljárás szempontjából nem tekinthető, miután a járásbiróság egyes birói minőségben jár el, a katonai törvényszék ellenben a biráskodást társas biróságképen s olyan eljárás szerint gyakorolta, melynek rövidebb kivételes módja is (osztr. törv. rendt. 298. §.) a magyar ptrs 144. §-ában szabályozott rendes eljárásnak felel meg.

A mennyiben tehát felperes keresetét Temesvárott kivánja érvényesiteni, ezt csak az ottani kir. törvényszék előtt rendes per utján, ellenben sommás eljárás szerint egyedül az alperesek valamelyikére illetékes (ptrs 32. §.) kir. járásbiróság előtt teheti.

B) Kereskedelmi ügyekben.

1.

A kezességi ügylet a kereskedelmi üzlet folytatásához tartozónak tekintetvén, a kereskedelmi illetőséghez tartozik, habár az egyenes adós csöd alatt áll is.

(1879. febr. 13. 1805. sz. a.)

Ad. Pr. amsterdami bej. kereskedő, az «Austerlitzsche Oelfabrik R. Austerlitz» győri bej. czég, illetve annak jelenlegi tulajdonosa A. Henrikné szül. K. Regina ellen, 103,295 frt 39 kr fizetésére a győri tszék mint keresk. biróság előtt 1878. szept. 5. pert inditott. A kereset A. Henriknek, az olajgyár üzlet előbbi tulajdonosának adott pénzkölcsönből eredt, mi az üzlethez szükségelt repcze vásárlásra fordittatott. A. H. üzletét nejére átruházta, ki azt be is jegyeztette s férje azután csődöt mondott. A nő azonban kinyilatkoztatván, miképp Pr. egy krajczárjának sem lehet elveszni, a készfizetői kezességet magára vállalta. És a kereset ezen jogalapra van fektetve.

Alperes kifogásolta az illetőséget, különösen mert felperessel sohasem volt üzleti összeköttetésben; férje az állitólagos kezesség vállaláskor már megszünt kereskedő lenni bukása folytán, a jótállás folytán tehát keresk. ügylet nem is keletkezhetett; és a kezes mindig a főadós ellen folyó per biróságának illetősége alá tartozik, az anyaper padig a csődbiróság előtt folyik stb. stb.

A keresk. tszék illetékességét megállapitotta 1878. nov. 23. 12976. sz. a. végzésével következő indokokból: Alperesi érvelés, hogy az egyenes adós e. csőd per levén folyamatban, a kezességi kereset is oda tartoznék, alaptalan, miután a csődbiróság hatásköre egyedül a bukott elleni perre terjed ki; és ellenkező bizonyitásának hiányában, a kezességi ügylet, a keresk. üzlet folytatásához tartozónak tekintendő stb. stb.

Alperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a bej. kereskedő ellen intézett mindazon keresetek, melyek az elj. rend. 5. §. köréből kizárva nincsenek, a tszék mint keresk. biróság köréhez tartoznak; a kezesség vállalása pedig az

érintett §-beli keresetek köréből, tekintettel a ker. törv. 260. 261. §§-ra, nem lévén kizárva, a tszék keresk. birói minőségének megállapitása miatt emelt panasz alaptalan.

2.

A kereskedelmi illetőség meg nem állapitandó, ha a kereseti követelés nem értékpapir megszerzési ügyletből származik, hanem kártéritési igényt képez, mely onnan keletkezett, mert bizonyos részvények letételével biztositott váltókibocsátó, a váltót kifizetni kénytelenittetvén, a biztositás ellenére azon részvényekből utólagos kielégitést nem nyert.

(1879. febr. 13. 2459. sz. a.)

N. Izsák, Sp. Dávid ellen két darab nyitrai népbank-részvény kiadása, vagy értéküknek, 245 frt 60 krnak megfizetése iránt 1878. áprilban a nyitrai tszék mint keresk. biróság előtt pert inditott, abból származólag, mikép Sp. 1876-ban felszólitotta felperest, hogy egy Hülverth-féle 260 frtos váltót, melyen ő forgató leend, kibocsátókép irjon alá, állitván, hogy biztositékul két nyitrai részvény van letéve, miről *A*. a. irásbeli nyilatkozatot is adott. Az elfogadó időközben — 15 frt törlesztése után — elhalt s a váltót felperesnek kellett beváltania.

A tszék 1878. decz. 5. 22807. sz. végzésével alperesi kifogásoknak helytadva, magát illetéktelennek mondotta ki.

Felperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert habár az e. f. biróság azon kifejezett nézete, mintha a közforgalom tárgyát képező papirok megszerzése csak oly esetben képezne keresk. ügyletet, midőn az a keresk. üzlet körében létesült, határozottan téves, s a keresk. törv. 258. §. 3. pontjának abbeli rendelkezésével, hogy az emlitett papirok megszerzése mindenkire nézve, és pedig még akkor is feltétlen keresk. ügyletnek tekintendő, ha a megszerzés nem történt továbbadási szándékkal, — egyenes ellentétben áll, — elvolt mindazáltal a semm. panasz vetendő azért:

mert a kereseti követelés nem származik értékpapirok megszerzési ügyletéből, hanem ugyanaz oly kártéritési igényt képez, melyet felperes, mint váltókibocsátó, alperes mint rendelvényes irányában azért vél köztörvényi uton érvényesithetni, mivel alperesnek az általa kibocsátott, s állitólag be is váltott váltóösszegért utólagos kielégitést igért, ezt azonban nem teljesitette.

Hogy pedig a kielégités bizonyos részvények értékéből lett volna nyujtandó, melyeket alperes valamely közelebbről meg nem jelölt 3-ik személytől e végre átvett volna: ez az ügylet természe-

tén mitsem változtat, s a fenforgó szoros értelembeni kártéritési keresetet értékpapirokkali üzletre át nem alakitja.

3.

Bizonyos áruk, provisió mellett bizományi elárusitás végett átadatván, ez feltétlen kereskedelmi ügyletet képez, habár a bizományosok közösen folytatott kereskedői üzlete csak a kereskedő nejének nevére van is bevezetve.

(1879. febr. 18. 2249. sz. a.)

R. Fülöp aradi kereskedő, W. Móricz s neje W. Julia aradi butorkereskedők, mint bizományosok ellen 815 frt jogtalanul visszatartott összeg és 2450 frt kár megfizetésére 1878. decz. 19. az aradi tszék mint keresk. biróságnál keresetet támasztott, mely azon alapul, mikép felperes jogelődjétől elárusitás végett 3% provisió mellett bizományba butorokat vettek át azon kikötéssel, hogy más asztalos butorokat nem fognak árulni. Jogelődje R. Leo jelenlegi felperesre ruházta át az alperesekkel kötött *A.* szerződésben foglalt jogokat. Alperesek annak nem feleltek meg, mert magok részére asztalos üzletet nyitottak, és saját butoraikat árulták, mi felperesnek tetemes kárt okozott, s azonfelül 151 frtot, mely a butor eladásokból folyt le, visszatartják.

Alperesek kifogásolják az illetőséget, mert czégük mint kárpitosoké bejegyeztetett ugyan, s habár bej. kereskedőknek tekintendők is, a keresk. illetőség még sem állapitható meg, mert közöttük keresk. ügylet nem létezik; különösen bizományi ügylet nem forog fenn; mert az *A.* szerződés tartalma szerint, felperes butorainak raktárukban helytadtak ugyan, de ugy hogy felperes azok feletti szabad rendelkezhetését fentartotta, és azon raktári elhelyezésért csak a házbér bizonyos hányadának fizetésére kötelezte magát. Különben bizományi ügyletekkel iparszerüleg nem foglalkoznak, és az általuk mint iparosok által gyakorolt eladás, csak iparüzletük folytatásának tekintendő. Asztalosmunkáknak közös üzleti helyiségben való árusitása, sem keresk. ügyletet nem képez, sem kárpitos üzletük folytatásához tartozónak nem tekintethetik.

Az aradi tszék II. rendü alperesre nézve keresk. illetékességét megállapitotta, I. rendü alperes irányában pedig az illetőségi kifogásoknak helytadott;

mert W. Julia, mint bejegyzett kárpitos a butorkereskedő az *A.* szerződés szerint, férje I. rendü alperessel felperestől közösen átvett kész butoroknak saját helyiségük és saját nevük alatt 3% dij melletti elárusitására vállalkozott; s ez által közte s felperes

közt bizományi ügylet jött létre (ker. 368. §.), mely ügylet II. alperes mint bej. butorkereskedő irányában kereskedelminek veendő (382. 259. §. 3. s utolsó p.), mert reá nézve a tárgyi illetőség megállapitandó. I. alperesre nézve azonban az leszállitandó (264. §. s elj. rend. 5. §.) mert a vele létesült bizományi ügylet, miután nem bej. kereskedő, kereskedelminek nem tekinthető; és mert II. rendü alperesre nézve is az ügylet csak annyiban kereskedelmi, a mennyiben az bejegyzett kereskedő.

Felperes semm. panaszára

a semmitőszék a tszék végzését I. rendü alperest illetőleg megsemmisitette s azt mindkét alperesre nézve illetékesnek mondotta ki:

mert a kereset alapjául szolgáló, valódiságára nézve elismert *A.* szerződés pontozatai, valamint a tárgyalásnál kifejtettek szerint a kereseti követelés az alpereseknek átadott butoroknak, ez utóbbiak által keres. üzleti helyiségükben, több éven át 3% provisió mellett felperes részére történt elárusitásából ered, a melyeknek bizománykénti eladására a szerződés 2. 3. p. szerint alperesek magokat egyetemleg kötelezték,

s mert eszerint a felperesi kereset a ker. törv. 259. §. 3. pontjában, ugy a 368. §-ban megjelölt oly bizományi ügyletből származván, mely tekintet nélkül arra, hogy az alperesek által közösen folytatott butorkereskedési üzlet csak II. rendü alperes nevére van bevezetve, mindkét alperes irányában, miután azt saját keresk. üzletük körében iparszerüleg folytatják, s e bizományi ügyletnek ugyanottan leendő folytatására felperes jogelődje irányában egyetemleges kötelezettséget vállaltak, feltétlen keresk. ügyletet képez, az abból származtatott keresetre nézve tehát stb. stb.

4.

A földbirtokos általi cséplőgép vásárlás kereskedelmi ügyletet nem képez, habár azt mások gabonájának kicséplésére is használta, miután ebben rendszeres iparüzlet nem észlelhető, még kevésbé a gyárüzlet fogalmának megfelelő nagybani foglalkozás; és miután annál a továbbadási szándékkal való vétel esete fenn nem forog.

(1879. február 18. 27491. sz. a.)

R. Proctor s társa angol gépgyáros czég, H. Adolf földbirtokos ellen 64 frt 50 kr o. é. és 250 font sterling vételárhátralék fizetésére 1878. novemberben a budapesti keresk. tszék előtt pert inditott azon alapon, mert alperes tőlük 1877-ben 8 lóerejü gőzmozdonyt hozzátartozó cseplőgéppel együtt vásárolt, s a vételár egy részével adós maradt.

Alperes kifogásolja a keresk. illetékeségét, mert reá mint felperesileg is elismerten, földbirtokosra nézve a kereseti ügylet kereskedelmi ügyletet nem képez. A ker. törv. 258. 259. 260. §§. egy esete sem forogván fenn, s fizetési helyül *A*. vételi okmányban csak Budapest levén kikötve, ennek egyedül a budapesti kir. e. f. tszék illetősége felel meg.

A budapesti keresk. tszék 1879. jan. 10. 406 sz. végzésével magát illetékesnek mondotta ki;

mert a *C. D.* alperesi levelekből, melyek tartalmát alperes nem kifogásolta, kitünik, miszerint alperes a felp. czégtől vásárolt gépet, mások gabonájának kicséplésére iparszerüleg használta. Tekintve pedig, miszerint az ilynemü foglalkozás, mely a kis ipar körét már természeténél fogva is meghaladja, a ker. törv. 259. §. 1. p. értelmében kereskedelmi ügyletet képez; a kérdéses gép vásárlása, mint a keresk. törv. 260. §. értelmében kereskedelmi üzlet folytatásához tartozó, keresk. ügyletnek vélelmezendő.

Alperes semm. panaszára

a semmitőszék a neheztelt végzést megsemmisitette s a jelen ügyet a kereskedelmi biróság hatásköréhez nem tartozónak mondotta ki;

mert abban, hogy alperes földbirtokos a cséplőgépet mások gabonájának kicséplésére is használta, s ekként a honi földbirtokosoknak e tekintetbeni köztudomásu általános szokását követte, rendszeres iparüzlet nem észlelhető; annálkevésbé tekinthető tehát a földbirtokosok olyan mellékes időnkénti foglalkozása a gyári üzlet fogalmának megfelelő nagybani iparfolytatásnak, mely a keres. törv. 259. §. 1. pontja szerinti feltételes keresk. ügyletek keretébe lenne vonható.

Ezekből következőleg alperes földbirtokos kereskedőnek nem tekintethetvén, a keresk. tövv. 258. §. 1. pontjának absolut szabálya pedig, miután továbbadási szándékkal való vétel esete fenn nem forog, alkalmazást nem nyerhetvén: ugyanaz azáltal, hogy felperes czégtől egy cséplő gépet vásárolt, saját részén kereskedelmi ügyletet nem kötött; s azért azon gép árának megvétele végett a kereskedelmi biróság előtt nem perelhető. (Elj. rend. 5. §. utolsó bekezdése.)

5.

A csődnyitás alapján tett illetőségi kifogás elvetendő, ha kitűnik, mikép a perbe vont adós ellen a csőd nem Magyarországban, hanem Bécsben lett megnyitva.

(1879. február 28. 3263. sz. a.)

N. Miksa budapesti bej. kereskedő, W. és R. bécsi borkereskedő czég ellen 1276 frt 75 kr hordók kölcsöndijának megfizetésére, a budapesti V. ker. járás- mint keresk. biróság előtt 1878. novemberben keresetet inditott, mely felett tartott tárgyalásnál alperesért, ki időközben csődbe esett, megjelent csődtömeg képviselő kifogásolta az illetőséget, mert alperes czég csőd alá jutván, illetékes birósága csak a bécsi keresk. tszék lehet.

A járás- mint keresk. biróság 1879. jan. 28. 3004. végzésével e kifogást elvetette.

Ez ellen alperes részéről semm. panasz emeltetett.

A semmitőszék azt elvetette;

mert panaszttevő czég maga sem állitja, hogy Magyarországban volna ellene csőd nyitva, a csődnyitás alapján tett helytelen illetőségi kifogás elvetése miatt emelt semm. panasz eszerint alaptalan.

6.

Semmiséget képez, ha kereskedelmi törvényszék mint nem birtokbiróság, valamely nem telekkönyvezett, de természeténél fogva ingatlan vagyont képező házra vonatkozó végrehajtási eljárás foganatositása végett saját végrehajtóját küldötte ki.

(1879. febr. 28. 3148. sz. a.)

D. Viktor s társa budapesti czég, B. Lajos s neje ellen 331 frt 55 kr erejéig — jogérvényre emelkedett marasztaló itélet alapján — a budapesti keresk. tszékhez végrehajtásért folyamodott.

A budapesti keresk. tszék f. év jan. 8. 1658. sz. végzésével azt alperesnek ingóságaira, és Uj-Pesten fekvő nem telekkönyvezett házukra elrendelte, s foganatositására T. Aurél bir. végtehajtóját kiküldötte, ki azt foganatositotta.

Alperesek semm. panaszára,

A semmitőszék a tszék végrehajtási végzésének azon részét, melyszerint az alperes akkoron nem telekkönyvezett ingatlanjának összeirására s megbecslésére saját végrehajtóját küldötte ki, s ez utóbbinak ezen ingatlanra vonatkozó eljárását megsemmisitette (297. §. 1. p.) s a végrehajtási iratokat további eljárás végett a birtokbirósághoz áttétetni rendelte;

mert a perr. 18. §. szerint, az ingatlan vagyonra vonatkozó jogok feletti biráskodás a birtokbiróság hatásköréhez tartozik; s a

perr. 353. §. szerint az ingatlanra elrendelt végrehajtás foganatositására is azon biróság van hivatva; és ennélfogva,

a kérdéses s a végzés hozatala idején, a telekkönyvbe még be nem jegyzett, de természeténél fogva ingatlan vagyont képező házra nézve is a végrehajtási eljárás foganatositására a per biróságának kiküldöttje illetékes nem volt.

7.

A gyógyszerészek és segédek közt fenforgó vitás kérdésekre a keresk. törv. 55. §-a alkalmazást nem nyerhet.

(1879. január 29. 27342.)

H. Adolf, H. János ellen 304 frt iránt a szegedi tszék előtt pert inditott, melynek 1871. nov. 23 23253. sz. a. kelt s illetőséget megállapitó végzése ellen alperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék a tszék végzését hivatalból megsemmisitette (297. §. 2. 304. §.) s felperest keresetével az illető járásbirósághoz utasitotta;

mert az 1876: XIV. tcz. 128. §. szerint a gyógyszerészet nem iparüzlet, hanem közegészségügyi intézmény; miből önként következik, hogy a gyógyszerészek és segédeik közt fenforgó vitás kérdésekre a keresk. törv. 55. §. illetőleg az 1872: VIII. tcz. 48. §-a alkalmazást nem találhat; de másrészt a gyógyszerész és segéde között fenforgó jogviszony keresk. ügyletet sem képez; és igy felperest a perr. 93. §. *k)* pontjához képest az illető járásbirósághoz kellett utasitani.

8.

Habár a perrend az alkereset beadásának határidejét a periratok határidejéhez köti; s habár kereskedelmi perekben jegyzőkönyvi eljárás van szabályképen előirva: mindamellett teljesen alaptalan, mintha ily perekben, melyekben a tárgyalásnál periratok nem léteznek, a közös okiratok közlése iránti alkereset kizárva lenne.

Téves azon nézet is, mintha ily alkereset csak az illető határidő első felében levén beadható, az első határidő alatt csak az lenne érthető, mely a törvény vagy a biróság által tüzetett ki, mintán kereskedelmi perekben a törvénynek a perbeszédek határidejére vonatkozó subsidiarius intézkedése szemben a felek megállapodásával, végkép elenyészik.

(1879. márczius 6. 4130. sz. a.)

Fr. Adolf haszonbérlő, a cs. k. adriai biztositó-társulat magyarországi vezérügynöksége ellen 11964 frt 80 kr biztositott kárösszeg megfizetésére a budapesti kereskedelmi tszék előtt pert inditott, melyben az elleniratnak 1879. jan. 15. történt beiktatása után, felperes a válaszirat 1879. jan. 31-kére megállapodásszerüleg eső határideje előtt alkeresetet adott be, melyben alperes birtokában

levő két közös okirat előterjesztésének elrendelését kéri, mely okiratok egyikét egy gazdasági könyv képezi, mely az elégett ingóságok mennyiségére vonatkozó adatokat tartalmazza, s a melyet kárfelvétel alkalmával alperesnek átadott, másika pedig a társulat által felvett kárfelvételi jkönyv, aláirva mind alperes, mind felperes által.

A tszék 1879. jan. 22. 5305. sz. végzéssel a közös okiratoknak a perr. 188. §. értelmébeni közlése végett tárgyalási határidőt tüzött ki.

Alperes ez e. 7553. sz. a. semm. panaszt adott be.

A keresk. tszék 1879. febr. 7. 7553. sz. a. azt hivatalból visszautasitotta; miután tárgyalást kitüző végzés ellen külön felebbvitelnek helye nincs, hanem a 296. §. hasonlatosságánál fogva, ha fentebbi intézkedés által magát sértve érezné, csak az érdemleges határozat után kereshet orvoslást.

Ez e. alperes ismét semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a 7553. sz. semm. panaszt visszautasitó végzést, tekintve, hogy annak tárgyát nem tárgyalás kitüzése, hanem zárhatáridőnek állitólag meg nem tartása képezi: a perr. 297. §. 12. p. alapján megsemmisitette, magát a 7553. sz. panaszt azonban visszautasitotta;

mert panaszttevő által vitatott azon nézet, hogy azért, mivel a perr. 188. §-a az alkereset beadásának határidejét kifejezetten a periratok határidejéhez köti, a jkönyvi tárgyalásnál pedig periratok nem léteznek, a közös okiratok közlése csak az irásbeli rendes perekre szoritkoznék, következőleg kereskedelmi perekben, melyekre nézve a jkönyvi eljárás van szabályképen előirva, kizárva lenne, nemcsak a törvényben, mely hasonló eltérést nem állapit meg, s bizonyára jogvesztés előidézését nem tüzte ki czéljául, támogatást nem talál, de átalában is minden alapot nélkülöz.

A törvénynek egyes, az egészből kiszakitott kifejezésére állapitott ezen érvelés fonalán a jkönyvi eljárás szerint tárgyalt rendes polgári perekben a birói illetőség elleni kifogásnak, az ellenfél által használt okiratok eredetijei felmutatásának, valamint a beavatkozásnak sem lehetne helye, a tárgyalásnál személyesen megjelent feleket pedig feltétlenül kellene pervesztesekké nyilvánitani, miután a perrendnek ide vágó 80., 87., 98. és 184. §§-ai szintén olyan cselekvényekre, t. i. periratokra s perfelvételekre hivatkoznak, melyek szorosan véve csak irásbeli perben fordulnak elő. Az igazságszolgálta-

tás jól felfogott érdeke azonban, a törvénynek kizárólagos szószerinti alkalmazását ily szélsőségek határáig kiterjeszteni nem engedi.

Hogy pedig a közös okiratok közlésének szüksége keresk. perekben fenn nem forogna, az teljességgel nem áll, s tekintettel a keresk. meghatalmazványok kiállitásának s az ügyletek megkötésének, az általános törvénytől eltérő sajátságos módjára, ellenkezőleg épen az tehető fel: miszerint a közös okiratok közlésének szüksége, a keresk. perek folyamában gyakrabban merülhet fel, mint bármely más perben.

Elvégre alapot nélkülöznek panaszttevőnek a perbeszédek bevezetésére engedett határidők rövidségéből levonni megkisérlett következtetései is; mert a mi különösen a keresk. pereket illeti, kétséget nem szenved, hogy az elj. rend. 22. §-ának kellő alkalmazása mellett, a közös okiratok közlése iránti alkereset előterjesztése akadályra nem találhat.

Hogy a közös okirat közlése iránti kereset csak az illető határidő első felében legyen beadható, az kétséget nem szenved; azonban az ebből következtetett abbeli nézet: hogy az első határidő alatt csak az legyen érthető, melyet a biró vagy a törvény tüzött ki, határozottan téves, miután keresk. perekbeni jkönyvi eljárásnál a perbeszédek határidejére nézve a törvény csak annyiban intézkedik, a mennyiben a felek közt eltérő megállapodás nem jönne létre; a felek megállapodásával szemben azonban a törvénynek ama subsidiarius intézkedése végkép elenyészik.

Ehhezképest felperes alkeresetét, a válasz beiktatására kölcsönös akarattal megállapitott határidő első felében érvényesen adhatta be.

A végzés szövegezése s kiadmányozása tekintetében végre panasztételre minden helyes ok hiányzik; miután előbbiből kitetszőleg alperes eléggé érthetően tárgyalásra idéztetett, s nem valaminek jogkövetkezmények terhe alatti teljesitésére köteleztetett; azon körülmény pedig, hogy a végzést, mely egyébként a tszék pecsétjével ellátva van, a jegyző aláirni elnézte, csak azon esetre volna figyelembe vétel tárgya, ha panaszttevő meg nem jelenése folytán lett ügyvesztesége miatt panaszt emelne.

9.

A birói itéletnek külföldön esetleges végrehajthatlansága, a hazai törvények alapján megbirálandó birói illetőség kérdésénél figyelembe nem vehető.

(1879. febr. 5. 12927. sz. a.)

Br. Miksa budapesti bej. kereskedő, B. József (Elsassban) mühlhauseni keresk. ellen *A.* könyvkivonat alapján áruvétel után maradt 3461 frt 91 kr fizetésére a budapesti keresk. tszék előtt 1878. juniusban pert inditott.

Alperes kifogásolta az illetékességet, különösen mert Németország, nevezetesen Elsass és Magyarország közt jogviszonosság nem létezvén, ellene végrehajtható itélet itt nem hozható.

A tszék 1878. decz. 23. 100229. sz. végzésével annak helyt nem adva, illetőségét megállapitotta;

mert alperes nem tagadja, hogy kereskedő; felperes pedig mint budapesti kereskedő könyveit Budapesten vezeti, ezen könyvkivonaton alapuló kereset tehát ezen biróság elébe tartozik. És mert a birói illetőség kérdése a hazai törvények alapján levén megoldandó: azon kérdés, hogy a hozandó itélet az illető külföldi biróság által végre fog-e hajtatni, az illetőség megállapitására befolyást nem gyakorolhat.

Alperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert az itélet esetleges végrehajthatlansága, a hazai törvények alapján megbirálandó birói illetőség kérdésénél már ezuttal figyelembe nem vehető s a tszék kellően indokolt végzése megsemmisitésére mi alapos ok sem forog fenn.

10.

Bizonyos áruk jogérvényes, a hazai biróságok által hozott itélet által már megitélve levén, de a külföldön lakó adós azok kiadását megtagadván, ezen kiadatás nem uj perrel a hitelező könyvviteli helyének belföldi, hanem az adós személyes birósága előtt szorgalmazandó, főkép ha az átadás nem volt ezen belföldi helyre kötelezve.

(1879. febr. 5. 1869. sz. a.)

Gr. L. s fia budapesti kereskedő czég, F. János (Steierországban) leobeni borkereskedő ellen 204 frt 96 kr iránt 1878. november 15-én a budapesti VII. ker. járás- mint keresk. biróság előtt pert inditott, borvásárlásból alperesnél maradt hordók értéke fejében. Megjegyeztetik, miképp felperes eziránt már perelte alperest, és pedig a budapesti keresk. törvényszéknél, melynek keresk. illetősége

meg is lett állapitva, s jogérvényes itélettel a Leobenben létező hordók, esetleg értékük neki megitéltettek s azok rendelkezése alá bocsáttattak; mivel azonban alperes a hordókat kiadni vonakodott, most ujra beperelte, a fent kitett érték megfizetése végett.

Alperes kifogásolta az illetékességet.

A járásbiróság annak helyt adva magát illetéktelennek mondotta ki, mert felperes maga beismeri, hogy a kereseti számla ugyanazonos a 2. sz. itélettel eldöntött kereset alapjául szolgált számlával, és az itélet 2-ik pontjában a hordókra vonatkozólag is hozatott határozat, illetőleg a hordók felperes rendelkezésére bocsáttattak; tehát felperes azok kiadatását, illetőleg értékük megtéritését csak azon hely birósága előtt követelheti, hol a hordók neki rendelkezése alá bocsáttattak stb. stb.

Felperes semm. panaszszal élt főkép azon alapon, mert a jelen per csak kifolyása, illetőleg járuléka az előbbi pernek, melyben követelése jogérvényesen megállapittatott; melynek birósága alá tartozik tehát a jelen kereset is.

A semmitőszék azt elvetette;

mert az ezuttal is az *A.* könyvkivonatra alapitott jogügylet, melynek tárgyát a kérdéses hordók megitélése képezte, a 2. sz. szerint jogérvényesen lett eldöntve, és ezen itéletben egyuttal kijelentetett, hogy ezen az alperes lakhelyén levő hordók, esetleg eladási ára, felperes rendelkezése alá bocsáttatnak;

a mennyiben tehát alperes ezeket visszatartaná, ezek kiadása csak az alperes személyes birósága, nem pedig azon biróság előtt szorgalmazható, melynek területén felperes könyveit vezeti; annálinkább, mert felperes nem is állitja, hogy a hordók visszaadása Pestre lett volna kikötve.

11.

A szerződésül szolgáló okiratból, a teljesités helye iránti határozott megállapodás ki nem tünvén, azon körülmény, hogy az eladó, a ki pereltetik, a fuvarozással járó kiadások fedezését magára vállalta, önmagában elégséges okul nem szolgálhat arra, hogy a hely, hová a szállitás történt, az eladó irányában teljesités helyéül tekintethessék.

(1879. márcz. 64460. sz. a.)

K. István s fia bej. kereskedő s üveggyáros, Fl. M. prágai kereskedő czég ellen 6045 frt 44 kr megfizetésére a b.-gyarmati tszék mint keresk. biróságnál 1878. nov. 6. keresetet támasztott azon alapon, minthogy alperessel 90 foku — üveggyártáshoz szükséges — soda (Glassoda) iránt vételügyletet kötött (*A. B.* kötlevelek), mely a losonczi vagy a rimaszombati vasutállomására volt szállitandó; mi

meg is történt, felperes a fizetéseket teljesitette, de a nagy fogyasztásból gyanuja keletkezett az áru kikötött minősége iránt, minek folytán Bécsben s Pesten azt megvizsgáltatván, kitünt mikép a küldött soda nem 90 foku, hanem az csak 72.5 százalék sodatartalommal bir, miért ez uttal az árkülönbözet mint tényleges kár megtéritését követeli.

Alperes kifogásolta az illetőséget.

A tszék annak helyt adott 1879. jan. 22. 303. sz. a. végzésével.

Felperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a *B.* alatti okiratból, melynek az eljáró biróság területéni létrejöttét felperes nem igazolta, a teljesités helyét illetőleg, határozott megállapodás kivehető nem levén; ily megállapodás hiányában, a keresk. törv. 322. §. értelmében a teljesités helyéül, a kötelezettnek a szerződés megkötésekori keresk. telepe tekintendő; és ez irányban azon körülmény, hogy az eladó a fuvarozással járó kiadásokat elvállalta, a ker. törv. 344. §-nál fogva még magában okul arra: hogy a hely, hová a szállitásnak történnie kell, az eladóra nézve teljesités helyéül vétethessék, nem szolgálhat.

Következve jelen a külföldön lakó alperes elleni személyes keresetre az eljáró tszék, a perr. 30. 35. §§. alapján illetékes nem levén, a végzés megsemmisitésére törvényes ok fenn nem forog.

12.

Azon felet, ki a részére odaitélt főesküek a biróság általi forditása ellen kifogással élt, s meghitelt tolmács általi leforditását kérte, ez nem akadályozhatja abban, hogy az esküt, a birósági tolmács által előterjesztett forditásban letehesse, habár ez a biróság általi forditással lényegileg megegyezik is.

(1879. márcz. 12. 2200. sz. a.)

A. Lipótnak, W. Mór ellen kereskedelmi perében felperes részére főeskü itéltetett meg; minthogy azonban az a magyar nyelvet nem érti, az eljáró budapesti V. ker. járás- mint keresk. biróság által német szövegben jkönyvbe vétetett. Ez ellen felperes kifogással élt, és hites tolmács általi leforditást követelt. A biróság ily szövegezés melletti eskütételét felperesnek, az ellenfél tiltakozása daczára megengedte.

Alperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert felperes a részére megitélt főesküének birósági tolmács által németre forditott eskü-minta szerint leendő letételére az 1879.

jan. 22-ki jkönyvből kitetszőleg feltétlenül késznek nyilatkozván, az eljáró biróság azáltal, hogy alperesnek ez alkalommal előterjesztett kifogása daczára, a perr. 242. §. értelmében kellőkép kitanitott, s figyelmeztetett felperes az annak megitélt főesküt kivette, alaki törvénysértést már csak azért sem követett el, mivel azon körülmény, hogy az 1878. decz. 23-ki tárgyaláskor felperes az itéletben szövegezett főeskünek az eljáró biró által jkönyvbe iktatott német forditása ellen kifogással élt, s az eskü mintának meghitelt tolmács által eszközlendő leforditását inditványozta, egyátalában nem korlátozza felperest abban, hogy a részére megitélt főesküt a birósági tolmács által előterjesztett forditás szerint, még ha az a kifogásolt forditással lényegileg meg is egyeznék, le ne tehesse.

13.

A kereset alapjául szolgáló kötelező okirat nem képezvén kereskedelmi utalványt, hanem a keresk. törv. 294. §-ban érintett kötelezőjegyek közzé levén sorolandó, az alperes mint volt kereskedőre nézve kereskedelmi ügylet elbirálására nem a tszék, hanem az egyes biróság tekintendő illetékesnek.

(1879. márcz. 28. 3012. sz. a.)

Kr. Károly budapesti bej. kereskedő, Gr. Vilmos mint a fennállott A. Gr. bej. czég volt tulajdonosa ellen 1878. deczemberben a budapesti V. ker. járás- mint keresk. birósághoz keresetet adott be 25 frt hátralékos tartozás fizetésére, *A.* okirat alapján, mely igy szól: «Gut für hundert Gulden ö. W. von mir an die Ordre Herrn Carl Kr. auf Verlangen zahlbar. Pest, 4. feber 1878. A. Gr.» (*A.* alatt.)

A járásbiróság 1879. jan. 16. 1843. sz. végzésével, fentebbi kötelező okiratot utalványnak tekintvén, birói illetőségét leszállitotta; miután a keresk. elj. rend. 6. §. 9. p. szerint a keresk. utalványokból származó perek a törvényszékek, mint keresk. biróságok hatásköréhez tartoznak.

Felperes semm. panaszára;

a semmitőszék a neheztelt végzést megsemmisitette (perr. 297. §. 5. p.) s az eljáró biróság kereskedelmi illetékességét megállapitotta;

mert a keresethez mellékelt *(A.)* okirat tartalmánál fogva kereskedelmi utalványt nem képez, hanem a keresk. törv. 294. §-ban érintett kötelező-jegyek közé tartozik;

s tekintve, hogy a keresk. elj. rend. 6. §. 9. pontjában a kötelező-jegyek nem emlittetnek, felperes keresetével szabályellenesen

lett a tszékhez utasitva, miután nem szenved kétséget, hogy alperesre mint az *A.* alatti okmány kiállitása idejében volt kereskedőre nézve, a kereseti jogügylet, a keresk. törv. 260. §. alapján keresk. ügyletet képez, melynek elbirálására a keresk. elj. 7. §. 1. p. értelmében az eljáró biróság illetékes.

14.

Hivatalból észlelendő semmiségi esetet képez, ha a tszék hozzá mint keresk. birósághoz beadott kereset felett hozott végzésében magát illetéktelennek mondja ki, és a keresk. eljárási rend. 24. §. esetén kivül irásbeli eljárást rendel, mind a mellett mint keresk. biróság, kereskedelmi tanácsban hoz itéletet.

(1879. márcz. 28. 2943. sz. a.)

M. József, F. Farkas ellen egy vaggon török buza szállitása iránt kötött szóbeli szerződés érvénytelenitése és a 300 frt foglaló kétszeregének megitélése iránt 1877. jul. 12. a gyulafehérvári törvényszékhez mint keresk. birósághoz keresetet adott be.

A tszék jul. 30. 7705. sz. végzésével perfelvételi határnapot tüzött ki, kimondván, mikép a felek nem levén bej. kereskedők, a kereset nem a kereskedelmi, hanem a rendes biróság által tárgyalandó.

Az irásbeli tárgyalás csakugyan megtartatott, a tszék azonban itéletét még is kereskedelmi tanácsban, mint keresk. biróság hozta meg, melyben felperest keresetével elutasitotta.

Ez ellen felperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a tszék itéletét egész eljárással együtt hivatalból megsemmisitette (297. §. 1. p.) s utasitotta, hogy ujabb szabályszerü tárgyalást tüzzön ki;

mert a kereset a tszék mint keresk. birósághoz levén beadva, ennek folytán a tszék a tárgyalást a keresk. elj. rendelet 10. §. értelmében tartozott volna elrendelni; midőn tehát e helyett az ügynek irásbeli eljárás szerinti tárgyalását, a hivatolt rend. 24. §. esetén kivül rendelte el, s a keresetre hozott végzésében magát mint keresk. biróság hivatalból, s ekként szabályellenesen nyilvánitotta illetéktelennek, mégis az itéletet az idézett rend. 4. §. szerint alakitott tanácsban mint keresk. biróság hozta, és ezen merőben perrendellenes eljárásai által a feleket a magánjogi szabványok helyes alkalmazása iránt is tévedésbe hozta, a törvényszerü eljárást pedig lehetetlenné tette, az elölhivatolt törvénybe ütköző s az egész perbeli eljárás megsemmisitésére kiható lényeges alaki szabálytalanságot követett el.

15.

A képviseleti jogosultság elleni kifogás figyelembe nem vehető, ha valamely biztositó intézet főügynöke az igazgatóságtól a társaság képviseletére meghatalmazást mutat fel; és ezt az alapszabályok ki nem zárták.

A meghatalmazottaknak közgyülés általi választatása csak az igazgatóság, és a felügyelő bizottság elleni perekben van törvényileg előirva.

(1879. márcz. 28. 3209. sz. a.)

L. Lajos miskolczi főügynök a «Tisza» biztos. társulat képviseletében K. Sándor ellen 4 frt biztositási dij megfizetése iránt a szántói jbirósághoz 1877. juliusban sommás keresetet adott be.

Tárgyalásnál alperes kifogást tett a képviseleti jogosultság ellen, mert L. Lajos mint főügynök a társaság képviseletére nincs hivatva, annak nevében nem perlekedhetik. A *C.* alatt felmutatott igazgatósági megbizás pedig el nem fogadható, mert az a kereset beadása után állittatott ki s az a beadáskor hiányos keresetet nem pótolhatja.

A járásbiróság 1878. május 2. 1473. sz. a. felperes perelhetési jogát megállapitotta, mert a keresk. törv. 193. s 43. §§. szerint a társasági ügyek vitelével a társaság hivatalnokai is megbizhatók, és a perek vitelére a keresk. meghatalmazottak különös felhatalmazás által jogosittathatnak. És alperest a keresetben elmarasztotta.

Alperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert habár a keresk. törv. 186. §. értelmében a részvénytársaságok képviseletére az igazgatóság van hivatva; ugyanazon törv. 193. §-a mégis megengedi, hogy a társaság képviseletével más meghatalmazottak is bizassanak meg;

s tekintve, hogy felperes *C.* alatt az igazgatóság által kiállitott hitelesitett meghatalmazványt mutatott fel, a képviseleti jogosultság ellen felhozott kifogást annálkevésbé lehetett figyelembe venni, mert alperes nem mutatta ki azt, hogy az alapszabályok szerint az igazgatóság más meghatalmazottnak kirendelésére hivatva nincsen; a keresk. törv. 197. §-a pedig csak az igazgatóság vagy a felügyelő bizottság ellen inditandó perekre nézve irja elő, a meghatalmazottaknak közgyülés utján választását.

16.

Kétséget nem szenvedvén, mikép valamely közvetitő bizonyos kereskedő által kereskedési üzlete átruházásának közvetitésével volt megbizatva, s ennek czélbavétele kétségtelenül utóbbi kereskedői minőségét feltételezvén; ily ügylet reá nézve kereskedelminek tekintendő s a közvetitési dij iránti kereset a keresk. biróság illetőségéhez tartozik.

(1879. márcz. 28. 5813. sz. a.)

F. Zsigmond közvetitő, F. Jakab kereskedő ellen 15 frt közvetitési dij megfizetésére 1879. januárban a budapesti VIII. ker. járás- mint keresk. birósághoz keresetet adott be.

A járásbiróság febr. 12. 2051. sz. a. magát ez ügyben illetéktelennek mondotta ki; mert alperes tagadásával szemben felperes azt, hogy ő kereskedő, nem bizonyitotta, s maga felperes sem állitotta, annálkevésbé igazolta, hogy ő keresk. ügyletek közvetitését iparszerüleg folytatná; ily esetben pedig a keresk. ügyletek közvetitése a keresk. törv. 259. §. 7. p. szerint csak akkor képez keresk. ügyletet, ha az ügylet kereskedő által köttetik.

Felperes semm. panaszszal élvén

a semmitőszék a neheztelt végzést megsemmisitette;

mert az illetőségi kérdés tárgyalásánál alperes részéről nem vonatott kétségbe panaszkodó keresetének abbeli előadása, hogy ő alperes által kereskedési üzlete átruházásának közvetitésével volt megbizva; kereskedelmi üzlete átruházásának czélbavétele pedig kétségtelenül feltételezi alperes kereskedői minőségét, s a keresk. üzlete köréhez tartozó kereseti ügylet reá nézve, a keresk. törv. 260. §-nál fogva kereskedelmi ügyletet képezvén;

ennélfogva a járásbiróság helytelenül mondotta ki magát illetéktelennek.

17.

A keresk. eljárási rendelet 6. §-ában elősorolt, nevezetesen a kereskedelmi üzlet átruházásából keletkezett peres ügyek, a tszék mint keresk. biróság hatáskörébe tartoznak, és ezen illetőségtől eltérésnek helye nincsen, habár a felek kölcsönös beegyezéssel azokra nézve valamely egyes biróság illetékességét kikötötték is.

(1879. april 8. 6378. sz. a.)

K. Benő debreczeni bej. kereskedő, S. Kálmán ugyanottani bej. kereskedő ellen 10200 frt iránt a debreczeni járás- mint keresk. birósághoz 1878. szeptemberben kielég. végrehajtási kérvényt adott be. A közjegyzői okirat alapján, miután Gy. László kereskedelmi üzlete átruházásából, illetőleg adásvételéből eredőleg, alperest, mint vevőt, hátralékul még a kereseti összeg fizetése terheli.

A járás- mint keresk. biróság 1872. szept. 2. 8875. sz. végzésével a kielég. végrehajtást, eleve zálogul lekötött debreczeni kereskedésében levő összes ingó s activ követeléseire, szükség esetén bárhol máshol található ingóságaira is elrendelte, a közjegyzői törv. 111. §. alapján, mi foganatosittatott s ezalatt alperes csődöt mondott.

A csődperügyelő az elrendelt s foganatositott végrehajtás ellen kifogásokat adott be, melyeket a járásbiróság f. év febr. 18. 1742. sz. a. elutasitott s a végreh. eljárást érvényében fentartotta; mert az illetéktelenségi kifogás elvetendő, miután a végrehajtás alapjául szolgáló s a közj. törv. 111. §. kivánalmainak megfelelő közjegyzői okiratban a felek az átruházási viszonyból származható vitás kérdések eldöntésére nézve a debreczeni járásbiróságnak magokat alávetették; a keresk. elj. rendelet pedig, habár annak 6. §. 1. pontja az ily átruházásból eredő pereket a tszékhez mint keresk. birósághoz utasitja is, mind a mellett nem tiltja el a feleket attól, hogy a járásbiróságot kiköthessék, a keresk. törvény s rendelet sehol sem mondja ki, hogy ily kikötés már magában véve semmis lenne.

A csődperügyelő semm. panaszára;

a semmitőszék a fentebbi végzést megsemmisitette (297. §. 6. pont);

mert a keresk. eljár. rendelet 6. §-ban elősorolt peres ügyek a tszék mint keresk. biróság hatáskörébe tartoznak;

mert ezen ügyekben, tekintettel az idézett rendelet 7. §-ára, melyben azon perek felsorolva vannak, melyekre a jbiróságok hatásköre kiterjed, a rendes birói illetőségtől eltérésnek, még a felek akaratából sincs helye;

mert azon ügylet, melynek alapján K. Benő által a végrehajtás elrendelése kéretett, kereskedelmi üzlet átruházásából származik, és mint ilyen az idézett rend. 6. §. 1. pontjában elősorolt peres ügyek közzé tartozik;

mert eszerint a jbiróság, habár a végrehajtás alapjául szolgált közjegyzői okiratban, az üzlet átruházásból származó peres kérdésekre nézve a debreczeni jbiróság illetősége ki is köttetett, a végrehajtás elrendelésére nem volt illetékes.

18.

Valamely távirat-közvetitő intézet tulajdonosa kereskedőnek minősithető, s irányában a keresk. törv. 260—261. §-ban emlitett vélelem érvényesithető nem levén: a vele kötött kölcsönügylet nem tartozik a keresk. biróság illetőségéhez.

(1879. april 8. 4800. sz. a.)

G. Ida, Gr. Th. ellen 50 frt fizetésére f. év jan. 19. sommás keresetet inditott a bpesti V. ker. járás- mint keresk. biróság előtt, *A.* kötelezvény alapján, mely 150 frtról szól, s melyre hátralékul még 50 frt fizetendő.

A járás- mint keresk. biróság febr. 11. 4468. sz. végzésével magát illetéktelennek mondotta ki; miután felperes azt, hogy alperes bej. kereskedő, nem igazolta, s igy a kereseti adóssági ügylet kereskedelminek nem tekinthető.

Felperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert felperes azt sem bizonyitotta, hogy alperes kereskedő, a keresetlevélhez *A.* a. csatolt levél tartalmából pedig csak az tünik ki, hogy alperes egy táviratközvetitő-intézet tulajdonosa; s tekintve, hogy mint ilyen a keresk. törv. 3. §. értelmében kereskedőnek nem minősithető, miből folyólag ellenében, a keresk. törv. 260. 261. §§-aiban emlitett vélelem sem levén érvényesithető:

az eljáró biróság helyesen határozott, midőn jelen ügyre nézve magát illetéktelennek nyilvánitotta.

19.

A biztositó társulat ügynöke ellen, az általa beszedett dijak megtéritése iránt intézett kereseteknél, a birósági illetőség s hatáskör megállapitására befolyással nem lehet az, hogy nem közvetlenül magával a társulattal, hanem annak máshol létező vezérügynökségével érintkezett s állt számolási viszonyban.

(1879. april 7. 4679. sz. a.)

A bukott «Victoria» biztositó társulat csődtömeg gondnoka, K. testvérek nagy-kanizsai czég, mint a társulat volt ügynöke ellen 799 frt 82 kr beszedett dijtartozás iránt, a kolozsvári tszék- mint keresk. biróság előtt pert inditott, melyben az illetékesség kifogásoltatott.

A tszék 1878. okt. 31. 10933. sz. végzésével illetőségét megállapitotta.

Alperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert panaszkodó czég panaszában nyiltan beismeri, hogy a je-

lenleg csőd alatt álló Victoria bizt. társulattal, mint annak Nagy-Kanizsán létezett ügynökségének átvállalója s vezetője üzleti összeköttetésben állott, a társulat ügyletei közvetitésével és megszerzésével foglalkozott; ekként mint a társulat ügynöke s meghatalmazottja járt el; mely utóbbi minőségen az, hogy nem közvetlenül magával a Kolozsváron székelő, s ugyanott főteleppel biró társulattal, hanem csak annak Budapesten felállitottt vezérügynökségével érintkezett, s ezzel állott számolási viszonyban, mit sem változtat, s a birósági hatáskör s illetőség kérdésére befolyással nem lehet; mivel a társulat érintett vezérügynöksége, csak annak közvetitője s meghatalmazottjaként járt el, az annak kerületéhez tartozó ügynökségek irányában, önállólag pedig mit sem végez;

s mert eszerint az ellene e minőségben, a társulat számára beszámolás terhe alatt beszedett biztositási összegek iránt támasztott jelen kereseti követelés érvényesitése, miután az ama üzleti viszonyból származtatott, a ker. törv. 260. §. s az életbelépt. rend. 6. §. 8. p. szerint feltétlenül a keresk. biróság hatásköréhez tartozván, helyi illetőség tekintetében pedig ezen viszonyból eredő pénztartozás, illetve elszámolás, az ügylet természeténél fogva, azon helyen fizetendő, illetve eszközlendő, hol a társulat főtelepe létezik (324. §.) következve fenforgó esetben, az eljáró kolozsvári tszék, mint a melynek székhelyén felp. társulat főtelepe létezett s a csőd jelenleg folyamatban van, az elj. rend. 6. §. 8. p. 1. bekezdése szerint nyilvánvalóan illetékes levén, ugyanaz helyesen határozott stb.

20.

A marasztalási összegnek birói letétbe helyezése, a végrehajtó kielégitésével, mely a zár alóli feloldást eredményezhetné, azonosnak nem tekinthető, ha a letett pénzkészlet kiszolgáltatása oly feltételhez köttetett, melynélfogva végrehajtató a kielégitéséhez vezető további végreh. lépések megtételétől teljesen elzáratnék.

(1879. april 17. 6602. sz. a.)

Sz. sztül. W. Irma mint Sz. Kornél jogutódja, R. et Comp. limited czég ellen 168 font sterl. és 11 shill. iránt folytatott keresk. perében marasztaló itéletet nyervén, végrehajtást eszközöltetett, mely alperes üzleti stb. ingóságaira foganatosittatott, minek folytán utóbbi takarékpénztári könyvecskében 2236 frt 52 krt birói kézbe letevén, a lefoglalt ingókat a zár alól feloldatni kérte.

A budapesti keresk. tszék f. év febr. 5. 9510. sz. végzésével a lefoglalt ingókat zár alól feloldotta, miután a letétbe helyezett összeggel a marasztalási összeg s járulékai fedezve vannak, s miután

végreh. szenvedett önként igéri pótlólag birói letétbe helyezni azon összeget, mely a teljes fedezésre netán még hiányoznék; utasitván a kiküldött végrehajtót, hogy számitást tegyen s a netaláni különbözetet alperesi czégtől vegye át s letétbe helyezés végett mutassa be; a letét hivatalt pedig arra, hogy a betéti könyvecskét további intézkedésig szabályszerüleg kezelje, mi abban találja indokolását, mert a jelen végrehajtás alapjául szolgáló pert megindító Sz. Kornél felperesnek az alp. czég elleni összes követelései lefoglaltatván, ezen összeg kifizetése az alp. czég által Sz. Kornél ellen 1500 font iránt inditott pernek Sz. Kornél javára lett jogerejü elintézése s annak folytán a kieszközlött zár feloldása előtt el nem rendelhető.

Végrehajtató kérvényére továbbá a keresk. tszék febr. 14. 10179. sz. a. azon végzést hozta: hogy a zár alól feloldott ingóságokat a letétbe helyezett s netán még helyezendő összeg helyettesitvén, folyamodónak az ingóságokra nyert végrehajtási zálogjoga azon pénzösszegre is kiterjedettnek tekintendő, miért a letétbe helyezett összegre a végrehajtás el nem rendeltetik; annak azonnali kiutalványozása pedig a 9510. sz. végzés indokaiból tagadtatik meg stb. stb.

Felperes semm. panaszára

a semmitőszék a 9510. sz. végzést megsemmisitette s abban megjelölt végreh. cselekményeket továbbá is fentartatni rendelte;

mert ezen jogérvényre emelkedett végrehajtások W. Irma s nem Sz. Kornél javára foganatosittattak; azokat tehát W. Irmának kielégitése, határozott egyébkénti beleegyezése, vagy a lefoglalt dolgoknak igényper utján lett kiitélése vagy végre a perr. 374. §. értelmébeni megszüntetési végzés elnyerése nélkül feloldani nem lehet.

Hogy a végreh. szenvedett czég a marasztalási összeget a biróságnál letette, az a végrehajtató kielégitésével nem azonos, mert a letett pénzkészlet kiszolgáltatását oly feltételtől t. i. a közte és Sz. Kornél közt 1500 font iránt folyamatban levő pernek kimenetelétől, tette függővé, melynélfogva végrehajtató W. Irma a kielégitéséhez vezető további végreh. lépések megtételétől teljesen elzáratnék.

Az e. f. a biróság a letétnek akénti feltételes elfogadását azzal indokolja: hogy a behajtás alatt álló követelés a Sz. Kornél ellen 1878. évi 82184. sz. végzés folytán R. et Comp. czég javára biztositásilag lefoglalva lett.

Azonban a végzés ezen indoka csak akkor birna alappal, ha vagy a kérdésbeni követelés Sz. Kornél tulajdonát képezné, vagy a

R. czégnek emlitett végrehajtása W. Irma ellen eszközöltetett és irányában jogérvényre emelkedett volna.

Ámde elsőbbi tekintetben az ügyiratok az ellenkezőről t. i. arról tanuskodnak, hogy alp. czég a kérdésbeni követelés megfizetésében W. Irma javára marasztatott el; utóbbi ténykörülményre vonatkozólag pedig R. czég nemcsak bizonyitékot nem szolgáltatott, hanem W. Irma az 1878. okt. 24. felvett biztositási jkönyvben sem neveztetik végreh. szenvedő félnek, sem ezen jkönyvből az ki nem tünik, hogy a biztositást rendelő végzés annak (W. Irmának) kézbesittetett, vagy kézbesiteni rendeltetett volna.

Ezen megsemmisités folytán a semm. panasz a letéteményezett pénzkészlet kiutalványozását megtagadó 10179. sz. végzés e. részében tárgynélkülivé vált.

21.

Arra nézve, hogy valamely biztositott dij kifizetése iránt inditott perben, a biztositott személy netaláni erőszakos halállal lett kimultának esete a per eldöntésére befolyással lehessen, annak kell igazolva lenni, hogy a biztositott életétőli megfosztásának gyanuja magát a kedvezményezettet terheli.

(1879. april 17. 7713. sz. a.)

Cs. Sándor székelyudvarhelyi lakos, a «Honi bizt. társaság» ellen 931 frt 40 kr mint F. Borbála elhalálozása esetén részére biztositott összeg kifizetésére a budapesti váltó keresk. tszéknél 1878. szept. 11. pert inditott, melyben

a tszék f. év márcz. 7. 14183. sz. a. következő végzést hozott: Miután a 2. sz. okmány szerint biztositotton elkövetett gyilkosság, esetleg emberölés miatt a sz.-udvarhelyi tszéknél bünvizsgálat lett elrendelve; miután azon körülmény, hogy kedvezményezett Cs. Sándort a F. elkövetett gyilkosság, vagy emberölés büntényében terheli-e oly szándékos cselekmény, mely miatt a bizt. szerződés a ker. törv. 505. §. 4. p. mint a bizt. feltételek 23. §. *e)* p. alapján hatályát veszti? csak a büntető eljárás folyamán fog tisztába hozatni: annálfogva ezen befejezett perben az itélet hozatal a büntető eljárás jogérvényes befejezéséig felfüggesztetik (perr. 10. §.)

A semmitőszék fenti végzést megsemmisitette;

mert a jelen ügy eldöntése nem függ annak előzetes kideritésétől, vajon a biztositott személy természetes vagy erőszakos halál folytán mult-e ki: hanem arra nézve, hogy az utóbbi esetnek a per eldöntésére befolyása lehessen, annak kellene igazolva lenni, hogy a biztositott életétőli megfosztásának gyanuja magát a kedvezményezettet (a felperest) terheli (ker. t. 505. §. 4. p.).

Ilyen gyanuokok azonban a per rendjén nemcsak nem merültek fel, de alperes részéről még az sem állittatott határozottan, hogy a biztositott F. B. átalában erőszak folytán vesztette volna életét, mennyiben az ellenirat kezdetén kifejezetten az tartalmaztatik, hogy a nevezett halálát iszákosság s ennek következtében a közuton beállott megfagyás okozta.

Ehhezképest a perr. 10. §. alkalmazhatásának esete fenn nem forog.

De a perr. 9. §. szabálya sem nyerhet alkalmazást; mert a sz.-udvarhelyi tszék közleményéből nemcsak az nem tünik ki, hogy F. Borbálának meggyilkolása vagy megölése miatt a bünt. vizsgálat felp. e. folyamatban lenne, hanem abban még arra nézve sem foglaltatik adat, hogy a kérdésbeni halálesetnél a gyilkosság vagy emberölés tényálladéka egyátalában fenforogna.

Hasonló ingatag körülmények közt azonban, felperes igényeinek polgári uton való érvényesitésében jogosan nem gátolható.

22.

A kereskedelmi meghatározások irásba foglalása a törvényben előirva nem levén, a hitelező azt, hogy a keresete alapjául fektetett levél aláirója az ő nevében ügyleteket érvényesen köthetett, tanukkal, de söt egyéb egybefüggő körülményekkel is bizonyithatja.

(1879. april 17. 7758. sz. a.)

A «Velenczeer Anna Dampfmühle Kuhner» czég, Sl. Péter carstadti (horvát) lakos ellen 750 frt mint egy vaggon liszt vételárának kifizetése iránt a székesfehérvári tszék mint keresk. biróság előtt 1878. decz. pert inditott.

A tszék f. év márczius 13. 2055. sz. a. magát illetéktelennek mondotta ki, s ez okból felperest keresetével elutasitotta; mert alperes tagadja, hogy a *B.* levél tőle akár közvetlenül, akár megbizásából származott, illetve hogy annak kiállitására Sl. feljogositotta volna, s hogy a *C.* alatti válasz *B.* alattitól a szállitás idejére s terjedelmére nézve különbözvén, a ker. törv. 319. §. alá esik s mint ilyen részére feladatott s hozzájutott, tehát hogy a kereseti ügylet köztük létrejött volna. E tagadással szemben felperes semmiféle oly bizonyitékot nem hozott fel, a mi az ügy érdemébe való bocsátkozás nélkül, alperes rendes birói illetőségétől való eltérést igazolhatná. Hogy pedig a biróság már ezuttal is az ügy érdemébe átmehessen, ezt nemcsak a törvény nem engedi, de maga felperes is tiltakozik ellene. S a tanuzás igénybevételével felperes mégis ilyesmit vesz czélba, mi azonban nemcsak azért mellőzendő, mert a kereseti jog-

ügylet levelezés utján létrejöttnek állittatván, a velenczei tanuk azt, hogy a *B.* levél, melyben október s novemberről emlités sem tétetik, csakugyan alperestől származott, nem igazolhatják: hanem azért is, mert illetékességi kérdésben tanukihallgatásnak helye nincsen. S azért, miután a jogügylet létrejötte igazolva nincs, a ker. törv. 322. §. s a perr. 35. §-a annálkevésbé nyerhet alkalmazást, mert felperesi bár bejegyzett czég, követelését könyvkivonattal nem támogatja.

A semmitőszék a tszék végzését megsemmisitette (297. §. 5. p.) s azt az ügy érdemében eljárásra utasitotta;

mert az alperesi ügyvéd részére kiállitott meghatalmazvány hitelesitési záradékának tartalma minden kétséget kizár arra nézve, hogy alperes kereskedő; vajon pedig czégének bejegyzése tekintetében a ker. törv. 16. §. követelményének megfelelt-e? ez szemben ugyanazon §. második bekezdésével, valamint a ker. törv. 260. 261. §§. rendelkezésével, a fenforgó ügylet minőségének megbirálásánál figyelembe nem jöhet;

mert továbbá az sem szenved kétséget, hogy a keresetbeni jogügyletből felperes keresetét az eljáró tszék előtt jogosan indithatta meg (perr. 35. §. 1. bekezdés), miután nemcsak a keresetbeni szerződés ezen biróság hatósága területén létrejöttnek mutatkozik, (ker. törv. 318. §) de ugyanezen területen létezik felperes gyártelepe is, melynek helye más megállapodás hiányában, a ker. törv. 322. §. szerint az ügylet teljesitése helyéül is tekintendő.

S mert a kereskedelmi meghatalmazások irásba foglalása előirva nem levén: felperes azt, hogy a kereset alapjául fektetett levél aláirója felperes nevében érvényes ügyleteket köthetett, tanukkal, de sőt egyéb egybefüggő körülmények által is bizonyithatja.

Ennek bizonyitása, s megvitatása azonban szorosan az érdemleges tárgyalásra tartozik, miután annak eredményétől függ nemcsak a jelen kereset sorsa, hanem a ker. törv. 52. §-ban megjelölt egyéb következményének megitélhetése is.

Ezeknélfogva tekintve:

hogy az eljáró biróságnak ugy tárgyi, mint helyi illetősége a törvények általános rendelkezésénél fogva is fennáll s egyedül csak alperesnek felperesileg állitott, általa pedig tagadott kötelezettsége képezi a birói eldöntés tárgyát: a kellő alap nélkül hozott illetéktelenségi végzés meg volt semmisitendő.

23.

A részvényjegyek elsőbbségének megállapitására folytatott perben nem szükséges, hogy a biróság hivatalból az elsőbbség arányának meghatározásába bocsátkozzék. Az, hogy a közgyülési határozat megsemmisitésének következményei, csak az azt keresettel megtámadó részvényesekre szoritkoznak, magából a törvény rendeletéből önként folyik.

(1879. april 23. 8294. sz. a.)

S. Józsefné és Sz. Lajosné, a pécsi kőszénbánya részvény-társaság ellen részvényjegyek elsőbbségének megállapitása s az osztalék kiadása iránt a pécsi tszék mint keresk. birósághoz 1878. decz. 20. rendes keresetlevelet adott be. A lényeges kérdés a körül forgott, hogy az 1874. jan. 1. kibocsátott 125 darab biztositott részvényjegyek a többi részvényjegyekkel szemben birnak-e előjogokkal, s hogy az 1876. jun. 1. közgyülés határozata, mely ezen részvényjegyek átváltoztatására vonatkozik, ellenkezik-e a kötvénynyel s alapszabályokkal.

A tszék 1879. febr. 13. 1552. sz. a. itéletet hozott, melyben felperesi keresetnek részben helyt adván, kötelezte alperest a felperesek birtokában levő 536. 572. stb. stb. 400 frtról s más kettőnek 200 s egynek 100 frtról szóló részvényjegyeknek a részvényszöveg határain belőli elsőbbségi jogát, t. i. hogy feloszlatás vagyis eladás esetén mindenekelőtt kifizetendők s ezen jegyek további érvényes fennállását elismerni; miért is az 1876. julius 1. tartott közgyülés határozata, ezen részvényjegyek átváltoztatására nézve ezennel megsemmisittetik. Felperesek azonban azon kérelmükkel, hogy alperes társulat azok után 1876. évtől az osztalék kifizetésére köteleztessék, elmozdittatnak. Lényegileg, mert a részvényjegyek szövege világosan megadja a kérdéses, kereseti előjogot; tehát az 1876-ki határozat, mely az átváltoztatással azon előjogot eltörülte érvénytelen.

Az osztalék nem itéltetett meg, mert a részvényekben világosan áll, hogy a régibb 500 db részvényekkel haszon tekintetében egyenlők, tehát külön osztalék nem köttetett ki; s ezen jegyek a ker. törvben körülirt elsőbbségi kötvények jellegével s természetével nem is birnak.

Alperes semm. panaszt adott be; mert az itélet nem végrehajtható, minthogy meg nem határozta, hogy a kifizetés mikép s mily arányban eszközöltessék; továbbá, mert határozottan ki nem mondatott, mikép a közgyülési határozat megsemmisitése az összes biztositott részvényjegyekre, vagy csak a perbeniekre vonatkozik-e? és mert a tszék itéleti indokaiban részint az 1868: 54. tczikk rendel-

kezéseinek, részint az 1875: 37. tczikk 174. §. határozatának oly magyarázatát adta, mely a törvény szellemével s a törvényhozás intentiójával ellenkezik.

A semmitőszék azt elvetette;

mert jelen per egyedül a felperesi részvényjegyek elsőbbségének megállapitása iránt folytattatván, az eljáró biróság helyesen szoritkozott ezen kérdés átalánosságbani eldöntésére, különösen pedig nem volt oka az elsőbbség arányának meghatározásába hivatalból bocsátkozni, mely az illető részvényjegyek tartalmából önként következik;

mert arra nézve, hogy a közgyülési határozat megsemmisitésének következményei csak azon részvényesekre szoritkoznak, a kik azt keresettel megtámadták: szemben a keresk. törv. 174. §. rendelkezésével, kétség fenn nem forog, s azért a biróságnak e tekintetben tüzetesebben rendelkeznie nem kellett;

s mert az, hogy az itéletben a közgyülés napja junius helyett jul. 1-jére tétetett, oly nyilvánvaló tollhiba, melynek kiigazitása a perr. 258. §. értelmében eszközlendő.

24.

1. Azon szabály, hogy a választott biróság kikötését magában foglaló szerződés irásban állitandó ki, a budapesti árutőzsde választott biróságra is mérvadó.

2. Ily szerződésnek nem tekinthető az alkusz által kiállitott, de a felek részéről alá nem irt kötlevél.

(1879. május 15. 7419. sz. a.)

W. Lipót párkányi bej. kereskedő, St. testvér. pesti bej. czég ellen 1315 frt 63 kr iránt a budapesti keresk. tszékhez keresetlevelet adott be f. év febr. 18. alperes czég részére szállitott árpa árának megtéritéseül.

Alperes a tszék illetékessége ellen kifogást emelt; mert a kereseti ügylet a budapesti tőzsde alkusza által kiállitott kötlevélen (2. sz. a.) alapszik, melynek tartalmaként a szállitási ügylet a tőzsdei szokásjogra való hivatkozással köttetett; az 1870: II. tczikk által visszaállitott tőzsdeszabályok 24. §. szerint pedig minden ügylet, mely ily szokásokra való hivatkozással alakul, a tőzsde választott biróság illetőségéhez tartoznak, miért jelen per a tőzsdebiróság előtt lett volna meginditandó.

A budapesti keresk. tszék f. év márcz. 10. 16139. sz végzésével az illetőségi kifogásokat elvetette; mert az alkusz által kiállitott kötjegy a keresk. törv. 340. §. szerint egyedül a szerződés megkötésé-

nek bizonyitékául szolgál, az általa közvetitett szerződés megkötése azonban a kötjegy kiadásától független. A hivatolt §. e rendelkezéséből pedig önként következik, hogy a kötjegynek a börze szokásjogokra való hivatkozással lett kiállitása magában véve a börze szokásjogokra való hivatkozással kötött szerződés hiányában, a börzebiróságnak a tőzsde szab. 24. §-ban szabályozott kivételes birói illetőségét meg nem állapithatja.

Alperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a perr. 496. §-nak azon intézkedése, melyszerint a választott biróságnak kikötését magában foglaló szerződés irásban állitandó ki, a budapesti áru s értéktőzsdének választott biróságára nézve is mérvadó s ennélfogva az alperes által ajánlott tanu bizonylat helyesen mellőztetett, az alkusz által kiállitott, de a felek részéről alá nem irt 2. sz. a. kötjegy pedig a törvényileg előirt irásbeli szerződést nem pótolja.

25.

A biztositó társaság külföldi ügynökei ellen a beszedett biztositási dijak iránt támasztott keresetei azon államterület biróságai elébe tartoznak, ahol fióktelepe s külön könyvvezetése létezik.

(1879. május 15. 5862. sz. a.)

Viktoria biztositó társaság csődtömege, Sch. Emánuel klagenfurti kereskedő ellen 7177 frt 68 kr beszedett biztositási dijak megtéritése iránt 1878. aug. 28. a kolozsvári tszék mint keresk. biróságnál keresetet támasztott, minthogy alperes Klagenfurtban, hol a társaság fióktelepje létezett, az ügynökséget kezelte s vezette s a kereseti összeggel mint általa beszedett dijakkal be nem számolt.

Alperes kifogásolta az illetőséget;

A kolozsvári tszék 1878. nov. 15. 11908. sz. a. magát illetéktelennek mondotta ki; mert alperes mint külföldi — klagenfurti lakos — Kolozsváron nem volt perelhető, miután felperes nem igazolta, hogy alperes szerződésileg magát a belföldi törvényeknek alávetette volna, vagy hogy jelenleg itt az országban laknék vagy birtoka lenne; és alperes meghatalmazása is külföldön keletkezett.

Felperes semm. panaszszal élt.

A semmitőszék azt elvetette;

mert a kereseti követelés oly szerződési viszonyból származottnak mutatkozik, mely alperes s a csőd alá került felperesi társulatnak állitólag Gráczban fennállott fióktelepe között forgott fenn, melynek az 1878: 22. tcz. 3. §. szerint külön könyvvezetéssel kel-

lett birnia; s tekintve, hogy a keresetből következőleg alperes a magyar állam területén kivül lakik, ennélfogva az eljáró tszék sem mint alperes személyes birósága, sem mint könyvvitel helyi birósága illetékesnek nem tekintethetett; egyébiránt is az ily keresetek az utóbb hivatkozott törvény 2. §. szerint azon államterület biróságai elébe tartoznak, a melyen a fióktelep felállittatott.

26.

A kereset tárgyát a Budapesten létező keresk. főtelepre vonatkozó társasági viszony felbontása képezvén, az itteni kereskedelmi illetőség megállapitandó, habár a felek közt Bécsben is létező önálló társasági viszony megszünte iránt ott szintén per van folyamatban.

(1879. april 29. 8425. sz. a.)

E. Robert bécsi lakos, G. J. bank- s bizományi üzlet bej. czége ellen a köztük létező társaság felbontása iránt f. év jan. 15. a budapesti keresk. törvényszékhez keresetet adott be; előadván, mikép ugy a Bécsben mint Pesten létező üzlethez a tőkepénzt felperes szolgáltatta, de mivel a pénztárhoz alperes külön kulcsokat csináltatott s igy őt mindkét helyen az üzletből tényleg kizárta, kénytelen mint Bécsben, ugy Pesten is a társviszony felbontását érvényesiteni.

A budapesti keresk. tszék f. év febr. 10. 9836. sz. végzésével magát illetéktelennek mondotta ki;

tekintve, hogy keresetlevelében felperes maga beismeri, hogy ő a társaság felbontása iránt már a bécsi cs. kir. keresk. tszéknél meginditotta az eljárást; azt pedig, hogy keresetével a bécsi tszék által birói illetőség hiányából elutasittatott volna, nem is állitja; tekintve, hogy a bécsi keresk. tszék által a társasági viszony felbontása tárgyában hozandó határozat, a budapesti üzletágra nézve is hatályos leend; és hogy ugyanazon per két különböző biróság előtt ugyanazon időben, illetékesen meg nem indítható.

Felperes semm. panaszára:

a semmitőszék a keresk. tszék végzését megsemmisitette (297. §. 5. p.) s birói illetékességét megállapitotta;

mert a per tárgyát a budapesti főtelep iránti társasági viszony felbontása, és így alperest illetőleg mindenesetre kereskedelmi ügylet megbirálása képezvén; és ezen a hazai törvények alapján eldöntendő ügyre az állitólag a bécsi önálló társasági viszony megszünte iránt folyamatban levő per — közvetlen hatálylyal nem birván, és igy e jelen per folyamata által függővé nem tétethetvén, a biróság illetőségét a ker. elj. rond. 6. §-nál fogva megállapitani kellett;

annak megbirálása: hogy a peres felek közt a ker. törvény rendeleteinek megfelelő társasági viszony létezik-e vagy sem? az ügy érdemének részét képezheti.

27.

A részvénytársaságok szolgálatában levő hivatalnokokra a ker. törvénynek meghatalmazottakat illető szabályai levén alkalmazandók: azok nem tartoznak a keresk. segédszemélyzethez, melynek fizetés iránti keresetei első sorban közigazgatási utra tartoznának.

(1879. april 31. 3450. sz. a.)

M. István, a nagykunsági takarékpénztár ellen 166 frt 66 kr hátralékos fizetésének kiadása iránt a karczagi tszék mint keresk. biróság előtt pert inditott, melyben f. év febr. 5. 532. sz. a. hozott itélet felebbeztetett.

A kir. tábla az ügyiratokat f. év apr. 1. 1048. sz. a. felterjesztette, hivatalból észlelt semmiség alapján, minthogy kereskedői segéd fizetéséről levén szó, az 1872. VIII. tcz. szabályozta előleges iparhatósági eljárás a tszék által mellőztetett.

A semmitőszék itt a perr. 304. §-át alkalmazhatónak nem találta;

mert a keresk. törv. 193. §. szerint a részvénytársaságok szolgálatában levő hivatalnokokra e törvénynek a meghatalmazottakra vonatkozó intézkedései levén alkalmazandónak, ezek a keresk. törv. 1. r. 6. czimében emlitett segédszemélyzet közé nem tartoznak, következőleg az ily hivatalnokok által inditott keresetekre nézve az 1872. VIII. tczikkben szabályozott iparhatósági előleges eljárásnak helye nincs.

28.

Kereskedelmi perekben is mérvadó a perrend azon szabálya, melyszerint a közös okirat előterjesztésére intézett alkereset beadására szolgáló határidő alatt az első, s nem a halasztás utján nyert határidő értendő.

(1879. junius 11. 10552. sz. a.)

P. Pál, özv. E. Jánosné s társai ellen kétszer 500 frt kötbér stb. iránt a rimaszombati törvényszék- mint keresk. biróságnál pert inditott, melyben a válaszra határidő kitüzése után alkeresetet adott be közös okiratok s üzleti könyvek közöltetése végett.

A tszék azt f. év apr. 15. 2979. sz. végzésével mint elkésettet hivatalból visszautasitotta, mert a válasziratnak, melyben kivánta felperes a közös okiratokat használni, beadására kitüzött határidő első felében alkeresetét be nem adta.

Felperes semm. panaszára,

A semmitőszék következőleg határozott:

tekintve, hogy a perr. 188. §. szerint irásbeli eljárásban a közösnek állitott okirat előterjesztésére intézett alkereset azon periratbeadására kitüzött határidő első felében nyujtandó be, mely periratban a fél az okiratot bizonyitékul használni kivánja; ezen határidő alatt pedig csakis a perr. 132. §-ban emlitett első, nem pedig a halasztás utján nyert további határidők értendők; s

tekintve, hogy eszerint irásbeli perekben a közös okirat közlése iránti alkereset beadásának határidejéről a törvény kifejezetten intézkedvén: ezen intézkedés a ker. törv. 1. §. értelmében kereskedelmi perekben is mérvadó, s ekként az eljáró tszék stb. stb. ily visszautasitó végzés ellen pedig a perr. 188. §. 3-ik bekezdése szerint perorvoslatnak helye nincs:

Felperes semm. panasza hivatalból visszautasittatik.

29.

Az ügyvédi képviselet felmondása, kereskedelmi ügyekben is, a peres eljárás félbeszakitását, illetve hivatalból uj tárgyalási határnap kitüzését, s a félnek hosszabb határidő mellett ujabbi idézését maga után nem vonhatja.

(1879. junius 11. 11349. sz. a.)

Viktoria bizt. társulat csődtömege, Sz. Károly szegszárdi lakos ellen 344 frt iránt a kolozsvári tszék mint keresk. biróság előtt pert inditott, melyben f. év márcz. 18. 2646. sz. a. hozott marasztaló itélet ellen alperes semm. panaszszal élt azon okból: mert ügyvéd képviseleti felmondás jövén közbe, halasztás lett volna adandó, minek mellőzésével a makacsságból hozott itélet törvényes alappal nem birhat.

A semmitőszék azt elvetette;

mert az ügyvéd a perbeli képviseletet ügyfelének az ügyv. rendt. 41. §. szerint bármikor felmondhatja ugyan, de a képviselt fél értesitése napjától számitandó 30 nap alatt a képviseletet továbbra hiven vinni, a fél pedig ugyanezen idő alatt más ügyvéd általi képviseltetéséről intézkedni köteles; következőleg ezen képviselet felmondás, a peres eljárás félbeszakitását, illetve hivatalból uj tárgyalási határnap kitüzését és a félnek hosszabb határidő mellett ujabbi idézését, mint ez a semm. panaszban állittatik, maga után nem vonhatván, a halasztás folytán kitüzött ujabb határnap előtti napon beadott felmondás egyszerü tudomásul vétele, s a félnek erróli értesitése pedig, minthogy a biróság a felmondási kérvény elintézésénél annak eldöntésébe: vajon való-e, miszerint a felmondó ügyvéd ügyfelét, mint a

kérvényben állittatik, előre értesitette, nem bocsátkozhatott, szabályszerüen rendeltetvén el: a semm. panasz alaptalan.

30.

A vasut kiépitésére, mint ingatlanok felépitésére szolgáló kőanyagoknak szállitása nem képez oly jogügyletet, mely a kereskedelmi illetékesség tárgyául szolgálhatna.

(1879. junius 4. 11356. sz. a.)

U. Kálmán s B. Vilmos vállalkozók (alkalmi egyesület tagjai) Pécsett, Sch. Armin bejegyzett s B. Fülöp vállalati czég tagjai (vasutépitési vállalkozók) ellen 1455 frt fizetésére a bpesti keresk. tszéknél f. év márcz. 29. pert inditottak, azon kőszállitási ügyletből kifolyólag, melyet alperesek a határőrvidéki vasut kiépitésére szolgáló s Dályára szállitandó kövekre nézve felperessel kötöttek, s melynek folytán részökre 81 vaggon kő szállitva is lett.

Alperesek illetőségi kifogással éltek.

A keresk. tszék f. év apr. 21. 29253. sz. a. birói illetékességét megállapitotta; mert felperesek keresetüket az alpereseknek állitólag eladott 81 vaggon kő hátralékos vételárának megfizetésére irányozzák. A kereset alapjául tehát ingó dolgokat tárgyazó vételügylet, nem pedig valamely ingatlanra vonatkozó szerződés szolgál; s a kereseti ügylet ezen minőségén nem változtat ama körülmény, hogy a megvásárolt ingóságok később állitólag valamely ingatlanba épitettek be; a fenforgó esetre tehát a keresk. törv. 262. §. alkalmazást nem nyerhet. Minthogy pedig 1-ső r. alperes mint kereskedő ezen törvényszéknél bejegyezve van s 2-od r. alperes sem tagadta, hogy ő vasutépitési vállalkozó, mint ilyen tehát épitési anyagok vételével iparszerüleg foglalkozik s igy kereskedőnek tekintendő; ennélfogva a kereseti ügylet (260. §.) alperesekre nézve kereskedelmi ügyletet képez.

Alperesek semm. panaszára;

a semmitőszék a ker. tszék végzését megsemmisitette (297. §. 4. p.) s felperest keresetével alperesek illetékes biróságához utasitotta;

mert felperes keresetlevelében maga is beismeri, hogy a kérdéses kőanyagokat alpereseknek, mint vasuti épitkezési vállalkozóknak adta el arról tehát, hogy ezen anyag ingatlanok felépitésére szolgál, szintén tudomással birt; illyetén épitkezési anyagok szállitása pedig a keresk. törv. 262. §. rendelkezése alá esvén, ezen nem kereskedelmi ügylet tekintetéből az eljáró tszék tárgyi illetősége fen nem áll.

31.

A keresk. törv. 205. §-a csupán az anyagi jognak a biztositáshoz szükségelt feltételeit foglalja magában, de ennek érvényesitése csakis az alaki jog által kijelölt uton és az ebben előirt kellékek kimutatása mellett eszközölhető, illetve rendelhető el.

(1879. évi május hó 6-án 9623. sz. a.)

S. G. gépgyáros czég felperesnek a vágvölgyi vasut pozsonyi részvénytársaság ellen 128,550 frt s járulékai iránt folyamatba tett biztositási ügyében a pozsonyi kir. törvényszék 1879. évi april 9-én 5746. sz. a. következő végzést hozott:

Miután *A.* szerint a szerződésileg kikötött és még hátralevő gőzmozdonyok szállitása a vágvölgyi vasuti társulat által szükségletéhez képest eszközlendő időszakonkénti külön egyes megrendelésektől függővé tétetett, s a fizetési kötelezettség csak az egyenkint megrendelendő mozdonyok szállitásával hatályosnak kiköttetett, az pedig, hogy a nevezett társulat a hátralevő 34 darab mozdonyra nézve folyamodónál vagy más gyárosnál további megrendelést teljesitett volna, kimutatva nem lett, s igy folyamodó keresetbeli követelésének lejártát nem igazolta: e végből a jelen kéretének a ptrs 238. §-a alapján helyt adni nem lehetett.

Ezen végzés ellen felperes részéről semmiségi panasz adatott be.

A magy. kir. Curia mint semmitőszék a semmiségi panaszt elvetette.

Indokok: Jóllehet a 4654/879. számu keresettel támasztott követelés valódiságának kérdése a már folyamatba tett per érdemét képezvén, ez uton végleges megoldás tárgya nem lehet, annak megbirálása teljesen még sem mellőzhető, miután a ptrs 338. §-a szerint épen a biztositás elrendelhetése attól van feltételezve, ha vajon felperes igazolta-e a követelés lejártát, s felmutatott-e oly teljes hitelt érdemlő okiratot, mely követelésének valódiságát támogatja.

E szempontból kiindulva az *A.* a. szerződés szövege támogatja ugyan felperes azon állitását, hogy alperes a vágvölgyi vasutnak 1872. évi XXIX. tcz. által engedélyezett vonalain szükséglendő gőzmozdonyokat a szerződésben maximumként megállapitott számig felperes gyárában megrendelni magát kötelezte, de felperes azon követelését, hogy a *B.* a. szerződés megkötésének tényе által az *A.* a. szerződés 3. pontjában megállapitott kötbér iránti követelésének valódisága és lejárta is igazoltnak tekintendő, a felhivott szerződések tartalma nem támogatja, mert eltekintve attól, hogy a *B.* alatti

szerződés érvényessége a törvényhozás jóváhagyásától van feltételezve, és hogy az *A.* a. szerződés a szükséglethez képest teendő megrendelésekről szól, e szükséglet mérve pedig az ügy jelen állásában nyilt kérdést képez, az *A.* a. szerződés 3. pontja második bekezdése szerint alperes a kötbér-fizetésre nem a részvénytársaság feloszlása esetére, hanem csakis azon esetre kötelezte magát, ha a kikötött maximumon belül más gyárosnál rendelne gőzmozdonyokat, vagy azokat maga készitené, s minthogy felperes nem is állitja, hogy az utóbbi esetek egyike bekövetkezett volna, az eljáró kir. törvényszék helyesen határozott, midőn a kért biztositást a törvényben előirt kellékek hiánya miatt megtagadta, s nem változtat az ügy állásán a kereskedelmi törvénynek panaszló által felhivott 205. §-a sem, mert annak intézkedése csupán az anyagi jognak a biztositáshoz szükségelt feltételeit foglalja magában, de ennek érvényesitése csakis az alaki jog által kijelölt uton és az ebben előirt kellékek kimutatása mellett eszközölhető.

C) Váltójogi ügyekben.

1.

Azon szabály, mely a végrehajtás megkezdhetésének idejét meghatározza, minden érdekelt jogainak megóvására szolgálván, feltétlen kötelező, melytől a végrehajtást szenvedő beleegyezése folytán sem lehet eltérni.

A váltó eljárásban engedett előterjesztés jogával nemcsak a végrehajtást szenvedő, hanem mindenki élhet, ki a végrehajtási cselekvény által magát megkárositottnak találja.

(1879. febr. 13. 1928. sz. a.)

F. József, C. Mór ellen 1100-frt váltótartozás iránt a bpesti tszék előtt perelvén, alperes ellen a végrehajtás elrendeltetett és foganatosittatot. Ez ellen egy másik foglaltató L. Róza előterjesztést adott be, melyet a tszék 1878. okt. 25. 79200. sz. végzésével elutasitott azon indokolással: miután végr. szenvedett a 8 óra előtti foglalás ellen előterjesztéssel nem élt, feltételezendő, hogy a korábban eszközölt foglalás a végreh. szenvedett beleegyezésével foganatosittatott, ennélfogva a kiküldött (végrehajtó) a foganatositáskor szabálytalanságot nem követett el, miért is az előterjesztés elutasittatik, annyival is inkább, mert a panaszolt szabálytalanság miatt csakis a végreh. szenvedett élhetett volna előterjesztéssel.

L. R. semm. panaszára,

a semmitőszék a tszék fenti végzését megsemmisitette s utasitotta, hogy L. R. előterjesztésének figyelembevétele mellett uj végzést hozzon;

mert a törvényerejü ügyv. szabályok azon rendelkezése, mely a birói végrehajtás megkezdhetésének idejére vonatkozik, és nem egyedül a végr. szenvedő, hanem minden érdekelt jogainak megóvására szolgál, feltétlenül kötelező;

mert ebből következőleg tarthatatlan a végzésben kifejezett azon nézet, hogy a panaszttevő által kifogás alá vett végrehajtás a végreh. szenvedő beleegyezésével reggeli 8 óra előtt is érvényesen foganatositható volt;

mert továbbá az e. f. tszék nem tekinthetett el attól, hogy a mennyiben a végreh. jkönyvekben mindkét foglalás 8 órakor

megkezdettnek állittatik, azok egyikének okvetlenül valótlanságot kell tartalmaznia, miután minden kétségen kivül áll, hogy a végrehajtók a végrehajtás helyén nem találkoztak, hanem ott egymásután jelentek meg.

s mert végül téves azon nézet is, mintha a fenforgó esetben csak a végrehajtást szenvedő élhetett volna előterjesztéssel A váltó elj. rend. értelmében ugyanis az előterjesztés a végrehajtási cselekvény elleni közvetlen felebbvitelt pótolja; ehhez pedig mindenkinek, ki azon cselekvény által magát megkárosittottnak találja, kétségbevonhatlanul joga van.

2.

Semmiséget képez, ha a végrehajtás a vélelmezett örökösnek esetleges, még át nem adott örökségi jutalékára feltétlenül, a telekk. rendelet 74. §-nak fentartása s korlátozása nélkül rendeltetik el.

(1879. febr. 2. 3590. sz. a.)

A Pesti külvárosi takarékpénztár, B. Johanna ellen 9600 frt váltóösszeg fizetésére a budapesti váltó tszék előtt perelvén, ennek befejezése után;

a váltó tszék f. év jan. 20. 4951. sz. a. felperes kérésére, a kereseti összeg s járulékai erejéig, a kielég. végrehajtást alperesnek már biztositásilag lefoglalt ingóira, évi járadékára, továbbá néhai N. Károly nevére telekkönyvezett, ugy a N. Károly s fia czég nevére irott ingatlanokból, a néhai N. Károlyt s illető részből, B. Johannát, mint N. Károly örökösét illető részből (Váltóelj. rend. 63. §. 1. p.) elrendelte.

Alperes ezen végzés azon része ellen, melyben a végrehajtás ingatlan örökségi jutalékára is elrendeltetett, semm. panaszt adott be.

A semmitőszék a neheztelt végzést, a mennyiben azzal a végrehajtás B. Johannának N. Károly utáni esetleges örökségi jutalékára feltétlenül rendeltetett el, megsemmisitette, s azon végrehajtást, a már szerzett elsőbbséggel, csak a telekk. rend. 74. §-ban foglalt fentartás, és korlátozással rendelte foganatosittatni;

mert jelen esetben a telekk. rendeletnek most idézett 74. §. a mérvadó, s nem a végrehajtási kérvényben helytelenül felhivott, mert nem a vélelmezett örökségnek, hanem magának az örökhagyónak kötelezettségeire vonatkozó 72. §.

Az előbb idézett szakasz világos tartalma szerint pedig, a vélelmezett örökösnek még át nem adott örökségi jutalékára a végrehajtás csak oly fentartással rendelhető el, hogy az a hagyatéki igényekre sérelmes ne legyen, és csak az átadás (perr. 581. §.) megtör-

téntének idejétől kezdve lépjen hatályba; minélfogva az elsőbiróság, a végrehajtásnak feltétlen, s mint a 10051. sz. alatti későbbi végzéséből következik, azon szándékkal lett elrendelése által: hogy a kérdésbeni örökségi jutalék tekintetében folytatólag még az árverés is foganatosittassék, nyilvánvaló törvénysértést követett el s azért végzésének részbeni megsemmisitésére okot szolgáltatott.

Ellenben a neheztelt végzés egészbeni megsemmisitésére törvényes alap hiányzik azért: mivel panaszttevő mint N. Károly törvényes leánya, ez utáni örökösnek vélelmezhető mindaddig, mig esetleg az ellenkező maga utján be nem bizonyittatik.

3.

A képviselőház hivatalnokai, már e minőségüknél fogva közszolgálatban állóknak levén tekintendők, az országház pénztárából járó évi fizetésükre a végrehajtás csak az 1876: 31. tczikk. 1. §-ban előirt korlátozással rendelhető el.

(1879. február 20. 2618. sz. a.)

K. Ferencz, Kr. Károly a magyar képviselőház hivatalnoka ellen 105 frt váltótartozás erejéig a budapesti váltótszéknél marasztalást nyervén,

a váltó tszék f. év jan. 13. 2573. sz. végzésével alperes öszszes ingóságaira, különösen pedig a neki mint képviselőházi hivatalnoknak járó 800 frt fizetésére, azonban csak az 1876: 31. tczikk 1. §-a értelmében lefoglalható részére a kielég. végrehajtást elrendelte.

Végrehajtató felperes semm. panaszt adott be; mert alperes állásánál fogva nem vonható az 1876. évi törvény 1. §-ában felsorolt személyek közé, miután az országháznál van alkalmazva s jellege s minőségénél fogva állami tisztviselőnek nem tekintethetik, miután fizetését nem a kincstártól, az államtól, hanem az országgyülés házi pénztárából kapja; és mert az országház szervezete nem is törvényen, hanem a ház statutumain alapszik.

A semmitőszék azt elvetette;

mert végrehajtást szenvedett, mint az országos képviselőház hivatalnoka, már e minőségénél fogva, közszolgálatban állónak tekintendő, és mint ilyen az 1876: 31. tczikk 1. §-ban elősorolt személyek közé tartozónak levén veendő:

a tszék a most idézett törvény értelmében, és ahhozképest határozott, midőn annak e minőségben az országházi pénztárból járó 800 frtnyi évi fizetésére kért végrehajtást csakis a többször érintett törvény 1. §-ban előirt megszoritással, illetve korlátozással, és csak

a foglalás tárgyául szolgálható összegre rendelte el, nem pedig az egész illetményre, mint azt felperes törvényellenesen kérelmezte.

4.

A váltótulajdonostól végrehajtás utján behajtatni kért összeg, a váltó kibocsátó, s végrehajtást szenvedett által ellenfele részére, nem a biróság közbejöttével s végrehajtási uton, hanem a végreh. kérvény hátára az ügyvéd által vezetett nyugta s abban foglalt átruházás szerint közvetlenül az ügyvédnek fizettetvén le, ennek alapján az engedményező s váltótulajdonos ellen a váltó végrehajtás nem kérelmezhető.

(1879. február 20. 2344. sz. a.)

B. Ignácz, K. Mózes ellen 44 frt 79 kr erejéig a beregszászi tszéknél visszvégrehajtási kérvényt adott be, melyet az 1878. nov. 28. 16260. sz. végzésével el is rendelt; mert a kir. tábla az elsőbiróság 1878. évi 4010. sz. itéletét s eljárását megsemmisitette, a váltókeresetet mint nem váltóutra tartozót visszaadatni rendelte s ekként a sommás végzés hatályon kivül helyeztetett; mert B. I. alperes által a nála lefoglalt ingók elárverezési napján, a bir. végrehajtó közrehatásával felp. K. M. részére összesen 159 frt 76 krt, s különösen a perköltséget most már tartozatlanul fizette le folyamodó B. I. részére, igy a tőke tartozáson felül fizetett összeg erejéig a visszvégréhajtás elrendelendő volt.

Végreh. szenvedett semm. panaszára

a semmitőszék a 16260. sz. végzést, az annak folytán foganatositott egész eljárással s minden jogkövetkezményeivel együtt a váltóelj. 91. §. *b)* p. alapján megsemmisitette s a visszvégrehajtási kérvényt visszaadatni rendelte;

mert a váltótulajdonostól végrehajtás utján behajtatni kért összeg B. I. váltókibocsátó s végreh. szenvedett által ellenfele részére nem a biróság közbenjöttével, és nem végrehajtási uton, hanem a végreh. kérvény hátára, K. M. ügyvéde Cz. József által vezetett nyugta s az abban foglalt átruházás szerint közvetlenül magának az ügyvédnek fizettetvén le, ezen biróságon kivül történt fizetés s az erről kiállitott nyilatkozat alapján kérelmező arra, hogy az engedményező s a váltótulajdonos ellen váltói végrehajtást kérelmezhessen, törvény szerint jogositottnak annál kevésbé tekinthető, mivel maga az emlitett nyilatkozat nem vezettetett a váltó hátára, vagy annak másolatára; s különben is az abban foglalt szavatosság elvállalása nélkül történt engedmény az 1876 : 27. tczikk 16. §. rendelkezésének nem felelvén meg, általában nem szolgáltathat alapot

arra, hogy az engedményes jogait az engedményező ellen váltói uton is érvényesithesse.

5.

A «Nemzeti zenede» intézet tanárai, fizetésük végrehajtási lefoglalása tekintetében, az 1876 : 31. tczikk kedvezményét igénybe nem vehetik.

(1879. február 27. 3322. sz. a.)

K. Karolin, P. Fáni nemzeti zenedei tanárnő ellen és pedig annak fizetésére váltóvégrehajtást intéztetett.

A nemzeti zenede igazgatósága ez ellen az 1876: 31. tczikk alapján az eljáró budapesti váltó tszékhez kérvényt adott be.

A budapesti tszék 1879. jan. 27. 6060. sz. a. végzésével kérvényezőt elutasitotta, mert a tszék saját végzését meg nem változtathatja; de különben is a bemutatott zenedei alapszabályokból ki nem tünik az, hogy a «Nemzeti zenede» állami, községi vagy felekezeti tanintézet volna s ekként tanárainak fizetése az 1876 : 31. tczikk oltalma alatt állana.

A nemzeti zenede igazgatósága semm. panaszt adott be;

a semmitőszék azt elvetette;

mert a bemutatott egyleti alapszabályok kétségtelenné teszik, hogy a panaszkodó zenede se nem állami, se nem községi, hanem az 1868: 28. tczikk 16. §. *b)* pontjának megfelelően alakult magán tanintézet; mint ilyenre azonban az 1876: 31. tczikk rendelkezése alkalmazást nem nyerhet.

Hogy pedig ezen törvényczikk mellett a perr. 399. §-a, melyre a semm. panaszban, habár minden alap nélkül, különös suly fektettetik, többé fen nem áll, az szemben a váltóelj. rend. 91. §. *c)* pontjával, teljesen kétségtelen.

Ezen okoknál fogva a semm. panaszt, attól el is tekintve, hogy a megtámadott eljárás a végrehajtást szenvedettnek irányában jogérvényre emelkedett, s hogy a zenede igazgatóság részéről igénybevett jogorvoslat érvényesitésének módja, a váltóelj. rendelet egyik szakaszának sem felel meg, el kellett vetni.

6.

A nemzeti szinház tagjainak fellépti dijai nem képeznek oly illetményt, mely az 1876 : XXXI. tczikk értelmében a végrehajtási foglalás alól kivéve lenne.

(1879. april 22. 7593. sz. a.)

J. Cecilia, B. József s K. Alajos a nemzeti szinház tagjai ellen 500 frt váltótartozás erejéig végrehajtást kérelmezett. Nevezettek-

nek a szinháznál 4, illetve 3000 frt fizetésük van s azonfelül, minthogy a budai szinháznál is szerepelnek, fellépti dijakat is huznak.

A budapesti váltó keresk. törvényszék a biztositási foglalást az alperesek mind fizetésére, mind fellépti dijaikra elrendelte, a kielégitési végrehajtást azonban f. év febr. 28. 15339. sz. végzésével az 1876: 31. tsz. értelmében lefoglalt fizetésükre, illetőleg annak egyharmadára rendelte el, és nem fellépti dijaikra is, melyek nézete szerint végrehajtás tárgyául nem szolgálhatnak.

Felperes utóbbi tekintetből semm. panaszszal élt.

A semmitőszék a tszék végzésének megtámadott részét megsemmisitette; (297. §. 18. p.)

tekintve, hogy alperesek fellépti dijaik az 1876: 31. tczikk 1. §. szerint oly illetményeknek, melyek foglalás alá nem vonhatók, ki nem jelöltetnek.

7.

Az 1869. évi váltóeljárás 67. §-a nem tartalmazza a perrend 378. §-ának azon rendelkezését, mely a kielégitési alap hiánya miatt nem eszközölhetett végrehajtás megujithatására vonatkozik.

(1879. márcz. 12. 4454. sz. a.)

Sp. Károly, M. Aristid s M. Elek ellen váltóvégrehajtást intézvén, 2000 frt váltótartozás erejéig, abban 1879. január 27. 6628. sz. a. hozott végzés ellen, melyben az eljáró budapesti váltótszék a folytatólagos végrehajtási jogot az 1869. april 8-ki rend. 67. §. értelmében elévültnek kimondotta, felperes semm. panaszt adott be.

A semmitőszék azt elvetette;

mert az 1869. évi váltóeljárási rendelet 67. §-a a perr. 378. §-nak azon rendelkezését, mely a kielégitési alap hiánya miatt nem eszközöltetett végrehajtás megujithatására vonatkozik; nem tartalmazza;

s mert ehhezképest az e. foly. biróság szabálytalanságot el nem követett, midőn az idézett váltóelj. rendelet szoros alkalmazása mellett elutasitólag határozott.

8.

A törvénykezési szabályok által nincs kizárva, hogy a végrehajtásra jogositott fél ugyanazon adósa ellen, ugyanazon biróság hason jogu határozatain alapuló többrendbeli követelései kielégitését együttesen egy beadványban kérhesse.

(1879. april 22. 8003. sz. a.)

St. Lipót, Gy. Béla e. két rendbeli 1000 frtos váltótartozás iránt marasztaló itéletet nyervén, a b.-gyarmati tszék mint váltó-

birósághoz kielégitési végrehajtás, illetőleg elrendeléseért folyamodott.

A tszék f. év márczius 26. 2272. sz. végzésével folyamodó végrehajtatót kérelmével mint szabályellenessel ezuttal elutasitotta; mert alperes a sommás végzések szerint külön-külön köteleztetett 1000 és ismét 1000 frt fizetésére; sőt a biztositási végrehajtás is mindkét rendbeli követelésre nézve külön kéretett s rendeltetett el s igy mindkét követelés két külön önálló per tárgyát képezvén, a kielégitési végrehajtás elrendelése ezen két rendbeli követelést illetőleg egy és ugyanazon kérvénynyel szabályszerüen nem kérelmezhető.

Felperes semm. panaszára;

a semmitőszék a nebeztelt végzést megsemmisitette (váltóelj. 91. §. *b*) p.) s a tszéket végrehajtató kérvényének szabályszerü elintézésére utasitotta;

tekintve, hogy sem a váltóeljárási szabályok által, sem pedig az ezekben idézett 1868: 54. tczikk szabványai szerint az nincs kizárva, hogy a végrehajtásra jogositott fél ugyanazon adósa ellen, ugyanazon biróság hason jogu határozatain alapuló több rendbeli követelései kielégitését együttesen egy beadványban is kérhesse: a kir. tszék eszerint panaszttevő váltóvégrehajtási és illetve árverési kérvényét egyedül a miatt, mivel abban a tszéknek külön sommás végzésein alapuló s külön kérvények folytán biztositott váltókövetelések iránt kéri a kielégitési végrehajtás, illetve árverés elrendelését, mint szabályellenes beadványt törvényes alap nélkül utasitotta vissza.

II. RÉSZ.

A MAGYAR KIRALYI LEGFŐBB ITÉLŐSZÉK ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATAI.

1.

1. A keresk. törvény által, a keresk. főnök és segédje közti viszonyra előszabott határidő csődesetében is irányadóul szolgálván, következik miszerint a szolgálati viszony a főnök bukása után is mindaddig fennállónak tekintendő, mig a felmondási idő le nem járt; és a segédnek ezen törvényes határidőre járó illetménye a csődtömeget terheli.
2. A felmondási időre törvényileg rendelt fizetési illetmény soronkivül fizetendő: mig azon járulék, mely azontul a szerződésileg kikötött határidőre jár, s a melyre a törvény fentebbi kedvezménye ki nem terjed, a III. osztályba sorozandó.

(1878. decz. 9. 804. sz. a.)

F. József keresk. segéd Viktoria biztositó-társaság csődtömege ellen 350 frt mint évi fizetése hátraléka iránt a kolozsvári tszék előtt pert inditott.

A tszék következőleg itélt:

Felperesnek 175 frt tőke követelése tisztának nyilvánittatik s kielégités végett a személyes hitelezők III-ik osztályába soroztatik s felperes többi követelésével elutasittatik. A perügyelőnek munkadijai a csődtömeggel szemben 10 frtban állapittatnak meg.

A kereset *A.* melléklete által igazolva van, hogy a felperes a «Victoria» biztositó társaságnál 500 frt, később pedig alperes beismerése szerint is 700 frt fizetéssel volt alkalmazva s szolgálati viszonyait az *A.* alatti melléklet szerint az igazgatóság által felállitott hivatalkari szervezet szabályozta; tekintve tehát, hogy alperes nem vonja kétségbe, hogy az *A.* alatti kinevezési okmányban hivatolt hivatalkar szervezet nem lenne azonos a *B.* alatti melléklettel s semmivel sem igazolja, hogy az nem lépett volna életbe, holott az *A.* a. okmány tartalmával szemben alperesnek lett volna kötelessége nemcsak tagadni az életbe léptetést, hanem az életbe nem léptetést bizonyitani is — mit elmulasztott —; a felperesi követelés megállapitásánál a hivatalkari szervezetet kellett alapul venni s annak 5-ik pontja értelmében végkielégités czimén felperesnek 3 havi fizetésének megfelelő összeget kellett megállapitani, mivel azon pontbeli intézkedés szerint is az elemi osztályfőnök nem soroztatik azon hivatalnokok közé, kiknek (*B*) hat havi felmondási időre lenne igényük; kielégités végett azonban követelését csak a személyes hitelezők III-ik

osztályába lehetett sorozni, minthogy felperes szolgálatbóli elbocsáttatása saját beismerése szerint is csak a csődkiütése után történvén meg, követelési joga is csak ez időpontban állott be, tehát követelése nem tekinthető oly hátralékfizetésnek, mely a csődrendtartás 20. §. 2-ik pontja szerint az I-ső osztályba lenne sorozható annyival is inkább, mivel a végkielégités czimén fennállt követelés nem is vonható a fizetéshátralék fogalma alá.

A marosvásárhelyi kir. tábla 1878. jul. 9. hozott itéletével az elsőbir. itéletet nem felebbezett részében érintetlenül, felebbezett részében pedig indokainál fogva helybenhagyta.

A legf. itélőszék következőleg itélt:

Az egybehangzó alsóbir. itéletek azon része, melynél fogva felperes követelése 175 frtban állapittatott meg, mint nem felebbezett érintetlenül hagyatván, a sorozatra vonatkozó felebbezett része megváltoztatik és rendeltetik, hogy a megállapitott követelés egyik felerésze, azaz 87 frt 50 kr felperesnek soron kivül fizettessék ki, és csak a másik fele része soroztassék a hitelezők 3-ik osztályába.

Indokok: A keresk. törv. 57. §-a a kereskedelmi főnök és segéde közti szolgálati viszony felbontására nézve előleges 6 heti, illetőleg fontosabb teendőkkel megbizott segéd tekintetében 3 havi kölcsönös felmondási határidőt szabván elő, egyuttal azt rendeli, hogy ezen határozatok a főnök ellen elrendelt csőd esetében is irányadóul szolgálnak. Ez utóbbi intézkedésnek azt az értelmet kell tulajdonitani, hogy a törvény a főnök csődbejutása után is a szolgálati viszonyt jogilag mindaddig fennállónak tekinti, mig az elészabott felmondási határidő le nem járt; ha csak szerződésileg rövidebb határidő nem állapittatott meg, miből következik, hogy a segédnek ezen törvényes határidőre járó illetménye mint a tömeg tartozása, magát a csődtömeget terheli. Ennélfogva azt kellett rendelni, hogy felperes megitélt követelésének egyik fele soron kivül fizettessék ki, mert felperesre a 6 heti felmondási határidőt kell alkalmazni, és mert a fennállott szerződésben ennél nem rövidebb, hanem hosszabb, ugymint a 3 havi felmondási idő volt kikötve. A megitélt követelés másik felét, minthogy arra a keresk. törvény fentérintett kedvezménye ki nem terjed, és a csőd rend. 20. §. 2-ik pontja sem alkalmazható, csak mint közönséges követelést a csődrend. 22. §-hoz képest a hitelezők III. osztályába lehetett sorozni.

2.

Örökbefogadási szerződés alapján jelentkező jogutód oly harmadik személynek, kit elődjei törvényes cselekményei nem köteleznének, nem tekinthető.

(1878. decz. 9-én 12226. sz. a.)

M. Mihály ugy is mint kiskoru gyermekei gyámja felperesnek H. Mihály ellen ingatlan birtokbaadása iránt folyamatba tett rendes perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti kir. itélő tábla azonban 1878. évi junius 24-én 13794. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét megváltoztatta és alperest a mácsai 70. sz. telekjegyzőkönyvben 30. helyr. szám alatt felvett ingatlannak felperes részére leendő kiadására kötelezte;

mert az ingatlan birtoka annak telekkönyvi tulajdonosát illeti, minthogy pedig felperes tulajdonjogát a keresethez csatolt telekkönyvi kivonattal bebizonyitotta, s alperes azt, hogy az ingatlant tényleg birja, nem tagadta; minthogy továbbá alperesnek felperes roszhiszemüségére nézve azon alapon, hogy a kereseti birtokot előbb megvette és e vételről felperes tudomással birt, érvényesitett kifogása figyelembe nem volt vehető, mert eltekintve attól, hogy felperes nemcsak be nem ismerte, hogy alperes vételéről, a birtok előbbi tulajdonosával kötött szerződés létrejöttekor tudomása volt; ellenkezőleg azt állitotta, hogy annak csak a szerződés megkötése után jutott tudomására, s ennélfogva annak e részbeni tudomása sem bizonyittatott be, még ha az bebizonyittatott volna sem nyujtana felperes tulajdonkeresete ellen kifogás utján érvényesithető alapot, mert másnak előbb szerzett jogcziméről való tudomás, a tulajdonjogszerző rosszhiszemüségét magában véve még meg nem állapitja; minélfogva alperest a kereseti birtok kiadására kötelezni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék azonban a bpesti kir. tábla itéletét megváltoztatta és az első folyamodásu biróság itéletét hagyta helyben következő indokoknál fogva.

Noha kétségtelen, hogy a telekkönyvi tulajdonost az ingatlan birtoka is megilleti, s hogy másnak előbb szerzett jogcziméről való tudomás az ingatlan utóbbi megszerzőjének rosszhiszemüségét magában véve meg nem állapitja; tekintve mégis, hogy jelen esetben felperes mint N. András és nejének örökbefogadási szerződés alapján jelentkező jogutódja oly harmadik személynek, kit elődjének törvényes cselekményei nem köteleznek, nem tekinthető, azon tényt pedig, hogy néhai N. Andás és neje a kereseti kertet még 1866. évben az

elleniratboz csatolt 2·/. alatti szerződéssel alperesnek örökösen eladták, felperes nem tagadja, sőt annak visszavásárlására egy izben a vételárt a községi elöljáróságnál le is tette; tekintve továbbá, hogy a *C.* alatti örökbefogadási szerződésben néhai N. András és nejének a mácsai 70. számu telekjkönyvben felvéve volt 1—4. alatti ingatlanaiból a 87. sz. alatti lakóházuk hozzátartozó belsőséggel, az urbéri legelő irtványföld, végre az erdőilletmény mint a szerződés tárgya külön felsoroltatnak, s az érdekelt tkönyv 2. 3. és 4. sorsz. a. előforduló ingatlanoknak felelnek meg, azok között azonban az 1. sor. 30. helyr. számu serházi kertről szó sincs, mely körülményből kétségtelenül kitetszik, hogy a kereseti kert az örökbefogadók által felperesnek át nem adatott, mit támogat P. János tanunak határozott vallomása is, felperesi keresetnek, mely ellenében alperes a maga erősebb jogát beigazolta, helyt adni nem lehetvén, a kir. itélő tábla itéletének megváltoztatásával, az elsőbiróság itéletét kellett ezen indokoknál fogva helybenhagyni.

3.

Az ágra visszaszálló öröklött vagyonnak csak az ágtól származó vagyon lévén tekinthető: ági örökösödés czimén senki sem igényelhet oly vagyont, melyben felmenőit öröklési jog nem illette.

(1878. október 24. 8283. sz. a.)

V. Istvánné és társai felpereseknek, K. Alajos s több alpereseк ellen örökösödés iránt inditott rendes perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Pécsett 1872. évi decz. 10-én végrendelet nélkül elhunyt özvegy T. Izsákné született H. Emiliának apai ágról származott vagyona 21200 frtban, ezután pedig nevezett örökhagyónak 20979 frt 86 kr értékü hagyatékából anyja néhai Cs. Borbálától öröklött része 4738 frt 16¼ krban, atyja néhai H. Jánostól öröklött része pedig 16241 frt 64¾ krban állapittatván meg, ezennel kimondatik, hogy az anyai ágról származott 4738 frt 16¼ kr is és a letétel óta eredt kamatokból aránylagos rész felpereseket, mint anyai ágról származott oldalrokonokat, az apai ágról származott 16241 frt 69¾ kr és a letétel alatt eredt kamatokból aránylagos megfelelő rész pedig alpereseket, mint az atyai ágról származott oldalrokonokat illeti, és pedig a törvényes örökösödés szerint megjáró arányban; következő indokoknál fogva:

Az örökhagyó özvegy T. Izsákné született H. Emiliának anyai ágról szerzett vagyona a kir. táblának 1875. évi 62979. számu ité-

letével 618 frt 69 krban már megállapittatván, csakis az apai ágról származott vagyon értéke volt megállapitandó.

Nevezett örökhagyó atyjáról H. Jánosról reá szállott vagyonnak értéke 21200 frtban megállapitandó a H. Lajos és társai nevében beadott ellenirat mellett 3. és 4. sz. a. felhozott és néhai H. János által sajátkezüleg szerkesztett kimutatások, igy ezen érték kimutatása tárgyában 1876. évi október 2-án felvett tárgyalási jegyzőkönyv, illetőleg az ebben felhozott bizonyitékok alapján. Az elleniratban felhozott és fentebb hivatkozott 3. és 4. sz. alatti kimutatások az érték megállapitására alapul elfogadandók voltak, mert azok valóságát felperesek beismerték, azon állitásuk pedig, hogy ezen kimutatásokban kitüntetett összegekben benn foglaltatik az anyától származott vagyon is, figyelmen kivül hagyandó volt azért, mert ezen állitásukat mivel sem igazolták, azon előadásuk pedig, hogy azon kimutatásokban foglalt összegek fele közszerzemény czimén az anyát. azután pedig most őket, t. i. felpereseket illetné, figyelmen kivül hagyandó volt a közszerzeményről szóló törvények intézkedése ellenében, mert ezen törvények szerint néhai Cs. Borbálát állásánál és rangjánál fogva közszerzemény nem illeti, és a házasság alatt szerzett vagyonra e czimen igényt nem tarthatott.

Özv. T. Izsákné született H. Emilia örökhagyó hagyatéka 20979 frt 86 krban a hagyatéki leltár és árverési jegyzőkönyvek alapján volt megállapitandó.

A fentebbiek szerint örökhagyóra anyai ágról 6184 frt 64 kr, az apai ágról pedig 21200 frt, összesen 27384 frt 64 kr értékü vagyon szállott.

Minthogy pedig a hagyatéki vagyon csakis 20979 frt 86 krban volt megállapitható, és igy az eredeti vagyonban fogyatkozás mutatkozik, az országbirói értekezlet 10. §. 2-ik bekezdése szerint aránylagos leszámitás volt alkalmazandó, mely mellett esett az anyai ágról származott értékre 4738 frt $14^{1}/_{4}$ kr, az apai ágról származott értékre ellenben 16241 frt $69^{3}/_{4}$ kr.

Az anyai ágról származott hagyatéki érték felpereseknek, az apai ágról származott hagyatéki érték pedig alperesek részére megitélendő volt, mert a feleknek az örökhagyóhozi vérségi összeköttetésük és törvényes örökösi minőségük a hagyatéki iratok között fekvő haláleset felvétel és tárgyalási jegyzőkönyvvel igazoltatott, de az örökösi jogosultságot maguk a felek is a per folyama alatt egymás irányában beismerték.

Mindkét fél felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878.

évi május 13-án 69867. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét azon részében, mely szerint az örökhagyó özvegy T. Izsákné született H. Emilia hagyatéki tömege biróilag 20929 frt 86 kr értékünek állapittatott meg, mint egyik fél részéről sem nehezteltet, érintetlenül hagyta, egyéb pontjaiban azonban részben megváltoztatta, s felpereseknek örökségi részét a fenti hagyatéki tömegből 6184 frt 64 krban, s ennek az örökhagyó napjától számitandó 6% kamataiban, alperesek örökrészét pedig a most emlitett összegek kifizetése után fenmaradó értékben állapitotta meg; következő indokoknál fogva:

Megjegyzése mellett annak, hogy miután azon egyik vitás kérdés, hogy az örökhagyóra az anyai ágról átháromlott vagyon értéke mennyire rug, már az 1876. évi január 24-én 62979. sz. alatt hozott másodbirósági itélet által elbiráltatott, a peres felek felebbezésében ez irányban panaszok tekintetbe nem vehetők, hanem a felülvizsgálat tárgyát egyedül azon további kérdés képezheti, hogy mennyi volt az apai ágról hárult vagyon értéke, és erre, valamint az anyai ágról hárult vagyon értékére tekintettel, a vitás hagyaték a peres felek között miként osztassék fel? ezeket illetőleg pedig részben megváltoztatandó volt az elsőbirósági neheztelt itélet:

mert a per során felhozott s alább részletezett adatokból kitünik, hogy az örökhagyó hagyatékából azon érték, mely reá az apai és anyai ágról háromlott kikerül, és igy törvényszerü ok fenn nem forog, hogy a kir. tábla 62979/876. számu itéletében anyai ági vagyon gyanánt felszámitott 6184 frt 64 kr és annak az örökhagyó halálozása napjától számitandó esedékes jövedelme felperesek részére egészen megitéltessék;

mert alperesek által a 3. és 4. szám alatt beügyelt magán jegyzetek arra nézve, hogy az örökhagyóra atyáról H. Jánosról mily érték háromlott, nem képezhetnek jogszerü bizonyitékot, minthogy ha azok tartama valónak vétetik is, az által az abban foglalt javak jogi minősége, felperes tagadása ellenében, kétséget kizárólag bizonyitva nem lett;

mert ezek szerint egyedül a póttárgyalás során összegezett alperesi okmányok által igazolt 11660 frt érték tekinthető olyannak, mely az örökhagyóra az atyáról H. Jánosról háromlott, mind e mellett, minthogy felperesek a per során ismételve beismerőleg kijelentették azt, hogy azon érték, mely az anyai ágon öröklött vagyon értéke levonása után fenmarad atyai ági vagyont képvisel; ezen felperesi beismerés és arra tekinttel, hogy felperesek az örök-

hagyó szerzeményi javaira keresetileg igényt nem támasztottak, alperesek örökrészét nem a fentebbi 16660 frt atyai ági vagyon arányában, hanem az anyai ági vagyon levonása után fenmaradó hagyatéki értékben kellett megállapitani.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti királyi tábla itéletét egész terjedelmében helybenhagyta következő indokoknál fogva.

Az örökhagyó özvegy P. H. Emilia hagyatékát semmi részben sem lehet öröklött ági vagyonnak tekinteni a felperesek irányában, mert ők nem bizonyitották be, hogy azon hagyaték, akár csak részben is az ő szülőikről, illetőleg nagyszülőikről szállott legyen örökhagyóra. Erre nézve az örökhagyóra nagyatyjának Cs. Jánosnak *R.* alatti végrendelete bizonyitékul nem szolgálhat, s azon körülmény, miszerint az örökhagyó anyja H. Cs. Borbála a *B.* és a *T. K.* okiratok tanuságaként saját vagyonnal birt, egymagában nem bizonyitja, hogy ezen vagyon Cs. Jánosról, vagy nejéről, felperesek szüleiről, illetve nagyszüleiről hárult Cs. Borbálára, és erről örökhagyóra; pedig felperesek mint az örökhagyó testvérei, illetve ezek leszármazói irányában öröklött ági vagyont csak az képezhet, a mi az ő szüleikről, illetve nagyszüleikről szállott az örökhagyóra, mert az oldalági örökös ki e minőségében saját felmenőit képviseli, ági örökségképen nem követelhet többet, mint a mennyit követelhetnének saját felmenői, és a jelen esetben az örökhagyó nagyszülei ági öröklödés alapján nem vehetnék igénybe azt, a mi nem tőlük hárult az örökhagyóra, lévén az ági öröködésnek alapelve az, hogy a vagyon oda szálljon vissza, a honnan származott. De mind ez áll alperesekre örökhagyó atya H. János testvérei és ezek leszármazóira nézve is, mert ők nem is állitják, hogy a hagyaték az ő szüleikről s illetőleg nagyszüleikről szállott H. Jánosra s erről örökhagyóra. E szerint az örökhagyó összes javai mind felperesek, mind alperesek irányában jogilag szerzeményeknek tekintendők, s ezekből, miután az örökhagyó H. Emilia leszármazók, hitestárs s felmenők nélkül halt el, a törvényes öröködés elvei szerint az ideigl. törvk. szabályok 10. 11. és 12. §§-aihoz képest egy fél rész illetné, felpereseket, mint az örökhagyó anyai nagyszüleinek leszármazóit, a másik fele pedig illetné alpereseket, mint az örökhagyó atyai nagyszülőinek leszármazóit; mivel azonban felperesek keresetükben világosan csak azt kérték maguknak megitéltetni, a mit az örökhagyó anyja H. Cs. Borbála után örökölt és mivel az alsóbirósági itéletek helyes indokolása szerint, felperesek anyai

örökségük 6184 frt 64 krt tesz, ennélfogva a királyi itélő tábla felebbezett itéletét helybenhagyni kellett.

4.

A helyszinelés alkalmával történt tényleges birtoklás, ha az ingatlan más nevére helyszineltetett, annak ellenében a tulajdonjog megállapitására, ha a tulajdonjogszerzésnek érvényes czime nem bizonyittatik, magában véve elegendő alapot nem nyujt.

(1879. jan. 13. 12789. sz. a.)

A lugosi kincstári uradalom, Lugos város közönsége ellen a lugosi 1. sz. telekjben 6. sor s 1007. sz. a. szénaraktárra vonatkozólag 1861. évben telekk. kiigazitási pert inditott még a cs. k. lugosi tszék előtt, melyben a később illetékessé vált

lugosi tszék 1877. május 2. 1241. sz. a. itéletet hozott és felperest keresetével elutasitotta, a perköltségek kölcsönös megszüntetésével;

mert felperes a kérdéses 1007. szám földrészlet iránti tulajdonjogát, részint a keresethez mellékelt *E. F.* alatti haszonbéri szerződések, részint a *G. H. J.* alatti térképek és az 1872-ik évi 671. sz. jkönyvhöz csatolt ·/. a. pénztári kimutatás és a 2. ·/. sz. haszonbéri szerződés által kivánta bebizonyitani. Ezek azonban bizonyitékul el nem fogadhatók; mert az *E. F.* szerződések csak annyit bizonyitanak, hogy az 1006. sz. «Passagier Wiese» nevü 10 holdas birtokrészlet Lugos községnek haszonbérbe adatott, de nem azt, hogy ezzel együtt az 1007. sz. birtokrészlet is tárgya a haszonbérnek vagy az 1006. sz. birtoknak kiegészitő része. Sőt az 1866. évi 2188. sz. szemle jkönyv okmányai épen az ellenkezőt s felperes állitásainak valószinütlenségét állapitják meg, a mennyiben az akkor tett felmérés szerint, a kincstár által jelenleg is birtokolt 1006. sz. birtokrészlet 10 h. területtel bir, s igy 10 h. adván haszonbérbe, tulajdonkép nehány öl hijával, ugyanezen földterületnek birtokában látszik lenni, a melyet azelőtt birt, következőleg az 1 : 197 holdas széna-tér az 1006. birtokrészletnek kiegészitő részét nem képezheti a *G. H. J.* térképek sem igazolják tulajdonjogát, egyrészt mivel sokkal régiebbek, semhogy időközbeni tulajdoni változást, s igy Lugos város birtokának jogos voltát kizárnák; másrészt mert nem tekinthetők oly okmányoknak, melyek valaki tulajdonjogát egymagukban beigazolhatnák. Ezek bizony ereje csupán egyéb urbéri okmányokkal kapcsolatban urbér rendezési s tagositási perben állapitható meg. Szintoly kevéssé nyujt bizonyitékot a ·/. pénztári kimutatás s 2 ·/. a. szerződés, mivel ezekből egyátalán még az sem vehető ki, vajon a

peres területről szólnak-e? Minthogy tehát felperes tulajdonjogát nem igazolja; alperes község javára szól pedig a tényleges birtoklás s a tanuk saját tapasztalatukbóli azon határozott vallomásuk, hogy azt a város már igen régóta birja s használja; s igy a telekk. felvétel a tényleges birtoklásnak megfelel: felperes keresetével elutasitandó. stb. volt.

A kir. tábla 1878. jun. 4. 15175. sz. a. a törvényszék itéletét indokaiból hhagyta.

A legf. itélőszék mindkét alsóbirósági itéletet megváltoztatta s felperes keresetének helytadván, a Lugos város községe nevére 1007. sz. a. bejegyzett és szénaraktárnak nevezett ingatlanságot bejegyeztetni és a kincstár nevére tulajdoni joggal átvezettetni rendelte, perköltség megszüntetésével.

Indokok: A keresethez csatolt s nem kifogásolt *E. F.* alatti haszonbéri szerződések tartalmából kitetszik, hogy az u. n. Passagier Wiese — és Marktplatz — elnevezéssel jelzett területet alperes város már 1855-ben a telekkönyvezés előtt, sőt beismerése szerint régibb idő óta haszonbérben tartotta; tekintve pedig, hogy alperes a persorán tagadásba nem vette, miszerint az 1007. sz. a. bejegyzett szénaraktár a nevezett réten, illetőleg a Marktplatz területén létezik, mit különben az 1866. évi 2188. sz. jelentéssel bemutatott, birói szemle alkalmával felvett *A.* térkép is igazol; tekintve, hogy a keresetnél felhitt *G. H. J.* alatti 1775. — 1787. — különösen azonban az 1793. évi hiteles térképek által bizonyittatott, miszerint a «Passagier» földterület egészben a kincstár tulajdonául tünik fel, s annak területén alp. város tulajdona gyanánt a kereseti szénaraktár elő nem fordul; tekintve végre, hogy az 1874. szept. 23-ki ujabb szemlekor felvett jkönyvben, mely alperes megbizottja által is aláiratott, peres felek elismerik, hogy miután a telekk. lajstromnál találtató térkép az 1866. évben készitett térképpel, ugyszinte az urbéri felvételt kitüntető 1793. évi urbéri térképpel összehasonlittatott, azt tapasztalták, hogy az 1006. és 1007. sz. földrészletek fekvése a telekk. térképi felvétellel nem egyezik meg, hogy ezen felvétel hiányos, s a valóságnak meg nem felel; mig ellenkezőleg az 1866-ki jelentéshez csatolt, s 1865. jun. 20-án tartott szemlekor felvett térképen a két részlet ugy van felvéve, mint az a természetben találtatik, s végre, hogy a mennyiben az 1007. sz. részlet körül volt árkolva, valószinüleg azért lett az 1006. sz. részlettől külön felvéve; mely körülményekből az, hogy az egész «Passagier» földterület felperes kizáró tulajdonát képezte — kétségtelen levén —

önként folyik, hogy ezek ellenében alperes lett volna köteles igazolni, hogy a kérdéses területből u. n. szénaraktár tulajdonjogát felperestől megszerezte; ezt azonban bizonyitani meg sem kisérlette, egyszerüen arra hivatkozván, hogy a helyszinelés alkalmával ő levén a tettleges birtokos, jogszerüen jegyeztetett a kereseti szénaraktár az ő nevére, annálinkább, mert hogy azt majdnem 40 év óta birja, tanui is igazolandják. E védelme azonban figyelembe nem vétethetett; mert eltekintve attól, hogy tanui mint lugosi birtokosok egészen érdekteleneknek nem tekinthetők, tanuskodásukra azért sem lehetett sulyt fektetni, mert habár alperes tettleges birtoklását bizonyitották is, azt hogy az tulajdoni vagy más jogczimen alapult-e, nem tudják; minélfogva tekintettel arra, hogy alp. város az egész «Passagier» rétet, melyben a szénaraktár is fekszik, haszonbérelte, ily helyzetben pedig az egyszerü birtoklás, akár az egészre, akár egyes részeire, a tulajdonjog bizonyitására elegendő alapot nem nyujt, felperes keresetét megállapitani stb. kellett.

5.

Ha a bérösszeg hatóságilag letiltatik, a bérlő azt letétbe tartozik helyezni, ellenesetben a bérbeadó jogositva van azt az összeg letétbe helyezésére perrel is köteleztetni.

(1878. jul. 25. 6266. sz. a.)

B. Sándor mint néhai Csernyus Katalin hagyatéki tömegének gondnoka M. József és társai alperesek ellen 300 frt haszonbérkövetelés és járulékai iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Alperesek kötelesek egyetemlegesen 300 frt tőkét 1877. jan. 1-től egész a letétbe helyezés napjáig birói letétbe helyezni s 6 frt 75 kr perköltséget megfizetni; következő indokoknál fogva:

Alperesek beismerték a kereseti követelés valódiságát és fennállását, csupán csak azon kifogással éltek, hogy az általuk fizetendő bérösszeg közigazgatási hatóság által letiltatván, a bérösszeget felperesnek nem fizethették. Felperes erre azt válaszolja, miszerint e letiltás szabályszerüen nem történvén, a mennyiben ezen letiltás figyelembe vétetnék is, alperesek tartoztak volna az esedékes birságot letétbe helyezni, miért is esetleg alpereseket az összeg letétbe helyezésében kérte marasztaltatni;

tekintve, hogy a letiltás folytán alpereseknek az összeget vagy az illető adóhivatalnál lefizetni, vagy legalább birói letétbe helyezni kellett volna, s azt semmi esetben maguknál tartani jogositva nincsenek, ennélfogva őket a kereseti összegnek birói letétbe helyezé-

sében, s azon felül a perköltségben marasztalni kellett, mivel a perre nyilván okot szolgáltattak.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márcz. 26. 70395. sz. alatt az elsőbiróság itéletét oly részbeni változtatással, hogy a perköltség a per körülményeinél fogva kölcsönösen megszüntetik, egyébként indokaiból helybenhagyta.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig a kir. tábla itéletét hagyta felhivott indokainál fogva, helyben.

6.

A törvénynek visszaható ereje nem lévén, az 1874. 34. tczikk életbelépte előtt kötött oly egyesség, mely szerint ügyvédi jutalomdij fejében a per tárgyának bizonyos hányada köttetett ki, eredetileg érvénytelen, s ennélfogva az ügyvédi rendtartás életbelépte után sem érvényesithető, azonban jogában áll az ügyvédnek ama perben, melynek hányada jutalomdij fejében kiköttetett, tett költségei és munkadijának megállapitását annak utján szorgalmazni.

(1878. jul. 30-án 7114. sz. a.)

M. Gyula ügyvédnek S. Péterné ellen a n.-megyeri 227. sz. tjkönyvbe felvett ingatlanok tulajdonjoga iránt inditott rendes perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Alperesnő köteles türni, hogy a nagy-megyeri 227. sz. telekjkönyvbe tulajdonjogilag nevére vezetett összes ingatlanság hason fele részben, felperes nevére tulajdonjogilag bekebeleztessék, s köteles ezen körülirt telekkönyvi test hason fele részét felperes tényleges birtokába bocsátani; következő indokoknál fogva:

minthogy az *A.* és *B.* alatt a keresethez eredetben csatolt okmányok valódisága iránt alperes részről tett kifogások folytán, ezen okmányokat előttemező tanuk összhangzó hit alatti vallomása a p. t. rendt. 196. §-a szerint perrendszerüen bizonyitanak, mikép az *A.* és *B.* alatt foglalt okmányok alperesnő által azok tartalmának előleges felolvasása, és megértése után sajátkezüleg megkereszteztettek, s ekként ezen okmányok valódisága igazolt lenne, ez okon alperesnő az ezen *A.* a. okmányban foglalt, sem a régibb hazai törvények, sem az 1874. 34. tczikk 54. §-a szerint nem tiltott, a peres fél és megbizott ügyvédje között bizonyos peres, vagy peren kivüli kérdés megoldása iránt kötött egyezmény alapján, alperesnő a *C.* szerinti okmány szerint, biróilag tulajdonába adott, és hallgatólagos beismerésként tényleges birtokában levő telekkönyvi test felperes javára lekötelezett hasonfele részének tényleges átadása és a tulajdonjog telekkönyvi bekebelezésének türésére kötelezendő volt.

Alperesi részről az elleniratboz 2. sz. a. csatolt kereset alapján védekezésül felhozott perpatvarkodás, a válasziratboz *D.* alatt mellékelt semmitőszéki határozat szerint alapnélküli lévén, birói figyelembe vehető nem volt.

Ezen itélet ellen alperes felebbezvén, a bpesti kir. itélő tábla 1878. évi márczius 18. 69855. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, és felperest keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva:

Eltekintve attól, hogy felperes a per tárgyát képező ingatlanokra vonatkozó telekkönyvi állás igazolása végett, a n.-megyeri 227. sz. tjkönyv hiteles másolatát fel nem mutatta, s ekkép meg sem birálható, ha vajon perben nem álló harmadik személyek jogai érintve nincsenek, az elsőbiróság itéletét megváltoztatni és felperest keresetével elutasitani kellett, azért:

mert jóllehet a kereset alapjául szolgáló *A.* alatti okiratban azon személy, kinek irányában alperes a peres ingatlanok fele részének átengedését kötelezte, megnevezve nincs, mindamellett, tekintve, hogy felperes keresetében maga azt hozza fel, hogy alperes a kérdéses ingatlan fele részét ügyvédi munka fejében tiszteletdijképen kötelezte; tekintve továbbá, hogy az 1878. évben hozott, az országgyülés képviselőházában ugyanazon év deczember 10-én, a főrendek házában decz. 12-én kihirdetett 1874. évi 34. tczikknek visszaható ereje nem lévén, a kereset alapjául szolgáló s 1874. apr. 27-én létrejött ügyletből származott kereset elbirálásánál irányadóul nem szolgálhat, ebből kifolyólag, tekintve, hogy a keresetileg *A.* a. felhozott szerződés azok közé tartozik, melyben az ügyvédi munkálatokért a per tárgyának bizonyos meghatározott része köttetett ki, ily szerződés pedig az 1723. 38. tczikk 5. §-a szerint a tilos szerződések közé tartozván, s a törvény erejénél fogva érvénytelen lévén, felperes ez alapon inditott keresetével elutasitandó volt.

A magyar kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg itélt:

A budapesti kir. itélő tábla fentebbi keletü és számu itélete indokaiból helybenhagyatik; magától értetvén, miszerint felperes kiadásainak és ügyvédi dijainak megállapitását annak utján érvényesitheti.

7.

Ha az örökhagyó özvegyet hagy maga után, a lemenő örökös örökségi részének tényleges átadását csak abban az esetben követelheti, ha keresetét egyuttal az özvegyi jog megszoritására is irányozza.

(1878. jul. 23. 6586. sz. a.)

M. Mitra felperesnek M. Anasztázia ellen ingatlan kiadása iránt inditott rendes perében az elsőbiróság felperes keresetének helyt adott, s alperest a kereseti ingatlanság kiadására kötelezte.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márcz. 26. 72599. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, és felperest keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva:

Alperes elhalt férje vagyonában az 1340. 8. tczikk 16. 17. 18. §§-ai szerint özvegyi jog illetvén, felperes tartozott volna keresetét alperes özvegyi jogának megszoritására is intézni, mit nem tett, s e nélkül ezen kérdés jelen perben annál kevésbé birálható el, mert felperes azt sem terjesztette elő, vajon ő alperesnek édes vagy mostoha gyermeke-e? s különben e kérdésben a kiskoru gyermekek érdeke anyjuk érdekével összeütközésben is van, e kérdésben tehát a kiskoruakat alperes nem képviselhetvén, hanem azok külön gondnok által volnának képviselendők; miért is az elsőbiróság itéletét megváltoztatni, s felperest keresetével elutasitani kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. itélő tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

8.

A honvédség számára, bizonyos időre és pénzösszeg előlegezése mellett laktanyai helyiségek béreltetvén ki akkép, hogy a bérbeadó által teljesitendő törlesztésbe, a laktanya használatáért esedékes és szabályszerü szállásolási illetékek beszámitandók; a szerződésben azonban aziránt, hogy a laktanya mennyiben legyen elfoglalva, intézkedés nem tétetvén, s igy a bérfizetés alapjául a tényleges elszállásolás szolgálván, következik: mikép azon esetben, ha az elszállásolás hiányzik, ennek idejére bérbeadó fizetést bér fejében nem követelhet, és kártéritést nem igényelhet, midőn a honvédelmi miniszter a szerződésben nem mondott le azon jogáról, hogy a honvédcsapatokat közszolgálati szükségekből bárhova áthelyezhesse.

(1878. decz. 27. 12877. sz. a.)

Arad városa képviselve tiszti ügyésze által, a kincstári jogügyek igazgatósága által védett m. kir. államkincstár ellen 1876. évben 600 frt kártéritésre az aradi tszék előtt pert inditott, melynek letárgyalása után,

a tszék 1877. decz. 12. 18104. sz. a. felperesnek 550 frtot itélt meg;

mert: a kereset melletti *A*. okmány valódisága s az, hogy eme okmány tartalma mind Arad város közönsége, mind a honvédelmi miniszterium részéről annak idején elfogadva lett, alperesileg kétségbe nem vonatott. Ezen okmány teljes bizonyitékot szolgáltat arra nézve, hogy a város s honv. miniszterium közt egy kölcsönügylet s egy bérlet jött létre, melynek egyidejü vagy egymásra vonatkozással való megkötése a törvény által gátolva van.

Ezen okmány 1. pontjában világosan ki van téve, hogy Arad város a 60—61. sz. házát nemcsak a honvédzászlóalj, hanem a lovasszázad keret s ennek lovai elhelyezésére is, a honv. miniszteriumnak 10 évre átengedi, és pedig 4. pontjaként 10 évi bérletre. Bér fejében járnak az elszállásolási illetékek. Minthogy igy elhasználhatlan dolog meghatározott fizetésért bizonyos időre használatul átengedtetett, kétségtelenül bérleti ügylet jött létre.

Az *A*. okmány értelmében köteles volt felperes azon házat 146 főnyi legénységre s istálóját 35 lóra berendezni, ezenkivül 5 szobának, század és zászlóalj raktárnak ugyanott elégséges helyet adni. Az, hogy felperes e kötelezettségeinek eleget tett, alperesileg kétségbe nem vonatik.

Mig egyrészt felperesre nézve ezen kötelezettség fennállott, ez egyszersmind a használat terjedelmére nézve is mérvadó, t. i. hogy azon helyiségek egészen alperes kincstár részéről bérbe vétettek, és pedig nemcsak a honvédgyalogság számára, hanem mint világosan kitéve van, a honvéd lovas keret és lovai elhelyezésére is,

Ezek szerint tehát alperesnek nem áll jogában felperestől azon bérilletményt elvonni, mely őt a honvédlovas keret s lovai részére berendezett helyiség után illeté. Azon körülményből, hogy a honv. miniszteriumnak jogában állott a lovasságot, mely egyideig a kérdéses helyiségekben elhelyezve volt, másfelé áthelyezni, nem következik, hogy jogositva volt eme helyiségeket oly értelemben használatlanul hagyni, hogy felperes az *A*. okmány 1. pontja értelmében czélbavett elszállásolási jövedelmétől elessék, épenugy, mintha valaki valamely lakot bérbe vesz, nem szabadulhat a bérfizetés kötelezettségétől azáltal, ha a lakba be nem hurczolkodik. A *B*. kétségbe nem vont okmány szerint a 300 frt bér első sorban nem a szórlövegek elhelyezésérei tekintettel lett megállapitva, hanem abban világosan kimondatik, hogy a lovasság elhelyezéséért évenkint 300 frtban megállapittatik s ezen bér a szórlövegekre is alkalmaztassék,

Ezeknélfogva a kártéritési kötelezettséget ki kellett mondani, s mivel a lovasságért évenkint 300 frt járt, a kártérités mennyisé-

gének alapjául azt kellett elfogadni. Tekintve azonban, hogy a keresetben maga felperes elismeri, hogy a helyiségek 1874. február végétől 1875. decz. végeig s igy nem egészen 2 évig álltak üresen, az csak 1 év 10 hóra 550 frtban volt megitélhető. Kártéritési öszszeg után kamat nem járván. stb.

A kir. tábla 1878. szept. 2. 9386. sz. a. az első itéletet felhozott indokaiból és még azért is hhagyta; mert felperes a 3. sz. a. csatolmánynyal igazolni kivánt körülményt tagadásba vevén, ennek ellenében alperest ázt, hogy az 1874—1875. években a lovasság által odahagyott helyiségekbe gyalogság lett volna beszállásolva, hogy ezen beszállásolt gyalogság után esedékes hálópénz a többiekkel együtt felszámittatott s fizettetett volna, nem bizonyitotta, s az állitólag felszámitott s fizetett hálópénz összegét számszerüleg ki nem mutatta.

A legfőbb itélőszék mindkét alsó bir. itéletet megváltoztatván, a perköltségek kölcsönös megszüntetése mellett, felperest keresetével elutasitotta.

Indokok: Az *A.* alatti kötvény első pontjából kitünik, hogy a honvédelmi miniszterium felperes városnak az aradi 401. számu telekjkben felvett 60. s 61. sz. házakra 10,000 frtot előlegezett, s viszont felperes ezen ingatlanokat a honvéd zászlóalj s lovas század keret s ez utóbbi lovainak elhelyezésére 10 évre átengedte; kitünik továbbá, hogy a honvédelmi kincstár által engedélyezett 10,000 frt kölcsöntőkét a 4-ik pont szerint felperes évenkint 1000 frtjával tiz év alatt köteleztetett visszafizetni, oly módon, hogy a laktanya használatáért az esedékes szállásolási illetékek, a mint azok időnkint, a felszerelvények s egyéb szolgálmányokhoz képest a szállásolási illeték fejében megállapittatnak, a törlesztési összegbe lesznek betudandók azzal, hogy a mutatkozó hiány Arad városa által utólagos negyedévi részletekben a honvédzászlóalj pénztárába befizettessék.

Felperes ennek alapján azért, mert a honvédelmi miniszterium nem volt jogositva a 10 évi időköz alatt a honvéd lovasszázadot máshova elhelyezni, s minthogy azt mindamellett Borosjenőre áthelyezte, s igy jogellenesen járt el, kéri alperest ebből származó kárának, melyet évenként 300 frtra tesz, megtéritésére köteleztetni.

E kérelmének azonban helytadni nem lehetett; mert eltekintve attól, hogy a kötvényben arról: mikép legyen a laktanya elfoglalva s abban hány ember s ló helyeztessék el, semmi intézkedés nem foglaltatik, kétségtelen, hogy a laktanyáért bér fejében az esedékes elszállásolási illetékek jelöltetvén ki, a bérfizetés alapja a tényleges

elszállásolás volt, melyből önként folyik, hogy ha az elszállásolás hiányzik, mivel ekkor a szabályok szerint illeték nem jár, azon időre felperes bér fejében semminemű fizetést nem követelhet, és pedig annálkevésbé, mert a honv. minister jogositva levén a honvéd csapatokat ott elhelyezni, a hol azt a körülmények s a közszolgálat igényelik, s ezen jogáról felperes javára az *A*. alattiban sem mondván le, felperes keresetének alapját, vagyis azt, hogy a beszállásolt csapatok áthelyezése által alperes jogellenesen járt el, s ezáltal nekie okozott kárát megtériteni tartoznék, nem igazolta.

Ily helyzetben pedig, tekintve, hogy abból miszerint a *B*. szerződés szerint a szórlövegek részére átengedett ugyanazon laktanyáért évenkint 300 frt bér köttetett ki, nem következik, hogy ezen bér az *A*. szerződés alapján is felperest megilletné; tekintve továbbá, hogy a mennyiben az *A*. szerződés szerinti elszállásolás tényleges megszünése folytán felperes a honvédelmi ministériummal, ugyanazon helyiségek iránt a *B*. alatti uj szerződést kötötte a nélkül, hogy az *A*. alattiból valamely követelést vagy kárpótlást maga részére fentartott volna, kártéritési joga tehát, ha ilyen meg is illette volna, már ez oknál fogva is megszünt, felperest elutasitani kellett.

9.

A megvett termény részbeni át nem adása miatt, az egyenértékének megfelelő vételár visszafizetésére irányzott, tehát a részben már teljesedésbe ment kétoldalu szerződés felbontását czélzó keresetnek helytadni nem lehet, ha az eladó abba bele nem egyezett s igazolta, hogy a vevő a vételárt annak idején, a szerződési kikötés ellenére teljesen le nem fizette.

(1879. jan. 29. 12691. sz. a.)

B. Bernát, T. I. István ellen 2108 frt vételár visszafizetése iránt még 1875. évben a szabadkai tszék előtt pert inditott, melynek letárgyalása után,

a tszék 1878. apr. 15. kelt itéletével alperest 880 frt s kamatja megfizetésére kötelezte következő indokolással:

Alperes a persorán beismeri a követelt összegből 1820 frt felvételét, viszont felperes is beismeri, hogy a követelt somma behajtásába 940 frt értékü termesztményeket kapott s noha két tanu P. Pál s B. Pál azt valja, hogy T. I. István alperes szájából hallotta, hogy ő felperestől gabona termesztmények árában 2200 frtot lefizettetnek elismert, azonban minthogy a most nevezett tanuk, nem a törvénykezési eljárás kivánalmai szerint alkalmazott kérdésekre körülményesen, hanem a nékik feltolt bizonyitvány felett hallgattat-

tak ki, és vallottak a nélkül, hogy azon körülményeket, melyek között T. I. István az állitólagos beismerést tette, előadták volna, anélkül, hogy indokolnák, miszerint érdekükben állott a valót megtudni, de különösen, miután a bizonyitványt velük együttesen aláiró Tr. István tanu, annak tartalmát valótlannak eskü alatt kimondá, ugyanezért ezen bizonyiték mellőzésével a peres feleknek egyedüli perbeli kölcsönös beismeréseiket kellett az ügy elbirálásánál alapul venni s a marasztalást a szerint kimondani annyival is inkább, minthogy felperes maga beismeri, miszerint a közte s alperes közt fennforgott ügyletről saját maga irta 4. sz. alatti szerződést azért adta alperesnek, hogy abba mindenkor ő irandja bele a teljesitett fizetéseket, ez pedig ugy a nevezett tanuk vallomásait, valamint saját állitásait megdönti.

Alperes azon kifogása, hogy jelen per csak perujitás utján lett volna meginditható, birói figyelembe nem jöhetett, mert felperes jelen követelését más jogalapra fektette, mint az a hivatalból csatolt előző pernek összevetéséből kitetszik. A perbeli költségek kölcsönös megszüntetése, a részbeni pervesztességben s az ügyvédek munkadijainak megállapitása a törvszb. 252. §-ban igazolja.

A kir. tábla 1878. jul. 23. 28996. sz. következőleg itélt:

Az elsőbiróságnak itélete azon változtatással: hogy a marasztalási összeg 460 frt tőkére, és ennek 1871. évi január hó 1-től a kielégitésig járó 6% kamatára leszállittatik, egyebekben helybenhagyatik.

Indokok: Azon kifogás, hogy jelen kereset csak perujitással lehetett érvényesithető, az elsőbiróságnak itéletében arra nézve felhozott indokokból mellőzendő volt.

Minthogy pedig az adásvevési szerződés a 7/4 teleknek 1870. évi termésére nézve csak részben érvényesült, minthogy továbbá a peres felek egyike sem szorgalmazta perúton annak egészbeni teljesitését, a mennyiben felperes igazolta: hogy az alperesnek fizetett vételárért terményt nem kapott, alperes pedig nem bizonyitotta, miszerint azáltal, hogy felperes a terményeket át nem vette, a felperesnek járó összeg erejéig kárt szenvedett, s hogy e szerint ő a fizetett vételárt felperesnek visszafizetni nem tartozik, felperes pedig nem bizonyitotta, hogy mily kárt szenvedett, mert kárát számszerüleg elő nem adta, és maga is csak azt állitotta, hogy nagyobb része romlott meg a terményeknek, hanem hogy a megromlott rész mily értékre rug, meg sem határozta.

Minthogy továbbá alperes tagadásával szemben alperes azt,

hogy a vételárban 2200 frtot fizetett, nem bizonyitotta, és pedig nem azért, mert G. Mórnak *A.* alatt mellékelt vallomása, továbbá P. Pál és B. Pál kihallgatott tanuknak vallomása, habár utóbbiak bizonyitják is, hogy alperes akkép nyilatkozott, mikép a termesztmények vételárában 2200 frtot megkapott, bizonyitékul nem szolgál, mivel a tanusitott nyilatkozat biróságon kivüli beismerésnek nem tekinthető; miután az, hogy alperes a végből tette volna azon nyilatkozatot, hogy tanuk a valóságról tudomást szerezhessenek, a tanuknak vallomásával nincs igazolva, végre mivel a 4 ·/. alatti irat alperes ellen bizonyitékot nem képez; ezeknélfogva csakis az alperes által beismert összeget lehetett elfogadni azon bizonyitott összegnek, melyet alperes felperestől a vételár fejében valóban felvett; minthogy pedig alperes 1400 frtnak felvételét ismerte be, mert a külön eladott $^{2}/_{4}$ telek 500 frt vételára itten figyelembe nem jöhetett, miután a $^{2}/_{4}$ teleknek terményét felperes megkapta, ezen körülmény pedig azért volt bizonyitottnak tehintendő, mivel felperes erre vonatkozó állitását az alperesnek nem tagadta; minthogy végre maga beismerte felperes, hogy 940 frtra nézve kielégittetett, a hordás és nyomtatás czimen követeltek pedig alappal nem birnak, mivel ezeket felperes tartozott teljesiteni, felperes követelése nem több mint 460 frtra rugván;

az elsőbiróságnak itéletét a marasztalási összegnek ezen összegre leszállitásával helybenhagyni kellett.

Kamat ezen összegtől a keresetlevél értelmében volt itélendő nemcsak azért, mert ez összeget alperes használta a nélkül, hogy viszonszolgálatot tett volna, de továbbá azért is, mert a kamatkövetelés ellen alperes kifogást nem tett.

A legfőbb itélőszék mindkét alsóbir. itélet megváltoztatásával felperest keresetével egészben elutasitotta.

Indokok: Felperes az alperestől megvett termés vételárának s behordási s nyomtatási költségeinek azon részét követeli vissza, melynek egyenértékét terményekben meg nem kapta. Ezzel felperes tulajdonkép a kétoldalu s részben már teljesedésbe is ment adásvételi szerződésnek felbontását czélozza azon részben, mely nem teljesittetett.

De alperes a szerződés felbontását ellenzi, s felperes nem bizonyitotta be, hogy alperes a szerződéstől valaha elállott, vagy annak felbontására a maga részéről okot szolgáltatott volna. Mert az, hogy alperes megtiltotta a kinyomtatott termény elhordását s a kukoriczának szedését, okul az ügylet felbontására nem szolgálha-

tott akkor, midőn felperes a vételárt a nyomtatás befejezte s a kukoriczaszedés megkezdése előtt, saját előadása szerint is nem fizette meg teljesen, holott a 4. sz. szerződésben kiköttetett, hogy a hátralevő 2000 frt vételárból 1500 frt a nyomtatáskor, 500 frt pedig a kukoriczaszedés előtt fizettessék. Csak jogával élt tehát alperes, midőn teljes kielégittetése előtt, az eladott tárgy átadását megtagadta, s a szerződést felperes szegte meg.

10.

Azon körülmény, hogy az eladott ingatlanon terhek vannak, nem vonhatja maga után azt, hogy azon harmadik személy, ki a vételárra vonatkozólag készfizetői kötelezettséget vállalt, ennek teljesitésére, a kikötött fizetési határnap megérkezte után, kötelezhető ne legyen. A készfizető kezes csak azt követelheti, hogy az általa fizetett összegből, a fekvőségre nehezedett terhek kifizetése biztositva legyen.

(1878. aug. 8. 8175. sz. a.)

B. József s neje szül. Sz. Paulina, O. J .os püspök ellen 5000 frt fizetésére 1876. deczemberben az élesdi jbiróságnál sommás pert inditott, a kir. tábla által elrendelt póttárgyalás befejezése után,

a jbiróság 1877. nov. 20. 6855. sz. a. alperest 4760 frt tőke s 1874. szept. 29-tőli 8% kamatjai, hasonlóan a kifizetett 1240 frt iránt 1874. szept. 29-től 1876. apr. 1-ig járó szintén 8% kamatjai fizetésére kötelezte:

mert a 2. sz. a. alperes által sajátkezüleg aláirt s nem kifogásolt nyilatkozat szerint, alperes N. Istvánért 6000 frt házvételárhátralék s kikötött kamatai erejéig készfizetési kezességet vállalt nemcsak, hanem feltétlenül kötelezte magát, hogy ha N. egyenes adós az emlitett összeget 1876. jan. 1-ig ki nem fizetné, ő fizetendi felpereseknek a 6000 frtot járulékaival együtt. Ezen alperesileg kiállitott készfizető kezességi nyilatkozat volt tehát a biróság által az itélethozatalnál ujólag figyelembe véve s az abban elvállalt kötelezettségnél fogva volt alperes a 4760 frt stb. fizetésében marasztalandó;

mert alperes tanuival igazolni nem tudta, hogy felperesnek alperessel a 2. sz. kezességi nyilatkozat kiállitása után, szóbelileg akkép egyeztek volna, hogy alperes csak akkor tartozik fizetni, ha a kérdéses házról, melyet N. István vett meg felperesektől, a betáblázott terhek kitörülve leendnek; s mivel ezen körülmény nem igazoltatott, alperes fizetésre kötelezendő annálinkább, mert a 2. sz. kezességi nyilatkozat feltételhez kötve nem volt s alperes feltétlenül kötelezte a 6000 s kamatjai fizetését, ha N. 1876. jan. 1-ig azt ki

nem fizetné; abban viszont felperesek nem vállalták magokra az eladott házon levő terhek kitáblázását; s igy ezek ki nem táblázása miatt alperes felperesek ellenében kifogással nem élhet.

Ezen ok s körülményeknél fogva tehát, tekintve hogy alperes nem is állitotta, hogy a kérdéses elvállalt tartozás törlesztésére, a felperes által kercsetileg is beismert 1240 frtnál több fizettetett volna, akár egyenes adós N. István, akár alperes által, alperes az itélet szerint felperesek részére az elvállalt kötelezettség szerint volt elmarasztalandó; s miután a kitüzött időre alperes sem felpereseknek nem fizetett, sem hátraléktartozását, ha kételyei voltak, birói kézbe le nem tette, s igy jelen perre okot szolgáltatott, a perköltségben is marasztalandó.

Alperes azzal, hogy miután felperesek, a 3. sz. utalvány szerint 1907 frt $47^1/_2$ krt a n.-váradi káptalant illető követelés törlesztésére utalványoztak, az a kereseti összegből levonandó s felperesek részére meg nem itélhető, annál kevésbé védekezhetik, mert azt, hogy ezen kiutalt összeget a n.-váradi káptalannak valóban kifizette, avagy e részben ezen káptalannak terhelő nyilatkozatot adott volna, igazolni nem tudta.

Felperesek az alperesileg kért patvarkodásban marasztalhatók nem voltak, mert azok mint az 1. NB. alatti periratokból is kitünik, nem alperes, hanem N. ellen pereltek, azt pedig hogy felperesek N.-től, avagy alperestől a marasztalási, illetve a jelen beperesitett összeget megkapták volna — alperes nem is állitja. — Már pedig patvarkodási eset csak ott állhat elő, hol a hitelező már egy izben bevett követelését ujolag érvényesiteni akarja s gonosz szándékkal perlekedik, nem pedig hol a hitelező, a főadós elleni marasztaló itélet után, egy későbben nyert készfizetői kezességi okirat alapján, miután a marasztalt főadós fizetni nem tudott, a készfizető kezesnek adott határidő elmulta után a törvény által adott s a készfizető kezes által biztositott jogával él, mely kimondja, hogy a hitelezőnek joga van, az egyetemlegesen kötelezett adós társak közül választani, az egyenes adóst a készfizető kezessel együttesen vagy csak a kezest beperelni; s ettől követelését behajtani; mely utóbbi esetben a kezesnek fenmarad visszkereseti joga az egyenes adós ellenében. Hogy pedig jelen perbeli alperes N. főadósért a készfizetői kezességet elvállalta, kitünik a 2. sz. alattiból, mit alperes tagadásba sem vett.

Viszont felperesek a meg nem itélt 240 frt, ugy a követelt 16% kamatok és F. Ferencz javára ellenökben megitélt 34 frt költség iránti keresetükkel elutasitandók voltak, épen a per alapját ké-

pező 2. sz. kezességi nyilatkozat s a fentebb kifejtett indokok alapján; mert ugyanis alperest többre kötelezni, mint a mit elvállalt, nem lehet, s alperes a 3. sz. alattiban csak 6000 frt és kikötött kamatjai, tehát a főadós N. által ·/. a. szerződésben kötelezett 8% kamatért vállalt kezességet; és hogy a 2. sz. alatti után egy hónappal később létrejött adásvevési szerződésben csak a N. által elvállalt kötelezettségekért, s különösen az eladott házra betáblázott terhek után járó 16% kamat fizetésére nézve, egy hóval előbb már alperes a készfizetői kezességet elvállalta volna, alperesi tagadás ellenében felperesek bizonyitani nem tudták. Mert az, mit e részben felperesek felhoztak, t. i. az 1875. évi makacssági itélet szerint egyenes adós N. már oly értelemben van marasztalva, mint a beperesités történt, alperes ellenében, ki a védekezésre megjelent, a 2. sz. nyilatkozat figyelembe vételével, bizonyitékul nem szolgálhat; ennélfogva a felperesileg is beismert alperesi 1240 frt fizetés a kötelezett 6000 frt tőke törlesztésébe tudandó s alperes csakis 8% kamat fizetésére kötelezendő.

A kir. tábla 1878. apr. 29. 69569. sz. a. az elsőbir. itéletet megváltoztatván, felpereseket keresetükkel elutasitotta, a perköltség kölcsönös megszüntetésével.

Indokok: A felek perbeli előadásaik szerint kétségtelen, hogy a 2. sz. kezességi nyilatkozat N. István s felperesek között kötött adásvevési ügyletből származó vételárra nézve lett kiállitva; ennélfogva pedig alperes fizetési kötelezettsége is ugyanazon elvek szerint elbirálandó, melyek N. fizetési kötelezettségére nézve irányadók.

A felperesek által N. mint alperes ellen 6000 frt iránt folytatott perben a keresethez csatolt ideigl. adásvevési szerződés, de a jelen perbeli keresethez csatolt szerződés szerint is, felperesek csak azon összeg fizetését követelhetik magok részére, mely az eladott ingatlanra bekebelezett terheknek s azok után 1874. szept. 29-ig mint az ideigl. szerződés kötése napjáig lejárt kamatoknak leszámitása után fenmarad. Minthogy pedig az 1877. aug. 2-án tartott tárgyalásnál becsatolt NB. a. telekk. kivonat szerint, a bekebelezett tőketartozások összege 4357 frt 24 krra rúg, ezeknek a vételárból törlesztendő kamatai pedig, a mennyiben az emlitett kivonatból s az ·/. alatti szerződés alapján kiszámitható; 1727 frt 18½ krt tesznek, ekként 1874. szept. 29-én azon összeg, mely a 6000 frt vételár hátralékból fedezendő volt: 6084 frt 37½ krt tesz; ennélfogva pedig felperesek a fentebbiek tekintetbe vételével magok részére a 2. sz. nyilatkozat alapján sem követelhetnek fizetést; s mivel alpe-

rest a terhek törlesztésére jelen perben köteleztetni nem kérték, keresetükkel elutasitandók voltak.

A legfőbb itélőszék — az ügy érdemében — a kir. tábla itélotét megváltoztatván, az elsőbiróságit hagyta helyben oly módositással, hogy e marasztalási tőkeösszeg kamatjaival birói kézbe oly feltétel mellett fizetendő, hogy abból az ·/. a. adásvevési szerződés 3. p. értelmében mindenekelőtt tőkeösszegek s fenlevő kamataik az illető hitelezőknek kifizettessenek, és hogy csakis az ezután még fenmaradó összeg lesz felpereseknek kiszolgáltatandó;

Indokok: Minthogy — mint a másodbirósági itéletben kifejtetett — a 2. sz. nyilatkozat és N. István által felperesekkel kötött adásvevési szerződés között, összefüggés van, azon körülmény, hogy az eladott fekvőségen terhek vannak bekebelezve, melyekről különben az adásvevési szerződésben világos intézkedés történt, nem eredményezheti azt, hogy alperes a 2. sz. nyilatkozatában felvállalt készfizetői kötelezettsége teljesitésére a kikötött fizetési határnap bekövetkezte után, szoritható ne legyen; e részben, tekintettel az adásvevési szerződésben foglalt kikötésre, csakis az állván jogában, hogy a fizetést oly módon teljesitse, hogy a vásárolt házon fekvő terhek ezen pénzből leendő törlesztése biztositva legyen.

11.

A jogi kereset alapjául szolgáló, s a váltóadás mellett tett kezességi nyilatkozat, váltóváltókezességül nem szolgálhat, ha az a váltó lejárata, és a váltó-adósnak jogérvényes itélettel, fizetésre való köteleztetése után állittatott ki.

(1879. jan. 27. 50. sz. a.)

K. Antal pesti kereskedő, W. Károly sziszeki kereskedő ellen 110 frt váltótartozás kielégitésére 1878. jul. a bpesti váltó tszék előtt keresetet támasztott, melyre hozott sommás végzés e. beadott kifogások feletti jkönyvi tárgyalás után

a tszék 1878. szept. 9. 65747. sz. a. itélettel az illetékességi kifogások elvetése mellett, a sommás végzést részben fentartotta, s alperest mint kezest az 1874. május 1. 160 frttól kiállitott váltó alapján 40 frt hátralék összegben 1875. jan. 1-től kamataiban, s 45 frt perköltségben marasztalta;

mert az, hogy az 1875. jan. 1. lejárt váltó iránt 1878. jul. 31. meginditott kereset elévült lenne, elvetendő; miután az elévülés az *A.* keresettel megszakittatott; ugy az is, hogy a kereset nem reá, hanem az elfogadóra vonatkozván, az elévülés megszakitása itt helyt nem foghatna; mert az alperes kezesi minőségben a kereseti el nem

évült váltóra nézve kötelezte magát s igy az elévülés megszakitása czéljából ellenében külön per meginditásának szüksége fenn nem forgott. Az ügyérdemében alperes a fenti összegben marasztalandó, mert az *A.* itélet alapján megitélt összeg, melyhez saját kérelme is járult azon összegig terjed.

A kir. tábla 1878. nov. 11. 3915. sz. a. részben megváltoztatván az elsőbir. itéletet, a sommás végzést 95 frt stb. erejéig tartotta fenn hatályában;

mert azon kifogás, hogy a váltó lejárta után vállalt kezesség váltói kezességet nem képez, figyelembe nem vehető; miután mindaddig mig azon kötelezett, ki mellett váltón a kezesség elvállaltatik, váltóilag kötelezve van, a mellette vállalt kezesség váltóinak tekintendő. stb. stb.

A legfőbb itélőszék mindkét bir. itélet megváltoztatásával, a sommás végzést érvényen kivül helyezte s felperest váltókeresetével elutasitotta s a perköltséget kölcsönösen megszüntette.

Indokok: Azon kezességi nyilatkozat, melyre a váltókereset alapittatik, a váltó lejárata után állittatott ki alperes által, miután a váltóadós, kiért a kezesség vállaltatott, jogérvényes birói határozattal a váltótartozás kifizetésére köteleztetett.

Tekintve már, hogy az itélet hozatala után, a váltóadós kötelezettsége jogérvényes itéleten alapszik, az ily kötelezettségért vállalt kezesség nem tekinthető váltójogi kezességnek, s az ily kezességi nyilatkozat váltó-kereset alapjául nem szolgálhat.

12.

Oly kölcsönszerződés, melynélfogva valamely ingatlan kamat fejében járó haszonélvezettel, zálogba adatik, az ősiségi pátens szerint jogérvénytelen.

(1879. jan. 13. 12306. sz. a.)

B. Bernát, Br. Ábrahám ellen 3055. telekk. szám alatt előforduló földdarabok kibocsátása iránt a beszterczebányai tszék előtt pert inditott; minthogy a 364. telekjben foglalt ingatlan eredetileg Dz. János tulajdona volt, ki ezen urbéri telket átruházta Dz. Andrásra, ez pedig 700 frtért eladta felperesnek (*A.* alatt), kinek nevére átiratott. Minthogy azonban az ahhoz tartozó 3955. sz. a. dolini nevezetü szántóföldet alperes jogtalanul birtokolja, kéri azt annak kibocsájtására köteleztetni. Alperes elismeri, hogy Dz. Andrástól egy darab földet 20 frt tartozás kamatjai fejében 1864. óta zálogban birja, de tagadja a 3965. sz. alattivali azonosságát s vittatja, hogy azt csak a zálogösszeg megtéritésével tartozik kiadni, felperes a

vételkor megigérvén, hogy azon föld használását neki átengedi; mire felperes megjegyzi, mikép az állitólagos elzálogositási összeget nem tartozik kifizetni, mert ezen teher a telekjben nem foglaltatik.

A tszék 1878. jan. 26. 3745. sz. a. itéletet hozván kimondotta: hogy alperes Br. Ábrahám tartozik felperes B. Bernátnak a turáni telekkönyv 364. lapján foglalt, és felperes tulajdonát képező 3953. h. szám alatti földet 15 nap alatt különbeni végrehajtás terhe mellett kibocsátani, és a 45 frt 30 kr megállapitott perköltséget, valamint az annak idején felszámitandó itéleti illetéket megtériteni, következő indokokból:

Mert B. Bernát felperes elleni, az egyrészről Dz. András mint eladó, másrészről pedig B. Bernát mint vevő között létrejött adásvevési szerződésnél állitólag elkövetett csalás büntényе miatti vizsgálat jogérvényesen beszüntetve levén, a B. Bernát és Dz. András között kötött szerződés jogérvényét megtartotta.

Minthogy pedig ezen a keresetlevélhez mellékelt szerződés és telekkönyvi kivonat által felperes beigazolta: hogy a turáni telekkönyv 364. lapján foglalt 3955. h. sz. alatti föld az ő tulajdonát képezi; továbbá minthogy a birói szemle által begyőzetett: hogy alperes birtokában levő föld a turáni telekkönyv 364. lapján foglalt 3955. h. szám alatti földdel azonos, ez oknál fogva alperest a kérdéses földnek kibocsájtásába elmarasztalni kellett. Alperes azon kifogása, hogy ő a kérdéses D. Andrásnak zálogképen pénzt adott és azt felperes neki megtériteni tartozik; továbbá, hogy felperes jogelődje Dz. Andrásnak a szerződés kötésénél a kérdéses földnek használatát átengedni igérte, tekintetbe vehető nem volt, mert alperes követelése, s illetőleg zálogjoga felperes által vett birtokon bekebelezve nincs, s mert az irásbeli szerződéssel ellenkező szóbeli megállapodás tekintetbe nem vehető.

A kir. tábla 1878. julius 22. 33591. sz. a. az elsőbir. itéletét helybenhagyta;

mert alperes azt, hogy a kereseti ingatlanságot birtokolja elismeri, és miután a kereseti részlet tulajdonosául a telekkönyvben felperes van bevezetve, felperes keresetének helyt adni stb. kellett.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokolásánál fogva s még azért is helybenhagyta;

mert alperes a felperes telekkönyvi tulajdonával szemben birtoklásának jogszerüségét azzal kivánja igazolni: hogy a kérdéses földet jogelődjétől a 2. sz. a. kötvény szerint 1864. évben keletkezett — alperest követelőleg — Dz. Andrást pedig tartozólag illető

kölcsön után járó kamat fejében, haszonélvezetben, illetőleg zálogban birja; minthogy azonban ily természetü szerződés az ősis. pátens 19. §. szerint jogérvénytelen, a kölcsönzött összeget pedig alperes csakis attól követelheti vissza, kivel a kölcsönügyletet kötötte, ezen kifogása, ha bizonyitva volna is, a telekk. tulajdonos irányában, jelen birtokperben figyelembe nem vehető.

13.

Utalványozás esetén az utalványosnak az utalványozott adós ellen csak abban az esetben van keresetjoga, ha az az utalványt elfogadta, mert ellenesetben a tökéletlenül maradt utalvány keresetjogot nem ad.

(1878. julius 22-én 6452. sz. alatt.)

H. József felperesnek, B. Armin alperes ellen 1048 frt s jár. iránt inditott rendes perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva:

felperes követelését az *A.* és *B.* alatti nyilatkozatra és utalványra alapitja s alperes azt, hogy az utalványozásról a *C.* alatti értesitő levél, valamint a *D.* alatti intő kereset által értesittetett, tagadásba nem veszi ugyan, azt állitja azonban, hogy az utalványozást el nem fogadta, és hogy ennek folytán alperes irányában kötelezettséget nem vállalván, fizetésre nem kötelezhető.

Felperes azon körülmény beigazolására, hogy alperes az utalványozást elfogadta, két tanura hivatkozik; tekintve azonban, hogy ezen hit alatt kihallgatott tanuk azt, hogy alperes az *A. B.* és *C.* alattiakban foglaltak teljesitésébe beleegyezett, vagy arra magát kötelezte volna, egy szóval sem igazolják, a tudomásvételből még ilyesmi annál kevésbé magyaráztathatván, mert a tanuk még csak azt sem állitják, hogy alperes a tudomásvételt szóval kifejezte volna.

Tekintve továbbá ezek ellenében, hogy a *D.* alatti intő kérvény folytán az alperes által beadott visszaintő kérvény tartalma, valamint az, hogy alperes a *B.* alatti utalványt a *C.* alatti felhivás daczára aláirásával el nem látta, inkább azt tanusitja, hogy alperes az utalványt el nem fogadta és ennek folytán magát a fizetésre nem kötelezte; mindezeknél fogva felperes keresetével el volt utasitandó.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márczius 26. 71306. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét helybenhagyta; következő indokoknál fogva:

Ha alperes a *B.* alatti utalvány keltekor St. Károlynak valósággal adósa lett volna is, St. Károlynak ebbeli követelése felperesre csak akkor ment volna át, ha St. Károly engedményt adott volna

felperesnek St. Károly azonban csak utalványt adott, és engedményt adni nem is akart, mint ezt a *C.* levél mutatja, melyben St. Károly alperest az utalványt aláirása rávezetésével tudomásul venni kéri; vagyis arra kéri, hogy azt fogadja el.

Alperes nem fogadta el az utalványt és azt tenni nem is tartozott ha St. adósa lett is volna, mert az adós nem tartozik uj kötelezettséget átvállalni.

Különben minthogy a St. Károly által 1876. april 14-ig a 3 ·/. alatti szerződésre véghezvitt épitési munka értéke és az általa felvett pénznek összege nem mutattatott ki, felperes által meg sem határozható, hogy volt-e és mennyivel St. Károlynak alperes 1876. april 14-én adós.

Ezekhez járul, hogy akkor is, ha felperesnek a *B.* utalvány alapján a kereseti 1040 frtra joga származott volna, az *A.* okirat záradékánál fogva kimutatnia kellett volna, hogy ebbeli joga az 1876. julius 1-ig nem történt beszedés ellenére még nem szünt meg.

Az elsőbirósági itélet tehát ezen és az abban felhozott indokokból helybenhagyandó volt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg itélt:

A budapesti kir. itélő tábla fenti keletü és számu itélete indokolásánál és főleg annálfogva hagyatik helyben: mert felperes keresetét utalványozásra alapitván, minthogy azt, hogy alperes a *C.* alatti felszólitás folytán az utalványt valóban elfogadta volna, annak tagadása ellenében nem igazolta, az e szerint tökéletlen maradt utalványozás alapján alperes nem volt marasztalható.

14.

A becsületsértés kölcsönösségét meg nem szünteti, s annálfogva azt, hogy a kölcsönös becsületsértés beszámitás utján elenyészettnek mondassék ki, meg nem akadályozhatja az, hogy a sértések nem egy alkalommal történtek.

(1878. junius. 19-én 6089. sz. alatt.)

V. Ferencz felperesnek, G. József alperes ellen becsületsértés iránt inditott sommás perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva:

Az alperes által felhivott és kihallgatott tanuk L. I. és M. J. egybehangzó vallomása szerint, midőn alperes legénye E. Pál kezében saját kését meglátta, a legény azon nyilatkozatára, hogy ezen kés gazdájáé (alperesé) felperes alperest e szavak által «a rabló az istenteket, rablók vagytok, ezen késem a malomból veszett el»;

habár nem is emlittetett, de elvitázhatlanul lopással vádolta, és rablónak nevezte, — elfogadható tehát alperes azon védekezése, hogy felperes ezen gyanusitásáról értesülvén oda nyilatkozott, miként felperes hunczfut, gazember marad, mig a reá fogott tolvajlást be nem bizonyitja, s mindenesetre felperes alperes ellen használt kifejezés oly mélyen becsületsértő, mint az alperes által visszaruházott kifejezések; minthogy pedig alperesi tanuk azon állitását H. M. felperesi tanu is igazolja, a mennyiben előtte felperes akként nyilatkozott: «a rablók ellopták késemet,» hogy pedig ez alatt felperes mást mint alperest nem érthetett, az a fentebbiekből világos, ezek szerint a becsületsértés kölcsönösen elkövetett lévén, felperes keresetétől elmozditandó volt.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi april hó 1. napján 72060. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta' s alperest 20 frt becsületsértési birság megfizetésére kötelezte; következő indokoknál fogva:

Minthogy alperes azt, hogy 1877. évi junius hó 5. napján délután felperest a keresetlevélben foglalt becsületsértési kifejezésekkel illette, a per során beismerte, azon kifogását pedig, mintha ugyanazon alkalommat őt felperes szintén becsületsértő kifejezéssel illette volna, felperes tagadása ellenében nem bizonyitotta, mennyiben arról a kihallgatott tanuk tudomással nem birnak; tekintettel arra is, hogy az alperesi tanuk vallomása szerint a fent emlitett napon délelőtt E. Pállal történt összeszólalkozásakor felperes alperes irányában netán becsületsértő kifejezést használt volna is, azt azon okból, mert felperes a kereset tárgyát képező becsületsértéssel nem ugyanazon alkalommal történt, ezen perben alperes előnyére figyelembe venni nem lehetne; ennélfogva alperest a becsületsértési birságban marasztalni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

A budapesti kir. itélő tábla itéletének megváltoztatása mellett az elsőbiróság itélete hagyatik indokolásánál fogva, s még azért is helyben, mert ha az alperes által elkövetett becsületsértést felperes délután viszonozta, e körülmény a sértés kölcsönösségén mit sem változtat.

14.

A váltóhitelező, szemben az adós tagadásával nem bizonyitván, hogy bizonyos elveszett és a megsemmisitési végzésben körülirt váltón előforduló elfogadói aláirás tőle származott, s igy valódi lett volna, keresetét megitélni nem lehet.

(1879. febr. 3. 2. sz. a.)

Sz. Julianna, Sz. György ellen 200 frt váltótartozás fizetésére 1878. szept. 18. a bpesti váltótszék előtt pert inditott, melynek okt. 7-én történt jkönyvi tárgyalásánál beismerte alperes, hogy egy 200 frtos váltót aláirt, s hogy a megsemmisitési végzésben körülirt váltó kelet s lejáratra nézve az általa aláirt váltóval körülbelül hasonló; azt pedig, hogy más hasonváltót elfogadóként aláirt, nem igazolta,

a váltótszék 1878. okt. 11. 77657. sz. a. itéletet hozott, melyben felperest keresetével elutasitotta s 12 frt 75 kr perköltségben marasztalta következő indokolással:

Alperes tagadván, hogy az 1878. máj. 3. kelt megsemmisitési végzésben körülirt s felperes által saját rendeletére kibocsátott váltót elfogadói minőségben aláirta volna s csak azt ismervén el, hogy egy 200 frtos elfogadványt, melyen a kibocsátói aláirás kitöltve nem volt, irt alá;

miután alperes ezen tagadásával szemben felperes azt, hogy a megsemmisitési végzésben körülirt s a kibocsátói aláirással is ellátott elveszett váltón előforduló Sz. György-féle elfogadói aláirás valódi lett volna, épen semmivel sem bizonyitotta, sőt bizonyitani meg sem kisérlette:

ennélfogva felperest igazolatlan keresetével stb. stb.

A kir. tábla 1878. nov. 19. 4439. sz. hhagyta indokaiból az elsőbiróság itéletét.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét hagyta helyben felhivott indokaiból.

15.

Az, ki valamely biztositó intézetnél jogtanácsosi állást foglalt el, a kereskedősegédet megillető kedvezményben nem részesülhetvén, csőd esetében fizetés-hátraléka csak a személyes hitelezők III. osztályába sorozható.

(1879. jan. 27. 9. sz. a.)

Fr. Sándor a «Victoria biztositó társulat» volt jogtanácsosa, a «Victoria» biztositó részvény-társaság csődtömege ellen 750 frt végkielégitési összeg iránt pert inditott;

a kolozsvári tszék 1878. május 16. kelt itélettel a kereseti összeget megitélte, s azt a személyes hitelezők III. osztályába so-

rolta; mert be van bizonyitva, hogy felperest saját hibáján kivüli elbocsáttatása esetében végkielégitésül évi fizetésének fele illeti, minek a kereseti összeg felel meg. A III. osztályba sorozandó, mert elbocsáttatása a csődkiütés következménye levén, követelési joga is csak elbocsáttatása időpontjában állott be: s igy követelése nem tekinthető a csődkiütést megelőző oly hátralékfizetésnek, mely a személyes hitelezők I. osztályába tartoznék.

A marosvásárhelyi kir. tábla 1878. jul. 16. 877. sz. a. helybenhagyta a tszék itéletét indokainál fogva.

A legfőbb itélőszék következőleg itélt:

A kir. táblának itélete, a soroztatásra vonatkozó felebbezett részében hhagyatik;

mert felperes mint jogtanácsos és nem mint kereskedői segéd volt alperesnél alkalmazva, és igy a kereskedősegédet akár a kereskedelmi, akár a csődtörvény szerint illető kedvezményben egyátalán nem részesülhet.

16.

Tekintve, hogy a polgáresitett határőrvidéken nem az 1868. 54. törvényczikk által behozott polgári törvk. rendtartás, hanem az 1781. május 1-én kelt osztrák perrendtartás, illetve az 1845. október 24-én kelt rendelettel szabályozott sommás eljárás van hatályban, ez utóbbi szabályzatban azonban az nem foglaltatik, hogy ha a fél a kitüzött tárgyalási határidőn tul egy órával meg nem jelen, makacsságból marasztaltassék: hivatalból figyelembe veendő semmiségi esetet képez, ha a biróság alperest a p. t. rendt. 111. §-ára hivatkozással idézte meg, s mert a tárgyalási határidőn tul egy óra alatt nem jelent meg, elmarasztalható.

(1878. szeptember 11-én 6787. sz. a.)

Sz. Jován felperesnek Sz. Miskó s társai ellen 1430 frt s jár. inditott perében a zsablyai kir. járásbiróság 1877. évi október 2-án 2851. sz. alatt hozott itéletével alperest a kereseti tőke s járulékaiban elmarasztalta; következő indokoknál fogva:

A beérkezett vétbizonyitvány tanusága szerint törvényszerüen megidézett alperesek a jelen perfelvételre kitüzött határnapon a kiszabott egy óra alatt meg nem jelenvén, őket a törvény alapján marasztalni kellett.

Ezen itélet ellen alperes semmiségi panaszszal kapcsolt felebbezést adván be, a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márczius 28. napján 72638. sz. alatt következő itéletet hozott.

A semmiségi panasz elvettetik, az azzal kapcsolatosan beadott felebbezés folytán pedig az elsőbirósági itélet helybenhagyatik:

mert alperesek a tárgyaláshoz meg nem jelenvén, az illetékesség ellen kifogást nem tettek, olyan eset pedig jelenleg fenn nem fo-

rog, hogy az elsőbirósági itélet nyilvánvaló illetéktelenség miatt megsemmisitendő lenne;

mert a szabályszerüen felvett tárgyalási jegyzőkönyv közokmányt képezvén, s mint ilyen mindaddig teljes hitelt érdemelvén, mig az ellenfél annak hamisságát vagy szabálytalanságát be nem bizonyitja, ilyen okirat ellen tehát a semmiségi panasz és felebbezéshez *C.* alatt csatolt, s a kérdéses tárgyalási jegyzőkönyv tartalmától eltérő magán bizonyitvány mi hitelt sem érdemel, mert a felperesi ügyvédnek meghatalmazása a tárgyalási határnapot megelőző kelettel a keresetlevélhez becsatolva találtatik;

mert végre felperes keresetében kereseti jogának begyőzésére az ahhoz mellékelt *A.* alatti okmányra hivatkozván, ezen okmányból az derül ki, hogy keresetét mezei kártétel czimén támasztja, a kártétel tehát alperesek meg nem jelenése folytán a sommás eljárás 18. §-a folytán valónak tartandó volt.

Alperesek ismételt felebbvitele folytán a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következőleg végzett:

Tekintve, hogy a polgárositott határőrvidéken nem az 1868. 54. törv. czikkel behozott törvénykezési rendtartás, hanem az 1781. évi polgári perrendtartás s ezzel kapcsolatban az 1845. évi október 24-én kelt sommás eljárási szabályzat van érvényben, s mégis az eljáró kir. járásbiróság a keresetet elintéző 2629. sz. végzésével alpereseket nem az utóbbi, hanem az itt érvényben nem levő 1868. 54. tczikk 111. és 113. §§-aira figyelmeztetés mellett idéztette meg, s igy felebbező alpereseket arra nézve, hogy a tárgyalásra kitüzött órán tul legalább egy vagy két óra alatt megjelenni tartoznak-e vagy nem? tévedésbe hozta;

tekintve továbbá, hogy a felvett tárgyalási jegyzőkönyv tanuságaként, a makacssági itélet alperesek ellen azon alapon hozatott, mert ezek a kitüzött tárgyalási időn tul egy óra alatt meg nem jelentek;

tekintve továbbá, hogy a polgárositott határőrvidéken érvényben lévő sommás eljárás 18. §-a azt, hogy a felek a kitüzött időn tul egy órával későbben megjelenni jogositva nem volnának, nem tartalmazza, az eljáró kir. járásbiróság eljárásában az ált. polg. perrendtartás 265. §-ában emlitett, s hivatalból is figyelembe veendő semmiséget követett el:

mindezeknél fogva a most emlitett 265. §. alapján mindkét alsóbirósági itélet a megelőző eljárással, ugy a 2629. sz. alatti idéző végzéssel együtt megsemmisittetik, és a kir. járásbiróság utasittatik,

miszerint a 2629. sz. alatti keresetet az 1845. október 24-én kelt sommás eljárás szerint intézze el, s alpereseket ujra szabályszerüen megidéztetvén, a kifejlendő körülmények szerint tovább járjon el.

17.

A kezes csak azon összegnek, melyért kezességet vállalt erejéig lévén felelős, sem a számszerüleg meghatározott összeg kamatainak, sem a netáni költségeknek megfizetésére nem kötelezhető.

(1878. julius 2-án 6592. sz. a.)

Sp. Fülöpnek, Sch. Márkus ellen 100 frt s jár. iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Alperes köteles a kereseti 100 frt tőkét, 1873. évi február 28-tól 1877. szeptember 17-éig járó 6% kamatait és 42 frt 65 kr már megállapitott, ugy a jelenleg 22 frtra mérsékelt perköltséget felperesnek 8 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetni; következő indokoknál fogva.

Alperes beismeri, miszerint az *A.* alatti okiratot aláirta, mely szerint testvére Sch. Móriczért 100 frt erejéig kezességet vállalt, de tagadja, hogy a 100 frton felül fizetni tartoznék, tagadja, miszerint arról, hogy Sch. Mór fizetésképtelen, értesittetett volna, nem hogy a kereseti követelés fizetésére felszólittatott, midőn pedig a kereset másolata kézbesitve lett, a 100 frtot azonnal lefizette, s igy ellene felperesnek kereshetőségi joga nem lehet. Miután azonban a kezesség fogalma magában foglalja, hogy a hitelező köteles az egyenes adós ellenében a birói lépéseket eszközölni, s csak midőn a végrehajtás sikertelensége meg van állapitva, van joga a kezes ellen fordulni, s miután továbbá a kezes az egyenes adós ellen eszközlött birói lépések költségeit a kezességi összegen felül megtériteni tartozik; miután továbbá R. Lajos tanu vallomásában állittatik, hogy alperes több izben értesittetni szándékoltatott, de lakása kitudható nem volt; de eltekintve ettől felperes nem is volt köteles alperest értesiteni; miután végre alperes daczára, hogy a kereset másodlatát megkapta, csak a kezességi tőkét fizette, de a már felmerült költségeket és kamatokat nem, őt az előadottak alapján — a kereseti felszámitás ellen kifogást nem tévén — a kereseti leszállitott kérelemhez képest marasztalni kellett.

Ezen itélet ellen alperes felebbezvén, a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márczius 27. napján 73135. sz. alatt következő itéletet hozott:

Az elsőbiróság itélete megváltoztatik s felperes leszállitott ke-

resetével elutasittatik; a perköltség kölcsönösen megszüntetik; következő indokoknál fogva:

Az *A.* alatti okmányban alperes Sch. Móricz határozottan csak 100 frt erejéig vállalt el jótállást, és ezen összeg kamatjáról és a perköltségről nem tétetik emlités;

minthogy pedig a kezes csakis az általa elvállalt összeg erejéig vonható felelősségre, alperes a 100 frtnak felperes által is beismert lefizetésével kötelezettségének eleget tett és igy sem a kamatokban, sem a különben sem igazolt perköltségek fizetésében marasztalható nem volt.

Alperes a 100 frtot csak a kereset inditása után fizetvén, felperes alap nélkül perlekedőnek nem tekinthető; miért is a jelen per költségeinek viselésébe el nem marasztalható.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

18.

Ha valamely egyletből kilépés által bekövetkezett tagsági megszünés határideje alatt azon egylet felosztása törvényszerüleg elrendeltetik, a kivált tagok, üzletrészük kifizetését, habár az esedékessé vált is, nem követelhetik.

(1879. február 18. 91. sz. a.)

P. György ügyvéd, szerb-bánsági takarék s előleg-egylet ellen 486 frt 18 kr fizetésére 1878. jun. 1. a nagybecskereki tszék mint keresk. biróság előtt pert inditott.

A törvényszék alperest a keresetben s 1876. junius 1-től kamataiban elmarasztalta:

mert: alperes beismeri, hogy felperes 1871. évben tagja lett a szerb-bánsági takarékegyletnek s hogy 584 frt 28 krt befizetett;

mert a meg nem döntött *B. C.* mellékletekkel igazolva van, hogy az egyleti tagokra nézve öt évig fennállónak határozott időtartama 1876. május 31-én végződött; valamint hogy ezen időtartam lejárta után a tagok szabadságára hagyatott abból kilépni s a befizetett betéti tőkéket kamataikkal négy félévi részletben visszakövetelni;

mert felperes azon állitása, hogy ő ezen 5 év leforgásával az egylet tagja lenni megszünt, tanusitva van a *D.* a. hivatalos bizonylattal;

mert végre ezen *D.* a. bizonylattal az is begyőzetett, hogy alperes egyletnek még 1876. üzletévbeu is 24 frt 62 kr nyeresége volt s igy azon idő alatt, mig felperes annak tagjai közé tartozott, mi veszteséget sem szenvedett.

Mindezeknél fogva s tekintve, hogy 1876. május 31-től a kereset beadásáig azon két év elmult, a mely idő alatt a kilépő tagok a fentelőadottak szerint kielégitendők voltak, felperes követelése valódinak s lejártnak bizonyulván, alperest stb. kötelezni kellett.

A kir. tábla 1878. nov. 19. 8740. sz. a. az elsőbiróság itéletét a kereseti tőkére nézve helybenhagyta, de a kamatokat illetőleg megváltoztatta:

Az elsőbir. itélet helybenhagyandó volt indokaiból s még azért is, mert alperes a *D.* bizonyitvány hitelességét s az abban foglalt ténykörülmények valódiságát következő perbeszédében nem tagadta, s igy azok hallgatag beismerteknek tekintendők.

A kamat tekintetében azonban megváltoztatandó volt; mert a módositott alapszabályok 14. §. szerint a lefizetett üzletrész viszszafizetése bizonyos határidőkhöz van ugyan kötve: de a kilépett tagok részére a kamatfizetés is biztositva van határozottan, s igy felperes, ki befizetett üzletrésze után a kamatot csak 1875. év végeig vette fel, az 1876. jan. 1-től járó kamat fizetését jogosan követelheti.

A legfőbb itélőszék mindkét alsóbir. itélet megváltoztatásával s a perköltség kölcsönös megszüntetésével felperest elutasitotta.

Indokok: Miután a 2. sz. a. alapszabályok 14. §-ban világosan az foglaltatik, hogy az egylet az alapszabályoknak a ministerium által történt jóváhagyása napjától számitandó tiz évi tartamra alakul; és miután szintén kétségen kivül áll, hogy az emlitett alapszabályok a ministerium részéről 1872. okt. 20. lettek jóváhagyva: az egylet tartama eredetileg 1872. okt. 20-tól kezdve 10 évi tartamra tekintendő megállapitottnak.

Miután továbbá, mint ez *B.* alatt kimutatva van, a módositott alapszab. 14. §. szerint az egylet tartama egyszerüen 5 évre lett leszállitva a nélkül, hogy a napra nézve, melytől kezdve ezen időtartam számitandó lészen, az eredeti alapszabályoktól eltérő ujabb intézkedés történt volna; ezzel összefüggőleg a *B.* alattiban emlitett 5 év alatt azon időtartam értendő, mely 1872. okt. 20. vette kezdetét s 1877. okt. 19-én letelt.

A *C.* alatti közgyülési határozat a dolog természete szerint oly értelemben magyarázandó, mely a módositott alapszabályokkal nem ellenkezik. Ekként annak a mondottak szerint oly értelem, mely szerint az első 5 év 1876. május utolsó napján eltelt volna, nem tulajdonitható. Ezen nap egyszerüen bejelentési határnapnak tekintendő, mely napig történt bejelentések csakis azt eredményezhették, a mi

az alapszabályok, s illetőleg a keresk. törvény értelmében ezen lépés jogi következménye lehetett.

Ezeket figyelembe véve a felperes által a fennemlitett határidő alatt bejelentett kiválás, az alapszabályok értelmében csak azt eredményezhette, hogy szövetkezeti tagsága az első öt év elteltével 1877. október 19-én megszünt.

Azonban, mielőtt ezen határnap bekövetkezett, 1877. márcz. 25-én az egylet illetőleg szövetkezet feloszlása rendeltetett el, s ezzel oly állapot állott be, melynek fenforgása mellett a ker. t. 237. §. értelmében, a kivált tagok, habár esedékessé lett üzletrészük kifizetését már nem követelhetik.

A perköltség tekintettel arra lett megszüntetve, hogy jelen peres kérdés felmerülését az alapszabályok külön magyarázatot engedő határozatlansága okozta s ekként felperes rosszhiszemü perlekedőnek nem tekinthető.

42.

Valamely magán hidépitési szerződés hatályát veszti ugyan, ha az épitész s megbizó tulajdonos közt megállapitott épitési tervezet az állammérnöki hivatal által elvettetett, annak létesitése betiltatott, s ennek folytán a vállalkozó megbizója által a munka abbahagyása utasittatott, de ez esetben az épitész által beszerzett fakészletek egyenértéke a megbizó által megtéritendő.

(1879. január 21. 1231. sz. a.)

Sz. József, H. Dinora ellen 1876. novemberben egy hidépitésre vonatkozó szerződés hatályon kivül helyezése és 591 frt ugy 85 frt fizetésére pert inditott.

Az elsőbiróság következőleg itélt: Az 1875. febr. 12. létrejött felperes által alperes részére egy hidépitését tárgyazó szerződés *(Q)* — annak kivételével, hogy egyrészt alperes a felperes által részére már átadott a hid épitésére szánt fanemüeket tulajdonául megtartandja, de azon további hozzáadással helyeztetik hatályon kivül, hogy alperes köteles 572 frt 74 krt s perkezdéstőli 6% kamatait s 80 frt perköltséget megfizetni, következő indokokból:

A *Q.* szerződés szerint köteleztetett felperes alperes részére ennek birtoka a Körös ásott medrére 1875. jun. 1-ig megállapitott terv szerint 3400 frtért hidat épiteni. Bárha azonban felperes ezen hid főrészeit ki is állitotta, ő az épitkezést nem teljesithette, mert alperes őt a *C.* a. távirat szerint az épités abbahagyására utasitotta, miután alperes a hidnak a kikötött terv szerinti épitésétől az illető kir. főmérnöki hivatal 1875. márcz. 22. kelt hivatalos meghagyása folytán (1. sz.) eltiltatott. Ehhezképest felperes a faanyagokat hosszabb időn át őriztette, végre pedig alperesnek átadta. Ezen

mirészben sem vitás tényállás alapján s azon további okból, mert alperes által a hidnak uj terv szerinti építési és felperesnek ezen építéssel leendő megbizatása helyeztetett kilátásba s mivel ez teljesedésbe nem ment, kéri felperes a szerződést hatályon kivül helyeztetni s alperest a kereseti összegekben marasztalni következő czimek alatt:

a) Alperesnek átadott fanemüek szerződés szerinti ára fejében 591 frt 46 kr. *b)* Annak az építés elhalasztása folytán szükségessé vált őriztetéseért fizetett 85 frt. *c)* Felperes uti költségei s munka mulasztása 44 frt 40 krt.

Mivel az 1. sz. okirattal kétségtelenné tétetett, hogy a hid a kikötött terv szerint fel nem épittethetett, a mennyiben az 1. sz. okiratban csak oly hid építése jelentetik ki megengedettnek, a mely a hajózást nem akadályozza; mivel az ily hid más terv s mérletek szerint épitendő; tehát a szerkezetére s árára nézve is a kérdésben forgó hidtól különböző más hid fogna lenni, a melyre tehát a 2. alatti szerződés ki nem terjed; mivel továbbá alperes, ki arra hivatkozik, hogy felperes az építés elhalasztásába beleegyezett azon kikötéssel, hogy az uj alkatu hid építése is neki fog átadatni, nem is állitja, hogy felperessel ezen uj alkatu hid építése feltételei, különösen alkatrészei, anyaga, az alkatrészek méretei s különösen az építés ára iránt meg is állapodott volna, sőt ez, mivel alperes állitása szerint ezen uj hid terve még megállapitva nincs, lehetetlen is volt; ezeknélfogva figyelembe nem vétethetett alperes azon kifogása, hogy ő felperessel azt: miszerint ez az uj alkatu hid általa történendő épitésének feltétele alatt a halasztásba feltétlenül beleegyezzék, kikötötte volna; mert az ily kikötés mint természetére nézve uj szerződés tárgya s főbb pontjai meghatározva nem levén, szerződést nem is képezhetett volna.

Ebből kifolyólag s annak figyelembe vételével, hogy a szerződés teljesitésének akadálya alperes részén szülemlett, azon álláspont volt irányadónak tekintendő s érvényesitendő, hogy a már teljesitettek által előidézett állapot fentartassék s annak egyenértéke kiegyenlittessék; egyébként a szerződés mint teljesithetlen hatályon kivül helyezendő. Az egyenérték kiegyenlitése czimén felperesnek a megitélt összegek következő okokból állapittattak meg: 1. Felperes által átadott fanemüek ára egészben csak 2544 frt 24 krban állapittatott meg: mert alperes a keresethez csatolt *B.* jegyzékben foglalt tárgyaknak, csak a 13. 14. 15. 18. tételek alattiak kivételével történt átvételét ismerte be; abból pedig, hogy alperes ezen beismerése

ilyképeni korlátozására vonatkozólag azon ténykörülményt is felhozta, hogy a kérdéses tárgyak nem fából, de vasból lettek volna kiállitandók, felperes, ki ezen tárgyakat is fából kiállitottaknak, tehát épen azon okból átadottakul veendőknek állitja, önmaga részére bizonyitást nem származtathat le; mert felperes, ki azon állitása igazolására, hogy az összes fanemüeket, tehát a 13. 14. 15. 18. alattiakat is átadta volna, más bizonyitékok hiányában csak alperes beismerésére támaszkodik, ezt egész terjedelmében köteles elfogadni. Ezen tételek összegei s felperes beismerése szerint át nem adott, az *a)* jegyzék 1. tétele alá eső egy veranda szerződésszerü ára levonásával, az alperesnek átadott fanemüek szerződésszerinti ára 2577 frt 78 krt tesz. Ebből csak 2000 frt fizettetett s 1000 frt felperes utalványára St. A. követelésévé vált s mellőzendő volt a viszonválaszban felhozott kifogás a további 1000 frt iránt; mert alperes ezen kifogását elkésetten hozta fel, de azért is, mert alperes elleniratában határozottan beismerte, hogy felperes követeléséből még csak 2000 frt törlesztetett, tehát alperesnek a viszonválaszban érvényesiteni kivánt azon kifogása, hogy a 2000 frton felül 1000 frt önállóan St.-ra ruháztatván, beszámitandó lenne, figyelembe nem jöhet, annál kevésbé, mivel alperes elleniratában ki is jelentette, hogy 2000 frt visszaadása mellett a felperestől nyert fát visszadja, — holott már elleniratában is — III. pontjában, a St.-ra ruházott követelést ugy tünteti fel, mint a 2000 frton kivül állót. Feltéve tehát, hogy a leszámitandó összegekhez még a St.-féle 1000 frt is hozzászámittathatnék, ezen esetre felperes alperestől már is 4000 frtot, tehát az egész hidkiépitésért járhatott követelésénél is többet nyert volna; holott alperes egyéb nyilatkozatai ennek bekövetkeztét kizárják. A 2000 frt leszámitása után átvett fa árából még 544 frt 44 kr marad fel, mi felperes részére megállapitandó. Felperes elutasitandó volt azon 85 frt összegre nézve, melyet az épitésben beállt késedelem folytán a birtokában levő fanemüek őrizésére adott ki, mert ezen őrzés a kezdetben beegyezésével lefolyt halasztási időszakra esik, s alperes arra magát nem kötelezte. A Pestre bár alperes felhivására, de minden kikötés nélkül tett utazás költségére csak 28 frt 40 kr állapitható meg, mert az ellen alp. nem tett kifogást. A többire nézve felp. elutasitandó volt.

A kir. tábla 1878. 2890. sz. a. az elsőbir. itéletét megváltoztatván, a perköltségek kölcsönös megszüntetésével, felperest keresetével elutasitotta, következő indokolással:

Alperes elleniratában azt állitotta, hogy felperessel abban

állapodott meg, miszerint a kormány által megállapitandó modorú hidépitését szintén felperessel fogja eszközöltetni; addig pedig az *A.* szerződés további teljesitése függőben marad; mit felperes válaszában megtagadván, alperes viszonválaszában felperest a fentebbi ügydöntő körülmény bizonyitására főesküvel kinálta meg. Felperes, ki végiratot nem adott, a főesküt sem el nem fogadta, sem vissza nem kinálta, miért is alperesnek fentirt állitása bizonyitottnak tekintendő (234. §.). Az *A.* szerződés további teljesitése ekként a felek közmegegyezésével, a kormánynak a hidépités módja iránti határozatáig függőben hagyatván, ez idő bekövetkezte előtt felperesnek a szerződéstől elállani, s annak felbontását követelni joga nincs. Hogy pedig a kormány az alperes pusztáján épitendő hid miként leendő felépitése iránt már határozott volna, felperes nem is állitotta; annálfogva felperest kereseti követelésével elutasitani stb. kellett. A perköltségek azonban kölcsönösen megszüntetendők, miután alperes meg sem kisérlette igazolni, hogy a kormánynak a hidépités iránti határozatát ily hosszu idő óta kieszközölnie nem sikerült.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletének megváltoztatásával az elsőbiróság itéletét indokolásánál fogva helybenhagyta.

43.

A fenyitő per telekkönyvi feljegyzése csakis a fenyitő biróság megkeresésére rendelhető el.

(1877. april 17. 3069. sz. a.)

M. Milicza a fennállott oraviczabányai kir. törvényszék mint telekkönyvi hatósághoz kérvényt adott be, melyben G. Döme ellen folyamatban lévő fenyitő pert annak ingatlanságaira feljegyeztetni kérte.

A törvényszék e kérelemnek helyt adott s a perfeljegyzést elrendelte.

E végzés ellen G. Döme felfolyamodván, a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi január 8. napján 384. sz. alatt hozott végzésével az elsőbiróság fentebbi végzését megváltoztatta és R. Miliczát kérelmével elutasitotta;

mert a kérvény G. Döme, illetve G. Vutskó ellen folyamatba tett bűnpernek telekkönyvi feljegyzésére van irányozva; ily feljegyzés pedig a telekkönyvi rendelet 152. §-a értelmében csak a fenyitő biróság megkeresésére rendelhető el.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebb végzését indokainál fogva helybenhagyta.

44.

Midőn az örökhagyóra oly végrendeletének, melyben valakit általános örököséül rendel, alkotása után örökség háramlik, de az ekként reája háramlott javak tekintetében intézkedését nem változtatja meg, e körülmény végrendelkező abbeli akaratának bizonyitékául tekintendő, hogy ezen utóbb reá szállott javaiban is az általa általános örökösül kirendelt egyént kivánja részesiteni; illetve az öröklési jog e javakban is az előbb kirendelt általános örököst illetendi.

(1878. okt. 29-én 9006. sz. a.)

J. Albertné született A. Berta felperesnek M. Gyula alperes ellen, néhai M. Pál végrendeletének részbeni megsemmisitése s jár. iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Özvegy J. Albertné születetett A. Berta abbeli kereseti kérelmével, hogy néhai M. Pálnak 1865. junius 29-én kelt végrendelete azon részében, mely szerint az a néhai M. Pálra néhai M. Antal után szállt örökségre vonatkozhatnék, megsemmisittessék, és hogy M. J. Gyula alperes az aradmegyei szent-mártoni 436. sz. tjkönyvben foglalt jószágból 68 hold 171 négyszög ölnyi földterületnek felperes részére leendő kiadatásában, valamint az ugyanazon területből 1875. február 10-től vagyis M. Pál halála napjától fogva holdanként 10 frttal számitandó haszonbérnek felperes részére leendő megfizetésében elmarasztaltassék, elutasittatik. A perköltség kölcsönösen megszüntetik; következő indokoknál fogva.

Jelen per eldöntésénél annak kétségtelen volta szolgált kiindulási pontul, hogy M. Pálnak 1865. évi junius 29-én kelt végrendelete azon ingatlan jószágra is vonatkozik, melynek M. Antal 1871. május 16-án kelt végrendelete szerint M. Pálnak hagyományoztatott, mert M. Pál emlitett végrendeletében vagyonának tüzetes felsorolása nélkül általános örököst nevezvén, miután ugyanis 1875. évi február 10-én történt haláláig a perbeli előadások szerint ujabb végrendeletet nem alkotott, 1865. junius 29-én kelt végrendeletét pedig vissza nem vonta, ezen végrendelet M. Pál összes vagyonáról intézkedőnek, és ezen vagyonhoz M. Antal által hagyományozott, s az aradi kir. törvényszék 8038/877. számu végzése szerint M. Pálnak tulajdonul átadott ingatlan jószág is hozzátartozónak tekintendő.

A dolog ily állásához képest azon körülmény, hogy M. Pál az 1. sz. alatt beperesitett végzés szerint reá szállott jószágot végrendeletének alkotásakor még nem birta, ezen jószágnak birtokba vételében alperest, mint M. Pál végrendeleti általános örökösét, annál kevésbé akadályozhatta, minthogy az örökséget a hátrahagyott vagyon képezvén, az nem a végrendelkezés idejében létezett, hanem

az örökhagyó halálakor ugyanőt illető mennyiség és minőség szerint jön tekintetbe.

De M. Antalnak végrendeletére való tekintettel sem lehet alperesnek a kérdéses jószágra vonatkozó öröklési jogát alaposan kétségbe vonni, mert az érintett végrendelet III. pontjában, melyre felperes keresetét fekteti, a hagyományozott vagyon elidegenitésének tilalma világosan benn foglaltatván, M. Antalnak amaz intézkedése, melyszerint, ha az ő 4 leánytestvérének négy ág szerint megjelölt utódai közül az egyik, vagy másik ágnak valamelyik tagja elhaláloznék, mindig csak az illető ágnak tagjai hivatottak az öröklésre, csak M. Antal halála előtt meghalálozott utódokra, azután pedig csak a végrendelet nélküli kimulás esetére vonatkozhatik, mi annál bizonyosabbnak tünik fel, mivel M. Antal által alkotott végrendelet idézett pontjának további tétele, melyszerint csak ha valamelyik ág minden végrendelet és maradék nélkül halna el, igényelhetnék a többi három ágbeli tagok az öröklést, a végrendelkezést egyenesen megengedi, ezen engedély pedig, miután végrendeletet nem az ág, hanem csak egyes személy szokott alkotni, minden egyes utódra, s ekkép M. Pálra is kiterjed.

Ezekhez képest, eltekintve attól, hogy az elidegenités tilalma csak hitbizomány alapitásának esetében, mely azonban a kereseti jószágra nézve fenn nem forog, birhat állandó hatálylyal, nem levén begyőzve, hogy M. Pál a vele ugyanazon ághoz tartozó alperes javára a kereseti jószágra vonatkozó szabad rendelkezési joggal nem birt volna, felperest kereseti kérelmével el kellett utasitani.

A perköltség kölcsönös megszüntetése a perrend 251. §-a értelmében a per körülményénél fogva történt.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi april 8-án 63642. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét a per érdemére vonatkozó részében helybenhagyta; ellenben a perköltségre nézve megváltoztatta, s alperest 60 frt perköltség megfizetésére kötelezte, következő indokoknál fogva.

Tekintve, hogy M. Pál 1865. évi junius 29-én alkotott, s alakilag nem kifogásolt végrendeletében alperest vagyonának részletes megjelölése nélkül általános örököséül nevezte, s ezen végintézkedésen M. Antalnak 1861. évben bekövetkezett elhunytával reája hárult javak elnyerése után sem változtatott, annálfogva kétségtelennek tekintendő azon akarat, hogy ezen utóbb a végrendelet alkotása után nyert javaiban is alperest kivánta általános örökösül tekintetni, ez okból felperes helyesen lett alaptalan keresetével elutasitva.

A mi pedig felperesnek keresete támogatásául felhozott azon állitását illeti, hogy nevezett M. Pál M. Antal után öröklött javakra nézve csakis a hitbizományi helyettesités korlátain belül volt jogositva intézkedni, birói figyelembe nem vétethetett, mivel utóbb nevezett örökhagyó altal *B.* alatt becsatolt végrendeletének tanuságaként M. Pál a nyert javak feletti rendelkezés tekintetében korlátolva nem volt.

Felperes mint feltétlen pervesztes az okozott és mérsékelten megállapitott perköltségben a p. t. rendt. 251. §-a értelmében marasztaltatott.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

45.

Ha valaki csalásra alapitott követelési joggal kérkedik, felhivási keresetnek addig nincs helye, mig a feljelentett csalás felett az illetékes büntető biróság jogérvényesen nem határozott.

(1879. évi január hó 20-án 890/78. sz. a.)

Fl. Mórnak, Fl. Lajos elleni felhivási perében a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék 1878. évi julius hó 29-én 57829. sz. a. következő végzést hozott:

Felhivott Fl. Alajos tartozik a felhivó Fl. Mórral fennállott kereskedelmi egyesülése alapján, felhivó irányában állitólag 200,000 frt erejéig érvényesithető követelése tekintetében, ezen végzés vételétől számitott 45 nap alatt keresetét ezen kir. törvényszék előtt meginditani, ellenkező esetben állitólagos követelése felhivó ujabb kérelmére a prts 517. §-a értelmében örökre érvénytelennek fog nyilvánittatni.

Indokok. Tekintve, hogy felhivott az *A.* alattiban azt állitja (tehát kérkedik azzal), hogy felhivó neki 200,000 frttal tartozik;

tekintve, hogy azon kérdés: vajon felhivottnak van-e felhivó ellenében követelési joga, és hogy ezen ügy a büntető biróság jogérvényes határozata előtt eldönthető-e, vagy nem, csak a kereset beadása után, a kifejlődő per alapján dönthető el, ennélfogva felhivott a prts 516. §-a alapján a prts 517. §-ában foglalt jogkövetkezmények terhe mellett, keresetének záros határidő alatti beadására volt kötelezendő.

Alperesnek közbetett felebbezése folytán a budapesti m. kir. itélő tábla 1878. évi október hó 8-án 3628. sz. alatt következő végzést hozott:

Az elsőbiróság végzésének megváltoztatásával ezen felhivási ügynek érdemleges elintézése mindaddig, mig felhivó vagy felhivott a jogérvényes büntetőbirósági határozatot be nem mutatja, felfüggesztetik.

Indokok. Felhivott a felhivó elleni állitólagos 200,000 frt követelését az *A.* alatti okmány tartalma szerint is felhivónak csalást képező eljárására alapitja, mely csalás kideritéséig állitólagos követelési jogának megállapithatása végett az illetékes büntetőbiróságnál a szükséges lépéseket már meg is tette.

Minthogy pedig a fenforgó csalásra alapitott követelési jog iránt a polgári biró előtt szabatos kereset, mindaddig, mig a feljelentett csalás felett az illetékes büntetőbiróság jogérvényesen nem határozott, meg nem indítható, ennélfogva felhivottnak utolsó perbeszédében előterjesztett kérelméhez képest az ügynek érdemleges elintézését a fent emlitett időpontig felfüggeszteni kellett.

Felperesnek felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1879. évi január 20-án 890/878. sz. a. következőleg végzett:

A budapesti kir. itélőtábla végzése, indokolásánál fogva helybenhagyatik.

46.

1. A váltóbirtokos rosszhiszeműsége az adós által bebizonyitandó.
2. A váltóforgatmányos jóhiszeműségére elődjének rosszhiszeműségének semmi befolyása nincs.

(1878. évi november hó 18-án 908. sz. a.)

S. Simonnak, H. János elleni 254 frt iránti perében a budapesti m. kir. kereskedelmi és váltótörvényszék következő itéletet hozott:

Az 1878. évi julius 10-én 53156. sz. a. hozott sommás végzés hatályának fentartása mellett tartozik alperes a Váczon 1877. évi deczember 12-én 1000 frtról, illetve 100 frt, illetve 54 frtról kiállitott váltók alapján mint elfogadó a kereseti 254 frtnyi váltóösszeget, ennek 100 frt után 1878. évi april 1-től 180 frt után 1878. évi junius 1-től, 54 frt után pedig 1878. évi julius hó 1-től járó 6% kamatát megfizetni.

Indokok. Alperes a kereseti váltókon lévő aláirásának valódiságát beismerte s azon alapon kérte sommás végzés hatályon kivüli helyezését, hogy a váltók értéke tekintetében felperes jogelődje Br. József által állitólag megcsalatott.

Ezen kifogás azonban felperes ellenében nem érvényesithető,

mert felperes harmadik személy, rosszhiszemüsége pedig nem igazoltatott; mert az e tekintetben felhivott azon körülmény, hogy felperes vagyontalan, Br. Józsefnek ügynöke, s hogy alperest Br. József a váltók visszaadásával megkinálta, ha igazoltatnék is, még magában véve felperes rosszhiszemüségét meg nem állapitaná, mivel mindezek felperesnek az alperesen állitólag elkövetett csalásbani részességét nem bizonyitják.

Mit sem bizonyit erre nézve alperesnek a büntetőbirósághoz beadott feljelentése, mert a panasz magában véve a bünösség tekintetében jelentőséggel nem bir.

Az előadottak alapján tehát alperes kifogásait elvetni és a sommás végzést hatályban fentartani kellett.

Alperesnek felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi október hó 21-én 2700. szám alatt következőleg itélt:

Az elsőbiróság itélete az abban foglalt indokoknál fogva helybenhagyatik.

Alperesnek további felebbezése folytán a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi november hó 18-án 906. szám alatt következő itéletet hozott:

A másodbirói itélet indokaiból helybenhagyatik.

47.

Valamely nyomtatvány kiállitási költsége megtéritésének kérdésénél a beperesitett fél mint állitólagos megrendelő határozott tagadása ellenében, azon döntő körülményt, hogy a megrendelést ki teljesitette, a nyomdász tartozik bebizonyitani.

(1879. január 29-én 37. sz. a.)

W. F. S. budapesti nyomdász czég, dr. S. József ellen 223 frt 45 kr fizetésére pert inditott, melyben az elsőbiróság alperest 155 frt 45 krban feltétlenül, ha pedig felperes póteskiit tesz arra: hogy a hitelesitett könyvkivonat két utolsó tétele, ugy a mennyiségre, mint jogczimre nézve teljes és való, akkor azonfelül még 78 frt fizetésében marasztalta el.

Mert alperes tagadásba vette, hogy a kereseti ·/. számlában foglalt munkálatokat felperesnél megrendelte, hogy azok felperes által az ő számára készittettek, s hogy azokat ő felperestől átvette volna. Egyuttal a kereseti összeg nagyságát is kifogásolta. Ezen tagadás folytán tanukra történt hivatkozás, kik mint minden kifogás nélküliek egybehangzólag felperes azon állitását teljesen beigazolták: hogy a számla első tétele, vagyis az, hogy a kereseti munka

nyomtatását alperes a felp. czégnél, és pedig előre kikötött s meghatározott díjért megrendelte, az részére elkészittetett, és miután a *D.* alatti alperesileg nem kifogásolt okmánynyal felperes azt is teljesen igazolta, hogy a nyomtatott példányokat alperes át is vette, ennélfogva a nyomtatási költségben, vagyis 155 frt 45 krban alperest feltétlenül, a többiben pedig póteskü letétele esetén marasztalni kellett; mert a könyvkivonat két utolsó tételére, azok valódiságát, felperes részint az ·/. hitelesitett könyvkivonattal, részint R. Frigyes tanuja vallomásával fél próba erejéig mindenesetre beigazolta.

A kir. tábla 1878. november 12. 3114. sz. a. következő itéletet hozott:

Az eljáró biróság itélete, tekintve, hogy felperes mint bej. kereskedő az ·/. a. könyvkivonaton látható hitelesités szerint szabályszerüen vezetett, és alperes által ez irányban meg sem támadott könyvkivonata első tételére nézve, a kihallgatott s bár részben aggályos, de a jelen per egyéb körülményeinél fogva, mindenesetre kiegészitő bizonyitékul elfogadható tanuk vallomásával teljes bizonyitékot állitott helyre, egyebekben annak indokolásánál fogva helybenhagyatik.

A legfőbb itélőszék mindkét alsóbir. itélet megváltoztatásával felperest keresetével egészben feltétlenül elutasitotta s 29 frt perköltség fizetésére kötelezte;

Indokok: Alperes határozott tagadása ellenében, azon döntő körülményt, hogy a nyomtatást alperes rendelte meg, felperes tartozott bebizonyitani.

Ennek bebizonyitására felperes tanukra hivatkozott. Egyik tanuja W. Emil világosan azt vallja, hogy alperes a nyomtatást a kézirat átadásakor közvetlenül nem rendelte meg, hanem hogy neki alperes ebbeli üzenetét R. Frigyes hozta.

Most emlitett R. F. pedig, ki szintén mint felperesi tanu lett kihallgatva, azt vallja, hogy alperestől a megrendelésre megbizást kapott, és hogy ekként mint alperes megbizottja rendelte meg a nyomtatást.

Miután ezen utóbbi tanu maga mellett nem bizonyithat, hogy milyen minőségben tette a megrendelést, és különösen, hogy a megrendelést alperes nevében, ezt következőleg tehette; miután továbbá W. fenemlitett tanuvallomása szerint is a megrendelés R. által eszközöltetett, a szóban levő döntő körülmény a kihallgatott tanuk által bebizonyitottnak nem vehető.

Ide járul, hogy a *D.* a. okmány szerint alperes az 1160 pél-

dányt nem felperestől, hanem R. Fr. mint kiadójától vette át, s hogy ekként, főleg, ha a *C.* s 2. sz. alatti levelek tartalma is figyelembe vétetik, ezen okmány által sem támogattatik azon felperesi állitás, hogy a nyomtatást alperes rendelte meg.

48.

A mennyiben a viszonkereset törvényes kellékekkel bir, annak hely adandó még az esetben is, ha felperes keresetével elutasittatik.

(1878. évi november hó 18-án 724. sz. a.)

Fr. Adolf felperesnek, H. Mór alperes ellen 760 frt iránti perében a budapesti kir. kereskedelmi és váltótörvényszék következő itéletet hozett:

Felperes keresetétől elmozdittatik.

Köteles továbbá felperes alperes részére 84 frt 89 kr visszkereseti összeget, ugyancsak a fentebb kitett idő alatt és jogkedvezmény terhe mellett megfizetni.

Indokok: A peres felek között létrejött kérdéses bizományi ügylet a felperes által valódiság tekintetében kétségbe nem vont ·//. alatti levél kiállitása által lett perfectté téve.

A peres felek jogai és kötelezettségeire nézve tehát egyedül ezen irásbeli szerződés lévén irányadó, az ezt megelőzött alkudozások és állitólagos szóbeli megállapodások ezzel szemben figyelembe egyáltalában nem vétethetnek.

Tekintve pedig, hogy felperes a ·//. alatti okmány szerint világosan arra kötelezte magát, miszerint az általa eladandó minden egyes öl fa vételárát az eladás után azonnal átszolgáltatja alperesnek;

tekintve továbbá, hogy felperes maga beismerte, miszerint a szerződésben kikötött eme feltételnek eleget nem tett, a mennyiben a közte és alperes között legutoljára történt összeszámolás alkalmával az általa eladott fa 144 frt 39 kr vételárából csak 60 frtot adott át alperesnek; s tekintve e szerint, hogy felperes ezen ténye által a szerződést önmaga szegte meg, alperes azt felbontottnak tekinteni jogosult volt: felperes az ép önmaga által megszegett ezen szerződésből kifolyólag alperes ellenében annál kevésbé jogosult kártalanitást követelni, mert abban arról, hogy a peres felek közti kérdéses ügylet egy évi időtartamra köttetett volna, egy szó sem foglaltatik.

A mi ellenben az alperesi viszonkövetelést illeti, miután felperes önmaga beismerte, hogy az általa eladott fa vételárából 73 frt 39 krnyi összeget alperesnek át nem adott: miután továbbá azon

állitását, hogy a viszonkövetelésbe tett 84 frt 89 krból 11 frt 50 kr üzleti czimén javára levonandó, alperes tagadása ellenében nem bizonyitotta, sőt alperes azon állitását, hogy ezen levonás az összeszámolás alkalmával már megtörtént, kétségbe nem vonta; s miután végre felperesnek a keresk. törv. 374. §-ára alapitott abbeli érvelése, hogy őt az általa állitólag hitelbe eladott fa vételáráért egyenes adósként felelősség nem terheli, birói figyelembe nem vehető azért, mert alperes tagadása ellenében azt, hogy ez őt hitelbeadásra feljogositotta volna, mivel sem igazolta, de sőt annak ellenkezője magából a ·//. alatti okmányból tünik ki, mely szerint t. i. felperes az általa eladandó fa vételárát alperesnek az eladás után azonnal átadni kötelezte magát: felperest az ekként valódi és fenállónak bizonyult visszkereseti egész követelésben marasztalni kellett.

Felperesnek felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi julius 8-án 2025. sz. alatt következő itéletet hozott:

Az eljáró királyi törvényszék fentebbi keletü és számu itélete, annak indokolásánál fogva helybenhagyatik.

Felperesnek ujabbi felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1878. évi november hó 18-án 724. sz. a. következő itéletet hozott:

A kir. itélő tábla itélete, az abban felhivott indokoknál fogva, helybenhagyatik.

49.

Az árkülönbözet meghatározásánál mérvadó nem lehet, hogy valaki hasonló áru után mennyit nyert, hanem a piaczi vagy tőzsdei árral biró áruknál csak azon különbözet állapitandó meg, mely a teljesités helyén s idejében, a szerződési és piaczi vagy tőzsdei ár között mutatkozik.

(1879. február 5. 48. sz. a.)

R. Zsigmond, Schv. Samu ellen 82 frt vételelőleg s árkülönbözet fizetésre az egri járás- mint keresk. biróságnál pert inditott.

A jbiróság 1878. május 31. 5447. sz. a. alperest a keresetben elmarasztalta az esetre, ha felperes fő- és becslő esküt tesz arra: hogy alperes részére nem 33 mázsa 65 kiló, hanem csak 24 mázsa árpát szállitott s ezen 24 mázsa árpán mázsánként 1 frt nyeresége volt.

Mert a kihallgatott tanuk bizonytalan vallomása semmi bizonyitékot nem nyujtván, egyéb bizonyiték hiányában az alperes által kinált s felp. által elfogadott főesküt, s ezenfelül a becslő esküt felperesnek oda itélni stb. kellett.

A kir. tábla 1878. okt. 15. 3411. sz. a. itéletével az elsőbiró-

ságit az 56 frt elólegre nézve indokaiból helybenhagyta, a többiben megváltoztatta s felperest 26 frt árkülönbözet iránti keresetével elutasitotta s a perköltséget a főesküneк felperes általi letétele esetére kölcsönösen megszüntette, ellenkező esetben felperest 18 frt perbeli s felebbezési költségben marasztalta;

mert az árkülönbözet nem tanuk, illetőleg becslőeskü által, hanem tőzsdei árjegyzékkel bizonyitandó.

A legfőbb itélőszék következőleg határozott:

A kir. tábla itélete az 56 frt előlegre s perköltségre nézve felhivott s felhozott indokaiból, a 26 frt árkülönbözetre nézve pedig azért hagyatik helyben

mert az árkülönbözet meghatározására nem lehet mérvadó, hogy felperes vagy más valaki hasonló áru után mennyit nyert, hanem a keresk. törvény értelmében oly áruknál, melyek piaczi vagy tőzsdei árral birnak, azon különbözet állapitandó meg, mely a teljesités helyén és idejében, a szerződési s piaczi, illetőleg tőzsdei ár közt mutatkozik, mely irányában azonban felperes bizonyitékot nem szolgáltatott.

50.

A behajthatóság tekintetéből kétessé vált követelések nem tekintethetnek oly vagyonnak, mely a hitelzők kielégitésére biztos alapul szolgál, miért is ilyen követelések a csődnyitás körüli kérdés megbirálásakor alperes aktiv vagyonának nem vehetők.

(1879. január 13. 6. sz. a.)

Tr. F. és Ep. M. felpereseknek F. István alperes elleni csődnyitás iránti perében a budapesti kir. keresk. és váltótörvényszék 1878. évi szeptember hó 2-án 67432. sz. a. következőleg itélt: Felperesek azon kérelmükkel, hogy alperes ellen a csődület elrendeltessék, elutasittatnak.

Indokok. Alperes felpereseknek azon állitását, hogy ingóságait ismeretlen helyre elszállittatja, felperesek ezt, valamint azt, hogy az alperes ellen elrendelt végrehajtás átalában s különösen mily összeg erejéig és mennyi értékü alapra foganatosittatott, nem igazolták, tekintve továbbá, hogy az alperes által hallgatag beismert azon körülményből, hogy ellene több rendbeli per indittatott, hogy ingatlan vagyonát a terhek átvétele mellett fiának adta el, fizetési tehetetlenség kitüntetésére nem elegendő a csődtörvény, midőn a csőd nyitását az adós hitelezői kérik, az csak az általuk szolgáltatandó azon bizonyiték alapján rendelhető el, hogy az adós tartozásainak eleget tenni nem képes, mindezeknél fogva felpereseket igazolatlan keresetükkel elutasitani stb. kellett.

Panaszlónak felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi október hó 9-én 3891. sz. a. következő itéletet hozott: Az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával F. István ellen a csőd elrendeltetik s a további törvényes intézkedések megtételére a kir. tszék utasittatik. Indokok: Panaszlott panaszlók követelését valódinak beismervén, a fizetési tehetetlenséget alaposan gyanittató s panaszlók által felhozott adatokat az által kivánta megerőtleniteni, hogy cselekvő és szenvedő vagyoni állapotát akkép mutatta ki, hogy tartozása 11407 frtra rug, vagyona pedig 29576 frt cselekvő követelésekből áll. Tekintve azonban, hogy a cselekvő követelések fennállásának igazolása végett 1—17. sz. a. csatolt okmányokból kitünik, hogy a régebben lejárt követelések egyátalában peresekké váltak s az elrendelt végrehajtások daczára is ez ideig be nem folytak; tekintve továbbá, hogy a 3., 4. és 15. alatti követelések nem is panaszlottat, hanem ifju F. Istvánt illetik; tekintve, hogy a 6. pont alatti F. János-féle követelés a *b*) czim alatt csatolt okmányok szerint nem 12,000 frt, hanem csak 2000 frtra rug, hogy P. István elleni 72 frt gróf Sz. csődtömege ellen 10,000 frt, P. Fodor ellen 105 frt iránti követelésekre vonatkozó eredeti kötvények fel nem mutattattak; tekintve végre, hogy Á. Lajos, ki a 10., 11., 12. számu okiratok szerint 1200, 300 frt és 615 frttal tartozik és gróf Sz., ki ellenében a kötelezettséget tanusitható eredeti okmány csatolása nélkül 10,009 frt számittatott fel, csőd alatt állanak, ezen behajthatóság tekintetéből kétessé vált követelések nem tekintethetnek oly vagyonnak, mely a hitelezők kielégitésére biztos alapul szolgáljon, ez okból stb. panaszlott mint fizetésképtelen ellen a csődöt elrendelni kellett.

Panaszlottnak ujabbi felebbezése folytán a legfőbb itélőszék 1878. évi január 13. 6. sz. a. a táblai itéletet erősitette meg.

51.

A határőrvidéken mai napig érvényben levő 1781. évi általános osztrák polgári perrendtartás szabályai értelmében, a végrehajtási becslést elrendelő végzésben a határnap, melyre a becslés foganatositása kitüzetett, megjelelendő, ugy a becslésnél alkalmazandó szakértők megnevezendők.

(1879. január 28. 23. sz. a.)

E. Gusztáv D'É. József s Rozália ellen végrehajtást tétetett folyamatba, melyben a becslés eszközöltetvén, a biztosul kiküldött tszéki biró arról a karansebesi tszéknek jelentését beadta s a becslési jkönyvet bemutatta, melyet nevezett tszék tudomásul vett.

A budapesti kir. tábla, alperesek felfolyamodására 1878.

szeptember 14. 3036. sz. a. az elsőbirósági végzést helybenhagyta; tekintve: hogy a felfolyamodásban foglalt azon panasz: hogy a becslés nem a helyszinén foganatosittatott volna, s hogy az egyik becsüs aggkoránál fogva, a másik pedig azért, mivel kellő szakértelemmel nem bir, alkalmas becsüsöknek el nem fogadhatók, a becslési jegyzőkönyv tartalma s a kiküldött tszéki biró nyilatkozata szerint, alaptalannak mutatkozik.

Alperesek további felebbezésére,

A legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

Tekintve, hogy a jelen eset elbirálására alkalmazandó 1781. évi ált. osztrák polg. perr. 189. §-a értelmében a végrehajtási becslést elrendelő végzésben a határnap, melyre a becslés foganatositása kitüzetett, megjelelendő, ugy a becslésnél alkalmazandó szakértők is megnevezendők;

tekintve, hogy az 1876. jul. 13. 1234. sz. a. hozott végzéssel ennek megfelelve nem lett, s hogy a kiküldött birósági tag által utólag sem a becslés foganatositására kitüzött határnapról, sem pedig a kinevezett szakértőkről, kik ellen a hivatkozott perrend 191. §. szerint kifogással élhetnek, a felek előzetesen nem értesittettek; és ekként a felülvizsgálatot kérőnek meg nem jelenése a becslési eljárásnál, mulasztásául fel nem róható;

tekintve végre, hogy a mondottak szerint a hivatolt perrendtartás lényeges rendelkezései lettek figyelmen kivül hagyva:

a rendkivüli felülvizsgálati kérelemnek hely adatik, az 1876. jul. 13. 1234. sz. a. végzés, s az azt követő egész eljárás megsemmisittetik s az eljáró tszék oda utasittatik: miszerint a törvény fentérintett rendelkezéseinek megfelelően járjon el.

52.

A magyar polgári magánjog visszaállitása után a kath. főpapok végrendelkezési képességére nézve ismét a Kolonits-féle egyezmény szolgálván irányadóul, annak értelmében a főpapok szerzeményi javainak $^1/_3$ része törvényes örökrész czimen a kir. fiscust illeti, s erről azok kir. engedély, jóváhagyás nélkül érvényesen nem rendelkezhetnek különben a végrendeletüknek $^2/_3$-részén tul terjedő rendelkező része félreteendő; azontul azonban a fiscus öröködési joga nem terjedvén, habár a végrendelet, külkellékek hiánya miatt egészben semmis lenne is.

(1879. febr. 18-án 13716. sz. a.)

A m. k. kincstár képviselve a kincstári jogügyek igazgatósága által, néhai P. Sz. József nagyváradi g. e. püspök végrendeleti örökösei s hagyományosai, u. m. a káptalan prépostjai B. Miklós, P. Sz. Irén, B. Josefa, P. Jánosné, P. Sz. Berta, több kegyes alapitvány

kezelői stb. stb. ellen, fent nevezett püspök 1873. évben kelt végrendeletének érvénytelenitése s a fiscus öröködési jogának megállapitása iránt 1876. évben a n.-váradi tszék előtt pert inditott.

A tszék 1877. okt. 23. 15574. sz. a. itéletével kérdéses végrendeletet az elhalt püspök szerzeményi javai tekintetében, bel- és külkellékek hiányából érvénytelennek kimondotta s a fiscus törv. öröklési jogát, a hagyatéki terhek levonása után fenmaradó püspöki szerzeményi javak 1/8-részére megállapitotta, de a n.-váradi szőlőre vonatkozó keresetével elutasitotta s a perköltségeket kölcsönösen megszüntette, alperesi ügyvéd R. József diját saját fele irányában 160 frtra határozván meg, következő indokokból:

1. Az id. törv. szab. I. R. 1. §-a a magyar polg. anyagi törvényeket visszaállitván, ezek a főpapok szerzeményi javai 1/8 részére a fiscus öröklési jogát biztositják, s minthogy a k. jogügyek igazgatósága tényleg fennálló müködésével a fiscus jogkörét tölti be: annálfogva alpereseknek a kereset czime s perelhetőség e. kifogását elvetni s felperesnek a fiscus képviseletében perelhetőségét megállapitani kellett.

2. Az elhalt püspök hagyatéka tárgyalásakor öröklési igényeivel perre utasitott k. jogügyek igazgatósága keresetét az 1715: 16. tczikkre alapitván, e szerint a magyar főpapok szerzeményeik feletti szabad rendelkezhetés tekintetéből, kir. jóváhagyást eszközölni kötelesek, különben a Kolonics-féle egyezményt végintézkedésöknél alkalmazni tartoznak. Minthogy pedig alperesek a persorán beismerték, hogy a néhai püspök végrendeletét kir. jóváhagyás nélkül tette s abban összes szerzeményeiről intézkedett, s ezzel a Kolonics-féle egyezményt megszegte, minthogy végre alperesek azt, hogy a szőlő kivételével a többi vagyon szerzeményi, felperes belkellékek hiányából végrendelet érvénytelenitésére irányzott keresetének annálinkább helytadni kellett, mert alperesek által a szabad rendelkezhetés indokolásául felhozott concordatum Magyarországban törvényhozásilag soha el nem fogadtatott, következőleg mint törvény fenforgó esetben nem alkalmazható; a fennálló 1715: 16. tcz. ellenére tehát a néhai püspök által oly vagyonról tett végrendelet, melyről törvény szerint nem rendelkezhetett, belkellékek hiányából érvénytelenitendő volt.

3. Felperes kincstár törvényileg öröklésre hivatott fél levén, a végrendeletet külkellékek hiányából is jogosult megtámadni; tekintve, hogy alperesek beismerték, mit a végrendelet megtekintése is igazol, hogy az a törvény kivánta együttes jelenlétü tanuk aláirását s igy az ünnepélyes végrendelet minőségét nélkülözi, bárha a végrendelet

egész terjedelmében az elhunyt által iratott s aláiratott, azon alperesi kifogás ellenére, hogy a végrendelet keletkeztekor Nagyváradon cholerajárvány volt, s hogy e miatt az kiváltságos minőséggel bir, érvénytelen külkellékek hiányából, mert a sajátkezü irás s aláirás az elhunytnak irásba foglalt szándékát, de nem végakaratát tünteti ki; azon körülményt pedig, hogy a püspök cholerában halt volna meg s a végrendelet keletkezése s annak elhunyta közt Nagyváradon oly nagymérvü cholera volt, mely a végr. tanuk alkalmazását gátolta volna, s ennélfogva kiváltságos végrendelet esete forogna fenn, alperesek nem igazolták; azon alperesi állitást pedig, hogy a püspöki utód, mint az egyházmegyei alapitványok főfelügyelője is perbe lett volna idézendő, megczáfolja ama perbeli körülmény, hogy az egyházmegyei alapitványokat kezelő káptalan perbe vonatott; a pusztán felügyeleti jogot gyakorló püspöki utód beidéztetése tehát fölösleges volt.

4. A n.-váradi szőlőre mint szerzeményi vagyonra irányzott keresetével felperes elutasitandó volt, mert alperesek azt, hogy ezen szőlő szerzeményi, megtagadván, felperes kötelességében állott igazolni, hogy az nem öröklött vagyon, mit meg sem kisérlett.

Ezek szerint az öröklött szőlőre nézve érintetlenül marad, a püspöki szerzemények tekintetében pedig bel- s külkellékek hiányából érvénytelennek kimondott végrendelet helyett, a szerzeményekben előállott törvényes öröködés felperes kincstár javára $^1/_3$ részben akkép volt szabályczandó. stb. stb.

A budapesti kir. tábla 1878. apr. 7. 71267/1877. sz. a. az elsőbiróság itéletét megváltoztatván, felperest keresetével elutasitotta, s a perköltségeket kölcsönösen megszüntette.

Mert az ideigl. törv. szab. 1. §. szerint honi törvényeink csak a jelzett szabályok által megállapitott megszoritásokkal állittattak vissza; de az örökösödést ujonnan rendező ama szabályok 10., 11., 12., 18. §§. rendeleténél fogva, a kir. fiscus örökösödése csak azon esetre lett fentartva, ha az örökhagyónak a törvényes örökösödésre hivatott oldalági rokonai nincsenek.

Minélfogva minthogy az idézett intézkedés általános rendelkezést képez, s a főpapok utáni örökösödés tekintetében kivételt az ideigl. törv. szabályok nem tesznek, de az örökhagyónak felperesileg beperesitett végrendeletében, valamint az alperesileg beperesitett tárgyalási jkönyvben, az örökhagyó után maradt számos oldalági örökösök vannak elsorolva, kik a fentebbiek szerint felperes fiscust a törvényes örökösödésben megelőzik, felperes fiscus törv. öröködési

igénye fenforogni nem tekintethetvén, az az örökhagyó által tett végrendelet megtámadására jogosultnak nem vétethetik. A miért is felperest kereshetőség hiányából keresetétől elmozditani kellett.

A kir. tábla itélete e. semm. panaszt adatott be.

A semmitőszék azt 1878. decz. 3-án elvetette, mert az, vajon az örökösödést tárgyazó anyagi törvény helyesen lett-e alkalmazva, és felp. kincstárt jelen esetben a törvényes örököd‌ési jog megilleti-e s annak érvényesitésére jogositva van-e vagy sem? alaki jogkérdést nem képezvén, annak elbirálása az ügy érdemének felülvizsgálatát feltételezi.

A legfőbb itélőszék az ügyérdemre nézve részben mindkét alsóbir. itéletet megváltoztatta és néhai P. Sz. J. püspök 1873. junius 11. kelt végrendeletét az összes püspöki szerzeményi javak 1/3 részére nézve félretettnek kimondotta, és a hagyatéki vagyonára találtató összes szerzeményi javak ezen 1/3-dára nézve, a kir. fiscus részére ez örökösödési jogot megitélte, egyebekben felperest elutasitotta, a perköltségek kölcsönös megszüntetésével.

Indokok: Az ideigl. törv. szab. I. 1. §. által a magyar polg. anyagi törvények visszaállittatván; ennek folytán a katholikus főpapok végrendelkezési képességére nézve az 1715: 16. tczikk s az ebben megerősitett Kolonicsi egyezmény határozottan irányadók, s a hivatkozott törvényk. szab. 7. 18. §§. által, ezen a végrendelkezési képességet megszoritó különleges törvény megszüntetve nem lett. Minthogy a hivatkozott egyezmény 4. p. szerint, a főpapok szerzeményi javainak 1/3-da a kir. fiscust illeti törvényes örökrész czimén, és kir. jóváhagyás nélkül örökhagyó ezen 1/3-ról nem rendelkezhetett: a megtámadott végrendeletet ezen 1/3-ra nézve félretenni kellett, és minthogy felp. fiscus örököd‌ési joga ezen 1/3-don tul nem terjed, ő irányában a végrendelet a további 2/3-ra vonatkozólag érvényes levén, a végrendelet egészbeni megsemmisitése iránti kérelme elutasitandó volt.

Ugyszintén mellőztetett azon kérdés is: hogy a végrendelet az érvényéhez szükséges külkellékekkel bir-e? mivel a fiscus fenebbi örökösödési joga egyharmadon tul még azon esetben sem terjedne, ha a végrendelet egészben semmis volna külkellékeinek hiánya miatt.

A hivatkozott egyezmény és törvényczikk rendelkezései szerint a fiscus örököd‌ési joga csak a szerzeményi javak 1/3-dára terjedvén ki: azt ily módon kellett megállapitani. Minthogy azonban sem a keresetlevélben, sem a persorán ezen vagyon közelebbről felsorolva nem lett, s az örökösök a viszonválaszban ugyan a n.-váradi szőlőt

mint öröklött vagyont emlitették fel, de ezt felp. tagadásával szemben nem igazolták, de különben is a szerzeményi vagyon miségének s mennyiségének megállapitása jelen per tárgyát nem is képezte s igy megvitatva sem lett; a n.-váradi szőlő iránti intézkedés mellőzendő volt.

53.

Osztályujitási pernek csak abban az esetben van helye, ha az osztozó felek szándékán és feltételein kivül egyes részletek mennyiségére és minőségére nézve fordultak elő tévedések; ha tehát egyes földek becsértéke bármely czélból a felek közös megállapodásánál fogva lett a valódinál többre vagy kevesebbre megállapitva, e tény osztályigazitási per alapjául nem szolgálhat.

(1878. szept. 24. 7832. sz. a.)

O. Gyuláné O. Ottilia felperesnek, B. Lászlóné s társai alpereseк ellen 8918 frt 20 kr osztályjutalék pótlási összeg s járulékai iránt inditott perében, az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi april 2-án 65638. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét helybenhagyta:

mert azon kérdés, van-e osztályigazitásnak helye azon alapon, melyen az kéretett, elbirálható nem volt; mert továbbá felperesek sem azt, hogy az urbéri törvényszék által kiállitott és az osztálytervezet elkészitésénél használt kimutatás szabálytalan, vagy hamis lett volna, nem állitván, sem azt, hogy ezen kimutatásban foglalt birtok időközi szerzeményei által nyert volna, nem állitotta, sem azt, hogy az ezen kimutatásban foglalt birtok időközi szerzeményei által nyert volna szaporulatot, nem igazolta; mert végre a becslő eskü, annak tekintetbe vétele mellett, hogy felperes az általa követelt felszerelés létezését és miségét nem bizonyitotta, és igy e részbeni követelését kétségen kivülivé nem tette, a p. t. rendt. 237. §-a értelmében elsőbiróságilag helyesen mellőztetett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

A budapesti kir. itélő táblának itélete helybenhagyatik:

mert felperes jelen osztályigazitási pere folyamában tartozott volna az 1729. 36. tczikk értelmében bebizonyitani azt, hogy az osztozó felek szándékán és feltételein kivül, egyes felek minőségére és részletére nézve tévedések forogtak fenn, melyek ily per utján kijavitandók, de azt felperes nem tette, hanem egyenesen állitá, hogy az örökösödési illeték leszállitása, tehát a kincstár megröviditése czéljából, és e szerint nem a felek szándékán és feltételein kivül az

osztály alá vett földek becsértéke csekélyebbre tétetett a valónál, s hogy felperes holdszám szerint kisebb birtokot nyervén, osztályos felei, kik nagyobb földbirtokot kaptak osztályrészükbe, lényeges előnyben részesültek.

Felperes állitása e szerint az, hogy az osztály alapjául vett becsértékek szinlegesek, és az arra fektetett osztályrészek viszonlagosan is téves számitáson alapulnak, de ezen állitásainak egyikét sem bizonyitotta. Nem a szinlegességet, mert a kihallgatott tanuk vallomásai nem képeznek perrendszerü bizonyitékot arra nézve, hogy az egyes osztályokba jutott földek valóságos értéke 1861. évben P. Ferencz hagyatékának tettleges felosztásakor nem az *A.* és 2. szám alatti okmányokban megjelölt becsértéket képviselték, valamint nem bizonyitá a tévedést sem, mert ezen becsü felperesi megbizott B. Gábor részéről 2. sz. szerint a különféle jószágrészek becsértékét teljesen felvilágositva ajánlá fel alapul vétetni, a mint azok felperes megbizottjának ajánlata szerint is állapittattak meg, későbbi áremelkedések pedig egyátalában tekintetbe nem jöhetnek.

A felszerelvények iránti keresetével elutasitandó felperes, mert nem igazolta azt, hogy a k—i birtok egyáltalában ilyennel el lett volna látva, a legenyei birtokrészt illetőleg pedig azért, mivel egyáltalán semmivel sincs bizonyitva, hogy az osztály 1100 □ ölet vettek volna fel a számitás alapjául.

54.

1. A gyermektartási kötelezettségnek, mint esetleg a gyermektartás idejének megállapitása végett inditott perben a keresztlevél bemutatása mellőzhetlenül szükséges lévén, ha a fél sommás perben azt bemutatni elmulasztja, e hiányra a biró által figyelmeztetendő.

2. A gyermektartás kötelezettségének megállapitására nemcsak a fogamzás időszaka alatt történt közösülésnek, hanem annak bebizonyitása is megkivántatik, hogy az anya ez időszak alatt mással nem közösült.

(1878. april 10-én 61234. sz. a.)

B. Mari felperesnek M. Ferencz alperes ellen 50 frt gyermektartási dij és járulékai iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Ha felperes leteszi a póteskűt arra nézve, hogy gyermeke születését megelőző hét hónapnál kevesebb, és 10 hónapnál további időtartam alatt más egyénnel nem közösült csak alperessel, ugy köteles alperes felperesnek jelen itélet itélvénynyé váltától 8 nap alatt, a kereset beadásától 1876. márcz. 1-től gyermeke keresetképessé lételéig évenként 50 frt tartásdijt végrehajtás terhe alatt megfizetni;

mert felperes kereseti állitásai alperesnek a biróság előtt tett azon beismerése által, hogy felperessel bensőbb viszonyban áll, félpróba erőre emeltetvén, kiegészitésére a póteskü felperesnek megitélendő, s annak le vagy le nem tételétől alperesnek az általa összegre nézve nem kifogásolt gyermektartási dijban elmarasztalása, vagy esetleg felperesnek keresetéveli elmozditása feltételezendő volt.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi april 10-én 61284. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg végzett:

Az alsóbiróságok itéletei feloldatnak, és az ügy tárgyalásának az alább kifejlett irányban kiegészitése s a kifejlendőkhez képest uj itélet hozatala elrendeltetik:

mert azon körülmény, hogy felperesnek gyermeke mikor és hol született, és mi névre kereszteltetett, sem a jegyzőkönyvileg felvett keresetlevélben, sem a tárgyalásnál kitüntetve nem lett, és felperes a keresztelőlevélnek bemutatására az eljáró biróság által a p. t. rendt. 117. §-ához képest nem volt figyelmeztetve, holott ama körülménynek tisztábahozatala mind az apaság kérdésének elhatározásánál, mind esetleg a gyermektartás idejének megállapitásánál lényegesen szükséges. Továbbá felperes arra nézve is ajánlotta a főesküt, hogy ő addig mig alperes hozzájárt, nemileg nem közösült mással. E tekintetben annak tisztábahozatala is kivántatik, hogy alperes mily idő óta és meddig járt felpereshez, a mi szinte kideritve nem lett, azért is ezen hiány pótlása czéljából az alsóbirósági itéleteket feloldani és a tárgyalás kiegészitését elrendelni kellett.

55.

Bérletnél előforduló bizonyos esetre birság köttetvén ki, az az arra kötelezettől a bérleti szerződés lejárta után nem követelhető, ha a szerződés értelmében a birság mindenkor a bérrészletek fizetése alkalmával volt követelendő, s fizetendő, bérbeadó azonban az utolsó bérrészletet is felvette a nélkül, hogy a birságot a kikötött eset beállta után követelte, vagy aziránt csak jogfentartással is élt volna.

(1878. deczember 11. 1074. sz. a.)

T. Ferencz, G. Ede ellen 2045 frt iránt az élesdi járásbiróság előtt 1877. októberben sommás pert inditott, melyben 1877. november 12. hozott itélettel: felperes keresetével elutasittatott, s a perköltségek kölcsönösen megszüntették:

Mert ámbár a keresetlevélhez ·/. alatt csatolt, alperesileg nem

kifogásolt haszonbérleti szerződés 7-ik pontjában alperes magát világosan kötelezte is a bérlet tárgyát tevő sörcsarnok-üzlet helyisége után a rendes bérösszegen felül az esetre, ha a bérlet tartama alatt 14 napon tul az üzlet zárva lenne, minden további nap után 5 frt birságot fizetni; s igy a keresetlevélben kitett 400 nap után 2045 frt birság lenne általa fizetendő; és ámbár alperes nem tagadta, hogy az általa bérelt üzlet a keresetben kitett időig csakugyan zárva tartatott;

mindazonáltal felperes keresetével elutasitandó volt, mivel az minden törvényes czimet nélkülöz, a mennyiben a becsatolt szerződésben kitett birság, mint a szerződési kötelezettség járuléka törvényeinkben egészen ismeretlen, sőt fogalmánál fogva is csak a büntető hatóságok által levén kiszabható: a felek egymást ily birság fizetésére szerződésükben érvényesen nem kötelezhették és az a biróság által polgári peruton megitélhető nem volt; és pedig jelen esetben annálkevésbé, mivel alperesről fel nem tehető, hogy elháríthatlan akadály hiányában saját kárára zárva tartotta volna több izben az üzletet, midőn haszonbérét fizetni köteles volt.

A perköltség kölcsönösen megszüntetendő volt, tekintettel arra, mikép alperes a kereset melletti szerződésben magát ezen birság megfizetésére tényleg kötelezte, de ezt teljesiteni vonakodott s igy okot szolgáltatott arra, hogy felperes jelen keresettel a biróság előtt jóhiszemüleg felléphessen.

A kir. tábla 1878. april 25. 876. sz. a. megváltoztatván az elsőbirósági itéletet, alperest a keresetben, perkezdéstőli kamataiban s 40 frt perköltség fizetésében elmarasztalta következő indokolással:

Alperes a beperesitett ·/. alatti szerződés valódiságát elismervén, miután ő mint önjogu személy, magát annak 7-ik pontja szerint az esetre, ha a bérben birt. sörcsarnokot a tulajdonos világos hátrányára zárva tartaná, kárpótlásul bizonyos összeg fizetésére törvény szerint kötelezhette és kötelezte is; miután továbbá az esetre, ha a szerződésnek ezen terhétől szabadulni akart, azt a sörcsarnok nyitvatartása által kikerülnie lehetett volna; miután végre a szerződés 7-ik pontja oly feltételt nem képez, melynek kikötése törvényszerint tiltva volna, azon körülmény pedig, hogy a szerződő felek a szerződés 7-ik pontjában felperes által kikötött kártalanitási összeget birságnak czimezték, a szerződés lényegét s a bérbeadott sörcsarnok folytonos forgalmisága s értéke megtartására irányzott czélját meg nem változtatja;

ugyanazért alperest a szerződés 7-ik pontja értelmében az

általa fizetni kötelezett s kiszámitás tekintetében a per során nem kifogásolt összeg megfizetésére kötelezni kellett. Kamatok kikötve nem levén, azok a kereset meginditásától voltak megitélhetők stb.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletének megváltoztatásával az elsőbirósági elutasitó itéletet hagyta helyben, köv. indokokból:

tekintve, miszerint az ·/. alatti szerződés 7. pontjának értelmében a kötelezett birságok mindenkoron a bérrészletek fizetése alkalmával lettek volna követelhetők s fizetendők; felperes azonban még az utolsó bérrészletet is felvette a nélkül, hogy a birságok tekintetében bár csak jogfentartással is élt volna; a körülmények ezen helyzetében azokat a bérszerződés lejárta után is követelni többé jogositva nincs;

mert az eszerint pervesztes felperest költség nem illeti, alperes pedig az elsőbiróságnak azokat megszüntető itéletében megnyugodott.

56.

1. Midőn valaki egy meghatározott váltóra felvett összegre nézve külön okmányban készfizetői kezességet vállal, s ennek folytán a váltóbeli összeg erejéig a zálogjogot ingatlanaira is bekebeleztetni engedi, a váltótartozás megfizetésére azonban az adós fizetési hosszabbitást nyervén, az eredeti váltót másikkal cserélte ki, ezen jogügylet által a tartozás törlesztettnek tekinthető nem lévén, a kezesnek jelzálog-adós minősége nem szünik meg, s ez alapon a zálogjog kitörlését sikerrel nem követelheti.
2. Harmadik jóhiszemü jogszerzőknek a jog bekebelezésének 3 éven belül eszközlött törlése, a telekk. rend. 150. §-a értelmében, csak a bekebelezés eredeti érvénytelensége esetén válik hátrányára az által, hogy az eredetileg érvénytelenül bekebelezett jog kitörlése esetén, az erre szerzett további telekkönyvi jogaik törlését tűrni tartoznak, ha azonban a törlés a jog elenyészte folytán kéretik, az azoknak, kik az erre vonatkozó törlési per feljegyzése előtt, a töröltetni kért jogra szereztek további telekkönyvi jogokat, hátrányára nem szolgálhat.
3. Abból, hogy a készfizető kezesként kötelezett, kinek az általa e minőségében biztositott összegre nézve ingatlanaira a zálogjog is bekebeleztetett, készfizetői személyes kötelezettsége alól itéletileg felmentetik, nem következik, hogy jelzálogi adós minősége és kötelezettsége is megszünt.

(1877. junius 4-én 5365. sz. a.)

D. Józsefné felperesnek a felső magyarországi első zálogkölcsön intézet és gróf H. Béla alperesek ellen 26000 frt erejéig nyert zálogjogi bekebelezés törlése iránt folyamatba tett rendes utu perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti kir. itélő tábla 1877. évi február 6. napján 1154. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét helybenhagyta; következő indokoknál fogva:

Az 1873. évi 88. számu végzés által a zálogjogi bekebelezés nem a *B.* alatti váltó, hanem a biztositási okirat alapján rendeltetett

el, és pedig mind felperesnek, mind férjének a sártoralja-ujhelyi 326. és 1637. sz. tjkönyvekben foglalt ingatlan vagyonára. A midőn tehát felperes az *A.* alattiban férjének az elsőrendü alperes intézet irányában fennálló 26000 frt tartozásra nézve vállalt készfizetői kötelezettséget és ennek biztositására kötötte le saját jutalékát is; és a midőn saját *D.* alatti csatolmányából kiderül, hogy férje az akkoron fennállott 26000 frtnyi váltótartozását tényleg nem törlesztette, hanem előbbi váltóját csak más kettővel kicserélte, vagyis fizetési hosszabbitást nyert, ha mindjárt felperes ugyancsak a *D.* alatti jogerejü itélettel készfizetői kötelezettsége alól mint személyes adós felmentetett, ebből nem következik az is, hogy ez által jelzálogi adós minősége és kötelezettsége is megszünt volna, és pedig annál kevésbé, mert a váltótartozás, melyre nézve a biztositékot szolgáltatta, a fizetési határidő meghosszabbitása által kiegyenlitettnek nem tekinthető.

A törlést tehát saját jutaléka tekintetében első sorban ezért, férje jutalékára nézve pedig azért nem követelheti, mert ezen jutaléknak későbbi megszerzése által az arra bejegyzett terhek el nem enyésztek, hanem a jelzálogbeli kötelezettséggel ő reá, mint vevőre átháromoltak.

Továbbá harmadik jóhiszemü személyekre nézve a törlés a tkvi rendt. 150. §-a értelmében 3 éven belül csak a bekebelezés eredeti érvénytelensége esetén terjed ki, ellenben midőn a törlés — miként jelen esetben — fizetés folytán kéretik, az a tkvi rendelet 155. §-ának második bekezdése és az osztr. polg. tkönyv 469. §-a értelmében, azoknak, kik a telekkönyvi bejegyzésben bizván, a perfeljegyzés előtt nyertek további nyilvánkönyvi jogokat, hátrányára nem szolgálhat.

Ezen indokokból az elsőbiróság itéletét helyben kellett hagyni.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

57.

Minden dolog haszna azt illetvén rendszerint, kinek az tulajdonát képezi, az, ki valamely ingó vagyont jogtalanul visszatart, annak hasznát ezen időre a tulajdonosnak megtériteni tartozik.

(1879. jan. 13. 13626. sz. a.)

Sz. János hagyatéka részéről annak ügygondnoka Sz. János, V. Gyula ellen 1874. évben a rimaszombati tszék előtt 1339 frt 78 kr mint 8 évi feles juh haszon megtéritésére pert inditott.

A tszék 1878. jan. 4. 5968. sz. itélettel felperest elutasitotta; mert felperes keresetét arra állapitja, hogy 1864. okt. végétől 1872. okt. végeig járó 8 évi vesztett hasznot azon 180 darab feles juh után, melyeket alperesnek 1861. okt. végétől 1864. okt. végeig folyó 3 évre felébe adott, s melyeknek ugy tőke nyája mint szaporodása s hasznára nézve pert inditván, a 3 évi haszon és szaporodásra nézve kielégittetett; a többire nézve azonban csak 1873. jan. 11-én befejezett végrehajtás utján nyert kielégitést a szaporodás s hasznonra nézve tehát 1874. okt. végétől számitva még kielégitést nem nyert. Ezeket állapitja az *A.* illetve *B.* s *C.* itéletekre, melyekben a felében adott juhok szaporodása s a feles haszon jogérvényesen lett megállapitva. Ezen itéletek által megitélve lett felperesnek, csupán a 3 évi felesség ideje alatti évenkénti szaporodás, azon időn, t. i. 1864. Demeter napján tul azonban a feles viszony többé fennállónak nem tekintethetik; mert a *D.* alatti itélettel a felébe adott 180 darab juhból felperesnek 70 darab, mint a felesség megszünte után életben maradottnak vett 140 darab juh fele megitéltetett, s azon itélet jogerőre emelkedésével végrehajtásilag ki is adatott. A feles viszony tehát megszüntnek, illetőleg lejártnak tekintetvén, felperesnek már nem a felében adott 180 darab, hanem csak az alperestől megitélt 70 darab juh utáni szaporodás és haszonvétel követelésére lehetne joga; de ennek megállapitása s kiadására, a felességi viszonyból folyó *A. B. C.* alatti itéletek alapul nem vehetők, annálkevésbé, mert azokban az évenkénti haszon meg sem állapittatott, s felperes e részbeni keresetével elutasittatott. Ezen bár jogerőre emelkedett itélet alapján tehát ezen már más viszonyból folyt követelés megitélhető nem volt. De ettől eltekintve, ha a legfőbb itélőszék által a 108. §. alapján elrendelt ujabb bizonyitási eljárásnál felvett jkönyv vététik alapul, felperes akkor is elutasitandó; mert a szakértők szerint a kérdéses 70 juh tartásából nemcsak haszon s jövedelem nem származott a juhot tartóra, sőt az még kárral is járt; igy tehát vesztett haszon ki sem mutatatthatván, ilyent megitélni nem lehetett.

A kir. tábla 1878. szept. 16. 11932. sz. a. indokaiból helybenhagyta a törvényszék itéletét.

A legfőbb itélőszék mindkét alsóbir. itélet megváltoztatásával alperest 520 frt 60 kr, s perkezdéstől (1874. apr.) kamatai s 159 frt perköltség fizetésére kötelezte.

Indokok: A keresetlevélhez csatolt *A. B. C.* itéletekkel igazolva van, hogy alperes elhalt Sz. Jánostól 180 darab juhot 3 évre és feles haszonra átvevén, minthogy a feles hasznot kiadni vonako-

dott, annak megfizetésére 1861. Demeter napjától vagyis okt. 25-től 1864. okt. 26-ig köteleztetett; a *D. E. F.* a. itéletekkel pedig bebizonyittatott, hogy alperes 1864. okt. 26. felperesnek a még akkor megvolt 140 darab tőke juhnyájból 70 darabot átadni tartozott, ezt azonban megtagadván, az érintett 70 darab juh tőle végrehajtásilag csak 1873. jan. 11. vétetett el, s adatott át felperesnek.

Ily helyzetben a most érintett, s alperest marasztaló itéletek után aziránt, hogy alperes a 70 darab juhot 1864. okt. 26-tól az 1873-ban foganatositott végrehajtásig minden jogos alap nélkül, s önhatalmulag tartotta vissza, kétség nem lehetvén; tekintve, hogy minden dolog haszna azt illeti, kinek azt tulajdonát képezi, alperest az általa jogtalanul visszatartott 70 darab tőkejuhnyáj után követelt haszonban, a keresetben kitett időre t. i. 1864. okt. 26-tól 1872. okt. 26-ig marasztalni kellett.

A mi a marasztalási összeget illeti, noha a persorán kihallgatott szakértők véleménye szerint a 70 darab juhnak szaporodása, és igy gyapju és sajt utáni haszna évenkint 229 frtot és igy 8 évre 1832 frtot tesz, az ebből felperesre eső fele részt megitélni nem lehetett, mert felperes keresetlevelében csak 1339 frt 73 kr haszon megitélését kérte, s ezt felebbezéseiben is kijelentette; minélfogva csak a keresetbeli összeg volt alapul veendő; tekintve azonban, hogy a most mondott összeg az előbbi perben hozott itéletek szerint, az eredetileg átadott 180 darab tőkejuh után számitott fele jövedelemnek felel meg, alperest pedig csak azon kötelezettség terhelte, hogy felperesnek 1864. ok. 26-án a még akkor meglévő 140 darab juhnyájból 70 darabot átadni tartozott, őt nem az egész 180 darab után kiszámitott, hanem csak az általa jogellenesen visszatartott 70 darab utáni feles jövedelem kiadására lehetett kötelezni; minthogy pedig a fentérintett kiszámitáshoz képest 180 darab után eső 1339 frt 73 kr feles jövedelemből 70 darab után 520 frt 60 kr esik, alperes, ki jogellenes cselekménye folytán felperesnek teljes kártéritéssel tartozik, ez összegben stb. volt marasztalandó

A juh tartására felszámitott kiadások levonhatók nem voltak, mert alperes a felperes juhait feles haszonra vette át, a dolog természete szerint tehát a kiadások őt terhelték; azt pedig, hogy közte s néhai Sz. János közt ellenkező megállapodás jött volna létre, bizonyitani meg sem kisérlette.

58.

Habár az áruszállitásra kötelezett fél a kötés foganatba vétele körül kötésszegőnek nem tekintethetvén, a foglaló kétszeregében el nem marasztalható, az átvett foglaló visszafizetésére mégis kötelezendő, ha a szállitandó áruból, melynek árába később a foglaló beszámitandó leendett, semmit sem adott át, és oly kikötés nem létezett, melynélfogva a szállitó a foglalónak ily esetben megtarthatására jogositva lett volna.

(1879. febr. 19. 1044. sz. a.)

W. Adolf, L. és S., valamint Fr. és St. egyesült czég ellen 1372 frt 96 kr foglaló visszaadása a foglaló kétszereg megfizetése és hajószállitási költségek megtéritése iránt a szegedi törvényszéknél még 1875. szeptemberben pert inditott.

A kereseti ügylet tárgyául szolgált alperes által szállitandó 15000 köbláb faanyag, mely 1871. nov. 1-től 1872. május 15-ig volt szállitandó pedig csak successive, a szentesi Tiszapartra, s ott felperesnek átadandó. A szállitandó egyes részletek mennyisége nem volt kijelölve. Tehát az egészet felperes máj. 15-ig volt köteles átvenni s fele részben készpénzben felében váltóval kiegyenliteni. — Felperes 500 frt foglalót adott. — A szállitás egészen meghiusult, s innen keletkezett a jelen per, melynek letárgyalása után,

a szegedi tszék 1877. decz 3. 24568. sz. a. alperest 500 frt foglaló visszafizetésében marasztalta el, következő indokolással:

A keresetlevélhez *A.* alatt csatolt 1871. okt. 16-án Szentesen kelt okiratban, alperesek meghatározott minőségü 15000 köbláb faanyagnak felperes részérei kiszolgáltatására magokat akkép kötelezték, hogy az átadás a szentesi Tiszaparton, az átvétel, s illetőleg elszállitás pedig 1871. nov. 1-jétől 1872. május közepéig terjedő időszak alatt, és pedig 1871. nov. 1-jétől kezdve mindaddig, mig a Tisza jégmentes s a maradékra nézve a Tiszának jégtőli megszabadulásakor történik; és az átvett anyagok meghatározott ára fele részben készpénzzel, felében pedig 4 hónapos váltóval mindenkor kiegyenlittetik.

A mindkét fél által elfogadott ezen kötéshez képest alperesek miként a per sorából kitünik, felperesnek a perhez 2. 4. 5. 6. sz. a. levelekben foglalt felszólitásai következtében, a kialkudott 15000 köbláb faanyagokból 8000 köblábot állitottak elő, és tartottak készen az átadásra 1872. márcziusban; azonban az átadás az 1872. márcz. 25. felvett jkönyv szerint nem foganatosittatott azért, mivel felperes a 8000 köbláb készletből csak 4700 köblábot akart átvenni, a menynyi t. i. hajójába fért, a többire nézve odautalván alpereseket, hogy azt később küldendő hajójának átadva, összeszámolás végett Szegedre

jöjjenek; mely felperesi kivánatot mint kötés ellenest, alperesek nem teljesitettek, sőt 1872. május 14. *F.* a. jkönyv szerint, felperesileg történt felszólitásra, a kötelezett faanyagok további kiszolgáltatását határozottan megtagadták.

A kötés foganatbavétele körül felmerült fentebbi ténykörülményekhez képest, alpereseket nem lehet kötésszegőknek tekinteni, mert ők 1872. márcziusban felperes részére, ennek kivánata szerinti mennyiségben készen tartott faanyagoknak egyszerrei átvételét, s az árnak egyidejüleges kiegyenlitését, az *A.* kötés értelmében annál-inkább jogosan követelhették, mivel az ily módon előállitott fakészletnek részletes átvétele iránt felperesileg tett igéretre, s az árnak kötésszerü kiegyenlitésére nézve felperes neki semmi biztositékot nem nyujtott, az *F.* jkönyvben 1872. május 14-én s igy a szállitási idő végnapján kifejezett azon kivánata pedig felperesnek, hogy a kialkudott fakészletet egész mennyiségben adják át neki az alperesek, az *A.* alatti kötésen, mely részletenkénti átadást feltételez, nem alapszik.

Ezen oknál fogva alperesek sem az 500 frt foglaló kétszeregének, sem a meghiusult szállitásból felmerült s alperesek tagadása ellenében különben is semmivel sem igazolt felperesi költségeknek megtéritésére kötelezhetők nem voltak.

Ellenben a kereseti összegben benfoglalt 500 frt foglaló viszszaadásában marasztalandók, mert ezen összeg felvételét már az *A.* okiratban magok elismerik s nem állitják, hogy a 15000 köbláb faanyagokból, melyekre való tekintettel az emlitett 500 frt később az árba is beszámitandó foglalóul szolgált, bármely részt is kiszolgáltattak volna felperesnek; oly záradék pedig, mely annak fenforgó körülmények közti megtartására alpereseket jogositaná, az *A.* okiratban nem foglaltatik.

A kir. tábla 1878. jul. 29. 26357. sz. a. megváltoztatta részben a tszék itéletét, és felperest az 500 frt foglaló iránti keresetével is elutasitotta;

mert felperesnek szerződésszegése bebizonyitva levén, az *A.* a. szerint foglalókép adott 500 forintnak visszafizetését alperestől, mint másod szerződő féltől nem követelheti.

A legfőbb itélőszék következőleg itélt:

A kir. táblának itélete, a mennyiben felperes 500 frt foglaló kétszerege iránti keresetével s a keresetlevélben követelt költségekre nézve elutasittatott, illetőleg az elsőbir. itélete e részben jóváhagyatott, indokolásánál fogva helybenhagyatik; azon részében, melysze-

rint felperesnek az 500 frt foglaló sem itéltetett meg, megváltoztatik s e részben az elsőbiróság itélete hagyatik az abban felhozott indokokból helyben — a perköltségek pedig e helyütt is — az itéletek különbözőségénél fogva kölcsönösen megszüntettetnek.

59.

Az ügyvédség gyakorlatától végkép elmozditott ügyvédnek, ujabbi ügyvédjelölti joggyakorlatra való bocsátása meg nem engedhető.

(1879. jan. 23. 844. sz. a.)

L. Róbert ügyvéd az ügyvédség gyakorlatától fegyelmileg végkép elmozdittatott. Ezután B. Pál ügyvédi irodájába lépett mint ügyvédjelölt;

a kolozsvári ügyvédi kamara az ügyvédjelöltek lajstromába való felvételét 1878. évi 887. sz. végzésével megtagadta.

Közbevetett felebbezésre

A legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

A kolozsvári ügyvédkamarai választmány határozata helybenhagyatik azért, mert:

tekintve, hogy az ügyvédi rendtart. 15. 16. §§. az ügyvédjelöltet az ügyvédi teendők és eljárások teljesitésére is jogositja, de jogositja arra is, hogy a joggyakorlati idő eltelte után ügyvédi jogosultságot is nyerjen;

az ügyvédség gyakorlatától végleg elmozditott ügyvédnek ujabbi ügyvédjelölti joggyakorlatra való bocsátása, egyenesen a fegyelmi itélet joghatályának s az ügyvédi rendtartás, jelesen pedig az 1874. évi 34. tcz. 70. §-ának meghiusitását eredményezné.

60.

A házasság-óvadéki okmány valamely egyén részére, az általa szándékba vett házasságkötésnek, a katonai hatóság által leendő megengedése végett levén kiállitva, s abban bizonyos évi dij a közös költségek fedezésére köteleztetvén: kétségtelen, mikép annak a házasság tartama alatti felvételére a férj is mint családfő jogositva van mindaddig, mig a nő ennek megváltoztatását illetékes hatósága utján nem eszközli.

(1879. jan. 20. 11865. sz. a.)

W. Lajosné, gr. B. Miklós mint alperes és gr. Cs. György és özv. K. gr. Cs. Rozália mint szavatosak ellen, 6000 frt házassági óvadék után már lejárt 945 frt s 1876. apr. 12-től mint perinditás napjátóli 315 frt kamat megfizetése iránt a kolozsvári tszék előtt pert inditott.

A tszék 1878. apr. 15. kelt itélettel felpereseket elutasitotta,

a perköltséget kölcsönösen megszüntetvén. Mert az *A.* illetve *G.* a. házasság biztositéki okmány által bizonyitva van ugyan, hogy néhai gr. B. Dienes a 6000 frt biztositék után járó évi 300 p. frt kamat fizetését felperesnőnek megigérte, és a *B. C. D.* illetékekkel igazolva van, hogy ezen kamat alperes gr. B. Miklós b.-hunyadi birtokára jelzálogilag bekebeleztetett; de minthogy felperesnő az arra megkinált főesküt, hogy gr. B. Dienesné mint férje örököse, felperesnő s férje kérésére épen azon 300 frt kamatot emelte fel 400 frt évi járadékra, s hogy ezen két összeg azonos, el nem fogadta; a 400 frt évi jövedék pedig gr. B. Dienesné végrendelete értelmében pontosan fizettetett s fizettetik; s minthogy emlitett végrendeletből nem tünik ki, hogy gr. B. Dienesné a 400 frt évi járadékot hagyományozta volna, hanem csak annak mint már fennálló kötelezettség, ki általi fizetését, illetve teljesitését, s mikénti biztositását szabályozta s rendelte el, mit igazol S. tanu vallomása, s a mire mutat az is, hogy felperesnő annak bizonyitására megkinált főesküt, hogy felperesnő s férje sem B. Dienes, sem neje életében más életjáradékot nem élvezték, el nem fogadta. Azon körülmény pedig, hogy ezen 400 frt nem felperesnőnek fizettetik, nem jogositja fel felperesnőt a 400 frttal azonosnak kimutatott 315 frt kamatnak, hanem csak annak követelésére, hogy azon összeg ne férje, hanem az ő kezeibe fizettessék. Ezen okokból elutasitandó volt stb. És ennek folytán a szavatosság kérdésébeni határozathozatal szükségtelenné vált.

A marosvásárhelyi kir. tábla 1878. jun. 14. 4953. sz. a. indokaiból helybenhagyta a tszék itéletét.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét helybenhagyta.

Indokok: Felperes keresetét az *A.*, illetőleg *G.* alatti házassági-óvadék (Widmungs-Urkunde) okmányra állapitja, azt állitván, hogy a 300 frt évi dij, mely gr. B. Dienes által részére köteleztetett, s a bánfi-hunyadi jelenleg gr. B. Miklós tulajdonát képező birtokra jelzálogilag átkebeleztetett, 1866 óta meg nem fizettetett;

minthogy azonban a felperes keresetének alapjául szolgáló okmány bevezetéséből kitünik, hogy az W. Lajos részére lett kiállitva oly czélból, miszerint W. Lajos által szándékba vett házasság megkötése, a katonai hatóság részéről a fennálló szabályok szerint megengedtessék.

Minthogy továbbá azon okmányban a 300 f. évi dij a közös költségekre lett kötelezve, kétségtelen az is, hogy annak a házasság tartama alatti felvételére felperes férje is mint családfő rendszerint jogositva van mindaddig, mig ennek megváltoztatását, ha és mennyi-

ben ez által magát felperes netalán megröviditve találja, illetékes hatósága utján ki nem eszközli.

Minthogy továbbá felperes maga is azt állitja, hogy az *A.* illetve a *G.* okiratot kiállitott gr. B. Dienes s később ennek özvegye az évi dijat 1866. évig megfizették, azon körülményre pedig, hogy ezen dijon kivül azoktól a nevezettek életében más dijat nem huztak, a szabályszerüleg kinált főesküt el nem fogadta, ezáltal bizonyitva lett az is, hogy gr. B. Dienes özvegye részéről ugyanezen — 400 frtra emelt — dij iránt történt intézkedés a nevezett özvegynő végrendeletében; mit különben tanusit a végrendelet azon kitétele is: hogy a 400 frtnak «folytatólagos» fizetése rendeltetett, vagyis ugyanaz és annyi, a mint az eddig fizettetett, ezentul is felperes férje, s ennek halála után magának felperesnek megfizettessék.

Miután pedig felperes nem vonta kétségbe, miről különben a kihallgatott báró B. Albert is tanuskodik, hogy a fentérintett 400 frt évenként annak teljesitésére kötelezett által, valósággal meg is fizettetett, azokból a táblai itéletet helybenhagyni kellett.

61.

1. Ha az igénylő igénykeresetével elutasittatik, az, hogy az igényelt dolog nem az ő tulajdonát képezi, itélt dologgá válik, s ennélfogva az elutasitott igénylőnek más perben sem engedhető meg annak bizonyitása, hogy az igényper tárgyát képezett dolog, az előbb emlitett igényper meginditása előtt már az igénylő tulajdonát képezte.

2. Ha valaki oly dolgot, mely egy harmadiknál végrehajtásilag lefoglaltatott, akkor midőn e foglalásról tudomással birt, sajátja gyanánt elárusit, azonban ugyanezen dologra támasztott igénykeresetével elutasittatik, azon kárt, melyet a kielégitési alap elvonása által a foglaltatónak okozott, megtériteni tartozik.

(1878. november 5. 7200 sz. a.)

P. Verona felperesnek R. Gizella alperes ellen 3000 frt s jár. iránt folyamatba tett rendes perében következő itéletet hozott:

Alperes kártéritési kötelezettsége megállapittatik, s alperes köteleztetik a keresetbe vett 3000 frt tőkét, 2000 frtnak 1873. máj. 1-től 1000 frtnak 1873. jun. 12-től számitandó kamatait, 1/3% váltódijat vagyis 10 frtot, a váltóügyekben felmerült 180 frt 28 1/2 kr költséget, s ezuttal okozott 60 frt perköltséget 15 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetni, következő indokoknál fogva:

Alperes kártéritési kötelezettsége meg volt állapitandó, mert nem tagadva beismeri, hogy azon Barcs nevü vontató gőzöst, mely felperes megitélt 3000 frt tőke követelése és járulékai erejéig 1873. évi julius 19-én lefoglaltatott, akkor midőn a történt foglalásról már tudomással birt, sőt a hajóra vonatkozólag már igénykeresetét is

beadta a váltótörvényszékhez, az általános osztrák épitő-társaság dunaszabályozási vállalatának eladta, és igy felperestől a kielégitési alapot elvonta.

Ezen tényállással szemben nem itéltethettek figyelembe alperesnek kifogásai, mert:

1. hogy felperesnek E. Károly ellenében 3000 frt követelése fennáll, azaz *A. C.* alatti jogérvényes birói határozatokkal, és a válasznál kimutatott eredeti váltókkal igazolva van, ennek ellenében tehát sem a tanuk sem az eskü általi bizonyitás megengedhető nem volt;

2. mert alperes nem tagadta hogy az általa eladott hajó ugyanaz, mely felperes javára H. J. szerint lefoglaltatott, minélfogva azon körülmény, mintha a foglalás nem ugyanazon hajóra vezettetett volna, melyre elrendeltetett, annál lényegtelenebb, mert a foglalás cselekvénye azon biróság által, mely azt elrendelte a *H.* és *F.* alattira vezetett végzések szerint jóváhagyatott;

3. mert felperes a hajóra vonatkozólag a váltószéknél folyamatba tett tulajdon igénykeresetével a *H. L. M. N.* alatti birói határozatokkal jogerejüleg elutasittatott, annak bizonyitása tehát, hogy ama hajó már a birói határozatok keletkezte előtt tulajdona lett volna, még pedig a fentebbi birói határozatokat megelőzőleg kelt okiratok alapján, itt e perben többé meg nem engedhető;

4. mert a 3 ·/. és 4 ·/. alapján visszatartási jogról beszélni, a mennyiben ezen okmányokban alperes a kérdéses hajó állitólagos tulajdonosául és a vételárral adósul jelentkezik, már pedig a visszatartási jog nem az adóst, hanem a hitelezőt illeti, és azt csak idegen vagyonon gyakorolhatja, nem lehet; mert végre

5. felperes az által, hogy a végrehajtási eljárást, illetve előbb az igénypert a vevő ellenében nem folytatta, az eladó alperes ellen kártalanitási jogát el nem vesztette, mert hiszen alperes ezen perben is beismeri, hogy a hajót az általános osztrák épitő-társaság bpesti dunaszabályozási vállalatának valósággal eladta, a *P. R.* a. okiratok pedig tanusitják, hogy a hajó a szoros zár foganatositása alkalmával annak tettleges birtokában is találtatott, felperes tehát alperesnek eljárásával szemben a vevőnek a vétel körüli rosszhiszeműségét bizonyitani nem tudván, az igénypernek eredményrei kilátás nélküli folytatása által csak a költséget szaporitotta volna szükségtelenül.

Mi már a kártalanitási összeg mennyiségét illeti, a *H. J.* alatti jegyzőkönyvekből kitünik, hogy a felperesi követelés biztositására

lefoglalt hajó 8000 frtra becsültetett, s miután nem is állittatik, hogy arra már előbb más valaki is zálogjogot szerzett volna, kétségtelen, hogy a vételárból felperes követelése összes járulékaival együtt kikerült volna, annyival is inkább, mert alperes a hajót *B.* szerint 10,000 frtért adta el, miből folyik, hogy a hajót rosszhiszemüleg eladott alperes felperest teljesen kártalanitani, vagyis annak követelését összes megitélt járulékaival együtt megfizetni tartozik; miért is alperest a keresetlevélben felmerült összes tételekben marasztalni kellett.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi april 2-án 73394/877. sz. a. itéletével az elsőbiróság itéletét felhozott indokaiból; a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig a kir. tábla itéletét felhivott indokainál fogva helybenhagyta.

62.

Az hogy valamely szerződésileg bizonyos esetben fizetni kötelezett összeg foglalónak tekintessék-e, nem a szerint állapitandó meg, hogy a felek azt foglalónak czimezték-e vagy nem, hanem ahhoz képest, hogy a szerződés tartalma szerint bir-e valóban az összeg foglaló minőségével; ennélfogva oly összeg, mely a szerződésben ugyan foglalónak neveztetik, de melyre nézve egyuttal kiköttetik, hogy a foglalónak nevezett összeg a szállitandó árába a szállitott részletek arányában részletenként betudassék, nem birván a foglaló minőségével, a foglalóra nézve fennálló szabályok ez esetben nem alkalmazhatók.

(1878. október 15. 8424. sz. a.)

K. E. és M. társasczég mint felperesnek V. Simon alperes ellen 4000 frt kétszerege és járulékai iránt inditott rendes perében az elsőbiróság alperest 4000 frt foglaló kétszeregének vagyis 8000 frtnak s kamatainak és pedig 4000 frt után 1871. nov. 15-től 4000 frt után pedig a kereset beadásától vagyis 1874. febr. 18-tól számitandó 6% kamatainak megfizetésére kötelezte.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi apr. 16-án 70908. sz. a. hozott itéletével: az elsőbiróság itéletét felebbezett részében oly változtatással, hogy maga a 4000 frt foglaló utáni kamatok nem 1871. november 15-től, hanem csakis 1873. november 15-től számitandók, helybenhagyta; következő indokoknál fogva:

mert alperes elleniratában nem is állitotta, hogy az általa beismerten szállitott dongák vételárában a szerződésbeli 4000 frt aránylagos része betudatott volna, sőt viszonválaszbeli azon nyilatkozatából, hogy felperes ha a szerződés neki nem tetszik, fogadja vissza foglalóját egyszerüen, a lefizetéstől járó kamataival, nyiltan következik, hogy a foglaló bármely részének alperes javára ilykép leendő betudatásával maga sem vélé igényét érvényesithetni. A felpe-

restől átvettnek beismert 4000 frt utáni kamatok azért nem voltak 1871. évi nov. 15-től, mint a kereset alapjául szolgáló *A.* alatti szerződés keltének napjától, hanem csak 1873. november 15-től mint a szerződésbeli kötelezettség teljesitésére kitüzött határidő lefolyta napjától megitélhetők, mert a kérdéses foglaló a szerződésbeli kötelezettség teljesitésére kitüzött határidő sikertelen lefolyásával vált visszakövetelhetővé, s igy külön kikötés nélkül, a mely a jelen esetben fenn nem forog, az az utáni kamatok is csak a jelzett időponttól fogva járhatnak.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

Mindkét alsóbb birósági itélet megváltoztatásával felperes keresetével elutasittatik:

mert habár a felperes által adott és alperes által elfogadott 4000 frt a szerződésben foglalónak neveztetett is, miután ugyanazon szerződésben kiköttetett, hogy ama 4000 frt a részletenkénti szállitásnál a szállitott részletek szerződésileg meghatározott árába beszámittassék, foglaló természetét elvesztette, de egyébiránt is tekintettel arra, hogy a szerződésnek teljesitése felperes részéről alperes beismerése szerint megkezdetett, mert felperes egy részlet szállitást beismerése szerint elfogadott, foglaló visszakövetelésének helye nem lehetvén, felperest jelen keresetével, melyben sem kártérités, sem a szerződés teljesitésére köteleztetés nem kéretetett, hanem egyedül az adott foglaló kétszeregére volt irányozva, elutasitani kellett.

63.

Azon elvből kifolyólag, hogy senki más kárával nem gazdagodhatván, ha valamely részben létesitett épitési vállalatra vonatkozó szerződés, a felek kölcsönös akaratával megszüntettetik, az épitést rendelő fél a már teljesitett munka bérét az épitésztől nem tagadhatja meg.

(1879. február 19. 1369. sz. a.)

S. József épitész, a bucsuszentlászlói sz. Ferenczrendi zárda fönöke Sz. Sükösd ellen 2626 frt 3 kr épitési költség megtéritése iránt 1876. okt. 24-én pert inditott a zala-egerszegi törvényszék előtt; s annak letárgyalása, s tanuzássali befejezése után, a törvényszék 1877. nov. 12. 5262. sz. a. következő itéletet hozott:

Alperes mint a bucsuszentlászlói szent Ferenczrendi zárda fönöke s képviselője köteleztetik felperes részére 2626 frt 3 kr épitési kiadásokbeli tőkeösszeget, ennek kereset inditástól 6% kamatait és 83 frt 90 kr perköltséget 15 nap alatt különbeni végrehajtás

terhe alatt megfizetni, ha felperes leteszi a póteskür arra: hogy az alperes Sz. Sükösd előtte kijelentette, miszerint az *A*. alatti szerződés értelmébeni épitési munkát az ő akaratjával nem folytathatja, s ha akarata ellenére mégis folytatná, a munkát megfizetni nem fogja; hogy továbbá alperes ily értelmü, a munkabeszüntetés, és fizetési képtelensége iránti kijelentést tárgyazó levelet is intézett alpereshez.

Alperes viszonkeresetével, mely szerint 9123 frt kártéritési összeg megitélését kéri, elutasittatik. Az ügyvédek dijai saját ügyfeleik irányában, és pedig felperesié 58 frt 90 krban, alperesié 101 frt 6 krban megállapittatnak, következő indokokból:

Alperes annak valóságát elismerte, hogy felperes által az *A*. alatti szerződés következtében a bucsuszentlászlói templomon teljesitett épités, felhasznált épületanyagok, s beszerzési költségek a *B*. alatti szemlei jkönyvben kitüntetett 4276 frt 3 kr értéket képviselnek; beismerte felperes abbeli állitása alaposságát is, hogy neki összesen 1650 frtot fizetett, és igy felperes a szerződési vállalatra, a szerzet javára szolgáló 2626 frt 3 krral többet kiadott.

Tekintve pedig, hogy alperes a felperes által válaszában arra nézve kinált főesküt, hogy alperes soha nem intézett a felpereshez oly értelmü levelet, melyszerint az ő akaratával felperes a munkát nem folytathatja, s ha akarata ellenére folytatná, megfizetni nem fogja, mert pénze nincs, s nem tudja, annyi pénzhez mikor juthatna; a mind ezekre nézve kinált főesküt helyet nem fogható oly módositással fogadta el, hogy feltétlenül, s előzmények nélkül felpereshez ily értelmü levelet nem irt.

Tekintve, hogy alperes viszonválaszában maga elismerte, hogy a leégett templom romjaiból kiemelt téglák egy részét a szentlászlói jegyzőnek adta, holott az *A*. alatti szerződés 7-ik pontja a romokból fenmaradó haszonvehető anyagok felhasználhatását a vállalkozó javára biztositja.

Tekintve továbbá, hogy P. József mindkét részről hivatkozott tanuvallomása szerint alperes ő előtte egyszer oly értelemben is nyilatkozott, hogy nincs pénze, s jobb, ha most már a munkálatokat nem is teljesiti, — t. i. felperes — miután a szerződési feltételeknek nem tett eleget, holott a nem kifogásolt *B*. alatti szemlei jkönyvből kitetszőleg a tetőzet hiba nélkül felállitva levén, a szerződési 17104 frt 50 kr első 1/3 részének az *A*. alatti szerződés 9-ik pontjabeli lefizetési határideje is elérkezett.

Mindezen ténykörülmények az iránt, hogy a szerződés teljesi-

tésében felperes az alperes által lett megakadályozva, s hogy azt alperes megszüntetni kivánta, fél bizonyitékul megállapithatók lévén, a kiegészitő póteskü felperesnek megitélendő, s annak letevése esetére alperes az általa elismert felperesi kiadásoknak a nyert előleg beszámitása megfizetésére kötelezendő volt; ellenkező esetben pedig felperes keresetétől, mint törvényes alappal nem birótól elmozditandó, s az alperesi költségekben marasztalandó vala.

Viszonkeresetével alperes elutasitandó, mert azon állitását, hogy a templom boltozatából a 10/a. szám alatti költségvetés szerint lebontandó, 6 négyszeg öl helyett felperes az egész boltozatot lebontván, ez által 1590 frt mellőzhető költséget okozott, megczáfolja az *A*. alatti, a most hivatkozott költségvetésnél utóbb kelt szerződés 3-ik pontja, melyben a templom boltozatnak egészben ujból épitése köttetett ki; mert továbbá az *A*. szerződésbeli épitési összeg, és egy más vállalkozásra ajánlkozónak költségvetése szerint nagyobb összeg közti különbözet a viszonkereset tárgya nem lehet; az épitkezés késése miatt elmaradt könyör-adományok kártalanitása iránt minden törvényes alaposságot nélkülöző igényét pedig alperes viszonválaszában már különben is mellőzte.

A kir. tábla következő itéletet hozott:

Tekintve, hogy alperes az *A*. alatti szerződést azáltal, hogy felperest annak betöltésére biróilag nemcsak nem szoritotta, hanem önhatalmulag egy harmadikkal uj szerződés megkötése és a további épitkezés iránt intézkedett, maga szüntette meg;

tekintve továbbá, hogy felperes épen annálfogva, mert a templom épitését alperes szerződésileg másnak adta át, az *A*. szerződés teljesitését a maga részéről nem érvényesithette; és

tekintve, hogy a *B*. szemle jkönyv igazolása szerint az abban kitett összeg erejéig felperes az épitést teljesitette a nélkül, hogy ezen munkájáért alperestől kielégitést nyert volna;

tekintve végre, hogy felperesnek az *A*. szerződés szerint is, a tetőzet befejeztével, a szerződésileg megállapitott épitési ár 1/3 részéhez joga van; és igy alperes, miután sem azt, hogy a tetőzet felperes által bevégeztetett, sem azt, hogy a szemle-jkönyvben felvett munkák teljesittettek, — tagadásba nem vette — a kereseti összeg s járulékai megfizetésében feltétlenül is elmarasztalandó lett volna;

tekintve másrészről, hogy felperes az itélet ellen felebbezéssel nem élt, az tehát az ő előnyére meg nem változtatható — a tszék itélete ezen okból — a viszonkeresetre, perköltség s ügyvédi dijakra nézve pedig indokaiból helybenhagyatik.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét helybenhagyta s a perköltségeket kölcsönösen megszüntette.

Indokok : A perbeli adatokból nem tünik ki, hogy felperes az alperes akarata ellenére hagyott fel az elvállalt munka folytatásával. Ellenkezőleg P. szolgabiró tanuvallomásával bizonyitott alperesi nyilatkozatokból, az alperesi zárdának a provinciális főnök *F.* alatti levelében elismert pénzzavarából, továbbá a felperesileg kinált főesküznek alperes részéről csak tétovázva, meg nem határozott «feltételek s előzmények» beszurásával lett elfogadásából, s végre azon körülményből, miszerint alperes később az épitést más vállalkozóval fejeztette be, minden tiltakozás s jogfentartás nélkül felperes irányában, a 4. sz. felperesi levélben foglalt személyes sértegetésekkel szemben is: mindezekből okszerüleg következtetni kell, hogy felperes az alperesnek akaratával találkozott akkor, midőn a munkát beszüntette. Kölcsönös akarattal szüntetvén meg ekként perlekedő felek a szerződést, — és senki más kárával nem gazdagodhatván, — alperes nem tagadhatja meg felperestől a teljesitett munka bérét.

Minthogy pedig a felperes által teljesitett munka szerződésszerü ára, a szakértők *B.* a. nyilatkozata szerint 4276 frt 3 krt tesz ki, s erre alperes csak 1650 frtot fizetett: azért alperes a kereseti összegben s a perkezdéstőli késedelmi kamatokban feltétlenül lett volna marasztalandó, és pedig tekintet nélkül a templom boltozata iránt tett alperesi kifogásra, mert a templom boltozat az *A.* szerződés 3 p. szerint egészen ujból volt épitendő. De mivel felperes az elsőbir. feltételesen marasztaló itélete ellen felebbezéssel nem élt: azért a kir. tábla az elsőbiróság itéletét helyesen hagyta helyben.

A viszonkereset elutasitása pedig önként folyik a fentebbiekből.

A perköltség kölcsönös megszüntetését indokolja a per egyéb körülménye mellett az, hogy a *B.* a. szemle alkalmával felperes egy valótlan, az *A.* szerződéstől eltérőnek állitott ujabb egyesség kötésére hivatkozott, s ezzel alperest a védekezésre kihivta.

64.

Ha az örökbefogadási szerződés feltételhez van kötve, s a feltétel nem teljesitése miatt kéretik felbontása, az, ki ez okból a szerződést megszüntetni kéri, azt, hogy a feltétel nem teljesittetett, bizonyitani tartozik.

(1879. márcz. 4. 156. sz. a.)

Özv. H. Pálné, s társai, Fr. János e. örökbefogadási egyesség érvénytelenitésére még 1875. jan. 11. keresetet adott be a b.-gyar-

mati tszékhez, melynek 1877-ben hozott itélete a kir. tábla által feloldatván, s az ujabb tárgyalás s tanukihallgatás befejezése után, a b.-gyarmati tszék 1878. jan. 23. ujabb itéletet hozott, melyben a néhai H. Pál és Fr. János közt 1861. okt. 26. létrejött *B.* a. egyesség érvénytelennek, ellenben az 1870. julius 9. B.-Gyarmaton néhai H. Pál örökhagyó által kiállitott *C.* a. végrendelet érvényesnek s Fr. János a neki a *B.* a. egyességgel, a b.-gyarmati 3588. sz. telekjben 3621—3757—58. hr. sz. H. Pál nevén álló fekvőségek felére biztositott örökségére nézve jogvesztesnek kimondatik, első r. felperes részére azokban haláláig a haszonélvezet megitéltetik, s elhaltával többi felpereseknek H. Pál utáni örökösödési joguk megállapittatik, s alperes azon fekvőségnek 500 frt lefizetése melletti kibocsátására köteleztetik stb. következő indokokból:

Jóllehet a kereseti fekvőségek kizárólag H. Pál nevén állanak s igy azok neje első r. felperesseli közös birtokát nem képezték, habár a kir. tábla meghagyásából, felperesi kérdő pontokra kihallgatott B. Pálnak vallomása szerint arról, hogy 1874. decz. 6-án Fr. János H. Pálnét az utczán bántalmazta s földre teritette stb. tudomása nincs; tekintve mégis, hogy H. Pál első r. felperesnek férje *B.* szerződéssel, Fr. Jánosnak az ő tulajdonát képező fekvőségek fele részét, az ő s neje halála esetére azon határozottan kikötött feltétel alatt biztositotta, hogy őtet s nejét halálukig istápolni, tisztelni, becsülni, a gazdaságot velük gazdálkodva kezelni, s haláluk esetén mindkettőjüket tisztességesen eltemettetni köteles, ugy hogy ha ezen feltételeket Fr. János meg nem tartaná, az ingatlanokból mit sem kap, s csak az 500 frt hozományát követelheti.

Tekintve, hogy alperes a *G.* okmánynyal támogatott azon felp. állitást, hogy a pinczét feltörte, s az abbani bortermést eladta, részint hallgatag, részint nyiltan beismerte; s igy ezzel maga bizonyitja azt, hogy első r. felperesre nézve, a *B.* szerződést az őt illető részére nézve is megsértette, miután védelmére felhozott azon állitása, hogy H. Pál elhaltával ő lett a gazda, s mint ilyennek joga volt az összes összeirt bortermést eladni, épen a *B.* alattival van megdöntve; mert abban s különösen a 2-ik pontban az mondatik: «Fr. János velünk gazdálkodva, minket munkánkban istápolni tartozik» kétségtelen tehát, hogy midőn ezen kifejezés «minket» H. Pálra s nejére vonatkozik, akkor ugyanazon *B.* alatti szerint a kereseti vagyonban, melynek különben is a jelzett szerződés által, még pedig csakis az örökhagyó H. Pál s nejének halála esetére, csak fele lett részére biztositva. H. Pál halálával nem Fr. J., hanem özvegye

B. Anna lett a rendelkező s ennek alperes a vagyon munkálásában csak istápolója.

Tekintve továbbá, hogy alperes arra: mikép az első r. felperesnek 4 évtől semmi ruházatot nem adott, csak évenként 1 pár csizmát, az ezáltal kinált tagadólagos főesküt, mint kináltatott, el nem fogadta, mi által az, hogy 4 évtől felperestől a ruházatot megtagadta — igazolva lett; — midőn tehát a feltételt, melyhez *B.* szerint öröködhetése köttetett, nem teljesitette; tekintve, hogy abban a feltételek nem teljesitésénél, annak megszünése kimondatott s azt alperes ezen eleve megállapitott következmény terhe alatt fogadta el, a *B.* alatti szerződés biróilag is érvénytelennek volt kimondandó azért is, mert a bel- és külkellékek hiányára fektetett alperesi kifogás alaptalannak bizonyult.

Azonban felperesek a birtok átadásával az 500 frt hozományt alperesnek kifizetni tartoznak, mert H. Pál azt, hogy alperesnek a kereseti javakban 500 frt hozománya van, a *B.* s *C.* alattiakban elismerte s annak fizetésére, mig egyrészről örököseit a felpereseket kötelezte, másrészt alperest annak követelésére jogosultnak nyilvánitotta; s felperesek azt, hogy alperes H. hagyatékából 340 frt takarékpénztári betétet felvett volna, nem igazolták.

Alperes pedig a viszonkeresetként felszámitott 906 frt fele részére nézve keresetével elutasitandó volt, mert a tanuk csak 21 frt befektetést igazoltak, a szőlőviskó s pincze körüli költség pedig a $3^1/_2$ hold szőlő négy évi jövedelméből kitelt. Végre neki arra, hogy 500 frton felül 140 frt hozománya is lett volna, főeskü nem itéltethetett, mivel ezen állitás meg van döntve a *B.* egyességgel, melyben 500 frt hozomány ismertetett be.

A kir. tábla 1878. okt. 7. 14296. sz. a. az elsőbir. itéletet a mennyiben felperesek keresetének hely adatott, megváltoztatta s felpereseket a *B.* egyesség megsemmisitésére irányzott kérelmükkel elutasitotta; a viszonkeresetre nézve azonban helybenhagyta.

Indokok: Felperesek a *B.* egyesség érvénytelenitését s a *C.* végrendelet hatályban tartását azért kérték, mert alperes a *B.* alattiban elvállalt élelmezési s eltartási kötelezettségeit nemcsak nem teljesitette, de sőt első r. felperest tettleg is bántalmazta, örökhagyót pedig agyonütéssel fenyegetvén, a pinczét feltörte s előbbit a házból kiüzte.

Tekintve azonban, hogy felperesek a bántalmazásra vonatkozó állitásukat, szemben alp. tagadással nem bizonyitották; ellenben az élelmi szerek elfoglalására mint gazdaság vezető jogositva volt; az

első r. felperest illető eltartásra pedig a kijelölt helyen, vagyis a közös háztartásban késznek nyilatkozott a *B.* egyességet hatályban tartani kellett: a *C.* a. végrendeletnek az egyesség által nem érintett pontjai pedig a felek közt vitásak nem levén, e részben birói határozathozatalnak szüksége megszünt.

A viszonkeresetnek hely adható nem volt, mert a 21 frtnyi beruházások az általa kezelt ingatlanok folyó jövedelmiből kiteltek.

Feltétlen pervesztes egyik fél sem levén, a perköltségek megszüntetendők.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokaiból hhagyta.

65.

Az ideigl. törv. szabályokban rendezett kivételes bányajogi törvénykezés érvényében jelenleg is fennállván, s azt az időközben életbelépett alsóbirósági szervezés lényegében meg nem szüntetvén: a bányai birtokháboritási ügyekben nem a bányabirói hatósággal felruházott törvényszék mint társasbiróság, hanem annak egyik kiküldött birósági tagja, mint egyes biróság van hivatva az eljárásra s itélethozatalra. Ezen egyes biró által hozott itélet másodbirósági felülvizsgálata azonban a kir. tábla hatáskörébe tartozik.

(1879. márczius 24. 124. sz. a.)

B. Antal, Pl. Ferencz ellen Szalmateres község határában fekvő közös kőszénbánya birtokába s müszaki vezetésébe leendő visszahelyeztetése iránt a beszterczebányai tszék mint bányabiróság előtt sommás pert tett folyamatba.

Az elsőbiróság a tszék kiküldött birája által 1·878. szept. 7. 6568. sz. a. itélettel felperest keresetével elutasitotta, a perköltséget kölcsönösen megszüntetvén, következő indokokból:

Eltekintve attól, hogy felperes az állitólagos közös birtoknak békés használatát ki nem mutatta, de törvényes birtokczimét sem igazolta: valamint eltekintve attól is, hogy alperes már 1878. apr. 1. 3050. sz. a. felperes ellen a b.-gyarmati tszéknél az 1878. febr. 5. kötött társulati szerződés érvénytelenitése végett pert inditott; s igy felperest jelen keresetére nézve körülbelül 5 héttel megelőzte;

felperes visszahelyezési keresetével elutasitandó volt azért is; mert a visszahelyezési per alapját a birtokbóli erőszakos kivetés, illetőleg foglalás képezi; már pedig jelen esetben felperes keresetének alapja egy a közte s alperes közt kötött *A.* a. szerződésben közelebbről meghatározott jogviszony fentartására s az abból kifolyó s felperest a bánya műszaki vezetésétől elütő sérelemre vonatkozik; nyilvánvaló tehát, hogy itt nem tényleges birtokból való erőszakos kivetés hanem az irásilag kikötött kötelezettségek nem teljesitése

forog fenn. S miután ily szerződésszegésből támadt állitólagos sérelmek orvoslása nem sommás visszahelyezési, hanem rendes perutra tartozik: annálfogva felperest ezuton elmozditani kellett annál is inkább, mert ha a keresetbeli kőszénbánya, a mint felperes állitja, közösnek ismertetnék is el, egy osztatlan egészet képez, melynek birtokában felperes üzlet, illetőleg birtoktársa által meg nem háborittathatott. Ugyszintén a bánya műszaki vezetésére vonatkozó kereseti tétele sem vehető itt figyelembe; mert ez személyi jog levén, s elbirálása ezutra nem tartozván, külön peruton volt érvényesitendő.

A budapesti kir. tábla 1878. nov. 11. 3903. sz. a. következő végzést hozott:

Tekintve, hogy az 1871: 31. tczikk által szabályozott birói szervezet értelmében felállitott törvényszékek egyes tagja birói itélet hozatalára jogosultsággal nem bir, hanem birósági határozat csak szabályszerüleg alakitott tanácsülésben hozható; s eszerint az ideigl. törv. szab. VII. 32. 37. 38. §§. azon rendelkezése, hogy maga a bányaszéki előadó hozhat perdöntő határozatot, s hogy az ellen felebbvitelnek a bányaszékhez van helye, hatályát vesztette:

az 1871: 31. tczikk rendelete ellenére, a felterjesztő törvényszéknek egyik tagja által hozott itélet hivatalból megsemmisittetik; s a beszterczebányai tszék mint bányabiróság oba utasittatik, miszerint jelen végzésnek jogerőre emelkedése után, ezen pert szabályszerüleg alakitott tanácsülésben intézze el.

A legfőbb itélőszék végzése következőleg szól:

A neheztelt másodbirósági végzés megsemmisittetik és utasittatik, miszerint jelen rövid utu visszahelyezési ügyet szabályszerüen másodbiróságilag intézze el.

Indokok: Az ideigl. törv. szab. VII. R. V. fejezetben szabályozott, az általános törvénytől eltérő bányai törvénykezés jelenleg is érvényben fennállván: az időközben beállott rendezése az első foly. biróságoknak, a bányabirósági eljárást lényegében meg nem szüntette, hanem csakis módositotta, a mennyiben t. i. a biróságok mostani szerkezete ezt szükségkép követeli.

Miután a bánya a birói hatósággal felruházott törvényszékek hatásköréhez az 1871: XXXI. tcz. 21. §. *d)* p. szerint, a birtokháboritási esetek is tartoznak, és a mellett ugyanazon törvény 23. §. által a bányabiróságok feljogosittatnak, a bányabiróság előtti eljárásban teljesitendő cselekményeket egy kiküldött birói tag által végeztetni: ezen intézkedése a törvénynek oda mutat, hogy az ideigl. törv. szab. VII. R. 37. §-ban szabályozott rövid eljárás fentartatott;

és különben is az eljárás általános elveivel összeegyeztethető nem volna, hogy a különös gyors eljárást igénylő birtokháboritási esetekben, a bányabirói hatósággal felruházott törvényszék, mint társas biróság járjon el és itéljen.

Ezeket figyelembe véve, a bányabiróság által az id. törv. szab. VII. R. 37. §-a alapján kiküldött s eljáró birói tag, egyes birói minőségében eljárónak, s mint ilyen itélethozatalra is jogositottnak tekintendő.

Mi a felebbvitel utját illeti, miután az első foly. törvényszékek azelőtt fennállott felülvizsgálati hatásköre egyátalán megszüntetett, és ennélfogva az ideigl. törv. szab. VII. R. 38. §-ban emlitett, egészen külön szervezetü bányaszék, mint felebbviteli biróság helyébe a mostani első foly. törvényszék mint bányabiróság lépettnek nem tekinthető:

az általános szabálynak megfelelően a szóban forgó, a kiküldött birósági tag, mint egyes biró által elsőbiróságilag hozott itélet másodbiróságilag leendő felülvizsgálatára, a bpesti kir. táblát utasitani kellett.

66.

1. Az engedményezés csakis az annak tárgyát képező követelésre vonatkozó kötelezvény tényleges átadása által levén létrejöttnek tekintendő, ha ily követelés lefoglalása esetén az engedményes a követeléshez való jogosultságát igényperben érvényesiteni kivánja, nemcsak az átruházás megtörténtét, hanem az engedményezett kötvény tényleges átadását is bizonyitani tartozik, ellenesetben keresetével elutasitandó.

2. Ha igényperben hozott oly elsőbirósági végzés, melyben felperes a megitélt főeskütől függőleg utasittatik el, a másodbiróság által olyképen változtatik meg, hogy felperes keresetével feltétlenül elutasittatik: a másodbirósági végzés az elsőbiróság végzését megváltoztatónak lévén tekintendő; e végzés ellen felebbezésnek feltétlenül helye van.

(1878. október 16. 10426. sz. a.)

Sch. Adolf felperesnek A. Katalin mint foglaltató és A. Péter mint végrehajtást szenvedő alperesek ellen egy 64 frtos követeléshez való jog megállapitása és zár alóli feloldása iránt inditott igényperében az elsőbiróság igénylő keresetének azon esetre helyt adott, ha alperesek a főesküt arra le nem teszik, hogy az igény tárgyát képező követelés felperesnek engedményezve nem lett, az eskü letétele esetére azonban felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi május 21. 24505. sz. a. hozott végzésével azonban az elsőbiróság végzését megváltoztatta s igénylő felperest keresetével feltétlenül elutasitotta; következő indokoknál fogva.

B. József tanu arra, hogy a kötelezvény felperesnek az átru-

házás alkalmával átadatott volna, tanuságot nem tett. A felperes által másik tanunak felhivott K. Adolf kihallgatása, minthogy ez másod rendü alperest azon perben, melynek folytán a végrehajtás foganatositva lett képviselte a p. t. rendt. 192. §-a alapján mellőzendő volt. A főeskü, mely különben is egész határozatlanul csak az átruházás valóságára lett másodrendü alperesnek kinálva, első rendü alperesnek kinálva nem lett. Ezeknélfogva tehát a kötelezvény átadása félbizonyitékkal sincsen támogatva. Minthogy pedig arra, hogy kötelezvényen alapuló követelés az engedményes tulajdonába átmenjen, a kötelezvénynek tényleges átadása szükséges, ez pedig bizonyitva nincsen, s azért a kérdéses követelés felperes tulajdonába átmentnek nem tekintethetik, felperes keresetével feltétlenül elutasitandó, s ekként az elsőbiróság itélete megváltoztatandó volt annyival inkább, mert az átruházás már másod rendü alperes marasztalása, sőt a végrehajtásnak egy izben sikertelen megkisérlése után történvén, azon vélelem áll elő, hogy az csak első rendü alperes kijátszására történt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

67.

Ha a felek között olynemü megállapodás létesül, hogy kölcsönös áruszállitásból eredő követeléseiket árurendelés és szállitás által fogják kiegyenliteni, e megállapodás tartalmának ideje azonban meg nem határoztatott, miután ilynemü üzleti viszonyoknak határozatlan ideig való fentartására senkit kötelezni nem lehet, a határozatlan megállapodás nem fosztja meg a szerződő felek bármelyikét attól, hogy annak ellenére szállitott áruinak készpénzben leendő megfizetését követelhesse szerződő társától.

(1878 julius 3-án 5050. sz. a.)

Z. József és társa czég felperesnek a gyógyszerészeti és müvegyészeti vállalat czég ellen 195 frt és jár. iránt inditott sommás perében az elsőbiróság az esetre, ha alperes megbizottja leteszi a póteskűt arra, hogy felperes czéggel oly egyességre lépett, mely szerint az egymás ellenében áruszállitásból eredő követeléseiket nem készpénzfizetés, hanem árurendelés és szállitás által fogják törleszteni, keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva:

Miután alperes K. Lajos tanuvallomásában arra nézve félbizonyitékot szolgáltatott, hogy a felek között oly megállapodás jött létre, mely szerint a kölcsönös áruszállitásból eredő követeléseiket nem készpénzfizetés, hanem árurendelés és szállitás által fogják törleszteni, s miután ily egyesség a törvény által tiltva nincs, s végre

is hajtható, ennélfogva tekintettel arra, hogy a kereseti áruknak a kereseti értékben alperes által történt megrendelése és felvétele felperes által beigazoltatott, viszont felperes az ellen, hogy a kérdéses egyesség kötésére az ifjabb Z. czég nevében jogositva volt, kifogást nem tett, V. Leo jogosultságát kifogásolni pedig nem hivatott, a félbizonyiték kiegészitésére a póteskűt alperesnek megitélni, s a per kimenetelét a pótesküle vagy le nem tételétől függővé tenni kellett annál is inkább, mert felperesi könyvkivonat tanusága szerint a törlesztés áruban történt.

Felperes felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi február 21. 4231. sz. a. következő itéletet hozott:

Az eljáró kir. járásbiróságnak fentebbi keletü és számu itélete az abban felhozott indokokból és még azért is helybenhagyatik;

mert felperes czég a per során nem állitja, hogy alperes czéget kereseti követelése fejében áruszállitásra felszólitotta, az azonban azt megtagadta vagy nem kellő és elfogadható minőségben teljesitette volna.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott.

Mindkét alsóbiróság itéletének megváltoztatásával feltétlenül köteles alperes felperesnek 195 frt 95 kr tőkét s ennek a kereset beadása napjától, vagyis 1877. október 4-től számitandó 6% kamatait 8 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetni;

mert ámbár a felek között oly megállapodásnak létrejötte, miszerint a kölcsönös áruszállitásból eredő követeléseiket árurendelés és szállitásból fogják kiegyenliteni H. Lajos tanunak kimondása de az *A.* alatti könyvkivonat feltételénél fogva is igazoltnak veendő, mind a mellett tekintve, hogy ezen megállapodásnak mely ideig fennállására nézve semminemü korlátozó intézkedés a felek részéről nem igazoltatik, ilyszerü üzleti viszonynak határozatlan időre való fentartására pedig senkit kötelezni nem lehet, és tekintve, hogy a követelés valódisága a per során igazoltatott, alperest a kereseti összeg és járulékaiban elmarasztalni kellett.

68.

Kérkedésnek tekintendő, s azért felhivási keresetnek helye van, ha egy ügyvéd által behajtott összegre vonatkozólag valaki, kinek az ügyvéd nem volt meghatalmazott ügyvédje, azt állitja, hogy az összeg őt illeti.

(1878. junius 13. 5480. sz. a.)

Dr. B. Ádám felperesnek F. József alperes ellen inditott felhivási perében ez elsőbiróság következő végzést hozott.

A felhivási keresetnek hely adatván, F. József felhivott köteles ezen végzés jogerejüségétől számitandó 45 nap alatt felhivó ellen az általa B. Dávidtól behajtott 800 frt váltóösszeg és járulékai megitélésére irányzott keresetet benyujtani, mert ellenkező esetben reá nézve felhivó kérelmére, a kérdéses jog örökre érvénytelennek fog nyilvánittatni; következő indokoknál fogva:

Felhivott ugy beadott válaszában mint a tárgyalási jegyzőkönyvben beismerte, hogy a felhivó ellen az általa B. Dávidtól behajtott 800 frt váltóösszeg megfizetése iránt igényt tart, s hallgatag beismerte azt is, hogy felhivó elleni ezen állitólagos követelésével mások előtt kérkedett; minthogy felhivónak a keresethez való jogosultságát még különösen az 1874. évi 34. tczikk rendelkezései is támogatják, a felhivási keresetnek helyt adni, s felhivottat a kérdéses jog per utján leendő érvényesitésére kötelezni kellett.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márczius 4. 9846. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét megváltoztatta és felhivót felhivási keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva:

Felhivó fél beismeri, hogy a felhivási keresetben megitélt követelést a felhivott fél nevében és annak megbizása mellett per utján érvényesitette és be is fejezte, ennélfogva pedig a felhivottnak mint megbizónak azon kijelentése, hogy a felhivó fél által behajtott öszszeghez igényt tart az 1874. évi XXIV. törvényczikk 48. §-ának rendelkezésén alapitván, kérkedésnek nem tekinthető; miért is a felhivó jelen keresetével elutasitani, s a neheztelt végzést a felhozott okokból, valamint azért is megváltoztatni kellett, mert felhivó fél a törvényen alapuló jogának per utján leendő érvényesitésére nem kötelezhető, annál kevésbé pedig, mert az idézett törvény 66. §-ában meg is van szabva azon eljárás, melylyel a megbizó azon esetben élhet, ha azt véli, hogy megbizott ügyvédje az idézett törv. czikk 48. §-ában meghatározott kötelezettségét nem helyesen vagy épen nem teljesitette, más részről felhivónak is szabadságában áll annak utján kérelmezni, hogy a felhivó a fizetés helyesen történtének elismerésére köteleztessék.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg végzett.

Tekintve, hogy felhivott maga sem állitja, hogy felhivó a 800 frtot magánál visszatartja, és hogy felhivó a felhivottnak felhatalmazott ügyvédje lett volna, tekintve, hogy ezekből kifolyólag az ügyv. rendt. 48. §-ában körülirt ügyvédi mulasztás miatt a 66. §-ban

körülirt eljárás alkalmazhatását felhivott szintén nem vitatja, tekintve, hogy felhivott a jelen ügy tárgyalása során is folyvást azt vittatja, hogy a kérdéses összeg neki járt volt, a törvényszabta ut és mód arra nézve, hogy, a mint a kir. táblai végzés indokaiban az emlittetik, felhivott fél a fizetés helyesen történtének elismerésére, illetve állitólagos jogának érvényesitésére köteleztessék, csakis a felhivási kereset van törvény által kijelölve: a kir. tábla végzésének megváltoztatása mellett az elsőbiróság végzése hagyatik helyben.

69.

A határozatlan arányban telekkönyvileg bejegyzett tulajdonesok egyike a tényleges birtokba csak akkor helyeztethetik be, ha tulajdonjogának aránya előbb megállapittatik, mi felett csak az összes tulajdonostársak meghallgatása mellett lévén határozat hozható, azok mind, s igy azok is, kik nincsenek az ingatlan bármely részének is tényleges birtokában, perbe idézendők.

(1877. február 27. 1575. sz. a.)

Sch. Dávid felperesnek P. András alperes ellen ingatlan birtokbaadása iránt inditott rendes perében az elsőbiróság következő itéletet hozott.

Tartozik alperes a pataki 35. számu telekjkönyvben néhai Cs. Dénes kiskoru Cs. János és Teréz $^{1}/_{4}$ részbeni illetőségére felperes Sch. Dávid javára bekebelezett $^{1}/_{4}$ kültelekhez tartozó 390 □ öl területü földnek $^{1}/_{4}$ részét 15 nap különbeni végrehajtás terhe alatt felperes birtokába bocsátani, azonban a jelzett földrészletnek Cs. Francziska M. született Cs. Apollónia, M. született Cs. Viktoria nevére bejegyzett $^{3}/_{4}$ rész kiadása, és a kereseti földrészlet haszonvételére vonatkozó keresetével elutasittatik; következő indokoknál fogva.

A keresetbe vett 818. helyr. sz. a. földrészlet azon $^{1}/_{4}$ részének, mely a pataki 35. sz. telekjkönyvben *A.* lapon Cs. Dénes nevére volt kitüntetve, és a *B.* lapirat 2. sor szám alatt kiskoru Cs. János és Teréz ezek után pedig a 4. sz. alatti vétel utján Sch. Dávid javára bekebeleztetett, kiadása elrendelendő volt azért, mert noha alperes *B.* 3. a. a tulajdonjog bekebelezését előbbről kérelmezte, de miután ezen kérelmével elutasittatott, felperes javára pedig *B.* alatt átiratott, az ingatlan vagyon szerzésére vonatkozólag fentartott oszt. polg. törvkönyv 441. §-ához képest, mely szerint mihelyt a tulajdonjogróli okirat a nyilvánkönyvbe beigtattatott, a beigtatott tulajdonos lép annak jogszerü birtokába, e tekintetben alperes által felhozott azon érvelés, miszerint felperesnek azon körülményről, hogy a kérdéses birtokrészlet előbbről még Cs. Dénes örökhagyó által Cs. Franciska,

Viktória és Apollónia $^{3}/_{4}$ részbeni illetőségével egyetemben alperesnek eladatott, és az birtokba is vette, tudomása volt, és hogy a vétel alkalmával kijelentetett volna előtte, kijelentetett, hogy a kérdéses földrészlet az eladott kültelekbe be nem számitható, figyelembe nem vétethetett azért, mert a per során kihallgatott tanu Gy. Andrásnak azon körülményt tanusitó vallomása megdöntetik M. Urbán és F. Benedek tanuk azon vallomása által, miszerint felperes a fentebbi kijelentés daczára kijelentette, hogy ő a birtokot a kérdéses részlettel egyetemben veszi csak meg, a minthogy ez az ezen kijelentés folytán az eladási szerződésbe be is vezettetett, Sz. István tanu vallomása elfogadható nem volt, mert ő a szerződés kiállitása és a megyei árvaszék meghagyásához képest, mint kiskoru tulajdonosnak megbizottja, az eladási szerződés előtte felolvastatván, azt aláirta, a szerződésre vezetett árvaszéki jóváhagyás végett saját cselekvényét beterjesztette. Azonban elutasitandó volt felperes a föld $^{3}/_{4}$ részére nézve azért, mert az *A.* alatt becsatolt eredeti szerződés első pontjának azon kitétele szerint miként eladó eladja néhai Cs. Dénes pataki lakos nevére irva levő a pataki 35. sz. tjkönyvben bevezetett $^{1}/_{4}$ telekhez tartozó legelőilletőséget egész terjedelmében az ugyanazon tjkönyvben foglalt Cs. Franciska, Apollonia és Veronika nevére mindekkoráig kitüntetett $^{3}/_{4}$ rész el nem adatott, a mint hogy az alperes által 5. sz. alatt becsatolt telekkönyvi kivonat tanusága szerint, melyben *B. I.* és a 2. sz. a. Cs. János és Teréz kiskoruak nevére jegyzett $^{2}/_{6}$ rész teleknek örökhagyó Cs. Dénes $^{1}/_{4}$ részbeni illetősége van kitüntetve, és mert *B.* 4. alatt felperes javára is csak ezen $^{1}/_{4}$ részbeni illetőség iratott át, ebből kifolyólag az oszt. polg. törvénykönyv 441. §-a szerint birtokjog illetheti, és az által alpereseknek $^{3}/_{4}$ részbeni előbbi szerzeménye nem érintethetik. A haszonvételekre felperes elutasitandó volt azért, mert alperes a kérdéses birtokrészletet Cs. Dénes mint előbbi telekkönyvi tulajdonostól jogszerüleg szerezvén, jóhiszemüleg birta.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. nov. 15. napján 53669. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletet felebbezett részében megváltoztatta és felperest keresetével elutasitotta, következő indokoknál fogva.

Jóllehet beigazolt tény, hogy felperes a kereseti ingatlanok kiskoru Cs. János és Teréz illetett részének telekkönyvi tulajdonosa, s ennélfogva annak jogszerü birtoka is őt illeti, még sem lehetett alperest annak kiadására kötelezni, mert a pataki 35. sz. tjkönyvben a tulajdonjog nevezett kiskoruak s ezek jogán felperes részére

is határozatlan arányban van bekebelezve, s ennélfogva az, hogy őt a tulajdonjog hanyad részben illeti, ki nem tünik; a tulajdonjog arányának megállapitása pedig eltekintve attól, hogy a kereset erre nem csak hogy nem intéztetett, és e kérdés a per során meg sem vitattatott, a tulajdonjog arányának kérdése felett az összes telekkönyvileg érdekelt felek meghallgatása nélkül határoznia nem lehetett volna, és igy az, hogy alperes hányad részét tartozzék a birtoknak kiadni, eldönthető nem lévén, felperest ebbeli keresetével elutasitani, s igy az elsőbiróság itéletét e részben megváltoztatni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

70.

Oly egyén, ki más tulajdonát képező dolgot a tulajdonos beleegyezése nélkül, habár annak tudtával gondviselés végett saját házához visz, megbizás nélküli ügyvivőnek lévén tekintendő; s mint ilyen cselekménye vagy mulasztásai által okozott kárért felelni tartozván: ha a dolog nála elvesz, annak értékét megtéríteni tartozik.

(1878. junius 25-én 6177. sz. a.)

D. Tógyer felperesnek H. Petru alperes ellen 45 frt s jár. iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi február 19. 1206. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta, s azon esetre, ha felperes leteszi a póteskűt arra, hogy a kereset tárgyát képező ló abban az időben, melyben elveszett, 30 frtot megért, felperest 30 frtnak s annak a kereset megindításától számitandó 6% kamatainak megfizetésére kötelezte; következő indokoknál fogva.

Alperes azon állitását, hogy felperes lovát nemcsak ennek tudtával és beleegyezésével, hanem egyenes felszólitása következtében vezette saját házához, s hogy azon ló alperesnek udvaráról éjnek idején elszabadulván, a farkasok által széttépetett, a per során mivel sem igazolta, s e részben M. Péter tanunak vallomása semmi bizonyitékot nem nyujt.

Ezen alperesi előadás ellenében felperes kereseti előadásának valósága St. Péter tanunak azon vallomásával is támogattatik, mely szerint alperes felperes lovát minden feltevés nélkül vette át és vezette el azon ürügy alatt, hogy annak elhelyezéséről és ellátásáról gondoskodni fog, s tanunak, ki a lónak gondját viselni akarta, többszörös felszólitás daczára sem mutatta meg a lovat, hanem csak arról nyugtatta meg, mikép jó helyen van a ló, nem lesz annak semmi baja.

Mivel pedig ily körülmények között alperes megbizás nélküli ügyvivőnek tekintendő, s mint ilyen a cselekménye vagy mulasztása által okozott kárért felelősséggel tartozik, alperest kártéritésre kötelezni kellett, de csakis a ló értékére nézve felperes által leteendő póteskü esetén, mert alperes tagadása ellen a lónak 45 frtnyi értékére vonatkozólag teljes bizonyitékot nem nyujtott, hanem St. Péter vallomásában csak részbizonyitékot ama körülményre nézve, hogy felperes lova a kérdéses időben 30 frt értékkel birt, ennélfogva ennek kiegészitésére felperes részére a p. t. rend. 236. §-a értelmében a pótesküt megitélni, s annak letétele esetére alperest a 30 frt összeg megfizetésére kötelezni, de viszont alperest a nem igazolt értéktöbblet iránti keresetével feltétlenül elutasitani, az eskü le nem tétele esetére végre a p. t. rendt. 239. §-a rendeletének megfelelőleg intézkedni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

71.

1. **A házbér követelés és járulékaira nézve általában vállalt készfizetői kezesség esetén, az általánosan emlitett járulékok alatt csakis a késedelmi kamatok; tehát a bérlő ellen intézett per folytán származott per és végrehajtási költségek érthetők nem lévén, ezek megfizetésére a kezes nem kötelezhető.**
2. **Ha többen készfizetői kezességet vállalnak az egyetemlegesség határozott kikötése nélkül, a kezesség mindegyik kezes által egyenlő aránylagos részben tekinthető elvállaltnak s azok a fizetésre csakis ily arányban kötelezhetők.**

(1878. julius 8. 6264. sz. a.)

K. Judit felperesnek M. Károly és Katalin alperesek ellen 230 frt 64 kr házbér s járulékai iránt folyamatba tett perében az elsőbiróság alpereseket a kereseti 230 frt 64 kr tőke és járulékainak egyetemleges megfizetésére kötelezte; következő indokoknál fogva:

Alpereseknek az utazó tárgyalás alatt felhozott azon kifogását, hogy a házbér felére nem K. Julia, hanem N. Károly jelentkezik felperesnek, figyelembe vehető nem volt, miután a per folyama alatt alperesek nem vonták kétségbe, hogy a kereseti követelés azonos az *A.* alattiban foglalt azon követeléssel, melyre nézve a készfizetői kezességet elvállalták, és a mely követelésre P. Czeczilia két részletet már tényleg fizetett is. A kereset időelőttiségére alapitott kifogás mellőzendő volt, miután a kereseti *A.* alatti okirat tanusága szerint az egyenes adós P. Czeczilia az elvállalt részletfizetéseket pontosan be nem tartván, jogot vettek alperesek felperesnek az egész

követelését rajtuk egyszerre megvehetni, alperesek pedig azt, hogy az egyenes adós f. évi szeptember havi részletét megfizette volna, mivel sem igazolják; állitják ugyan alperesek, hogy az egyenes adós fizetési kötelezettségének eleget kivánt tenni, de miután felperesi ügyvéd oda haza található nem volt, miután a mennyiben az egyenes adós fizetési kötelezettségének felperes hibája miatt eleget nem tehetett, tartozott volna az esedékes részletet birói kézhez elhelyezni, mit azonban nem tett, és igy a felperesi követelés alperesek irányában lejártnak tekintendő. Alperesek által 3 ·/. alatt becsatolt nyugta és annak alapján megajánlott főhit általi bizonyitás tekintetbe vehető nem volt, miután a mennyiben alperesek tényleg fizetést eszközöltek is, miután azt elkésve tették, az ezuttal már tekintetbe nem jöhet. Mindezekhez képest alpereseket kifogásaik elvetése mellett elmarasztalni kellett. Az egyetemlegesség megállapitása a kötelezettség természetéből folyik.

Alperesek felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. febr. 20. 3162. sz. a. következő itéletet hozott.

Az eljáró kir. járásbiróságnak fentebbi keletü és számu itélete alperesek mint készfizető kezesek marasztalására vonatkozólag indokolásánál fogva helybenhagyatik; a marasztalási összegre és az egyetemleges fizetési kötelezettségre nézve pedig megváltoztatik és alperesek a kereseti összegből csak 170 frt házbérhátraléknak ugy ettől 1877. május 1. óta számitandó 6% kamatoknak egyenlő arányban leendő megfizetésére köteleztetik.

A. C. D. E. F. G. H. alatti okmányokon alapuló 60 frt $6^1/_2$ kr előbbi per és kifizetési biztositási költség megfizetése iránti keresetével pedig felperes elutasittatik; következő indokoknál fogva.

A marasztalási összeg tekintetében az elsőbirósági itélet megváltoztatásával alpereseket a kereseti összegből, csakis az *A.* alatti jótállási nyilatkozatnál fogva elvállalt 180 frt házbérkövetelésből hátralevő 170 frtnak és az 1877. május 1. napjától számitandó 6% kamatoknak megfizetésére lehetett kötelezni, az ezt födöző 60 frt 64 kr iránti követelésével pedig felperest elutasitani kellett, mert az *A.* alatti jótállási nyilatkozatból az, hogy alperesek, mint P. Ceciliáért készfizető kezesek a *C. D. F. G.* és *H.* alattiakon alapuló per és biztositási költségekre nézve is, felperesnő javára a készfizetői kezességet elvállaltak volna, határozottan ki nem tünvén, az *A.* alattiban elvállalt járulékok alatt csakis a késedelmi kamatok érthetők; továbbá mert az *A.* alatti jótállási nyilatkozatban, mint azt a per során felperes sem vonta kétségbe, az egyetemleges fizetési kötele-

zettség világosan és félreérthetlenül kikötve nem találtatik, a készfizetői kezesség elvállalása pedig az egyetemleges fizetési kötelezettséget egymagában meg nem állapitja.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

72.

A folyam változása által, a telekkönyvek felvétele után származott területre nézve vonatkozó telekkönyvi tulajdonjog bejegyzése nem kiigazitási kereset utján, melynek csak hibás telekkönyvi felvétel ellen van helye, hanem póthelyszinelés utján eszközlendő.

(1878. aug. 6. 7416. sz. a.)

M. Anna a Markulaj felperesnek P. Mitru ellen a sz.-udvarhelyi 17. sz. tjkönyv kiigazitása iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

felperes keresetének oly megjegyzéssel, hogy a kiigazitás felperes édes atyja M. Márk örökhagyó javára rendeltetik el, hely adatik, s a sz.-udvarhelyi 17. sz. tjkönyvben 1806. helyr. sz. a. ingatlan lejegyeztetni, s abból a szemle jegyzőkönyv melletti mérnöki vázlaton kitüntetett s természetben P. Mitru szántóföldje és a Szamos által üresen hagyott meder közötti 1164 □ öl kiterjedésü és Moosz Vonuszénak jelölt ingatlan 1806/a-val jelölve P. Mitru nevére a 17. sz. tjkönyvbe visszajegyeztetni rendeltetik, s ezek foganatositására az itélet jogerőre emelkedésekor a telekhivatal utasittatik; következő indokoknál fogva.

A birói szemle rendjén kitünt, miszerint alperes P. Mitrunak a sz.-udvarhelyi 17. számu tjkönyvben felvett 1806. helyr. sz. földje és a Szamos által üresen hagyott meder között, mely meder a szemlejegyzőkönyvhez csatolt mérnöki vázlat északi részén van jelölve, felperes tettleges birtokában és használatában 1164 □ öl szántóföld találtatik, ezen ingatlan, minthogy az alperes 1806. sz. a. ingatlana a helyszinelés alkalmával készitett telekkönyvi vázlat szerint a Szamos nagyobbik ágáig terjedőnek van felvéve, alperes nevén álló.

Jóllehet tehát, hogy felperes keresetében nem adja elő azon czimet, melyből a kereseti ingatlansághoz tulajdonjogi jogát származtatja, de tekintve, hogy a kihallgatott tanuk abban mindnyájan megegyeznek, hogy felperes M. Márknak a kérdett helyen tulajdonát képezett ingatlana volt, M. Anna és M. Györgyike oly módositással, hogy az illető ingatlan a helyszinelés alkalmával a Szamos folyó által volt elboritva, tekintve, hogy a leszármazott örökös jogositva van örökhagyó jogait keresni, tekintve, hogy M. Márk a

per rendén kiderült adatok szerint elhalálozott, azonban felperes sem állitja, hogy elhalálozása az ált. polg. törvkönyv hatályba lépte előtt történt volna, s az ált. polg. törvkönyv hatályba lépte óta elhalt örökhagyók ingatlanai csak a hagyatéki biróság átadása határozatai alapján ruházhatók az örökösökre, ily átadási határozat nélkül az örökhagyó ingatlan javai a helyszinelés alkalmával nem voltak az örökösökre felvehetők.

Ily átruházási okiratot felperes fel nem mutatott, tekintve másfelől, hogy alperes a tanuk által beigazolt, ugy a szemle által kétségtelennek feltünt tények makacs tagadásán kivül a tényállás valódi felderitéséhez mivel sem járult, tekintve hogy alperes nem állitja, miszerint a kereseti ingatlan a helyszinelés alkalmával a Szamos vize által elboritva lett volna, s ezen körülmény gátolta volna a kereseti ingatlannak felperes vagy jogelődje javára való felvételét, sőt a tanuk vallomása szerint az is alperesre bizonyult, hogy a Szamos medrének változása által üresen hagyott használható tereket alperes önhatalmulag elfoglalta, tekintve, hogy különben is az elhagyott mederből az uj meder által károsodott földtulajdonosok kártalanitandók, mindezen körülmények tekintetbe vételével a szemle alkalmával felperes birtokában talált ingatlan azon az alapon, hogy a tanuk felperes jogelődének a kérdés alatti helyen kétségtelen tulajdonát igazolták, az itéletben körülirt ingatlanra felperes jogelődje M. Márk tulajdonjoga kiigazitásképen bekebelezendő volt, s a lejegyzés tekintetében a telekkönyvi rendelet szerinti intézkedést tenni kellett, mindazonáltal az alperes részére visszajegyzett ingatlan területe kitüntethető nem volt, mert az a szemle alkalmával fel nem méretett, s ezen terület a természetben hozzájárulván a Szamos ágának az 1808. sz. a. részlet melletti elfoglalása, jóval nagyobb annál, mi a sz.-udvarhelyi 17. sz. tjkönyvben kitüntetett területből az 1164 □ öl kiterjedésü rész lejegyzése után maradna, és az alperesi ingatlan területének kiigazitását eljárás tárgyává tenni nem lehetett.

Alperes felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. márcz. 26. 3508. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság itéletét megváltoztatta és felperest keresetével elutasitotta; következő indokoknál fogva.

Eltekintve attól, hogy felperes oly jogczimét, melynél fogva tartalmilag nem igazolt birtoklásánál fogva a kérdéses terület tulajdonjogát igényelhetné, a perben elő nem terjesztett, megváltoztatandó volt az elsőbirósági itélet és felperes keresetével elutasitandó

volt azért, mert a megtartott szemle alkalmával kiderittetett, hogy az igényelt terület az 1805. és 1806. helyr. számu részletek között létezett Szamoság kiszáradása, illetőleg mederváltozás folytán már a telekkönyvek eredeti felvétele után származott, tehát az 1806. helyr. számu részletben, melytől felperes azt lejegyeztetni kivánja, benn sem foglaltathatik. Miután pedig kiigazitási eljárásnak a telekkönyvi rendelet I. része szerint csak a telekkönyvek eredeti felvételekor közbejött téves bejegyzések helyreigazitása iránt van helye, ily téves bejegyzés azonban a fentebbiek szerint fenn nem forog; s miután a folyamok medrének változtatása partmosás és szigetképzés által származott területek tulajdonjoga iránt vitás kérdések eldöntése, illetőleg azon területek póthelyszinelése más ügyutra tartoznék; a felperes keresetének a választott ügyuton semmi esetre sem volt hely adható.

A magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg itélt.

A budapesti kir. itélő táblának fentebbi itélete, tekintve, hogy a kihallgatott tanuk csak azt igazolták, miszerint felperes a birói szemle alkalmával kimutatott 1164 □ öl területü ingatlant birja, de azt, hogy ugyanezen ingatlanság, az 1806. helyr. sz. alatt alperes nevére felvett birtokban foglaltatnék, nem tanusitják; tekintve továbbá, hogy az eljárás folytán az is kiderült, mikép felperes birtokában lévő terület a Szamos folyó változása következtében a tjkönyvek felvétele után származott, s ennélfogva csak póthelyszinelés folytán telekkönyveztethetik, ezen indokoknál fogva hhagyatik.

73.

Ujitás által a fennállott kötelem megszünvén, különös kikötés hiányában, az erre szerzett zálogjog is megszüntnek tekintendő, s annak kitörlését az ezzel terhelt tulajdonos eszközölni jogositva van.

(1879. január 30. 12476/878. sz. a.)

N. született Sz. Hortacsva T. Leon alperes ellen a pattornyai 37. sz. tjkönyvben *C.* illetőleg 50. és 52. sz. a. bekebelezett zálognak kitörlése iránt inditott rendes perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Felperes fentebbi keresetének hely adatik, miért is a pattornyai 37. sz. tjkönyvben *C.* illetőleg 50. és 52. t. sz. a. 823/859. illetőleg 1245/864. és 1274/870. számu végzésekkel 1390 frt 6% kamat és és 2000 frt és 10% kamat erejéig javára bekebelezett

zálogjog ujitási szerződés által elenyészettnek nyilvánitattik, s ezen zálogjognak kitörlése elrendeltetik, s ennek bekebelezése a telekkönyvi irodának meghagyatik: következő indokoknál fogva.

A *C.* alatti alperesileg ki nem fogásolt birói egyességből kiderül, miszerint a kérdéses s törültetni kért 1390 frtnyi és 2000 frtnyi tételek jelenlegi alperes mint hitelező és P. született Sz. Mária mint adós között létrejött összeszámolás alapján, más különféle jogalaku és jogszerü adósságokkal együtt egybevétettek, s egy computus eredménykép keletkezett 15329 frt 57 krt tevő főösszegbe beolvasztattak, s igy mint önálló adóssági tételek különállólag fennállani megszüntek, valamint kiderül, miszerint T. Leonnak különféle jogalapon fekvő követelhetési joga egy egységes uj jogalapra fektettetett, vagyis a telekkönyvi intézménynyel egybefüggésben álló, s érvényében fentartott oszt. polg. törvkönyv 1376. §-a értelmében ujitás által megváltoztatott, tekintettel már most arra, hogy az oszt. polg. törvkönyv 1378. §-a értelmében az ujitási szerződésnél fogva az előbbi szerződéssel járó zálogjogok elenyésznek, ha csak azok különösen fenn nem tartattak, a mi a *C.* alatti birói egyességben nem történt, miután ottan csak a már nyert végrehajtási jogok tartattak fenn, ilyekkel azonban jelenlegi alperes ezen kérdéses összegre nézve nem birt, tehát azokat fenn sem tarthatta, s igy tekintettel, hogy alperesnek a kérdéses kétrendü s már magában véve fenn nem álló követelésre nézve nyert volt zálogja elenyészettnek tekintendő, annak törlése tehát el volt rendelendő és pedig annál is inkább, minthogy alperes a *C.* alatti egyességgel szemben, ezen kérdéses tételeket külön nem is érvényesitheti, s azokat különben be nem hajthatja, azok tehát többé fenn nem állottnak tekintendők, a menynyiben különben, ha az ellenkező állana, jelenlegi alperes ezen öszszegeket kétszeresen venné meg adósa P. született Sz. Márián, ki jelenlegi felperesnőt, kinek az *A.* alatti szerződés szerint a bekebelezéssel terhelt pattornyai 57. számu tjkönyvben foglalt ingatlanokat tehermentesen eladta, viszont kármentesiteni tartozik.

Az alperesnek azon ellenirati állitását, miszerint a *C.* alatti egyesség a kérdésben forgó jelzálogokra épen megerősitésül szolgálna, figyelembe venni nem lehetett, mivel ezen fentartás a *C.* a. egyességben benn nem foglaltatik, hanem ellenkezőleg az egyesség a kérdésben forgó részletösszegeket is magában foglalván, jelenlegi alperesnek azoknak önálló követelésképeni fennállását elenyésztetni, 15329 frt 57 kr s járulékai erejéig zálogjogot engedvén, s ez alperes javára *E.* alatt bekebelezve is lévén, ha tehát a kérdéses rész-

letösszegekre nézve az ujitó *C.* alatti egyesség keletkezéseig birt zálogjoga ezentul is különállólag is fentartatnék, ez az alperes illetéktelen hasznára, jelenlegi felperes s illetve jogelődje jogtalan hasznára válnék.

Alperes felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. junius 25. 26595. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét helybenhagyta :

Mert alperes maga sem vonta kétségbe, hogy a pattornyai 37. sz. tjkönyvi birtokra jelzálogilag biztositott 1390 és 2000 frtnyi követelésére vonatkozólag, ennek bekebelezése után adósa P. született Sz. Máriával 1871. május 11-én felvett jegyzőkönyv szerint ujból kiegyezett, miből önkényt folyik, hogy a kérdéses követelésnek jogalapja változást szenvedvén, az előbbi kötelezettség, melynek alapján a szóban lévő követelések előbbről bekebeleztettek, ezen jogügylet ujitás folytán megszünt, tekintve tehát, hogy ezen kétrendü követelésre vonatkozólag a pattornyai 37. számu tjkönyvben eszközlött zálogjogi bekebelezésnek további érvénybentartásáról a *C.* a. egyességben emlités nem tétetett, a nétkül pedig a végrehajtási jog érvénye ezen telekkönyvi ingatlanra különben sem terjedhet ki, de végrehajtási zálogjog ezen kétrendü követelésre nézve a pattornyai 37. sz. telekjkönyvben be nem jegyeztetett, a telekk. rend. 155. §-a értelmében a kért kitörlési keresetnek helyt adni kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

74.

1. Habár az ügylet, mely által valamely üzlet másra átruháztatik, viszonbiztositási szerződés czime alatt jelenik is meg, az mégis a keresk. törv. 20. §. alá tartozó teljes üzleti átruházásnak tekintendő, midőn az átvevő az átruházónak kötelezettségei teljesitését világosan magára vállalta. És igy a hitelezők kereseti joga az átvevő ellenében is érvényesithető, és pedig daczára annak is, hogyha a kötelezettség átvállalása a szerződésben csak az átadó irányában nyilvánittatik is létesitettnek.

2. A keresk. törv. 20. §. azonban nem alkalmazható azon esetekre, midőn a befizetett összes dijrészletek visszatéritése követeltetik.

(1879. apr. 22. 167. sz. a.)

Gr. József mint kiskoru leánya Amália t. t. gyámja, «Tisza» biztos. részvénytársaság ellen (mint a «Haza jogutódja e.) 734 frt biztositási tőke iránt a budapesti vált. keresk. tszék előtt 1878. jun. 17. pert inditott. Felperes a «Hazánál» leánya javára 1000 frtot biztositott 10 év lefolytával fizetendőt, ha az még akkor életben van. Ezek leforgásával most a «Tiszától» követeli a fizetést, mert a

«Haza» összes jogai, kötelezettségei s javai erre átruháztattak (1877. april 11-én szerződ.), mely azonban a fizetést megtagadta, mert a «Haza» időközben csődbe esett. De a viszonbizt. szerződés a «Házával» köttetvén, az csak közte s a «Tisza» közt állapitott jogviszonyt. A ker. törv. 508. §. is a viszonbiztositót csak arra kötelezi, hogy a viszonbiztositottnak, s nem a biztositottnak fizessen, tehát csak a viszonbiztositott irányában kötelezi, mert a 20. §. a viszonbiztositásra nem alkalmazható, mert az nem bir az átruházás jellegével. De időelőtti is, mert a «Haza» irányában az utolsó okmány beterjesztésétől számitandó 3 havi határidő még le nem járt.

A keresk. törvszék 1878. alperest a keresetben s jár. elmarasztalta;

mert felperesi követelés jogossága a mellékelt okmányok szerint, kérdés tárgyát nem képezhetvén, csakis arról lehet szó: hogy kötelezhető-e alperes arra, miszerint az általa fizetendőnek beismert kereseti követelést ne másnak, hanem közvetlenül felperesnek fizesse ki? Mellőzve az alperes által felhozott teljesen indokolatlan s egyébként is ezidő szerint már egészen tárgy nélküli időelőttiségi kifogást, alperes feltétlen fizetési kötelezettségét felperes irányában már egyedül a keresk. törv. 20. §. alapján feltétlenül megállapitani kellet; mert bármily jogczime legyen is ama jogügyletnek, mely alperes s a «Haza» közt viszonbiztositási szerződés formájában létesült, foglaljon bár az magában a «Haza» részéről vagyonátruházást, vagy sem, mihelyt egyszer «Tisza» a «Hazának» a biztositási üzletből eredő fennálló kötelezettségei teljesitését magára vállalta ugy, miként ez a szerződésben (4) 1. stb. pontban határozottan körvonalozva van, s a midőn tudvalevő, hogy az egyenes kötelezett, az üzletadó a «Haza» fizetésképtelen: azirànt kétség nem lehet, hogy ez esetben felperes a 20. §. alapján ép oly joggal léphetett fel egyenesen alperes ellen, mint a hogy felléphetett a vele közvetlenül szerződő «Haza» csődtömege ellen; hogy továbbá ezen sarkalatos hitelezői jogot felperestől a 4 ·/. alatti szerződésben foglalt semmiféle egyéb megállapodás el nem vonhatja, jelen esetben annálkevésbé, mert annak már csakugyan semmiféle felfogható okszerü értelme, vagy reális jelentősége sincs (alperes sem igyekszik ilyest még csak sejtetni sem), hogy miért keljen csak azon oknál fogva, mert a kérdéses szerződés viszonbiztositó, s a biztositottak közt közvetlen jogviszonyt nem állapit meg (hogy ezt jelen esetben a törvény állapitja meg, erről fentebb már volt szó), hogy miért kelljen felperesnek ezen liquid követelését, melyet alperes kifizetni késznek nyilatkozik,

csakhogy nem felperesnek s nem a «Haza» tömegének, s a mely kétségtelenül s egyedül felperest illeti: egy harmadiktól kézhez vennie?

A kir. tábla 1878. deczember 3. 4594 sz. a. az elsőbir. itéletét indokaiból helybenhagyta.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét helybenhagyta.

Indokok: Az alsóbb biróságok helyesen itéltek, midőn elmarasztották alperest a ker. törv. 20. §. alapján. Mert azon szerződés, melyet alperes 1877. april 11. a «Hazával» kötött, külsőleg viszonbiztositási szerződésben jelentkezik ugyan, de valódi értelménél és czélzatánál fogva nem egyéb, mint a «Haza» üzletének alperesre való teljes átruházása. E szerződés 3-ik pontja azt tartalmazza, hogy alperes mindazon kötelezettségeket, melyeket a «Haza» 1877. jan. 1-től az ezen napot megelőzőleg a «Haza» részéről kiállitott kötvények alapján teljesiteni köteles, a «Haza» irányában viszontteljesiteni, illetőleg a «Hazának» a kötelezettség teljesitésére szükséges összeget rendelkezésére bocsátani, esetleg a kötelezettséget a «Haza« nevében teljesiteni köteles.

Eszerint magára vállalta alperes a «Haza» kötelezettségeit; magára vállalta csak a «Haza» irányában ugyan, ez utóbbi körülmény azonban figyelembe nem vétethetik, mert ezen kitételek: «a Haza irányában» — «a Haza nevében» — csak következményei a felállitott viszonbiztositási viszonynak, tehát szinlegesek, miután a szerződés mint fentebb kimondatott, nem viszonbiztositást, hanem üzletátruházást tartalmaz. Ehhez járul, hogy a szerződés 18. pontjában még meghatároztatott, miszerint alperes kötelezve, illetőleg jogositva van, a viszonbiztositásban átvállalt koczkázatokról, a szerződő félnek kivánságára, illetőleg ennek beleegyezésével, a maga részéről saját kötvényét kiszolgáltatni, és ilyképen a biztositási kötelezettség közvetlen átvállalása által, a «Hazának» a szerződő fél iránti kötelezettségeit megszüntetni.

Ezen határozmány világos kifejezése annak, hogy alperes a «Haza» hitelezői irányában is magát kötelezni kivánta; mert csak ezek akaratjától tette függővé azt, hogy velők közvetlen szerződési viszonyt létesitsen, és hogy ekképen névleg is a «Haza» helyébe lépjen, mint ez tényleg már megtörtént. Igy állván a dolog, kétséget nem szenvedhet, hogy a ker. törv. 20. §-nak a jelen esetre alkalmazást kell nyernie.

75.

Bejegyzett czéggel biró kereskedőnek kiskoru állapota őt fel nem mentheti azon tartozások teljesitése alól, melyekre ellenében mint az üzlet átvevője ellen elődjének hitelezője a keresk. törv. 20. §-a alapján igényt tart.

(1879. márcz. 5. 123. sz. a.)

F. Adolf és társa bécsi nagykereskedő czégnek K. Gyula beregszászi lakos és kereskedő elleni 230 frt 35 kr iránti perében a beregszászi királyi járásbiróság mint kereskedelmi biróság következőleg itélt.

Alperes K. Gyula köteles 230 frt 35 kr tőkét és 1878. évi april 10-től a kielégitésig járó 6% kamatait felperesnek fizetni.

Indokok: Alperes elismerte, hogy a *B.* alatti s a kötelezettség feltétlen átvállalását tartalmazó levelet, melyben kifejezte az indokot is, hogy mert G. Albert üzletét megszerezte, sajátkezüleg irta és irta alá.

Hogy pedig a *B.* alattiban feltétlenül átvállalt váltó szerinti követelése ugyanaz, mely a *C.* alattiban G. Albert által köteleztetett, a kettőnek egybehasonlitásával az összegből és a lejáratból kétségtelen.

Ezekkel szemközt, bár alperesi részről a 2. szám alattival beigazoltatott, hogy a *B.* alattinak keltezésekor kiskoru volt, s hogy a kereskedelmi czégjegyzékbe a 3. szám alatti szerint és a *B.* alattinak kiállitása után jegyeztetett be, mindazonáltal a fentebbiekben marasztalandó volt, mert a *B.* alatti, alperes által sajátkezüleg irt kötelezettséget vállaló levélben alperes maga nyilvánitja, hogy G. Albert czég alatt állott üzletét tevőleges és szenvedőleges intézményeivel átvette, tehát az ezen kötelezettség elvállalását megelőzőleg saját beismerése szerint önálló iparüzletet birván, mint ilyen az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 6. §. illetve az 1872. évi 8. t.-cz. 2. §-a értelmében vagyonával szabadon rendelkezhetvén, tehát mint ilyennek kiskoruságára lett hivatkozását, tekintve, hogy azt, miszerint a követelés átvállalásával, miként a *B.* alatti okmányban elismeri, az iparüzletet tényleg át nem vette, a *B.* alattival szemközt nem igazolta, a czégbejegyzés ideje pedig nem zárja ki azt, hogy az üzletet a bejegyzést megelőzőleg tényleg át nem vette — elvetni, — s mert alperes a kötelezettségnek általa lett elvállalását s fizetését a 3. sz. a. szerinti czégbejegyzés után kelt s általa sajátkezüleg irt *E.* alattiban ismételten elismert és részletekben fizetni elvállalja; de különben is, mert alperes a *B.* alattiban elismerte és a per során sem kifogásolta,

hogy azon üzletet vette át, mely üzletbe a felperesi czég a jelen követelésért árukat szolgáltatott, tehát mennyiben a kiskoru sem gazdagodhatik másnak kárával, s azt, mit mástól nyert s birtokában van, visszatériteni köteles, alperest a fentebbiek megfizetésében marasztalni kellett.

De elmarasztalandó volt alperes az 1875. évi 37-ik törvczikk 16. §-a második kikezdése alapján is, mert alperes a *B.* alattiban az üzlet átvételét elismervén, mint ilyen, habár a czégjegyzékbe azonnal be sem jegyeztetett is, elvállalt kereskedelmi kötelezettségeért harmadik személy irányában felelős és az idézett törvény 20. §-a értelmében is, mennyiben üzlet átruházásánál, ha az átvevő a czég eddigi kötelezettségeit is magára vállalja, ezen kötelezettségek tekintetében a hitelező keresetét ugy az átvevő, mint az átadó irányában egyaránt érvényesitheti.

Már pedig hogy alperes az üzlet átvételével a jelen követelést is átvette, a *B.* alatti igazolja; következőleg ezzel szemben elesik azon alperesi védekezés is, hogy felperesi rész által a tartozás átvállalásáhozi hozzájárulásáról nem értesittetett s magát azért adósnak nem tarthatta.

Alperesnek felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi november 20-án 4490. sz. a. következő itéletet hozott.

A felebbezett elsőbirósági itélet megváltoztatik, felperes keresetével elutasittatik.

Indokok. Alperes a valódiságára kétségbe nem vont 2. sz. a. anyakönyvi kivonattal kimutatta, hogy az 1877. évi deczember 6-án kelt *A.* alatti kötelező nyilatkozat kiadása idejében kiskoru volt, egyszersmind tagadásba vette, hogy az emlitett nyilatkozat keltekor önálló iparjogosultsággal birt.

Miután pedig felperes ezzel szemben meg nem kisérlette bizonyitását annak, hogy alperes az 1877. évi XX-ik törvcz. 5. §-ának megfelelőleg a gyámnak gyámhatóságilag jóváhagyott beleegyezésével az *A.* alatti kelte idejében önálló ipart üzött, az alperes által kiskoruságában kiállitott *A.* alatti nyilatkozatnak kötelező erő nem tulajdonitható.

Felperesnek az *E.* alatti levélre fektetett érvelése figyelembe nem vehető, mivel az emlitett levél alperes részéről abban elvállalt kötelezettséget nem, hanem egyedül alperes által tett ajánlatot tartalmaz.

A perköltség azért lett kölcsönösen megszüntetve, mert alperes

az *A.* alatti nyilatkozatnak kibocsátása által felperest önjogu volta tekintetében tévedésbe vitte, s igy jelen per okozója alperes volt.

Felperesnek felebbezése folytán a magyar királyi Curia mint legfőbb itélőszék 1879. évi márczius hó 5-én 122. sz. alatt következő itéletet hozott:

A másodbirói itélet megváltoztatásával az elsőbiróságnak itélete azért hagyatik helyben, mert felperes *E.* alatti levelében, midőn már mint bejegyzett kereskedő önálló üzletet folytatott, a *B.* alatti okiratban vállalt kötelezettségét beismerte, sőt a kereseti összeget törleszteni igérte.

76.

Nem az egyességben kijelölt egyént szenvedőleg illető, hanem egy harmadik személy által kiállitott kötvény elfogadására a hitelező nem köteles, ugy hogy — habár átadatott is — ilyen kötvény a hitelező követelésébe be nem tudható.

(1879. febr. 19. 73. sz. a.)

Ifj. St. Sándor felperesnek Gr. János és Sch. Sándor elleni 330 frt 40 kr iránti perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Elsőrendü alperes Gr. János a kereseti összegből 162 frtnak és ennek 1877. nov. 28-tól járó 6% kamatainak megfizetésében elmarasztaltatik. Másodrendbeli alperes Sch. Sándor elleni keresetével azonban mint időelőttivel elutasittatik.

Indokok: Felperes azon alperesi állitást, miszerint elsőrendü alperessel 162 frtban, másodrendü alperessel pedig 138 frtban, s igy összesen a kereseti összegre nézve 300 forintban kiegyezett, beismerte, s igy elsőrendü alperest, minthogy oly okmányt ruházott felperesre, melynek alapján az átruházott összeg be nem vehető, minthogy nem az adós, ki az okmányt kiállitotta, azon indokokból elsőrendü alperest 162 frt tőke összegnek, kamatainak és perköltségeknek megfizetésében elmarasztalni kellett.

A N. B. és N. B. 2. alatti okmányokkal, ugy szintén a felperes és másodrendü alperes által hivatolt Gr. János tanuvallomásával igazoltatik, miszerint másodrendü alperestől felperes 138 frtban kiegyezvén, ezen összegre nézve a N. B. 3. alatti nyilatkozat, illetőleg kötelezvénynyel és 2. N. B. alatti váltóval kielégittetett; a Gr. János vallomásával igazoltatik, sőt felperes maga sem tagadja, miszerint a 2. N. B. alatti váltóban foglalt 68 frt összegnek kifizetése aratás utánra tüzetett ki, azon indokokból tehát felperest másodrendü alperesre vonatkozólag időelőtti keresetével elutasitani kellett.

Elsőrendü alperesnek felebbezése folytán a budapesti királyi

itélő tábla 1878. évi október hó 30-án 3428. szám alatt következő itéletet hozott:

Az eljáró kir. törvényszéknek fentebbi keletü és számu itélete nem felebbezett elutasitó részében érintetlenül hagyatik, felebbezett részében pedig 62 frt összeg és járulékai erejéig elsőrendü alperes önbeismerése folytán helybenhagyatik. Ellenben 100 frt összegre s járulékaira nézve megváltoztatik és felperes ez irányban keresetétől elmozdittatik.

Indokok: Mert felperes az *A.* alatti nyilatkozat tanusága szerint a 128 frtról szóló *C.* alatti kötvényt követelésének résztörlesztéseül feltétlenül elfogadván, a 100 frt összeg és járulékaira nézve csak a *C.* alatti kötvény behajthatlansága esetében birna elsőrendü alperes ellen kereseti joggal.

Felperesnek felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1879. évi február hó 19-én 73. szám alatt következő itéletet hozott:

A másodbirói itélet nem felebbezett részében érintetlenül hagyatik, felebbezett azon részében pedig, mely szerint felperes elsőrendü alperes, Gr. János irányában 100 frt és kamatai iránt keresetével elutasittatott, megváltoztatik, s e részében az elsőbiróságnak itélete hagyatik helyben főleg azért, mivel felperesnek nem az *A.* a. egyességben kijelölt St. Rozáliát szenvedőleg illető, hanem egy harmadik személy által kiállitott kötvény adatott át, melynek elfogadására az *A.* alatti egyesség világos tartalma ellenére felperest kötelezni nem lehet.

77.

1. Midőn a kötelezettség fennállása teljesen bizonyitva van, egyedül a jogalapnak téves előadása vagy nem bizonyitása a kereset elutasitását nem indokolhatja.

2. A kelet nélküli okirat bizonyitékul szolgálhat, a mennyiben kiállitásának időpontja más próbákkal támogattatik.

(1879. márczius 12-én 1699. sz. a.)

T. József budapesti fővárosi tiszti ügyész mint kiskoru Sch. Gizella és Katalin részére gyámhatóságilag kirendelt jogképviselő és felperesnek, özvegy Sch. Józsefné született St. Katalin alperes elleni 1500 frt tőkerészlet s jár. megfizetése, továbbá 1500 frtnyi tőkerészlet s jár. biztositása iránti perében a budapesti kir. törvényszék 1878. évi szeptember hó 10-én 32341. szám alatt következő itéletet hozott:

Felperes keresetével elutasittatik.

Indokok: Felperes kereseti követelését — az alperes által —

beismerése szerint sajátkezüleg irt és aláirt, kelet nélküli *A.* alatti kötelezvényre alapitja; tekintve azonban, hogy felperes az *A.* alatti okmányokban hiányzó, s csakis a keresetben kifejtett, alperes által azonban tagadásba vett jogczimet be nem igazolta, mert az e tekintetben hit alatt kihallgatott felperesi tanuk közt G. Ignácz tanunak vallomása csak fél bizonyitékot szolgáltat, ezen félbizonyiték pedig póteskü által ki nem egészithető, mert felperes a per során azt, hogy neki a póteskü által bizonyitandó tényről saját tapasztalati közvetlen tudomása lenne, maga sem állitja, és mert felperes azon egyént, ki által ezen póteskü leteendő volna, a per során meg sem nevezte.

Felperes felebbezése folytán a budapesti királyi itélő tábla 1878. évi nov. 5. 58496. sz. a. következőleg itélt:

Az elsőbiróság itélete megváltoztattatván, alperes végrehajtás terhe alatt köteleztetik 1500 frt tőkét, továbbá 3000 frt tőke után 1874. január 1-től 1876. jan. 1-ig számitandó 5% kamatot kisk. Sch. Gizella és Katalin részére a budapesti fővárosi gyámi pénztárba megfizetni.

Tartozik továbbá alperes türni, hogy a pest-terézvárosi steiner-u'czai 935/853. terv 32. sz. alatt és 935/853. terv 31. szám alatt fekvő ingatlanokra, illetőleg alperest azokból illető részekre e zálogjog 1500 frt tőke és ezen összeg után 1876. január 1-től számitandó 5% kamat erejéig kisk. Sch. Gizella és Katalin javára bekebeleztessék.

Indokok: Alperes beismerte, hogy az *A.* alatti okiratot sajátkezüleg irta és aláirta, s hogy azt Sch. Alajos javára állitotta ki; minthogy pedig ezen okirat szószerinti tartalma kétségtelenné teszi, hogy abban alperes kötelezi magát 3000 frtot s annak 5% kamatját biztositani, továbbá minden évben 500 frtot fizetni, ezen okirat és alperesnek B. Benő és G. Ignácz tanuk által teljesen bebizonyitott beismerése alapján alperest a fenebb kitett tőkeösszegből már lejárt részleteknek, ugy a kereset beadásáig az egész tőkétől lejártnak tekintendő kamatnak fizetésére, egyuttal elvállalt kötelezettségéhez képest a keresetet beadásakor még le nem járt tőkerészlet és kamat telekkönyvi biztositásának türésére kötelezni kellett.

Az *A.* alatti okirat kelettel ugyan nincsen ellátva, azonban az 1877. nov. 22-én tartott tárgyalásról felvett jegyzőkönyvben I. alatt csatolt kérvény, melylyel néhai Sch. Alajos az *A.* alatti okirat alapján alperes ingatlanaira zálogjog bekeblezéseért folyamodott, 1875. évi decz. hó 10. lévén beadva, kétségtelen, hogy az *A.* alatti okirat a most emlitett kérvénynek beadása előtt keletkezett, és hogy

ennélfogva az alperes által kötelezett 500 frtnyi első részletfizetés 1873. év végével mindenesetre lejárt; ennélfogva pedig a kereset beadásáig három részlet lejártnak tekintendő.

A kamat csak 1874. évi január 1-től 1876. január 1-ig volt megitélhető, mert azon körülmény, hogy az *A.* alatti okirat mikor állittatott ki, mint fent kifejtetett, pontosan meg nem határozható; ennélfogva a kamatot csak azon naptól fogva lehetett megállapitani, melyen a fentebbiek szerint a fizetési kötelezettség bekövetkezettnek tekintendő, továbbá csak 1876. évi január hó 1-ig lehetett a kamatot ezuttal megitélni, mert előleges kamatfizetés kötelezve nem lévén, a kereset beadásakor csak az 1875-ik év végeig fenállott kamat volt lejártnak tekintendő.

A fentebbi bizonyitékok ellenében nem volt figyelembe vehető az 1. sz. alatti nyilatkozat, mert annak tartalma s különösen azon kelet nélküli kitétel, mely e nyilatkozatnak Sch. Alajos általi elfogadására vonatkozik: a kereseti követelésről lemondást nem tartalmaz;

mert továbbá alperes viszonválaszában tagadta, hogy az *A.* a. okirat az 1. sz. alatti nyilatkozat előtt lett volna kiállitva, ezen esetben pedig alperes az *A.* alatti okirat kiállitásával az abban elvállalt kötelezettségek ellen Sch. Alajos irányában az 1. sz. alatti nyilatkozat alapján netalán jogosan érvényesithető kifogásairól is lemondott.

Végül nem szüntetheti meg alperesnek a fentebb megjelelt bizonyitékokkal igazolt kötelezettségét azon körülmény sem, hogy felperesek részéről a kötelezettségnek a keresetben előadott jogalapja nem bizonyittatott, mert a kiskoruak illetőleg jogi képviselőjük nem saját tettükben forognak, s igy jelen esetben, midőn a kötelezettség fennállása teljesen bizonyitva van, egyedül a jogalapnak téves előadása, vagy nem bizonyitása a keresetnek elutasitását nem indokolhatja.

Alperesnek felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1879. márcz. 12. 1699. sz. a. következő itéletet hozott:

A budapesti királyi itélő táblának itélete indokaiból helybenhagyatik.

78.

A marhai járlatlevél csak a jószág igaz uton lett szerzését bizonyitja, de a tulajdon igazolására bizonyitékot nem képez.

(1879. márczius 6. 1387. sz. a.)

J. Erzsébetnek mint felperesnek Fr. Rozália mint foglaltató és Fr. József alperes elleni tulajdoni igényperében a kalocsai kir.

járásbiróság 1878. julius 13-án 3309. szám alatt következő végzést hozott:

Felperesnő igénykeresete az 1., 2., 4., 14., 15., 19., 20. és 21. tételek alatt lefoglalt ingóságokra vonatkozólag megállapittatik és birói zár alól felmentetnek, a 3., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 16., 17. és 18. tételek alatt lefoglalt tárgyakra az igénykereset csak fele részbeni megállapitása mellett birói zár alól feloldatnak, a másik felére elsőrendü végrehajtató alperes követelése fedezetéül a birói zár fentartatik.

Indokok: Tekintve, hogy felperesnő a *C.* és *D.* alatt bemellékelt ló-levéllel beigazolta azt, hogy az 1. és 2. tétel alatt lefoglalt lovakat saját vagyonából szerezte meg, és azok valóságos és kizárólagos tulajdonát képezik, ugy a 4. tétel alatt lefoglalt ló-szerszám nem másé, mint a lovak tulajdonosáé vélelmeztethetnek lenni. Tekintve továbbá, hogy a 14. és 15. tétel alatt lefoglalt árpa- és buzaliszt olyan tárgyak, melyek felperesnő földjén termettek; de végre tekintve, hogy felperesnő 3 kifogástalan és hit alatt kihallgatott tanuival beigazolta azt, hogy szüleitől mint leány a szokásos hozományt ágynemüekben részint kikapta, részint örökölte, s igy a 19., 20. és 21. szám alatt lefoglalt ágynemüek szintén tulajdonát képezik, tehát jelzett tárgyak egészben birói zár alól feloldandó voltak; a többi lefoglalt tárgyak, miután felperesnő és másod rendü alperes már több év óta vagyonközösségben élnek, közszerzeménynek tekintetvén, s igy azokra vonatkozólag fele részben a birói zár alól feloldandó, fele részben a biró zár fentartandó volt elsőrendü végrehajtató alperes követelése fedezetéül.

Elsőrendü alperes felebbezése folytán a budapesti királyi itélő tábla 1878. évi november 27-én 61144. szám alatt következő végzést hozott:

Az eljáró biróság végzése, a mennyiben a végrehajtási jegyzőkönyv 19., 20., 21. számu ingókat a birói zár alól feloldotta, helybenhagyatik, egyéb részeiben azonban megváltoztatik s felperes a többi tárgyak iránti keresetével elutasittatik.

Indokok: Mert a marhai járlatlevél csak a jószág igaz uton lett szerzését bizonyitja, de a tulajdon igazolására bizonyitékot nem képez, s minthogy a kihallgatott tanuknak következtetésen alapuló vallomása által azon körülmény, hogy a lefoglalt többi tárgyak felperes tulajdonai legyenek, bebizonyitottnak nem tekinthetik, ennélfogva az eljáró biróság végzésének megváltoztatása mellett, felperest a többi tárgyak iránt keresetével elutasitani kellett.

Elsőrendü alperes további felebbezése folytán a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1879. évi márczius 6-án 1387. sz. a. következőleg végzett:

A mennyiben a végrehajtási jegyzőkönyv 19., 20. és 21. tétel számai alatt foglalt tárgyakra nézve két egyenlő végzés létezik és elsőrendü alperes mégis felebbezéssel élt: ezen, szóval bejelentett felebbezés a t. r. t. 295. §-a értelmében hivatalból visszautasittatik.

79.

Az 1869. april 8-án a váltóvégrehajtás tárgyában kelt rendelet szerint megbirálandó ügyekben ezen rendelet 74. §-a értelmében az elsőbbségi bejelentvényeknek a keresetlevelekre megkivántató alaki kellékekkel nem kell ellátva lenni, miért is ilyen bejelentvények tárgyalására az érdekelt felek vagy jogutódjaik hivatalból megidézendők, s nem képezhet semmiségi okot, ha a bejelentő a végrehajtást szenvedettet perbe nem vonta.

(1879. márcz. 17. 154. sz. a.)

A nagykikindai e. f. kir. törvényszék mint váltóbiróság a nagybecskerek-párdányi magyar királyi kincstári uradalom ügyészi hivatalnak mint a párdányi királyi kincstári uradalom jogképviselőjének, Szl. János és Sch. József mint végrehajtatók elleni elsőbbségi bejelentvény iránti ügyben következő végzést hozott:

A nagybecskerek-párdányi kir. kincstári uradalom Szl. János és Sch. József váltóhitelezők által 1872. évi október 3-án biztositásilag lefoglalt, elárverezett ingókért befolyt birói letétben levő 7146 frt 11 kr vételárra nézve érvényesitett elsőbbségi igényével elutasittatik.

Indokok: Előre bocsáttatván az, hogy a váltóvégrehajtások tárgyában 1869. april 8-án kibocsátott igazságügyminiszteri rendelet 72. és 74. §§-ai szelleménél fogva jelen elsőbbségi igényre nézve a végrehajtást szenvedettek s illetve ezek jogutódai is lettek volna perbe vonandók, s igy ennek elmulasztásával igénylő felperes már ezen alaki hiány okából helytelenül inditott igény bejelentvényével elutasitandó, ettől eltekintve, igénylő felperest érdemileg is elsőbbségi igényétől elmozditani kellett, mert alperesek határozott tagadása ellenében az 1872. évi foglaláskori folyó haszonbérnek fönállását, melyre nézve törvényes zálogjogát érvényesiteni jogositva lenne, ily esetben egyesegyedül teljes bizonyitékul elfogadható számvevői kivonattal nemcsak nem igazolta, sőt ama beismerésével, hogy a következő évi haszonbérek és jelesül az 1874-ik évi haszonbér törlesztetett, alperesi védelem mellett azon jogvélelem harczol, mikép a korább lejárt haszonbér már rendezve lett.

A kincstári uradalom részéről közbetett felebbezés folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi decz. hó 8. 4179. sz. a. következő végzést hozott:

Az elsőbiróság végzése, az azt megelőző eljárásra és az elsőbbségi bejelentésre hozott végzéssel együtt hivatalból megsemmisittetik és a kir. tszék odautasittatik, hogy jelen végzésnek jogerőre emelkedése után az elsőbbségi bejelentés feletti tárgyalásra ujabb határidőt tüzzön ki, s arra az elsőbbséget bejelentő kincstári uradalmi ügyészséget, foglaltatók képviselőjét és végrehajtást szenvedett, de időközben megbukott B. Vilibald csődtömege képviselőjét idéztesse be, a jkönyvi tárgyalás befejezte után pedig ujabb határozatot hozzon.

Indokok: Jelen ügy körüli eljárásnál a váltóvégrehajtások tárgyában 1869. april 8-án kiadott igazságügyminiszteri rendelet, illetőleg az 1840. XV. t.-cz. II-ik része szolgál szabályul, az említett rendelet 74. §-ához képest az elsőbbségi bejelentvényeknek a keresetlevelekre megkivántató alaki kellékekkel nem kell ellátva lenni, s az esetben, ha ily elfogadott elsőbbségi bejelentvénye tárgyalás rendeltetik, ezen tárgyalásra az érdekelt felek s ezek között különösen végrehajtást szenvedett, esetleg jogutódja hivatalból beidézendők, birói határozat alapjául pedig csak oly tárgyalási jegyzőkönyv szolgálhat, mely az 1840. XV-ik t.-cz. II. rész 83. és következő §-ainak megfelelőleg a biróság által vétetett fel és birói tag által aláirva mutattatik be.

Minthogy pedig az ennek ügyében elrendelt tárgyalásra végrehajtást szenvedett, illetőleg az ezen jogaiba és kötelezettségeibe lépett csődtömeg képviselősége be nem idéztetett, minthogy továbbá a birói határozat alapjául oly tárgyalási jegyzőkönyv szolgált, mely biróságon kivül vétetett fel, és igy lényeges formasértések követtettek el: mindezeknél fogva az elsőbiróság végzését, az ezt megelőző eljárással együtt megsemmisiteni, s a királyi törvényszéket ujabb szabályszerü eljárásra utasitani kellett.

Ezen másodbirósági végzés ellen Sch. József és Szl. János semmiségi panaszszal egybekötött felfolyamodással élvén, ennek alapján a magyar kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1879. márczius 17-én 154. sz. a. következő végzést hozott:

Az itt irányul szolgáló 1840. évi 15-ik t.-cz. II. rész 140. §. sulya alá eső semmiségi eset fenn nem forogván, az alaptalan semmiségi panasz elvettetik, a felfolyamodás folytán pedig a másodbiróság végzése indokaiból helybenhagyatik.

80.

Az apaság megállapitásánál a döntő körülmény az lévén, hogy a férfi a nővel oly időszakban közösült légyen, melytől a gyermek születéséig hatnál nem kevesebb, és tiznél nem több hónap mult el: felperes által e körülmény bizonyitandó, s illetve akkor, midőn a bizonyitás eskü által történik, az eskü e körülményre itélendő meg.

(1878. jul. 28. 6373. sz. a.)

St. Fanny felperesnek Sz. Lipót alperes ellen atyaság kimondása és gyermektartás iránt inditott perében az elsőbiróság alperest azon esetre mentette fel a felperesi kereset terhe alól, ha alperes a néki odakinált s általa elfogadott főesküt arra, hogy felperes Jolán nevü leányának 1871. julius 1-én történt születését megelőző 10 hónap alatt alperes felperessel nemiképen nem közösült, s nem közösülvén, felperesnek Jolán nevü leánya tőle mint nemzőtől egyáltalában nem származhatott.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi márczius 4-én 1173. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét e részben helybenhagyta.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg itélt; felperes felebbezéssel nem élvén, a budapesti kir. itélő tábla fentebbi keletü és számu itélete indokolásánál fogva helybenhagyatik, az alperesnek odaitélt főeskü szövege azonban akkép igazittatatik ki, miszerint alperes tegye le a főesküt arra, hogy felperessel oly időszak alatt nemileg nem közösült, melytől a keresetlevélben nevezett gyermek születéséig hatnál nem kevesebb és tiznél nem több hónap mult el.

81.

A póteskü azon esetben is megitélendő, ha a bizonyitó fél állitását több egymást kiegészitőténykörülmények oly módon támogatják, hogy azok egybevetése folytán a bebizonyitandó tény félpróbaerejüleg bebizonyitottnak tekintendő.

(1879. február 17-én 1032. sz. a.)

V. Malvin s társai felpereseknek Sch. Ignácz és F. Sándor alperesek ellen 450 frt s jár. iránt inditott s 1878. évi január 27-ik napján 626. sz. alatt hozott itélettel befejezett sommás perében a budapesti kir. itélő tábla 1878. október 8-án 31304. sz. a. következő itéletet hozott.

Az elsőbiróság itélete megváltoztatik és felperesek keresetükkel elutasittatnak; következő indokoknál fogva:

Annak előre bocsátásával, hogy az itélet a p. t. rendt. 290. §-a *b*) pontja értelmében mindkét alperes által felebbezettnek tekin-

tendő; miután a kereset alapját tevő kötelező sem az alperesek által sajátkezüleg irva, sem pedig két tanu előttemezésével ellátva nincsen, és igy alperesek tagadásával szemben, a p. t. rendt. 169. §-a értelmében a kölcsön leszámlálását felperesek tartoznak igazolni; miután továbbá felperesek azt, hogy a kereseti 450 frt tőke édes atyjuk által alpereseknek tényleg átadatott, az utóbbiak tagadásával szemben be nem bizonyitották, miután jelesül Sch. Lajos és Ignácz tanuk határozottan vallják, miszerint a leolvasásánál jelen nem voltak; miután végre az utóbbi az egyes tanunak azon vallomása által, miszerint alperesek előtte, mint volt gyám előtt a pénz felvételét beismerték, a biróságon kivüli beismerés bebizonyitottnak nem vétethetik, az ebbeli félbizonyiték pedig a jelen nem volt felperes póteskütje által ki nem egészithető; de különben is id. Sch. Ignácz vallomása a kérvényre vezetett nyilatkozatával ellentétben van, ezen indokoknál fogva felpereseket keresetükkel elutasitani kellett.

A m. királyi Curia mint legfőbb itélőszék pedig következőleg itélt.

Mindkét alsóbb birósági itélet részben megváltoztatik; s alperesek 60 frt tőke s ennek jelen per kezdetétől számitandó 6% kamatai erejéig feltétlenül, a többi 390 frtnyi fölöslegre ellenben feltételesen ha V. Malvin póteskűt teszen arra, hogy az ő határozott tudomása szerint alperesek a kereseti 450 frtnyi összeget felperesek atyjától részletekben valósággal felvették, s e részletes összegeknek összeszámitása folytán állitották ki a kereseti kötelezvényt, ez esetben alperesek a kereseti követelés 330 frtból álló többi részének is, a panasz inditásától, vagy 1875. aug. 16-tól a kielégitésig járó 6% kamataival leendő megfizetésére 8 nap, s különbeni végrehajtás terhe alatt köteleztetnek, a póteskü le nem tétele esetére pedig felperesek keresetükkel elutasittatnak: következő indokoknál fogva.

1. Alperesek kiskorusági ellenvetése helyt nem foghat, mert az 1802. XII. törv. czikkhez képest a gyámok vagy gondnokok beleegyezése nélkül kiállitott kötelezvények tekintendők semmiseknek, ellenben ezek beleegyezésével netán hátrányosan kötöttek a nagykoruság elértével egy év alatt visszahuzva érvénytelenithetők, különben a visszahuzás elmulasztásával a kiskoruság alapján többé megtámadhatók nem lévén, alperesek gondnoka által is aláirt, kellő időben vissza nem huzott kereseti kötelezvény tehát ez alapon meg nem dönthető.

2. A kereseti követelésből 60 frt tőke és kamatai feltétlenül volt megitélendő, mert Sch. Jakab maga is beismerte, hogy ezen

kötelezettséget ő is elvállalta, azt pedig, hogy ezen összeg visszafizettetett volna, Fr. Mózes saját tanujuk nem bizonyitotta.

3. Feltétlenül a követelés többi része megitélhető nem volt, miután Sch. Lajos egyik tanu nevének aláirásakor a kötelezvény szövegét még ki nem töltöttnek vallja, s igy leszámolás, illetőleg érték megkapás ezen, bár alperes által egyszerüen aláirt okmány alapján bebizonyitottnak nem tekinthető; azonban

4. felperesnek a póteskü meg volt itélendő, következő körülmények, mint egymást kölcsönösen támogató bizonyitékok tekintetbe vételével;

a) alperesek egy fehér kötelezvény aláirását beismerték;

b) Sch. Ignácz alpereseknek volt gyámjuk hit alatt vallja, hogy alperesek a kereseti kötvényt mindketten aláirták, s aláirásakor a pénz felvételét előtte beismerték;

c) 60 frt felvételét maguk alperesek beismertek: 50 frtról továbbá Sch. Lajos tanuskodik;

d) alperesek saját tanuja Fr. Mózes hit alatti vallomásában tanusitja, hogy felperesek atyja több izben adott alpereseknek pénzt, s ez tudomása szerint vissza nem fizettetett, hanem alperesek által közös kereskedésükbe fektettetett, most is ezzel kereskedvén.

Ezen összevágó körülmények egybevetése folytán azon felperesi állitás, miszerint a kereseti kötvény részletes kölcsönzések összeszámolásából keletkezett, félpróbaerejüleg bizonyitottnak lévén tekintendő, a póteskü ezekről tudomással biró egyik felperes V. Manónak volt megitélendő.

5. Kamat csak a per kezdetétől és csak a törvényes kamatláb szerint volt megitélendő, mert a kötvényben tőke kamat nélkül volt kötelezve, s ami, bár fizetési határidő tüzetett ki, miután felperes részéről e határidő után több ideig sem tőke, sem kamatfizetés nem követeltetett, ez okmányban határozottan körülirt kamat nélküli kötelezettség, a beperlés általi felmondásig hallgatag meghosszabbitottnak volt tekintendő.

82.

Oly gondnoksági ügyekben, melyekben a gondnokság az 1877. évi XX. törv. czikk értelmében a felek kérelmére rendelendő el, hivatalos beavatkozás semmi irányában sem foglalhatván helyt; a gondnokság alá rendelés megtagadása esetén törvényhatósági tiszti ügyészt felebbviteli jog nem illeti.

(1879. február 19. 1350. sz. a.)

Sch. Jenőné szül. H. Gizella által nagykoru H. Irmának elmegyengeség és önálló vagyon kezelési képesség hiánya miatt gondnok-

ság alá helyeztetése iránt folyamatba tett ügyében az elsőbiróság a tárgyalás befejezte után a gondnokság alá helyezést elrendelte.

E végzés ellen S. Ignácz, mint a gondnokság alá helyeztetni kért H. Gizella ügygondnoka felebbezést adván, be a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi november 26-án 62007. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét megváltoztatta és Sch. Jenőné szül. H. Gizellát abbeli keresetével, hogy nagykoru nővére H. Irma gondnokság alá helyeztessék, elutasitotta;

mert az 1877. évi XX. törvcz. 31. §-a szerint annak kérelmezésére, hogy a hivatkozott törvény 28. §-ának *b)* pontja alapján nagykoruak gondnokság alá helyeztessenek, csak a nagykoru maga vagy annak fel, illetve lemenő ágbeli rokonai vannak jogositva, következőleg folyamodó, mint H. Irmának csak nővére, az utóbbinak gondnokság alá helyeztetését kérelmezni jogositva nincs, és ennek folytán keresetével elutasitandó, s az elsőbiróság itélete megváltoztatandó volt.

Az itélet ellen a törvényhatósági tiszti ügyész felebbezést adván be, a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék következő végzést hozott:

Tekintve, hogy jelen ügyben az 1877. XX. törv. czikk 28. §-a *b)* pontjában körülirt oly gondnoksági esetről van szó, mely a 31. §-ban felsorolt magán felek kérelmével rendeltethetik el, s hogy ennélfogva hivatalos beavatkozás semmi irányban sem foglalhat helyt; tekintve, hogy azon fél, ki a gondnokság alá helyezést kérte, nem felebbezett, a kir. tábla itélete, mennyiben a gondnokság alá helyezésnek helyt nem adott, a jelen ügyben felül nem tekinthető fővárosi tiszti ügyészségnek, a gyámhatóság nevében közbetett felebbezése folytán felülvizsgálat alá nem vétethetvén: a felebbezés a fenti okokból hivatalból visszautasittatik.

83.

A m. kir. kincstár jogositva van a fenálló szabályok szerint (!?) a dohánytermelőnek kijáró dohánybeváltási árt ennek adótartozása fejében visszatartani. és ilyen visszatartott dohánybeváltási árra egy harmadik erre vonatkozólag a termelővel szerződő személynek a kincstár ellen igénye nincs.

(1879. márczius 6-án 1376. sz. a.)

L. Ágoston felperesnek V. József, mint a szolnoki magy. kir. adófelügyelő helyettese által védett magy. kir. kincstári jogügyek igazgatósága és K. Kázmérné alperes elleni 69 frt 46 kr s járulékai

iránti perében a jászberényi kir. járásbiróság 1877. évi junius hó 7. 4046. sz. alatt következőleg végzett:

Felperes keresetének hely adatik, ebből folyólag a szolnoki magy. kir. adófelügyelőségnek 1877. évi január hó 15-én 613. sz. alatt kelt végzése alapján végrehajtásilag K. Kázmér adótartozásába lefoglalt 59 frt 42 kr felperes tulajdonának nyilvánittatván, ez összeg tehát a végrehajtás alól feloldatván, a magy. kir. kincstár ez összegnek felperes részére leendő kifizetésére köteleztetik.

Indokok: Mert K. Antal és K. József tanuk szerint, néhai K. Kázmér és felperes között oly munkabeli szerződés jött létre, hogy a felperes által K. Kázmér földjén termelendő dohány, illetőleg a dohány beváltási árának fele felperest illetendi;

mert másodrendü alperes beismerte volt a felperesi kereset jogosultságát, vagyis azt: hogy felpéres az általa termelt dohány árából 69 frt 46 krt követelhet;

mert felperes 69 frt 46 kr iránt inditott keresetét a tárgyalás folyamán 59 frt 42 krra szállitotta le;

mert felperes a fent nevezett tanukkal másodrendü emlitett beismerésével, ugy az *A. B. C.* alatt csatolt s alperesek által nem kifogásolt okmányokkal jogszerüen bebizonyitotta azt, hogy az általa termelt dohány vételárából neki járandott 59 frt 42 kr K. Kázmér adótartozásába a magy. kir. kincstár részére végrehajtásilag lefoglaltatott, ezekre tekintettel tehát ugy arra, hogy a kérdéses dohánytermelés iránti szerződés nem a kincstárral köttetett és elsőrendü alperes részéről az: hogy felperes a magy. kir. kincstárral szemben bármily czimen tartozásba lett volna vagy lenne, nem is állittatott, annál kevésbé igazoltatott:

a felperesi keresetben a fentebbi végzéshez képest alperesek elmarasztalandók voltak.

Elsőrendü alperes felebbezésére a budapesti kir. itélő tábla 1877. évi november 14. 58867. sz. a. következő végzést hozott:

Az eljáró biróság végzése megváltoztatik és felperes keresetével elutasittatik.

Indokok: Mert felperes maga beismeri, hogy dohánytermelési engedélyt másodrendü alperes birt, a termelt dohány tehát ennek tulajdonát képezvén, elsőrendü alperes a másodrendü alperes adótartozása fejében a fennálló szabályok szerint a termelt dohány beváltási árát vissza is tarthatta, s felperes, mint másodrendü alperesnek feles munkása, feles bérét csak ettől követelheti: ennélfogva

az eljáró biróság végzését megváltoztatni s felperest keresetével elutasitani kellett.

Felperesnek felebbezése folytán a magy. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1879. évi márczius 6-án 1376. szám alatt következő végzést hozott:

a budapesti királyi itélő táblának fentebbi keletü és számu végzése, indokainál fogva helybenhagyatik.

84.

Felperesnek kártéritési követelése nincs, ha a keresk. törv. 354. §-a értelmében a kárhozi jogát a szerződésszegő ellenében fen nem tartotta és a szerződés betöltésére utólagos határidőt nem engedett.

(1879. márcz. hó 18. 186. sz. a.)

W. S.-nek Z. Pinkas elleni 188 frt 75 kr s jár. iránti perében a bártfai kir. járásbiróság 1878. évi október hó 10-én 2803. sz. a. következő itéletet hozott:

W. Simon felperes a f. évi 2054. sz. alatt beadott keresetének azon kérelmével, miszerint Z. Pinkas köteleztessék részére 188 frt 75 kr tőkét, ennek a kereset beadása napjától járó 6% kamatot megfizetni, elutasittatik.

Indokok: Jóllehet alperes a per során beismeri s a kihallgatott tanuk vallomásai által be van igazolva azon ténykörülmény, hogy alperes felperestől 32 darab hizott ökröt, párját 272 frtjával számitva továbbeladási szándékkal vette, s beismerés által kétségen kivül van helyezve az is, hogy alperes Bécs városában, a hol a kérdéses 32 darab ökröt felperestől átvenni és a vételárt kifizetni lett volna köteles, az ökrök átvételét és a vételárnak kifizetését megtagadta, mégis alperesnek, a ki az 1875. évi 37. t.-cz. 351. §-ához képest a kérdésben forgó ökröket hiteles személy közbenjötte mellett nyilvános árverésen eladatni, s kárát jelzett törvényben meghatározott módon megállapitani elmulasztotta, kár iránti keresete nem volt megállapitható.

Mindkét félnek felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi deczember 28-án 4620. sz. a. következőleg itélt:

Az elsőbiróság itélete, felperest keresetével elutasitó részében az abban foglalt indokoknál fogva, és tekintve, hogy felperes nem is állitja, miszerint alperesnek a kereskedelmi törvény 354. §-ának megfelelőleg azon kijelentéssel, hogy különben a kérdésben forgó ökröket az ő rovására eladatni fogná, utólagos határidőt engedélye-

zett volna, mi pedig kártéritési követelésének mellőzhetlen előfeltételét képezi, helybenhagyatik.

Felperesnek ujabbi felebbezése folytán a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1879. évi márczius hó 18-án 186. szám alatt következő itéletet hozott:

A másodbirói itélet indokolásánál fogva helybenhagyatik.

85.

Számadási perekben oly esetben, midőn a számadásra biróilag kötelezett felhivott fél, a kitűzött határidő alatt számadását előterjeszteni elmulasztotta, a felhivó által egyoldalulag felszámitott követelés megállapitása iránt a p. törv. rendt. 580. §-ának 1. pontja értelmében hozott birói határozat, ugyanazon szakasz második pontja szerint a félnek az általa előadott összeg erejéig a számadásra kötelezett fél ellen, nem végrehajtásra, hanem csupán biztositásra adván jogot, önként következik, hogy az ügy végleges eldöntése végett ujabb végrehajtató itélet hozatala szükséges, mely czélból az egyik vagy másik fél részéről érdemleges kereset adandó be, s az ügy a p. t. rendt. szabályai szerint ujolag érdemlegesen birálandó el.

(1879. február 10. 13767. sz. a.)

Sz. József és társai felhivottnak F. János és P. Bernát felhivottak ellen az alsóhernádi puszta nemesi birtok haszonbéréről való számadás előterjesztése iránt folyamatba tett felhivási perében P. János számadási kötelezettségének az első- és másodbiróság végzésével történt megállapitása után a számadás előterjesztését elmulasztván, felhivók felszámitási kérvényt adtak be, melynek folytán az első biróság felhivott alperes P. János kezelése alá 1870. márcz. 11. helyezett alsóhernádi ingatlan javak után 1870. és 1871. években bevett haszonbért, a kiadások levonása után 1040 frtnyi tőkében és kamataiban felhivó felperesek javára megállapitotta; ellenben felhivókat abbeli kéretükkel, hogy felhivott a fentebb megállapitott 1040 frtnyi tőke és kamatai megfizetésében is ezuttal elmarasztaltassék, elutasitotta.

Ezen itéletet a budapesti kir. itélő tábla helybenhagyta.

Ennélfogva P. János ujabb keresetet adott be, melynél fogva magát a fentebbi követelés és járulékainak megfizetése alól felmentetni, és az ennek alapján ellene eszközlött biztositást megszüntetni kérte.

E keresetét az elsőbiróság elutasitotta azért; mert az ez ügyben hozott jogerejü itélet által a követelés és járulékai megállapitva lévén, e határozat érvényen kivül helyezése csak pernyitás utján lenne eszközölhető.

Felperes ez itélet ellen felebbezvén, a budapesti kir. itélő tábla

1878. évi szeptember 17-én 4699. szám alatt következő itéletet hozott:

Az elsőbiróság fentebbi itélete megváltoztatik és a számadási kereset érdemileg elbirálandónak jelentetvén ki, ehhezképest az elsőbiróság jelen itélet jogerőre emelkedése után további törvényszerü eljárásra utasittatik;

mert számadási perekben, oly esetben midőn a számadásra biróilag kötelezett felhivott fél a kitüzött határidőben számadását előterjeszteni elmulasztotta, a felhivó által egyoldalulag felszámitott követelés megállapitása iránt a p. törv. rendt. 520. §-ának 1. pontja értelmében hozott birói határozat ugyanazon §. második pontja szerint felhivó félnek, az általa előadott összeg erejéig, a számadásra kötelezett fél ellen végrehajtásra nem, hanem csupán biztositásra advàn jogot, önként következik, hogy az ily korlátolt joghatályu birói határozattal a követelés itélt dologgá még nem vált, sőt ellenkezőleg az ügy végleges eldöntésére ujabb végrehajtató itélet hozatala szükséges, e czélból pedig az egyik vagy másik fél részéről ujabb kereset adandó be, és az ügy a p t. rendt. általános szabályai szerint érdemlegesen birálandó el.

Ennélfogva miután jelen esetben a számadásra kötelezett felhivott fél 7268. sz. alatt számadását kereset alakjában előterjesztette, s azzal együtt a vitás követelés elbirálását perrendszerüleg kérte, s a per le is tárgyaltatott, az elsőbiróságot fentebbi itéletének megváltoztatásával az ügy érdemleges elbirálására utasitani kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék pedig következő itéletet hozott:

A budapesti kir. itélő táblának fentebbi itélete felhozott indokaiból és főleg azért hagyatik helyben, mert P. Jánosnak mint a számadásra kötelezett felhivott félnek 7268. sz. alatti számadási keresete megelőzte azon alperesi beadványt, melyben az 5831. sz. végzés folytán a megállapitott összegre nézve végrehajtható itélet hozataláért folyamodik, a mennyiben tehát a számadással tartozó felhivott az emlitett megállapitás ellen marasztalási perben is jogositva lett volna okadatolt észrevételeit előterjeszteni, ezt azonban megelőzőleg a jelen számadási keresetével tette, e vitás követelés iránt felmerült számadási nehézségek most már ezen perben elbirálandók.

86.

A tűzkármentesités folytán csak a valóságosan szenvedett kár megtéritése lévén követelhető, ha az épületek értéke általánosan csökken, jogosult, hogy az azoknál előforduló a leégett tárgyak benső értékéből az eladási árra tekintettel aránylagos levonás eszközöltessék.

(1879. márcz. 5. 1363. sz. a.)

Angol-Magyar bank, a trieszti «Azienda assicuratrice» ellen 59203 frt 32 tűzkártérités iránt 1874. május 20. a budapesti tszék előtt pert inditott, melyben 1876. decz. 18. 5350. sz. a. hozott itélettel alperes: 37460 frt 48 kr tőke, ennek kamatai s a szakértők 2100 járandóságával 2900 frt perköltség fizetésére köteleztetett — az ügyvédek dijai 800 — 800 frtban állapittatván meg, következő indokolással:

Alperes beismerte, hogy 1873. aug. 25-től egy évre felperes Pesten soroksári utczában létező, kártoly fonoda gyárépületeit, gépekkel, kazánokkal stb. tüzkár ellen az érték 12% erejéig biztositotta, s hogy 1873. szept. 13. leégtek. Figyelembe nem vehető alperes azon kifogása, mintha felperes kártéritési igényét eleve elvesztette volna azáltal, hogy magát a biztositott tárgy tulajdonosául valótlanul mondotta be; mert a *C.* a. bárczában használt «gehörig» kifejezés alatt az, hogy a biztositott tárgy tulajdona, annak szoros jogi értelmét véve, felp. bankot illetné, nem is értetik, hanem az csak a biztositott tárgy iránti birtok- s rendelkezési viszonyt jelzi és ezen viszonyban felperes bank az *A.* a. szerződést tekintve kétségtelenül állott is a biztositott tárgyra nézve; és mert alperes legkevésbbé sem bizonyitotta, mintha ő fenti bemondás folytán a biztositás elvállalására fontosnak tekinthető körülményre nézve felperes által tévedésbe ejtetett volna; de különben is a bevallás körüli tévedés a biztositás érvényét csak akkor csökkentheti, ha az rosszhiszemü, vagy a tüzveszélyesség mértékére befolyással birna, melynek fenforgását alperes épen nem bizonyitotta.

Nem vétethetett figyelembe alperesnek a kereshetőségi jog iránti kifogása sem, mert felperes a *C.* bárcza szerint a kártoly-fonodát felszerelvényeivel, habár az idegen tulajdont képezett is saját érdekében biztosithatta; mert hogy felperesnek a biztositás körül jogos érdeke volt, ezt az *A.* a. szerződés kikötésénél fogva, de leginkább annak figyelembe vételével, hogy a két társintézettel egyetemben kötelezettséget vállalt, ezen gyár értékesitésével tetemos adósságot törleszteni, ennek fejében 430,000 frtig terjedő előleget adni,

kétségbe vonni nem lehet, ezzel pedig a *C.* a. bárcza 9. §-nak elégtétetett. De felp. bank a biztositást a kártolyfonoda leszámitoló bizottságának érdekében is eszközölhette, mi az *A.* szerződés által reáruházott ügyvitelből folyólag felperesnek joga, az idegen vagyonnak reáruházott kezeléséből folyólag pedig kötelezettsége volt.

Figyelmen kivül hagyandó volt az időelőttiségi kifogás is, mert alperes azt, hogy felperes a bizt. bárcza 8. §-ban előirt hatósági bizonyitványt a tűzeset valószinü, vagy kideritett okairól az előirt határidő alatt alp. társaságnak átszolgáltatta, maga beismerte; azt pedig, hogy felperes ellen bűnvizsgálat lenne, s igy az a bárcza 15. §. szerinti felmentési okmány előmutatására köteleztetnék, nem igazolta.

Nem vétetbetett figyelembe végre azon alperesi kifogás sem, hogy felperes keresetében ismeretlen összeg megitélését kéri; mert a midőn felperes alperest 59203 frt 32 kr tőkében s járulékaiban marasztaltatni kéri, és egyszersmind kijelenti, mikép belenyugszik, hogy az égési maradványoknak birói szemle utján kideritendő értéke fenebbi összegből levonattassék, tekintettel arra, hogy a szemle az itéletet megelőzi, és igy az itélethozatalnál az égési maradványok értéke már tudva lesz, nem terjeszt elő oly határozatlan kérelmet, mely az itélet alapjául nem vétethetnék; de másrészt a perrend azt sem rendeli, hogy kártéritési ügyeknél a szakértői szemle a keresetet egyátalán megelőzze.

A felperes által szenvedett s keresetbe vett kármennyiség megállapitását illetőleg a biróság elfogadta alapul a perrend szerint felvett előleges birói szemlei jkönyveket s a biztositott tárgyaknak a tűzeset előtti s megtörténte utáni értékére nézve, minthogy azon alperesi puszta kifogás, mintha a szakértők nem jártak volna el helyesen, a hittel megerősitett szakértői véleménynyel szemben, figyelembe nem vétethetett; s minthogy alperesnek azon kivánsága, hogy a már kihallgatott szakértők ujból kihallgattassanak, törvényben nem gyökeredzik, de most midőn a tárgynak már nyoma sincs, eredményre nem vezethetne: ezen szemle alapján a tűzeset által a biztositott tárgyakon ejtett kár: 320,748 frt 81 krból áll.

Mindamellett tekintettel arra, hogy a kárösszeg megállapitása első sorban a biztositó s biztositott részéről közösen eszközlendő, hogy ily közös megállapitás felperes saját előadásaként közte s az együttes 7 bizt. társulat négy része közt a főbb tényezők figyelembevételével valósággal létrejött, a valóban megejtett kárnak

H. J. K. L. okmányok szerint megállapitott 312170 frt 69 krt fogadta el.

Alperes ugyan árcsökkenés czimén a kárösszegből levonást kiván, azon okból, hogy a biztositott tárgyra nézve az üzlet szünetelt; s ekként a tárgyak kényszereladásnak voltak kitéve, mely különbséget ujabbi szakértői szemle által kivánja megállapittatni. Alperes ezen kivánsága mellőzendő, mivel a biztositott tárgy *C.* szerint már mint olyan lett biztositva, melyre nézve az üzlet szünetelt; s mivel eszerint arra nézve, hogy ily czimen bármi levonás tétethessék a kárösszegből, a *C.* bárczában mi jogalap sem létezik; de végre mivel ily irányban a szemle, miután a tárgy, melyre foganatositandó volna, nem létezik, eredményre nem is vezethetne. Mindezeknélfogva alperes a 312,170 frt 69 kr kárösszeg 12%-tólijában stb.

A kir. tábla 1878. jan. 17. 5776. sz. a. helybenhagyta a tszék itéletét azon változtatással, hogy a szemle költség a felek által közösen viselendő, felhozott indokaiból annál is inkább: mivel alperes beismerte, hogy ő felperes részére a biztositást a pesti biztositó intézet felhivására, az ez által szolgáltatott adatok alapján eszközölte, s állitotta ki a *C.* bizt. kötvényt, azt pedig, hogy a biztositásra felperes által közvetlenül szóllittatott volt fel, avagy hogy a bemondást felperes saját közegei által tétette volna, nem is állitotta; ennek folytán alperes azon védekezése, hogy felperes hamis bevallást tett, önként elesik;

mert továbbá felperes kártéritési jogosultsága beismertnek tekintendő annak folytán is, hogy a két bizt. társaság kárfejtő bizottsága kizárólag felperest ismerte el biztositott s jogositott félnek, s a kártolyfonoda részvénytársaság bizottságának beavatkozását viszszautasitotta; mert végre alperes a *C.* bizt. kötvény alapján felperes által biztositási dijul teljesitett fizetést elfogadta, s ezáltal a bizt. kötvényt felperesre nézve érvényesnek elismerte; ezen kötvényből pedig felperes kereseti jogosultsága önként következik.

A legfőbb itélőszék mindkét alsó bir. itéletet részben megváltoztatván alperest 23986 frt 56 krban marasztalta, késedelmi kamat nem itéltetvén meg s a perköltséget kölcsönösen megszüntetvén, alperest a birói becsünek felperes által előlegezett költségei fizetésére semmi részben sem kötelezte.

Indokok: Alperes társaság kártéritési kötelezettsége megállapitandó volt, az alsó bir. itéletek indokain felül még azért is, mert minden fentartás nélkül aláirta, a 16. sz. kártéritési kiszámitást (Entschäd. Berechnung), melyben a kárbecslés eredményeül ténykép

kimondatott, hogy a 199888 frt 10 krra felvett, s a biztositó intézet által megtéritendő kárösszeg 12%-ja vagyis 23986 frt 56 kr az alp. bizt. társaságra esik. Ezzel alperes a maga kártéritési kötelezettségét s a felp. bank kártalanitási jogosultságát ezzel is beismerte, és pedig már akkor, midőn a kárbecslési eljárás folyamán is tudomást szerzett magának arról, hogy a leégett gyárnak nem az angol-magyar bank, hanem a kártoly-fonoda gyár részvénytársaság a tulajdonosa.

A kártéritési összeget illetőleg, megnyugodott felebbező felperes is abban, hogy a kárösszeg megállapitásánál, a 14. 15. sz. a. szakértői munkálatok vétessenek alapul. De ezen munkálatok kiegészitő részét képezi azon javaslat is, melyszerint a szakértők az eladhatási árra való tekintet nélkül felvett kárösszegből 33$^1/_3$ száztólit levonandónak véleményeztek, tekintettel a várhatott eladási árra. És a szakértők ezen véleményét a jelen concrét esetben indokoltnak, s alaposnak kell elismerni.

Mert áll egyrészről az, hogy felperes nem nyereséget, hanem csak azon vagyoni hátránynak megtéritését követelheti az alperestől, melyet a leégett gyár tulajdonosa a tűzkár eset által valósággal szenvedett; s másrészről bebizonyitott s elismert tény az, hogy a felszámolás alatt állott kártoly-fonoda részvénytársaság gyárának szükségképi eladását a liquidátió eszközlésével megbizott felp. bank s társai már elhatározták akkor, midőn azon gyár az árverésre kitüzött napot megelőző napon 1873. szept. 14-én tűz martaléka lett. A gyár tehát a tűzeset idejében annyit ért a kártolyfonoda részvénytársaságnak, a mennyit ő a már elhatározott, hosszu időre el nem halaszthatott szükségképi eladásból vételárkép várhatott.

Már pedig köztudomásu az a nagy pénz- s üzletválság, mely 1873. közepe táján birodalom s országszerte beállott, s mely Budapesten is az ipar s gyárüzletek nagyrészét vagy megsemmisitette, vagy annyira megrenditette, hogy azok a befektetett valóságos értéken alól csak tetemes veszteséggel voltak elárusithatók. Ama válságos viszonyok éveken át éreztették, sőt még jelenleg is éreztetik hatásukat, s azoknak értékcsökkentő befolyását különösen a kérdéses kártolyfonoda-gyárra, elismerték a birói becsünél alkalmazott szakértők is. Helyesen utaltak tehát 14. 15. sz. a. szakértők ama válságos viszonyokra, midőn azokat is számba véve az elhamvasztott s megrongált tárgyak benső értékéből, tekintettel az eladhatási árra 31$^1/_3$ száztólit levonatni javasoltak.

Ezen levonás olyannyira indokolva van, hogy a nélkül a biztosi-

tott fél világos nyereségben részesülne illetéktelenül, s alperes kárával csak azért, mert a gyár a kedvezőtlen kilátásokkal kecsegtetett árverés előtt egy nappal, valakinek gondatlansága vagy bűne folytán leégett. Ezt pedig nem engedheti meg a birói meggyőződés, mely a perr. 217. §-hoz képest még a szakértők netán ellenkező véleménye ellenében is követendő volna. Késedelmi kamat nem itéltetett, mert alperest szemben azzal, hogy felperes a 14. 15. a. becsüt el nem fogadván, a kártéritési összeg megállapitását birói itélettől tette függővé, késedelem nem terheli. Az előleges becsü költségei alól felmentendő, mert az szükségtelenül s eredménytelenül eszközöltetett felperes egyoldalu kértére s azt az alsóbiróságok is mellőzték.

87.

A nőtlenségi igéret nem bir kötelező erővel s azért abból sem jog s kötelezettség nem származik.

(1879. február 11-én 13637. sz. a.)

B. Ádám felperesnek B. Blaga alperes ellen ingatlan birtokba adása iránt inditott perében az elsőbiróság felperest keresetével elutasitotta.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi julius 2-án 26542. sz. alatt hozott itéletével azonban az elsőbiróság fentebbi itéletét megváltoztatta s alperest kötelezte, hogy az ezeresi 330. sz. telekjkönyvben *A*. *I*. 1—5. sorszám a foglalt beltelki ház és 1/8 külállomány földet, továbbá a 2130. helyr. sz. alatt foglalt szolgalmi földet felperes birtokába bocsássa:

mert a keresethez *A*. alatt fektetett telekjkönyv tanusága szerint a peres feleknek közös tulajdonaképen lévén bevezetve az osztr. polg. törvénykönyvnek az ideigl. törvk. szabályok 21. §-a által hatályában fentartott 322. 361. §§-ai értelmében felperes a közös tulajdonnak fele részben közös birtokába bocsátását jogosan követelheti, s minthogy alperes maga sem tagadja, hogy a kérdéses ingatlanokat kizárólag birtokában tartja, azt pedig, hogy őt a kérdéses ingatlanokból felperesnél több illetné meg a telek. rendt. 55. §. *b)* pontja ellenére mivel sem igazolta, ennélfogva alperes kötelezendő volt arra, hogy a kereseti ingatlanokat egyenlő részben felperes közös birtokába bocsássa.

Ellenben nem lehetett felperest a kérdéses ingatlanoknak természetben kihasitott fele részének átadására kötelezni, mert felperes a természetben való felosztásra szükséges tervezetet, illetőleg térvázlatot fel nem mutatott.

Nem lehetett alperesnek azon kifogását tekintetbe venni, hogy a peres felek és testvérek között létrejött egyesség szerint felperes nőtlenségre és folytonos vagyonközösségben maradásra kötelezte magát, mert alperes maga sem állitja s még kevésbé bizonyitja, hogy felperes közös tulajdonjogáról alperes vagy gyermekei javára életében lemondott volna, és mert azon állitólagos igéret, hogy felperes nőtlen maradand, még ha felperes által tétetett volna is, kötelező erővel nem birhatna és mert alperes részéről alkalmaztatni kért főeskü általi bizonyitásnak sem volt helyadható.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

88.

Azon körülmény, hogy az okleveles ügyvéd, előbb viselt államhivatala folytán, állami nyugdijat élvez, őt az ügyvédség gyakorlatától, tehát az ügyvédi lajstromba felvételtől el nem zárja.

(1879. május 1. 4894. sz. a.)

N. Károly ügyvéd a temesvári ügyvédkamarához az ügyvédi lajstromba való felvételeért folyamodott, mi f. év febr. 14. 126., 236. sz. végzéssel megtagadtatott. Ez ellen felebbezés adatván be

A legfőbb itélőszék a választmány fentebbi végzését megváltoztatván, nevezett ügyvéd felvételét elrendelte;

mert ügyvédi jogosultsága az 1848. apr. 8. kelt ügyvédi oklevéllel igazolva levén, s az ügyvédi rendt. 3. §-ban érintett akadályok egyike sem forogván fenn; azon körülmény pedig, hogy nevezett ügyvéd előbb viselt államhivatal folytán, állami nyugdijt élvez, az ügyvédség gyakorlatától el nem zárja, miután tényleg az ügyvédséggel összeférhetlen hivatalt nem visel.

89.

Ha a házasság kötésénél hozományul a férjnek bizonyos összegről szóló értéklevél (bonn) adatott minden jogi korlátozás nélkül, bár jelzálogi biztositás kötelezettségével, az arról szabadon rendelkezhetik s igy azt másra ruházni is jogositva levén, engedményezés esetében engedményese annak kiadására nem kötelezhető, s az elvált nő csak annak értékét követelheti, illetőleg a hozománya biztositásául szolgáló jelzálog jogát érvényesitheti.

(1879. márcz. 11. 11909. sz. a.)

Br. Vilma budapesti lakos, Bl. Jakab (elvált férje) első rendü Bl. Antónia (annak anyja) másod rendü alperes ellen 1875. októberben 30,000 frt tőke mint hozománya fele részének, továbbá saját s gyermeke részére 4000 frt évi tartásdijnak megfizetésére és

30,000 frtról szóló Br. Adolf által aláirt s első rendü alperesnek adott érlevélnek (bonnak) kiadása iránt a pesti tszék előtt pert inditott.

A tszék 1877. decz. 4. 41463. sz. a. itéletével első rendü alperest kötelezte, a 30,000 frt tőkét, kamatjait s 200 frt perköltséget megfizetni s a kereseti bont kiadni; Bl. Antóniát pedig kötelezte türni, hogy felperes a megitélt összeg erejéig a végrehajtást másod alperes tulajdonát képező velenczei birtokára vezethesse.

Az érlevél kiadása iránt felperest feltétlenül, a tartásdijt illetőleg pedig ezuttal elutasitotta követelésével, következő indokokból:

A nőhozomány a házasélet czéljainak elérésére szolgálván, kezelése a férjet csak addig illeti, mig a házasság fennáll, hacsak a férj ezen jogát kölcsönös egyezkedés továbbra ki nem terjeszti. Felperes a *C. D. E.* jogérvényes itéletekkel igazolta, hogy a házassági kötelék első rendü alperessel, törvény rendes utján végleg felbontatott. Tehát felperesnek joga megnyilt arra, hogy az atyja Br. Adolf által részére, volt első rendü alperesnek átadott hozományát, készpénzben 30,000 frtot s egy az atyja által 30,000 frtról aláirt bont volt férjétől visszakövetelhesse.

Alperes azzal védekezik, hogy az *A.* házassági szerződés felperest hozományi tőkéjének visszakövetelhetésétől elzárja, jogát kizárólag kamatjai élvezetére szoritja.

Ámde ezen érvelés helytelen, mert az *A.* szerződés 2-ik pontjában emlitett, az első rendü alperes által szabályozónak vitatott pontozat irányadóul csak addig tekintethetett, mig az *A.* szerződés el nem készült, s ennek elkészültével a házas felek jogait, amennyiben ezáltal más szerződés is kötelezőként fentartva nem lett, kizárólag ez szabályozza.

Már pedig az *A.* szerződésnek alperes által vitatott 2-ik pontja csak arról intézkedik, hogy alperes atyai öröksége fejében a velenczei Stipsics-féle birtokot egyedüli tulajdonaként átveszi.

De a 4. s 7. pontból sem lehet azt következtetni, hogy a szerződő felek végelválás esetében is felperes hozományát első rendü alperes kezelése alatt kivánták volna hagyni, mert a 4. p. csak a kiházasitási ingókról intézkedett annak kitüntetésére, hogy az mint nagyrészben a nő használatára szolgáló ingóságokból álló, nem bir hozományi természettel s igy a férj kezelését magához nem vonhatja. A 7. pont pedig czivódásból eredő elkülönitésről, de nem végelválásról tesz emlitést, s ezen elkülönités is a vagyoni viszonyokra értendő, mit kétségtelenné tesz azon pont további intézke-

dése, melyszerint ily vitás ügy elintézése választott biróságra ruháztatott, mig a házassági váló perekben a rendes birói illetőségtől eltérni nem lehet.

Az *A*. a. szerződés különösen 2. s 5. pontja pedig I. alperesnek a közösségre vonatkozó összes érveléseit lerontja; mert mig a szerződés 2. pontja a velenczei birtok egyedüli tulajdonosául alperest mondja többi részeiben is mindenik házastárs vagyona részleteztetik, kizárólag az 5. p. intézkedik közösségről, de ez csak a jövő szerzeményt jelöli közös vagyonnak; miért az *A*. szerződés nem tekinthető olyannak, mely által a hozomány végelválás esetén is a férj kezein hagyatnék. Az I. rendü alperesnek a II. rendüvel való külön szerződése pedig felperes hozományára mi befolyással sem lehet.

Ellenben felperes tartási követelésével elutasitandó, mert azt két külön jogczimre állapitotta a nélkül, hogy ezen összegeket, s alapul szolgáló ténykörülményeket külön-külön előterjesztette volna.

II. r. alperest a végrehajtás türésére kellett kötelezni mint a *B*. telekk. kivonat szerint az ingatlan tulajdonosát, melyre felperes hozománya jelzálogilag biztositva van; de az érlevél kiadására kötelezhető nem volt, mert felperes a hozományát csak attól követelheti, ki azt kézhez vette.

A kir. tábla 1878. május 28. 15294. sz. a. hozott itéletével az elsőbirósági itéletet indokaiból helybenhagyta.

A legfőbb itélőszék következőleg itélt:

Mindkét alsóbb birósági itélet abban a részben, melynélfogva Bl. Jakab köteleztetett a Br. Adolf által 30,000 frtról kiállitott «érlevelet» (bont) felperesnek kiadni, megváltoztattatik s felperes eziránti keresetével elutasittatik, minden egyéb pontokra nézve a kir. tábla itélete helybenhagyatik.

Indokok: A mi illeti Bl. Jakabot, a kir. tábla itéletének azon részei, melyeknélfogva ez az alperes köteleztetett a kereseti 30,000 frt tőkét s ennek kamatait felperesnek megfizetni, és felperes a saját s gyermekei részére követelt tartás iránti keresetével ezuttal elutasittatott, az elsőbiróság indokaiból hagyattak helyben.

Az érlevél kiadása iránti keresetével első rendü alperes irányában felperest elutasitani kellett azon okból, mert nemcsak alperesek állitják, hanem felperes maga is beismeri, hogy első r. alperes ezt a bont másod r. alperesre átruházta, kinek kezében az jelenleg van. Minthogy tehát bizonyos, hogy a «bon» nincs már első rendü alperes birtokában, s minthogy ő arról szabadon rendelkezhetett, mint

ez alább indokoltatik: azon követelésnek, hogy a bont adja ki, helye nincs, de igenis szabadságában leend felperesnek a «bon» helyett, mely hozományának egyik fele részét képviselte, annak értékét első rendü alperestől követelésbe venni.

A mi illeti Bl. Antóniát, helybenhagyandó volt a kir. tábla itélete, még pedig a 30,000 frtra nézve felhivott indokainál fogva, és tekintettel az ide alkalmazandó oszt. polg. tk. 461. 466. §§-aira, a bonra nézve pedig azért, mert felperes arra állapitja keresetét, hogy a «bon» hozománya levén, első r. alperes nem volt jogositva azt elidegeniteni, hogy másod rendü alperes ezt jól tudta, s hogy tehát ez az engedmény, melynélfogva másod rendü alperes a bonhoz jutott, érvénynyel nem bir. Ez az érvelés azonban helytelen. Ugyanis ha a «bon» csakugyan magáról a hozomány fele részéről s nem mint másod rendü alperes állitja, a hozományból első rendü alperes által Br. Adolfnak adott kölcsönről állittatott ki, abban az esetben is első r. alperes arról szabadon rendelkezhetett, tehát azt jogosan átruházhatta másod rendü alperesre. Mdrt első r. alperes a házassági szerződés tartalma szerint nem olyformán kapta hozományul a 60,000 frtot, hogy azt el ne használhassa, hogy például azt elhelyezze, és csak a kamatokat élvezhesse, hanem kapta minden korlátozás nélkül, csupán arra köteleztetvén, hogy azt felperes részére jelzálogilag biztositsa; és épen ez utóbbi intézkedés mutatja, hogy az egyébképen szabad rendelkezésére bocsáttatott.

Magától értetik egyébiránt, hogy szabadságában álland felperesnek jelzálogát az egész hozományra nézve másod r. alperes ellenében érvényesiteni.

90.

Azon körülmény, hogy az öröklési igény még 1830. évben elhalt rokon után maradt örökségre vonatkozólag, 1830-ban az örökösök közt keletkezett szerződésre állapittatik, melyben az örökséget átvevő nőrokon utáni örökösödés lett szabályozva, de az örökség nem az 1830-ban, hanem az 1865-ben elhalt rokon után kerestetik, mintán az öröködési jog azon szerződés alapján az 1865-ben elhalt nőrokon elhunyta előtt meg sem nyilhatott, itt az ősis. pat. 9. §-a a kereshetőségi jog megállapitását nem gátolhatja.

(1879. márcz. 11820 sz. a.)

R. Antal s társai, Sch. szül. K. Luiza ellen végrendelet érvénytelenitése és az okkai telekjben 1218. hrsz. a. birtokra a tulajdonjog elismerése iránt a soproni tszéknél 1877. évben pert inditottak,

a tszék 1877. decz. 22. 6266. sz. a. felpereseket keresetükkel elutasitotta;

mert az *A.* alatti okirat, melyre a kereset állapittatik, s mely

1830. aug. 16-án felperesnek nagyatyja néhai Pr. János hagyatéka felett, annak egyenes leszármazó örökösei közt létrejött osztályos egyességet tartalmazza, azon S.-féle szőlőt illetőleg, melyet Pr. Erzsébet férj. K. Mátyásné olykép vett át, hogy nővére Pr. Teréz férj. R.-nének 20 váltó frtot tartozott fizetni, melyre nézve az határoztatott, mikép azt Pr. Erzsébet magtalan elhaltával Pr. Teréz R.-né, vagy ennek elhunytával leszármazó örökösei, vagyis felperesek örököljék, nem egyéb mint örökségi szerződés; mely azonban mivel alperesi állitás irányában magok felperesek beismerték, mikép az kellő időben a biróságnál le nem tétetett, az ősis. pat. szerint érvényét vesztette.

Végre, mert alperesi tagadás ellenében, felperesek a szakértői szemlével azt, hogy az *A.* okiratban Pr. Erzsébet férj. K. Mátyásnénak mint alperes jogelődjének a fentebbi módon jutott szőlő az okkai telekk. 1218. hr. sz. a. Pr. Erzsébet, ezután pedig alperes telekk. tulajdonát képező szántófölddel ugyanazonos volna, begyőzni képesek nem voltak, mert a három szakértő közül csak S., ki a helyszineléskor 17 éves volt, állitja, mikép a S. szőlő s azon szántóföld ugyanazonosok. Abban azonban mind S. mind H. Nándor egyetértenek, hogy azon földek külön dülőt képeznek.

A kir. tábla 1878. okt. 7. 16486. sz. a. a tszék itéletét helybenhagyta.

Indokok: Felperesek a kereseti ingatlanhozi igényüket a még 1830. évben elhalt nagyapjok Pr. János után megnyilt öröklés, illetőleg annak hagyatéka felett 1830. aug. 16. létrejött *A.* osztályegyességből származtatják. Hasonló örökségi igények pedig az ősis. patens 9. §. értelmében az ott kitüzött határidő után többé nem érvényesithetők; következőleg oly igény, mely már Pr. férj. K. Erzsébet ellen sem volt 1854. május 1-től érvényesithető: annak jogutóda alperes irányában többé fel nem éleszthető.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét megváltoztatván, felperesek kereshetőségi jogát megállapitotta, s azt az ügy érdemének s ezzel együttesen a perköltség kérdésének is elbirálására utasitotta.

Indokok: Felperesek nem az 1830-ban elhalt Pr. János, hanem az 1865-ben elhunyt özv. K. szül. Pr. Erzsébet után követelnek örökséget, midőn utóbbinak végrendeletét érvénytelenittetni kivánják, egy 1830. évben kelt *(A.)* szerződés alapján.

Épen az *A.* alatti szerződés bizonyitja azt, hogy felperesnek keresetileg érvényesiteni kivánt öröklési igénye, nem keletkezett az osztrák ptkönyv hatályba lépte, 1853. május 1. előtt, mert abban

néhai Pr. János hagyatéka felett egyezkedő örökösök Pr. Erzsébetnek engedték át, mint egyik örökösnek, a kereseti szőlőt, és csak a Pr. Erzsébet utáni öröködést akarták ennek magtalan elhalálozása esetére, ugyanazon szőlőben biztositani a felperesek részére. Felperesek vélt öröködési joga tehát a kereseti szőlőre nézve, az *A.* alatti szerződés szerint, nem is nyilhatott meg Pr. Erzsébet halála előtt.

Eszerint az ősis ny. parancs 9. §-a, mely az 1853. május 1. előtt keletkezett öröklési igényekről szól, felperes keresetének utjában nem áll, s ennélfogva a másodbiróságot, felperes el nem enyészett keresetjogának megállapitása mellett, az ügy érdemének s a perköltségnek elbirálására utasitani kellett.

91.

1. **Az, hogy egy már előbb a bérhátralék megfizetése iránt inditott perben a bérletbőli kimozdittatás nem kéretett, akadályul nem szolgálhat azon alapon a bérlet megszüntetési jog későbbi érvényesitésére, ha igazoltatik: hogy azon bérhátralékok a bérlő mulasztása folytán, s a bérbeadó hibáján kivül fizetetlenül fennállottak az ujabb kereset beadásakor is.**
2. **A fizetési mulasztás bizonyitása elő nem állittatott, ha a bér hátralékára nézve végrehajtató itéletek léteztek, s a bérbeadó kértére elrendelt zárlat alatt a bérlet jövedelmei a kielégitésre elégséges alapot is nyujtottak; miért az vélelmezendő, hogy avagy ki volt már a bérbeadó elégitve, vagy ez csak saját mulasztása miatt maradt el; mely esetben a bérletbőli kimozditásra jogos alap nem forog fenn.**

(1879. márcz. 19. 2628. sz. a.)

Az «irgalmas rend» bpesti házfőnöke, S. Simon a császárfürdő bérlője ellen 1878. szeptemberben a budapesti I.—III. ker. járásbiróságnál 1478 frt 51 kr bérhátralék s bérletbőli elmozditás iránt pert inditott.

A járásbiróság 1878. decz. 16. hozott itéletével alperest a kereseti összegben, perinditástóli kamataiban s perköltségben elmarasztalta, s az 1877. márczius 5. tiz évre kötött bérleti szerződést apr. 1-től megszüntnek kimondotta, az azonnali átadás kötelezettségével; de felperest azon kérelmével, hogy a zárlati költségek megitéltessenek, hogy az apr. 1-től befolyó jövedelmek neki átadassanak — ezuttal elutasitotta — következő indokokból:

Alperes kifogásolja a felperességet, mert a szerződést nemcsak vele, hanem a kirendelt egyházi gondnokokkal is kötötte; felperes a *B.* alattival csak azt igazolja, hogy a szerződés kötésekori gondnokok lemondása elfogadtatott, de a gondnokság megszüntét nem igazolta.

Az ügy érdemében elismeri, hogy az 1878. január-februári

megitélt 8833 frt 34 kr bért meg nem fizette, s hogy a márczius 1-től 11-ig járó 1478 frt 51 krral hátralékban van, de ez felperes kereshetőségi jogát meg nem állapithatja, és pedig az 1478 frt 51 krbani marasztalást azért nem, mert az *A.* szerződésként a bér utólagos havi részletekben fizetendő; miután pedig felperes a bérlet tárgyára márcz. 11-én a zárlatot foganatositotta, ez által alperes a szerződésben elvállalt fizetés pontos teljesitésétől megfosztatott; ki mindaddig fizetésre nem kötelezhető, mig a nov. 16. végzéssel felterjesztetett zárgondnoki számadásra vonatkozó iratok a semmitőszékről le nem érkeznek. És a bérlemény megszüntetésére vonatkozólag azért nem, mert a jan.-februári haszonbér nem fizetése miatt felperes szerződés teljesitési pert inditott s ez jogerejüleg meg is itéltetett; ezen szerződés-szegés miatt tehát jelenleg szerződés megszüntetését nem kérelmezheti. De nem szüntethető meg a bérleti szerződés a márczius 1-től 11-ig járó bér meg nem fizetése miatt sem, mert az a szerződés szerint havi részletekben utólagosan fizetendő, s hogy a bér ez időben le nem fizettetett, ennek felperes az oka, miután a márczius 11-én foganatositott zárlat által a fizetés módjától megfosztatott. Végre miután a zárgondnoki számadások november 16. kelt végzéssel a semmitőszékhez felterjesztettek, ezek nélkül pedig kellően nem védekezhetik, azok visszaérkeztéig a tárgyalást elhalasztatni kéri.

Tekintve azonban, hogy a *D.* alapitó okmány szerint, a haszonbérlet tárgyát magában foglaló alapitvány az Irgalmas rend tulajdonát képezi, s igy ennek képviseletére a szerzet, illetve annak házfőnöke van hivatva; tekintve hogy ezek szerint az *A.* szerződés kötésekor létező alapgondnokság csak ideiglenesnek tekinthető, ezen gondnokok pedig a *B.* a. szerint, a nélkül, hogy helyettük más neveztetett volna, tisztüktől felmentettek; s igy felperesnek a *B. C.* nem kifogásolt okmányokkal támogatott azon állitása: hogy a gondnokság megszüntettetett, mindaddig valónak veendő, mig ellenkezője alperesileg nem igazoltatik; s miután ez általa meg sem kisértetett, sőt azáltal, hogy a szerződés hatályon kivül helyezése iránti perében a bérlemény tárgyát képező alapitvány képviselőjéül jelenlegi felperest idéztette, önmaga beismerte, hogy ezidő szerint, az alapitvány jogos képviselője: a felperes. Tehát a felperességi jog megállapitandó volt.

A per érdemére nézve felperes azon kérelménél, hogy a márczius 1—11-ki bérösszeg s kamatai megitéltessenek, figyelembe volt veendő, hogy a szerződés 2. pont szerint az évi 50,000 frt bér

fizetése utólagos havi részletekben 4166 frt 76 krban állapittatott meg. Ámbár alperes annak a lejáratkor márczius 30-án leendő lefizetésében a márczius 11-én foganatositott zárlat által meggátoltatott, ezen összegnek s perkezdéstőli kamatainak fizetésében mégis marasztalandó, mert ezen idő alatt a bérlemény birtokában levén, annak hasznait élvezte s igy a használat idejére a bért fizetni tartozik; mert a zárlat csak oly időszakra támasztott bérkövetelés ellen szolgálhatna mentségeül, melynek tartama alatt alperes a haszonbérleti tárgyát már nem birta tényleg, s igy hasznait sem élvezhette.

Az *A.* bérletszerződés megszüntetendő volt, mert alperes beismerte, hogy a már megitélt jan.-februári bérösszegeket meg nem fizette, mi által szerződésszegést követett el s igy a 2-ik pont szerint felperes a szerződés megszüntetésére jogositva van, mely jogosultságát azáltal, hogy a miatt szerződés teljesitési pert inditott alperes ellen, s azt meg is nyerte, el nem vesztette; mert csakis az ily uton megállapitott kötelességmulasztás képezhet alapos okot a bérlet megszüntetésére. És a bérlemény megszüntetésének időpontjául apr. 1-jét kellett megállapitani; mert a felek a bérszerződés 2. pontjában a haszonbérlet megszüntetését a fizetésnek esedékes napjáni elmulasztásához kötötték.

A kamat csak perinditástól volt megitélhető, mert a szerződésben kamatfizetés ki nem köttetett. És a zárlati költségek iránti kérelmével felperes elutasitandó, mert a leszámolás még meg nem történt s igy a biró, ki csak számszerint meghatározott lejárt követelésekre hozhat határozatot, nincs azon helyzetben, hogy arra nézve végrehajtható itéletet hozhasson. Ugyanez okból volt felperes a zárlat alatt befolyó jövedelem kiadása iránti kérelmével is elutasitandó.

A kir. tábla a tszék itéletét 1879. január 15. 70672. sz. a. a marasztalásra nézve indokaiból helybenhagyta azon változtatással: hogy a kamat 1878. april 1-től fizetendő, azon okból, mert a bérösszegből márcziusra eső részletet alperes 30-án köteles lett volna fizetni; ennélfogva a kötelezett, de alperesileg meg nem tartott határidőtől felperest a kamat törvényszerüleg megilleti.

Ellenben felperest keresete egyéb részével elutasitó részében megváltoztatta s kimondotta, hogy a császárfürdőnek april 1-től zárgondnoki kezelés alatt befolyt jövedelme felperest illeti, s hogy a zárlati költségek alperest terhelik; mert ezen felperesi kérelem ellen alperes kifogással sem élt; mert a zárlat felperes bejárandóságának biztositása végett rendeltetett; s mert azt, hogy a zárlat költségeit ki viselje, a per birája határozza el (perr. 334. §.) a zárlat elrende-

lésére pedig okot alperes szolgáltatott; s mert végre azon körülmény, miszerint a zárlat alatt befolyt jövedelem s a zárlati költség összege a perben ki nem mutattatott, a nem a fizetésbeni marasztalásra, hanem a kötelezettség megállapitására irányult kereset elbirálásának akadályául nem szolgál.

A legfőbb itélőszék mindkét alsóbirósági itéletet megváltoztatta s felperest keresetével egészben elutasitotta, a perköltség kölcsönös megszüntetésével.

Indokok: Az 1878. évi jan. s febr. havi bérhátralék megfizetése iránt felperes a *H.* s *J.* marasztaló itéletek szerint beperelte alperest a nélkül, hogy ugyanakkor a bérlet megszüntetését is kérte volna, az *A.* haszonbéri szerződés 2-ik pontja alapján. Ez nem szolgálna ugyan akadályul arra, hogy felperes az emlitett szerződési pont értelmében bérlet megszüntetési jogát érvényesithesse, most utólag, ha begyőzve volna, hogy az 1878. jan.-febr. havi bérhátralék az alperes mulasztása miatt, és felperes hibáján kivül, a jelen kereset beadásakor is fizetetlenül fennállott. — De épen nincs kimutatva; — pedig bizonyos az, hogy felperesnek a *H.* s *J.* alatti végrehajtható itéletek alapján, módjában állott magát kielégittetni azon befolyt, kölcsönös beismerés szerint 20,000 frtnál többre rugó jövedelmekből, melyeket az ő kértére 1878. márcz. 11-én foganatositott zárlat tartama alatt a császárfürdő hozott, s a melyek mint jogilag a bérlő pénzei természetszerü fedezetül s kielégitési alapul kinálkoztak felperesnek az ő lejárt bérkövetelésére. Vélelmezni kell tehát, hogy felperes vagy ki volt már elégitve az 1878. szept. 15-én beadott kereset előtt az emlitett 2 havi bérkövetelésére nézve, vagy hogy csakis saját mulasztása miatt nem volt kielégitve. Ennek ellenkezőjét felperes nem bizonyitotta.

Ugyanazon vélelem áll az 1878. márczius 1-től márczius 11-ig kiszámitott 1478 frt 51 kr bérkövetelésre nézve is mindaddig, mig felperes nem igazolja, hogy az ő kielégitését a befolyt jövedelmekből alperes megakadályozta. De felperes nem is állitja, hogy alperest felhivta arra, mikép adja beleegyezését a bérhátralék kiutalványozásába, s hogy alperes azt megtagadta volna. Különben a márcziushavi bérrészlet a haszonbéri szerződés 2. pontja szerint csak azon hó végével járt le, s felperes nem követelheti a bért a hónap első 11 napjára, elkülönözötten annak későbbi már a zárlat alatt lefolyt 20 napjától.

Ily helyzetben sem az 1878. január s február havi bérhátralék, sem a márcz. 11. napjára kiszámitott bérkövetelés alapul nem szol-

gálhat a bérlet megszüntetésére. És a márczius 1-től ugyanezen hó 11-ig keresetbe vett 1478 frt 51 krban alperes ezuttal annálkevésbé volt elmarasztalható, mert felperes nem is állitotta, hogy őt a márczius havi bérrészletnek a zárlat alatti jövedelmekből leendő kiutalványozására, illetőleg ennek megengedésére felszólitotta; pedig a fenforgó körülmények közt csakis ez indokolhatná a kereset támasztását.

Mindezekből önként folyik és önmagától érthető, hogy sem a zárlat költségei, sem a zárlat alatt befolyt jövedelmek iránti rendelkezés e jelen itélet tárgyát nem képezhette, s hogy az a maga utján lesz szorgalmazandó.

A perköltség stb. stb.

92.

Biztositási ügyekre vonatkozólag, a keresk. törv. 476. §-a nem értelmezhető akként, mintha a szerződő feleknek nem állana jogukban a szerződésben akár a káreset bejelentésének határidejét közelebbről meghatározni, akár a késedelmes bejelentés következményeit eltérőleg megállapitani.

(1879. május 1. 272. sz. a.)

F. József, «Tisza» bizt. társulat ellen 100 frt iránt a debreczeni járásbiróságnál pert inditott, melynek letárgyalása után;

a járásbiróság 1878. május 29. 6116. sz. a. itéletet hozott, melyben felperest keresetével elutasitotta s 10 frt iránt 15 kr perköltségben marasztalta következő indokokból:

A felek egymásiránti jogaik s kötelezettségek elbirálásánál, egyedüli irányadóul, az *A.* a. kötvény, illetőleg feltételei szolgálván, miután a feltételek 7. §. *b)* pont szerint a tűzeset biztositott részéről, a biztositó társulatnak 24 óra alatt mulhatlanul bejelentendő, s ha ennek eleget nem tesz, a 13. §. szerint összes kárpótlási igényét elveszti. Miután felperes azt, hogy ezen bejelentési kötelezettségének eleget tett volna, semmivel sem bizonyitotta, sőt az e tekintetben ellene bizonyitó tanu P. Károly vallomására tett észrevételezéskor maga beismeri, hogy azon kötelezettségének eleget nem tett; azon mentsége pedig, hogy a kötvény eltévedvén, ez okból nem tehetett eleget kötelezettségének, birói figyelembe vehető nem volt, nemcsak azért, mert nincs igazolva, de azért sem, mert a tűz, illetve a káreset bejelentéséhez a kötvényre magára nincs szükség, s igy annak kéznél nem létele, a bejelentésre nézve phisikai lehetetlenséget egyátalán nem képez; miért elutasitandó volt, és pedig annálinkább, mert az állitólagos kár értéke sincs általa bizonyitva.

A kir. tábla 1878. decz. 18. 4795. sz. a. az elsőbiróság itéle-

tét megváltoztatta s alperest a keresetben, kamatok s 15 frt 55 kr perbeli s 6 frt 65 kr felebbezési költségekben elmarasztalta;

mert a keresk. törv. 472. §. szerint a biztos. szerződés feltételei a felek kölcsönös jogaira s kötelezettségeire nézve csak annyiban szolgálnak zsinórmértékül, a mennyiben azok a ker. törv. II. R. 7. czim 2-ik fejezetében megállapitva nincsenek; minélfogva azon kérdés: hogy felperest a káreset késedelmes bejelentése folytán minő joghátrány terheli, nem a bizt. szerződés 7. s 13. §§., hanem a keresk. törv. 476. §. alapján birálandó el. Minthogy pedig ezen §. szerint a káreset késedelmes bejelentésének csak azon következménye van, hogy a biztositott a biztositónak, az ebből eredő hátrányokért felelős; minthogy továbbá alperes azt, hogy reá a késedelmes bejelentésből hátrány származott volna, bizonyitani meg sem kisérlette; minthogy végre alperes a káreset megtörténtét beismerte s a követelt kártéritési összeg mennyiségét nem kifogásolta — őt stb. kötelezni kellett.

A legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletének megváltoztatásával az elsőbiróságit hagyta helyben, indokainál fogva s még azért:

mert a keresk. törv. 476. §-a is határozottan rendeli, hogy a biztositott tartozik az eseményt, melyre a biztositás köttetett, a biztositóval haladéktalanul közölni s mert az érintett §. nem értelmezhető akként, mintha nem állana a szerződő felek jogában, a szerződésben akár a káreset bejelentésének határidejét közelebbről meghatározni, akár a késedelmes bejelentés következményeit eltérőleg megállapitani.

93.

1. Közkereseti társaság elleni csőd esetében az egyik társtagot terhelő női hozomány csak annak külön, s nem a társasági tömeg irányában osztályozható.
2. A nőhozományi követelés nem a közkereseti társaság, hanem csak egyik tagjának tartozását képezi; s azon követelést bejelentő fél nem a társaságnak, hanem csak egyik társnak — a férjnek — magán hitelezője.
3. Ezen tartozás jogi természetén nem változtat sem az, ha a férj a sajátjává vált hozományi pénzt a közkereseti társaság vagyonába beruházta, mi a nő s társaság között jogviszonyt nem állapit; sem a hozomány bejegyzése, mert ebből sem keletkezik a közkereseti társaság s a hozományi hitelező közt jogviszony.

(1879. april 28. 292. sz. a.)

H. s M. czég ellen csődügyben a budapesti keresk. tszék mint csődbiróság, az osztályozás tárgyában 1878. szept. 12. 60081. sz. a. itéletet hozván, az «Iparosok» ált. takarékpénztárának mint Kr. testvérek, illetve L. Karolin engedményesének bejelentett s jogér-

vényesen megitélt 6000 frt nőhozományi követelését H. Miksa külön csődtömege irányában osztályozta.

Mert: a keresk. törv. 96. 97. §§. szerint a közkereseti társaságnál, milyen a vagyonbukott czég is, magának a társaságnak mint ilyennek külön vagyona, külön tartozása van; miből következik, hogy a hozomány, habár az a czégjegyzékbe bevezettetett s a férj kezéhez jutása igazoltatott is, a társas czég tartozásának csak akkor tekinthető, ha az a társaság üzletébe beruháztatott; ellenkező esetben pedig csak a társaság egyik tagjának tartozását képezi s igy csak ennek magán tömegét terhelheti. Nem ellenkezik ez az orsz. értek. II. R. 20. §-val, mert ez nem keresk. társaságról, hanem csak kereskedőről intézkedik; a keresk. társaságoknál azonban a dolog természete szerint, a hozománynak a társaság üzletébe lett befektetése helyettesiti azt, a mi az egyes kereskedőknél a hozománynak a férj kezéhez lett jutása. Ebből okszerüleg következik, hogy keresk. társaságoknál csak a befektetés adhatja meg a hozományoknak azon kiváltságos minősitést, a melylyel bir az egyes kereskedő nejének azon hozománya, mely a férj kezéhez jutott. Bejelentő azonban azt, hogy a hozomány az üzletbe beruháztatott volna, nem igazolta, s igy ezen követelés csak H. Miksa magán tömege ellen volt sorozható.

A kir. tábla 1879. april 1. 747. sz. a. itéletével az első biróságit megváltoztatván, a kereseti 6000 frt hozományt a III. osztályba sorozta azon megjegyzéssel, mikép az 1874. nov. 19. mint a bejegyzés napja után keletkezett váltóköveteléseket megelőzőleg lesz a csődtömegből kifizetendő.

Indokok: A házassági szerződésből (*A.* a.) s az arra vezetett záradékból kétségtelenül kitünik, hogy a kérdéses hozomány H. Miksának a bukott czég egyik beltagjának tényleg átadatott s a bukott czég ellenében a czégjegyzékbe bejegyeztetett. Ezen bejegyzés által H. szül. L. Karolin az 1840 : 16. tczikk 9. §. értelmében nemcsak férje, hanem a czég ellenében is jogokat szerezvén, a kérdéses hozománynak a bukott czég csődtömege elleni osztályozását csak akkor lehetne megtagadni, ha az a czég vagyonába be nem ruháztatott volna. Perügyelő e beruházást tagadja ugyan, minthogy azonban maga sem állitja, hogy a hozományi 6000 frt a czégkönyvben elő nem fordulna, mivel sem indokolt puszta tagadása figyelembe nem vétethetett.

A hozománynak a bejegyzés után keletkezett váltókövetelések előtti elsőbbsége az ideigl. törv. szab. IV. fej. 20. §-án alapszik.

Végre az iratok a csődtörvény 101. §. értelmében a legfőbb itélőszékhez hivatalból felterjesztetnek.

Hivatalból tett (1840: 22. tczikk 101. §.) felterjesztésre

A legfőbb itélőszék következőleg itélt:

Felülvizsgálat tárgyát egyedül az «Iparosok által. takarék s hitelegylete», mint Kr. testvérek, illetve L. Karolin engedményese részére megitélt 6000 frt női hozomány osztályozása képezvén, erre vonatkozólag a másodbir. itélete megváltoztatik s az elsőbiróságé hagyatik helyben.

Indokok: Közkereseti társaság elleni csőd esetében, a társasági vagyon első sorban a társaság hitelezői követeléseinek kielégitésére forditandó, a társaság egyes tagjainak magán hitelezői, az illető tag egyéb magán vagyonán felül csak azt igényelhetik kielégitési alapul, mi a társaság hitelezőinek kielégitése után a társasági vagyonból az adós társasági tag részére jutalékul fenmarad (ker. törv. 97. s 95. §§.).

Az itt szóban forgó követelés nem a közkereseti társaságnak, hanem a közkereseti társaság egyik tagjának H. Miksának tartozása, a bejelentő fél, illetve annak jogelődje nem a társaságnak, hanem egyik társasági tagnak magán hitelezője; mert a férj, ki nejének készpénzhozományát átveszi, nejének adósává, s egyszersmind az átvett pénznek tulajdonosává válik; s a férjnek tartozása azáltal sem változik át a társaság adósságává, hogy a férj a sajátjává vált hozományi pénzt netán a közkereseti társaság vagyonába beruházta, minthogy ily beruházás, mint a férj s társaság közötti jogügylet, csak ezek közötti, de nem egyszersmind a nő s a társaság közötti jogviszonynak szolgálhat alapul.

Nem változtat e tényálláson a hozománynak az 1840: 16. tczikk 9. §. alapján történt bejegyzése sem; mert egyrészről a bejegyzésnek dologi hatálya nincs, másrészről azáltal a közkereseti társaság s a hozományi hitelező között jogviszony nem állapittatik meg; az ily bejegyzés tehát a közkereseti társaság illető egyes tagjának csak magán vagyonára (beleértve a társasági vagyonból a társasági hitelezők kielégitése után részére fenmaradt jutalékot is) biztositja a csődtörvényben megállapitott osztályozási elsőséget.

Az elsőbiróság ezek szerint az itt szóban forgó hozományi követelést helyesen osztályozta csak H. Miksa külön tömege irányában.

94.

1. Amaz általános szabály, hogy a vagyonközösség megszüntetését, mint a tulajdon s az azzal való rendelkezésből folyó jogot, minden rész tulajdonostárs követelheti, a természetben fel nem osztható budapesti házakra is alkalmazandó.

2. Az ingatlanok értékének általános csökkenése vagy a kedvezőtlen pénzviszonyok avagy önközösség olyképen való megszüntetésének, hogy a fel nem osztható vagyon árverés utján adassék el, akadályául nem szolgál.

3. Ingatlanokra vonatkozó vagyonközösségnek az ingatlan eladása által eszközlendő megszüntetésével az árverés a p. t. rendt 422. s következő §§-ai a vételárfelosztás pedig a 443. s következő §§-ok értelmében eszközlendő.

(1879. február 24. 14111. sz. a.)

T. György és neje K. Victoria felpereseknek M. Anna alperes ellen, Budapesten a zerge-utcza 944. sz. alatt fekvő ingatlanságra vagyonközösség megszüntetése, az ingatlannak közárverés utján leendő eladása s a befolyandó vételárnak birtokarány szerint való felosztása iránt inditott perében, az elsőbiróság felpereseket keresetükkel elutasitotta;

mert eltekintve attól, miszerint ki nem mutatták, hogy a kereseti ingatlanban lévő illetőségüket az egésznek elárverezése nélkül nem értékesithetnék, nem bizonyitották, magából az ingatlanok állapotából oly körülmények, melyek annak ez időszerinti elárusitását, tekintettel a felek vagyonviszonyaira okvetlenül szükségessé tennék, ki nem tünnek, ily kényszeritő szükség nélkül pedig alperest nem lehet kötelezni arra, hogy az ingatlanban lévő illetőséget a mostani kedvezőtlen pénzviszonyok mellett közárverésnek kitegye.

A budapesti kir. itélő tábla felperesek felebbezése folytán 1878. október 7-én 5169. sz. a. következő itéletet hozott:

Az elsőbiróság itéletének megváltoztatásával a Budapest józsefvárosi zerge-utczában 994. sz. alatt fekvő s a telekjkönyv 1068., 2089. s 2024. lapján bejegyzett ingatlanra nézve a vagyonközösségnek peres felek között megszüntetése elrendeltetik, s alperesek köteleztetnek annak türésére, hogy emlitett ingatlan birói közárverésen a polg. törvk. rendt. 422. s következő §§-ai szerint biróilag eladassék, és a befolyandó vételár felek bejegyzett tulajdonarányának tekintetbe vételével a p. törvk. rendt. 443. s következő §§-ai értelmében felosztassék; következő indokoknál fogva:

Tekintve, hogy a birtokközösség megszüntetése iránti jog, a tulajdonjog és azzal való szabad rendelkezés jogából foly, s azt mindenik résztulajdonos, hacsak magát a közösség folytatására nem kötelezte, igénybe veheti; tekintve, hogy alperes részéről sem oly körülmény, melyből kitünnék, hogy a közösség megszüntetésének

elhalasztása elkerülhetlen szükséges, sem azon időpont, meddig a halasztásnak terjednie kellene, fel sem hozatott, felperesek keresetének a vagyonközösség megszüntetése iránt helyt kellett adni.

Tekintve továbbá, hogy alperes nem tagadta, miszerint a kereset tárgyát képező ház felperesek által előadott alkalrészekből áll, minélfogva természetben értékének csökkenése nélkül fel nem osztható; tekintve, hogy felperesek ez okból a felosztásnak megjelölt módját a közárverési eladást kérni jogositva vannak, és hogy ennek nem szolgálhat akadályául az ingatlanok értékének általános csökkenése, melynek jövendőbeli tartama, vagy megszünése meg sem határozható: ezek folytán a kért közárverési eladás és a vételárnak szabályszerü felosztása is elrendelendő volt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

95.

Azon elv, hogy az irásbeli szerződéssel ellenkező szóbeli megállapodások figyelembe nem vehetők, csak oly szerződésekre alkalmazható, melyek a p. t. rendt. 167—169. §§-ai értelmében vannak kiállitva, s igy arra nézve, hogy a szerződés tartalma a felek valódi akaratkijelentését foglalja magában, teljes bizonyitékot képeznek.

(1878. decz. 27. 12701. sz. a.)

Özv. K. Antalné R. Katalin felperesnek, K. István és Sz. Verona alperesek ellen lakási szolgalom megitélése iránt inditott rendes perében, az elsőbiróság felperest keresetétől elmozditotta azon esetre, ha póteskütt tesznek alperesek arra, hogy a szegedi 4957. sz. telekjkönyvben foglalt, és most neveiken irva lévő háznak felperestől mint volt tulajdonostól 1872. évben történt megvétele és az adásvételi szerződésnek irásba foglalása alkalmával, nem volt kikötve és általuk nem volt elfogadva azon feltétel, hogy a háznál felperesnek egy szobában holtiglan lakása leszen, s ugyancsak felperest fél konyhának és fél kertnek használata is illetendi, és hogy az ellen nem ily értelemben köttetett.

Indokok. A per során felperes beismerte, hogy a szegedi 4957. sz. telekjegyzőkönyvben foglalt 5976. helyr. számu ház iránt közte, mint eladó, és felperes mint vevő fél között előlegesen szóval létrejött szerződés későbben, más alkalommal irásba tétetett, s tekintve, hogy a perhez 3. sz. alatt csatolt szerződésnek saját kézjegygyeli ellátását nem vonta kétségbe felperes, K. Anna tanuinak a 21113. sz. alatti jkönyvben foglalt, és esküvel erősitett vallomásával pedig megczáfoltatott felperesnek azon állitása, hogy az emlitett irott szer-

ződés az aláiráskor nem volt felolvasva, ezen szerződés nem képezi azon okiratot, mely szerint aż adásvételi ügylet megkötve lett.

Azonban e szerződés nem foglal semmi oly kitételt magában, melynélfogva a felperes által vitatott és követelt lakás szolgalmi jogának fentartása is kiköttetett volna felperes részére, s alapos vélelmet nyujtana arra nézve, hogy az előzetesen szóval történt alkudozás alkalmával B. Pál és E. Antal hit alatt kihallgatott tanuk vallomásai szerint szóban forgott lakási jog iránt is megállapodás nem jött létre, s ha létre jött volna is a kötésnek irásba foglalása alkalmával nem fogadták azt el alperesek.

Ámbár pedig a 3. sz. alatti szerződés alperest mellett harczol, s ezzel szemben B. Pál és E. Antal tanuknak a szerződésirás előtti ténykörülményekre vonatkozó vallomásai figyelembe nem vehetők. mindazáltal D. Ferencz és Sz. Pál Antal tanuk vallomásaival igazolt azon körülménynél fogva, hogy felperesnő a lakás és haszonvételi jogot az adásvétel óta mind e mai napig élvezi és gyakorolja, s azon körülménynél fogva, hogy ezen jog alapját felperes állitása ellenében ki nem mutatták, a szerződés teljes bizonyitéknak tekinthető nem lévén, alperesek részére póteskünek oda itélése vált szükségessé, s igy felperesnek keresettőli elmozditása csak feltételesen mondattathatik ki.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi január 24-ik napján 26356. sz. a. hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét megváltoztatta s alpereseket a szegedi 4957. sz. telekjegyzőkönyvben 3476. helyr. sz. házra nézve felperes által használt egy szobára s fél konyhára vonatkozó életfogytiglani lakásbeli szolgalmi jog türésére kötelezte; következő indokoknál fogva.

B. Antal és A. Pál kifogástalan tanuk egybenhangzólag vallották, hogy akkor, midőn felperes kérdéses szél-utczai szegedi házát alpereseknek eladta, jelen voltak, és hogy akkor felperes egy szoba és fél konyhára vonatkozólag magának holtiglani lakás és fél kert használható jogot világosan kikötött, az adásvétel foglaló adással is megerősittetett, vagyis a szerződés teljesen létrejött.

Tekintve tehát ezt, valamint azon körülményt, hogy felperes D. István és Sz. Pál tanuk vallomása szerint a kérdéses kikötmény folytonos élvezetében van, eskü megitélésének és különösen alperesek részére szüksége annál kevésbé forog fenn, mert alpereseknek a 3. sz. alatti irásbeli szerződésre fektetett vélelme, a már emlitett bizonyiték ellenében figyelembe nem jöhet azért, mert az állitólag előttemező s alperesek által kijelölt lakású tanuk K. István és Sz.

József még a peres feleket sem ismerik, annál kevésbé tudnak valamit a 3. sz. alattinak szabályszerü létrejöttéről, és ennélfogva K. Armin telekkönyvvezetőnek, ki ily minőségben a szerződést irásba tenni jogositva sem volt, különben is habozó vallomása arra nézve, hogy a szerződés a törvk. rendt. 168. §-a szerint az olvasni és irni nem tudó felperes előtt felolvastatott és neki megmagyaráztatott volna, tehát hogy azon szerződés az adásvételi jogügylet minden feltételeit a szerződő felek akaratához képest foglalná magában mi bizonyitékot sem képez.

Ez okból a felebbezett elsőbiróság itéletének megváltoztatásával felperes keresetének feltétlenül helyt kellett adni.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

96.

Habár valamely szóbelileg megállapitott feltétel, az adásvételi ügyletről felvett irott szerződésben nem foglaltatik is; de ha az az irott szerződés tartalmával nem ellenkezik, és kikötése bizonyitva van akkép, hogy az adásvételi jogügylet létrejötte lényegileg azon szóbeli feltétel elfogadásától is tétetett függővé, és az eladó épen ezen feltétel megszegése által a jogügyletet lényegesen megsértette; azáltal a vevő is jogot nyert a jogügylettől elállani, és a szerződés érvénytelenitését igénybe venni.

(1879. január 9. 13678/878. sz. a.)

Sch. Lipót pozsonyi korcsmáros, lengyelországi illetőségü L. Rozáliát Pozsonyba édesgette a végett, hogy «Koronához» czimzett vendéglőjét vegye át, mire csakugyan rá is birta, miután biztositotta szóbelileg arról, hogy ő többé Pozsonyban kocsmát nyitni nem fog, minek folytán L. az üzletet 5000 frtért megvette, s erről irásbeli szerződés állittatott ki. Azonban Sch. már a reá következő 1878. évben ismét nyitott kocsmát, mi által L. a szerződést lényegileg megsértettnek, magát rászedettnek tekintvén, a bazini járásbiróság előtt 1878. apr. 30. szerződés érvénytelenitési pert inditott Sch. ellen, s a vételárt visszafizettetni kérte

A járásbiróság 1878. jul. 1. 5937. sz. a. itéletet hozott, melyben felperest keresetével elutasitotta s 45 frt perköltségben marasztalta, az ügyvédek dijait 113 és 80 frtban állapitván meg, következő indokolással:

Felperes a közte és alperes között a pozsonyi «koronához» czimzett fogadóbeli felszerelés megvétele iránt 1877. évi márczius 31-én 338. közj. ügysz. a. létrejött szerződés érvénytelenitését, ámitás és az érték felén túl történt megröviditése okából kéri. Az alperes részéről

történt ámitás s az érték felén túli sérelem abban rejleni állittatik, hogy alperes felperesnőt a megsemmisittetni kért szerződés létrejötte előtt ismételten biztositotta, mikép a felszereléssel együtt átadott «koronához» czimzett fogadói üzlethez hasonlót Pozsonyban soha többé nem üzend, hogy az eladott üzletet évente legkevesebb 5000 frt jövedelmezőnek állitotta, s hogy ezt megerősitendő, felperesnőnek az üzlet által szerzett tömérdek vagyonát mutogatva, csak az által rábirta, hogy ezen fogadói üzletet alig 1000 frtot megérő felszerelésével együtt 5000 frton megvette, és végre, hogy alperes igéretét megszegve, versenyüzlet nyitása által felperesnőt a vételnél a vett tárgy értékének nemcsak felén tul sértette meg, hanem az eladott tárgyat ötszörös értékben fizettette magának. Minthogy a megsemmisittetni kért szerződésben az eladott tárgyakkal együtt átadott üzletnek átadásáról szó nincsen, s alperesnek ama igérete sem foglaltatik benne, mely szerint az eladott üzlethez még hasonlót sem üzend Pozsonyban: ennélfogva alperes által f. é. april 28-án kocsma nyitásával szerződésszegés nem követtetett el, de ha ez szerződésszegést képezne is, nem a szerződés érvénytelenitésére, hanem a feltétel teljesitése, s kártéritésre nyujtana csak felperesnek kereseti jogot. Azon körülmény, hogy alperes az átadott üzlet jövedelmező voltát kiemelte, hogy az abban szerzett vagyonát felperesnek mutogatta, nem képez ámitást, miután felperesnő megfelelő szakismeret mellett a jövedelmezőségről magának tudomást szerezni képes volt. A szerződés szerint átadott tárgyaknak a birói becsü által kitudott értékének csekélysége a magas vételárhoz viszonyitva tanusitja ugyan azt, hogy a tárgyak a vételár felét sem érték meg, de ez a szerződés érvénytelenitésére kettős oknál fogva nem szolgálhat alapul, mert először a tárgyakon kivül felperes a korcsmai üzletet is vette meg, és másodszor, kiváltkép azért, mert az érték felén tuli sérelem jogczime hazai törvényeink és a törvénykezési gyakorlat szerint szerződés érvénytelenitésére alapul nem vehető. E szerint a kérdéses szerződés nem ámitás, sem érték felén túli sérelme miatt érvénytelenithető nem levén, felperest elutasitani s a per körülményeinél fogva mérsékelt költségben elmarasztalni kellett.

A kir. tábla az elsőbir. itéletet 1879. jul. 9. 39867. sz. a. helybenhagyta, a perköltségeket azonban kölcsönösen megszüntette, következő indokolással:

Kétségtelen ugyan, hogy irásbeli szerződésbe fel nem vett szóbeli megállapodások nem kötelezők, s igy figyelembe nem vehetők, de csak az esetben, ha ezek az irott szerződés tartalmával ellenkeznek.

Jelen esetben azonban a kereset alapjául felvett azon körülmény, miszerint alperes kérdéses üzlete eladásának alkalmával magát arra kötelezte: hogy ő Pozsonyban hasonló üzletet nyitni nem fog, az irásbeli szerződéssel nem ellenkezik, s a felperes által felhivott bizonyitékok által igazolható is lenne. Tekintve azonban, hogy a szerződések csak az esetben érvénytelenithetők, ha azok lényeges részükben nem teljesithetők; az alperes által elvállalt, de nem teljesitett eme feltétel azonban oly lényegesnek, melytől a szerződés fenállása feltételezhető lenne, nem tekinthető; ennélfogva felperes ennek alapján csak kártéritést, de szerződés felbontását követelni jogositva nincs; az elsőbiróságnak ily értelemben hozott itéletét helybenhagyni kellett. A perköltség kölcsönösen megszüntetendő, mert felperes a per körülményei szerint alaptalanul perlekedőnek nem tekinthető.

A legfőbb itélőszék következő itéletet hozott:

Az alsó bir. itéletek megváltoztatnak, felperes keresetének hely adatik s ennek folytán a peres felek közt 1877. márcz. 31, közjegyző előtt 338. sz. a. kötött *A.* a. adásvevési szerződés érvénytelenittetik, illetve felbontatik s köteleztetik alperes 5000 frtnyi összeget, perköltség fejében pedig itéleti illetéken felül 45 forintot megfizetni. De viszont köteleztetik felperes az *A.* szerződésben, illetve az 1878-ki 12544. számu birói becslési jegyzőkönyvben felvett s neki átadott tárgyakat alperesnek ugyanakkor, midőn ez a fentebbi fizetést teljesitendi, egyidejüleg természetben visszaadni. Azon esetben pedig, ha valamelyik tárgy természetben átadható nem volna, jogositva leend alperes azon tárgynak, a becslési jkönyvben megállapitott becsértékét, az általa fizetendő összegből levonni.

Indokolás: Felperes az *A.* adásvevési szerződést érvénytelenittetni, illetve felbontatni kéri részint azért, mivel az érték felén tul megröviditettetett, részint azon okból: mert ezen szerződés megkötésénél alperes által elámitva lett.

Az érték felén tuli megröviditės tekintetében felperes kérelme teljesithetlen, mivel ez alapon érvénytelenitési kereset hazai törvényeink szerint nem fog helyt.

Mi a kereset másik alapját illeti: e részben előadja felperes, hogy ő alperestől Pozsonyban a «koronához» czimzett fogadói üzlet átvétele mellett, az ezen üzlet felszerelését képező ingóságokat 5000 frton vette meg, mely ár azonban későbben, miután alperes az üzletet 1876. okt. 1-én, mint eleinte kikötve volt, felperesnek át nem adta, hanem azt 1877. april haváig megtartotta, 5000 frtra

szállittatott le, az *A.* szerződés pedig 1877. márcz. 31-én közjegyző előtt jött létre.

Előadja továbbá felperes, hogy a felszerelést képező s alperes által számosb éveken át már használt, s alig 1000 frtot érő ingóságokért 5000 frtnyi tulságos árnak megadására, illetve a szerződés megkötésére azáltal is biratott: hogy az alperes, nehogy versenyzésével a felperesnek át, illetve eladott üzletet rontsa, felperest feltételkép arról is biztositotta, hogy az imént emlitett üzlethez hasonlót Pozsonyban alapitani és gyakorolni nem fog, holott a most jelzett biztositás ellenére 1878. april 28-án Pozsonyban tettleg kocsmát nyitott, s ezáltal felperesnak — tetemes kárára — versenytársa lett.

Alperes beismeri, hogy Pozsonyban kocsmát — vagyis mint állitja — éttermet nyitott, de tagadja, hogy felperest fenti módon biztositotta volna.

Azonban B. Gerzon tanu, ki a kereseti jogügyletnél közbenjáró is volt, határozottan vallja, mikép alperes felperest biztositotta. hogy hasonló üzletet Pozsonyban többé soha nyitni nem fog, s felperesnek concurrentiát nem csináland. Továbbá N. Lina tanu, kit maga alperes, felperes részére szakácsnénak felfogadott, azt vallja, hogy előtte alperes kijelentette, miszerint ő Pozsonyban kocsmai üzletet nyitni nem fog, mert üzletét ily feltétel mellett adta el. Végre alperes hasonló nyilatkozatát K. Lipót tanu is bizonyitja.

Ha most ezen tanuvallomások mellett még azon körülmény is vétetik figyelembe, hogy a felperesnek átadott felszerelés, a jelen per folyamán, szakértő által, az időközi felperesi használat hozzászámitása mellett csak 1540 frt 34 krra becsültetett: ugy nem foroghat fenn kétség aziránt, hogy a felszerelés eladása czimén felperes által alperesnek fizetett 5000 frtnyi túlságos ár nem csupán a felszerelésért, hanem azért is fizettetett, mivel alperes a fent jelzett feltételt vállalta magára.

Való ugyan, hogy ezen szóbelileg megállapitott feltétel az *A.* alatti irott szerződésben nem foglaltatik; miután azonban az az irott szerződés tartalmával nem ellenkezik, és történt kikötése bizonyitva van, következőleg kötelező is; miután továbbá a kereseti jogügyletnek létrejötte, lényegileg a kérdéses szóbeli feltételnek elfogadásától is függött s alperes épen ezen feltételnek megszegése által a jogügylet lényegét sértette meg, következőleg felperes is jogositva lett oly jogügylet felbontását — a melynek alkotó feltételét alperes tettleg elvetette — birói úton követelni, és e módon saját részéről is a szerződéstől elállani; ennélfogva jelen perben az *A.* szer-

ződést érvényteleniteni, illetve felbontani s egyuttal alperest a neki felperes által fizetett 5000 frtnak visszafizetésére s mint pervesztest a perköltség megtéritésére, de viszont felperest is az általa átvett felszerelési tárgyak visszaadására kötelezni s igy az előbbi állapotot helyreállitani kellett annyival inkább, mivel alperesnek azon kifogása: hogy általa csak étterem, és pedig a városnak nem azon részében, a hol felperes üzlete van, nyittatott, döntőnek itt nem vehető, mert alperes jelenlegi üzlete, a vendégeknek étkekkel és italokkal való ellátására nézve, felperes üzlethez hasonlónak tekintendő; és alperes a tanuvallomások szerint éppen azzal kecsegtette felperest egész átalánosságban, hogy Pozsonyban, tehát bármely részben is nem fog többé felperes üzletéhez hasonló üzletet nyitni.

A visszafizetni rendelt 5000 frt tőke utáni kamatra nézve felperes felebbezési kérelme azért nem vétethetett figyelembe, mivel a keresetlevel zárkérelmében a kamat sem kéretett, sem ez irányában a kereseti kérelem az ellenbeszéd beiktatása előtt, a perrr. 68. §. szerint kijavitva nem lett. De különben sem lett volna a kamat megtéritható, mivel felperes a neki átadott felszerelést használta.

97.

1. Oly megállapodott kereskedelmi szokás, melyszerint az eladó a vevőt a megrendelt kézmű-áru átvehetéséről értesiteni tartoznék, a budapesti piaczon nem létezvén, de ily kötelezettség a keresk. törvény általános szabályaiban sem foglaltatván: annak elmulasztása miatt az eladó késedelmesnek nem tekinthető.

2. Késedelem esetében is, ha a keresk. törv. 355. §. alkalmazásának helye nincsen, a vevő, ki elállási szándékát tudatja, egyszersmind a késedelmes eladónak az utólagos teljesitésre kellő időt engedni tartozik.

3. A vevő visszaléphetési jogosultságának törvényes feltétele előállottnak nem tekinthető, ha az eladó vett értesités után kellő időben a szerződés teljesitésére késznek nyilatkozott, söt a vevőt a készletben levő áru átvételére fel is szólitotta.

(1878. május 13. 252. sz. a.)

St. Ede, W. Mór ellen 373 darab lópokrócz átvétele s 1738 frt fizetése iránt 1877. decz. a bpesti keresk. tszéknél pert inditott, melyben a szakértők meghallgatása s észrevételezés után:

a tszék 1878. nov. 15. 82895. sz. itéletében felperest keresetével elutasitotta s 74 frt 30 kr perköltségben marasztalta köv. indokokból:

Felperes az *A.* alattiban az ott kitett mi- s mennyiségü s áru pokróczoknak 1877. decz. 15-ig teendő szállitására kötelezte magát; s az *A.* értelméből ugy a felek perbeli előadásaiból kitünik, hogy a pokróczok szerződés kötéskor Pesten nem voltak, hanem a gácsi

posztógyárból lettek volna a szerződésteljesités helyére — Bpestre — szállitandók; minek folytán itt a keresk. törv. 323. §. alkalmazást nem is nyerhet. Arról azonban, hogy felperes tartozott-e az árukat alperes üzlethelyiségébe, avagy a vaspálya udvarába szállitani, vagy alperes tartozott azokat felperes raktárában átvenni, a szerződés nem intézkedik. De ez itt közömbös is, mert az áruk szállitása nem bizonyos határnapon, hanem bizonyos határidőn levén teljesitendő, az átadást, illetve átvételt mindenesetre meg kellett előzni vagy alperes tudakozódásának: hogy a pokróczok átvehetők-e, vagy felperes erre vonatkozó értesitésének; miből következik, hogy itt a döntő kérdés nem az: hogy ki s hol tartozott az árukat átadni, illetőleg átvenni, hanem az: hogy tartozott-e alperes felperesnél az átvétel lehetősége iránt tudakozódni, avagy felperes tartozott-e az alperest az áruk átvehetéséről értesiteni? és eltelvén a szerződéses határidő a nélkül, hogy alperes a felperesnél tudakozódott, avagy felperes az alperest értesitette volna: a mulasztás melyik felet terheli?

Ezen kérdés a keresk. szokás alapján meg nem oldható, mert a szakértők egymástól eltérő véleménye igazolja, hogy jelen esetre megállapodott keresk. szokás nem létezik.

Azonban a dolog természetéből következik, hogy jelen esetben nem alperes tartozott felperesnél tudakozódni, de felperes tartozott alperest az áruk átvehetéséről értesiteni; mert az *A.* alattiban a teljesitésnek véghatárideje levén megállapitva s felperes jogot nyervén, határidőn belől, az áruk részletenkénti szállitására, felperest illette volna meg a jog: esetről esetre meghatározni, hogy a véghatáridőn belől mikor s mennyi pokróczot fog szállitani. Alperesnek tehát mindaddig, mig arról nem értesittetett, sem módjában, sem kötelességében nem állott magának felperes szándékáról tudomást szerezni; hanem a nélkül, hogy az átvételben késedelmesnek volna tekinthető, jogositva volt felperes értesitését bevárni; a miből következik, hogy akár felperes tartozott az árukat alperesnek üzlethelyiségében vagy a vaspályánál átadni, mint alperes állitja, akár alperes tartozott felp. raktárában átvenni, mint ahogy felperes állitja, nem alperes tartozott tudakozódni, hanem felperes volt köteles az alperest szerződés teljesitési szándokáról értesiteni.

Felperes azonban maga is beismeri, hogy ezt a kitett véghatáridő elteltéig nem tette és igy szerződés teljesitési szándékát nem nyilvánitotta; miért nem alperest az átvételben, hanem felperest az átadásban kell késedelmesnek tekinteni; mihezképest alperesnek a ker. törv. 353. 355. §§. értelmében a határidő elteltével joga volt a

szerződéstől elállni, felperesnek pedig nincs többé joga a szerződés teljesitését követelni. De még ekkor is ha felperes a szállitásról alperest értesiteni nem tartozott, hanem alperes lett volna köteles az átvételre jelentkezni s ennek mulasztásával ő lenne késedelmes, felperes az esetben sem követelhetné a szerződés teljesitését, mert a k. t. 355. §. szerint, ha a teljesitésnek határozottan kijelölt időben kell történni, mint jelen esetben, az, ki a teljesitéshez ragaszkodik, erről a határidő elteltével a másik felet azonnal értesiteni tartozik. A teljesités véghatárideje itt 1877. decz. 15. eltelvén, felperes az alperest arról, hogy a teljesitéshez ragaszkodik azonnal, vagyis a legközelebbi napon értesiteni tartozott volna; ezt azonban csak 1877. decz. 20-án, tehát elkésve tette.

A kir. tábla 1879. jan. 15. 5125. sz. a. az elsőbir. itéletét indokaiból helybenhagyta.

A legfőbb itélőszék mindkét alsó bir. itélet megváltoztatásával kötelezte alperest a szerződés teljesitéseül 373 darab szerződésszerü lópokróczot felperestől átvenni, s ez alkalommal minden darab után 6 frtot s igy 373 db. után az 500 frtnyi foglaló s a 34 frt 76 krt tevő 2% cassa sconto levonásával, a még fenmaradó 1203 frt 24 kr tőkét 1877. decz. 15-től kamatival megfizetni — perköltségek kölcsönösen megszünvén.

Indokok: A kereset tárgyát képező ügylet a ker. törv. 355. §. rendelkezése alá egyátalán nem vonható, minthogy ezen §. csakis oly szállitásokra vonatkozik, melyeknél a kijelölt határnap vagy határidő az ügylet lényeges feltételét képezi.

Jelen esetben ily megállapodás létrejöttét sem az *A.* kötlevél tartalma nem igazolja, sem nem következtethető ily értelmü megállapodás az ügylet természetéből.

A szóban levő szállitási ügylet tehát oly ügyletnek tünik elő, mely a keresk. törvény 352—354. §. alá esvén, ezek értelmében birálandó el.

Ha már most figyelembe vétetik, hogy oly megállapodott keresk. szokás, mely szerint a szállitandó kézmű-áruk átvehetéséről felperes tartozott alperest értesiteni, mint ez az alsó bir. itéletekben kifejtetett a meghallgatott szakértők véleménye folytán a budapesti piaczon létezőnek nem bizonyult: a szóban levő ügylet teljesitése tekintetében csakis a keresk. törvény általános szabályai találhatnak alkalmazást; mely törvény azonban oly rendelkezést, hogy az áruk átvehetéséről az eladó a vevőt tartoznék eleve értesiteni, nem tartalmaz.

Ekként felperes a miatt, hogy részéről ezen értesités nem történt meg, késedelmesnek nem tekinthető.

De eltekintve is attól, ha mindjárt a teljesitésben valamely késedelem terhelné is felperest, miután, mint már fent kifejtetett, a ker. törv. 355. §-a a szóban forgó ügyletre alkalmazást nem talál, alperes a mellett, hogy felperes arról értesittette, miszerint a szerződéstől eláll, egyszersmind a ker. törv. 354. §. értelmében felperesnek az utólagos teljesitésre kellő időt engedni tartozott; e tekintetben az, hogy az ügylet természete ezt meg nem engedte volna, alperes részéről nem is állittatván, annálkevésbé begyőzetvén:

Minthogy továbbá felperes a vett *B.* a. értesités után harmadnap s igy a fenforgó körülményeket tekintve, kellő időben a teljesitésre késznek nyilatkozott nemcsak, hanem egyszersmind alperest a készletben levő pokróczok átvételére felszólitotta: azon törvényes feltétel, melyszerint joga támadt volna alperesnek a szerződéstől visszalépni, beállottnak nem tekinthető.

Ekként felperes a még fennálló *A.* szerződés teljesitését joggal követelhetvén, alperest a kereset értelmében elmarasztalni kellett, azonban a 2% beszámitásával, minthogy ez kikötve volt, s felperesnek az alperesi késedelemből eredő kárpótlásául a marasztalási tőke után a teljesitési határidő leteltéről kezdve 6% késedelmi kamatok lettek megitélve.

98.

Az anyakönyvvezető lelkész a születés törvényes vagy törvénytelen voltának megbirálására jogositva nem lévén, a házasság tartama alatt született gyermekre nézve megállapitott törvényes vélelmet meg nem döntheti az, hogy a gyermek az anyakönyvbe törvénytelennek lett bejegyezve.

(1879. febr. 7. 1396. sz. a.)

Özv. M. Mihályné ugy is mint kiskoru Imre fia gyámjának M. Katalin és M. Imre ugy is mint kiskoru gyermekei gyámja ellen örökösödés iránt inditott perében az elsőbiróság következő itéletet hozott:

Elsőrendü alperes perben nem állónak tekintetvén, felperes másodrendü alperes elleni keresetével elutasittatik stb. következő indokoknál fogva.

Az 1875. évi 1406. számu végzéssel felperes kiskoru fia nevében bejelentett törvényes örökösödési igények alperesek, illetőleg ezek kiskoru képviseltjei, mint végrendeletileg kinevezett örökösök ellen per utján leendő érvényesitésére utasittatott.

E perre utasitó végzésnek az ideigl. törvk. szabályok 9. §-a

daczára, melyszerint a törvényes öröklés csak végrendelet nem létében áll be, felperes keresetében kiskoru fia részére a hagyatékot törvényes örökjog czimén veszi igénybe, a végrendeletet azonban akár külső akár belső hiányok miatt meg nem támadja, s e helyett tagadja, hogy az örökhagyó M. Mihály egyáltalában végrendelkezett volna, holott az 1872. évi október 10-én a szepsii kir. járásbiróság előtt tartott hagyatéki tárgyalás alkalmával az irásbeli végrendelet létezéséről meggyőződött.

Felperes tehát kiskoru fia számára törvényes örökösödést követel, végrendelet fennállása mellett, mely az egész hagyatékról intézkedik, melynek érvénytelenitése mindeddig nem kérettetett, és mely ezért jogérvényesnek tartandó.

Minthogy pedig felperes a kereset ezen helytelenségét válasziratilag sem tette jóvá, a mennyiben a végrendelet ellen kifogást itt sem terjeszt elő, s csupán a keresetlevélnek oly állitólagos tartalmára hivatkozik, mely abban nem foglaltatik; minthogy továbbá felperes a 4. sz. számu melléklet szerint 1872. szeptember 9-én, tehát a kereset benyujtása előtt másodszor férjhez menvén, első férje hagyatékából özvegyi jogra igényt többé nem tarthat, a kereset el volt utasitandó.

E végzés ellen felperes felebbezvén, a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi szeptember 23-án 22933. sz. a. következő itéletet hozott.

Az elsőbiróság fentebbi itélete, a mennyiben felperest özvegyi joga és kiskoru fiának törvényes örökösödése iránti keresetével elutasitotta, helybenhagyatik; mennyiben azonban felperesnek abbeli kereseti előadását, hogy a legrosszabb esetben is fiát törvényes osztályrész illeti, mellőzte, annak ez iránti igényét figyelmen kivül hagyta, s illetve azzal is elutasitotta, megváltoztatik, és kiskoru M. Imrének a törvényes osztályrészhez való igénye megállapittatván, az eljáró kir. törvényszék oda utasittatik, hogy néhai M. Mihály hagyatékának értékét birói becsü utján megállapittatván, annak mennyisége s kiszolgáltatása és a perköltségre vonatkozólag ujabb határozatot hozzon.

Indokok: Az özvegyi jogra, ugy kiskoru M. Imre törvényes öröklési jogának meg nem állapitására vonatkozó részében az elsőbiróság itélete indokainál fogva helybenhagyandó volt; ellenben mennyiben felperes kiskoru fiának a törvényes osztályrészhez való igényét is mellőzte, meg volt változtatandó, s annak ebbeli igénye meg volt állapitandó;

mert kiskoru M. Imre felperes és M. Mihály között fennálló

házasság tartama alatt születvén, az törvényes születésünek, illetve örökhagyó a kiskoru atyjának vélelmezendő, mely vélelmet az, hogy az anyakönyvbe törvénytelennek jegyeztetett be, magában véve meg nem dönti, mert a fenforgó körülményekre tekintettel a születés törvényes, vagy törvénytelen voltát megbirálni nem áll az anyakönyvvezetőnek jogában, más oly bizonyitékot pedig, mely e vélelmet megdöntené, alperesek fel nem hoztak;

ennélfogva kiskoru M. Imrét, tekintettel az ideigl. törvk. szabályok 7. §-ára, törvényes osztályrész megilletvén, annak erre vonatkozó igényét megállapitani, azonban annak mennyisége megállapithatása végett, a hagyaték felbecsülését elrendelni, s e részben, valamint csakis a per teljes befejezte után megállapitható és megitélhető perköltségre vonatkozólag a kir. törvényszéket ujabb határozathozatalra utasitani kellett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

99.

Ha a tulajdonjog valamely ingatlannak bizonyos meghatározott részére kéretik megitéltetni, s igy a tulajdonjog bekebelezése csak lejegyzés utján foganatositható, a birtoktestre azonban igény bejegyezve s az jelzálogos követelésekkel terheive van, s a telekkönyvileg érdekletttek perbe nem idéztettek, miután azok meghallgatása nélkül a lejegyzés el nem rendelhető, az érdekeltek meghallgatása póttárgyalás utján eszközlendő.

(1879. május 12. 3947. sz. a.)

Ó. Pál felperesnek özv. Ó. Pálné és társai ellen ingatlan tulajdonjoga iránt inditott perben, az elsőbiróság következő itéletet hozott.

Alperesek tartoznak türni, miszerint a nemes-mileticsi 567. sz. telekjegyzőkönyvbe 2163. helyr. sz. alatt 1600 □ ölet 22 hold 1100 □ ölnyi fekvőségből 10 hold a térrajzban kijelölt helyiségben bejegyeztessék, ellenben felperes azon kérelmével, miszerint a kérdéses fekvőségre nézve a tulajdonjog, mint nyilvánkönyvön kivüli tulajdonos után nevére irattassék, elmozdittatik; következő indokoknál fogva.

Alperesek tagadása ellenében a kérdéses fekvőséget illetőleg a tulajdonjog bekebelezésének türésére kötelezni kellett, mert az 1844. évi január 6-án kelt örökbevallás és az ugyanazon napon kelt záloglevél által kellőleg be van bizonyitva, miszerint néhai Ó. György felperes fivéve, első rendü alperes férje és másodrendü alperes atyjával Ó. Pállal 10, 1600 □ ölével számitandó földet cse-

rélt, és hogy a cserébe kapott 10 hold földet P. Ferencznek 660 frtért 32 évre zálogba adta, hogy pedig azon föld, melyet felperes cserébe kapott, ugyanazonos a keresetbe vett földdel, azt bizonyitják az alperesek által nem kifogásolt tanuk; bizonyitja azon körülmény is, hogy e föld jelenleg is az okmányokban körülirt helyiségben fekszik. Minthogy továbbá a községi bizonyitvány, ugy J. Antal és V. Máté tanukkal felperes kellőleg bebizonyitotta, hogy csakugyan néhai Ó. György Daninak fivére, és igy mint törvényes oldalági rokonnak fel és leszármazók hiányában örökösödési jog czimén kereseti joga van, azért is a kérdéses fekvőségre nézve, mely tévesen telekkönyveztetett alperesek, illetőleg második alperes atyja nevére, a tulajdonjogot megállapitani kellett.

Ellenben a tulajdonjognak felperes nevére történendő bekebelezésére nézve felperes elmozditandó volt, mert felperes azon körülményt, hogy kizárólagos és egyedüli örökös, be nem igazolta, s az hagyatéki tárgyalás, vagy meghirdetés utján igazolandó.

Alperesek felebbezése folytán a budapesti kir. itélő tábla 1878. évi november hó 4-ik napján 40040. sz. alatt hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét megváltoztatta, s felperest keresetével elutasitotta;

mert mellőzve azt, hogy Ó. Pál után kizárólagos örökösödési és igy követelési jogát be nem bizonyitotta, el volt azért is utasitandó keresetével;

mert a lejegyzendő kereseti birtok jelzálogos követelésekkel lévén terhelve, a lejegyzés a hitelezők meghallgatása nélkül nem eszközölhető, azokat pedig felperes perbe idézni elmulasztotta;

ezeknélfogva az elsőbiróság itéletét meg kellett változtatni.

Felperes felebbezése folytán a m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék 1879. május 12-én 3947. sz. a. következő végzést hozott:

Tekintve, hogy a kir. itélő táblának 25984/875. sz. alatti végzésével bemutattatni rendelt nemes-mileticsi 567. sz. telekjkönyvből kitünik, hogy a keresetlevélben érintett 22 hold 1100 □ ölnyi ingatlanság, melyből felperes elhalt Ó. György Dani hagyatéka javára kér 10 holdat tulajdonul megállapittatni, nem egyedül alperesek jogelőde, Ó. Pál, de Ó. Fábián nevére is tulajdonul van felvéve, és ugyanott P. Józsefné zálogbirtokos is kitüntetve találtatik; tekintve továbbá, hogy ugyanazon ingatlanság a m. kir. kincstár és A. Lajosné javára 78 frt frt 753 zálogjoggal van terhelve, tekintve végre, hogy azon esetben, midőn valamely ingatlanból annak bizonyos része lejegyzendő, azon felek is meghivandók, kik a telek-

jkönyv tartalma szerint érdekelteknek látszanak: mindkét alsóbb biróági itélet a p. t. rendt. 108. §-a alapján feloldatik, oda utasittatván az első folyamodásu biróság, hogy a fent nevezettek beidézésével és meghallgatásával a felekkel tárgyalást tartván, a kifejlendőkhez képest hozzon uj határozatot.

100.

1. Mely esetben tekinthető az ingatlanság kétszer történt eladása esetén az első szerző rosszhiszeműnek.
2. Ha az ingatlan kétszeri eladása esetén az utóbbi vevő tulajdonjogát előbb kebeleztette be, s ennélfogva az első vevő az adásvevési szerződés felbontását kérelmezvén, azzal elutasittatik, e körülmény nem áll utjában annak, hogy ugyanazon ingatlanra, az előbbi vevő rosszhiszeműségére hivatkozva, tulajdonjogának megitélése iránt inditson keresetet.

(1878. február 12-én 13681/878. sz. a.)

B. Sámuel felperesnek Ó. István és János alperesek ellen ingatlanok tulajdonjoga, esetleg 360 frt vételár és járulékai iránt inditott perében az elsőbiróság felperes keresetének helyt adott, s annak a kereseti ingatlanokra vonatkozó tulajdonjogot megitélte.

A budapesti kir. itélő tábla pedig 1878. évi augusztus 6-án 27805. szám alatt hozott itéletével az elsőbiróság fentebbi itéletét helybenhagyta; következő indokoknál fogva:

mert a kereset alapjául szolgáló s eredetben felmutatott *A.* a. öröklevél valódiságát és az abban kitett vételárnak kifizetését az elsőbiróság által is helyesen alkalmazott tanuvallomásokkal teljes hitelt érdemlőleg bebizonyitotta;

mert másodrendü alperes a per során maga sem vonta kétségbe, hogy tudomással birt arról, misszerint atyja első rendü alperes a kérdéses ingatlanokat felperesnek még 1861. évben eladta volt, sőt a mennyiben felperes az *A.* alatti okirat alapján az ingatlanok vételárának biztositása tekintetéből zálogjogát 360 frt erejéig a *B.* alatti felhozott telekjkönyv szerint még 1873. évi april 16-án előjegyeztette, másodrendü alperes ennek daczára 1873. május 9-én elsőrendü alperest a *C.* alatt felhivott átadási szerződésre lépett, annálfogva másodrendü alperest jóhiszemü szerződő félnek tekinteni nemcsak azért nem lehetett, mivel az előbbi eladásról a nyilvánkönyvből is meggyőződést szereznie kellett, hanem azért is, mivel a felhozott felperesi bizonyitékok egybevetéséből és alperesnek családi összeköttetéséből alaposan vélelmezhető, hogy a *C.* alatt felho-

zott átadási szerződés, és annak alapján eszközlött bekebelezés felperes jogainak megröviditése végett álnok módon jött létre, illetőleg eszközöltetett ki, ily helyzetben felperes a kereseti ingatlanhoz kimutatott erősebb jogát biróilag megállapitani kellett.

Nem lehetett tekintetbe venni első rendü alperesnek azon kifogását, mintha az határozatlan, vagy halmozott lenne, mert azon körülmény, a p. törvk. rendt. 68. §-a szerint felperes ugyanazon alapból és ügyletből eredt több rendbeli követelést összefoglalhatott.

Szintugy nem lehetett tekintetbe venni első rendü alperesnek azon kifogását, miszerint a kereseti ingatlanságok vételárára támasztott keresetével, sőt azt megujitó perujitási keresetével is elutasittatva lévén, keresettel többé fel nem léphetett, mert az 1. sz. alatt felhozott itélet szerint, felperes nem a kérdéses ingatlanok tulajdonjoga, hanem az *A.* alatti szerződésnek felbontása, és mert felperesnek a kereseti ingatlanok tulajdonjoga iránti követelése érdemileg elbirálva nem lévén, azt itélt dolognak tekinteni nem lehetett.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. tábla itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

101.

Nem állapitható meg büntethető becsületsértés tényálladéka, ha a nö a sértö szavakat akkor használja, midön a sértést panaszló fél a sértö férjét tényleg bántalmazta.

(1878. november 5. 1102. sz. a.)

J. Ágoston felperesnek B. Gyuláné alperes ellen 105 frt becsületsértési birság megfizetése iránt inditott perében az elsőbiróság alperest a felperes által leteendő póteskü letétele esetén 105 frt becsületsértési birság és járulékainak megfizetésére kötelezte.

A budapesti kir. itélő tábla 1878. évi január 18-án 20289. sz. alatt hozott itéletével, az elsőbiróság fentebbi itéletét megváltoztatta, s felperest keresetével feltétlenül elutasitotta;

mert felperes a per során beismerte, hogy alperesnő a panaszlott szavakat azon eset folytán ejtette ki, midőn felperes alperesnő férjét a szinházi előadás után, este az utczán egy korbácscsal verte, de a felperes maga által tanuul felhivott, és igy nem kifogásolható B. Gyula, valamint Sz. Béla vallomása által is igazolva van, hogy alperesnő és felperes férje közötti összekoczczanás alkalmával hasz-

nálta a panaszlott szavakat és segitségért kiáltott, ily körülmények között tehát tekintettel arra, hogy felperes maga szolgáltatott okot alperesnő felszólalására, és hogy alperesnő szavai, mint férje bántalmaztatásának láttára becsületsértő szándékkal kiejtetteknek nem tekinthetők, felperes keresetétől feltétlenül elmozditandó volt.

A m. kir. Curia mint legfőbb itélőszék a budapesti kir. tábla fentebbi itéletét indokainál fogva helybenhagyta.

I. RÉSZ.

A m. k. Curia mint semmitőszék elvi határozatainak

SOROZATA.

A) A polgári törvénykezési rendtartásra vonatkozók.

Első czím:

A biróságokról.

I., II. FEJEZET.

Birósági szervezet; a semmitőszék hatásköre; birói hatáskör; birói eljárás beállitása és kizárása. (1—29. §§.)

III. FEJEZET.

Birói illetőség; kivételes biróságok. (29—63. §§.)

Lap

Második czim:

Az ügyfelekről.

I., II., III. FEJEZET.

Felperesség; alperesség; képviselet. (64—90. §§.)

Harmadik czim:

Az eljárásról.

I. FEJEZET.

Általános határozatok. (91—119. §§.)

Negyedik czim:

A bizonyitásról.

IV. FEJEZET.

Tanuk. (190—210. §§.)

VI. FEJEZET.

Eskü. (221—241. §§.)

Ötödik czim:

A biról határozatokról.

II. FEJEZET.

A birói határozatok kézbesitése. (259—273. §§.)

Hatodik czim:

A perorvoslatokról.

III. FEJEZET.

Semmiségi panasz. (297—305. §§.)

IV. FEJEZET.

Igazolás. (306—314. §§.)

V. FEJEZET.

Perujitás. (315—323. §§.)

Hetedik czim:

A biztositási intézkedésekről.

I. FEJEZET.

Zárlat. (324—336. §§.)

Nyolczadik czim:

A végrehajtásról.

I. FEJEZET.

Általános határozatok. (345—380. §§.)

II. FEJEZET.

Végrehajtás az ingóságokra. (381—412. §§.)

III. FEJEZET.

Végrehajtás az ingatlanokra. (413—462. §§.)

IV. FEJEZET.

Tulajdoni és elsőbbségi igények. (463—474. §§.)

Kilenczedik czim:

Az eljárás némely eltérö módjairól.

III. FEJEZET.

Felhívási per. (513—533. §§.)

VII. FEJEZET.

Az örökösödési eljárás. (559—594. §§.)

B) A kereskedelmi ügyekben való külön eljárásra (1875. évi decz. 1-jén kelt rendeletre) vonatkozó határozatok.

1. Birói hatáskör és birói illetékesség kereskedelmi ügyekben.

3. Végrehajtás.

C) A váltóeljárásra vonatkozó határozatok.

1. Az eljárás általános szabályai.

2. Végrehajtás.

E) A gyámi törvényre vonatkozó határozatok.

F) Kisebb polgári peres ügyekben való eljárásra vonatkozó határozatok.

G) A közjegyzői törvényre vonatkozó határozatok.

II. RÉSZ.

A m. k. Curia mint legfőbb itélőszék határozatainak

SOROZATA.

A) Polgári magánjog.

a) Dologbeli jog.

Lap

b) Kötelmi jog.

c) Családjog.

d) Öröklési jog.

B) Kereskedelmi törvény.

C) Váltó-törvény.

D) Ősiségi pátens.

E) Telekkönyvi rendelet.

F) Polgári törvénykezési rendtartás.

G) Váltóeljárás.

H) Csődtörvény.

Lap

1. A keresked. törvény által, a keresked. főnök és segédje közti viszonyra előszabott határidő csőd esetében is irányadóul szolgálván, következik, miszerint a szolgálati viszony a főnök bukása után is mindaddig fennállónak tekintendő, mig a felmondási idő le nem járt; és a segédnek ezen törvényes határidőre járó illetménye a csődtömeget terheli 3

15. Az, ki valamely biztositó-intézetnél jogtanácsosi állást foglalt el, a kereskedősegédet megillető kedvezményben nem részesülhetvén, csőd esetében fizetés-hátraléka csak a személyes hitelezők III. osztályába sorozható 30

93. 1. Közkereseti társaság elleni csőd esetében az egyik társtagot terhelő női hozomány csak annak külön, s nem a társasági tömeg irányában osztályozható.

2. A nőhozományi követelés nem a közkereseti társaság, hanem csak egyik tagjának tartozását képezi, s azon követelést bejelentő fél nem a társaságnak, hanem csak egyik társnak — a férjnek — magán hitelezője.

3. Ezen tartozás jogi természetén nem változtat sem az, ha a férj a sajátjává vált hozományi pénzt a közkereseti társaság vagyonába beruházta, mi a nő s társaság között jogviszonyt nem állapit; sem a hozomány bejegyzése, mert ebből sem keletkezik a közkereseti társaság s a hozományi hitelező közt jogviszony 125

I) Ügyvédi rendtartás.

6. A törvénynek visszaható ereje nem lévén, az 1874. 34. tvczikk életbelépte előtt kötött oly egyesség, mely szerint ügyvédi jutalomdij fejében a per tárgyának bizonyos hányada köttetett ki, eredetileg érvénytelen, s ennélfogva az ügyvédi rendtartás életbelépte után sem érvényesithető, azonban jogában áll az ügyvédnek ama perben, melynek hányada jutalomdij fejében kiköttetett, tett költségei és munkadijának megállapitását annak utján szorgalmazni 13

59. Az ügyvédség gyakorlatától végkép elmozditott ügyvédnek, ujabbi ügyvédjelölti joggyakorlatra való bocsátása meg nem engedhető 64

88. Azon körülmény, hogy az okleveles ügyvéd, előbb viselt államhivatala folytán, állami nyugdijat élvez, őt az ügyvédség gyakorlatától, tehát az ügyvédi lajstromba felvételtől el nem zárja 115

K) Bányajog.

65. Az ideigl. törvényk. szabályokban rendezett kivételes bányajogi törvénykezés érvényében jelenleg is fennállván, s azt az időközben életbelépett alsóbirósági szervezés lényegében meg nem

L) Gyámsági törvény.

